מלואים - 252
יח ע"א: זהר חדש ואתחנן מה ע"ג
יח ע"ג: זהר ח"א סה ע"א
כג ע"א: זו"ח מה ע"ד
כג ע"א: זו"ח בסתרי אותיות ה ע"ב.
כג ע"ב: זהר בראשית טז ע"א.
כד ע"ב: זהר ח"א טו ע"א.

תיקונים מזהר חדש

"בראשית ברא אלהים" בא וראה שתי התיבות הללו, נחלקו כל אחת לשני צדדים. בראשי"ת, בר"א שי"ת. אלהים, מי אלה. בראשית, מה זה שית [שש], אלו ששת הצדדים של המשכן, שהוא כדוגמת השמים והארץ, ובשבילם נאמר "אלה פקודי המשכן". וזה הוא "מי אלה". זהו שנאמר "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה". ושני משכנות הם שנרמזו בפסוק הזה. "אלה פקודי המשכן משכן העדות" המשכן העליון "מי", וזה העולם העליון. המשכן התחתון "מה".	[עב ע"ג] {**א ע"א**} [1]**בראשית ברא אלהים** (בראשית א א) **תא** חזי תרין תיבין אלין אתפלגו לתרין סטרין כל חד בראשי"ת **ברא** שי"ת **אלהים מי אלה בראשי"ת מאי שית** אלין שית סטרין דמשכנא דאיהו כגוונא דשמים וארץ ובגינייהו **אתמר** (שמות לח כא) **אלה** פקודי המשכן ודא הוא **מי אלה** הדא הוא דכתיב (ישעיה מ כו) **שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה** ותרין משכנות אינון דאתרמיזו בהאי קרא **אלה** פקודי המשכן משכן העדות משכן עלאה מי ודא עלמא עלאה משכן תתאה מה[2]:

{א ע"א} ת"ח תרין תיבין כו' - ר"ל שכל א' מאלה שני התיבות שמפרש, דורשין לשני תיבות: **בראשית מאי שית -** ר"ל מי הן: **שית סטרין דמשכנא -** ר"ל מעלה ומטה וד' רוחות של המשכן, והן ת"ת, ו"ק, והמשכן חופף עליהם היריעות, שנקרא משכן[4], והוא בינה[5]: **דאיהו כגוונא כו' -** ר"ל מה ענין המשכן לכאן, ואמר **דאיהו כו'**, דעובדא דמשכנא הוא כעובדא דמעשה בראשית, כמ"ש בתיקו"ז (יד ע"א), ובשביל שרוצה לבאר "מי אלה" מפסוק "אלה פקודי המשכן כו'", קאמר **שית סטרין דמשכנא**, ואמר **כגוונא דשמים וארץ**, דהן כלולים ג"כ ו"ק, כמ"ש לקמן (א ע"ב) והן כתובים בפסוק הזה: **ובגינייהו אתמר כו' -** ר"ל על ו"ק: **אלה פקודי המשכן -** ר"ל, אלה שהן ו"ק, כמ"ש לקמן, ו' פעמים ו' גימ' אלה. הן פקודי, דנפקי מן המשכן, בינה, שהן נקראין (תהלים יט ט) פקודי ה' ישרים כו', תורה ו"ק, דנפיק מבינה, ימא דאורייתא (לקמן ח ע"א, תיקו"ז טו ע"ב). ולכך כ'[6] שם ו' פסוקים, כל א' מה' תיבות[7]: **ודא הוא מי אלה כו'** — כמו שמפרש והולך, שאמר **ברא שית**, ולא אמר מי ברא, ומי הן השית, ופי' ברא אלהים, ר"ל "מי", בינה, ברא אלה, ו"ק. והענין, שמתחלה ו"ק כלולין בחכמה בהעלם, בסוד ג' טפין דנפקין ממוחא (תיקו"ז ל ע"א), ג' כלולין בג'[8], ואח"כ מצטיירין בבינה בגלוי יותר, וזה בראשית, שהוא חכמה (זהר ח"א כט ע"ב),

---

[1] עי' שעה"כ חנוכה שקורא לזה הקדמת התיקונים מכת"י, ועי' לקמן טז ע"א תיקונא קדמאה, אבל לא מוזכר עוד מספר חוץ מזה. ועי' לקמן הערה 1029, שמשמע שזה הקדמה של תיקו"ז, ואין כאילו עוד ספר תז"ח אלא זה חלק מהתיקו"ז שלא נדפס.

[2] ודא עלמא תתאה (נוסף בנוסח לבינו).

[3] עי' זהר ח"א א ע"ב, בכל ענין פיסקא זו, הוב"ד במלואים אות (א).

[4] עי' דברי רבינו על תיקו"ז יד ע"ג: היריעות שש משזר הן נקראין משכן, כמ"ש בפסוק בהדיא [שמות כו א - ואת המשכן תעשה עשר יריעת וכו'].

[5] עי' זהר ח"ב קסה ע"א.

[6] נאמר@ים/נאמר@, כתב.

[7] עי' זהר ח"ב קלז ע"ב, הוב"ד במלואים אות (ב). ועי' דברי רבינו בתיקו"ז קמה ע"ג: וז"ש (לח ע"ב לז ע"א) ומדה דקמץ סתום וכד אתפתח קמץ אתפתח בה' אצבעאן ברזא דה' דבהון האי קו אזיל ה' מאה שנין כו', ר"ל בה' ספירות, בכל א', **ו' האי נהר אזיל**, כמש"ל (צ ע"א צט ע"א) וש"מ, והוא קו המדה, בוצינא דנותן המדה לכל, והן ה' פעמים ו', תורת ה' תמימה כו' (תהלים יט ח).

[8] עי' דברי רבינו בתיקו"ז לה ע"ד: תלת כלילן בתלת שהן נה"י בחג"ת שהן שלש אותיות יה"ו.@ ועי' אד"ר קל ע"ב: ואינון שיתא רוחין אחרנין דיהכי (ס"א דהכי) אינון, ואינון שיתא רוחין, ג' רוחין אינון דכלילן תלת אחרנין, ועי' מאיר האדרא: תחילת התיקון הוא על ידי קד"א כשבטש

נאמר בהעלם. ואח"כ אלהים, בינה, נאמר בגלוי יותר. וז"ש לקמן, **הן כל אלה כו' שלש כו'**, כי ב' פעמים אלה, תלת כלילין בתלת (אד"ר קל ע"ב) בתחלה: **ותרין משכנות כו'** - דהמשכן הוא בתרי גוונין, כמ"ש בתיקו"ז (יד ע"ב ד"ה לעילא ותתא) א' בו"ק, וא' במט"ט, שהוא ג"כ ו"ק. וכן המשכנות, שעליהם הם ג"כ באותן גוונין, אימא דילהון דברא יתהון: **משכן עילאה מי** - שר"ת אלה פקודי המשכן, הוא גימ' אלהים, ותסיר ממנו אלה, נשאר מי: **משכן תתאה מ"ה** - בר"ת מ"שכן ה"עדות, מ"ה, והוא שכינה תתאה שנקראת מ"ה, דמות אדם, כמ"ש בהקדמת תיקוני זהר (טז ע"א)[9]:

המשכן העליון, בשבילה נאמר "מי ברא אלה", מה זה "אלה". אלו "אלה מועדי ה'". ומה הם "מועדי ה'", אלו הם, חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות, הרי שלשה. שלשת האחרים, ראש השנה חנוכה ופורים. שלשה מהם נקראים "מועדי ה'", והם "מקראי קדש". שלשת האחרים נקראים "אלה הם מועדי", וכנגדם נאמר "הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר".	משכן עלאה בגינה אתמר מי ברא אלה מאי אלה **אלא**[10] (ויקרא כג לז) **אלה** מועדי ה' ומאי אינון מועדי ה' **אלין אינון** חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות הרי תלת תלת **אחרנין ראש** השנה חנוכה פורים **תלת**א מנהון[11] **איקרון** מועדי ה' **ואינון מקראי** קודש (שם) **תלת**א[12] **אחרנין איקרון** (שם ב) **אלה** הם מועדי ולקבליהון **אתמר** (איוב לג כט) הן כל **אלה** יפעל **אל** פעמים שלש עם גבר:

מאי אלה - ר"ל, מנ"ל שנקראו אלה: **ואינון מקראי קדש** - דנפקי מקדש, חכמה[13], ונקראים מועדים בסוד (כאן נמחק בכי"ק ג' תיבות)[14]: **ולקבליהון כו'** - שכל אלה הוא שלשה, וז"ש כל אלה מס'[15], דכל אלה יפעל פעמים שלש, והן בסוד ג' טפין הנ"ל, כמ"ש בתיקו"ז (כד ע"א) שצריך לגלגל בג' גוונין חג"ת או נה"י:

במוחא, דהיינו ע"י אוירא דכיא דגניז בעתיק יומין אשר על ידיו נתגלה חסד עלאה. ווהנה ע"י כך מתלבשים חג"ת דרדל"א בגלגלתא, קד"א ומו"ס. באלו הג' הנ"ל נכללין נה"י דרדל"א, וזהו פי' ה"תלת כלילן בתלת" הנזכר כאן (בהגר"א על ספד"צ ד ע"ב ד"ה מתקלא קאים וכו'). אופן נוסף בביאור דברי האידרא: ו' הבחי' נחשבים לג' מכיוון שהנה"י עולים ונכללים בחג"ת, הרי שהכל כאחד הוא בבחי' שם יה"ו. והבחינה השביעית, היא כנגד האות ה' האחרונה הרי היא רוחא דמ"ס שבחוטמא (בהגר"א על ספד"צ לה ע"ד ד"ה והענין כי). מכאן שכל הו"ק כלולים ביסוד, שכן היסוד כולל כל הנה"י הכלולים בחג"ת (בהגר"א על ספד"צ ז ע"ב ד"ה ובפרשת בראשית). מצינו משל לדבר זה בתפוחין (לקמן קלג ע"ב), שיש ב' תפוחין וכל א' כלול מג' צבעים (לבן אדום וירוק) וממילא יחדיו הם ו' צבעים כנגד ו"ק (בהגר"א על תיקו"ז לח ע"ג ד"ה כד סלקא).$

[9] ז"ל: ושכינתא איהי מ"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א אתקריאת בגין דאיהי כללא דעשר ספירן. ועי' עוד זהר ח"א א ע"ב, הבו"ד במלואים אות (א).

[10] אלין (נוסח רבינו).

[11] נמחק בנוסח רבינו.

[12] ואינון מקראי קודש תלתא (נמחק בנוסח רבינו).

[13] עי' שער הפסוקים פרשת תצא וז"ל, ארז"ל בעשרה מאמרות נברא העולם וכו'. והענין היא, שהקדושין הם מצד החכמה, שכן כל קדושה היא מצדה. וכל כללות הספירות מעשר, הם מצד חכמה, וז"ש בעשרה מאמרות, שהם בסוד החכמה, שהיא כללות היו"ד, נברא העולם שהיא בינה.
ועי' זוהר ח"ג סא ע"א: ותנינן קמיה דמר מאי קדש שלימותא דאקרי חכמה עלאה ומהאי אתר (נגיד משח רבות קדישא בשבילין ידיען לאתר דאקרי בינה עלאה) ומתמן נפקין מבועין ונחלין לכל עבר עד דמטו להאי זאת (ומאתר דא אתער רוחא קדישא) והאי זאת כד מתברכא אקרי קדש ואקרי חכמה.
תרגום: ושנינו לפני מורנו, מה זה קדש, שלמות הכל, שנקראת החכמה העליונה. ומהמקום הזה (נמשך שמן משחת קודש בשבילים ידועים למקום שנקרא בינה עליונה), ומשם יוצאים מעיינות ונחלים לכל צד, עד שמגיעים לזאת הזו, [וממקום זה מתעוררת רוח קדושה], וכשמתברכת הזאת הזו, נקראת קודש, ונקראת חכמה.

[14] אוהל מועד (נוסף בלש"ו).

[15] מספר.@

הן כל מלה וכו' – כ"ל מ"כל"[16], למתכלל מלה, להן ו"ק, ומ"כל" פרחין הנסמתין (זהר ח"ג עו ע"ב): **פעמים שלש** – כ"ל ב"פ שלש, כמ"ש בתיקון כח[17], ומשם והלאה ב"פ משה[18], ג' טיפין עילאין[19], וג' תתאין והס ב"פ ג' למלה[20]:

והמשכן העליון הזה שעליהם, נקרא מי, זהו שנאמר@ "מי ברא אלה". וה"מי" הזה, היא הבינה, וזה שמה. והדרגה שלה, הוא יום הכפורים ודאי, והדרגה הזו שנקראת בינה, נקראת העולם הבא. ובעולם הבא אין בו אכילה ושתיה, כדוגמא זה יום הכפורים שלה, אין שם אכילה ושתיה. המלכות נקראת מ"ה, זה משכן העדות, ומשום שבו נמצאת עדות, נאמר בו "מה אעידך".	והאי משכן עלאה דעלייהו אתקרי מי ה"ד מי ברא אלה והאי מי איהי בינה ודא שמא ודרגא דיליה[21] יום הכפורים איהו ודאי[22] והאי דרגא דאתקרי בינה אתקרי העולם הבא ובעולם הבא לית בה אכילה ושתיה כגוונא דא יום הכפורים דילה לית תמן אכילה ושתיה מלכות אתקרי מה דא משכן {א ע"ב} העדות (שמות לח כא) ובגין דבה אשתכח עדות אתמר בה (איכה ב יג) מה אעידך:

והאי משכן כו' - לפי שרוצה לפרש מועד שכנגדה, חוזר ומפרש **ודא שמה**, ר"ל מי הוא שמה בפסוק. ומועד שכנגדה מה הוא, וז"ש **ודרגא כו', ובגין דבה כו'**, ר"ל שנאמר העדות[23], וכן הוא אומר ביהושע (כד כז) הנה האבן הזאת, ר"ל מלכות תהיה בנו לעדה[24]: **מה אעידך** - ר"ל מה, מלכות:

וכמו שהעולם העליון הוציא ששה מועדים, כך העולם התחתון הוציא ששה מועדים, והם "את השמים ואת הארץ". ומנין שהם ששה השמים והארץ, זהו שנאמר "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ", כי ששת ודאי, שהם ששה. ולכן לא אמר "כי בששת ימים".	וכמה דעלמא עלאה אפיק שית מועדים כך עלמא תתאה אפיק שית ואינון (בראשית א א) את השמים ואת הארץ ומנין דאינון שית בשמים והארץ ה"ד (שמות כ יא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ כי ששת ודאי דאנון שית ובג"ד לא אמר כי בששת ימים:

ואינון את השמים כו' - שבהן כלול ג"כ ו"ק, וכן קאי על מט"ט דהוא ו"ק (תיקו"ז טו ע"ב, פע"ח זמירות ד):

וכמו שנאמר עדות בעולם התחתון, זהו שנאמר "מה אעידך". כך יש עדות בשמים ובארץ, זהו שנאמר "העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ". הרי העולם העליון בראשי"ת, והעולם התחתון ברא שית, ואלו הם שני "משכנות לאביר יעקב".	וכמה דאתמר עדות בעלמא תתאה ה"ד (איכה ב יג) מה אעידך הכי איתי עדות בשמים ובארץ ה"ד (דברים ל יט) העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ הא עלמא עלאה בראשית ועלמא תתאה[25] ברא שית ואלין אינון תרין (תהילים קלב ה) משכנות לאביר יעקב:

---

[16] יסוד (עי' זהר ח"א יז ע"א).

[17] לא מצאתי אבל עי' קכז ע"ב: וב' שינין, ב' פעמים ג' טיפין, כמש"ל (קט ע"א קכט ע"ב) ולכן בעא לקיימא על דרגא דלהון למעלה.@

[18] עי' לקמן כז ע"ג שב' פעמים משה כנגד גאולה ראשונה וגאולה אחרונה.

[19] עי' תיקו"ז ל סע"ב ד"ה בת עין: **בת עין** - ר"ל, שזרע נקרא עין המים, תלת טיפין בסוד ג' גוונין דעינא, כידוע [עי' לקמן יא ע"ד@].

[20] אל"ה ו' כפול ו', ולכן כל א' ב' פעמין ג'.@SCHOTENSTEIN

[21] "ולא שמא ולרגא דיליה" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו מיתא "ולרגא דילה".

[22] עי' בדברי רבינו תיקו"ז צט ע"ב ש"ודאי" לשון "כידוע".

[23] עי' זהר ח"ג ריג ע"ב: כל מאן דנטיר גרמיה מהאי אתקשר בה בשכינתא ואחיד בההוא עדות ומאי הוא ה' דאתוסף ביה [דכתיב עדות ביהוסף ושמו אוף הכא ו'ו איתוסף בפינחס על דקני בהאי].

תרגום: $

ביאור: דקני בהיא - י' זעירא שבפנחס הוא מלכות כמ"ש בזהר דף רכ ע"א (מ"מ).

[24] עי' זהר ח"ג רפד ע"ב.

[25] עי' מלואים אות (קז).

לאביר יעקב - שהוא מבריח מקצה אל הקצה (תיקו"ז יד ע"א):

אם כן אחרי שנאמר "אלה מועדי ה' מקראי קדש", שהם ששה, מהו "במועדם" שנאמר אחר כן. אלא אין רשות לקרא להם אלא במועדם, שהיא מלכות. ובמקום אחר אמר "אלה הם מועדי", ה"ם הוא בהפוך אותיות מ"ה, וזהו "אלה הם מועדי", וזהו "שמיני חג עצרת" (נוסח תפילה), שהוא חג בפני עצמו.	**א"כ**[26] **בתר דאמר** (ויקרא כג ד) **אלה מועדי ה' מקראי קדש דאנון שית**[27] **מאי ניהו במועדם דאמר בתר כן אלא לית רשו למקרי לון אלא במועדם דאיהו**[28] **מלכות ובאתר אחרא אמר אלה הם מועדי הם איהו בהפוך אתוון מה ודא איהו אלה מה מועדי**[29] **ודא**[30] **איהי שמיני חג עצרת**[31] **דאיהו חג בפני עצמו**[32][33]:

דאינון שית - ר"ל עם הפסוק השני: **במועדם דאיהי מלכות** - שהיא כלולה מכולם[34]: **ובאתר אחרא כו'** - לפי שבפסוק הראשון אין מרומז רק תלתא דכלילן בה, דאמר אלה, מה מועדי, שכלילן גם אלו הג' במה[35]: **דאיהי חג בפ"ע** - ר"ל דו' מועדים כלולים בו"ק, בוא"ו של השם, ומלכות הוא פרצוף בפ"ע, בה' של השם:

בא וראה "אלה מועדי ה'" הולכים על תקון הגוף של המלך הקדוש, ואלה הם: פסח, זרוע ימין של המלך, וזה חסד, ובשבילה נאמר "ימין מקרבת" (סוטה מז ע"א). ראש השנה, זרוע שמאל של המלך, וזו גבורה, ובשבילה נאמר, "שמאל דוחה" (שם). שבועות, זה הגוף של המלך, וזו תפארת, העמוד האמצעי. חנוכה ופורים, אלה הם שתי השוקים של המלך, שעליהם שורה הנס, ובשבילם נאמר "אלה פקודי", שתי מצוות ודאי, שבשבילם נאמר "פקד פקדתי", שני נביאים, שני משיחים הם ודאי.	ת"ח **אלין מועדי ה' אזלין על תקונא דגופא דמלכא קדישא ואלין אינון פסח דרועא ימינא דמלכא ודא חסד ובגינה אתמר ימין מקרבת ראש השנה דרועא שמאלא דמלכא ודא גבורה ובגינה אתמר שמאל דוחה שבועות דא גופא דמלכא ודא ת"ת עמודא דאמצעיתא חנוכה ופורים אלין אינון תרין שוקין דמלכא דעלייהו שריא נס ובגינייהו {א ע"ג} אתמר אלה פקודי** (שמות לח כא) **תרין פקודין ודאי**[36] **דבגינייהו אתמר** (שמות ג טז) **פקד פקדתי תרין נביאים תרין משיחין אינון ודאי**:

ימין מקרבת - שבה יצאו ישראל ממצרים, ונתקרבו לקב"ה[37]: **שמאל דוחה** - שבו נדחה אדם הראשון מג"ע, ובו דנין את העולם: **גופא דמלכא** - שבו ניתן התורה, ת"ת: **דעלייהו שריא נס {א ע"ב}** - ר"ל שאמרו (שבת קד ע"א) מ' וס' שבלוחות בנס כו'[38]. והלוחות הן נו"ה, ולפיכך

---

[26] ולי תימא (נוסח רבינו).

[27] מקראי קדש למנון שית (נמחק בנוסח רבינו).

[28] למיהי (נוסח רבינו).

[29] ובאתר אחרא אמר אלה הם מועדי הם מיהו בהפוך אתוון מה ודא מיהו אלה מה מועדי (נמחק בנוסח רבינו).

[30] ודאי (נוסח רבינו).

[31] לשים שזה נוסח אשכנז ולא ספרד ולא עדות המזרח וצ"ע.@

[32] עצמה ?היה נאמר@ בפנ"ע

[33] ובאתר אחרא אמר אלה הם מועדי הם מיהו בהפוך אתוון מה ודא מיהו אלה מה מועדי (נוסף בנוסח רבינו).

[34] עי' לעיל הערה 9.

[35] במ"ה ?

[36] עי' בדברי רבינו תיקו"ז צט ע"ב ש"ודאי" לשון "כידוע".

[37] עי' אור יקר ח"ג קעז ע"ב: שמאל שהיא סטרא דלוי תהא דוחה המלכות למטה שיתעוררו דיניה, וימין מקרבת אותה שתעלה ותתעלם להתייחד עם התפארת ביד הכהן. ועי' עוד ח"א רנג ע"א. ועי' תיקו"ז סב ע"א: שמאל דוחה לבינונים דאיהי ראש השנה וימין מקרב לון בתיובתא דאיהו פסח דרועא ימינא לקבל שבים. ועיי"ש כד ע"א: ימינא פשוטה לקבל שבים דלית מלתא דא תליא אלא בתיובתא ימין עלאה דשכינתא.

[38] עי' ע"ח (שער הכללים פרק יא, שהוא שעה"ק מה ע"ג): משה זכה לבינה בהיותה בסוד ס', לפי שהוא יסוד (סוד) אבא מלגאו. אך יעקב שהוא מלבר לא זכה לבינה רק בהיותה בסוד מ', שהיא כד

חנוכה ופורים שבהן נעשו נסים הן נו"ה[39]: **ובגינייהו כו'** - כמ"ש בזו"ח פ' תשא (דף לז ע"ג מה ע"ב)[40] פקודי ה' אינון נו"ה כו': **תרין פקודין** - ר"ל, לכך נאמר לשון רבים: **פקד פקדתי** – ב' פעמים פקד: **תרין נביאים** - ר"ל, שהן נקראו נביאים, וגאולת מצרים היתה ע"י ב' נביאים, משה ואהרן, שהן בדרגא דנו"ה כידוע (זהר ח"א כא ע"ב): **תרין משיחין** - ר"ל, וכן בגאולה אחרונה יהיה ע"י ב' משיחין, שהן בדרגא דנו"ה, לכן נעשו נסים אז, וכן בגאולה אחרונה:

ת"ח – וז"ל ג' הלשונות למר "במועדם", מלכות. וכן בג' לחכונות "הס" כו'[41], בזאת יבוא כו'[42] (ויקרא טז ג), והוא שמיני עצרת לכליל כולן, ובלולו ג' למר "הס", להן לנוק'. ובג"כ למר "מועדי ה'", דלכורלא, למבהן. ומ"מ כולן, לף ג"כ, לא לתחזיין אלא מגו נוקבא[43]. ולמר **ת"ח כו'** לפרש הלשון הן סלורין כו'[44], לבל למעלה בפ' תולדות (זו"ח כז ע"ב) סילד בלופן לחכ, ולא לשיב בינה בהלייהו ולא לשיב חנוכה ופורים ולא שמיני עצרת ולשיב שבת ור"ח ולשיב שם הכל לשקלון מקרלי קולם כמ"ש בפסוק ומתקרב בהון קרבן מוסף[45]. לבל במקום לחכ (ח"ג רנז ע"ב) משמע לג' לגליס הן למבהן, ולפ"ז ר"ה ויוה"כ הן נו"ה, ושמיני עצרת יסוד, גוף ובריית כחלא לינון (תיקו"ז מ ע"ב, לקמן ל ע"ג), לכן לין ביניהס הפסק, ושבת בינה[46], מ"י[47], נ' שבתות בשנה[48], נ' שערי בינה (ר"ה כא ע"ב, זהר ח"ג ד ע"א), ומלכות ר"ח, י"ב ר"ח בשנה, לבה י"ב[49]. והן ז' יו"ט דלכורלא, וי"ב לנוק', ז'[50] וי"ב[51], וג' טמירין דז' היכלין[52] וג' טמירין בהון, וחנוכה ופורים לשקלמא הלל ושמחה לתיין, כמ"ש בתיקו"ז (סא ע"ב ד"ה תניין יומין[53]). וכמו דללין ג' לגליס בלבהן בג' קויס, כן לינון בג' לתוון לשס הוי"ה ממטה

רביעא על בנין. וז"ס שארז"ל מ"ס שבלוחות בנס היו עומדין, פי' כי הלא ב' בחי' יש בבינה ותבונה כנ"ל, כי בהיותה פב"פ עם אבא נקרא ס', שהיא כנגד ו"ס שבה, שהם כח"ב דח"ג, ונקרא מ' בהיותה בלי זווג בערך ד' תחתונות שלה שנכנסת בז"א וכו'. כי הלוחות הם נו"ה של מ' שהיא של תבונה תחתונה, ונעשה ממנה פרצוף שלם מי"ס.

[39] עי' המשך הע"ח בהערה הקודמת: או יאמר באופן אחר, כי דע, שמן הפה של אמא יוצא הבל המקיף לז"א כולו, ואין הבל זה יוצא ומקיף לז"א רק בעת שרביע' על בניה, כדי לתת לו קיום וחיות לז"א. וכאשר מסתלקת מעל בנין, גם אותה (הארה) [אור המקיף] מסתלקת מז"א, כפי זה לא היה אפשר להיות לו קיום (לז"א) [לזו"ן] לולי ע"י נס, וזהו בנס היו עומדין. וסוד הנס הזה המעמידן ומקיימם לזו"ן, באותה שעה שאמא מסתלקת מעליהן כדי להזדווג עם אבא, ונס זה הוא הנותן קיום להם והעמדה, והוא שם מ"ה דאלפין מקיים ומעמיד לז"א, ושם אדנ"י גימ' ה"ס מעמיד לנוק', וב' שמות אלו מ"ה וה"ס גימ' נ"ס.

[40] ז"ל: ד"א פקודי ה' נצח והוד דאינון למודי ה' משמחי לב דא אתרוג דדמיא ללב מצות ה' דא אתרוג יראת ה' כד"א (&) אשה יראת ה' היא תתהלל מ"ט בגין דאיהי טהורה משפטי ה' אמת אלין שית בנין דכלילן ביעקב דאקרי משפט והוא אמת צדקו יחדיו ביחודא שלימא ביראת ה' דהיא טהורה.

תרגום: דבר אחר פקודי ה' נצח והוד שהם למודי ה' משמחי לב זה האתרוג שדומה ללב מצות ה' זה האתרוג יראת ה' כמו שנאמר (משלי לא) אשה יראת ה' היא תתהלל מה הטעם משום שהיא טהורה משפטי ה' אמת אלו ששת הבנים שכלולים ביעקב שנקרא משפט והוא אמת צדקו יחדו ביחוד שלם ביראת ה' שהיא טהורה.

[41] שהוא מ"ה בהיפוך אתוון כנ"ל.$$שוטנשטיין

[42] עי' לקמן יא ע"א.

[43] עי' לקמן יח ע"א ד"ה דלא אנהיר.

[44] נראה למחוק.$

[45] עי' מלואים אות (ג).

[46] עי' זהר ח"ג כט ע"א, רמז ע"ב, ועי' דברי רבינו בספד"צ ו ע"א, יא ע"א.

[47] עי' זהר ח"א א ע"ב, תיקו"ז כט ע"א.

[48] עי' של"ה שבת אות פ.

[49] גבולי אלכסון (ס"י פ"ה מ"ב).

[50] עי' דברי רבינו בספד"צ ט ע"א: ז' תיקונים של הפסוק הראשון שהן ז' דגלגלתא, שהוא חכמה דא"א.$

[51] עי' דברי רבינו בספד"צ ב ע"א שמקשר לזה שם י"ב, עי' מלואים אות (ד).$check the miluim

[52] עי' דברי רבינו בספד"צ לו ע"ג: הראשונה קדש קדשים כולל ד' היכלות והן ג' כידוע, שזה קדש חד, קדשים תרין, והן ד' חב"ד ודעת כולל שנים דו"נ. ועי' ע"ח שער טל פרק א. עי' לקמן נב סע"א, ותיקו"ז מה ע"א.

[53] ז"ל: חנוכה ופורים ודאי אינן מי"ט, רק הן תמורת ההלל ושמחה שחסר בהם. ועי' דברי רבינו בחידושי אגדות (ליקוטים אות ה' סק"א): ח"י ימים דהלל - שהן דתיבת נח וחנוכה ופורים תשלומין דימים טובים דחסר משתה והלל ועי' ח"ג דף רנו, עכ"ל.

למעלה, דצ' חו"ב דמ' כלילין, והוא שמיני עצרת עם סוכות, כמ"ש בפ' למוד (לף לב ע"ח)[54], וידוע לי"ב מע"ג שהוא בנוק' מ"מ כלולין ג"כ בדכורא, והן חול המועד, להן בדרגא דר"ח, כמ"ש (מגילה כב ע"ב) זה הכלל כו' כגון ר"ח וחולו של מועד כו', ולף שביעי מ"מ אינו חג בפ"ע ונכלל בשמת ימיס כו':

"כל העובר על הפקודים", זה היסוד, וזה חג הסכות, כלול מכולם. והוא "העובר על הפקודים" שהם נצח והוד, אות הוא בצבא שלו (חגיגה טז ע"א). ולמה נקרא "כל", משום שעליו שורה בינה, שהיא השביעית. ים, זה יום הכפורים היא ודאי, ועמה חמישים שערים של חירות, בגימטריא כ"ל. בינה, בן י"ה נאמר@, שהוא הולך מהלך חמש מאות שנה ומגיע ליסוד שהוא חג הסוכות, כדי להתחבר עם הכלה שלו, שהיא חג שמיני עצרת. ובשעה שהם בחיבור אחד, נקראו שניהם כ"ל כל"ה. פסח צריכים ישראל לומר בו הלל גמור, והלל שאינו גמור, הלל גמור לקבעו.	כל העובר על הפקודים (שמות ל יג) **דא** יסוד **ודא** חג הסוכות כליל מכלהו **ואיהו** העובר על הפקודים **דאינון** נצח והוד **אות הוא בצבא** שלו[55] ולמה **אתקרי** כל[56] בגין דעליה **שריא** בינה **דאיהי שביעאה** ים[57] **דא** יום הכפורים **איהי ודאי**[58] ועמה חמשין תרעין דחירו בחושבן כל בינה בן יה[59] כתיב **דאיהו אזיל** מהלך חמש מאה שנין ומטי ליסוד **דאיהו** חג הסכות בגין **לאתחברא** בכלה דיליה **דאיהי** חג **שמיני עצרת ובשעתא דאינון בחבורא חדא אתקריאו** תרוייהו כ"ל כל"ה פסח **צריכין ישראל** למימר ביה הלל גמור[60] והלל **שאינו** גמור הלל גמור לקבעו (חסר **כאן**):

עי' זהר ח"ג רנו ע"א: תיבת נח מני קב"ה לאעלא עמיה שנים שנים (בראשית ז ט) שבעה שבעה (שם ב) [דכר ונוקבא] וזכר ונקבה לקרבנא לאגנא על נח ועל כל אינון דעאלין עמיה [לתיבה] אוף הכי אלין דמנטרין חגין וזמנין דאינון ימים טובים שנים שנים שבעה שבעה שנים שנים תרין יומין דר"ה ותרין יומין דשבועות ובגין דאינון תרין מנייהו בספק הא את שני ימי הפורים באתרייהו שבעה שבעה ז' יומין דפסח ז' יומין דסוכות נח לקבל יום השבת והאי איהו (שם ו יט) מכל החי.

תרגום: צוה הקדוש ברוך הוא להכניס [ב]תיבת נח עמו שנים שנים, שבעה שבעה זכר ונקבה לקרבן להגן על נח ועל כל אלו שנכנסים עמו לתיבה, כמו כן כאן אלו ששומרים חגים וזמנים שהם ימים טובים שנים שנים שבעה שבעה. שנים שנים שני ימי ראש השנה ושני ימים של שבועות, ומפני שאלו שנים מהם בספק, הרי יש שני ימי הפורים, במקומם שבעה שבעה, שבעת ימי הפסח שבעת ימי הסכות, נח כנגד יום השבת, וזהו "מכל החי".

ביאור: את - איה (דפ"ו). יום השבת - יסוד יום השביעי כידוע (יהל אור).

[54] עי' מלואים אות (ה).

[55] @עי' (זהר ח"ג רכט ע"ב) שזה יסוד.

[56] עי' זהר ח"א יז ע"א.

[57] "שביעאה יס" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו מיתמ "יס כל". במקום "כל" ל"ל "כו"" (לק"ו).

[58] עי' בדברי רבינו תיקו"ז צט ע"ב ש"ודאי" לשון "כידוע".

[59] עי' אד"ז (רצ ע"א): שירותא דא אב לכלא אב לכלהו אבהן, אתחברו דא בדא, ונהירו דא בדא (חכמה אב בינה אם דכתיב כי אם לבינה תקרא (משלי ב)) כד אתחברו אולידו ואתפשטת מהימנותא באגדתא דבי רב ייבא סבא הכי תאני מהו בינה אלא כד אתחבר דא בדא, יו"ד בה"א, אתעברת ואפיקת בן, ואולידת ובג"כ בינה אקרי בן י"ה שלימותא דכלא אשתכחו, תרווייהו דמתחברן ובן בגווייהו.

תרגום: זו ההתחלה, אב לכל, אב לכל האבות, נתחברו זה בזה והאירו זה בזה (חכמה אב בינה אם שנאמר "כי אם לבינה תקרא"), וכאשר נתחברו, הולידו, ונתפשטה האמונה. בספר אגדתא של רב ייבא סבא למדנו כך: מהו בינה. אלא כשנתחברו זה בזה יו"ד בה"א, ונתעברה והוציאה בן והולידה. ולכך נקראת בינ"ה - ב"ן י"ה, שלימות הכל. נמצא ששניהם נתחברו ובן בתוכם.

ועי' מלואים אות (ו).

[60] עי' זהר ח"ב קפב ע"ב רסט ע"א ח"ג צח ע"ב, תיקו"ז כט ע"ב: דבגינייהו הוות מצה פרוסה לחם עני (דברים טז ג) עני ודאי ובההוא זמנא תהא שלימה כגוונא דחברתה דאיהי מצה שלימה הה"ד (ישעיה ל כו) והיה אור הלבנה כאור החמה ואמאי הות מצה פרוסה בגין דאסתלק מנה ו' רגל דילה למהוי ליה כמצוה ומצה פרוסה אשתארת ד' ובגין דא מצה פרוסה ד' מצה שלימה ה' בגין דא אמרין הלל גמור והלל שאינו גמור בפסח לקבל מצה שלימה ומצה פרוסה.

דבגינייהו הות כו' - כמו שמפרש והולך, דוא"ו רגל הה' אתפרש ונעשית ד', לשון דלת, עני. וזהו לחם עני, וזהו בין שש לשבע, שש הוא ו', שבע הוא ז', מלכות בת שבע (זהר ח"א רלז ע"א): **כאור החמה** - בינה ה' שלימא: **כמצוה** - ר"ל, מצה הוא ד', ועם ו' נקראת מצוה, (ולכן בלילה הראשונה

כליל מכולהו - ר"ל דלכך כתיב "כל": **בצבא שלו** - הן נו"ה שנקראו צבאות (זהר ח"ג יא ע"ב), והוא נקרא אות (זהר ח"ג רלו ע"א, רנז ע"א): **ולמה איתקרי כל** - הוא עוד טעם על שכתב "כל העובר": **בגין דעליה שריא בינה** - כמ"ש בירושלמי (שקלים פ"א ה"ג[61]) כל העובר כו' כל דעבר על ימא, וז"ש **ים דא יה"כ כו'**: **דאיהי שביעאה** - בשביל שרוצה לומר דאזיל ה' ספירות מבינה עד יסוד, כמו שמפרש והולך: **ים דא כו'** - שהיא ימא דאורייתא (לקמן ח ע"א, תיקו"ז טו ע"ב), וים בגימ' חמשים, וז"ש, **ועמיה חמשין תרעין כו', בחושבן כל**, ר"ל לכך נקרא יסוד, כל, כמו שמפרש והולך: **בינה כו' -** שהוא אותיות בן י"ה, ור"ל דת"ת שהוא בן או"א שהן י"ה, ה' עילאה אתפשטת בנ' תרעין שלה עד הוד[62], כמ"ש בתז"ח (נדצ"ל תיקו"ז ח ע"א)[63], ונכללין ביסוד, לפיכך נקרא כל. וזהו בינ"ה, שהיא תופסת ומתפשטת כל הבן י"ה: **דאיהו אזיל כו'** - הן נ' תרעין, שכל א' כלול מעשר בה' ספירות עד הוד, וזהו שאמרו בחגיגה (יג ע"א) עוביו של רקיע מהלך ה' מאות שנים, וכן בין רקיע לארץ מהלך ה' מאות שנים, שהוא יסוד מן רקיע לארץ, בין ת"ת ומלכות, כמ"ש (דבה"י א' כט יא) כי כל בשמים ובארץ, כל, שבו נכללין כל הת"ק שנים, וז"ש **ומטי ליסוד: כלה** - כל עם ה' תתאה, שגם היא נכללת מכל הנ' תרעין, כידוע (ח"ג רעז ע"א):

שריא בינה דאיהי יס כל[64] – כנ"ל.

ספר שני	ספרא תניינא
"והמשכלים יזהירו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד". "והמשכלים", אלו רבי שמעון וחבריו. "יזהרו", כשנכנסו לעשות את החבור הזה, שהוא מזהר עליון שלמעלה, הרצון העליון התגלה, נתנה רשות לרבי שמעון וחבריו לגלות בו רזים נסתרים עמוקים, ולכל הנשמות של הישיבה שלמעלה והישיבה התחתונה, ולשבעה הרים עליונים, שהם שלשת האבות והרועה הנאמן ואהרן ודוד ושלמה, ואליהו עמהם, ולכל הנשמות של הישיבות שהולכים ערומים, והמלאכים שממונים עליהם והולכים ערומים בשבילם, שהם "בתולות אחריה רעותיה", של השכינה שהיא ערומה מהם, והם	והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד (דניאל יב ג) והמשכילים אלין ר"ש וחברוי יזהירו כד אתכנשו למעבד האי חבורא[65] דאיהו מזיהרא עלאה דלעילא רעותא עלאה אתגליא רשותא אתייהב לר"ש וחברוי לגלאה ביה רזין סתימין עמיקין ולכל נשמתין דמתיבתא דלעילא ומתיבתא תתאה ולשבע טורין עלאין דאינון תלת אבהן ורעיא מהימנא ואהרן ודוד ושלמה ואליהו עמהון ולכל נשמתין דמתיבתאן דאזלין ערטילאין[66] ומלאכין דממנן עלייהו ואזלין ערטילאין בגינייהו דאינון (תהלים מה טו) בתולות אחריה רעותיה[67] דשכינתא דאיהי ערטילאי[68]

נקראת מצוה), כי הוא בסוד ה' עילאה בינה כמ"ש לקמן, ולכן בו היתה אור הלבנה כאור החמה (ישעיה ל כו) לילה כיום יאיר (תהלים קלט יב): **הלל גמור** - ביום ראשון שהוא מסט' דבינה כמ"ש בתז"ח (יד ע"ב) שיום הראשון של פסח הוא מסט' דבינה:$$

[61] ז"ל: כתיב כל העובר על הפקודים ר' יהודה ור' נחמיה חד אמר כל דעבר בימא יתן וחרנא אמר כל דעבר על פיקודייא יתן.

[62] עי' רע"מ פנחס רכג ע"ב. ועי' בביאור רבינו בתיקו"ז נא ע"ד ד"ה מאינון שמשמע שזה תמידי ויסוד מקבל בשעת הזיווג.

[63] עי' לקמן ח ע"ג שמציין לתיקו"ז ולא לתז"ח.

[64] כו' (לש"ו).

[65] עי' תיקו"ז א ע"א.

[66] עי' בהגר"א בתיקו"ז קיב ע"א: דווקא לאדם ולאשתו עשה כתנות אור, אבל עבד ושפחה נשארו ערומים, וכמ"ש בזוהר בכ"מ נשמתין ערטילאין, והן אותן שלא זכו אל הנשמה ואין להם לבושא, ועי' בפרשת בראשית קמב ע"ב וירח את ריח בגדיו כו'. עי' פת"ש קלי' כו וז"ל, והענין לבוש הנשמה הוא מאימא כמ"ש הרב ז"ל (מ"ן ומ"ד פרק יב) שהם לבושי המוחין כי הנשמות קודם שבאו לעולם הם אזלין ערטילאין.

[67] עי' זהר ח"ב רלח ע"א.

[68] עי' זהר ח"א כג ע"ב: כל מאן דחב כאלו אפשיט לשכינתא [מלבושהא] (מלבושא) והאי איהו עונשא (ד)לאדם וכל מאן דמקיים פקודין דאורייתא כאלו הוא לביש לשכינתא בלבושהא ובגין דא אוקמוה בכסויא דציצית (ותפילין) (שמות כב כו) כי היא כסותו לבדה היא שמלתו לעורו במה ישכב [בגלותא].

ערומים ממנה. וכך הם צבאות המלך ערומים ממנה, שנאמר "הן אֶרְאֶלָם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון".	מנהון ואינון ערטילאין מינה והכי אינון חיילין דמלכא ערטילאין מינה דכתיב (ישעיה לג ז) הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון:

מזיהרא עילאה דלעילא - בינה[69]: **רעותא עילאה כו' -** ר"ל רעוא דרעוין[70] אתגליא: **ולשבע טורין כו' -** שהן נגד ז"ס התחתונות, ושלמה הוא ביסוד, כמ"ש (מלכים א' ב מה) והמלך שלמה ברוך, כמ"ש בהקדמת תיקוני זהר (טו ע"ב ד"ה והמלך): **דאינון בתולות כו' -** שהן עולימין דשכינה, כמ"ש (אסתר ב ט) הנערות הראויות כו'[71]: **מלאכי שלום -** של הקב"ה[72]:

למתיבתא כו' – כ' מתיבתין[73], כ' פעמים ג' למלה, כמ"ש (עד ע"ל ז ע"ג): **למינון כו' –** ור"מ הוא בינה כמ"ש והוא הנהר כו'[74], ומליהו מלכות (ספר הליקוטים שופטים ג ז), כמועדם כיזוע[75], ור"מ

תרגום: כל מי שחטא, כאלו הפשיט לשכינה את מלבושיה, וזהו עונש האדם. וכל מי שמקיים מצוות התורה, כאלו הלביש לשכינה את מלבושיה. ולכן פרשוה בכסוי הציצית (ותפילין), "כי היא כסותה לבדה הוא שמלתו לעורו במה ישכב", בגלות.

ביאור: כלומר עולם הבריאה (דע"ה ח"ב קיג ע"ב), מכיוון שהוא לבוש השכינה לכן הוא תורה דבריאה, ולכן הוא מיוסד על טהור וטמא אסור ומותר חייב וזכאי, והוא הגילוי דשם אלקים, משא"כ תורה דאצילות שהוא גילוי של שם הוי"ה ב"ה (הקדו"ש יז ע"א). והוא הענין של כתנות עור וכתנות אור של האדם הראשון (הקדו"ש לז ע"ב). משמע, שזה רק היה לפני חטא של אדם הראשון (כללים ח"א קט ע"א), ועי' תז"ח מא שהתורה שלנו הוא תורה דבריאה, כי היא נשתלשלה מתורה דאצילות, ונתלבשה בלבושין דבי"ע. ועי' בבהגר"א על תיקו"ז יז ע"ב (ביאורים ח"א פה ע"ג), שאז נכללת הבריאה באצילות, והוא שורש כל התורה כולה. ועי' בבהגר"א על ספד"צ כט ע"א (הקדו"ש לז ע"ב).

[69] צ"ע אם פירוש הדבר היא בינה, או בינה דלעילא פי' דא"א שהוא מו"ס, וכן נראה מד"ה הבאה. ועי' מלואים אות (ז).

[70] עי' אד"ר קכט ע"א הוב"ד במלואים אות (ח).

[71] עי' זהר ח"ב רס ע"ב: תא חזי בהיכלין ואלין| אית רזא עלאה גו מהימנותא וכלהו חיון רתיכין כלהו משניין דא מן דא לאתכללא אלין באלין לטב לאתקנא וסימניך (אסתר ב ט) וישנה ואת נערותיה לטוב בשבעה היכלין אלין שלימו דעילא כד אשתלים דא בדא ועאלו צלותין ובעותין דמאן דידע לסדרא לון לאתקנא לון לעילא כמה דאת אמר (שם) ואת שבע הנערות הראויות לתת לה מבית המלך.

תרגום: בא וראה, בהיכלות הללו יש סוד עליון בתוך האמונה, וכולם חיות ומרכבות, כולם משנים זה מזה להכלל אלה באלה לטוב להתתקן, וסימנך, "וישנה ואת נערותיה לטוב". בשבעת ההיכלות הללו השלמות שלמעלה, כשנשתלם זה בזה ונכנסות תפלות ובקשות של מי שיודע לסדר אותן, להתקינן למעלה, כמו שנאמר ואת שבע הנערות הראיות לתת לה מבית המלך.

עי' דברי רבינו בתיקו"ז טו ע"ד: **וכמה עולימתאן -** ר"ל, נערות הראויות לתת כו' (אסתר ב ט), שהן בבריאה. ועי' שם קעב ע"א, ועי' ע"ח שער מו פרק ו.

[72] עי' יהל אור ח"ב יח ע"א: **מלאכי שלום.** הן בדרגא דיסוד, שלמא דביתא, והן בוכין על משים שלום בבית בטל וכו' ועי' זו"ח יז ע"ב: **מלאכי שלום אינון דהוו מסט' דשלום ובכו על ההוא שלום, בגין דחסר ההוא נהר כבר.** ר"ל חסד כמש"ש. והוא חסד דאתגלי באמה.

עי' ביאורים ח"ב ע ע"ג: כל אור תחתון הוא בבחי' מלאך להאור העליון, וכנודע בסוד (בראשית מח טז) המלאך הגואל. אבל עיקר שם מלאך הנה הוא רק מה שהוא טפל לזולתו בכל עצמותו ועיקרו ג"כ, ולכן כל הקדושים שאמרנו אינם מלאכים כלל אלא הם עיקריים וכנז', ע"כ. ועי' עבודת הקודש חלק ב פרק כה, ז"ל, פתח נבואתו (של משה רבינו ע"ה) היתה באספקלריא שאינה מאירה, בתחלה וירא אליו מלאך יי' סוד המלאך הגואל, ואחר הרגילו לאטו עלה אל מעלת הנבואה בשם הגדול אשר לא עלה אליה שום נברא. ועי' זהר ח"א סא ע"א, רה ע"ב, ח"ג רסט ע"ב ורע ע"א, ועי' רמב"ן שמות ג ב.

[73] בגין דתרין מתיבתין אית לעילא מתיבתא דההוא נער מטטרו"ן ומתיבתא עילאה דקב"ה ובכל אתר דתנינן מתיבתא עילאה דא הוא דקב"ה מתיבתא דרקיע דא מטטרו"ן (זו"ח לו ע"א).

[74] צ"ע כוונתו, עי' דברי רבינו בתיקו"ז לח ע"א: **כל צינורין כו' דאיהו נהר כו' -** ר"ל, דעת דהוא ו', והוא הנהר דמהלך בכל האברים עד שמגיע לברית שנקרא על שמו, כי שם קיבוץ הדעת והתגלותו. ועי' דברי רבינו (יהל אור ח"א כד סע"ב הוב"ד במלואים אות (ט)) שדעת ובינה שמות מתחלפין.

ואפשר כוונתו לזו"ח יח ע"א: א"ל ר' יהודה לדבריך מאי כתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן היה לו לומר ונהר יורד מעדן להשקות את הגן דמשמע דמלמעלה יורד למטה לגן אלא א"ר שמעון עדן למטה ועדן למעלה גן למעלה דן למטה ושניהם מכוונים זה כנגד זה והקב"ה נטע זה מתחת זה.

תרגום: אמר לו רבי יהודה לדבריך מה נאמר (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן היה

קרקע ערבות[76] למתגליא בתר יעקב (תיקו"ז קלז ע"ב) שושבינא, ולית בג' למחזנות שושבינא למטרוניתא[77]:

ומנין לנו שהשכינה יחידה מצבאותיה, זהו שנאמר@ "איכה ישבה בדד". א"י כ"ה ישבה בדד, שנאמר בו "וחסידיך יברכו כ"ה". ועל הקדוש ברוך הוא ושכינתו אמר הנאמר@ "כצפור נודדת מקנה כן איש נודד ממקומו", שנאמר בו "ה' איש מלחמה". ובזמן שהיא ערומה, תלמידי חכמים וצדיקים ואנשי מדות שלה, כולם הולכים ונודדים ממקום למקום, ממקום למקום, כמו שבארוה בעלי המשנה (סוטה מט ע"ב) "דור שבן דוד בא אנשי חיל יסובבו מעיר לעיר ולא ירחמו". ולכן הסכים הקדוש ברוך הוא ושכינתו לעשות את החבור הזה, על ידי אותו שהתגלה וכנס בו עליונים ותחתונים, למצא בה מנוחה לשכינה בגלות, וחרות לה ולבניה, זהו שנאמר "גם צפור מצאה בית ודרור קן לה", ההיא שנאמר בה "וקראתם דרור בארץ לכל יושביה".	ומנא לן {א ע"ד} דשכינתא יחידא מחיילהא הה"ד [עב ע"ד] (איכה א א) איכה ישבה בדד א"י כ"ה ישבה בדד דאתמר בה (תהלים קמה י) וחסידיך יברכו כ"ה ועל קב"ה ושכינתיה אמר קרא (משלי כז ח) כצפור נודדת מקנה כן איש נודד ממקומו דאתמר ביה (שמות טו ג) ה' איש מלחמה ובזמנא דאיהי ערטילאה תלמידי חכמים וצדיקים ואנשי מדות דילה כלהו אזלין מנדדין מדוך לדוך מאתר לאתר כמה דאוקמוה מארי מתניתין דור שבן דוד בא אנשי חיל יסובבו מעיר לעיר ולא ירוחמו ובגין דא אסתכם קודשא ב"ה ושכינתיה למעבד האי חבורא על יד ההוא דאתגלייא וכנים בה עלאין ותתאין לאשכחא בה ניחא לשכינתא בגלותא וחירו לה ולבנהא הה"ד (תהלים פד ד) גם צפור מצאה בית ודרור קן לה ההוא דאתמר בה (ויקרא כה י) וקראתם דרור בארץ לכל יושביה:

ואנשי מדות דילה - ר"ל, בעלי מדות טובות, כמ"ש לקמן (ב ע"א) צדיקים נביאים כו', וכולם הם מסטרא דמלכות, מע"ס הכלולים בה, כמ"ש בהקדמת תיקוני זהר (א סע"ד), וז"ש **בעלי מדות דילה: ע"י ההוא דאתגליא** - ר"ל רעיא מהימנא[78]: **וכניס בי' כו'** - כמ"ש לקמן (ו ע"ד), **ובמאריה דהאי חיבורא דביה הטה הקב"ה כו'**, ע"ש: **ההיא דאתמר בה כו'** - ר"ל, אימא עילאה, עלמא דחירו (זהר ח"ב קפו ע"א):

מי כה יצבה כו'. לכ"ה נק' ניחולא לכ"ה לתוון לק"ק, כמ"ל סז ע"ח (פו ע"ח[79]) ועתה בלל, וז"ק יבלכוכה לקבלא בלכלן בשמא לא כמ"ק (ז"ח קס)[80], ולינון לזא לבלכא כהניס לכל בלכלין לילה היא בלות

לו לומר ונהר יורד מעדן להשקות את הגן שמשמע שמלמעלה יורד למטה לגן אלא אמר רבי שמעון עדן למטה ועדן למעלה גן למעלה גן למטה ושניהם מכונים זה כנגד זה והקדוש ברוך הוא נטע זה מתחת זה.

[75] עי' לקמן דברי רבינו לב ע"ג.$

[76] עי' דברי רבינו לקמן יז ע"ג וע"ד.

[77] עי' זהר ח"ג כ ע"א: משה שושבינא דמלכא הוה ודא תפארת וכו' אהרן שושבינא דמטרוניתא ודא מלכות ה"א זעירא וכו'.

תרגום: משה היה שושבין המלך, וזו תפארת וכו' אהרן שושבין המלכה וזה מלכות ה' קטנה.

[78] עי' יהל אור (ח"א ל ע"ד): רעיא מהימנא - דבכל דור ודור ניצוץ א' ממשה רבע"ה מאיר לחד בדור והוא מאיר לכל בני דורו אך דהרשב"י זכה לדבר עמו היינו עם הניצוץ וכל העומדין אצלו בשעה שסדרו התיקונים כי רעיא מהימנא שייך לתיקונים זה משה רבינו.

ועי' שער מאמרי רשב"י (יב ע"ב): דע כי כאשר האדם עוסק בתורה כראוי לשמה זוכה להשיג שיתגלה אליו איזה צדיק מאותם שהם משורש נשמתו ויבא ויתלבש דוגמת מלאכי אברהם אבינו ומגלה לו רזי תורה בהיותו מתלבש בההוא חלוקא דרבנן אשר לו כנודע וזהו סוד אותו הסבא דפ' משפטים והמקומות אחרים הרבה בכל ס' התקונין שהיה יורד ומדבר עם רשב"י והיה מגלה לו רזי תורה ודע כי לפעמים אותה הנפש של הצדיק ההוא מתלבשת בההוא חלוקא דרבנן ולפעמים מתלבש גם הרוח. ולפעמים גם הנשמה. ואמנם בהיותו בא בבחי' נפש בלבד אז הוא בצורת טעין חמרי כי הוא רמז אל הנפש שמעולם העשיה.

[79] ז"ל: ואי תימא מלה כדיבא אמרת והא איהו אמר וכה תדבקין עם נערותי ולא אמר עם הנערים אלא שמא דאיקרי כה לאו איהו אלא כד [אתקנת] (קריבת) על תרין כרובים לקבלא ברכאן ברזא דכ"ה אתוון דיחודא דאינון שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד הא חמש ועשרים אתוון דיחודא

ה', כמ"ש בפ' בלק (דף קל ע"ב)[81], מיהי בלות יו"ד, שחורה אני כו' (שיה"ש א ה)[82], ולח"כ ברכו את ה', בלת ה'[83], מלכהן ועשיה י"ה[84], והוא פסוקא קלמלה, ועליין ברזא להכ, ולח"כ עוד ה' שלה, ולח"כ עוד ה' ביק[85], הגדול הגבור והנורלא, ולז הוא כ"ה:

"אשר שתה אפרוחיה", אלו שנאמר בהם, "והאם רובצת על האפרוחים", והם בעלי הכנפים, שבהם נאמר "וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם", שאלה הם שממונים על בעלי המשנה, שרוחם פורחת מהם. אלה רבי שמעון וחביריו ובעלי המשנה שעושים חיבור זו. "או על הביצים", אלו האופנים, שממונים על בעלי המקרא, שבשביל החבור הזה "והאם רובצת על האפרחים או על הביצים לא תקח האם על הבנים". אלו שנאמר בהם "בנים אתם לה'	**אשר שתה אפרוחיה** (תהלים פד ד) **אלין דאתמר בהון** (דברים כב ו) **והאם רבצת על האפרוחים ואינון מארי דגדפין דאתמר בהו** (יחזקאל א ו) **וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם דאלין אינון דממנן על מארי מתניתין**[86] **דרוחיהון פרחין מנהון אלין רבי שמעון וחברוי ומארי מתיבתא דעבדי האי חבורא או על הביצים אלין אופנין דממנן על מארי מקרא דבגין האי חבורא והאם רובצתה על האפרוחים או על הביצים לא תקח האם על**

בתקונא דכרובים דכיון דאתקנת בהו כדין אתקרי כ"ה וכדין אמר וכ"ה תדבקין ועם כל דא עם נערותי דכולא אצטריך דלא לשבקא לון דוכרין ונוקבין.

תרגום: ואם תאמר דבר כוזב אמרת והרי הוא אמר וכה תדבקין עם נערתי ולא אמר עם הנערים אלא השם שנקרא כה אינו אלא כשמתקרבת (כשמתקנת) על שני הכרובים לקבל ברכות בסוד של עשרים וחמש אותיות היחוד שהן (דברים ו) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד הרי עשרים וחמש אותיות היחוד בתקון של הכרובים שכיון שנתקנה בהן אז נקראת כ"ה ואז אמר וכ"ה תדבקין ועם כל זה עם נערתי שהכל הצטרך שלא להשאירן זכרים ונקבות .

[80] צ"ע ש"יברכוכה" בפיסקא ד"ה וכה תדבקין שמא דא נמצא בפיסקא יה מכירך ברוך, עי' מלואים אות (י).@

[81] עי' מלואים אות (יא).

[82] עי' זח"ח (ע ע"א): וע"ד שחורה אני דא יו"ד כמה דאתמר דלית ביה חוורא דאתר אחרא וכולא כליל בגויה.

תרגום: ועל זה שחורה אני זו יו"ד כמו שנתבאר שאין בו הלבן של מקום אחר והכל כולל בתוכו.

[83] עי' דברי רבינו בספד"צ כ ע"ג: שם אדנ"י במלכות הוא על הנהגתו בתחתונים, ולכן היא ראש לשועלים, ועל ידה מנהיג בתחתונים. ועיי"ש כו ע"א: את המאור הגדול, שמשא, ואת המאור הקטן, סיהרא, במיעוטה שנעשית ראש לשועלים ונקראת שם אלהים, דבאצילות נקראת ה"א אחרונה של הוי"ה זנב לאריות, ובירדה בבריאה נעשית ראש לשועלים לעולמות בי"ע. ועי' לקמן לח ע"א וע"ב בענין.

[84] ^

[85] עי' פסחים פח ע"א: אמר רבי אלעזר מאי דכתיב והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב וגו' אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק אלא לא כאברהם שנאמר בו הר שנאמר אשר יאמר היום בהר ה' יראה ולא כיצחק שנאמר בו שדה שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה אלא כיעקב שקראו בית שנאמר ויקרא את שם המקום ההוא בית אל.

ועי' יהל אור ח"ב לח ע"ד: **<u>לא כאברהם שקראו הר כו'</u>**. ג' הר, שדה, בית. בנוק' בג' מקומות שהיא קבועה: מלכות עטרה, יסוד, ת"ת. והן באבות כסדר מלמטה למעלה, בסוד ואנכי נטעתיך שורק. וז"ס אברהם בסיהרא צדק במערב, ויצחק קץ ח"י, ויעקב במקומו. אבל משה מלגאו בדעת. והן ד' מקומות שלה בקו האמצעי וכו', ונקרא הר שדה בית. הר מקום התפוח, וכן נקרא בהיכל הראשון הרי נחשת (זהר ח"ב רס ע"א), ונקראים נחשת ע"ש ונוצצים כעין נחשת קלל, דכלילן בסומקא כמש"ש. שדה ביסוד, הרחם, מקום הזריעה. בית בת"ת, כתפארת אדם לשבת בית, ששם ישובא דעלמא. ומשה מלגאו, כי נגד ג"ר אין גופא כמש"ש. וכן בסוד זיווג עיבור יניקה ומוחין כידוע וכו'.

ועי' אריכות בליקוטי הגר"א עא ע"ב.

[86] רוב המקומות שנזכר "מארי מתניתין" בתיקו"ז (לעיל ג ע"א, ה ע"א ה ע"ב ו ע"א ו ע"ב, ח ע"ב י ע"א יא ע"ב יב ע"ב, טו ע"א טו ע"ב טז ע"א כא ע"א, כו ע"ב, כט ע"א, ל ע"א, לא ע"א, לג ע"ב, לד ע"א, לה ע"א, לה ע"ב, לז ע"א, לח ע"ב) כוונתו למבואר בחלק הנגלה שבתורה. בד"כ גם מצאתי את מקורו הנאמן בחלק זה של התורה. אמנם מש"כ כאן לא מצאתי בחלק הנגלה אלא רק בזוה"ק (עי' ח"א ר ע"ב, רכח ע"ב, ח"ג קסה ע"ב וקסו ע"א). ועי' דברי רבינו לקמן מב ע"ב, וכן שם מב ע"ד שמפרשו לענין קבלה דווקא, וכן משמע בתז"ח ז ע"ג. ועי' תז"ח טז ע"ד: והמשכילים יזהרו אלין ס' רבוא מארי מתניתין דלעילא ואלין ס' רבוא מארי מתניתין דלתתא, ע"כ. ועיי"ש כד ע"ג: לאו בפשיטו דמארי מתניתין גופניים אלא דמארי מתניתין שכליים דאתמר עליהו והמשכילים יזהירו.

אלהיכם".	הבנים אלין אינון דאתמר בהון (דברים יד א) בנים אתם לה' אלהיכם[87]:

ואינון מארי דגדפין כו' - ר"ל ביצירה[88]: **אלין אופנים כו'** - בעשיה (תיקו"ז כד ע"ב): **דבגין האי חיבורא כו'** - ר"ל, בשביל הזוהר, דהוא **חירו לה ולבנהא**, היא רובצת על כולם: **לא תקח כו' אלין כו'** - ר"ל, נשמתין דבריאה, דלעיל קאמר **דרוחיהון כו'**:

והחבור הזה היה כדוגמת תיבת נח, שהתכנסו@שנכנסו בה כל מין ומין. כך מתכנסים@נכנסים בחבור הזה כל נשמות הצדיקים ואנשי מדות, שנאמר בהם "זה השער לה' צדיקים יבאו בו". ואחרים שאינם צדיקים, נדחים משם. וכשהתגלה החבור הזה בעולם, רבים מתכנסים@נכנסים אליו, שנאמר בהם "כי את אשר ישנו פה וגו' ואת אשר איננו פה" בחבור הזה "עמנו היום". ועליהם נאמר "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד", כאותם הכוכבים שיהיו קיימים לעולם ולעולמי עולמים. ונאמר בהם "והיה זרעך ככוכבי השמים", שהוא העמוד האמצעי, שהוא "אתה תשמע השמים", ולא ככוכבים משמים שנאמר בהם "כי שמים כעשן נמלחו", "המה יאבדו ואתה תעמד".	והאי חבורא הוא כגוונא דתיבת נח דאתכנש בה כל מין ומין הכי מתכנשין בהאי חבורא כל נשמתין דצדיקייא ואנשי מדות דאתמר בהון (תהלים קיח כ) זה השער לה' צדיקים יבאו בו ואחרנין דלא צדיקים אתדחיין מתמן וכד אתגלייא האי חבורא בעלמא סגיאין מתכנשין לגביה דאתמר בהון (דברים כט יד) כי את אשר ישנו פה וגו' ואת אשר איננו פה בהאי חבורא {ב ע"א} עמנו היום ועלייהו אתמר (דניאל יב ג) ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד כאינון כוכביא דיהון[89] קיימין לעלם ולעלמי עלמיא ואתמר[90] בהון (בראשית כח יד) והיה זרעך ככוכבי השמים דאיהו עמודא דאמצעיתא דאיהו אתה תשמע השמים ולא ככוכביא מן שמיא דאתמר בהון (ישעיה נא ו) כי שמים כעשן נמלחו (תהלים קב כז) המה יאבדו ואתה תעמוד:

כל מין ומין הכי כו' - ר"ל, כל בעל מדה מכל מדות הנ"ל: **ואחרנין דלאו כו'** - כמו בתיבה, אותן שקלקלו לא קיבלה התיבה, כמ"ש (זבחים קטז ע"א) העבירן לפני התיבה כו': **ואת אשר איננו כו'** - ר"ל, {ב ע"א} אף הדורות הבאין אחריו, כולם מקננין ביה[91], ולומדים ממנו: **ומצדיקי** - כנ"ל, **צדיקים יבאו בו כו'**: **ככוכבים** - ר"ל כמ"ש בזוהר (ח"ג רלח ע"ב)[92] כשמשא אע"ג דאיתכניש נהיר בככביא כו': **לעולם ועד** – כמו שמפרש והולך, כאותן כוכבים שקיימים לעולם ועד, שהן מסט' דקדושה. ולא כאותן מסט' דס"א, והן נשמות הרשעים: **ככוכבי השמים כו'** - ר"ל, בה' ידיעא, **דאיהו כו', תשמע השמים,** שהוא עד"א: **מן שמיא** - שהוא ס"מ, זה לעומת זה (קהלת ז יד). **דאתמר כו'** - וכן כוכבים שלו, כנ"ל: **ואתה תעמד** - ר"ל, אתה תשמע השמים כנ"ל. וכלל הענין

---

[87] מלין דבי שמעון וחבריו ומ"מ לעבדי המי מכורלא (נוסף בנוסח בבינו).

[88] עי' דברי רבינו בתיקו"ז ב סע"א שגדפין הם מצות עשה.

[89] להן (נוסח בבינו).

[90] לאתמר (נוסח בבינו).

[91] פי' מוציאים שם מנוחה$שוטנשטיין.

[92] ז"ל:אמר בוצינא קדישא ודאי ההוא [דאתמר] ותנא דאתטמר (דאטרוד) בסלע [דחויא אמר] (חויא) דא דכתיב ביה (במדבר כד כא) איתן מושבך [ושים בסלע קנך דתלת אבהן נקראו איתניהו עולם ורביעאה איתן מושבך] דביה מתיישבא הלכה דאתמר בה הלכה למשה מסיני דאיהו אתפשט על שתין רבוא דישראל ונהיר לון באורייתא כשמשא (לסיהרא) דאתכסי בליליא ונהיר לכל ככביא ומזלי ולית ליליא אלא גלותא ואיהו (ישעיה כא יא) שומר מה מלילה שומר מה מליל ואתגליא ביממא דאתמר (בראשית מד ג) הבקר אור [בקר] (אור) דאברהם דאתמר ביה (שמות טז ז) ובקר וראיתם את כבוד יי' (רות ג יג) חי יי' שכבי עד הבקר אדהכי הא רעיא מהימנא נפיק מההוא סלע ואמר בוצינא קדישא מה מועיל לי לאתטמרא מקמך דהא לא שבקנא אתר דלא עאלית לאתטמרא מנך ולא אשכחנא אי הכי לית לן לאתכסייא מנך.

תרגום: $

ביאור: דאתטמר – רע"מ (יהל אור). מתיישבא - וזהו מושבך. ור"ל בו נתיישבה הלכה כמו שמפרש והולך, והיא שכינה (יהל אור). מסיני דאיהו – ר"ל רע"מ (יהל אור).

והמשכילים כו' - הן ר"ש וחביריו, **ומצדיקי הרבים כו'**, הן דמתכנשין לגביה, **את אשר כו'**, כנ"ל:

*כלינון כוכביא להן קיימין לעלם ולעלמי עלמיא לאתמר כו' – כל"ל. ואמר ולעלמי עלמיא, להוא תרגום קל עולם ועל[93], ולינון ג' עולמות[94], בעוה"ז וימות המשיח שהוא לעתיד לבא ולעוה"ב, ולכן ב' עולמות הן לאחר התחיה, והן כלולין בפסוק בתיבה א' שהוא ועד (כמ"ש בתיקו"ז) יעו"ש:

ועוד "והמשכלים", אלו שיש בהם שכל לדעת את גזרת הנשמות שלהם, מאלו הספירות. שהם דברים גזורים מעשר ספירות, שעליהם נאמר "השמים מספרים כבוד אל", שכולם מלאים סגולות, ואותם אנשי מדות, נשמותיהם רשומות שם, ומשם אצילותם.	ועוד והמשכילים אלין דאית בהון שכל למנדע גזירו דנשמתין דלהון מאלין ספירן דאינון מילין[95] גזירן מעשר ספירן דעלייהו אתמר (תהלים יט ב) השמים מספרים כבוד אל דכלהו מליין סגולות ואינון אנשי מדות נשמתין דילהון רשימין תמן ומתמן אצילותהון:

דאינון מילין כו' - ר"ל אותן הדברים שבספר הזוהר: **דעלייהו כו' מספרים כו'** - ר"ל, לשון דברים, כבוד אל[96]. הן עשר ספירות שנקראו עשר חכמות, מסט' דחכמה כמ"ש לקמן (ב ע"ב), לכך נק' "כבוד אל", וכך אותן שידעו גזירו דנשמתין, מהן[97], הן משכילים[98], וכן קראן לעיל[99] המשכילים, אותן שחיברו הזוהר, שהשכילו בע"ס: **דכלהו מליין סגולות** - ר"ל, כל הספירות שזה[100] באין ממנו, צדיקים, כמו שמפרש והולך: **ואינון אנשי כו'** - ר"ל, שנשמתן מהן באים, ושם חקוקים מצד השגתם[101]:

*ועוד והמשכילים כו' גזירו לנשמתין להון לאינון גזירין מע"ס לעלייהו כו' – כל"ל, ול"ל לנשמתין לאינון משמיס, כמ"ש בריש תיקוניס (ז ע"ב[102]) ועמש"ש, ולקמן (עט ע"ל כח ע"ל) בלחוכה, ונאמר מספריס: ואמר כשימין תמן כו' – לאע"ג למתפשט בב"נ, מ"מ נשלמו כשימין תמן:

מצדה של המלכות הם בני מלכים, שנאמר בהם (שבת קיא ע"א) "כל ישראל בני מלכים". ומצד זה, יוצאים מישראל מלכים. ומצד של הצדיק, נקראו צדיקים, זהו שנאמר "ועמך כולם צדיקים". ומהצד של נצח והוד	מסטרא דמלכות אינון בני מלכים דאתמר בהו כל ישראל בני מלכים ומסטרא דא נפקין מישראל מלכים ומסטרא דצדיק אתקריאו צדיקים דה"ד (ישעיה ס כא) ועמך כולם צדיקים ומסטרא דנצח והוד אתקריאו נביאים ומסטרא

---

[93] וכ"כ רבינו בתיקו"ז יט ע"א.

[94] בי"ע (נא סע"ג).

[95] "מלין ספירן לאינון מילין" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו ליתא "לאינון".

[96] עי' מלואים אות (יב). היינו הסיפור היא גילוי דברים של הספירות, וזה בדווקא בזיווג של ו"ק עם המלכות, וזה רק על ידי ספר הזהר.

[97] נדצ"ל מה הן.

[98] עי' דברי רבינו בתיקו"ז יז ע"א: **לחכימא לבא** - ר"ל, אותן היודעים סודות הכסא, שהוא מסט' דבינה, דאימא מקנן בכרסיא (לקמן כד ע"ב), ומסטרהא ניתן כנ"ל (ט"ו ע"א), ימא דאורייתא, והיא נקראת לבא כמ"ש בהקדמה שניה (יט ע"א), ר"ל שלכך נקראו אותן היודעים בהיכלין ואתוון המשכילים, כמו שהתחיל לעיל (טז ע"ב).

[99] פי' בריש ספר הזהר, וכן בריש ספר תיקוני זהר.

[100] נדצ"ל "שהם".

[101] עי' מלואים אות (יג).

[102] ז"ל: ואלין אינון נשמתין מאלין משכילים דאית בהון שכל לאשתמודעא ברזין דמאריהון כלהו רשימין ומצויירין במלכותא דרקיעא ככוכביא דנהרין ברקיעא והיינו יזהירו כזהר הרקיע מאי הרקיע דנהרין ביה (אוף אלין) נשמתין דמשכילים ככוכביא ברקיעא הכי נהרין בכרסיא וכלהו פרחין מן רקיע ודא צדיק חי עולמים דמניה פרחין נשמתין דצדיקיא ונהרין בסיהרא ועלייהו כתיב ויתן אותם אלהי"ם ברקיע השמים וכו' (בראשית א יז).
תרגום: ואלו הם נשמות מאלו המשכילים שיש בהם שכל לדעת בסודות רבונם, כולם רשומים ומצוירים במלכות הרקיע, ככוכבים שמאירים ברקיע, והיינו "יזהירו כזוהר הרקיע". מה הרקיע שמאירים בו (אף אלה) הנשמות של המשכילים ככוכבים ברקיע, כך מאירים בכסא. וכולם פורחות מן הרקיע וזה צדיק חי עולמים שממנו פורחות נשמות הצדיקים ומאירות בלבנה, ועליהם נאמר "ויתן אותם אלהי"ם ברקיע השמים וכו'".

נקראו נביאים. ומהצד של העמוד האמצעי, נאמר בהם "ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת", ועליהם נאמר "תורת אמת היתה בפיהו". ומצד של הגבורה נקראו "גבורים עומדים בפרץ דוחים את הגזרות" (נוסח נפילת אפים לספרדים@). ומצד של החסד נקראו חסידים.	דעמודא דאמצעיתא אתמר בהו (ירמיה ב כא) ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת ועלייהו אתמר (מלאכי ב ו) תורת אמת היתה בפיהו ומסטרא דגבורה אתקריאו גבורים עומדים בפרץ דוחים את הגזרות ומסטרא דחסד אתקריאו חסידים[103]:

עומדים בפרץ כו' - שמסט' דגבורה הוא הפרץ כו', והן עומדים כו':

ומהצד של חכמה ובינה נאמר בהם "כלנו חכמים כלנו נבונים" (הגדה של פסח). ומצד של הכתר, שהוא הראש של הכל, הם "ראשי אלפי ישראל", שעליהם נאמר "אנשי מדות", אלו הם המשכילים, שיש בהם שכל להכיר את רבונם, שסודות רבונם לא מכוסים מהם, שכולם היו בהסכמה בחבור הזה.	ומסטרא דחכמה ובינה אתמר בהו כלנו חכמים כלנו נבונים ומסטרא דכתר דאיהו רישא דכלא אינון (במדבר א טז) ראשי אלפי ישראל דעלייהו אתמר אנשי מדות (שם יג א)[104] אלין אינון המשכילים דאית בהון שכל למנדע למאריהון דרזין דמאריהון לא אתכסיין מנייהו דכלהו הוו באסכמותא בחבורא דא:
ולאלה שהם במדות הללו, צריך לגלות סודות נסתרים. אבל מי שמגלה סודות לרשעים, כאלו מגלה עריות בתורה. שבני שפחה הרעה לילית, אמם של הרשעים, ערבוביה רעה. מי שמגלה להם סודות התורה, גורם לצדיק שהוא יסוד, שנאמר בו "סוד ה' ליראיו" שהשפע תסתלק ממנו ומן השכינה, זהו שנאמר@ "אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש".	ולאלין דאינון באלין מדות צריך לגלאה רזין טמירין אבל מאן דמגלה רזין לרשיעייא כאלו מגלה עריין באורייתא דבני שפחה בישא לילית[105] אימא דרשיעייא ערבוביא בישא מאן דמגלי לון רזין דאורייתא גרים לצדיק דאיהו יסוד דאתמר ביה (תהלים כה יד) סוד ה' ליראיו דאסתלק נביעו מניה ומן שכינתא הה"ד (איוב יד יא) אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש:

ערבוביא בישא - שבאין מערב רב, שהן בעלי מדות רעים, כמ"ש בזוהר (ח"ב קכ ע"א[106]): **סוד ה' ליראיו** - ר"ל יראיו, הוא י', ועם סוד, הוא יסוד[107]. ונאמר ליראיו דוקא. וא"ל[108] אסתלק מיניה: **אזלו** - ים הוא מלכות, ונהר הוא יסוד, כמ"ש בתיקו"ז (זהר ח"ג קנ ע"ב):

כמלו מגלה כו' – להן נק' עריות, כמ"ש בפ' בלעם (כז ע"ב)[109], והסוד הוא משך הזרע לצליק[110], כמו שמפרש והולך, והוא סוד יסוד[111], ע' ענפין, ועיין בתיקונים תיקון ל"ו (פו ע"א)[112]:

---

[103] עי' תיקו"ז יב סע"ד.

[104] @

[105] עי' תיקו"ז כח ע"א שלילית היא אמם של ערב רב.

[106] ועי' עוד תיקו"ז סב ע"ב.

[107] עי' זהר ח"ג (דף רלו ע"א) צדיק יסוד ביה סוד דאיהו יין המשומר בענביו משמת ימי בראשית.

[108] ואם לאו.@

[109] ז"ל: קדם דגלו ישראל בגלותא ושכינתא עמהון מני קב"ה לישראל (ויקרא יח ז) ערות אמך לא תגלה ודא גלותא איהו גלוי ערותא דשכינתא הה"ד (ישעיה נ א) ובפשעיכם שולחה אמכם ועל ג"ע גלו ישראל ושכינתא בגלותא ודא איהי ערוה דשכינתא והאי ערוה איהי לילית אמא דערב רב וערב רב אינון עריות דילה ועריות דישראל דלעילא דעליה אתמר (ויקרא יח ז) ערות אביך לא תגלה.

תרגום: לפני שגלו ישראל בגלות ושכינה עמם, צוה הקדוש ברוך הוא את ישראל "ערוות אמך לא תגלה", והגלות הזו היא גילוי ערות השכינה. זהו שנאמר "ובפשעיכם שולחה אמכם". ועל גלוי עריות גלו ישראל ושכינה בגלות, וזוהי ערות השכינה. וערוה זו היא לילי"ת, אמם של ערב רב, וערב רב הם עריות שלה. ועריות של ישראל שלמעלה, שעליו נאמר "ערות אביך וגו' לא תגלה".

ביאור: לא תגלה - פ' הרמ"ז ז"ס מ"ש בספד"צ ווי למאן דגלי ערייתהון, שגורם הסתלקות אימא מז"א שמכסה יסודה י' וגם ם' יסוד רחל מתגלה וז"ש דלא אקריב ו' בנייהו, עכ"ל וז"ש פ' אחרי מות ע"ש (הדרת מלך).

[110] עי' לקמן יא ע"ג, תיקו"ז ל ע"א, לו ע"ב, סא ע"ב.

באותו זמן, אותם הצדיקים למטה עניים מהכל, עניים מסודות התורה, עניים בגוף. וכל מי שמגלה סודות לצדיקים, גורם לצדיק להאיר בסודות התורה ולשכינה, שהאור נקרא ר"ז.	בההוא זמנא אינון צדיקייא לתתא עניים מכלא עניים מרזין דאוריתא עניים {ב ע"ב} בגופא וכל מאן דמגלה רזין לצדיקייא גרים לצדיק לאנהרא ברזין דאורייתא ולשכינתא דאור ר"ז אתקרי:

אינון צדיקייא כו' - שהם בדרגא דצדיק: **דאור רז אתקרי -** ר"ל, אור גימ' רז, ולכך **גרם לאנהרא כו':**

ובאותו הזמן "והמשכלים יזהירו כזהר הרקיע", מה זה "כזהר", הדרגה של משה רבנו ע"ה, העמוד האמצעי, שעל שמו נקרא החבור הזה ספר הזהר. והשכינה מאירה בו, וזוהרת כלבנה מן השמש, שהשמש מאירה בששה אורות גדולים, והלבנה בשביעית, כלולה משבע.	ובההוא זמנא (דניאל יב ג) והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע מאי כזוהר דרגא דמשה רבינו ע"ה עמודא דאמצעיתא דעל שמיה אתקרי האי חבורא ספר הזוהר ושכינתא ביה נהרא וזהרא כסיהרא מן שמשא דשמשא נהירא בשית נהורין רברבין וסיהרא בשביעאה כלילא משבע:

דעל שמיה כו' - כנ"ל (א ע"ב) **ע"י ההוא דאתגלייא:**

אב"ג ית"ץ קר"ע שט"ן נג"ד יכ"ש בט"ר צת"ג חק"ב טנ"ע יג"ל פז"ק שק"ו צי"ת* דנשמת' בהון פרחת לעילא בכל ליליא ולילא והאי איהו נשמת כל חי דאצילותא מאימא עלאה ושבע שמהן אלין דפרחת בהון אינון שבע דכלילן בבת שבע דאיהי שכינתא תתאה כלילא משבע ספירן דעלייהו אמר דוד (דברי הימים א' כט יא) לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ ואימא עילאה איהי הנשר הגדול בעל הכנפים:	אב"ג ית"ץ קר"ע שט"ן נג"ד יכ"ש בט"ר צת"ג חק"ב טנ"ע יג"ל פז"ק שק"ו צי"ת, שהנשמה פורחת בהם למעלה בכל לילה ולילה, וזוהי "נשמת כל חי" (פסד"ז של שבת ויו"ט) שהאצילות מן האם העליונה, ושבעת השמות הללו שפורחת בהם, הם שבע שכלולים בבת שבע, שהיא השכינה התחתונה, כלולה משבע ספירות, שעליהם אמר דוד "לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ". והאם העליונה היא הנשר הגדול בעל הכנפים.

לכלילין בבת שבע – להן כל מ' בשם, כנ"ל (עב ע"ל בעמוד זה), והוא שם כנפים למ', ומיהי שביעית לכל מ', כלולה מכולם, והן כלל השמות, וז"ס מ"ב ומ"ט וכמש"ל ג' (להלן ד ע"ג).

שם אבגית"ץ, עליהם נאמר "שש כנפים שש כנפים לאחד". והשם הזה, סגולתו הוא לכסות לנשמה, כשעולה למעלה בכל לילה ולילה, להעיד על המעשים הטובים של האדם, ממלאכי החבלה ומכל המזיקים והרוחות ולילין ושדים, ובהם פורחת למעלה בשתי אותיות מכל שם, תכסה פניה מהם, בשתי אותיות תכסה רגליה, ובשתי אותיות פורחת למעלה, וכמו כן לרוח וכן הוא לנפש.	* שם אב"ג ית"ץ עלייהו אתמר (ישעיה ו ב) שש כנפים שש כנפים לאחד והאי שמא איהו סגולתא [עג ע"א] דיליה לכסאה לנשמתא כד סליקת לעילא בכל ליליא ולילא לאסהדא על עובדין טבין דבר נש ממלאכי חבלה ומכל מזיקין ורוחין ולילין ושדין ובהון פרחת לעילא בשתים אתוון מכל שם תכסה אנפהא מנהון ובשתים אתוון תכסה רגלאה ובשתים אתוון פרחת לעילא ואוף הכי לרוחא ואוף הכי לנפשא:

---

[111] עי' דברי רבינו בתיקו"ז כב ע"ב דהיינו כאשר המט"ט למעלה מהחיות הוא בסוד יסוד פי' רקיע, מעליהם. ועי' דבריו בס"י יב ע"ג: והרקיע עם כל הגלגלים הוא יסוד דעשיה, כי הרקיע הוא בסוד יסוד כידוע (הק' תיקו"ז א ע"ב), והוא דעת של המלכות, כי כל יסוד שלמעלה הוא דעת שלמטה כו'.@I THINK THE MILUIM IS BETTER ועי' מלואים אות (יד).

[112] הוב"ד במלואים אות (טו).

נשמת כל חי דאצילות כו' - ר"ל דאימא עילאה נקרא חיים, עץ חיים, כמ"ש בהקדמת תיקוני זהר (טז ע"ב)[113] ע"ש. ור"ל שלכך פרחת בהון, שהיא מאימא עילאה, שנקרא בעל כנפים, כמ"ש. ולכך הם ז' שמות, דאתפשטותה בז' כמש"ל, ולכך שש כנפים לאחד, כלומר ששה אותיות בכל א', דנשמתא אתקרייא שרפים מס' דבינה, וז"ש **ואימא עילאה איהי הנשר כו'**:

כשחיס מחוון מכל כו' – והן חו"ב, פניס, והן כלילא לעת. וגלין נו"ה, וכלילא בהון יסוד. **וכשחיס יעופף** – חו"ג, שהן הכנפיס, ולמטו (זהר ח"ג מו ע"ב) ועוף זה כו' (מיכאל), והן כלילא ת"ת, לקו המלעטי לינו מלא כלילתס, כמש"ל (פ ע"ח טו ע"ח), ומלכות כלילא בכל קו המלעטי, והן ג' מרכבות לכלילא י"ב:

האדם הגדול חכמה, ועשר חכמות נקראו עשר ספירות מצדו, וכתר עליון נקרא מצדו חכמה קדומה, והיא יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שהתפשטותו בעשר ספירות. אבל האם העליונה, הנשר העליון, שהתפשטותו בשבע, והיא השמינית, ובה שבחו של משה "אז ישיר משה", וממנו תמצא את סוד קן הצפור "שלח תשלח את האם" של אצילות. אריה חסד, שור גבורה, זוהי המרכבה העליונה. המרכבה השניה תפארת אדם שנית, שנאמר בו "ודמות פניהם פני אדם". דמות אריה שור נשר, נצח הוד יסוד, מלכות היא תבנית כולם, זהו הסוד של תקון אחד.	**אדם הגדול חכמה ועשר חכמות אתקריאו עשר ספירן מסטריה וכתר עליון אתקרי מסטריה חכמה קדומה**[114] **ואיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א דאתפשטותיה בעשר ספירן אבל אימא עלאה נשרא עלאה אתפשטותה בשבע ואיהי תמינאה ובה שבח משה** (שמות טו א) **אז ישיר משה ומנה תשכח רזא דקן צפור** (דברים כב ו) **שלח תשלח את האם דאצילות אריה חסד שור גבורה האי איהי מרכבתא עלאה**[115] **מרכבתא תניינא תפארת אדם תניינא דאתמר ביה** (יחזקאל א י) **ודמות פניהם פני אדם דמות אריה שור נשר {ב ע"ג} נצח הוד יסוד מלכות איהי תבנית כלהו האי איהו רזא דתקונא חדא:**

אדם הגדול כו' - הולך ומפרש כל ד' חיות המרכבה, ונקרא הגדול, וכן בינה נשר הגדול, לפי שיש אדם ונשר בז' תחתונות [במרכבה]: **ועשר חכמות כו'** - ר"ל שע"ס נקראו חכמות מסטריה, ואפילו כתר עליון שהוא למעלה ממנו[116], וז"ש **וכתר כו'**, וכל עניינו לפרש **אימא כו', אתפשטותה בשבע: אז** - ר"ל א' ז'[117]: **את האם דאצילות** - ר"ל, אימא עילאה על ז"ס, ור"ל שהיא נקראת צפור, שהיא נשר בעל כנפים, ולזה אמר אתפשטותה בשבע, ר"ל שהיא המרחפת על ז' הבנים, כנשר[118] על גוזליו ירחף (דברים לב יא), וכן אמר לעיל **ועשר חכמות כו', ואיהו יו"ד כו',** ר"ל שלכך נקרא אדם, גימ' מ"ה: **דאתמר ביה ודמות {ב ע"ב}** - ר"ל שלכולם פני אדם[119],

---

[113] ז"ל: כל הויו"ת אלין מאימא עלאה תליין דאיהי חיים וצדיק על שמיה אתקרי ח"י חיות המרכבה על שמה אתקריאו בגין דאיהי אימא עלאה חיים כמה דאת אמר עץ חיים היא למחזיקים בה (משלי ג יח) ואיהי מרכבה לחכמה.

תרגום: כל ההויו"ת הללו תלויות מהאם העליונה, שהיא חיים, וצדיק על שמו נקרא ח"י, חיות המרכבה על שמה נקראו, משום שהאם העליונה היא חיים, כמו שנאמר "עץ חיים היא למחזיקים בה", והיא מרכבה לחכמה.

[114] עי' לקמן יא ע"ב, ועי' דברי רבינו לקמן כג ע"ב ד"ה ברעו, ושם ל ע"ג ד"ה דא חכמה, שחכמה קדומה היא מו"ס.

[115] גדר לשון מרכבה יהיה מה שבסגולתו להמשיך הנעלם לשכון למטה על המתגלה, והיות הנעלם מתלבש בו ופועל על ידו, ולזה אמרו האבות הן המרכבה מפני שהם הורידו כח האלהות בתחתונים, כל אחד בבחינתו היה מושך כח ספירתו במלכות וממנה למטה כענין מלא כל הארץ כבודו, והיות כל אחד מהאבות כלי להתלבש בו האלהות יאמר שהוא מרכבה וכן אומרינו בסוד החיות שהן מרכבה הוא ממש מטעם זה שכח האלהות מתפשט בהם ופועל על ידם, שאי אפשר לדק ולרוחני הנעלם לפעול בגשמי אם לא על ידי אמצעיים יתלבש כח האלהות בו (אור יקר זו"ח מט ע"ב).

[116] מבאר הלש"ו (כללים ח"א מט ע"א) שכל הי"ס לא נתגלו אלא על ידי מדת החכמה, שכן מצד מידת הכתר לא היו הספירות יכולים להתחלק לעשרה מרוב אחדותו. ועל אף שי' המאמרות כוללים גם את ספירת הכתר, אבל הכתר אינו יכול להיות ניכר אלא לאחר שנגלה החכמה.

[117] עי' מלואים אות (טז).

[118] יעיר קנו (נוסף בפסוק).

[119] עי' זהר ח"ג מח ע"א: תניא אמר רבי יוסי כתיב (יחזקאל א י) ודמות פניהם פני אדם כללא דכלא וכלא כלילן בהאי דיוקנא אמר רבי יהודה והא כתיב (שם) ופני אריה אל הימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתן אמר ליה [כל (נ"א כלא אפי)] וכלא אפין (כלפי (ס"א אפי)) אדם הוו

שכולן הן נכללין בת"ת, עד"א: **האי איהו רזא כו'** - ר"ל שכאן קרא לכל הספירות ד' חיות המרכבה:

חכמה קדומה ומיהו כו' – ר"ל חכמה עלמה הוא סם מ"ה מלס, וכמ"ש למטה (ג ע"ג) **וכחכמה מיהו שולטני' לקמיס** כו', וז"ש **מכל** מימח **עילמה** כו':

אבל מצד הנשמה, הם נקראו שרפים. ומהצד של רוח חיות, שנאמר בהם "ודמות החיות מראיהם כגחלי אש בוערות כמראה הלפידים, היא מתהלכת בין החיות". זה ה', ונאמר בהם "ומתוכה דמות ארבע חיות וזה מראיהן דמות אדם להנה".	**אבל מסטרא דנשמתא אתקריאו שרפים** ומסטרא דרוחא חיות דאתמר בהון (שם יג) ודמות החיות מראיהן כגחלי **אש** בוערות כמראה הלפידים **היא** מתהלכת בין החיות **דא** ה'[120] **ואתמר בהון** (יחזקאל א ה) ומתוכה דמות **ארבע** חיות וזה מראיהן דמות **אדם** להנה:

אבל מסטרא כו' - ר"ל שלמעלה חשיב ג' מרכבות: מחכמה ולמטה, א'. מת"ת ולמטה, א'. ומלכות כלילא בה, א'. וכולן חיות: **אבל מסטרא כו'** - ר"ל מסטרא דנשמתא, שהיא מאימא, נקראו שרפים, והם בעלי שש כנפים של ישעיה (ו ב) עומדים ממעל לו, ר"ל לו'[121], שהוא ת"ת. מסט' דרוח, שהוא מת"ת, נקראו חיות. ומסט' דנפש שהוא ממלכות נקראו אופנים. וכולן הן בדוגמא א', שלכולם ד' פנים שהן ד' ספירות: **מראיהן כגחלי אש** - ר"ל שהן אש בוערות כשרפים: **דא**[122] **ואתמר כו' דמות אדם** - ר"ל שהוא ת"ת:

***כין החיות ומתמר בהון ומתוכה כו' לה מרכע מנפין וכגוונא לא לית לנשמתא ד' מנפין כו' המופנין מינון נו"ה כו' מופנין מינון למתא חיוון כו' בממעיתא שרפיס לעילא ולעילא על כלהו מדון יחיד שליט מופלא כו'.** כל"ל, וכ"ל לנמתר בוערת כמראה כו', ר"ל השרפים הן בוערות, והן מתהלכות בין החיות, ונמתר היא למד מתהלך[123], ומביא ראיה שכל מחד הוא בד', שנאמר למות ד' חיות, והשרפים הן בדמותן, שמתהלכין בתוכה, וזה שהקשה בגמ' (חגיגה יג ע"ב) כתיב שש כנפים כו'[124]: ומתמר **וכחכמה מיהו שולטני' כו'** – כמ"ש (שמות טו ו) כי גמה כו', ומלס על כולס, והוא על כולן, והוא בכתר על מלס, וז"ש מדון יחיד כו', ושם הוא יחיד, אין מלהיס עמדי כו' (דברים לב לט), כמש"ל (פה ע"ל מא ע"ג). ומתמר **מכל** מתמן **כו'** והן ג"פ הוי"ה בג' מרכבות, וכמ"ש בדע"מ פ' פנחס[125] וכנ"ל:

ובההוא דיוקנא דאדם אתחזיין כל גוונין וכל דיוקנין כמה דתנינן אנפוי אנפי נשרא לא ודהוא (דהוה) נשרא אלא דאתחזי בדיוקנא דאדם משום דכליל כל גוונין וכל דיוקנין.

תרגום: $

ביאור: כללא דכלא - כאן ומתיקונים משמע בהדיא כסברת הרמב"ם, כי החיות הם צורת אדם דווקא, והכוונה בשור ונשר ואריה, הוא על היות להם הבטה כעין שור ונשר אריה, ולעולם הם דווקא צורת אדם (רח"ו במ"מ). ופני אריה - פי' קס"ד שפני אריה ממש וכו' ולכך הקשה על ר' יוסי שאמר שכולם הם צורת אדם (מ"מ). אדם הוו - ור"ל כמ"ש שפניהם פני אדם, ומ"ש ופני אריה היינו הבטת אריה וכו' (מ"מ).

120 לא ה' (נמחק בנוסח רבינו).

121 לאות ו' @{שוטנשטיין}

122 ה' (חסר).

123 פי' הטעם שנאמר "היא" ולא "הם" שחזרו להיות בחי' אחת.@SSCHOTENSTEIN

124 ז"ל: נאמר@ אחד אומר שש כנפים שש כנפים לאחד ונאמר@ אחד אומר וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם לא קשיא כאן בזמן שבית המקדש קיים כאן בזמן שאין בית המקדש קיים כביכול שנתמעטו כנפי החיות הי מינייהו אימעוט אמר רב חננאל אמר רב אותן שאומרות שירה בהן כתיב הכא ובשתים יעופף וקרא זה אל זה ואמר וכתיב התעיף עיניך בו ואיננו ורבנן אמרי אותן שמכסות בהן רגליהם שנאמר ורגליהם רגל ישרה.

125 $רמז ע"ב?: ועוד בלולה בשמן כתית דא צדיק חי עלמין דנגיד טפין קדישין דאינון פירורין כזתים ממוחא עלאה דאינון חד עשרון לקבל י' ושני עשרונים י' י' ושלשה עשרונים (במדבר כח כ) [י' י' י' ואינון עשרון לכבש וב' עשרונים לאיל] ולפר ואינון עשרון לכבש וב' עשרונים לאיל ושלשה עשרונים לפרו (לפר) ורזא דמלה אמרו בתעניות אין טפה יורדת [מלמעלה] שאין עולין כנגדה טפיים ואינון ברזא דא [ייי] ו.. (ה') ורמיזו דלהון לקבל תלת מוחין חד מח הזכרון תניינא מח המחשבה תליתאה מוח הדמיון.

תרגום: ועוד בלולה בשמן כתית, זה צדיק חי העולמים, שמושך טפות קדושות שהן פרורים כזיתים מהמח העליון, שהם עשרון אחד כנגד י', ושני עשרונים י' י', ושלשה עשרונים לפר י' י' י', והם "עשרון לכבש ושני עשרונים לאיל ושלשה עשרונים לפר". וסוד הדבר אמרו בתענית (כה

והרוח היא מצד העמוד האמצעי, ויש לה ארבעה פנים, כדוגמת הנשמה, שיש לה ארבעה פנים האופנים מצד של הנפש, והיא מצד של השכינה התחתונה. ויש להם ארבעה פנים של מרכבה, שהם נצח והוד. "והנה אופן אחד בארץ", זה צדיק. האופנים הם ממטה למעלה, החיות באמצע, השרפים למעלה, והכל למעלה. אדון יחיד שולט על הכל, מופלא ומכוסה, בכתר ובחכמה, הוא שלטון שעומד על כולם בעשר אותיות של השם המפורש. אבל משם למטה כל הספירות מרובעות בארבע אותיות, כמו זה בינה יה"ו, אותו בן של י"ה הוא ו', שהתפשטותו בשש ספירות. ה', רביעית בשכינה התחתונה, בו נשלם יהו"ה.	ורוחא איהו מסטרא דעמודא דאמצעיתא ואית לה ארבע אנפין כגוונא דנשמתא דאית לה[126] ארבע אנפין אופנים מסטרא דנפש ואיהי מסטרא דשכינתא תתאה ואית לון ד' אנפין המרכבה[127] דאינון נצ"ח והו"ד והנה אופן אחד בארץ דא צדיק אופנים אינון מתתא לעילא חיון[128] באמצעיתא שרפים לעילא וכלהו לעילא[129] אדון יחיד שליט על כלא[130] מופלא ומכוסה[131] בכתר ובחכמה איהו שולטנו דקאים על כולהו בעשר אתוון דשמא מפרש אבל מתמן לתתא כולהו ספירן מרובעין בארבע אתוון כג"ד בינה יה"ו ההוא ב"ן די"ה איהו ו' דאתפשטותיה בשית ספיראן ה' רביעאה בשכינתא תתאה בה אשתלים יהו"ה:

ואית לה כו' - ר"ל שהן בדוגמא א' כנ"ל: **המרכבה דאינון** - נ"ל דצ"ל האופנים אינון, ר"ל האופנים לשון רבים, הן נו"ה: **והנה כו'** - עם מלכות הן ד' אנפין: **וכלהו לעילא** - ר"ל שכולן למעלה בספירות, מלכות ת"ת בינה: **אדון יחיד כו'** - ר"ל א"ס[132]: **כגוונא דא בינה כו'** - ר"ל,

---

ע"ב), אין טפה יורדת מלמעלה שאין עולות כנגדה טיפיים, והם בסוד זה ∴, והרמז שלהן כנגד שלשה מוחין, אחד מח הזכרון, שני מח המחשבה, שלישי מח הדמיון.

126 "כגוונא לנשמתא לאית לה" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו איתא "וכגוונא לה איתא לנשמתא".

127 "המרכבה לאינון" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו איתא "האופנים אינון".

128 "מתתא לעילא חיון" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו איתא "לתתא חיון וכו'".

129 "וכלהו לעילא" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו איתא "ולעילא על כלהו".

130 "על כלא" נמחק בנוסח רבינו.

131 עי' דברי רבינו בתיקו"ז קלח ע"א: ואמרו (ב"ר פ"א סי' א) אמון מופלא אמון מכוסה כו', והכל בכתר, דהוא מופלא ומכוסה, כמ"ש (חגיגה יג ע"א) במופלא ממך כו' ובמכוסה ממך כו', ועי' בתז"ח (עד ע"א ה ע"ד) וש"מ. והוא אמון, אומן של עלת העלות, וכמו שמפרש והולך, **בגין האי א"ק אתמר בעלת העלות ואהיה אצלו אמון ולההוא קדמון אמר נעשה כו',** ואמון מופלא ומכוסה הן בג' רישין דביה, מ"ס הוא האמון, דביה נעשה הכל, כמ"ש באד"ז (רצב ע"ב) בארוכה. ועי' בסוף אד"ר (קמד ע"א) ובאד"ז (רצב ע"ב) **וההוא דלא הוה כו' אומנא לאומנתיה כו',** ומכוסה הוא חכמתא סתימאה עלאה [אוירא – מבו"ש ש"ג ח"ב פ"ד, ועי' אד"ר קכח ע"ב], אוירא עלאה. ומופלא הוא רישא עילאה לכל רישין. ואלף מורה על כולם (זו"ח מח ע"ב &), אלף אמון כנ"ל, אלף פלא, אלף מכוסה וכו', ע"כ. ועי' לש"ו ביאורים ח"א כ ע"ד שמשנה הגרסא כאן, שמכוסה למעלה ממופלא, ועי' ס"י יד ע"ג שגורס כמו שכתוב בביאורים, וכן בתז"ח ג ע"א ד"ה דעליה.

132 נראה שכוונתו לעתיק ולא מאציל ית'. עי' זהר ח"ג רנז ע"ב: פקודא תליסר ק"ש ואית למנדע דאיהו אתקרי חכם בכל מיני חכמות ומבין בכל מיני תבונות וחסיד בכל מיני חסדים וגבור בכל מיני גבורות ויועץ בכל מיני עצות וצדיק בכל מיני צדקות ומלך בכל מיני מלכות עד אין סוף עד (ס"א כתר) אין חקר ובכל אלין דרגין בחד אקרי רחמן ובחד אקרי דיין והכי בכמה דרגין עד אין סוף.

תרגום: מצוה שלש עשרה [היא] קריאת שמע, ויש לדעת שהוא נקרא חכם בכל מיני חכמות ומבין בכל מיני תבונות וחסיד בכל מיני חסדים וגבור בכל מיני גבורות ויועץ בכל מיני עצות וצדיק בכל מיני צדקות ומלך בכל מיני מלכות עד אין סוף עד (כתר) אין חקר, ובכל אלו הדרגות, באחת נקרא רחמן, ובאחת נקרא דיין, וכך בכמה דרגות עד אין סוף.

ביאור: למנדע - כתר עלאה הוא בערך המאציל רק כערך השחרות לערך הלבנונית, וכערך הגוף לגבי הנשמה וכנ"ל, וכן הוא ידוע ג"כ מתפילת אליהו. וע' עוד ברע"מ (פ' בא מב ע"ב, ופ' פינחס רנז ע"ב ורנח ע"א) ובתז"ח (טו ע"ג ע"ד) וכן בכ"מ בזוה"ק, כי אין ערך וחקר לרוממות המאציל על האצילות אלא שמתייחד עם האצילות ביחוד עצום עד שנעשה חד עמו, אבל אין ערך וחקר

שלכך נקראת בינה, שכולל גם בן, שהוא ו', וה' בתראה אינה אות בפני עצמה, אלא שלימו דג' אתוון, כמ"ש בהקדמת תיקוני זהר (טז ע"א) ולכך אינה אות אחר, וגם היא נכללת בה. וכן בספירה שלמטה, בת"ת ו"ק, הן יה"ו, וה' בתראה שלימו דילהון. וכ"ש במלכות ששם הויה שלימה, כמ"ש בהקדמת תיקוני זהר (ד ע"א), ולכן בכל הג' חיות שמתחלת מבינה ד' פנים, אבל אדם הוא בחכמה, הוא דמות אדם לארבעתן[133], ועיין בתיקונים (יד ע"ב[134]). וכן הוא במרכבה תניינא, שמנצח ולמטה הוא ד' פנים לכל חיה, שמשם מתחלת מלכות כידוע[135]. ולכן קאמר לעיל באופנים מסטרא דשכינה, דמתחילין ד' פנים מנצח, ובמלכות היא הויה שלימה כנ"ל. ות"ת הוא דמות אדם לארבעתן, שהוא דמות אדם שבמרכבה תניינא. ובכל דמות אדם, אין בה רק כלילו דארבעה פנים של ג' חיות [האחרות]:

מהצד של ארבע האותיות הללו, יש לכל חיה ארבעה פנים, ומהצד של יו"ד ה"א וא"ו ה"א, "דמות אדם לארבעתן", וכנגד תשע הספירות הללו, ראה יחזקאל תשע מראות שנאמר בהם "נפתחו השמים וארא מראות אלהים", ואלה הם: המראה הראשון, "וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא", האבן הזו היא השכינה, אבן ספיר, ויחזקאל ראה ממטה למעלה, הוא ראה אותה, כמי שרואה מתוך עששית[136].	מסטרא דארבע אתוון אלין אית לכל חיה ארבע אנפין ומסטרא דיו"ד ה"א וא"ו ה"א דמות אדם לארבעתן[137] ולקביל ט' ספירן אלין חזא יחזקאל ט' מראות דאתמר בהון (יחזקאל א א) נפתחו השמים {ב ע"ד} וארא מראות אלהים ואלין אינון חיזו קדמאה (שם כו) וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא האי אבן איהו שכינתא אבן ספיר ויחזקאל חזא מתתא לעילא איהו חזא לה כמאן דחזא מגו עששית:

ולקביל תשעה כו' - ר"ל, מחכמה ולמטה: **ט' מראות** - מן הפסוק (יחזקאל א כו) וממעל לרקיע עד סוף הפרשה, נאמר ט' פעמים "מראה", כמו שמפרש והולך, ועל העשירית קאמר "וארא", ולא קאמר "מראה", כמ"ש לקמן: **דאיתמר בהון כו'** - ר"ל, שנאמר מראות, לשון רבים, משמע הרבה מראות, ונאמר אלהים, משמע שכל המראות הן בספירות: **האי אבן איהו שכינתא** - כנ"ל (יהושע כד כז) האבן הזאת כו'. וכן אמר יעקב, והאבן הזאת כו' יהיה בית אלהים (בראשית כח כב): **אבן ספיר** - ר"ל שהיא נקראת ספיר, כמ"ש בהקדמת תיקוני זהר (יד ע"א) דאיהו ספיר גזרתם[138]: **מתתא לעילא** - כמו שמפרש והולך, חוץ עד"א[139] שראה קודם צדיק כמ"ש לקמן: **כמאן דחזא** - ר"ל מגו מטטרון, כמ"ש בהקדמת תיקוני זהר (ח ע"א) שכל המראות חזא מגו מטטרון:

מראות האלהים – לפי שהוא במט"ט, למשמש בשמו לא, כמ"ש בסוף ספל"ל (לו ע"ב):

המראה השני "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה" כאן ראה העמוד האמצעי סמוך לשכינה, וראה אותו מתוך מטטרו"ן, שהוא שדי.	חיזו תניינא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה הכא חזא עמודא דאמצעיתא סמיך לשכינתא וחזא ליה מגו מטטרו"ן[140] דאיהו שדי:

עד"א - שהוא נקרא אדם, כידוע (זהר ח"ג רכח ע"א): **וחזא ליה מגו מטטרון כו'** - נ"ל דחילוף גירסא יש כאן, דכאן צ"ל, **מגו שר הפנים** ואצל צדיק צ"ל **מגו מט"ט דאיהו שדי**. דת"ת נקרא

לרוממותו עליהם, וא"כ הרי אין מקום לתשובתו בענין החקירה הנז' כלל וכלל (כללים ח"א לג ע"ג), עי' ח" במב ע"ב (ביאורים ח"א א ע"א).

[133] ז"ל הפסוק (יחזקאל א י): פני אדם ופני אריה אל הימין לארבעתם פני שור מהשמאל לארבעתן ופני נשר לארבעתן. עי' לעיל הערה 119.

[134] נכון?^ ז"ל: ושכינתא איהי דמות אחד לארבעתן ואיהי ד' דאחד ואיהי ד' אנפין דכל חיה.

[135] עי' דברי רבינו בתיקו"ז נ סע"ד: התחלת הנוק' שם, שהיא נגד נה"י, כי שם הדעת שהוא ביסוד, וב' כליות נו"ה, אלא שראשה נגד נה"י הפנימים, וגופה נגד נה"י החיצונים.

[136] עי' רש"י ברכות נג ע"א.

[137] עי' יחזקאל (א י): ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל הימין לארבעתם ופני שור מהשמאול לארבעתן ופני נשר לארבעתן. ועי' לעיל 119.

[138] פי' שם רבינו: דהיא אתנטלת מנהון (ע"ח שער מיעוט הירח א).@

[139] נדצ"ל מעד"א@.

[140] שר הפנים (נוסח רבינו בלרך מפקר).

פנים, כידוע בסוד "ופני לא יראו". וכן אמר בהקדמת תיקו"ז (ו ע"א) **דהוי' איהו מפתחות הפנימים**, ע"ש. וצדיק שמו שדי, כידוע (זהר ח"ג יא ע"ב). וז"ש **מגו מט"ט**, ר"ל שהוא גימ' שדי, וז"ש **דאיהו שדי**. ואמר אצל מלכות, עששית, שהיא אספקלריא דלא נהרא (זהר ח"א לג ע"ב). ומה שפרט באלו השלשה מגו מט"ט, לפי שאמר בהקדמת תיקוני זהר (טז ע"א) **ואיהו רכב לתלת סטרין אלין**, ע"ש[141]:

המראה השלישי "וארא כעין חשמל כמראה אש בית לה סביב" וזה צדיק, חֵי העולמים, שאחוז גם בהקדוש ברוך הוא שהוא יהו"ה וגם בשכינה שהיא אדנ"י. והצדיק הוא חשמל, הכלל של שני השמות הללו, שהם יאהדונה"י. וראה אותו מתוך שר הפָּנים.	חיזו תליתאה (יחזקאל א כז) **וארא כעין חשמל כמראה אש בית לה סביב ודא צדיק חי עלמין** דאחיד בין קב"ה דאיהו יהו"ה ובין שכינתא דאיהי אדנ"י וצדיק איהו חשמל כללא דתרין שמהן אלין דאנון יאהדונה"י וחזא ליה מגו שר הפנים[142]:

ודא צדיק כו' - ואמר כמראה אש, דיצחק הוא קץ חי (לקמן כו ע"ד). ואמר בית לה סביב (יחזקאל א כז), דשכינה איקרי בית, כמ"ש בתיקו"ז (ח ע"א). ואיהו סביב ליה, כמ"ש (ירמיה לא כא) נקבה תסובב גבר, ועי' בהקדמת תיקוני זהר (ח ע"א): **איהו חשמל כללא כו'** - כמ"ש לקמן (ו ע"א) **כד סלקין משריין[143] כו' בחשאי, וכד נחתו כו' ממללן, עלייהו כו' כחדא יאהדונה"י:**

מגו שר הפנים – עמק"ס (ספד"ל לו ע"ג ד"ה את האלהים)[144], ולכן נק' מט"ט שר הפנים, מט"ט ביסוד[145], שר במלכות, למש שרי כו'[146], הפנים בג' חג"ת, להן הפנים. ומ"מ בזולו שלשה לחזק מגו כו', לפי שזולו הן כלל הספירות, שיסוד כולל נה"י, למעלי לבהון, וכן ת"ת חג"ת, וחכמה כולל כח"ב, למעלי לבהון[147], ולכן נק' מיט כוללס, כמ"ש למטה (ג ע"ח), והוא ביו"ד, לזכל בבינה בה"ח כוללת חב"ד. וז"ס שכל לחל כולל שלמעלה ומטה, וכילוע בנר"ן. ולזו ד' הן ד' שמהן לכוללין הכל, כמ"ש בריש שיה"ש (זו"ח מט ע"ח[148]), ור"ל ללכן למר בזולו ד' למות כו' וכעין חשמל. ומ"מ **לצדיק מיהו חשמ"ל**, וכן למר לקמן (ה ע"ג) **חיזו תשיעאה כו' מלין תשע מלאות כו':**

---

[141] ז"ל: ואיהו מנורה נור דליק מסטרא דשכינתא דאתמר בה (משלי כ כז) נר ה' וצריך למהוי לימינא לקבלא משחא ובגין דא מנורה בדרום דא איהו מאנא לקבלא פתילה ומשחא ונהורא פתילה שכינה משחא דילה צדיק שמן כתית נהורא דילה עמודא דאמצעיתא כגוונא דא נפשא דאיהי שתופא דגופא איהי פתילה רוח דא משחא נהורא דא נשמתא מאנא דא גופא איהו עבד ואיהו רכב לתלת סטרין אלין דאינון קיטורא דיחודא חדא דאינון נר ה' נשמת אדם.

תרגום: $

בהגר"א: נור דליק - ר"ל, דמנורה הוא אותיות נור מה: **וצריך למהוי כו'** - וכן מ"ש (יד ע"ב) **לב מבין ואיהו כו'**, הכל נתפרש לעיל: **שמן כתית** - ר"ל, זרע קודש, הבא ממוח, והוא ע"י כתישה בצדיק, כמ"ש בזהר (ח"ג רמז ע"ב)[141], וזהו כתית: **נהורא דילה עמודא דאמצעיתא** - כמ"ש לעיל (כ ע"ב) **דאנהיר בגוונין דילה**: **ואיהו רכב כו'** - כמו שאי אפשר האור במנורה בלא שמן, כן הקב"ה אינו מתייחד בההוא עבד בלא שכינתיה: **דאינון נר** - ר"ת נפש רוח ועם נשמה, הן נר"ן.

HELPS ?

[142] מט"ט (נוסח רבינו בלרך לפסק).

[143] עי' לקמן יג ע"ג שמשריה הם בעשיה.

[144] ז"ל: את האלהים ולא את הוי"ה - ר"ל שנעשה משמש לעולם הבריאה שנקרא אלהים, ולא לאצילות שנקרא הוי"ה.

[145] עי' זהר ח"ג רכט ע"ב, ותיקו"ז ה ע"א.

[146] עי' זהר (ח"ג רל ע"א): ושמת עליהם שרי אלפים (שמות יח כא) מסטרא דאת א' ושרי מאות מסטרא דאת ד' ד' מאות שנה דאשתעבידו ישראל במצרים (בדלות דאורייתא) שרי חמשים נ' ושרי עשרות י' ישראל באינון מדות אשתמודעון דאינון בנוי דקב"ה ושכינתיה למהוי בהון אנשי חיל כגון אשת חיל עטרת בעלה (משלי יב ד).

תרגום: $

ביאור: ד' מאות - והענין באי"ת ב"ש ד' הוא ק', וד' אותיות הוא בד"ס, כחב"ם, כי היא איומה כנדגלות כידוע. ואי"ן הוא בכח"ב, א' בכתר כידוע, י' בחכמה, ן' בבינה, נ' תרעין, וד' במל'. והיא ק', ק' ברכות, ק' אדנים, ונתחלפה בד', כי שם מחליפין כידוע (יהל אור).

[147] צ"ע שבדרך כלל חכמה לימין, ועי' זהר ח"ג רמז ע"א שהוא לשמאל. אמנם עי' אד"ז שאוירא אמצעי בין רדל"א למו"ס והיא בחי' החכמה עי' $.

[148] עי' מלואים אות (יז).

וד' הפנים הם יהו"ה, וארבע כנפים הם אדנ"י. כל חיה היא מרובעת, ולכל צד יש לה ד' פנים, לכל פן ד' פנים, ולכל כנף ד' כנפים, והם ששה עשר פנים וששה עשר כנפים לכל חיה. אותם שלשים ושנים מרובעים עולים לד' חיות ששים וארבעה פנים וששים וארבע כנפים.	וד' **אנפין אינון** יהו"ה וד' **גדפין אינון אדנ"י** כל חיה **איהי** מרובעת ולכל **סטרא אית** לה **ארבע אנפין** לכל פן ד' **אנפין**[149] ולכל **גדפא** ד' **גדפין** יהון[150] י"ו **אנפין** וי"ו **גדפין** לכל חיה **אלין** ל"ב מרובעים[151] סלקין לד' חיון ס"ד **אנפין** וס"ד **גדפין**:

וד' אנפין כו' - דמט"ט הוא חיה ע"ג ד' חיות, כידוע בסוד ארגמ"ן[152]: **כל חיה כו'** - מפרש והולך אנפין וגדפין של כל הד' חיות:

***ולכל סטרא חית לה מרכבא לנפין לכל פן ולכל גדפא מרכבא גדפין והן י"ו כו' לכל חיה סלקין לד' חיון ס"ד לנפין כו' ול' גדפין הא לינון ל"ב מרובעים כחושבן כו'.** כל"ל, וכ"ל מרובעים כפול במרכבא, וכמ"ל (ג ע"ג) **כלהו ספירין מרובעים.** וכן מ"ש **כל חיה מרובעת כו'**, כ"ל שכל מה שכתוב בה, הכל כפול במרכבא לד' פנים, דכל ל' הוא בד' לד' סטרין:

ויש [מי] שאמר כך, והכל אמת. ארבעה פנים לאחת, וארבע כנפים ל[כל] אחת מהם@, והם לכל חיה ארבעה פנים וארבע כנפים, הרי הם שלשים ושתים כחשבון שלשים ושנים אלהים של מעשה בראשית. "ודמות פניהם פני אדם" שהוא עשר אותיות של השם המפורש, כנגד עשר אמירות, הרי ארבעים ושתים, וששים וארבעה פנים וכנפים, עם שמונה אותיות של חשמל, שבעים ושתים.	ואית דאמר הכי וכולא **קשוט ארבעה** פנים לאחת **וארבע** כנפים לאחת להם **ואינון** לכל חיה **ארבע אנפין** וד' **גדפין הא אינון** ל"ב[153] כחושבן ל"ב **אלהים דעובדא דבראשית**[154] ודמות פניהם **פני אדם** (יחזקאל א י) **דאיהו** עשר **אתוון** דשמא מפרש לקבל עשר **אמירן הא** מ"ב וס"ד **אנפין** וגדפין עם **תמניא** {ג ע"א} **אתוון** דחשמל ע"ב:

וכולא קשוט - ר"ל, דאיהו לא חשיב אלא כללא דאנפין וגדפין: **ודמות פניהם כו'** - דפני אדם כולל כל הפנים של כל ד' חיות[155], כמ"ש בתיקו"ז (ה ע"א): **אנפין כו'** - מוסב למעלה, ומ"ב דלעיל הוא נהורא דע"ב כמ"ש לקמן[156]*]: **עם תמניא אתוון כו'** - אע"ג דתמניא אתוון, ד' באנפין וד' בגדפין כנ"ל (ד ע"ד[157]), מ"מ הן נכללין זה בזה, כי הן משולבין כנ"ל. וכן מט"ט יש לו ב' שמות, {ג ע"א} מט"ט ונוריאל, כמ"ש (לקמן מב ע"א) **והחיות רצוא בנוריאל כו'**:

וכולא קשוט – הוא סוד נעלם בפנימיות וחילוניות, נפש ורוח, ונסתרת למט"ט הוא מ"ב, כמ"ש בתיקו"ז (סג ע"ב ע"ש). וכן בפנימיות כמ"ש (ע"ג ד ע"ש) **ונהורא דיליה כו'**:

---

149 ד' לפנין (נמחק בנוסח רבינו).

150 והן (נוסח רבינו).

151 אלין ל"ב מרובעים (נמחק בנוסח רבינו).

152 עי' לקמן מב ע"א: והחיות רצוא ושוב רצו"א דא נוריאל ושו"ב מטטרו"ן. ופי' הדבר שיש ד' חיות, אבל לפעמים מונים אוריאל ולפעמים נוריאל, וכאשר הוא בעלית מ"ן זה נוריאל, וכאשר זה בירידה מ"ד וזה שוב במט"ט שהוא אוריאל, ולכן הוא הכי עליונה מעל כל החיות.@

153 מרובעין (נוסף בנוסח רבינו).

154 עי' לקמן הערה 852.

155 עי' לעיל הערה 119.

156 בהעתקה אחרת מצאתי שהמוסגר הזה צ"ל להלן על ואתמר בגדפין וכו'. (גליון).@

157 עי' עלי ב ע"ד שאנפין הם הוי"ה וגדפין הם אדנ"י.

ועליהם נאמר "וגביהן", אלו שבעים ושתים כנפים, וגבה להם. והם שבעים ושנים פנים, שהם כאותיות כלפי הנקודות, שעליהם נאמר "כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם", אלו הטעמים. ובגללם נאמר "וגבותם מלאות עינים סביב לארבעתן". ואותם הנקודות, כדגומת פרקי האצבעות שהם עגולים. ואותן האותיות כדוגמת של האצבעות, ואותם הטעמים כמו העינים, שמנהיגים את כל איברי הגוף אחריהם, והם רמוזים בשם הזה, יהו"ה. ועוד "וגבותם מלאת עינים סביב לארבעתן" כמו זה: חיות חיות. ונאמר בכנפים "שתים חוברות איש" כמו "שתי כתפות חוברות". "ושתים מכסות את גויתיהנה", כמו "אל שני קצותיו וחובר". "שתים חברות" הם ימין ושמאל.

ועלייהו **אתמר** (יחזקאל א יח) **וגביהן אלין** ע"ב גדפין **וגובה להם ואינון** ע"ב **אנפין דאינון כאתוון לגבי נקודי**[158] **דעלייהו אתמר** (קהלת ה ז) **כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם אלין טעמי ובגינייהו אתמר** (יחזקאל א יח) **וגבותם מלאות עינים**[159] **סביב לארבעתם ואינון נקודין**[160] **כגוונא דפרקין דאצבעאן דאינון עיגולין ואינון אתוון כגוונא דאצבעאן ואינון טעמי כגוונא** [עג ע"ב] **דעיינין דמתנהגין כל איברין דגופא אבתרייהו**[161] **ואינון רמיזין בהאי שמא יְהֹוָה**[162] **ועוד** (יחזקאל א יח) **וגבותם מלאות עינים סביב לארבעתם**[163] **כגוונא דא** חיות חיות **ואתמר בגדפין** (שם יא) **שתים חוברות איש כגון** (שמות כח ז) **שתי כתפות חוברות ושתים מכסות את גויותיהנה כגון על שתי קצותיו חוברות שתים חוברות אינון ימינא ושמאלא:**

דאינון כאתוון כו' - ר"ל, הגדפין לאנפין, דאותיות הן במלכות, ונקודות בת"ת. ואמר לעיל **וד' אנפין יהו"ה כו'**: **ואינון נקודין כגוונא כו'** - ר"ל, למה אמר על הטעמים מלאות עינים, ומפרש והולך: **ואינון אתוון כו'** - לכך נאמר (יחזקאל א ח) וידי אדם מתחת כנפיהם: **ואינון רמיזין בהאי כו'** - לא יכולתי להולמו, ונ"ל דהנקודות, צ"ל בניקוד יְהֹוָה גימ' ע"ב[164]. ואמר **דאינון על נקודין**. ואותיות א"צ לפרש, כידוע מילוי דיודין, וטעמים הולך ומפרש: **ועוד וגבותם כו'** - שהן כ"ד עיינין, וכ"א כלול מג' תיבין[165], כידוע[166]: **ואתמר בגדפין כו'** - הולך ומפרש מאי ניהו הד'

---

158 "כאתוון לגבי נקודי" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו מיתמ "כנקודין לגבי אתוון".

159 עי' ברע"מ פנחס (רכט ע"א) וכן בתז"ח (דף ג ע"א) וע' עוד בתיקונים תיקון ע' (קמט סע"א) ובהנדפס עם כסא מלך הוא דף קע"ב ע"ש. אך כוונת הרב הנוגע לענינינו, כי הד' חיות שבמרכבה שרשם הוא בהד' מוחין, ושורש שרשם הוא בהמוח העליון הנקרא חי"ה, ולכך נקראו הם ג"כ בשם חיות וכמ"ש הגר"א (בס' יצירה פ"א מ"ח י ע"ג), ולכן נאמר עליהם וגבותם מלאות עינים, כי הם משורש הוי"ה דעיינין שהוא בחכמה. וכ"ז הוא ע"פ מה שאמרנו לעיל אות ט' כי העינים הם מסוד החכמה, כי שם הוא סוד כל ההנהגה כולו [ובסוד אשגחא פקיחא בספד"צ (פרק א ו ע"ב)] וכנ"ל אות ז', ולכן הוא בחכמה סוד הוי"ה דעיינין, וכן החיות שבמרכבה הנמשכים משם הנה גבותם מלאות עינים (ביאורים ח"ב פ ע"ד).

160 פקודין (נוסח לפ"מ ולמעלה תוקן על פי נוסח רבינו).

161 "דלאינון עיגולין ולאינון לתוון כגוונא דלאצבעאן ולאינון טעמי כגוונא דעיינין למתנהגין כל לאיברין דגופא לאבתרייהו" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו מיתמ "דלאתוון לאינון מרובעים ולד' לאצבעין לאלא כללהו פרקין דלאינון ע"ב ולאברין דלהון".

162 ע' תיקו"ז יט ע"ב שהשם איננו מנוקד.@

163 "יהו"ה ועוד וגבותם מלאות עיניס סביב לארבעתם" נמחק בנוסח רבינו.

164 קמץ היא ו וי' וחירק היא י', אז יש ד' יודין של צרי, וב' יודין של קמץ ועוד ב' ווין של קמץ סה"כ ו' יודין ב' וו' סה"כ גימ' ע"ב.@

165 אולי צ"ל "תגין". עי' שער הפונה קדים פ"ז: רזא דשמא קדישא מצות ה' ברה מאירת עינים (תהלים יט ט) (כי הוא **הויה** דעיינין, ויש בו כ"ד עיינין, וע"ב תגין, ג' תגין לכל עין, והם ע"ב כמנין חסד, ומהם הוא כל המצות עשה, שהם רמ"ח חסדים כמנין אברהם, שהוא ממדת חסד, וכמ"ש הרב (בשער קיצור אבי"ע פ"ד, וע' בפרקי הצלם פ"ו, ובשער הצלם פ"ב בהמ"ק). ואלו התגין הם מזהירים מהעיינין, וכמו כן הם המצות הם מאירים ומתנוצצים מאור התורה, וזהו שאמר שעליהם נאמר מצות ה' ברה מאירת עינים). ואינון י"ח משכתין, ח"י אלפין עלמין דמטייל בהון קודשא בריך הוא.@

166 עי' ע"ח שער הנקודות פרק א' ותיקו"ז קמט ע"א. ולעיל הערה 159.

גדפין: **כגון שתי כו'** - שהן גדולה וגבורה כמו שמפרש והולך: **כגון על שתי כו'** - שהן נו"ה קצות הגוף:

(*מנפין למינון כנקודין לגבי מתוון דעלייהו כו' ומינון נקודין כגוונא דפרקין כו' למתוון מינון מרובעים ולד' מלבנין מלא כלהו פרקין למינון ע"ב ומלבנין ללהון ומינון דמיזין בהמי שמא כגוונא דא ומתמר בגדפין כו'. כל"ל°)[167] – וזיה הוא מלא, וכן הוא כללא ללהון במנפין וגדפין, והוא חיה מסטרא ללהון נוריא"ל, וזיה ג"כ ל"ב כמוהם, וכולל לותן מרובעים. ומ"ש **חמש"ל מקליס כו'** דב' כלילות מינון, מלנ"י בהוי"ה והוי"ה במלנ"י, כילוע, ומנפין וגדפין שלו הן כפוליס מט"ט ונוריא"ל, מסט' למלס הוי"ה, וחיה מלנ"י. ומקולבין לעוז ועוב, מכל בסט' לל"ב, חשיב מלס עשר וחיה ל"ב כנ"ל, והחילוק כנ"ל בפנימיות וחילוניות:

"איש", "ה' איש מלחמה", מי האיש, לפעמים מלמעלה למטה נקראת חכמה, אדם ונקרא איש, ושלש ספירות תחתיו נקראו שלש חיות. ולפעמים האם העליונה נקראת האדם בתוספת ה'. חסד גבורה תפארת שלש חיות. ולפעמים תפארת נקראת אדם, נצח הוד יסוד, שלש חיות. ולפעמים חכמה איש: א' כתר עליון, י' חכמה, ש' תשובה, שהיא האם העליונה.	**איש** (שמות טו ג) ה' **איש** מלחמה **מאן איש** לזמנין מעילא **לתתא אתקריאת חכמה אדם ואתקרי איש** ותלת ספירן תחותיה **אתקריאו** תלת חיון ולזמנין **אימא עלאה אתקריאת** האדם בתוספת ה' חסד גבורה תפארת תלת חיון ולזמנין **תפארת אתקרי אדם נצח הוד** יסוד תלת חיון לזמנין חכמה **איש א'** כתר עלאה י' חכמה ש' תשובה **דאיהי אימא עלאה**:

איש ה' כו' - מפרש שהוא ית' נקרא איש, והולך ומפרש באיזה ספירה קמיירי. וז"ש **מאן איש כו'**: **מעילא לתתא** - ר"ל שרוב פעמים מפרש אדם אחר ד' חיות לתתא, לכך קאמר כאן **מעילא כו'**: **אתקריאת חכמה כו'** - ר"ל, כמו שנקרא אדם של ד' חיות, כן נקרא איש, ולקמן מפרש למה נקרא איש, ולא תיקשי לך שאמר לעיל "כמראה אדם", קאי על עד"א, לכך אמר **לזמנין כו'**: **האדם בתוספת ה'** - שהיא ה' עילאה, והאד"ם גימ' נ' תרעין דילה, וחכמה נקראת אדם כנ"ל (ב ע"ב), גימ' מ"ה: **איש א' כתר** - כידוע בסוד פלא[168]: **י' חכמה** - יוד של השם: **ש' כו'** - לשון שובה, שהת' נוסף, ור"ל שאיש כולל ג' ראשונות מסט' דחכמה, והולך ומפרש ז' תחתונות:

"שתים חוברות איש", גדולה וגבורה, "ושתים מכסות", הן נצח והוד, "את גְּוִיֹּתֵיהֶנָּה", "את", זה צדיק, שהוא תרגום אות. "את גויתיהנה", זה העמוד האמצעי, שהוא הגוף ושכינתו. טבור שלו והעמוד האמצעי, עליהם נאמר "והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה". מי הכנפים שלהם למעלה, ימין ושמאל. "סוככים בכנפיהם", שני עמודי אמת. "על הכפורת", זה צדיק שצריך לכסותו. "ופנ@יהם איש אל אחיו", הם חכמה ובינה, שהם הפנים של הכרובים.	שתים חוברות **איש** (יחזקאל א יא) גדולה גבורה ושתים מכסות **אינון** נצח והוד **את** גויותיהנה **את דא צדיק דאיהו** תרגום **אות את** גויותיהנה {ג ע"ב} **דא עמודא דאמצעיתא דאיהו** גופא ושכינתיה טבור דיליה **ועמודא דאמצעיתא ושכינתא עלייהו אתמר** (שמות כה כ) **והיו** הכרובים פורשי כנפים למעלה[169] **מאן** גדפין דלהון **לעילא** ימינא **ושמאלא** סוככים בכנפיהם תרי סמכי קשוט על הכפורת **דא**

---

[167] °) המוסגר צ"ל להלן. וע' בסוה"ס:?

[168] פי' אלף פלא, עי' יהל אור ח"ב לט ע"ד: אלף בכתר וכו' היפוכו של אלף פלא, במופלא כו'. ועי' מלואים אות (יח) עוד ד' דרכים בביאור ענין אלף פלא. והאלף הרי הוא עוד יותר נסתר, והוא אותיות פל"א, מופלא ומכוסה וכמ"ש הגר"א כ"ז בתיקונים (ריש תיקון ע דף קלח ע"א). וזהו שאמר שהם רמוזים באות א', ללמדינו על ההעלם שבהם, ולשלול מהם כל הבחנת תמונה ודמות ח"ו. וכן הוא ללמדינו על האחדות שבהם, כי הגם שאמרנו שהם זו"ן והם ב', הנה הם רמוזים באות אחד ובאות אל"ף שהוא אחד, גם מצד עצמו להורות על גודל האחדות שבהם, כי מה שאמרנו שהם שניים והם זו"ן הוא רק ע"ש הפעולה שיוצא מהם וכנודע, וזהו שאמר ואינון רמיזין באת א'. ואמר רישא וסופא י' י', כי הוא מורה ג"כ על עוצם האחדות שבהם, שהרי אינם מרומזים בבחי' שונות אלא רק בבחי' אחת הוא י' והיא י' (דע"ה ח"ב צב ע"ד).@

[169] $עי' בספר יהל אור להגר"א ז"ל (בפ' שלח קסב ע"א) כי כרוב ק"ל הוא סוד המלכות, כי הכרובים הם סוד זו"ן כמ"ש בתז"ח (דף ג רע"ב) וכרוב קל הוא המלכות (דע"ה ח"ב עו ע"א).

	צדיק דצריך לכסאה ליה ופניהם איש אל אחיו אינון חכמה ובינה דאינון אנפין דכרובים[170]:

שתים חוברות כו' - כנ"ל תתת והן חוברות לג' ראשונות, וז"ש **חוברות איש: ועד"א ושכינתיה עלייהו אתמר והיו הכרובים -** שהן נקראו כרובים, ומחוברים למטה בכפורת, שהוא יסוד, ור"ל לפרש בכאן כמו סיוע למעלה, שהד' גדפין הן גדולה וגבורה ונו"ה: **דאינון אנפין דכרובים -** שחו"ב הן בראש ופנים, וחכמה הוא פני ת"ת[171] ובינה פני מלכות. איש שהוא חכמה כנ"ל (ד"ה ש') אל אחיו בינה:

ולמי היו פורשים כנפיהם ומסתכלים איש אל אחיו לאותו שנכנס בכתר עליון שהוא מכוסה שעליו נאמר (חגיגה יג ע"א מספר בן סירא) במופלא ממך אל תדרש ובמכוסה ממך אל תחקר והכרובים אליו כנפיהם פתוחים למעלה לקבל אותו עליהם "וישמע את הקול" מתוך העמוד האמצעי מדבר אליו מתוך השכינה התחתונה וישמע את הקול למעלה מתוך האב וידבר אליו מתוך האם ומי שמע אותו העמוד האמצעי והדבור נשמע אל השכינה.	ולמאן הוו פרשי גדפייהו ומסתכלין איש אל אחיו[172] להההוא דעאל בכתרא עלאה דאיהו מכוסה דעליה אתמר במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור וכרובים לגביה גדפייהו פתיחן לעילא[173] לקבלא ליה עלייהו (במדבר ז פח) וישמע את הקול מגו עמודא דאמצעיתא מדבר אליו[174] מגו שכינתא תתאה וישמע את הקול לעילא מגו אבא וידבר אליו מגו אימא ומאן שמע ליה עמודא דאמצעיתא[175] ומלולא אשתמע לגבי שכינתא:

ולמאן הוו כו' - ר"ל שנאמר אצל הכנפים פורשי כנפים למעלה, אע"פ שאמר לעילא ימינא ושמאלא, מ"מ למעלה מיותר, וכאן מפ' עיקר הפי' של "למעלה", ואצל אנפין ופניהם כו' אל הכפורת. ומפ' מאן הוא הכפורת, וז"ש **ולמאן הוו פרשי גדפייהו ומסתכלין כו': להההוא דעאל כו' -** ר"ל א"ס[176]: **דאיהו מכוסה -** שלכך נקרא כפורת, כמ"ש לעיל אצל צדיק: **דעליה כו' -** ר"ל במופלא הוא כתר כנ"ל (ג ע"א) פלא, ובמכוסה הוא א"ס[177], מכוסה בכתר. ולזה אמר אל תחקור, שאפי' החקירה אסור בו: **וכרובים לגביה כו' -** ר"ל לכך נאמר פורשי כנפים למעלה: **וישמע את כו' -** ג"כ מפרש הענין ראשון כרובים וכפרת: **את הקול כו' -** כידוע קול ודיבור[178]: **לעילא מגו אבא -** ר"ל שנאמר "מעל הכפרת", שמשם יצא הקול. וכפרת הוא יסוד, "ועל הכפרת", הוא

---

[170] לכרובין (נוסח רבינו).

[171] צ"ע אם כוונת רבינו לומר שחכמה הוא פנים של ת"ת ולכן כוונתו לת"ת דרדל"א (כמש"כ בספד"צ ב ע"ב) או שחכמה הוא שורש של הפנים של הת"ת (עי' זהר ח"ב עט ע"א וע"ב).

[172] "פרשי גדפייהו ומסתכלין איש אל אחיו" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו איתא "אנפייהו מסתכלין".

[173] "לגביה גדפייהו פתיחן לעילא" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו איתא "גדפייהו פריסין לעילא לגבי ההוא מופלא".

[174] ועי' עבודת הקודש (ח"ד פל"א): אי איפשר להיות קול בלא דבור כי אין שם הקשת שפתים כי אין למעלה דבר גופני ולזה תקנו בתפלה ומשמיעים ביראה יחד קול בדברי אלהים חיים לומר כי יחד הקול והדברים אי איפשר לזה בלא זה כי הקול הוא הדבור ממש, והוא הקול המדבר מאליו בלתי תנועה והוא רוח אלהים חיים דכתיב וישמע את הקול מדבר אליו ר"ל מדבר מעצמו בלתי הכאת שפתים הוא הקול שהיו שומעים הנביאים והקול שראו במעמד הר סיני שנאמר וכל העם רואים את הקולות ולא אמר שומעים, וזהו רוח הקדש כי המדבר ברוח הקדש לא ישמע קול אלא הרוח ההוא תבא בקרבו וידבר מאליו כי האותיות עצמן היו חקוקות באזני הנביא, והנה שלשה אלה קול ורוח ודבור הם דבר אחד למעלה וחשבון אחד ואין צריך שם הקשת שפתים ולא הכאת דבר קשה.

[175] "מדבר מליו מגו שכינתא תתאה וישמע את הקול לעילא מגו אבא וידבר מליו מגו אימא ומאן שמע ליה עמודא דאמצעיתא" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו איתא "ושכינתיה".

[176] עי' תיקו"ז עו ע"ב מחשבה איהי סתימא כך איהו סתים אין סוף אתקרי מלגאו כתר עלאה מלבר.

[177] עי' לעיל הערה 131.

[178] עי' זהר ח"א קמה ע"א שקול הוא בחי' ו"ק ודיבור בחי' נוק'.

ת"ת, "ומעל", הוא אבא: **ומילולא כו'** - ר"ל דיבור של אימא. וכאן כל ד' אותיות הויה בפסוק, וכן בפסוקים דלעיל כל הע"ס כתובין שם:

***מנפין לכרובין ולמטן הוו מנפייהו מסתכלין להוה לעלמ כו' וכרובים גדפייהו פריסין לעילמ לגבי ההוה מופלמ לקבלמ לי' עלייהו ויסמע מת הקול מגו מבמ מדבר מליו מגו מימ ומחין שמע ליה מבין עד"ס ושכינתי' ומלולמ מסתמע לגבי שכינתמ כו'** – כל"ל, ור"ל **ולמטן הוו כו' לכתיב מל פני הכפורת כו'** והוא דבר המכוסה כנ"ל. **ומממו וכרובים כו' לבתר לקבלמ**, וז"ש למעלה, למעלה מפניהם, כמ"ש בגמ' לסוכה (ה ע"ב). ומ**מר** (במדבר ז פמ) **ויסמע** כו' **לכתיב** (שם) מדבר כו' למסמע לקול ודבור לא מתפרדין. ומ**מר ומחין כו' לכתיב מבין שני הכרובים, וכתיב וידבר מליו**, פעם אחרת, ר"ל **לגבי שכינתמ**:

מראה רביעי וחמישי "ממראה מתניו ולמעלה", נצח. "וממראה מתניו ולמטה" הוד, שהם שתי שוקים.	חיזו רביעאה וחמישאה ממראה מתניו ולמעלה נצח וממראה מתניו ולמטה הוד דאינון תרין שוקין:

ולמעלה נצח כו' - דנצח הוא מעלה והוד מטה של ו"ק, כמ"ש בהקדמת תיקוני זהר (ח ע"א):
דאינון תרין שוקין - ר"ל לכך נאמר בשניהם "מתניו":

המראה הששית "ראיתי כמראה אש", וזו הגבורה, שמשם אותם שנים כרובים זהב, שכסף הוא לימין, זהב לשמאל, ושבעה מיני זהב נכללים בו.	חיזו שתיתאה **ראיתי כמראה אש** ודא גבורה דמתמן **אינון** (שמות כה יח) **שנים כרובים זהב דכסף איהו לימינא זהב לשמאלא ושבע** מיני דה**בא אתכלילן** ביה:

דמתמן אינון שנים כו' - ר"ל דהכרובים הן אש, כמ"ש (יחזקאל י ב) **ומלא חפניך גחלי אש מבינות לכרובים**. ונאמר כרובים זהב, וזהב הוא מגבורה כמו שמפרש והולך, וע"כ אש הוא בגבורה:
זהב לשמאלא - שנא' (איוב לז כב) מצפון זהב יאתה: **ושבע מיני דהבא כו'** - ר"ל שאמר כי תו"מ[179], הן כולן זהב, והן ז' ספירות, לכך אמר **ושבע**. והענין כי תו"מ הן מבינה, סט' דשמאלא:

דמתמן אינון שנים כו' – כ"ל לכתיב בשניהם "מן", כמלמה מן בית לה סביב ממלמה מתניו כו' (יחזקאל מ כז) וממלמה מתניו ולמעלה כמלמה מן סביב (שם ח ג), מע"ג דקאי על מלאות, מ"מ קאי ג"כ עליהם כפשטות לקרא. ומ**מר** מקום **לאינון מתמן**, וכ"כ (תהלים מח ג) **ירכתי** לפון. וכן נק' כרובים, כמ"ש (יחזקאל י יד) **פני** הלחד פני כרוב, במקום שור[180]. והענין הוא סוד גדול לידוע בסדר הלרופים להוד הוא גבורה, ונטייתו בפנים חסד הי"ו[181], ובנגח להיפוך, לכן כתיב, כמלמה מן סביב, ומס להיפוך, ונוגה סביב: **ושבע מיני דהבא כו'** – ו' ההי"ן בוא"ו הלרופים וא' כולן כמ"ש בס"י[182]. ושבע [דהבים] מפורשים בגמרא (יומא מד ע"ב[183]):

---

[179] תפארת ומלכות, אשר הוא ו"ק ומלכות.@

[180] עי' חגיגה יג ע"ב: כתוב אחד אומר ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל הימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתן וגו' וכתיב וארבעה פנים לאחד פני האחד פני הכרוב ופני השני פני אדם והשלישי פני אריה והרביעי פני נשר ואילו שור לא קא חשיב! אמר ריש לקיש: יחזקאל ביקש עליו רחמים והפכו לכרוב.

ועי' יהל אור ח"ב לח ע"ד: **<u>כתוב אחר אומר ודמות פניהם כו'.</u>** העניין כי ד' חיות הם חגת"מ, ד' רגלי המרכבה, וכרובים הם נו"ה, אנפי זוטרי, שהן נק' נערים, וחג"ת אנפי רברבי, כמ"ש בזוהר בראשית (יח ע"ב) והן בדיקנא חתימי ואלו בלא דיקנא והבן. ונו"ה הם כרובי זהב, ירכתי צפון מסט' דשמאל. לכן נהפך שור לכרוב.

[181] עי' ס"י פ"א מי"ג: חמש חתם רום ופנה למעלה וחתמו ביה"ו, שש חתם תחת ופנה למטה וחתמו בהי"ו וכו'.

[182] יב ע"ב: ומלכות נוקבא דז"א אינו חושב כאן רק כוללה בספי' הראשונה, וגם מלכות שהיא עטרת היסוד אינו חושב כי היא נכללת ביסוד, וגם בכתר שלכן נקראת עטרת.

ועי' זו"ח לב ע"א: בשערוהי [דדוד המלך] הוו ז' מיני גווני דהבא, דאיהו זהב סגור, זהב אופיר, זהב פרוים, זהב שחוט, זהב טהור, זהב מופז, זהב תרשיש. ז' אינון מיני דהבא, דשבע ספירין אתכלילן בהו.

ועי' תיקו"ז קמג ע"א: דוד שבעה מיני דהבא הוה בשערוי זהב ירקרק זהב מופז זהב אופיר זהב פרוים זהב סגור זהב תרשיש זהב כליל כל גוונים ואיהי זהב שבא והאי איהו זהב מזוקק שבעתים.

[183] ז"ל: אמר רב חסדא שבעה זהבים הן זהב וזהב טוב וזהב אופיר וזהב מופז וזהב שחוט וזהב סגור וזהב פרוים.

המראה השביעי "כמראה הקשת אשר יהיה בענן". מי "הענן". זה החסד שעולה שבעים ושתים, ובו בא הקדוש ברוך הוא "בעב הענן בעבור ישמע העם", [כשבא] לדבר עם משה, ובע"ב זה שהוא חסד, נראה קשת, שהיא צדיק, בצבעיה המאירים, שהם שלשה צבעים של שלשה אבות, ובו [הם] נכללים. ולכן נאמר בצדיק "ויכלו", שעולה שבעים ושתים, שבו נכללים שלשת האבות, שנאמר בהם בכ"ל מכ"ל כ"ל.	חיזו שביעאה כמראה הקשת אשר יהיה בענן מאן עננא דא חסד דסליק ע"ב וביה אתא קב"ה בעב הענן בעבור ישמע עמא למללא עם משה ובהאי עב דאיהו חסד אתחזיא קשת דאיהו צדיק בגוונוי נהירין דאינון תלת גוונין דתלת אבהן וביה אתכלילן {ג ע"ג} ובג"ד אתמר בצדיק ויכלו דסליק ע"ב דביה אתכלילן תלת אבהן דאתמר בהו בכ"ל מכ"ל כ"ל:

דסליק ע"ב - והוא ענן, כמו שמפרש והולך **בעב הענן**: **למללא עם משה** - שעליו נאמר (שמות ב י) כי מן המים משיתיהו[184]: **ובהאי עב כו'** - כאן מפרש שאמר כמראה הקשת: **וביה אתכלילן** - ר"ל אע"ג דתלת אבהן שם, מ"מ כל התלת אבהן אתכלילן {ג ע"ב} בחסד, ולכך כל הג' פסוקים של (שמות יד יט-כא) ויסע ויבא ויט[185], כולן של ע"ב אותיות: **בצדיק ויכלו** - **שנא'** (בראשית א לא – ב א) יום הששי ויכלו, וצדיק הוא יום הששי כידוע: **דביה איתכלילן כו'** - ר"ל לשון ויכלו שכולל ג' אבהן שכולן הן לשון כל, וז"ש **בכל כו'**:

ובאלו שלשת הצבעים "וראיתיה", את השכינה, "לזכור ברית עולם", שהצדיק הוא האלף הששי, היום הששי, ונוסע בימין, שהוא חסד, כולל שבעים ושתים, ובשבילו נאמר "ואתה לך לקץ ותנוח", בצדיק "ותעמד לגרלך לקץ הימין", שהוא הימין, שבו "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון", ונוסע בע"ב של העמוד האמצעי, שבו "ויהי מבדיל בין מים למים", ובשבילה נאמר (סנהדרין צט ע"א) "ללבי גליתי", ולמלאכי פי' שהשרת "לא גליתי", "ללבי גליתי ולאיברי לא גליתי".	ובאלין תלת גוונין וראיתיה לשכינתא לזכור ברית עולם (בראשית ט טז) דצדיק איהו אלף שתיתאה יום הששי ונטיל בימינא דאיהו חסד כליל ע"ב ובגיניה איתמר (דניאל יב יג) ואתה לך לקץ ותנוח בצדיק ותעמד לגורלך לקץ הימין דאיהו ימינא דביה (ישעיה נב ח) כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון ונטיל בעב דעמודא דאמצעיתא דביה (בראשית א ו) ויהי מבדיל בין מים למים ובגינה אתמר ללבי גליתי ולמלאכי השרת לא גליתי ללבי גליתי ולאברי לא גליתי:

ובאלין תלת כו' - ר"ל דגוונין נהירין אז הוא הגאולה כמ"ש בזוהר (ח"א עב ע"ב)[186]: **לזכור ברית עולם** - ר"ל צדיק להתחבר עמה כמ"ש בתקון ה' (כב ע"א)[187] **כד איהי נהירא כו' וראיתיה כו'**, ע"ש, והוא כאדם שרואה באשתו[188] וד"ל: **דצדיק איהו אלף כו'** - עכשיו מפ' כל הפסוקים שהביא לעיל, ור"ל שבאלף הששי יהיה הגאולה, וכל הקיצין הוא אחר ע"ב באלף הששי, כמ"ש לקמן (ג רע"ד) וזה ונראתה הקשת בענן (עי' בראשית ט טז), ר"ל ע"ב שהוא ענן כנ"ל, הקשת שהוא אלף הששי, אז וראיתיה כו'. וזה **יום הששי, אלף הששי, ויכלו ע"ב**, אז וישבות (בראשית ב ב), שהוא[189] הגאולה, וז"ש **אלף שתיתאה יום כו'**: **ותנוח בצדיק** - כנ"ל וישבות: **דביה כי עין בעין** - ר"ת ע"ב: **יראו** -

---

[184] עי' ספר הליקוטים (וזאת הברכה - פרק ב): ארז"ל, בשג"ם זה משה, דכתיב ביה כי מן המים משיתיהו. והיינו גש"ם נדבות, דאינון ע"ב וקס"א מ"ה ס"ג, יעלו הכל בגימטריא גשם.

[185] עי' שמות (יד יט-כא): ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם. ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה. ויט משה את ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים. ועי' תיקו"ז יב ע"א, עד ע"א, צח ע"ב.

[186] הוב"ד במלואים אות (יט).

[187] תקונא חמישאה#$, עי' מלואים אות .

[188] עי' פת"ש נתיב סדר הפרצופים ב: כמו שזיווג הזכר עם הנקבה בא ע"י שהיא באה לפניו מקושטת ורואה בה ומתאוה להדבק בה, כמ"ש (שיה"ש ו ה) הסבי עיניך מנגדי וגו', הנה כמו כן ע"י שהתחתונים מטיבים דרכיהם ועושים מצוה אחת בשלמותה, בונים עי"ז השכינה למעלה שהיא המאור המקבל עבודת התחתונים, והיא מתבנית ומתקשטת לפי מעשה התחתונים כמ"ש בזוה"ק (ח"ג י"ג ע"א) חזי במאי ברא אתינא לקמך, והוא מ"ש (בראשית ט טז) וראיתיה לזכור ברית עולם, והיא סוד בנין הנוקבא בשלמותה כמ"ש (בראשית ב כב) ויבן ה' אלקים את הצלע ויביאה אל האדם וגו'.

[189] עי' לקמן הערה 862.

דראיה הוא בימין, כמ"ש בתקונים (קמא ע"א): **בשוב ה' ציון** - ציון הוא צדיק כידוע (ח ע"ג): **ונטיל בעב דעד"א** - ר"ל שאמר בשוב ה' ציון, ת"ת ביסוד. וז"ש לעיל **בעב הענן כו' למללא עם משה**, שהוא דרגא דעד"א: **דביה ויהי כו'** - כמ"ש בזוהר בראשית (מו ע"א)[190] ע"ש: **בין מים למים** - ר"ל שהוא ר"ת ע"ב: **ללבי גליתי ולמ"ה כו'** - ר"ל ללבי גימ' ע"ב, והוא משה, שלו[191] גלה, שהוא נתעלה על מלאכי השרת, כמ"ש (תהלים סח יט) עלית למרום, שהוא בדרגא דעד"א, שהוא ע"ב כנ"ל: **ללבי גליתי** - ר"ל עד"א כנ"ל גימ' ע"ב, שבו יתגלה הקץ, כמו שמפרש והולך, דכל הקיצין שתולין[192] בכל המדות תליא בתשובה, ואם אינן עושין תשובה כו' (סנהדרין צז ע"ב)[193], אבל קיצא דעד"א, אין תליא בתשובה, וז"ש **דקץ אית בכל כו'**, ר"ל שבכל דור יש קץ לפי הספירה השולטת אז: **כפום זכוון כו'** - כמ"ש בזוהר (לקמן מט ע"ג) שהראה לאדה"ר דור דור ומנהיגיו, ופי' שם, שהראה לו כל מדה השולטת בדור ההוא, ואם יהיו זכאין, יזכו למדה ההיא, בדור מדת החסד יהיו גומלי חסדים, וכן בכלם:

[שְׁקֵץ] יש בכל דור ודור כפי זכיותיהם, בכל מורה@בעל הדור כפי שרוב הדור נוטים אחריו. ואם החטאים מתרבים עליה, הגאולה נדחית עד הדור האחרון. ולכן כל הקצין כָּלוּ@NIKUD, והכל תלוי בתשובה ובזכיות ובמדות של כל דור ודור. אבל הקץ והזמן ששם הקדוש ברוך הוא לא תלוי בזכויות ובמדות של כל דור ודור, אלא בו תלוי, זהו שנאמר "למעני למעני אעשה", "ואעש למען שמי".	(חסר כאן) [נראה דקץ[194]] **אית בכל דרא ודרא כפום זכוון דלהון בכל**[195] **מאריה דדרא כפום דרוב דרא נוטים אבתריה ואם חובין מתרבין עלה [אדחייא] (א"ר חייא)**[196] **פורקנא עד דרא אחרא ובג"ד כל הקצים כלו וכלא תליא בתיובתא ובזכוון דמדות**[197] **דכל דרא ודרא אבל קץ וזמן דשוי קב"ה לא תליא בזכוון ובמדות דכל דרא ודרא אלא ביה תליא** הה"ד (ישעיה מח יא) **למעני למעני אעשה** (יחזקאל כ ט) **ואעש למען שמי:**

בכל מארי' דדרא וכפום דרוב כו' - כנ"ל דור דור ומנהיגיו: **ובזכוון דמדות** - כנ"ל שהראה לו כו': **אבל קץ כו'** - כמ"ש (סנהדרין צח ע"א) זכו אחישנה לא זכו בעתה: **ביה תליא** - ר"ל בעד"א:

*וכלא תליא בתיובתא ובזכוון ובמדות דכל כו' כפוס זכוון כו' לגף ומגתן כפוס ההיא מדה ואית דל"ה כפוס ההוא מדה ואית מגתן וחמשין ושית כפוס ההוא מדה, ובתר דא כי עין בעין יראו והמי כו'. כנ"ל:

ומשום זה, כל קץ של כל דרגה, הוא כפי הזכויות של בני האדם הוא, והקץ של הקדוש ברוך הוא לא תלוי בזכיותיהם. ויש שבעים ושתים [שנה] לאחר האלף החמישי כפי המדה	ובגין דא כל קץ דכל דרגא כפום זכוון דבני {ג ע"ד} **נשא** איהו וקץ דקוב"ה **לא תליא** בזכוון דלהון **ואית** ע"ב בתר אלף חמישאה כפום ההיא מדה **ואית** ע"ב בתר אלף ומאתן כפום

---

[190] ז"ל: יהי רקיע בתוך המים (שם ו) א"ר יהודה בהאי אתפרשו מיין עלאין [ממיין] (למיין) תתאין רקיע פשיטותא דמיין והא אתמר ויהי מבדיל בין מיין עלאין לתתאין.
תרגום: "יהי רקיע בתוך המים". אמר רבי יהודה, בזה נפרדו מים עליונים ממים תחתונים. "רקיע" הוא התפשטות המים, והרי נאמר, "ויהי מבדיל" בין מים עליונים לתחתונים.
ביאור: תתאין - פי' כי היסוד מפריש בין החסדים ובין הגבורות, כי החסדים הם עולים מתוכו להגדיל ז"א בסוד חוזר עד הכתר והגבורות הולכים אל המלכות (מ"מ).

[191] DEFENITLEY PUT It is supposed to be she eilav not his, should we put in dots?##* IN DOTS

[192] פי' שתלויים.@

[193] ז"ל: אמר רב כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים ושמואל אמר דיו לאבל שיעמוד באבלו כתנאי רבי אליעזר אומר אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין אמר ליה רבי יהושע אם אין עושין תשובה אין נגאלין אלא הקדוש ברוך הוא מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן וישראל עושין תשובה ומחזירן למוטב.

[194] הוספה זו נמצא בדפ"ח ודפ"ק ודפ"מ, ופירושו שהוסיפו מה שנראה להם מה שקריכים למלאות החסר.@

[195] לכל (אור יקר).

[196] לאחייא (אור יקר, דפ"ק, וכן הוא בגליון דפוס וילנא), ממנס הוא עיקר הגירסא בדפ"ח{}.

[197] ובמדות (רבינו בליקוטים, אבל בד"ה בפירוש עצמו לא מתקן, ול"ע@).

ההיא. ויש שבעים ושתים לאחר אלף ומאתים, כפי המדה ההיא. ומאתים וחמשים ושש של נח שלו, כי עין בעין יראו קץ אחר, יש מאתים ארבעים וחמש כפי (אותה) המדה. והדרגה הזו של רצון, שהוא הקדוש ברוך הוא, שני קצין אאריך. וזה וכל החשבונות וגימטריאות של קצים הם פרפראות לחכמה, מכתר למעלה אין קץ וחשבון, כמו שכתב בעל ספר יצירה (פ"א מ"ז) ולפני אחד מה אתה סופר. הראש של כל הקצים, חכמה. הסוף של כל הקצים, הוא שהשכינה, היא העשירית.	ההיא מדה ומאתן וחמשין ושית דנח דיליה כי עין בעין יראו קץ **אחרא** אית רמ"ה כפום מדה[198] **והאי** דרגא **דרעוא** דאיהו קב"ה תרין קצין **אאריך ודא** וכל חשבונות וגימטריאות דקצים אינון פרפראות לחכמה מכתרא לעילא לית קץ וחושבן כמ"ש בעל ספר יצירה ולפני אחד מה **אתה** סופר רישא דכל קצין חכמה **סופא** דכל קיצין צדיק איהו דאיהי שכינתא עשיר**אה**:

וקץ דקוב"ה - ר"ל דעד"א: **ואית ע"ב** - שלאחר כל הקיצין צריכין להיות ע' שנין חבלי משיח, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (ה ע"ב) **גז"ד של ע' שנה דאינון ע' שנין כו' ואית דמוסיף ב' כו'**[199], והוא כמ"ש בר"מ פ' פנחס (דף רמט ע"ב) **דלע' תחיל ולב' שנין אולידת כו' בתר אלף חמישאה כו'**[200]. הוא קץ של חכמה, דאלף הוא כתר, ששם אלפים, ובחו"ב מאות, ובז"ס תחתונות עשיריות, כידוע (ע"ח א"א ה): **בתר אלף ומאתן כו'** - בחסד כנ"ל, ובאותו הקץ בוחר הזוהר בכל מקום יותר, בהקדמת תיקוני זהר הנ"ל ובר"מ הנ"ל, לפי שהקץ נטיל בע"ב דחסד כנ"ל: **ומאתן וחמשין ושית** - ר"ל ע"ב אחרי כן, וסמך על הנ"ל, והוא קץ של מלכות, שיסוד נקרא רנ"ו כמ"ש[201] בהקדמת תיקו"ז (ט ע"א) אלף לכתר ומאתן לחו"ב וחמשין לחג"ת נו"ה, שעד שם מתפשט נ' תרעין דבינה[202], ושית ביסוד, ו' זעירא, שהוא יום הששי, שעליו נאמר ויכלו, גימ' ע"ב כנ"ל, אז, וישבות ביום השביעי (בראשית ב ב), מלכות. וז"ש **דנח דיליה**, ר"ל המנוחה, שהוא ע"ב כנ"ל: **כי עין בעין** - ר"ת ע"ב כנ"ל: **אית רמ"ה** - ביסוד, ר"מ עד נצח והוד, ה' שעד שם

---

[198] "ומאתן וחמשין ושית דנח דיליה כי עין בעין יראו קץ אחרא אית רמ"ה כפום מדה" נמחק בנוסח רבינו, וכמקומו מיתח "ואית לי"ה כפום ההוא מדה ואית מאתן וחמשין ושית כפום ההוא מדה, ובתר לא כי עין בעין יראו".

[199] ז"ל: כל האומר אמן יהא שמיה רבא בכל כחו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה דאינון שבעין שנין בתר אלף ומאתן שנין דאתחרב בי מקדשא ואית דחשיב לון משבוטל התמיד בגין דבדרגא דיעקב תליא קץ דפורקנא דדרגיה אמת הדא הוא דכתיב תתן אמ"ת ליעקב (מיכה ז כ) דאיהו סימן אלף מאתים ותשעים ואית דאוסיף ביה ב'.

תרגום: כל האומר אמן יהא שמיה רבא בכל כחו קורעים לו גזר דינו של שבעים שנה (שבת קיט ע"ב), שהם שבעים שנים אחר אלף ומאתים שנים שנחרב בית המקדש, ויש מי שהוסיף וב' שהוא ע"ב, ויש מי שחושב אותם משביטל התמיד, משום שבדרגת יעקב תלוי קץ הגאולה, שדרגתו אמת, זהו שנאמר "תתן אמת ליעקב", שהוא סימן אלף מאתים ותשעים, ויש שמוסיפים בו ב'.

[200] עי' מלואים אות (כ).

[201] פי' כמו שכתבתי.@

[202] עי' זהר ח"ג רכג ע"ב: [א"ל] (אמר) שפיר קאמרת אבל (תהלים יב א) למנצח על השמינית דלא תזוז נצח מן הוד דאיהי ספירת ח' אמר למנצח על השמינית אמר בוצינא קדישא (אי הכי) [הא] בינה דרגא דילך ואמאי אוקמוה ונתן ההוד למשה שנאמר (במדבר כז כ) ונתת מהודך עליו א"ל שפיר קא שאלת ה' סלקא באת י' חמש זמנין עשר לחמשין תרעין דבינה [ואתפשטותא] (ואתו פשטא שכינתא) דלהון מחסד עד הוד והן חמש עשרה בכל ספירה אינון חמשין ובגין דא מבינה עד הוד כלא אתפשטותא חדא לבתר אתא צדיק ונטיל כל חמשין [תרעין] בלחודוי למהוי שקיל לכל חמש ואתקרי כל דנטיל כל חמשין תרעין ואוף הכי כלה נטילת להו כלהו אמר כען ודאי אתיישב מלה על בורייה.

תרגום: אמר לו, יפה אמרת, אבל "למנצח על השמינית", שלא תזוז נצח מהוד שהיא ספירה שמינית, אמר "למנצח על השמינית". אמר הנר הקדוש, אם כך בינה דרגתך, ולמה פרשוה ונתן ההוד למשה, שנאמר "ונתתה מהודך עליו". אמר לו, יפה שאלת, ה' עולה באות י', חמש פעמים עשר, לחמשים שערי בינה, והתפשטותם מחסד ועד הוד, הן חמש, עשר בכל ספירה, הם חמשים, ומשום זה מבינה עד הוד הכל התפשטות אחת. אחר כך בא צדיק ולקח כל החמשים שערים לבדו להיות שקול לכל החמש ונקרא "כל", שנוטל כל חמשים שערים. וכמו כן, כלה לקחה את כולם.

ביאור: עד הוד - עי' תיקו"ז ג ע"ב: עשר זמנין חמש אינון חמשין עשר בכל ספירה מאלין חמש מחסד עד הוד יסוד נטיל לון כלהו ואיקרי כ"ל. ועיי"ש נא ע"ד ד"ה מאינון שמשמע שזה תמידי ויסוד מקבל בשעת הזיווג. ואתקרי כל - כל גי' נ'. וכן כלה בתוספת ה' אחרונה (יהל אור).

אתפשטותה דה' עילאה, ספירה חמישית, יום ה'. וע"ב אחרי כן ביסוד, וה"ה לשאר מדות, ולא קחשיב אלא שבם יש לתלות יותר, חכמה ראשית דכל קיצין, ומלכות סופא דכל קיצין, כמו שמפרש והולך, וחסד ויסוד כנ"ל, (דניאל יב יג) ואתה לך לקץ כו': **והאי דרגא דרעוא** - ר"ל שברצונו[203] תלוי, ולא בזכיות: **דאיהו קב"ה** - דרגא דעד"א (זהר ח"ג רפג ע"א): **תרין קצין אאריך** - ר"ל קץ של מדות הנ"ל, וקץ של ע"ב שאחרי כן, ועליהן אמרו (סנהדרין צז ע"ב) מקרא זה נוקב כו' כי עוד חזון כו' ויפח לקץ כו', אם יתמהמה, אף באותן ב' קצין, חכה לו כי בא יבא[204]: **ודא וכל כו'** - ר"ל מ"ש לעיל דקץ הראשון הוא בחכמה, ועליו נאמר שרק אלף שנים יהיו בגלות, ואלף שנים לא תליא בתשובה, ואח"כ תולה בתשובה, שהוא קץ הראשון, כמו שמפרש והולך: **מכתרא ולעילא** - ר"ל קודם הכתר, אבל קץ הראשון הוא מצד הכתר, בחכמה, קץ לכתר: **צדיק איהו דאיהי שכינתא עשיראה** - ר"ל דעשירי הוא מספר האחרון כידוע, וכן בספי' היא קץ אחרון לצדיק, וכן הוא במספר. אעפ"י שהמספר מתחיל בא' ומסיים בעשר, מ"מ א' הוא שורש המספר, וכן עשר כללות המספר. אבל עיקר המספר הוא מב' עד ט', וכן כאן מחכמה עד צדיק, וצדיק הוא קץ אחרון של הקצים הנ"ל, רנ"ו, שבו נאמר רנ"ו ליעקב שמחה (ירמיה לא ו), כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (ט ע"א)[205] ע"ש: **עשיראה כו'** - כצ"ל, עשיראה, וכל סוף איהו בצדיק, **עד"א כליל כו' עד קצין וכלא איתכליל בצדיק כז'**:

העמוד האמצעי כולל הראש והסוף של כל הקצים, וכל סוף הוא בצדיק. והכל נכלל בצדיק, שכולל שלשת האבות, שבהם נקרא שביעי שלש פעמים, זהו שנאמר "ויכל אלהים ביום השביעי", "וישבת ביום השביעי", "ויברך אלהים את יום השביעי". וזהו "בעב הענן" וממנו נמצא השם בן שבעים ושתים שמות ויס"ע ויב"א וי"ט, שהם כלל ופרט וכלל, שנכללים במים אש ורוח, והם ים ואויר ורקיע.	עמודא דאמצעיתא כליל רישא וסופא דכל קצין וכל סוף איהו בצדיק וכלא אתכליל בצדיק דכליל תלת אבהן דבהון אתקרי שביעי תלת זמנין הה"ד (בראשית ב ב) ויכל אלהים ביום השביעי וישבות ביום השביעי ויברך אלהים את יום השביעי (בראשית ב ב) והאי איהו בעב [עג ע"ג] הענן ומניה אשתכח שם בן ע"ב שמהן ויס"ע ויב"א וי"ט דאינון כלל ופרט וכלל דאתכלילן במיא אשא ורוחא ואינון ימא ואוירא ורקיעא:

וכל סוף כו' - הוא כמו סיוע, שכל סוף בו, שהוא סיומא דגופא (זהר ח"א קנג ע"ב), ולפיכך הקץ בו, כנ"ל (ג ע"ג, דניאל יב יג) לך לקץ כו', והוא ע"ב של הקיצין, כנ"ל (ד"ה ואית ע"ב), וז"ש **וכל סוף כו'**: **עד"א כליל כו'** - שהוא כולל כל הספי', כמ"ש לקמן: **וכלא איתכליל בצדיק** - ר"ל ולפיכך כל הקיצין בצדיק כנ"ל, ולכך אמר לעיל (ג ע"ג) **ונטיל בע"ב דעד"א**: **דכליל תלת אבהן** - ר"ל, אע"ג שאמר **נטיל בימינא כו'**, והיאך אמר בעד"א, לכן אמר **דכליל כו'**: **איתקרי שביעי** - לבינה, כמ"ש לקמן (ד ע"ב) **מסט' דאימא איהי תמינאה,** ויסוד הוא שבת, כמ"ש בזהר (ח"ב קיח ע"ב, ח"ג כט ע"א) ובז"ח (לב ע"ד): **והאי איהו בעב הענן** - ר"ל ע"ב דשם ע"ב דג' פסוקים, שהן בתלת אבהן, כמו שמפרש והולך: **דאינון כלל ופרט וכלל** - דחסד כולל חג"ת, שהוא יום דכולא יומין[206], ולכן בו שם ע"ב

---

[203] עי' דברי רבינו בתיקו"ז כ ע"ג: כתר הוא רצון.@

[204] ז"ל: תניא רבי נתן אומר מקרא זה נוקב ויורד עד תהום כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר. עי' מלואים אות (כא).

[205] ז"ל: שֶׁרַק איהו חושבן אתווי ו' וחמש ניצוצות חמשין הא נ"ו תלת אתוון ותיבה הא אינון ס' סוד ה' ליראיו (תהלים כה יד) וביה רנ"ו ליעק"ב שמח"ה (ירמיה לא ו) נוטריקון שר"ק.

תרגום: $

בהגר"א: סוד ה' כו' - דבי' כל רזין גניזין: **ובי' רנו כו'** - כמ"ש בתז"ח (ג ע"ג) דכמה קיצין הן, כל א' כפי מדה דתליא ביה, ונ"ו הוא ביסוד, דעד הוד אתפשטותא דנ' תרעין, ויסוד הוא ו' זעירא, כמ"ש בזהר שמות (ט ע"ב) הרי נ"ו: **ובי' רנו כו'** - ר"ל דאית כמה קיצין, כמ"ש בתז"ח (דף עג ג ע"ד) ואית קץ רנ"ו, והוא נ"ו אחר אלף ומאתן הכתוב לעיל (ו ע"א), וזהו רנו ליעקב שמחה, והוא מספר נ"ו הנ"ל בשורק.

[206] עי' תיקו"ז (עה ע"ב): וכלא [כל הז"ת] אתכליל בשביעית, דאיהי מלכות השביעי, ה' ודאי בכל שביעיות כלילא, ואיהי ה' דיום הששי, יום דא צדיק, עליה אתמר והיה ה' למלך על כל הארץ וגו', איהו יום הששי ויום השביעי, יום דכלהו יומין, ועליה אתמר שכבי עד הבקר, ודא הוא בקר דאברהם, דכתיב וישכם אברהם בבקר, וישכם לפורקנא, וביה הבקר אור, דאתמר ביה ותורה אור, והאי איהו אור דאתמר ביה ולכל בני ישראל היה אור, ואיהו פסח דרועא ימינא, וביה עתידין ליגאל.

כנ"ל (ג ע"ג) **בימינא כו' כליל ע"ב**, ופרט בגבורה, וכלל בת"ת[207], שבו נכללין חג"ת, כנ"ל, וזהו שאמר לעיל **בע"ב דעד"א**:

למינן כלל כו'. ר"ל כמ"ש למעלה (להלן ע"ד) **חכמה יסוד דכל קיימין, עד"מ ממעיתא, לדיק סופא**, וכל הקיימין הן בע"ב כנ"ל, וזהו כלל ופרט וכלל, כמ"ש בתיקו"ז תיקון מז (לד ע"ב), והן ממ"ם, כמ"ש בס"י (פ"ג מ"ו) שהן בלשם בטן גויה. וכן **ימא כו'** כמ"ש (ס"י פ"ג מ"ד) שמיס נבלו כו'[208], ובמקום ארץ ממר יס עממו, והכל ח', וכן ממר בגע"מ פ' פנחס (רכז ע"ב) לכוחי מחרי כו'[209]:

והם הים וחוזק הימין, מלאך החסד, וזה מיכאל, שהוא על שם "מי כמוך באלים ה'", ששמו מכבי, שעולה לשבעים ושתים בחשבון אותיות, ואורו ארבעים ושתים, וזהו כחו "כי תלך במו אש לא תכוה", שזה מכבי אש, ומיכאל הוא דמות אריה, שהוא	**ואינון ימא ותוקפא דימינא**[210] **מלאך החסד ודא** {ד ע"א} **מיכאל דאיהו על שם** (שמות טו יא) **מי כמוכה באלים ה' די שמיה** מְכַבַּיְ[211] **דסליק ע"ב בחושבן אתוי ונהורא דיליה מ"ב ודא וחילא דיליה**[212] (ישעיה מג ב) **כי תלך במו אש לא**

תרגום: והכל נכלל בשביעית שהיא מלכות השביעי. ה' ודאי בכל השביעיות נכלל, והוא ה' של יום הששי, יום זה צדיק, ועליה נאמר והיה ה' למלך על כל הארץ וכו' הוא יום הששי ויום השביעי, יום של כל הימים, ועליה נאמר שכבי עד הבקר וזה הוא בקר של אברהם שנאמר@ וישכם אברהם בבקר וישם לגאולה ובו הבוקר אור, שנאמר בו ותורה אור, וזה הוא אור שנאמר בו ולכל בני ישראל היה אור והוא פסח יד ימין ובו עתידים להגאל.

ועי' שם בביאור רבינו: וענין יומא דכולא יומין שאמר כאן ובזוהר בכמה מקומות על החסד, ואמר דאזיל בכלהו, כי יום נק' ע"ש האור כמ"ש ויקרא אלקים לאור יום ואור הוא בחסד וכל ו"ק שנק' יום ע"ש שמקבלין החסדים על ידו ה"ח ונק' כ"א יום באורו וזהו יום דכתיב בכל מעשה בראשית, עכ"ל. והנה חסד זה אינו החסד הפרטי שבז"ת אלא התפשטות השפע מהבחינות העליונות הנקרא חסד המתפשט ביסוד דבינה (וכן משמע לקמן סוף י ע"ד, וכן משמע במבו"ש לב ע"א וע"ח שער הזווגים ה').$

[207] עי' תיקו"ז צד ע"א: איהו כ"ל כליל כלא ואיהו כלא ומניה תלוי כלא עמודא דאיהו סביל שמיא וארעא עליה וביה אתעבידו כלל ופרט וכלל.

ועיי"ש קמט ע"ב: תלת גווני דעינא אינון אהי"ה יהו"ה אדנ"י כלל ופרט וכלל ואינון יחודא ברכה קדושה. עי' מלואים אות (כב).

[208] שלש אמות אמ"ש בעולם, אויר מים אש, שמים נבראו מאש וארץ נבראת ממים ואויר מרוח מכריע בינתים.

[209] ז"ל: ז"ל: ואיהו אתריה בין רקיעא וימא מ[א]נא דיליה ארעא [דאיהי שכינתא].

ואיהו - ר"ל הרוח. כי הרוח ידוע מקורו בארץ, ומצוי בימים בין ים לרקיע. וכן הוא בספירות כידוע (יהל אור).

[210] "ימא ותוקפא לימינא" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו מיתא "ימינא ושמאלא וממעיתא מימינא".

[211] עי' בסוף הספר אגדת דרבב"ח בדברי רבינו בד"ה בכתבי אריז"ל (לש"ו), ז"ל: בכתבי האריז"ל (שעה"כ יז ע"ב) איתא ה' מלך ה' מלך צ"ל בפתח דהיינו מַלַך כן ס"ל המפרשים דהיינו השל"ה ושאר אחרונים וכן משמע נמי בזהר פנחס (ריז ע"א) דאמר התם שצריך להיות הנקודים יב"ק ולפי זה צ"ל מַלַך בפתח כי נקודה עולה עשר ופתח עולה ששה וא"כ לפי זה מֶלֶך היינו ששים וִימְלוֹך היינו ארבעים דהיינו מאה וא"כ נחסר י"ב ולפי זה צריך להיות מַלַך בשני פתחים דהיינו י"ב וקשה דהא אין זה על פי הדקדוק דזהו עתיד ועבר והווה וא"כ לפי זה צריך להיות מַלַך שזה לשון עבר ועוד שהם חושבים ימלוך לארבעים אם כן הם חושבין הנקודות של שוא נח לעשרים דהיינו השו"א נח שתחת המ"ם ואם כן נחשבו השוא שתחת הך' ויעלה לחשבון גדול וכי מפני שהשמיטוהו הסופרים מפני שהוא סוף תיבה יגרע ועוד שתחת הך' לא השמיטוהו הסופרים לנקוד ומה שהשמיטוהו הסופרים בשאר אותיות היינו מפני שבודאי הוא שו"א ומחמת זה שהם חושבים השו"א נח לעשרים נפל טעות בזוהר חדש (עג ע"ג [ד ע"א]) שם השני של מכב"י שעולה לע"ב והנקודות למ"ב ונקוד התם פתח הכ' והב' והיינו נמי משום שהיה חושב השוא שתחת הי' לעשרים והחיריק של המ"ם לעשרה וא"כ נחסר י"ב ולכך נקדו שני פתחים שהם י"ב והיא תמוה שבתורה נקוד הך' והב' בקמץ אלא הנכון שאינו נחשב השו"א למספר ולפיכך גבי ה' מֶלֶך חושב השני סגלים לששים והחירק והחולם לעשרים דהיינו פ' ומָלָך בשני קמצים היינו ל"ב והוא קי"ב ומ"ש בספרי האר"י מלך צ"ל בפתח היינו משום שקורא לקמץ פתח וכ"ה בכל הספרים ואם כן לפי זה בזו"ח שם נמי אינו חושב השו"א שתחת הי' ואם כן שני קמצים שתחת הך' והב' הם ל"ב והחיר"ק שתחת המ"ם הוא מ"ב ודו"ק.@

[212] "ולח וחילח ליליה" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו מיתא "וחילי".

אריה ממים.	תכוה דדא מְכַבֵּי **אשא** ומיכאל **איהו** דמות **אריה** דאיהו **אריה** ממים:

ימא ותוקפא וגלידא - כצ״ל. שגלידא הוא קו האמצעי, כמ״ש (יחזקאל א כב) הקרח הנורא, בסוד הגדול הגבור והנורא (תיקו״ז לח ע״ב). ואמר כאן ד׳ מדרגות, כי ד׳ פעמין הן משולשין, כח״ב: חכמה כלל שבה נכלל בסוד יו״ד[213]. בינה פרט, שבה נפתח בסוד ה׳ אצבען, ה׳ אורות כמ״ש בהקדמת תיקו״ז (כא ע״א) ע״ש. כתר הוא כלל שכולל שניהם, בסוד יהי, ועיין בזוהר בראשית (טז ע״א)[214], וכמ״ש לקמן (ה ע״ב) שנקרא אויר הקדמון, י׳ אור חו״ב, כמ״ש בתיקון ה׳ (כ ע״ב)[215] ע״ש. **ואיתכלילן כו׳.** הן חג״ת כידוע. **ואינון ימא כו׳.** הן נה״י: ימא, נצח לימינא, מים. אוירא, הוד כמ״ש בהקדמת תיקו״ז (דף א ע״א) **כליל חיור וסומק,** דא הוד. רקיעא הוא יסוד, כמ״ש שם ובתקונים: **ואינון ימא ותוקפא כו׳** - ביו״מ[216] שבהן נכללין: **ודא מיכאל** - שבו אותיות מלא״ך י׳, שהוא ימינא בחכמה {ד ע״א} י׳: **ע״ש מי כמוכה באלים** - ״מי״ של מי, ״כ״ דכמוכה, ״אל״ דבאלים. ור״ל באלים הן המלאכים מסטרא דחסד, שנקרא אל (זהר ח״ג יא ע״ז), ואין בהם גדל חסד (תהלים קמה ח) כמוהו ית׳, וכן מיכאל, ששמו כשם רבו, מסט׳ דחסד, אין כמוהו במלאכים: **די שמיה מכב״י** - הן ר״ת של מי כו׳: **דסליק ע״ב** - כנ״ל (ג ע״ג) ע״ב דחסד, עב הענן: **ונהורא דיליה** - ר״ל הנקודות של ר״ת[217], והן נהורין לאתוון כמ״ש בהקדמת תיקו״ז (טו ע״א, כב ע״א): **מ״ב** - שהוא מאימא עילאה כמ״ש לקמן (ד ע״ג), והוא מסט׳ דגבורה, שכולל גבורה, ובו נמתקין[218]. וז״ש **וחיליה דיליה כו׳**: **במו אש** - במ״ו הוא מ״ב, שכל א׳ כלול מן ו׳ אותיות, כמ״ש לקמן. ואע״ג שהכ׳ וב׳ בפסוק נקודין בקמץ, כמה פעמים בזוהר קורא אותו בפתח: **דמות אריה** — כידוע (תיקו״ז סט ע״ב), ור״ל שאריה גימ׳ גבורה[219], והן רי״ו אותיות של שם ע״ב דחסד, כי חסד כולל גבורה. וז״ש **דאיהי אריה ממים,** ור״ל שיש אריה של אש שהיה יורד ע״ג המזבח (יומא כא ע״ב). וכאן פירש פסוק ויסע (שמות יד יט) שהוא בימינא, וזה מלאך מיכאל כנ״ל. האלהים, שכולל גבורה. ויסע עמוד הענן שהוא חסד[220] כנ״ל (ג ע״ב). ויבא, מפרש בת״ת שהוא באמצע. ויט, בגבורה כמו שמפרש והולך:

*ורקיע ומינון ימינא ושמאלא וממעיתא מימינא מלאך החסד כו׳. כל״ל, ור״ל מלו ג׳ פסוקים למתכללין בימא ומשמ ורוחמ, הן בכ׳ לופנים, מ׳ מלמעלה למטה, ומ׳ בג׳ קוין, וז״ש ומינון ימא כו׳ ומינון ימינא כו׳, וכמ״ש בזוהר פ׳ בשלח (נב ע״ח) מר״ש המי כו׳ כללא לענפין ונופא ומשמ כו׳ קדוש לעילא קדוש כו׳ קדוש חסד קדוש כו׳ וכלהו בשבעין ותרין כו׳[221] והכל ברזא דג׳ מהנהן, כמש״ש וכידוע. וכלל ופרט וכלל הן שרשא ונופא וענפין, ועמש״ש בזהרוכה (יהל לור ח״ב קף ג ע״ג): ***דיליה מ״ב וחילי כו׳.*** כל״ל, ונקודה נגלע בתוך הרקיע, וכן בכ״מ, כמ״ש בסוד מלך כו׳[222] יב״ק, (עי׳ רע״מ פנחס ריז ע״ח, וע״ע להלן ל ע״ג

---

[213] נדצ״ל י׳.@

[214] עי׳ מלואים אות (כג).$

[215] עי׳ מלואים אות (כד).

[216] ביסוד ומלכות, והוא הרביעית$schotenstien.

[217] חירק היא י׳, פתח היא ו׳, ושבא ב׳ יודין, סה״כ ג׳ יודין וב׳ ווי״ן גימ׳ מ״ב.@

[218] עי׳ זהר ח״ב קלב ע״ב: שמא דמ״ב אתוון רזא דיליה אבהן דקא מתעטרן בעלמא עלאה ועלמא עלאה במה דלעילא וס״א וסלקא רזא לעילא לעילא עד דאתעטרא באין סוף ועל דא סליק ולא נחית אתעטר גו מחשבה ועילאה זכאה חולקא (עלאה זכאה חולקיה) דמאן דידע ליה ואזדהר ביה.
תרגום: השם של מ״ב אותיות, הסוד שלו, האבות שמתעטרים בעולם העליון, והעולם העליון במה שלמעלה (ועולה הסוד למעלה למעלה עד שמתעטר באין סוף) ולכן עולה ולא יורד, מתעטר בתוך המחשבה העליונה, אשרי חלקו של מי שמכיר אותו ונזהר בו.
ועי׳ מלואים אות (כה).

[219] עי׳ ספר הליקוטים (וירא כא): ויקרא אברהם את שם המקום, ה׳, שהם החסדים, ירא״ה, שהם הגבורות, שעולים כמנין רי״ו כמנין גבורה. והזכירו בלשון ראיה, משום דאחר שנכללו אשא במיא ומיא באשא, יש בחסד בחינת גבורות ובגבורה בחינת חסד, וזהו שהראייה בימין ושמיעה בשמאל, וראי״ה שהיא חסד עולה רי״ו, כמנין גבורה, וכן ארי״ה הוא בחסד, ועולה רי״ו מנין גבורה, משום דאף בחסד יש גבורה. ושמיע״ה עולה כה״ת, כי שם זה מורה על החסד, שהוא אחד משמות ע״ב דויסע.

[220] עי׳ זהר ח״ב נא ע״ב.

[221] עי׳ מלואים אות (כו).

[222] מלך ימלוך.@

ובהגר״ח ד״ה וסלקין), והענין כמ״ש בסוף תיקון כח (ע סע״ב)[223] ובסי״פ ואלה (כד ע״ח) לנהורין לינון בהיפוך[224], ולכן לע״ג לחיהו ממית הוא לחיה, למשה למכיל קרבנין, ועיין בפ׳ בהעלותך (קף קנד ע״ח)[225] **וגלח קדמאה כו׳ חד למורייתא כו׳**, כי לור היוס מסמס לב׳ דבריס, ח׳ לת״ח, ומ׳ לסוחריס בשוק, והן מלו ב׳, והן ב׳ לסמיכין ליהושה, שמח זבולן כו׳, והן יופיא״ל שר התורה[226], ולקיא״ל[227], לדק לפניו יהלך (תהלים פה יד). מסטי לימינא וכל חד נטיל לסטר שמשא שמשא מזיל ונהיר כו׳ כל״ל. וכלהו בלחילו[228] כו׳, חשיב ד׳ דבריס נגד ד׳ פנים לילה, וכולהו בילדה כמו שמפרס והולך מריה שוג כו׳, והוא בסטרא לילדה כמ״ש בדע״מ (נשא קכב ע״ב) י׳ ילדה כו׳ והוא בנהורא לביה, כמ״ש כמן וכנ״ל. וזש״ס (בהעלותך קנד ע״ח) **כל געי כו׳ מההוא קלא נהר לינור כו׳**, ואמר **תלת מאה כו׳** ואמר **בלף וחמש כו׳**. והוא בשמא בלגב״ס, וחייבי גיהנס פגמו בק״ן, וכן אמר בלד״ל (קלה ע״ב) **ואתפקט לתלת כו׳ לתפקט מגולגלתא כו׳**. וכן הוא הענין בכ״מ, ולע״ל ביום ההוא יהיה כו׳ (זכריה יד טו), שיהיה ג״כ ז״ח ע״ס, ושעשע יונק כו׳ (ישעיה יא ח)[229] יונק קטן, ז״ת, שיולד שלש. ואמר (שם) **געי תניינות כו׳** כמ״ש ג״פ **ישגא** שגא, והן כ״פ כמן, וז״ש בפעם השני שגא

---

[223] ז״ל: ואינון שמיעה ראיה ריחא שמיעה במוח ואיהו בהפוכא חו״ם דשריא בלחותא וקרירותא דמוחא לחממא ליה מסטרא דגבורה ואיהו אריה מסטרא דגופא שור מסטרא דנפשא דאינון אש ומים אש שכלית מים יסודית ראיה בלבא דאיהו אש ראי״ה אריה מים שכלית לקררא אש יסודי דלבא דלא יוקיד כל גופא.

תרגום: והם שמיע״ה ראי״ה רי״ח. שמיע״ה במוח, והוא בהפוך חו״ם, ששורה בלֵחות, וקרירות של המח לחמם אותו מצד הגבורה, והוא אריה מצד הגוף, שור מצד הנפש, שהם אש ומים, אש שכלית מים יסודית. ראי״ה בל״ב, שהוא אש, ראי״ה ארי״ה, מים שכלית לקרר אש יסודי של הלב, שלא ישרוף את כל הגוף.

[224] ז״ל בשלימות: תא חזי אש הוא ובושמאלא לסטר צפון דהא אש תוקפא דחמימותא ביה ויבישו דיליה תקיף וצפון בהפוכא דיליה הוא ואתמזיג חד בחד ואיהו חד מים לימינא והוא לסטר דרום וקודשא בריך הוא לחברא ונ״א לאחזראו לון כחדא עביד מזגא דא כמזגא דא צפון איהו קר ולח אשא חם ויבש אחלף לון לסטר דרום דרום איהו חם ויבש מים קרים ולחים וקודשא בריך הוא מזיג לון כחד [דנפקי] (נפקי) מיא מדרום ועאלין בגו צפון ומצפון נגדי מיא נפיק אשא מצפון ועאל בתוקפא דדרום ומדרום נפיק תוקפא דחמימותא לעלמא בגין דקודשא בריך הוא אוזיף דא בדא וכל חד וחד אוזיף לחבריה מדיליה כדקא חזי ליה כגוונא דא רוח ומזרח בגין דיוזיף כל חד לחבריה ואתכליל דא בדא לאתחברא כחד.

תרגום: בא וראה האש היא בשמאל לצד צפון שהרי האש בו תוקף החמימות והיבש שלו חזק וצפון ההפיך שלו ונמזגים אחד באחד והוא אחד מים לימין והוא לצד דרום והקדוש ברוך הוא לחברם (להחזירם) כאחד עושה מזג זה כמזג זה. הצפון הוא קר ולח האש חם ויבש החליפם לצד דרום דרום הוא חד ויבש המים קרים ולחים והקדוש ברוך הוא מוזג אותם כאחד שיוצאים מים מדרום ונכנסים לצפון ומצפון נמשכים מים יוצא אש מצפון ונכנס בתוקף הדרום ומדרום יוצא תוקף החמימות לעולם משום שהקדוש ברוך הוא לווה זה מזה וכל אחד ואחד מלוה לחברו משלו כראוי לו כדוגמא זה רוח ומזרח כדי שילוה כל אחד לחבירו ונכללים זה בזה להתחבר כאחד.

[225] עי׳ אריכות במלואים אות (כז).

[226] עי׳ זהר ח״ב רמז ע״ב: כד מתישבן רוחא ברוחא ואתנהרן כחדא מההוא נהירו נפקא חיותא חדא דשלטא על אינון שרפים וארבע תחותה דאנפייהו אנפין דנשר האי חיותא יופיאל שמיה ואיהי קיימא בכל רזי דחכמתא וכל אינון מפתחאן דחכמתא קיימין ביה.

תרגום: $

ביאור: רוחא ברוחא - ר״ל כשנכללין א׳ בחבירו (יהל אור). יופיאל שמיה - והוא שר התורה, והוא נפיק מרוח שמאלא כנ״ל, שנקרא הדרניא״ל, לכן נקרא ג״כ יופיא״ל. ולפי שהוא יותר ממוזג באש, שלכן הוא על השרפים, ויופי האדם כד אדום ניכר בו יותר, כמ״ש דודי צח ואדום, אדמו עצם מפנינים, ולכן נק׳ יופיא״ל. והוא אנפי נשרא, לפי שהוא כלול באש ומים, והוא נשר שבחיות, כלול מחו״ג כידוע, וכנ״ל (בראשית מא ע״ב) דרך הנשר בשמים. וכאן הוא התורה והחכמה, כמ״ש כי מן השמים דברתי עמכם כו׳ (יהל אור).

ועי׳ לקמן כא ע״ג. ועי׳ מלואים אות (כז).

[227] עי׳ מלואים אות (כח).

[228] עי׳ לקמן הערה **1036**.

[229] ז״ל: ושעשע יונק על חר פתן ועל מאורת צפעוני גמול ידו הדה.

עי׳עי׳ ב״ע עט ע״ב, שה׳שעשוע׳ הוא שהק״נ נהורין של ז״א נהפכים לש״ע, וזהו ׳שעשוע׳, דהיינו ש״ע של הא״א, ועוד ש״ע של ז״א.

עי׳ ביאור רבינו על ספד״צ יב ע״ד: וז״ס (ישעיה יא ח) ושעשע יונק כו׳ לשון שעשוע, השחוק והשעשוע שיהיה אז כנ״ל, בסוד (תהלים קד כו) לויתן זה יצרת לשחק, ויונק נקרא ז״א, כי הוא נקרא זעיר ביניקה, אבל בסוד גדלות אין נק׳ ז״א, על חור פתן, שהוא סוד התנין בסוד נקב בראשיהון, כמ״ש לקמן [עי׳ ב״ע כד ע״ב, שזהו נטילת הדעת הנזכרת לקמן דף לב ע״ב.]

יסמ"ג, ומ"מ מ"ה ס"ג כ"ו, ה"ה מ"ת י"ה, כ"י מ"ו כ"ל בג"ה בח"ב. ומ"מ (זהר ס"ם) ל"ז ו"ן ס"ה, ס"ה ה"ו"ג כ"מ"ס ב"פ' ס"ל (קע ע"ב), ה"ה כ"ל ה"ו"ג כ"ל. וכ"מ"ס ב"ה"כ"ת (מ"מ ע"ב)[230] ד"ב"ה ב' ר"ו"ן כ"ו', ו"מ"מ ח"ל ל"ס"ט כ"ו' ה"כ"ל ב"נ"ה"ל ל"ס"מ"ס, מ"ל"מ ב"ס"ט מ"ז"ח נ"ה"י ב"ע"ל"י"ת ה"ס"מ"ס, וב"מ"ע"ד ב"ס"ק"י"ע"ת"ו. ו"ף ס"ל"כ"ו"ר"ה ס"נ"ה"ן ש"ו"ת, מ"י"ן כ"ן, ד"ב"ע"ל"י"ת"ו י"ש"י"ם כ"ג"ב"ו' כ"ו' (ת"ה"ל"י"ס י"ט ו), ו"ז"ס (זהר ב"ה"ע"ל"ו"ת"ך) **נ"ה"י"ר ב"ח"ל"ו**, ו"ב"ל"ר"ו"ס ה"ו"א ת"ו"ק"פ"ת ל"ס"מ"ס"ת, ו"ב"ל"פ"ו"ן ה"ו"א כ"ב"מ"ק"ו"ם ה"ס"ל, ס"ל"ל ה"י"ו"ם ה"ס"ל ל"ל"פ"ו"ן ו"ה"ל"ל ב"נ"ה"ו"ל"ת"ל. ו"מ"מ **ו"מ"ז"ל"י"ן ב"ח"ל"ת**, ש"מ"ין ב"ין מ"ק"ו"ם ה"ש"מ"ם ל"מ"ק"ו"ם ה"ס"ל ה"פ"ר"ם כ"ל"ל. **ח"ו"ש"ב"ן ל"מ"ז"ל"ין ע"מ"י"ה כ"ו'** ה"ו"א י"ו"ע"ו. ו"מ"מ **כ"ר כ"ל כ"ו'** ה"ו"א ה"נ"ש"י"ס ו"ה"ט"ף, ו"ה"כ"ל מ"מ"נ"ן ל"מ"י"ן ב"ד"ו"ר ה"ר"ש"ו"ן, כ"י"ש"ן ל"כ"ל ל"ר"י"ן מ"ח"ב"נ"י"ן, ל"מ"ה"ת ב"ו' (ס"ם ע"ב) **כ"נ"ו"נ"ת ל"נ"ט"י"ל י"מ"י"נ"ת כ"ו'**, ל"מ"י"ן ו"י"ב ה"ו"י"ו"ת, ו"מ"י"ן נ' ש"ע"ר"י ב"י"נ"ה, ו"מ"י"ן ע"ב, ב"מ"ק"ה ו"ה"ר"ן, כ"ה"נ"י"ס ו"ל"ו"י"ם, ו"ה"ו"א ס"ו"ד ל"ב"נ"י מ"ל"ו"א"י"ם ו"מ"פ"ו"ד, נ' ו"ע"ב, י"ב מ"ב"נ"י"ס. ו"ב' ו"ג', ה"ן ל"ק"ו"ה"ס, ס"ה"ן ל"ל"ו"י ב"מ"נ"ק"ה[232], ו"ה"ן ב' ל"ל"ו"י, כ"ה"ן ו"ל"ו"י, ו"ז"ה"ו ס"ם ה"מ"פ"ו"ר"ם ב"ס"פ"ל"ל"י (ב ע"ל"ת)[233], ו"ה"ו"א ב"י"ג ו"י"ל, י"ג ב"ל"כ"ו"ל"ת ו"י"ל ב"נ"ו"ק', ו"ה"מ"ן כ"ז"ע ג"ל (ש"מ"ו"ת ט"ז ל"ת)[234], ז"ר"ע י"ו"ל ג"י"ל, ו"כ"ן מ"ר"כ"ב"ו"ת ס"ל"ה"ן ג"ל, כ"מ"ס ב"ז"ח ס"י"ה"ס[235], ו"כ"ן ב"מ"ק"ו"ם י"ג ל"ב"ר"י"ס ב"מ"ק"ו"ם, ו"י"ל ב"ה"ה"ן ש"ו"ב"י"נ"ת ל"מ"ט"ר"ו"נ"י"ת"ת (ז"ה"ר ח"ג כ ע"ל"ת)[236]. ו"מ"מ ס"ם (ק"נ"ח ע"ב) **ל"ג"ל"ת ת"ל"י"ת"ה"ה כ"ו' ו"ת"ל"מ"ל"ת ל"מ"ס"ט"ר"ת ל"מ"ר"י' נ"פ"י"ק כ"ו'**[237], ו"מ"י"ן ר"ו"ח ג"ד"ו"ל"ה ב"ס"ט"ר"ת ל"נ"ס"ר כ"מ"ס **ר"ו"ח"ת ל"ר"ו"ח"ת פ"נ"י"מ"ה"ה כ"ו'**[238], ו"מ"ח"כ ר"ע"ם **כ"ל ג"ע"י ה"מ"י ל"ר"י"ה כ"ו'**[239], ו"מ"ח"כ מ"ם כ"ו', ו"מ"ח"כ כ"ל ק"ו"ל ל"מ"מ"ה ל"ק"ה כ"ו' (מ"ל"כ"י"ם מ' י"ט י"ב) כ"מ"ס"ם (ד"ף ק"נ"ה ע"ל"ת) **ב"מ"ת"ר ל"ס ס"ר"י"ת ק"ו"ל ל"מ"מ"ה ל"ק"ה ה"כ"ח מ"ל"ה ב"ח"ס"ד"י כ"ו'**[240], ל"ג' ה"נ"ל ה"ו"א ק"ו"ל, ל"כ"ל"י"ל ל"מ"ס"ם[241], ו"כ"ן מ"ל"ה ב"ל"י ק"ו"ל[242], ק"ו"ל ב"ח"ס"ה כ"ו'[243] (ב"ר"כ"ו"ת כ"ל ע"ל"ת), ב"ק"מ"ל"ו"[244], ת"פ"ל"ה ב"ל"ח"ס[245]:

"ויט משה את ידו על הים וישם את הים לחרבה", בכח של גבריאל,	ויט משה **את** ידו על הים וישם **את** הים

---

[230] עי' מלואים אות (כט).

[231] עי' מכילתא בשלח (שירה פרשה ג): זה אלי, ר' אליעזר אומר מנין אתה אומר שראתה שפחה על הים מה שלא ראו ישעיה ויחזקאל שנ' וביד הנביאים אדמה (הושע יב יא) וכתיב נפתחו השמים וארא מראות אלהים (יחזקאל א א). משל למלך בשר ודם שנכנס למדינה ועליו צפירה מקיפתו וגבורים מימינו ומשמאלו וחיילות מלפניו ומלאחריו והיו הכל שואלין אי זהו המלך מפני שהוא בשר ודם כמותם אבל כשנגלה הקדוש ברוך הוא על הים לא הוצרך אחד מהם לשאול אי זהו המלך אלא כיון שראוהו הכירוהו פתחו כולן פיהן ואמרו זה אלי ואנוהו וגו'.$

היתה הלידה שהוא קריעת ים סוף באור החסד עלאה דעתיקא קדישא, שהיה נמשך ומתגלה בהמלכות ובכל ישראל כולם, ולכן היה אז השגתם גדולה מאד, כי ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל (דע"ה ח"ב קכד ע"ד).

[232] במשה (לש"ו).

[233] היינו שם י"ב ספד"צ

[234] עי' מלואים אות (ל).

[235] עי' מלואים אות (לא).

[236] עי' מלואים אות (לב).

[237] עי' מלואים אות (לג).

[238] עי' מלואים אות (לד)

[239] עי' מלואים אות (כז).

[240] עי' מלואים אות (לה).

[241] עי' לעיל ג ע"ד. ועי' דברי רבינו תיקו"ז קכב ע"א: **למה נאלמתי מי"ה כו'** - ר"ל, דאלהים הוא מלא י"ה, והוא יה"ו, והיא מליאה מהם, אותיות מליאה. ועתה דום י"ה, דומיה, וכד אסתלק י"ה, נשאר אלם. והחשיתי מטוב (תהלים לט ג) הוא ו', שית זמנין טוב דמעשה בראשית (לעיל קד ע"א, תז"ח מב ע"א), והן דפיקין דאמ"ש כנ"ל. והיא נשארת בלא קול, דקול הוא רוח הקודש, שכלול ממים ואש כנ"ל.

[242] ועי' תיקו"ז ג ע"ב שדיבור הוא בבחינת מלכות וקול הוא בבחינת ו"ק. לאפוקי ק"ש שצריך להיות בקול רם, וכן הוא לעניין חזרת הש"ץ. ועי' תיקו"ז ד ע"א: בצלותא דביה כלילן ח"י ברכאן וביה מתייחדין תרין שמהן כחדא אינון יאהדונה"י וחבורא דתרין שמהן צריכין בחשא.

[243] ערוה. עי' דברי רבינו בתיקו"ז קכ ע"ד: בת קול דכלילא מכולא, קול דממה דקה (מלכים א' יט יב), דקול באשה ערוה (ברכות כד ע"א), ולכן צלותא בחשאי, וכן ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בחשאי. משא"כ שמע ישראל (דברים ו ד) דהוא בקלא, דהוא ו' תיבין, ז' קלין באימא. ועי' תיקו"ז קכב ע"א: קול דממה דקה (מלכים א' יט יב) זעירא קלא נמוכא בחשאי דהא קול באשה ערוה וכד ייתי משיחא נחית רוחא דקודשא עליה ומיד איהי אמרה קול דודי דופק (שיה"ש ה ב).

[244] זהר ח"א רט ע"א.

[245] עי' זהר ח"ג רכח ע"א.

שליח הגבורה, שממונה על חרבה. ולכן נאמר בו "וישם את הים לחרבה".	לחרבה (שמות יד כא) **בתוקפא דגבריאל שליחא דגבורה דממנא על חורבה**[246] **ובג"ד איתמר ביה וישם את הים לחרבה:**

דגבריאל - גימ' לחרבה עם הכולל, אשא, והוא א' דגבריאל:

בתוקפא דגבריאל כו'. לכן נאמר בו את ילו, ונאמר בכוח קדיש עזה: ***דממנא על חרבה.*** כל"ל, ר"ל יבשה מסט' למק ליבק:

מהצד של אוריאל שליח העמוד האמצעי, הפריד בין מים ואש, זהו שנאמר "ויבא בין מחנה מצרים", שהיא אש נכריה, "ובין מחנה ישראל", שהיא מים.	**מסטרא דאוריאל שליחא דעמודא דאמצעיתא אפריש בין מיא ואשא** הה"ד (שם כ) **ויבא בין מחנה מצרים דאיהי אשא נוכראה ובין מחנה ישראל דאיהי מיא:**

דאיהי אשא כו' - שהס"א משמאל וישראל מימין, כידוע (זהר ח"א רא ע"א):

"ויהי הענן", מימין, "והחשך", של הרשעים משמאל, שהלך לקטרג לצד השמאל של גבורה. "ולא קרב זה אל זה כל הלילה", וכמו שהפריד בין השמאל של הצד האחר לימין של הקודש, שלא התקרב אליה, כך מייחד בין הימין והשמאל של הקדש, שבו השמות והספירות והאותיות. וההויות משלשות, ומשום זה, וה"ו וכו', משולש בשלש אותיות, משום שישראל שלישי לכהן וללוי, אבל שמות מרובעים, ואותיות של תיבה, ארבע הם מהשכינה.	ויהי הענן **מימינא** והחשך **דרשיעיא משמאלא דאזל לקטרגא לסטרא דשמאלא** דגבורה **ולא** קרב **זה אל** זה כל הלילה וכמה **דאתפריש בין שמאלא דסטרא אחרא לימינא** דקודשא **דלא אתקריב** לגבה הכי **מייחד בין ימינא ושמאלא** דקודשא **דביה** שמהן וספירן **ואתוון** והווין משולשין **ובג"ד** וה"ו וכו' משולש בתלת **אתוון** בגין **דישראל** שלישי לכהן ולוי **אבל** שמהן מרובעין **ואתוון** {ד ע"ב} דתיבה **ארבע אינון משכינתא:**

דביה שמהן - כמו שמפרש והולך **וה"ו כו'**: **וספירן** - כמו שמפרש והולך, **וט"ס אינון משולשין בעד"א כו'**: **ואתוון** - ר"ל כל תיבה של שלש אותיות הוא בת"ת: **והוויין** - ר"ל יה"ו, שבהון חתים שית סטרין, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (טז ע"ב) **ובס"י** (פ"א מ"ג): **ובג"ד וה"ו כו'** - שכלול בעד"א כנ"ל:

ותשע ספירות הן משולשים בעמוד האמצעי כדוגמא זה: חכמה חסד נצח כתר תפארת יסוד בינה גבורה הוד, ומלכות היא עשירית להם, ורביעית להם. מצד האם העליונה, היא שמינית. ושלש הספירות הללו, לבושם חשך ענן וערפל. החשך לשמאל, הענן לימין והערפל באמצע תחת השמים, שהוא העמוד האמצעי, זהו שנאמר@ "ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו".	ותשע ספירות **אינון** משולשין **בעמודא דאמצעיתא כגוונא דא** חכמ"ה חס"ד נצ"ח כת"ר תפא"ר"ת יסו"ד בינ"ה גבור"ה הו"ד ומלכות עשירי לון ורביעי לון[247] **מסטרא דאימא עילאה איהי תמינאה**[248] ותלת ספירן **אלין** לבושייהו חשך ענן וערפל חשך **לשמאלא** ענן **לימינא** וערפל **באמצעיתא** תחות שמים **דאיהו עמודא דאמצעיתא** הה"ד (תהלים יח י) **ויט** שמים וירד וערפל תחת רגליו:

ותשע כו' - בא לפרש ספירן משולשין דלעיל: **ומלכות עשירי כו' -** ר"ל לכל הספירות, ורביעית קו מג' קוין הנ"ל, ולכך בה ד' אותיות הויה, וי' אתוון דשמא מפרש: **מסטרא דאימא כו'** - ר"ל ולכך בה ח' אתוון של הוי"ה אדנ"י, כמ"ש לעיל (ב ע"ב) **אימא עילאה כו' אתפשטותה בשבע כו'**. והן ב' מרכבות[249], א' של הוי"ה וא' של אדנ"י[250], ולכך בשבת רה"י, גבהו עשר

---

[246] חרבה (נוסח רבינו).

[247] עי' תיקו"ז ה ע"א: רביעאה לכל תלת ושביעאה לשית.

[248] היהי תמינאה (נמחק בנוסח רבינו).

[249] עי' לעיל הערה 115.

ורחבו ד', כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (יג ע"ב), ותחום ח' אלפים פרסה, נגד ח' אותיות: **ותלת ספירן כו'** - מפרש מ"ש לעיל, **הענן מימינא והחשך משמאלא: ענן לימינא** - כמ"ש לעיל (ד ע"א) דסליק ע"ב: **חשך לשמאלא** - מפרש לקמן בסמוך: **וערפל כו'** - מפרש והולך וז"ש **הה"ד כו'**:

וכיעי לון מסטרא לימינא עילאה ותלת כו' – כל"ל, וכ"ל דעקיצית היא מסטרא למזרח וכיעית מסטרא לשמאל כנ"ל (עמוד ח) כי"ל מתוון ע"ס כו' (ב ע"ג) **וכחכמה תיהו שולטנו** לכל מתמן ולתתא כו':

בענן, שדופק קול, שנאמר בו "קול ה' על המים", וכמה קולות מתפוצצים ממנו, שנאמר בהם "מקלות מים רבים", מצד הגבורה, ששם חשך, שבו יצחק "ותכהין עיניו מראות". יוצא קול שנאמר בו "קול ה' חצב להבות אש". ומצד הערפל יוצא הקול שנאמר בו "קול ה' בהדר", הידוע לישראל זקן, זהו שנאמר@ "והדרת פני זקן".

בענן דפיק קלא דאתמר ביה (שם כט ג) קול ה' על המים וכמה קלין מתפוצצין מניה דאיתמר בהון (שם צג ד) מקולות מים רבים מסטרא דגבורה דתמן חשך דביה יצחק (בראשית כז א) ותכהין עיניו מראות נפיק קלא דאיתמר ביה קול ה' חוצב להבות אש ומסטרא דערפל נפיק קלא דאיתמר ביה קול ה' בהדר הידוע לישראל סבא הה"ד (ויקרא יט לא) והדרת פני זקן:

בענן דפיק קלא - שנאמר קול דודי דופק (שיה"ש ה ב), והוא ו"ק, לכך מפרש שית קלין, ודפיקו דיליה מצד המטר[251], שנא' קווצותי רסיסי לילה (שם טו), וז"ש **בענן כו'**, וכן חשך וערפל, כמ"ש (תהלים יח יב) חשכת מים כו', והדפיקו הוא מסט' דתלת אבהן, ג' אותיות יה"ו, שהן עולין ט"ל, וז"ש שראשי נמלא טל (שיה"ש ה ב) כמ"ש בהקדמה שנייה של תיקו"ז (יט ע"ב) וז"ש **בענן כו' תלת קלין אחרנין כו' דאינון כו'**: **על המים** - והוא בענן כמ"ש הרעים ה' כו': **וכמה קלין כו'** - ר"ל לכך נאמר (שם) הרעים ה' על מים רבים: **דתמן חשך דביה וכו'** - כאן מביא ראיה דחשך לשמאלא: **להבות אש** - דהוא גבורה [ואח"כ הגיה גוף הספר ונ"ב שצ"ל קול ה' בכח כ"מ בהעמקה אחת - גליון]. **בהדר הידוע** - ר"ל שב' בסגול, הוא ב' הידוע: **לישראל סבא** - יעקב כמ"ש (בראשית מד כ) **אב** זקן:

שלשה קולות אחרים מנצח הוד יסוד, שהם כנגד שלשת האבות. הקול השביעי יוצא מן האם העליונה, וכנגד שלשת האבות הם: הזית לימין, נר לשמאל, העמוד האמצעי פתילה, שאחוזה בשניהם, שהיא "עץ פרי עושה פרי למינו אשר זרעו בו על הארץ" זה הכלי של הנר. ונר של שבת מצד הגבורה בוערת ומוארת, למי שמקריב אש זרה אליה, שבגללו צוה "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" וכן השכינה נקראת נר מצד השמאל, ונקראת אור מצד הימין, ששם "זית זך וכו' להעלות נר תמיד", והוא "שמן למאור", שהיא "כי נר מצוה ותורה אור". והיא פתילה מצד העמוד האמצעי שאוחז בשניהם, וכדוגמא זה, זרע של אדם כנגד שמן,

תלת קלין אחריני מנצח הוד יסוד דאינון לקביל תלת אבהן קלא שביעאה מאימא עילאה נפקא ולקביל תלת אבהן אינון זית לימינא נר לשמאלא עמודא דאמצעיתא פתילה דאתאחיד {ד ע"ג} בתרוייהו דאיהי (בראשית א יא) עץ פרי עושה פרי למינו אשר זרעו בו על הארץ דא מאנא דשרגא[252] ונר דשבת מסטרא דגבורה אתוקדא ואיתנהרת[253] למאן דקריב אשא נוכראה לגבה דבגינה מני (שמות לה ג) לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת ושכינתא אוף הכי אתקריאת נר מסטרא דשמאלא ואתקריאת אור מסטרא דימינא דתמן (שמות כז כ) זית זך להעלות נר

---

[250] $

[251] ?עי' דברי רבינו תיקו"ז צח ע"ד: (יג ע"א יט ע"א) **דאשקי לאילנא בההוא נביעו** כו' ואו"א נותנין כל א' ה' דברים, שהן ב' אחסנתין, והוא נותן עשר ב' עיטרין, והן עשר דשמא מפרש. והוא מלגאו ברוח דבה, דהוא שמא מפרש, וז"ש (נדה שם) דעה בינה השכל קלסתר כו', והן עשר נקודין כידוע. וע"ק לא נחית עד דהוא עם נוק', והכל בשבילה. וז"ש **לעבוד את האדמה**, וכל זרעין ואיבין, הכל בשבילה. וכמו שהוא בזיווג זכר ונקבה, וכן המטר חבור שמים וארץ: ועיי"ש צט ע"א: אדם שזורע והמטר משקה, והארץ מוציאה הלחם

[252] "כתרוייהו לתיתי (כרתשית ח &) עץ פרי עושה פרי למינו תשר זרעו בו על התרץ לת מתנת לשרגת" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו תיתת "תרוייהו".

[253] "לתוקדת ולתיתנהרת" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו תיתת "לתיתנהרת ולתוקדת".

וברית מילה כנגד פתילה, "נר ה' נשמת אדם" כנגד נר של מנורה.	תמיד **ואיהי שמן למאור דאיהי** (משלי ו כג) **כי נר** מצוה **ותורה אור ואיהי פתילה מסטרא** דעמודא **דאמצעיתא דאחיד בתרוייהו ובגוונא דא זרע דבר נש לקביל משחא וברית מילה לקביל פתילה**[254] (משלי כ כז) **נר ה' נשמת אדם לקביל נר דשרגא:**

מאימא עילאה - דכלילת אותם כמ"ש לקמן: **ולקבל תלת אבהן אינון כו'** - הולך ומפרש דאש לשמאלא ועד"א מייחד בין ימינא לשמאלא, וז"ש **פתילה כו' זית לימינא,** {ד ע"ב} דשמן הוא בחכמה כידוע (זהר ח"ג סא ע"א): **דאיהי כו'** - קאי על כל הדברים של הנר: **עץ פרי** – לימינא, זית כנ"ל: **עשה פרי למינו** – לשמאלא, שבינה עשה פרי: **אשר זרעו בו** - עד"א פתילה, שהוא מזרעים כידוע[255]: **על הארץ** - הוא מלכות (זהר ח"ב קטז ע"א, תיקו"ז א ע"ב) והוא כלי שמקבלת הכל, כל ג' דברים הנ"ל, וז"ש **מאנא דשרגא,** וכאן כל ד' אותיות הוי"ה: **מסט'** - כצ"ל מסט' דגבורה איתנהרת ואתוקדת למאן כו': **דתמן זית כו'** - ר"ל וכתיב שמן למאור. וז"ש **ואיהי שמן למאור: דאיהי כי כו'** - דמצוה הוא משמאל ותורה מימין כידוע (זהר ח"ג רעח ע"ב[256]), ואיהי מאנא מצד עצמה: **וכגוונא דא זרע כו'** - ואשה היא המאנא:

נר לשמאלא עי"ש פתילה לאתאחיד תרוייהו ונר לשבת כו' וכריתת מילה לקבל פתילה לאיהו עץ פרי כו' לא מאנא לשרגא נר ה' נשמת כו' – כנ"ל, וכ"ל המשכה היא על המרכז, והוא למ"ר בפ' תרומה (קסז ע"ו)[257], לור בנשמה, ומיס משחת הזרע, וקיצ פתילה לאחיד בתרוייהו, והוא כשנקלטין ב', מ"ד ומ"נ לאחד. ולמר **ולאתקרי לור מסט' כו' כמ"ש (משלי ו כג) כי נר כו' ותורה כו'**, והוא במקום השמן, כמו שמפרש והולך **לימינא שמן זית זך כו'**, וכנ"ל **נר מסטרא דשמאלא**, להעלות נר תמיד לאתקרי לור, מסטרא לימינא, שמן זית זך שמן למאור, וכ"ל לכתיב להעלות, והוא מסטר לגבוה כנ"ל עלייה[258], והקב"ה נחית מסט' משחא[259], להוא מיס, וכוח פתילה לאחיד בתרוייהו, וכ"ל לשמן מסט' לימינא ולכן הוא זך, וכתיב שמן למאור:

המראה השמיני, האם העליונה, נקראת כן "מראה הנוגה סביב", "מט"ה האלהים". הנוגה מצד הימין, מטה כלפי חסד, לרחם על בעלי התשובה, שבו נאמר "כי ימינך פשוטה לקבל שבים". מצד השמאל "מטה האלהים", להכות בו את הרשעים, זהו שנאמר@ "ומטך אשר הכית בו את היאר קח בידך והלכת".	חיזו **תמינאה אימא עלאה איתקריאת כן מראה הנוגה סביב** (יחזקאל א ד) **מט"ה האלהים** (שמות ד כ) **הנוגה מסטרא דימינא מטה כלפי חסד לרחם על מארי תיובתא דביה אתמר כי ימינך פשוטה לקבל שבים מסטרא דשמאלא מטה האלהים למחאה ביה לרשיעיא** הה"ד (שמות יז ה) **ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך והלכת:**

מטה האלהים הנוגה - הוא אינו פסוק בשום מקום, וע' תוס' דעירובין (דף סה ד"ה בצר אל כו')[260]. ומביא מפסוק זה ראיה שנוגה הוא מטה, ובינה נקראת מטה כמו שמפרש והולך: **מסט'**

---

[254] "לאיהו עץ פרי עושה פרי למינו אשר זרעו בו על המרכז לא מאנא לשרגא" נוסף בנוסח רבינו.

[255] פי' שהפתילה נעשה מזרעים פיזי.@

[256] שם איתא שתורה היא רוח ומצות היא נפש.

[257] עי' מלואים אות (לו).

[258] היינו שם מ"ב, שעה"כ טו ע"א: אין שום עליה בעולמות אלא ע"י שם בן מ"ב, ושם זה של מ"ב הוא אשר מעלה כל העליות שיש בכל העולמות, משום דאיהו סליק ולא נחית כנז' פ' תרומה (קלב ע"ב) [עי' מילואים הערה (לז)]. ועי' שער המצות מ ע"א, שכוונתו באומרו שם בן מ"ב אותיות הוא למ"ב האותיות של שם פשוט ומילויו ומילוי דמילויו. ועי' ביאורים ח"א עא ע"ג שמביא מקור לזה מדברי התיקו"ז סח ע"א: כד אית בישראל משכילים בחכמה דאיהי י' מחשבה עלאה ידעין לזרקא לה להאי אבנא דאיהי בת יחידה להההוא אתר דאתגזרת בגין דברתא באבא אתעבידת.

[259] עי' זהר ח"ג קלב ע"ב, משחא נחית על דיקנא.

[260] ז"ל: פירש בקונטרס בדקתי אחר מקרא זה ואינו בכל הנאמרים ושמא בספר בן סירא הוא ומצינו בכמה מקומות שמביא הש"ס מקראות הנאמרים בספר בן סירא כדאשכחן בהחובל (ב"ק צב:) כל עוף למינהו ישכון ובן אדם לדומה לו וכן סלסלה ותרוממך ובנדיבים תושיבך ואמרינן בירושלמי דברכות שהוא נאמר בספר בן סירא וכו' ובכמה מקומות רגיל הש"ס לקצר המקרא וכו'.

כו' - דמ"ט פנים אינון ב' פעמים[261] דשחרית ודערבית, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (טו ע"ב), ובשביל זה נקראת מטה, כמו שמפרש והולך, לכך היא מטה בשני סטרין: **על מארי תיובתא** - דתשובה היא בבינה (ג ע"א): **כי ימינך** - ימין הבינה: **מטה האלהים** - ר"ל דין, שממנה מתערין, לפיכך נקראת אלהים, וכתיב מטה האלהים, בה' שהיא, ה' עילאה:

ושבע שבתות, לכל אחת שבעה ימים, עולים [ל]ארבעים ותשע, וזהו "וספרת לך שבע שבתות שנים", הם ארבעים ותשע שנים וארבעים ותשעה ימים. שבע שבתות כנגד שבעת השמות האלה, שהם אב"ג ית"ץ, קר"ע שט"ן, נג"ד יכ"ש, בט"ר צת"ג, חק"ב טנ"ע, יג"ל פז"ק, שקוצי"ת. הם שבעה שמות ולכל אחת שש אותיות, כנגד ששת ימי השבוע, לכל שבת ושבת. ואלו הם שנאמר "שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד", וכלם ארבעים ותשע. שבע שבתות וארבעים ושנים ימים של חול ושבע שבתות, שבע ספירות, לכל אחת שש דרגות ועולים [ל]ארבעים ותשעה פנים טהור של התורה. האם העליונה, חמשים יום של ספירת העומר, ה' העליונה מן מט"ה.	ושבע שבתות לכל חד שבע יומין סלקין מ"ט **והאי איהו** (ויקרא כה ח) **וספרת** לך שבע שבתות שנים **אינון** מ"ט שנים ומ"ט יומין שבע שבתות לקבל שבע שמהן **אלין** דאינון **אב"ג** ית"ץ קר"ע שט"ן נג"ד יכ"ש בט"ר צת"ג חק"ב טנ"ע יג"ל פז"ק שקוצי"ת **אינון** שבע שמהן ולכל חד שית **אתוון** לקבל שית יומי שבוע לכל שבת ושבת **ואלין אינון** דאתמר (ישעיה ו ב) שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים **לאחד** וכלהו מ"ט שבע שבתות[262] **וארבעין** ותרין יומין דחול ושבע שבתות שבע ספירן לכל חד שית[263] דרגין וסלקין מ"ט פנים טהור דאורייתא **אימא עלאה** חמשים יום דספירת העומר ה' עלאה מן מט"ה:

ושבע כו' - מפ' למה נקראת מטה, ור"ל שז' ספירות התחתונות, כל א' כלול מז', ומלכות של כל א' הוא כלול מכל הששה של כל א', דלכך שית אתוון הן, בו' ספירות של כל א', וכללות השמות הן במלכות של כל א'. והכל מסט' דאימא עילאה, וז"ש **ואלין אינון דאיתמר שרפים כו'**, ששרפים הוא בבינה כמו שמפרש והולך, והיא כוללת אותם. ומצד עצמה היא יום החמשים, וזהו נ' שערים שלה: **ה' עילאה** - ר"ל דה' כלול מי' כמ"ש בתיקו"ז (ח ע"א)[264], והוא שער החמשים, שכולל כל הנ' שערים, כידוע:

לְמֶחֱד וְכוּלְהוּ מ"ט וְאַרְבְּעִין וְתְרֵין יוֹמִין כו' לְכָל חַד שִׁבְעָא דִּרְגִּין כו' – כג"ל:

ושלש דרגות הן עליונות, שרפים וחיות ואופני הקודש. השרפים בהם פורחת האם העליונה, שהיא נשמת כל חי, וממנה נשמת החיים של האדם, שנאמר בו "ויפח באפיו נשמת חיים". ובשרפים שנמשכים מאלו, היא פורחת בכל לילה לאם העליונה, ובכל שעה שחוזרת בתשובה, שבשבילה נאמר "ויברא אלהים את האדם בצלמו", האד"ם חשבונו חמשים.	ותלת דרגין **אינון עלאין**[265] {ד ע"ד} שרפים וחיות **ואופני** קדש שרפים בהון פרחת **אימא**[266] **עלאה** דאיהי נשמת כל חי ומינה נשמת חיים דבר נש **דאתמר** בה (בראשית ב ז) **ויפח באפיו** נשמת חיים ובשרפים **דאיתמשכן מאלין איהי** פרחת בכל ליליא **לגבי אימא עילאה** ובכל **שעתא** דחזרת בתשובה דבגינה **אתמר** (שם א כז) **ויברא אלהים את האדם בצלמו האד"ם** חושבניה[267] חמשין:

---

[261] קריאת שמע.

[262] "שבע שבתות" נמחק בנוסח רבינו.

[263] שבע (נוסח רבינו).

[264] ז"ל: ה' עלאה אתפשטת עד הוד חמשין תרעין. ביאור רבינו שם: **ה' עילאה כו'** - ר"ל שהיא באות ה' שהתפשטותה בה' ספי', ובה נ' תרעין, עשר לכל ספי', כמ"ש לקמן (י ע"ב) **ואתפשטותא דה"א עילאה עד הוד כו'.**

[265] נמחק בנוסח רבינו.

[266] "בהון פרחת אימא" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו איתא "אינון מאימא".

[267] חושבנא (נוסח רבינו).

ותלת דרגין כו' - מפרש מה שאמר לעיל דשרפים באימא עילאה: **כל חי** - כל גימ' חמשים, והיא נקראת חיים, כמ"ש **ומינה נשמת כו'**, דחיים גימ' אהי"ה הוי"ה אהי"ה, והוא בכח"ב ונכללת בבינה, כמ"ש (שמות ג יד) אהי"ה אשר אהי"ה. אהי"ה בכתר אשר בחכמה[268], ושם הוי"ה כידוע אהי"ה בבינה[269]: **ובכל שעתא כו'** - ר"ל שמגיע למדרגתה:

*לְמֵינוֹ קְרֵפִיס כו' קְרֵפִיס לְמֵינוֹ מְחִימָא עִילָּאָה לְמֵיהֵי כו' הַלְּסָם חוּסְכְּנָא חִמְקִין – וז"ס מ"ה ומ"י[270], חכמה תתאה למתנטיל מחכמה עילאה מ"ה[271], והוא סוד י"ט בחו"ב כמ"ש בזהי"ק (ג ע"ב)[272], והן בכלילות ה' דבינה, כידוע י"ס מ"י[273], דהא ד' הוא רק בנקודה הממציעת, מעיין לבה, הוא י"ס מ"י, וזהו מה' למחכונה, שבה ליתי לה מגרמה כלוס (זהר ח"ג קפא ע"ב), ומה' תוספת הלסם מסטרא דלכולא:

רוח הקודש, שנאמר בה "ורוח אלהים מרחפת על פני המים", שאותם בני תורה, המים של התורה, נטלה מהעמוד האמצעי, זו עולה בכל לילה בארבע חיות, שלכל אחת ארבע כנפים, ובהם פורחים למעלה לעמוד האמצעי, שכולל יאהדונה"י, יהו"ה מימין אדני משמאל. הנפש באה מצד האופנים, שנאמר עליהם "ומראה האופנים ומעשיהם כעין תרשיש". נאמר כאן תרשיש ונאמר בשיר השירים "ידיו גלילי זהב ממלאים בתרשיש".	רוחא דקודשא דאתמר בה ורוח אלהים מרחפת על פני המים (בראשית א ב)[274] דאינון בני תורה מים דאורייתא איתנטילת מעמודא דאמצעיתא האי סליקת בכל לילה בד' חיון [עג ע"ד] דלכל חד ד' גדפין ובהון פרחין לעילא לגבי עמודא דאמצעיתא דאיהו כליל יאהדונה"י יהו"ה מימינא אדנ"י משמאלא נפשא אתיא מסטרא דאופנים דאתמר עלייהו (יחזקאל א טז) מראה האופנים ומעשיהם כעין תרשיש אתמר הכא תרשיש[275] ואתמר בשיר השירים (שיה"ש ה יד) ידיו גלילי זהב ממולאים בתרשיש:

דאיהו כליל כו' - ר"ל וכנגד זה ד' חיון הוי"ה ולכל א' ד' גדפין אדנ"י: **יהו"ה מימינא כו'** – בחסד וגבורה. ועד"א כולל שניהם כמ"ש בתיקו"ז (ח ע"א): **ואיתמר בש"ה ידיו גלילי** - כמ"ש (תהלים קיט עג) ידיך עשוני, שהן עשו את הגוף: **ממולאים בתרשיש** - ר"ל בנפש, שבא מאופנים, מסטרא דמלכות, ומביא ראיה שתרשיש הוא הנפש מהם:

הכא כתרסיס כו' – ר"ל כתרסיס לילין, למינו בדוגמתן, וכמ"ש בהיכלות בהיכל הרקמון (בהקסיה מא ע"ב)[276] לופניס למינו תרסיסים לעיניהו כעינא לחיות כו', וכל ענינם הוא לוגמת החיות כמש"ל (עמוד ל' לעיל ד ע"ג וע"ד):

ואף על גב, שהרי בארנו למעלה, שרפים וחיות ואופנים בכל מקום שמתחדשים בו סודות, צריך להחזיר אותם השרפים, כנגד כנפי הכרובים והחיות, כנגד גוף הכרובים האופנים,	ואע"ג דהא אוקימנא לעיל שרפים וחיות ואופנים בכל אתר דמתחדש ביה רזין צריך לאחזרא לון שרפים לקביל[277] גדפין דכרובים

---

[268] עי' מלואים אות (לח).

[269] עי' מלואים אות (לט).

[270] עי' זהר ח"א א ע"ב הוב"ד במלואים אות (א).

[271] עי' דברי רבינו בתיקו"ז ה ע"א ד"ה **חכמה עילאה** - ר"ל, דהיא אתנטלית מחכמה, כמ"ש (משלי ג יט) בחכמה יסד ארץ, וחכמה נקראת, דביה אותיות כ"ח מ"ה, כ"ח הוא כ"ח אתוון דמילוי המילוי דשם מ"ה, והשם בעצמו הוא מ"ה גימ' אדם.

[272] הוב"ד במלואים אות (מ).

[273] עי' מלואים אות (מא).

[274] עי' זהר ח"א טז ע"א שרוח אלהים היא מבינה, ועי' לקמן & שזה מחכמה. עי' שער רוה"ק ב ע"ב: אין נבואה אלא בנצח והוד אך במלכות או ביסוד הוא רוח הקדש. ועי' שער מאמרי רשב"י (א ע"ד): מצד הנקבה הם כתובים בסוד רוח הקודש שהיא המלכות ומצד הזכר נביאים נצח והוד דנבואה היא בעלמא דדכורא כנודע, ועי' מקור לדבריהם בתז"ח מב ע"ב.

[275] כתרסיס (נוסח רבינו).

[276] $לבדוק אם להביא ואם זה דידין או דרגלין$

[277] לקבל (נוסח רבינו).

כנגד רגלי הכרובים, שהם עגולים. מאז שגלו ישראל, היו מתמעטים כנפי החיות, וכרוב אחד, שהוא העמוד האמצעי, התעלה לאותו המכוסה, שנאמר בו "וירכב על כרוב ויעף", נשאר כרוב שני, שהיא השכינה בגלות.	וחיות לקביל גופא דכרובים אופנין לקביל רגלין דכרובים דאינון עגולין משגלו ישראל הוו מתמעטין גדפין דחיון[278] וכרוב חד דאיהו עמודא דאמצעיתא אסתלק לגבי ההוא מכוסה דאתמר בה (תהלים יח יא) וירכב על כרוב ויעף אישתאר כרוב תניינא דאיהי שכינתא בגלותא:

ואע"ג דהא אוקימנא כו' - לעיל עמוד א' (ב ע"ג): **לקבל גדפין** - דאמר לעיל, שהן ב' דרועין, חו"ג, ובהן שית פרקין, נגד ו' כנפים של השרפים: **דכרובים** - ר"ל זו"נ כנ"ל: **לקבל גופא** - ר"ל עם השוקיים, עד הרגל, שבשוקיים ד' פרקין ובגופא ב' פרקין. גוף וברית כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (יד ע"ב) וז"ש לקמן **דברגלוהי מטלל חיות כו'**: **אופנין לקבל דגלין** - הן כף הרגל, ב' פרקין. וכן האופנים, כל א' אופן בתוך אופן, שנים, כמ"ש בתיקו"ז (תקון ה' כב ע"א) **שבא אופן בתוך אופן**: **דאינון עגולין** - כמ"ש (יחזקאל א ז) ככף רגל עגל, ותרגום יונתן, סגלגלין[279]: **הוו מתמעטין כו'** - ר"ל שהקשו בגמ' (חגיגה יג ע"ב)[280] כתיב שש כנפים, וכתיב ארבע כו'. וז"ש **וכרוב חד כו'**, שבו ב' פרקין כנ"ל, אשתארו ד' פרקין:

שרפים לקבל גדפי לכרובים כו' – כ"ל הכרובים שעל גבי המרכבה, הן כוללים השרפים וחיות ואופנים, ללכן הן מרכבה לשכינה, לפיכך מתפשטת בג' עלמין, והכרובים הן לו"ע, מט"ט וסנדל, והן מתפשטין בג' עלמין, ללפש בבריאה שרפים, וגופם ביצירה, ורגלם בעשיה (ליקוטי תורה בלפשים), שע"ז למדנו (חגיגה יב ע"ב) מלה"ר מסוף העולם כו'[281], וזהו מסוף, סוף לגבי ללעילא, ולכן נקרא היצירה ע"ש מט"ט, כי שם הגוף העיקרי והכוח להוא הלדם, ונשמה היא בחי' העליונה, וכמ"ש במ"א (תקו"ז קו ע"א ל"ה בלפשים, לף קיל ע"ב ל"ה הוא כלול) בלדוכה[282]. והנה האנפין מכוסין בגדפין, כמ"ש (שמות כה כ) פורשי כנפים למעלה, וז"ש **שרפים בגדפין כו'**, והנה פעולת הגדפין לעופף למעלה ממקום שרייתן, והוא בבריאה. (ה ע"א) וכן הכוח להטוטר בלדור החייס עם נשמתו, ולכן כל העופפים בשרפים, ויעף אלי אחד מן השרפים (ישעיה ו ו), לאינון גדפין, וכן ובשתים יעופף (שם) כתיב אלל השרפים, ומ"מ כל ח' כלול משלשתן. הגוף ולאי שכולל הכל כנ"ל, ובגדפין כלולין ג"כ הכל, גדפין לקבל אופנים, ואנפין לשם לקבל חיות, ועיינין דבאנפין לקבל השרפים, ג"פ ע"ב, יי"ו, לאינון כלל ופרט וכלל[283], מתתא לעילא כנ"ל. ואינון לקבל תפלת הלחש וקול ועניות אמן[284]. רוכב ע"ב ק"ל[285]. וכן הוא באופנים, שזה הענין של ע"ס שהעולם נברא בג', ל"ב[286], וכל ח' כלול מג', לפי שהוא

---

[278] גדפין לחיון (נמחק בנוסח רבינו).

[279] לשון עיגול@.

[280] ז"ל: כתוב אחד אומר שש כנפים שש כנפים לאחד וכתוב אחד אומר וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם. לא קשיא, כאן בזמן שבית המקדש קיים, כאן בזמן שאין בית המקדש קיים, כביכול שנתמעטו כנפי החיות. הי מינייהו אימעוט. אמר רב חננאל אמר רב, אותן שאומרות שירה בהן.

[281] עומד מט"ט כלול כל העולמות בי"ע ע"ד אדה"ר ממש וכנ"ל ענף י' וי"א, אך כל מה שמט"ט הוא כולל את כל העולמות בי"ע, הרי הוא רק מדרגת ומקום הבי"ע של עתה, אבל אדה"ר הרי היה כולל את הבי"ע של אז, אשר תחתית העשיה היה מגיע בסיום הו' ראשונות דהיצירה (דע"ה ח"ב לג ע"ב), עיי"ש עוד פט ע"ג.

[282] עי' דברי רבינו (ס"י ג ע"א): וכן באדם הנשמה נעלמת מאד ועיקר חיותו של האדם הוא הרוח, והוא האדם המקבל שכר ועונש כידוע, והוא המרגיש, והוא כל כחותיו וחושיו, והנשמה הוא השכל המלמד לאדם דעת, והוא מזלו של האדם ומלאכו כידוע, והיא בשמים [עי' לש"ו (ביאורים ח"א לא ע"ב ודף לה ע"ב) שעיקר הנשמה הוא ג"ר דרוח, ויסודו הוא ביהל אור ח"א יא ע"ד.] רק ניצוצות מתנוצצים ממנו על האדם להנהיגו ולהשכילו. ולכן נשמה באדם נגד שמים בעולם, והתחלת אדם מרוח והוא עיקרו, ובצאת הרוח מאדם הוא מת, ונגדו בעולם האויר שממנו חי האדם, ואי אפשר להתקיים בלתו אפי' רגע אחד ונקרא ג"כ רוח, וכן הנקודות באותיות שבלתם אין תנועה לאותיות כגופים בלא רוח.

[283] עי' לעיל ג ע"ד.

[284] עי' לעיל הערה 243, ועי' מלואים אות (ו).

[285] עי' מלואים אותיות (מב) ו-(מג).

[286] עי' נדה לא ע"א: תנו רבנן, שלשה שותפין יש באדם הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו אביו מזריע הלובן שממנו עצמות וגידים וצפרנים ומוח שבראשו ולובן שבעין אמו מזרעת אודם שממנו עור

ג' מתתא לעילא, וג' זמ"ז[287], חל"כ, והכל ממ"ק[288], כנ"ל (ג ע"ד) **ומינון ימת כו' ומינון כו'**. ומשל **למינון עגולין**, כ"ל המופנים. ובגלגלין כתיב (יחזקאל ו ז)[289] כגגל עגל, ומתרגמינן סגלגלין[290]. לזכר בממת לא המופנים מלא הגלגלים, והוא כלילת המופנים גג' המופנים והגלגלים והסמכין, וכמו שהחיות הם מ"ח, כמ"ק בפ' בהעלותך (לף קנל ע"ח)[291] וכנ"ל, והם ע"כ, כן הוא המופנים בגלגלים ט"ז, ומ"ח סמכין, והלולתא כולל כולם, גג' פעמין ע"כ כנ"ל, לוכב ע"כ ק"ל, וכמ"ק לקמן. וז"ק למטה **דביה מתכנשין שרפים וחיות ומופנים כו'**: **מקגלו יקרלל הוו מתמעטין וכרוב חד כו'**. כל"ל, ר"ל בעלמין כמק"ו, ור"ל בקביל לפרק שבתפלה מחבדס:

אשרי מי שמחבר אותם בשפתים [ב]שלמות, בח"י העולמים, שהוא לשון למודים, כולל שמונה עשרה ברכות התפלה, שבו מתכנסים שרפים וחיות ואופנים, כולם כנפיהם פתוחים כנגדו וקולו נשמע מתוך העמוד האמצעי, ושומעים להם, זהו שנאמר "ואשמע את קול כנפיהם". באיזה מקום נשמע, בקריאת שמע. ובאיזה מקום נפתחו, כשישראל אומרים "אדני שפתי תפתח". "אדני", השכינה, כשנפתחת לקבל את בעלה, נפתחים שרפים וחיות ואופנים כנפיהם אליו, לקבל אותם לרבונם, זהו שנאמר "ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה", הרי אותם הכרובים זכר ונקבה יחד.	זכאה איהו מאן דמחבר לון בשפווי שלים בח"י עלמין דאיהו לשון למודים (ישעיה נ ד) כליל ח"י ברכאן דצלותא דביה מתכנשין שרפים וחיות ואופנים כולהו גדפייהו פתיחן לקבל' וקלא דיליה אשתמע מגו עמודא דאמצעיתא ושמעין לגבייהו ההד"ד (יחזקאל א כד) ואשמע את קול כנפיהם באן אתר אשתמע בקריאת שמע ובאן אתר אתפתחו {ה ע"א} כד ישראל אמרין אדנ"י שפתי תפתח (תהלים נא יז) אדנ"י שבינתא כד איהי אתפתחת לקבלא לבעלה מתפתחין שרפים וחיות ואופנים גדפייהו לגביה לקבלא לון למאריהון ההד"ד (יחזקאל א יא) ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה הא אינון כרובים דכר ונוקבא כחדא:

בשפווי - שהן ת"ת ומלכות, ע"י הלשון שהוא יסוד כמו שמפרש והולך, ועל ידו מתחברין השפתים בדיבור: **דאיהו לשון למודים** - ר"ל היסוד שמקבל מנו"ה שהן למודי ה' (ישעיה נד יג, לקמן יא ע"ד): **כליל כו'** - ר"ל שע"י מתחברין בתפלה, שהוא כולל ח"י ברכאין: **דביה** - ר"ל בתפלה: **מתכנשין כו'** - שהן גדפין ורגלין מתכנשין לקבל הגוף עליהם: **וקלא דיליה כו'** - ר"ל שנאמר, ואשמע את קול כנפיהם, והוא בק"ש, ששם קול, עד"א (זהר ח"ג רכח ע"א, תיקו"ז עב ע"א). **ובתפלה**, בעמדם תרפינה כנפיהם, שהוא דיבור, {ה ע"א} בלחישו, מלכות (זהר ח"ג שם). ושם כנפיהם פרודות, ר"ל פתוחות כמו שמפרש והולך, וז"ש **גדפייהו פתיחן כו'**: **וקלא דיליה** - ר"ל של האדם: **שפתי תפתח** - שפה התחתונה לקבל העליונה: **כד איהי כו' מתפתחין כו'** - שהן עולימות דילה, דכתיב (תהלים מה טו) בתולות אחריה כו':

בתפלת העמידה נאמר בשרפים וחיות ואופנים "בעמדם תרפינה	בצלותא דעמידה אתמר בשרפים וחיות

ובשר ושערות ושחור שבעין והקדוש ברוך הוא נותן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים וראיית העין ושמיעת האוזן ודבור פה והלוך רגלים ובינה והשכל, ע"כ.

[287] ראשי תיבות ?$זה אחרי זה

[288] עי' ס"י (פ"א מי"ג): בירר שלש אותיות מן הפשוטות בסוד שלש אִמות אמ"ש, וקבעם בשמו הגדול, וחתם בהם ששה קצוות. חמש חתם רום ופנה למעלה וחתמו ביה"ו, שש חתם תחת ופנה למטה וחתמו בהי"ו, שבע חתם מזרח ופנה לפניו וחתמו בוי"ה, שמונה חתם מערב ופנה לאחריו וחתמו בוה"י, תשע חתם דרום ופנה לימינו וחתמו ביו"ה, עשר חתם צפון ופנה לשמאלו וחתמו בהו"י.

[289] לשונו ככף רגל עגל.@

[290] עי' לעיל הערה 279.

[291] עי' מלואים אות (מד). עיי"ש היטב, שמוזכר שיש ד' חיות וי"ב שבטים, וצ"ע

*בינה, היא מ"ח שערים, כי המ"ט הוא כלל הכל שבה, והוא קצה החכמה, ושער הנ' אין ידוע - להגר"א קעב ב, להגר"א א"ב נ [ה]

*נש"ב, מ"ט הוא כלל המ"ח בשערי בינה, והנ' קצה החכמה, וכן במ"ח צורות של י"ב מזלות שהתנין נגד המ"ט כלל הכל -להגר"א קעב ב

$$$

כנפיהן", בעמדם ודאי [היינו כאשר] ישראל בתפלת העמידה, באותו הזמן אותם הכרובים "ופניהם איש אל אחיו", באותו הזמן התפלות מתקבלות ברצון, שנאמר עליהן (ברכות כו ע"ב) תפלות כנגד תמידין. ועוד הרי פרשוה בעלי המשנה (תענית ב ע"א) שאין עבודה אלא תפלה, ששקולה התפלה כעבודת הכהנים, וכמו הקרבנות שלהם, שבזמן שהכרובים, שהם העמוד האמצעי והשכינה, אינם פנים בפנים, אין התפלה מתקבלת, ויוצא סמא"ל, שהוא הכלב, לאכל את הקרבנות שלהם, שהם התפלות.	**ואופנים** (יחזקאל א כד) **בעמדם תרפינה כנפיהם בעמדם ודאי**[292] **ישראל בצלותא דעמידה בההוא זמנא אינון כרובים ופניהם איש אל אחיו** (שמות כה כ) **בההוא זמנא צלותין מתקבלין ברעוא דאתמר עלייהו תפלות כנגד תמידין ועוד הא אוקמוה מ"מ מארי מתניתין דאין עבודה אלא תפלה דשקולה איהי צלותא כעבודת הכהנים וכקרבניא דילהון דבזמנא דכרובים דאינון עמודא דאמצעיתא ושכינתא לאו אנון אנפין באנפין צלותא לא מתקבל' ונפק סמא"ל דאיהו כלבא למיכל קרבנין דלהון דאינון צלותין:**

הא אינון כרובים כו' תרפינה כו' - שכבר קיבלו עליהם: **בההוא זימנא אינון כו' -** ר"ל בתפלה: **דאיתמר עלייהו תפלות כו' -** בשביל שרוצה לומר **דבזמנא דכרובים דאינון כו':**

וזהו "ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם", וזו האכילה של הקרבנות, שהן תפלות ישראל. ונאמר בהם "וימותו", כדוגמת בני אהרן, ואין מיתה לישראל אלא עניות, ובפנים אלו של הכרובים הללו נאמר "ודבר ה' אל משה פנים אל פנים".	**והאי איהו** (ויקרא י ב) **ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם ודא אכילה דקרבנין דאינון צלותין דישראל ואתמר בהון וימותו כגוונא דבני אהרן ולית מיתא לישראל אלא עניותא ובאלין אנפין דכרובים אתמר** (שמות לג יא) **ודבר ה' אל משה פנים אל פנים:**

מלפני ה' - ר"ל מס"א, שהן מלפני, **שלפני הוא מלכות** (זהר ח"ב קע ע"ב), **שנא' בה** (תהלים קג יט) ומלכותו בכל משלה, כידוע[293]: **ותאכל אותם -** ר"ל הקרבנות, כמ"ש (יומא כא ע"ב)[294] **שהיה יורד כלב על המזבח כו': וימותו -** ר"ל [המקריב] הקרבנות: **כגוונא דבני אהרן -** ר"ל ותאכל אותם, דבני אהרן קאי ג"כ אקרבנם, וימותו הם עצמם: **ודבר ה' כו' -** ר"ל שבחיבורם היה מדבר עמו, כמ"ש (שמות כה כב) **מבין שני הכרובים וידבר אליו:**

קמו כל בעלי המשנה והמלאכים ואמרו, מי הוא שגלה הסודות הללו, אלא ודאי זהו שנקרא ספר הזהר, בדרגה שלו, שהוא בדמות של רבונו, שנאמר בו "רבה אילנא ותקיף	קמו כלהו **מארי מתניתין**[295] **ומלאכין ואמרו מאן ניהו דגלי רזין אלין אלא ודאי דא איהו דאיתקרי ספר הזהר**[296] **בדרגא דיליה דאיהו בדיוקנא דמאריה**[297] **דאתמר ביה** (דניאל ד ח)

---

[292] עי' בדברי רבינו תיקו"ז צט ע"ב ש"ודאי" לשון "כידוע".

[293] עי' לקמן טו ע"ב, ועי' ע"ח א"א יד: ז"ס הק"ב חרובין הם סוד החיות שנשארו בקליפות בסוד י"א סמני הקטרת כנ"ל שאלו המלכים מה שנשארו מהם למטה שלא יכלו להתברר הם נשמות הקליפות ממש ומתלבשים בהם בסוד ומלכותו בכל משלה.

[294] ז"ל: תניא: חמשה דברים נאמרו באש של מערכה: רבוצה כארי וכו'. רבוצה כארי, והתניא, אמר רבי חנינא סגן הכהנים. אני ראיתיה, ורבוצה ככלב. לא קשיא, כאן במקדש ראשון, כאן במקדש שני.

[295] רוב המקומות שנזכר "מארי מתניתין" בתיקונים (לעיל ג ע"א, ה ע"א ה ע"ב ו ע"א ו ע"ב, ח ע"ב י ע"א יא ע"ב יב ע"ב, טו ע"א טו ע"ב טז ע"א כא ע"א, כו ע"ב, כט ע"א, ל ע"א, לא ע"א, לג ע"ב, לד ע"א, לה ע"א, לה ע"ב, לז ע"א, לח ע"ב) כוונתו למבואר בחלק הנגלה שבתורה. בד"כ גם מצאתי את מקורו הנאמן בחלק זה של התורה. אמנם מש"כ כאן לא מצאתי בחלק הנגלה אלא רק בזוה"ק (עי' ח"א ר ע"ב, רכח ע"ב, ח"ג קסה ע"ב וקסו ע"א). ועי' דברי רבינו לקמן מב ע"ב, וכן שם מב ע"ד שמפרשו לענין קבלה דווקא, וכן משמע בתז"ח ז ע"ג. ועי' תז"ח טז ע"ד: והמשכילים יזהרו אלין ס' רבוא מארי מתניתין דלעילא ואלין ס' רבוא מארי מתניתין דלתתא, ע"כ. ועיי"ש כד ע"ג: לאו בפשיטו דמארי מתניתין גופניים אלא דמארי מתניתין שכליים דאתמר עליהו והמשכילים יזהירו.

[296] עי' מלואים אות (מה).

[297] שמו כשם רבו (סנהדרין &).

דברגלוהי תטלל חיות ברא [גדל העץ והתחזק שלרגליו תהיה בצל חיות השדה]" שהן חיות הקודש. "ובענפוהי ידורון צפרי שמיא [ובענפיו ידורו צפורי השמים]", שהן הנשמות העליונות. "ומניה יתזן כל בשרא [וממנו יזון כל בשר]" זה ישראל למטה.	רבה **אילנא** ותקיף דברגלוהי תטלל חיות **ברא דאינון** חיות הקודש (שם ט) ובדרועוי ידורון **צפרי שמיא דאינון נשמתין עילאין** (שם) ומניה יתזן כל **בשרא דא ישראל** לתתא:

דא הוא דאתקרי כו' - ר"ל רע"מ: **ספר הזוהר בדרגא דיליה** - ר"ל שהזוהר נקרא ע"ש עד"א: **דמאריה** - עד"א: **דאתמר ביה רבה כו'** - ר"ל על משה רבינו ע"ה: **דברגלוהי מטלל כו'** - כנ"ל, שנאמר (דניאל ד ט) תחותוהי תטלל כו', ור"ל תחות הגוף, עד"א, והן הרגלים: **ובדרועוי כו'** - הן גדפין הנ"ל, והוא שנאמר (דניאל ד ח) ובענפוהי ידורון כו': **דאינון נשמתין עילאין** - ר"ל של שני המתיבתות[298] בג"ע, ונשמתין באין משרפים דאינון בגדפין כנ"ל (ב ע"ג): **דא ישראל לתתא** - בעודן בבשר הגוף, והן בדוגמת ישראל דלעילא, עד"א, לכן אמר, ומניה כו':

ולא עוד אלא בבבת עינו מאירה השכינה, שבשבילו נאמר "וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה", וזה בת לב, כלולה מעשר אמירות ול"ב נתיבות שלה, שהם ל"ב אלהים של מעשה בראשית, שבגלל הל"ב הזה נאמר (קהלת רבה פ"א סי' טז) הלב רואה הלב שומע. בעין שלו, מאיר העמוד האמצעי בשלשת צבעי עינו הימנית@PISSUK, מאירים שלשה אבות בשתי כנפי עינו פותחים וסוגרים שני עמודי אמת ברב העין שאוחז בשתי כנפי העין שלו זה צדיק.	ולא עוד **אלא** בבבת עינוי **נהרא** שכינתא דבגיניה **אתמר** (שמות ג ב) **וירא** מלאך ה' **אליו** בלבת **אש** מתוך הסנה **ודא** בת ל"ב כלילת {ה ע"ב} מעשר **אמירן** ול"ב נתיבות דילה **דאינון** ל"ב **אלהים** דעובדא **דבראשית**[299] דבגין **האי** ל"ב **אתמר** הלב **רואה** הלב **שומע**[300] בעין דיליה נהיר עמודא **דאמצעיתא** בתלת גוונין דעיניה ימינא[301] נהרין תלת **אבהן** בתרי גדפי **עינא** דיליה פתחין וסגרין תרי סמכי קשוט כרוב דעינא **דאחיד** בתרי גדפי **עינא** דיליה **דא צדיק**:

מלאך ה' - הוא שכינה, כידוע בסוד המלאך הגואל[302]: **ודא בת לב** - ר"ל אותיות בלבת: **בת כלילא כו'** – כידוע, ולכך נקרא בית, בת י', וז"ש בבהיר (אות סג)[303] ובהקדמת תיקוני זהר (יג ע"א[304]) נגע בבת, וכלל בה כל הי': **ול"ב נתיבות כו'** – מחכמה, דאתמר בה (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית: **דאינון ל"ב אלהים** - ר"ל דלכך כתיב בהו אלהים, מלכות (זהר ח"ב רנז ע"א): **דבראשית** - כמ"ש בתיקו"ז (כ ע"א) ב' ראשית, ב' הוא בת, ראשית הוא ל"ב נתיבות חכמה: **הלב רואה** – בחכמה,

---

[298] עי' לעיל הערה 73.

[299] עי' לקמן הערה 852.

[300] עי' לעיל כט ע"א, נה ע"ב, ועיי"ש שדברי רבינו ע"ד לב כוללת כל חב"ד דכוללין הכל כנ"ל, דראיה הוא חכמה כידוע בסוד הד' חושים, ראיה כו', נו סע"ב, נז ע"א.

[301] נמחק כרבינו.

[302] זהר ח"א סא ע"א. עי' רמב"ן (שמות ג ב) [וירא מלאך ה' אליו בלבת אש]: המלאך הזה הוא המלאך הגואל שנאמר כי שמי בקרבו (להלן כג א), וכו' ונאמר ומלאך פניו הושיעם (ישעיה סג ט), כלומר מלאך שהוא פניו, כדכתיב פני ילכו והניחותי לך (להלן לג יד). [בענין "המלאך הגואל", עי' הרמב"ן במדבר (ו כה) שזה כינוי לשכינה. ועי' לש"ו בספר הביאורים (ח"ב ע ע"ג) כל אור תחתון הוא בבחי' מלאך לאור העליון, וכנודע בסוד המלאך הגואל, עכ"ל.

[303] ז"ל: ומאי לב, א"ל א"כ בן זומא מבחוץ ואתה עמו, ל"ב הוא שלשים ושתים והיו סתומים ובהם נברא העולם, מאי ל"ב, א"ל ל"ב נתיבות, משל למלך שהיה יושב בחדרי חדרים ומנין החדרים ל"ב, ולכל חדר יש לו נתיב, נאה למלך זה להכנס הכל בחדרו על דרך נתיבתיו, אמרת לא, נאה לו (שלא) [אלא] לגלות פניניו ומשבצותיו ומצפוניו וגנזיו וחמודותיו, אמרת לא, מה עשה נגע בבת וכלל בה כל הנתיבות ובמלבושה, והרוצה להכנס בפנים יסתכל (ס"א יכנוס) הנה, ונשא למלך גם נתנה לו במתנה, לפעמים קורא אותה באהבתו אחותי כי ממקום אחד באו, ולפעמים קורא אותה בתי כי בתו היא, ולפעמים קורא אותה אמי.

[304] עי' עוד תיקו"ז לב ע"ב: כל מאן דבעי למשאל שאלתוי ייתי למטרוניתא דאיהי בית דילי בת י' היכל דילי והאי איהו אל יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי כי אם בזאת (ירמיה ט כב), ע"כ. ועיי"ש בביאור רבינו: **בת יוד** - בחכמה יבנה בית (משלי כד ג) בחכמה יסד ארץ (שם ג יט).

כמ"ש (זהר ח"ג רלב ע"ב) **ראיה בחכמה** (שם קלח ע"ב) **שמיעה בבינה. והוא כאן, לב רואה בעינים שבה, לב כנ"ל, ולב שומע בלב עצמו, שהוא בינה, כמ"ש בהקדמה שנייה של תיקו"ז** (יט ע"א), **כי בינה ג"כ כלולה מל"ב נתיבות כידוע**[305]: **בעין דילה** - ר"ל בכלל העין: ***ימינא** - ל"ג:

בת דקה קטנה יש מבפנים תחת בת העין העליונה, וזו השכינה התחתונה, שבת העין העליונה, שם חכמה. לב האם העליונה, האור שמאיר בבת העין, שהיא י', ועימו נקרא האויר הקדמון, זה כתר עליון. ועוד בשבעה גלדי@ העין שלו מאירים נשמות של רבי שמעון ושבת חבריו, ועליהם נאמר "שבעה ושבעה מוצקות".	בת דקיקא זעירא אית מלגאו תחות בת עינא עילאה ודא שכינתא תתאה דבת עינא עילאה תמן חכמה לב אימא עלאה אור דנהיר בבת עינא דאיהי י' ועמה איתקרי אויר הקדמון דא כתר עילאה ועוד בשבעה גלדי עינא דיליה נהרין נשמתין דר"ש ושית חברוי ועלייהו (זכריה ד ב) שבעה ושבעה מוצקות[306]:

לב אימא - ר"ל דבבת עינא איכא בת לב כנ"ל, והיא נקראת לב כנ"ל: **אור דנהיר כו' דאיהי י' כו'** - ר"ל דבת עינא עילאה, הוא י', חכמה. ואור שלה כתר. ומביא ראיה שאור הוא כתר, שנקרא אויר עם חכמה, כמ"ש בזוהר בראשית (טז עב)[307]: **ועוד בשבעה גלדי כו'** - ר"ל ז' תחתונות דבריאה, לבושין לז' תחתונות הנ"ל, שהן דאצילות. וז"ש **נהרין נשמתין,** שהן מבריאה ואע"ג שמנה לעיל באצילות כל העשר, מ"מ בת עינא עילאה, שבה כח"ב, נכלל בבת עינא תתאה, והכל א'. וכן בכל מקום ג' ראשונות נכללין בה, ולפיכך נקראת אדנ"י, אי"נ, ג' ראשונות, כמ"ש בתיקו"ז (קמח ע"ב), ד' מצד עצמה[308], כמ"ש בהקדמת תיקוני זהר (ז ע"א[309]), וז"ש **שבעה ושבעה מוצקות**:

ויש מפרש אותם כך, בארבע עשרה אותיות של השם המפורש, בשבעה גלדי@ העין ושלשת צבעי העין, מאירות עשר אותיות שהן יו"ד ה"א וא"ו ה"א. וזהו "ודמות פניהם פני אדם", בשני כרובי@ העין ובשני עפעפי העין מאירים פני אדם, שהם ד' והם יהו"ה, ועליהם נאמר "ודמות פניהם פני אדם", דמות שלש החיות הם דמות פני אדם, כל איבר ואיבר שלו, נמצאת [היא כמידת] רשות היחיד שרחבו ארבעה וגבהו עשרה, שהן ארבע עשרה אותיות השם המפורש, באיברים שלו מקננות@ כל נשמותיהם של ששים רבוא של ישראל, ששים רבוא של מלאכים כלם מתכנסים/נכנסים@ בחבור הזה,	ואית דפריש לון הכי בי"ד אתוון דשמא מפרש[310] בשבעה גלדי עינא ותלת גווני עינא נהרין עשר אתוון דאינון יו"ד ה"א וא"ו ה"א והאי איהו (יחזקאל א י) ודמות פניהם פני אדם בתרי כרובי עינא ובתרי עפעפי עינא נהרין פני אדם דאינון ארבע ואינון יהו"ה ועלייהו אתמר ודמות פניהם פני אדם תלת חיוון אינון דמות אנפי אדם[311] כל אבר ואבר דיליה אשתכח רשות היחיד דרחבו ד' וגבהו עשרה דאינון י"ד אתוון דשמא מפרש באיברין דיליה מקננן כל נשמתין דס' רבוא דישראל דששים רבוא מלאכים כולהו מתכנשין בהאי חבורא

---

[305] עי' ביאור רבינו על ס"י (ג ע"ב).

[306] עי' מלואים אות (מו).

[307] עי' מלואים אות (כג).

[308] עי' דברי רבינו בתקיו"ז נא ע"א: והן ד' אותיות אדנ"י, ד' נוק', אותיות אנ"י הן ג' נוק' הנ"ל, אמ"ש, ואות ד' היא נוק' הפרטי, דלית לה מגרמה כלום (זהר ח"א קפ"א ע"א), דלה בלא נקודה (לקמן קנא ע"א), וכוללת כל ד' נוק' באות ד'.
עי' הגה"ת הרח"ו (על זהר ח"א ו ע"א), ז"ל, והנה זה היכל הז' נקרא מקדש שבת הגדול, ועליו נאמר ומקדשי תיראו, והוא סוד הנקרא אני שהוא עיקר הנקודה הנקרא בת עי"ן כי הם ג"ר הנרמזת במלת אני כנודע א' כתר נ' בינה י' חכמה. וכן הוא שם אין כי בזכר אין ובנקבה אני, כי הזכר ביושר חכמה על בינה אך הנקבה בינה על חכמה בסוד הוה"י ולכן נקרא [אני] וז"ס אדנ"י כי ד' שבש[ם זה] הם ד' רגלי המרכבה שהם חגת"ם ונכלל בהם כל הז' התחתונים. ואמנם נשארו ג' אותיות אנ"י והם ג"ר שבה וכן נקודה טמירא כנודע כי הוא סוד היכל השביעי. הנה ג' שבתות אלו הם כלם בנקבה בז' היכלותיה ולז"א את שבתותי תשמרו כי כלם הם בנוקבא בשמור וכנגדן יש שבתות עליוני' כזה יסוד ת"ת חכמה, והם נקרא זכור. וזהו שאמר לעיל כלולין תרווייהו בשמור.

[309] PERL אמר יז ע"ב$.

[310] פי' יהו"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א.

[311] עי' 119 שכולם פני אדם.

מקננים@ בו.	מקננין ביה:

ואית דפריש כו' - ר"ל השבעה ושבעה, הכל באצילות, ומונה ג"כ כמו למעלה, רק כרובי עינא חשיב לשנים ובת עין לא חשיב כלל, כי היא כלולה מכולם: **בשבעה כו' ותלת כו'** - הן ע"ס ז"ת וג' עליונות: **והאי איהו כו'** - ר"ל כמ"ש בתיקונים דג' חיון, ד' פנים שלהן, ד' אותיות הוי"ה, שהן ע"ס דגוף דאצילות, וחיה הרביעית פני אדם, הוא שמא מפרש, גימ' אדם, שהן ע"ס דפנימיות האצילות[313]. וכן בעינים, הוא שמא מפרש, ובכרובי ועפעפי, שהן לבושי העינים, ד' אותיות הוי"ה: **בתרי כו' פני אדם** - ר"ל הפנים של שמא מפרש בלא המילוי, והן ד' אותיות הוי"ה: **ועלייהו אתמר כו'** - ר"ל שדמותן הוי"ה, הוא דמות פנים של שמא מפרש כנ"ל. וז"ש **דמות תלת כו' אנפי כו' כל אבר כו',** בפנימיות וחיצוניות כנ"ל: **דס' רבוא** - דכליל ו"ק בדרגא דעד"א: **דישראל כו' דמלאכים** - מבריאה ויצירה שהוא כולל הכל כנ"ל (ה ע"א):

אמרו הנשמות של הישיבה העליונה, ודאי זה הוא שדרגתו העמוד האמצעי, שעתיד להגלות בדור שהמלך המשיח מתגלה בו. וסוד הדבר הפסוק@ מוכיח "מ"ה ש"היה ה"וא שיהיה", ובו "ממכו"ן ש"בתו ה"שגיח אל כל יושבי הארץ". קום הרועה הנאמן להתעורר לאותו שנאמר בו "אני ישנה ולבי ער", וכמה הם ישנים והשינה בעיניהם, שלא פותחים אותם להתעסק בסודות של התורה, שכל רז נקרא אור, להאיר בו לבת העין, ולעורר אותה בו אל בעלה, שהיא ישנה בגלות, בין אותם בעלי תורה, שאין אחד מהם שיעורר אותה לבעלה, שהוא ר"ז, האור שמאיר בה בבת העין, שרז הוא בגימטריא [או"ר].	**אמרו נשמתין דמתיבתא עילאה**[314] **ודאי**[315] **האי איהו** דדרגיה עמודא **דאמצעיתא** דעתיד **לאתגלייא** בדרא דמלכא משיחא **אתגלייא** ביה ורזא דמלה **קרא אוכח** (קהלת א ט) מ"ה ש"היה ה"וא שיהיה וביה (תהילים לג יד) מ"מכון ש"בתו ה"שגיח אל כל יושבי **הארץ** קום **רעיא** מהימנא[316] **לאיתערא** לההוא {ה ע"ג} **דאתמר** ביה (שיה"ש ה ב) **אני ישנה** ולבי ער וכמה **אינון** דמיכין ושינתא בעיניהון דלא פתחין לון **לאיתערא** ברזין **דאורייתא** דכל רז[317] **אור איתקרי לאנהרא** ביה לבת [עד ע"א] **עינא ולאיתערא** לה ביה לגבי בעלה **דאיהי** דמיכא בגלותא בין אינון מארי תורה דלית חד מנייהו דיתער לה בבעלה דאיהו ר"ז **אור** דנהיר בה בבת עינא דרז **אור איהו** בחושבן:

מ"ה ש"היה ה"וא כו' - ר"ת משה, ור"ל שהוא היה גואל ראשון הוא יהיה גואל אחרון, שע"י יגאלו כמ"ש בהקדמה שניה של תיקו"ז (יט ע"א)[318] **מיד יהיבת כו' דהא עלך אתמר קול כו': וביה ממכון כו'** - ג"כ ר"ת משה, ור"ל שע"י ישגיח ה' כו', כמ"ש (ישעיה כז א) ביום ההוא יפקוד כו': **לאתערא {ה ע"ב} להההוא כו'** - ר"ל לשכינה: **אני ישנה** - שכינה שנקראת אני (תיקו"ז ז ע"א): **ולבי ער** - רע"מ, שהוא לב"י כנ"ל (ג ע"ג). ע"כ קום לאתערא לה, ור"ל שבת עין הוא שכינה, ואור עד"א, וברז גימ' אור, בא אור עד"א לגבי בת עין, ואם לאו[319] היא ישנה והעין סתום, ואז אין

---

[312] PERLאמר קמ ע"ב.$

[313] עי' שם יט ע"א שקיו דאילנא.

[314] עי' לעיל הערה 73.

[315] עי' בדברי רבינו תיקו"ז צט ע"ב ש"ודאי" לשון "כידוע".

[316] עי' יהל אור ח"א ל ע"ד ז"ל: רעיא מהימנא - דבכל דור ודור ניצוץ א' ממשה רבע"ה מאיר לחד בדור והוא מאיר לכל בני דורו אך דהרשב"י זכה לדבר עמו היינו עם הניצוץ וכל העומדין אצלו בשעה שסדרו התיקונים כי רעיא מהימנא שייך לתיקונים זה משה רבינו.

עי' תיקו"ז מא ע"ב: נחית בגלותא דאתפשטותיה הוא בישראל בכל דור ודור, כמו החמה בלבנה ובכוכבים ובעולם, ועל אור דיליה המתפשט בהדורות בת"ח.

[317] עי' לקמן הערה 1039.

[318] ז"ל: מיד יהיבת שכינתא תלת קלין לגבי רעיא מהימנא ויימא ליה קום רעיא מהימנא דהא עלך אתמר קול דודי דופק (שיה"ש ה ב) לגבאי בארבע אתוון דיליה ויימא בהון פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי (שם) דהא תם עונך בת ציון לא יוסיף להגלותך(איכה ד כב).

תרגום: $

[319] היה ר"ת.@

האור בא אל העין. וז"ש **דמיכין כו' דלא פתחין לון**, ר"ל העינים: **לאיתערא**[320] - להיות ניעורין שלא יישנו: **בין אינון כו'** - ר"ל שעוסקין בפשוטה של הלכות[321]:

שהרי אתה הוא שנאמר בך (אבות פ"א מ"א) משה קבל תורה מסיני, שהרי כל הנביאים והחכמים ובעלי קבלה היו כלפך/@אצלך הם כלבנה והכוכבים והמזלות, שאין להם אור אלא מן השמש. ומשום שנאמר בך (ב"ב עה ע"א) "פני משה כפני חמה", קום הַאֵר@ להם, שעד שאתה לא @מאיר להם, כולם הם בחשכה ואין להם אור. שבמקום שאתה נמצא, העמוד האמצעי נמצא שם, שהוא כולל עליונים ותחתונים. אתה הוא המראה של כל מראות הנבואה, שנאמר בהם "ואראה מראות אלהים".	דהא אנת הוא דאתמר בך משה קבל תורה מסיני דהא הוו כלהו נביאיא וחכימיא ומארי קבלה לגבך כסיהרא וכוכביא ומזלי דלית לון נהורא אלא משמשא ובגין דאתמר[322] בך פני משה כפני חמה קום אנהיר לון דעד דאנת לא אנהיר לון כולהו הוו בחשוכא ולית לון נהורא דבאתר דאנת תשתכח עמודא דאמצעיתא אשתכח תמן דאיהו כליל עילאין ותתאין אנת הוא חיזו דכל מראות דנבואה דאתמר בהון (יחזקאל א א) **ואראה מראות אלהים**:

דהא אנת כו' - ר"ל שעל ידך יאירו כולם, ולכך קום אנת לאיתערא כנ"ל: **משה קבל כו'** - ר"ל ומסרה ליהושע ויהושע כו': ***ובגין דא איתמר בך** - כצ"ל: **דבאתר דאנת כו'** - ועד"א הוא אור כנ"ל: **דאיהו כליל כו'** - וכן אנת כולל כולם כנ"ל: **דאיתמר בהון ואראה כו'** - ר"ל שראה בפעם אחת כל המראות, שנאמר ואראה, בראיה א'. והוא מראה שכולל כל מראות, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (ז ע"ב) צורת דיוקנא דכלילא כו', והוא מט"ט בדרגא דמשה, ר"ת מ"ט"ט ש"ר ה"פנים:

המראה התשיעי "מראה דמות כבוד ה'", וזו חכמה, שיש בה כ"ח מ"ה, וכמה חשבונות וגימטריאות יש שם, שנאמר בהם (אבות פ"ג מי"ח) תקופות וגימטריאות פרפראות לחכמה, והם מ"ה, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, הוא (הן) עשר ספירות שאמר בעל ספר יצירה (פ"א מ"ד) עשר ולא ט' ולא י"א כדוגמת עשר האותיות של השם המפורש, שלא להוסיף עליהן יותר מעשר ולא לגרע מהן. וחשבון של עשר האותיות האלה הם מ"ה, הכח שלו הם כ"ח אותיות, שהם תולדות של עשר האלו, והם יו"ד וא"ו דל"ת, ה"א אל"ף, וא"ו אל"ף וא"ו, ה"א אל"ף.	חיזו תשיעאה (יחזקאל א כח) **מראה** דמות כבוד ה' ודא חכמה דאית בה כ"ח מ"ה וכמה חשבונות וגימטריאות אית תמן דאתמר בהון תקופות וגימטריאות פרפראות לחכמה ואינון מ"ה יו"ד ה"א **ו**א"ו ה"**א** איהו (נ"**א** אינון) עשר ספירות דאמר בעל ס"י עשר ולא ט' ולא י"**א** כגוונא דעשר אתוון דשמא מפרש דלא לאוספא עלייהו מעשר ולא למגרע מנייהו וחושבן דעשר אתוון אלין אינון מ"ה כח דיליה אינון כ"ח אתוון דאינון תולדין דעשר אלין ואינון יו"ד **ו**א"ו דל"ת ה"**א** אל"ף **ו**א"ו אל"ף **ו**א"ו ה"**א** אל"ף:

דאית בה כ"ח מ"ה - ר"ל ע"ש הגימ' כ"ח מ"ה כמ"ש לקמן, נקראת חכמה, אותיות הנ"ל[323]: **וכמה כו'** - ר"ל לכך נקראת היא ע"ש הגימ', שהגימ' וחשבונות הן בחכמה: **וגימ' פרפראות לחכמה** - ר"ל, שכל הגימ' הן פרפראות[324] לגימ' של כ"ח מ"ה, וז"ש **וכמה חשבונות כו'**: **איהו**

---

[320] היה כתוב לאיתעראי, ואין לו משמעות.@

[321] עי' דברי רבינו בתיקו"ז טו סע"ג: משנה שאין מורין ממנה, היא ביצירה, והלכות פסוקות של הגמ' הוא בבריאה, והלכה למשה מסיני הוא בשכינה.

[322] דמ אתמר (רבינו).

[323] פי' כ"ח מ"ה.@

[324] עי' זהר ח"ג רכ ע"ב: ז"ל: קם ההוא טולא ובטש בעינוי דר' אבא נפל על אנפוי מגו דחילו עד דהוה נפל על אנפוי נפל קרא בפומיה דכתיב (שיה"ש ז ה) עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים ואלין עיינין דיל(י)ה פרפראות [לגו] (ל)חכמה עלאה דאתמשכא מלעילא ומגו חשבון ותקופין ועבורין אתמליין ואתעבידו בריכות דנפקן מימין לכל סטרין (אינון עיינין) עד דאתפקדן לכל חושבן ועבורין דסיהרא בלבד (ס"א דלבר) וככבין ומזלי למעבד חשבון ודא איהו על שער בת רבים דא איהי סיהרא [דלבר] (לבד).

תרגום: קם אותו הצל והכה בעיניו של רבי אבא, נפל על פניו מתוך פחד, עד שהיה נופל על פניו נפל פסוק בפיו, שכתוב "עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים", ואלו העינים שלה פרפראות

ע"ס - שהן עצמיות של הע"ס, כמ"ש בהקדמה השניה מתיקו"ז (יט ע"א): **דאמר בעל ס"י כו'** - ר"ל משום דהן מחכמה, סלקא דעתך דלא תחשוב אלא מחכמה ולמטה, ולכך אמר ולא ט', כמ"ש לעיל (ב ע"ב) **ועשר חכמות כו' וכ"ע כו',** והואיל שמחשבין למעלה ממנו בכלל, יכול תחשוב ג"כ ההוא מכוסה, לכן אמר **ולא י"א כגוונא כו'**: **דאינון תולדין כו'** - ר"ל לכך אמר כ"ח מ"ה, שהן כ"ח של מ"ה:

עשר אותיות כנגד עשר אצבעות, כ"ח אותיות כנגד כ"ח פרקי עשר אצבעות, ובשבילם נאמר "ועתה יגדל נא כ"ח אדני", ומשום הכח הזה נאמר, שמי שלא יודע בגימטריאות וחשבונות שלו, עתיד לרדת לשאול, כמו שבארוה במדרש "כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הלך שמה".	עשר אתוון לקבל עשר **אצבעאן** כ"ח **אתוון** לקבל כ"ח פרקין דעשר **אצבעאן** ובגינייהו **אתמר** (במדבר יד יז) **ועתה יגדל נא** כ"ח **אדנ"י** ובגין **האי** כח **אתמר** דמאן **דלא** ידע בגמטריאות וחשבונות דיליה עתיד לנחתא לשאול כמה **דאוקמוה** במדרש[325] (קהלת ט י) **כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה** {ה ע"ד} **בשאול אשר אתה הולך שמה**:

ע"ס לקבל עשר כו' - דאמר בס"י (פ"א מ"ג)[326] שהע"ס הן כנגד עשר אצבעות, ולכך כ"א הוא שלשה פרקין, חוץ משנים של ב' פרקין, כנגד[327] המילויים: **ועתה יגדל כו'** - ר"ל שיתוסף המילויים. כ"ח אדני שהיא ח"כמ"ה תתאה, דמחכמה איתבניאת (זהר ח"א כט ע"א), ולכן נקראת מה (זהר ח"א א ע"ב): **ובגין כו' וחשבונות דיליה** - ר"ל כי כל חשבונות הן תלויין בהאי כח, וכל א' מישראל, יש לו שרש למעלה באותן החשבונות, בשמו, וזה ששואלין את הרשע את שמו[328]:

לתוך חכמה עליונה, שנמשכה מלמעלה, ומתוך חשבון ותקופות ועבורים מתמלאים ונעשו בריכות, שיצאו מימיו לכל הצדדים (אותן עינים), עד שנפקדו לכל חשבון ועבורי הלבנה בלבד (שבחוץ), וכוכבים ומזלות לעשות חשבון, וזהו "על שער בת רבים" זוהי הלבנה שבחוץ.

ביאור: בעינוי - פי' לרמוז לו שהחשבון בעיני המלכות כדמפרש (מ"מ). חכמה עלאה - ור"ל שעיני המ' יש בהם הארת אבא ומכח חשבון ועבור שאנו עושים נעשים ברכות מים ומשפיעים לבי"ע (מ"מ). דלבר - והיינו לבנה שבעו"הז (מ"מ).

[325] קהלת (נוסף בדפ"ח).@@@@

[326] ז"ל: עשר ספירות בלי מה במספר עשר אצבעות חמש כנגד חמש וברית יחיד מכוון באמצע במילת לשון ובמילת המעור.

[327] פי' מילוי המלוי של עשר אותיות שם מ"ה הם כ"ח כנגד הפרקין שבאצבעות.

[328] עי' זו"ח לט ע"ד [וכעין זה בדף סה ע"ד]: א"ל לההוא חייבא דגיהנם מאן אנת אמר יודאי חייבא אנא וממונין דגיהנם לא מדכרין לי שמי ותלת זמנין דיינין לי ביומא ותרין בליליא אמר ליה שמא דדוכתך ידעית אמר ליה גלילא עילאה ושבקת בר בעלמא.

תרגום: אמר לאותו הרשע של גהנם "מי אתה", אמר "יהודי רשע אני, והממונים של הגיהנם לא מזכירים לי את שמי", ושלש פעמים דנים אותי ביום ופעמיים בלילה אמר לו, את שם מקומך ידעת, אמר לו הגליל העליון. והשארת בן בעולם.$לבדוק אם חיבוט הקבר נצרך אחרי זה$

חיבוט הקבר פ"ב: ספר חסד לאברהם - מעין ה - נהר ב

נהר ב - בדין חיבוט הקבר.

שנינו בפרק חיבוט הקבר פ"ב, שאלו את רבי אליעזר כיצד דין הקבר, א"ל בזמן שנפטר האדם מן העולם בא מלאך המות ויושב לו על קברו ומכה אותו בידו ואומר לו קום הגידה לי שמך, אמר לו גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שאיני יודע מה שמי, מיד מכניס רוחו ונשמתו בגופו ומעמידו ומחייבו בדין. אמר ריב"ל חיצי אש ושלשלאות של ברזל בידו, פעם ראשון אבריו מתפרקין, שניה עצמותיו מתפרקין, ובאין מלאכי השרת ומלקטין אותן ומעמידן אותן, ומכה אותו פעם ג', ומבקשין ממנו דין, ודנין אותו בכל מדה ומדה יום א' ויום ב' כך דנין אותו, יום ג' דנין אותו במכהו בב' עיניו מפני שלא ראה ואמר, ומאזניו מפני שלא שמע ואמר, ומשפתיו מפני שהוציא משפתיו דברי תפלות, ומלשונו מפני שהעיד עדות שקר, ומרגליו מפני שהקדים רגליו לדבר עבירה, מכאן ארז"ל כל המקדים רגליו לדבר עבירה מקדימין לו מלאך המות, וכל המלשין על חבירו לשון הרע מיתתו באסכרה, ע"כ.

ואומר ויושב לו על קברו, כדי להאהיל עליו אהל, לעשות מחיצה בינו ובין שאר העם שלא יצער שאר המתים, ושם מגביל לו מקום שיזקיק (ל)צרכי דיניו כי אין הדבר תלוי במקום, לכך מלאך עושה לו מקום, והיינו יושב על קברו, ואין העפר שעליו מעלין ולא מורידין שיש כח לכל זה, והטעם שהיסודות האלו עם היותם מגושמים סובלים כל הנשפע עליהם. ומכה אותו בידו דרך לעג ובזיון, ועוד ע"י הכאה זו נותן לו כח הדיבור ומחזיר נפשו אליו, וכן דקדק אחר כך שאמר שמכניס רוחו ונשמתו, ונפשו לא נזכר מפני שהיא עמו על הקבר ובהכאה זו מכניסה בו. קום הגידה לי

עתיד כו' - ר"ל שאמר בקהלת (ט י)[329] כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, ר"ל שישיג החשבון שלו, בכל התלויין ביד כנ"ל, וזה ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה כו', וז"ש **כי אין כו'**, ור"ל שאמרו בשאול, שָׁם אין שֵׁם[330] אותן בני אדם שהיה להם בעה"ז, מעשה כו', כמ"ש **בזוהר** (רכ ע"א)[331]:

מ"ה הוא [גימ'] כבו"ד אח"ד כדוגמא זה, וא"ו חשבונו אח"ד, כבו"ד הוא יו"ד ה"א ה"א. וכבוד הוא גימטריא ל"ב, והוא לב אח"ד, ובגללו נאמר "הוא מראה דמות כבוד ה'". ועוד, מה באותיות מ"ם ה"א, שעולה בגימטריא אהי"ה אדנ"י, וחשבונו אלהים, וזה הכנוי של השם המפרש, שכך עולה אלהי"ם בגימטריא כנוי, וזהו השם בכנויו, הכס"א, כך עולה הוא בגימטריא.	מ"ה **א**יהו כבו"ד **א**ח"ד בגוונה[332] **דא וא**"ו חושבניה **א**חד כבוד **א**יהו יו"ד ה"**א** ה"**א** וכבוד **א**יהו חושבן ל"**ב ואי**הו (נ"**א** וה**אי א**יהו) לב **א**חד ובגיניה **א**תמר (יחזקאל א כח) ה**וא מרא**ה דמות כבוד ה' ועוד מה ב**א**תווי מ"ם ה"**א** דסליק בגימטריא **א**הי"ה **א**דנ"י וחושבניה **א**להים ו**דא** כינוי דש**מא** מפרש דהכי סליק **א**להים בגימטריא כנו"י וה**אי א**יהו השם בכינויו הכס"**א** הכי סליק **א**יהו בחושבניה:

מה איהו - עכשיו מפרש כבוד, דקאי על חכמה: **כבוד אחד כו'** - ר"ל שכל הל"ב מתייחדין בוא"ו, עד"א, שהוא אחד, כידוע: **ואיהו לב אחד** - ר"ל שאמרו בגמ' (סוכה מה ע"ב)[333] מה התמר אין לו אלא לב אחד אף ישראל כו'. ור"ל בזה, שכלל המ"ה הוא ל"ב, גימ' כבוד, וז"ש **ובגיניה כו'**: **ועוד מה כו'** - עכשיו מפרש הגימ' {ה ע"ד} שהם פרפראות למ"ה כנ"ל: **בגימ' אהי"ה אדנ"י וחושבניה כו'** - כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (ג ע"ב[334]) שב' שמות אלו הן מרכבה ליהו"ה, ואלהים כנוי. ור"ל שב' שמות הנ"ל באצילות ואלהים בבריאה, הכס"א, ושם הוא כינויים. וב' שמות הנ"ל הן בבינה ומלכות, מרכבה לחכמה ות"ת, ששם הויה:

כ"ו, כ"ף וא"ו, הוא יהו"ה אלהי"ם בגימטריא, [וב]תוספת א' מראה	כ"ו כ"**פ וא**"ו **א**יהו[335] יהו"ה **א**להי"ם בגימטריא **א**' תוספת[336] **א**חזי דשמיה וכנוייה

שמך, מפני, שפנקס עוונותיו כתובים בידו וכתובים ע"ש פלוני, ולזה כדי שיצדק עליו את הדין אומר לו הגידה את שמך, כדי שתראה פתקא שבידי שהיא כתובה על שמך מרשות עליון. א"ל גלוי וידוע

ספר חסד לאברהם - מעין ה - נהר ב

לפני מי שאמר והיה העולם, כיון שהכונה לדעת את שמו מפני גזרת הדין והגזרה היא מלפני מי שאמר והיה העולם, וגזר דינו על האדם ובראו ביצה"ר וצוהו על המצות, וההנהגה כולו על ידו ובשליחותו הוא בא לשאול על שמו לדעת הגזרה, לכך משיבו גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שאיני יודע מה שמי, והיינו שם רשעם ירקב.

והענין שהשם הוא ענין נוגע אל האדם מקיבוץ חלקיו, וכאשר השם טוב מורה על טובותו כך השם הרע מורה על קיבוץ אותם החלקים לרעה, והעד בגמ' עובדא דכידור, והצדיקים ז"ל אותה הבחינה הידועה שהיא שמם עומדת קיימת מציאות קיבוץ חלקיו לברכה ולהתברך מלמעלה, כענין ועצמותיך יחליץ, גם חלק השם המורה על הקיבוץ חלקיו יתקיים להתברך, והרשע חלקיו נפרדים שאין לו שובע צחצחות ולא חליצת עצמות ולא שאר חלקים, אלא ירקב כעין שאוחז רקב בעצמות כן יאחז בשאר החלקים ובשם קיבוצם, ולזה אינו יודע שמו שאינו נאחז בו אותם אותיות הקדושים פרחו ממנו ונפרדו ואחזם רקבון ולא נשאר לו בהם חלק:$$$$

[329] ז"ל: כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הלך שמה.

[330] ניקוד כאן והקודם.@

[331] עי' מלואים אות (מז).

[332] כגוונא (דפ"ח).

[333] ז"ל: אמר רב הונא מאי טעמא דרבי יוחנן בן ברוקה דכתיב כפות שנים אחת ללולב ואחת למזבח ורבנן אמרי כפת כתיב רבי לוי אומר כתמר מה תמר זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים.

[334] PERL אמר טז ע"ב.$

[335] עי' גרסאו כמור יקר

[336] עי' תיקו"ז קל ע"א ד"ה ר"ש פתח: אחד יותר על שרשו שנתמלא ממנה, ע"כ, והוא עומק כל גימ' כאשר היא מחושבת עם הכולל. ועי' לש"ו ביאורים ח"א מג ע"ב: הרי ק"א כו' - הם ק' עם

ששמו וכנויו אחד, ואינו כדוגמת אדם, שהוא אחד וכינויו אחד@, אלא הקדוש ברוך הוא הוא ושמו וכנויו, הכל אחד. תשע המראות הללו ראה יחזקאל, מתוך תשע צורות אחרות.	**אחד ולאו איהו בגוונא דבר נש דאיהו אחד וכנוייה אחד אלא** קב"ה **הוא** ושמיה וכנוייה **כלא חד אלין תשע מראות הזא** יחזקאל מגו **תשע צורות אחרנין**:

דשמיה וכנוייה כו' - דבריאה עמהם באחדות, כידוע[337]: **אלין תשע כו'** - ר"ל ביצירה מגו מט"ט:

המראה העשירי, שהוא כתר, מופלא ומכוסה, לא גלה בו שום מראה בעולם, זהו שנאמר "ואראה ואפול על פני", ולא אמר@ מה ראה, משום שנאמר עליו (חגיגה יג ע"א מספר בן סירא) "במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור, אין לך עסק בנסתרים". מי המסתרים שלו, אלו שש מאות ועשרים סתרי תורה גנוזים (סודות), שתלויים ממנו, כמספר כת"ר. וכל אחד מלמד סוד למעלה ממנו, והם עולמות גנוזים לאותו מופלא, שהוא עלת כל העליונים.	חיזו עשיראה **דאיהו כתר מופלא** ומכוסה[338] **לא** גלי ביה שום **מראה בעלמא** הה"ד (יחזקאל א כח) **ואראה ואפול** על **פני ולא אמר מאי חזא** בגין **דאתמר** עלייהו **במופלא** ממך **אל תדרוש** ובמכוסה ממך **אל תחקור אין** לך עסק בנסתרים **מאן** נסתרים דיליה **אינון שית מאה** ועשרים סתרי תורה גניזין (נ"א רזין) דתליין מניה כחושבן כת"ר וכל חד **אוליף רזא לעילא** מניה **ואינון** עלמין גניזין **להההוא מופלא דאיהו** עילת כל **עילאין**[339]:

ואינון עלמין גניזין - ר"ל עולמות שלמעלה מההוא מופלא, והם בההוא שנקרא מכוסה[340], וז"ש גניזין, ואינון גניזין רק למופלא בלבד, אבל ממנו ולמטה, אף באצילות אין יכול להשיגם[341], וז"ש דאיהו עילת על כו':

קום רועה הנאמן, גלה@ שבחיו, שהרי הרשות נתונה לך@ מן עילת כל העילות, וענן וערפל, האב והאם ושבעה ענני כבוד, שבע ספירות, השקאה של אלו, העננים הם יו"ד ה"י וי"ו ה"י, שעולה לחשבון ע"ב, ועליו נאמר "הנה ה' רכב על עב קל ובא	קום **רעיא מהימנא**[342] גלי **שבחיי דהא** רשו **אתיהיב** לך מן עילת כל העילות[343] וענן וערפל **אבא ואימא** ושבע' ענני כבוד שבע ספירן שקיו **דאלין** עננין **אינון** יו"ד ה"י וי"ו ה"י דסליק לחושבן ע"ב ועליה **איתמר** (ישעיה יט א) הנה ה'

הכולל. הנה הוא על רזא דנקודה עלאה דכל ברכאן נבעין מתמן כנ"ל אות ט', ובו נכלל כל הס"ג כולו והוא הכולל שאמר.@

[337] עי' ביאור רבינו על ספד"צ כח ע"ג: נאמר אדם ובהמה נכללו ביחד, וכן האצילות ובריאה הם באחדות, ואצילות סוד החכמה ובריאה היא סוד הבינה, וחכמה ובינה הן רעין דלא מתפרשין (זהר ויקרא ד ע"א).

[338] עי' לעיל הערה 131.

[339] עי' תיקו"ז יט ע"א: פתח אליהו ואמר רבון עלמין דאנת הוא חד ולא בחושבן אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין לית מחשבה תפיסא בך כלל וכו'. ביאור ריבונ: **רבון עלמין** - א"ס: **חד ולא בחושבן** - ר"ל, לא כא' המנין שהוא נכנס בגדר מספר, וכתר עליון נדמה לאחד המנין, אעפ"י שאינו מספר מ"מ נכנס בגדרם, אבל אתה, אין שני לך, שאינך נדמה לשום ספי' כלל, ע"כ. ולענין א"ס עי' תיקו"ז עו ע"ב: כתר עלאה שריא ברישא דבר נש דתמן מחשבה סתימאה וכמה דמחשבה איהי סתימא כך איהו סתים אין סוף אתקרי מלגאו כתר עלאה מלבר, ועי' דברי רבינו (ספד"צ ג ע"ב): רישא לכל האצילות שלמעלה ממנו רדל"א נקרא א"ס [ועי' תיקו"ז קלב ע"ב]. ועי' לקמן יא ע"ב.

[340] כי מכוסה הוא למעלה ממופלא כמ"ש לעיל בתז"ח ג ע"א ד"ה דעליה וכן בריש תיקון מב צא רע"ב ד"ה אמון, ועי' לעיל ריש תיקון ע' קלח ע"א שם אמר להיפך ואולי ט"ס שם (לש"ו), ועי' לעיל הערה 131.

[341] עי' ביאור ריבנו על ספד"צ א ע"ג שאין עולם יכול להשיג לעולם שלמעלה ממנה.

[342] עי' לעיל הערה 316

[343] עי' לש"ו (דע"ה ח"א יד ע"א) ש"עילת העילות" הוא כינוי לרישא תניינא דהיינו הקד"א וגלגלתא, אבל "עילת כל העילות" הוא כינוי למאציל ית"ש. ועי' דברי רבינו לקמן (קלג ע"ג ד"ה דעלת העלות) שעילת העילות הוא כינוי לא"ק.

מצרים״, ועשר הספירות נכללו בו מצד של החסד, וממנו שָׁם בן שבעים ושתים, כתוב בזרוע של הקדוש ברוך הוא, כמו שבארו בספר רזיאל, בשעור קומה שהוא היה הספר של אדם הראשון.	רוכב על עב קל **ובא** מצרים ועשר ספירן **איתכלילן** ביה **מסטרא** דחסד ומניה שם בן ע״ב כתיב **בדרועא** דקב״ה כמה **דאוקמוה** בספר **רזיאל**[344] בשיעור קומה **דאיהו** הוה **ספרא דאדם** קדמאה:

מן עילת כו׳ - דהוא חשך, אפיסת השגה, כמ״ש (תהלים יח יב) ישת חשך סתרו. ועל ג׳ ראשונות אמר, חשך ענן וערפל, שהן מחוסרי השגה, וכתר יותר מכולם, וזהו חשך. אבל בז׳ תחתונות, דהן מושגין, כמ״ש (דברים ד לב) שאל נא לימים ראשונים[345], אמר ענני כבוד, שהן נהירין: **ושבעה ענני כבוד** - כמ״ש (במ״ר פ״א סי׳ ב)[346] ששה היו לישראל בששה קצוות למעלה ולמטה ומד׳ רוחות, שהן נגד ו״ק, ושביעית הולך לפניהן, שהיא נגד מלכות, שהולכת לפניהם כידוע[347]: **דסליק לחושבן ע״ב** - כמו שמפרש והולך, ע״ס מסט׳ דחסד, שנקרא ע״ב, כמ״ש לעיל, וחסד הוא מים, כמ״ש לעיל. וזהו שקיו דעננין, מים שבתוך העננים. ואף ספירת כתר, שהוא חשך, שקיו ג״כ ע״ב הזה, שהוא מים, כמ״ש (תהלים יח יב) ישת חשך כו׳ חשכת מים עבי כו׳[348]. וזהו בע״ב הענן (שמות יט ט)[349], שנאמר אצל משה, כמ״ש לעיל, שהן ע״ס, שבא הקב״ה עם כולם, שמינייהו ניתן עשרה דברות כידוע (זהר ח״א קד ע״ב). וזהו בע״ב הענן, ע״ב של הענן, ושקיו דעננים, הן אורייתא, כמ״ש לקמן. וזה שניתן התורה מהם וכולם נכללו במלכות, כמ״ש (ספר הבהיר אות סג)[350] נגע בבת, וכליל כל הי׳, ומליל עמהון, כמ״ש (שמות כ א) וידבר אלהים את כל הדברים, של כולם. וז״ש **הנה ה׳ רוכב על ע״ב קל**, ר״ל שהפסוק הזה מיירי בצלותא דבר נש, כמו שמפרש והולך, שמשריין[351] דשכינתא מרכבה[352] למשריין דקב״ה, וזה ה׳ רוכב על ע״ב, שבה כלול כל ע״ב כנ״ל. **קל**, כמ״ש (פיוט אקדמות) דבאת קלילא נברא העולם, והוא ה׳, שאין בה אלא הבל דפומא, ובהבל נברא העולם, כמ״ש (קהלת א ב) הכל הבל, כמ״ש בתיקונים (קיט ע״ב[353]), והיא סלקא בצלותא בהבלים, כמו שמפרש והולך, לכן נקראת קל. והוא נחית בקולות, לכן נקרא ענן כבד, וז״ש (ו ע״א) **וכד נחתין כו׳ בקלין כו׳ הה״ד כו׳ וענן כבד כו׳**: **וע״ס כו׳ מסטרא דחסד** - ר״ל דבשמא מפרש, שם מ״ה, אמר דהוא

---

[344] עי׳ זהר ח״א נה ע״ב (הוב״ד במלואים אות (מח)), ועי׳ תיקו״ז קה ע״ב. עי׳ עמק המלך ש״ה פל״ב: קודם שבא ביעקב בא בחנוך, ולזה חנוך כשבא בעולם הזה הגשמי, נכנס בגוף ונפש לגן עדן ואכל מעץ החיים, ומצא בתוך האילן ספר רזיאל ולקחו ועיין בו, וממנו חבר ספר אחד הנקרא ספרא דחנוך. והיינו דכתיב, "ויתהלך חנוך את האלהים" (בראשית ה כב), כלומר שהלך בגן עדן וחזר בעולם הזה (עי׳ זהר ח״ב רעז ע״ב), ע״כ. ועי׳ עמק המלך הקדמה: אדם הראשון נתחכם מאוד מספר רזיאל שנתן לו המלאך, בציווי הקב״ה ששמע בכייתו, ועל ידו נתחכם מאוד, וספר רזיאל זה, הוא שנזכר בספר הזוהר בכמה מקומות, כי בכל מקום שמזכיר מורנו ורבנו הרשב״י עליו השלום, ספרא דאדם קדמאה, כוונתו על הספר הקדוש הזה. אבל בעונותינו הרבים אינו בנמצא בשלימות אתנו, ועיקר חסר מן הספר, ואינו בנמצא בדורינו זה, כי אם מעט הקט הזה אשר הוא אתי.

[345] עי׳ זהר ח״א קנח ע״א, כב ע״א, ע״ח שער עגו״י ה.

[346] ז״ל: כמה ענני כבוד היו מקיפין את ישראל במדבר ר׳ הושעיה ור׳ יאשיה ר׳ יאשיה אמר חמשה ארבע לארבע רוחות וא׳ מהלך לפניהם ר׳ הושעיה אמר שבעה ארבעה לארבע רוחות השמים וא׳ מלמעלן וא׳ מלמטן ואחד שהיה מהלך לפניהם רחוק ג׳ ימים והיה מכה לפניהם את הנחשים ואת העקרבים ואת השרפים ואת הסלעים ואם היה מקום נמוך היה מגביהו ואם היה מקום גבוה היה משפילו ועושה אותם מישור שנאמר (ישעיה מ) כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו וכו׳.

[347] עי׳ זהר ח״ב קע ע״ב שבחי׳ ״לפני״ היא מלכות.$PERL NOT KNOW

[348] ז״ל: ישת חשך סתרו סביבותיו סכתו חשכת מים עבי שחקים.

[349] ז״ל: ויאמר ה׳ אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם ויגד משה את דברי העם אל ה׳.

[350] עי׳ לעיל הערה 303.

[351] משריין היינו מחנות, עי׳ לקמן יג ע״ג שמשריה הם בעשיה.

[352] עי׳ לעיל הערה 115.

[353] ז״ל: ובגין דא (קהלת ח יד) יש הבל אשר נעשה על הארץ אמרו ליה חבריא רבי אימא לן שום רמיזא בהאי קרא דלא אתכסיא חכמתא דא מן חבריא אמר לון רבנן בודאי רזא עלאה אית תמן אבל אימא לכו ברמיזא שבע הבלים אינון וזכאה מאן דלא נטיל לאגרייהו בהאי עלמא ואינון דכלילן בבת שבע ואינון בהאי קרא הבל חד הבלים תרין הא תלת הבל הבלים תלת הרי שית הכל הבל הא שבע ולקבליהו שבע שמהן אבגית״ץ וכו׳ אלו שבע הבלים אינון כפולים לקבל שבע שרגין דמנרתא כפולים דאתמר בהון שבעה ושבעה מוצקות.

שקיו דע"ס (תיקו"ז יט ע"א), לכן אמר מסט' דחסד, ושם[354] הוא מסט' דחכמה: **ומיניה שם כו'** - ר"ל שם ע"ב של (שמות יד יט-כא)[355] ויסע ויבא ויט, כתיב בדרועא ימינא, שהוא חסד, דנפיק מן שם ע"ב הזה, דכל השמות יוצאין כולם משם הוי"ה[356]:

וכשעולה השכינה בעננים הללו, עולה בחשאי, בתפלה בחשאי, וכמה חיות שהולכות באויר, שהם שרפים, חשמלים, עשר כתות הם, כולם פותחים כנפיהם אליה, זהו שנאמר "ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה", לקבל/כנגד@ השכינה עליהם.	וכד סליקת שכינתא באלין עננין סליקת בחשאי בצלותא בחשאי וכמה חיוון דאזלין באוירא דאינון שרפים {ו ע"א} חשמלים עשר כתות אינון כלהו פתחין גדפייהו לגבה ההי"ד (יחזקאל א יא) ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה לקבלא שכינתא עלייהו:

וכד סליקת כו' - ר"ל הפסוק הנ"ל, הנה ה' כו', שהוא בתפלה, וזה "ובא מצרים", דצלותא הוא כגוונא דנפיקו ישראל ממצרים, כמ"ש לקמן: **בצלותא בחשאי** - ר"ל בתפלת הקהל בלחש: **דאזלין באוירא** - לקבל התפלות, כמ"ש בזוהר (ח"ב רא ע"א וע"ב) שהן עומדין {ו ע"א} באויר לד' רוחות:

וכשעולה, עולה בכל הבלים הללו של הפה, שהם שבעה הבלים שאמר קהלת, שלשה גנוזים. וכשעולה עליהם, מיד יורד הקדוש ברוך הוא לקבל אותה/כנגדה@ בכמה צבאות ומחנות. המחנות של השכינה עולות עם השכינה, ומחנות המלך יורדים עליהם, והם המרכבות התחתונות מהעליונות, ומקבלים אלו מאלו בשמחה, בנשיקות. וסוד הדבר "והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו". "והנה המלאכים" של השכינה, שהיא אלהים, "עולים", ומלאכים מהקב"ה, "יורדים בו", אליה.	וכד סליקת סליקת בכלהון באלין הבלים דפומא דאינון שבע הבלים דאמר קהלת תלת גניזין וכד סליקת עלייהו מיד נחת קב"ה לקבלא לה בכמה חיילין ומשריין[357] משריין דשכינת' סלקין עם שכינתא ומשריין דמלכא נחתין עלייהו ואינון מרכב' תתאין מעילאין ומקבלין אלין מאלין בחדוה בנשיקו ורזא דמלה (בראשית כח יב) והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו והנה מלאכים דשכינת' דאיהי אלהים עולים ומלאכים מקב"ה יורדים בו לגבה:

סליקת בכולהון - ר"ל, בכל העננים, שהן כל הע"ס, כמ"ש (תהלים קיח כב) אבן מאסו הבונים כו'[358]: **באלין הבלים** – שבלחש, אין שם רק הבלים, והן מסט' דשכינתא, כנ"ל (ה ע"ד), את ה'[359]: **דאינון שבעה כו'**, ז"ת. וז"ש, "הבל הבלים" בחג"ת, ח"ג הבלים, ת"ת הבל, כלול מהם. וכן "הבל הבלים" בנה"י, "הכל הבל" במלכות, דאיהו כלה (זהר ח"ג צו ע"ב) כלולה מכולם: **תלת גניזין** - ג"ר, כמו העננים דלעיל, והן רמוזים בג' תיבות, "אמר קהלת הכל", אמר בבינה, שבה אמירה כידוע (ליקוטי תורה יתרו). "קהלת" נקרא ע"ש החכמה, כמ"ש חז"ל (ברכות נז ע"ב[360]). "הכל", כתר, שהוא שורש הכל כידוע, ואינן מפורשין בפסוק, דהן גניזין, וזהו עב קל דסלקת בכל עננים, בהבלים, כנ"ל: **ואינון מרכבה כו'** - וזהו ה'[361], דהוא מלכא, רוכב כו': **והנה מלאכי כו' בו** - ר"ל, בו, בצלותא, דאיהו סלם, כמו שמפרש והולך:

אשרי תפלת האדם, שהיא נעשה סולם לשני מחנות, המלך והמלכה, ולכן, כשעולים מחנות המלכה, עולים בחשאי. וכשיורדים מחנות המלך עליהם, הם מדברים עליהם באותו	זכאה צלותא דב"נ דאיהי איתעבידת סולם לתרין משריין[362] דמלכא ומטרוניתא ובג"ד כד סלקין משריין דמטרוניתא סלקין בחשאי וכד

---

354 עי' לעיל ב ע"ב חכמה כ"ח מ"ה.@

355 עי' לעיל הערה 185.

356 עי' זהר פנחס רטו ע"ב: יהו"ה דאיהו חיי כל כנויין וכל שם וכנוי סהיד עליה.

357 עי' לקמן יג ע"ג שמשריה הם בעשיה.

358 עי' זהר ח"א כד ע"א, ועי' לקמן יא ע"א ויב ע"א.

359 עי' זהר ח"א רמז ע"א: בכל אתר את יהו"ה דא שכינתא כמו (ישעיה ו א) וארא את יהו"ה.

360 אמנם עי' זהר ח"ג סד ע"א: שיר השירים חכמה קהלת תבונה ומשלי דעת.@

361 הוי"ה$

362 עי' לקמן יג ע"ג שמשריה הם בעשיה.

הזמן, הוא היחוד של הקול והדבור יחד, יאהדונה"י שבשבילו נאמר (ברכות נג ע"ב) גדול העונה אמן יותר מן המברך, והרי פרשוה.	נחתין משריין דמלכא עלייהו אינון ממללן עלייהו בההוא זמנא איהו יחודא דקול ודבור[363] כחדא יאהדונה"י דבגיניה איתמר גדול העונה אמן יותר מן המברך והא אוקמוה:

ובג"ד כד כו' בחשאי וכד כו' ממללן - ר"ל בתפלת הלחש סלקא ובתפלת דקול רם נחתי משריין כו', וזהו חשמ"ל[364], שהן אדנ"י הוי"ה, כמ"ש לעיל (ב ע"ד): **בההוא זמנא** - ר"ל בתפלת קול רם, דנחתא מלכא לגבי מטרוניתא: **יחודא דקול ודבור כחדא** - כצ"ל. ור"ל זו"נ, והייחוד שהן ב' שמות בשילוב. וז"ש **יאהדונה"י**, והוא באמן, שעולה[365] ב' שמות ביחד, וז"ש **דבגיניה איתמר כו'**:

וכשיורדים מחנות המלך יורדים בקולות, זהו שנאמר "ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שפר חזק מאד, שכך דרך המטר להעלות ענן בחשאי ולהוריד מטר בקולי קולות. ואין מטר אלא השקאת התורה לשכינה, שהשכינה היא נר, שנאמר בה "היא העולה", ישראל פתילת, שמן תורה, "להעלות נר תמיד".	וכד נחתין משריין[366] דמלכא נחתין בקלין הה"ד (שמות יט טז) ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר חזק מאד דהכי אורח דמטרא לסלקא [עד ע"ב] עננא בחשאי ולנחתא מטרא בקולי קולות ולית מטרא אלא שקיו דאורייתא לגבי שכינתא[367] ואיהי שרגא דאיתמר בה (ויקרא ו ב) היא העולה ישראל פתילה משחא אורייתא להעלות נר תמיד (שם כז ב):

וכד כו' - ור"ל לכך הוא בקול רם: **הה"ד ויהי כו'** - וזה וענן כבד, ת"ת כנ"ל, על ההר, מלכות[368]: **דהכי אורח דמטרא כו'** - לכך סמיך קרא (משלי ל טז) ועוצר רחם ארץ כו', שאמרו (ברכות טו ע"ב)[369] רחם מכניסין לה בחשאי כו': **ולית מטרא כו'** - ר"ל הקב"ה דנחית לגבה כנ"ל, והוא נקרא תורה, ולכך כתיב ויהי קולות וברקים כו': *__שכינתא__ ל"ג[370]: **ואיהי שרגא כו'** - לכן סמיך קרא הנ"ל, ארץ לא שבעה מים ואש כו' (משלי ל טז)[371]. שלא שבעה משחא: **היא העולה** - ר"ל היא השכינה העולה שנאמר להעלות נר: **ישראל פתילה** - כמ"ש לעיל (ד ע"ב ד"ה נר) פתילה דאחיד בתרווייהו, וצלותא דישראל סולם כנ"ל: **להעלות נר תמיד** – ר"ל שנאמר שמן זית זך להעלות כו', והוא תורה שנאמר (יהושע א ח)[372] והגית כו'[373], וז"ש בקהלת (ט ח)[374] ושמן על ראשך כו', וכל זה, ר"ל, דבצלותא איהי שרגא סלקת, כמ"ש היא העולה כנ"ל, ומשחא נחית, קב"ה. וצלותא פתילה, וז"ש **ובזמנא דצלותא כו'**:

ובזמן שהתפלה, שהיא מצוה, עולה בתורה, אין לה כביה עולמית. וכשתפלה היא עת רצון לפני ה', נראית הקשת בצבעיה מאירים בענן,	ובזמנא דצלותא דאיהי מצוה סליקת באורייתא לית לה כבייה עולמית וכד צלותא איהי עת רצון קדם ה' איתחזייא קשת בגוונוי

---

[363] לקול ולבור (נוסח רבינו), ולכלו' לבור (לפ"מ).

[364] עתים ממללות עתים חשות (זהר ח"ג כח ע"א).

[365] גימ' @.

[366] עי' לקמן יג ע"ג שמשריה הם בעשיה.

[367] לשכינתא (נוסף בלפ"מ ונמחק בנוסח רבינו).

[368] עי' פרדס רמונים שכ"ג פ"ה.

[369] ז"ל: אמר רבי טבי אמר רבי יאשיה מאי דכתיב שלש הנה לא תשבענה שאול ועוצר רחם וכי מה ענין שאול אצל רחם אלא לומר לך מה רחם מכניס ומוציא אף שאול מכניס ומוציא והלא דברים קל וחומר ומה רחם שמכניסין בו בחשאי מוציאין ממנו בקולי קולות שאול שמכניסין בו בקולי קולות אינו דין שמוציאין ממנו בקולי קולות מכאן תשובה לאומרים אין תחיית המתים מן התורה.

[370] נדצ"ל דשכינתא.@

[371] ז"ל: שאול ועצר רחם ארץ לא שבעה מים ואש לא אמרה הון.

[372] ז"ל: לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל.

[373] בו יומם ולילה.@

[374] ז"ל: בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר. ועי' מלואים אות (מט).

באותו הזמן "וראיתיה לזכר ברית עולם" שבצבעים המאירים הללו, נודע ששכינה עולה לפני ה' במעשים טובים של ישראל. אם לא נראית הקשת בצבעים מאירים, היא רומזת "סכותה בענן לך מעבור תפלה", ונראית בלבוש של ענן שחור. אם קשת [נראית@] בו בצבעים חשוכים היא רומזת [לזה שנאמר@] "אל תראוני שאני שחרחורת". ואם צבעי הקשת מאירים, היא רומזת "שחורה אני ונאוה". "שחורה אני", בענן שחור, "ונאוה" בצבעים יפים מאירים של הקשת, במעשים טובים של ישראל:	נהרין בעננא בההוא זמנא (בראשית ט טז) וראיתיה לזכור ברית עולם דבאלין גוונין נהירין אשתמודע דשכינתא סליקת קדם ה' בעובדין טבין דישראל אם לא איתחזיא קשת דגוונין נהירין איהי קא רמיזת (איכה ג כד) סכותה בענן לך מעבור תפלה ואיתחזיא בלבוש דעננא אוכמא אם קשת ביה בגווני חשיכין איהי קא רמיזת (שיר א ו) אל תראוני שאני שחרחורת ואם גווני דקשת נהירין איהי קא רמיזת (שם א ה) שחורה אני ונאוה שחורה אני בעננא אוכמא ונאוה בגווני שפירין נהירין דקשת בעובדין טבין דישראל:

דאיהי מצוה כו' - ר"ל כמ"ש (סוטה כא ע"א) עבירה מכבה מצוה ואין כו'[375], שהתורה היא שמן, ובלתי שמן נכלה הנר: **ל"ל כבייה עולמית** {ו ע"ב}- וז"ש אש תמיד (ויקרא ו ו), ר"ל עם תורה שנקרא תמיד כנ"ל, לא תכבה: **וכד כו'** - ר"ל שנאמר (תהלים סט יד) ואני תפלתי כו'[376]. אלהים, חסדך, באמת. הן ג' גווניו כידוע, והן נר, שמן ופתילה כנ"ל. דהן לקבל תלת אבהן: **בעננא** - היא לבושי השכינה, **כד סלקא** כנ"ל: **אני בעננא אוכמא** - דל"ל מגרמה כלום (זהר ח"א קפא ע"א) והיא גוון אוכם: **נהירין** – בנר, שמן ופתילה:

ושכר התפלה של התקון הזה, כשיוצאת הנשמה מן הגוף, ללכת לעולם הבא, כמו שהוא כְבד את השכינה, והלביש אותה בכמה עננים של לבושים נכבדים, שנקראו ענני הכבוד. והעלה אותה בתפלתו לקדוש ברוך הוא, בשירות וזמירות ותשבחות והודאות, שהתפלה כך מעלה אותה הקדוש ברוך הוא, לעולם הבא, לנשמתו בלבוש ענני הכבוד, ובכמה שירות ותשבחות והודאות, כדוגמא שיצאו ישראל ממצרים בענני כבוד ובנגון, זהו שנאמר "אז ישיר משה ובני ישראל וגו'".	ואגרא דצלותא דתקונא דא כד נפקת נשמתא מן גופא לאזלא לעלמא דאתי כמה דאיהו אוקיר לשכינתא ולביש לה בכמה עננין דלבושין {ו ע"ב} יקירין דאיתקריאו ענני יקר וסליק לה בצלותיה לגבי קב"ה בשירין וזמירות ותשבחות והודאות דצלותא הכי סליק לה קב"ה לעלמא דאתי לנשמתיה בלבוש ענני יקר ובכמה שירות ותשבחות והודאות כגוונא דנפקו ישראל ממצרים בענני יקר ובניגונא הה"ד (שמות טו א) אז ישיר משה ובני וגו':

בשירין - שירת הים: **וזמירות** - פסוקי דזמרה: **ותשבחות** - ג' ברכות הראשונות: **והודאות** - ג' אחרונות:

וכמו שמעלה אותה בכמה מחנות של מלאכים, ומוריד אליה את מחנות הקדוש ברוך הוא לפניה@ והקדוש ברוך הוא עמהם, כך מעלה את הנשמה מן הגוף עם/ב@ מחנות השכינה ויורד הקדוש ברוך הוא לפניה עם/ב@ מחנותיו. וכמו שמעטר את הקדוש ברוך הוא בתפילין של ראש, ומתקן לו כסא בציצית, כמו שבארוה "והוכן בחסד	וכמה דסליק לה בכמה משריין[377] דמלאכים ונחית לגבה משריין דקב"ה לקדמותה וקב"ה עמהון הכי סליק לנשמתא מן גופא במשריין דשכינתא ונחית קב"ה לקדמותה במשריין דיליה וכמה דאעטר לקב"ה בתפילין[378] דרישא ואתקין לי' כורסייא בציצית[379] כמה דאוקמוה (ישעיה טז ה) והוכן בחסד כסא הכי קב"ה תקן

[375] עבירה מכבה תורה.@

[376] זה המשך לשונו: לך ה' עת רצון אלהים ברב חסדך עננני באמת ישעך.

[377] עי' לקמן יג ע"ג שמשריה הם בעשיה.

[378] ותקן ליה לירה במזוזה ומעטר ליה בכתרא ליליה (נוסף בכתיבה).

[379] עי' תיקו"ז כז ע"א: צדיקים גמורים דמתקנין כרסיא לקודשא בריך הוא בציצית ונחתין ליה בתפלין.

כסא", כך הקדוש ברוך הוא מתקן לנשמתו כסא, ומתקן לו דירה עם מזוזה, ומעטר אותו בכתר שלו.	לנשמתיה כורסייא ותקן ליה דירה במזוזה ואעטר ליה בכתרא דיליה[380]:

ותקן ליה דירה עמיה - צ"ל למעלה, אחר תיבות בתפילין דרישא. והן ג' דברים בגופו ובלבושו ובדירתו שאמרו חז"ל (מנחתו מג ע"ב) **חביבין ישראל שסיבבן כו'**[381]:

וכמו שקשר את השכינה עם הקדוש ברוך הוא בקשר של תפלין ומייחד אותה בו, כך הרוח שלו קשורה עם הנפש והנשמה עם בעלה, שהוא אדם, ומתקן לו דירה עמו. והסימן "נר ה' נשמת אדם", נ"ר נפ"ש רו"ח, והם אצילות של השכינה והעמוד האמצעי שכולל שש ספירות. נשמת אדם, האצילות של האם העליונה, וחכמה, ששם מ"ה, שהוא אדם הראשון, המחשבה. כתר עליון, תפלין על ראש האב והאם, ולכן נאמר באדם (מגילה יב ע"ב) במדה שאדם מודד בה מודדים לו. ובשביל בני האדם נאמר "כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו", ולא עוד אלא מי שמשתדל בתורה יש לו חרות.	וכמה דקשר לשכינתא בקב"ה בקישורא דתפילין ומייחד לה ביה הכי רוחא דילי' קשיר עם נפשא ונשמתא עם בעלה דאיהו אדם ותקין לה דירה עמיה[382] וסימנא (משלי כ כז) נר ה' נשמת אדם נר נ"פש ר"וח ואינון אצילות דשכינתא ועמודא אמצעיתא דכליל שית ספירן נשמת אדם אצילותא דאימא עילאה וחכמה דתמן מ"ה דאיהו אדם קדמאה מחשבה כתר עילאה תפילין על רישא דאבא ואימא ובג"ד אתמר בבר נש במדה שאדם מודד בה מודדין לו ובגינהון דבני נשא אתמר (שמואל א' ב ל) כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו ולא עוד אלא מאן דישתדל באורייתא אית ליה חירו:

עם בעלה - ר"ל נשמה לנשמה, שאמר בזוהר רות (סא ע"ב) שהוא אלימלך איש נעמי: **דאיהו אדם וסימנא כו'** - ר"ל אדם שנאמר בפסוק הזה: **ותקין לה דירה עמיה** - צ"ל אחר תיבות לנשמתא כורסייא: **דתמן מה** - ר"ל בתיבת חכמ"ה גימ' אדם כמ"ש לעיל (ה ע"ב PERL אמר ע"ג$): **דאיהו אדם קדמאה** - קודם לעד"א, שנקרא ג"כ אדם. וישראל בדרגא דעד"א, שנאמר עליהן (יחזקאל לד לא) אדם אתם. וחכמה אדם הראשון בדרגיה כידוע (זהר ח"א עה ע"ב, תיקו"ז קיז ע"א, קכז ע"א), **וזהו** "נר" שכינה, "ה'" עד"א, "נשמת אדם" או"א. והן בתפילין של יד עם הקשר של יד, זו"נ. ותפילין של ראש עם הקשר של ראש, או"א, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (י ע"ב): **מחשבה** - ר"ל כוונת התפילין, והוא רמוז בפסוק הנ"ל, חופש[383] כל, וכן התפשטות הכתר בכל הספירות: **ולא עוד אלא כו'** - קאי לעיל, דאמר **ובזמנא דצלותא כו'**, והולך ומפרש כל הענין, ועכשיו חוזר לענין הראשון במעלת התורה:

וכעת צריך לפרש על פה, שעולה התפלה ממנה, כצפור וכיונה וכנשר. וכשישראל יצאו ממצרים, יצאו כמו יונה שבורחת והנץ היה רודף אחריה. כך יש תפלה, שמהצד שלו השכינה פורחת בה כיונה, וסמא"ל וצבאותיו רודפים אחריה בכמה חטאים, שמלמדים על בעלים של אותה התפלה, ומלמד אותם בגבורה, לעכב את השכינה שם, שלא תעלה לקדוש ברוך הוא, באותה התפלה. וזוהי תפלת ישראל על הים, שהיו בלי זכות של תורה ומעשים טובים "והמים להם חומה", וכך הם התפלות מעוכבות/מתעכבות@. ואם בעל	וכען צריך לפרשא על פומא דסליקא צלותא מינה כצפור וכיונה וכנשרא וישראל כד נפקו ממצרים נפקו כיונה דברח' ונץ הוה רדיף אבתרה הכי אית צלותא דמסטרא דיליה שכינתא איהי פרחא בה כיונה וסמאל וחייליה רדפין אבתראה בכמה חובין דאולפין על מארי דההיא צלותא ואוליף לון בגבורה לעכבא שכינתא תמן דלא סלקא לקב"ה בההוא צלותא ואיהו ההוא צלותא דישראל על ימא דהוו בלא זכו דאורייתא ועובדין טבין והמים להם חומה (שמות יד כב) והכי אינון צלותין

---

[380] "ותקן ליה דירה במזוזה ומעטר ליה בכתרא דיליה" נמחק ברבינו, ובמקומו מיתא "ותקין לה דירה עמיה".

[381] ז"ל: חביבין ישראל שסיבבן הקדוש ברוך הוא במצות, תפילין בראשיהן ותפילין בזרועותיהן וציצית בבגדיהן ומזוזה לפתחיהן.

[382] ותקין לה דירה עמיה (נמחק ברבינו).

[383] *##

התפלות חוזרים בתשובה, הוא שאומר לשליח התפלות, מטטרו"ן, "מה תצעק אלי", אמור לתפלות לנסע במסעיהם, זהו שנאמר "דבר אל בני ישראל ויסעו".	מעוכבין ואם חזרין בתיובתא מארי דצלותין איהו דאמר לגבי שלוחא דצלותין מטטרון מה תצעק אלי (שם טו) מלל לצלותין דנטלין במטלנותהון דה"ד (שם) דבר אל בני ישׂראל ויסעו:

וכען צריך כו׳ - שע"כ פירש התפלה עצמה, ועכשיו מפרש פה המתפלל. ויתפרש הפסוק (ישעיה יט א) ובא מצרים כו׳[384]. וז"ש **כד נפקו ממצרים כו׳ מה עבד טבע רישיה בטיט כו׳**, וכן בתפלה, להמעכב התפלה דומה לשר מצרים, וזה (ישעיה יט א) ובא מצרים ונעו כו׳: **בגבורה -** ר"ל דשם קיטרג, ושם עליית השכינה, כמ"ש לעיל שהיא נר, מסט׳ דשמאלא: **בלא זכו דאורייתא ועובדין טבין -** דמצוה ותורה הן מסטרא דשמאלא וימינא כנ"ל, וז"ש (שמות יד כב) והמים כו׳ מימינם ומשמאלם, ור"ל המים חומה כנ"ל, **ולית מטרא אלא כו׳ וסליקו דילה בעובדין,** וז"ש **דאורייתא ועובדין כו׳: מארי׳ {ו ע"ג} דצלותין -** הקב"ה:

[משל] לאדם שהלך בדרך ורדף אחריו אותו בעל מסי המלך, ואחז בו עד שפורע "מִנְדָּה בְּלוֹ וַהֲלָךְ". משום שברח, הוא צווח למי שמוציא אותו, יבא אדונו ויאמר, אמר לו "שילך לדרכו שאני פרעתיו". בא [בעל המסים], מה עשה, הטביע ראשו בטיט והרג אותו. כך הקדוש ברוך הוא עשה במצרים, זהו שנאמר "מרכבות פרעה וגו׳ טבעו בים סוף", ומי גרם שרודפים אחרי ישראל, משום שטרם היתה להם תורה, לא היה שטר שחרור, משום שתורה היא שטר חרות לבני אדם מיצר הרע וממלאך המות ומכל מקטרגי העולם, זהו שנאמר "והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת". וזו האם העליונה, שנת החמשים, שמשם תורה, שהיא העמוד האמצעי, שנקראת חרות, שמשם נתנה ליונה הקדושה, שהיא השכינה, שמצדה נקראו ישראל יונה.	לבר נש דאזיל באורחא ורדיף אבתריה ההוא {ו ע"ג} מארי מנדה דמלכא ואחיד ביה עד דפרע מנדה בלו והלך (עזרא ד יג)[385] בגין דברח איהו צווח למאן דאפיק ליה ייתי מארי׳ ויימא אימא ליה דיזיל לאורחי׳ דאנא פרעתיה אתא מה עבד טבע רישיה בטיט וקטל ליה הכי קב"ה עבד במצראי ה"ד (שמות טו ד) מרכבות פרעה וגו׳ טבעו בים סוף ומאן גרים דרדפין אבתרייהו דישראל בגין דעד דלא הוה לון אורייתא לא הוה לון שטר חירו בגין דאורייתא איהי שטר חירו לבר נש מיצר הרע וממלאך המות ומכל מקטרגי דעלמא ה"ד (שם לב טז) והמכתב מכתב אלהים[386] הוא חרות על הלוחות ודא אימא עילאה שנת החמשים דמתמן אורייתא דאיהו עמודא דאמצעיתא אתקרי חירו דמתמן אתייהיב (חסר כאן[387]) לגבי יונה קדישא דאיהי שכינתא דמסטר׳ איתקריאו ישראל יונה:

איהו צוח למאן דאפיק ליה - ר"ל למשה רבינו ע"ה במצרים ובתפלה למטטרון: **ייתי מאריה ויימא -** ר"ל הקב"ה, ור"ל שיאמר הקב"ה למט"ט, שמט"ט יאמר להמעכב, שהקב"ה שילם בעבורו. וז"ש **אימא ליה**, ר"ל שהקב"ה יאמר למט"ט, אמור לו כו׳: **אתא -** הקב"ה: **מה עבד כו׳ -** וכן בתפלה, וז"ש ונעו אלילי מצרים כו׳, וכל זה פירש כיונה וכצפור היא הנופלת בידו, כמ"ש (משלי ז כג)[388] צפור אל פח. וכד חזרין בתיובתא, הפח נשבר (תהלים קכד ז)[389], כמ"ש נפשנו, והוא

---

[384] ז"ל בשלימות: משא מצרים הנה ה׳ רכב על עב קל ובא מצרים ונעו אלילי מצרים מפניו ולבב מצרים ימס בקרבו.
עי׳ שמות יד יז: ואני הנני מחזק את לב מצרים ויבאו אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל חילו ברכבו ובפרשיו.

[385] ז"ל: כען ידיע להוא למלכא די הן קריתא דך תתבנא ושוריה ישתכללון מנדה בלו והלך לא ינתנון ואפתם מלכים תהנזק. פי׳ רש"י: כען ידיע - עתה ידוע יהיה למלך. די הן קריתא דך תתבנא - אשר אם העיר הזאת תבנה. דך - זאת. ושוריא יתשכללון - והחומות יהיו מיוסדות. מנדה בלו והלך - מיני מסים הם וכסף גולגולת. לא יתנון - לא יתנו עוד מס. ואפתום מלכין תהנזיק - ומס המלכים תוזק שלא יתנו עוד מס למלכים.

[386] עי׳ תיקו"ז קא ע"ב וזהר ח"ב פד ע"ב.

[387] לְוריית֯א (רכינו ולפ"מ).

[388] עי׳ משלי (ז כג) עד יפלח חץ כבדו כמהר צפור אל פח ולא ידע כי בנפשו הוא.

התפלה, כמ"ש (שמואל א' א טו)[390] אשפוך נפשי, כצפור נמלטה כו' (תהלים קכד ז)[391]: **שנת החמשים** - דביה דרור: ***דמתמן אתייהיב** - צ"ל כאן אורייתא לגבי כו':

וכך, כשתפלה, שהיא יונה, עולה בתורה, מה נאמר בו "כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון כי הלך לפניכם ה' וגו'", ואלו הן התפלות של בעלי התורה, שעולה כנשר, שאינו פוחד מכל עופות העולם. ומהצד שלהם (של התפלה) המלכה היא "דרך הנשר בשמים". ויש אומרים כך, והכל אמת. ומצדם של בעלי המקרא, עולה התפלה כמו צפור. ומצדם של בעלי המשנה עולה כמו יונה. ומצדם של בעלי קבלה עולה כמו נשר, מלכה על הכל.	והכי כד צלותא דאיהי יונה סליק' באורייתא מה כתיב בה (ישעיה נב יב) כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון כי הולך לפניכם ה' וגו' ואלין אינון צלותין דמארי דאורייתא דסליק כנשרא דלא דחלת מכל עופין דעלמא ומסטרא (נ"א צלותא) דאינון איהי מטרוניתא (משלי ל יט) דרך הנשר בשמים ואית דיימא הכי וכלא קשוט ומסטרא דמארי מקרא סליקת צלותא כצפור ומסטרא דמארי משנה סליקת כיונה ומסטרא דמארי קבלה סליקת כנשרא מטרוניתא על כלא[392]:

כי לא בחפזון כו' - דגאולה אחרונה יהיה באורייתא, לכך לא יהיה במנוסה, כמ"ש בהקדמת תיקו"ד (טז ע"ב)[393]: **כנשרא** - שהוא מסט' דאימא עילאה, כמ"ש לעיל (ב ע"ב): **בשמים** - ר"ל שהיא סלקת לשמים: **וכולא קשוט** - ר"ל כי שני הפירושים הם א': **מסטרא כו'** - דצפור יונה נשר, הוא שכינה מסט' דעשיה יצירה בריאה, כמ"ש בתיקון י' (כו ע"ג[394]PERL כד ע"ב$):

אבל מצדם של אלו שאין בהם מקרא משנה וקבלה, שהם עמי הארץ, אין לה עליה בהם. ולכן אמר קהלת בדרך רמז "מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ". "ורוח הבהמה", אלו הם עמי הארץ. ולפעמים יוצאים מהם זרע מעולה, בני תורה, לעלות בהם, ולכן בארו בעלי המשנה (סנהדרין צו ע"א) הזהרו בעמי [בבני עמי – נוסח הגמ'@] הארץ שלפעמים יוצאים מהם בנים מעולים בעלי תורה.	אבל מסטרא דאלין דלית בהו מקרא משנה [עד ע"ג] וקבלה דאינון עמי הארץ לית לה סליקו בהון ובג"ד אמר קהל' באורח רמיזא (קהלת ג כא) כי מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ ורוח הבהמה אלין אינון עמי הארץ ולזמנין נפקין מנייהו זרעא מעלייא בני תורה לאסתלקא בהון ובג"ד אוקמוה מ"מ הזהרו בעמי הארץ דלזמנין נפקין מנהון בני מעלייא מארי אורייתא:

רוח - הוא רוחא דקודשא, שכינתא, כמ"ש בסמוך לקמן: **ולזמנין כו'** - וז"ש בקהלת (ג כא-כב)[395] מי יודע כו' וראיתי כי אין טוב כו'. ור"ל אע"ג דלזמנין נפקי מיניה זרעא כו', מ"מ טוב לשמוח במעשיו כי מי יביאנו כו':

קם המנורה הקדושה וכל המחנות לנשק אותו הזקן. פרח. אמר רבי	קם בוצינא קדישא וכלהו משריין[396] לנשקא ההוא סבא[397] פרח אמר ר' שמעון ודאי[398]

---

[389] עי' תהילים (קכד ז) נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים הפח נשבר ואנחנו נמלטנו.@

[390] ז"ל: ותען חנה ותאמר לא אדני אשה קשת רוח אנכי ויין ושכר לא שתיתי ואשפך את נפשי לפני ה'.

[391] ז"ל: נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים הפח נשבר ואנחנו נמלטנו.

[392] ג' מדרגות$.

[393] עי' מלואים אות (נ).

[394] **ובהאי נשר תליין כו'** - שהוא כללא דג' אותיות יה"ו, שבהם תליין בני חיי ומזוני, כמ"ש בתז"ח (טז ע"ג).

[395] ז"ל: מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ. וראיתי כי אין טוב מאשר ישמח האדם במעשיו כי הוא חלקו כי מי יביאנו לראות במה שיהיה אחריו.

[396] עי' לקמן יג ע"ג שמשריה הם בעשיה.

שמעון, ודאי אותו הזקן לא רצה ליטול שכר מאתנו, לנשק אותו, ולכן פרח, אשרי חלקנו, שזכינו לשמוע שכר של מצות תפלה בעולם הבא.	ההוא סבא לא בעא לנטלא אגרא מינן לנשקא ליה ובגין דא פרח זכאה חולקנא דזכינא למשמע אגרא דפקודא דצלותא בעלמא דאתי:
קם רבי אלעזר ואמר, אבא, מי היה אותו הזקן. אמר, ודאי רב המנונא סבא, הנודע שנשמתו ירדה מלבשת באויר של ההבל של התורה, שבזמן שהצדיקים עוסקים בתורה, כל ההבלים האלו שעולים מפיהם בתורה, כמה נשמות של אותו העולם רוכבים עליהם ומתלבשים בהם. והקולות והדבורים של התורה נעשים להם כמו סוסים, ורוכבים עליהם ויורדים בעולם הזה, ואפילו המלאכים וכל שכן בחיבור הזה ובבעלי החבור הזה, שבו הקדוש ברוך הוא הטה השמים ושמי השמים כדוגמת סיני.	קם ר' אלעזר ואמר אבא מאן הוה ההוא סבא אמר ודאי רב המנונ' סבא אשתמודע דנשמתי' נחתא מתלבשא באוירא דהבל דאורייתא דבזמנא דצדיקייא מתעסקין באורייתא כל אלין הבלים דסלקין מפומיהון באורייתא כמה נשמתין דההוא עלמא {ו ע"ד} רכבן עלייהו ומתלבשין בהו וקלין ודבורין דאורייתא אתעבידו לון כסוסוון ורכבין עלייהו ונחתין בהאי עלמא ואפי' מלאכין וכל שכן בחיבורא דא ובמאריה דהאי חבורא דביה קב"ה הטה השמים ושמי השמים כגוונא דסיני:

כל אלין הבלים כו' וקלין כו' - ר"ל שהבל נעשה להם גוף, ודבור נפש, וקול רוח, והנשמה רוכבת עליהם כידוע. והן נגד הכסא ומלכות ות"ת[399], והנשמה נגד בינה: **ואפילו מלאכין** - שהן לא היו בגוף, מ"מ מתלבשין ובאין: **ובמאריה כו'** - ר"ל רעיא מהימנא[400]: **דביה** - ר"ל רע"מ: **השמים ושמי השמים** - יסוד ות"ת[401] ובהן מקימין השכינה: **כגוונא דסיני** - כמו שמפרש והולך דפומיה סיני:

והוא ירד עליו להקים שכינתו, בששים רבוא של מלאכים ובכל הנשמות שנבראו ושעתידות להיברא זהו שנאמר "כי את אשר ישנו פה עמנו וגו'". ובנשמות האצילות של פיו, היא סיני. והקול שלו בא כדוגמת הקול של אדונו, שנאמר בו "קול דברים אתם שומעים", וכל דבור ודבור נעשה ממנו מלאך, ונשמתו, בגללה מכריזים למעלה כשעולה בכל לילה (MOSSAAD$) תנו כבוד לדיוקן המלך.	ואיהו נחית עליה לאקמא שכינתיה בשתין רבוא דמלאכין ובכל נשמתין דאתבריאו ועתידין למברי הה"ד (דברים כט יד) כי את אשר ישנו פה עמנו וגו' ובנשמתין דאצילות דפומיה איהי סיני וקלא דיליה אתא בגוונ' דקלא דמארי' דאיתמר ביה (שם ד יב) קול דברים אתם שומעים וכל דבור ודבור אתעביד מיניה מלאך ונשמתא דיליה בגינה מכריזין לעילא כד סלקא בכל ליליא הבו יקרא לדיוקנא דמלכא[402]:

בשתין רבוא כו' - כידוע שס' רבוא מרכבות ירדו בהר סיני[403], והוא מסט' דעד"א. שמט"ט הוא ס' רבוא מרכבות, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (ה ע"א)[404]: **ובנשמתין דאצילות** - לפי שאמר

---

[397] עי' לקמן י ע"ג ז"ל, סבא כו' - ר"ל אדה"ר שהוא דרגא דחכמה ישראל סבא, ועי' עוד שם לט ע"ב. ועי' שם מט ע"א וז"ל סבא עילאה - אדה"ר כמ"ש לקמן והוא עילאה על כל, עכ"ל.
עי' שער מאמרי רשב"י הוב"ד לעיל הערה 78.

[398] עי' בדברי רבינו תיקו"ז צט ע"ב ש"ודאי" לשון "כידוע".

[399] עי' זהר ח"א קמה ע"א שקול הוא בחי' ו"ק ודיבור בחי' נוק'.

[400] פי' ספר זה רע"מ או שהמאריה הוא גלגול של משה רבינו.*## פשטות השני, ואולי הבחי' רע"מ היא דכר כלפי השכינה. $

[401] עי' זהר ח"א מא ע"ב שת"ת מכונה שמי השמים כלפי שמים שהיא נוק' שלו, ורקיע הוא יסוד (זהר ח"ג רלו ע"א), ועי' דברי רבינו בתיקו"ז א ע"א.

[402] עי' תיקו"ז קנג ע"ב.

[403] צ"ע כוונתו, עי' שבת פח ע"א: דרש רבי סימאי: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו ששים ריבוא של מלאכי השרת, לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. וכיון שחטאו ישראל, ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה, ופירקום. שנאמר ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב, ע"כ. ועי' זהר ח"ב רד ע"א ששים מרכבות יורדים לאדם הנכנס לעולם הבא, ועיי"ש רה ע"ב.

דאיתבריאו, אמר כאן הוא הדין דאצילותא: {ו ע"ד} **קול דברים** - ר"ל שהקול, ת"ת, נשמע מגו דברים, מלכות. כן קולו נשמע מפיו, שפיו הוא סיני, מלכות (זהר ח"א רס ע"ב), כמ"ש (אבות פ"א מ"א) משה קבל תורה מסיני, ר"ל ממלכות: **וכל דבור כו'** - כגוונא דמאריה, כמ"ש (חגיגה יד ע"א)[405] כל דבור כו': **ונשמתא כו'** — שעד כאן פירש קול ודבור, שהן נפש ורוח, עכשיו מפ' שנשמתא בדיוקנא דמלכא:

בינתים, הנה הרועה הנאמן בא, נטל מקלע בידו, פתח ואמר, זַרְקָא מקף ו שׁוּפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָּא, נטל שלש אבנים וזרק אותן למעלה, וכשזרק אותן, נעשו אבן אחת. ואמר לראשי הישיבה, קבלו אליכם את האבן הזו, שהרי השכינה בגלות, ואין בכם מי שיתעורר@ אליה, לרצותה לבעלה. ולא עוד אלא כמה בעלי מדרשות, שהם חברים אצלכם, צווחים בכל יום ולילה בתורה שבעל פה בכמה קושיות, וצווחים בה כמו כלבים שאומרים הב הב, כדוגמת הגיהנם שצווח הב הב, זהו שנאמר "לעלוקה שתי בנות הב הב", תן לנו עשר בעולם הזה, תן לנו עושר בעולם הבא, כמו שבארוה (אבות פ"ב מט"ז) למד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה.

אדהכי הא רעיא מהימנא[406] **קא אתי נטל קרטא בידה פתח ואמר זרקא מקף שופר הולך סגולתא**[407] **נטיל תלת אבנין וזריק לון לגבי עלא וכד זריק לון אתעבידו אבנא חדא ואמר למארי מתיבתא קבילו האי אבנא לגביכו דהא שכינתא איהי בגלותא ולית בכו מאן דיתער לגבה לרצאה לה לגבי בעלה ולא עוד אלא כמה מארי מדרשות דאנון חברין לגביכו צוחין בכל יומא וליליא באוריתא דבעל פה בכמה קושין וצוחין בה ככלבין דאמרין הב הב כגוונא דגיהנם דצוח הב הב הדא הוא דכתיב (משלי ל טו) לעלקה שתי בנות הב הב לן עותרא בעלמא דין הב לן עותרא בעלמא דאתי כמה דאוקמוה למד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה**[408]:

קרטא - ר"ל קלע, להלחם עם הס"א, לסלקא השכינה, והן בטעמים, כמ"ש בתיקון ה' (כב ע"א) דטעמים הן מאני קרבא[409]: **מקף שופר הולך** - ר"ל מונח[410] שלפני סגולתא: **נטיל תלת אבנין** - שכינתא מסט' דחג"ת היא סגולתא, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (ד ע"ב), שצריך לאיתערא לשכינתא מסטרא דחג"ת לגבי בעלה[411], כמ"ש בסמוך לקמן **שכינתא מסט' דחסד כו'**: **וזריק לון כו'** - ר"ל

---

[404] ז"ל: מאי כבר דא מטטרון רכב לעמודא דאמצעיתא וירכב על כרוב ויעף (תהלים יח יא) ואיהו רכב אש וסוסי אש (מלכים ב' ב יא) כליל שתין רבוא מרכבות ומסטרא דצדיק חי עלמין הוא כליל י"ח רבוא מרכבות והיינו רכב אלהים רבותים אלפי שנאן.

[405] ז"ל: אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל דיבור ודיבור שיוצא מפי הקדוש ברוך הוא נברא ממנו מלאך אחד שנאמר בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם וכו'.

[406] עי' לעיל הערה 316

[407] עי' זהר ח"א כד ע"א: כד בר נש בעי לסלקא צלותיה בכל תנועין אי חיויא בעי לקטרגא לצלותא צריך למעבד ליה קירטא ורזא דמלה זרקא מקף שופר הולך סגולתא.

תרגום: $

מאיר הזהר: עי' ע"ח טנת"א פרק ו' שמפרש דהוא אור חוזר [דהיינו שהוא פונה כלפי מעלה היפך הסגול שפונה כלפי מטה], והוא בסוד רוח, שהמה הי"ס העיקריים, והם כלל הגדלות [שהרי קטנות אינה פועלת מעצמה כלום, ורק מקבלת. ועיקר המעלה של גדלות הוא הכח העצמי להשפיע, וכל השפעה שאנו משפיעים כלפי מעלה היא בסוד אור חוזר, בכך שמעלים תיקונים למעלה] (ביאורים ח"א פ ע"ב).

ועי' לקמן ז ע"ג.

[408] ז"ל: הוא היה אומר, לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין לבטל ממנה. אם למדת תורה הרבה, נותנים לך שכר הרבה. ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעלתך. ודע, מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבוא.

[409] ז"ל רבינו שם: **טעמי אינון מאני קרבא** - כמ"ש לקמן (סח ע"א) ובתז"ח (ו ע"ד) **פתח ואמר זרקא כו'**, והוא במלכות מסט' דכתר, דכד סלקא לשם, אתמר עלה (דניאל ב לד) עד די התגזרת כו' ומחת לצלמא כו' כנ"ל (כא ע"א), וצלמא הוא אדם בליעל כידוע (ע"ח סדר אצילות בקיצור ב).

[410] מה שמכונה שופר הולך אצל הספרדים מוכנה מונח אצל האשכנזים.

[411] ועי' זהר ח"א יא ע"א: ואני ברוב חסדך אבא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך הכי אוקמוה לא לבעי ליה לבר נש לאעלא לבי כנישתא אלא אי אמליך בקדמיתא באברהם יצחק (ויעקב) בגין דאינון תקינו צלותא לקמי קב"ה הה"ד ואני ברוב חסדך אבא ביתך דא אברהם

לכתר עליון, ששם כל הספירות נכללין בא'. וז"ש **וכד זריק כו'** - ושם מחת לצלמא, כמ"ש בתיקון ו' (תיקון י' כה ע"ב) והיא נקראת שופר הולך, שהולכת בגלותא. והיא סגולתא כנ"ל, וצריך לזרקא לעיל, כנ"ל, **וזה זרקא כו',** וז"ש **דהא שכינתא כו'**: **קבילו האי כו'** - לתקנא לגבי בעלה: **דאינון חברין כו'** - כמ"ש (שיה"ש ה יג) היושבת בגנים חברים כו'[412]. שאומרים לאדם בעוה"ז, אותם צדיקים היושבים בג"ע, שהן חברים שלך, מקשיבים כו': **הב לן עותרא כו' הב כו'** - ושניהן יורדין לגיהנם, כמ"ש לקמן **ואלין דלא משתדלין כו'** לדראון עולם, וז"ש לעיל בסמוך, **כגוונא דגיהנם דצוח הב הב כו',** ב' הכתות האלו. וז"ש **ככלבין, כגוונא דגיהנם,** שהן בעה"ז ובעה"ב נגד ב' כתות האלו:

ואין מי שיעסוק בתורה להעלות בה השכינה מהגלות, וליחד אותה עם בעלה, משום שהם אטומי עינים וסתומי לב, ולכן יוצא קול בכל לילה, כשיורד הקדוש ברוך הוא לגן עדן, שעולות הנשמות לפניו. ואותו הקול אומר@ פסוק כמו שנאמר "קול אומר קרא" לך ואמור להם שיעסקו בתורה, לחבר השכינה עם הקדוש ברוך הוא.	ולית מאן דישתדל באורייתא לסלקא בה שכינתא מן גלותא וליחדא לה עם בעלה דאינון אטימין דעיינין סתימין דלבא[413] ובגין דא קלא נפק בכל ליליא כד נחית קב"ה בגנתא דעדן דסלקין נשמתין קמיה וההוא קלא אמרי קרא כדכתיב (ישעיה מ ו)[414] קול אומר קרא זיל ואימא לון דישתדלון באורייתא לחברא שכינתא עם קב"ה:

אטימין כו' - כמ"ש (משלי כג כו[415]) תנה עינך ולבך לי כו'. ועין להבין העה"ז ולב העה"ב, והן נגד ב' כתות הנ"ל:

כדוגמת דוד, שאמר "אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה'", והוא היה עוסק בתורה לחבר את האם, שנאמר בה "ואל תטש תורת אמך", עם בעלה.	כגוונא דדוד דאמר (תהלים קלב ד) **אם אתן** שנת לעיני לעפעפי תנומה עד **אמצא** מקום לה' **ואיהו** הוה משתדל **באורייתא לחברא אימא** דאתמר בה (משלי א ח) **ואל תטוש תורת אמך עם** בעלה:

מקום - לה': השכינה[416]: - בעלה: **תורת אמך כו'** - כמו שמפרש והולך, מסטרא דת"ת, וז"ש **דהא כו'**:

שהרי השכינה, מצד של החסד נקראת גמילות חסדים. ומצד הגבורה נקראת עקידה וקרבן. ומצד העמוד האמצעי, נקראת תורה, ואין מי שיעיר אותה במדות הללו לבעלה, זהו שנאמר "אין מנהל לה וגו'", ולכן	דהא שכינתא מסטרא דחסד אתקריאת גמילות חסדים ומסטרא דגבור' אתקריאת עקיד' וקורבנא ומסטרא דעמודא דאמצעיתא אתקריאת תורה ולית מאן דיתער לה באלין מדות לגבי בעלה הה"ד (ישעיה נא יח)[417] **אין**

אשתחוה אל היכל קדשך ודא יצחק ביראתך דא יעקב (ביראתך דא יצחק) ובעי לאכללא לון ברישא ובתר כן ייעול לבי כנישתא ויצלי צלותיה כדין כתיב (ישעיה מט ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

תרגום: $

[412] עי' זהר ח"א צב ע"א: זכאה חולקיה דבר נש דקאים לאשתעשע באורייתא דהא קב"ה וכל צדיקיא דבגנתא דעדן כלהו צייתין לקליה הה"ד (שיר ח יג) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני

תרגום: $

ביאור: דעדן - פי' קב"ה היא רחל שיורדת לבריאה וכל הצדיקים שבג"ע העליון שהיא בריאה וכו' ז"א ורחל אינם מזדווגים ואלו הם ששומעים קול העוסקים בתורה אחר חצות (מ"מ).

[413] נגד י"ה, אמר סתימין עיינין ביו"ד, אטימין דלבא שהוא באזן ה', דלבא תליא ג"כ בה' בינה, לב מבין (ברכות סא ע"א) (בהגר"א על תיקו"ז פא ע"ג).

עי' לקמן הערה **1036**.

[414] ז"ל: קול אֹמֵר קְרָא ואמר מה אקרא כל הבשר חציר וכל חסדו כציץ השדה.

[415] ז"ל: תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תרצנה [תצרנה].

[416] עי' תיקו"ז עה ע"א.

[417] ז"ל: אין מנהל לה מכל בנים ילדה ואין מחזיק בידה מכל בנים גדלה.

הקול אומר "מה אקרא כל הבשר חציר", שלא משתדלים אלא לזבוח בשר, ואלו הם עמי הארץ.	מנהל לה וגו' ובג"ד קל**א אמר** (שם מ ו)[418] **מה אקרא כל הבשר חציר דל**א **משתדלין אל**א **לדבח**א **בשר**א **ואל**ין **אינון** {ז ע"א} **עמי האר**ץ:

עקידה וקורבנא - ר"ל שימסור נפש בשבילה, ויעקוד יצר הרע, שהוא קץ כל בשר (בראשית ו יג):
הה"ד כו' - מכל בנים ילדה, שהן ישראל: **אלא לדבחא בשרא {ז ע"א}** - היפוך עקידה וקורבנא דלעיל:

ואלו שעוסקים בגמילות חסד, ובתורה לא עוסקים, אלא לעצמם ובשבילם, נאמר "וכל חסדו כציץ השדה". וכל אלו שלא עוסקים בה לשמה, רוח הקודש, שהיא השכינה, לא שורה עליהם, זהו שנאמר "ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב".	ואלין דמשתדלין בגמילות חסדים ובאורייתא **לא** משתדלין **אלא** לגרמייהו ובגינייהו **אתמר** (שם מ ו) וכל חסדו כציץ השדה וכל **אלין דל**א משתדלין בה לשמה[419] רוח**א** דקודש**א**[420] **דאיהי שכינת**א **ל**א **שרי**א עלייהו הה"ד (תהלים עח לט)[421] ויזכור כי בשר המה רוח הולך **ול**א **ישוב**:

ואלין דמשתדלין כו' - הכל היפוך ג' מדות של חג"ת, סגולתא: **כציץ השדה** - שהן יכלו כנ"ל: **וכל אלין כו'** - שעל כולם נאמר כל הבשר, וכל חסדו של הבשר, שהן ת"ח וגומלי חסדים, שתורה מימין, כציץ כו', וכולם נקראין בשר, וז"ש **כי בשר כו'**:

ויש שלא עוסקים בתורה שבעל פה לשמה, ונאמר בהם "וימררו את חייהם בעבודה קשה", זו קושיה. "בחומר", זה קל וחומר. "ובלבנים", בליבון ההלכות, שעליהם נאמר "ותוכן לבנים תתנו". "וכל עבודה בשדה", זו בריית**א**. "את כל עבודתם", זו פסקה. "אשר עבדו בהם בפרך", פרכה. כשהגיעו לעומקה של הלכה,	**ואי**ת **דל**א משתדלין **באורייתא** דבעל פה לשמה **ואיתמר** בהון (שמות א יד) **וימררו את** חייהם בעבודה קשה **דא** קושי**א**[422] בחומר **דא** קל וחומר ובלבנים בליבון ההלכות[423] דעלייהו **אתמר** (שם ה יח) ותוכן לבנים תתנו (שמות א יד) וכל עבודה בשדה **דא** בריית**א**[424] **את** כל עבודתם (שם) **דא** פיסק**א**[425] **אשר** עבדו בהם

---

[418] ז"ל: קול אמר קרא ואמר מה אקרא כל הבשר חציר וכל חסדו כציץ השדה.

[419] עי' ביאור רבינו על תיקו"ז ב ע"ב: **עסקין באורייתא לשמה** - ר"ל בשביל השכינה, לייחד אותה עם התורה. והענין של לשמה, שלומד על מנת לקיים מצותיה של התורה, והמצות הן בשכינה אם כן הוא לשמה. ועיי"ש נ ע"ג ד"ה זכאין: ב' תורות שבכתב ובע"פ, הם חו"ג, ימינא ושמאלא. והנה לשמה הוא בעמודא דאמצעיתא כליל שניהם, והוא דחילא ורחימא דאו"א, דעמודא דאמצעיתא כוללם.

[420] עי' לקמן מב ע"ב, ועי' לעיל הערה 274.

[421] ז"ל: ויזכר כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב.

[422] הלכה היא מלכות וכל קושיא היא קלי' והוא מסטרא דערב רב שנתערבו בישראל וכו' והתירוץ הוא תיקון הקלי' (יהל אור ח"ג ג ע"ב).

[423] עי' לעיל הערה 321.

[424] עי' זהר ח"ב קי ע"ב: : ואף על גב דקא אמרינן די בגו ההוא אות קיימא קדישא שריא שמא דא בגין דכלהו ׀חיילין׀ נפקי מהאי אות עם כל דא ירכין דאינון קיימין לבר קרינן על שמא ׀דא ואלין׀ (דאלין) אינון דאקרון ברייתי דהא ברייתא לבר ממשנה ׀ומתניתין קיימא לגו ברייתי אקרון ירכין בתי בראי כגוונא די לעילא׀.

תרגום: ואף על גב שאנחנו אומרים שבתוך אותה ברית הקדש שורה השם הזה משום שכל החילות יוצאים מהאות הזו, עם כל זה, הירכים, שהן עומדות בחוץ, קרויות על השם הזה, ואלו הם שנקראים בריתות. שהרי בריתא מחוץ למשנה. משניות עומדות לתוך הבריתות, ונקראות ירכים בתים חיצוניים, כדוגמא שלמעלה.

קיימין לבר - הנפש נהי"ם היא רק השורש למה שלמטה ממדרגת האדם, והיא עומדת בהאדם רק לקשר אותו לכל מה שלמטה ממנו שהוא לקשרו עם הגוף והעולם, ולכן נקרא הנפש לבר מגופיה (וכמ"ש בזוה"ק בראשית כא ע"ב, ופ' תולדות קמו ע"א, ופ' וישלח קסו ע"א, ופ' פקודי רנז ע"ב, ופ' נשא קמג ע"א) (הקדו"ש יז ע"ד).

[425] עי' תיקו"ז נ ע"א: פסק אתקריאת מכמה גוונין אית בני נשא דמשתדלין באוריתא דבעל פה לשמה ואינון בעלי אומנות לגבה אית דפסקין בה אבנין כטורין וסלעין תקיפין ולבתר דפסקין לון

נאמר בהם, אין הלכה כפלוני.	בפרך (שם) פירכא כד מטו לעמקא של הלכה איתמר בהון לית הלכה כפלוני[426]:

דא ברייתא - מלשון בשדה חוץ[427]: **פיסקא[428] -** שכל עבודתם הוא בשבילה, ובשבילה הקשו כמה קושיות[429], וז"ש **אשר עבדו כו' : לית הלכה כו' -** וזה (שמות א יד) **וימררו את חייהם:**

ויש אחרים שעוסקים בה לשמה, המגנים של בית המדרש, שנאמר בהם "אדם כי ימות באהל", כמו שבארוה בעלי המשנה (ברכות סג ע"ב) אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה. ואין מיתה אלא עוני, שבארוה בו (אבות פ"ו מ"ד) פת במלח תאכל.	ואית אחרנין דאינון מארי (תורה)[430] דמשתדלין בה לשמה[431] תריסין[432] דבי מדרשא דאיתמר בהון (במדבר יט יד) **אדם כי ימות באהל** כמה דאוקמוה מארי מתניתין אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה ולית מיתה אלא עוני[433] דאוקמוה ביה פת במלח תאכל:

***ואית אחרנין דמשתדלין בה לשמה מארי תריסין דבי מדרשא דאיתמר כו' -** כצ"ל: **באהל -** הוא בית המדרש: **פת במלח כו' -** שאין לו[434], וכן מים במשורה תשתה:

ועליהם נאמר "יחיו מתיך" אלו שנאמר בהם "אדם כי ימות באהל", שודאי בהם מתקיימת שכינה. ועתיד הקדוש ברוך הוא להחיותם בו@בה. כמו שבארוה (אבות פ"ד מ"ט) כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר וגו'. "נבלתי יקומון", אלו שנאמר בהם "אם נבלת בהתנשא", ואמרו בעלי המשנה (ברכות סג ע"ב) כל המנבל עצמו על התורה לסוף מתנשא.	ועלייהו אתמר (ישעיה כו יט) יחיו מתיך אלין דאתמר בהון אדם כי ימות באהל דודאי[435] בהון אתקיימת שכינתא ועתיד קודשא ב"ה לאחייה לון בה כמה דאוקמוה כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה [עד ע"ד] כו' נבלתי יקומון (שם) אלין דאתמר בהון (משלי ל לב) **אם נבלת בהתנש' ואמרו מארי מתניתין כל המנבל עצמו על התורה לסוף מתנשא:**

סופו לקיימה כו' - בעוה"ב כמ"ש לעיל (ו ע"ד) עותרא בעלמא דאתי: **כל המנבל כו' -** וזהו וחיי **צער תחיה** (אבות פ"ו מ"ד):

"הקיצו ורננו שוכני עפר", אלו שנאמר בהם (אבות פ"ו מ"ד) ועל הארץ תישן, משום ההיא שנאמר בה	הקיצו ורננו שוכני עפר (ישעיה כו יט) **אלין דאתמר בהון ועל האר"ץ תישן בגין ההיא**

מתקנין לון בכמה פרוקין ועלייהו אתמר (דברים כז ו) אבנים שלמות תבנה ועבדין בהון כמה בנינין למלכא ולמטרוניתא לדיירא בינייהו.

תרגום: $

[426] עי' לקמן (כו ע"א ד"ה ואית): פלוגתא דאילנא דחיי שהוא מחלוקת ע"פ הסוד לקבוע הלכה כא' מהן, ועיי"ש עוד ד"ה אלא לאחזאה. ועי' לקמן י ע"ד.

[427] עי' לקמן ט ע"ג י ע"ב. עי' ביאור רבינו על תיקו"ז קעא ע"ב: **דמשנה כו' דברייתא כו' -** דבת מלך הלכה למשה מסיני הוא באצילות ומשנה הוא אמה דילה בבריאה דשלטא בימי יהושע ובברייתא במט"ט ושפחה שטנה הוא בעשיה

[428] עי' לקמן י ע"ד: כמה מארי תריסין הוו מתכנשין לגבה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ופסקין עליה כמה פסקות בקלין וחמורין דילה.

[429] עי' יהל אור ח"ג ג ע"ג: **(שם) פקודא לעשות החטאת כו' מאילין קליפין כו'.** כי הלכה היא מל', וכל קושיא היא קליפה, והוא מסטרא דערב רב שנתערבו בישראל. וכן למעלה הקליפה. וכן נתערב הקושיא בהלכה. והתירוץ הוא תיקון הקליפה ההיא. וקושיא דל"ל תירוץ אלו הן הקליפות דל"ל תיקון כלל. וכן הרשעים בישראל שאמרו עליהם גהינם כלה והם אינם כלים.

[430] למינון מארי (תורה) (נמחק בנוסח רבינו).

[431] "מארי" נוסף בנוסח רבינו.

[432] עי' לקמן י ע"ד ד"ה וכמה שהם לומדים נגלה. וכן הוא בתיקו"ז מג ע"א.

[433] עי' זהר ח"ג קנג ע"א בגלות אחרונה לית מותא אלא עוני. ועי' יהל אור ח"ג ד ע"א: **דא קבלת כו'.** ר"ל שמקבלין עליהן מיתה במחשבה בק"ש, ועניות במעשה.

[434] מה לאכול חוץ מזה, ולא שהוא מצער את עצמו.

[435] עי' בדברי רבינו תיקו"ז צט ע"ב ש"ודאי" לשון "כידוע".

"הכל היה מן העפר" ואפלו גלגל חמה (ב"ר פי"ב סי' יא), שבו בירך הקדוש ברוך הוא את אברהם, "כה יהיה זרעך" "כעפר הארץ", וזו השכינה, שבשבילה נאמר באלו שעוסקים בה לשמה, "ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה" שלא עוסקים בה לשמה "יהיו לחרפות לדראון עולם".	**דאתמר בה** (קהלת ג כ) הכל היה מן העפר **ואפילו** גלגל חמה דבה בריך קב"ה **לאברהם** כה יהיה זרעך (בראשית טו ה) **כעפר הארץ** (שם יג טז) **ודא שכינתא** דבגינה **איתמר באלין** דמשתדלין בה לשמה (דניאל יב ב) **ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלין דלא** משתדלין בה לשמה יהון לחרפות לדראון עולם:

בגין כו' - ר"ל, בשביל השכינה שנקראת עפר: **ואפילו גלגל חמה** - ר"ל, משה רבינו ע"ה, וכן מט"ט[436]: **כה כו'** - דכה היא שכינה[437]: **מישני אדמת עפר** - ר"ל שעסקו בתורה שהיא משכינה, הכל יקומו. **אלה כו'**, אלה שעסקו לשמה. כאלה[438] כו', אותן שלא עסקו לשמה, כמ"ש (יומא עב ע"ב) זכה נעשית לו סם חיים לא זכה כו'. וחשיב ג' מדות כאן: יחיו מתיך, והן מסט' דגבורה, שבה ממית ומחיה. נבלתי יקומון, מסט' דגדולה, שנאמר אם נבלת בהתנשא. הקיצו ורננו שוכני עפר, מסט' דת"ת כמ"ש בתיקון ה' (כ ע"ב) וכל בשליש עפר הארץ (ישעיה מ יב) ת"ת. שבאלין ג' מדות צריך לאתערא לה כנ"ל (ה סע"א), וכן חשיב במתני' (אבות פ"ו מ"ד) ג' כנ"ל, פת במלח וחיי צער ועל הארץ כו':

"כי טל אורות טלך", וזה יו"ד ה"א וא"ו, זהו גימ' ט"ל, תורה שבעל פה, שהוא ה"א, ששה סדרי משנה הוא בגימ' ה"א, ובשבילה בארו בעלי המשנה (כתובות קיא ע"ב) כל העוסק בטל תורה טל תורה מחייהו. וזהו שמתפללים בו מוריד הט"ל. והקדוש ברוך הוא אמר "לא אבוא בעיר". משל לבת מלך שהלך בעלה למדינת הים, ולזמן שבא אליה, נשבע לה שלא נכנס בישוב. וזהו "לא אבוא בעיר". ואם אינך מאמינה לי, הרי לך סימן "שראשי נמלא ט"ל", שזהו הטל להחיות בו מתים.	כי טל **אורות טלך** (ישעיה כו יט) **ודא** יו"ד ה"**א וא**"ו **האי איהו** חושבן ט"ל **אורייתא** דבעל פה **דאיהו** ה"**א** שית סדרי משנה **איהו** בחושבן ה"**א** ובגינה **אוקמוה מארי** מתניתין[439] כל העוסק בטל תורה {ז ע"ב} טל תורה מחייהו **והאי איהו** דמצלין ביה מוריד הט"ל וקב"ה **אמר** (הושע יא ט) **לא אבא** בעיר[440] משל לבת מלך **דאזל** בעלה למדינת הים **ולזמנא דאתא** לגבה **אומי** לה **דלא עאל** בישובא **והאי איהו לא אבא** בעיר **ואם** לית **את** מהימנת לי הרי לך **סימנא שראשי נמלא** ט"ל (שיה"ש ה ב) **דהאי איהו** טל להחיות בו מתים:

כי טל כו' - הוא סיפא דקרא הנ"ל: **חושבן טל כו'** - ר"ל, בהתעסקו בתורה שבע"פ, שכינה צריך לאתערא בג' מדות הנ"ל, שהן ג' אותיות יה"ו, במילואם טל[441]: **מוריד הטל** - לגבי שכינה, ה"א, ור"ת מוריד הטל, מ"ה, כלל השם: **מישובא** - בהיכלות[442]: **הרי לך סימנא כו'** - דלא אוריד אלא בה:

---

436 עי' ליקוטי תורה בראשית מט"ט ראשו הוא בבריאה וגופו ביצירה ורגליו בעשיה.
עי' לעיל ה ע"ב ד"ה דאתמר: מראה שכולל כל מראות, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (ז ע"ב) צורת דיוקנא דכלילא כו', והוא מט"ט בדרגא דמשה, ר"ת מ"ט"ט ש"ר ה"פנים.
עי' לקמן כא ע"א שעפר היא בינה, וגלגל חמה היא ו"ק.

437 עי' תיקו"ז טו ע"ב: כ"ה איהי אימא עלאה.

438 נדצ"ל ואלה.

439 עי' כתובות קיא ע"ב: מקרא אחר אני דורש דכתיב כי טל אורות טליך וארץ רפאים תפיל כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו וכל שאין משתמש באור תורה אין אור תורה מחייהו.

440 עי' תענית ה ע"א: מאי דכתיב בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר משום דבקרבך קדוש לא אבוא בעיר אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן אמר הקדוש ברוך הוא לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה.
ועי' תיקו"ז צח ע"א: צריך לאחזרא י' לגבי ה' דאיהו מקום דלעילא ולאחזרא ו' לגבי ה' דאיהי מקום דלתתא בגין דקודשא בריך הוא אומי דלא יחזיר לה' דלעילא עד דיחזיר לה' דלתתא ורזא דמלה לא אבא בעיר וגו'

441 עי' לעיל ב ע"ב ששם מ"ה היא גילוי של הכתר שזה זיווג, וזה מה שכתוב כאן בעוסק בתורה, וזה לשמה, לשם השכינה (עי' לעיל הערה 419).

442 דבריאה.

"וארץ רפאים תפיל", פרשוה בעלי המשנה (כתובות קיא ע"ב@) מי הרפאים, אלו שנאמר בהם בפסוק אחר "רפאים בל יקומו", ואלו הם שמתרפים מדברי תורה לעבודה זרה, שנותנים לעובדי עבודת כוכבים ומזלות את ממונם להתגבר בהם, ומרפים ידיהם מאלו שעוסקים בתורה לשמה, לעשות טוב@ה@חסד עמהם, אלו "לא יקומו". והארץ מפילה אותם, כאשה מעוברת שמפילה נפלים, וזהו "וארץ רפאים תפיל", שהנפל אינו בר קיימא, וזהו שלא כלו לו חדשיו, שהם תשעה ירחי המעוברת.	**וארץ רפאים תפיל** (ישעיה כו יט) **אוקמוה מארי** מתני'[443] **מאן רפאים אלין דאיתמר בהון בקרא אחרא** (שם יד) **רפאים בל יקומו ואלין אינון** דמתרפין מפתגמי **אורייתא** לע"ז דיהבי לעובדי עבודת כוכבים ממונא דילהון **לאיתגברא** בהון וארפון ידיהון מאלין דעסקין **באורייתא** לשמה למיעבד טיבו עמהון **אלין לא** יקומון **ואפילת** לון **ארעא כאתתא עוברא** דמפלת נפלים **ודא איהו** וארץ **רפאים תפיל** דנפל **לאו איהו** בר קיימא **והאי הוא דלא** כלו לו חדשיו דאינון תשעה ירחין דעוברא:

ארץ רפאים כו' - סיפא דקרא הנ"ל. וארץ, השכינה כנ"ל: **תפיל אוקמו' כו'** - ר"ל שתפיל, האמור כאן, הוא שלא יקומו, וז"ש {ז ע"ב}. ואפילת לון כו': **דעוברא** - ר"ל, אשה מעוברת:

מי המעוברת, אלא זו תורה, והיא השכינה. אותו הילד שנולד ממנה בתורה, בחדש הראשון, מאלו שנאמר בהם (יומא י ע"א) אין בן דוד בא עד שתתפשט מלכות הרשעה תשעה חדשים על ישראל.	**מאן עוברא אלא דא אורייתא ואיהי שכינתא ההוא ילד דאתיליד מינה באורייתא בירחא קדמאה**[444] **מאלין דאיתמר בהון**[445] **אין בן דוד בא עד דתתפשט** מלכות הרשעה **תשעה חדשים על ישראל**:

מאן עוברא - מי היא המעוברת: **דא אורייתא** - ואותן המשתדלין בה, הם העוברים שכלו חדשיהם: ***בירחא קדמאה** - ל"ג וצ"ל **באורייתא מאלין כו'**, ור"ל, כי ע"י גודל הגלות, ימהר הגאולה, כמ"ש (ברכות ו ע"ב) אגרא דכלה דוחקא[446], כידוע. ולכן אמרו, **עד שתתפשט כו'**, ואז יתעבר משיח במלכות הקדושה ט' חדשים, ואז יהיו חבלי משיח עד שיתיילד, וכן העוסקין בתורה יהיו ט' חדשים בצרה וחבלים, עד שיהיו כלו חדשיו:

בחדש הראשון הוא משיח, אי"ן.	בירחא קדמאה איהו משיח אי"ן:

בירחא כו' אין - שעד ארבעים יום אין נוצר הולד[447], וזהו אין, והוא מסט' דכתר שנקרא אין, לאפיסת השגתו:

ובחדש השני עושה אותו יש מאין, בספירה השניה, שנאמר בה והחכמה מאין תמצא.	בירחא **תניינא** עביד ליה **יש מאין** בספירה **תניינא דאיתמר בה** (איוב כח יב) **והחכמה מאין תמצא**:

---

[443] עי' כתובות קיא ע"ב: אמר ר' אלעזר עמי הארצות אינן חיים שנאמר מתים בל יחיו וגו' תניא נמי הכי מתים בל יחיו יכול לכל ת"ל רפאים בל יקומו במרפה עצמו מדברי תורה הכתוב מדבר אמר ליה רבי יוחנן לא ניחא למרייהו דאמרת להו הכי ההוא במרפה עצמו לעבודת כוכבים הוא דכתיב וכו'.

[444] בירחא קדמאה – נמחק בנוסח רבינו.

[445] עי' יומא י ע"א: אמר רב יהודה אמר רב אין בן דוד בא עד שתפשוט מלכות רומי הרשעה בכל העולם כולו תשעה חדשים שנאמר לכן יתנם עד עת יולדה ילדה ויתר אחיו ישובון על בני ישראל.

[446] עי' ביאור רבינו שם: שבזה נתחלף הקמ"ץ לפת"ח. וכן הגאולה תלויה בזה, כמ"ש תכבד העבודה כו' (ביאור האגדות להגר"א).

עי' דברי רבינו בתיקו"ז (כח ע"א): **ודוחקא דגלותא** - כמ"ש בזוהר במדבר (שלח דף רצט קצט ע"א) שכלה בדגש תוך הכ' הוא כַּלָּה, וברפה הוא כָלָה, לכן דחיק גורם דחיק שהוא דגש כַּלָּה, וז"ש כי אעשה כלה, ר"ל כבר עשיתי את הכַּלָּה, רק שאתה מעכב שאיני רוצה לדחוק אותך ביותר, וזהו ואותך לא כו'.

ועי' זהר ח"ג רלט ע"א.

[447] עי' אד"ז רפח ע"ב ע"ק נקרא אין דביה תליא אין (רדל"א עי' דברי רבינו בביאורו על ספד"צ א ע"ג).

בירחא כו' יש כו' - שלאחר מ' יום, נוצר הולד, וחכמה נקרא יש, ששם מתחיל להתגלות המציאות. וז"ש שהקב"ה ברא את העולם יש מאין[448], שהתחלת העולם מחכמה שנקרא ראשית, וז"ש **דאתמר כו' תמצא**, שהוא יש:

בחדש השלישי מוסיף בו בינה, וזה "ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה", ולכן פרשוה בעלי המשנה (חגיגה יד ע"א) איזהו חכם, המבין דבר מתוך דבר. שקדם שבא לעולם, מלמדים אותו חכמה ובינה.	בירחא תליתאה מוסיף ביה בינה והאי איהו (ישעיה יא ב) ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה ובגין דא אוקמוה מארי מתניתא איזהו חכם[449] המבין דבר מתוך דבר דקודם דאתא לעלמא אולפין ליה חכמתא ובינה:

בירחא כו' מוסיף - שבינה הוא תוס' על חכמה של חדש השני: **רוח ה'** - כתר שנק' רוח כידוע (ס"י פ"א מ"ט). **חכמה ובינה**, בג' חדשים: **ובג"ד אוקמוה כו'** - ר"ל, שבינה היא תוספת על חכמה: **דקודם דאתא כו'** - מביא ראיה שבבטן אמו, בו חכמה ובינה:

בחדש הרביעי גומל עמו חסד, שמכניס לו פרנסה מטבור אמו.	בירחא רביעאה גמיל עמיה חסד דעאיל ליה פרנסה מטיבורא דאימיה:

דעאיל פרנסה כו' - שאז מתחיל לאכול, וזה שמנענע הולד בבטן:

בחדש החמישי נותן בו תוקף של גבורה, להתגבר על יצר הרע, מצד של סמא"ל, שלא ישלוט עליו בבטן אמו, לעשות אותו נפל, להרוג את המשיח.	בירחא חמישאה יהיב ביה תוקפא דגבורה לאתגברא על יצר הרע מסטרא דסמאל דלא שליט עליה בבטן אמיה למעבד ליה נפל לקטלא משיח:

למעבד נפל כו' - שרוב המפילים בחדש החמישי מסט' דגבורה, וכן חרב בית המקדש בחדש החמישי, וכן כשהעונות גורמים, אף שמתחיל חבלי משיח ומתעבר משיח, אפילת ליה, כמ"ש (ישעיה כו יח) הרינו חלנו כמו כו'[450], וזה שקראו בגמ' (סנהדרין צו ע"ב) למשיח בר נפלי, כי כל אלו המעלות של אלו החדשים, הכל מצד התעוררות התחתונים בחבלי משיח: **לקטלא משיח** - בן יוסף[451]:

---

[448] עי' זהר פנחס רנז ע"ב: כפום דרגא דיליה דאתקרי יש מאין ודא חכמה עלאה [תרגום: כפי מדרגתו נקרא יש מאין וזוהי החכמה העליונה].

[449] עי' חגיגה יד ע"א: וחכם, זה תלמיד המחכים את רבותיו, חרשים, בשעה שפותח בדברי תורה הכל נעשין כחרשין, ונבון, זה המבין דבר מתוך דבר.
עי' זהר ח"ג קכא ע"ב: ובשופר אין פוחתין מעשרה שופרות ואורייתא קלא דילה [דיבור דילה] בינה דילה (דיבור דילה) דאוקמוה איזהו חכם המבין דבר מתוך דבר מחשבה דיליה [חשיב] (סליק) קמי קב"ה מכל קרבנין ועלוון הה"ד (ויקרא ז לז) זאת התורה לעולה ולמנחה.
תרגום: $
ביאור: קלא דילה - ר"ל אע"ג ששופר הוא ו' כנ"ל ובו ניתן התורה בשופרות, לכך אמר שכל השם הכל בחכמה, וז"ש קלא דילה דיבור דילה כו' בינה דילה כו' מחשבה כו', ולכך ניתן התורה בי' דברות (יהל אור).
ועי' מלואים אות (מה).

[450] ז"ל: הָרִינוּ חַלְנוּ כמו יָלַדְנוּ רוח ישועת בַּל נעשה ארץ ובל יפלו ישבי תבל.

[451] עי' זהר ח"ג רעו ע"א: [ו]בגין דאינון גרמו לך ועבידו עמך טבין אנת סבילת בגינייהו כמה מכתשין בגין דלא יתקטיל משיח בן יוסף דאתמר ביה (יחזקאל א י) ופני שור מהשמאל מזרעא דיוסף דאתמר ביה (דברים לג יז) בכור שורו הדר לו ובגין דלא יתחלל הוא וזרעיה בין עכו"ם ד[ב]חוביה דירבעם דעבד ע"ז הוה הוא לאתחללא בעכו"ם (הוא) וזרעיה [הוא] בגין דירבעם בן נבט מזרעיה איהו ובגיניה אתמר [בך] (ישעיה נג ה) והוא מחולל מפשעינו [וגו'] ובחבורתו נרפא לנו.
תרגום: $
ביאור: אנת סבילת - בגלותא, הת"ח כידוע (יהל אור). משיח בן יוסף - טעם למיתת משיח בן יוסף ולא משיח בן דוד וגם בזה יתבאר ענין שינוי שנמצא במאמרי ס' הזוהר כי מהם נראה ששני המשיחים הם במלכות וממקצתם נראה ששניהם ביסוד והענין הוא כי שניהם הם ביסוד אלא שמשיח בן דוד הוא ביסוד לאה ומשיח בן יוסף הוא ביסוד רחל ובזה צדקו כולם כי שניהם ביסוד ושניהם במלכות ולפי שרחל נאמר בה רגליה יורדות מות שהקליפות נאחזות בה לכן נהרג בן יוסף מה שאין כן בלאה שאינה במקום המיתה (שער מאמרי רשב"י). ועי' לעיל קנג ע"ב (הקדו"ש פט ע"א).

בחדש השישי נותן בו דעת וכח ויופי של פנים.	בירחא שתיתא' יהיב ביה דעתא וכח ושפירו באנפוי[452]:

***ושפירא באנפוי** - כצ"ל, והוא מסט' דת"ת, וחשיב שלשה דברים שכלול שלשה אבהן:

השביעי והשמיני, נותן בו רוח הקודש מצד של נצח והוד, שהם שני נביאי אמת. ולכן נתנבא רוח הקודש עליו "בטרם אצרך בבטן ידעתיך ובטרם תצא מרחם וגו'".	בירחא שביעאה ותמינאה יהיב ביה רוחא דקודשא מסטרא דנצח והוד דאינון תרי נביאי קשוט ובג"ד נתנבא רוחא דקודשא[453] עליה (ירמיה א ה) בטרם אצרך בבטן ידעתיך ובטרם תצא מרחם וגו':

בטרם אצרך - בירחא קדמאה, שלא נוצר עדיין כנ"ל, ידעתיך, כמ"ש, ונחה עליו רוח ה', כנ"ל. **ובטרם תצא**, בירחא תשיעאה, שאז יוצא. וקודם לירחא תשיעאה, הן חדש ז' וח', שמאז מתחיל זמן יציאתו:

מצד הצדיק נותן לו אות ומופת בחדש התשיעי, שנולד מהול.	מסטרא דצדיק יהיב ליה אות ומופת בירחא תשיעאה {ז ע"ג} דנולד מהול:

מסטרא דצדיק כו' עד מהול - הכל ענין {ז ע"ג} א', ור"ל מסטרא דצדיק, נולד מהול:

ואותו התינוק הוא העשירי, מצד המלכות, הוא הטפה העשירית, ולכן זכה לתשע המדרגות הללו.	וההוא ינוקא איהו עשיראה מסטרא דמלכות איהו טפה עשיראה ובגין דא זכה לט' דרגין אלין:

וההוא ינוקא כו' – ר"ל שכל אלו מִתְוַסְּפִין[454] בטִפת הולד, וטיפה בעצמה מסט' דמלכות, שכלולה מכולם, ובתשעה חדשים, כל א' נותן בה כחו:

קמו בעלי המשנה ואמרו, רועה הנאמן, קח את האבן שלך אליך, שאתה הוא שנאמר עליך "ותרא אותו כי טוב הוא", ופרשוה בעלי המשנה (ויק"ר פ"כ סי' א) מה זה כי טוב, שנולד מהול. ואתה הוא כלול בתשעה חדשים הללו, ומצד העיבור@הריון שלך, המלכות הקדושה, נאמר בה "ויהי בישרון מלך".	קמו מארי מתניתין[455] ואמרו רעייא מהימנא טול אבנא דילך לגבך דאנת הוא דאיתמר עלך (שמות ב ב) ותרא אותו כי טוב הוא ואוקמוה מארי מתניתין מאי כי טוב דאתיליד מהול ואנת הוא כליל מט' ירחין אלין ומסטרא דעבורא דילך מלכות קדישא איתמר בה (דברים לג ה) ויהי בישורון מלך:

טול אבנא דא כו' - ר"ל, שהוא יתקנא[456] לה: **מאי כי טוב כו'** - ר"ל, כמ"ש (יומא לח ע"ב) אין טוב אלא צדיק, שנאמר אמרו כו'[457]: **ומסט' דעיבורא כו'** - ר"ל, שמסטרא דיליה, נקראת מלכות, שעליו קאי, **ויהי בישורון מלך**, והיא היתה מלך על ישראל, כמ"ש (שמות לג טו) אם אין פניך[458] הולכים כו':

---

[452] ושפירא באנפוי – נוסח רבינו. ממסרס.@

[453] עי' לעיל הערה 274.

[454] ניקוד בסדר@.

[455] עי' לעיל הערה 86.

[456] מלשון תיקון ולא מלשון קנאה.@

[457] צדיק כי טוב.

[458] עי' זהר ח"ב פו ע"א: לא יהיה לך אלהים אחרים על פני (שמות כ ג) רבי יצחק אמר אלהים אחרים לאפקא שכינתא על פני לאפקא אפי מלכא דבהו אתחזי מלכא קדישא ואינון שמיה והוא אינון הוא שמיה דכתיב (ישעיה מב ח) אני יהו"ה הוא שמי הוא ושמיה חד הוא בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמיא.

תרגום: "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני", רבי יצחק אמר "אלהים אחרים", להוציא שכינה על פני, להוציא פני המלך, שבהם נראה המלך הקדוש, והם שמו, והוא הם. הוא שמו, שנאמר "אני ה' הוא שמי", הוא ושמו אחד הוא, ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים.

וזו האבן, טפה קדושה, כלולה מעשרה. אתה הוא הזרע שנמשכת ממנה, ובך תלויה הגאולה, ועליך עתיד להבנות בנין. ועליך תקום, קח אותה אליך. אמר להם, אינכם יכולים להנצל, אם נצלתם מאבן אחת, אני אזרוק לכם שש, שנאמר בהם בר"א שי"ת.	**והאי אבנא טפה קדישא כלילא מעשרה אנת הוא זרע דאתמשכת**[459] מינה ובך תלייא פורקניה ועלך עתיד לאתבנאה בנינא ועלך תקום טול לך לגבך אמר לון לית אתון יכלין לאישתזבא אי אישתזבתון מאבנא חדא אנא זריק לכון שית דאיתמר בהון בר"א שי"ת:

אנא זריק לכון שית - שתתקנו באורייתא ששה סדרים, כמו שמפרש והולך, והן ו"ק לקרבא להון שכינתא:

נטל המקלע כמו מקדם, פתח ואמר, זַרְקָא מקף ו שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָּא, שלש אבנים עליונות הן סגולתא, שלש טפות עליונות, שנאמר בהן "הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר". ושלש טיפות תחתונות, כנגדם סגול, עליהן נאמר "שמעו הרים את ריב ה'". מי ההרים. אלא הנה שלש אבנים עליונות אצלכם, שהן סגולתא. ולמי מכם. לרב"י ור"ב ורב"א של הישיבה העליונה, שכנגדכם היו כל רב מבבל ורבי מארץ ישראל ורבא משאר הארצות. שמעו שאתם ריב וקטטה ומחלוקת בהלכה למעלה, ורב"י ור"ב ורב"א מחלוקת וריב וקטטה בהלכה שלהם למטה.	**נטל קירטא כמלקדמין פתח ואמר זרקא מקף שופר הולך סגולתא תלת אבנין עילאין אינון סגולתא תלת טפין עילאין דאיתמר בהון** (איוב לג כט) **הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר ותלת טפין תתאין לקבלייהו סגול עלי**[460] **אתמר** (מיכה ו ב) **שמעו הרים את ריב ה' מאן הרים אלא הא תלת אבנין עילאין לגבייכו דאינון סגולתא ולמאן מנייכו לרב"י ור"ב ורב"א**[461] **דמתיבתא עילאה דלקבלייכו הוו כל רב מבבל ורבי מארעא דישראל ורבא משאר ארעין שמעו דאתון ריב וקטטה ומחלוקת בהלכה לעילא ורב"י ור"ב ורב"א מחלוקת וריב וקטטה בהלכה דילהון לתתא:**

תלת אבנין עילאין - חג"ת: **תלת טיפין כו'** - שיורד ממוח אל מלכות, והן[462] נקראין "אלה" כמ"ש לעיל, וז"ש **הן כל כו' פעמים שלש כו'**. שמסט' דג' טפין הנ"ל מתגלגל האדם ג"פ, כמ"ש בתיקו"ז (קכז סע"א). **ותלת טפין תתאין כו'** - נה"י והאות באמצעם מלכות, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (ד ע"ב) היא מתהלכת בין החיות כו' (יחזקאל א יג), ע"ש. ולקבלייהו מרכבתא עילאה ומרכבתא תתאה[463], וכן מתיבתא עילאה ומתיבתא תתאה[464], כמ"ש ברע"מ (זהר ח"ג רנג ע"ב)[465]: **עלייהו כו'** -

---

ביאור: עי' לעיל ג ע"ב בהגהות רח"ו אות ד' [והם דברי הקב"ה שלא יהיו לו אלהים אחרים זולת פניו שהם הספירות] ועי' פרשת אמור צג ע"ב ומשם תראה כי אפי מלכא הוא הספירות (לש"ו), האצילות הוא פניו (הקדו"ש טו ע"ג). @

[459] עי' תיקוני זהר צא ע"ג: היחוד הוא שמתכנשין כל השפע של כל האברים יחד, וכן יחוד דכר ונוק', שבאין יחד מ"ד ומ"נ ונעשין א', וכמ"ש (בראשית ב כד) והיו לבשר א'. ועי' רש"י שם. [ז"ל: לבשר אחד - הולד נוצר על ידי שניהם, ושם נעשה בשרם אחד. עי' סנהדרין (נח ע"א): והיו לבשר אחד מי שנעשים בשר אחד יצאו בהמה וחיה שאין נעשין בשר אחד. ועי' ירושלמי (קידושין פ"א מ"א) ר' לעזר בשם רבי חנינה בן נח שבא על אשתו שלא כדרכה נהרג מה טעם (בראשית ב) ודבק באשתו והיו לבשר אחד ממקום ששניהן עושין בשר אחד.] ולפיכך כל היחוד הוא בההוא נהר, ע"כ.

[460] עליהון עי' לפ"ל.@

[461] עי' מלואים אות (נא).

[462] פי' הג' אבות והג' טיפין.

[463] עי' לעיל הערה 250.

[464] עי' לעיל הערה 73.

[465] ז"ל: ואע"ג דכמה ענפין אית באילנא וכמה תאנים עלייהו אינון [דאקדימו] (דאתקריאו) בקדמיתא אתקריאו בכורים אלין אינון רישין דכלהו כגוונא דלהון אתמר (תהלים כד ז) שאו שערים ראשיכם (ישעיה מ כו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה (במדבר א ב) שאו את ראש כל עדת בני ישראל שאו שערים ראשיכם שערים אלין אינון חמשין תרעין דבינה דאיהי מתיבתא דלעילא ושאו פתחי עולם דמתיבתא תתאה דכל מאן דאשתדל באורייתא לסוף מתנשא הה"ד (משלי ל לב) אם נבלת בהתנשא ואוקמוה מארי מתני' כל המנבל עצמו על דברי תורה לסוף מתנשא.

תרגום: $.

ר"ל על תלת עלאין: **לרבי כו'** - כולם נקראין רב, כמ"ש ברע"מ (ח"א רסז ע"א)[466] גימ' ע"ב ק"ל, והכל מסט' דעד"א, כמ"ש שם אנת הוא רב[467] כו', ובת"ת איתוסף יו"ד, שהוא שם יהו"ה. ומשמאל איתוסף א', שמשם השם אדנ"י. כל רב כו', שארץ ישראל הוא מסט' דת"ת, ובבל מחסד, שמשם התורה, כמ"ש **נשבע ה' בימינו** (דברים לג ב) **מימינו אש דת כו'**. ושאר ארצות הן חשך משמאלא[468]: **דאתון ריב כו'** - ג' מדרגות נגד ג' הנ"ל, ריב ומחלוקת וקטטה, וזהו מחלוקת לשם שמים (אבות פ"ה מי"ז, תיקו"ז צ ע"א, עי' זהר ח"א יז ע"ב), כמו שמפרש והולך:

ואין בכם שיהיה ריב וקטטה ומחלקת בשביל השכינה כלפי@ קדוש ברוך, הוא לדחוק אותו בכמה קושיות, עד שיוציא אותו מן הגלות. והאֵתנים אלו התנאים של המשנה של הישיבה שלמטה. הנה שלש אבנים אצלכם, שהם סגול, ששש הנקודות הללו הם ששה סדרי משנה, וכל נקודה היא עשר, ועולים לס' מסכתות, שעליהם אמר שלמה "ששים המה מלכות".	ולית בכו דיהא ריב וקטטה ומחלוקת בגין שכינתא לגבי קב"ה לדחקא ליה בכמה קושיין עד דיפוק לה מן גלותא והאיתנים אלין תנאים דמתניתין דמתיבתא דלתתא הא תלת אבנין לגבייכו דאינון סגול דשית נקודין אלין אינון שית {ז ע"ד} סדרי מתניתין וכל נקודה איהי עשר וסלקין לס' מסכתות דעלייהו אמר שלמה (שיה"ש ו ח) ששים המה [עה ע"א] מלכות:

בכמה קושיין - מסטרא דמלכות: **אלין תנאים** - אותיות איתנים, ונו"ה ויסוד נקראו איתנים (תיקו"ז מו ע"א), וכן תנאים דמתני' שהן מרכבתא תתאה במלכות[469], כמ"ש ברע"מ (ח"א רסו ע"ב$)[470], דהלכות פסוקות הן בבריאה כמ"ש בתיקו"ז (טו רע"ד)[471]:

ויש לו כמה "בתולות אחריה רעותיה" של הלכות פסוקות, שנאמר בהן "ועלמות אין מספר". והשכינה היא כתר על כלם, התג של זרקא עליו נאמר "רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה", והיא ריב וקטטה ומחלוקת וקושיה לקדוש ברוך הוא, בשביל ישראל אחיכם. ובעלי המשנה שעוסקים בתורה בכל יום ולילה בגלות, היא ריב בשבילם, שיוציא אותם, ואין מי שיהיה ריב וקטטה ומחלקת לקדוש ברוך הוא בשבילו בגלות.	**ואית** לה כמה בתולות **אחריה** רעותיה[472] (תהלים מה טו)[473] דהלכות פסוקות דאתמר בהון (שיה"ש ו ח) **ועלמות אין מספר ושכינתא איהי תגא** על כלהו תגא דזרקא עלה אתמר (משלי לא כט) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה **ואיהי** ריב וקטטה ומחלוקת וקושיא לקב"ה בגין ישראל אחיכון ומ"מ דמשתדלין באורייתא בכל יומא וליליא בגלותא איהי ריב בגינייהו דיפוק לון ולית מאן דיהא ריב וקטטה ומחלוקת לקודשא בריך הוא בגינה בגלותא:

ושכינתא כו' - ר"ל דאצילות, שהיא הלכה (תיקו"ז א ע"ב), על עלמות שבבריאה: **תגא דזרקא** - ור"ל זהו זרקא סגולתא[474]: **רבות כו'** - הן העלמות אין מספר: **ריב כו'** - ד' מדרגות נגד ד' ספירות חגת"ם כנ"ל (ז ע"ג):

---

[466] עי' מלואים אותיות (מב) ו-(מג). PERLאמר מה שכתוב בהערה 465.

[467] שם הנוסח בר וצ"ע בנוסחאות.

[468] לבדוק אם זה שונה בתיקו"ז.

[469] עי' לעיל הערה 250.

[470] ז"ל$: משריין דקב"ה דאינון [מ]מתיבתא עלאה ומשריין דמטרוניתא דאינון ממתיבתא תתאה עלך אתמר (בראשית כח יב) והנה מלאכי אלהי"ם עולים ויורדים בו בך סלקין משריין דשכינתא בצלותא ונחתין משריין דקב"ה לגבי שכינתיה בכמה שירין ונגונין דצלותא.

תרגום: $

[471] עי' לעיל הערה 321.

[472] עי' זהר ח"ב רלח ע"א.

[473] ז"ל: לרקמות תובל למלך בתולות אחריה רעותיה מובאות לך.

[474] עי' שמות יב כט שסגולתא מגיע אחרי זרקא. וכסדר סגולתא בא אחרי זרקא, ועי' ביאורים ח"א עא ע"א: בענין הטעמים זרקא סגולתא, וצורת הזרקא"הרי הוא כחוט עקום ומסובב בב' ראשיה כעין טבעות, טבעת אחד למטה לצד השמאל וטבעת אחד למעלה לצד הימין. והנה הנקודות הראשיים של הב' טבעות קורא התיקונים שם בשם תגא ואבנא. והתחלת הזרקא אשר מלמטה למעלה, הנה הוא מהנקודה הראשונה אשר למטה שהיא התגא ואבנא, שהוא ראשית הטבעת השמאלי אשר למטה, ומסבב והולך דרך אותה הטבעת והחוט העקום, עד התחלת וראשית התגא ואבנא שהיא הנקודה הראשונה של הטבעת הימיני אשר למעלה.

קם זקן אחד מביניהם ואמר, רועה הנאמן, כמה חזקות האבנים שזרקת, שהזדעזעו בעלי הישיבה שלמעלה ומטה, אפילו מלאכים עליונים, שהם תומכים@סומכים את שש מדרגות הכסא והכסא הזדעזע. אבל הרי "איתן מושבך" אליך, שהיא השביעית, השמר ממנה, שהרי האבן שזרקת, הרי היא אצלך, שהיא כתר על כולם. "ושים בסלע קנך", ושש אחרים אצלך, משום שהוא אמר "לא למענכם אני עושה", הרי שש אצלך, "כי אם לשם קדשי", הרי השביעית אצלך.	קם **סבא חדא**[475] מבינייהו **ואמר רעיא מהימנא**[476] **כמה תקיפין אבנין דזריקת דאזדעזעו מארי מתיבתא דלעילא ותתא אפילו מלאכין עילאין דאינון סמכין שית דרגין דכורסיא וכורסייא אזדעזעת אבל הא איתן מושבך** (במדבר כד כא) **לגבך דאיהי שביעאה איסתמר מינה דהא אבנא דזריקא הא איהי לגבך דאיהי תגא על כלהו שים בסלע קנך ושית אחרנין לגבך בגין דאיהו אמר** (יחזקאל לו כב) **לא למענכם אני עושה הא שית לגבך כי אם לשם קדשי הא שביעאה לגבך:**

כמה תקיפין כו' - שכולן בריב ומחלוקת כנ"ל: **מארי מתיבתא כו'** - כנ"ל בסגולתא וסגול: **שית דרגין כו'** - כמ"ש לעיל **דשית נקודין אלין כו': איתן מושבך** - ר"ל השכינה נקראת איתן, כמ"ש ברע"מ (פנחס רלח ע"א)[477] **תניא דמסייע לך,** ע"ש. והיא מושבך, כמ"ש לעיל **טול אבנא דא לגבך כו' ועלך עתיד כו': ושים בסלע קנך** - סיפא דקרא הנ"ל, והיא נקראת ג"כ סלע, כמ"ש ברע"מ (ח"ג רעט ע"ב)[478] **אית סלע כו',** ע"ש. והיא נקראת אבן, כנ"ל (ו ע"ד) וזהו סלע. וכן ו"ק נקראו אבנין מסט' דידה, כמ"ש לעיל **אנא זריק לכון שית כו'.** וז"ש **ושית אחרנין לגבך** - ר"ל {ז ע"ד} ו' ד"ושים בסלע": **בגין** - ר"ל דאנת צריך ליטול כל השבעה אבנים לגבך, כמ"ש לעיל (ז ע"ג) **טול אבנא דילך לגבך,** דאין יכולת בכלם לתקנה, כי אם הוא, כמ"ש לעיל (ו ע"ד) **ולית בנו מאן דיתער** כו'. וכן בשית אבנין אמר, **ולית בנו דיהא ריב כו',** לכך אמרו, **הא איהי לגבך כו' ושית אחרנין כו'.** וז"ש, **דאיהו** - ר"ל הקב"ה: **לא למענכם אני עושה** - הן מסט' דב' מתיבתות דלעיל[479], שלא בשבילם עושה, כנ"ל (ז ע"ג) **ולית בכו כו'.** וז"ש, **הא שית לגבך: כי אם לשם קדשי** - היא השכינה, וגם היא ע"י רע"מ, וז"ש **הא שביעאה לגבך:**

ולא עוד אלא, שאתה הוא שנאמר בך "ויך את הסלע", "ושים בסלע" של הנחש לכפר עוונך. הקדוש ברוך הוא צוה אתכם "ודברתם אל הסלע", ואתם לא עשיתם כך, שאם עשיתם מאמרו, בדבור, היו לומדים תורה בלי	ולא עוד אלא **דאנת הוא דאיתמר בך ויך את הסלע** (במדבר כ יא) **ושים בסלע** (שם כד כא) **דחויא לכפר עונך קנך דקב"ה מני לכו** (שם כ ח) **ודברתם אל הסלע ואתון לא עבדתון הכי**[480]

וכ"ז הנה הוא מרמז על עליית השכינה שהיא הנקודה התחתונה שעולה מלמטה למעלה עד שרשה העליון שהוא חכמה והוא הנקודה העליונה, וכן הוא ג"כ הוראת הנגינה של הזרקא, שעולה הנגינה שלה מלמטה למעלה. ועל זה מסיק התיקונים (סח ע"א) ואמר, וכד אית בישראל משכילים בחכמה דאיהי י' מחשבה עלאה, והוא התגא ואבנא של הטבעת העליון הימיני, ידעין לזרקא לה להאי אבנא [ע"כ], שהיא מלכות שכינתא קדישא, אשר היא התגא ואבנא של הטבעת התחתון השמאלי, להוא אתר דאתגזרת שהוא התגא ואבנא של הטבעת העליון הימיני, בגין דברתא באבא אתעבידת, וכמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ כו' וכנ"ל.

[475] עי' לעיל הערה 397.

[476] עי' לעיל הערה 316

[477] עי' מלואים אות (נב).

[478] עי' מלואים אותיות (מב) ו-(נג).

[479] עי' לעיל הערה 73, ועי' זהר ח"א רסו ע"ב: משריין דקב"ה דאינון [מ]מתיבתא עלאה ומשריין דמטרוניתא דאינון ממתיבתא תתאה עלך אתמר (בראשית כח יב) והנה מלאכי אלהי"ם עולים ויורדים בו בך סלקין משריין דשכינתא בצלותא ונחתין משריין דקב"ה לגבי שכינתיה בכמה שירין ונגונין דצלותא.
תרגום.

[480] החטא דמי מריבה שהיה ע"י הערב רב וכמ"ש בזוה"ק (ח"א כח ע"ב), ועי"ז נסתלק משה רבינו ע"ה ולא נכנס לארץ ישראל, כי אלולא אותו החטא היה נכנס משה לארץ ישראל והיה חוזר העולם לתיקונו מאז ולהלאה כמו בתיקון העתיד (וכמבואר בתיקונים מדף מב עד דף מז בארוכה, וכן בתז"ח דף ז ע"ד ח ע"א י ע"ד, וברע"מ משפטים קטו ע"א, ופ' תצא רעט ע"ב, וע' עוד בהגר"א ביהל אור פקודי דף לד ודף לה) (דע"ה ח"ב קל ע"א).

ספק, בלי קושיא ומחלוקת. ומשום שנאמר בך "ויך את הסלע", ולא יצאו ממנו אלא טיפות טיפות, כך בעלי המשנה הם כמי שמכה בסלע, והם לשונם, "כפטיש יפוצץ סלע", ופוסקים בה כמה פסקי הלכות, ולא יוצאים מהם אלא טיפות טיפות, והן לקוטות, ולכן הכל תלוי בך. הרי האבן אצלך, ושש אחרות, ובך תלויה הגאולה של השכינה ובניה, כדי שיתקן בך מה שנהרס בראשונה. ובשביל החביבות שלך, שש טפות של גלגול חזרו אליך, שהם רמוזים בראשי הענפים שלך, הם ש' ש' שכפל בהם "משה משה".	**דאי עבדתון מימריה בדיבורא הוו אולפין אורייתא בלא ספק בלא קושיא ומחלוקת ובגין דאיתמר בך ויך את הסלע ולא נפקו מניה אלא** טפין טפין הכי מארי מתניתין[481] **אינון כמאן** דמחי בסלע **ואינון לישנהון כפטיש יפוצץ סלע** (ירמיה כג כט) **ופסקין בה כמה פסקות** דהלכות[482] **ולא נפקין מנייהו אלא** טפין טפין **ואינון לקוטו' ובג"ד בך תלייא כולא הא אבנא** {ח ע"א} **לגבך ושית אחרנין ובך תליא פורקנא דשכינתא ובנהא בגין דיתקן בך מה דאתהרס בקדמיתא ובגין חביבותא דילך שית טפין דגלגולא אתחזרין לגבך דאינון רמיזין ברישי אנפין דילך אינון ש ש דכפל בהו משה משה** (שמות ג ד):

ולא עוד כו' - ר"ל גם בשביל זה שאומר למטה, תליא בך, דאנת גרמת, כמו שמפרש והולך, וצריך אתה לתקן, כמ"ש למטה, **ובג"ד בך תליא כו' בגין דיתקן בך כו'**: **ושים בסלע דחויא** - כמ"ש ברע"מ (ח"ג רעט ע"ב)[483] אית סלע דנוקבא דס"א נקראת ג"כ סלע, והיא שפחה בישא, דשם מסתתר השכינה בגלות, כמ"ש בתיקו"ז (טז ע"א)[484], והיא חוץ לארץ, שלכן נקבר משה רבינו ע"ה בחוץ לארץ, וז"ש **בסלע כו'**, ששם נקבר, וזה קנך, קבורתו: **בלא ספק** - האיבעיות דגמ'[485]: **אלא טפין טפין** - בשני פעמים שהכהו. ומ"ש (במדבר כ יא) ויצאו מים רבים כו', כתוב לקמן שזה יהיה בפורקנא בתרייתא, **ובההיא זמנא ותשת העדה כו'**, שאז יתוקן, וכן כתוב לקמן, **בההוא זמנא אלין טפין כו' ואתעבדי נהרות**: **הכי מארי מתני' כו'** - שבשביל זה, סלע דחויא שפחה בישא קיימא קדמיהון, ולא מניח אותם אלא ללקוט טפין. וסלע הזה הוא מיט"ט, נוקבא דמשנה, שמשניות הן לבושי הגלות, כמ"ש בתיקו"ז (טו ע"ב)[486] ולקטין מהמשניות לקוטי הלכות[487]: **יפוצץ סלע** - כלומר שמכין את הסלע ויוצא ממנה טפין. והכאתם בקושיות[488], שמשברין את הסלע

---

[481] לבדוק אמסטרדם$

[482] עי' לעיל הערה 321.

[483] עי' מלואים אותיות (מב) ו-(נג).

[484] ז"ל: ודא הוא דאמר קרא (שמות כא ז) וכי ימכור איש את בתו לאמה איש דא קודשא בריך הוא בתו דא שכינתא לאמה בת זוגיה דמטטרו"ן דאיהי מיטטרו"ן בתוספת יו"ד דשפחה בישא היא אמה דערב רב ובגין דההיא שפחה בישא ובנהא לא ישתמודעין בה איהי מתכסיא בעבדא דילה כנשמתא בגופא.$

[485] עי' סוכה כח ע"א דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הויות דאביי ורבאדבר גדול דבר קטן סוכה. ועי' לקמן כו ע"ב ד"ה אלין דחולקין. ועי' & שקבלה בחג"ת, ועי' & שהלכה בנה"י, וזה קטנות וגדלות.

[486] ז"ל: דבגלותא משנ"ה דאיהי מטטרו"ן שלטא ואיהו משנה למלך באתר דמטרוניתא יתבא משנה ודא איהו ושפחה כי תירש גבירתה (משלי ל כג) וביומוי דמשה לא שלטא שפחה אלא מטרוניתא לבתר דמית משה ויריית יהושע דאיהו נער באתר מלכותא שלטא שפחה כמה דאת אמר (יהושע ה יד) אני שר צבא ה' עתה באתי.

תרגום: $

בהגר"אוביומי דמשה כו' - דאז היו לומדים הכל בקבלה למשה מסיני, ואז היתה קבלה בדרועוי, לפיכך נקראת הלכה למשה מסיני, דמשה הוא בדרגא [(דחג"ת)] (דת"ת), לפיכך היתה כלת משה: **יהושע דאיהו נער** - ר"ל, דוגמת מט"ט דאקרי נער (זהר ח"א קכו ע"א), וכן איקרי יהושע נער משה בפסוק (שמות לג יא), כדוגמת מט"ט שהוא נער משרת לקב"ה, כידוע בסוד (בראשית כד ב) עבדו זקן ביתו (זהר ח"א קכו ע"ב), כן יהושע נער משה: **שלטא שפחה** - ר"ל, שאז היו צריכין למשניות, כי משנה וגמ' והלכות פסוקות היו בכל דור מימות יהושע, כמ"ש על ריב"ז (סוכה כח ע"א) שלא הניח כו' משנה הלכה גמרא כו': **שר צבא כו'** - שהוא מט"ט, כמ"ש (חגיגה טז ע"א, זהר ח"ג רכט ע"ב) אות הוא בצבא שלו.

[487] עי' לעיל הערה 321.

[488] עי' לעיל הערה 422.

הנ"ל דשפחה בישא[489], דבה (משלי כט יט) בדברים לא יוסר עבד, וכשמשברין אותה, נפקי טפין טפין מפנימיות האגוז, שהיא קליפה הקשה דאגוז, קשה כמו סלע. שג' קליפין לאגוז: תהו, קו ירוק[490] (חגיגה יב ע"א), והוא קליפה ירוקה דאגוז, שאינה על האגוז אלא בעוד האגוז קטן, וזה מקרא, בעשייה, שלומדין תינוקות של בית רבן. קליפה השני, בהו, אבנים מפולמות (חגיגה יב ע"א, תיקו"ז יב ע"ב), הוא קליפה השנייה שעל האגוז, כמו אבן, והיא תמיד על האגוז, משנה ביצירה[491], שבה עוסקין כל ימיהם לשברה בקושיות ואינן יכולין, כמ"ש (לקמן ט ע"ג) תיקו[492] קשיא תיובתא, והוא מונח עד שיבוא אליהו עם רע"מ, ואינן משיגין ממנה בקושיותיהן, אלא טפין טפין. וזהו אבנים מפולמות, ר"ל לחות בקצת. וחשך, קליפה תליתאה, שהוא בפנים האגוז, שהוא חשך, שאין האור נכנס שם, ואין רואין אותה מפני קליפת הקשה, והיא רכה, בדבור בעלמא נפתחת. וז"ש ודברתם כו'. מוחא מלגאו (תיקו"ז יב ע"ב), תהום, חללא דאגוזא[493], והיא חלל קדש הקדשים, כמ"ש בתיקו"ז (פא ע"א)[494] {ח ע"א} **מחלליה מאן דאכניס בחלל דילה כו' חלל דילה קדש הקדשים כו' ובמוחא מלגאו,** ורוח אלהים מרחפת על פני המים (בראשית א ב): **ובנהא** - דאינון מן ו"ק, שית אבנין הנ"ל, דתרין מתיבתות[495]: **שית טפין** - תלת עילאין ותלת תתאין הנ"ל: **דגלגולא** - כמ"ש לעיל (ז ע"ג) הן כל אלה כו', מסט' דתלת עילאין וכן בתלת תתאין: **אתחזרין לגבך** - באדם הבל שת, אברהם יצחק יעקב, שכולם גלגולא דאדם כמ"ש בתיקו"ז (קכט ע"ב), והן בשין דמשה כמו שמפרש והולך, והוא גלגול הז', אבנא שביעאה. וכל הגלגולין נכללו בו, כמו שו"ק נכללו במלכות, והוא מ"ה דמשה[496], מלכות, גימ' אדם, כללא דגלגולין דאדם: **אינון ש' ש' כו'** - שין הוא ג' אבהן, ש' דשבת (תיקו"ז מט ע"ב), והיא אבנא שביעאה, בת דשבת, מ"ה דמשה. וז"ש **אבנא שביעאה מה כו', ואיתמר בה הבת כו',** והן גלגולים דאדם הבל שת, לכך יצחק נתעקד לשחיטה, דוגמת הבל, לל"ז שנה, גימ' הבל. ואברהם נקרא האדם הגדול בענקים (יהושע יד טו, ב"ר פי"ד סי' ו), ויעקב דוגמת שת, שהכל יצאו משת, וכן מיעקב מטה שלימה (תיקו"ז קמד ע"א):

האבן השביעית "מה אעידך מה אדמה לך", ונאמר בה "הבת ירושלים". ועליה אמר "מה אשוה לך", היא אשוה לך בשברון שלך, "ואנחמך", שיש לך להתנחם עמה, שמספיק@ לעבד להיות כרבו. ואף על גב שיהיה גדול השברון שלך כמו הים, זהו שנאמר "כי גדול כים שברך", "מ"י ירפא לך", שהיא האם העליונה, התשובה שלך, באר שלך שהתבקעה, שהיא ים התורה, זהו שנאמר "ויט משה ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה", עד עתה.	**אבנא שביעאה** (איכה ב יג) מה **אעידך** מה **אדמה** לך **ואיתמר** בה (שם) הבת ירושלים ועלה **איתמר** (שם) מה **אשוה** לך **איהי אשוה** לך בתבירו דילך **ואנחמך** דאית לך להתנחם עמה דדיו לעבד להיות כרבו **ואף** על גב **דיהא** רב תבירו דילך **כימא** ההי"ד (שם) כי גדול כים שברך מ"י **ירפא** לך **דאיהו אימא עילאה** תשובה דילך **בירא** דילך **אתבקע'** דאיהי **ימא דאורייתא** ההי"ד (שמות יד כא) **ויט משה את** ידו על הים ויולך ה' **את** הים ברוח קדים עזה כל הלילה **וישם את** הים לחרבה עד כען:

---

[489] עי' דברי רבינו בתיקו"ז ס ע"ד שהיא מקור התאוה.

[490] עי' מלואים אות (נד) CHECK$.

[491] עי' דברי רבינו בתיקו"ז טו ע"א ד"ה מארי משנה.

[492] **עי' ביאור רבינו על תיקו"ז נ סע"א ד"ה תיקו איהו כו' -** והוא מחוסר תיקון, דשער הנו"ן חסר ממנה (עי' זהר ח"ג כז ע"ב), נ' שערי בינה, והיא חולת אהבה (שיה"ש ב ה), במ"ט שערים חולה, וז"ש **ההי"ד נאלמתי כו',** דומיה, דום י"ה (זהר ח"ג רכב ע"א), ע"כ. במ"ט שערים חולה - עי' שער המצות (פרשת ויחי): ענין ביקור חולים וכו' שם ההוי"ה דמ"ה דאלפי"ן עם ד' אותיותיו הוא בגי' מ"ט כמנין חול"ה. והענין הוא כי לפי שחסר מן החולה שער החמישים העליון מכולם ולכן נפל בחולי על המטה שהוא מ"ט ה' ולכן צריך שיכוין בביקורו את החולה להמשיך בו שער הנ' שהוא הכולל של ההוי"ה דאלפי"ן העולה מ"ה ועם ד' אותיותיו הם מ"ט כנזכר ואז יושלם בחמשים שערים ויקום מחליו.

ועי' דברי רבינו בתיקו"ז קעא ע"ב: ג', מחלוקת וקושי' ותיקו והן ג' אבות של שור והן ג' עבודות וכו'.

[493] עי' מלואים אות (נה) CHECK. ועי' לקמן יט סע"ד.

[494] ז"ל: מחלליה מות יומת (שמות לא יד) מאי מחלליה אלא מאן דאעיל רשו נוכראה בחלל דילה דאיהי רשות היחיד

[495] עי' לעיל הערה 73.

[496] עי' תיקו"ז קכט ע"ב: ש' מן משה תלת אבהן דאתמר בה ופני אריה אל הימין ופני שור ופני נשר כו' (יחזקאל א י) מ"ה דמשה ודמות פניהם פני אד"ם.

אבנא שביעאת מה – מלכות. וז"ש **מה אדמה לך,** ש"מה" הוא דוגמתו, שמא מפרש, דמות אדם, מלכא על כולא, כמ"ש בתיקו"ז[497] (נז ע"ב) **ורע"מ** (זהר ח"א רח ע"א)[498], **ובה** (דברים לג ה) **ויהי בישורון מלך,** כנ"ל (ז ע"ג): **ואיתמר בה הבת ירושלים** - ר"ל דכאן נאמר הבת ירושלים, מלכות[499], דמה, הוא הבת שכינה: **כימא** - ר"ל מלכות: **בידא דילך אתבקעת** - ר"ל, דחבירו דיליה, מה, דאתלבש במשנה, ובקושיין דטפין. אבל בפורקנא, יתבקע הסלע של הבור הנ"ל, ששם מקנן אימא, ימא דאורייתא, והיא אתבקע לעיל: **הה"ד ויט כו' לחרבה עד כען** - ר"ל שנטה ידו על הים, שהוא הסלע הנ"ל, ולכך וישם את הים לחרבה: **עד כען** - ר"ל עד פורקנא בתרייתא:

מכאן ואילך "ויבקעו המים", שלו אליה, והוא עץ החיים, שנאמר בו "ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים", של תורה שבעל פה, שנאמר בהם "ולא יכלו לשתת מים ממרה כי מרים הם", כמו שבארוה "וימררו את חייהם בעבודה קשה", שהיא קושיא. ובאותו הזמן "ותשת העדה ובעירם". וכשיתגלה@ לך עץ החיים בדור האחרון, שאתה עתיד להתגלות ביניהם, כמו שבארוה "מה שהיה הוא שיהיה".	מכאן ואילך ויבקעו המים דיליה לגבה **ואיהו** עץ חיים **דאיתמר בה** (שם טו כה) **ויורהו** ה' עץ **וישלך אל** המים וימתקו המים **דאורייתא** דבעל פה **דאיתמר** בהון (שם כג) **ולא** יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם כמה **דאוקמוה** (שם א יד) **וימררו את** חייהם בעבודה קשה **דאיהי קושיא ובההוא זימנא** (שם כ יא) **ותשת** העדה **ובעירם וכד אתגלי לך אילנא** דחיי בדרא בתראה דאת עתיד **לאתגלאה** ביניהו כמה דאוקמוה (קהלת א ט) **מ"ה ש"**היה ה"**וא שיהיה**:

מכאן ואילך - ר"ל בפורקנא בתרייתא: **ויבקעו המים דיליה** - של עד"א, שהוא דרגא דמשה רבינו ע"ה (ב ע"ב): **לגבה** - אל השכינה: **ואיהו עץ החיים** - ר"ל עד"א, עץ של החיים, בינה, שנקראת חיים, כמ"ש לעיל (ו ע"ג)[500] **דמתמן אורייתא דאיהו עד"א כו'**: **וישלך אל המים** – שכינתא, אורייתא דבע"פ, כמו שמפרש והולך: **וכד אתגלי לך** - ר"ל שעץ החיים, שהוא קבלה, סתים מבועיה לעילא עד דרא בתראה. וכן ספר הזוהר לתתא. וכד אתגלי ספר הזוהר לבעלי התורה לתתא, הוא התגלות לו[501], שהוא מתלבש בכל דור ודור בבעלי התורה[502], ושם גלותא וחירו דיליה, לפי הלומדים ועניינם, כמ"ש ברע"מ (PERL ח"ג קכה ע"ב$)[503] **דאת עתיד כו'**, ר"ל ספר הזוהר, בדרגא דיליה, והוא עץ החיים הנ"ל:

כמה נסיונות יש לנסות את ישראל, זהו שנאמר "שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו", את משה. והתורה החזירה להם נסיון, לאותם שעוסקים בה, והם יהיו בצרות רבות כדוגמת מצרים, שנאמר בו "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", וזו התורה שבכתב. "וכל הבת תחיון", תורה שבעל פה, ששתיהן הן פה ולשון.	כמה נסיונות **אית לאתנסאה** ישר**אל** ה"ד (שמות טו כה) **שם שם לו** חק ומשפט **ושם נסהו** למשה **ואורייתא אתחזרת** לון נסיון {ח ע"ב} **לאינון** דמשתדלין בה ויהויין **בעאקו** סגי **כגוונא** דמצרים **דאיתמר** בה (שם א כב) כל הבן הילוד **היאורה** תשליכוהו **ודא אורייתא** דבכתב וכל הבת תחיון **אורייתא** דבעל פה דתרוייהון **אינון** פ"ה ולשון:

---

[497] עי' לעיל הערה 496. PERLאמר קכט ע"א.

[498] צ"ע שזה לא רע"מ עי' וPERL שאמר ח"ב קיט ע"ב$, ועי' מלואים אות (א)

[499] היה כתוב מ'@*##.

[500] שם איתא חירות ולא חיים. ועי' תיקו"ז טז ע"ב: אימא עלאה חיים כמה דאת אמר עץ חיים היא למחזיקים בה (משלי ג יח) ואיהי מרכבה לחכמה.

[501] של משה רבינו.

[502] עי' תיקו"ז מג ע"ג מחולל מפשעינו, שנשמת משה רבינו מתלבש בכל גדולי הדור. ועי' שם יט ע"א בביאור רבינו ד"ה לעולם ועד, ועי' שם קכט ע"א וע"ב. ועיי"ש מא ע"ב: נחית בגלותא דאתפשטותיה הוא בישראל בכל דור ודור, כמו החמה בלבנה ובכוכבים ובעולם, ועל אור דיליה המתפשט בהדורות בת"ח. עי' יהל אור ח"א ל ע"ד ז"ל: רעיא מהימנא - דבכל דור ודור ניצוץ א' ממשה רבע"ה מאיר לחד בדור והוא מאיר לכל בני דורו אך דהרשב"י זכה לדבר עמו היינו עם הניצוץ וכל העומדין אצלו בשעה שסדרו התיקונים כי רעיא מהימנא שייך לתיקונים זה משה רבינו.

[503] עי' מלואים אות (נו) .זה לא רע"מ אלא זהר.$

נסיונות עתיד לאיתנסאה כו׳ ושם נסהו למשה - ר״ל לאותן הלומדים עץ החיים, משה[504], אותן עתידים לאיתנסאה, וזה **ושם נסהו,** שם ב״ויורהו ה׳ עץ״. וז״ש **כד אתגלי כו׳.** וז״ש **לאינון דמשתדלין בה** - ר״ל בעץ החיים: **ודא אורייתא דבכתב** - דרגא דמשה, עץ החיים, ולהם מיתה, עניותא[505], כמו שמפרש והולך. והם מתים בַּיְאוֹר, שהוא נהורא דאורייתא, עד״א, כמ״ש לקמן: **אורייתא דבע״פ** - הן אינן בנסיון: **דתרווייהו כו׳** - ר״ל שתי התורות, תורה שבעל פה, נקרא[506] פה, שכינה, כמ״ש בהקדמה שנייה של תיקו״ז (יט ע״א). ותורה שבכתב, עד״א, נק׳ לשון (זהר ח״ג כח ע״א). ובגלות הזה הוא בבעלי התורה, בשניהן בכבדות, בתורה שבע״פ בקושיות כנ״ל (ח ע״א), ובתורה שבכתב, ספר הזוהר[507], הכל ברמז[508], קשה להבין וז״ש **וחכימא ברמיזא:**

ובהם תהיה אתה "כבד פה וכבד לשון", ולחכם ברמז, ואין מיתה של בעל אור התורה אלא עניות. ובגאולה האחרונה, התורה תהיה לישראל כדוגמת הים, שנאמר בך, הרועה הנאמן "ותשם בסוף על שפת היאור בסוף", פ״ו ימים, הדרגה של גאולה, נאמר בך "ותשם בסוף על שפת היאור" שהוא אור התורה, העמוד האמצעי, שפתו השכינה.

ובהון תהא אנת כבד פה וכבד לשון (שמות ד י)[509] וחכימא ברמיזא ולית מיתה דמארי דנהורא דאורייתא אלא עניותא ובפורקנא בתרייתא אורייתא יהא לישראל כגוונא דימא דאתמר בך רעייא מהימנא (שם ב ג) ותשם בסוף על שפת היאור בסו״ף פ״ו יומין דרגא דפורקנא איתמר בך ותשם בסוף על שפת היאור דאיהו נהורא דאורייתא עמודא דאמצעיתא שפה דיליה שכינתא:

ולית מיתה כו׳ - קאי למעלה, היאורה, {ח ע״ב} שהוא נהורא דאורייתא, תשליכהו, ר״ל מיתה והוא עניות: **ובפורקנא כו׳ כגוונא דימא כו׳** - ר״ל כמו הים, שבתחלה לחרבה, ואח״כ ויבקעו המים, כן יהיה לבני ישראל, כמ״ש (ישעיה מא יח)[510] אפתח על שפיים נהרות כו׳: **דאתמר בך ר״מ ותשם כו׳** - ר״ל כמו במצרים, שהיו משליכין את הכל ליאור, ואח״כ שמו למשה רבינו ע״ה על שפת היאור, כן בפורקנא בתרייתא, אחר כל הנסיונות של מארי דנהורא דאורייתא, ותשם למשה רבינו ע״ה בסוף, סוף, שהוא הקץ, ואותיות אחרונות של בסוף הוא ו״ף, **פ״ו יומין כו׳,** הוא פ״ו יום של הכרת העובר[511], כידוע משיח בירחא תליתאה (ז ע״ב), והוא דרגא דפורקנא, בינה (תיקו״ז כג ע״ב), עלמא דחירו (זהר ח״ב קפו ע״א), ואם לאו, יגאלך אנכי, כמ״ש בתיקו״ז (כד ע״א)[512]. והוא

---

504 עי׳ שבת & שת״ח נקראים משה.

505 עי׳ לעיל הערה 433.

506 אולי נקראת @.

507 וה״ה כל ספרי נסתר כמו ספר יצירה ובהיר וכדומה.

508 עי׳ ביאור רבינו על משלי א כ: התורה נחלק לשנים שהן ד׳ [פרד״ס] והוא פשט וסוד ובכל א׳ ב׳, בסוד הוא סודות עצמן ורמז הוא פתח השער להסודות, ופשט הוא דרוש ופשט. ועי׳ יהל אור ח״ב כח ע״ד: הרמז שהוא קליפה תנינא, שבו גנוז הסוד, שהוא לפנים, והוא קליפה תניינא דאגוזא, קשה כאבנא כנ״ל, וא״א לעמוד על הסוד שבתוכו שהוא הלכה למשה מסיני דרגא דמשה וזהו קבורת משה, שהוא הסוד שגנוז וקבור ברמז וכו׳ סוד משה, הוא תורתו, הלכה למשה מסיני, שהוא הסוד, והוא גנוז ברמז, והן הגדות שהן בש״ס, כמו המעשים דרבב״ח וסנחריב, שהן לפי הנראה ח״ו כמו דברים בטלים, ובהן גנוז כל האורה והתורה, תורת משה, כל רזין דאורייתא. וזה שבקש משה שלא יגנז הסוד באלו הדברים, ולא ניתן לו, וזהו מחולל מפשעינו, שנעשה חול, דברי׳ של חול. והוא בפשעינו, כמ״ש ויתעבר ה׳ בי למענכם. וזהו נבזה לא תאר לו כו׳. ולעתיד יתגלה הטוב שבתוכו, וזהו התורה חדשה שיתגלה לעתיד. וגרם הכאת הסלע, דהוא קליפה תניינא, הרמז כנ״ל, ולכן נגזר המיתה והקבורה בצולמא דלאו דיליה. ואין מתגלין אלא הטפין דנפקו ע״י.

509 עי׳ ח״ג רעח ע״ב.

510 ז״ל: אפתח על שפיים נהרות ובתוך בקעות מעינות אשים מדבר לאגם מים וארץ ציה למוצאי מים.

511 עי׳ ע״ח (שכ״ב פ״א): ענין מוחין דקטנות דע כי האדם נוצר בצלם אלהים ומבשרי אחזה אלוה. והנה דוגמת האדם שהוא טפה א׳ יוצאת ממוח האב ונכנס בבטן האשה שם נתהווה ונעשה צורה. וכבר ביארנו ענין ג׳ ימים לקליטת הזרע וענין מ׳ יום ליצירת הולד וענין היותו בן ג׳ חדשים הכרת העובר. אמנם עתה נדבר אחר גמר [הכרת] העובר לגמרי מה מוחין יש לו וכן אח״כ כשנולד וכן אח״כ כשנגדל וג׳ זמנים אלו הם שאנו קורין תמיד עיבור ויניקה ומוחין וכו׳.

512 ז״ל: אור דעינא הוא עמודא דאמצעיתא בת עין ביתא דילה בההוא זמנא דיתפני עננא מן בת עינא דאתמר בה סכתה בענן לך וגו׳ (איכה ג מד) דאיהי תבלול דעינא דא רומי רבתא [יח ע״ב] שכינתא עלאה עתידה למימר לקודשא בריך הוא למה תעמוד בחוץ ואנכי פניתי הבית (בראשית

אלהים חיים[513]. שגימ' אלהים פ"ו, ואז ינוחו עליו רוח חכמה ובינה, כמ"ש לעיל (ז ע"ב), והוא רע"מ, כמ"ש לעיל (ז ע"ג) **ואנת הוא כלול מט' ירחין אלין כו'**, ואז יהיה, על שפת היאור, שיאור הוא נהורא דאורייתא (לעיל ח ע"ב), ושפת הוא שכינה, פה של הלשון, שהן השפתים, ושפה גימ' שכינה, שאז יתבקעו היאור אל השפה, כמ"ש אפתח על שפיים נהרות, כמ"ש לעיל (ח ע"א), ויבקעו המים דיליה לגבה:

באותו הזמן, אלו הטיפות שהיו יוצאות מהסלע, שהן פסקי הלכות, נאמר בהם "נשאו נהרות ה'", שתי טפות, שהן צר"י, עולות עם@ב שני וי"ם ונעשים נהרות, ואותה הנקודה העליונה, שהיא סגולתא עלתה על כנפיהם. ועליתו באיזה מקום הוא. אלא אלו שני נהרות הם אבא ואמא מצד הבת של המלך, נקראו טיפות, שנאמר בהם "וייצר", "כי ביה ה' צור עולמים", צייר שני עולמות דקים. העולמות של בת המלך הם ממטה למעלה, מצד העמוד האמצעי נקראו נהרות, ולכן "נשאו נהרות", למי, לאותה סגולתא מעלים אותו, כת"ר על גביהם להיות י' י', כולל סגולתא. ומתעטרת בו בשלשה כתרים, שהם (אבות פ"ד מ"ג) כתר כהונה וכתר מלכות וכתר תורה על גביהן.

בההוא זמנא אלין טפין דהוו נפקין מן הסלע דאינון פסקי הלכות[514] **איתמר בהון** (תהלים צג ג) **נשאו נהרות ה' תרין טפין דאינון צרי סלקין בתרין ווין ואתעבדי נהרות והיא נקוד' עילאה דאיהי סגולתא אסתליקת על גדפייהו וסליקו דילה באן אתר הוי אלא אלין תרין נהרות אינון אבא ואמא מסטר' דברתא דמלכא טפין אתקריאו דאתמר בהון** (בראשית ב ז) **וייצר** (ישעיה כו ד) **כי ביה ה' צור עולמים צייר תרין עלמין דקיקין עלמין דברתא דמלכא אינון מתתא לעילא מסטרא דעמודא דאמצעיתא אתקריאו נהרות ובג"ד נשאו נהרות למאן להההיא סגולתא סלקין לה כת"ר על גבייהו למהוי י' י' כליל סגולתא ומתעטר' בה בתלת כתרין דאינון כתר כהונה וכתר מלכות וכתר תורה על {ח ע"ג} גביהן**[515]:

נשאו נהרות - שיתבקעו ויפתחו שערי חכמה ובינה[516]: **תרין טפין כו'** - שיצאו בשני הכאות, כמ"ש (מבדבר כ יא) ויך כו' פעמים, והן חו"ב, שהן נהרות. החכמה שלא יצאו מהן עדיין אלא טפין יתפתחו, כמ"ש (ישעיה יא ט) ומלאה הארץ דעה את ה' כמים כו': **דאינון צרי** - שצרי היא בבינה כידוע (תיקו"ז קנא ע"א), והוא בכלילות החכמה[517], כמ"ש לעיל (ז ע"ב) **בירחא תליתאה כו' חכמה**

כד לא) אנכי דיציאת מצרים ואף על גב דאין חבוש מתיר עצמו (מבית האסורים) דאיהי שכינתא דאיהי אסירא בגלותא שכינתא עלאה יפרוק לה הה"ד (רות ג יג) אם יגאלך טוב יגאל ואם לא יחפץ לגאלך וגאלתיך אנכי חי ה' שכבי עד הבקר דאיהי ימינא פשוטה לקבל שבים דלית מלתא דא תליא אלא בתיובתא ימין עלאה דשכינתא.

תרגום: בהגר"א: אור דעינא כו' - שהוא כולל חג"ת שאמר לעיל **נהירין תלת כו'**, ור"ל שז"ש בעין יראו, שהאור יהיה בבת עין, בשוב ה', עמודא דאמצעיתא, ציון, מלכות. וזה עין שהוא עמודא דאמצעיתא בעין, ר"ל ב', עין, כמ"ש ביתא דיליה, והוא ב', וז"ש בעין, והוא מלכות כשיהיה עין עמודא דאמצעיתא בעין מלכות, אז יראה: **בההוא כו' עננא כו'** - שמעכב את האור ליכנס לבת עין, כמו ענן שמעכב את האור בעולם, והוא תבלול כמו שמפרש והולך: **רומי רבתא** - שהעולם דומה לעין כמ"ש בזוהר: **תעמוד בחוץ** - כמש"ל (צח ע"א) **לא אבוא בעיר, דלא עאלנא בישובא**: **אנכי די"מ** - שהיא בינה: **יגאלך טוב** - יסוד שהוא הקץ, כמ"ש בתז"ח: **דאיהי ימינא כו'** - ר"ל, ז"ש **עד הבוקר**.

[513] עי' זהר ח"ג רמה ע"א, ועי' לקמן כה ע"א.

[514] עי' לעיל הערה 321.

[515] ז"ל משנה באבות: רבי יהודה אומר, הוי זהיר בתלמוד, ששגגת תלמוד עולה זדון. רבי שמעון אומר, שלשה כתרים הם, כתר תורה וכתר כהנה וכתר מלכות, וכתר שם טוב עולה על גביהן.

[516] עי' ר"ה כא ע"ב: חמשים שערי בינה נבראו בעולם ונתנו למשה חוץ מאחד שנאמר ותחסרהו מעט מאלהי"ם, ועי' שערי חכמה (זהר ח"א קיז ע"א, ח"ב לח ע"א), ועי' לקמן כה ע"א ודברי רבינו שם ד"ה ואית אלהים חיים.

[517] עי' ס"י פ"א מ"ד: הבן בחכמה וחכם בבינה, ועיי"ש בביאור רבינו: הבן בחכמה וחכם בבינה, פירוש שלא תאמר שבחכמה אין שם ספי' בינה וכן להיפך, לכן אמר הבן כו' כי מלוי היו"ד הוא ו' ד' שנעשה ה' בינה, וכן מלוי ה"י של בינה הוא י' שהוא חכמה, וע"כ נחלקים לשנים או"א וישראל

ובינה, וכן כתב[518] בסמוך למטה, כי ביה, שהוא חו"ב, צור, לשון צרי, צייר בינה עולמים: **סלקין בתרין ווין כו'** - כמו שמפרש והולך, מסט' דשכינה, אורייתא דבע"פ, הן טפין. ולעתיד, שיתגלה נהורא דאורייתא, תורה שבכתב, עד"א, מסט' הן ווין, נהרות: **וההיא נקודה עילאה כו'** - ר"ל בטעם סגולתא, נקודה עילאה, נקודה על גבי[519] צרי, והוא כתר על גבי[520] חו"ב כמו שמפרש והולך, וזהו נשאו נהרות, שהנהרות נושאין את נקודה עילאה, על גביהן[521]: **וסליקו דילה באן כו'** - עכשיו מפרש באיזה ספירה מדבר הפסוק כאן: **דאתמר בהן וייצר** – לשון צֵרֵי, שבה צייר את האדם, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (ח ע"ב), וכן צור עולמים: **תרין עלמין דקיקין** - ר"ל חו"ב דשכינה, שהן טפין, וז"ש דקיקין: **מתתא לעילא** - שמלכות כלילא מע"ס מתתא לעילא, כמ"ש בתיקו"ז (ז ע"א): **מסט' דעד"א כו'** - שעד"א הוא ו' נהרות, ומלכות היא י' זעירא, כידוע (תיקו"ז ט ע"ב, לקמן טו ע"א), וזה טפין: **להיא סגולתא** - ר"ל לנקודה עילאה, שהיא כולל כל הג' נקודות, ובשבילה נקראין כל הג' נקודות סגולתא, שעד עכשיו קראום צרי, וז"ש **למהוי כו'**: **בתלת כתרין** - שהוא כולל כל הג' נקודות כנ"ל, והן ג' כתרים כמו שמפרש והולך, כתר כהונה מסט' דחכמה, כמ"ש בתיקו"ז (ד ע"א)[522], כתר מלכות מסט' דבינה, מלך שהשלום שלו[523], ובה אתאחדת מלכות. וכתר תורה מצד עצמה, ועד"א אחיד ביה, שהוא תורה. ובכתר כליל כל השם הויה כידוע (לקמן יא ע"ב). וכן הג' נקודין כלל הויה[524], וזהו (תהלים צג ג) **נשאו נהרות ה', שנושאין ה' ע"ג**[525]: **וכתר תורה ע"ג** - כמ"ש (אבות פ"ו מ"ו) גדולה תורה מן הכהונה ומן המלכות כו'. וכתר שם טוב היא השכינה דסלקת לכתר, כמ"ש בתיקו"ז (סח ע"א)[526], והיא כלל כולם והיא עולה על כולם, ושם נקראת סגולתא, כמ"ש לקמן (דף עו ע"ב יא ע"ב) **דלאתר עילאה אנת סליק כו'**, ע"ש. והוא ד' אותיות אדנ"י, אי"ן עם ד'[527], וכן ד' {ח ע"ג} אותיות הוי"ה. וזהו נשאו נהרות ה', כנ"ל, וז"ש במתני' וכתר שם טוב על גביהן:

וכך הם שלשה נהרות, ו'ו'ו' ושלש יודי"ם. ושלש ווי"ם רמוזים בשלשה	והכי אינון תלת נהרות **ווו** ותלת יודין ותלת

סבא ותבונה, או"א הוא יו"ד של השם ונכללת אימא בו"ד, וכאן הבן בחכמה, ויש"ס ותבונה הן ה' של שם ונכלל יש"ס במלוי ה' שהוא יו"ד וכאן חכם בבינה, ולכן נק' (זהר ויקרא ד ע"א) רעין דלא מתפרשין.

[518] היה כתוב כ'@

[519] גב? היה ראשי תיבות@

[520] גב? היה ראשי תיבות@

[521] גב? היה ראשי תיבות@

[522] ז"ל: חכמה נחית בברכה דכהנא בימינא.

[523] עי' מלואים אות (נז), ועי' ז"ח סג ע"א: שלום דדכורא אשתמודע דכר בגיניהו איהו צדיק. ואקרי מלכא עילאה בגיניה, מלך שהשלום שלו. ובג"כ, כל תושבחתא דשיר השירים, למלכא דשלמא כולא דיליה, וייחודא דקא מתייחד כולא, באתר דא איהו. בגין דאיהו נטיל כל תיאובתא דכל שייפין, וכל עינוגין, וכל כיסופין עילאין, וכניש כולא לגויה.

תרגום: אבל השלום שהזכר נודע זכר בשבילו הוא הצדיק שנקרא (ונקרא) המלך העליון בשבילו מלך שהשלום שלו ומשום כך כל התשבחת של שיר השירים למלך שהשלום כלו שלו והיחוד שהכל מתיחד הוא במקום הזה משום שהוא נוטל כל תשוקת כל האיברים וכל הענוגים וכל הכסופים העליונים ומכנס הכל לתוכו.

עי' מלואים אות (י).

[524] חולם שורק חירק (תיקו"ז ח ע"א).$

[525] יהו"ה על גביהן.$

[526] עי' מלואים אות (נח). עי' זהר ח"א רנד ע"ב, ח"ג נח ע"ב.

[527] עי' תיקו"ז פ ע"ג ד"ה **פקודא כו'** - חשיב כאן ג' דרגין ששרויין על היראה, שהן כח"ב, ד' אותיות אדנ"י, אי"ן ד', שד' הוא היראה, דלת להו, כמ"ש בפרשת בראשית (ז ע"ב) **בראשית ר"ח פתח כו'**, ע"ש.

ביאור: אי"ן - עי' לעיל ז ע"א: אתפשט נהוריה על י' מן אדנ"י מתתא לעילא עד אין סוף דאתרמיז באדנ"י אי"ן, ועי' לקמן קמח ע"ב, וז"ל אי"ן א' כתר עלאה י' חכמה ן' בינה.

עי' זהר ח"ג רעג ע"ב: ועוד באורח (מברך) רזא דכלהו עניים מסטרא דאת ד' דאתמר בה (תהלים קטז ו) דלותי ולי יהושע ואות ד' דאחד דצריך לארכאה בה ה"ד (דברים יז כ) להאריך ימים על ממלכתו ובג"ד צריך לארכאה על פתורא דאיהי ד' כלילא מד' רגלין דפתורא בגין יקרא דאת דלי"ת (דא) צריך לארכאה על פתורא בגין עניים.

תרגום: ועוד בדרך סוד, שכל העניים מצד האות ד' שנאמר בה "דלותי ולי יהושיע", ואות ד' של אחד שצריך להאריך בה זהו שכתוב "למען יאריך ימים על ממלכתו", ולכן צריך להאריך על השלחן שהיא ד' כלולה מארבע רגלים של השלחן, בשביל כבוד האות ד' צריך להאריך על השלחן בשביל העניים.

ראשי תבות, שהם ו'יסע ו'יבא ו'יט, שנים שהם אבא ואמא מעלים כתר על כנפיהם, "נשאו נהרות קולם" הם חסד גבורה, עליהם נאמר "נשאו נהרות קולם". מי קולם, זה העמוד האמצעי, וזה הסוד של שורק, למעלה שלשלת כוללת שלש נקודות בקשור אחד של העמוד האמצעי, שעליו נאמר "ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת".	ווין רמיזין בתלת רישי תיבין דאינון ו"יסע ו"יבא ו"יט תרין דאינון אבא ואמא סלקין כתר על גדפייהו נשאו נהרות קולם (תהלים צג ג) אינון חסד גבורה עלייהו אתמר נשאו נהרות קולם מאן קולם דא עמודא דאמצעיתא [עה ע"ב] ודא רזא דשורק לעילא שלשלת איהו כליל תלת נקודין בקישורא חדא דעמודא דאמצעיתא דעליה אתמר (ירמיה ב כא) ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת:

דאינון ויסע כו' - בג' אבהן כלילן בכח"ב, כמ"ש לעיל: **נשאו נהרות קולם אינון כו'** - מפרש סיפא דקרא הנ"ל: **עלייהו איתמר נשאו נהרות** - ר"ל, שהן נהרות והן נשאו קולם, עד"א, כמו שמפרש והולך. ואמר קולם, דקול כליל מחג"ת, מיא ואשא ורוחא, כמ"ש בזוהר (ח"ג צט ע"ב): **ודא רזא דשורק** - ר"ל שת"ת הוא למטה מחו"ג כידוע (תיקו"ז קכא ע"א), וכאן אמר שהוא למעלה, וכן אמר לעיל (ח ע"ב) ובהקדמת תיקוני זהר (ד ע"ב) דחג"ת אינון סגולתא. והענין, כי עד"א הוא מבריח מן הקצה אל הקצה (שמות כו כח)[528], שהוא באדם הגוף, מן הראש עד הברית, לפיכך הוא למעלה מחו"ג ולמטה מהן וכולל ג"כ את הברית, כמ"ש (תיקו"ז מ ע"ב, לקמן ל ע"ג) גוף וברית חד הוא. וזהו שורק, ג' נקודות, א' על גבי חו"ג וא' למטה מחו"ג וא' למטה מנו"ה, וזהו בסוד נקודות למטה מאותיות מסט' דמלכות[529], אבל מסט' דעד"א, נהרות, ווין, הוא שלשלת, ג' ווין על האותיות, וז"ש שלשלת לעילא: **נטעתיך שורק** - ל'[530] שורק זרע אמת, שעד"א נקרא אמת, דרגא דיעקב, תתן אמת ליעקב (מיכה ז כ), וישראל בני יעקב זרע אמת, נטע בשורק:

"ישאו נהרות דכים", הם נצח והוד. לא כתוב "נשאו" אלא "ישאו", והם סגול, שהיא נקודה מצד השכינה, היא נקודה למטה, שצדיק, השכינה תחת רגלים, שהם ירכתי צפון, זהו שנאמר "יפה נוף משוש כל הארץ וגו'".	ישאו נהרות דכים אינון נצח והוד נשאו לא כתיב אלא ישאו ואינון סגו"ל דהיא נקודה מסטרא דשכינתא[531] איהי נקודה לתתא דצדיק שכינתא[532] תחות רגלין דאינון ירכתי צפון הה"ד (תהלים מח ג)[533] יפה נוף משוש כל הארץ וגו':

אינון נצח והוד - ר"ל הנהרות, והן נושאין לשכינה על גביהן[534], שנקראת דכים כמו שמפרש והולך. וצדיק נכלל למעלה בעד"א כנ"ל (ג ע"ד): **נשאו לא כתיב כו'** - דבכולם כתיב נשאו, שגם עכשיו הנקודה על גביהן[535], משא"כ כאן שהיא עכשיו תחתם, כמו שמפרש והולך: **ואינון סגול** - ר"ל נו"ה עם מלכות: ***דהיא נקודה דשכינתא מסטרא דצדיק איהי נקודה לתתא תחות רגלין כו'** - כצ"ל ור"ל הנקודה תחתונה של הסגול: **דאינון ירכתי צפון** - ר"ל דאימא עילאה נקראת צפון כידוע (עי' זהר ח"ג רכד ע"א, ע"ח אצילות ב'), והיא אתפשטת בנ' תרעין דילה עד נו"ה, כמ"ש בתיקו"ז (ח ע"א). וז"ש (שמות כו כז) וחמשה כו' לירכתים ימה[536], שהן ה"ס שלה, כל א' מי' כמ"ש[537] עד

---

[528] עי' תיקו"ז יד ע"א: מבריח דא ו' אתפשטותא דההיא נקודה דאיהי י' מבריח ודאי מן הקצה דא ה' עלאה אל הקצה דא ה' תתאה.

[529] עי' ע"ח שער הנקודות פרק א.

[530] לשון?

[531] "מסטרא דשכינתא" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו כתוב "דשכינתא מסטרא לצדיק".

[532] לצדיק שכינתא (נמחק בנוסח רבינו).

[533] ז"ל: יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב.

[534] היה כתוב ע"ג.

[535] היה כתוב ע"ג.

[536] עי' תיקו"ז לו ע"א: ורזא דמלה ועשית בריחים עצי שטים חמשה לקרשי צלע המשכן האחד וחמשה בריחים לקרשי צלע המשכן השנית וחמשה בריחים לקרשי צלע המשכן לירכתים ימה (שמות כו כז) לירכתים אינון ירכי קשוט ימה מאי ימה דא שכינתא עלאה.

תרגום: $

הירכתים. וזה "ימה", ים ה', בינה, כמ"ש לקמן בסמוך: **ההי"ד יפה כו'** - שהיא מלכות, כמ"ש (שיה"ש ד ז) **כלך יפה כו', וסיפיה דקרא, ירכתי צפון כו'** (תהלים מח ג):

כשהיא נקודה תחת ירכי אמת נקראת הר ציון, הר נמוך. ונקראת מצד של צדיק דכים, ד"ך י"ם. דך כלול מכ"ד אותיות, שהן ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ובהם "אל ישוב דך נכלם". ים נקראת מצד של האם העליונה, כלולה מחמשים אותיות, שכלולות בקריאת שמע בפסוק הראשון, שמייחדים את הקדוש ברוך הוא פעמיים, "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד", ובהם "ויפן כה וכה ויך את המצרי". ומצד של האם העליונה, היא נקודה על כנפיהם, "קרית מלך רב", וכעת נאמר בה "העיר רבתי עם היתה כאלמנה".	כד **איהי** נקודה תחות ירכי קשוט **אתקריאת** הר **ציון טורא מאיך ואתקריאת מסטרא** דצדיק דכי"ם דך ים דך כלילין מכ"ד **אתוון** דאינון ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ובהון (תהילים עד כא) **אל ישוב** דך נכלם ים **אתקריאת מסטרא דאימא עילאה** כליל מחמשין **אתוון** דכלילן בק"ש בקרא קדמאה דמייחדין לקב"ה תרין זמנין שמע ישראל ה' **אלהינו** ה' **אחד** (דברים ו ד) **ובהון** (שמות ב יב) **ויפן** כה וכה ויך **את** המצרי ומסטרא **דאימא עילאה איהי** נקוד' על גדפייהו קרית מלך {ח ע"ד} רב וכען אתמר בה (איכה א א) העיר רבתי עם היתה **כאלמנה**:

כד איהי כו' הר ציון - וז"ש הר ציון ירכתי צפון: **טורא מאיך** - ר"ל שציון הוא יסוד (זהר ח"א קנח ע"ב, ע"ח שער הירח ב), **והיא**[538] **הר ציון** (זהר ח"א רו ע"ב), **וציון** למעלה ממנה. משא"כ בהיותה על גבם, בסוד עיר ירושלים, כמו שמפרש והולך, שאז היא גבוה: **ואתקריא' כו' דכים** - ר"ל, ז"ש ישאו נהרות דכים: **דאינון ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד** - מסט' דצדיק, שנק' ברוך (תיקו"ז קמב ע"ב), והמלך שלמה ברוך (מלכים א' ב מה): **ובהון אל ישוב דך** - ר"ל כ"ד אתוון, מאן דמכוין בהון, נכלם, כמ"ש בזוהר[539], ור"ת אלו התיבות, אותיות אדנ"י[540]. וז"ש בתיקו"ז (ח ע"ב) סגול גימ' מ"ח, שהן ב' פעמין כ"ד אתוון[541], דתרין זמנין, מסט' דסגול: **ובהון ויפן כה כו'** - ר"ל דכה ב' פעמין גימ' חמשים, נ' שערי בינה: **ויך את המצרי** - ס"מ, כמו שמפרש והולך: **ומסטרא כו'** - ר"ל, וזהו ישאו כו': **קרית** - שאז[542] נקראת עיר ביישובא, שאז היא אצל עד"א, על[543] נו"ה. מלך של בינה[544], שנקראת מלך כנ"ל (ח ע"ב ד"ה בתלת): **וכען** - שהיא תחתם: **העיר רבתי** - שהיתה קרית כו' רב אצל בעלה עד"א, היתה כו', תחות רגלין:

קום, עמוד האמצעי, שאתה הוא ו', כולל שש ספירות, ואתה אחוז בין כ"ה עליונה ובין כ"ה תחתונה. קום כנגד סמא"ל, שהוא מצרי, בכלי הקרב שלך, שהם השכינה התחתונה, המקלע התחתון, והשכינה העליונה המקלע העליון, שעליו נאמר "ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע", מי זה "נפש אויביך", סם מות, נחש, אשת זנונים, שמקננת בשבעה סלעים	קום עמודא דאמצעיתא דאנת הוא ו' כליל שית ספירן ואנת אחיד בין כ"ה עילאה ובין כ"ה תתאה קום לגבי סמא"ל דאיהי[545] מצרי במאני קרבא דילך דאינון שכינתא תתאה קירטא תתאה ושכינתא עילאה קירטא עילאה דעלה אתמר (שמואל א' כה כט) **ואת נפש אויביך** יקלענה בתוך כף הקלע מאן נפש אויביך סם

ביאור רבינו: חמשה לקרשי כו' - הן חג"ת, לירכתים הן נו"ה כמו שמפרש והולך, והן ה"פ חמשה, ועוד כנגדן בין כל א' וא' ה"פ חמשה, כ"ה וכ"ה, והן נ' תרעין דילה כידוע (לקמן נב ע"א): **דא שכינתא עילאה** - שהכל ממנה, ובה ג"כ ה' כנ"ל.

[537] לירכתים היא עד הירכתים.@

[538] פי' נוק'.SCHOTENSTEIN

[539] האם כוונתו לתיקו"ז נא ע"ב: קשורא דתרין ירכין דקשוט דאיהו דכים דך ים ד"ך דכליל כ"ד אתוון דיחודא תניינא עליה אתמר (תהלים עד כא) אל ישוב דך נכלם דך איהו בכ"ד ספרים דאורייתא.^ וכן שם טו ע"א.

[540] אל ישוב דך נכלם.

[541] עי' תיקו"ז טו סע"א.

[542] פי' כאשר הנוק' בפרצוף שלימה, ולא נקודה.

[543] פי' מעל@SCHOTENSTEIN

[544] עי' עטרת בעלה לקמן הערה 780.

[545] דאיהו$.

ובעלה בשבעה הרים.	מות נחש **אשת** זנונים דמקננא **בשבע** סלעים **ובעלה בשבע טורין**[546]:

דאנת הוא ו' כו' - ר"ל ו' של "כה וכה", בין שני כה. וז"ש **ואנת אחיד כו'**: **בין כה כו'** - ששניהן נקראין כ"ה, כ"ה אתוון דשמע שחרית וערבית, והוא אחיד בשניהן, שהן ו' תיבות דשמע ישראל, שהוא עד"א, שנקרא ישראל, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (ד ע"א): **דאינון כו'** - והוא ה' אבנים של הקלע (תיקו"ז מא ע"א), ה' תיבות של שמע כו', שכל ה' אבנים נעשין אבן אחת, והוא אח"ד דשמע ישראל. וכן ה' ספירות שלו נכללין ביסוד, כל (זהר ח"א יז ע"א), כידוע בסוד נ' תרעין, בה' ספירות, ונכללין ביסוד, והן נ' אתוון הנ"ל: **מאן נפש כו'** - שסם מות ונחש הן ב' נוקבין דסט"א, נגד ב' כה הנ"ל, וזהו אויביך לשון רבים: **דמקננא** - ר"ל הנחש כמ"ש (משלי ל יט) דרך נחש עלי {ח ע"ד} צור, והיא נגד נוק' דקדושה, בת שבע (תיקו"ז טז ע"ב), כלילא מז' ארעין. ונקראת סלע, כמ"ש לעיל (ז סע"ג) כן היא נקראת סלע דחויא (זהר ח"ג רעט ע"ב)[547] **כנ"ל** (ז ע"ד): **ובעלה** - ס"מ: **בשבע טורין** - נגד עד"א, שכלול ו"ק עם מלכות, שכלולה בו ז' רקיעין, ונקראין הרים, כמ"ש לעיל (ז ע"ג) שמעו הרים כו', כן נקרא הרי נשף[548]:

קום באבנים שלך, שהסתלקו@שעולים בהרים, לשבר את ההרים והסלעים של הנחש. ובשביל ההרים שלך נאמר "נשאו נהרות ה'", ובהם "כל גיא ינשא", ההוא שהכל כלול בו, וזה הרועה הנאמן, שנאמר בו "ויקבר אתו בגי", שבשבילו נאמר "ויך את אדום בגיא מלח", ונשמתו גנוזה בגי"א מן אבגית"ץ. ת', תורת משה, צפונה בצד"י, שהוא ץ', שצדי ארכה מצד העולם הבא, משם הוא טוב לצדיקים של@ עולם הבא.	קום **באבנין דילך** דאסתלקו **בטוריא** לתברא טורין וסלעין דחויא **ובגין** טורין דילך **אתמר** (תהלים צג ג) **נשאו** נהרות ה' **ובהון** (ישעיה מ ד) כל **גיא ינשא** ההוא **דכלא** כליל ביה **ודא רעייא** מהימנא **דאתמר** (דברים לד ו) **ויקבור** אותו **בגיא** דבגיניה **אתמר** (תהלים ס ב) **ויך את אדום בגיא** מלח **ונשמתיה** גניזא **בגי"א** מן **אבגית"ץ** ת' תורת משה צפונה **בצדי דאיהי** ץ' **דצדי אריכא** בסטרא דעלמ' **דאתי** מתמן הוא טוב **לצדיקים** דעלמא דאתי:

קום באבנין דילד - הן ה' אבנים כמ"ש לעיל (ז ע"ג) **אנא זריק לכון שית**. ואמר קום, כמ"ש (במדבר י לה) קומה ה' ויפוצו אויביך כו'[549]: **דאסתלקו בטורין** - כמ"ש לעיל (ז ע"ג) שמעו הרים, דמצד המלכות נקראו אבנין טפין, ומצד עד"א נקראו הרים, כמ"ש נשאו נהרות, שמתנשאין כהרים. וז"ש **קום**, וז"ש **ובגין טורין כו'**: **לתברא טורין וסלעין כו'** - בהרים ואבנים שלו: **ובהון כל גיא ינשא** - שעכשיו הן גיא, ינשאו לעתיד להיות הרים: **ההוא דכולא כליל כו'** - ר"ל עד"א נק' גיא, כמו שמפרש והולך, והוא כליל כלא, כמ"ש לעיל (ב ע"ב) דרגא דמשה רבינו ע"ה. וזה כל גיא. וז"ש **ודא רע"מ**, ר"ל שנשמתו עלתה לדרגא דיליה, כמ"ש (סוטה יג ע"ב) משה לא מת אלא עומד ומשמש במרום: **ויך כו' בגיא מלח** - ר"ל אדום[550] הוא ס"מ, ודרגא דמשה הכהו, כמ"ש לעיל

---

[546] עי' תיקו"ז קלד ע"ב: כד שלטא [השכינה] על טורין אתקריאת סלע.

[547] עי' מלואים אותיות (מב) ו-(נג).

[548] עי' ירמיה (יג טז) תנו לה' אלהיכם כבוד בטרם יחשך ובטרם יתנגפו רגליכם על הרי נשף וקויתם לאור ושמה לצלמות (ישית) ושית לערפל. ועי' ביאור רבינו (משלי ז ט): זמן התחלת הלילה שנעדר היום הוא נקרא נשף מלשון שף מדוכתיה וכו'. ועי' אפיקי ים (ב"ק ס ע"ב): שהוא המכשול שלא רואים החסרון שבו.

[549] עי' זהר ח"T קמח ע"א: תרין אינון הוו דאמרו קומה יהו"ה משה ודוד משה אמר (במדבר י לה) קומה יהו"ה ויפוצו אויביך ודוד אמר קומה יהו"ה למנוחתך מאי איכא בינייהו אלא משה כמאן דפקיד לביתיה קאמר משה פקיד ליה לאגחא קרבא לקביל שנאוי דוד זמין ליה לנייחא כמה דמזמין (ליה) למריה זמין למלכא ולמטרוניתא עמיה הה"ד קומה יהו"ה למנוחתך אתה וארון עזך בגין דלא לאפרשא לון.

תרגום: $

ביאור: אויביך - מלכות (מ"מ). לביתיה - משה רבינו היה מרכבה אל הת"ת בסוד הדעת, ובידו היה המלכות לכל אשר יחפוץ יטנה כבעל ממש, לכך אמר קומה ה' ויפוצו שאף אם תתלבש בדין ויפוצו שאף אם תתלבש בדין בידו לשפוך חמתה אל הגוים והיינו כמאן דפקיד לביתיה. אם דוד ע"ה ח"ו היה אומר קומה ה' ויפוצו והיה הדין מתהפך מה בידו לעשות שהרי אין לו כח כמשה רבינו, לכך אדרבה כל פעולותיו לא היו לעורר דין אלא לבטל הדין (אור יקר).

[550] שהיה בימי דוד המלך ע"ה (גליון דפ"ו, וכנראה מהצנזור).

קום עד"א, כמ"ש (שמות ב יב) ויך את המצרי. ונוק' דס"א הכה[551] בקירטא דיליה, שהוא שכינה, שנקרא מלח, כידוע (שער המצות עקב כוונות הבציעה): **ונשמתיה** - דרע"מ: **בגיא מן כו'** - ר"ל דעד"א כליל ג' שמות מן שם מ"ב, שהן בחג"ת, והן ג' שמות הראשונות אבגית"ץ מסט' דחסד, וקר"ע שט"ן מסט' דגבורה, וכלא נכלל בת"ת כידוע. ורע"מ דרגא דיליה בעד"א מסט' דימינא[552], דמשם כליל כלא, דהוא יום דכלהו יומין[553], ומשם נתן את התורה, כמ"ש (דברים לג ב) מימינו אש דת כו'. וכן נשמתו גניזא תמן, מסט' דימינא, וזה בגיא, ד' אותיות מן השם הנ"ל. ונשאר ת"ץ, ר"ת ת"ורה צ"פונה. וז"ש **תורת משה כו'** - ר"ל שעד"א נקרא אור הגנוז ביסוד כידוע (תיקו"ז כג ע"ב, לב ע"א), וז"ש (בראשית א ד) וירא אלהים את האור כי טוב, גנזו לצדיקים לעתיד לבא (יומא לח ע"ב), ואין טוב אלא צדיק (שם) שנא' (ישעיה ג י) אמרו צדיק כו', ר"ל דגנזו בצדיק לעתיד לבא, והוא אור השלישי של מעשה בראשית, שהוא ת"ת, שנאמר בו, וירא כו': וז"ש **צפונה בצדי** - ר"ל גנוזה ביסוד, ושני התיבות הם מתחילין בצ': **דאיהו ץ' כו'** - ר"ל לכך הוא ץ' פשוטה, לפי שאור הגנוז שם לצדיקים לע"ל, ומסט' דעלמא דאתי הוא ץ' ארוך, עולם שכולו ארוך (קידושין לט ע"ב). וכן לכך נקרא טוב מסט' דעלמא דאתי, עולם שכולו טוב. וז"ש **מתמן הוא כו' לצדיקים** - וזה ג"כ ץ' הנ"ל בעלמא דאתי, אריכא. וז"ש דעלמא ואור הגנוז הוא תורת משה שעתידה להתגלות, כמ"ש לעיל (ח ע"ב) **ובפורקנא כו'**, וזהו השם אבגית"ץ, אבג"י הוא משה כנ"ל, ת' תורתו, ץ' צפונה, ור"ל תורת אבג"י צפונה כו':

בגי"א, אב לי"ג מדות, שהם וא"ו. "ויעבר ה' על פניו". ויעבר, ע"ב רי"ו, ע"ב חסד, רי"ו גבורה, שבו קר"ע שט"ן מן הים, ובו עתיד לקרע לו מן הים של התורה. ומצד החסד הוא אב לי"ג מדות, שבו הוא יהו"ה, העמוד האמצעי, ארך אפים. ומאריך בו על הבינונים ומטה להם כלפי חסד. ובאותיות א"ת ב"ש, יהו"ה הוא מצפ"ץ. א"ל ת"ך רחו"ם גספ"י. וכן עד שלש עשרה תבות, באלו השלש עשרה הוא מאריך על הבינונים שיחזרו בתשובה. אבל בקר"ע שט"ן, "ידין בגוים מלא גויות" שהוא שטן מלא עינים:	בגי"א **אב** לי"ג מכילין דאינון וא"ו ויעבור ה' על פניו (שמות לד ו) ויעבור ע"ב רי"ו ע"ב חסד רי"ו גבורה דבה קר"ע שטן מן ימא וביה עתיד למקרע ליה מן ימא דאורייתא ומסטרא דחסד **איהו אב** לי"ג מכילין דביה איהו {ט ע"א} יהו"ה עמודא דאמצעיתא ארך אפים ומאריך ביה על בינוני ומטה לון כלפי חסד ובאתוון את"בש יהו"ה איהו מצפ"ץ אל תך רחום גספי והכי עד י"ג תיבין באלין י"ג מאריך על בינונים דיחזרון בתשובה אבל בקר"ע שט"ן (תהילים קי ו) ידין בגוים מלא גויות דאיהו שטן מלא עיינין:

בגיא כו' - עכשיו מפ' היאך "בגיא" הוא משה: **אב לי"ג מכילין** - ר"ל אב, שבו נכלל כל הי"ג מדות, וכן הוא כל אב, שבו נכלל הבן בסוד טפה במוחו, וכ"ה בכ"מ: **דאינון וא"ו** - ר"ל דעד"א הוא וא"ו כידוע, והוא וא"ו דשמא מפורש, גימ' י"ג, וזה אב, שבו נכלל באות א'[554]: **ויעבור ה' כו'** - עכשיו מפרש היאך כל הג' שמות הראשונים של שם מ"ב, שהן בחג"ת, כלילן ביה, כמ"ש למטה **כלהו כליל עד"א שמים כו'**: **ויעבור עב כו'** - ר"ל ע"ב גימ' חסד, רי"ו גימ' גבורה, ושניהן הן שם ע"ב, רק שזה כלל, בתיבות. וזה פרט, באותיות, כמ"ש למעלה (ג ע"ד) כלל ופרט וכלל.

---

[551] פי' משה הכה SCHOTENSTEIN.

[552] עי' תיקו"ז ל ע"א שעד"א נוטה לימין.

[553] עי' לעיל הערה 206.

[554] עי' ע"ח שער מ"ן ומ"ד פרק ה: א' שבתוך הוא"ו [דס"ג] (דמ"ה וס"ג), הוא בחי' אהי"ה, כי א' דמילוי וא"ו דס"ג, הוא עצמו מתלבש באות [א' דמילוי] וא"ו דמילוי מ"ה (שהוא גימטריא אדם), והוא בחי' אהי"ה, אלא שברדתה למטה להתלבש בא' זו דמילוי וא"ו.
ועי' כללים ח"ב סט ע"ג, שורש הפנימי דז"א הנה הוא בא"א והוא בהמ"ס רישא תליתאה שהוא עיקר הא"א כי הג' רישין הם אפס אי"ן א"א ושורש הפנימי דז"א הוא בא"א שהוא בהמ"ס ושם היה מדרגת ז"א קודם החטא והיינו כי כללות המ"ס הוא השם ס"ג כמ"ש בתיקונים תיקון ע' קמ"א ע"ב והוא"ו דשם ס"ג ור"ל בהא' דמילוי וא"ו שם הוא שורש ז"א ושם היה עלייתו ומדרגתו קודם החטא ור"ל בערב שבת בראשית אחר שעה ה' וכמו שכתבנו לעיל ענף ח' סי' ב' ע"ש ועכ"פ הוא כי שורש העיקרי דז"א הרי הוא בהמ"ס אך זהו רק בהעלם אבל בגילוי הוה התחלתו בהבינה אימא כונן שמים בתבונה כנז' והוא ג"כ בהשם ס"ג שבה בהוא"ו שבו ור"ל בהא' דמילוי וא"ו כי מאותו הא' דס"ג נמשך שם מ"ה שהוא ז"א וכמ"ש בשער רוח הקודש ביחוד שם שדי דף מ"ח ע"ב וכן בדרושי מ"ן ומ"ד דרוש ה' (דע"ה ח"ב קא ע"ד), עיקר גילוי המ"ה הוא רק מהטבור ולמטה הגם שאור התיקון העסמ"ב שבו נשאר ולמעלה מהטבור ולמעלה ולמהט הטבור נכלל כל אור בע"ב וס"ג ואינו עולה המ"ה בשם כלל והוא העלם שורש המ"ה הכלול בס"ג בהא' דמילוי וא"ו שבו.

נשאר ו' ד"ויעבור", והוא ת"ת, שכליל שניהן, וזהו ויעבור, חג"ת. ה', הכל כליל ה', עד"א: **דבה כו' -** עכשיו מפרש היאך ב' השמות הן בחו"ג, ואמר **דבה קרע שטן כו',** כמ"ש לעיל (ז ע"ד) דהעביר הסלע דחויא מן אורייתא, ור"ל דב"ריו" אותיות דשם ע"ב קרע, הרי דקרע שטן בגבורה, ועכשיו מפ' דבגיא, משם הראשון, מסט' דחסד, וז"ש **ומסט' דחסד כו':** **דביה -** ר"ל בחסד: **איהו יהו"ה -** ר"ל יהו"ה שנכתב קודם י"ג מדות, {ט ע"א} שמתחילין "אל"[555], מסט' דחסד נכללין כולם בהויה שקודם להם, כידוע בסוד י"ג תיקונים, שהויה שלפניהם כולל כל הי"ג תיקונים בסוד מצפ"ץ[556]: **ארך אפים ומאריך כו' -** ור"ל שזה מדת הת"ת, שמאריך על בינונים ומטה כלפי חסד, כמ"ש (ר"ה טז ע"ב)[557] ג' ספרים נפתחים בר"ה כו', והן חג"ת, כידוע של צדיקים כו', הוא בחסד. ושל רשעים כו', הוא בגבורה. ושל בינונים תלוין כו', ב"ה אומרים מטה כלפי חסד כו', הוא בת"ת. וזה ראיה מארך אפים, שי"ג מכילן מסט' דחסד הוא בת"ת, שהוא נוטה לחסד כידוע (תיקו"ז ל ע"א), ולכן נקרא רחמים: **ובאתוון א"ת ב"ש כו' -** ר"ל כי אלו הי"ג מדות הן בא"א, כולו חסד, ויורדין לעד"א בא"ת ב"ש, שא"ת ב"ש הוא עולה ויורד[558], עולה עד חציו ויורד מחציו, והוא חו"ג, ומשם הוא כליל מחו"ג, והוא מדת הבינונים, שבו נפתחין, והוא מאריך עמם שיחזרו בתשובה ויהיו בחסד כנ"ל: **אבל בקרע כו' -** ר"ל בחסד, שבו מאריך כנ"ל, ובגבורה שבו ידין, שהוא דין גבורה, וזהו קרע[559] בגוים כו', וזהו שטן[560], והכל בגבורה, שבו לכותים[561]. אבל לישראל בחסד כנ"ל, וזהו מחלוקת שבו, דאפריש בין שמאלא דס"א לימינא דקודשא, וכמה כו'[562] כמ"ש לעיל (דף עג ד ע"א) ע"ש:

ולכן, אבגית"ץ נקרא כתר, חכמה אב לשלש עשרה המדות שכלולות בחסד, שכולל שבעים ושנים שמות, שאלה הכלל שלהם: וה"ו אנ"י וה"ו. וחכמה לימין כמו שלמדנו (ב"ב כה ע"ב) הרוצה להחכים ידרים.	ובגין דא אבגית"ץ אתקרי כתר חכמה אב[563] לי"ג מכילן דכלילן בחסד דכליל ע"ב שמהן דאינון כללא דילהון וה"ו אנ"י וה"ו וחכמה לימינא כד"א הרוצה להחכים ידרים:

ובגין דא כו' - ר"ל מ"ש למעלה, ששם הראשון הוא בחסד והשני בגבורה, עכשיו מפרש כל הז' שמות בע"ס, ג' הראשונות בכח"ב כליל בחג"ת, וכולא כליל בת"ת כמו שמפרש והולך. וד' האחרים בנהי"ם: **כתר -** ל"ג וכצ"ל, אתקרי חכמה א"ב, שהוא אב, כידוע (זהר ח"ג פב ע"א): **כללא דילהון כו' -** ר"ל ור"ת שלהן וא"ו, גימ' י"ג, שהן י"ג מדות הנ"ל, מסט' דחסד כנ"ל, והוא ראיה די"ג הוא בחסד, גימ' ע"ב, שהוא שם ע"ב, ת"ץ כנ"ל[564], שנאמר מימינו כו' (דברים לג ב) כנ"ל:

האם העליונה לגבורה, בה קר"ע שט"ן, מן השמאל, ובה "וישם את הים לחרבה". ובה קרע הים לשנים עשר קרעים, ובה "רוקע הארץ וצאצאיה" ובה עקר הרים ושבר סלעים של הנחש, זהו שנאמר "ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים", שהם ההרים והסלעים של הנחש, שנאמר בו "דרך נחש עלי צור". ובשם הזה היה רבה עוקר הרים	אימא עילאה לגבורה בה קרע שטן מן שמאלא ובה (שמות יד כא) וישם את הים לחרבה ובה קרע ימא לי"ב קרעין ובה רוקע הארץ וצאצאיה (ישעיה מב ה) ובה עקר טורין ותבר טינרין דחויא הה"ד (מלכים א' יט יא) והנה רוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים דאינון טורין וסלעים דחויא דאתמר ביה (משלי ל יט)

---

555 עי' שעה"כ דרושי ויעבור ג'.

556 ע' ע"ח א"א יא, ושעה"כ מד ע"ד.

557 ז"ל: אמר רבי כרוספדאי אמר רבי יוחנן שלשה ספרים נפתחין בראש השנה אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים גמורין ואחד של בינוניים צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה בינוניים תלויין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה אמר רבי אבין מאי קרא ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו ימחו מספר זה ספרן של רשעים גמורין חיים זה ספרן של צדיקים ועם צדיקים אל יכתבו זה ספרן של בינוניים רב נחמן בר יצחק אמר מהכא ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת מחני נא זה ספרן של רשעים מספרך זה ספרן של צדיקים אשר כתבת זה ספרן שבינונים.

558 עי' מלואים אות (נט).

559 נדצ"ל קר"ע וכו'.

560 נדצ"ל שט"ן.

561 נדצ"ל לגוים.

562 דאתפריש בין שמאל דסט"א.@

563 "כתר חכמה אב" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו ליתא "חכמה א"ב".

564 לא מצאתי לעיל וצ"ע איך ת"ץ שייך לע"ב.*##

בתורה שבעל פה (ברכות סד ע"א).	דרך נחש עלי צור ובהאי שמא הוה רבה עוקר הרים באורייתא דבע"פ:

בה קרע כו' ובה כו' - כמ"ש לעיל (ד ע"א) **לחרבה בתוקפא כו' דגבורה כו'**. ויבקעו המים, ימא דאורייתא[565]: **ובה קרע כו' רוקע כו' עקר כו' עוקר כו'** - הכל לשון קרע של השם, והן הכל בגבורה כמו שמפרש והולך: **לי"ב קרעים** - שכל שם כולל את השם שלפניו[566], וכן היתה קריעת ים סוף, דינא ורחמי כידוע (זהר ח"ב מז ע"ב)[567], ולכן הוא י"ב נגד ב' שמות הנ"ל[568], י"ב אותיות. וכן במלכות, שם השביעי, כלול[569] כל השם מ"ב (שעה"כ יג ע"ב): **ובה רוקע הארץ כו'** - דאיהי[570] לשמאלא כידוע (לקמן כו ע"ד), ובה חרבה: **ובה עקר טורין כו'** - וזה קרע שטן: **רוח חזק** - שהוא גבורה, יד החזקה, כידוע (תיקו"ז קב ע"א): **דאינון כו'** - כנ"ל (ח ע"ד ד"ה דאתסלקו): **עלי צור** - הוא סלע: **עוקר הרים** - המכסין את ההלכה כנ"ל (ז ע"ג): **באורייתא דבע"פ** - מסט' דגבורה. ששם גבורים במלחמתה של תורה[571]:

כתר עליון הוא פלא, ובו העמוד האמצעי שנקרא "נורא", עושה פליאות, זהו שנאמר "נורא תהילות עושה פלא". ובו אמר משה "נגד כל עמך אעשה נפלאות וכו'". וזהו נג"ד יכ"ש. נג"ד י"ש כ', [היינו כ'] שהוא כתר. י"ש, "להנחיל אהבי יש" והם י', חכמה. ש', תשובה. כלם כולל העמוד האמצעי, השמים, שנאמר בו "ואתה תשמע השמים", "שמע ישראל".	כתר עליון **איהו פלא** וביה עמודא **דאמצעיתא דאתקרי נורא** עביד פליאן ההי"ד (שמות טו יא) **נורא** תהלות עשה **פלא** ובה **אמר** משה (שם לד י) נגד כל עמך (ישראל)[572] **אעשה נפלאות** כו' **והאי איהו** נג"ד יכ"ש נג"ד י"ש כ' **דאיהו** כתר י"ש (משלי ח כא) להנחיל **אוהבי יש ואינון** י' חכמה ש' תשובה כלהו בליל עמודא

[565] עי' תיקו"ז מג ע"א, ועיי"ש דברי רבינו ע"ב ד"ה ויקרע - הקריעה הוא שיהא הים כמו היבשה, שיוכלו לילך כל אחד שם בלא סכנה, ולא יצטרכו לטרוח לשוט, ויתגלה כמו יבשה פשוטו של תורה.

[566] $*##

[567] עי' מלואים אות (ס).*##

[568] אבגית"ץ וקרעשט"ן.

[569] נדצ"ל כולל.$

[570] הארץ?.

[571] עי' תיקו"ז יב ע"ד: תורה שבעל פה מפי הגבורה ניתנה ותמן גבורים עומדים בפרץ ולא יכיל למיקם בה אלא גבור במלחמתה של תורה גבור ביצרו.

תרגום: $

בהגר"א: **ותמן גבורים** - ר"ל בתורה שבעל פה שעומדים (בפרץ), בפרצה של הלכה, דאיהי קושיא, קליפה דחפיא עלה, וזהו מלחמתה של תורה.

מאיר הזהר: עומדים בפרץ - המקור היחיד שמצאתי לכינוי זה הוא בנוסח פיוט שהספרדים נוהגים לאמרו בתחנון של שני וחמישי, והאשכנזים נוהגים לאמרו בסליחות של בה"ב. ועי' פע"ח סליחות י' שמפרשו על פי קבלה. גבור ביצרו - עי' אבות (פ"ד מ"א): איזהו גבור, הכובש את יצרו, שנאמר (משלי טז), טוב ארך אפים מגבור ומשל ברוחו מלכד עיר.

קושיא - עי' דברי רבינו לקמן מט ע"ד: **וקשיא לה מכולהו כו' ודא איהו מחלוקת וקושיא** - ר"ל, הריבות הנ"ל הן מחלוקת דגמ', דכל מחלוקת הוא בשביל הנהר, שנסתלק וסתים האי סלע, כמ"ש (נג ע"ג מו ע"א) ובגין ויך משה את הסלע כו' וכמה מחלוקת כו', וכן הקושי קשיא כמ"ש והוה נפיק מיא בלא קשיא ומחלוקת כו'. והמחלוקת כבר פי' הריב, וכאן פי' הקושיא, דקשיא איהי לה כו', והריב על הצדיק, והקשיא על בעלה.

ועי' פתחי שערים לו"ר יב: שכל קושיא מצד הקליפה, והוא להסיר הקליפה.

ועי' ב"ע (רטו ע"א): סוד הארת החכמה המאיר דרך השערות שהשערות עצמם הם דינים ואין בטבעם להשפיע רק ע"י טורח רב במצות ומ"ט אז נשפע דרך שם הארת החכמה ומתבסמין הדינים ולכן צריך לטרוח הרבה על דברי תורה בקושיות ופירוקים ואז יוצא הדין לאמתו כידוע שכל קושיא הוא מצד סט"א והם בירורי הנשמות בסט"א שכל א' יש לו חלק בתורה כפי ניצוצי נשמתו שבתוך הסט"א וכאשר מטריח עצמו ע"י הסרת הקושיא הוא מסיר כח הטומאה הנאחז באותו הניצוץ ועולה למעלה ואז מאיר אור החכמה ומתבסם ויוצא דין לאמתו.

ועי' ב"ע (יד ע"ב): כתוב אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו כו' סוד זיווג חו"ב זיווג זו"נ וע"י באים המוחין שהרב הלומד לתלמידו הוא סוד חכמה והתלמיד המבין דבר מתוך דבר הוא סוד בינה וע"י יוצא תולדה מחודשת סוד הדעת וז"ש אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו הוא סוד זווג חו"ב שהוא בדיבור זווג נשיקין והוא בסוד זווג ע"ב וס"ג חו"ב דא"ק וכו'.

[572] לא מופיע בפסוק.

	דאמצעיתא שמים דאיתמר ביה (מלכים א' ח לב) **ואתה תשמע השמים** (דברים ו ד) **שמע ישראל**:

אמר למשה נגד כו' - ר"ל בשם נג"ד, שהוא ת"ת, מסט' דכתר, אעשה נפלאות: **כלהו כליל כו'** - **כנ"ל** (ח ע"ד ד"ה ויעבור וד"ה בגיא) כלל הג' שמות: **שמים** - ר"ל נגד יכש עם ג"ס הנ"ל, גימ' שמים[573]: **דאיתמר ביה כו'** - מביא ראיה שעד"א נקרא שמים, כמ"ש בספר הבהיר (אות ק')[574] ד"ה מן השמים: **שמע ישראל** - ראיה. ששמיעה תליא ביה שהוא נקרא ישראל כידוע:

בט"ר צת"ג, זהו נצח. ויש אומרים אותו גת"ץ רט"ב, בו והיית כגן רטוב, ויתקיים בישראל "והשביע בצחצחות נפשך", מצד הנצח, שהוא צח "ועצמתיך יחליץ וגו'". ונאמר בג' מן גת"ץ, והיית כגן רטוב, הוא רחמים. ת' תפארת, ובו "תדשא הארץ דשא עץ פרי עשה פרי", לישראל במדבר וכמה מעיינות של מים.	בט"ר צת"ג **דא נצח ואית דאמרי ליה** גת"ץ רט"ב **ביה והיית כגן רטוב ויתקיים** {ט ע"ב} **בישראל** (ישעיה נח יא)[575] **והשביע בצחצחות נפשך מסטרא דנצח דאיהו צח** (שם) **ועצמותיך יחליץ וגו' ואתמר בג' מן גת"ץ והיית כגן רטוב איהו רחמים ת' תפארת וביה** (בראשית א יא) **תוצא הארץ דשא עץ פרי עושה פרי לישראל במדברא וכמה מבועין דמייא**:

ואית כו' - ר"ל דדרשי ביה הפוך: **ביה והיית כו'** - ר"ל דג' הוא ג"ץ רוה (ישעיה נח יא) דכתב הוא רטוב, רט"ב של השם: **ויתקיים בישראל כו' דאיהו צח** - מביא ראיה, כגן רטוב דקרא, הוא בנצח, דכתיב אצלו, והשביע בצחצחות כו', והיית, ובצחצחות הוא נצח, שבו אותיות צח, וכן ועצמותיך יחליץ דקרא הנ"ל, בו אותיות צח, והכל שהוא בחסד כמו שמפרש והולך, נצח בחסד, ושם מים כידוע: **ואיתמר בג' כו'** — {ט ע"ב} ר"ל דג' הוא ג"ץ. רטוב הוא ר', רחמים, והוא תפארת, רחמים. והוא ת' של גת"ץ, דהשפעתו של ת"ת ברחמים הוא ע"י נצח. וז"ש **וביה תוצא,** ר"ל ביום השלישי, ותוצא בצדיק, כמ"ש בזוהר (סוף חלק ראשון דף א' רנו ע"ב[576]) והוא ע"י נצח וזה ת"צ של השם: **במדברא** - כמ"ש (יואל ב כב)[577] כי דשאו נאות מדבר כי עץ כו': **וכמה כו'** - כמ"ש (ישעיה מא יח)[578] אפתח כו' אשים מדבר כו':

חק"ב טנ"ע זה ההוד, בו "שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו", שהוד נקשר@ בגבורה, נצח בחסד. ונאמר בהוד "נתנני שממה כל היום דוה". בו הסתכל בחרבן המקדש וכמה הרוגים שנהרגו ליטול נקמות מאומות העולם עובדי כוכבים. ובו נאמר "והוא צולע על יריכו". באותו הזמן "אז ידלג כאיל פסח".	חק"ב טנ"ע **דא** הוד **ביה** (שמות טו כה) **שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו דהוד אתקשרא בגבורה נצח בחסד**[579] **ואתמר בהוד** (איכה א יג) **נתנני שוממה כל היום דוה ביה אסתכל בחורבנא דמקדשא וכמה קטילין דאתקטלו לנטלא נוקמין מאומין דעלמא פלחי כוכביא וביה איתמר** (בראשית לב לא) **והוא צולע על יריכו בההוא זמנא** (ישעיה לה ו) **אז ידלג כאיל פסח**:

---

[573] משכ"י עד שמים חסר ס' איך ג' ספירות יוצא ס'?$

[574] ז"ל: ומנלן דשמים הקדוש ברוך הוא, דכתיב (מ"א ה לב) ואתה תשמע השמים, אטו שלמה התפלל אל השמים שישמעו תפלתם, אלא אותו שנקרא שמו על השמים דכתיב (שם כ"ז) השמים ושמי השמים לא יכלכלוך, הרי שמו של הקב"ה.

[575] ז"ל הפסוק: ונחך יהו"ה תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמתיך יחליץ והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו.

[576] NOT SURE$ז"ל: ות"ח לא תשכח בכלהו ז' זכאין דאחידן לעילא ברזא דשמהתון בשירותא אלף אלא אברהם ואהרן דאחידן בהאי חס"ד דהא כהנים מסטרא דחסד אתו אע"ג דאחיד אהרן בהוד בחסד נמי אחיד ומשה אע"ג דאחיד בנצח בת"ת נמי אחיד לאחזאה דכלא חד ואברהם רישא לכלהו זכאין ומניה אתפרשו לתתא דאיהו לימינא דקב"ה ואקרי כהן הה"ד (תהלים קי ד) אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק ואהרן בגין דאיהו כהן אחיד בהאי אבל דרגא דיליה הו"ד איהו.

תרגום: $

[577] ז"ל: אל תיראו בהמות שדי כי דשאו נאות מדבר כי עץ נשא פריו תאנה וגפן נתנו חילם.

[578] ז"ל: אפתח על שפיים נהרות ובתוך בקעות מעינות אשים מדבר לאגם מים וארץ ציה למוצאי מים.

[579] עי' לש"ו במלואים אות (פא).

חק - תרגום גזירות. **ומשפט**, דין. **ושם נסהו**, כמ"ש לעיל (ח ע"א) כמה נסיונות כו', והכל מסט' דהוד כמו שמפרש והולך, **דהוד אתקשר כו'**, וח"ק[580] הוא אותיות ח"ק של השם: **ואתמר בהוד כו'** - מביא ראיה שכל זה יהיה בסט' דהוד: **כל היום** - יומו של הקב"ה אלף שנים (ב"ר פ"ח סי' ב), והוא אלף החמישי דאתגזר להיות כל האלף שנים בגלות כידוע (זו"ח כה ע"ב, זהר ח"ב רכז ע"ב), והוא הוד, אלף החמישי: **דוה** - אותיות הוד: **והוא צולע כו'** - ר"ל דנגע בו ס"מ, שחרב בית המקדש, שהוא ירך כידוע (זהר ח"ג רמג ע"א): **בההוא זמנא כו'** - שיתוקן הירך מההוא פגימו: **ועוד טנ"ע** - ר"ל ועוד אותיות הנשארים, ולמטה דריש גם לב' דשם: **ביה חב אדם הה"ד ביום כו'** - כמ"ש בזוהר הנ"ל, שיום ששי היה הוד, ע"ש[581], וזה ביום כו' וביה כו'[582], שנברא ביום ששי, ובו ביום חטא, לפיכך נגע ס"מ באותו ירך, שיעקב הוא גלגול אדה"ר, ולפיכך בו הגלות ביום ה', לפי שאז במעשה בראשית היתה מלכות, יום הרביעי אצל ת"ת. אבל עכשיו היא למטה, כמ"ש לעיל (ח ע"ג) והיא יום השביעי, והוד יום ה':

ועוד טנ"ע בהפוך אותיות נט"ע, בו חטא אדם, זהו שנאמר "ביום נטעך תשגשגי", ובו ננטע והשתרש בעולם, זהו שנאמר "נצר מטעי מעשה ידי להתפאר". ועוד חק"ב טנ"ע שם בט"ן ושָם ע"ב. השכינה בו נקראת "בטנך ערמת חטים", שהרי כל שם כולל שש ספירות ושָם ע"ב, זהו שנאמר "וענף עץ עבות", שנצ"ח והו"ד הם "עבי שחקים", ועליהם נאמר "ערבי נחל", דומה לשתי שפתים.	ועוד טנ"ע בהיפוך אתוון נטע ביה חב אדם הה"ד (ישעיה יז יא) ביום נטעך תשגשגי וביה אתנטע ואשתרש בעלמא הדא הוא דכתיב (שם ס כא) נצר מטעי מעשה ידי להתפאר ועוד חק"ב טנ"ע תמן בטן ותמן ע"ב שכינתא ביה אתקריאת (שה"ש ז ג) בטנך ערמת חטים דהא כל שמא כליל שית ספירן ותמן ע"ב הה"ד (ויקרא כג מ) וענף עץ עבות דנצ"ח והו"ד אינון (שמואל ב' כב יב)[583] עבי שחקים [עה ע"ג] עלייהו איתמר ערבי נחל דומיא דתרין שפוון:

נצר מטעי כו' - ר"ל ל' נטע, וכן לעיל ביום נטעך: **ביה אתקריאת בטנך** - וזהו בטן וירך, שיש לס"מ אחיזה, כמ"ש בסבא (זהר ח"ב קיא ע"ב)[584] שנתנו לו בטן וירך דסוטה וכל זה לפי שהס"א הוא לשמאלא, ובגופא אין אחיזה, ולכן אחז לבר מגופא בשמאלא. ואע"ג דבטן הוא מסט' דת"ת, לכן אמר **דהא כל שמא כליל כו'**, ר"ל בת"ת מסט' דהוד: **הה"ד וענף עץ עבות** - ר"ל דענף עץ עבות וערבי נחל, שניהן הן בנו"ה, שהן תרי פלגי דגופא (רע"מ פנחס רלו ע"א[585]) וכל א' כלול מחבירו. עבות בנ"ה כמו שמפרש והולך, שכל א' הוא ע"ב, וזהו עבות. ומביא ראיה דנו"ה נקראין עבות: **דנו"ה אינון כו'** - דהן רקיע שנקראין שחקים, רקיע השלישי (חגיגה יב ע"ב) ממטה למעלה, והן טוחנות, בסוד תרין ביעין, שבהן מתבשלת הזרע[586] לצדיק וצדק[587] וזהו מן לצדיקים ונקרא מן,

---

[580] נדצ"ל וחק.

[581] עיי"ש ערב שבת@עי' מלואים אות (סא).

[582] עי' מלואים אות (סב).

[583] תהלים יח יב.@

[584] עי' מלואים אות (סג).

[585] ז"ל: נצח והוד תרי(ן) פלגי [גופא] (גופין) אינון כגוונא דתרין תאומים ובגין דא אתקריאו שחקים תרווייהו כחדא ו' ו' (ו)אינון מן ושט מסטרא דשמאלא ואינון תרין טוחנות [מסטרא] (דסטרא) דימינא.

תרגום: נצח והוד, שני חצאי גוף הם, כדוגמת שני תאומים, ומשום זה נקראים שחקים שניהם כאחד, ו' ו' הם מן ושט מצד השמאל, והם שתי הטוחנות מצד הימין.

ביאור: פלגי גופא - כלומר שאין לאחד פעולה בלי חבירו שני כלים משמשים פעולה אחת יחד כריחים שהם ריחים ורכב והיינו שחקים, ולכך בשתי מדות אלו שם משותף אפיקי מים, שחקים, צבאות וכיוצא (אור יקר). עי' ע"ח שער השמות ו נו"ה דז"א הוא סוד חד גופא בבחי' חיצונים אבל בבחי' פנימי' הם תרי פלגי גופא. ועי' בהגר"א על ספד"צ ז ע"ג, שמביא מקור לדבריו אלו מתז"ח בסופו (נא ע"ד): 'כל אומנותיה דחבריה איהו עביד'.

תאומים - לא שיהיה הכוונה שהם מדה אחת חס ושלום שאם כן הם תשעה ספירות אבל הכוונה שהם תאומים בכל פעולותם והאחד מסכים עם חבירו לעולם, ויהיה הסבה לזה התפארת הפועל על ידם וזהו שאמר תרי תאומים מצד המוליד אותם שהם נמצאים מהתפארת המתחים אותם ומסכימם אל פעולה אחת והיינו על ידי היסוד קושרם יחד, ולכך שם צבאות שם משותף לשניהם יורה אות הוא היסוד בצבא שלו שהם נצח והוד (אור יקר).

[586] עי' רע"מ פנחס רל"ה ע"א: תרין כוליין האופים ומבשלין הזרע דנחית מן מוחא.$

[587] עי' זהר ח"ג כו ע"א: ועל דא טחנין מנא לצדיקיא, מאן צדיקיא, דא צדיק וצדק, יוסף ורחל.

שאימא עילאה אתפשטת בנ' תרעין דילה עד הוד[588], עשר בכל א' ובנצח הוי מ', ובהוד נ', שהן ספירה ד' וה', שכל א' כלול מעשר: **עלייהו אתמר ערבי נחל** - ר"ל שבו אותיות ע"ב וכן בעבות דלעיל. ונחל הוא יסוד (תיקו"ז סט ע"א): **דומיא דתרין שפוון** - מביא ראיה דערבי נחל בנו"ה דשפתים הן נו"ה, דבהן לשון למודים (ישעיה נ ד), יסוד בתוך למודי ה' (ישעיה נד יג, זו"ח כד ע"ד), **נו"ה**:

ושלש ספירות, כל אחד כולל שבעים ושתים אותיות, שהם נצח והוד יסוד, כדוגמת שלשת האבות. וכל השלשה כוללים שבעים ושתים (נ"א ארבעים ושתים) אותיות. יג"ל פז"ק זה הוא צדיק, האלף הששי, שבו הקדוש ברוך הוא יגל"ה פדיו"ן זר"ע קדושי"ם, שהוא יסוד העולמות.	ותלת ספירן כל חד כליל ע"ב **א**תוון דאינון נצח והוד יסוד כגוונא דתלת **א**בהן וכלהו תלת כלילין שבעין ותרין (נ"**א** מ"ב) **א**תוון יג"ל פז"ק **דא איהו צדיק אלף שתיתאה** דביה קב"ה יגל"ה פ"דיון ז"רע ק"דושים **דאיהו** יסוד עלמין:

ותלת כו' - ר"ל דזה עבות, דג' הדסים, שהן נה"י, וזהו ע"ב דשם. ומפרש כאן הד' מינין בנהי"ם, ענף עץ עבות וערבי נחל בנו"ה כנ"ל (זהר ח"ב קפו ע"ב), ולולב ואתרוג ביסוד ומלכות כידוע. ואמר ע"ב בהוד, לפי שבו אשתלם תרי פלגי דגופא: **וכלהו כו'** - ר"ל כל א' מהן: **דביה כו'** - ר"ל שבו זמן הגאולה כנ"ל (זהר ח"א קלב ע"ב): **דאיהו יסוד עלמין** - וכן הגאולה הוא יסוד כל העולם, שיבנה בית המקדש:

הוא סוד קץ הגאולה, שנרמז בשכינה שנקראת שקוצי"ת, ששם שי"ת וק"ץ, שהיא השכינה, השביעית להם, הקץ של כולם. ועליה נאמר "ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין", והוא הקץ שמדלג מארבע מאות שנים, שהיו עתידים להשתעבד במצרים, היא ובניה, ונשארו רד"ו, "רדו שמה".	**א**יהו סוד דקץ דפורקנא {ט ע"ג} **דא**תרמיז בשכינת**א דא**תקרי**א** שקוצי"ת דתמן שי"ת וק"ץ **דא**יהי שכינת**א** שביעית לון קץ דכלהו ועלה **א**יתמר (דניאל יב יג) **ו**את**ה** לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין **ו**איהו קץ דדליג מן ד' מא**ה** שנין דהוו עתידין **לא**שתעבד**א** במצרים **הי**א ובנה**א ואשתארו** רד"ו רדו שמה (בראשית מב ב):

איהו סוד דקץ כו' - ר"ל שבו גנוז סוד הקץ, ור"ל סוד מן יסוד (זהר ח"ג כ ע"א[589] ועי' תיקו"ז צה ע"א), שבו אור הגנוז. וקץ הוא מסט' דשכינה, כמו שמפרש והולך. וחשבון קיצה גנוז בו. ובאלף הששי, שהוא יומו, יגלה: {ט ע"ג} **קץ דכלהו** - שהיא משלמת כל הספירות לעשר, שכל א' הוא מט' כידוע[590]: **ואיהי קץ דדליג כו'** - שהיו רד"ו שנה, עשר פעמים אהי"ה, והיו ראוין להיות עוד ק"ץ שנה מסט' דידה, עשר פעמים מילוי מ"ה, גימ' חוה, והשלים הקב"ה עם קושי השיעבוד, שהיא נקראת עבודה[591]:

מצד של הימין נקראת "קץ הימין", ומצד השמאל "קץ כל בשר", למי שמחבל@שמשחית אות בשר קודש, היא דין עבורו@ "קץ כל בשר". והיא סוף פסוק[592], סוף פסק ההלכות. ובחבור של האות ו' הוא פסוק, היא פסק והוא פסוק, כולל כל פסקי הלכות, ששאלה ברכה ופסק, היא השכינה, קוראים לה תורה שבעל פה,	מסטר**א** דימינ**א אתקריאת** קץ הימין ומסטר**א** דשמאל**א** קץ כל בשר (בראשית ו יג) למא**ן** דחביל **א**ות בשר קדש **א**יהי ליה **דינא** קץ כל בשר **ו**איהי סוף פסוק סוף פסק דהלכות[593] ובחבור**א** דא**ת** ו' **א**יהו פסוק **א**יהי פסק **ו**איהו פסוק כליל[594] כל פסקי הלכות דשא**לה** ברכה[595] ופס'[596] **א**יהי **שכינת**א

---

[588] עי' רע"מ פנחס רכג ע"ב. ועי' בביאור רבינו בתיקו"ז נא ע"ד ד"ה מאינון שמשמע שזה תמידי ויסוד מקבל בשעת הזיווג.

[589] עי' מלואים אות (לב).

[590] עי' זהר ח"ג צו ע"ב ושער מיעוט הירח פ"א אתנטילת מכולהו. ותיקו"ז סא ע"ב.

[591] עי' תיקו"ז קעא ע"ב: שפחה תליתאה דאיהי אקרי עבודה.$*##

[592] *##נכון להוסיף הטעמים?

[593] עי' לעיל הערה 321.

[594] "ואיהו פסוק כליל" נמחק בדברי רבינו, ובמקומו מיתמ "כלילמ".

[595] הלף!!!!!!!!!!!!@@@@@@@@@עי' למסטרלס

והוא משמעתא@מגמרא שטה@ תשובה תוספתא הגדה תיקו תניא קבלה הלכה משנה ברייתא קושיא מחלוקת חומרא קולא.	**אורייתא** דבע"פ קרינן לה **ואיהו משמעתא**[597] שטה תיובתא תוספת' הגדה תיקו **תניא** קבלה הלכה משנה ברייתא קושיא מחלוקת חומרא קול**א**[598]:

סוף פסק כו' - ר"ל מה שפוסקין הלכה כפלוני, סוף כל השקלא וטריא[599]: **ובחיבורא דאת כו'** - לכך במקרא מסטרא דו', נקראת סוף פסוק, והכל לפי שנקראת קץ, כנ"ל: ***ואיהי פסוק** - ל"ג וכצ"ל **איהי פסק כלילא כל פסקי הלכות ודא איהי שכינתא אורייתא דבע"פ קרינן לה ואיהי שאלה צריכא פסק סייעתא שמעתא שטה כו' קולא ג"ש איהי שאלה כו'**: **איהי פסק כליל כו' -** ר"ל שהיא נקראת פסק ג"כ, כמו שמפרש והולך, דשאלה כו' הכל מסטרהא: ***ברכה** - צ"ל צריכה וכן הוא בתיקו"ז (נ ע"א[600]PERL): **אורייתא דבע"פ כו'** - ר"ל ולפיכך כל הענינים, הכל מסטרהא, והוא ראיה שנקראת פסק וסוף פסוק והיא הקץ: **ואיהי משמעתא כו'** - חסר כאן עוד ב' דברים שחשיב לקמן סייעתא ג"ש[601]:

השכינה היא השאלה, שבה החכם שואל כענין ומשיב כהלכה (אבות פ"ה מ"ז) ובה "ושאלה אשה משכנתה וגו'", ובה "שאל אביך ויגדך", שהיא הגדה, שבה "הגדתי היום לה' אלהיך", "שאל ממני ואתנה גוים נחלתך", ובה אמר לשלמה "שאל מה אתן לך". ובה תיקנו לבקש בקשתו@לשאול את שאלתו בברכות האמצעיות של התפלה, שבשאלה@שבבקשה הזו לא יחזור ריקם בתפלתו לפני המלך, שהוא העמוד האמצעי.	שכינת**א**[602] **איהי שאלה** דבה חכם שואל כענין ומשיב כהלכה[603] ובה (שמות ג כב) **ושאלה אשה** משכנתה וגו' ובה (דברים לב ז) **שאל אביך** ויגדך **דאיהי הגדה** דבה (שם כו ג) הגדתי היום לה' **א**להיך (תהילים ב ח) **שאל** ממני **ואתנה** גוים נחלתך ובה **אמר** לשלמה (מלכים א' ג ה) **שאל** מה **אתן** לך ובה תקינו למשאל **שאילתיה** בברכא**ן אמצעין** דצלות**א דבשאילה** זו **לא** יחזור ריקני' בצלותיה קמי מלכ**א** דאיהו עמוד**א דאמצעיתא**:

דבה חכם - ר"ל מסטרא דחכמה תתאה: **כהלכה** - והוא שכינה כידוע (תיקו"ז א ע"ב): **ושאלה אשה** - מסטרא דשכינה שנקראת אשה: **ובה שאל כו'** - ר"ל שעל ידה ישאל, וראיה שנאמר ויגדך, והיא הגדה, שעל ידה יגיד לך, כמו שמפרש והולך: **דבה הגדתי כו'** - ר"ל שה' אלהיך הוא השכינה (זהר ח"ג עה ע"א): **שאל כו'** - ר"ל ואתנה, בה', ומצדה נחלה[604]: **ובה תקינו כו' - כידוע**[605]:

ובברכות הראשונות נקראת שבח, שבה תקנו לתקן (נ"א לסדר) האדם את שבחו של המלך (ברכות לד ע"א), ובשלש האחרונות נקראת קבלה,	ובברכא**ן** קדמאין **א**תקריא**ת** תושבחת**א** דבה תקינו לתקנ**א** (נ"**א** לסדר**א**) בר נש שבח**א** דמלכ**א** ובתלת בתרא**ין א**תקריא**ת** קבלה דבה

---

596 "דשאלה כרכ' ופס"" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו מיתמ "ולמ".

597 "ואיהו משמעתא" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו מיתמ "ואיהי שאלה צריכא פסק סייעתא שמעתא".

598 ג"ש (נוסף בנוסח רבינו). גזירה שוה.*##

599 $

600 עיי"ש נוסח רבינו.$

601 גזירה שוה ?*##.

602 נמחק בנוסח רבינו.

603 לאפוקי גולם.@

604 PERLלא כתב

605 עי' דברי רבינו בתיקו"ז **עד חצי המלכות באמצעין** - שהן י"ב ברכאן, חצי צירופי אדנ"י.$
ועיי"ש כז ע"א: באמצעיות צריך למשאל דתמן ו' ו' חד מארי כתיבה וחד מארי חתימה ואינון ו' עלאה ו' תתאה כלילן תרין עשר פרקין.
ביאור רבינו: **באמצעיות צריך למשאל דתמן כו'** - שצריך לשאול מבעל הכתיבה והחתימה כמו שמפרש והולך: **ו' ו'** - ר"ל, ת"ת ויסוד, אע"ג דחשיב בתלת בתראין גופא, ו' ו' דכאן הן שמש וירח דנהרין בז' כוכבים, גוף ובריתכמש"ל (טו ע"א, כב ע"א).

שבה העבד, שהוא מטטרו"ן, הוא כמו עבד המקבל פרס מרבו והולך לו. ובו נותנים שכר התפלות לאלו שמתפללים על מנת לקבל פרס. אבל לאותם (לבנים) שלא מתפללים, אלא מתוך אהבה ויראת רבונם, בצדיק, היסוד, ח"י העולמים, כולל ח"י ברכות, מקבלים שמצדו של הצדיק, היא נקראת קבלה, היא בית קיבול להוריש נשמות לצדיקים.	**עבדא דאיהו מטטרון איהו כעבד המקבל פרס מרבו והולך לו וביה יהבין אגרא דצלותון לאלין דמצלין על מנת לקבל פרס אבל לאינון (נ"א לבנין) דלא מצלין אלא מגו רחימו ודחילו**[606] **דמאריהון בצדיק יסוד חי עלמין כליל ח"י ברכאין מקבלין דמסטרא דצדיק אתקריאת איהי קבלה איהי בית קבול לירתא נשמתין לצדיקייא:**

קבלה דבה עבדא כו' - דנקראת קבלה מסט' דצדיק, כמו שמפרש והולך: **ועבדא כו'**, הוא בדרגא דצדיק, וע"י התפלה בחול כידוע (תיקו"ז ג ע"ב), ובשבת ע"י יסוד. ואותן דמצלין על מנת לקבל פרס, הם בדרגא דעבד, ונקראין חול. אבל מתוך דחילו ורחימו, נקראו בנים לזו"נ, ע"י יסוד, ונקראין שבת[607], שהוא יסוד, באצילות, וז"ש **וביה כו' אבל כו'**:

הברכה נקראת מצד העמוד האמצעי, כשנוטל מגבורה, שהוא השור שהקריב אדם הראשון, שהוא חכמה, שממונה על כל הקרבנות. שהכבש הוא מצד הימין והשור מצד השמאל, ולכן השור שהקריב אדם הראשון, נאמר בו "משור פר מקרן מפריס", והוא ממונה על המדבר, ובו ספק צרכיהם בארץ המדבר, ומשם השכינה נקראת הצרכה@, וממנו נקראת פסק, ומשם פסקי הדינים, ומשם לאוי הדינים, "לא צריכא".	הברכה[608] **אתקריאת מסטרא דעמודא דאמצעיתא כד נטיל מגבורה דאיהו שור דקריב אדם קדמאה** {ט ע"ד} **דאיהו חכמה דממנא על כל קרבנין דכבש איהו מסטרא דימינא ושור מסטרא דשמאלא ובג"ד שור שהקריב אדם קדמאה איתמר ביה** (תהלים סט לב) **משור פר מקרן מפריס ואיהו ממנא על מדברא וביה ספק צרכיהון בארע מדברא ומתמן אתקריאת שכינתא הצרכה ומניה אתקריאת פסק ומתמן פסקי דינין ומתמן לאוי דינין לא צריכא:**

***הברכה** - צ"ל הצרכה כנ"ל: **דאיהו חכמה** - כמ"ש לעיל (דף עג ב ע"ב) **דבמרכבתא עילאה אדם חכמה כו' שור גבורה: ובג"ד כו' משור פר** - ר"ל דפר הוא גבורה כידוע[609] פ"ר גבורות

---

[606] עי' לקמן הערה **1036**.

[607] עי' זהר ח"ג כט ע"א: ומאי סבילו דעם הארץ לתלמיד חכם בגין דתלמיד חכם כיום שבת צריך איהו דלית ליה מדיליה ואי עם הארץ סביל ליה בממוניה ואתנהיג ביה כפום רעותיה לשמשא ליה (ו)לאתנהגא בפקודין כפום רעותיה יתקיים ביה אדם ובהמה תושיע יהו"ה יושיע ליה משוד וגזלה יושיע ליה [ממלאך המות] (ממדת הדין) דלא שליט עליה וישחוט ליה בסכין פגום [דיליה וכל מאן דשחיט בסכין פגום נבלה איהו] (ודאתמר ביה) (שמות כב ל) לכלב תשליכון אותו דאיהו סמא"ל.
ונפש דתלמיד חכם אתקריאת שבת מלכתא נפש יתירה דשבת [ועונג דיליה נשמת חיים ורוח שכלי ואינון (נ"א ואית) נשמה יתירה] (עונג דיליה נשמת חיים רוח שכלי והכי נשמה יתר) רוח יתירה על נשמה ורוחא ונפשא דאינון עבדין דשלטין בגופא דיומין דחול נשמה יתירה נשמת כל חי כתר בראש צדיק דאיהו יום שבת.
[ובהאי] (בכל ה)נשמה יתירה תהלל יה דאינון אבא ואימא דעלה אתמר (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהי"ם זולתך בגין דאיהו מרכבה לעלת העלות דאיהו מכוסה ולא שליט עליה עינא ובגין דא עין לא ראתה רוחא יתירה נהר דנפיק מעדן מבין אבא ואימא ומהלכו [חמש] מאה שנין ומטי לשתיתאה דאיהו צדיק להשקות את הגן דאיהי נפש יתירה מלכות שמא [נ"א כנשמא] דשלטא ביומין דחול(א) ועלו (ב)עבד יהו"ה איהי מכסא הכבוד כמה דאוקמוה.
תרגום: $ HOW MUCH

[608] הַמְלָכָה (נוסח רבינו).

[609] עי' לקמן מג ע"ג.$
עי' זהר ח"ג קלז ע"ב: ותאנא חמש גבוראן אינון בהאי זעיר אנפין - עתה מפרש בפרטות את ה"ג הנכללים בחוטמא דז"א, (ה"ה ג' שלהובין דחוטמא, ונוסף עליהם עוד ב' בחינות דהיינו נו"ה) הרי הם חג"ת נ"ה. כאן הוא מקום תחילת גילויים, ובחוטמא אשתמודע פרצופא (ולכן ממנו נבנה כל הפרצוף - פת"ש גדלות דז"א ס'). לכן נרמזו דווקא בחוטמא (ב"ע קפה ע"א) והם כנגד ה' אותיות דשם אלקי"ם (פת"ש גדלות דז"א ס'). ואסתלקו לאלף וארבע מאה גבוראן - דהיינו כמספר ה"פ

מנצפ"ך: **ואיהו ממנא כו'** - ר"ל שאמרו (ח"ג רנז ע"ב PERL ב"ק מד ע"ב) שור המדבר, שמסט' חורבה, כמ"ש לעיל[610]: **וביה ספק כו'** - דשם מזוני כידוע (זו"ח סז ע"ג), וכה"א[611] (משלי יד ד) **ורב תבואת כו'**: **דמתמן כו' הצרכה** - שספק צרכיהון כנ"ל: **ומניה** - ר"ל מגבורה: **אתקריאת פסק** - כמו שמפרש והולך **ומתמן כו'**: **ומתמן פסקי[612] דינין** - ר"ל שאמרו לא כמו שמפרש והולך, של"ת[613] מסטריה כידוע, וז"ש **לא צריכא**, והוא ראיה שצריכא משם:

ולכן יש לדעת@להודיע לאדם כל מדה ומדה, שהיא שאלה ותשובה, שיהיה בה שואל ומשיב כהלכה, "וכל רז לא נכחד ממך" וכל עומק ההלכה התגלה לו, וצריך לחזור עליו, שלא יהיה בו ספק בעולם. שאלה היא מימין, שהוא אל, "האל הגדול", ששם חכמה ומשם שאל שלמה חכמה, כך אמר לו הקדוש ברוך הוא "שאל מה אתן לך". ומשם תניא שעוזר לו@, שבו "וה' נתן חכמה לשלמה" מה זה "תניא", זה העמוד האמצעי, ומשם נקראת סייעתא דשמיא, שנאמר בה "ואתה תשמע השמים".	ובג"ד **אית לאשתמודעא** לבר נש כל מדה ומדה **דאיהי שאלה** ותשובה **דיהא בה שואל** ומשיב כהלכה וכל רז[614] **לא אניס ליה**[615] וכל עומקא דהלכה **אתגלייא** ליה **וצריך לאחזרא** עלה **דלא יהא** ביה ספיקא בעלמא **שאלה איהי** מימינא **דאיהו אל האל** הגדול (ירמיה לב יח) דתמן חכמה ומתמן **שאיל** שלמה **חכמתא** כך **א**"ל קב"ה (מלכים א' ג ה) **שאל מה אתן** לך ומתמן **תניא** דמסייע ליה דביה (שם ה כו) וה' נתן חכמה לשלמה **מאי תניא דא עמודא דאמצעיתא** ומתמן **אתקריאת סייעתא דשמיא דאיתמר** בה (שם ח לב) **ואתה תשמע השמים**:

ובג"ד כו' - ר"ל שצריך לכל אדם שיכיר כל מדה שבה[616], וידע כל ענין היאך הוא בה, כמו שמפרש והולך: **דיהא בה שואל כו'** - ר"ל שיהא הכל על ידה, ואז כל רז כו' כמ"ש, (אבות פ"ו מ"א) כל העוסק בתורה לשמה זוכה כו', לשמה, לשם {ט ע"ד} ה'[617]: **וצריך לאחזרא כו'** - ר"ל כמ"ש (אבות פ"ה מכ"ב) הפוך בה והפוך בה דכולא בה כו'. והוא כמ"ש לעיל (ז ע"ג) שהיא כלולה מכל המדות[618]: **דאיהו אל** - ר"ל שבתיבת שאלה, אותיות אל, ואל הוא מימינא, כמו שמפרש והולך, **האל הגדול**: **דתמן חכמה ומתמן כו'** - ראיה הוא דשאלא מימינא, דשם בחסד שורה חכמה, כמ"ש לעיל (ט ע"א) הרוצה כו', **ומתמן שאיל כו'**: **ומתמן תניא כו'** - ר"ל דתניא ל' נתן, וז"ש **וה' נתן כו'**: **מאי תניא כו'** - שנאמר "ויהו"ה", עד"א, נתן מסט' דחסד: **ומתמן אתקריאת כו'** - ר"ל מעד"א:

צריכא, הרי בארנו אותה מצד הגבורה. התשובה נקראת מצד הבינה, שאם אין אדם מבין ההלכה, איך יחזיר אותה. ומשיב לשואל פסק, הרי בארנוהו מצד הדין, פסק דין.	צריכא **הא אוקימנא** ליה מסטרא דגבורה **תיובתא אתקריאת מסטרא** דבינה **דאם** בר נש **לאו** מבין ההלכה **איך** יחזיר לה ומשיב **לשואל** פסק **הא אוקימנא** לה **מסטרא** דדינא **פסק** דין:
משמעתא משמעות ההלכה מצד אותו שנאמר בו "שמע ישראל", של ארבע הם תיקופי$ ההלכה שנרמזו באדם, והם י' ראיה, י"ה שמיעה, יה"ו ריח, יהו"ה דבור, וארבעה בגוף, כלולים מארבע אותיות, כנגדם א' שמוש, א"ד תנועה, אד"נ מישוש,	משמעתא משמעות ההלכה מסטרא דההוא **דאיתמר** ביה **שמע ישראל** (דברים ו ד) **דארבע אינון** תיקופין דהלכה **דאתרמיזו** בבר נש **ואינון** י' **ראיה** י"ה **שמיעה** יה"ו **ריחא** יהו"ה דבור **וארבע** בגופא כלילן מד' **אתוון** לקבליה **א'**

פ"ר הדינים הנרמזים בה' אותיות מנצפ"ך. וביאור הענין, שכן כל א' מה' הגבורות כלול מה', מכיוון שאלו ה"ג מתחלקים בז"א בה' מקומות הנזכרים לקמן, וכולם נכללים בחוטמא (ב"ע קפה ע"א).

[610] עי' לעיל ד ע"א וצ"ע מנוסח רבינו.@ PERLאמר ד ע"א

[611] וכן הוא אומר.@

[612] נוסח לאוי ?$

[613] $

[614] עי' לקמן יח ע"ד ד"ה **באלין קיימי**.

[615] מלה"פ דניאל ד ו. עי' לקמן טז ע"ב ותיקו"ז קמח ע"ב.

[616] שבשכינה?

[617] שם ה' היינו לשם שכינה, עי' דברי רבינו בתיקו"ז (עי' לעיל הערה 419).

[618] עי' זהר ח"ג צו ע"ב ושער מיעוט הירח פ"א אתנטילת מכולהו. ותיקו"ז סא ע"ב.

אדנ״י הלוך. שהם, שמוש בידים, תנועה בגוף, מישוש בברית, הליכה ברגלים. יש אומרים מישוש בידים, שימוש בברית, והכל אמת.	שמוש **א**״ד תנועה **אד**״נ מישוש **אדנ**״י הילוך **דאינון** שמוש בידים תנועה **בגופא** מישוש בברית הליכה ברגלין **אית דאמרי** מישוש בידים שימוש בברית וכולה קשוט:

משמעתא כו׳ - ר״ל מעד״א, כד נטיל משמאלא, כמו שמפרש והולך: **דארבע אינון תקונין דהלכה כו׳** - ר״ל ד׳ תקונין הן עיקר, ושאר כלולין בהם, שהן ד׳ אותיות הוי״ה, כמו שמפרש והולך. והן רמיזין באדם בראש, וכנגדן ד׳ דברים בגוף, ד׳ אותיות אדני. ותקוני הראש, שהן בפנים, הן ד׳ אנפין, שהם ד׳ אותות[619] הוי״ה, כמ״ש לעיל (דף עג ב סע״ג). ובגוף הן ד׳ גדפין, שזרועות ורגלים וכן הגוף, כולם הם גדפין כמ״ש לעיל שם (ב ע״ד) ד׳ אותות אדנ״י, כמ״ש שם, והן כסדר כמו שמפרש והולך, עינים ואזנים וחוטם ופה בראש, ובגוף ידים וגוף וברית ורגלים, והן בפרטות שבעה ושבעה. ועלייהו נאמר שבעה ושבעה כו׳ (זכריה ד ב)[620], ששבעה נקבים שבראש הן ז׳ נרות, כמ״ש בהקדמת תיקו״ז (יד ע״ב). והן י״ד אתוון דשמא מפרש עם הוי״ה פשוטה, כמ״ש לעיל (ה ע״ב). וכן הן עשר בראש ועשר בגוף, כמו שמפרש והולך מצד התכללותם באחוריים, י׳ י״ה כו׳, והן עשרים אותיות נגד עשרים תקונים, הלכה הנ״ל, שאלה כו׳: **אית דאמרי כו׳** - ולפ״ז הסדר: משוש, תנועה, שמוש, הילוך:

ראיה מצד של אריה, שהיא לימין, שנאמר בו "ופני אריה אל הימין לארבעתם", ראיה אריה, תוספת י׳ שניה, חכמה, הרוצה להחכים ידרים (ב״ב כה ע״ב), ומשם ראובן, או״ר ב״ן, האור של היום הראשון.	ראיה מסטרא **דאריה דאיהו** לימינא **דאיתמר בי׳** (יחזקאל א י) **ופני אריה אל** הימין **לארבעתן ראיה אריה** תוספת י׳ **תניינא** חכמה הרוצה להחכים ידרים ומתמן **ראובן או**״ר ב״ן **אור** דיומא קדמאה:

ראיה כו׳ - שראיה אותיות אריי״ה, כמו שמפרש והולך: **תוספת י׳ תניינא** - ר״ל שראַייה@ הוא בשני יודין, שהשורש הוא ראה, י״ה באין לשימוש, כמו שמיעה שהשורש שמע, וה׳ של ראה נתחלף ביו״ד, לכך צריך ב׳ יודין. והוא ראַיה@ של הלכה, שאמרו וראיה לדבר: **ומתמן ראובן** - כידוע (זהר ח״א קנה ע״א) ששה בניה של לאה הן בז״ס התחתונות של מלכות. ראובן שמעון לוי יהודה חגת״ם, שהן ד׳ תקונין דהלכה, והן ד׳ אותות הנ״ל. יששכר זבולון נו״ה. ובניה של רחל, יוסף יסוד דדכורא, בנימין יסוד דנוקבא (זהר ח״א קנג ע״ב). ולכן יוסף לא נמנה בין השבטים, כמ״ש בזוהר (ח״א רמו ע״ב), שהוא מן השבעה רועים, ולכן נקראין שניהם צדיקים, יוסף הצדיק (יומא לה ע״ב), בנימין הצדיק (יומא יב ע״א), ולכן בחלק יהודה ובנימין בית המקדש, יסוד ומלכות, ציון וירושלים[621]. ד׳ בני השפחות הן בד׳ פרקים התחתונים של הרגלים[622] (שמנשה ואפרים הן בשני פרקים העליונים, סמוך ליהודה בנימין) ועל יהודה נאמר (תהלים קיח כב) אבן מאסו כו׳, שהוא מלכות דידה, כידוע, לראש פנה, שמַלַך@ על אחיו, וממנו יצאה המלוכה, מסט׳ דמלכות דוד: **אור בן כו׳** - ר״ל אור, חסד של ו״ק, שנקרא בן (ב ע״ג), ומשם מתחילין ו״ק: **אור כו׳** - וממנו בא הראיה: {י ע״א}

השמיעה בשור, גבורה, ששם בינה, שהיא השמיעה, בלילה, חמשים אותיות של קריאת שמע. ולכן תקנו בו קריאת שמע של שחרית וערבית. ובשבילה אמר הנביא "ה׳ שמעתי שמעך יראתי". ואמרו בעלי המשנה	{י ע״א} שמיעה **ב**שור גבורה דתמן בינה **דאיהו** שמיעה בלילה חמשין **אתוון** דק״ש ובג״ד תקינו בה ק״ש דשחרית וערבית ובגינה **אמר הנביא** (חבקוק ג ב) ה׳ **שמעתי שמעך יראתי ואמרי מארי** מתניתין הבינותי **מיבעי ליה**[623]

---

[619] אותיות?

[620] עי׳ מלואים אות (מו).

[621] עי׳ זהר ח״א קפו ע״א ומאיר הזהר שם, שעה״ק פג ע״א, פע״ח לולב ד.

[622] @

[623] עי׳ ספר הבהיר [אות סט.] ד״א מאי דכתיב (שם) ה׳ שמעתי שמעך יראתי וגו׳ מ״ט כשאמר שמעך אמר יראתי וכשאמר בקרב שנים לא אמר יראתי אלא משמעך יראתי, ומאי משמעך, מקום ששומעים בו, ומ״ט אמר שמעתי הבנתי מבעי ליה, כד״א (דברים כ״ח מט) גוי אשר לא תשמע לשונו. [ע.] ומ״ט אמר יראתי, משום דאוזן דמות אל״ף ואלף ראש לכל האותיות, ולא עוד אלא אל״ף גורמת לכל האותיות קיומם, ואל״ף דמות המוח, מה אל״ף כשאתה זוכרה אתה פותח פיך כך המחשבה כשאתה חושב לאין סוף ותכלית, ומהאל״ף יצאו כל האותיות, הלא תראה שהיא

היה צריך לכתוב "הבינותי", ובשבילה אמר "הטה ה' אזנך ושמע". ומצד החסד "כי עי"ן בעי"ן יראו" שהוא ע"ב, חסד. אבל מצד הגבורה "שמעתי שמעך יראתי", ששם יראה, שמשם היא השכינה התחתונה, משמעתא, ומשם שמעון.	ובגינה **אמר** (ישעיה לז יז) הטה ה' **אזנך** ושמע ומסטרא דחסד (שם נב ח) **כי** "עין "בעין **יראו** דאיהו ע"ב חסד **אבל** מסטרא דגבורה **שמעתי** שמעך **יראתי** דתמן **יראה** ומתמן **איהי** שכינתא **תתאה** משמעתא [עה ע"ד] ומתמן שמעון:

דאיהו שמיעה - כמו שמפרש והולך: **בלילה** - ר"ל דראיה הוא באור ביום, אבל שמיעה בלילה שולט יותר, כידוע[624], כמ"ש (יומא כ ע"ב)[625] מפני קול גלגל חמה כו'. וחו"ג הן יום ולילה (זהר ח"א טז ע"ב), אור וחשך, ולכן ראיה בחסד ושמיעה בגבורה: **חמשין כו'** - שהן בבינה כידוע (תיקו"ז כג ע"ב), ונאמר (דברים ו ד) שמע כו': **ובג"ד תקינו כו'** - כמ"ש לעיל (ח ע"ד) כ"ה עילאה כ"ה תתאה: **ובגינה כו'** — יראתי: **ואמרי כו'** - ר"ל בינה: **ובגינה אמר הטה כו' -** ר"ל הטה האֵם להיות רובצת על הבנים, ואז "ושמע": **דתמן** - יראה בגבורה כידוע (פע"ח עולם העשיה ה), והוא גימ' רי"ו, גבורה. וזהו ע"ב רי"ו, כמ"ש לעיל (ח ע"ד) חו"ג:

הריח "ופני נשר לארבעתן", ובו היא פורחת, הנשר. ומשם נקראת השכינה נשר, זהו שנאמר "דרך הנשר בשמים", ומשם לוי, לויה, שימין ושמאל חבור של שניהם.	ריחא (יחזקאל א י) **ופני נשר** לארבעתן **וביה איהי פרחא נשרא** ומתמן **איתקריאת שכינתא נשרא** ההי"ד (משלי ל יט) דרך הנשר בשמים ומתמן לוי לויה **דימינא ושמאלא חיבורא** דתרווייהו:

וביה איהי כו' - ר"ל כי ריח הוא ברוח חיים באפיו (בראשית ז כב)[626], אוירא דנשיב באפא (אד"ר קל ע"ב), שבו באויר **פרחא נשרא**. וכן הד' תיקונין הן ד' יסודות, מים אש רוח עפר, שהן בד' אותיות השם כידוע. עינים, מוחא, מים. וז"ש (ירמיה ח כג) מי יתן ראשי כו'. ואזנים מלבא, כמ"ש לעיל **הבינותי מיבעי ליה,** הלב מבין (ברכות סא ע"א) ששם בלבא אשא. בחוטם אוירא, ידוע. פה מאנא דכלהו כלילן בה (ז ע"ג PERLז ע"א), וע"ז נאמר (איכה ג כט) יתן בעפר פיהו, כמ"ש לעיל (ז ע"א) ורננו שכני עפר: **פרחא נשרא -** וכן נשמת רוח חיים באפיו פרחה בכל לילא, כמ"ש לעיל (ו ע"ג PERLב ע"ב) מסט' דנשר: **בשמים -** שהוא ו' של השם, עד"א, וז"ש **ומתמן כו'.** ותקון דהלכה הוא סייעתא, שהוא ג"כ חיבורא, והוא מסט' דעד"א כנ"ל (ט ע"ד) סייעתא דשמיא, דרך הנשר בשמים:

בתחילתן ואומר (מיכה ב' יג) וה' בראשם, דקיימא לן דכל שם הכתוב ביו"ד ה"א וי"ו ה"א מיוחד הקב"ה ומקודש בקודש, ומאי בקדש, בהיכל הקדש, ואנה היכל הקדש, הוי אומר במחשבה והיינו אל"ף ההי"ד (חבקוק שם) ה' שמעתי שמעך יראתי.

[624] עי' דברי רבינו בסוף תיקון ט"ל בתיקו"ז: ב' דרגין הוא בנבואה, מסט' דראיה הוא אספקלריא דנהרא, ומסט' דשמיעה אספקלריא דלא נהרא, ועיי"ש פט ע"א ד"ה את קול: והרבה חילוקים בין ראיה לשמיעה. כי הראיה הוא באור, ימינא, אספקלריא דנהרא. והשמיעה, אף בלילה, בחושך. אבל הראיה הוא מרחוק הרבה, שרואין אף בשמים, וכמ"ש (ירמיה לא ב) מרחוק ה' נראה כו', אבל שמיעה בקרוב. והן דרגא דת"ת וצדיק, אספקלריא דנהרא ואספקלריא דלא נהרא, וכמ"ש (ישעיה נז יט) שלום לרחוק ולקרוב, שהן ת"ת וצדיק, כמש"ל (נג ע"א מו ע"א). ובראיה א' יכולין לראות מה שא"א לשמוע בזמן גדול. והראיה אינה נשכחת מהרה, כשרואה אדם א' מכירו לאחר זמן הרבה, וכן נקבע האהבה והשנאה בראיה יותר, וכמ"ש במשה רבינו ע"ה (שמות לב יט) וירא את העגל כו', והתפעל יותר מבמאמר ה' ית'. וכן הראיה מבוררת יותר וצחה להבין מבשמיעה, וכמה מדרגות עוד, ותבין בזה הרבה סתרי תורה.

[625] ז"ל: תנו רבנן אלמלא גלגל חמה נשמע קול המונה של רומי ואלמלא קול המונה של רומי נשמע קול גלגל חמה.

ועיי"ש באפיקי ים: רמזו בזה מליצה נפלאה ומוסר השכל, והוא שאנו רואים שיצה"ר דרכו לפתות ב"א להראות נועם זיו עוה"ז כמ"ש (משלי ה ג) כי נופת תטופנה וכו', ויראה הצלחת הרשעים בעוה"ז שבזה יוכל לפתות האדם לילך בדרכי הרשעים. אבל המשכיל יבין כי כל עונג עוה"ז אין בו ממש במה שהוא נופל תחת הזמן, והזמן הוא פורח והולך ואין לו עמידה וקיום כלל כצלו של עוף הפורח. והארכתי במ"א כי הזמן מתחלק לעבר ועתיד, וההוה אין בו מהות נרגש, וא"כ במה יתענג האדם בדבר שאין בו ממש. והוא מ"ש למעלה דקול גלגל חמה המנסר ברקיעא והאי חירגא דיומא לא שמי' וכו' ר"ל שנסיעת החמה שסובבת בגלגלה במהירות גדול ומחסרת חלקי הזמן במהירות גדול, עד שהזמן הוא ממש לאפס ואין.

[626] ז"ל: כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו.

דבור "ודמות פניהם פני אדם", ויהודה בה "אודה את ה'", ומשם נקראת השכינה אגדה, משום "ויגד יעקב לרחל", והם שנים, החכמה העליונה והחכמה התחתונה. ובשבילם נאמר "ויגד לך תעלומות חכמה". "פיה פתחה בחכמה", שמלמטה למעלה היא אדם הקטן, מהחכמה העליונה אדם הגדול. ומצד העמוד האמצעי, תפארת, אדם כלול בו (בין) שניהם.	דבור (יחזקאל א י) **ודמות פניהם פני אדם ויהודה בה** (בראשית כט לה) **אודה את** ה' **ומתמן אתקריאת שכינתא אגדה בגין** (שם יב) **ויגד יעקב לרחל ואינון תרין חכמה עילאה וחכמה תתאה ובגינייהו איתמר** (איוב יא ו) **ויגד לך תעלומות חכמה** (משלי לא כו) **פיה פתחה בחכמה דמתתא לעילא איהי אדם הקטן וחכמה עילאה אדם הגדול ומסטרא דעמודא דאמצעיתא** ת"ת **אדם כליל בי**[627] **(נ"א בין)**[628] **תרווייהו:**

דבור ודמות כו' - שהן חיון, והיא דמות אדם כידוע. והשלמת גדר האדם, שהוא מדבר: **בה אודה כו'** - מביא ראיה שיהודה שנקרא ע"ש אודה כו', והיא אתקריאת תושבחתא כנ"ל (ט ע"ג): **ומתמן כו'** - דאגדה לדבור: **ויגד יעקב לרחל** - כמ"ש לעיל (ט ע"ג) שאל אביך ויגדך, על ידה: **ואינון תרין כו'** - ר"ל לכך יעקב לרחל, א' מסט' דחכמה עילאה ביעקב, וא' לרחל חכמה תתאה, כי כל הגדה הוא לשון חכמה, כמ"ש בזוהר (ח"ג רצח ע"ב PERLרצג ע"א): **ויגד לך כו'** - מביא ראיה שהגדה הוא בשני חכמות הנ"ל, ושניהן נקראו אדם כמו שמפרש והולך, **דמתתא כו' וחכמה עילאה כו'**, וזהו ראיה שהגדה הוא דמות אדם: **פיה פתחה בחכמה** - הוא ראיה שחכמה דמות אדם הוא בפיה[629], דבור: **אדם כליל בין תרווייהו** - וזהו ויגד, חכמה עילאה, לרחל, חכמה תתאה, יעקב בין תרווייהו:

שיטה נקראת מצד הימין "ימינך פשוטה", וכמו תקיעה פשוטה לפניה ולאחריה, רחמים, שאין שם קושיא@קושי של הדין, שהקושיא היא ודאי קשה, מצד הדין, מדת הדין הקשה, המדה של הדין הקשה. וכשרואה שמתקשה ממנו הלכה, עוסק במצוות עשה, ויתערב הימין בשמאל, רחמים בדין. שמצוות עשה הרי פרשוה "וזה זכרי", שהוא ו"ה, עם זכרי, רמ"ח, מצד של אברהם אבינו עליו שלום, שדרגתו חסד, כמו שבארוה "אהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד". שמי גורם שמתקשה ממנו הלכה, שעבר על אחת משלש מאות ששים וחמש לא תעשה, שהן משמאל, שנאמר בו "זה שמי" עם י"ה, שלש מאות ששים וחמש.	שיטה **אתקריאת מסטרא דימינא ימינך פשוטה וכגון תקיעה פשוטה לפניה ולאחריה רחמי דלית תמן קושייא דדינא דקושיא איהי ודאי**[630] **קשיא מסטרא דדינא** מדת הדין הקשה **מדה דדינא קשיא וכד חזי דאתקשי מיניה הלכה אשתדל בפקודין דעשה ויתערב ימינא בשמאלא רחמי בדינא דפקודין דעשה הא אוקמוה** (שמות ג טו) **וזה זכרי דאיהו** ו"ה **עם זכרי** רמ"ח **מסטרא דאברהם אבינו** ע"ה **דדרגיה חסד כמה דאוקמוה** (ירמיה לא ב) **אהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד דמאן גרים דאיתקשיא מינה הלכה דאעבר על חד דשס"ה לא תעשה דאינון משמאלא דאיתמר ביה זה שמי עם יה שס"ה:**

שיטה כו' - ר"ל מל'[631] פשוטה: **תקיעה כו'** — שתקיעה שברים תרועה הן בחג"ת (תיקו"ז כט ע"ב, נג ע"א): **דלית תמן קושיא** - ר"ל בשיטה, שאמר בשיטת פלוני: **וכד חזו כו'** - ר"ל, לכך תקיעה פשוטה לפניה ולאחריה, מימין ושמאל: **דאיהו ו"ה כו'** - כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (ו ע"א) די"ה הוא משמאלא ו"ה מימינא, ע"ש: **ו"ה עם זכרי** - ו"ה הוא ר"ת וס"ת[632] של "וזה", ז' באמצע, ז"ס[633]

---

627 ביה (לפ"ז).

628 רבינו גורס לת המוסגר.

629 פיה או פה.@

630 עי' בדברי רבינו תיקו"ז צט ע"ב ש"ודאי" לשון "כידוע".

631 מלשון.@

632 ראשי תיבות וסופי תיבות.@

633 ז' ספירות.@

של ו"ה, זו"ן: **רמ"ח מסט' כו'** - ר"ל, אברהם, גימ' רמ"ח: **כמה דאוקמוה ואהבת כו'** - הוא אברהם אוהבי (ישעיה מא ח): **עם י"ה** — סופי תיבות[634] זה שמי: {י ע"ב}

החומרא נקראת מימינו, והקולא משמאל. וזהו "מקל וחומר". גזרה שוה מצד העמוד האמצעי. וזהו "וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים", בקל וחומר. "ובכל עבודה בשדה", בגזרה שוה. וחומרא משמאל, ששם הצד של סמא"ל, שהוא ממונה על לא תעשה, והוא חומרא מצד של אל אחר, חמור. קולא מימין, שנאמר בו "ובלבנים", בליבון ההלכה.	חומרא אתקרי מימינא קולא משמאלא[635] {י ע"ב} והאי איהו מקל וחומר גזרה שוה מסטרא דעמודא דאמצעיתא והאי איהו (שמות א יד) וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים בקל וחומר ובכל עבודה בשדה בג"ש חומרא משמאלא דתמן סטר סמא"ל דאיהו ממונה על לא תעשה ואיהו חומרא מסטרא דאל אחר חמור קולא מימינא דאיתמר ביה ובלבנים בליבון ההלכה:

***חומרא אתקרי משמאלא קולא מימינא** - כצ"ל: **והאי איהו כו'** - ר"ל בעבודה קשה בחומר משמאלא, שהוא חומר וקשיא: **בלבנים** - מימינא כמו שמפרש והולך, בליבון הלכה, שהוא קל ולבן מסט' דחסד: **ובכל כו'** - ג"ש, שהוא כל כו'[636], שכולל שניהם כנ"ל: **חומרא משמאלא דתמן כו'** - ר"ל, שכל ל"ת הכל בשבילו, שלא יכנס לקדש כידוע, והוא נקרא חומרא, כמו שמפרש והולך:

ויש שאומר כך, חומרא מימין ששם חמור נוער (ברכות ג ע"א), שנאמר בו "חומר מים רבים". קולא משמאל, ששם שור מועד של נזיקין, שהוא אבי אבות של הנזיקין, הוא אש הגיהנם. אבל חמור הוא אבי אבות הטומאה ולכן צריך בו חומר יותר. ונאמר בהם "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו". גזרה שוה זה העמוד האמצעי שמחלק ביניהם, מחלוקת להפריד ביניהם, והוא שוה בין ימין ושמאל של הקודש, ולכן מחלוקת היא העמוד האמצעי, בין דרגות הטומאה והוא הפירוד ביניהן, והיחוד בדרגות הקדושות.	ואית דיימא הכי חומרא מימינא דתמן חמור נוער דאתמר ביה (חבקוק ג טו) חומר מים רבים קולא משמאלא דתמן שור מועד דנזיקין דאיהו אבי אבות דנזיקין איהו אש דגיהנם אבל חמור איהו אבי אבות הטומאה ובג"ד צריך ביה חומר יתיר ואתמר בהון (דברים כב י) לא תחרוש בשור ובחמור יחדו ג"ש דא עמודא דאמצעיתא דאפליג בינייהו מחלוקת לאפרשא ביניהון ואיהו שוה בין ימינא ושמאלא דקודשא ובגין דא מחלוקת איהו עמודא דאמצעיתא בין דרגין דמסאבו ואיהו פרודא בינייהו ויחודא בדרגין קדישין:

חומר מים - ר"ל דסט' דימינא נקרא מים (זהר ח"א רמה ע"א), וסט"א מסט' דימינא נקרא מים הזידונים (תהלים קכד ה): **דתמן שור כו'** - מסט' דשור בשמאלא כנ"ל (זהר ח"ב פ ע"ב), ושור דקדושה נקרא שור תם[637]: **דאיהו אבי אבות** - דארבע אבות נזיקין, והוא ראש לכולם, כמ"ש (ב"ק ב ע"א) השור והבור כו': **איהו אש כו'** - ר"ל דנזיקין הוא גיהנם, וכל ארבע אבות שם[638]. הבור, בור שחת (זהר ח"ב רמח ע"א, רסג ע"א), כמ"ש (שבת כב ע"א) מים אין שם אבל כו'. אש, ידוע. מבעה, אדם בליעל. ושור ראש לכולם, כמ"ש בזוהר בלק (קפו ע"א)[639] כלחוך השור, שהוא ממונה דגיהנם, את כו'

---

[634] פתחתי ראשית יבות@

[635] "מימינא קולא משמאלא" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו מיתח "משמאלא קולא מימינא".

[636] עבודה בשדה.

[637] עי' מלואים אות (קד).

[638] עי' ביאור אגדות במלואים אות (פג)NEEDED@.

[639] ז"ל: ת"ח ההוא שטן עלאה נחית כמה דאוקמוה דאגלים בדיוקנא דשור [וכל] (שטן) אינון רוחין בישין דאתדנו לאעלא בגיהנם לחיך לון ברגעא חדא וחטף לון ונחית ויהב לון לדומה לבתר דבלע לון ודא הוא דכתיב (במדבר כב ד) ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השור [דאשתמודע ושור] (שור) דקיימא לביש על [כל] בני עלמא את ירק השדה אינון [רוחין דבני נשא] דאינון ירק השדה [השדה] ההוא שדה דאשתמודע.
תרגום: $

הנשמות, ע"ש. ור"ל אש דגיהנם אש משמאלא. וז"ש (ברכות ג ע"א)[640] משמרה ראשונה כו', דג' משמרות הן נגד חג"ת[641], מימינא משמורה ראשונה חמור נוער כנ"ל. משמרה שנייה כלבים צועקים הב הב, שהוא גיהנם שצועק כנ"ל (ו ע"ד). שלישית נגד ת"ת, שם אין אחיזה להם. תינוק, מט"ט, יונק כו', שהוא נער (תיקו"ז טו ע"ב), ואשה, שכינה, מספרת, ייחוד כו': **אבל חמור כו'** - ר"ל אבי אבות הטומאה הוא למעלה בכתרין עילאין שלהם[642], דמפתן לבני נשא ומטמאין אותן[643], וגיהנם למטה שדנין שם. וז"ש **ובג"ד צריך כו'.** וכן מצות עשה מימינא חמור, מצות לא תעשה משמאלא כידוע (זהר ח"ג קעד ע"א, תיקו"ז קא ע"ב): **ואיתמר בהון כו'** - שלא תחבר, שיהון בפירודא כמו שמפרש והולך **מחלוקת כו'**: **ואיהו שוה כו'** - כמו שמפרש והולך, שהוא יחודא דילהון, ושם משוה המחלוקת, ור"ל לכך נקרא גזירה שוה:

הברייתא היא השכינה משמאל, זהו שנאמר "כי בשדה מצאה". והמשנה בצד הימין, שהיחוד שלו אינו אלא מצד העמוד האמצעי. ולמה היא משנה ובריית מצד של ימין ושמאל, משום חמור ושור מועדים, שהם לימין ולשמאל.	ברייתא איהי שכינתא משמאלא ההי"ד (דברים כב כז) כי בשדה מצאה ומשנה מסטרא דימינא דיחודא דיליה לאו איהו אלא מסטרא דעמודא דאמצעיתא ואמאי איהי משנה ובריית מסטרא דימינא ושמאלא בגין חמור ושור מועדים דאינון לימינא ושמאלא:

ההי"ד כי בשדה - ר"ל לשון ברייתא, ושדה היא מסט' דשמאלא, כמ"ש (פסחים פה ע"א) יצחק קראה שדה, שנאמר (בראשית כד סג) ויצא יצחק לשוח בשדה: **ומשנה מסט' כו'** - ר"ל שמשנה הוא עד"א[644], משנה למלך[645] עילאה וייחודא דיליה, ר"ל של ימינא כו', לכך משנה מימינא: **בגין כו'**

---

[640] ז"ל: רבי אליעזר אומר, שלש משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי, שנאמר, ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאוג ישאג על נוהו, וסימן לדבר, משמרה ראשונה, חמור נוער, שניה, כלבים צועקים, שלישית, תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם בעלה.

[641] עי' ביאור אגדות שם: רמז לג' זמנים של אדם, ימי עליה ועמידה וירידה. ושמם קין והבל ושת. וכלל כל המדות הרעות תאוני וכעסני וליצני, ר"ל פריקת עול תורה ויראת שמים. ימי עליה הוא בעל תאוה, ובימי עמידה נקרא הבל, והולך אחר הכבוד ועשירות והבלי העולם. ובימי ירידה שובר את הלצנות. וע"ז אמרו ד' מדות באדם, חמור הוא תאוני. וכלבים צועקים הב הב. והג' תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת, כמ"ש מתלמידי יותר מכולם. וכנגד זה ג' בכורות והד' מעשר כלל כולם. וכנגד זה ד' גליות, וברביעי כתיב במעשר לא ימכר ולא יגאל (אגדות הגר"א).

עי' יהל אור ח"ב ב ע"ב: חמור בסט"א מימינא, ושור משמאלא. והשור הוא הכלבים צועקים גיהנם הב הב, וחמור הוא יותר משור, ששור הוא אבי אבות נזיקין, וחמור הוא אבי אבות הטומאה, כמ"ש בתז"ח (י ע"ב), ולפיכך הרשע הוא בפדיון פטר חמור, והבינוני הוא בבכור בהמה טהורה, שהוא שור. וצדיק הוא בכור אדם, כמו שמפרש והולך וסליק לדרגא דאדם כו'. וזהו שלש משמרות הוי הלילה, שהוא עוה"ז, שנחלקין לג' כתות, שכנגדן ג' ספרים נפתחים בר"ה. וידוע שחצות לילה הראשונה שלטא ס"א, וחצות השני הוא לה', ולכך משמרה ראשונה חמור נוער, שהוא רשע, ושניה כלבים צועקים, שהוא הבינוני, שחצי משמורה שלטא הס"א, וחציה לה' כנ"ל. ושלישית תינוק יונק שהוא אדם כמו שמפרש והולך, והוא יונק משדי אמו, שהיא התורה. וז"ש וסליק למשמרת כו'.

עי' ב"ע : הרב המלמד הוא בדרגא דחכמה והתלמיד המקבל הוא בדרגא דבינה מבין דבר מתוך דבר וכמ"ש ומתלמידי יותר מכולם ולכן אמרו כל ת"ח שעוסק בד בבד כו' חייב מיתה שכן בעולם התוהו לא הי' זיוג בחו"ב וכו'.

ג' בכורות והד' מעשר - הם בכור אדם ובכר בהמה טהורה וטמאה והם נגד ג' זמני אדם הנ"ל, כלב חמור ואדם, כל זמן שהם בבחי' קין והבל צריכים פדיון בכורות ואח"כ בא במדריגת שת שהוא בחי' אדם. והד' מעשר - ה' אחרונה כולל כלם אין צריך פדיון, וכן ג' גליות ראשונות כשנפדו נגלו שוב אבל בן רבי@עית כתיב לא ימכר עוד ולא יגאל ויתוקנו בשלימות כי כמו הנהגת אדם הפרטי כל הוא הנהגת כלל ישראל (ר' אברהם בן הגר"א).

[642] עי' תיקו"ז כז ע"א: לרשעים אינון קשורא לכל מקטרגין דלהון דהכי אינון עשרה כתרין תתאין דהא דא לקבל דא ברא קודשא בריך הוא אבל כתרין תתאין אינון קליפין לגבי כתרין עלאין דמתלבשין בהון עשר אתוון בצלותא (ס"א בגלותא) למהוי כפויין תחותוי כתרין תתאין.

[643] עי' דברי רבינו בתיקו"ז פז ע"א ובדברי רבינו בספד"צ לב ע"ב, שסט"א דנוק' מפתה ושל דכר מקטרג.

[644] עי' תיקו"ז ו ע"אף שית סדרי משנה בארח רזא אינון מעמודא דאמצעיתא דכליל שית סדרי מתניתין.

- ר"ל לכך הן הש"ס, שהוא מסט' דעץ הדעת טו"ר[646], להשמר מרע ולהדבק בטוב, שהוא מצות עשה ומצות לא תעשה ולכך הן במשנה ובריית‍א מימינא ומשמאלא, שהן בימינא ושמאלא. וז"ש **בגין חמור כו'**, וחמור הוא בש"ס, כל איסורים, ושור כל הדינים[647], שהן סדר נזיקין, שלכך פתח בשור ולכך רב, שהוא מימינא, כמ"ש לעיל (ז ע"ג ד"ה לרבי), הלכה כמותו באיסורי (בכורות מט ע"ב), ושמואל משמאל, לכך לא נסמך לא בשם רבי ולא רב (ב"מ פו ע"א), ולכך הלכה כמותו בדיני. ור' יוחנן שנק' רבי בעד"א, שהוא שוה בין ימינא ושמאלא, הלכה כמותו בכל מקום[648], שהוא המכריע:

התוספתא נקראת מצד הצדיק, שהוא כולל כל המוספים, ומשם היא השכינה, קרבן של המוספים, ובשבילה נאמר "יש מפזר ונוסף עוד", בו התוספתא, חכמה ובינה ודעת וכל המדות של הקדוש ברוך הוא.	תוספתא אתקריאת מסטרא דצדיק דאיהו כליל כל מוספין ומתמן איהי שכינתא קרבן המוספין ובגינה אתמר (משלי יא כד) יש מפזר ונוסף עוד ביה תוספתא חכמה ובינה ודעת וכל מדות דקב"ה:

ובגיניה אתמר יש כו' – כידוע, כשהוא משפיע לשכינה, משפיעין לו מלמעלה יותר ויותר[649]:

וממנו תוספת נשמה יתרה, שנוספת לאדם מערב שבת לערב שבת. והוא השבת, שביעי. כל הספירות נקראו בו שביעיות. וכל מי שמוסיף בו בשבת במאכלים ובתענוגים, מוסיפים לו. ומה מאכלותיו, הקרבנות של התפלה של מוסף, שמוסיפים בו העם הקדוש יותר משאר ימות החול תוספת קדושה, של קידוש עינוג "וקראת לשבת עונג" בשלש סעודות, ולכן כל המוסיף מוסיפים לו וכל הגורע גורעים לו.	ומניה תוספת נשמה יתירה דאיתוסף בבר נש מערב שבת לערב שבת ואיהו השבת שביעי כל ספירן אתקריאו ביה שביעיות וכל מאן דאוסיף ביה בשבת במאכלין בעינוגין מוספין ליה ומאי מאכלות דיליה קרבנין {י ע"ג} דצלותא דמוסף דאיתוספן ביה עמא קדישא יתיר משאר יומין דחול תוספת קדושה דקידוש עינוג וקראת לשבת עונג (ישעיה נח יג) בתלת סעודתין ובגין דא[650] כל המוסיף מוסיפין לו וכל הגורע גורעין לו:

ומניה תוספת כו' - שמניה פרחין נשמתין כמ"ש בתיקו"ז (א ע"ב): {י ע"ג} **ואיהו השבת כו'** - שביעי לבינה, והן שבת עילאה שבת תתאה (זהר ח"א ה ע"ב) מלמעלה למטה וממטה למעלה כידוע (זו"ח כה ע"ג)[651]: **תוספת קדושה דקידוש** - קאי למעלה, שהוא ג"כ מאכלות של יסוד: **עינוג כו'** - קא מפרש עכשיו בעינוגין דלעיל, ג' סעודות הוא עונג של יסוד:

---

[645] עי' תיקו"ז טו ע"ב: מארי משנה דאיהי תניינא להלכה שפחה דיליה בגין כי מרדכי היהודי משנה למלך (אסתר י ג) כגוונא דא מִשְׁנֶה משנה למלך וביה יזהירו מארי מתניתא כזהר הרקיע דא הלכה דאיהי קבלה למשה מסיני עי' לעיל ז ע"ד: משניות הן לבושי הגלות.
ביאור רבינו: **דא הלכה דאיהו קבלה** - ר"ל, שמשנה שאין מורין ממנה, היא ביצירה, והלכות פסוקות של הגמ' הוא בבריאה, והלכה למשה מסיני הוא בשכינה [פי' מלכות דאצילות], וז"ש **הלכה למשה** [**מסיני**] שהיא כלת משה (עי' לקמן כח ע"א).

[646] עי' לעיל הערה 68. ועי' תיקו"ז ה ע"ב אורייתא דבריאה ואורייתא דאצילות. ואמרו בזוה"ק (פרשת בראשית כ"ג סע"א) ובתז"ח (דף מ"א ע"ב) שהתורה שלנו היא התורה דבריאה, כי היא נשתלשל מהתורה דאצילות ונתלבשה בלבושין דבי"ע, ונמשך אלינו כמו שהיא מסודרת בעולם הבריאה (ביאורים ח"א פה ע"ג).

[647] עי' לעיל הערה 641 *##, ועי' דברי רבינו בספדצ לא ע"א: קין שורש הקליפות והבל שורש הדינין כידוע, ועיי"ש במאיר הספרא: הוא לשון אריז"ל מאמרי רשב"י ז ע"ג (לש"ו). עי' לש"ו דע"ה ח"ב טז ע"ב, שמביא מדברי רבינו לעיל יא ע"ב ד"ה זנבא ברישא (וכן הוא ביהל אור בראשית ריש היכל ו' יט ע"ד), שז' ת"ג הינם שורש הדינים ות"ד שורש הקלי'.

[648] ראש ברכות פ"ג סי' כג.@

[649] עי' דברי רבינו לקמן יח ע"ב, שכדי להשפיע לשכינה צריך לפני כן זיווג או"א ולפני זה אוירא ומו"ס וכו' (עי' דברי רבינו בספד"צ ו ע"א$).

[650] עי' ביצה טז ע"א: כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים, חוץ מהוצאת שבתות והוצאת יום טוב, והוצאת בניו לתלמוד תורה. שאם פחת, פוחתין לו, ואם הוסיף, מוסיפין לו.

[651] ז"ל: ולבתר אתו לארעא קדישא ואתיישבו בה ת"כ שנין לתשלום שבעין שבועין ושבעין שנין עשרה שנין לכל יומא מאינון דינקין משביעי דשבת הגדול אוף הכי איקרי שביעי מתתא לעילא

ועוד השכינה נקראת תיק״ו מצד אותו שנאמר בו (חגיגה יג ע״א מספר בן סירא) במפלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור. ובגללו פרשוה בעלי המשנה (מנחות כט ע״ב) שתוק כך עלה במחשבה.	ועוד **שכינתא אתקריאת** תיק״ו[652] **מסטרא דההוא דאתמר** ביה **במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור ובגינה אוקמוה מארי מתניתין שתוק כך עלה במחשבה**[653]:

עלה במחשבה – עילאה, שהוא כתר עליון[654] ולפיכך שתוק, וזהו תיקו:

קם רועה הנאמן ואמר, סבא סבא, עליך נאמר ״מפני שיבה תקום״, תקום בישראל העליון, עד שאין סוף לעלייתך. העליונים והתחתונים מתברכים בך ומשתבחים בך, שנכללו בך כל המדות אחוריים ופַנימיים של הקדוש ברוך הוא. אמר הרי זרקת [מ]קלע אבני הקלע אלי, אמור לאותם שהולכים באויר, שהרי אבן אליהם.	קם **רעיא מהימנא**[655] **ואמר סבא סבא**[656] עלך **אתמר** (ויקרא יט לא) **מפני שיבה תקום תקום בישראל עילאה** עד דלית סוף לסליקו[657] דילך **עילאין ותתאין מתברכין** בך **ומשתבחין** בך **דאתכלילו** בך כל מדות **אחוריים ופנימיים דקודשא בריך הוא אמר הא זריקת קירטא אבנין דקירטא לגבאי אימא לאינון דאזלין באוירא דהא אבנא** לגבייהו:

סבא כו׳ - ר״ל אדה״ר שהוא דרגא דחכמה, ישראל סבא[658]. וז״ש **מפני שיבה כו׳**, שהוא קודם לכולם, סבא דכולם. וז״ש **בישראל כו׳**, כידוע בסוד מה שמו (משלי ל ד) חכמה, ומה שם בנו עד״א[659]: **עד דלית סוף כו׳** - כמו שמפרש והולך, שכולל כל הספירות, וסליק עד א״ס: **עילאין כו׳** - כמ״ש (תהלים קד כד, תיקו״ז מ ע״א) כולם בחכמה עשית. וז״ש **דאתכלילו**, וכן אדה״ר כולל כל

דכליל כאחד זכור ושמור ולבתר אתקיימו ת״כ שנין בארעא על חילא דאורייתא דהוו מתעסקי.
תרגום: אחר כך באו לארץ הקדושה והתישבו בה ארבע מאות ועשרים שנה, לתשלום שבעים שבועות ושבעים שנה, עשר שנים לכל יום מאותם שיונקים משביעי ששבת הגדול גם כן נקראת שביעי ממטה למעלה, שכולל כאחד זכור ושמור. ואחר כך התקיימו ארבע מאות ועשרים שנה בארץ, על כח התורה שהיו עוסקים.

[652] עי׳ דברי רבינו בתיקו״ז (נ רע״ב) תיקו היא תיקו״ן ללא נ׳.

[653] ז״ל: אמר רב יהודה אמר רב, בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב״ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר לפניו, רבש״ע, מי מעכב על ידך. אמר לו, אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות. אמר לפניו, רבש״ע, הראהו לי, אמר לו, חזור לאחורך. הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן אומרים, תשש כחו. כיון שהגיע לדבר אחד, אמרו לו תלמידיו, רבי, מנין לך. אמר להן, הלכה למשה מסיני, נתיישבה דעתו. חזר ובא לפני הקדוש ברוך הוא, אמר לפניו, רבונו של עולם, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה ע״י. אמר לו, שתוק, כך עלה במחשבה לפני. אמר לפניו, רבונו של עולם, הראיתני תורתו, הראני שכרו, אמר לו, חזור [לאחורך]. חזר לאחוריו, ראה ששוקלין בשרו במקולין, אמר לפניו, רבש״ע, זו תורה וזו שכרה. א״ל, שתוק, כך עלה במחשבה לפני.

[654] עי׳ לקמן יח ע״ג, ודברי הלש״ו & מהתיקו״ז & שמו״ס היא עיקר הכתר.

[655] עי׳ לעיל הערה 316.

[656] עי׳ לעיל הערה 397.

[657] עי׳ זהר ח״ב רלט ע״א הוב״ד במלואים אות (פד).

[658] עי׳ תיקו״ז כה ע״ב שו״ק מכונה ישראל סבא ויסוד ישטראל זוטה ועי׳ זהר ח״ב מג ע״א. ועי׳ ביאור רבינו על תיקו״ז צה ע״ד: ת״ת נק׳ אריך אנפין כידוע, ישראל סבא. ועי׳ דברי רבינו שם קלט ע״א: דת״ת נק׳ אריך אנפין, ישראל סבא, ויסוד זעיר אנפין, נער ישראל ואוהבהו (זהר ח״ב מג ע״א), וז״ל המאיר הזהר שם: עי׳ לקמן קמג ע״ב ד״ה עתיק (לש״ו) [**עתיק כו׳** - שהוא על אריכו דיומין (לקמן קסג ע״ב) ושנים קדמוניות, וא״א הוא סבא ועתיק על כולם, ועמודא דאמצעיתא נק׳ א״א, מש[ו]ם דא״א מתלבש באימא והיא בו, משא״כ יוסף שהוא יתום מאמו, ולכן נשאר קטן, זעיר אנפין, והוא נער (בראשית לז ב), ו׳ זעירא (זהר ח״ג עד ע״ב)]. ישראל סבא הוא החלק התחתון של אבא, אבל הוא פנימיות הו״ק ולכן אולי זה כוונתו, וכן משמע בשעה״כ דרושי ק״ש פרק ו׳. עי׳ בביאורו של רבינו על ספד״צ ו ע״א, וכן עי׳ יהל אור ח״א כד ע״ב, ז״ל, ענין הגולגלתא הוא יסוד דבינה דרדל״א, והוא הדעת דז׳ תיקונים דגולגלתא, כי בתיקון השני שהוא אוירא שם מתלבש חסד דע״י, ובו מתלבש יסוד דבינה ונעשה לו דעת וכו׳. עיקר הדעת הוא יסוד דחכמה, וקאים בתוך יסוד דבינה דלא מתפרשין, לכן נק׳ על שמה. והתגלות הבינה בז״ת אינו אלא בדעת יסוד שלה.

[659] עי׳ תיקו״ז קלז ע״ב.

הנשמות וכל העולמות כידוע (שער הגלגולים לד): **קירטא** — מלכות (עי' לעיל ח ע"ד), **אבנין דקירטא**, ו"ק כמ"ש לקמן: **לגבאי** - כמ"ש לעיל (ז ע"ד) **דהא אבנא כו' לגבך כו' ושית אחרנין לגבך כו': לאינון דאזלין באוירא** - הן מלאכים המקבלים התפלות כידוע (עי' תיקו"ד ד ע"א):

פתח ואמר, זַרְקָא֙ מקף ו שׁוּפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָּא֔. המלאכים של האותיות, שעליכם נאמר "עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט", קַבלו@ אבנים הללו, שהן הנקודות, שנקראו על שמכם, שנאמר בהם "אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלהיך".	פתח ואמר מקף שופר הולך סגולתא מלאכין דאתוון דעלייכו אתמר (תהלים קד ד) עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט קבילו אבנין אלין דאינון ניקודין דאתקריאו על שמכם דאתמר בהון (דברים כז ו) אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלהיך:

מלאכין דאתוון - שהן מסט' דשכינה, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (ט ע"א): **דעלייכו איתמר כו'** - כמ"ש שם. דאתוון הן ד' יסודות[660]: **קבילו אבנין כו'** - ר"ל שהן מסט' דשכינה, קירטא, ויקבלו עליהם מלאכין דנקודין, שהן מסנוסח$ט' דקב"ה כמ"ש שם (לעיל י ע"ג PERL ט ע"א, $תיקו"ז מא ע"א), והם אבנין דקירטא בגו קירטא. והוא כמ"ש לעיל (ו ע"א) דבצלותא מקבלין אלין לאלין: **על שמכם** - ר"ל על שם של המלאכים: **דאיתמר בהון אבנים כו'** - שכל אבן הוא י', כמ"ש לעיל, והוא נקודה:

אלו הם: קמץ, קדומיא"ל מלכיא"ל צוריא"ל. פתח, פדא"ל תומיא"ל חסדיא"ל. צרי, צוריא"ל רזיא"ל יופיא"ל. סגול, סטטורי"ה גזריא"ל למוא"ל. שבא, שמעיא"ל ברכיא"ל אהניא"ל. חלם, חניא"ל להריא"ל מחניא"ל. חר"ק, חזקיא"ל רהטיא"ל קדושיא"ל. שר"ק, שמועא"ל רעמיא"ל קניא"ל. שר"ק, שמשיא"ל רפא"ל קרשיא"ל.	אלין אינון קמ"ץ ק"דומיאל מ"לכיאל צ"וריאל פת"ח פ"דאל ת"ומיאל ח"סדיאל צ"רי צ"וריאל ר"זיאל י"ופיאל [עו ע"א] ס"גל ס"טטוריה ג"זריאל ל"מואל שב"א ש"מעיאל ב"רכיאל א"הניאל חל"ם ח"ניאל ל"הריאל מ"חניאל חר"ק ח"זקיאל ר"הטיאל ק"דושיאל שר"ק ש"מועאל ר"עמיאל ק"ניאל שר"ק ש"משיאל ר"פאל ק"רשיאל:

קמץ כו' - והן כ"ח דכ"ח מ"ה דחכמה, שמשם נקודות כמ"ש בתיקו"ז (קמט ע"ב):

"והמשכילים", אלו שיש בהם שכל להכיר@ בתפלה, איך מעלה אותה הבת באותיות ונקודות וטעמים, שכולם הם אהבת בת המלך לחתן שלה, להכניס אהבה ושלום וחבור וקרבה ביניהם, בכל המדות של שניהם. להכליל אותם יחד בכלם, והם קרב@מלחמה לסמא"ל ונחש ושבעים הממונים.	והמשכילים (דניאל יב ג) אלין אינון דאית בהון שכל לאשתמודעא בצלותא איך סלקא בה ברתא באתוון ונקודי וטעמי דכלהו אינון רחימו דברתא דמלכא כחתן דיליה לאעלא רחימ$ ושלמא וחיבור$ וקורבא בינייהו בכל מדות דתרווייהו לאכללא לון כחדא בכולהו ואינון קרבא לסמא"ל ונחש ושבעין ממנן:

באתוון כו' - של התפלה: **בחתן דילה לאעלא רחימו כו'** - ד' מדרגות, ד' תיקונין דילה ודו' תיקונין דיליה דלעיל, וז"ש **בכל מדות כו'**: **קרבא כו'** - שהן ע"ב אומין, כמ"ש בתיקו"ז (כג ע"א) ע"ש בתיקון ו':

קם רבי שמעון המנורה הקדושה על רגליו, והעלה@והרים ידיו לאדון העולם, ואמר רבונו של עולם, יהי רצונך לתת לנו תוקף, לי ולכל החברים ולכל הנכנסים בקֶרב@ הזה,	קם[661] רבי שמעון בוצינא קדישא על רגלוי וסליק ידוי למארי עלמא ואמר רבון עלמא יהא רעוא דילך למיהב לן תוקפא לי ולכל חברייא[662] ולכל דעאלין בקרבא דא דאינון

---

[660] ועי' תיקו"ז טו ע"א שד' רוחות הם מקבילים לד' מלאכים מיכאל גבריאל וכו'.

[661] עי' מלואים אות (פה).

[662] עי' ב"ע נא ע"א שהחברים נתקבצו באדרא זו ע"מ שכל א' יאמר ויחדש תיקון א' הנוגע לשורש נשמתו. רשב"י קרא לתלמידיו "חברים" ולא "תלמידים" מרוב ענותנותו (ב"ע קיא ע"א). ועי' ב"ע קיג ע"א שתלמידי רשב"י נקראו 'חברין קדישין' שכן שרשם הוא בי' החסדים דאו"א הרי הם "רעין דלא מתפרשין". פי' אחר, עי' לקמן קל ע"ב: ביומוי דמלכא משיחא לא יימרון חד לחד

שהם מן הצד שלך, להכנס@להעלות לקרב הזה בלי בושה לפניך. ולצאת משם בלי בושה לפניך, ולפני המלכה העליונה, שכאשר מנצחים בניה קרבות@ נאמר בה "אם הבנים שמחה".	**מסטרא דילך לאעלא בקרבא דא בלא כיסופא** קמך[663] **ולאפקא מתמן בלא כיסופא** קמך וקמי **מטרוניתא עילאה דכד נצחין בנהא קרבין אתמר בה** (תהלים קיג ט) **אם הבנים שמחה:**

למיהב לן תוקפא - מסט' דגבורה, להלחם עמם: **דאינון מסטרא דילך** - הן ב' מתיבתות דלעיל[664], מסט' דו"ק, והם אבנין דקירטא כנ"ל. ומסט' דו"ק הוא {י ע"ד} הקרבא, כמ"ש לעיל (ח ע"ד) **קום עד"א דאנת הוא ו' כו':** **מטרוניתא עילאה** - שכינה עילאה, שהיא אם הבנים, וכן בבנים למטה ב' מתיבתות הנ"ל מסט', דו"ק נקראין בנהא:

ולא אהיה בבושה לפני בת המלך, שנאמר בה "כל כבודה בת מלך פנימה וגו'". שהרי כמה כרוזים יוצאים בשבילה, זהו שנאמר "בראש הומיות תקרא בפתחי שערים בעיר אמריה תאמר". ומה אומרים הכרוזים "אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם".	ולא {י ע"ד} **אהא בכיסופא** קמי ברתא **דמלכא דאתמר בה** (שם מה יד) כל כבודה בת מלך פנימה וגו' **דהא** כמה כרוזין נפקין בגינה **הדא הוא דכתיב** (משלי א כא) **בראש** הומיות **תקרא בפתחי שערים בעיר אמריה תאמר ומאי אמרין** כרוזין (שם ח ד) **אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם:**

דאיתמר בה כו' דהא כו' - כמ"ש (שיה"ש ב יד)[665] יונתי בחגוי כו' אחזו לנו כו': **אמריה** - ר"ל בשבילה תאמר ע"י שלוחין דילה, כמ"ש (ישעיה נ י) מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו: **בני אדם** — קדמאה, כמו שמפרש והולך, דקטיל ליה ולבניו, וז"ש **דהא כמה כו':**

שהרי כמה פרשים@ חזקים היו מתכנסים להלחם בקרב עם הנחש, נחש הקדמוני, שהרג את אדם הראשון והרג את כל הדורות שבאו אחריו. מהם היה אוכל@מכלה באש שלו, שהיא גיהנם. ומהם היה בולע אותם חיים, כדוגמא קרח, שנאמר בהם "וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה". מהם הרג בכמה מיני מיתה, שנאמר בהם "למות תוצאות". וכמה בעלי מגנים היו מתכנסים אליו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ופוסקים עליו כמה פסקות בקלות וחמורות שלו. "ויפן כ"ה וכ"ה וירא כי אין איש", אין בהם אחד שהרג את הנחש.	דהא כמה פרשין תקיפין הוו מתכנשין **לאנחא קרבא עם חויא** נחש הקדמוני דקטיל **לאדם קדמאה** וקטיל לכל דרין **דאתיין אבתריה** מנהון הוה **אכיל בנורא** דיליה **דאיהו** גיהנם ומנהון הוה בלע לון חיין כגוונא דקרח **דאתמר בהון** (במדבר טז ל)[666] וירדו הם וכל **אשר** להם חיים **שאולה** מנהון קטיל בכמה מיני מיתה **דאתמר בהון** (תהלים סח כא) למות תוצאות וכמה מארי תריסין הוו מתכנשין לגביה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ופסקין עליה כמה פסקו' בקלין וחמורין דיליה ויפן כ"ה וכ"ה **וירא כי אין איש** (שמות ב יב) ליה בהו חד דקטיל לחויא:

וכמה מארי תריסין כו' - כמ"ש לעיל **בפתחי שערים בראש הומיות**[667], שהן בתי כנסיות ובתי מדרשות. וז"ש (ישעיה נ י) מי בכם כו', כנ"ל אשר הלך כו' שאמרו (ברכות ו ע"ב)[668] מי שרגיל כו':

אליף לי חכמתא דכתיב "ולא ילמדו עוד איש את רעהו וגו'" (ירמיה לא), ע"כ. ונראה לכאורה לומר שזהו שבא לחדש כאן, שבלימוד עד הגאולה העתידה בב"א יש צורך בחבורה, וצריך שיהיו חברים כדי לקיים 'ילמד איש את רעהו'.

[663] עי' לקמן הערה 1680.

[664] עי' לעיל הערה 73.

[665] ז"ל: יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיעיני את קולך כי קולך ערב ומראיך נאוה.

[666] ז"ל: ואם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה ובלעה אתם ואת כל אשר להם וירדו חיים שאלה וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה'.

[667] ז"ל: בראש המיות תקרא בפתחי שערים בעיר אמריה תאמר.

ופסקין עליה כו' - שהן מלחמה בתוקפא דגבורה, כמ"ש לעיל (ט ע"ד) **פסק דין כו'**, להלחם עם שור וחמור: וז"ש **בקלין וחמורין דיליה** - ר"ל דס"א: **ויפן כו'** - שהן קירטין, כמ"ש לעיל (י ע"ג PERL ח ע"ד): **וירא כו'** - וז"ש (ברכות ו ע"ב)[669] מדוע באתי, ר"ל לבית הכנסת, כמ"ש חז"ל (שם@) ואין איש במארי תריסין, דשם קראתי בכרוזין הנ"ל, ואין כו':

וכרוזים יוצאים "מי שמנצח בקרב והורג את הנחש תהיה ההלכה שלו". וכמה הלכות פסוקות הן שנאמר בכל אחת "הלכה כפלוני", והן "בתולות אחריה", רעותיה של בת המלך. אבל בת המלך, עליה נאמר "רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה", והיא ארוסה למשה, הלכה למשה מסיני. ועודיין לא נשואה לו עד שיהרג את הנחש, ויכנס לארץ הקדושה, שבגלל זה לא נכנס לארץ הקדושה, עד שיזכה לה, שמאז ששני הלוחות נשברו, פרחה ממנו. ובגלות הרביעית יזכה לה, ובגללה יזכה להכנס לארץ הקדושה.	וכרוזין נפקין מאן דנצח קרבא וקטיל לחויא יהי הלכה דיליה וכמה הלכות פסוקות[670] אינון דאיתמר בכל חד הלכה כפלוני ואינון (תהלים מה טו) בתולות אחריה[671] רעותיה[672] דברתא דמלכא אבל ברתא דמלכא עלה איתמר (משלי לא כט) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה ואיהי ארוסה למשה הלכה למשה מסיני[673] ועוד לאו איהי נשואה ליה עד דיקטול לחויא וייעול לארעא קדישא דבגין דא לא עאל לארעא קדישא עד דיזכה לה דמדתרין לוחין איתברו פרחא מניה ובגלותא רביעאה יזכה לה ובגינה יזכה לאעלא לארעא קדישא:

וכמה הלכות פסוקות כו' - ר"ל הבעלי תריסין, אע"ג דפסקין כו', לא זכיין אלא לבתולות אחריה כו', אבל להלכה, שהיא ברתא דמלכא, לא זכי אלא מאן דקטיל כנ"ל. וז"ש **אינון דאתמר כו' אבל כו'**: **רבות כו'** - כמ"ש לעיל (ז ע"ד) שהן עלמות כו' (שיה"ש ו ח): **ואיהי ארוסה** - כמ"ש (תיקו"ז כח ע"א) כלת משה[674], וכן אמרו (דברים לג ד) תורה צוה לנו משה מורשה, אל תקרי מורשה אלא

---

[668] ז"ל: @אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק: כל הרגיל לבא לבית הכנסת ולא בא יום אחד - הקדוש ברוך הוא משאיל בו, שנאמר: מי בכם ירא ה' שמע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נגה לו; אם לדבר מצוה הלך - נוגה לו, ואם לדבר הרשות הלך אין נוגה לו. יבטח בשם ה', מאי טעמא - משום דהוה ליה לבטוח בשם ה' ולא בטח.

[669] ז"ל: אמר רבי יוחנן: בשעה שהקדוש ברוך הוא בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה - מיד הוא כועס, שנאמר: מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה. אמר רבי חלבו אמר רב הונא: כל הקובע מקום לתפלתו - אלהי אברהם בעזרו. וכשמת - אומרים לו: אי עניו, אי חסיד, מתלמידיו של אברהם אבינו! ואברהם אבינו מנא לן דקבע מקום? - דכתיב: וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם, ואין עמידה אלא תפלה, שנאמר: ויעמוד פינחס ויפלל.

[670] עי' לעיל הערה 321.

[671] ז"ל: לרקמות תובל למלך בתולות אחריה רעותיה מובאות לך.

[672] פי' בבריאה בהיכלותיה (עי' דברי רבינו בתיקו"ז מד ע"ד), בזוה"ק ח"ב קה ע"ב, קיב רע"ב, קפט ע"ב, קצז ע"ב. ועי' זהר ח"ב רלח ע"א.

[673] מאחר שהיו הזו"ן אז [במדבר] בסוד קטנות, איך אפשר להמשיך בהם המוחין דגדלות בלתי נשיכין בעת שלא היו ישראל אז כדאי לזה וכו'. וזהו אשר גרם להם כל העשרה נסיונות שניסו אבותינו להקב"ה (אבות פ"ה מ"ד), וכן כל התלאות שבמדבר, ובפרט מה שכל אותו הדור כולו מיתו במדבר, והאחרון הכביד, החטא דמי מריבה שהיה ע"י הערב רב וכמ"ש בזוה"ק (ח"א כח ע"ב), ועי"ז נסתלק משה רבינו ע"ה ולא נכנס לארץ ישראל, כי אלולא אותו החטא היה נכנס משה לארץ ישראל והיה חוזר העולם לתיקונו מאז ולהלאה כמו בתיקון העתיד (וכמבואר בתיקונים מדף מב עד דף מז בארוכה, וכן בתז"ח דף ז ע"ד ח ע"א י ע"ד, וברע"מ משפטים קטו ע"א, ופ' תצא רעט ע"ב, וע' עוד בהגר"א ביהל אור פקודי דף לד ודף לה) (דע"ה ח"ב קל ע"א).

[674] וכן זהר ח"א רלו ע"ב, ועי' שער מאמרי רשב"י הנה כנסת ישראל ירמוז לצלע שהיא נקודת י' והיא כלת משה כי כמו שיש דעת מלגאו בסוד משה וישראל ות"ת מלבר בסוד יעקב כן יש כלת משה מלגאו והיא כנסת ישראל ומלכות מלבר בסוד שכינה והיא רחל אשת יעקב ולפיכך אמר דשושנה היא כנסת ישראל נקודה פנימית ויש עוד שושנה חיצונה. ועי' פת"ש (נתיב פרצופי לאה ורחל פתח יב) ז"ל: ואלו הם ג' מקומות של הנוקבא א' בפה בדעת בסוד כלת משה בלאה שהוא מקום גילוי הנפלאות ממדרגת ג"ר מאו"א מחו"ב שבו, והוא סוד מ"ש במשה פה אל פה אדבר בו וגו', והב' אחרים הם בטבור ובעטרת היסוד שהם ברחל בב' מדרגות שבה א' בסוד פרצוף נגד החזה שהוא בערך תיקונים של הרוח דמ"ה דז"א שבזה שורש התחתונים מתוקן ומסודר כפי מדרגת מ"ה והוא סוד פרצוף שלה, והב' בסוד נקודה שלה נגד עטרת היסוד שהוא בערך התחתונים בתחילת עלייתם משפל מדרגתם בסוד ב"ן לבד וכמשי"ת עוד בנתיב שאח"ז. וז"ס שם

מאורסה (ברכות נז ע"א): **עד דיקטול כו'** - כמ"ש לעיל (ח ע"ד) קום לגבי ס"מ, דאיהו מצרי כו', וז"ש **קום אנת כו'**:

קום אתה הרועה הנאמן, שבגללך נאמר "ויפן כה וכה ויך את המצרי", שבשם האם העליונה, שהיא חמשים שערים, הכית אותו, שנרמזו בכ"ה וכ"ה האותיות, שמיחדים בהם את הקדוש ברוך הוא פעמיים בכל יום "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד", שיש בשש התבות עשרים וחמש אותיות, ופעמיים הם ן'. באלו החמשים הכה את פרעה ואת כל עבדיו חמשים מכות.	קום **אנת רעיא מהימנא**[675] **דבגינך איתמר** (שמות ב יב) **ויפן כ"ה וכ"ה ויך את המצרי דבשמא דאימא עילאה דאיהי נ' תרעין מחית ליה דאתרמיזו בכ"ה וכ"ה אתוון דמיחדין בהון לקב"ה תרין זמנין בכל יומא** (דברים ו ד) **שמע ישׂראל ה' אלהינו ה' אחד דאית בשית תיבין כ"ה אתוון ותרין זמנין אינון נ' באלין חמשין מחי לפרעה ובכל עבדיו חמשין מכות:**

באלין חמשין כו' - דנ' תרעין הן י"ה, ה' כליל מי', כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (ה ע"ב), וכן היו בים, ביד, בה' אצבעות, בכל א' עשר מסט' דימא עילאה, ים גימ' חמשים, כמ"ש בהגדת פסח, בים כמה כו':

קום אליו@כלפיו במקל@במטה שלך, להכות אותו כמו כלב, שכך דרך הכלב, להכותו במקל@במטה. ודרך העבד להכותו במקל ככלב, משום שעליו נאמר "בדברים לא יוסר עבד". בהתחלה הכית אותו על הים, כעת קום והכה אותו בים של התורה, בקולמוס שלך, בזרוע שלך, ביד שלך, שנאמר בו "ויט משה את ידו על הים", שהרי בימין נבקע הים, בשמאל חזרה [ל@]היבשה, זהו שנאמר "ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים", בעמוד האמצעי "נשפת ברוחך כסמו ים".	קום לגביה **בחוטרא** דילך **למחאה** ליה **ככלבא** דהכי **אורחא דכלבא למחאה** ליה **בחוטרא ואורחא דעבדא למחאה** ליה **בחוטרא ככלבא** בגין דעליה **איתמר** (משלי כט יט) **בדברים לא יוסר עבד בקדמיתא** מחית לה **על ימא** כען קום מחי ליה **בימא דאורייתא** בקולמוס דילך **בדרועא** דילך **בידא** דילך {יא ע"א} **דאתמר** בה (שמות יד כז) **ויט משה את ידו על הים דהא בימינא אתבקעא ימא בשמאלא אתחזרת יבשה** ה"ד (שם כט) **ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים בעמודא דאמצעיתא נשפת ברוחך כסמו ים** (שם טו י):

בחוטרא כו' - שבו הכה לפרעה במצרים ועל הים: **דעליה אתמר בדברים** - והוא הסלע של הכאה[676]: **בקולמוס כו'** - הן חג"ת, קולמוס הוא ת"ת, דרועא ויד הן חו"ג, וז"ש {יא ע"א} **דהא בימינא כו' בשמאלא כו' בעד"א כו'**:[677] **בימינא אתבקעא ימא** - כמ"ש לעיל (ח ע"א) שמשם, ותשת כו', דמים מימינא: **בשמאלא כו'** - כמ"ש לעיל (דף עג ד ע"א) **ויט כו' לחרבה בתוקפא כו'**: **בעד"א כו'** - שנאמר (שמות טו י) ברוחך, רוחא עד"א[678], ושם כסמו ים, דקטלת ליה:

קום תנצח בקרבות, שהרי בת המלך, שלך היא, ולך חוזרת. ולא עוד אלא כמה דובים וזאבים של ערבוביה מתכנסים בגלות לאכול את הצאן שלך, שנאמר בהם "ואתן צאני צאן מרעיתי".	קום נצח קרבין **דהא** ברתא **דמלכא** דילך **איהי** ולך **אתחזרת ולא עוד אלא** כמה דובים וזאבים דערבוביא[679] מתכנשין בגלותא למיכל **עאנא** דילך **דאתמר** בהון (יחזקאל לד לא) **ואתנה צאני צאן מרעיתי**[680]:

של י"ב שהוא בג' הויות ובכל א' ה' אחרונה סוד מלכות שבו ה' דהוי"ה ראשונה בסוף ג"ר חב"ד שהם יה"ו וה' אחרונה בפה מלכות רגל רביעי, וכן בחג"ת נקב הטבור ד' בה' אחרונה. וכן בנה"י הוי"ה ג' וה' אחרונה בעטרת היסוד מלכות למטה שכל ה' סוד שורש מלכות כוללת כל המדרגות כמו שנתבאר.

675 עי' לעיל הערה 316

676 עי' מלואים אותיות (נג) ו-(קלג).

677 PERL אמר שזה לא ד"ה אלא חלק של הטקסט$.

678 נדצ"ל דעד"א.@

679 עי' לעיל ב ע"א שזה לשון של ערב רב.

680 עי' זהר ח"ב קכ ע"א שזה ההבדל בין ערב רב לכלל ישראל זאבים וצאן.

ולך אתחזר' - ר"ל בפורקנא בתרייתא: **ולא עוד כו'** - ר"ל, שאף גם בשביל זה, לך אתחזיא קרבא: **עאנא דילך** - שהוא רעיא דלהון, לכך נקרא רעיא מהימנא, דמסר את עצמו עליהן כמה פעמים: **דאיתמר בהון כו'** - ראיה שהן נקראין צאן: **מרעיתי** - אדם דרגא דרע"מ:

קום קח את המקלע שלך עליהם@כלפיהם, שהרי במקלעו של דוד נאמר "ויבחר לו חמשה חלוקי אבנים מן הנחל", נטל אותן בחמש תיבות, שהן "שמע ישראל ה' אלהינו ה'", וכששם אותו במקלע, נעשו אחת, אבן אחת, והרג את הפלשתי.	קום נטיל קירטא דילך לגבייהו דהא קירטא דדוד אתמר בה (שמואל א' יז מ) ויקח דוד חמשה חלוקי אבנים מן הנחל נטיל לון בחמשה תיבין דאינון (דברים ו ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' וכד שוי לון בקירטא אתעבידו אחד אבנא חדא וקטיל לפלשתאה:

קירטא – השכינה (ח ע"ד): **חמשה כו'** - שהן ה' ספירות חג"ת נ"ה, שמתפשטין בהן נ' תרעין[681] דשמע ישראל כמ"ש בתיקו"ז (כג ע"ב): **וכד שוי לון בקירטא כו'** - ר"ל, במלכות, שם נעשין אחד, מסט' דצדיק, שהן נכללין ביסוד ומלכות, כמ"ש שם (תיקו"ז סט ע"א). וזהו אחד שבק"ש, שמתייחדין יסוד ומלכות, א"ח, יסוד, ספירה ט', ד' מלכות[682]. וסלקת לא' דאחד[683], כתר עליון, ששם צריך לחטוף[684], **במופלא ממך כו'** (חגיגה יג ע"א מספר בן סירא), **וז"ש והאי אבנא כו'**:

ועל האבן הזו נאמר "ואבנא די מחת לצלמא הות לטור רב ומלת כל ארעא [והאבן שהכתה את הצלם היתה להר גדול ומלאה כל הארץ]", זהו שנאמר "מלא כל הארץ כבודו", "ברוך כבוד ה' ממקומו", ובשבילו נאמר "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה". "מאת ה' היתה זאת". ובשבילה אמר דוד "אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי וגו' בזאת אני בוטח", "ואל יתהלל המתהלל כי אם בזאת יתהלל המתהלל" "זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל".	והאי אבנא עלה אתמר (דניאל ב לה) **ואבנא די** מחת לצלמא הות לטור רב ומלאת כל ארעא הה"ד (ישעיה ו ג) מלא כל הארץ כבודו (יחזקאל ג יב) ברוך כבוד ה' ממקומו ובגינה אתמר (תהלים קיח כב–כג) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה מאת ה' היתה זאת ובגינה אמר דוד (שם כז ג) אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי וגו' בזאת אני בוטח ואל יתהלל המתהלל כי אם בזאת (ירמיה ט כג) זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל (איכה ג כא):

לצלמא - הוא דיוקנא בישא, דסט"א, והוא פלשתאה הנ"ל: **הה"ד ברוך כו'** - דשם כלהו שאלין עליה, איה כו'[685] עד דאמרין ברוך כו', וזהו שאומרין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אח"כ: **ובגינה כו'** - ר"ל שנאמר, לראש פנה, וכתיב, מאת ה' היתה זאת, דמשמע[686], דאבן הזה, הוא "זאת", **שכינה** (זהר ח"א רטו ע"ב) **כמו שמפרש והולך ובגינה אמר כו'**:

ויעקב משום שידע שהיא עיקר הכל, לימד אותה לבניו, זהו שנאמר "וזאת אשר דיבר להם אביהם". ומשה רבנו ע"ה, ממנה קיבל תורה, זהו שנאמר "וזאת התורה אשר שם משה". ואהרן, בה נכנס לקודש הקדשים, והתקבל קרבנו, זהו שנאמר "בזאת יבא אהרן אל הקודש", "זאת אשר ללוים".	ויעקב בגין דהוה ידע דאיהי עיקרא דכלא אוליף לה לבנוי הה"ד (בראשית מט כח) וזאת אשר דבר להם אביהם ומשה רבינו ע"ה מינה קיבל אורייתא הה"ד (דברים ד מד) וזאת התורה אשר שם משה ואהרן בה עאל לקודש קודשין ואתקבל קרבניה הה"ד (ויקרא טז ג) בזאת יבא אהרן אל הקדש (במדבר ח כד) וזאת אשר ללוים:
ובשבילה נאמר "משם רועה אבן ישראל". "על אבן אחת שבעה עינים". אשרי הוא מי ששם אותה במקלע	ובגינה [עו ע"ב] אתמר (בראשית מט כד) משם רועה אבן ישראל (זכריה ג ט) על אבן אחת שבעה

[681] עי' רע"מ פנחס רכג ע"ב. ועי' בביאור רבינו בתיקו"ז נא ע"ד ד"ה מאינון שמשמע שזה תמידי ויסוד מקבל בשעת הזיווג.

[682] עי' דע"ה ח"? ד ע"ג ? טעמים שמלכות מכונה ד'.

[683] עי' מלואים אות (פד).

[684] עי' מלואים אות (פו).

[685] מקום כבודו. עי' זהר ח"ג קנט ע"א, זו"ח יא ע"א (הוב"ד במלואים אות (סד)), HOW MUCH @IS NEEDED

[686] היה כתוב "דמ"@.

שלו, שהוא פיו בקריאת שמע, וזורק אותה לשמים של סמא"ל, שבשבילו נאמר "שמו שמים על זאת" ובה "כי שמים" שלו "כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה".	עינים זכאה איהו מאן דשוי לה בקירטא דיליה דאיהי פומוי בקריאת שמע וזריק לה לגבי שמים דסמא"ל דבגינה אתמר (ירמיה ב יב) שומו[687] שמים על זאת ובה כי שמים דיליה כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה (ישעיה נא ו):

ובגינה כו' אבן ישראל על כו' - ר"ל בגין האי אבנא, והיא כלולה משבעה כו': **דאיהו פומוי -** שפה גימ' שכינה (תיקו"ז סט ע"א) ולשון הוא יסוד (לעיל ד ע"ב): **שומו שמים -** דס"א: **על זאת -** בשבילה:

ואתה רועה הנאמן, קום קח את המקלע שלך, שלמקום עליון אתה מעלה אותו יותר מדוד, ומכל הנביאים והחכמים של כל דור ודור וזהו המקלע שלך, זַרְקָא ׳מקף ו שׁוּפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָּא׳, שהאבן הזו מפיך עולה למקום שנאמר בו (חגיגה יג ע"א מספר בן סירא) "במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור". והיא השם של הכתר העליון, שהיא חכמה קדומה, שכך עולה חכמה לחשבון של השם הקדוש עם עשר אותיות בכלל, שהם יו"ד ה"י וא"ו ה"י, ששם שלש יוד"ים, שהן השם שמכתיר את השם של החכמה הקטנה. זה כולל עשר ממעלה למטה, והחכמה הקטנה כוללת עשר ממטה למעלה, עשר בגבורה. ממעלה סגולתא, שמשם נקראת השכינה, סגולת מלכים, והיא שונאת (משמידה) את אומות העולם.	ואנת רעיא מהימנא[688] קום טול קירטא דילך {יא ע"ב} דלאתר עילאה אנת סליק לה יתיר מדוד ומכל נביאיא וחכימיא דכל דרא ודרא והאי איהו קירטא[689] דילך זרקא מקף שופר הולך סגולתא דאבנא דא מפומך סלקא לאתר דאתמר ביה במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור ואיהי שמא דכתר עילאה דאיהו חכמה קדומה[690] דהכי סליק חכמה לחושבן שמא קדישא עם עשר אתוון בכללי דאינון יו"ד ה"י וא"ו ה"י דתמן תלת יודי"ן דאינון שמא דאכתר לשמא דחכמה זעירא[691] דא כליל עשר מעילא לתתא וחכמה זעירא כליל עשר מתתא לעילא עשר בגבורא מעילא סגולתא דמתמן אתקריאת שכינתא סגולת מלכים (קהלת ב ח)[692] ואיהי שנאה (נ"א שצאה) לאומין דעלמ':

ואנת ר"מ - שחשיב לעיל כל ד' רגלי המרכבה, כהנים ולוים ויעקב ודוד, דכלהו סליקו לאתרייהו, אבל אנת כו'[693]: **ומכל נביאי' -** שאמר לעיל, זאת אשיב כו': **וחכימיא -** שאמר לעיל, ואל יתהלל כו': **והאי כו' -** ר"ל, דזריק לה בזרקא לגבי סגולתא, שהוא כתר, כמ"ש לעיל (ח ע"ב), וז"ש **לאתר דאיתמר כו': דאיהו חכמה קדומה -** כמ"ש לעיל (דף עג ב ע"ב) ור"ל לכך סלקא להתם, דאיהי חכמה זעירא (זהר ח"ב רלה ע"ב), כמו שמפרש והולך: **דהכי סליק כו' -** מביא ראיה שהיא חכמה, ששם ס"ג הוא בה, כמו שמפרש והולך: **דתמן תלתא יודין -** ר"ל, והיא סגולתא, דתלת נקודין תלת כתרים, כמ"ש לעיל (ח ע"ב): **דאינון שמא כו' -** כמו שמפרש והולך, דמתמן נק' שכינה סגולת מלכים, ומן השם עשר אותיות, כלילא מעשר[694], וז"ש **דא כליל כו',** ור"ל שכתר כולל כל הע"ס, כידוע (זהר ח"ג רסט ע"א) שהוא כללא דכולהו ומתפשט בכולם, וכן מלכות נכללת מכל הע"ס, לכן בשניהן שֵם של עשר אותיות: **עשר בגבורה מעילא -** כמ"ש לקמן (יא ע"ב), דשם **לית ממנא ושולטן דקיימא כו',** ואמר לקמן (יב ע"ב) דבהאי שמא דע"ג **שלח נא ידך וגע כו',** והוא

---

[687] עי' שם ברש"י שוהא לשון של תמהון, ועיי"ש בתרגום שהוא לשון של אֵבֶל.
[688] עי' לעיל הערה 316
[689] עי' לעיל ח ע"ד שזה מלכות, ועי' דברי רבינו בתיקו"ז יב סע"ב.
[690] עי' ביה סליקו וביה סליקן במלואים אות (פז).
[691] עי' זהר ח"ב רלה ע"ב, שזה כינוי למלכות.
[692] עי' דברי רבינו בתיקו"ז כא ע"ג: **סגולת מלכים -** כמ"ש לעיל בהקדמה (יג ע"א) שהיא סגולה מכל הגוונין שלה, דאיהו מלכות, ומצידה נק' ישראל מלכים, כמ"ש לעיל (שם) איהי סגולה דלהון.

[693] עי' תיקו"ז כט ע"ב: ויעקב ודאי איהו דיוקנא דעמודא דאמצעיתא מסטרא דלבר והא משה תמן הוה אלא מסטרא דלגאו הוה דא מגופא ודא מנשמתא@, שהוא פנימיות כולם.
[694] עי' לעיל הערה 618.

כידוע, דשם בוצינא דקרדוניתא, מ״ס[695], שם גנוז גבורה גבורה[696]: **סגולתא כו׳** - עכשיו מפרש סגולתא דזרקא: {יא ע״ב} **דמתמן** - ר״ל מכתר, בג׳ יודין דשם, כנ״ל (ח ע״ב): **סגולת מלכים** - דמלכים מסט׳ דידה הן, ואיהי סגולה דילכון במלחמה לשיצאה, כמו שמפרש והולך, **ואיהי שיצאה כו׳**, דהיא גוון תכלת, מסט׳ דכתר, והוא כתר מלכים:

היא האבן האחת כלולה מעשר אותיות ממטה למעלה, שרמוזות ביו״ד ה״א וא״ו ה״א. שלש האלפי״ם האלו של חכמה קטנה, ששם כ״ח מ״ה, שזהו השם שעולה בגימטריא ארבעים וחמש, ותלויות ממנו עשרים ושמונה אותיות, שהן: יו״ד וא״ו דל״ת, ה״א אל״ף, וא״ו אל״ף וא״ו, ה״א אל״ף. ושלש האלפים של השם הזה, אלו שעולים אהיה שלש פעמים, כמספר שרומז הקדוש ברוך הוא לך בשליחותך, להוציא את ישראל ממצרים, זהו שנאמר "ויאמר אלהים אל משה אהיה אשר אהיה [ויאמר] כה תאמר אל בני ישראל אהיה שלחני אליכם".	**איהי אבנא חדא כלילא מעשר אתוון מתתא לעילא דרמיזין ביו״ד ה״א וא״ו ה״א תלת אלפין אלין דחכמה זעירא דתמן כ״ח מ״ה דהאי איהו שמא דסליק מ״ה בחושבן ותליין מיניה כ״ח אתוון דאינון יו״ד וא״ו דל״ת ה״א אל״ף וא״ו אל״ף וא״ו ה״א אל״ף ותלת אלפין דהאי שמא אלין דסלקין אהיה תלת זמנין כחושבן דרמיז קב״ה לך בשליחותך לאפקא לישראל ממצרים** הה״ד (שמות ג יד) **ויאמר אלהים אל משה אהי״ה אשר אהי״ה כה תאמר אל בני ישראל אהי״ה שלחני אליכם:**

איהי אבנא חדא - כנ״ל (יא ע״א) דכולהו אתעבידו בה אחד: **תלת אלפין כו׳** - נגד ג׳ כתרים הנ״ל דסגולתא: **דתמן כ״ח מ״ה כו׳** - ראיה דשם מ״ה שם, דהיא חכמה זעירא[697]: **דסלקין אהי״ה** - ר״ל ר״ת אהי״ה שבג׳ כתרים:

ובו נודע שהוא מופלא ומכוסה מהצד של עלת כל העליונים שנאמר (בו) בשלש יודי״ן של סגולתא "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים". ומהצד של עלת כל העליונים, נקראת השכינה אמונת ישראל. והאבן האחת הזו י׳, בגימטריא עשר, ויש לה קוץ למעלה וקוץ למטה ונקודה באמצע, והכל אחד. ומשם קרא למשה, לעמוד האמצעי בשלש עשרה מדות הרחמים, שמי שקורא בשלש עשרה מדות הרחמים הללו לעילת כל	**וביה אשתמודע דהוא מופלא ומכוסה**[698] **מסטרא דעילת כל עילאין**[699] **דאתמר** (ביה) בג׳ יודין **דסגולתא** (ישעיה מד ו) **אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים ומסטרא דעילת כל עילאין אתקריאת שכינתא אמונה**[700] **דישראל והאי אבנא חדא י׳ בחושבנא עשר ואית לה קוצא לעילא וקוצא לתתא ונקודא באמצעיתא**[701] **וכלא אחד ומתמן קרא למשה לעמודא דאמצעיתא** בי״ג מכילן דרחמי דמאן

---

[695] עי׳ מלואים אות (פז) והערה שם סלקין במו״ס.
[696] נדצ״ל גבורה דרדל״א, עי׳ מלואים אות (פח).
[697] עי׳ זהר ח״ב רלה ע״ב, שזה כינוי למלכות.
[698] עי׳ לעיל הערה 131.
[699] עי׳ לעיל הערה 339.
[700] עי׳ ריש פ״ב דספד״צ, הוב״ד במלואים אות (צ).
[701] עי׳ זהר ח״ג רג ע״ב: כל יחודא שלים הכא איהו יי׳ אלהינו יי׳ דהא רזא דיליה מראש צורים איהו ואתייחד ברישא בגזעא ושבילא יי׳ דא רישא עלאה אוירא דסלקא אלהינו דא גזעא דאתמר (ישעיה יא א) גזע ישי יי׳ דא שבילא דלתתא ועל רזא דא אתייחד ביה כדקא יאות ובגין דאתמתח ביה שבילא אצטריך (כאן חסר) רזא דאתגזר בתרי מתיבתי.
תרגום: כל יחוד שלם כאן הוא "ה׳ אלהינו ה׳", שהרי סודו "מראש צורים" הוא, והתייחד בראש בגזע ושביל, ה׳ זה הראש העליון, אויר שעולה, אלהינו זה הגזע, שנאמר "מגזע ישי", ה׳ זה השביל שלמטה, ועל סוד זה התייחד בו כראוי, ומשום שנמתח בו שביל, צריך סוד שנגזר בשתי ישיבות.
ועי׳ שער מאמרי רשב״י ה ע״ב ז״ל, שלש טיפין דאזדרקו מן מוחא נמשכים מן ג׳ מוחין חכמה ובינה ודעת הנז׳ באדרא רבא ונרמזים ביו״ד עצמה קוצא לעילא וקוצא לתתא וגי״ו (נ״א ושוריק) באמצעיתא והם הם שרשא וגזעא ושבילא הנז׳ בפ׳ בלק בדף ר״ג סוף ע״ב.
ועי׳ עוד מלואים אות (צא).

העילות, לא תחזר ריקם בתפילתו.	דקרא **באלין** י"ג מכילן דרחמי לעילת כל העילות[702] **לא** יחזור ריקם **בצלותיה**:

וביה אשתמודע דהוא כו' – דאהי"ה פירושו דזמין לאתגליא בשאר ספירן[703], אבל כאן הוא מופלא, אהיה הויותי לא גלוי אלא לעצמי, וזהו ב' אהי"ה, ואהי"ה הג' הוא זמין כו', כנ"ל, וזה הוא עילת כל עילאין: **דהוא מופלא כו'** - כמו שמפרש והולך **בג' יודין כו',** דהן שלשה כתרים הנ"ל, כח"ב שבכתר, שהן כוללין כח"ב[704], והן שלשה רישין באדרא זוטא (רפח ע"א)[705] ע"ש, מופלא מכוסה, ב' רישין, עילת כל עילאין הוא ראש השלישי למעלה, רישא דל"א, והוא עילת של ב' רישין, שהן עילאין לכל הספירות: **אני ראשון כו'** - בג' רישין הנ"ל, רישא עילאה ותליתאה, הן ראשון ואחרון, ושניהן נקראין אני, מסט' דמלכות[706], ושם מגיד מראשית אחרית (ישעיה מו י, תיקו"ז יב ע"ב), דרישא דל"א הוא מלכות דא"ק, וראשית לג' רישין. ורישא תליתאה, אחרית לג' רישין, וראשית לע"ס. ורישא תניינא נקרא אין, כמ"ש באדרא זוטא (רפח ע"ב)[707], ועליו נאמר ומבלעדי אין כו', והן מורים על היה והוה ויהיה[708], ראשון ואחרון ומבלעדי, ר"ל עכשיו. והן רמיזין בג' הויו"ת[709] דתליין בג' יודין משמא הנ"ל, כמ"ש לקמן (יד ע"ד) וכמ"ש בהקדמת תיקו"ז (יא ע"א) דג' הויו"ת הן דתליין בשם הנ"ל, והן ג' הויו"ת דמלך מלך ימלוך[710], שהוא היה והוה ויהיה, והן אותות[711] של שלשה הויו"ת בהצטרף השלשה תיבות, היה כו' ביחד[712]: **ומסט' דעלת כו'** - כמ"ש (משלי ח ל) ואהיה אצלו אמון, שג' אהי"ה הן, ואהי"ה ש"אצלו", שהוא רישא עילאה, שהוא עילת כל עילאין, הוא אמון, ומשם נקראת אמונה[713]: **והאי אבנא חדא י'** - שאבן

---

[702] עי' לעיל הערה 343.

[703] עי' זהר ח"ג יא ע"א הוב"ד במלואים אות (לט).

[704] פי' הם מתלבשים בכח"ב דז"א?

[705] ז"ל: תלת רישין אתגלפן דא לגו מן דא ודא לעילא מן דא רישא חדא חכמתא סתימאה דאתכסייא ולאו מתפתחא וחכמתא דא סתימאה רישא לכל רישיה דשאר חכמות.
רישא עלאה עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין רישא דכל רישא רישא דלאו רישא ולא ידע ולא אתידע מה דהוי ברישא דא דלא אתדבק בחכמתא ולא בסוכלתנו ועל דא אקרי ברח לך אל מקומך (במדבר כג) והחיות רצוא ושוב (יחזקאל א) ובגין כך עתיקא קדישא אקרי אין דביה תלייא אין.
תרגום: שלשה ראשים נחקקו זה לפנים מזה וזה למעלה מזה. ראש אחד החכמה הסתומה שנתכסתה ואינה נפתחת. וחכמה זו הסתומה היא הראש לכל הראשים של שאר החכמות.
הראש העליון, עתיקא קדישא הסתום מכל הסתומים, הראש של כל הראשים, הראש שאינו ראש, אינו יודע ואינו נודע מה שיש בראש הזה, שכן אינו מידבק לא לחכמה ולא לבינה. ועל זה אנו קוראים "ברח לך אל מקומך", "והחיות רצוא ושוב", ובשביל זה עתיקא קדישא נקרא "אין", לפי שבו תלוי אין.
ועי' מאיר האדרא במלואים אות (עו).

[706] עי' זהר ח"א מז ע"א, ח"ג רפא ע"א, תיקו"ז ז ע"א, אמנם עי' זהר ח"א רד ע"ב, ועי' רבינו בתיקו"ז קכז ע"ב שמביא מקורו מהאד"ר קל ע"א.@

[707] אולי הערה 705.

[708] עי' מלואים אות (קז). ועי' דברי רבינו בפירושו לספד"צ ד ע"ב בהגה"ה וז"ל, הן ג' הויו"ת שבמ"ס, וכן הי"ה והו"ה ויהי"ה ג' הויו"ת, והן מנצפ"ך בוצינא, ע"כ.
ועי' פת"ש נתיב א"א פתח כב, שהטעם שהזמן מתחלק לג' בחינות היה הוה ויהיה, שכן חילוק הזמן הוא בסוד המתקלא שנותן משקל וגבול לאורות להאיר בהדרגה. ושורשו הוא בג' ההויות של המו"ס הרי הוא תחילת האצילות (עי' לעיל ג ע"ב).
עי' לש"ו כללים ח"ב לה ע"א, שכל השלשה הם למעשה אותו הגילוי, הרי הוא מלכותו ית' (מָלֵךְ), ושהוא ית' לבדו סיבת הכל (מָלַךְ), ושרק הוא לבד תכלית הכל (ימלוך).
עי' זהר ח"ג רנז ע"ב: למארי עלמא לית (ליה) לרשמא ליה עלמין בחושבן אלא (אדני) אדון כל עלמין ואדנ"י קא סהיד עליה אוף הכי [יהו"ה] מניה תליי כל הויין ואיהו וכל הוויין דיליה סהדין על מארי עלמא דאיהו הוה קדם כל הויין ואיהו בתוך כל הויה [ואיהו לאחר כל הויה] ודא רזא דסהדין הויין עליה היה הוה ויהיה.
תרגום: לאדון העולם, אין לצייר לו עולמות בחשבון, אלא אדון כל העולמות, ואדנ"י הוא מעיד עליו. כמו כן כאן יהו"ה, ממנו תלויות כל ההויות, והוא וכל ההויות שלו מעידים על אדון העולם, שהוא היה קודם כל ההויות, והוא בתוך כל הויה, והוא לאחר כל הויה, וזה סוד שמעידות ההויות עליו, היה הוה ויהיה.$

[709] עי' לקמן טז ע"ב.

[710] עי' מלואים אות (סה).

[711] אותיות?*## עי' לקמן יד ע"ד ד"ה הוה.@

[712] ?

[713] עי' ריש פ"ב דספד"צ, הוב"ד במלואים אות (צ).

הוא י', כמ"ש לעיל, והוא מסט' דכתר כמו שמפרש והולך: **בחושבנא עשר** - הוא עשר אותיות דס"ג: **ואית לה כו'** - הן ג' רישין הנ"ל דג' יודין דס"ג דסגולתא, שהן ראשון ואחרון כו': **וכלא אחד** - דכל הג' הן חד רישא, כמ"ש בא"ז (רפח ע"ב)[714] **דכולא הוא חד והוא חד כו'**, ע"ש, והוא גימ' אח"ד י"ג, וזהו אחד שבק"ש כמ"ש לעיל (ח ע"ד ד"ה דאינון): **ומתמן** - ר"ל מכתר: **קרא למשה לעד"א** - ר"ל שנאמר (ויקרא א א)[715] ויקרא אל משה, והוא שעלת העלות[716] קרא לעד"א, דרגיה דמשה (ב ע"ב), בי"ג מכילן, דמשם אית ליה לעד"א י"ג מכילן, כמ"ש באדרא (קלא ע"ב)[717], והן י"ג הנ"ל, באות י' ומצד ג' יודין. ואלפין נקרא כתר, אין[718], שכולל כח"ב, אי"ן כידוע[719]. והן אלפין הנ"ל ויודין. וכשתקח י"ג הנ"ל משם ס"ג, נשאר נ', וזהו אין[720], דהג' קוצין הן ג' אלפין שאמר לעיל, אני ראשון כו' אנ"י, אנ"י אי"ן[721], ויוד ונ' הוא שם ס"ג: **דמאן דקרא כו' בצלותיה** - דסליק צלותיה, מלכות, עד שם:

וכשהוא רוכב על אבן אחת, ואין ממונה ושליט שבשמים וארץ שעומד לפני האבן הזו, שבאותו הזמן נאמר בסמא"ל "אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנך וגו'". וכך י' התחתונה עולה לשלש עשרה מדות. ורמוזות באות א', י' למעלה וי' למטה, חכמה בראש וחכמה בסוף, ו' כריכה@קשר של שניהם.	וכד איהו רכיב על **אבנא** חד**א** ולית ממנ**א** ושולטן דבשמי**א** וארע**א** דקיימ**א** כמי ה**אי** **אבנא** דבההו**א** זמנ**א** אתמר בסמא"ל {**יא** ע"ג} (עובדיה א ד) **אם** תגביה כנשר **ואם** בין כוכבים שים קנך וגו' והכי י' תת**אה** סליקת לי"ג מכילן ורמיזן **באת א**' י' לעיל**א** וי' לתת**א** חכמה בר**אש** וחכמה בסוף[722] ו' כריכ**א** דתרווייהו:

וכד איהו כו' - ר"ל עילת העילות[723] על גבי[724] מלכות: **לית ממנא כו'** - כמ"ש לעיל (יא ע"א) ואבנא {יא ע"ג} די מחת לצלמא כו': **אם תגביה כו'** - שרוצה להגביה את עצמו[725] אליה: **ורמיזן באת א'** - ר"ל אלו הב' יודין, כמו שמפרש והולך: **ו' כו'** - ר"ל וא"ו דאלף, והוא ג"כ גימ' י"ג, והוא רישא תניינא[726], באמצע, שכולם כלילן מי"ג כידוע (אד"ר קכח ע"ב[727]): **כריכא דתרווייהו** -

---

[714] ז"ל: עוד עתיקא קדישא אתרשים ואסתים בחד והוא חד וכלא הוא חד כך כל שאר בוצינין מתקדשין מתקשרין ומתהדרין בחד ואינון חד

תרגום: [כמו כן] עתיקא קדישא נרשם ונסתם בא', והוא אחד והכל הוא אחד, כך כל שאר הנרות מתקדשים ומתקשרים וחוזרים לאחד, והם א'.

מאיר אדרא: עוד, עתיקא קדישא אתרשים ואסתים בחד - הרשימו שמותיר ע"ק בכל הבוצינין ומתלבש ומסתתר בהם. והם חשובים כלבוש אחד, שכן לגבי ע"ק כל העולמות בכללות הם אינם אלא אחד, וזה סוד הגילוי של "שמו אחד" (מ"א כג). והוא חד – כלומר שכאשר הם מתחברים בחיבור בבחינת דו"נ בשעת הזיווג, כמאמר הכתוב "והיו לבשר א'" (בראשית ב כד) (בהגר"א על ספד"צ ב' ע"א ד"ה וכן התחלת). דהיינו שהעתיקא הוא אחד בסוד הגילוי של "ה' אחד" (מ"א כג). וכלא הוא חד - ההנהגה והרצון ג"כ א' בסוד "ה' הוא האלקים" (דברים ד לה), וכן על זה הדרך בכל עולם ועולם (מ"א כג). כך כל שאר בוצינין מתקדשין מתקשרין - פי' מתייחדים (מ"א כג). ומתהדרין בחד - בסוד תרי הוו וחד אתחזרו (מ"א כג). ואינון חד - שהכל א' (מ"א כג).

[715] שמות כד טז?@

[716] עי' לעיל הערה 343.

[717] עי' מלואים אות $.

[718] עי' לעיל ז ע"ב והערה 448.

[719] עי' לעיל הערה 527.

[720] $

[721] עי' תיקו"ז ז ע"א: מן כתר עשרה מן שכינתא תתאה אדנ"י מתתא לעילא מן אנ"י עד אי"ן עשרה מעילא לתתא.

[722] עי' תיקו"ז צ ע"א: ואלין תרין יודי"ן אינון רמיזין בוייצר ואינון תרין יצירות יצירה דעלאין ויצירה דתתאין ואינון חכמה בראש וחכמה בסוף תעלומות חכמה (איוב יא ו) ודאי אינון תעלומות מחכמה עלאה (דאיהו) דתחות כתר עלאה.

ועי' זהר ח"א כו ע"ב הוב"ד במלואים אות (צב).

[723] עי' לעיל הערה 343.

[724] גב? היה ר"ת "ע"ג".@

[725] היה ר"ת א"ע@

[726] ז"ל: תלת רישין אתגלפן דא לגו מן דא ודא לעילא מן דא רישא חדא חכמתא סתימאה דאתכסייא ולאו מתפתחא וחכמתא דא סתימאה רישא לכל רישיה דשאר חכמות.

ר"ל דרמיזין בזרקא[728], י' למעלה י' כורך שניהן ברוחב, וזהו זרקא סגולתא, והוא גימ' הוי"ה, וזהו הוי"ה שקודם י"ג מדות[729]:

קום, טל האבן, וכרך@ אותה באותו החוט של זרקא, שהוא ארך אפים, בעלה, ודאי וא"ו ארוכה, שאם אין אדם כורך אותה בה' י', באבנים בראש הטבעת, שעליה נאמר "תהא מקודשת לי בטבעת זאת", וברצועה שהיא קשר תפלין, תפלה של יד, שהיא כרוכה באצבע, לא מסתלקת.	קום נטיל **אבנא** וכריך לה **בההוא** חוט דזרקא **דאיהו אריך אנפין** בעלה **ודאי**[730] **וא"ו אריכא דאם בר נש לא** כריך לה **בה'**[731] **י' באבני**[732] בריש **טבעתא**[733] דעלה **איתמר תהא** מקודשת לי בטבעת זאת וברצועה **דאיהי** קשר תפילין תפלה **די"ד דאיהי כריכא באצבעא לא אסתלקת**:

קום נטיל כו' - דקירטא דיליה הוא זרקא, והוא דסליק לה לשם, כמ"ש לעיל (ו ע"ד, ז ע"ג): **בההוא חוט** - הוא ו' הנ"ל, והאבן הוא י': **דאיהו אריך כו'** - ר"ל, לכך הוא ו' אריכא כמו שמפרש והולך: **כריך לה ביה י' כו'** - ר"ל שיהא כורך אותה, שהיא י', בו בוא"ו, כמו שמפרש והולך: **באבני'** - ר"ל י' אבן שלה: ***בריש טבעתא** - צ"ל בטבעתא, דאיהו כריכא בריש אצבעא, **דעלה איתמר כו' תפלה דיד לא אסתלקת כו'**, ור"ל טבעת היא י', ואצבע הוא ו', וכן קשר תפלין של יד י', ורצועה הוא ו':

וכשהיא כרוכה על הראש של אות ו', נקראת כתר של ספר תורה, ובשבילה נאמר (אבות פ"א מי"ג) כל המשתמש בכתר עובר@. היא אבן מכוללת ומעוטרת על כל האותיות. היא עטרה על כל ראש של צדיק, כמו שבארוה בעלי המשנה (ברכות יז ע"א) העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה, אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם. והיא כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות (אבות פ"ד מי"ג) בשלש עפנים של שי"ן ממשה, נודע כשמך רועה הנאמן.	וכד **איהי כריכא** על **רישא דאת** ו' **אתקריאת תגא** דס"ת **ובגינה איתמר** כל המשתמש **בתגא** חלף **איהי אבן** מכוללת[734] ומעוטרת על כל **אתוון איהי** עטרה על כל **רישא** דצדיק כמה **דאוקמוה** מ"מ העולם **הבא אין** בו **לא אכילה ולא** שתיה **אלא** צדיקים יושבין ועטרותיהם **בראשיהם ואיהי** כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות בתלת ענפין דשי"ן מן משה **אשתמודע** כשמך[735] **רעיא מהימנא**:

רישא עלאה עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין רישא דכל רישא רישא דלאו רישא ולא ידע ולא אתידע מה דהוי ברישא דא דלא אתדבק בחכמתא ולא בסוכלתנו ועל דא אקרי ברח לך אל מקומך (במדבר כג) והחיות רצוא ושוב (יחזקאל א) ובגין כך עתיקא קדישא אקרי אין דביה תלייא אין.

תרגום: שלשה ראשים נחקקו זה לפנים מזה וזה למעלה מזה. ראש אחד החכמה הסתומה שנתכסתה ואינה נפתחת. וחכמה זו הסתומה היא הראש לכל הראשים של שאר החכמות.

הראש העליון, עתיקא קדישא הסתום מכל הסתומים, הראש של כל הראשים, הראש שאינו ראש, אינו יודע ואינו נודע מה שיש בראש הזה, שכן אינו מידבק לא לחכמה ולא לבינה. ועל זה אנו קוראים "ברח לך אל מקומך", "והחיות רצוא ושוב", ובשביל זה עתיקא קדישא נקרא "אין", לפי שבו תלוי אין.

ועי' מאיר האדרא במלואים אות (עו).

[727] @

[728] עי' תיקו"ז יב ע"א: ועוד קריאת שמע איהי רומח כלילא משית תיבין דיחודא ומרמ"ח תיבין עם ה' אלהיכ"ם אמת והוא קירטא והא אתמר חמש אבנין ה' דאתעבידו חד אבנא באת י' וקטל בה ליצר הרע ובאן אתר איהי קירטא בתפילין חוט דקלע דכריך ביד דא רצועה דיד דאיהו כחוט דזרקא ואיהי קריאת שמע קשת דזריק חצים מסטרא דברוך שם כבוד מלכותו וברכות לראש צדיק (משלי י ו) דאיהו קשת הברית.$

[729] עי' שעה"כ דרושי ויעבור ג'. שהמדה ראשונה היא "אל".

[730] עי' בדברי רבינו תיקו"ז צט ע"ב ש"ודאי" לשון "כידוע".

[731] כיה (נוסח רבינו).

[732] באבניה – עי' גר"א לתקן למעלה?@

[733] "בריש טבעתא" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו ליתא "בטבעתא".

[734] מלשון כלילת יופי?@

[735] כשמך נוסח רבינו.@?

וכד כו' - שוא"ו הוא ס"ת כידוע (תיקו"ז כה ע"ב, מז ע"ב): **ואיהו כתר כו'** - כנ"ל (ח ע"ב) מסט' דג' יודין דסגולתא, דהוא שורש לחג"ת, כהנים לוים וישראל, והן ג' ווין דויסע ויבא ויט (שמות יד יט-כא)[736] כידוע. וג' יודין הן כתרים שלהם, וזהו **י' כריכא ברישא דוא"ו,** זהו ג' קוין דשי"ן, ועלהם ג' יודין, וז"ש **בתלת ענפין כו' בשמך כו'**:

בשלש אותיות מ@התעטרת, להיות כתר על ראש כלם, של הכהנים ולוים וישראלים, מ@התעטרת על כלם. וכשעלתה במחשבה, היא אבן אחת כלולה מעשר ספירות, שהן יו"ד ה"א וא"ו ה"א, המחשבה ודאי היא חכמה, מ"ה חש"ב, ותמצא אותה שם.	בתלת[737] אתוון אתעטרת למהוי כתר על רישא דכלהו דכהנים לוים וישראלים אתעטרת על כלהו וכד סליקת במחשבה איהי אבנא חדא כלילא מעשר ספירן דאינון יו"ד ה"א וא"ו ה"א מחשבה ודאי[738] איהי חכמה מה חש"ב ותשכח לה תמן:

ובתלת אתוון כו' - ר"ל ש' דמשה הן ג' יודין הנ"ל דס"ג, ג' כתרים. מ"ה דמשה הוא שמא דמ"ה הנ"ל, ג' אלפין הנ"ל, דמסטריה דמשה[739] סלקת למיהוי כתר ברישא דכלהו: **וכד כו'** - עכשיו מפרש דבחכמה נקרא מ"ה, ובכתר תגא כו', שהוא שי"ן ותגא דשין: **כלילא מע"ס** - כמ"ש לעיל)דף עג ב ע"א) **ועשר חכמות כו',** והן י' אותות דמ"ה כמו שמפרש והולך: **מחשבה ודאי כו'** - ר"ל דחכמה הוא כ"ח מ"ה כמש"ל (יא ע"ב), וכן מחשבה הוא מ"ה כמו שמפרש והולך, וז"ש **ודאי איהו חכמה,** שהמחשבה הוא ידוע שהוא בחכמה, והוא מ"ה חש"ב אותות[740] חכמה, ור"ל שחשבונא הוא בחכמה כמ"ש לעיל (דף עד ה ע"ג) וחשב גימ' דשם החכמה, והוא גימ' מ"ה, וז"ש חשב ותשכח לה, ר"ל לשם מ"ה תמן בחכמה:

ומצד של הכתר, נקראת תג, ובה "עלו ישראל במחשבה" (ב"ר פ"א סי' ד'), שמחשבה נעשתה לו מרכבה. וכשעולה לעלת כל העליונים, נעשית כתר בלי שתוף, שנכללת להיות מרכבה לאותו שאין לו חשבון ושתוף.	ומסטרא דכתר תגא איתקריאת ובה עלו ישראל במחשבה דמחשבה אתעבידת ליה מרכבה וכד סליקא לגבי עילת כל עילאין[741] אתעבידת תגא בלא שיתופא דאתכליל למהוי מרכבה לההוא דלית ליה חושבן ושיתוף:

וכה[742] עלו כו' - ר"ל שישראל הן במלכות, וכשהיא בכתר, עולין לה ע"י המחשבה, שהיא נעשית סולם למלכות. וז"ש **דמחשבה אתעבידת כו': להההוא דל"ל כו'** - ר"ל לא"ס[743], כמו שמפרש והולך: **דאתכליל כו'** - ר"ל שנכללת בעלת העלות[744], מרכבה לא"ס:

וכשיש בישראל משכילים וזורקים אותו בדבור של תפלות במקלע שלהם, ומעלים אותה במחשבה עד אותו המפלא, שהוא על הכתר, מיד נענים, זהו שנאמר "כי ידע שמ"י", שם י', הכתר של זרקא, "יקראני ואענהו עמו אנכי וגו'".	וכד אית בישראל משכילים וזרקין לה בדבורא דצלותן בקירטא דילהון וסלקין לה במחשבה עד ההוא מופלא דאיהו על הכתר מיד נענים הה"ד (תהלים צא יד) כי ידע שמ"י שם י' תגא דזרקא (שם טו) יקראני ואענהו עמו אנכי וגו':

עד ההוא מופלא - ר"ל לעלת העלות, והוא י' עילאה דזרקא כמו שמפרש והולך:

באותו החוט, שהוא הכריכה שלה, שבו צריך להאריך אותה, עד שמעלה	בההוא חוט דאיהו כריכו דילה דבי' צריך

---

[736] עי' לעיל הערה 185.

[737] וכתלת (נוסח רבינו).@?

[738] עי' בדברי רבינו תיקו"ז צט ע"ב ש"ודאי" לשון "כידוע".

[739] דעת$

[740] אותיות.?

[741] עי' לעיל הערה 339.

[742] לתקן הגרסא בתיקונים או בגר"א? ובה וכה?

[743] עי' תיקו"ז עו ע"ב: אין סוף אתקרי מלגאו כתר עלאה מלבר.

[744] עי' לעיל הערה 343.

אותה עד עלת כל העליונים, ויורד בה לקבל תפלותיהם. אשרי מי שמעלה שלש תפלות אליו בשלש נקודות של סגולתא, שמהם נמשכו שלש טפות של שלשה מוחים עליונים, שכשאדם נמשך ממנו זרע, אלו הטפות שנמשכו ממנו, הן מיופי היופי של המח, המובחר מן הכל. כך כדוגמא זה, כשהקדוש ברוך הוא מוריש באדם שלשה קשרים, שהם נשמה ורוח ונפש, מיופי היופי שלו נותן אותם, שהם משלש **לי** של סגולתא, שנרמזו בשם יו"ד ה"י וא"ו ה"י, ולכן אמר להם "ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה".	**לארכא** לה עד דסליק לה עד עילת כל עילאין[745] ונחית בה לקבלא צלותהון זכאה איהו מאן דסליק תלת צלותין לגביה בתלת נקודין דסגולתא דמנהון אתמשכו תלת טפין דתלת מוחין עילאין דכד בר נש אתמשך זרע מניה אלין טפין דאתמשכו מניה אינון משופרי שופרי {יא ע"ד} דמוחא מובחר מכולא הכי כגוונא[746] דא כד קב"ה אורית בבר נש תלת קטורין דאינון נשמתא ורוחא ונפשא משופרי שופרי דיליה יהיב לון דאינון מתלת **לי** דסגולתא דאתרמיזו בשם יו"ד ה"י וא"ו ה"י ובג"ד אמר [עו ע"ג] לון (דברים ז ו) בך בחר ה' להיות לו לעם סגולה:

בההוא כו' דביה צריך לארכא לה כו' - ר"ל דבחוט צריך להאריך לסלקא לי' עילאה, ואח"כ לאנחית לי' תתאה, וכן הוא ניגון[747] הזרקא: **דתלת מוחין** - חב"ד[748]. ודעת הוא נגד הכתר כידוע (ע"ח שכ"ג פ"ה), והוא {יא ע"ד} נגד ג' יודין דסגולתא, כח"ב דכתר: **תלת קטורין כו'** - כמ"ש בתיקו"ז (ט ע"א) דנשמתא מטעמים ורוחא מנקודין ונפשא מאותיות. וכ'[749] שם דטעמים ונקודות ואותיות הן מכח"ב, וז"ש **דאינון כו'**: **דאינון מתלת כו'** - ולפיכך שכינה מסטרא דילהון, סלקא עד שם:

באותו זמן שיצאו הדברים הללו מפי המנורה הקדושה, ירדה שכינה ונשקה אותו. וכל אותם ראשי ישיבות ברכו אותו, והרועה הנאמן ברך אותו ונשק אותו. באותו הזמן זקן אחד הזדמן אליו. פתח ואמר "נשקו בר", שהוא סלת נקיה, טפה קדושה זו, של התורה של משה, שנתנה לנו על ידו, שלא היה בו פסולת של מוץ ותבן, שמי שאין פסלת בנשמתו הוא בן של הקדוש ברוך הוא ושכינתו.	בההוא זימנא דנפקו מלין אלין מפומוי דבוצינא קדישא נחיתת שכינתא ונשיקת ליה וכל אינון מארי מתיבתא[750] בריכו ליה ורעיא מהימנא[751] בריך ליה ונשיק ליה בההוא זמנא סבא[752] חדא אזדמן לגביה פתח ואמר (תהלים ב יב) נשקו בר דאיהו סולת נקיה טפה קדישא דא דאורייתא דמשה דאתיהיב לן על ידיה דלא הוה ביה פסולת דמוץ ותבן[753] דמאן דלית פסולת בנשמתיה איהי ברא דקודשא בריך הוא ושכינתיה:

שכינה ונשיקת כו' - דנשיקה משפה, והוא שכינה[754], כמ"ש לקמן[755]. והמתיבתות[756] הן מסט' דו"ק כלול בצדיק, ששם ברוך[757], ושם לשון[758]. ורע"מ הוא מסט' דתרווייהו[759]: **נשקו בר** - נשקו

---

[745] עי' לעיל הערה 339.

[746] בכת"י בהגוסח רבינו על תיקו"ז קכו ע"ב לאחת "בג"ל".

[747] עי' לקמן כב ע"ד: הניגונא הוא התפשטות הבוצינא לו"ק.

[748] דז"א?

[749] וכתבתי?

[750] פשטות שלמעלה ועי' ריש תיקו"ז.@

[751] עי' לעיל הערה 316.

[752] עי' לעיל הערה 397.

[753] עי' תיקו"ז פא ע"א: ערלה ופריעה אינון כמוץ ותבן. ועי' מלואים אות (צה).

[754] עי' לקמן ש"שפ"ה" בגימ' "שכינ"ה".

[755] אם כן מיתת נשיקה בעצם על ידי השכינה, ועי' & שצדיקים נטלים רק על ידי השכינה ולא מלאך המות.

[756] עי' לעיל הערה 73.

[757]

[758] עי' לקמן.

לשון נשיקה, ולשון שקיו[760], כמו שמפרש והולך. ובר לשון תבואה ולשון בן: **דא אורייתא כו'** - ר"ל אורייתא לשון תבואה ורע"מ לשון בן כמו שמפרש והולך:

שיש תבואה מאותה חטה, שנאמר בה (ברכות מ ע"א) האילן שאכל אדם הראשון היה חטה. ח"ט, מוץ ותבן, שבשבילו אמר דוד "הן בעוון חוללתי וגו'", ובזמן שהאות ה', שהיא חמשה מיני לחם, היא בכסוי, שרודפים [אחריה] הרשעים בגלות, שנאמר עליהם "לא כן הרשעים כי אם כמוץ אשר תדפנו רוח".	דאית בר מההוא חטה דאיתמר בה אילן דאכל אדם קדמאה חטה הוה ח"ט[761] מוץ תבן[762] דבגיניה אמר דוד (תהלים נא ז) הן בעון חוללתי וגו' ובזמנא דאת ה' דאיהי חמשה מיני נהמא איהי בכיסויא דרדפין רשיעיא בגלותא דאיתמר עלייהו (תהלים א ד) לא כן הרשעים כי אם כמוץ אשר תדפנו רוח:

מההוא חטה כו' - ר"ל מעץ הדעת טו"ר: **בכיסויא דרדפין כו'** - ר"ל שישראל שנמשלו לה' מיני תבואה בין ערב רב כמ"ש ברע"מ משפטים (דף קכ ע"ב)[763] וזה חטה, ח"ט מכסין לה', כמ"ש (חבקוק א ד)[764] הרשע מכתיר כו':

י', שהיא מעשר שלה, לא מתחברת עמו, ולכן מוץ ותבן פטורים מן המעשר. ולכן "נשקו בר". שהשפתים העליונות של הרועה הנאמן, שהם ההשקאה שלהם, בשני עמודי אמת, שהם למודי ה'. והצדיק הוא לשון למודים, הוא לשון למעלה, ואות ברית למטה.	י' דאיהי מעשר דילה לא איתחברת עמה ובג"ד מוץ ותבן פטורים מן המעשר[765] ובג"ד נשקו בר נשקו דשפוון עילאין דרעייא מהימנא דאינון שקיו דילהון בתרי סמכי קשוט דאינון (ישעיה נד יג) למודי ה' וצדיק איהו (שם נ ד) לשון למודים איהו לשון לעילא ואות ברית לתתא:

מעשר דילה כו' – עי' ברע"מ הנ"ל: **נשקו דשפוון כו'** - ר"ל שתלמודו[766] אילנא דחיי, שהוא סולת נקייה, כנ"ל. והוא אורייתא דמשה כנ"ל, רזין דאורייתא[767], כמו שמפרש והולך. ותמשיכו שקיו דשפוון, שהן נו"ה כמ"ש לעיל בדף הקודם (ט ע"ב) ערבי נחל, והן נו"ה דגולגלתא כתר עליון כידוע[768]. והוא התורה שנותן ע"י שפתו, בנו"ה, שנק' למודי ה' (ישעיה נד יג, זו"ח כד ע"ד) ששם נמשך תורת אמת, מת"ת[769], ותורד מלשון לברית, כמ"ש בס"י (פ"ו מ"ז)[770] ברית הלשון וברית המעור, והוא לשון למודים שנמשך מלמודים אליו:

ועוד "נשקו בר" בשפה העליונה, השכינה העליונה, שכך עולה שכינה	ועוד נשקו בר בשפה עילאה שכינתא

759

760 עי' תיקו"ז יט ע"א

761

762 ותבן?

763 עי' מלואים אות (צו).

764 ז"ל: על כן תפוג תורה ולא יצא לנצח משפט כי רשע מכתיר את הצדיק על כן יצא משפט מעוקל.

765 עי' תיקו"ז לא ע"ב: בראשית עלה אתמר ראשית מעשר דגנך (דברים יב יז) ודא מלכות דאיהו מעשר ואיהי עשירית לעשר ספירות ובגינה מעשרין ומוץ ותבן דאינון לבושין [כז ע"ב] דחטה בהאי עלמא פטורין ממעשר ומאן דבעי לאפקא מעשר מחטה בעי לנקייה מן מוץ ותבן דאינון ח"ט ואשתארת איהי ה' נקיה בההוא זמנא יהא זריק בה טפה דאיהי י'.

תרגום:$

בהגר"א: ואיהי עשירית לעשר כו' - ר"ל, לכל הע"ס שהיא עשירית מכל, שבכל ספירה ט' חלקים נשארו, והיא נוטלת המעשר מכל ספירה כמ"ש לקמן, וז"ש **ובגינה מעשרין בהאי עלמא**, ר"ל במלכות שהיא עוה"ז, שמלובשת בקליפין כידוע (זהר ח"ג רכז ע"א): **זריק בה טפה** - ר"ל, המעשר שהיא י' עשר, והטפה מחכמה שהיא י' והיא נקודה בהיכלא, נקודה פנימית שבסיהרא, חכמה כידוע.

766 היה כתוב שתלמדו.

767 עי' תורה דאצילות לעיל הערה 646.

768 $

769 עי' לעיל ב ע"א שמידת הת"ת מכונה "אמת".

770 ז"ל: וכרת לו ברית בין עשר אצבעות ידיו והוא ברית הלשון ובין עשר אצבעות רגליו והוא ברית המילה.

לחשבון שפ"ה. חוט שסובב אותה הוא אותה כריכה, החוט של זרקא שמקיף את השפה, הוא חוט של חסד (חגיגה יב ע"ב), והוא חוט של זהב, והוא קו ירוק מהצד של תשובה שסובב כל העולם. שלשה חוטים הם למעלה שסובבים את בת העין, שעליהם נאמר "עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים". מה זה "בת רבים", בת עין. אלו שלשת האבות שלשה צבעים הם של העין. העין של מים@, שאין לה הפסק, עין המים. ומשם "נשקו בר", להאיר עולמות בסודות נסתרים של התורה.	עילאה דהכי סליקא שכינה כחושבן שפ"ה חוט דאסחר עלה איהו ההיא כריכו חוט דזרקא דאסחר שפה איהו חוט של חסד ואיהו חוט דדהבא ואיהו קו ירוק מסטרא דתיובתא דאסחר כל עלמא תלת חוטין אינון לעילא דסחרין לבת עינא דעלייהו איתמר (שה"ש ז ה) עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים מאי בת רבים בת עין אלין תלת אבהן תלת גוונין אינון דעינא עינא דמיא דלית לה הפסק עין המים ומתמן נשקו בר לאנהרא עלמין ברזין סתימין דאורייתא:

שכינתא עילאה - ר"ל משם תמשיכו נהורא דאורייתא, שמשם הן רזין סתימין, כמו שמפרש והולך: **דזרקא דאסחר שפה** - בניגונא דיליה[771]: **איהו חוט כו'** - ר"ל בכולם נאמר בהם חוט, והן ג' אבהן, והן ג' חוטים שמקיפים את השפה, שני חוטים בפנים השפה, א' בשפה עליונה וא' בשפה תחתונה, וחוט א' בחיצונית השפה מקיף שני השפתים יחד, והוא **קו ירוק כו'**, ר"ל ת"ת, מסט' דתשובה[772], שאמרו בגמ' קו ירוק שמקיף, ר"ל מסט' דבינה, שתשובה מקיף כו', כי אין צדיק בארץ כו' (קהלת ז כ): **תלת חוטין אינון כו'** - ר"ל וכן בעין ג"כ שלשה חוטין, שמקיפין את בת עין, מלכות. ועין עצמו היא שכינה עילאה, כמו שמפרש והולך, דל"ל הפסק, שהיא נהר יוצא מעדן (בראשית ב י, תיקו"ז יג ע"ב[773]): **תלת אבהן** - שנקראו רבים, כמ"ש בהקדמת תיקוני זהר (א ע"ב) הלכה כרבים: **עינא דמיא כו'** - ר"ל בינה, והוא לשון עין המים, וז"ש עיניך, שהוא בינה. ברכות כו', ר"ל עין המים דל"ל הפסק. על שער כו', ר"ל על מלכות, דהיא שקיא[774] לה ע"י ג' אבהן: **ומתמן כו'** - ר"ל מבינה תשקיון את הבר, ג' אבהן כלול בעד"א, והוא אורייתא שנק' בר, כמו שמפרש והולך, **לאנהרא כו'**, וכן מלכות ב"ת ר"בים ר"ת בר. ונשקו לשון נשיקה בשפה ולשון.@ שקיו, בעיניך ברכות, עינא דמיא כו':

באותו זמן, קם אותו זקן, ונטל מקלע בידו. פתח ואמר, המנורה הקדושה, עד עכשיו היה מקלע בידך, מכאן ואילך הרי התעלית בעליונים, שמור עצמך מהאבנים שלה, שהרי בפי הצדיקים היא מתעלה, בתפלות שלהם, אל בעלה. ובמעשים שלהם, של האבן הזו, כשיורדת למטה היא "אבן בוחן" שעליה נאמר "ה' צדיק יבחן", ובה נתנסו האבות.	בההוא זמנא קם ההוא סבא[775] ונטל קירטא בידוי פתח ואמר בוצינא קדישא {יב ע"א} עד כען הוה קירטא בידך מכאן ואילך הא אסתלקת בעילאין נטור גרמך מאבנין דילה דהא בפומא דצדיקים איהי מסתלקא בצלותין דילהון לגבי בעלה ובעובדין דילהון דהאי אבנא כד נחתת לתתאה איהו אבן בחן (ישעיה כח טז)[776] דעלה איתמר (תהלים יא ה) ה' צדיק יבחן ובה נתנסו אבהן:

{יב ע"א} מכאן ואילך כו' נטור כו' - ר"ל שהקירטא כד איהי למטה, זרקת אבנין למעלה, וכד איהי למעלה זורקת למטה[777]: **מאבנין כו'** - ר"ל מנסיונות שלה: **דהא בפומא כו' ובעובדין דלהון** - ר"ל באלו סלקת ובוחנת כמו שמפרש והולך: **דהאי אבנא** - ר"ל, מלכות דמלכות, והיא אבן בחן ואבן מאסו הבונים כו', והיא י' של אדנ"י, וכן י' של הוי"ה, דשם הוי"ה בה להיפך נוקבא, כידוע (תיקו"ז ד ע"ב):

---

[771] עי' לקמן כב ע"ד: הניגונא הוא התפשטות הבוצינא לו"ק.
[772] עי' מלואים אות (נד) CHECK$.
[773] עי' מלואים אותיות (צז), ו-(צח).
[774] עי' תיקו"ז יט ע"א שקיא דאילנא.
[775] עי' לעיל הערה 397.
[776] ז"ל: לכן כה אמר אדני יהו"ה הנני יסד בציון אבן אבן בחן פנת יקרת מוסד מוסד המאמין לא יחיש.
[777] האם הזריקות למטה הם נסיונות?

ולכן נאמר "אבן מאסו הבונים", שהם האבות, וכשיורדת למטה, יורדת כדוגמא זה הוה"י, וכשעולה, נאמר בה "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה", כדוגמא זה, יהו"ה. בה נתנסה אברהם בעשרה נסיונות, ובזמן שנתנסה בה אדם, הוא מנמך. ואחר שעומד בנסיון שלו, היא מתעלה בו לבעלה, שהוא יהו"ה. באותו זמן מתעלה אדם על כל אותן הדרגות וממונים שהתנסה בהם אדם.	ובגין **דא איתמר** (שם קיח כב) **אבן מאסו** הבונים **דא**ינון **א**בהן וכד נחתת לתת**א** נחתת כגוונ**א דא** הוה"י וכד **אסתלקת איתמר** בה **אבן מאסו** הבונים היתה ל**ראש** פנה כגוונ**א דא** יהו"ה בה נתנסה **אברהם** בעשרה נסיונות ובזמנ**א** דנתנס**א** בה בר נש **איהו** מא**יך** ולבתר דקא**ים** בנסיונ**א** דילה **איהי אסתלקת** ביה לגבי בעלה **דאיהי** יהו"ה בההו**א** זמנ**א אסתלק** בה בר נש על כל **א**ינון דרגין וממנן דאתנסי בהון בר נש:

דאינון אבהן - דאבהן בה הו"ה[778] של השם, והן מאסו באבנא, י'[779], מלכות דילה, דאסתלקו לעילא בחג"ת דילה, שהן ג' אותיות ראשונות של השם, כידוע (ס"י פ"א מי"ג): **וכד נחתת כו'** - ר"ל אז מאסו, שהיא למטה מהן: **וכד אסתלקת** - בסוד עטרת בעלה (משלי יב ד)[780], דסלקת לכתרא דילה, שהיא על גבי[781] ג' אותיות הראשונות של השם, ואז הי' על גבי[782] ג' אותיות "ה"ו"ה, שהן חו"ב ו"ק[783] דילה, וזה לראש פנה, והוא בתר דקאים ב"נ בנסיונא, כמו שמפרש והולך: **בה נתנסה כו'** - ר"ל בי', עשר נסיונות: **איהי מאיך** - כגוונא דבר נש, דהוא מאיך אז, ור"ל י' בסוף השם: **לגבה בעלה כו'** - ר"ל דסליק י' על הג' אותיות, ואז השם כסדר, ואז איהי אצל בעלה בשוה, בסוד שני המאורות הגדולים (בראשית א טז, תיקו"ז ח ע"ב). וכן האדם אסתלק אז, כגוונא דידה, שכל ישראל הן מסט' דמלכות שלה, דמשם היו נקראים בני מלכים, וכגוונא דאיהי כן הוא[784] בר נש:

וכשרואה סמא"ל שנותנים לו רשות על צדיק, להיות לו [ל]נסיון, ורואה שהוא עומד בקיומו@, הוא אומר "וכל ז"ה איננ"ו שו"ה ל"י". ואם תאמר, שעל מרדכי אמר לו המן, ודאי המן דוגמא של סמא"ל היה לו@, שבו התלבש. ועשרה כתרים תחתונים התלבשו בעשרה בניו, ומשום שעמד מרדכי בנסיון, נתן אותם הקדוש ברוך הוא בידו. על אחת כמה וכמה מי שהתנסה בשביל השכינה בגלות.	וכד חזא סמא"ל דיהבין ליה רשו על צדיק למהוי ליה נסיון וחזא **דאיהו** קאים בקיומיה **איהו אמר** (אסתר ה יג) וכל ז"ה **איננ"ו** שו"ה ל"י **ואי** תימא דעל מרדכי **אמר** ליה המן **ודאי**[785] המן דוגמ**א** דסמא"ל הוה ליה דביה **אתלבש** ועשרה כתרין תת**א**ין **אתלבשו** בעשר בנוי ובגין דקא**ים** מרדכי בנסיונ**א** יהב לון קב"ה בידיה **עא**כ"ו מא**ן** דאתנס**א** בגין שכינת**א** בגלות**א**:

וכל זה כו' - ר"ל בס"ת השם בהיפוך, שהוא דינא, לנסאה לבר נש. אומר שכל זה התהפכות בדינא, שזה מגמתו, כידוע[786], מ"מ אינו שוה לו, לקיומא דקאים בר נש, שאז יסתלק לגדולה:

משום שיורדים עליו עשר סגולות של השם של הכתר, שהן יו"ד ה"י וא"ו ה"י, שהם ספירות מלאות בסגולות, שסובבים את הכתר העליון	בגין דנחתין עלה עשר סגולות[787] דשמ**א** דכתר**א** דא**י**נון יו"ד ה"י **וא**"ו ה"י דא**י**נון ספירין מליין סגולות דסחרין לכתר**א** עילא**ה** דמלכ**א**

---

[778] נוסח?

[779] היה כתוב ו'.@

[780] עי' פתי"ש א"א פתח מא ז"ל, שורשה של הנוקבא בד' מקומות: א', בחינת מלכות בעצמה. ב', נקודה בעטרת היסוד, ג', בת"ת בחזה, ד', בדעת דיליה, והם מקומות של נקבים, בעטרת היסוד, ובחזה בסוד הטבור, ובפה סוד הדעת שהוא סוד הצמצום והחסרון, שמצד זה צריכה תיקון באלו הד' שרשים לפנות הדרך לפניו. ועי' זהר ח"ב קנח ע"א.

[781] על גב?היה ר"ת@

[782] כנ"ל@

[783] וו"ק?@

[784] היה ר"ת כ"ה@

[785] עי' בדברי רבינו תיקו"ז צט ע"ב ש"ודאי" לשון "כידוע".

[786] ^

[787] ניקוד? עי' תיקו"ז קנא ע"א שסגול ניקוד של חסד.

של המלך והמלכה. וזהו הכתר העליון, שנאמר בו ביום שבת בקדשה "כתר יתנו לך ה' אלהינו". מי "ה' אלהינו", אבא ואמא, בו מכתירים את העמוד האמצעי והשכינה, שהיא קדושה. ונאמר בה "קדושה לך ישלשו". והם "קדוש קדוש קדוש", שלשה אבות. "ה' צבאות". מי "הצבאות", נצח והוד. "מלא כל", זה צדיק, בו "מלא כל הארץ כבודו", שהיא שכינה.	ומטרוניתא והאי איהו כתר עילאה דאיתמר ביה ביום שבת בקדושה כתר יתנו לך ה' אלהינו מאן ה' אלהינו אבא ואימא ביה מכתירין לעמודא דאמצעיתא ושכינתא דאיהי קדושה ואיתמר בה קדושה לך ישלשו ואינון קדוש קדוש קדוש (ישעיה ו ג) תלת אבהן ה' צבאות מאן צבאות נצח והוד מלא כל דא צדיק ביה מלא כל הארץ כבודו (שם) דאיהי שכינתא:

דשמא כו' - ר"ל דכתר עליון[788], ומשם סחרין לכתר דזו"ן: **ביה מכתירין כו'** - ר"ל שה' אלהינו, או"א, נותנין כתר לך, עד"א וכן לשכינה, שג"כ נקראת לך, כמ"ש (דברי הימים א' כט יא) לך ה' הגדולה כו', שהוא ו"ק, עד"א. לך ה' הממלכה כו', מלכות. וז"ש **ביה,** בכתר, **מכתירין או"א כו'**: **דאיהי קדושה ואיתמר כו'** - ר"ל קדושה, שהוא השכינה, לך ישלשו, בתלת אבהן. וכל הו"ק כלולין בהם, כידוע[789]. ומכתירין אותה בבעלה, ו"ק, וזהו בכללות, ואח"כ בפרט, קדוש כו':

ומי שהוא משלשת האבות, לא צריך להתנסות, שמי שהוא מגזעם ומשרשם, אין בו ספק שעומד בנסיון. ואם תאמר שאברהם לא התנסה בשם של הכתר אלא במדת חסד, ויצחק במדת גבורה ויעקב במדת תפארת, והשכינה משלשת הצדדים הללו נקראת להם "אבן בוחן", יפה הוא. ומי שיתנסה מלמעלה בעשר אותיות שסובבות את הכתר, וכיון שכך הוא, יכול להתנסות. ומי שיתנסה שם, אין סוף לנסיונו, זהו שנאמר "מה אעידך מה אדמה לך", שלא יכול להתדמות הנסיון שלך למ"ה, שהוא יו"ד ה"א וא"ו, בשלשת האבות. ה"א, במלכות. אחר שנסיונך באין סוף, "כי גדול כי"ם שברך מ"י ירפא לך", אותו שהוא מופלא ומכוסה, ובו תתעלה לא"ס, כמו שהשבר שלך אין לו סוף.	ומאן דאיהי מתלת אבהן לא צריך לאתנסאה דמאן דאיהו מגזעוי ומשרשוי לית ביה ספיקא דקאים בנסיונא ואי תימא דאברהם לא אתנסא בשמא דכתרא אלא במדת חסד ויצחק במדת גבורה ויעקב במדת תפארת ושכינתא מאלין תלת סטרין אתקריאת לון אבן בחן שפיר איהו ומאן דיתנסה מלעילא בעשרה אתוון דסחרין לכתר' וכיון דהכי הוא יכיל לאתנסא' ומאן דיתנסה תמן לית סוף לנסיונא דיליה הה"ד {יב ע"ב} (איכה ב יג) מה אעידך מה אדמה לך דלית יכיל לאתדמאה נסיונא דילך למ"ה דאיהו יו"ד ה"א וא"ו בתלת אבהן ה"א במלכותא בתר דנסיונא דילך בא"ס (איכה ב יג) כי גדול כי"ם שברך מ"י ירפא לך ההוא דאיהו מופלא ומכוסה[790] וביה תסתלק לא"ס כמה דתבירו דילך לית ליה סוף:

ומאן דאיהו כו' - ר"ל שנשמתו משרשם, דאינהו כבר נתנסו: **ואי תימא דאברהם כו'** - ר"ל דאמר לעיל דנחתין עלה עשר סגולות כו', די' שלה לשם, דמשם נתנסו: **בא"ס** - ר"ל בכ"ע[791], שם נקרא {יב ע"ב} המאציל א"ס, כמ"ש בר"מ פ' בא (מב ע"ב)[792]:

וכעת, המנורה הקדושה, טול@ אבן אליך, שאתה יכול לסבול אותה, ויש לך כח. ואם תאמר שאתה לבדך הוא שזרקת אותה, לא, אלא אפלו לאבות ולכל המחנות של הנשמות שמקננות עמך בדיוקנך, כמו רועה נאמן, שיש לו שני פרצופים, אחד	וכאן בוצינא קדישא טול אבנא לגבך דאנת יכיל למסבל לה ואית לך חילא ואי תימא דאנת בלחודך איהו דאזדריקת לך לא אלא אפילו לאבהן ולכל משריין[793] דנשמתין דמקננין עמך בדיוקנא דילך כרעייא מהימנא

---

[788] עי' תיקו"ז ריש תיקון ע' לגבי שם מ"ה שהיא שם הכתר@.

[789] ^

[790] עי' לעיל הערה 131.

[791] עי' תיקו"ז עו ע"ב: אין סוף אתקרי מלגאו כתר עלאה מלבר.

[792] עי' מלואים אות (עב).

[793] עי' לקמן יג ע"ג שמשריה הם בעשיה.

למעלה ואחד למטה, כנגד המרכבה העליונה והמרכבה התחתונה. ובשבילם נאמר "ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים". "בצלמו", בדמות שלמעלה, "בצלם אלהים" הדמות למטה, ולכן כפל שמו פעמיים "משה משה", זהו שנאמר "ויאמר משה משה". וכמו שכולל הפרצופים של בריאה, כך כלולים בו הפרצופים של אצילות.	**דאית ליה תרי פרצופין חד לעילא** וחד לתתא לקביל מרכבתא עילאה ומרכבתא [עו ע"ד] תתאה[794] **ובגינייהו איתמר** (בראשית א כז) **ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים בצלמו בדיוקנא דלעילא בצלם אלהים דיוקנא לתתא** ובג"ד כפל שמיה תרין זמנין מש"ה מש"ה הה"ד (שמות ג ד) **ויאמר משה משה** וכמה דכליל פרצופין דבריאה הכי כלילן ביה פרצופין דאצילות:

דאית ליה תרי פרצופין כו' - ר"ל כמ"ש לעיל (דף עג ב ע"ב) שמרכבה עילאה הוא חכמה בינה חסד גבורה וכתר כליל לון, ומרכבה תתאה תנה"י ומלכות כליל לון. והן תרין פרצופין של ד' פנים. והכללות הוא מצד אבנא הנ"ל, שהוא זמנין לתתא במלכות, ולזמנין בכתר. ורע"מ כליל בתרין גוונין כמו שמפרש והולך. ומרכבתא דלעילא כללא דילהון, ת"ת אדם, ודלתתא כללא דילהון מלכות, נוקבא דאדם. ששניהן נקראין אדם, והן שני פרצופין נבראו, וזהו בצלמו, בצלם ו' (שער רוה"ק נ ע"ב), **בצלם אלהים כו'**:

אמר לו המנורה הקדושה, זקן זקן, ידעתי בך שאתה הוא מהצד של הזקן העליון, שהוא ישראל שלמעלה, ואֶת האבן הזו שלך, אנו מקבלים אותה ברצון עד שאין סוף ותכלית לנסיונות שלו, בשביל כבוד השכינה, שנאמר בה "משם רעה אבן ישראל", כדי להחזיר לה סגולתא לשרות עליך, וכדי שישרה עליו עלת על כל העליונים.	אמר ליה **בוצינא קדישא סבא סבא ידענא** בך **דאנת הוא מסטרא דסבא עילאה דאיהו ישראל דלעילא והאי אבנא דילך אנן מקבלין** לה **ברעוא** עד דלית סוף ותכלית לנסיונין דילה בגין יקרא **דשכינתא דאתמר בה** (בראשית מט כד) משם **רועה אבן ישראל** בגין **לאחזרא** לה **סגולתא לשרייא** עלך ובגין דישרי עלה עילת על כל **עילאין**[795]:

סבא - הוא אדה"ר כנ"ל (י ע"ג): **דסבא עילאה** - חכמה עילאה: **אבנא דילך** - דבחכמה יבנה בית (משלי כד ג), דביה **אתבניאת** (תיקו"ז יד ע"א), לכך נקראת חכמה זעירא (זהר ח"ב רלה ע"ב), והוא י' עילאה, והיא י' תתאה, ג"כ י' של הויה בהיפוך, כנ"ל (יב ע"א), י' של אדנ"י: **ברעוא** - לסלקא לה עד כתר, שהוא רעוא דרעוין (עי' אד"ר קכט ע"א). וז"ש **עד דלית סוף** מסט' דא"ס כנ"ל (יב סע"א). **ותכלית**, שהוא נקרא למעלה עד א"ס, ולמטה עד אין תכלית, והוא מגיד מראשית אחרית (ישעיה מו י, תיקו"ז יב ע"ב$), אני ראשון (שם מד ו) עד א"ס, ואני אחרון עד אין תכלית, כידוע (תיקו"ז כה סע"ב, לז ע"א): **אבן ישראל** - ר"ל שהיא אבן ישראל, סבא חכמה כנ"ל: **בגין לאחזרא לה סגולתא** - ר"ל לסלקא לה לכתר, דשם נקראת סגולתא, כמ"ש לעיל (יא ע"ד). וכל זה מחמת קיומא בנסיונות דילה, כמ"ש לעיל (יב ע"א) **דאיהי אסתלקא כו' ונחתין עלה עשר סגולות כו'**, וז"ש **אנן מקבלין כו' בגין כו'**: **לשריא עלך** - ר"ל על חכמה בכתר, כמ"ש לעיל (יא ע"ג), שבה עלו במחשבה. וז"ש **ובגין כו', יוד כו'**, ר"ל שמא דכתרא כו', שהוא גבוה על כלם, ולכן בו נוטל נקמה ממי שמגביה עצמו:

אמר אותו הזקן, המנורה הקדושה, יו"ד ה"י וא"ו ה"י הם עשר אותיות וחשבונו ששים ושלש, ובו נוטל נקמה מג"ס רוח, שנאמר בו "כי גאה גאה", משום שממנו באים הערבוב הרע, שנאמר בהם "כולו סג יחדו נאלחו אין עשה טוב אין גם אחד". ועשר אותיות עם ס"ג הם ג"ע, וזהו "שלח נא ידך וג"ע בכל אשר לו". והמנורה הקדושה, אחר שקבלתם את האבן הזו, טולו@ אותה אליכם שלא	אמר **ההוא סבא**[796] **בוצינא קדישא** יו"ד ה"י וא"ו ה"י **איהו** עשר אתוון וחושבניה ס"ג ביה נטיל נוקמא מן ג"ס רוחא **דאיתמר** ביה (שמות טו א) **כי גאה גאה בגין דמניה קא אתיין ערבוביא בישא דאיתמר** בהון (תהלים נג ד) הכל סג יחדו נאלחו **אין עושה טוב אין גם אחד** ועשר אתוון עם ס"ג הם ג"ע **והאי איהו** (איוב א יא) **שלח נא** ידך וג"ע **בכל אשר** לו **ובוצינא קדישא** בתר

[794] עי' לעיל הערה 250.
[795] עי' לעיל הערה 339.
[796] עי' לעיל הערה 397.

תזוז מכם, עליה נאמר "אם תשכבון בין שפתים".	דקבלתון האי **אבן** טולו לה לגבייכו דלא תזוז מנכון עלה **איתמר** (תהלים סח יד) **אם תשכבון בין שפתים**:

וחושבניה ס"ג - גימ' סבא, שעלייתה לשם ע"י סבא, כנ"ל (יא ע"ג) ישראל עלה במחשבה: **מן ג"ס** - ר"ל גימ' ס"ג, שמגביה עצמו עד שם, דבר נש צריך להיות מאיך[797] למריה: **כי גאה גאה** - ר"ל כמ"ש (חגיגה יג ע"ב) שמתגאה על גאים: **בגין דמניה** - ר"ל מגאוה, שנאמר בהם ס"ג כמו שמפרש והולך, ופגימתו מגיע לשם, שהיא נקראת ענוה כידוע (תיקו"ד ו ע"ב[798]): **בכל אשר לו** - ר"ל מדה נגד מדה, שנאמר בהם אין גם אחד: **דלא תזוז כו'** - ר"ל ליחדא לה תמיד:

אשרי הוא מי שמשכיב את האם העליונה בין שפתותיו, ובשבילה נאמר "אם תשכבון בין שפתים", אל תקרי אֵם אלא אֵם. ושתים הן, האם העליונה והאם התחתונה, השכינה העליונה והשכינה התחתונה. שעליה נאמר "שלח תשלח", שני שלוחים. כנגדם נאמר "ותלכנה שתיהן". אשרי הוא מי שמשכיב אותם בשפתותיו בתפלה בתורה בקריאת שמע בתפלה בהשכיבנו, ששם הקדוש ברוך הוא, שנאמר בו "השכיבנו אבינו לשלום וגו'".	זכאה איהו מאן דשכיב **אימא עילאה** בין שפוון דיליה ובגיניה **איתמר אם תשכבון** בין **שפתים אל תקרי אם אלא** אֵם **ותרין אינון אם עילאה אם תתאה שכינתא עילאה שכינתא תתאה** דעלה[799] **איתמר** (דברים כב ז) **שלח תשלח תרין** {יב ע"ג} **שילוחין** לקבלייהו עלייהו **איתמר** (רות א ז) **ותלכנה שתיהן זכאה איהו מאן דשכיב לון בשפוון דיליה בצלותא באורייתא בקריאת שמע בצלותא בהשכיבנו דתמן קב"ה דאיתמר ביה השכיבנו אבינו לשלום וגו'**:

ותרין אינון כו' - ר"ל נגד תרין שפוון, כמ"ש לעיל (PERLיא ע"ד), בשפה עילאה שכינתא עילאה: ***דעלה** - צ"ל דעלייהו: **לקבלייהו** - ר"ל שתיהן נשתלחו, וזהו חורבן {יב ע"ג} בית ראשון ושני[800]: **ותלכנה שתיהן** - נעמי ורות, בינה ומלכות, כידוע (זח"ח סא ע"ב). ותלכנה שתיהן בלא בעליהן בגלותא: **בשפוון** - כנ"ל ב' שפוון: **דתמן קב"ה** - ר"ל כמ"ש (בראשית כח יא) **וישכב** במקום ההוא, יחודא עם בעלה (זהר ח"א קמח ע"א):

ועל השכינה נאמר "ופרוס עלינו סוכת שלומך" (ברכת ק"ש של ערבית של שבת ויו"ט), שני שלומות, אחד כנגד השכינה העליונה ואחד כנגד השכינה התחתונה. אחד הוא בעל הבית, ובשבילו נאמר "השכיבנו אבינו לשלום" (ברכת ק"ש של ערבית לספרדים) וזה העמוד האמצעי. והשני הוא אורח על שניהם, נאמר (ברכות	ועל **שכינתא איתמר** ופרוס עלינו סוכת שלומיך תרין שלומי חד לקביל **שכינתא עילאה** וחד לקביל **שכינתא תתאה** חד **איהו** בעל הבית **ובגיניה איתמר השכיבנו אבינו לשלום ודא עמודא דאמצעיתא ותניינא איהו אורח** על תרווייהו **איתמר** בעל הבית **בוצע ואורח** מברך **ומסטרא דאורח אתקריאת**

---

[797] עי' לעיל יב ע"א, ותיקו"ז כח ע"ב.

[798] ז"ל: ענוה דאיהי שכינתא עלאה.

[799] לעלייהו (נוסח רבינו).

[800] עי' תיקו"ז ב ע"א: ורשותא אתיהיב לאלין נשמתין דאתתרכו מאתרייהו בתר קודשא בריך הוא ושכינתיה לקננא בהאי חבורא דאתמר בה כצפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו (משלי כז ח) ולית צפור אלא שכינתא דאיהי מתתרכא מאתרהא הדא הוא דכתיב שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך (דברים כב ז) את לרבות שכינתא תתאה האם שכינתא עלאה הדא הוא דכתיב ובפשעיכם שלחה אמכם (ישעיה נ א) דתרווייהו אתתרכו מאתריהון ובגין דא שלח תשלח תרין שלוחין חד מבית ראשון וחד מבית שני לקיימא ביה אני י"י הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן (שם מב ח) שכינתא עלאה ותהילתי לפסילים שכינתא תתאה כן איש נודד ממקומו דא קודשא בריך הוא דאתמר ביה י"י איש מלחמה (שמות טו ג) דאתתרך אבתרייהו.

תרגום: $

ביאור רבינו: ורשותא אתיהיב כו' - חוזר למעלה (א ע"א) כד אתכנשו וכו': **לקננא בהאי חבורא** - דבלימוד הקבלה יש מנוח לשכינתא ולכל דאזלין בתרה כדלקמן: **דאתמר בה** - ר"ל בשכינה: **חד מבית ראשון** - שאז בבית ראשון שכינה עילאה שרתה בישראל, ובבית שני שכינה תתאה כידוע (זהר ח"א רנג ע"ב): **לקיימא ביה אני כו'** - ר"ל, אעפ"י שגלו, מ"מ לא שלטו בהם הקליפות ח"ו, כמ"ש בתיקונים לקמן (כג ע"א), ומביא זה הפסוק לראיה ששניהם גלו.

מו ע"א) בעל הבית בוצע והאורח מברך. ומהצד של אורח נקראת השכינה "מלון אורחים", זהו שנאמר "מי יתנני במדבר מלון אורחים". ובשבילו נאמר "וילן שם". ולמה, "כי בא השמש", שהתכנס@ ממנו אותו שנאמר בו "כי שמש ומגן ה' אלהים", ונשארה השכינה בחשכה בגלות.	שכינתא מלון אורחים הה"ד (ירמיה ט א) מי יתנני במדבר מלון אורחים ובגינה איתמר (בראשית כח יא) וילן שם ואמאי כי בא השמש דאתכנש מינה ההוא דאיתמר ביה (תהלים פד יב) כי שמש ומגן ה' אלהים ואשתאר שכינתא בחשוכא בגלותא:

ועל שכינתא - ר"ל על שתיהן שהן סוכות של שלום: **תרין שלומי כו'** - ר"ל ששלום הוא חד בעד"א בין ימינא ושמאלא, בין או"א, שיחודא דילהון בימינא ושמאלא ע"י עד"א. ושלום השני הוא יסוד, בין עד"א ומלכות. ושכינתא עילאה ותתאה הן סוכת שלום עילאה של שלום ת"ת, ותתאה של שלום יסוד: **בעל הבית בוצע כו'** - ר"ל ת"ת בוצע, שמחלק לחם. ואורח יסוד, מברך, שבו ברוך כידוע (שעה"כ ג ע"א[801]). ות"ת נקרא בעל, שהוא בעלה של בית, מלכות. ויסוד אורח, בשעת הזיוג[802]: **מלון אורחים** - ר"ל בגלות, שהוא לילה, היא תחת היסוד[803]: **כי שמש כו'** - ר"ל שמש הוא ה'[804], ת"ת, ומגן הוא אלהים, מלכות, דאגינת על ישראל:

ומהצד של נצח והוד נקראת נבואה, ומהצד של שלשת האבות שנקראו, אל אלהים ה', שהם האל הגדול הגבור והנורא, נקראת גדלה גבורה תפארת. ובשלשת השמות הללו היא מעידה על הויתו ואלהותו ויכלתו על כל העולמות.	ומסטרא דנצח והוד אתקריאת נבואה ומסטרא דתלת אבהן דאתקריאו אל אלהים ה' דאינון האל הגדול הגבור והנורא (דברים י יז) אתקריאת גדולה גבורה תפארת ובאלין תלת שמהן איהי סהידת על הוייתי' ואלהותי' ויכולתי' על כל עלמין:

ומסט' דנו"ה כו' - הואיל ואמר מסט' דאורח, ר"ל צדיק, פי' מכל עשר ספירות מתתא לעילא: **אתקריאת נבואה** - לשון נקבה וכן בכולם: **על הוויתיה** - מסט' דהויה: **ואלהותיה** - מס' דאלהים: **ויכולתיה מס' דאל** - והוא מציאותו והנהגתו וכחו:

ומהצד של האם העליונה נקראת: אֵם, תשובה, יהו"ה. שמראה על כנוי והויה של רבון העולמים, אדון של כל הכנויים וכל ההויות של כל הכנויים, וההויות הם כנויים לו, והוא אינו כנוי. ונקראת מ"ה מהצד של חכמה, שנאמר "מה ה' אלהיך שואל מעימך כי אם ליראה". שאם אין חכמה אין יראה ואם אין יראה אין חכמה (אבות פ"ג מי"ז) ובמ"ה זה@ מעיד על עלת כל העליונים, "כי לא ידעו מ"ה הוא".	ומסטרא דאימא עילאה אתקריאת אם תשובה יהו"ה[805] דאחזי על כינוי והויה דמארי עלמין מארי דכל כינויין וכל הוויין דכל כנויין וכל הויין אינון כינויין ליה ואיהו לאו איהו כינוי ואתקריאת מה מסטרא דחכמה דאיתמר בה (דברים י יב) מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה דאם ליתֿ חכמה ליתֿ דחילו ואם ליתֿ דחילו ליתֿ חכמה ובהאי מה מעיד על עילת כל עילאין[806] (שמות טז טו) כי לא ידעו מה {יב ע"ד} הוא:

אם תשובה יהו"ה - ר"ל באלו ג' שמות: **יהו"ה** - ר"ל בנקודת אלהים, וכצ"ל יֱהוִ"ה: **דאחזי על כנוי והויה** - ר"ל כינוי מסט' דנקודת אלהים, גימ' כנוי (תיקו"ז עא ע"א). והויה משם עצמו: **דמארי**

---

[801] ז"ל: ברוך תכוין אל ההוא שביל דקיק [שהוא יסוד דחכמה - נוסף בפע"ח] המחבר חכמה עם בינה.

[802] עי' זהר ח"ג ערב ע"א, רמד ע"ב: ז"ל: פתח ואמר [הוא אוקמוה] מארי מתניתין (הא אוקמוה) בעה"ב בוצע וא(ו)רח מברך ועוד אוקמוה צריך לדקדק בה' מן המוציא ותרין ההין (ד)אינון לקבל שתי הלחם שתי ככרות דשבת י' איהי כביצה לכל חד וחד ומאן איהו בעה"ב דבוצע דא ו'.
תרגום: פתח ואמר, הרי בארוהו בעלי המשנה, בעל הבית בוצע, ואורח מברך. ועוד בארוהו, צריך לדקדק בה' מן המוציא, ושתי ההי"ן הן כנגד שתי הלחם, שתי ככרות של השבת, י' היא כביצה של כל אחד ואחד, ומיהו בעל הבית שבוצע, זו אות ו'. ותיקו"ז צד ע"ב, עי' מלואים אות (צז).

[803] עי' פת"ש לעיל הערה 674.

[804] הוי"ה.

[805] יֱהוִ"ה (נוסח רבינו).

[806] עי' לעיל הערה 339.

עלמין - ר"ל א"ס[807], וז"ס[808] **מארי כו'**, וכן בכל הספירן איהי מעיד על א"ס, כמו לעיל (יב ע"ג): **הווייתיה ואלהותיה כו'** - וכן לקמן מעיד על עילת כו', הכל על א"ס, מצד אתפשטותיה בהם: **מה מסט' דחכמה** - שנקראת כח מה (תיקו"ז ה ע"א), מילוי דאלפין, כמ"ש לעיל (יא ע"ב): **דאיתמר כו' -** ראיה דמה מסט' דחכמה, דשם יראה, כמו שמפרש והולך, **דאם לית כו'** והוא מאמר התנא באבות: **מעיד כו'** - ר"ל על א"ס מסט' דחכמה, שמסט' דכתר נקרא אין (תיקו"ז ז ע"א)[809], שאין מוש"ג אפי' מציאותו, ומסט' דחכמה נקרא יש[810], ידוע, שיש מציאות אבל אין ידוע מהותו[811]:

ומצד של החכמה הם הנקודות, כדוגמא זה, י' הקוץ שלמטה והקוץ שלמעלה והנקודה של האמצע, מראה על כתר עליון, שבו שלשה קשרים, י י י, והם רמוזים ביו"ד ה"י וא"ו ה"י. וכל אות מראה ארבע אותיות, שהן "יברכך יהו"ה", "יאר יהו"ה", "ישא יהו"ה", י"ב אותיות שתלויות מן י' יו"ד, ובה אותם שלש עשרה מדות. אחת כדוגמא זה, י' הקוץ למעלה אחת, והקוץ למטה שתים, ונקודה שבאמצע, הרי שלש. והאות י' בגימ' עשר, הרי י"ג מדות הרחמים, שנאמר בהם (ר"ה לב ע"א) בעשרה מאמרות נברא העולם. ומה תלמוד לומר, והלא במאמר אחד יכול להבראות.

ומסטרא דחכמה אינון נקודין כגוונא דא י' קוצא דלתתא וקוצא דלעילא ונקודה דאמצעיתא[812] אחזי על כתר עילאה דביה תלת קטירין י י י ואינון רמיזין ביו"ד ה"י וא"ו ה"י וכל את אחזי ד' אתוון דאינון (במדבר ו כד–כו) יברכך יהו"ה יאר יהו"ה ישא יהו"ה י"ב אתוון דתליין מן י' יו"ד[813] וביה אינון תלת עשר מכילן חד כגוונא דא י' קוצא לעילא חד וקוצא לתתא תרין ונקודה באמצעיתא הא תלת ואות י' בחושבניה עשר הא י"ג מכילן דרחמי דאיתמר בהון בעשרה מאמרות נברא העולם ומה תלמוד לומר והלא במאמר אחד יכול להבראות:

וכל את אחזי כו' - ר"ל דכל י' הוא הויה: ***דתליין מן י' וביה** - כצ"ל, ר"ל היוד עצמו משלים לשלשה עשר, וביה כולהו מתייחדין ונעשין אחד, ואחד גימ' י"ג (תיקו"ז כו ע"ב): **כגוונא דא כו'** - ר"ל בצורת הי' עצמו י"ג, כמו שמפרש והולך: **הא י"ג כו'** - והן בכתר כידוע (אד"ר קלא ע"ב): **דאיתמר בהון כו'** - ר"ל מ"ש התנא. **והלא כו',** קאי על י"ג הנ"ל. בעשרה מאמרות עשר ספירות, מסט' דאות י', ואמר והלא במאמר אחד[814], ר"ל בכתר לבד, שהוא מאמר ראשון, ושם הכל אחד בלא שותפות, והוא אחד, בי"ג מכילן כנ"ל (יא ע"ב ד"ה וכלא אחד):

---

[807] עי' תיקו"ז עו ע"ב: אין סוף אתקרי מלגאו כתר עלאה מלבר.

[808] וז"ש?

[809] עי' לעיל הערה 447.

[810] עי' לעיל ז ע"ב והערה 448.

[811] עי' זהר ח"א א ע"ב קיימא לשאלה ולא קיימא לשאלה.@

[812] עי' לעיל הערה 701.

[813] נמחק בנוסח רבינו.

[814] ז"ל המשנה באבות (פ"ה מ"א): בעשרה מאמרות נברא העולם. ומה תלמוד לומר, והלא במאמר אחד יכול להבראות, אלא להפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות, ולתן שכר טוב לצדיקים שמקימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות, ועי' תיקו"ז יב ע"א, לקמן יב ע"ד, וז"ל השעה"ק (נה ע"א): והענין יובן במה שביארנו לעיל, כי ענין חסרון תקון הי' נקודות בתחילה, היתה, לברר את הקליפות, כדי שיהיה שכר ועונש בעולם, אם טוב ואם רע. ולכן אלו הב' נקודות של זו"ן, הוצרכו שלא לבא בתחלתם שלימות, כל אחת ואחת כלולה בכל י' חלקיה מחוברות יחד, בסוד נקודה אחת לבדה, הנקראת מאמר אחד, אמנם כל אחד משתיהם יצאה נחלקת בי' חלקים, הנקראים עשר מאמרות, נפרדים זה מזה, בלי חבור והתקשרות, שלא כדרך ג' הנקודות העליונות, של א"א ואו"א. ולהיותם נפרדים זה מזה, לכן לא יצאו ביחד כל הי' חלקים, שבכל נקודה משתיהם, אמנם יצאו קצת חלקיה, וקצתם נשארו לסבת פרודם כנז'. וזהו אומרו, בי' מאמרות נברא העולם, ר"ל בי' מאמרות נפרדים, נברא העולם, שהם ז' תחתונות. כמו שאמר הכתוב, אמרתי עולם חסד יבנה, מחסד ולמטה. והלא במאמר אחד יכול להבראות, וכל עשר חלקי נקודת ז"א, או נקודת נוק', יהיו כלולים יחד בסוד נקודה אחת, ויצאו כל הי' חלקים מחוברים בבחי' מאמר אחד. וביאר טעמו של דבר ואמר, להפרע מן הרשעים וכו', פירוש, כי כיון שכוונתו היתה, להיות שכר ועונש בעולם, והפגם שלהם מגיע עד זו"ן לבד כנז' לכן יצאה נקודת הז"א, ונקודת נוק' נפרדת בחלקיה, בהיותם נקראים י' מאמרות ולא מאמר א', לפי שבהיותם נפרדים בתחלה, ויבאו אח"כ בסוד תוספת כנז', אין פגם חתחתונים שוה לפגם תמיד בכל הי' מאמרות ביחד, אבל יהיה כפי ערך החטא ופגם התחתונים. כי לפעמים לא יצטרך להסתלק, רק

ומצד של הנקודות נקראת השכינה התחתונה בת קול, כמו שבארנו כדוגמא זה **א** ומהצד של הטעמים נקראת השכינה מחשבה, כדוגמא זה **א**. והכל נרמז באות אלף, בה נרמזו הטעמים למעלה והנקודות למטה האותיות באמצע, והכל הוא עשר אמירות, עשרת הדברות, וששת ימי בראשית, והם כ"ו, כחשבון יהו"ה שכולל טעמים ונקודות ואותיות, כדגומא זה יְהוָ"ה. ואותם טעמים ונקודות מים עליונים, כדוגמא זה **א**. מים נקביים כדוגמא זה **א**. הרקיע של האמצע כולל כל האותיות. בשבילו נאמר "יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים". רקיע בהפוך אותיות עיקר, וזהו עיקר האמונה, ועליו נאמר "ודמות על ראשי החיה רקיע", שהוא הרקיע שבכתר עליון, שהוא מרכבה לאותו שנקרא עיקר האמונה, עלת על כל העליונים, טמון וגנוז.

ומסטרא דנקודין אתקריאת שכינתא תתאה בת קול כמה דאוקימנא כגוונא דא **א** ומסטרא דטעמי אתקריאת שכינתא מחשבה כגוונא דא **א** וכולא אתרמיז באת אל"ף בה אתרמיזו טעמי לעילא נקודין לתתא אתוון באמצעיתא וכולא איהו עשר אמירן עשר הדברות ושית יומי בראשית ואינון כ"ו כחושבן יהו"ה דכליל טעמי וניקודי ואתוון כגוונא דא יְהוָ"ה ואינון טעמי וניקודי מיין עילא' כגוונא דא **א** מיין נוקבין כגוונא דא **א** רקיע דאמצעיתא כליל כל אתוון בגיניה אתמר (בראשית א ו) יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים רקיע בהיפוך אתוון עיקר והאי איהו עיקר האמונה ועלה איתמר (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה רקיע דאיהו רקיעא דבכתרא עילאה דאיהו מרכבה לההוא דאתקרי עיקר האמונה עילת על כל עילאין[815] טמיר וגניז:

בת קול - כמו שמפרש והולך, נקודה תחת ו' של האלף, והוא"ו הוא קול, והיא תחתיו, בת של הקול: **ומסט' דטעמי כו'** - ר"ל נקודה על גבי[816] וא"ו של האלף, מסט' דכתר על גבי[817] ת"ת: **וכולא כו'** - ר"ל יו"י של האלף: **יהי רקיע** - כצורת ו', והוא רקיע בסט' דו': **ויהי מבדיל כו'** - בין מ"נ למ"ד, והוא בין טעמים לנקודות באמצע: **עיקר האמונה** - שכולא כליל בו', ת"ת, ולכן שם יהו"ה: **כדמות[818] כו'** - ר"ל על הנקודות כמ"ש בתיקו"ז (ד ע"ב): **דאיהו רקיעא כו'** - ר"ל, רישא תניינא[819] מרכבה לרישא עילאה, שנקרא עילת כו': **דאיתקרי עיקר {יב ע"ד} האמונה** - ר"ל שהוא עיקר ושורש של מלכות, שנקראת אמונה[820], מסט' דיליה אמונה, כמ"ש לעיל (יא ע"ב) **ומס' דעלת כו' אתקריאת שכינתא אמונה כו'**: **טמיר** - ברישא ב'[821]: **וגניז** - ברישא תליתאה: **כהן[822]** -

---

חלק התחתון לבד, ולפעמים יצטרך להסתלק ב' חלקים, עד שנמצא שאם החטא יהיה תכלית הגדול, יסתלקו כל ט' חלקי נקודת הנוק', וישאר הכתר שלה לבד כנז'. משא"כ אם קודם התקון, באו קשורות יחד כלם, ונשרשות בה, שבכל חטא הקל שבקלים, היו כל הי' מסתלקים, או כלם נשארים, ונמצא שלא היה משפט אמת וישר, כפי ערך החוטא, אלא והיה החוטא כשוגג כמזיד וכו'.

[815] עי' לעיל יב ע"ד ולקמן כ ע"ג, ועי' לעיל הערה 339.

[816] גבי היה כתוב ע"ג.@

[817] גבי היה כתוב ע"ג.@

[818] נדצ"ל ודמות.

[819] ז"ל: תלת רישין אתגלפן דא לגו מן דא ודא לעילא מן דא רישא חדא חכמתא סתימאה דאתכסייא ולאו מתפתחא וחכמתא דא סתימאה רישא לכל רישיה דשאר חכמות.
רישא עלאה עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין רישא דכל רישא רישא דלאו רישא ולא ידע ולא אתידע מה דהוי ברישא דא דלא אתדבק בחכמתא ולא בסוכלתנו ועל דא אקרי ברח לך אל מקומך (במדבר כג) והחיות רצוא ושוב (יחזקאל א) ובגין כך עתיקא קדישא אקרי אין דביה תלייא אין.
תרגום: שלשה ראשים נחקקו זה לפנים מזה וזה למעלה מזה. ראש אחד החכמה הסתומה שנתכסתה ואינה נפתחת. וחכמה זו הסתומה היא הראש לכל הראשים של שאר החכמות.
הראש העליון, עתיקא קדישא הסתום מכל הסתומים, הראש של כל הראשים, הראש שאינו ראש, אינו יודע ואינו נודע מה שיש בראש הזה, שכן אינו מידבק לא לחכמה ולא לבינה. ועל זה אנו קוראים "ברח לך אל מקומך", "והחיות רצוא ושוב", ובשביל זה עתיקא קדישא נקרא "אין", לפי שבו תלוי אין.

[820] ועי' מאיר האדרא במלואים אות (עו).
עי' מלואים אות (צ).

[821] עי' תיקו"ז קלח ע"א: גניז וטמיר במופלא ומכוסה.

[822] בהן (PERL).$

רישא עילאה מופלא ומכוסה[823]. וכל הענין כאן ברישא עילאה, טעמי. וברישא תניינא אותיות. וברישא תליתאה נקודות. ואע"ג דבכח"ב של עשר ספירות נקודות בחכמה ואותיות בבינה, לפי שרישא תניינא כאן בסוד הבינה[824], בין[825] אם תחשוב רישא דלא אתיידע בכלל הג' רישין[826], הרי גלגלתא רישא תניינא, והוא נקרא א"א, בסוד הבינה כידוע[827], דלכן בינה נקראת אהי"ה. בין אם תחשוב קרומא דאוירא בכלל הג' רישין, הרי גולגלתא ומ"ס וקד"א בסוד חג"ת דעתיק[828], וקד"א בסוד ת"ת הוא הדין[829] בסוד בינה, ולכן נקראת בינה אוירא בתיקון ה' (כ ע"ב)[830]. וכן בכל ענין נחשב בינה לכתר דז"א[831], ועלה אמרו (חגיגה י ע"א) היתר נדרים פורחין באוי"ר[832]. והג' רישין

---

[823] עי' לעיל הערה 131.

[824] ספר לשם שבו ואחלמה - ספר הדע"ה חלק ב - דרוש ד ענף כה סימן ג
אמנם גם במצב העולמות של אז הנה היה ג"כ בחי' פב"פ ואב"א ובחי' מוחין דגדלות ראשון ושני שהם המוחין דמצד אימא ומצד אבא. שהיו אז בדרגא דהב' רישין עלאין הכלליים. שהם רדל"א וגלגלתא. ובאמרי גלגלתא ר"ל עד סוף הקד"א והם גלגלתא ואוירא וקרומא דאוירא וכל אלו הג' הוא כללות הרישא תניינא הנקרא אי"ן וכ"ז היה אז כדרגא דאימא בינה הכללית. אבל אבא הכללי היה אז בדרגא דרדל"א. הכולל עתיק ונוק' כמ"ש הרב בשער עתיק. והוא היה אז דרגא דאבא הכללי הכולל או"א עלאין. כי עכשיו הוה הרדל"א התחלת האצילות בטמירו. והתחלתו בגילוי הוא עתה רק מהחכמה הי' שבשם שהוא אבא. כמ"ש הגר"א בספד"צ בתחילתו. אבל קודם החטא שהיתה אז הנוק' בדרגא דאבא היה אז אבא בדרגא דרדל"א והוא היה הי' של שם התחלת האצילות בגלוי. וא"א היה אז בדרגא דא"ק:$

[825] והנה כאשר נבוא לעיין ברחבי כתבי האריז"ל והגר"א לברר מהם ג' הרישין דא"א מצינו ד' אופנים: א', גלגלתא קד"א ומו"ס (בע"ח א"א ג' וכן לקמן דף ה ע"ב), ב', קד"א גלגלתא ומו"ס (לקמן דף כא ע"א בליקוט), ג', רדל"א גלגלתא ומו"ס (בפע"ח חזרת הש"ץ פרק ז'), ד', רדל"א קד"א ומו"ס (באירו רבינו בספד"צ ג ע"ב). עכ"פ נראה שב' אופנים עיקריים יש במהות הרישא תניינא, אם הוא גלגלתא או שמא הוא קרומא דאוירא. והנה בביאור עניין הרישא תנינא בכלל, יש להקדים שכתוב בבהגר"א על ת"ז קלח ע"ד שאוירא אינו נזכר באד"ז כלל, שכן אוירא כלול בגלגלתא. ועי' לקמן ה ע"ג ד"ה ובמו"ס, שסיום הגלגלתא הוא בקד"א. ועי' לש"ו כללים ח"א יט ע"א, שביאר בפירוש שבאמת לאמיתה רישא תנינא כולל את כל השלשה: גלגלתא ואוירא וקד"א. וממילא פשוט שאם כולם אחד הרי שאפשר לכנות את הרישא תניינא בכל אחד משלשתם והכל יהיה אמת. אמנם לעניין ביאור מתי הדבר נקרא כך ומתי כך, נ"ל בפשיטות להציע שכאשר מייחסים את הרישא תנינא לקד"א יש מקום לייחס את הרישא קמא לגלגלתא ואז נאמר דגלגלתא כולל את הרדל"א. $

[826] עי' מלואים אות (עו).

[827] $

[828] עי' דברי רבינו בספד"צ ו ע"ב: {check footnotes}וחסד מתלבש באוירא, והוא מתנוצץ במצחא ובדיקנא, והוא חסד עילאה שנזכר בא"ז (רפט ע"א), וע"י מתנהיר ונפיק אבא, לכן הוא מלביש לחסד דא"א. וגבורה דרדל"א מתלבש במ"ס, לכן שם הוא בוצינא דקרדינותא שורש הגבורות, השמרים כנ"ל דגנוז במעוי דאימא, וע"י מתנהיר אימא, והן מתכללין זה בזה, שהן חו"ב דא"א, ובהן חו"ג דרדל"א, ונכללין שני האורות במ"ס שהוא בינה דא"א, כמו בכל ח"ב שנותן חכמה הזרע לאמא, ומפני שאין בא"א בחינת נקבה נגלה לכן האוירא ומ"ס נכללין כא', ואוירא נקרא חכמתא עלאה סתימאה כנ"ל, וקרומא נקרא קרומא דחכמתא כו', ונכלל בגלגלתא, וז"ס אוירא שנקרא אבא וחסד בסוד אור י' כנ"ל (ה' ע"ב), ומהן יוצאין חו"ג כנ"ל (ו ע"א). ות"ת דרדל"א מתלבש בדעת דא"א ומתגלה בדיקנא, לכן בו ב' מזלות שבהן חו"ג כידוע.

[829] היה כתוב ה"ה*##

[830] נכון? עי' מלואים אות (כד).

[831] עי' תיקו"ז נב ע"א וקנט ע"א, ועי' שעה"כ ו ע"א.

[832] עי' שער מאמרי רשב"י נג ע"א, והיותו [היסוד] נקרא פורח באויר ואינו נקר' נופל, הוא כי היה מן הראוי לפול למטה במקום שעומדין ארבע פרקין תתאין דנצח והוד דא"א, שהוא במקום שש קצוות דז"א. אבל ההארה הנמשכת לו מלמעל', מאותם תרין פרקין קדמאין שנשארו באבא ואימא, הם המעמידין אותו בבינה דז"א, ושם אינו לא למעלה במקומו הראוי לו, ולא למטה עם שאר פרקין דנצח והוד. אבל נשאר תלוי ופורח באויר בבינה דז"א כנז', מחמת ההארה והשפע הנמשך לו מאותם תרין פרקין עלאין הנז', וממשיכין אותו שם אעפ"י שאינו עולה ממש עמהם במקומם. ובחי' אותו האור העליון הנקרא בחינת אויר הנמשך לו מהם נשאר תלוי ופורח באויר. גם בזה תבין ענין בינה הנקראת גם כן מגדל הפרח באויר, בסוד היתר נדרים פורחין באויר, ואין להם על מה שיסמוכו, והנדרים הם בבינה. והענין הוא כי היסוד דאריך הוא בבינה דז"א, ולכן היסוד והבינה שניהם נקראים בשם זה.
ועי' דברי רבינו בתיקו"ז יא ע"א: ל', בינה, מגדל הפורח באויר, היתר נדרים כו'.

הן שורש כל הספירות. הא׳[833] בסוד כתר, כולל ג׳ ראשונות, או בינה כולל ג׳ ראשונות, והוא שם אהי"ה. והב׳, עד"א כולל ו"ק, והוא שם יהו"ה. והג׳ מלכות, שם אדנ"י, שג׳ שמות אלו כוללין כל הע"ס כידוע[834]. והן גימ׳ יב"ק, יחוד ברכה קדושה[835], ג׳ קוין כוללין העשר ספירות. וז"ש לעיל **ומסט׳ דנקודין** שהיא תחת הוא"ו **אתקריאת בת קול** כנ"ל, וכן אמר לעיל **בההוא חוט דאיהו א"א בעלה ת"ת**. ואמר לעיל שמג׳ יודין דסגולתא, ג׳ רישין, באין נר"ן לאדם. והוא כי מא׳ שכולל ג׳ ראשונות, נשמה. וב׳ שכולל ו"ק, רוח. וג׳ מלכות נפש. וכולם נכללין באלף כנ"ל, שכולם אחד. וכן כולם נכללין בתיבת אחד: א׳, כתר, שהוא שורשם ואחדותם. ח׳, מחכמה, שממנו מתחיל עד יסוד ח׳ ספירות[836], ולכן מילה בשמיני כידוע (מגילה יז ע"ב[837]), ונקרא בחיבור חכמה, חי[838], בסוד טפין דנפקין ממוחא[839]. ד׳, מלכות, כידוע שהיא אות ד׳[840], וכן בה נכללין ד׳ ספירות, ג׳ ראשונות בסוד עטרת בעלה (משלי יב ד)[841], ושלה, ולכן בה ד׳ אותיות אדנ"י, אי"נ ד׳[842], כמ"ש לעיל (ח סע"ב). וזה ספירות שרשית שלה. וכשנכלל בה ו"ק דבעלה, אז נעשית ה׳[843], ו׳ בתוך ד׳, עשר ספירות. וז"ש לעיל **וכולא איהו עשר אמירן כו׳**, עשר אמירן בבינה מסט׳ דג׳ ראשונות, כמ"ש (ת"א בראשית א א) בראשית, חכמה, ברא ההוא סתימאה, אלהים, בינה. וכן בכל המאמרים, הכל אלהים, בינה, ל"ב אלהים[844], בסוד לב, בינה. עשר הדברות, מלכות, כמ"ש (תיקו"ז יג ע"א) כלל כל הדברות בבת, ומליל עמהון. ושית יומי בראשית ידוע שהן ו"ק (תיקו"ז כב ע"ב). ואמר **ואינון כ"ו כחושבן הויה**, שידוע שהויה כולל כל הע"ס, וכן כל הג׳ שמות הנ"ל, כמ"ש לעיל (ה ע"ד) כ"ף ו"ו, כ"ו הויה, פ"ו אהי"ה אדנ"י, ומסט׳ דשם[845], האותיות גבוהין מן הנקודות, ולכן הנקודות למטה מן האותיות[846]. ואף שחולם למעלה, מ"מ רובם הם למטה וכן בטעמים רובם ועיקרי הטעמים למעלה על האותיות[847], ולכן י"ג טעמין (לקמן כ ע"ד)[848], י"ג מכילן של הכתר, וט׳ נקודין (תיקו"ז קנא ע"א) ט"ס דכלילן במלכות, וכולהו כלילן בעד"א, כ"ב אותיות, י"ג וט׳, כנ"ל שהויה כולל הג׳ שמות:

ועוד השכינה מצד הנקודות היא בתו של הקדוש ברוך הוא, הדום רגליו. ומהצד של הטעמים, נקראת	ועוד [עז ע"א] **שכינתא מסטרא** דניקודי **איהי ברתא** דקב"ה הדום רגליו (איכה ב א) **ומסטרא**

---

[833] הראשון/הראשונה.@NEEDED

[834] עי׳ זהר ח"ג רכט ע"א: יב"ק בחושבן אדני במעשה יהו"ה בדבור אהי"ה במחשבה.

[835] עי׳ מלואים אות (פ).

[836] עי׳ תיקו"ז כט ע"ב.

[837] ז"ל: מה ראו לומר רפואה בשמינית, אמר ר׳ אחא מתוך שנתנה מילה בשמינית שצריכה רפואה לפיכך קבעוה בשמינית.

[838] עי׳ זהר ח"ב קיז ע"א: אי דן דינא דשקרא שליט עליה מלאך המות ושחיט ליה ולבתר אוקיד ליה [בגיהנם] ואי דן דין אמת קודשא בריך הוא ייעול ליה לגן עדן ואטעים ליה [מ]אילנא דחיי [דאמר ביה] (דכתיב עליה) (בראשית ג כב) ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם [דאתברי] (ואתברי) באורייתא דאתמר בה (משלי ג יח) עץ חיים היא למחזיקים בה עץ החיים תפארת חיים דיליה חכמה ובינה חיי המלך ודאי.

תרגום: $

ביאור: לגן עדן - שהוא היפוך של גיהנם, כי ג"ע הוא נוק׳ דקדושה, ועץ החיים ת"ת כמש"ו (יהל אור).

עי׳ תיקו"ז יח ע"ב: כד נחית ח׳ לגבה אתעבידת ח"י ואת י׳.

בהגר"א: **כד נחית כו׳** - דאין יסוד ח"י אלא בהתייחד בה, אז אבר חי וכו׳. ועי׳ דבריו שם ק ע"ג: ד"ה ברא, שיסוד אינו חי אלא בסוד הדעת וכן הוא שם פט ע"ב.

[839] עי׳ לעיל א ע"א ד"ה ודא הוא, ותיקו"ז ל ע"א.

[840] עי׳ דע"ה ח"א ד ע"ג י"א טעמים מ"ט נוק׳ מכונה באות ד׳.

[841] עי׳ לעיל הערה 780.

[842] עי׳ לעיל הערה 308.

[843] עי׳ מלואים אות (צח).

[844] עי׳ לעיל ה רע"ב. ועי׳ לקמן הערה 852.

[845] שָׁם.*##

[846] עי׳ ע"ח טנת"א א.*##

[847] עי׳ תיקו"ז קמט ע"א: טעמי דלעילא כתרין על אתוון.

[848] [עי׳ לקמן כא ע"ב$] לנו יש כ"ז, אמנם כאן מיירי בי"ג הטעמים המכונים "מלכים" והמה השרשים לכל הטעמים (ביאורים ח"א נו ע"ד). ועי׳ ביאור רבינו תיקו"ז יב ע"ד: עיקרי הטעמים למעלה על האותיות ולכן י"ג טעמין י"ג מכילן של הכתר. ועיי"ש יט ע"א: ט׳ היכלין ובתוכם י"ג היכלין שתשע הן דמ"ס וי"ג הן דאוירא ששם י"ג כמ"ש תיקו"ז (יח ע"ב) י"ג ברזא דא"ס [ז"ל: תליסר אינון ברזא דשמא קדישא וגו׳ רזא דא"ס אין סוף דלית שיעורא] והן י"ג טעמים וט׳ נקודות.

"אשת חיל עטרת בעלה". ובצרופים וההויות נודעת בת המלך, כדוגמא זה הוה"י, מצד זה היא הדום רגליו. ומצד של יהו"ה נקראת פרצוף, ונקראת פנים. ומהצד של שתי נקודות אלו שהם פרצוף וזנב, נקראת א, בראש הנקודה העליונה היא ראש, ובנקודה התחתונה היא סוף.	דטעמי אתקריאת {יג ע"א} אשת חיל עטרת בעלה (משלי יב ד)[849] ובצירופין והוויין אשתמודעת ברתא דמלכא כגוונא דא הוה"י מסטרא דא איהי הדום רגליו ומסטרא דיהו"ה אתקריאת פרצוף ואתקריאת אנפוי ומסטרא דתרין נקודין אלין דאינון פרצוף וזנב אתקריאת **א** ברישא דנקודה עילאה איהי רישא ובנקודה תתאה סיפא:

איהי ברתא כו' - כנ"ל, נקודה למטה מן האות, נקודה שתחת האלף. וכל זה הוא הכל בשכינה, בין נקודין או טעמים או אותיות, רק זה בחכמה שלה, וזה בת"ת שלה, וזה במלכות שלה. וז"ש **ובצירופין והוויין כו'**, ר"ל הי' של הויה הוא מלכות שלה {יג ע"א} ושם כלילא דכל גוונין, כמ"ש בהקדמת תיקוני זוהר (יא ע"ב): **הדום רגליו ומסטרא כו' פרצוף** - וזהו שאמרו (ברכות סא ע"א)[850] חד אמר פרצוף וחד אמר זנב, הדום רגליו, וכלם אמת, מסט' דצירופין אלו כמו שמפרש והולך: **ואתקריאת אנפוי** - ר"ל שבקש משה ואמר (שמות לג יח) הראני נא את כבודך, והוא נקודה עילאה, י' ברישא[851], חכמה, שנקרא כבו"ד[852], ל"ב נתיבות (ס"י פ"א מ"א)[853], ואמר (שמות לג כג) וראית את אחורי, מסט' דנקודה למטה, ופני לא יראו, נקודה למעלה, שנקרא אנפוי:

וסוד הדבר, חכמה בראש וחכמה בסוף, בשתי הנקודות הללו, מראה על עלת העלות שהוא ראשון ואחרון, זהו שנאמר "אני ראשון ואני אחרון". וא"ו באמצע של שתי יוד"ם מראה על עלת כל העליונים, שאין אלוה חוץ ממנו, זהו שנאמר "ומבלעדי אין אלהים".	ורזא דמלה חכמה בראש וחכמה בסוף[854] בב' נקודין אלין אחזי על עילת העילות[855] דאיהו ראשון ואחרון הה"ד (ישעיה מד ו) אני ראשון ואני אחרון וא"ו באמצעיתא דתרין יודין אחזי על עילת כל עילאין[856] דלית אלהא בר מניה הה"ד (שם) ומבלעדי אין אלהים:

חכמה בראש כו' - חכמה עילאה וחכמה זעירא[857]: **אחזי על עלת כו'** - ר"ל על א"ס[858]:

ומשום שהשכינה כלולה מהעליונים ותחתונים, נקראת בשם של עליונים ותחתונים, זהו שנאמר "לכלם בשם יקרא", לכל העליונים	ובגין דשכינתא איהי כלילא מעילאין ותתאין אתקריאת בשמא דעילאין ותתאין הה"ד (שם מ כו) לכולם בשם יקרא לכלהו עילאין

---

[849] עי' לעיל הערה 780.

[850] ז"ל: ויבן ה' אלהים את הצלע רב ושמואל חד אמר פרצוף וחד אמר זנב, ע"כ. ועי' תיקו"ז קלט ע"א.

[851] עי' לעיל הערה 674, 780. עי' מלואים אות (סו).

[852] עי' תיקו"ז ח ע"א: תשיעאה הוא מראה דמות כבוד ה' חכמה עלאה דמות דילה חזא יחזקאל לתתא ולא חכמה. **ביאור רבינו: חכמה עילאה** - שנקרא כבו"ד, גי' ל"ב, נתיבות חכמה, ע"כ. ועי' ביאור רבינו על ס"י יב ע"א: אימא מקננא בכורסיא [פי' עולם הבריאה], והיא נקראת כסא, כי הכסא גימ' אלהים, והיא כסא לכבוד שהיא חכמה, שבה ל"ב נתיבות גימט' כבו"ד, וכן הבריאה לאצילות, שגם כן נקרא כבוד כידוע [עי' ע"ח שער דרושי אבי"ע פרק א שנוק' דז"א דאצילות מכונה "כבוד". ועי' פע"ח ק"ש פרק כט וז"ל, כי הכבוד הוא מלכות דאצילות בכללות י"ס.] ועי' דברי רבינו בס"י ג ע"ב שיש ל"ב נתיבות גם בבינה.

[853] ז"ל: בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה חקק י"ה יהו"ה צבאות וכו', וברא את עולמו בשלשה ספרים בספר וספר וספור.

[854] עי' זהר ח"ג רלח ע"א: ובגין דא (איוב ד ז) זכור נא מי הוא נקי אבד דא פנחס דקני על ברית ואתרשים ביה דאיהו ברא דמלכא ומטרוניתא קני במחשבה [ו]זכי לאת י' מן [יהו"ה וקני בעובדוי וזכה לאות י' מן] אדנ"י והאי איהו חכמה בראש וחכמה בסוף ובגין דאדם קדמאה הוה רשים בתרווייהו אוקמוה עליה רבנן דאיהו ראשון למחשבה אחרון למעשה וכו'. ועי' עוד ח"א כו ע"ב ותיקו"ז צ ע"א.

[855] עי' לעיל הערה 343.

[856] עי' לעיל הערה 339.

[857] עי' זהר ח"ב רלה ע"ב, שזה כינוי למלכות.

[858] עי' לעיל הערה 339.

והתחתונים בשכינה נקראו, שנקראת שֵׁם, שבשבילו אמר למשה רבנו ע"ה "ואדעך בשם". "איש לא נעדר", מכל העליונים והתחתונים שלא נקראת בהם בעליונים. הרי בארנו שנקראת בשם, שכל ספירה וספירה בהויתה בנקודתה ובשמות של כל הכנויים, ונקראת בשם של התחתונים, כסא שרף מלאך אופן.	ותתאין בשכינתא אתקריאו דאתקריאת שם דבגינה אמר למשה רבינו ע"ה (שמות לג יז) ואדעך בשם איש לא נעדר (ישעיה מ כו) מכלהו עילאין ותתאין דלא אתקריאת בהון בעילאין הא אוקימנא דאתקריאת בשמא דכל ספירה וספירה בהוייתה בנקודתה ובשמהן דכלהו כינויים ואתקריאת בשמא דתתאין כסא שרף מלאך אופן:

בשכינתא אתקריאו - ר"ל כלם שמם בשכינה: **בהויתה בנקודתה** - ר"ל של כל ספירה וספירה: **שרף מלאך אופן** - בג' עולמות בי"ע כמו שמפרש והולך:

כסא, "ה' בשמים הכין כסאו". מה זה שמים, זה העמוד האמצעי, ולכן סמך לו "ומלכותו בכל משלה".	כסא (תהלים קג יט) ה' בשמים הכין כסאו מאי שמים דא עמודא דאמצעיתא ובג"ד סמיך ליה (שם) ומלכותו בכל משלה:

בשמים הכין - ר"ל עם שמים:

מצד של השמים נקראת שמימה, זהו שנאמר "הבט נא השמימה", וכמו שהיא נקראת בשם של העליונים והתחתונים, כך נקרא העמוד האמצעי בעליונים ובתחתונים, שהיא בכל אחת כמדתו, והיא שעור קומתו, ונקראת שרף, זהו שנאמר "ויעף אלי אחד מן השרפים", כדוגמא שמלאך שנקרא שרף ונקראת מלאך, זהו שנאמר "המלאך הגואל אותי מכל רע", "ויסע מלאך האלהים" "ומלאך פניו הושיעם". ונקראת מלאך על שם מטטרו"ן, כשהיא עושה בו את שליחותו של בעלה. ונקראת אופן על שם סנדלפו"ן כששלטונה בו על התחתונים. ונקראת מרכבה על שם ארבע חיות של המרכבה שלמטה, כששלטונה עליהם, כמו שבארנו "ומלכותו בכל משלה". נקראת דמות אדם, דמות אריה, דמות שור, דמות נשר, בהם ובאלו הדמיונות נראית לתחתונים, שהם עבדיו הנביאים, זהו שנאמר "וביד הנביאים אדמה".	מסטרא דשמים אתקריאת שמימה הה"ד (בראשית טו ה) הבט נא השמימה וכמה דאיהי אתקריאת בשמא דעילאין ותתאין הכי איתקרי עמודא דאמצעיתא בעילאין ותתאין דאיהי בכלא חד כמדתיה ואיהי שיעור קומתיה ואתקריאת שרף הה"ד (ישעיה ו ו) ויעף אלי אחד מן השרפים כגוונא דמלאך דאיתקרי שרף ואתקריאת מלאך הה"ד (בראשית מח טז) המלאך הגואל אותי מכל רע (שמות יד יט) ויסע מלאך האלהים (ישעיה סג ט) ומלאך פניו הושיעם ואתקריאת מלאך על שם מטטרון כד איהי עבידא ביה שליחותא דבעלה ואתקריאת אופן על שם סנדלפון כד שלטנותא ביה על תתאין ואתקריאת מרכבה על שם ארבע חיון דמרכבתא דלתתא כד שלטנותה עלייהו כמה דאוקימנא (תהלים קג יט) ומלכותו בכל {יג ע"ב} משלה אתקריאת דמות אדם דמות אריה דמות שור דמות נשר בהון ובאלין דמיונות אתחזיא' לתתאין דאינון עבדיו הנביאים הה"ד (הושע יב יא) וביד הנביאים אדמה:

הבט נא השמימה - שנבואה של אברהם היתה במראה דאתחזי כמ"ש בזוהר וארא[859] (כג ע"א)[860], וזהו הבט. ואמר בסיפיה דקרא, כה יהיה זרעך, מסט' דכה[861], כאן יהיה זרעך, ולכן

---

[859] אולי וירא?$

[860] ז"ל: תא חזי אית גוונין דמתחזיין ואית גוונין דלא מתחזיין ואלין [ואלין] אינון רזא עלאה דמהימנותא ובני נשא לא ידעין ליה ולא מסתכלין ביה [ואלין דמתחזיין] (ומתחזיין) לא זכה בהו בר נש עד דאתו אבהן וקיימו עלייהו ועל דא כתיב וארא דחמו אינון גוונין דאתגליין.
ומאן גוונין דאתגליין אינון דאל שדי דאינון גוונין בחיזו עלאה ו"א חיזו דגוונין עלאין ואלין אתחזיין וגוונין דלעילא סתימין דלא אתחזיין לא קאים איניש עלייהו בר ממשה ועל דא כתיב ושמי יהו"ה לא נודעתי להם לא אתגליתי לון בגוונין עלאין ואי תימא דאבהן לא הוו ידעי בהו אלא הוו ידעי מגו אינון דאתגליין.

שמימה בה', נקבה, וז"ש **אתקריאת שמימה: דאיהי בכלא מדתיה** - ר"ל בכל העולמות שמתפשטת בהן, הכל מדתיה, והיא בכללה: **ואיהי שיעור קומתיה** - ר"ל בכולם: **המלאך הגואל** - שבידה הגאולה[862], ובידה הברכה[863]: **ויסע מלאך כו'** - שנאמר (שמות יג כא) וה' הולך לפניהם כו', שהיא שכינה כידוע (זהר ח"א קעו ע"ב): **ומלאך פניו** - שנקראת פניו כנ"ל[864], והוא הושיעם, שבידה תשועה: **כד איהי עבידא ביה** - ר"ל שהיא מושלת על ידו: **מרכבה** - ר"ל כלל ד' חיות בהדדי: **דמרכבתא דלתתא** - ר"ל בחיות ביצירה, ולפי שרוצה לומר לקמן ממרכבה עילאה באצילות, אמר כאן דלתתא: **כמה דאוקימנא ומלכותו כו'** - קאי אכלהו, שרף ומלאך ואופן: **ואתקריאת דמות כו'** - ר"ל ד' חיות בפרטות: **בהון** - ר"ל בחיות הנ"ל: **ובאלין דמיונות כו'** - ר"ל מה שראו הנביאים דמות אדם על הכסא וכן שאר דמיונות, הכל בשכינתא, מסט' דתתאין: **דאינון עבדיו הנביאים** - ר"ל, שנאמר במקרא כמה פעמים עבדיו הנביאים (מלכים ב' יז כג, כא י, כד ב, עמוס ג ז, דניאל ט י), והוא בסט' דעבד מט"ט, דשם הד' חיות, לכך אתחזי להון בדמיונות דחיות:

ויש נביאים שהם מהמרכבה העליונה, שנקראו בנים, כדוגמא זה, מי שירא מהקדוש ברוך הוא, שורה י' בלבו, ומי שאוהב אותו שורה ה' במח. ועל שתי האותיות הללו נאמר "הנסתרת לה' אלהינו", שמי שירא את הקדוש ברוך הוא או שאוהב אותו, נסתר הוא מבני אדם.	ואית נביאים דאינון ממרכבה עילאה דאתקריאו בנים[865] כגוונא דא מאן דדחיל לקב"ה שרייא י' בלביה[866] ומאן דרחים ליה שרייא ה' במוחיה[867] ועל אלין תרין אתוון אתמר (דברים כט כח) הנסתרות לה' אלהינו דמאן דדחיל לקב"ה או רחים ליה סתים איהו מבני נשא:

דאינון ממרכבה עילאה - ר"ל מאצילות, דמשם נקראו בנים. ומרכבה דשם הוא ד' אותיות יהו"ה כידוע (תיקו"ז ה סע"ב), וז"ש **כגוונא דא מאן כו'**: ***מאן דדחיל כו' י' במוחיה ומאן דרחים כו' ה' בלביה** - כצ"ל: **ועל אלין תרין כו'** - שמוחא ולבא נסתרין בגופא, וכן חו"ב נסתרין נקראין[868], דשם אין השגה כידוע מקצה השמים[869], (חגיגה יא ע"ב)[870] אתה שואל כו', וכן יראה ואהבה נסתרין בבן אדם, כמו שמפרש והולך **דמאן דדחיל כו'**:

תרגום: $

ביאור: דלא מתחזיין - אף הגוונין בחג"ת דנוק' לא אתגליין כ"כ עד נה"י (יהל אור ח"א י ע"ג). לא זכה בהו - פי' שהם מראות הנראות במלכות ע"י השפעה הספירות של הזכר בה (רח"ו). דלעילא - היינו מראות הת"ת (רח"ו). דאתגליין - ע"י המלכות (רח"ו).

ועי' מלואים אות (עז).

[861] מלכות עי' זהר ח"א צ ע"ב. ועי' ביאור רבינו על תיקו"ז טו ע"ב: **כה תאמר כו'** - ר"ל, אמירה שהיא מסט' דבינה, שהיא כ"ה, כמ"ש לקמן: **ובכ"ד** - הוא שכינה תתאה כמו שמפרש והולך.

[862] עי' ביאורים ח"א עב ע"א ז"ל: קורא התיקונים להאותיות בשם מלאכים משום שהם למטה במדרגה מהנקודות, והנקודות מתגלים בהם, ומשתמשים על ידיהם. ועי' ביאורים ח"ב ע ע"ג ז"ל: כל אור תחתון הוא בבחי' מלאך להאור העליון, וכנודע בסוד המלאך הגואל, ע"כ. ועי' עבודת הקודש חלק ב פרק כה ז"ל: פתח [משה] נבואתו היתה באספקלריא שאינה מאירה, בתחלה וירא אליו מלאך יי' סוד המלאך הגואל, ואחר הרגילו לאטו עלה אל מעלת הנבואה בשם הגדול אשר לא עלה אליה שום נברא. ועי' זהר ח"א דף סא ע"א וכן ח"א דף רה ע"ב, וכן ח"ג רסט ע"ב ורע ע"א. ורמב"ן שמות ג ב.

עי' דברי רבינו בתיקו"ז עד ע"ג: יום השביעי, אלף השביעי, דאיהו במלכות, דהגאולה תהיה באלף הששי, ואמר **שביעי דא אות דצדיק אות ברית**, ר"ל עטרת הברית, ה' דהששי, ה' בתראה דשם, והיא סיהרא דתתמלא, והיה אור הלבנה כו' (ישעיה ל כו), הברית דיתגלה וכו'. ועי' זהר ח"א קלב ע"ב שגאולה היא מידת היסוד.

[863] עי' דברי רבינו בתיקו"ז קנט ע"ג: מאה ברכות יו"ד דאדני בחי' אחרונה שבה שנק' ברכה.

[864] עי' זהר ח"א קכ ע"ב: מלאך פניו הושיעם דא שכינתא.

[865] עי' לקמן הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[866] במוחיה (נוסח רבינו).

[867] בלביה (נוסח רבינו).

[868] היה כתוב נקר'@

[869] עי' מלויאם אות (א).

[870] ז"ל: יכול ישאל אדם קודם שנברא העולם תלמוד לומר למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ יכול לא ישאל אדם מששת ימי בראשית תלמוד לומר לימים ראשונים אשר היו לפניך יכול ישאל אדם מה למעלה ומה למטה מה לפנים ומה לאחור תלמוד לומר ולמקצה השמים ועד קצה

והנגלות הן ו"ה, מי שעוסק בתורה שורה ו' בפיו, ומי שעוסק במצוה שורה ה' במאתים ארבעים ושמונה איבריו. ומצוה כלולה מארבע אותיות, כדוגמא של ציצית, שנאמר בה "ועשו להם ציצית", ופרשוה בעלי המשנה (מנחות לט ע"א) כל הפוחת לא יפחת משבעה, וכל המוסיף לא יוסיף על שלשה עשר. והם שמונה עשר בין קשרים וחוליות לכל צד, עולים שבעים ושנים, עליהם נאמר "והוכן בחסד כסא", חס"ד בגימטריא שבעים ושתים.	והנגלות **אינון** ו"ה **מאן דאתעסק** בתורה **שרייא** ו' בפומיה **ומאן** דעסיק במצוה **שרייא** ה' ברמ"ח **איברין** דיליה ומצוה כלי**לא** מד' **אתוון** **כגוונא דציצית דאתמר בה** (במדבר טו לח) **ועשו** להם **ציצית ואוקמוה מארי** מתניתין כל הפוחת **לא** יפחות משבע וכל המוסיף **לא** יוסיף על י"ג **ואינון** ח"י בין קשרים וחוליין לכל **סטרא** סלקין ע"ב עלייהו **איתמר** (ישעיה סז ה) והוכן בחסד **כסא** חס"ד בגמטריא ע"ב:

והנגלות כו' - שבהן מותר השגה[871], והן באיברים החיצונים, והן נגלין בבן אדם כשעוסק בתורה ובמצות, נגלה לכל: **ו' בפומיה {יג ע"ב}** - בתורה שנקרא ו', בשית עזקין דקנה[872], שמשם יוצא הקול, ו'[873], **בשית כנפי ריאה כידוע** (חולין מז ע"א)[874]: **ה' ברמ"ח איברין כו'** - שהיא ה' דאברהם[875], משלים למנין רמ"ח דאברהם (זהר ח"ב רסט ע"א, ח"ג רפ ע"ב): **ומצוה כלילא כו'** - ר"ל, שהשכינה, שהיא מצוה, כלולה מכל הד' אותיות הוי"ה, והוא כלילא דמרכבתא עילאה, וכלילתה בתיבת מצוה[876], בחילוף ב' אותיות הראשונות בא"ת ב"ש, י"ה ונתחלפו ב' אותיות הראשונות, לפי שהן נסתרות כנ"ל, לפיכך נתכסו בה בסוד כנפים דא"ת ב"ש[877]: **כגוונא דציצית**

השמים מלמקצה השמים ועד קצה השמים אתה שואל ואין אתה שואל מה למעלה מה למטה מה לפנים מה לאחור השתא דנפקא ליה מלמקצה השמים ועד קצה השמים.

[871] מותר? ולא אפשרות, ועוד מותר ההסכתולת?

[872] עי תיקו"ז קסה ע"ב: ואית שינה לטב ואית שינה לביש לטב כגון חלום דאיהו סלם דחזא יעקב וביה דביק קנה ושית עיזקין דקנה איהו שית דרגין דנבואה וסלקין לשתין נשמי דהוה נאים בהון דוד דהכי אוקמוהו דוד הוה מתנמנם כסוס וסוס לא נאים אלא שתין נשמי ואית שינה לביש חלמא בישא דאתמר ביה לגבי אברהם (בראשית טו יב) ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו.

תרגום: ויש שינה לטוב ויש שינה לרע. לטוב כמו חלום, שהוא סולם שראה יעקב, ובו דבוק קנה ושש טבעות הקנה, הוא שש דרגות הנבואה, ועולים לששים נשימות שהיה דוד יושן בהם, שכך פרשוה (ברכות ג ע"ב) דוד היה מתנמנם כסוס, וסוס לא יושן אלא ששים נשימות. ויש שינה לרע, חלום רע, שנאמר בו אצל אברהם "ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו".

בהגר"א: וסלקין לשתין כו' - דהנשמין הוא ע"י הקנה, ברוחא דשם: **ואיהו לא נאים** - דהוא א' מס' במיתה (ברכות נז ע"ב) כדי שלא יטעם כו' (זהר ח"א רז ע"א).

ועי' מלואים אות (קא).

[873] עי' לעיל הערה 178.

[874] עי' דברי רבינו בתיקו"ז כט ע"ב ד"ה **חמש כנפי ריאה** - כמ"ש (חולין מז ע"א) חמש אוני אית לריאה, והן ה"ס שמתפשטין בהן נ' תרעין דבינה מן הלב, תלתא מימינא חת"נ, וב' משמאלא ג"ה, שת"ת נוטה לימינא כמ"ש לקמן (ל ע"א)

[875] עי' ע"ח שער כד פ"ו: יש שמונים ואחת ספירות פרטיות בצלם החיצון, וכנגדן שמונים ואחת ספירות אחרים בצלם התיכון, ושמונים ואחת אחרים בצלם הפנימי, הרי ג"פ שמונים ואחד, הרי רמ"ג (איברים) גימ' אברם, ואח"כ הבינה שהלבישה את המוחין דכל הצלמים (הנ"ל) [האלו] כנודע, תוך המלכות של התבונה הב' שהיא אות ה' אחרונה משם ס"ג שלה כנודע. וזו נקרא תבונה הג', שהיא רביעית כשנמנה גם את הבינה עליונה, וכו'. והנה ה' זו המלבשת אלו הג' צלמים, כנודע שיש בהם רמ"ג ספירות פרטיות, נעשים רמ"ח (איברים), כמנין אברהם, ע"י ה' זו שנתוסף בהם, ואלו הם סוד רמ"ח איברים שבאדם.

[876] עי' טעמי המצות (פרשת בראשית): מצוה היא אותיות הוי"ה רק שב' אותיות ראשונות נתחלפו בא"ת ב"ש. ועי' שעה"כ סז ע"ב: וד' שלהוביות האלו הם נק' מצוה, שהוא סוד ד' אותיות הויה כנז' בס"ה (תיקו"ז קנג ע"ב) כי מ"צ הם באתב"ש י"ה, ונמצא כי ב' אותיות הראשונות, שהם י"ה, נתעלמו ונתחלפו בב' אותיות מ"צ כנז', אבל ב' אותיות אחרות, שהם ו"ה, נשארו בגילויים במקומם, וזהו ד' אותיות מצוה.

[877] עי' תיקו"ז (קנג ע"ב): בכל אבר ואבר דגופא איהו יהו"ה ממנא על כל מצוה ומצוה דביה מצוה בא"ת ב"ש מ"צ י"ה פ"ץ ו"ה הא מצוה יהו"ה מצפ"ץ יהו"ה בא"ת ב"ש מצפ"ץ וברי כל אברין אתקריאו כנויין לשמא דיהו"ה. תרגום: בכל אבר ואבר של הגוף, הוא הוי"ה ממונה על כל מצוה

כו' - ר"ל שציצית גימ' ת"ר, עם י"ג קשרים, תרי"ג. ותרי"ג תליא מן שמיה, שמי וזכרי כידוע[878], וז"ש **דאיתמר כו' ציצית**, ר"ל גימ' ת"ר: **ואוקמוה כו' על י"ג** - וזהו תרי"ג, כמו שמפרש והולך לקמן **ובוצינא כו'**: **ואינון ח"י כו'** - מפרש[879] שציצית הוא כסא לשם הוי"ה, דתליא מיניה. ובסוף מפרש[880] **ובוצינא**, על הראשון ראשון, שהוא גימ' תרי"ג, ועל זה שאמר בכאן, שהציצית הוא כסא, אמר **ולא עוד כו'**: **כסא** — ציצית, שהוא בכסא, כידוע (זהר ח"א נא ע"א) בסוד תכלת, כרסיא, וכן אמרו (סוטה יז ע"א)[881] תכלת דומה כו' לכסא: **חסד** - גימ' ע"ב שבחסד, ושָׁם הוא שֵׁם ע"ב:

והמנורה הקדושה אמר, כל מי שמניח תפלין וציצית כאלו מקיים תרי"ג מצוות של התורה, ולא עוד אלא בציצית כאלו מתקן כסא לקדוש ברוך הוא, בתפלין, שהם שֵׁם יהו"ה, כאלו הוריד יהו"ה על כסא. אם כן, למה נאמר (ברכות ה ע"ב) אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. אלא ודאי שני סודות עליונים כאן, אחד, של גאולת העמוד האמצעי והשכינה והאב והאם, שהם יהו"ה, אין תלויה אלא בעלת כל העליונים, שהוא מופלא ומכוסה בכתר עליון. ואחד, שמהצד של צדיקים גמורים, הוא אינו חבוש ואסור בגלות, אלא הוא אסור וחבוש עמהם באהבה, קשור עמהם בחביבות, זהו שנאמר "ונפשו קשורה בנפשו", חבוש עמהם בכסא שמתקנים לו.	ובוצינא קדישא אמר כל מאן דמנח תפלין וציצית כאלו מקיים תרי"ג מצות דאורייתא ולא עוד אלא בציצית כאלו מתקן כורסייא לקב"ה בתפלין דאינון שם יהו"ה כאלו נחית יהו"ה על כורסייא אי הכי אמאי אתמר אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים אלא ודאי[882] תרין רזין עילאין הכא חד דפורקנא דעמודא דאמצעיתא ושכינתא ואבא ואימא דאינון יהו"ה לא תלייא אלא בעילת כל עילאין[883] דאיהו מופלא ומכוסה[884] בכתרא עילאה וחד דמסטרא דצדיקים גמורים[885] לאו איהו חבוש ואסור בגלותא[886] אלא איהו אסור וחבוש עמהם ברחימו קשיר עמהון בחביבותא הה"ד (בראשית מד ל) ונפשו קשורה בנפשו חבוש עמהון בכורסייא דמתקנין ליה:

כל מאן דמנח כו' - ציצית כנ"ל, ותפלין הוא שם הויה, כמ"ש לקמן בד' פרשיות, ובהן תלי' תרי"ג כנ"ל: **כאלו נחית כו'** - והוא יחוד אצילות עם הבריאה[887], שבריאה הוא אלהים, כינוייה (לקמן מ ע"ד), והוא וכנוייה יחד (תיקו"ז ז ע"א). לפיכך ה' אלהים הוא שם מלא (ב"ר פי"ג סי' ב), וממנו ולמטה מתחיל עולם הפירוד (עי' לקמן מ ע"ד) בד' חיות, כמ"ש (בראשית ב י) ומשם יפרד והיה לארבעה כו', והוא אלהים דעובדא דבראשית, בעולמות שלמטה ביצירה ועשייה. בראשית אצילות, ברא אלהים

ומצוה, שבו מצוה בא"ת ב"ש, מ"צ י"ה, פ"ץ ו"ה, הרי מצוה יהו"ה מצפ"ץ יהו"ה בא"ת ב"ש מצפ"ץ. ובני, כל האברים נקראים כינויים לשם הוי"ה.

ועי' יהל אור (ח"ג כז ע"ד): דרמ"ח מ"ע נגד רמ"ח אברים, בכל אבר מצוה א', ובכל מצוה שם הוי"ה כידוע, דמ"צ בא"ת ב"ש י"ה, הרי שם הוי"ה. וההוא אבר הוא אבר דשכינה. ור"ל ישאהו את השם הוי"ה. וזהו יה"ו די'שאה'ו', עם הדבור ה' בתראה, על האבר של האדם שהוא אברתו דשכינה. וזהו ישא ה' ר"ל שם הוי"ה אליך על האברים.

878 עי' לקמן טז ע"א.

879 היה כתוב מפ'.@

880 היה כתוב מפ'@

881 ז"ל: תניא היה ר"מ אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד שנאמר ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר וכתיב כמראה אבן ספיר דמות כסא.

882 עי' בדברי רבינו תיקו"ז צט ע"ב ש"ודאי" לשון "כידוע".

883 עי' לעיל הערה 339.

884 עי' לעיל הערה 131.

885 עי' זו"ח כ ע"ב שאין לקלי' זכות לפגוע ב"רבה סגיאה עילאה דדרא"@.

886 עי' ריש תיקו"ז (ב סע"א) שיש משמעות שאין לצדיקים גלות, אלא הם בגאולה.

887 עי' תיקו"ז קלד ע"א, ועי' שעה"כ כב ע"ב: ענין הק"ש דשחרית הוא, כי הנה כבר ע"י התפילין שהנחנו, נתנו תפילין לז"א דאצילות. ואמנם היחוד דק"ש הוא לתת התעוררות אל זו"ן שבבריאה שיזדווגו. ועי' פע"ח ק"ש ז: והנה ע"י יחוד ק"ש זה, ניתנין מוחין פנימיות לזו"נ דאצילות, וגם ניתן פנימיות דו"ק אל הבריאה, ואז מזה פנימיות דאצילות נעשה מקיף אל הבריאה. ואח"כ בעמידה, אנו נותנים בחי' מקיפים לזו"נ דאצילות, וכל בחי' המוחין. וכבר ביארנו, כי הפנימית הנ"ל, אינו רק הפנימי דוקא מצד המוחין דאמא לבד, אבל השאר נכנס בעמידה עם המקיפים.

בריאה, את השמים יצירה, ואת הארץ עשייה. וכן הוא למעלה באצילות, דאצילות הוא י' של השם, חכמה. ובריאה, ה' בינה, דאימא מקננת בכרסיא (תיקו"ז כד ע"ב), ועד"א במט"ט, ומלכות באופן: **א"ה אמאי כו' -** ר"ל ב' קושיות: אחד, אמאי איהו חבוש בתפלין עמהם, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (כג ע"א), והלא כל השם הוי"ה הוא בתפילין, והן או"א וזו"נ, ואו"א יפרוק מגלותא. ב', אמאי קריא בבית האסורים, הואיל שם[888] כל ד' אותיות, כל ד' פרצופים, וכסא שם, ולכך תירץ ב' תירוצים: **דמסטרא דצדיקים כו' -** אלא בבינונים כמו שמפרש והולך:

ובמרכבה שלו בכמה שירות ותשבחות, שיורדים עליהם כמה מחנות של הקדוש ברוך הוא, שנאמר בהם "ואשמע את קול כנפיהם". וב"ישתבח" באים השרפים, יורדים אליו בכמה מחנות, שהם שרפים וחיות ואופנים.	ובמרכבה דילה בכמה שירין ותושבחן דקא נחתין עלייהו כמה משריין[889] דקב"ה דאיתמר בהון (יחזקאל א כד) **ואשמע את** קול כנפיהם **ובישתבח אתיין** שרפים נחתין ליה בכמה משריין דאינון שרפים וחיות ואופנים:

ובמרכבה דילה - בחיות דיצירה: **בכמה שירין ותושבחן -** הן שירת הים, ופסוקי דזמרה[890]: **את קול כו' -** בקלין דשירין ותושבחן דישראל: **ובישתבח כו' -** שמשם מתחיל עולם הבריאה, כידוע (פע"ח הק' לשער הקדישים, שעה"כ קדיש א'): **דאינון שרפים כו' -** דחיות ואופנים נמשכין אחר השרפים, ור"ל שזה שאומרים ביוצר אור "שרפים וחיות ואופנים":

ובתפלה, "קול דממה דקה", כמו שבארוה "והנה ה' עבר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים וגו'", שהתפלה בלחש, היא קול דממה דקה, ומשום ששם בא המלך, צריך לעמוד בשבילו, ולכן נקראת תפלת עמידה.	**ובצלותא** קול דממה דקה (מלכים א' יט יב) **כמה דאוקמוה** (שם יא) והנה רוח גדולה וחזק מפרק {יג ע"ג} הרים וגו' **דצלותא בחשאי איהי** קול דממה דקה **ובגין דתמן אתא מלכא** צריך למיקם בגיניה **ובגין דא אתקריאת צלותא** עמידה:

ובצלותא קול כו' - ר"ל השכינה, ולכן התפלה בחשאי, כמו שמפרש והולך: **והנה רוח גדולה** - אופנים כמ"ש (יחזקאל א כ) כי רוח {יג ע"ג} החיה באופנים אל אשר הרוח כו', והוא עשיה. ואחר הרוח רעש, חיות, כמ"ש (שם כד) את קול כנפיהם כקול מים כו', יצירה. ואחר הרעש אש, שרפים, שהן אש שורף, בריאה, ובכולם לא קאתי מלכא. והנה קול דממה דקה, שכינתא דאצילות, והנה ה' תמן קאתי מלכא[891]:

ולכן ח"י העולמים כולל ח"י ברכות, בו מתיחד הקדוש ברוך הוא ושכינתו, יאהדונה"י שעולה בגימ' אמ"ן, ובו צריך לכרוע עד שיתפקקו ח"י החוליות שבשדרה וכך פרשוה בעלי המשנה (ברכות כח ע"ב).	ובגין **דא** חי עלמין כליל ח"י **ברכאן** ביה מתייחד **קודשא בריך הוא** ושכינתיה **יאהדונה"י** דסליק בחושבן **אמן** וביה צריך למכרע עד שיתפקקו ח"י חוליות שבשדרה והכי **אוקמוה מארי** מתניתין:

ובג"ד ח"י עלמין כו' - ר"ל דמשום דבתפלה הוא קב"ה ושכינתיה כנ"ל (יב ע"ג$), ויחודם הוא ע"י ח"י עלמין כידוע (תיקו"ז לג ע"א), לכך בתפלה ח"י ברכות: **בחושבן אמן -** דקול רם, דשָׁם הוא

---

[888] נוסח.

[889] עי' לקמן יג ע"ג שמשריה הם בעשיה.

[890] עי' תיקו"ז כז ע"א: צלותא דעמידה תלת חיילין דילה אתיין בזמירות שירות ותשבחות.
בהגר"א: תלת חיילין דיליה - [הוא שרפים] אופנים וחיות (ושרפים) שאומרים בברכת יוצר אור: **בזמירות -** פסוקי דזמרה. ושירות, שירת הים. ותשבחות, י"ג תשבחות דישתבח, ששם אתיין ג' חיילין כמ"ש בתז"ח (יג ע"ב, ועיי"ש בדברי רבינו לג ע"ג ד"ה בההוא זימנא).

[891] עי' ברכות (דף נח ע"א): רב ששת סגי נהור הוה הוו קאזלי כולי עלמא לקבולי אפי מלכא וקם אזל בהדייהו רב ששת אשכחיה ההוא צדוקי אמר ליה חצבי לנהרא כגני לייא אמר ליה תא חזי דידענא טפי מינך חלף גונדא קמייתא כי קא אוושא אמר ליה ההוא צדוקי אתא מלכא אמר ליה רב ששת לא קאתי חלף גונדא תניינא כי קא אוושא אמר ליה ההוא צדוקי השתא קא אתי מלכא אמר ליה רב ששת לא קא אתי מלכא חליף תליתאי כי קא שתקא אמר ליה רב ששת ודאי השתא אתי מלכא אמר ליה ההוא צדוקי מנא לך הא אמר ליה דמלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא דכתיב צא ועמדת בהר לפני ה' והנה ה' עובר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לפני ה' לא ברוח ה' ואחר הרוח רעש לא ברעש ה' ואחר הרעש אש לא באש ה' ואחר האש קול דממה דקה.

עיקר היחוד, כמ"ש למעלה (ו ע"א ד"ה ובג"ד[892]): **וביה צריך למכריע כו'** - כמ"ש (ברכות יב ע"א) הכורע כורע בברוך[893], שהוא יסוד, כמ"ש לעיל (יב ע"ג ד"ה בעל הבית): ח"י חוליות - ר"ל בסוד ח"י עלמין, והשדרה הוא בסט' דצדיק, כמ"ש (תיקו"ז ל ע"א, ויק"ר פ"ל סי' יד) לולב דומה לשדרה, צדיק כתמר כו' (תהלים צב יג) כפת תמרים (ויקרא כג מ): **והכי אוקמוה כו'** - ר"ל שכל כך[894] צריך למכרע:

ובשלש הראשונות צריך לתקן את שבחו להכנס לשער המלך בהיכלו, שהיא אדנ"י, שכך עולה היכ"ל כגימ' אדנ"י. אחר שנכנס לשם, ויבקש בקשתו בשתים עשרה הברכות, שהן ו"ו.	ובתלת קדמאין צריך לתקנא שבחוי לאעלא לתרעא דמלכא בהיכליה דאיהי אדנ"י דהכי סליק היכ"ל כחושבן אדנ"י בתר דעאל תמן וישאל שאלתוי בי"ב ברכאן דאינון ו"ו:

ובתלת קדמאין כו' - מסט' דחג"ת, שהיא שער שלהם, כמ"ש לעיל (יא ע"ד) **שער בת רבים כו' תלת אבהן: דאינון ו"ו** - ו' ת"ת ו' יסוד[895], כידוע ששניהן כלולין מו"ק, ונקראין ברכות אמצעים, קו האמצעי:

אחר כך נותנים לו שאלתו בשלש האחרונות, ששם צדיק בין שתי שפתים, "לשון למודים", ובו השכינה היא קבלה מהצד של הצדיקים הללו, הוא אסור וחבוש, שמתקנים לו כסא עם המרכבה שלה והמחנה שלה מהצד של עץ החיים.	לבתר [עז ע"ב] יהבין ליה שאלתוי בתלת בתראין דתמן צדיק בין תרין שפוון לשון למודים (ישעיה נ ד) וביה שכינתא איהי קבלה מסטרא דאלין צדיקייא איהו אסור וחבוש דמתקנין ליה כורסייה עם מרכבתא דילה ומשרייתה מסטרא דעץ החיים:

וביה שכינתא כו' - כמ"ש לעיל (ו ע"ג PERLט ע"ג), ולכן מקבל שם: **מסטרא דאלין כו'** - ר"ל שכל זה הוא מסט' דצדיקים גמורים כו'[896], מסטרא דעץ החיים, שאין בהם יצר הרע כלל[897], והן בנים[898] לקב"ה ושכינתיה: **דמתקנין ליה** - לשם הויה באצילות. **כורסייה**, בריאה: **עם מרכבתיה** - חיות דיצירה: **ומשרייתיה** - בעשייה:

אבל מהצד של עץ הדעת טוב ורע, שקושר אותם ביצר הטוב, להיות עזר עמהם. וקושר אותו עם יצר הרע, להיות כמו חמור למשא תחתיהם, חמור נושא ספרים.	אבל מסטרא דעץ הדעת טוב ורע דקשיר לון ביצר הטוב למהוי עזר בהדייהו וקשיר ליה ליצר הרע למהוי כחמור למשאוי[899] תחותייהו חמור נושא ספרים:

אבל מסט' דע"ה כו' - ר"ל מסט' דעבד[900], מט"ט, והן הבינונים, ביצר טוב וביצר הרע, דשם מטה הנהפך כו'[901] כידוע: **דקשיר לון** - ר"ל לקב"ה ושכינה: **למיהוי עזר בהדייהו** - ר"ל בהדי

---

[892] PERL לא כתב הדיבור המתחיל.$

[893] עי' אריכות כט ע"א ובמלואים שם.

[894] היה כתוב שכ"כ.@

[895] עי' זהר ח"ב ט ע"ב, הוב"ד במלואים אות (קב). עי' תיקו"ז כז ע"א: באמצעיות צריך למשאל דתמן ו' ו' חד מארי כתיבה וחד מארי חתימה ואינון ו' עלאה ו' תתאה כלילן תרין עשר פרקין תלת קדמאין רישא ותרין דרועין תלת בתראין גופא ותרין שוקין הא אתפטר ממלכא בגין דא צריך למיהב (נ"א לאחזרא) תלת פסיען לאחורא ורזא דמלה ויאסוף רגליו אל המטה (בראשית מט לג).

[896] עי' לעיל הערה 885.

[897] כנ"ל או"א שאין שם גלות ולא יצר הרע ולא קלי' עי' לעיל הערה 886.

[898] עי' תיקו"ז ז ע"א: ואית כבוד נברא כגוונא דכבוד נאצל מסטרא דכבוד נברא אמרין ישראל לגבי אדון על כלא אם כעבדים ומסטרא דכבוד נאצל אתמר בהון אם כבנים, ע"כ. עי' זהר בהר קיב ע"א שלומדי נסתר הם בבחינת בנים.

[899] עי' תנא דבי אליהו זוטא, פרק א: משום דבי אליהו אמרו לעולם יהא אדם כשור לעול וכחמור למשא וכבהמה שחורשת בבקעה ובשדה, כך יהא אדם עוסק וחורש בד"ת בכל יום תמיד וכו', ע"כ. (וכן הוא בע"ז ה ע"ב).
ועי' תיקו"ז כז ע"א: לגבי צדיקים גמורים דמתקנין כרסיא לקודשא בריך הוא בציצית ונחתין ליה בתפלין וקיימין קדמוהי בצלותא לבינונים ציצית ותפילין אינון כשור לעול וכחמור למשאוי ובשבת אתמר בהון (שמות כג יב) למען ינוח שורך וחמורך לרשעים אינון קשורא לכל מקטרגין דלהון.

[900] עי' לקמן הערה 898.

הבינונים עזר ליצר הטוב, כמ"ש (קידושין ל ע"ב) יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו כו'[902]: **וקשיר ליה ליצר הרע כו'** - ר"ל בתפלין קושר את היצר הרע בידו, לעשות כרצון יצר הטוב, וקשיר לקב"ה ושכינתיה בהאי קשר, שעל ידם יהיה קשור היצר הרע, וזהו גלות הקב"ה ושכינה, דמתלבשין בקליפין (זהר ח"ג רכז ע"א): **למשאוי תחותייהו** - ר"ל תחת הבינונים: **נושא ספרים** - תורה שבכתב ובעל פה[903], קב"ה ושכינתיה (תיקו"ז ז ע"א), מרכבה דסוסוון כידוע (ו ע"ד)[904], וכן אלו הבינונים הן עבדים, אינן רק כחמור לעול, נושא ספרים, משא"כ בבנים:

מהצד של בינונים הוא אסור וחבוש בגלות, שעליהם נאמר בימות החול (ע"ז ה ע"ב תדב"א זוטא א) "היה כשור לחרש וכחמור למשאוי". ברשעים נאמר "נתנני ה' בידי לא אוכל קום", שרצועות התפלין הן כחבלים לקרני סמא"ל, שור מועד, שלא יכלה אותם. ותפלה של יד קושר לרגליו. ומי שלא מניח תפלין, עליו נאמר (ברכות לג ע"א) משור מועד הרחק ממנו כמלא עיניו, שממנו תלויים אבות נזיקין. ציצית, משאוי על חמור, נואף, נחש. בשבילו נאמר (ברכות ל ע"ב) אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק.

מסטרא דבינונים איהו אסור וחבוש בגלותא[905] דעלייהו איתמר ביומין דחול היה כשור לחרוש וכחמור למשאוי[906] ברשיעייא איתמר (איכה א יד)[907] נתנני ה' בידי לא אוכל קום דרצועין דתפלין אינון כחבלים לקרנוי דסמאל שור מועד[908] דלא שיצי לון ותפלה דיד קשיר לרגלוי ומאן דלא מנח תפלין עליה איתמר משור מועד הרחק ממנו כמלא עיניו[909] דמניה תליין אבות נזיקין[910] ציצית משאוי על חמור נואף נחש בגיניה איתמר אפילו נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק[911]:

---

[901] לנחש עי' תיקו"ז קט ע"א: ועוד (שמות טו כה) ויורהו ה' עץ דא מטה דמשה דהוה מתהפך ממטה לנחש ומנחש למטה כגון (בראשית ג כד) להט החרב המתהפכת ודא מטטרו"ן דביה הוה משתמש משה רבינו כגוונא דעמודא דאמצעיתא דהוה משתמש ביה והוה מנהיג תתאין ביה אוף הכי משה דהוה כגוונא דיליה הוה משתמש במטה ואמאי אתקרי מטטרו"ן מטה דלזמנין מטה כלפי זכו לצדיקיא ולזמנין מטה כלפי חובא לרשיעיא ובגין דא אתהפך ממטה לנחש לרשיעיא לאלקאה לון ביה ומנחש למטה לצדיקיא למיהב לון ביה אגרא.

[902] ז"ל: אמר ר"ש בן לוי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו שנאמר אלהים לא יעזבנו בידו. ועי' פת"ש גדלות דז"א לא: החסדים הוא כח הטוב הנותן כח וסיוע לדחות היצה"ר והרע מן העולם, והסיוע מלמעלה הוא בסוד אור ישר מלמעלה למטה, משא"כ העולה ממטה למעלה, הוא התעוררות התחתונים שמתגברים לעומת הרע ולהגביר כח הקדושה, אבל אין בכח הזה כ"כ לדחות הרע שלא יהיה לו שליטה, אם לא בדרך ירידת החסדים שהוא העזר מלמעלה. ועיי"ש פתח מב: והצלם הזה הוא תוך האדם בסוד פנימיות, וגם מבחוץ להגן עליו בסוד מלבוש, והיינו שהחכמה ומדע שהאדם מכיר האיך לעשות רצון קונו הוא פנימיות הצלם, אך (קידושין ל' ע"ב) יצרו של אדם מתגבר עליו כו' ולולי הקב"ה עוזרו כו', והוא השמירה מבחוץ כמ"ש (תהלים צא יא) כי מלאכיו יצוה לך וגו', והוא מ"ש בזוהר (ז"ח שיה"ש ע"ד ע"ב) שהביא הרב הקדוש בצלמינו דא הוא צולמא דבר נש מלגו ומלבר, לגאו סוכלתנו ומנדע וחכמה לבר ההוא צולמא דאזיל עלוי ומדברא ליה לבר נש בנטירא למיהוי נטיר מכולא כו', צלם הזה הכל תלוי לפי הכנת אביו ואמו בעת הזיווג ע"י טהרת מחשבתם שגורמים שמירה וחכמה יתירה אל הולד לעשות רצון קונו, והוא סוד הצלם מנה"י דאו"א, והבן מאד.

[903] פי' שניהם בפירוד.

[904] עי' זהר ח"ב רס ע"א הוב"ד במלואים אות (קג).*##

[905] עי' לעיל הערה 886.

[906] עי' לעיל הערה 899.

[907] ז"ל: נשקד על פשעי בידו ישתרגו עלו על צוארי הכשיל כחי נתנני אדני בידי לא אוכל קום.

[908] עי' מלואים אות (קד).

[909] עי' ברכות לג ע"T: תני רב אושעיא מרחיקין משור תם חמשים אמה ומשור מועד כמלא עיניו תנא משמיה דרבי מאיר ריש תורא בדקולא סליק לאגרא ושדי דרגא מתותך אמר שמואל הני מילי בשור שחור וביומי ניסן מפני שהשטן מרקד לו בין קרניו. ועי' תיקו"ז קסה ע"א.

[910] עי' מלואים אות (פג).*##

[911] עי' מלואים אות (קה).

מסטרא דבינונים כו' - ר"ל מאלו אמרו (ברכות ה ע"ב) אין חבוש מתיר כו'[912]: **דעלייהו איתמר כו'** - כמ"ש בגמ' (ע"ז ה ע"ב) תנא דביה אליהו לעולם יהא כשור לעול וכחמור כו': **ביומין דחול כו'** - מסט' דתפלין שקושרין את השור וחמור כמו שמפרש והולך. ובשבת נאמר בהם (שמות כג יב) למען ינוח שורך וחמורך, שאין מניחין תפלין[913], דסט"א לא שלטא ביום השבת: **נתנני ה' כו'** - ר"ל שקושרין לתפילין לשומרם מן השור, דלא שיצי לון, כמו שמפרש והולך. וצריך להתלבש השכינה בקליפין לשומרם, וזהו, ה', שהוא התפילין, בידי כו', שאין בהם קימה כלל, שאין בהם טוב: **דרצועין דתפלין** - של ראש, שני הרצועות לשתי קרניו[914], כמו שמפרש והולך: **ותפלה כו'** - ר"ל רצועה דתפלין של יד: **לרגלוי** - שהיא נוקבא, בסוד עקב, ואתה תשופנו עקב (בראשית ג טו), ותפלין דיד בשכינה: **כמלא עיניו** — דלית ליה שמירה, ואין מניח תפלין, שנאמר (דברים ו ח) לטוטפות בין עיניך: **דמיניה תליין כו'** - והוא שור משמאל, כמ"ש לעיל (ב ע"ב), עשו מסט' דיצחק, ועל חרבך כו' (בראשית כז מ), שעליו נאמר לא תרצח (שמות כ יג): על חמור - והוא חמור מימינא, {יג ע"ד} ישמעאל, מסט' דאברהם, שעליו נאמר (שם) לא תנאף, כידוע. וז"ש **נואף כו'**, כמ"ש (יחזקאל כג כ) אשר בשר חמורים בשרם, ור"ל שבפ' ציצית כתיב[915] (במדבר טו לט) ולא תתורו כו', ואמרו (ברכות יב ע"ב)[916] זה הרהור עבירה. וציצית שמירה ממנו: **נחש** - ר"ל שהוא נקרא נחש, אשת זנונים (הושע א ב), ותפלין וציצית הן שמירה מהם, שתפלין וציצית הן זו"נ דקדושה: **כרוך על עקבו** - ר"ל הרהורים, שהן נחש כרוך, כידוע. ועקבו כנ"ל ואתה כו', שמ"מ[917] לא יפסיק:

וארבעה בתי תפלין הם כהיכל לארבע אותיות. מי ההיכל הזה, אדנ"י. שכך עולה כגימ' היכ"ל. ואותן ארבע פרשיות ארבע אותיות של יהו"ה, כדוגמת פני החיות. ובתים ארבעה, כנגד כנפי החיות, והם כדוגמת הנקודות והאותיות, שהן זכר ונקבה.	וארבע בתי תפלין אינון כהיכלא לארבע אתוון מאן היכלא דא אדנ"י דהכי סליק {יג ע"ד} כחושבן היכ"ל ואינון ד' פרשיין ד' אתוון דיהו"ה כגוונא דאנפין דחיון ובתים ד' לקבל גדפין דחיון ואינון כגוונא דנקודין ואתוון דאינון דכר ונוקבא.

וארבע בתי כו' - חוזר למעלה מסט' דצדיקים גמורין: **אינון היכלא כו'** - ר"ל, כמו התפלה, וכל התפלין בין של יד ובין של ראש, הן הכל מסט' דשכינתא: **דאינון דכר ונוקבא** - ר"ל הנקודות דכר והאותיות נקבה, כמ"ש לקמן:

שתי רצועות כנגד כנפי יונה. רצועה של יד לקשר אותה, וזו השכינה, שנאמר בה "יונתי". ושנים הם יונים, זכר ונקבה. מי שרוצה לצוד אותו צידה של שניהם, נוטל הנקבה וקושר אותה עמו, ומיד יקרא לזכר ויבא. וכך צריכים ישראל ליטול את היונה הקדושה, מצוה, השכינה, לקשר אותה בקשר של תפלין, ומיד	תרין רצועין לקביל כנפי יונה רצועה דיד לקשרא לה ודא שכינתא דאיתמר בה יונתי ותרין אינון יונים דכר ונוקבא מאן דבעי לציידא ליה צידה דתרוייהו נטיל נוקבא וקשיר לה עמיה ומיד יקרי לדכורא וייתי והכי צריכין ישראל לנטלא יונה קדישא מצוה שכינתא

---

[912] ז"ל: רבי יוחנן חלש על לגביה רבי חנינא אמר ליה חביבין עליך יסורין אמר ליה לא הן ולא שכרן אמר ליה הב לי ידך יהב ליה ידיה ואוקמיה אמאי לוקים רבי יוחנן לנפשיה אמרי אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים.

[913] עי' ב"ע קמג ע"ב: רשב"י וחבריו שהיו מסוד הדעת הי' כחם גדול להעלות קו האמצעי יותר למעלה למעלה ונודע כי כחם יותר גדול מאותם העוסקים במצות מעשיות שהמעשה הוא בגופא בזיוגא דגופא משא"כ עסק התורה ע"י הבל פיהם גורמים זיוג נשיקין במוחא והוא דרגא דמשה שהיה כחו בפיו ולכן אמרו בש"ס שרשב"י וחבריו היו פטורים מכל המצות שתורתם אומנתם.

[914] עי' תיקו"ז י ע"א: וצריך לקשרא ליה ברצועין דתפלין תרין בתרין קרנוי וחד בדרועא ולבתר ישחוט ליה בקריאת שמע בגין דלא יתקריב לסטרא דגבורה אבל מסטרא דספירן והויו"ת דלהון אתמר לא יגורך רע (תהלים ה ה) והזר הקרב יומת (במדבר א נא).

תרגום: $

בהגר"א: בתרין קרנוי - דלא ישלוט ויפגום בזו"ן של עולמות הנ"ל: **וחד בדרועא** - כמו שמפרש והולך, בגין דלא יתקרב לסט' דגבורה, והוא מסט' דלהון, והן ג' רצועות של תפילין, ב' של ראש, וא' בזרוע שמאל שהוא גבורה: **אבל מסט' כו'** - ר"ל דלכך א"צ אלא לו' סטרין.

[915] היה כתוב כ'@.

[916] על מינים "אחרי עיניכם".

[917] שמכל מקום.@

יקרא לבעלה, שהוא ישראל שלמעלה, העמוד האמצעי.	לקשרא לה בקישורא דתפלין ומיד יקרי לבעלה דאיהו ישראל דלעילא עמודא דאמצעיתא:

תרין רצועין כו' - ר"ל תרין רצועין של ראש הן כנפים של השכינה, לכסות האדם מכל המקטרגים, כמ"ש לקמן **כנפי יונה נחפה כו' מכסיאת עליה בגדפהא ואגינת כו'.** ורצועה של יד לקשרא שכינתא עם האדם, ואף שבפרטות קאמר לקמן, דשל ראש הן דקב"ה, מ"מ בכללות כלם מסט' דשכינתא, כמו שמפרש והולך **והכי צריכין כו' מצוה שכינתא כו'**: **לקשרא לה** - ר"ל להיונה. וקאמר מי הוא היונה, וקאמר דא שכינתא: **ותרין אינון כו'** - ר"ל דיונה השנייה, דכורא ציידין ליה בק"ש, כמו שמפרש והולך דקראין ליה שמע ישראל כו', וז"ש **ומיד יקרי לדכורא כו'**: **לנטלא יונה קדישא מצוה** - ר"ל ששני התפלין, כולם בשכינתא, שהן מצוה, ומצוה הוא בשכינה, כמ"ש לעיל (יג ע"ב) **ומאן דעסיק במצוה שרייא ה' כו',** ולכן רצועין של ראש נקראין כנפי יונה, כמ"ש בגמ' (שבת מט ע"א) מה יונה כנפיה מגינות עליה אף ישראל מצות כו'[918]. וז"ש **מצוה.** וק"ש הוא בעד"א כמו שמפרש והולך, ולכך אסור לקרות ק"ש בלא תפלין, כמו שמפרש והולך: **ומיד יקרי לבעלה כו'** - ר"ל שמע ישראל, ר"ל שמע קולנו ובא אצלנו:

ולכן תקנו לקרא שמע ישראל בקול עם מצות תפילין, ומיד כשיורד אליה, צריך לקשור אותו עמה, להיות חבוש עמה ברצועה של תפילין של יד, כמו שבארוה בעלי המשנה (ברכות יא ע"א) "פארך חבוש עליך" אלו תפלין, כמו שבארוה לעיל. ומיד שקושר אותם, צריך ליחד אותם ביחוד של אחד, א"ח עם ד', שהיא כלולה מארבע פרשיות של תפלין.	ובג"ד תקינו למקרי שמע ישראל (דברים ו ד) בקלא עם מצות תפלין ומיד דנחית לגבה צריך לקשרא ליה עמה למהוי חבוש עמה ברצועה דתפלין דיד כמה דאוקמוה מארי מתניתין (יחזקאל כד יז) פארך חבוש עליך אלו תפלין כמה דאוקמוה לעיל ומיד דקשיר לון צריך ליחדא לון ביחודא דאחד א"ח עם ד' דאיהי כלילא מארבע פרשיין דתפלין:

ובג"ד כו' בקלא - דעד"א שרייא בקלא, כידוע, קול, ו'[919]: **עם מצות כו'** - כנ"ל: **צריך לקשרא ליה כו'** - ר"ל, שהרצועה של יד הוא עד"א, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (י ע"א PERL יג ע"ב), והקשר של יד הוא צדיק, דקשיר ביניהן. וז"ש **ברצועה כו'.** ואמר **לקשרא לה,** לא שעכשיו יקשר, רק שיהא קשור בתפלין עמה: **פארך חבוש** - ר"ל פאר הוא עד"א, תפארת, חבוש בשכינתא כנ"ל (יג ע"ב): **א"ח עם ד'** - אותיות אחד, ואח הוא ט"ס כמו שמפרש והולך: **דאיהי כלילא מד' כו'** - אע"ג דקאמר לעיל דבתים הן בה, וד' פרשיות הן הויה, הכל בשכינה. אלא דזה מסטרהא וזה מסט' דהויה. וז"ש **דאיהי כלילא כו',** כי היא מצוה כנ"ל (יג ע"ב):

והיא הרביעית לארבע האותיות של הקדוש ברוך הוא, ה', הרביעית, השלמות של השם יהו"ה, והיא הקוץ של האות דל"ת, עשירית לא"ח, שהוא בגימ' תשע, ובה נשלם לעשרה, כדוגמא זה, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, והרי פרשוה. ולכן תקנו לקרא קריאת שמע בתפלין, ופרשוה בעלי המשנה (ברכות יד ע"ב) שמי שקורא קריאת שמע בלי תפלין כאלו מעיד עדות שקר. והקשר של הקדוש ברוך הוא והשכינה, צדיק, אות של תפלין. ובאותו זמן שקושר אותם בו לקדוש ברוך הוא ושכינתו, מי ששח בינתים עברה היא בידו (מנחות לו ע"א).	איהי רביעית לארבע אתוון דקב"ה ה' רביעאה שלימו דשם יהו"ה ואיהי קוצא דאת דל"ת עשירית לא"ח דאיהו תשע בחושבן ובה אשתלים לעשרה כגוונא דא יו"ד ה"א וא"ו ה"א והא אוקמוה ובגין דא תקינו למקרי ק"ש בתפלין ואוקמוה מ"מ דמאן דקארי ק"ש בלא תפלין כאלו סהיד סהדותא דשקרא[920] וקישורא דקב"ה ושכינתיה צדיק אות דתפלין ובההוא זמנא דקשיר לון ביה לקב"ה ושכינתיה מאן דשח בנתים עבירה היא בידו:

---

[918] המשך לשונו: מגינות עליהן.

[919] עי' זהר ח"ג רנה ע"ב, תיקו"ז עח ע"א, קכג ע"א, ע"ב.

[920] עי' ברכות יד ע"ב: אמר עולא כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו. פי' רש"י :כאלו מעיד עדות שקר בעצמו - לישנא מעליא.

לארבע אתוון דקב"ה - לפי שעד"א נקרא יה"ו[921], בסוד בן י"ה[922], כידוע: **ואיהי קוצא דאת ד'** - ר"ל שמצד אחר[923] היא על כל הד', שהן ד' אתוון יהו"ה, בקוצא דאת י', דסלקת לכתר, שהוא קוצו של י', וזהו קוצו דאת ד'[924]: **עשירית כו'** - והיא רה"י כמ"ש לעיל (ה ע"ב): **ובג"ד תקינו כו' -** ר"ל, דתחלה צריך למיקשר ולקרב, ואח"כ לייחד, כמ"ש (שיה"ש ב ו) שמאלו תחת לראשי כו': **סהיד סהדותא כו'** - שאמר אחד, ואין מתייחדין בו: **אות דתפלין** - ר"ל, קשר של יד: **מאן דשח בינתים כו'** - שקישורא דקב"ה נגמר בתפלין של ראש:

ותפלין של ראש הוא תפלין האם של הקדוש ברוך הוא, עליה נאמר "ובזרוע עוז", כמו שבארוה בעלי המשנה (ברכות ו ע"א) "נשבע ה' בימינו", זו תורה. "ובזרוע עוזו", אלו תפלין שבראש. גבורה הוא זרוע שלה, והיא עוזו, והרי פרשוה (תפילת עלינו לשבח) ושכינת עוזו בגבהי מרומים הוא אלהינו, מהצד שלו, תפלה של יד אינה מעכבת של ראש וכו' (מנחות לח ע"א), שכל אחת היא מצוה בפני עצמה.	ותפילין דרישא איהו תפילין אימא דקב"ה עלה איתמר ובזרוע עוזו (ישעיה סב ח) כמה דאוקמוה מ"מ נשבע ה' בימינו זו תורה ובזרוע עוזו אלו תפילין שבראש גבורה איהי זרוע דילה ואיהי {יד ע"א} עוזו והא אוקמוה ושכינת עוזו בגבהי מרומים הוא אלהינו מסטרא דיליה תפלה דיד אינה מעכבת של ראש וכו' דכל חד איהי מצוה בפני עצמה:

עלה איתמר כו' - ר"ל, עוזו של זרוע, כמו שמפרש והולך: **איהי זרוע דילה ואיהי {יד ע"א} עזו** - שמינה דינין מתערין (זהר ח"א רכ ע"ב), וזהו עזו, שהיא כחו בגבורה: **ושכינת כו'** - ר"ל שכינתא עילאה: **בגבהי מרומים** - כמ"ש (ירמיה יז יב)[925] מרום מראשון, שהיא מרום מראשון, חכמה (תיקו"ז ז ע"א), והיא ממנו: **הוא אלהינו** - אלהים חיים[926]: **מסט' דיליה תפלה כו'** - ר"ל שכל תפלין בין של יד בין של ראש כליל ד' אותיות דהוי"ה ואדנ"י, והן שניהן בשמאלא, של יד בזרוע, ושל ראש עוזו של הזרוע, לכך כל א' בפנ"ע[927], אבל מסט' דאימא עילאה, שני התפלין בכללא הן הויה אחת, כמו שמפרש והולך, **מסט' דאימא כו':**

מצד האם אותם@ הויות שבאמצע, כמו שבארוה. והרי נתבאר, ומשום שלא בקיאים אלו של הדור האחרון, שמים שני זוגות תפלין מספק, שלא יודעים בסוד הזה (ששניהם נצרכים) ועוד מי ששם תפלין כראוי, זה הוא שמקיים המצוה כמאמרה.	מסטרא דאימא אינון הוויות באמצע כמה דאוקמוה והא איתמר ובגין דלא בקיאין אלין דדרא בתראה שויין תרי זוגין דתפלין מספיקא דלא ידעין ברזא דא [דתרוייהו אצטריכו][928] ועוד מאן דשוי תפילין כדקא חזי האי איהו מקיים מצוה כמאמרה:

כמה דאוקמוה - בהקדמת תיקוני זהר (י יא[929]) שאמר שם, שאימא עילאה בתפלין של ראש, ה' על ו'. ובתפלין של יד, רצועה של יד, ו'. על הקשר של יד, י', על התפלין של יד ה'. וסדרן הוי"ה, וזהו שאמר **הויות כו'**, ואמר **באמצע**, מפרש שם, לפי שהתפלין הן משמאלא כנ"ל, ולכן סדרן הוי"ה, שהשם של ימינא הוא יהו"ה כסדר, ושל שמאלא הוי"ה, ושל עד"א והי"ה. וצריך להיות דינא באמצע, כבוש, ורחמי מכל סטרא. ואמר הויות בשני התפלין, והן כאן באמצע, דתחלה מתעטפין בציצית מסט' דימינא, כמ"ש לעיל (יג ע"ב), והוכן בחסד כו' (ישעיה טז ה), ואח"כ תפלין מסט' דשמאלא, ואח"כ ק"ש מסט' דישראל, עד"א, כנ"ל (יג ע"ד), וזהו באמצע. ובתפלה שהיא מלכות כנ"ל, נשלם השם. וגאולה שבין ק"ש ותפלה, הוא קשר של ק"ש ותפלה[930]: **ובגין**

---

[921]

[922] עי' לעיל הערה 59.

[923] $נוסח?

[924] עי' מלואים אות (קה).

[925] ז"ל: כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו.

[926] עי' זהר ח"ג רמה ע"א שאלהים חיים היא מידת הבינה, ועי' לקמן כה ע"א.

[927] לצד שמאל?

[928] *) כ"ה הנוסחא בס' מצת שמורים ע"ש. $מופיע בדפוס וילנא עם הגר"א. אבל רבינו לא גורסו!@

[929] מ"מ זו היא מלש"ו. $

[930] עי' זהר ח"א קלב ע"ב שגאולה היא מידת היסוד.

דלא בקיאין כו' - ר"ל שאמרו בירושלמי[931] הויות באמצע, והן אין מבינים על מה רמזו, וסוברין **שב' הפרשיות** (שמות יג יא) **והיה כי יביאך** (דברים כח א) **והיה אם שמוע, באמצע, כמ"ש בתוספת** (מנחות לד ע"ב ד"ה והקורא קורא כסדרן) **והכל בגין דלא ידעין ברזא דא: ועוד מאן כו' מצוה כמאמרה** - ר"ל שאמרו (שבת סג ע"א)[932] כל המקיים מצוה כמאמרה, וכאן הוא מצוה כמאמרה, כמ"ש לעיל (יג ע"ד) **ד' בתים כו' וד' פרשיין כו'**, שהן ד' אותיות דמצוה:

וכדוגמא שצדיק, הוא אות שאוחז בו הקדוש ברוך הוא ושכינתו, כך הוא אוחז בשניהם בשמונה עשרה ברכות התפלה. ונאמר בתפלין (מנחות לו ע"א) שח בינתים עבירה היא בידו. ונאמר בתפלה (ברכות ל ע"ב) ואפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק. אשרי הפה שבתפלה עושה בו משכב@ לשכינה, וזהו "אם תשכבון בין שפתים", שבהן "אדני שפתי תפתח", להשכיב בהם האם העליונה, שנאמר בה "והאם רבצת על האפרוחים".	וכגוונא דצדיק איהו אות דאחיד ביה קב"ה ושכינתיה הכי איהו אחיד בתרווייהו בח"י ברכאן דצלותא ואיתמר בתפלין שח בנתים עבירה היא בידו ואתמר בצלותא ואפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסיק[933] זכאה פומא דבצלותא עביד ביה משכב לשכינתא והא איהו (תהלים סח יד) אִם[934] תשכבון בין שפתים דבהון (שם נא יז) אדנ"י שפתי תפתח למשכבא בהון אימא עילאה דאתמר בה (דברים כב ו) והאם רובצת על האפרוחים:

וכגוונא כו' בח"י ברכאן כו' - ר"ל שהתפלין ותפלה הן בגוונא חד: **לשכינתא** - ר"ל לשכינתא תתאה, ובה לעילאה, כמו שמפרש והולך: **דבהון כו' למשכבא בהון כו'** - ר"ל שהשפתים הן אדנ"י, ובהן שוכבת אימא עילאה כו':

שבזמן שהיא פורשת כנפיה על גוזליה, שהם ישראל, בשבתות וימים טובים, כמו שבארוה (ברכת ק"ש של ערבית של שבת ויו"ט) הפורש סוכת שלום עלינו, נמצאו בחרות מכל אומות העולם עובדי כוכבים, ולכן בשבתות וימים טובים, שהיא רובצת על ישראל, אין להם פחד מכל המקטרגים שבעולם, וכשיבאו ימות החול, נאמר בו "שלח תשלח את האם".	דבזמנא דאיהי פרישת גדפהא על גוזלייא דאינון ישראל בשבתות וימים טובים כמה דאוקמוה הפורס סוכת שלום עלינו אשתכחו בחירו מכל אומין דעלמא פלחי כוכביא ובגין דא בשבתות ויומין טבין דאיהי רובצת על ישראל לית לון דחילו מכל מקטרגין דעלמא וכד ייתי יומין דחול איתמר בו (דברים כב ז) שלח תשלח את האם:

אשתכחו בחירו - דהחירו הוא מסט' דילה (זהר ח"ב קפו ע"א):

ומה יש בין השכינה העליונה לתחתונה, שהכל אחד. אלא השכינה התחתונה היא כיונה, ונאמר בה "כנפי יונה נחפה בכסף", צריך לכסותה שהיא יראה, ופחד נמצא מצדה משום שניטלה מצד הגבורה, ששם סמא"ל, לתבוע דינים, ומשום זה צריך לכסות אותה מכמה בעלי דינים, שלא מכירים@יכירו אותה. ובמה, בכסף, שהוא ימין, שבגללו נאמר (חגיגה יב ע"ב) כל העוסק בתורה בלילה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום. ומשום זה נחפה בכסף לרשום להּ@ מצד הרחמים,	ומאי אית בין שכינתא עילאה לתתאה דכלא חד אלא שכינתא תתאה איהי כיונה ואיתמר בה (תהלים סח יד) כנפי יונה נחפה בכסף צריך לכסאה לה דאיהי יראה ודחילו אשתכח מסטרהא בגין דאתנטילת מסטרא דגבורה דתמן סמאל למתבע דינין ובגין דא צריך לכסאה לה מכמה מארי דדינין דלא אשתמודעין בה ובמאי בכסף דאיהי ימינא דבגיניה איתמר כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום ובג"ד נחפה בכסף לרשמא לה מסטרא דרחמי דלא

---

[931] עי' תיקו"ז י ע"ב: אוקמוהו מארי דתלמודא ירושלמי הויו"ת באמצע. עי' לקמן מו ע"ג ד"ה ואיהו. ועי' תוס' מנחות לד ע"ב ד"ה והקורא.

[932] ז"ל: אמר רב חיננא בר אידי: כל העושה מצוה כמאמרה אין מבשרין אותו בשורות רעות, שנאמר שומר מצוה לא ידע דבר רע.

[933] עי' מלואים אות (קה).

[934] כך הוא בזהר אבל בתהלים זה עם חירק.

שלא יכירו בה בעלי הדין.	ישתמודעין בה מארי דדינא:

ומאין אית בין כו' – ר"ל מאחר ששניהן צריכין לתקונא דישראל: **בתורה בלילה** – מסט' דידה:

אבל האם העליונה היא כנשר, שלא פוחדת מכל העופות שלמעלה. והכנפים שלה הם מסוף העולם ועד סוף העולם, ובשבילה נאמר "כנשר יעיר קנו", וזו ירושלים, ועליו נאמר "כי יקרא קן צפור", שהקן שלה היא ירושלים של מעלה. וקן הצפור, ירושלים של מטה. אשרי הפה שהוא הקן שלה, אשרי התורה והתפלה שהיא קן שלה, אשרי הנשמה שהיא הקן שלה. שכאשר היא מקננת שם, לא פוחדת מכל המקטרגים של העולם, ולכן נקראת "נשמת כל חי", היא מקננת בתפלת השבת, וצדיק מהצד שלו נקרא יום השביעי, כשמחשבים הימים מהאם העליונה.	**אבל אימא עילאה איהי כנשרא דלא** דחילת מכל עופין דלעילא וגדפין דילה אינון מסוף עלמא ועד סוף [עז ע"ג] עלמא ובגינה איתמר (דברים לב יא) **כנשר יעיר קינו ודא** ירושלים ועליה **איתמר** (שם כב ו) **כי יקרא** קן **צפור** דקן דילה **איהי** ירושלים דלעילא וקן **דצפור** ירושלים דלתתא **זכאה פומא דאיהו** קן דילה **זכאה אורייתא וצלותא דאיהי** {יד ע"ב} קן לה **זכאה נשמתא דאיהו** קן דילה דכד **איהי מקננא** תמן **לא** דחילת מכל מקטרגי דעלמא **ובגין דא אתקריאת נשמת** כל חי **איהי מקננת בצלותא** דשבת וצדיק **מסטרא** דליה **איתקרי** יום השביעי כד חשבין יומין **מאימא עילאה**:

וגדפין דילה אינון כו' - ר"ל דאתפשטת עד הוד[935], סיומא דגופא (זהר ח"א קנג ע"ב), {יד ע"ב} והוא מן העולם[936], מחסד עד יסוד: **אתקריאת נשמת כל חי -** ר"ל הנשמה, כמ"ש לעיל (ד ע"ד): **איהי מקננת בצלותא דשבת -** ולכן אומרים קודם ישתבח, דאתיין שרפים כנ"ל (יג ע"ב), נשמת כל חי, מסט' דילהון, כמ"ש לעיל. ובלילה אומרים, הפורס סכת שלום כנ"ל:

והיא היום הראשון של פסח, והיום הראשון של סכות. והשכינה התחתונה חג שמיני עצרת, והיא יום מתן תורה, והיא יום הכפורים. כל התפלות של כל השבתות והימים הטובים צריכים לעשות אותה@לה, וזה הוא שאמר הפסוק "אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אותם במועדם". מה זה "מועדם", האם העליונה. וצריך להכליל בה עשר ספירות, וכשהיא עולה, היא עולה על העמוד האמצעי, ולכן אמר שלמה "דרך הנשר בשמים", עושה שם דרך ולא נודעת בו אלא לבעלה "וידע אדם עוד את אשתו", אלא שמעלה אותה עטרה על ראשו, תפלין על הראש. וכשעולה, כמה צבאות עולים עמה. וכשיורדת, כמה צבאות יורדים עמה, ונקראו נשמות יתרות, שיורשים העם הקדוש, ובהם יש לישראל מנוחה בשבתות וימים טובים.	**ואיהי יומא** קדמאה דפסח **ויומא** קדמאה דסוכות **ושכינתא** תתאה חג שמ"ע **ואיהי** יום מתן תורה **ואיהי** יוה"כ כל צלותין דכל שבתות ויומין טבין צריכין למעבד לה **והאי איהו דאמר קרא** (ויקרא כג ד) **אלה** מועדי ה' **מקראי** קדש **אשר תקראו אותם** במועדם **מאי** מועדם **אימא עילאה וצריך לאכללא** בה עשר ספירות **וכד איהי** סליק' **איהי** סליקת **על עמודא דאמצעיתא ובגין דא אמר** שלמה (משלי ל יט) דרך הנשר בשמים עבידת **אורחא** תמן **ולא אשתמודעת** ביה **אלא** לבעלה (בראשית ד כה) וידע אדם עוד **את אשתו אלא** דסליק לה עיטר' על רישיה תפילין על הראש וכד סליקת כמה חיילין סליקין עמה וכד נחיתת כמה חיילין נחתין עמה **ואתקריאו** נשמות יתירות דירתין **עמא** קדישא **ובהון** אית לון נייחא **לישראל** בשבתות ויומין טבין:

ואיהי יומא קדמאה כו' - ששבעה ימים הן מתחילין ממנה כנ"ל: **ושכינתא כו' -** שהיא יום שמיני לה: **ואיהי -** ר"ל אימא עילאה: **יום כו' -** שממנה התורה, ימא דאורייתא (ח ע"א), ולכן

---

[935] עי' רע"מ פנחס רכג ע"ב. ועי' בביאור רבינו בתיקו"ז נא ע"ד ד"ה מאינון שמשמע שזה תמידי ויסוד מקבל בשעת הזיווג.

[936] עי' מלואים אות (קז).

התחיל באנכי (שמות כ ב), חושבן כסא, כידוע (תיקו"ז טז ע"ב): **ואיהי יה"כ** — ידוע[937] (לעיל א ע"א): **מאי מועדם כו'** - כמ"ש לעיל (א ע"א) שהמועדים הן בו"ק, והיא מועדם[938], הכל מסט' דילה, וזהו תקראו אותם במועדם, וכולם תכללו בה, וז"ש **וצריך לאכללא כו'**: **עבידת אורחא תמן** - ר"ל, שהיא רק עוברת בו[939], וזהו דרך הנשר בשמים: **ולא אשתמודעת ביה כו'** - ר"ל יחודא דיליה היא בחכמה, כמו שמפרש והולך: **וידע אדם כו'** - שהוא חכמה, כידוע אדם קדמאה (זהר ח"ג רלח ע"א): **ובהון אית כו'** - ר"ל ע"י נשמות היתירות, שהן מסט' דאימא עילאה[940]:

והיונה הקדושה, בכל ששת ימי החול, הולכת נודדת ממקום למקום, ואם מוצאת צדיק בעולם, נדבקת בו. אם לא, חוזרת לקנה ומתחבאת@ונסתמת שם באותו מקום שנקרא "קן צפור". ומה הוא הקן שלה, מטטרו"ן, ששמו שד"י, שהוא שומר השער שנאמר בה "זה השער לה'", ולכן במזוזה שד"י מבחוץ ויהו"ה מבפנים.	ויונה קדישא בכל שית יומין דחול[941] **אזלא מנדדא** מדוך לדוך **ואם אשכחת צדיק בעלמא אתדבק' ביה אם לאו אתחזר' לקנהא ואתטמר' תמן בההוא אתר דאתקרי קן צפור ומאי נהו**[942] קן דיל' מטטרו"ן די שמי' שד"י **דאיהו נטיר תרעא דאתמר בה** (תהלים קיח כ) זה השער לה' **ובג"ד במזוזה שדי מלבר יהו"ה מלגאו**:

---

[937] נדצ"ל כידוע.

[938] תכילתם?

[939] *##

[940] עי' תיקו"ז ב ע"א, עי' לעיל הערה 800.

[941] דע"ה ח"א נג ע"ד: יש למט"ט עוד ענין נעלה מאד, כי בימי החול וכן בכל משך זמן הגלות הנה יורדים ומתלבשים הז"א והנוק' דאצילות במט"ט ומתייחדים שם, וכמ"ש בהקדמות תיקונים (דף ד' ע"ב) וביומי דחול לָביש עשר כתות דמלאכיא כו', והוא מט"ט דכולל כל עולם המלאכים כנודע. וכן בתיקונים (סח ע"א) דביומין דחול דשליט מט"ט כו'. ובתיקון נ"ו (ק"ד ע"א) וד' זמנין גלת שכינתא בגלותא כו', כד שכינתא גלת כל ספירין נחתו עמה כו', וכד נחתו אתלבשו בשית יומין דחול כו'. (וע' פע"ח בשער מקראי קודש פ"ג) ובתז"ח (דף י"ד ע"ב) ויונה קדישא בכל שית יומין דחול אזלא מנדדא מדוך לדוך, ואם אשכחת צדיק בעלמא אתדבקת ביה אם לאו אתחזרת לקנהא ואתטמרת תמן כו' ומאי נהו קן דילה מט"ט כו'. וכן ברע"מ תצא (רפ"א ע"א) על התמורה שכינתא תתאה באן אתר אתטמרת בעולימא דילה מט"ט. ובתיקונים (ס"ז סע"ב) שלף איש נעלו דא גופא כו', ודא מט"ט דלזמנין אשתכח ביה עד"א, ולזמנין צדיק, ולזמנין שכינתא עלאה כו', ולזמנין שכינתא תתאה כו' דאיהי שכינתא י' כלילא מעשר ספירן י' מן מיטטרו"ן, כל ספירין פועלים ביה בהאי עלמא שפלה. והוא כמ"ש הרב בטעמי מצות (פ' תצא בסוד היבום) כי כשאין זווג למעלה בז"א דאצילות, יורד הז"א ביצירה ומתלבש במט"ט, ושם מזדווג בנוק' ונקרא מט"ט אז בשם מיט"ט בתוספת י', וכמ"ש בהקדמת תיקונים (ד' ט"ז) בארוכה עש"ה ובהגר"א שם, והנה נמשך אז כל השפע וההנהגה על ידו, וכנ"ל דכל ספירין פועלים ביה בהאי עלמא שפלה. ואין הכוונה ח"ו שהוא המנהיג, אלא שהזו"ן מתלבשים בו ומתייחדים שם ונמשך ההנהגה על ידו, וכמו שמבואר כ"ז בפרדס שער אבי"ע פ' ד' ה', ובפע"ח (בסוף הקדמה בד"ה עשר ספירות*) ע"ש. והנה על היחוד הזה כאשר מתלבשים בו הזו"ן ומתייחדים שם, הנה נאמר על זה כי הנה ה' יוצא ממקומו (ישעיה כו כא), כי אז הוא כביכול לבר מאתריה ונשתנה בו, וכמ"ש בתיקונים (קיז ע"ב (וע"ש בהגר"א ד"ה שינוי השם) ושם צ"ח ע"א) וכן ברע"מ (פ' תצא רפ"א ע"א) ע"ש. והנה נאמר על זה ג"כ אל תמר בו אל תמירני בו, כי גם אפי' כשיורדים בו הזו"ן ומתלבשים בו ומתייחדים שם כנז', הנה אינם מתייחדים עמו להעשות עמו לחד, אלא הוא עומד לעולם במדרגתו שהוא רק המלאך מיט"ט לבד, והוא לעולם רק במדרגת בי"ע, אשר הקב"ה אינו מתייחד שם להעשות עמהם לחד כלל, וכמ"ש בהקדמת תיקונים (דף ד' ע"ב) דבעשר ספירות דבריאה [ומכש"כ בהיצירה והעשיה] לאו אינון וחייהון חד, לאו אינון וגרמיהון חד, ולכן אמר הקב"ה אל תמירוני בו. ואמרו בתיקונים שם (סוף תיקון נ' צח ע"א) ובמאי חזרין ליה לאתריה, במה שמייחדים שמו ערב ובוקר בכל יום תמיד פעמים באהבה שמע ישראל כו', והוא מה שאמרו בסנהדרין (לח ע"ב) על מט"ט הימנותא בידן דאפי' בפרוונקא נמי לא קבילניה. ולא עוד, אלא שגם מעלתו הקודמת הנאמר עליו כי שמי בקרבו כנ"ל, והוא מעלתו התמידית בו, הנה הוא תלוי ג"כ רק בזה כשאין אנו מכוונים אליו כלל, וכל עבודתנו הוא רק להקב"ה לבד, וכמ"ש בשמו"ר (פ' ל"ב סי' ד') ולא עוד אלא שאתם גורמים לו שישמט שמי מקרבו, וכמ"ש בחגיגה (דף טו ע"א) אפקוהו למט"ט מחיוהו ס' פולסי כו' (רד"ל שם), כי כשם שנפרעין מן העובד כך נפרעים מן הנעבד, כמ"ש בב"ר (פ' צ"ו סי' ה') וכן בחלק (דף צג ע"א) ודניאל אמר כו' דלא לקיים בי פסילי אלהיהם תשרפון באש (רש"ש שם).@HOW MUCH

[942] ניהו?

ויונה קדישא - ר"ל שכינתא תתאה, ור"ל שגם היא אין לה נייחא אלא בשבת, כמו שמפרש והולך: **מטטרון כו'** - שהוא קן לצפור יונה קדישא: **די שמי' שדי דאיהו נטיר תרעא** - ר"ל שהוא כתוב על המזוזה לשמור התרעא, ותרעא היא שכינה, כמו שמפרש והולך, דאיתמר בה, ר"ל בשכינה, זה השער לה' (תיקו"ז יג ע"א), **ומט"ט גימ' שדי נטיר לה, כמ"ש** (ע"ח שער הכללים ד) **שדי** ר"ת שומר דלתות ישראל, והיא שער לה', שהויה בפנים לה. וז"ש **ובג"ד במזוזה כו'**, כמ"ש לקמן דמארי דיונה הויה הוא במט"ט, ושם הוא לה שמירה מבפנים, ושדי מט"ט מבחוץ, ולכן **במזוזה כו'**, והיא הדלת:

ששלש מאות ששים וחמש מלאכי חבלה הם כחשבון ימות השנה. שלש מאות ששים וארבע, חסר אחד, זהו יום הכפורים, שאין לשטן שלטון עליו. השט"ן כך עולה, שלש מאות ששים וארבע. במקום ששם מזוזה, אין לו רשות להתקרב, ולכן "וכתבתם על מזוזות ביתך", מזוזת, זז מות, ולכן כשלא מוצאת מקום, חוזרת לקנה שהוא מטטרו"ן, שחשבונו שד"י, ששם יהו"ה, בעל היונה הקדושה.	דשס"ה מלאכי חבלה אינון כחושבן יומי שתא שס"ד חסר חד דא איהו יום הכפורים דלית לשטן שולטן עליה השטן הכי סליק שס"ד באתר דמזוזה תמן לא אית ליה רשו לקרבא ובגין דא (דברים ו ט) וכתבתם על מזוזות ביתך מזוזת ז"ז מות ובגין דא כד לא אשתכח' אתר אתחזרת לקינהא[943] דאיהו מטטרו"ן דחושבניה שד"י דתמן יהו"ה מארי דיונה קדישא:

דשס"ה כו' - ר"ל כולם עומדים אצל הפתח, כמ"ש (בראשית ד ז) לפתח חטאת רובץ, והן כל א' ביומו כמו שמפרש והולך: **מזוזת** - חסר ו' תניינא[944]:

ובשבת שם צדיק, "ותבא אליו היונה לעת ערב", משום שהוא היחוד של הקדוש ברוך הוא עם שכינתו. וכשיש צדיק למטה, הוא במקום של יום השבת, שהוא שדי שלמעלה, ובו מתיחדת עם הקדוש ברוך הוא, ושם מוצאת מנוחה, ולא הולכת מטלטלת ממקום למקום.	ובשבת דתמן צדיק (בראשית ח יא) **ותבא** אליו היונה לעת ערב בגין דאיהו ייחודא דקב"ה ושכינתיה וכד אית צדיק לתתא איהו באתר דיום השבת דאיהו שד"י דלעילא וביה אתייחדת עם קב"ה ותמן אשכחת נייחא ולא אזלת מטלטלא מדוך לדוך ומאתר לאתר[945]:

לעת ערב – דערב שבת: **וכד אית צדיק כו'** - מסט' דעץ החיים באצילות[946]: **שד"י דלעילא** - ר"ל צדיק חי עלמין דאצילות[947], וצדיק דלתתא הוא בדיוקניה: **וביה אתייחדת** - ר"ל בצדיק דלתתא, מתייחדת ע"י בחול, וא"צ להיות יחודה ע"י דעבד[948], מט"ט: **ותמן אשכחת נייחא** - שהוא במקום שבת:

ומי הוא הצדיק שנדבקת בו, אותו שהוא כלול מכל המדות של הקדוש ברוך הוא, שנאמר בו "ויכלו", כולל הכל, שכל הספירות נכללו בו, שהוא חסיד וגומל חסד עם השכינה, ונותן לה תוקף בגבורה, וכך בכל ספירה וספירה, נותן לה תוקף, בו היא נדבקת ולא תזוז ממנו בכל ששת ימי השבת@השבוע.	איהו צדיק דאיהי אתדבקת ביה ההוא דאיהו כליל מכל מדות דקודשא ב"ה {יד ע"ג} דאיתמר ביה (בראשית ב א) ויכלו כליל כלא דכל ספירן ביה אתכלילו דאיהו חסיד וגמיל חסד עם שכינתא ויהיב לה תוקפא בגבורה והכי בכל ספירה וספירה יהיב לה תוקפא ביה איהי אתדבקת ולא תזוז מניה בכל שית יומי שבתא:

ההוא כו' - ר"ל, {יד ע"ג} שיהיו בו כל מדות טובות: **דאיתמר ביה ויכלו** - ר"ל בצדיק דלעילא, לכן צריך ג"כ בצדיק דלתתא להיות בדיוקניה: **דכל ספירן כו' דאיהו כו' ביה כו'** - ר"ל צדיק דלתתא: **בכל שית כו'** - דבשבת איתדבקת בצדיק דלעילא, וא"צ לצדיק לתתא:

---

[943] נוסח

[944] עי' שם ברש"י (לש"ו). כן הוא בדברי רבינו בתיקו"ז כו ע"ב, כרש"י (&) ודלא כמסורה שבידינו שבס"ת שלנו איתא מזזות.

[945] הבדל בין דוך לאתר?

[946] עי' לקמן הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[947] עי' תיקו"ז ג ע"ב הוב"ד במלואים אות (קט).

[948] עי' לעיל הערה 941.

ובשבילו נאמר על צדיק אחד העולם עומד, הוא עמוד נושא הכל, ובו "כנפי יונה נחפה בכסף", היא מכסה עליו בכנפיה ומגינה עליו מכל המקטרגים של העולם, ובשבילו נאמר "לא יתן לעולם מוט לצדיק", "לא יאנה לצדיק כל און", "לא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם". ובו נראית הקשת של גאולה בצבעים מאירים, ומיד "וראיתיה לזכור ברית עולם" "ולא תצא כצאת העבדים", מצד הקשת שהוא עבד.	ובגיניה איתמר על צדיק א' העולם עומד איהו עמוד סביל כלא וביה (תהילים סח יד) כנפי יונה נחפה בכסף איהי מכסיאת עליה בגדפהא ואגינת עליה מכל מקטרגין דעלמא ובגיניה אתמר (שם נה כג) לא יתן לעולם מוט לצדיק (משלי יב כא) לא יאונה לצדיק כל און (תהילים לז כה) לא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם וביה אתחזי קשת דפורקנא בגוונוי נהירין[949] ומיד (בראשית ט טז) וראיתיה לזכור ברית עולם (שמות כא ז) ולא תצא כצאת העבדים מסטרא דקשת דאיהו עבד

איהו עמוד כו' - ר"ל צדיק דלתתא וכן צדיק דלעילא: **וביה כו'** - צדיק דלתתא: **ובגיניה אתמר לא כו'** - הכל בצדיק דלעילא ובצדיק דלתתא, שהוא בדיוקניה: **דביה אתחזי כו'** - ר"ל ע"י הצדיק דלתתא, אתחזי קשת, צדיק דלעילא, **שבו גוונין נהירין,** וזה יהיה בפורקנא כידוע (ח"א עב ע"ב)[950]: **ולא תצא כו'** - כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (טז ע"ב)[951] שלא יצאו כמו שיצאו ביציאת מצרים, מסט' דעבד, שברחו כו', כמ"ש (ישעיה נב יב)[952] כי לא כו':

ועוד זרקא הנה אליהו יורד, וכמה מחנות עמו של מלאכים ונשמות, פתח ואמר, המנורה הקדושה, הנה כמה מחנות של מלאכי חבלה שיורדים על הצאן, תאמר לרועה שיזרוק אבן מהמקלע הקדוש א@עליהם.	ועוד זרקא הא אליהו נחית וכמה משריין עמיה דמלאכין ונשמתין פתח ואמר בוצינא קדישא הא כמה משריין דמלאכי חבלה קא נחתין על עאנא אימא לרעיי' דזריק אבנא מקירטא קדישא לגבייהו:
	(חסר כאן)

אימא לרעיא כו' - שעל הרועה להציל הצאן מן הזאבים, ועוד דקירטא דיליה היא, כמ"ש לעיל (ח ע"ג), וקירטא הוא כלי הרועים שנא' אצל דוד (שמואל א' יז מ):

נרמז בכתר עליון כדוגמא זה, יו"ד ה"י וא"ו ה"י, שעולה שלש פעמים אהי"ה, והיא אשר ראש, שאהי"ה אהי"ה הכלל של מ"ב, והוא כולל עשר אמירות כדוגמא זה אל"ף ה"א יו"ד ה"א.	אתרמיז בכתר עילאה כגוונא דא יו"ד ה"י וא"ו ה"י דסליק אהיה תלת זמנין ואיהי אשר ראש דאהי"ה אהי"ה כללא דמ"ב ואיהו כליל עשר אמירן כגוונא דא אל"ף ה"א יו"ד ה"א:

---

[949] עי' לעיל ג ע"א ועי' מלואים אות (יט).

[950] הוב"ד במלואים אות (יט).

[951] ז"ל: אבל בפורקנא בתראה לא נפקת ברתא בהאי עבדא כשפחה אלא בקודשא בריך הוא בגין דאורייתא (דאיהי) חירו (איהי) עמה בגלותא בתראה (דאיהי) חירו דילה מה דלא הוה הכי בגלותא קדמאה דלא הוה לה ולבנהא אורייתא דאיהי חירו דאורייתא ודאי איהו חירו במלכותא דילה ביקרא דילה הה"ד (משלי ג טו) יקרה היא מפנינים ובגין דא (שמות כא ז) לא תצא כצאת העבדים ודא הוא דאמר (ישעיה נב יב) כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון כי הולך לפניכם ה' יהו"ה ודאי איהו יוקים לון מעפרא ואיהו נהיר על אנפוי דישראל וביה אשתמודעין כל עלמין דאינון זרע ברך ה' (שם סא ט).

תרגום.

באיור רבינו: חירו דאורייתא - כמ"ש (עירובין נד ע"א) חרות כו': **חירו במלכותא** - שאז מל' יהיה בחירות, וכן של ישרים למטה: **הה"ד יקרה היא כו'** - ר"ל, באורייתא היא יקרה: **ואיהו נהיר כו'** - כמ"ש (דברים כח י) וראו כל כו' כי שם כו', כמו הנשמה בגוף אינה נראית רק כשמתפשטת, כן השם אחר שיתפשט מהאי גופא וישרה בישראל, שלא ע"י מט"ט.

FOOTNOTES?

[952] ז"ל: כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון כי הלך לפניכם יהו"ה ומאספכם אלהי ישראל.

אתרמיז בכ"ע - כאן מפרש סגולתאֵ, שהוא ג' נקודות דכתר עליון, כולל כח"ב כנ"ל (יב ע"ד). ואומר כאן שכח"ב הוא אהי"ה אשר אהי"ה (שמות ג יד) כידוע[953], וכולן כלולין בכתר עליון כמו שמפרש והולך: **כגוונא דא יוד כו'** - שהוא בכתר כמ"ש לעיל (יב ע"ד): **ואיהו אשר כו'** - ר"ל, אע"ג דאין בפסוק רק ב' פעמין אהי"ה, אמר ש"אשר" הוא ג"כ אהי"ה, שהוא ראש לשני אהי"ה, אותיות אשר[954]: **כללא דמ"ב** - ר"ל שב' פעמין אהי"ה הוא מ"ב, שהן ל"ב נתיבות ועשר אמירן, וכולן כלילן ביה כידוע. ל"ב נתיבות שהם בחכמה, וכן ע"ס הן מצדו, כמ"ש לעיל (דף עג ב ע"ב) וא"כ הוא כללא דלהון. ועוד שעשר אמירן שבו הן אהי"ה במלואו, כמו שמפרש והולך, וא"כ ע"כ[955] בו אהי"ה, והכל מצד אשר ראש, כללא דמ"ב, וז"ש **ואיהו כליל כו'**:

וכמה הן ספירות פנימיות וכמה ספירות אחוריות, והן זו על גב זו, זהו שנאמר "כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם". ובשבילם נאמר וכמה פנים לפנים הנראים, וכמה אחוריים לאחורים שלא נראים. ואלה הפנימיים הם: יו"ד ה"י וא"ו ה"י, יו"ד ה"י וי"ו ה"י, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. אחוריים הם: י' י"ה יה"ו יהו"ה, א א"ה אה"י אהי"ה, א' א"ד אד"נ אדנ"י.	וכמה **אינון** ספירן פנימאין וכמה ספירן **אחוריים ואינון דא** על **גב דא** הה"ד (קהלת ה ז) **כי** גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם ובגינייהו **איתמר** וכמה פנים לפנים **הנראים** וכמה **אחוריים לאחוריים דלאו הנראים**[956] **ואינון פנימיים אלין** יו"ד ה"י **וא**"ו ה"י יו"ד ה"י וי"ו ה"י יו"ד ה"**א וא**"ו ה"**א אחוריים אינון** י' י"ה יה"ו יהו"ה **א**' **א**"ה **אה**"י **אהי**"ה **א**' **א**"ד **אד**"נ **אדנ**"י:

וכמה אינון כו' - לפי שכאן אומר שהספירות הן אהיה, ובמקום אחר אומר הויה, אומר שזה בפנימיות וזה באחוריים, כמ"ש למטה (טו ע"א): **כי גבוה כו'** - ג' מדרגות כנגד ג' פנימיים, וכן ג' אחוריים דחשיב לקמן, **ואינון פנימיים כו'**: **דלאו הנראים** - כצ"ל, ור"ל שהאחוריים מתפשטים עד למטה, כידוע: **ואינון פנימיים אלין** - וכולן א' בתוך חבירו וכן באחוריים. מילוי ס"ג הוא מסט' דכתר, כליל כח"ב. ע"ב מסט' דחסד, כליל ו"ק, יומא דכלהו[957]. מ"ה מסט' דמלכות. וכן באחוריים, אחוריים דיהו"ה הוא דכורא, ודאהי"ה ואדנ"י הן נוקבין לגביה כמו שמפרש והולך, ומ"מ דאהי"ה בג' ראשונות, מצד אימא, כמו שמפרש והולך:

כשאותם פנימיים מלמעלה, כמו הטעמים על האותיות, הם זכרים. וכשהפנימיים הם למטה, בגלל@בשביל הנקודות תחת האותיות, הם נקבות. וכלם נודעים בסוד זה, כשאהי"ה על יהו"ה, הם נקבה, "כתר יתנו לך ה' אלהינו" (קדושה דמוסף) ובכל מקום הכתר, האֵם, ושניהם נרמזו בשם אדנ"י, א' אהי"ה, י' יהו"ה.	כד **אינון** פנימיים מלעיל[958] כגון {יד ע"ד} טעמי[959] על **אתוון אינון** דכורין וכד פנימיים **איהו לתתא** בגין ניקודין תחות **אתוון אינון** נוקבין וכלהו **אשתמודעו** ברזא **דא** כד **אהי**"ה על יהו"ה **אינון** נוקב**א** כתר יתנו לך ה' **אלהינו** ובכל **אתר** כתר **אימא** ותרוייהו **אתרמיזו** בשם **אדנ**"י **א**' **אהי**"ה י' יהו"ה:

כגון נקודיין - כצ"ל, ור"ל שהנקודות הן דכורין לאתוון. וכשהנוקבא על דכורא[960], הוא כולא מסט' דנוקבא, דבין בדכורא בין בנוקבא שמות של דכורא ונוקבא, שהן כלולים זה בזה, כמו שמפרש והולך, במשל דטפה, שבין בזכר ובין בנקבה, שני הטפות של אב ואם כלולין בהן, אלא שבזכר גובר של זכר ובנקבה של נקבה, כמו שמפרש והולך למטה: **כתר יתנו כו'** - אהיה כתר

---

953 עי' מלואים אות (לח).

954 עי' תיקו"ז פח ע"ב: ועוד אשר קדשנו במצותיו וצונו ולא אמר קדשתנו וצויתנו אשר איהו אשר אהיה ודאי ודא כתר עלאה מסטרא דנוקבא אתקרי אשר ומסטרא דדכורא אתקרי ראש רישא דכל רישין קדשנו דא אבא (סבא) דאתמר ביה ויאמר אלהי"ם יהי אור וצונו דא אימא דאתמר בה ויהי אור ולית הויה אלא על ידי עשיה ותרוייהו לימינא ושמאלא:@GGOD

955 על כרחך?

956 נוסח?#$

957 עי' לעיל הערה 206.

958 נוסח$

959 נקודיין (נוסח רבינו).$

960 תיקו"ז קג ע"א: תרין שותפין אינון בברא וברתא אבא ואימא חד יהיב טפה דכורא וחד נוקבא וכד שליט דכורא על נוקבא איהו דכר וכד שליט נוקבא על דכורא איהו נוקבא והא אוקמוהו ברזא דאשה כי תזריע וילדה זכר (ויקרא יב ב).

לשם הויה: **ובכל אתר כו׳** - ר״ל אע״ג דכתר עליון הוא דכורא, אמר סתם כתר הוא באימא, כמ״ש (שמות ד יב)[961] **ואנכי אהיה כו׳, ואנכי הוא בינה** (תיקו״ז נו ע״א), **והיא נוקבא לחכמה, שבו הויה, שבחכמה ובת״ת שם הוי״ה, כידוע** (תיקו״ד קמח ע״א, משלי ל ד) **מה שמו ומה שם בנו: בשם אדנ״י** - ר״ל א׳ בראש י׳ בסוף:

וכך כשאדנ״י על יהו״ה, היא נקבה, בת, כדוגמא שטפה של הזכר, כאשר מקדימה את טפת הנקבה, היא בת. וכשנקבה מקדימה את הזכר, הוא בן, זהו שנאמר "ביום עשות יהו״ה אלהי״ם ארץ ושמים". ולכן עשר ספירות מהצד של אהיה מתחילים באות א׳, והוא כ׳ כתר, כגימ׳ הי״ה, ומתפשטים ממנו עשר הויות, והם הוה היה אהיה, כדוגמת האותיות שהן "יהו״ה מלך" "יהו״ה מלך" "יהו״ה ימלך", הוה היה ויהיה, של@ הנקודה שלהם.	והכי כד **אדנ״י** על יהו״ה **איהי נוקבא** בת כגוונא דטפה דדכורא כד אקדים לטפה דנוקבא איהי בת וכד נוקבא אקדימת לדכורא איהו בן הה״ד [עז ע״ד] (בראשית ב ד) ביום עשות יהו״ה אלהי״ם ארץ ושמים ובג״ד עשר ספירות מסטרא דאהיה מתחילים באת א׳ ואיהי כ׳ כתר כחשבן הי״ה ומתפשטין מניה עשר הויין ואינון הֲוֶה הָיָה אֶהְיֶה כגוונא דאתוון דאינון יהו״ה מלך (תהלים י טז) יהו״ה מלך (שם צג א) יהו״ה ימלך (שמות טו יח) הֲוֶה[962] הָיָה וְיִהְיֶה דנקודה דלהון:

והכי כד כו׳ - שמא {יד ע״ד} דמלכות על ת״ת: **כגוונא כו׳** - ר״ל הטפה שבא באחרונה עולה על גבי[963] הראשונה וגוברת עלה: **ביום עשות כו׳** - שארץ הקדים לשמים, והוא דכורא, ה׳ אלהים, ה׳ קודם: **ואיהי כו׳** - ר״ל הנשאר מאהי״ה: **כחשבן היה ומתפשטין כו׳** - ר״ל שמאלו ג׳ אותיות, שהם אותיות של הוי״ה, מתפשטין עשר הויו״ת, ומן א׳ מתפשטין עשר אהי״ה, כמ״ש לעיל (יד ע״ג[964]): ***ואינון הוה היה אהיה** - כצ״ל[965], ור״ל שאלו אותיות מראין על ראשון ואחרון ומבלעדיו כו׳[966], כמו שמפרש והולך. והוה ע״כ כלול בה מסט׳ דעכשיו, והן אהי״ה אשר אהי״ה (שמות ג יד), אהי״ה בעבר, אשר עכשיו, ואהי״ה לעתיד, כמ״ש (ברכות ט ע״ב)[967] אני הייתי כו׳ אני אהי״ה כו׳, ומאלו עשר אותיות מתפשטין עשר הויות: **כגוונא דאתוון דאינון כו׳** - ר״ל אותיות מלך מלך ימלך[968] ג״כ לעבר ועתיד והוה, והן ג״כ עשר אותיות: *** הֲוֶה כו׳** - כצ״ל, והן נקודות דמלך מלך ימלך, רק דכאן מתחלף נקודה אחרונה חולם, בראשונה סגול, ובא כאן ראשונה חולם ואחרונה סגול, בסוד מגיד מראשית אחרית (ישעיה מו י), **כידוע** (תיקו״ז יב ע״ב). והן ג׳ הויות[969], אם תוסיף ו׳ על היה ועל יהיה, כמ״ש לעיל (יא ע״ב ד״ה אני ראשון), והן הויות שקודם מלך כו׳:

שההויה הזו מעידה על עלת כל העליונים, שהוא היה קודם כל הויה ויהיה אחר כל הויה, עד אין סוף. ומהצד של אדנ״י נקרא אין, שנרמז באדנ״י שמעיד עליו, שהוא אחרית עד אין סוף ותכלית. ואהיה מעיד על קדמותו, שאין קדמון עליו, וסימנך שאחורים, א״י א״י, אהי״ה יהו״ה, אדנ״י יהו״ה, הם עשרה עשרה, ארבע ארבע ארבע, רשיות של שבת, שאין	דההויה **דא** מסהיד על עילת כל עילאין[970] **דאיהו** היה קודם כל הויה ויהיה בתר כל הוה[971] עד **אין** סוף ומסטרא **דאדנ״י** אתקרי **אין** דאתרמיז **באדנ״י** דאסהיד עליה **דאיהו** אחרית עד **אין** סוף ותכלית **ואהיה** סהיד על קדמותו דלית קדמון עליה וסימניך **דאחורי א״י א״י אהי״ה יהו״ה אדנ״י יהו״ה אינון** עשרה עשרה **ארבע ארבע ארבע** רשויות דשבת דלית זר

---

[961] ז״ל: ועתה לך ואנכי אהיה עם פיך והוריתיך אשר תדבר.

[962] **הֲוֶה (נוסח רכינו).$**

[963] היה ר״ת

[964] ד״ה וכמהPERL .$

[965] לא הבנתי תיקונו$

[966] עי׳ תיקו״ז קכז ע״ב, ועי׳ ישיעה מד ו: אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהי״ם.

[967] ז״ל: אהיה אשר אהיה. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, לך אמור להם לישראל, אני הייתי עמכם בשעבוד זה ואני אהיה עמכם בשעבוד מלכיות.

[968] עי׳ מלואים אות (סה).

[969] עי׳ מלואים אות (סה).

[970] עי׳ לעיל הערה 339.

[971] נוסח$.

זר ביניהם.	ביניהו:

על עילת כל כו׳ - ר״ל על א״ס[972], וכן בכל מקום שמזכיר כאן עילת העילות[973], או מארי על כלא, בכל הענין עד המתני׳ דלקמן (כ ע״ד) הכל על א״ס: **בתר כל הוה** - כצ״ל: **ומסטרא דאדני כו׳** - ר״ל דאדני ואהי״ה מורים על אחרון וראשון ג״כ, שהן נוקבין דהויה, ופרטו[974] וכלל[975], ג׳ השמות מורין על היה כו׳, שעיקרו של הויה מורה על הוה ל׳[976] יהו״ה, אהיה בכתר ראשית, והויה בעד״א, הוה ואדני מלכות אחרית: **וסימניך כו׳** - ר״ל נוקבין: **אינון** - ר״ל האחוריים: **עשרה עשרה ארבעה ארבעה** - ר״ל כל שם עשרה באחוריים וארבעה אותיות פשוטים: **ארבע רשויות כו׳** - ר״ל ארבע שמות הללו, שכל שם הוא רשות כמו שמפרש והולך, וכל שמא רחבו ארבעה וגבהו עשרה: **דלית זר בינייהו** - ר״ל אע״ג דארבע רשויות הן, רה״י ורה״ר כו׳[977], מ״מ כולן רה״י הן, אלא דחד לגבי חברו הוא רה,״ר כמ״ש לקמן בענין פנימיים ואחוריים, דכלא חד, אלא **דכל נהורא כו׳ קריבא לעילת כו׳**:

והם שנים, זכר ונקבה אחד לימין, וזכר ונקבה אחת לשמאל. ״ופני לא יראו״, י״א י״א, יהו״ה אלהינו יהו״ה אחד. וכל שם רחבו ארבע וגבהו עשרה, ועולים ארבע ארבע לשבעים ושתים ותלויים מעשר, כדוגמא זה: יו״ד ה״י ו״ו ה״י, והם יו״ד עשרים, ה״י ה״י שלושים, ו״ו עשרים ושתים, עולים לשבעים ושתים, כדוגמא שעשר האותיות, שהן י׳ י״ה יה״ו יהו״ה, ועולות לשבעים ושתים.	**ואינון תרין דכר ונוקבא** חד לימינא ודכר ונוקבא חד לשמאלא **ופני לא יראו** (שמות לג כג) **י״א י״א**[978] יהו״ה **אלהינו** יהו״ה **אחד** וכל **שמא רחבו ארבעה** וגבהו עשרה וסלקין **ארבע ארבע** לע״ב ותליין מעשר כגוונא **דא** יו״ד ה״י וי״ו ה״י **ואינון** יוד עשרין ה״י ה״י תלתין וי״ו עשרין ותרין סלקין ע״ב כגוונא דעשר **אתוון דאינון** י׳ י״ה יה״ו יהו״ה וסלקין לע״ב:

ואינון תרין דכר כו׳ - ר״ל שכל זכר ונקבה כלול בחד, או״א, יהו״ה אהי״ה בחד, והן י״ה לשמאלא, וזו״נ יהו״ה אדני לימינא, ו״ה, כמ״ש לקמן (טז ע״א) בסוד שמי וזכרי. ור״ל זהו שתים שהן ארבע דשבת: **ופני כו׳** - ר״ל, דגם בפנים ד׳ שמות, רק דשם דכורין על נוקבין כמו שמפרש והולך, וזהו שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ: **לא יראו** - ר״ל ופנ״י ל״א י״ראו״ ס״ת דפני לא הן י״א, וכן יראו, הוא י״א דכורא על נוקבא, וראו״י״ת את א״חר״י הן א״י א״י כנ״ל: **וכל שמא כו׳** - מפ׳ שהן רשות היחיד כנ״ל (ה ע״ב): **וסלקין ארבע ארבע לע״ב** - ר״ל שכל שם הוא ח״י, כיצד, הויה דאבא עשר באחוריים דיהו״ה, וארבע ארבע יהו״ה אהי״ה, ובאימא עשר דאחוריים דאהי״ה וארבע ארבע אהי״ה יהו״ה, וכן בזו״נ ביהו״ה אדני ואדני יהו״ה, כולם ע״ב: **ותליין מעשר כו׳** - בעשר אותיות דמילוי ע״ב, שהן ע״ס, ור״ל כולם נכללין בע״ס, {טו ע״א} וזהו ע״ס פנימיים וכן כולן נכללין בעשר אותיות דאחוריים דהויה, גימ׳ ע״ב, והן ע״ס אחוריים. וכולם כללא דילהון בעד״א, שהוא מילוי ע״ב בפנים ובאחוריים, אחוריים דיהו״ה כמ״ש לעיל (יד ע״ג):

אין שם, בין משבעים ושתים בין מארבעים ושתים, שלא תלוי מעשר הספירות, כדוגמא שכל ספירה נכללה מעשר ספירות, אבל עם כל זה שתלויים מעשר ספירות, כל השמות צריך כל אחד להכיר אותו בספירה שלו, כמו חסד שעולה שבעים ושתים, בו צריך להכיר שבעים ושתים הויות שנמצאו מהשם הזה, שהוא יו״ד ה״י ו״ו ה״י.	לית {טו ע״א} **שמא** בין מע״ב בין ממ״ב דלא **תלייא** מעשר ספירן כגוונא דכל ספירה **אתכלילא** מעשר ספירן **אבל** עכ״ד דתליין מעשר ספירן כל שמהן צריך כל חד **לאשתמודעא** ליה בספירה דיליה כגון חס״ד דסליק ע״ב ביה **צריך לאשתמודעא** ע״ב הויות **דאשתכחו משמא דא דאיהו** יוד הֵי וָיו הֵי:

כגוונא דכל כו׳ - ר״ל כל ספירה כלול מעשר, מ״מ זו חסד, וכן בכולם, כן כל שם כלול מעשר, מ״מ כל שם בספירה מיוחדת, כמו שמפרש והולך:

---

[972] עי׳ תיקו״ז עו ע״ב: אין סוף אתקרי מלגאו כתר עלאה מלבר.
[973] עי׳ לעיל הערה 343.
[974] ופרט?
[975] עי׳ מלואים אות (כב).
[976] לשון?$*##
[977] כרמלית מקום פטור.
[978] עי׳ מלואים אות (קי).$$$

ואלו הם יהו הוה והי היה והו הוי ויו יוה והו ויה יהי היו יוי הוה והו והי ויו יוי היו יהה הוי והה הוו ויה יוו יוה ויי יהו היי ייה יהה והה יוו ויי היה יוה ההו ויה היו ווי יהו ייו ייה הוי ההי ייה ווה ההו ייו ווי היו ווה יהו ייה הוי והי ייו ייה הוי ייו ייה הוי והי ייו ויי ההו ייה ווה ההו ייו ויו.	ואלין אינון[979] יהו הוה והי היה והו הוי ויו יוה והו ויה יהי היו יוי הוה והו והי ויו יוי היו יהה הוי והה הוו ויה יוו יוה ויי יהו היי ייה יהה והה יוו ויי היה יוה ההו ויה היו ווי יהו ייו ייה הוי ההי ייה ווה ההו ייו ווי היו ווה יהי ייה הוי והי ייו ייה הוי ייו ייה הוי והי ייו ויי ההו ייה ווה ההו ייו ויו:

ואלין אינון כו׳ - עמ״ש בהקדמת תיקוני זהר (ט ע״ב ד״ה ואלין הוויין)[980]:

הרי כאן שבעים ושתים הויות שנאמר בהם, יהי כך ויהי כך, אלו הם בנין הנשמה, ועליהם נאמר ״אמרתי עולם חסד יבנה״.	הא הכא ע״ב הויין דאתמר בהון יהי כך ויהי כך אלין אינון בניינא דנשמתא ועלייהו איתמר (תהלים פט ג) אמרתי עולם חסד יבנה:

יהי כך כו׳ - ר״ל, כל מה שנבראו הכל היה במאמר יהי כו׳. והוא ג׳ אותיות של הויות הנ״ל, וכולם יוצאין מג׳ אותיות של יה״ו, והן בניינא דנשמתיה, כמו שמפרש והולך: **חסד יבנה** - ע״ב צירופין, ומהן הנשמות דכורין ונוקבין, דכורין גוברין ונוקבין גוברין, הכל כפי מה שקודם האותיות אחד לחבירו, וכפי שהן יותר, אם ב׳ ההי״ן או ב׳ ווי״ן או יודי״ן:

כל י׳ היא אבן, והיא יסוד הבנין מהצד של צדיק יסוד עולם, שהוא יום הז׳, שבו ״ויכולו״, הוא כולל שבעים ושתים הויו״ת, וכל ה׳ בנין הבית, כמו ״בחכמה יבנה בית״.	כל י׳ איהי אבנא ואיהי יסודא דבניינא מסטרא דצדיק יסוד עולם דאיהו יום השביעי דביה ויכלו (בראשית ב א) איהו כליל ע״ב הויות וכל ה׳ בניינא דבית כגון (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית:

כל י׳ כו׳ - כמ״ש לקמן, **י׳ זעירא,** שבבנין ג׳ דברים, אבנים יסוד הבנין, ובנין, ועמוד. יה״ו, והן ב׳ בתים, בית עילאה בית תתאה, כידוע (זהר ח״א כט ע״א)[981]. ובבית תתאה: י׳, יסוד. ה״א, בית, מלכות. ו׳, עמוד, ת״ת. והן אותיות בי״ת: ב׳ מלכות, י׳ יסוד, ת׳ ת״ת, כמ״ש בהקדמת תיקו״ז (ט ע״ב)[982]. ובבית עילאה: י׳ חכמה, כמ״ש (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית. בית, ה׳, בינה. ו׳, עמוד, ת״ת, כמו שמפרש והולך, דהוא בין או״א, ובמלכות[983]. והן ג״כ ג׳ אותיות בי״ת: **איהו כליל כו׳** - ר״ל לשון ״ויכלו״, וכן גימ׳ ויכלו ע״ב, והוא יסוד (בנין גימ׳ יב״ק[984] שהוא ג׳ אותיות יה״ו כידוע - כ״ז היה כתוב על הגליון) הבנין ע״ב הוויין הנ״ל, וכן הוא בחכמה כליל ע״ב מימינא חסד: **כגון בחכמה כו׳** - ר״ל בחכמה יבנה בית, עילאה, כנ״ל (יב ע״ב$). וכן תתאה ע״י יסוד, י׳ זעירא דקישורא דיליה בחכמה, כמו שמפרש והולך, והוא ידוע בטפין דנפקין ממוחא[985]:

שצדיק הקשר שלו בחכמה, שהיא י׳ העליונה. וצדיק הוא י׳ קטנה. השכינה התחתונה, בית, ה׳ התחתון, וזו נבנית בה׳ העליונה. ו׳, העמוד שנושא הכל, והוא העמוד האמצעי, ארוך בין האב והאם, והוא ו׳ קטנה	דצדיק קשורא דיליה בחכמה דאיהי י׳ עילאה וצדיק איהו י׳ זעירא שכינתא תתאה בית ה׳ תתאה ודא אתבניאת בה׳ עילאה ו׳ עמוד סביל כלא ואיהי עמודא דאמצעיתא ארוך בין אבא ואימא ואיהו ו׳ זעירא בצדיק ה׳

---

[979] *) אמר משה זכותא: עיין בתיקונים ת״א [ט ע״ב במהדורת וילנא עם ביאור הגר״א, והוא ח ע״א במהדורת אמסטרדם, עי׳ מלואים אות (עח)] יש עוד ב׳ נוסחאות אחרות גם בס׳ הפרדס שער פרטי השמות דף קכ״ג יש דרך אחר ואולי שהם בחינות שונות זו מזו אבל מה שצ״ע הוא שלא יש בנוסח זה כי אם ע״א שמות. @!72I COUNT

[980] עי׳ מלואים אות (עט).

[981] עי׳ מלואים אות (קיא).

[982] ז״ל: חבורא דתלת אתוון בית ב׳ בנינא י׳ יסוד בנינא ת׳ תפארת ואינון ב׳ מלכות י׳ יסוד ספירה תשיעאה דאיהו סומך גאולה לתפלה וביה סומך ה׳ לכל הנופלים (תהלים קמה יד) ת׳ תפארת דאתמר ביה כתפארת אדם לשבת בית.

[983] פיסוק נוסח?

[984] עי׳ זהר ח״ג רכט ע״א: יב״ק בחושבן אדני במעשה יהו״ה בדבור אהי״ה במחשבה. ועי׳ מלואים אות (פ).

[985] עי׳ לעיל א ע״א ד״ה ודא הוא, ועי׳ תיקו״ז ל ע״א.

בצדיק, ה' שהיא בית, ב', אלא כדוגמא שיש שלשה גגים בזה, כך יש שלשה גגים בזה. וכל נקודה באמצע של כל תיבה, צריך להאריך בה, ולהעלות בתפארת, ולהכליל בה עשר ספירות.	דאיהו בית ב' אלא כגוונא דאית תלת גגין בדא הכי אית תלת גגין בכאן וכל נקודה באמצעיתא דכל תיבה צריך לארכא בה ולסלקא בתפארת ולאכללא בה עשר ספירות:

ואיהו עד"א כו' - ר"ל שהוא עמוד בבית עילאה ובבית תתאה, שהוא יחוד בין או"א, וכן הוא ביסוד, ו' זעירא, יחוד בין ת"ת ומלכות: **ה' דאיהי בית ב'** - מקשה בית הוא ב', והיאך נרמז באות ב', ומתרץ **אלא כגוונא כו'**, וצורתם אחת, {טו ע"ב} ובצורתם העולם דומה לאכסדרה (ב"ר פ"א סי' י)[986]:

וכל נקודה למעלה מן תיבה, צריך להעלות מחשבתו בכתר, ולהורידה עד מלכות. וכך בכל תיבה ותיבה, שתנועה של נקודות, הם במקום הטעמים. וכשיש טעמים, שהם כתרים על אותיות, לא צריך לעשות תנועה באות מן תיבה אלא באותה שהתג עליה.	וכל נקודה לעילא מן תיבה צריך לסלקא מחשבתיה בה בכתר ולנחת' לה עד מלכות והכי בכל תיבה ותיבה דתנוע' דניקודי אינון באתר דטעמי וכד אית טעמי דאינון כתרין על אתוון לא צריך למיעבד תנועה באת מן תיבה אלא בההיא דתגא עלה:

וכל נקודה כו' - עכשיו מפ' נקודות וטעמים, ואמר נקודה באמצע הוא בת"ת, שהוא אמצע דג' שמות כנ"ל: **ולאכללא כו'** - שכל ספירות נכללין בת"ת: **וכל נקודה כו'** - שלמעלה הוא כתר כנ"ל (יב ע"ד), והוא מגיד מראשית אחרית (ישעיה מו י), כתר מלכות, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (יט ע"א). וז"ש **ולנחתא כו'**, וכן אם למטה הוא במלכות, כמ"ש לעיל (יד ע"ד) **נקודין תחות אתוון כו'**, וצריך לסלקא לה עד כתר. וכאן מפרש מה ששייר לעיל, שלא פי' אלא תחות אתוון: **והכי בכל כו'** - ר"ל באותן תיבות שאין בהם טעמים, אז צריך לארכא בכל ניקודי', אבל באותן תיבות שיש בהן טעמים, אצ"ל אלא באות שהטעם עליה[987]:

ועוד, השכינה, אף על גב שהיא כלולה מעשר ספירות, ובה נקראו כולם אחוריים. כך כשמתיחדות בה הספירות, שהן פנימיות כל הספירות, נקראות מצד הפנימיים. ויש ספירות שהן לפני ולפנים, וכשנכללים בה כל הספירות, נקראות לפני ולפנים. ופנימיים, ופנימיים של פנימיים, ואחוריים, כולם הם אחד, ואינם כדוגמא שהאדם שגופו מין אחד ונשמתו מין אחר, אבל למעלה, הכל אחד. אלא כל אור וכל דרגה שהיא יותר קרובה לעלת כל העליונים, נקראת לפני לפנים.	ועוד שכינתא אע"ג דאיהי כלילי' מעשר ספירות ובה אתקריאו כלהו אחוריים הכי כד מתייחדין בה ספירן דאינון פנימיים כל ספיראן אתקריאו מסטרא פנימיים ואית ספירן דאינון לפני לפנים {טו ע"ב} וכד אתכלילן בה כל ספירן אתקריאו לפני לפנים ופנימיים ופנימיים דפנימיים ואחוריים כולהו אינון חד ולאו אינון כגוונא דבר נש דגופי' מינא חדא ונשמתי' מינא אחרא אלא לעילי' כלא חד אבל כל נהורא וכל דרגא דאיהי יתיר קריבא לעילת כל עילאין[988] אתקריאת לפני לפנים:
ועוד, השכינה נקראת פרדס של התורה, על שם שהיא כלולה מ'פשט 'ראיה 'דרש 'סוד של התורה, זהו סימן פרדס. ונקראת עץ החיים מהצד של צדיקים גמורים, שאין בהם פסולת. ומצד של כמה אילנות הם, שמהפרי שלהם נודעת השכינה ביניהם כפי מעשיהם. כמו האגוז, שפריו נסתר וחתום, זהו רומז	ועוד שכינתא אתקריאת פרדס דאורייתא על שם דאיהי כלילא מ"פשט "ראיה "דרשא "סוד דאורייתא דא הוא סימן פרדס ואתקריאת ע"ץ חיים מסטרא דצדיקים גמורים דלית בהון פסולת ומסטרא דכמה אילנין אינון [עח ע"א] דמאיבא דילהון אשתמודעת שכינתא ביניהון כפום עובדיהון כגון אגוז

---

[986] ז"ל: רבי יונה בשם ר' לוי אמר למה נברא העולם בב' אלא מה ב' זה סתום מכל צדדיו ופתוח מלפניו, כך אין לך רשות לומר מה למטה מה למעלה, מה לפנים מה לאחור, אלא מיום שנברא העולם ולהבא וכו'. ועי' פסחים ?@

[987] $

[988] עי' לעיל הערה 339.

לשכינה, שנאמר בה "גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום". כמו היין שהוא סתום וחתום, שלא יהנו ממנו הרשעים ולא יתנסך, כך גם השכינה היא סתומה וחתומה בין, הרשעים שלא יהנו ממנה. והאור שלה, נאמר בו "ותרא אתו כי טוב הוא ותצפנהו".	**דאיבא** דילה סתימא וחתומה **האי** איהו רמיז **לשכינתא דאיתמר בה** (שה"ש ד יב) **גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום כגון יין דאיהו** סתים וחתו[989] **דלא איתהניין מניה רשיעייא ולא איתנסך הכי נמי איהי שכינתא סתימא וחתימא בין רשיעייא דלא אתהניין מינה ואור דילה איתמר ביה** (שמות ב ב) **ותרא אותו כי טוב הוא ותצפנהו:**

פרדס כו' סוד דאורייתא - שהן ד' אותיות דשם הוי"ה, כידוע[990]: **דא הוא סימן פרדס** - וזהו ארבעה שנכנסו לפרדס (חגיגה יד ע"ב)[991], שלשה אכלו משלשה הראשונים, ור"ע אכל מסוד, לפיכך יצא בשלום, כמ"ש בזוהר (ח"א כו ע"ב PERL)[992]: **ואתקריאת עץ כו'** - אילנין דפרדס: **ומסטרא דכמה אילנין אינון** - ר"ל פרדס הנ"ל של השכינה: **כפום עובדיהון** - אם צדיקים או בינונים, כמו שמפרש והולך:

וכך התורה, הסודות שלה סתומים וחתומים, שלא יהנו מהם הרשעים, ולכן אכול דבש ושתֵה יין ואל תלמדהו בגלוי, ועם כל זה "דבש מצאת אכול דיך", שבמה שהרשית התבונן, ואין לך עסק בנסתרות (חגיגה	והכי **אורייתא** רזין דילה סתימין וחתימין **דלא אתהניין מנהון רשיעייא** ובג"ד **אכול דבש ושתי חמרא ואל תלמדהו גלוי**[993] **ועם כל דא** (משלי כה טז)[994] **דבש מצאת אכול דיך דבמה שהורשית התבונן ואין לך עסק בנסתרות.**

---

[989] נוסח$

[990] עי' ספר עמק המלך (שט"ז פ"ל): וכדי להבין המאמר הזה על מתכונתו, צריך אני להקדים לך הקדמה קטנה והיא זאת, שצריך אתה לדעת, כי כללות כל הנשמות הם ששים רבוא, וכל נשמה יש לה כדמות אילן של שבע ענפים של אור, והם סוד הארבע יסודות, אש רוח מים עפר, והם ארבע אותיות של שם הוי"ה עצמה. בסוד יחידה, חיה, נשמה, רוח, נפש, שנכללות בהשם הוי"ה עצמה, כנודע עם קוצו של יו"ד שהיא יחידה, והיו"ד עצמה היא אבא, וממנו באה סוד חיה, שנאמר, ו'החכמה תחיה בעליה' [קהלת ז' י"ב], ו ה"א ראשונה סוד אמא, וממנה באה נשמה, וה וא"ו הוא זעיר ממנו בא רוח, ו ה' תתאה היא נפש דנוקביה. וכל פרצוף הוא כלול מכלם, ובכל עולם ועולם מן אבי"ע יש לו אלו החמשה פרצופים, כפי מדריגות הנשמות הראויות לצאת מהם, ולכל אחד מהם יש לו פרד"ס בסוד שם יהו"ה כנודע, לכן יש הרבה מעלות ומדריגות בהנשמות. ואלו הארבע יסודות הם הארבע אותיות של הוי"ה עצמן כנזכר בפרשת וארא בזוהר [שמות רנ"ד ב'], ומהם נתהוו כל הברואים, כל אחד כפי היסוד שנזכר בכל אחד מהם, ושם הויה יש לה שנים עשר צירופים, שהם שורש נשמות שבטי יה שהם שני עשר:$

[991] ז"ל: תנו רבנן ארבעה נכנסו בפרדס ואלו הן בן עזאי ובן זומא אחר ורבי עקיבא אמר להם רבי עקיבא כשאתם מגיעין אצל אבני שיש טהור אל תאמרו מים מים משום שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני בן עזאי הציץ ומת עליו הכתוב אומר יקר בעיני ה' המותה לחסידיו בן זומא הציץ ונפגע ועליו הכתוב אומר דבש מצאת אכול דייך פן תשבענו והקאתו אחר קיצץ בנטיעות רבי עקיבא יצא בשלום.

[992] עי' מלואים אות (קיב)$.

[993] לגוי (נוסח רכינו).

[994] עי' זהר ח"ג קנז ע"א: ת"ח ב' אילנין אינון חד לעילא ווחד לתתא בדא חיין ובדא מותא מאן דאחלף לון גרים ליה מותא בהאי עלמא ולית ליה חולקא בההוא עלמא וע"ד אמר שלמה (משלי כה טז) דבש מצאת אכול דייך וגו'.

תרגום: בא וראה שני עצים הם, אחד למעלה ואחד למטה, בזה חיים ובזה מות, מי שמחליפם גורם לו מות בעולם הזה ואין לו חלק לעולם הבא, ועל זה אמר שלמה "דבש מצאת אוכל דיך וגו'".

ועי' תז"ח (טו ע"ב): והכי אורייתא רזין דילה סתימין וחתימין דלא אתהניין מנהון רשיעייא ובג"ד אכול דבש ושתי חמרא ואל תלמדהו [לגוי] (גלוי) ועם כל דא (משלי כה) דבש מצאת אכול דיך דבמה שהורשית התבונן ואין לך עסק בנסתרות.

תרגום: וכך התורה הסודות שלה סתומים וחתומים שאין נהנים מהם הרשעים ומשום זה אכל דבש ושתה יין ואל תלמדהו לגוי ועם כל זה דבש מצאת אכל דיך שבמה שהרשית התבונן ואין לך עסק בנסתרות.

בהגר"א: **ועם כל דא** - אע"ג שדבש הוא וטוב מ"מ דבש מצאת כו'.

יג ע"א מספר בן סירא).	

***גלוי** - צ"ל לגוי: **ועם כל דא** - אע"ג שדבש הוא וטוב מ"מ דבש מצאת כו'[995]:

וכדוגמת מוח האגוז סתום, כך היא השכינה סתומה, והיא אסורה בגלות בין הרשעים, ובגללם נאמר "נתנני ה' בידי לא אוכל קום", שבהם היא סוגרת ומסוגרת. ובין הצדיקים, אין בה פסולת, ובבינוניים בעלי התשובה, היא סמא"ל, אסור בפסולת של תמר, שהוא אסור וסתום מבפנים, ואין לו רשות לשלוט.	וכגוונא דמוחא דאגוז סתים הכי איהי שכינתא סתימא ואיהי אסירא בגלותא בין רשיעייא ובגינייהו איתמר (איכה א יד) נתנני ה' בידי לא אוכל קום דבהון איהי סוגרת ומסוגרת ובין צדיקייא לית בה פסולת ובבינונים מארי תיובתא איהי סמאל אסיר בפסולת דתמרא דאיהו אסיר וסתים מלגאו ולית ליה רשו לשלטאה:

וכגוונא דמוחא דאגוז כו' - ר"ל משום שני דברים נמשלה לאגוז, מסט' דרשעים: א', שאין נהנין מהמוח שבפנים כנ"ל. ב', דטוב דרשעים סתום הוא והרע שבהם שולטת, ואין מניח הטוב שבהן לצאת כלל, כמו האגוז, וז"ש **הכי איהי שכינתא כו'**: **ובין צדיקים לית כו'** - ר"ל שבהן נמשלה לאותן פירות שאין בהם פסולת[996]: **ובבינונים כו'** - ר"ל כמו תמרים, דפסולת שלהן בפנים, סתום וחתום[997]:

ועוד מצד הבינוניים, היא "כשושנה בין החוחים" כדוגמת ירושלים שנאמר בה "זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות", זו היא השכינה, השורש של העץ בתוך הקוצים, שהם עשרת הכתרים התחתונים, שנאמר בהם "השוכן אתם בתוך טומאתם", והם ארצות	ועוד מסטרא דבינונים איהי כשושנה בין החוחים (שיה"ש ב ב) כגוונא דירושלים דאיתמר בה (יחזקאל ה ה) זאת ירושלים[998] בין הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות דא היא שכינתא שרשא דאילנא בגו גובין דאינון עשר כתרין תתאין דאיתמר בהון (ויקרא טז טז) השוכן אתם

---

[995] עי' מלואים אות (סט).

[996] חרוב? עי' ספר הפליאה (&): האילן שנקרא עץ החיים גם עץ הדעת טוב ורע אשר שניהם בתוך הגן הטוב מצד החסד דרך היסוד והרע מצד הפחד דרך ההוד כדמות הפרי שבתוך קליפת האגוז, והפירות ג' מינים יש פרי נאכל כולו מבית ומבחוץ כמו האתרוג ויש פרי נאכל תוכו ולא ברו כמו אגוז. ויש פרי נאכל ברו ולא תוכו כתמר. והנה העטרה נקראת אתרוג אגוז ותמר ולכן כל הנכנס בגן ואין תוכו כברו כמו תמר בודאי ינזק. ואם תוכו כברו כאתרוג נכנס לשלום ויוצא לשלום והכוונה צריך האדם לעשות הד"ו פרצופים אחד, וזהו שהיה דורש רבן גמליאל מי שאין תוכו כברו אל יכנס לבית המדרש כי הוא עובד ע"ז, ור' אלעזר דרש יכנוס ויכנוס כי אפשר שלא ידע מהו לשמה ומתוך שלא לשמה ידע ויבין להיות תוכו כברו ויבא לשמה. הלא תראה שר' עקיבא היה תוכו כברו וע"כ נכנס בשלום ויצא בשלום.

[997] ע"ח שער א' ענף ד.
עי' זהר ח"ב טו ע"ב: כדאמר רבי יוסי אלנין אינון דאתחזי מנהון חכמתא כגון חרובא דקל פסתוקא וכדומה לון כלהו בחד רכיבא ו[נ"א רתיכא] אתרכבו כל אינון דעבדין פירין בר מתפוחין רזא חדא אינון בר שבילין דאתפרשן.
תרגום: $
ועיי"ש באוה"ח: ר' יוסי יש פירו' שהם מאכל מבחוץ וקליפ' פנימ' כדקל ויש להפך כאגוז ופוסתוק ויש בחוץ ובפנים כחרוב ויש שקליפתו זרעו כתמר וחרוב ויש להפך כפוסתוק ואגוז ושקד וכיוצא וכל זה סוד ועומק למי שירצ' להתבודד בפירות וללמוד מהם חכמ' ולקשור הכל בסודות התור'. פי' כל אילנות העושי' פירות הם מן חד ממנא בר מאלין תפוחים וגו' הרח"ו זלה"ה.

[998] עי' ע"ח שמ"ב פ"ד): שבראש המלכות דעשייה ובאותו אמצעי החלל שלהם מתפשט גוף קו יושר דמלכות דעשייה דרך אמצע חלל והוא בג"ע הארץ וע"ג הגוף הזה הוא עור כנ"ל וע"ג העור הם הקליפה כנ"ל וסביבותיהם הלבושים דמלכות דעשייה עם אורותיהם המקיפים וסביבותיהם הם הרקיעים הנזכר וזה ענין זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות כי מלכות דעשיה נקרא ירושלים וסביבותיה הם הקליפה שהם הע' שרים הנזכר פרשה ויקהל ר"ט וקו זה נמשך עד הקרקע נמצא כי אמצעית קרקע הוא ג"ע הארץ והוא חומר זך מאד קדוש וסביבותיו הארץ הזאת חומרית מאד ששם שולטין הקליפה ובה שמרי הקליפות הגסות שאין גסות גדול מהם והוא תכלית הבירור והעבות כי כמו שג"ע הארץ תכלית גסות ועביות של כל העולמות והיכלות עליונים דקדושה כן הארץ הזו תכלית $

של שפחת המלכה שעליהם נאמר "וסביבותיה ארצות".	בתוך טומאתם ואינון ארעין דשפחה דמטרוניתא דעלייהו איתמר וסביבותיה ארצות:

שרשא דאילנא כו' - שהשכינה היא שרשא דאילנא, כמ"ש לקמן, מסטרא דה' תתאה, ושורש האילן ידוע שהוא טמיר בארץ, והן ארץ דסט"א, כמו שמפרש והולך:

ולא עוד אלא כל המזונות של חמורים וכלבים, שהם צבאות סמא"ל ונחש, ששולטים במשמרות הלילה, כמו שבארוה בעלי המשנה (ברכות ג ע"א) משמרה ראשונה חמור נוער, שניה כלבים צועקים, כולם צועקים למלכה לתת להם מזון, לקיים בהם "ומלכותו בכל משלה".	ולא עוד אלא כל מזונין דחמרי וכלבי דאינון חיילין דסמאל ונחש דשלטין במשמרות דלילא כמה דאוקמוה מארי מתניתין משמרה ראשונה חמור נוער שניה כלבים צועקים כולהו {טו ע"ג} הוו צווחין לגבי מטרוניתא למיהב לון מזונא לקיים בהון (תהילים קג יט) ומלכותו בכל משלה[999]:

ולא עוד כו' - ר"ל דלא זו בלבד, אלא דגם מתזנן מינה: **חמור כו'** - מסט' דנחש: **כלבים** - מסט' דס"מ[1000] {טו ע"ג} כמ"ש לעיל (ה ע"א):

הרי השכינה כלולה מעליונים ותחתונים, היא המעיין של האילן מצד האות י', והיא מקור מים חיים מצד הכתר, המקור שאין לו סוף. והיא ים התורה, מהצד של האם העליונה, ובה נחלקים שבע ספירות לשבעה נחלים, זהו שנאמר "והכהו לשבעה נחלים".	הא שכינתא כלילא מעילאין ותתאין איהי מבועא דאילנא מסטרא דאת י' ואיהי מקור מים חיים מסטרא דכתר מקורא דלית ליה סוף ואיהי ימא דאורייתא מסטרא דאימא עילאה ובה מתפלגין שבע ספירן לשבע נחלין ההי"ד (ישעיה יא טו) והכהו לשבע' נחלים:

איהי מבועא כו' - שאמר לעיל, שהיא אילנות שבפרדס, עכשיו קאמר **מבועא כו'**, והוא כמ"ש ברע"מ פ' בא (מב ע"ב[1001]) שכתר מקור וחכמה מעין ובינה ים, וז' ספירות התחתונים ז' נחליו:

והיא פרי העץ מצד האות י', והיא גוף האילן מצד האות ו', והיא ענפי האילן מצד האות ה' העליונה, והיא שורש האילן מצד האות ה' התחתונה, שהיא גן, שבו נטע עץ, מצד של אדנ"י, והיא אדם שנאמר בו "ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר", הוא אדם מצד השם המפרש יו"ד ה"א וא"ו ה"א, היא כלולה מכל השמות העליונים. ומשום שהיא כלולה מעליונים ותחתונים, שורה עליה	ואיהי איבא דאילנא מסטרא דאת י' ואיהי גופא דאילנא מסטרא דאת ו' ואיהי ענפין דאילנא מסטרא דאת ה' עילאה ואיהי שרשא דאילנא מסטרא דאת ה' תתאה דאיהי גן דביה נטע אילנא מסטרא דאדנ"י ואיהי אדם דאיתמר ביה (בראשית ב ה) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר איהו אדם מסטרא דשמא מפרש יו"ד ה"א וא"ו ה"א איהי כלילא מכל שמהן עילאין ובגין

---

[999] עי' לעיל הערה 293.

[1000] עי' יהל אור ח"ג ח ע"ג: **חשך**. ג' קליפות שור חמור כלב. ומהן באה ש'כ'ח'ה, (בבא פ' באמצע שמחצי פומא כו') [ובא הכ' באמצע, שמאמצען יוצא ו' מ' ו'] אותיות האמצעיות כידוע. ושור וחמור הן ב' מדות הכוללות הכל תאוני וכעסני, שהן עשו וישמעאל. סם ונחש. שהוא כועס בכבד, והיא מזנה בטחול, ונותנת לו השירים. והוא כועס. והן ב' מזלות מאדים ונוגה. ובאדם רוח ונפש. והחמור בו התאוה, בשר חמורים כו'. ושור כעס, שור נוגח, ריש תורא בדיקולא כו' (ברכות לג ע"א). וכלב בו שניהם. כח הכעסני ברוח שבא מהגאוה, רוח גבוה. ותאוה בנפש, נפש רחבה, כי תאוה נפשך:$

[1001] ז"ל: הכי עלת העלות עביד עשר ספירות וקרא לכתר מקור וביה לית סוף לנביעו דנהוריה ובגין דא קרא לגרמיה אין סוף ולית ליה דמות וצורה ותמן לית מאנא למתפס ליה למנדע ביה ידיעא כלל ובגין דא אמרו וביה! במופלא ממך אל !תדרוש ובמכוסה ממך אל! תחקור.
לבתר עבד מאנא זעירא ודא י' ואתמלייא מניה וקרא ליה מעין נובע חכמה וקרא גרמיה בה חכם ולההוא מאנא קרא ליה חכמ"ה ולבתר עבד מאנא רברבא וקרא ליה ים וקרא ליה בינה והוא קרא לגרמיה מבין בה.
תרגום: $

עילת כל העליונים, ובו שלטון על הכל.	דאיהי כלילא מעילאין ותתאין שרייא עלה עילת כל עילאין[1002] ובי' שלטנותא על כלא:

ואיהי[1003] גן כו' - כמו שאדני הוא היכל להויה, שביה ב' בחינות[1004]: א', ה' תתאה דהויה. ב', אדני, היכל להויה: **ואיהי אדם כו'** - ר"ל מסט' דספירות עצמים פנימים, שמא מפורש, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (א ע"א)[1005]:

קום אליהו לשבח את עלת כל העליונים, שאתה תהיה מקדים לכל נביא בדור המשיח, שיש מי שאתה עתיד להתגלות לו מצד נשמתו בשכל שלו, ויש למי שאתה עתיד להתגלות לו בחכמתו, ויש למי שאתה עתיד להתגלות לו פנים בפנים מצד של גופו.	קום אליהו לשבחא לעילת כל עילאין דאת תהא אקדים לכל נביאיא בדרא דמשיחא דאית למאן דאת עתיד לאתגלייא ליה מסטרא דנשמתיה בשכל דיליה ואית למאן דאת עתיד לאתגלייא ליה בחכמתיה ואית למאן דאת עתיד לאתגלייא ליה פנים בפנים מסטרא דגופיה:

דאת תהא כו' - שהוא[1006] מרכבה דשכינה, כידוע שהיא השער[1007]: **דאית למאן כו'** - דוגמת השכינה, דכלילא לפני לפנים, ופנימים ואחוריים, כמ"ש לעיל (טו ע"ב PERL ע"א):

קום פְּתח דברים לפני השכינה, מיד פתח ואמר "והמשכלים יזהירו", מי "משכילים". אלו שיש בהם שכל להכיר את רבון העולמים, שהוא עלת כל העליונים. [ובמה מכיר רבש"ע] בשכינה, שנאמר בה "זה השער לה' צדיקים יבאו בו". שער בהפוך אותיות עשר, כלולה מעשר ספירות.	קום אפתח מילין קמי שכינתא מיד פתח ואמר (דניאל יב ג) והמשכילים יזהירו מאן משכילים אלין דאית בהון שכל למנדע למארי עלמין דאיהו עילת כל עילאין[1008] בשכינתא דאתמר בה (תהלים קיח כ) זה השער לה' צדיקים יבואו בו שער בהפוך אתוון עשר כלילא מעשר ספירן:

[1002] עי' לעיל הערה 339.

[1003] נוסח הזהר "דאיהי".

[1004] עי' לעיל הערה 83.

[1005] ז"ל: **לעשר ספירן** - הן ע"ס פנימיות, שהן יו"ד ה"א וא"ו ה"א, כמ"ש בהקדמה שניה (יט ע"א): ughwועי' מלואים אות (קיג).

[1006] אליהוSCHOTENSTEIN@

עי' עמק המלך (שי"ח פ"ג): עומד שם יעקב וי"ב שבטים סביב לו והשכינה על ראשם. וכשיש חס ושלום איזה צרה בעולם, השלשה אבות הם מתעוררים להתפלל, ומעוררים השכינה להגין עלינו, ואז השכינה עולה למעלה אל ז"א לזווג ומגנת על ישראל, שנאמר, 'רק באבותיך חשק י"י' [דברים י' ט"ו] שהם ראויים להיות מרכבה לשכינה, היושבת על ראשיהם, וזהו שאמרו רז"ל, 'האבות הן הן המרכבה' [רבה בראשית מ"ז ה']. ואל תתמה על זה שסדרתי הקדושים שנהרגים על קדוש השם וגם נשמות אחרים בשלש מיני היכלות, כי כבר כתבתי שיש שלשה מיני גן עדן, הנפשות הם במדורין, והרוחות הם בגן עדן של היכלי מלכות, היורדים גם כן למטה

עי' דע"ה (ח"ב &): ונתחיל ונאמר כי הנה ידוע הוא שדרכי התיקונים הם שניים. אחד הוא בביעור וביטול הרע לבערו ולבטלו ממציאותו לגמרי שלא להניח לו שום שארית כלל בשום מקום כלל. ואחד הוא להמשיך אור קדושה של מעלה בכל המציאות כולו שיהא גילוי כבודו ומלכותו ית"ש מלא כל העולם כולו. ואלו הב' מיני תיקונים הם כלולים בהשני דברות הראשונות אנכי ולא יהיה לך. כי הדיבור דאנכי הוא שיקבל וימשיך כל אחד ואחד מישראל על עצמו אלוהותו ומלכותו ית"ש במחשבה ודיבור ומעשה שהוא בקיום כל הרמ"ח מ"ע לשמו. ובזה נעשה האדם מרכבה לשכינה והוא משכן ומעון לאור קדושתו יתברך. כי הרמ"ח מ"ע הם פרטי הדברים אשר על ידם ממשיך האדם אור קדושתו ית"ש על כל גופו שהם רמ"ח אבריו. וזהו מ"ש בתיקונים תיקון כ"ב דף ע"א ע"ב וכן בזוהר יתרו צ"א א' שכל המ"ע הם תלוים וכלולים באנכי. כי הם פרטי הדברים במה לקיים המ"ע דאנכי ובכללותם מתקיים בהאדם מה שאמר הוא ית"ש אנכי ה' אלהיך. וכן הדיבור דלא יהיה לך הנה הוא להסיר ולהרחיק את עצמו מכל טומאה ורע שהם אלהים אחרים. במחשבה דיבור ומעשה והיינו בשמירת וזהירת כל השס"ה ל"ת. כי כל הדבר טמא ואסור הנה הם כולם ע"י שיש להרע אחיזה ונגיעה בהם $

[1007] אליהו שער ומרכבה לשכינה$

[1008] עי' לעיל הערה 339.

ומהצד שלהם, היא גבול, כמו הים, שנאמר בו "אשר שמתי חול גבול לים", כך היא גבול ותחום לשם של יהו"ה, שהיא רשות היחיד, שתחומו הוא שמונה אלפים אמה, אלפיים לכל צד, והם יאהדונהי. ורשות הוא ליחיד, שהוא רחבו ארבעה יהו"ה, וגבהו עשרה, יוד הא ואו הא.	ומסטרא דילהון איהי גבול כגון ימא דאיתמר ביה (ירמיה ה כב) אשר שמתי חול גבול לים הכי איהי גבול ותחום לשמא דיהו"ה דאיהי רשות היחיד דתחומיה איהו שמונה אלפים אמה אלפים לכל סטרא ואינון יאהדונה"י ורשות איהי ליחיד דאיהי רחבו ארבעה וגבהו עשרה[1009]:

איהי גבול כו' - ר"ל לע"ס שנקראין ימא, כמ"ש לעיל (ח ע"א), **מקור ומבוע כו'**, והיא חול, גבול להם, דכולם אין יוצאין ממנה. וכל הע"ס הם שמא דהויה, ימא כנ"ל. והיא שמא דאדנ"י, גבול ותחום להם, כמו שמפרש והולך: **שמנת אלפים כו'** - ר"ל שמנה אותיות דב' שמות אלו:

היא גבול לים התורה, שהיא האם העליונה, שגלגלים שלה שנמצאו מחכמה, שהיא כ"ח מ"ה, לא עוברים ממנה. אבל מצד עלת כל העלות, שאין למעלה ממנה, אין לה גבול מצדו ואין לה תחום מצדו, ולא רשות עליו ואין חוץ ממנו@ ואין לו מדה ושעור.	איהי גבול לימא דאורייתא דאיהי אימא עילאה דגלגלוי[1010] דאשתכחו מן חכמה דאיהי כ"ח מ"ה לא עברין עוד מנה אבל מסטרא דעילת כל העילות[1011] דלית לעילא מיניה לית לה גבול מסטריה ולית לה תחום מסטריה ולא רשות עליה ולא בר מינה ולית ליה מדה ושיעור:

***דגלגלוי** - צ"ל דגלוי כו', כמ"ש (ירמיה ה כב)[1012] ולא יעברנהו גליו: **דאיהי כ"ח כו'** - ר"ל כ"ח עם ה' עילאה, גימ' ג"ל[1013]:

ולא עוד אלא מצד העמוד האמצעי יש לה שיתוף וחיבור, כמו זכר ונקבה, שהיא דק@, ושותף שלה א"ח, ושניהם אח"ד. אבל מצד של עלת כל העלות, אחד בלי שתוף.	ולא עוד אלא מסטרא דעמודא דאמצעיתא אית לה שתוף וחבור כגון דכר ונוקבא דאיהי דק ושתופא דילה א"ח ותרוייהו אח"ד אבל מסטרא דעלת כל העלות אחד בלא שתוף:
ולא עוד אלא מהצד של אחד, היא ד', י"ג, אחד המנין@, אבל מהצד של עלת על כל העליונים, היא אחד. ולא ככל אחד, הכנוי והמנוי, שהוא כנוי ליהו"ה אלהים ודאי, כך עולה לחשבון כנו"י, ומצד של רבון על הכל אין לו כנו"י.	ולא עוד אלא מסטרא דאחד איהי ד' י"ג אחד המנוי אבל מסטרא דעילת על כל עילאין[1014] איהי אחד ולא ככל אחד הכנוי והמנוי דאיהו כנוי ליהו"ה אלהים ודאי[1015] הכי סליקת {טו ע"ד} בחושבן כנוי ומסטרא דמארי על כלא ליה כינויי:

ד' י"ג אחד המנוי - ר"ל איהי ד' דאחד, משלמת לתיבת אחד, גימ' י"ג, י"ג מכילן כמ"ש לעיל (יא ע"ב ד"ה וכלא אחד), והן אחד המנוי: **הכנוי והמנוי** - ר"ל, מסט' דשתוף א"ח ד', הוא אחד הכנוי, שהן חיבור דב' שמות, {טו ע"ד} הויה אלהים, אלהים גימ' כנוי, ומסט' דאחד גימ' י"ג, היא אחד המנוי כנ"ל:

ועוד, מצד של העמוד האמצעי, נקראת בית קבול, שלפעמים יורדת	ועוד מסטרא דעמודא דאמצעיתא

[1009] עי' תיקו"ז קכה ע"ב.

[1010] לגלוי (נוסח רבינו).

[1011] עי' לעיל הערה 343.

[1012] ז"ל: האותי לא תיראו נאם יהו"ה אם מפני לא תחילו אשר שמתי חול גבול לים חק עולם ולא יעברנהו ויתגעשו ולא יוכלו והמו גליו ולא יעברנהו.

[1013] מקור$.

[1014] עי' לעיל הערה 339.

[1015] עי' בדברי רבינו תיקו"ז צט ע"ב ש"ודאי" לשון "כידוע".

לה נביעה והיא מלאה, שכך אותיות של אלהי"ם, מליא"ה. ולפעמים היא יבשה, כמו "אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ה'". ומהצד של עלת על כל העליונים, לא יחסר ולא יעדיף נביעת האור, שכל הספירות מקבלים@מקבלות זו מזו, ויכולים לעשות שָם דמיון, כדוגמא שנביעת המים שמשקים את האילן.	אתקריאת בית קבול דלזמנין נחית לה נביעו ואיהי מליאה דהכי אתוון דאלהים מליאה ולזמנין איהי יבשה כגון (רות א כא) אני מלאה הלכתי וריקם [עח ע"ב] השיבני ה' ומסטרא דעילת על כל עילאין[1016] לא יחסר ולא יעדיף נביעו דנהורא דכל ספירן מקבלין דין מדין ויכלינן למיעבד תמן דמיון כגוונא דנביעו דמיין דאשקי[1017] לאילנא:

ואיהי מליאה כו' - דאלהים בית קיבול דהויה, ולכן נק' יהו"ה אלהים שם מלא (ב"ר פי"ג סי' ב):
אני מליאה כו' - אני שכינה כידוע (תיקו"ז ז ע"א):

ואם חסרה אותה נביעה ממנו, הוא חרב ויבש, כדוגמת הנהר שנאמר בו "אזלו מים מני ים וגו'". אבל בעלת על כל העליונים, אין למעלה ממנו, שמוסיף בו וגורע בו, שבכל הספירות הוא גורע מהם נביעה, ומוסיף להם נביעה, כדוגמת השכינה, שלפעמים היא מלאה ולפעמים היא חסרה, כך כל ספירה וספירה. והוא שמוסיף וגורע בכולם, ואין עליו שמוסיף וגורע.	ואם חסר ההוא נביעו מניה איהו חרב ויבש כגוונא דנהר דאתמר ביה (איוב יד יא) אזלו מים מני ים וגו' אבל בעילת על כל עילאין לית לעילא מניה דאוסיף ביה וגרע ביה דבכל ספירן איהו גרע נביעו מנהון ואוסיף לון נביעו כגוונא דשכינתא דלזמנין איהי מליאה ולזמנין איהי חסרה הכי כל ספירה וספירה ואיהו דאוסיף וגרע בכלהו ולית עליה דאוסיף וגרע:

אבל בעילת כו' - ר"ל שמסט' דספירות היא כגוונא דילהון, **לזמנין כו'**, אבל מסט' דעלת העלות, היא כגוונא דידיה, דלית בה חסירו:

ולא עוד, אלא הוא אפילו תשע ספירות, שהן כלל של א"ח, שהוא העמוד האמצעי, כלול מאותן התשע. ועלת על כל העליונים לא יורד עליו יחודו, עד שמוציא לו בת זוגו, כלולה מעשר ספירות, ובגללה יורד עליו יחודו, כדי שתהיה חביבה עליו. והוא שאוחז בשניהם ולכן הם אחד מצדו בלא חשבון. ובזמן שהוא אוחז בשניהם, אין שם פרוד. וכשהוא אוחז בשניהם, הם א"ח ד', שיש שתוף של שניהם. כמו צדיק, שנאמר בו "כי כל בשמים ובארץ", ותרגם אונקלוס, שאוחז בשמים ובארץ, השתוף שלו, כמו ברית המילה, שאחוז בזכר והנקבה.	ולא עוד אלא איהו[1018] אפילו תשע ספירן דאינון כללא דא"ח דאיהו עמודא דאמצעיתא כליל מאינון תשע ועילת[1019] על כל עילאין[1020] לא נחית עליה ייחודיה עד[1021] דאפיק ליה בת זוגיה כלילא מעשר ספירן ובגינה נחית עליה ייחודיה בגין דתהא חביבה עליה ואיהו דאחיד בתרווייהו ובג"ד אינון חד מסטריה בלא חושבן ובזמנא דאיהו אחיד בתרווייהו לית תמן פרודא וכד איהו[1022] אחיד בתרווייהו אינון א"ח ד' דאית שתופא דתרווייהו כגון צדיק דאיתמר ביה (דברי הימים א' כט יא) כי כל בשמים ובארץ ותרגם אונקלוס[1023][1024] דאחיד בשמיא ובארעא שיתופא דיליה כגוונא דברית מילה דאחיד בדכר ונוקבא:

[1016] עי' לעיל הערה 339.
[1017] עי' תיקו"ז יט ע"א ש"אשקי" היא הארת הדעת.@
[1018] נמחק בנוסח רבינו.
[1019] עילת (נוסח רבינו).
[1020] עי' לעיל הערה 339.
[1021] לקמן טל ע"ד (לש"ו).
[1022] לא (נוסף בנוסח רבינו).
[1023] נמחק בנוסח רבינו.
[1024] אין לנו תרגום כזה, אבל מובא בזהר בכמה מקומות.

***איהו** - ל״ג, וכצ״ל, ולא עוד אלא אפי׳ כו׳: **ועילת** - צ״ל עילת כו׳, ור״ל לא זו בלבד, שיחודה תליא בעילת העילות[1025], שמתייחד בה, אלא אפי׳ כל עשר ספירות, תליא ייחודם ביחודה בעילת העילות, כמו שמפרש והולך: **וכד איהו לא אחיד כו׳** - כצ״ל, ור״ל דאז אחד בשיתופא, כמו שמפרש והולך: **אונקלוס** - ל״ג:

והוא לזמנים ידועים, יש זווג, ולפעמים הפרדה, כמו אהרן הכהן, שנאמר בו ״ואל יבא בכל עת אל הקודש״. ולפעמים ״בזאת יבא אהרן אל הקודש״. כמו אשה, שלפעמים היא נדה, מרוחקת מבעלה, ולפעמים היא טהורה, מותרת לבעלה. אבל כאשר עלת על כל העליונים ביניהם, אין שם נדות ולא ריחוק ולא קיצוץ ולא פירוד.	ואיהו לזמנין ידיען אית זיווגא ולזמנין אפרשותא כגון אהרן כהנא דאיתמר ביה (ויקרא טז ג) ואל יבא בכל עת אל הקדש וזמנין (שם) בזאת יבא אהרן אל הקדש כגוונא דאתתא דלזמנין איהי נדה מרחקא מבעלה ולזמנין איהי דכייא מותרת לבעלה אבל כד עילת על כל עילאין[1026] בינייהו לית תמן נדות ולא ריחוק ולא קיצוץ ולא פירוד:

כגון אהרון כו׳ - דמסט׳ דיליה יחודה בעד״א, אבל משה דמסט׳ דיליה, דסלקא לעלת העלות, כמ״ש לעיל אמרו (ספרא אחרי מות א ו) אהרן בבל יבא ומשה לאו בבל יבא:

והוא שמקשר עשר הספירות הפנימיים ועשר הספירות החיצוניים אליהם. ומשום שהוא מבפנים, שָׂם בהם את אמונת ישראל, בזה שהיא הקשורה@הקשר בכלם, פנימיים וחיצוניים, שהיא כלולה מעליונים ותחתונים, עד שאין סוף ותכלית. ולכן קרא לה ״אמונת ישראל״, שבה נודעים עליונים ותחתונים, ועלת על כל העליונים. ומי שמייחד אותו בה, כאילו מיחד אותו וממליך אותו על כל העליונים והתחתונים.	ואיהו דקשר עשר ספירן פנימיים ועשר ספירן חיצוניים לגבייהו ובגין דאיהו מלגאו שוי אמונה דישראל בהון בהאי דהיא קישורא בכלהו פנימיים וחיצוניים דאיהי כלילא מעילאין ותתאין עד דלית סוף ותכלית ובג״ד קרא לה אמונה דישראל דבה אשתמודעו עילאין ותתאין ועילת על כל עילאין ומאן דמייחד ליה בה כאלו מייחד ליה ואמליך ליה על כל עילאין ותתאין:

אמונה דישראל בהון כו׳ – ר״ל כל אמונת ישראל[1027] בע״ס, הכל בה, שעל ידה מכירין ישראל להון, ולעלת העלות, זה השער לה׳ (תהלים קיח כ, תיקו״ז יט ע״ב):

קמה השכינה מכסאה ונשקה אותו, ורועה הנאמן נשק אותו. וכל העליונים והתחתונים ברכו אותו, ונתנו לו מתנות, עד כאן סוד היחוד. מכאן ואילך סתרי תורה וטעמי תורה.	קמת שכינתא מכורסייא דילה ונשיקת ליה ורעיא מהימנא[1028] נשיק ליה וכל עילאין ותתאין בריכו ליה ויהבו ליה נבזבזן עד כאן רזא דיחודא מכאן ואילך סתרי אורייתא טעמי אורייתא:

מכאן ואילך כו׳ - ר״ל שבעי״ן תקונין[1029]:

קום המנורה הקדושה, פתח דברים לפני השכינה, להוריד נביעה אליה משמן הקדוש, שנאמר בו ״שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד״, שהיא השכינה, שנאמר בה ״נר ה׳ נשמת אדם״, בגללה נאמר ״אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה״. וכך לא תכבה נשמתו של מי שעוסק בה תמיד, אל תתנו דומי@ לקדוש ברוך	קום בוצינא קדישא אפתח מלין קמי שכינתא לנחתא נביעו לגבה ממשחא קדישא דאיתמר ביה (שמות כז כ) שמן זית {טז ע״א} זך כתית למאור להעלות נר תמיד דאיהי שכינתא דאתמר בה (משלי כ כז) נר ה׳ נשמת אדם בגינה איתמר (ויקרא ו ו) אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה והכי לא תכבה נשמתיה

[1025] עי׳ לעיל הערה 343.
[1026] עי׳ לעיל הערה 339.
[1027] עי׳ מלואים אות (צ).
[1028] עי׳ לעיל הערה 316
[1029] יש ע׳ תיקונים, עי׳ לעיל הערה 1.@

הוא, עד שיתעורר אליה, שהנר לא שוכך@שוכבת אצלו, זהו שנאמר "למען יזמרך כבוד ולא ידום", שהיא כבודו, יקרה שלו "יקרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה".	דמאן דיתעסק בה תמיד אל תתנו דומי לקב"ה עד דיתער לגבה דשרגא לית שכיבה[1030] לגביה הה"ד (תהלים ל יג) למען יזמרך כבוד ולא ידום דאיהי כבוד דילי' יקרא דילי' (משלי ג טו) יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה:

ממשחא כו' - עד"א, כמ"ש לעיל: **דאיתמר ביה** - בעד"א: {טז ע"א} **נר ה' כו'** - שהיא שריא על רישא דאדם, בנשמתיה, כידוע[1031]: **בגינה אתמר אש כו'** - כמ"ש (קהלת ט ח)[1032] ושמן על ראשך כו', שתהא הנר דולקת תמיד[1033]: **עד דיתער** - עד"א: **לית שכיבו** - ר"ל, השכינה לא שככא[1034]

[1030] שכיבו (לפ"ל).

[1031] ועי' יהל אור ח"א כ"ח ע"ד, ז"ל, הענין של נר"נ, נשמה היינו השכל אינו בגוף האדם אלא מזלו ושורה עליו, והרוח הוא כח ההרגש שבאדם, והנפש הוא כח החיוני הצומחת שבאדם, עכ"ל. ועי' עוד יהל אור ח"א יא ע"ד הובא מקצת דבריו לעיל הערה **.Error! Bookmark not defined**. ועי' פת"ש עגו"י ט וז"ל, המעשה הוא באברים החיצונים שהם העצם ועור ובשר, ועיקר מדרגת האדם הוא הפנימיות שבו, שבו כל ההרגשים וכל המדות נפעלים בו, וכל המעשה בא על ידו, וזהו תכלית בריאתו בשביל הבחירה כמ"ש (צמצום פתח א') והוא הדבוק בנשמה המתפשטת בו, שהוא תכלית, עכ"ל. ועי' פת"ש אח"ף ז' וז"ל, רוח האדם עצמו, שהוא עיקר מעלת האדם שלכך נקרא בשם אדם (שם השייך לרוח היא שם מ"ה גימ' אד"ם), והוא חלק השמים העליון, וכל ענין המדות הטובות והרצון הטוב לבחינת הטובה לעבודת יוצרו הוא תלוי ברוח הזה, ובו עיקר העבודה, והוא בא להשלים גם נפש הבהמית, והנשמה, היא מאירה בו מרחוק, ונכנסת בגופו לסייע לרוח להשלים רצון בוראו, והוא רוח הקדושה שבוער בלב האדם, אשר ע"י הרוח עושה את שלו ומתגדל בכל חלקיו, וכאשר אינו בשלימותו, אז הנשמה מסתלקת ממנו, עכ"ל. ועי' פת"ש נקודות ט', ז"ל, העבודה, שהנפש הוא עיקר הגוף ובו כל המדות טובות ורעות, והרוח הוא המנהיג המדות ומתקנם בטוב הרצון שבלב, כשנוטה לסטרא דקדושה, וכן להיפוך ח"ו מקלקל נפשו, והנשמה שלו מתלבשת ברוחו לסייעו לעבודה, כענין (יומא ל"ח ע"ב) הבא לטהר מסייעין אותו, והסיוע הוא ע"י קנין השלמות שקנתה בעצמה בשעה שהיתה בג"ע קודם לידת האדם, עכ"ל. ועי' פת"ש שבירה ג, הנשמה אינה באדם ממש אלא היא בשמים, ורק ניצוצות מבחינת נה"י דידה מתלבשים בו בכדי להאיר הדרך לפניו ולסייעו בעבודת ה' ולהשכילו בחכמה עליונה, ע"כ. ועי' פת"ש תיקון יט, ז"ל, נפש של האדם היא נפש הבהמיית והחיוני, שבו כלולים כל כחות הפועלים באברים וההרגש וכל המדות הכל הם בנפש, והוא למטה ממדרגת האדם, שבזה הוא שוה לבהמה וחיה וע"ז ארז"ל (תנחומא תזריע א') על פסוק, (בראשית א כד) תוצא הארץ נפש חיה זו נפשו של אדה"ר, והיינו, שהוקשה להם מיתור הלשון, שהרי כתיב אח"כ (שם) בהמה ורמש וחיתו ארץ וגו', ולכן דרשו שנפש חיה הנזכר כאן, הוא נפש הבהמיית של האדם שנברא ביחד ויצא מן הארץ עם נפש בהמה וחיה, והוא מבחינת שם ב"ן שהוא בנוקבא בארץ, ועיקר מדרגת האדם הוא מ"ש, (בראשית ב ז) ויפח באפיו נשמת חיים, והוא בחינת רוח שבו שניתן לאדם להנהיג בזה בחינת נפשו ולתקנו ע"י הבחירה הטובה והרצון הטוב שבזה מהפך כל מדות הנפש לטוב, וע"י תרי"ג מצות מתקן תרי"ג איכות שבנפשו ע"י הארת תרי"ג איכות שברוחו המאיר בו, ע"כ (עי' יהל אור ח"ג לז ע"ג).
אין מגיע פגם, אלא מסתלקים לעילא. עי' יהל אור ח"א יא ע"ד ז"ל, ג"ר אין מושגים כלל וכלל בכל עולם ועולם, והתחלת העולם אינו אלא מזו"נ, והן נקראים עולם, וכו' וכן באדם נשמה חיה יחידה שכללם הנשמה היא ג"ר של הרוח של האדם, אבל הנשמה עצמה שהיא ג"ר עצמן אינן באים באדם כלל, והן אלקות, וז"ס איש האלקים, והן בחטאי האדם מסתלקין בסוד מוחין וכו', ג"ר של הרוח עולין למעלה ואין פגם נוגע בהן רק סילוקן מאדם, בסוד שיחת לו לא וכו', עכ"ל.

[1032] עי' לעיל הערה 374.

[1033] עי' תיקו"ז סג ע"א: איהי משכונא דיליה דבגינה איהו שארי בגווייהו הה"ד ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וגו' (שמות כה ח) איהי ארון דיליה ואיהו ספר תורה גניז בגווה איהי מנרתא דיליה ומנורת המאור מההוא דאתמר ביה (משלי ו כג) ותורה אור איהי נר דדליק קדמיה כמה דאת אמר (שמות כז כ) להעלות נר תמיד ואיהי בת שבע מנרתא כלילא משבעה בוצינין איהי נר לגביה מסטרא דשמאלא ואיהו אור לגבה מסטרא דימינא ועל תרווייהו אתמר כי נר מצוה ותורה אור.

תרגום: $

בהגר"א: איהי משכונא כו' - כמ"ש בסוף פרשת בחקותי (קיד ע"א) **ונתתי משכני דא שכינתא, משכני, משכונא דילי, דהיא אתמשכנא בחובא דישראל, ונתתי משכונא ודאי**. דריש בה ג' אנפין לשון שכינה ולשון דאתמשכנא ולשון משכנין, דע"כ ידור ביניהו, ומפרש והולך **מתל לב"נ דהוה רחימא לאחרא כו', נטל כל דביתיה ואייתי לגביה כו', הא משכונא דילי לגבייכו בגין דלא אתפרש מינייכו לעלמין, ואע"ג דקב"ה אתרחק מינן משכונא שביק גבן כו'**, ע"ש בארוכה: **ושכנתי** - כנ"ל דהיא שכינה והיא משכונא: ***איהי ארון דיליה ואיהו כו'** - כצ"ל: **מההוא דאתמר כו'** - ר"ל, זהו

לגביה דעד״א: **דאיהי כבוד כו׳** - ר״ל, וז״ש למען יזמרך כבוד ולא ידום, שהכבוד יזמר ולא ידום: **יקרא דיליה יקרה כו׳** - מביא ראיה שהיא נקראת כבוד, שנאמר, יקרה היא: **ע׳ אנפין כו׳** - ר״ל גימ׳ סוד, והן סוד סתרי תורה כמו שמפרש והולך:

קם המנורה הקדושה, פתח ואמר, "בראשית ברא אלהים", רבון העולם, יהי רצונך לקיים בי "ואנכי אהיה עם פיך והוריתיך אשר תדבר", שלא בשביל כבודי עשיתי, אלא לפתוח דברים לפני שכינתך. פתח ואמר פעם שניה "סו״ד ה׳ ליראיו", היא שבעים פנים של סתרי תורה, שצריך לפרש בהם שבעים פעמים במעשה של הפרשה הזו של בראשית[1035]:	קם **בוצינא** קדישא **פתח ואמר בראשית ברא אלהים** (בראשית א א) **רבון עלמא יהא רעוא** דילך **לקיימא בי** (שמות ד יב) **ואנכי אהיה עם פיך והוריתיך אשר תדבר דלא בגין יקרא דילי עבידנא אלא לאפתחא** מלין קמי שכינתך **פתח ואמר זמנא תנינא** (תהילים כה יד) סו״ד ה׳ **ליראיו איהי** ע׳ **אנפין** דסתרי תורה דצריך לפרש׳ בהון שבעין זמנין בעובדא דפרשתא **דא דבראשית**:
	תיקונא קדמאה
בראשית, פעמים רבות הן בתורה ראשית, וכל אחד מתפרש במקומו. הראשון הוא "ה׳ קנני ראשית דרכו", זו התורה, שיש בה טעמים ונקודות ואותיות, וכמה מצוות של עשה ולא תעשה, שכלן תלויות בשם יהו״ה, זהו שנאמר "זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר". שמ״י עם י״ה, שלש מאות ששים וחמש. זכר״י עם ו״ה, מאתים ארבעים ושמונה. שלש מאות ששים וחמש משמאל מיראת הגבורה נתנו, פחד יצחק. מאתים ארבעים ושמונה מימין מאהבה, דרגת אברהם, שנאמר בו "אהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד".	**בראשית** זמנין סגיאין אינון **באורייתא ראשית** וכל חד **אתפרש באתריה קדמאה איהו** (משלי ח כב) ה׳ **קנני ראשית דרכו דא אורייתא דאית** בה טעמי וניקודי **ואתוון** וכמה פיקודין דעשה **ולא** תעשה דכלהו תליין בשם יהו״ה הה״ד (שמות ג טו) **זה שמי** וזה **זכרי לדר דר** שמי עם י״ה שס״ה זכרי עם ו״ה רמ״ח שס״ה **משמאלא** מדחילו[1036] דגבורה **איתייהיבו** (בראשית לא מב) **פחד יצחק** רמ״ח **מימינא** מרחימו דרגא **דאברהם דאיתמר ביה** (ירמיה לא ב) **ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד**:

דא אורייתא - וכן בראשית[1037] דכאן, כמ״ש (זהר ח״א ה ע״א) בתורה ברא הקב״ה את העולם, ור״ל דא אורייתא שהיא ראשית דרכו, שהיא קדומה לעולם: **דאית בה כו׳** - ר״ל דכתיב, ה׳ קנני, שתלייא בשם יהו״ה, וז״ש **דאית כו׳ דכלהו כו׳**: **דכלהו תליין בשם ה׳** - טעמי וניקודין ואתוון נתפרש לעיל (דף עו יב ע״ד) **ואינון כ״ו כחושבן יהו״ה דכליל טעמי וניקודי ואתוון כו׳,** ע״ש. ופיקודין דעשה ול״ת מפרש כאן, **הה״ד כו׳**: **מדחילו דגבורה כו׳ מרחימו כו׳** - כמ״ש (ירושלמי ברכות פ״ט ה״ה)[1038] עבוד מיראה עבוד מאהבה, מיראה ולא תעבור על ל״ת, מאהבה ולא תתבטל ממ״ע. שהירא ירא לעבור והאוהב עוסק תמיד במצות אהובו: **פחד יצחק** - ראיה שהיראה ופחד הוא מגבורה: **דאיתמר ביה אהבת כו׳** - ראיה שאהבה הוא בימינא בחסד, שנאמר ואהבת כו׳

מנורת המאור, נר של אור, דהיא נר והוא אור, וכמ״ש למטה, **ועל תרוייהו אתמר כי נר מצוה כו׳**: **כד״א להעלות כו׳** - להעלות לבעלה, מי זאת עולה כו׳ (שיה״ש ג ו), והיא נר, ותמיד דלא יפרוש ממנה: **איהי נר לגביה מסט׳ כו׳** - דנר דליק בלילה בחושך דשמאל, והוא (בראשית א ג) ויהי אור, דשמאלא אור של לילה, והוא אור דיממא, וז״ש **ואיהו אור כו׳.**

[1034] נדצ״ל שכבא.*##

[1035] עי׳ ריש תיקו״ז שזה ע׳ פנים של תיבת בראשית.

[1036] עי׳ שער רוה״ק י ע״ב: א״ל כונת הצדקה והתפלה והוא לייחד שם י״ה הנפרד מן ו״ה וקודם שהאדם יעשה איזו מצוה או צדקה יאמר לייחדא שמא דקב״ה ושכינתיה בדחילו ורחימו ורחימו ודחילו בשם כל ישראל ויכוין לחבר שם י״ה שהם דחילו ורחימו עם ו״ה שהם קב״ה ושכינתיה. ועי׳ פע״ח שער הזמירות פרק ה: צריך קודם שיעשה מצוה או צדקה לומר ליחדא שמא דקב״ה ושכינתיה בדחילו ורחימו לחבר י״ה עם ו״ה בשם כל ישראל.

[1037] לנקד בָּראשית

[1038] ז״ל: עשה מאהבה ועשה מיראה עשה מאהבה שאם באת לשנוא דע כי אתה אוהב ואין אוהב שונא. עשה מיראה שאם באת לבעט דע שאתה ירא ואין ירא מבעט.

משכתיך חסד, והוא דרגא דאברהם, שנאמר (ישעיה מא ח) אברהם אוהבי: **ובג"ד אתקרי כו'** - ולכן אמר בהקדמת תיקוני זהר (יא ע"א) שהויה שלו הוא והי"ה, ו"ה מימינא י"ה משמאלא:

עמוד האמצעי כולל את שניהם, ולכן נקרא בשם יהו"ה. אבל הימין, א"ל, נוטל עמו ו"ה, זהו שנאמר "אלוה מתימן יבוא". השמאל נוטל עמו י"ה מן אלהים. העמוד האמצעי נוטל שם שלם, ולכן "אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ", כולל אותם בפסוק הזה. וכל מצוה יש לו טעם ידוע למעלה, ושכרה שלו ידוע לאותם שיודעים הסודות הנסתרים של רבונם, לא התכסה מהם כל רז, זהו שנאמר "וכל רז לא אנס לך [וכל סוד אין נסתר ממך]".	עמודא דאמצעיתא כליל תרווייהו ובג"ד אתקרי בשם יהו"ה אבל ימינא א"ל נטיל עמיה ו"ה הה"ד (חבקוק ג ג) אלו"ה מתימן יבא שמאלא נטיל עמיה י"ה מן אלהים עמודא דאמצעיתא נטיל שמא שלים ובג"ד (תהילים נ א) א"ל אלהים יהו"ה דבר ויקרא ארץ כליל לון בהאי קרא וכל פקודא אית ליה טעמא ידיע לעילא ואגרא דיליה ידיע לאינון דידעין רזין {טז ע"ב} סתימין דמאריהון לא איתכסיא מנהון כל רז הה"ד (דניאל ד ו) וכל רז לא אנם לך:

כליל לון כו' - כולן נכללין בארץ, ונכלל בהאי קרא ד' רגלו המרכבה, חגת"ם: **וכל פיקודא אית כו'** - מפרש האיך הן תליין בשמיה, אמר, **וכל פיקודא כו',** שיש להם סוד למעלה בשם הוי"ה, דכל רזין הן בשם הוי"ה, כידוע[1039]: **ואגרא כו' רזין סתימין** - ר"ל אותן שיודעין סודות התורה, יודעין ג"כ טעמי מצות ושכרן[1040]: **דמאריהון לא אתכסיא כו'** - ר"ל דמאריהון לא כסה מהם כלום, שהקב"ה כסה טעמי מצות ושכר המצות כידוע, מ"מ מהם לא כסה: **הה"ד וכל רז כו'** - ר"ל שרישא דקרא כתיב, די רוח אלהין קדישין בך וכל כו'[1041]:

וכל אות ואות של התורה, והקוץ שלו, והניקוד שלו, והטעמים שלו, יש להם סודות נסתרים למעלה. והמשכילים מכירים@ אותם, שיש בהם כח לעמוד בהיכל המלך, כדוגמא שנאמר בחנניה מישאל ועזריה "ואשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך", בעמידת התפלה, שהיא היכל המלך, כלולה מכל הטעמים והנקודים והאותיות. שאין ידיעה כמו ידיעת הנקודות והטעמים של האותיות, להכיר בהם סגולתא שנאמר בו זַרְקָא מקף ו שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָא.	וכל אות ואות דאורייתא וקוצא דיליה וניקודא דיליה וטעמי דיליה אית לון רזין סתימין לעילא והמשכילים אשתמודען בהון דאית בהון חילא למיקם בהיכלא דמלכא כגוונא דאתמר [עח ע"ג] בחנניה מישאל ועזריה (דניאל א ד)[1042] ואשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך בעמידה דצלותא דאיהי היכל המלך כלילא מכל טעמי וניקודי ואתוון דלית ידיעה כידיעה דניקודי וטעמי דאתוון[1043] לאשתמודעא בהון סגולתא דאיתמר בה זרקא מקף שופר הולך סגולתא:

וכל אות כו' - ג"כ מפרש כנ"ל שתליין בשם יהו"ה: **והמשכילים כו' דאית בהון כו'** - כמו שמפרש והולך, דהיכל המלך כלילא מכולם, והיא היכל לשם הוי"ה, דכלהו תליין בשמיה כנ"ל: **כגוונא דאיתמר כו'** - שנאמר שם (דניאל א ד) משכילים בכל חכמה ויודעי דעת ומביני מדע ואשר כח בהם כו'. חכמה ודעת ובינה והיכל המלך כללא דשם הוי"ה. ואותן שיודעין רזין דטעמים ונקודות ואותיות, שהם מסט' דחכמה ובינה ודעת כמ"ש לעיל (יב ע"ד), שהדעת במקום כתר (ע"ח

[1039] עי' תיקו"ז קב ע"ד: **וכגוונא דא כו',** ואין רשות להשתמש בשמות כי אם בכוונת ההוי"ה מקורו, שהוא ח"ו קצוץ, חטא אדה"ר. ועי' מלואים אות (קיד).HOW MUCH?

[1040] עי'ביאורים ח"א ע"ד הפעולות והמעשים דכל ההנהגה תמיד, ויסד אותם ביסוד וסדר כזה שיאירו בגילויים ע"פ המעשים דהנבראים עצמן, כדי שיבואו על שכרן בתכלית העתיד להאיר באורם אשר הכינו לעצמם, ולהתענג בנועם זיוום דכל גלוייו ושמותיו ית"ש אשר יתגלה להם במעשיהם. היינו, ששכר עולם הבא היא גילוים של המו"ס והוא הוא סודות התורה.

[1041] ז"ל בשלימות: בלטשאצר רב חרטמיא די אנה ידעת די רוח אלהין קדישין בך וכל רז לא אנס לך חזוי חלמי די חזית ופשרה אמר.
ז"ל: רש"י: וכל רז לא אנס לך - וכל סתום לא נאנס ולא נכחד ממך.
@TARGUM

[1042] ז"ל: ילדים אשר אין בהם כל (מאום) מום וטובי מראה ומשכילים בכל חכמה וידעי דעת ומביני מדע ואשר כח בהם לעמד בהיכל המלך וללמדם ספר ולשון כשדים.

[1043] ולמתוון (נוסח רבינו).

שכ"ג פ"ה), אותן יש להם כח לעמוד בהיכל {טז ע"ב} המלך, **דאיהי כו'**: **דלית ידיעה כו'** - ר"ל שאמר אותן נקראו משכילים, ואשר כח לעמוד בהיכל המלך, היודעים טעמי וניקודין ואתוון, ולמה דוקא באלו, אמר **דלית ידיעא כו'**: ***דאתוון** - צ"ל ואתוון: **לאשתמודעא בהון סגולתא** - ר"ל השכינה, שנק' סגולתא מסט' דכתר, דשם סליקו דילה, כמ"ש לעיל (ח ע"ב). ונקראת סגולתא בתלת יודי"ן דטעמים ונקודין ואתוון, דכלילא בג' יודין הללו, כמ"ש לעיל (יב ע"ד). ובסגולתא נרמזו טעמים, שהיא רישא דטעמים, ונקודות בג' נקודין דסגולתא, דמשם סגול דנקודות, ואותיות ג' יודין כמו שמפרש והולך:

וכלם נרמזו בהויות, כדוגמא זה י'י'י' ה'ה' ו'ו'ו' ה'ה', בכל מקום שהם שלש יודי"ן יחד, רומזים לסגולתא, שהיא השכינה, הכלולה מחכמה חסד נצח, "חכמות בחוץ תרונה", ובגללם פרשוה בעלי המשנה (ב"ב כה ע"ב) הרוצה להחכים ידרים, שכל השלשה הם דרומיים.	וכלהו **איתרמיזו** בהוויין **כגוונא דא** יי"י הה"ה וי"ו הה"ה **בכל אתר דאינון** תלת יודין כחדא רמיזין[1044] לסגולתא **דאיהי** שכינתא **כלילא** מן חכמה חסד נצח (משלי א ב) חכמות בחוץ תרונה ובגינייהו אוקמוה מארי מתניתין הרוצה להחכים ידרים דכולהו תלתא אינון דרומים:

וכלהו איתרמיזו בהוויין כו' - הרי כלהו כלילן בשם הוי"ה, כנ"ל: **כגוונא דא כו'** - הן שלשה הויות דמלך מלך ימלוך[1045] הנ"ל (יא ע"ב), והן בע"ס כמו שמפרש והולך, **וכלהו כלילן בשכינתא**: **חכמות בחוץ כו'** - מביא ראיה שכמה חכמות יש, והן בימינא, דחכמה נחית בימינא כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (ד ע"א):

ה'ה' בינה גבורה הוד, וכולם לצפון, ובגללם נאמר (ב"ב כה ע"ב) הרוצה להעשיר יצפין. אשרי הוא מי שמכוין בהם להוריד חכמה ועושר לשכינה, שנאמר בה (קדושת שבת ויו"ט) "קדושה לך ישלשו", שכך היא הסגולה שלהם, להוריד חכמה ועושר לשכינה, אשרי מי שלא נוטל אותו השכר לעצמו, אלא שמלמד הסגולות הללו אל השכינה, שאותן סגולות, הן של בעלה שמוריד אותן אליה.	הה"ה[1046] בינה גבורה הוד וכלהו לצפון ובגינייהו **איתמר** הרוצה להעשיר יצפין זכאה **איהו מאן** דמכוין בהון לנחתא חכמתא ועותרא לשכינתא **דאיתמר** בה קדושה לך ישלשו דהכי **איהו** סגולתא דילהון לנחתא חכמתא ועותרא לשכינתא **זכאה איהו מאן** דלא נטל **איהו** אגרא לגרמיה **אלא** דאוליף סגולות אלין לגבי שכינתא **דאינון** סגולות אלין דבעלה דנחתא לון לגבה:

הה"ה בינה כו' - דיו"ד הוא בימינא, ה' בשמאלא, ו' באמצעיתא, ה' אחרונה בשכינה (תיקו"ז כו ע"א): **הרוצה להעשיר יצפין** - כמ"ש (איוב לז כב) מצפון זהב יאתה: **קדושה לך ישלשו** - ר"ל מסט' דתלת יודין ישלשו, דקדושה בימינא, והיא נקראת קדושה, כמ"ש לעיל (יב ע"א). ומביא ראיה שכל שילושים של הסגולות, הכל לנחתא לה: **דאוליף סגולות כו'** - ר"ל תלת תלת הנ"ל, שכולם הן ג' דסגולתא, והן סגולות לנחתא חכמתא ועותרא כנ"ל: **דאינון סגולות אלין דבעלה כו'** - דהוא כליל מיה"ו כידוע:

ו'ו'ו', כתר תפארת יסוד, משום שכתר הוא יו"ד, שעולה לחשבון כ', ששם ו'. שתי ווי"ם רמוזות באות וא"ו, וכל שלש הווי"ם כלולות בצדיק, ח"י העולמים, שכך עולות שלש ווים, כחשבון שמונה עשרה, וזהו "וברכות לראש צדיק".	וי"ו כתר תפארת יסוד בגין דכתר **איהו** יו"ד דסליק לחושבן כ' דתמן ו' תרין ווין רמיזין באת **וא"ו** וכולהו תלת ווין כלילן בצדיק חי עלמין דהכי סלקין תלת ווין כחושבן ח"י **והאי איהו** (משלי י ו) **וברכות לראש צדיק**:

דכתר איהו יוד כו' - מביא דכתר הוא ו', דכתר הוא כ', כת"ר, והוא מסט' דאות יו"ד, דהוא גימ' כ'. ובאות יו"ד, באמצע אות ו', וז"ש דתמן ו'. וי"ד הנשארין הוא מסט' דו', דכליל יה"ו, והן סגולתא דכליל כח"ב, יה"ו, וג' אותיות הללו הן י"ד, כמ"ש לקמן, **ואיהו יד כו'**: **באת וא"ו** -

---

[1044] צ"ע שזה סגול ולא סגולתא.

[1045] עי' מלואים אות (סה).

[1046] מהגות ממסטרלס, וכן הוא בגימול רבינו, ובמהגות וילנא ליתא הה"ד ומין לו הבנה.

שהוא ת"ת כלול יסוד, גוף וברית כחדא כו' (תיקו"ז מ ע"ב, לקמן ל ע"ג), והם ו' ארוך ו' זעירא[1047], כמ"ש לעיל (טו ע"א). וא' שבאמצע הוא"ו, מפרש לקמן **באמצעיתא א' כו'**: **וברכות לראש צדיק** - מביא ראיה שכולם נחתין בצדיק, אבל[1048] וברכות, הן מסט' דתלת ההין, דברכה משמאלא כידוע[1049]. וסגולה דווין הן יחודא, כמו שמפרש והולך, **ואלין תלת כו'**, והן יב"ק כידוע[1050]:

ושלש הוי"ם הללו סגולתן ליחד את השכינה עם הקדוש ברוך הוא, וזהו לקרב רחוקים, שהם אורחים, שבהם קפצה הארץ ליעקב, שהאות ו' היא דרך, זהו שנאמר "דרך כוכב מיעקב", "דרך הנשר בשמים", קפיצת הדרך, שכינה. שבווי"ם הללו קפצה הדרך לבעלה, והוא "ישיש כגבור לרוץ אורח" אליה, ובגללם נאמר "דרכיה דרכי נועם".	ואלין תלת ווין סגולה דלהון לייחדה שכינתא עם קב"ה והאי איהו לקרב רחוקים דאינון אורחים דבהון קפצה ארעא ליעקב דאת ו' דרך איהו הה"ד (במדבר כד יז) דרך כוכב מיעקב (משלי ל יט) דרך הנשר בשמים קפיצת הדרך שכינתא דבאלין ווין קפצת אורחא לגבי בעלה ואיהו (תהילים יט ו) ישיש כגבור לרוץ אורח לגבה ובגינייהו אתמר (משלי ג יז) דרכיה דרכי נועם:

והאי איהו לקרב רחוקים - כמ"ש (ישעיה נז יט) שלום לרחוק כו', ושלום הוא יסוד כידוע (זהר ח"ג קטו ע"ב), ובו ג' ווין כנ"ל (ח ע"ג$): **דאינון אורחים** - כמו שמפרש והולך ולכך נקראו רחוקים: **קפצה ארעא** - שכינה ליעקב בעלה כמו שמפרש והולך: **דרך כוכב מיעקב** - ר"ל יסוד, שהוא כוכב הששי מכוכבי לכת[1051], שנקרא כוכב, והוא ספרא דחמה[1052] (שבת קנו ע"א), וזהו כוכב מיעקב, שהוא שמש כידוע (זו"ח סה ע"א), והוא דרך, ו' זעירא, וכן דריכת קשת דרך[1053]: **דרך הנשר** - ו' ת"ת: **דרכיה דרכי נועם** - ר"ל, ב' ווין הנ"ל, שהן דרכיה, הן דרכי {טז ע"ג} נועם, מאימא עילאה שנקרא נועם (זהר ח"א פ ע"ב), דהוא נטיל מאימא עילאה ומשקי לאימא תתאה, כמ"ש (בראשית ב י, תיקו"ז יג ע"ב[1054]) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן:

ומצד האות וא"ו מן שם בן שבעים ושתים, עושה שתים עשרה דרכים בים, שעברו ביניהם שנים עשר	ומסטרא {טז ע"ג} דאת וא"ו מן שם בן ע"ב עביד י"ב אורחין בימא דעברו בינייהו י"ב

[1047] עי' מלואים אות (קב).

[1048] פיסוק@.

[1049] עי' מלואים אות (פ). $עי' זו"ח לה ע"א, עי' זהר ח"ב קמג ע"ב שכוס של ברכה בשמאל, ועי' זהר ח"ב קטז ע"א שברכה ימין וקדושה בשמאל.$

[1050] עי' זהר ח"ג רכט ע"א: יב"ק בחושבן אדני במעשה יהו"ה בדבור אה"ה במחשבה. ועי' מלואים אות (פ).

[1051] עי' ס"י (פ"ד מ"ז): שבעה כוכבים בעולם שבתאי צדק מאדים חמה נוגה כוכב לבנה שבעה ימים בשנה שבעת ימי השבוע שבעה שערים בנפש זכר ונקבה שתי עיניים שתי אזנים שני נקבי האף והפה.

[1052] תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנו/א

י גליין אם גניב לא מצלח האי מאן דבכוכב נוגה יהי גבר עתיר וזנאי יהי מאי טעמא משום דאיתילד ביה נורא האי מאן דבכוכב יהי גבר נהיר וחכים משום דספרא דחמה הוא האי מאן דבלבנה יהי גבר סביל מרעין בנאי וסתיר סתיר ובנאי אכיל דלא דיליה ושתי דלא דיליה ורזוהי כסיין אם גנב מצלח האי מאן $$

עי' דברי רבינו בס"י יב ע"ד: לבנת הספיר הוא מלכות ועצם השמים יסוד וכנגדו הוא כוכב החמה שהוא ספרא דחמה.$

יהל אור על הזוהר חלק א דף מא/ב

ואמר בגין דנפקא מאינון נהורין קדמאין: ר"ל נהורא של זה הרוח יצא משני נהורין של רוח' דספיר והן חוור וסומק, לכן יצא גם כן חוור וסומק אלא שנכללו כאן בא' והן נגד ב' כוכבים מז' כוכבי לכת - לבנה נגד לבנה, ספיר נגד כוכב. והוא ספרא דחמה ונקרא שמש כידוע שיסוד נקרא שמש, וז"ש למטה כנהורא דשמשא כו' כמש"ש אי"ה [ובפר' פקודי בהאי היכלא אית רוחא דאקרי כו'. עמש"ש].

[1053] עי' דיברי רבינו בתיקו"ז מז ע"ד: הקשת הוא היסוד וכו' כמו שהקשת דרוכה ע"י החצים, כן הוא דרוך בתוקפיה חי [דהיינו היסוד שהוא כאבר חי. ועי' שם ק ע"ג ד"ה ברא איהו] ע"י טיפין דזרע, ר"ל דז"ש דרך כוכב מיעקב (במדבר כד יז), והוא י', כוכב, אות הברית, שהוא י' דעטרה. וקם שבט הוא היסוד, דהוא קם ע"י הטיפין@.MAYBE IT IS JUST THE LASHON?

[1054] עי' מלואים אותיות (צז), ו-(צח).

שבטים. ששלשה שמות הם בויסע ויבא ויט, והם וה״ו אנ״י וה״ו, וראשי תיבות שלהם וא״ו, הים באמצע.	**שבטין** דתלת שמהן **אינון** בויסע **ויבא** ויט (שמות יד יט–כא)[1055] **ואינון** וה״ו **אנ״י** וה״ו ורישי תיבין דילהון **וא״ו ימא באמצעיתא**:

דאת וא״ו מן כו׳ - ר״ל דג׳ שמות דראשי תיבות[1056] שלהן וא״ו, כמו שמפרש והולך: **י״ב שבטין** - שהם מסטרא דב׳ ווי״ן אלו[1057]: **דתלת שמהן כו׳** - שהן כלל הע״ב שמות, דעד״א נטיל מינייהו, ב׳ שלישים ברא בוכרא (אד״ז רצא ע״א, אד״ר קמא ע״ב[1058]), **בני בכורי ישראל** (שמות ד כב), והיא נוטלת שליש אחר[1059], כמ״ש (ישעיה מ יב) **וכל בשליש עפר הארץ**. והן ב׳ כ״ד לו[1060], כמ״ש (ישעיה נד יב) **ושמתי כ״ד כ״ד שמשותיך**, וכ״ד א׳ לה, כמ״ש (בראשית כד טז) **ותמלא כד״ה כו׳**, ואז היא נקראת על שם בעלה (זהר ח״א מט ע״א), כידוע שהיא טפילה לו. וזהו וה״ו וה״ו, בראשון מ״ח שמות ובשני כ״ד, וכשהיא שוה לבעלה, בסוד שני המאורות הגדולים (בראשית א טז, תיקו״ז ח ע״ב), נוטלת שוה לו החצי, ואז נקראת בשם לעצמה, אני. וזהו אנ״י שבו ל״ו שמות, וזהו דכ״ה[1061] שנקראת כשאין לה אלא כ״ד. וכן יסוד נקרא ד״ך, מסט׳ דכ״ד אלו. וזהו וה״ו השני. ואני, שכינה[1062], כלילא מלו ע״ג יסוד[1063], כמ״ש לעיל (דף עה ח ע״ג) **ישאו נהרות דכים, דנהרות נו״ה, ישאו דכים**, מלכות, מסט׳ דצדיק ד״ך על גבם, ע״ש. וזהו והו אני והו, כללא דע״ב: **ימא באמצעיתא א׳ כו׳** - ר״ל, שהים שבין י״ב ארחין, הוא א׳ של אמצע הוא״ו, **והוא ימא דאורייתא, בינה** (לעיל ח ע״א, תיקו״ז טו ע״ב), שהיא נהרא בעד״א, כמ״ש לקמן **ואיהי זוהר דנהרא בלב כו׳**, שהוא אמצע הוא״ו:

א׳, אלף בינה, ותמצא אותה, ובחוזק של שתי הוי״ם הללו בוקע השמש רקיעים, ועושה בהם שתים עשרה דרכים ברקיע, שנאמר בו ״ואתה תשמע השמים״. וחמש עשרה, י״ה, ואחת עשרה ו״ה, עולה חשבונם שמ״ו, פעל בכ״ח, שעולים לחשבון שמים, למעלה י׳ מיני תהלים שכלולים בעשר אותיות השם המפרש, ועולים למ״ה ועם שמ״ו שס״א (שצ״א).	**א אלף** בינה ותשכח לה ובתוקפא דתרין ווין **אלין** בקע **שמשא** רקיעין ועביד בהון י״ב **אורחין** ברקיע **דאיתמר** ביה (מ״א ח לב) **ואתה** תשמע השמים וחמש סרי י״ה וחד סרי ו״ה סלקין חושבניהון שמ״ו פעל בכ״ח דסלקין לחושבן שמים לעילא י׳ מיני תלים דכלילן בעשר **אתוון** דשמ׳ מפרש וסליקין מ״ה ועם שמ״ו שס״**א** (נ״ל **שצ״א**)[1064]:

אלף בינה - ראיה שא׳ הוא ימא, והוא מאמר הגמ׳ דשבת (קד ע״א)[1065], ור״ל שתלמוד[1066] התורה, אז תשכח לה, וז״ש ותשכח לה, כמ״ש (משלי ב ג-ה)[1067] אם לבינה תקרא כו׳, אז תבין כו׳:

[1055] עי׳ לעיל הערה 185.

[1056] היה כתוב דר״ת.

[1057] עי׳ טעמי המצות (פרשת תצוה): הבה תמים והכוונה כי הבה גי׳ י״ב כי י״ב שבטים נאחזים בגופא דמלכא כי שבטים הם ווי״ן וי״ב ווין הם ע״ב כדאמרן שע״ב הוא בגופא. ועי׳ זהר ח״א רמא ע״א.

[1058] עי׳ ע״ח ש״כ פ״ט, של״ד פ״ב.

[1059] אחד?

[1060] עי׳ דברי רבינו בתיקו״ז טו ע״ב ד״ה **ושמתי כ״ד כ״ד** - ר״ל, צדיק ומלכות, דבגלותא נקראין דך, וז״ש **האי עני כו׳**, ר״ל דך לשון עני.

[1061] @

[1062] עי׳ לעיל הערה 721.

[1063] עי׳ זהר ח״ב רסט ע״א של״ו הם ג״פ י״ב שמאירים ללב, והם הג׳ פעמים נה״י [עי׳ דברי רבינו בתיקו״ז סד ע״א ד״ה שית]. ועי׳ עוד תיקו״ז כד ע״א.

[1064] פעל ככ״ח לסלקין לחושבן שמיס לעילא י׳ מיני תלים לכלילן בעשר אתוון דשמ׳ מפרש וסליקין מ״ה ועם שמ״ו שס״א (נ״ל שצ״א) (נמחק בנוסח בבינו).AMSTER

[1065] ז״ל: אמרי ליה רבנן לרבי יהושע בן לוי אתו דרדקי האידנא לבי מדרשא ואמרו מילי דאפילו בימי יהושע בן נון לא איתמר כוותייהו אל״ף בי״ת אלף בינה גימ״ל דל״ת גמול דלים וכו׳.
ועי׳ דברי רבינו בספד״צ יד ע״ג: אלף הוא חכמה כמ״ש (איוב לא לג (לג לג)) ואאלפך חכמה, וכמ״ש (שבת קד ע״א) אלף בינה, ר״ל חכמה הוא הלימוד, ואח״כ הבן דבר מתוך דבר שהוא בינה. ועי׳ מלואים אות (קטו). עי׳ מלואים אות (כא)??.

[1066] ניקוד שלי.

דאיתמר ביה כו' - ר"ל, עד"א שהוא כליל ב' ווין הנ"ל: **וחמש סרי כו'** - ר"ל, שעד"א הוא שם הויה, כמ"ש (טז ע"א) **עד"א נטיל שמא שלים כו',** וה' פעמין י"ה וה' פעמים ו"ה[1068] גימ' שמים, עם שמא מפרש דמ"ה גימ' שמים, כמו שמפרש והולך, והכל הויה שהוא עד"א: ***פעל בכ"ח כו'** - עד שצ"א. אין שייך לכאן וכן דליג מה עד רנ"ו. וכן **שמא דאיהו י"ו עד וייצר** אין כאן מקומם או שחסר כאן קודם למאמרים אלו:

וזה הוא "ואמרו לי מ"ה שמ"ו", "כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול". דלג מ"ה. מ"ה משמו, נשאר רנ"ו, חסר מ"ד משמים, חשבונו שמו, בו שבועה "כי יום נקם בלב"י", כחשבון ד"ם לקיים בו "כי דם עבדיו יקם". שמ"ו עם דם, שמים חסר אחד למ"ה. ומ"ה אחד בתוספת א' להראות שהכל אחד.	והאי **אי**הו (שמות ג יג) **ואמרו לי מה שמו** (ש"א יב כב) **כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול** דליג (מ"ה מ"ה משמו **אשתא'** רנ"ו[1069] חסר מ"ד משמים חשבונו שמו)[1070] (ונ"**א**[1071] **א'** מן מ"ה **נשאר דם אחד שמו לחשבון שמים**)[1072] **ביה אומאה** (ישעיה סג ד) **כי יום נקם בלב"י** כחושבן ד"ם לקיים ביה (דברים לב מג) **כי דם עבדיו יקום** שמ"ו עם דם שמים חסר חד למ"ה (ומה)[1073] (**נ"א** חד)[1074] **בתוספת א' לאחזאה** דכול**א** חד:

והאי איהו כו' - ר"ל שמו, דהוא הויה: **חסר מ"ד משמים חשבונו שמו** - ר"ל תחסיר מ"ד מתיבת שמים ונשאר שמו, וענינו שהוא אחוריים דאהיה, דנהרא בלבא דעד"א, שהוא דם הלב. וע"י א', בינה, נעשה מ"ה, דשמא מפרש, אד"ם. וע"י דם דאהי"ה, נהרא בתוך הוי"ה, גימ' שמו, נעשה שמים. וזהו שאמר **ביה אומאה** - ר"ל שנשבע בשם אהי"ה, כמ"ש (שמות יז טז) כי יד על כס יה, שהוא בינה: **כי יום נקם בלבי** - בלבי גימ' דם, כמו שמפרש והולך. והוא דם הלב, שמשם הוא נקם באחוריים[1075], דינא. כי בשני חללי דלבא[1076], בשמאלא דם כידוע[1077], אחוריים הנ"ל. ובימינא רוחא, מ"ה דשמא מפרש: **בתוספת א' לאחזאה כו'** - ר"ל אהי"ה והויה, והוא אלף שבתוך הוא"ו דמילוי מ"ה, דשם נהרא אימא, בלבא דעד"א, וזהו (משלי ג יט) כונן שמים בתבונה:

הרי כאן הסוד של שלשה שמות, יה"ו משולשים@PISSUK, ומשם בנים חיים ומזונות. חיים ו"החכמה תחיה בעליה". מזונות "פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון", והיא האם העליונה. בנים, בן י"ה. והוא "יד	**הא הכא רזא דתלת שמהן יה"ו משולשין ומתמן בני חיי ומזוני חיי** (קהלת ז יב) **והחכמה תחיה בעליה מזוני** (תהילים קמה טז) **פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון ואיהו אימא עילאה בני בן יה**[1078] **ואיהו יד רמה** (שמות יד ח) **בינה**

[1067] ז"ל: כי אם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך. אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה. אז תבין יראת יהו"ה ודעת אלהים תמצא.

[1068] כנראה צ"ל י"ה פעמים י"ה וו"ה פעמים ו"ה*##

[1069] לליג מ"ה מ"ה משמו משתא' רנ"ו (נמחק בנוסח רבינו).@AMSTER

ובמקומו למחא "שמא דאיהו י"ו י"ו שית עשר זמנין י"ו ושית עשר זמנין ו"י רמיז לילהון בגמ' {טז ע"ל} ס כגונא דא ס רמיז יוי דא ס איהו ס ויי וייצר".

[1070] נוסח דפ"ח.

[1071] חסר (נוסף בדפ"מ).

[1072] דפ"מ. ונראה שרבינו לא גורסו.

[1073] דפ"ח.

[1074] דפ"מ.

[1075] עי' ע"ח עקודים ב, שכל אחוריים הוא דין, וממילא מקום הנקמה.

[1076] עי' תיקו"ז נה ע"ב: והא תרי בתי לבא אינון למאן פתי מנייהו אלא ההוא דשמאלא דאתמר בה (קהלת י ב) לב כסיל לשמאלו ועליה אתמר (שם ז כו) ומוצא אני מר ממות את האשה לב חכם לימינו דא אשת חיל עטרת בעלה (משלי יב ד) עלה אתמר (שם יח כב) מצא אשה מצא טוב דאיהי יצר הטוב מזליה דבר נש עלה אתמר (יחזקאל מד ל) להניח ברכה אל ביתך (משלי י כב) ברכת ה' היא תעשיר ועלה אתמר (שם ג יח) ראה חיים עם אשה אשר אהבת, ע"כ. ועיי"ש ס ע"א.

[1077] עי' ביאורים ח"א ע ע"ג המחלק בין דם שבלב לדם שבכבד.

[1078] עי' לעיל הערה 59.

רמה", הבינה, שאותיותיה יה"ו. ומן יה"ו (נראה דצ"ל יו"ד) יוצא יהו"ה. ומן ה' יוצא אלהינו. ומן וא"ו, יהו"ה. שהם י"ד אותיות, ורמוזות בקריאת שמע, ששם יהו"ה אלהינו יהו"ה, והכל אחד.	**דאתוון דילה יה"ו** ומן יה"ו[1079] (נר[1080] יו"ד) **נפק** יהו"ה ומן ה' **נפיק אלהינו** ומן **וא**"ו יהו"ה **דאינון** י"ד **אתוון** ורמיזין בק"ש דתמן יהו"ה **אלהינו** יהו"ה **וכלא אחד**:

ואיהו אימא עילאה - כמו שמפרש והולך **ואיהו יד כו'**, וז"ש "לכל חי", דמינה נשמת כל חי כמש"ל (ב ע"ב), והוא פותח את ידיך, גימ' דם, שבו תלוי חיי האדם. ולכך אמרו שהיא נקראת חיי המלך, בסוד נדרים כידוע[1081], וזהו לכל חי רצון, גימ' שמו הנ"ל. ידיך עם רצון, שמים הנ"ל. והיא כלילת ליה כמו שמפרש והולך: **בני בן י"ה** - ר"ל עד"א נקרא {טז ע"ד} בן י"ה של או"א, שנקראין י"ה, כנ"ל (א ע"ג[1082]). ור"ל לכך נקרא אימא עילאה בינה, דכלילת לבן י"ה בגווה כידוע, והוא ראיה שהוא נקרא בן יה, ומניה בני: **ואיהו יד כו'** - חוזר למעלה, על אימא עילאה, שהיא יד רמה[1083], וז"ש פותח את ידיך, ומשם מזוני, ומשביע כו': **דאתוון דילה יה"ו** - ר"ל, דאתוון דילה, בינה, בן י"ה. ובן הוא ו', וזהו יה"ו דכלילת. ומן ג' אותיות אלו יוצאים ג' שמות, ה' אלהינו ה' כמו שמפרש והולך, י"ד אתוון, ולפיכך נקראת יד. והיא יד רמה, שנאמר (שמות יד ח) ובני ישראל יוצאים ביד רמה, שהיא יובלא, דאפיקת ישראל ממצרים. והיא נקראת רמה, מרום. וכן ת"ת נקרא יד רמה, מסט' דילה, שהוא ג"כ כלול ג' אתוון, וכולן הכל מסט' דכתר, דשם רמה על כולם, וזהו י' דכתר כנ"ל (ח ע"ב$): **ומן יוד כו'** - שיוד הוא חכמה, שהוא הויה: **ומן ה' כו'** - יד ה', בינה, דהיא אלהינו כמש"ל, הוא אלהינו בגבהי מרומים[1084]: **ומן וא"ו כו'** - עד"א, הויה: **וכלא אחד** - במלכות כמש"ל, והן יחודא דד' אתוון יהו"ה, או"א זו"נ:

ה'ה'ה', השכינה התחתונה, שלמות של שלשה יה"ו יה"ו יה"ו, שרמיזתם אהי"ה אהי"ה אהי"ה, שנאמר למשה. הרמז שלהם בפסוק הזה "ויאמר אלהים אל משה אהי"ה אשר אהי"ה" "ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם". השם שהוא י"ו י"ו, שש עשרה פעמים י"ו, ושש עשרה פעמים ו"י, הרמז שלהם באות א', כדוגמא זה א', רומז יוי, זהו א, ויי, וייצר.	ה'ה"ה **שכינתא תתאה שלימו דתלת** יה"ו יה"ו יה"ו דרמיזו דילהון **אהי"ה אהי"ה אהי"ה דאתאמר** למשה רמיזו דילהון בקרא **דא** (שמות ג יד–טו) **ויאמר אלהים אל משה אהי"ה אשר אהי"ה ויאמר כה תאמר אל בני ישראל אהי"ה שלחני אליכם שמא דאיהו** י"ו י"ו **שית עשר** זמנין י"ו **ושית עשר** זמנין ו"י **רמיז דילהון באת** {טז ע"ד} **א כגונא דא א** רמיז **יוי דא איהו א ויי וייצר**[1085]:
	(חסר כאן):

הה"ה כו' - כמש"ל (דף עג ד ע"ב) **אינון משולשין בעד"א כג"ד חכמה חסד כו' ומלכות כו' ורביעין לון שהיא רביעית לכל תלת רביעית לתלת עילאין[1086]**, כידוע בסוד איומה כנדגלות (שיה"ש ו י, זהר ח"ב קכו ע"ב) ד' אותיות אדני כמש"ל **רביעאה לתלת אמצעין ברה כחמה[1087]**, ששם היא שוה לבעלה, **שני** מאורות הגדולים (בראשית א טז, תיקו"ז ח ע"ב), **ישאו** נהרות דכים, כמש"ל **רביעאה לתלת**

[1079] נמחק בדפ"מ ונוסח לבינו, ובמקומו גורס 'יו"ד'.

[1080] פי' נרמה.

[1081] עי' מלואים אות (קטז).

[1082] עי' לעיל הערה 59.

[1083] עי' תיקו"ז י ע"ב: יד יהו"ה מימינא דאתמר בה וירא ישראל את היד הגדולה (שם יד לא) מסטרא דחסד יד רמה מסטרא דתפארת דאתמר בה ובני ישראל יוצאים ביד רמה (שם ח) יד חזקה (דברים ז יט) באמצעיתא דאיהי יד יהו"ה הויה (שמות ט ג) למהוי רחמי מכל סטרא דינא כבוש באמצעיתא יד רמה עלה אתמר והיה ה' למלך על כל הארץ (זכריה יד ט) ותלת זמנין י"ד אינון מ"ב אזכרות דתפלין דיד ותפלין דרישא.

[1084] עי' לעיל יד ע"א.

[1085] שמא למיהו י"ו י"ו שית עשר זמנין י"ו ושית עשר זמנין ו"י רמיז דילהון כמה א כגונא דא א רמיז יוי דא איהו א ויי וייצר (נמחק בנוסח לבינו).

[1086] עד היכן מודגש?$

[1087] עד היכן מודגש?$

בתראין[1088], ששם היא, את המאור הקטן, יפה כלבנה (שיה"ש ו י): **שמא דאיהו י"ו כו'** - שייך לעיל שאמר **דליג מ"ה מ"ה משמו אשתאר רנ"ו**, ור"ל שרנ"ו הוא סוד הקץ, רנו ליעקב (ירמיה לא ו), שמחה כידוע[1089], והוא בדילוג, ב' פעמין מ"ה משמו, כמ"ש (שיה"ש ב ח) מ"דלג על ה"הרים מ"קפץ על ה"גבעות, ר"ת ב' פעמין מ"ה, כמ"ש בתיקו"ז (ז ע"א). **ונשאר** רנ"ו, והוא י"ו פעמים י"ו, והוא רמיז באות א'[1090], י"ו למעלה י"ו למטה, והוא א' של בינה, שמינה נעשה אדם בא', וזהו וייצר, ויי דאלף, ביה צייר בינה, שהיא צייר בצרי[1091], כידוע את האדם, דם, עם אלף[1092]:

ועוד "והמשכילים יזהירו@", אלו ששים רבוא בעלי המשנה שלמעלה, ואלו ששים רבוא בעלי המשנה	ועוד והמשכילים יזהירו (דניאל יב ג) **אלין** ס' **רבוא מארי מתני' דלעילא**[1093] **ואלין ששים**

[1088] עד היכן מודגש?$

[1089] עי' ביאור רבינו על ס"י יט ע"א: שחוק באדר (אסתר ח יז) משתה ושמחה ליהודים כו' וכן הגאולה באלף הששי, שבו (תענית לא ע"א) עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים כו'.

[1090] כזה: א עי' לעיל יב ע"ד: מיין עלאי כגונא דא א מיין נוקבין כגוונא דא א רקיע דאמצעיתא, ועי' ע"ח אח"ף ה.

[1091] בניקוד צירי, עי' תיקו"ז קנא ע"א: ותרין נקודין אתגליאו באימא (בכתרא עלאה סתימין אינון) ואתעבידו צרי ●● עלייהו אתמר (בראשית ב ז) וייצר ה' (ישעיה כו ד) כי ב"ה יהו"ה צור עולמים צייר תרין עלמין עלמא דין ועלמא דאתי.
תרגום: ושתי נקודות נגלו באמא, בכתר העליון הן סתומות, ונעשו צרי ●●, עליהם נאמר "וייצר ה'", "כי ביה ה' צור עולמים", צייר שני עולמות, העולם הזה והעולם הבא.
בהגר"א: *ותרין נקודין אלין אתגליאו באימא ואתעבידו צירי כו' - כצ"ל, כמ"ש בפנים, דבחכמה הפתח, ו', דביניהם סותם בפניהם, וכאן אתגליאו, כמו בבטן המלאה, שניכרין התעברות מתאומים. ואמר **עלייהו אתמר וייצר,** ר"ל בב' יודין, וייצר, הוא לשון צירי. ואמר **כי ביה כו'** - שהן זו"נ, וע"ל ריש תיקון כ"א (נדצ"ל תיקון כב עא ע"א) ומש"ש.

[1092] עי' שעה"כ פד ע"ג: ולסיבה זו היו המצריים שופכים דמים של בני ישראל כמו שאמר הכתוב (שמות א טז) אם בן הוא והמיתן אותו. והענין הוא, כי הנה נודע כי ז"א הוא הויה דמילוי אלפין, ובחי' אות אלף שבמילוי אות וא"ו היא בחי' אימא עילאה כנז' בתיק' דאות א' מורה ע"ש אהיה שהוא בבינה. ונמצא כי א' זו הוא שם אהיה היא אימא עילאה המתפשטת תוך ז"א להחיותו. ונודע כי כל בחי' עליונה ברדתה למטה להתלבש תוך בחי' תחתונה פנימיותה נשאר למעלה וחיצוניותה שהיא האחוריים שלה יורד ומתלבש למטה. ונמצא שם אהי"ה הזה היורד ומתפשט תוך ז"א להחיותו, הנה הוא ריבועו העולה בגימ' מ"ד כמנין ד"ם. ובהתפשטותו בתוכו נעשה ממנו בחי' ד"ם האדם, שהוא ז"א, הויה דמ"ה כמנין אד"ם. ובתחילה היו המצריים שואבים ולוקחים הדם הזה לפי שלא היה מתפשט ויורד ונבלע תוך איברי ז"א, ונשאר ז"א הנקרא אדם בלתי דם, ולכן היו המצריים שופכין דם של ישראל. והנה כשנגאלו ישראל ממצרים ירדו אלו החסדים שבדעת דז"א ונתפשטו בו"ק כנודע, ונבלע דמו בתוך הורידין שלו, ובזה אין מקום אל החיצונים להתאחז בדם ההוא.
והנה התפשטות הוא בהמשך מ"ט ימים דספירת העומר, והוא כי הנה עשרה שמות הם של אהיה, וכולם בסוד דם כנ"ל בדרוש שקדם לזה. והנה בהיותם פשוטים יש בהם מ' אותיות, והעשרה שמות עצמן הם ן' יום. וזהו הפי' הנכון עוד יש לפרש פירוש ב', והוא כי הנה כל שם של אחוריים הנז' יש בו עשר אותיות כזה: א אה אהי אהי"ה, ואם תחבר כללות עשרה אותיות אלו עם מ' אותיות שבי' שמות הנז' הם ן', ואלו הם מספר ן' יום שבין פסח לעצרת, ובכל יום נתקנה אות א' מן הנז'. ובהשלם תיקונם, אז הוא חג העצרת, ויש בו בחינת זווג עליון.
ונחזור לענין א', כי כמו שהם עשרה דמים, כן בז"א יש עשרה שמות מ"ה כנגד עשרה הדמים אשר בדעת. גם טעם אחר כי ז"א הוא י"ס, וכל ספי' היא הוי"ה א' דמ"ה, ונמצא כי העשר דמים הנז' שהם עשר שמות אהי"ה בריבועם הם מתלבשים ומתפשטים תוך עשר שמות מ"ה שהם כללות ז"א. ובתחילה שהיה ז"א בלתי הדם הנז', כי היה חסר ממנו אותה האלף שבמילוי וא"ו דמ"ה, וממ"ה נהפך ונעשה דם, ואז נתקיים דמים בדמים נגעו (הושע ד ב)[1092], כי בהיותם מרוחקים זה מזה הם דם למעלה ודם למטה, ובכן יש שפיכות דמים, כי הם נשפכים לחוץ ואינם מתחברים דם בדם. אבל בהתלבש דם העליון בתוך ז"א ומתפשט בתוכו ונבלע הדם בתוכו, אז נעשה אדם. וז"ס מ"ש במסכת חולין (מז ע"ב) על ר' נתן הבבלי שאמר לאותה האשה, המתיני למול את בניך עד שיבלע דמו בו. ואז נשלמים עשרה שמות דמ"ה שבז"א ונעשין בחי' מ"ה מ"ה, וז"ס (יחזקאל טז ו) ואומר לך בדמיך חיי, כי ממש ע"י דמיך הנז' תחיי. כי בעודם למעלה היה גלות הנמשל אל המות, ועתה בהתפשט דמיך למטה בגופך תחיי.
HOW MUCH

[1093] עי' לעיל ו סע"ג בענין ס' ריבוא מרכבות דלעילא.

שלמטה, ואלו ששים רבוא של מלאכים, ואלו ששים רבוא של כוכבים, כולם יזהירו כאותו שנאמר (ב״ב עה ע״א) פני משה כפני חמה. כולם יזהירו בחבור הזה, בו יזהירו בדבורו, כולם יזהירו בכתיבתו בספר הזה כזהר הרקיע. ועל שמו נקרא ספר הזהר בדמות של העמוד האמצעי, שהוא ספר, שהזהר שלו מהאם העליונה, שהיא זוהר, ובו בארו חכמים, איזהו חכם המבין דבר מתוך דבר (חגיגה יד ע״א), והוא הזהר שמאיר בלב הרועה הנאמן, זוהר בל״ב אלהים של מעשה בראשית.	**רבוא מארי מתני׳ דלתתא ואלין ששים רבוא דמלאכין ואלין ששים רבוא כוכביא כלהו יזהירו כההוא דאיתמר פני משה כפני חמה כלהו יזהירו בחיבורא דא ביה יזהירו במילוליה כלהו יזהירו בכתיבתי׳ בהאי ספרא כזוהר הרקיע ועל שמיה אתקרי ספר הזוהר בדיוקנא דעמודא דאמצעיתא דאיהו ספר דזוהר דיליה מאימא עילאה דאיהי זוהר ובה אוקמוה רבנן[1094] איזהו חכם המבין דבר מתוך דבר ואיהו זוהר דנהרא בלב דרעיא מהימנא[1095] זהרא בל״ב אלהים דעובדא דבראשית:**

אלין ס׳ רבוא - מסט׳ דעד״א, ו״ק, ספר הזוהר[1096], כמו שמפרש והולך: **ואלין כו׳** - חשיב ד׳ פעמין ס׳ ריבוא מד׳ עולמות אבי״ע, תרין מתיבתות[1097] באצילות ובריאה, ומלאכים וכוכבים ביצירה עשייה[1098]: **כההוא כו׳** - וז״ש כזוהר הרקיע: **ביה יזהירו** - ר״ל ע״י[1099], כידוע שכולם נהרין מניה, ככוכבים מחמה[1100] כמש״ל, וזהו (דניאל יב ג)[1101] ומצדיקי הרבים כו׳: **דאיהו ספר** - כמ״ש (ר״ה טז ע״ב)[1102] שלשה ספרים כו׳, וכמ״ש (שמות לב לב) מחני נא מספרך, דרגא דמשה: **ובה אוקמוה כו׳** - ר״ל דלכך נקראת זוהר דחכמתא, שאיזהו חכם כו׳[1103] מבין בבינה: **בלב דר״מ** - ולכן אמרו (תיקו״ז יט ע״א)[1104] בינה לבא: **בל״ב אלהים** - ידוע שהן בבינה[1105]:

והעמוד האמצעי נקרא עליון על ששת הרקיעים, שלשה מכאן ושלשה מכאן, והוא באמצע, רביעי לכל	**ועמודא דאמצעיתא אתקרי עילאה על שית רקיעין תלת מכאן ותלת מכאן ואיהי באמצעיתא רביעאה לכל תלת[1106] ושביעאה**

[1094] עי׳ לעיל הערה 449.

[1095] עי׳ לעיל הערה 316.

[1096] עי׳ מילואים אות (מה) על ענין שם הספר הזהר.

[1097] עי׳ לעיל הערה 73.

[1098] נדצ״ל ועשייה.

[1099] על ידו או על ידיהם*##, עי׳ לקמן יז ע״ב ד״ה דאיהו קאים, שרק מאיר הזהר מהרקיע ולא עצם הרקיע.

[1100] עי׳ תיקו״ז צב ע״ב: כל נביאיא קדם משה כגון סיהרא וכוכביא קדם שמשא דלא אית לון נהורא אלא משמשא.

[1101] ז״ל: והמשכילים יזהירו@ כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. ועי׳ מלואים אות (קיז).

[1102] עי׳ לעיל הערה 557.

[1103] נוסח$

[1104] ז״ל: חכמה מוחא איהו מחשבא מלגאו בינה לבא ובה הלב מבין ועל אלין תרין כתיב (דברים כט כח) הנסתרות לה׳ אלהינו. ועי׳ דברי רבינו קלח ע״ג שזה בינה שבחכמה.

[1105] עי׳ לעיל ה רע״ב. ועי׳ לקמן הערה 852.

[1106] עי׳ תיקו״ז ה ע״א, ועי׳ פת״ש נקודות טז וז״ל, נוקבא יש לה ג׳ שרשים ומקומות אשר היא דבוקה בז״א, הא׳ בעטרת היסוד, הב׳ בטבור, הג׳ בפה, והענין, כי עיקר יציאתה הוא במקום שיש נקב, שלכך נקראת נקבה כנודע, שבהיותה נקודה לבד היא בעטרת היסוד, וכשהיא פרצוף עד החזה למטה, כתרה במקום פה הטבור, ובהתגדלה לגמרי כתרה נגד הפה יסוד אימא שבדעת דז״א, בסוד כלת משה, עכ״ל.

עי׳ בביאור רבינו על ס״י (פ״א מ״א אופן ג) וז״ל, שֵׁם י״ב היא בדעת ששרשו בכתר, ע״כ. ועי׳ בלש״ו ביאורים ח״א נה ע״ג, שמקשה מתפילת ר׳ נחוניא בן הקנה ששֵׁם י״ב הוא ביסוד, ואילו כאן כתוב שהוא תופס את כל הקומה. ומתרץ הלש״ו שכל העד״א אחד הוא. והנה ראיה לדבריו מדברי רבינו על תיקו״ז פא ע״א ד״ה ביה איהו וז״ל, והכל אחד כשזה נפתח זה נפתח ודעת ויסוד הוא א׳, עכ״ל [עי׳ עוד בלש״ו כללים ח״א סט ע״א וז״ל, ת״ת ויסוד אשר שניהם הם בקו האמצעי ואין יתרון ומעלה מזה על זה אלא רק מה שיצאו בב׳ יציאות ונבחנו לשניים שהרי הם שני ספירות

השלשה, ושביעי לכל הששה. ועליו נאמר "ויקרא אלהים לרקיע שמים", כולל אש ומים, מה שלא קרא כך לשאר הרקיעים, אלא לו ממש, והרועה הנאמן בדיוקנו.	לכל שית ועליה **אתמר** (בראשית א ח) **ויקרא אלהים לרקיע שמים כליל אש** ומים מה **דלא קרא** הכי לשאר רקיעים **אלא** ליה ממש **ורעיא מהימנא**[1107] בדיוקניה[1108]:

ועד"א כו' - מפ' הרקיע[1109], דז' רקיעין הן ז"ס, ומה סיים קרא רקיע[1110] בעד"א, לכן אמר שהוא עילאה, כמש"ל (ח ע"ג) נשאו נהרות ה', ת"ת על גבי[1111] חו"ג: **ואיהו באמצעיתא** - כמו חמה באמצע שבעה כוכבי לכת[1112]: **כליל אש ומים** - כמש"ל (ג סע"ד[1113]) כליל ימינא ושמאלא: **מה דלא קרא הכי כו'** - ר"ל שבו נאמר, ויקרא אלהים, בינה, דביה נהרא, וע"י נעשה שמים כנ"ל (טז ע"ד ד"ה חסר מ"ד$), וזהו ויקרא כו' שמים:

פתח ואמר, רבון העולמים, יהי רצונך להכליל עליונים ותחתונים בספר הזה, ולהמציא כל אחד ואחד בו, בין בכתיבה בין בדבור, בכח של שמך יהו"ה, ובכל ההויות שמאירות ממנו, ובכל השמות והכנויים שלו, שכולם יזהירו ממנו, יהיו כל העליונים והתחתונים, שנזכרו בחבור הזה, זוהרים משמך ומההויות שלו, כזהר שמאיר ברקיע. ותן רשות לכל מי שאזכיר בספר הזה, בכח של שמך להזדמן מיד בו, כהרף עין, לגלות בו כל אחד ואחד דברים נכבדים וסודות גנוזים לפני השכינה, שהיא יחידה בגלות, להאיר משמך בחבור הזה, ולהתחבר עמך בחבור הזה, להתקשר בו אליך, בכמה קשוטים, לקיים בו "וראיתיה לזכור ברית עולם".	פתח **ואמר** רבון העולמים **יהי רעוא** דילך **לאכללא** עילאין ותתאין **בספרא דא ולאשתכחא** כל חד וחד ביה בין בכתיבה בין **בדיבורא בחילא** [עח ע"ד] דשמך יהו"ה ובכל הוויין דנהרין מניה ובכל שמהן וכינויין דיליה דכולהו יזהירו מניה הכי יהון כלהון עילאין ותתאין דאדכרון **בהאי חיבורא** זהירין משמך ומהוויין דיליה כזוהר דנהיר ברקיעא והב רשו לכל מאן דאדכיר **בספרא דא בחילא** דשמך **לאזדמנא** מיד ביה כהרף עין **לגלאה** ביה כל חד וחד מילין יקירין ורזין גניזין קמי שכינתא דאיהי יחידה **בגלותא לאנהרא** משמך **בהאי חיבורא ולאתחברא** עמך **בהאי חיבורא** {יז ע"א} **לאתקשרא** ביה לגבך בכמה קישוטין לקיים בה (בראשית ט טז) **וראיתיה לזכור ברית עולם**:

דכלהו יזהירו מיניה - ר"ל משם הויה: **הכי יהון כו'** - והכל ע"י רע"מ, מארי דחיבורא, שבו נהרא שם הויה בדיוקנא דעד"א: {יז ע"א}

קם הרועה הנאמן על רגליו ואמר, רועים קדושים, אברהם יצחק ויעקב ואדם הראשון ואהרן ודוד ושלמה, למה אתם ישנים, ת@התעוררו כלפי השכינה, שנאמר בה "אני ישנה" בגלות, באלו שעוברים על שלש	קם **רעיא מהימנא**[1114] על רגלוי **ואמר** רעיין קדישין[1115] **אברהם יצחק ויעקב ואדם קדמאה ואהרן** ודוד ושלמה **ואתון** דמיכין **איתערו** לגבי **שכינתא דאתמר בה** (שיה"ש ה ב) **אני ישנה בגלותא באלין** דעברין על שס"ה פיקודין

מיוחדים, ע"כ]. לפי כל הנ"ל יתבארו בטוטו"ד עומק דברי רבינו בס"י, שאין כוונתו לספירת דעת בפרט, אלא לכללות כל העד"א הבנוי מכתר דעת ת"ת ויסוד כאחד.

[1107] עי' לעיל הערה 316

[1108] כמהלכות ויכנס מיתת בלווקניה, מכל הנ"ל הוא ממהלכות למסטלס.

[1109] מפרש הרקיע בה' הידיעה.$

[1110] איזה פסוק.

[1111] גב? היה ר"ת

[1112] עי' לעיל הערה 1051.

[1113] עיי"ש גרסתו.@

[1114] עי' לעיל הערה 316.

[1115] עי' תיקו"ז (לז ע"א): כלהו רועים ומשה. בהגר"א: ז' רועים הידועים, שהן כלל האברים דמשתקיין מן המוח והטפה.
מהפסוק במיכה (ה ד). ועי' סוכה נב ע"ב: מאן נינהו שבעה רועים, דוד באמצע, אדם שת ומתושלח מימינו, אברהם יעקב ומשה בשמאלו.@ENOUGH

מאות ששים וחמש מצוות, כחשבון ישנ"ה, שהרי חיות רעות ודובים באים לאכול את צאנו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר בהם "ואתן צאני צאן מרעיתי", שכעת הגיע זמן, שנאמר בהם "ויאכלו את ישראל בכל פה", שהרי בכל דור ודור אתם סובלים כמה דחקים בשבילם, בדרך נסתר, ובכח של השם יהו"ה, ובכל ההויות שלו, ובכל הכנויים הקדושים והטהורים שלו. ת@יתעוררו עמכם ששים רבוא בעלי המשנה, ששים רבוא מלאכים עליונים ותחתונים, וששים רבוא נביאים, שכלם יהיו מלמדים זכות על ישראל, להצילם מן החיות הרעות הללו. שימחול להם את כל חטאיהם, ולגאול אותם, ולקיים בהם "מדלג על ההרים", שהם הקצים. "אל תתנו דומי לו", עד שיתעורר אליהם הקדוש ברוך הוא ברחמים	כחושבן ישנ"ה דהא חיון בישין ודובין קא אתיין למיכל עאנא דקב"ה דאתמר בהון (יחזקאל לד לא) **ואתנה צאני צאן מרעיתי דכען מטא זימנא דאתמר בהון** (ישעיה ט יא) **ויאכלו את ישראל בכל פה דהא בכל דרא ודרא אתון סבלין כמה דחקין בגינייהו באורח נסתר ובחילא דשם יהו"ה ובכל הוויין דיליה ובכל כינויין קדישין ודכיין דיליה יתערון עמכון ס' רבוא מארי מתניתין ס' רבוא דמלאכין עילאין ותתאין וס' רבוא נביאים למהוי כולהון אולפין זכו על ישראל לשיזבא לון מאלין חיון בישין למהוי מחיל להון כל חוביהון ולמפרק לון ולקיים בהון** (שה"ש ב ח) מדלג על ההרים דאינון קצים **אל תתנו דומי' לו** (ישעיה סב ז) **עד יערה לגבייהו** קב"ה ברחמי:

רעיין קדישין - שהן עם רע"מ שבעה רועין, ז' ספירות, ואדם חכמה על גביהם:

קום אליהו, שאתה מדלג את העולם בארבע טיסות, להמצא עם כל אחד ואחד מישראל שמקיימים אות ברית מילה, בכח השם יהו"ה, וכל ההויות והכינויים שלו, אל תתעכב ליטול רשות מהקדוש ברוך הוא לרדת לשמור את הכלי, ותתעטר בכל השמות של הקדוש ברוך הוא להגן בהם עליהם, ולרדת בחיבור הזה לגלות בו סודות נסתרים לפני השכינה, להאיר לה בסוד התורה, שהוא כחשבון ר"ז, שבו "והמשכלים יזהירו כזוהר הרקיע". כזוהר, שבו כ"ו ר"ז. כ"ה אותיות היחוד, ובו ז"ו, שהוא אחד.	קום **אליהו דאנת דליג עלמא בארבע טסין**[1116] **לאשתכחא** בכל חד וחד מישראל **דמקיימין אות ברית מילה בחילא דשמא** דיהו"ה וכל הוויין וכנויין דיליה **לא** תתעכב **לנטלא** רשו מקב"ה **לנחתא לנטרא מאנא**[1117] **ותתעטר בכל שמהן** {יז ע"ב} דקב"ה **לאגנא** בהון עלייהו **ולנחתא בהאי חבורא לגלאה** ביה רזין טמירין קמי **שכינתא לאנהרא** לה **ברזא דאורייתא דאיהו אור כחושבן** ר"ז דביה **והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע** (דניאל יב ג) **כזוהר דביה** כ"ו ר"ז כ"ה **אתוון דיחודא** וביה ז"ו **דאיהו אחד**:

בארבע טסין - בשמא דהויה, ד' אותיות: **דמקיימין כו' שהוא שמא דהויה** - כמ"ש (תיקו"ז ג ע"א) מילה ר"ת מי יעלה לנו השמימה וס"ת יהו"ה: ***מאנא צ"ל עאנא: דביה כ"ו כו'** - ר"ל כל ד' מדרגות של שם הוי"ה: רז, הוא אור כנ"ל (ה ע"ג), מימינא, כידוע אור וחשך (תיקו"ז פג ע"א[1118]). כ"ה, משמאלא בינה (זהר ח"ג קנג ע"ב). כ"ו, הוא שם הויה עד"א. **זו אחד**, שכינה כמ"ש לעיל (טז ע"ד ד"ה וכלא PERL תיקו"ז צד ע"ב):

ויקומו עמך המנורה הקדושה וששת חבריו, שנשכחו בראשונה בזהר הזה, לחדש בו דברים	ויקומון עמך **בוצינא קדישא** ושית חבריו[1119] **דאתנשו**[1120]$ בקדמיתא **בהאי** זוהר **לחדשא**

[1116] עי' ברכות ד ע"ב: תנא: מיכאל באחת, גבריאל בשתים, אליהו בארבע, ומלאך המות בשמנה, ובשעת המגפה באחת. פי' רש"י: באחת - בפריחה אחת. עי' מלואים אות (קיח).

[1117] עמנא (נוסח רבינו).

[1118] עיי"ש בדברי רבינו שזה גרסתו, ולא הגרסא שלפנינו.@

[1119] עי' אד"ר שהתחיל עם רשב"י וט' תלמידים [רבי אלעזר בריה ור' אבא ור' יהודה ורבי יוסי בר יעקב ור' יצחק ור' חזקיה בר רב ור' חייא ור' יוסי ור' ייסא (קכז ע"ב)], וג' מתו [ר' יוסי בר' יעקב ור' חזקיה ור' ייסא (קמד ע"א)].

[1120] למתכנתו (נוסח רבינו).

כבראשונה, שעליהם השכינה מאירה משבעה רקיעים, ובהם מאירה משבע ארצות, שאמר עליהם דוד "אתהלך לפני ה' בארצות החיים".	ביה מלין כד בקדמיתא דעלייהו שכינתא נהרא משבעה רקיעין ובהון נהרא בשבעה ארעין דאמר עלייהו דוד (תהלים קטז ט) אתהלך לפני ה' בארצות החיים:

***דאתנשו** - צ"ל דאתכנשו: **בקדמיתא** - כמ"ש בזוהר פנחס (רטו ע"ב$PERL)[1121] **ובחיבורא קדמאה כו'**: **דעלייהו כו'** - שעליהן נהרא מז' רקיעין של עד"א שעליה, והוא ע"י ספר הזוהר, זוהר הרקיע, ובהון נהרא מסט' דילה:

	[קום ר"ש אפתח מלין כו' והמשכילים כו' כמ"ש בריש התיקונים כ"ה בד"א][1122]:
"והמשכלים יזהירו". והמשכילים להוציא@ת האותיות שנמשחו בשמן, הראש והגוף והשולים@ של זנבות, ההרים יושבים כגוף בלי רוח הנפש, בהשכל דגושה ורפויה, לפעמים כנגד הרוח, הרוח נקודות שמתחמות בתחומיהן להחיות הגוף, ולהעמידו על רגליו, להניע@ בדרך, ולא יודעים ללכת לימין ולשמאל לפנים ולאחור.	והמשכילים יזהירו (דניאל יב ג) והמשכילים לאפיקו דאתוון דאתמשח במשחתא רישא וגופא ושולי דזנבי טוריהון יתבי כגופא בלא רוחא נפשא בסכלתנו דגשא ורפיא זמינין לקבלא רוחא רוחא נקודי דאתתחמן בתחומיהון לאחיא גופא ולמיקם ליה על רגלוי לאענאה באורחא ולא ידעי למיהך לימינא ולשמאלא לקמא ולאחורא:

והמשכילים יזהירו לאפיקו כו' - כמש"ל (כו ע"ד) **משכילים אלין אתוון דאורייתא יזהירו אלין נקודין כו',** ע"ש כל המאמר, ובפ' בראשית (דף טו ע"ב)[1123] **והמשכילים יזהירו כגוונא כו',** ע"ש, וז"ש **והמשכילים לאפיקו דאתוון**[1124] כו': **דאתמשח במשחתא רישא וגופא כו'** - ר"ל, שהן באורח שכל, שהכל במדה[1125], גוף אותיות, וראשיהון למעלה, שהן הקוצין ותגין, כמו י' של שם, רישא וגזעא ושבילא[1126], שהוא[1127] הפלא, ועל שמו נקראו (ס"י פ"א מ"א) נתיבות פליאות חכמה, וזנביהון למטה, שולי האותיות, עוקציהון שלמטה: **יתבי כגופא בלא רוחא** - כנ"ל, האותיות הן גוף בלא רוח, שאין יכולין לנענע בלא נקודות, כמו גוף בלא רוח, כמ"ש בזו"ח שיה"ש (נז ע"ד)[1128] **דאתוון כולהו רשימין ברזא כו',** ר"ל שנקרא סוד כמ"ש (שם נח ע"א)[1129] **בשעתא דנפקי אתוון מגו עלמא דאתי** כו', **ואקרון גופי תורה,** שהן גוף כנ"ל: **נקודין אינון נפקין כו' -**

[1121] עי' מלואים אות .

רטו ע"א: קום אנת רבי יוסי הגלילי ואימא דהא מלין שפירין [קאמרת] (דאמרת) בחבורה קדמאה (דאמרת) דקשת לא אתיא אלא לאגנא על עלמא למלכא דבכל זמנא דבריה חב ומלכא חזי למטרוניתא סליק רוגזא דבריה דכתיב (בראשית ט טז) וראיתיה לזכור ברית עולם [וע"ד לא אתחזי קשת אלא לאגנא על עלמא] ולא אתגלייא אלא בלבוש יקר דמלכו:

רכג ע"ב: רבי שמעון איהו כאילנא ור' אלעזר בריה וחברוי דאינון חמשה דאדכרנא כענפין דאילנא רברבין דדמיין לדרועין ושוקין.$

עי' זהר ח"ג רלה ע"ב: [וכד] (וחד) נחית יהו"ה ללבא לגבי אד"ני מתחברין דינא ברחמי בלבא דאיהו יאהדונהי וכד סליק אדני לפומא אדני שפתי תפתח (תהלים נא יז) לקבלא [יהו"ה] בפומא לאתחברא תמן תרין שמהן בחבורא חדא יאהדונהי כגוונא דמתחברא[ן] [בלבא] ובגין דא אוקמוה מארי מתניתין מי שאין תוכו כברו אל יכנס לבית המדרש אי לית לון פומא ולבא שוין [ובחבורא קדמאה] פתח רעיא מהימנא ואמר ווי לון לבני נשא דאינון אטימין לבא סתימין עיינין דלא ידעין אברים דגופיהון על מה אינון מתתקנין דהא קב"ה תלת חי(י)לין כלילן ביה (י)חד הבל דאיהו להב אש דנפיק מן לבא ואתפלג לז' הבלים דאמר קהלת.

תרגום: $

[1122] נוסח$

[1123] עי' מלואים אות (קיט).

[1124] דהיינו לגלות הגוף.

[1125] עי' מאמר קו המדה לקמן יט ע"א.

[1126] עי' מלואים אות (קכ).

[1127] דהיינו הקוץ למעלה.

[1128] עי' מלואים אות (קכא).

[1129] עי' מלואים אות (קכב).

שהרוח בא מחכמה אל ז"א, ונפש מבינה אל מלכות, עיין בתיקונים תיקון ה (כב ע"א) **טעמי אינון מכתרא כו'**[1130], ע"ש. **בשעתא דאיתברי אדם אתוון כולהו אתבריאו כו' בשעתא דאתנשיב כו' בשעתא דאתתקן בסוכלתנו**[1131] **כו'** - והוא נשמה כידוע. ושם (עד ע"א) **בשעת' דנפקי אתוון מגו רזא עילאה כו',** עד סוף המאמר: **נפשא בסוכלתנו דגשא ורפיא זמינין לקבלא רוחא** - ר"ל דגש ורפה[1132] של האותיות, הן נפש של האותיות, שאז זמינין לקבלא רוחא, כמו גוף שקודם צריך לנפש הטבעית, שהיא נפש הצומחת, ואז זמין לקבל רוח. ועדיין אינו יכול לנענע, עד בא הרוח. כן הוא כאן, ובלא דגש ורפה, אין יכולים לקבל הנקודות, כי אין האות שלם, ואינו בשלימות בלא דגש ורפה. וז"ש (תיקו"ז כב ע"א) **והחיות רצוא ושוב בדגש ורפה,** שהוא הדם שרץ בגידין ודופקין, שבה הנפש, כמו שכתוב (ויקרא יז יא) כי הדם הוא הנפש. ודע כי בכל האות, אפילו שאינו מבג"ד כפר"ת, הוא בדגש או ברפה, כי בלתי זה אין אות, וכן הוא בספרים הקדמונים, בכל אות דגש בין דגש חזק בין דגש קל, וכן היה בכל אות שאינה דגושה, רפה, והוא קו ע"ג האות מלמעלה[1133], והשמיטו האחרונים דגשים קלים מאותיות שאינן בג"ד כפר"ת, ורפוים מכל האותיות. ואמר **בסוכלתנו**, ר"ל אעפ"י שבלא רוחא אין ניכר הנפש, מ"מ באורח שכל הוא ניכר, ועכשיו הוא זמין לקבל הנקודות, שהן רוח: **רוחא נקודי כו' עד ולאחורא** - ר"ל הנקודות הן רוח החיים של האותיות, לנענע אותן, אבל עדיין אינן יודעים לאיזה צד ילכו, שהן עדיין בלא נשמה, שהיא השכל. כמו התינוק משנולד בו הנפש בפועל, ואין לו רוח בפועל לנענע. ואח"כ יש לו ג"כ רוח, ואין לו שכל לנענע למה שצריך. וכן כאן בלא טעמים. וזהו יזהירו, הנקודות, רוח. וז"ש יזהירו, ר"ל יזהירו הנקודות:

"יזהירו" כזוהר הנשמה, אותן התנועות, ללמד הדרך לימין ולשמאל, וללכת בדרך אמת, שלא יסטו ממנה. "כזהר הרקיע", שהוא כמו הקרח החזק שעל גב החיות, שהוא עומד בשיעור נסתר, ולמטה בסוד המדידה	יזהירו כזוהרא דנשמתא אינון תנועי למילף אורחא לימינא ולשמאלא ולמיהך באורח קשוט דלא יסטון מניה כזוהר הרקיע דאיהו כגלידא תקיפא דעל גבי חיותא דאיהו קאים

[1130] ז"ל: טעמי אינון מן כתרא ואינון ברישא דעמודא דאמצעיתא נקודין מן מוחא ואינון ברכאן על רישא דצדיק כמה דאת אמר (משלי י ו) ברכות לראש צדיק ואינון תלת טיפין דאתמשכו מן מוחא לגבי ברית מילה אתוון מסטרא דאימא עלאה וכלהו אתכלילן במלכותא ונקודי לאתוון כנשמתא לגופא דגופא איהו כסוס לרוכב ואתוון אינון פתיחין לנקודי לקבלא לון ועלייהו אתמר וכנפיהם פרודות מלמעלה (יחזקאל א יא)לקבלא עלייהו נקודי ונקודי בכל אתר בת קול.

תרגום: $

בהגר"א: ואינון ג' טיפין - ג' אותיות יה"ו: **וכלהו אתכללין במלכות** - ר"ל, אתוון נקודין וטעמים: **ועלייהו אתמר וכנפיהם** - כמ"ש בתז"ח (ב ע"ד) שד' גדפין הן ד' אותיות אדנ"י במלכות, ושם אותיות מצד עצמה של מלכות מאימא עילאה: **בת קול** - ר"ל, נקודות במלכות הוא מחכמה כנ"ל שנק' קול, ועלי' נאמר (כ ע"ב) **נקודה בהיכליה.**

[1131] **בשעתא דאיתברי אדם אתוון כולהו אתבריאו כו' בשעתא דאתנשיב כו' בשעתא דאתתקן בסוכלתנו - זה תז"ח או זר"ח או תיקו"ז?**

[1132] עי' תיקו"ז נג ע"א: ועוניא דשכינתא אף על גב דאיהי בתלת סטרין בתקיע"ה דאיהי דינא רפיא רפ"ה ובשברי"ם דאיהו דינא קשיא דג"ש גבורה לית לה ענויא כענויא דבעלה דאיהו תרוע"ה שלשל"ת.

תרגום: ועינוי של השכינה, אף על גב שהיא בשלשה צדדים, בתקיע"ה שהיא דין הרפה, רפ"ה, ובשברי"ם שהוא דין הקשה, דג"ש, גבורה. אין לה עינוי כעינוי של בעלה, שהיא תרוע"ה, שַׁלְשֶׁלֶת.

ועי' דברי רבינו בס"י (פ"ד מ"א).

[1133] עי' ביאורים ח"א סח ע"ג ז"ל: הנה הדגש ורפה הם נקודה וקו, כי בימים הקדמונים היו נוהגים על הרפה לעשות למעלה קו ברוחב על האות, אלא שהאחרונים השמיטוהו, כי מן העדר הדגש ניכר כן כתב הגר"א בסוף תיקון ה' (דף כב ע"ב ד"ה רצוא בדגש ושוב ברפה). והרי הוו הדגש ורפה נקודה וקו, והם בחי' מלכות ויסוד, וכן הם דין ורחמים כמו שיתבאר. וע"ז אמר הרב כי שניהם הם בחי' הבל דגרמי, ולכן הוא הדגש בתוך האות עצמה, כי כן הוא הבל דגרמי מחובר בתוך העצמות ובפנימיותם לעולם, אמנם הרפה הרי הוא רק על האות, וכמ"ש בתיקונים סוף תיקון ה' (דף כב ע"א) רפה איהו לעילא מאתוון וכנז'. אך הוראתו ועניינו הרי הוא ג"כ רק על הברת האות עצמה, להחליש הברתו כנודע, וא"כ הרי הוא ג"כ עכ"פ מיוחד עם האות עצמה ובתוכו, והוא ג"כ רק בחי' הבל דגרמי. ומה שהוא עומד למעלה הוא משום שהרי ההבל דגרמי הוא ג"כ מבחי' נפש וכנ"ל, והרי הוא קשור ג"כ למעלה באור העליון לעולם עכ"פ. וע"ז בא הוראת הדגש והרפה שאחד הוא בתוכו ואחד הוא למעלה, להורות על הבל דגרמי שהוא מיוחד עם העצמות בתוכם ובפנימיותם גופה, ועכ"ז הנה היא קשורה ג"כ למעלה לעולם.

של המאור. ״ומצדיקי הרבים״, שהם אותם פסיקי התנועות, שהם ״מצדיקי הרבים״, ולא לכל ככוכבים, שבעה שמאירים ונוסעים להורות@להניע בעולם, מהם לימין ומהם לשמאל.	בשעורא סתים ולתתא ברזא דמשחתא דבוצינא ומצדיקי הרבים אינון פסיקי תנועי דאינון {יז ע״ג} מצדיקי הרבים ולא לכלא ככוכבים שבעה דנהרין ונטלין לאענ@אה עלמא מנהון לימינא ומנהון לשמאלא:

כזוהרא דנשמתא כו׳ עד דלא יסטון מיניה - ר״ל כזוהר הרקיע האמור בפסוק, הוא נשמה, והוא הטעמים, שעל ידם יודעים באיזה צד לילך, ור״ל {יז ע״ב} תנועי טעמים, ואמרו בז״ח (לג ע״ג)[1134] כי ע״י הרקיע שעל גבי החיות, הולכים החיות בכל צד שהרקיע הולך, שם הם הולכין: **כזוהר עד חיותא** - ר״ל שהאופנים הן נפש, וחיות רוח[1135]. ״אל אשר יהיה שמה הרוח כו׳ כי רוח החיה באופנים״ (יחזקאל א יב). וזוהר הרקיע הוא רקיע שעל גבי[1136] החיות, שמשם נשמתא, ששם הכסא, כמ״ש (שם א כו)[1137] וממעל לרקיע כו׳ דמות כסא, ומן הרקיע הזה הנשמות, כמ״ש (זהר ח״ג כט ע״ב)[1138] הנשמות חצובות מתחת כסא הכבוד, והוא מזה הרקיע, וכמ״ש בריש הקדמת תיקונים (א סע״א[1139]), וכמ״ש לעיל (פא ע״א כו ע״ד) במאמר הנ״ל, עיין שם היטב, שהן ג׳ עולמות בי״ע. וכן בארח אצילות, נפש, אותיות במלכות, ריבוע[1140], דאתחם לד׳ סטרין, כמש״ל (דף צ ע״ב נב ע״א) וכמ״ש בזו״ח (מד ע״ג) **אנת מרובעת כו׳**, ע״ש[1141]. רוח בז״א, ונשמה מבינה, והם מקננין בבי״ע, כידוע (תיקו״ז כד ע״ב). וכן הוא בעולם השפל, נפש בארץ, והוא באדם, בטן, ששם הנפש בכבד[1142]. ורוח באויר, שמשם רוח החיוני, והוא באדם גויה, ששם הלב, משכן הרוח. ונשמה ברקיע, ששם גלגל השכל[1143], והוא באדם, הראש, ששם המוח, משכן הנשמה[1144]. וכידוע בספר

[1134] ז״ל: מפתחא תליתאה איקרי אור זוהר דזהיר ונהיר איהו זוהר דנהיר לכל שאר נהורין האי מרקמא בכל גווינין האי אור איהו מההוא זוהר דהוא רקיע דעל גבי חיון דכתיב כזוהר הרקיע כליל גו עשר שבילין דנפקי מאינון ל״ב שבילין גניזין.

תרגום: מפתח השלישי נקרא אור זוהר המזהיר ומאיר, והוא זוהר שמאיר לכל שאר האורות, זה מרוקם בכל הגוונים, זה האור הוא מאותו הזוהר של הרקיע שעל גבי החיות, דכתיב כזוהר הרקיע, כלול בו עשרה שבילים, היוצאים מאותם הל״ב שבילים הגנוזים.

[1135] עי׳ לעיל ב ע״ג, ועי׳ מלואים אות (קכג).

[1136] היה ר״ת@

[1137] ז״ל: וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה.

[1138] עי׳ מלואים אות (קכד). NEEDED?

[1139] מהאי זהר זהרין כמה נשמתין דאינון זהרין כלהו ברקיע.

[1140] ריבועתים?ריבועא*##

[1141] ז״ל: אחתי ברתי רעייתי רעייא דילי רחימתא דנפשאי מה נעביד מן [בננא] (בנהא) מה יעבדון אינון אבל רחימתי אחתי אימא לך אי ברעו סלקא עלך אנת מרובעת וגדפין דילך פרישן לד׳ סטרין באומאה עלך ברתי יחידתי דתהך בהדייהו ולא תשבוק לון ותחפי עלייהו בארבע סטרין דעלמא ואי לא יתאבדון מעלמא.

תרגום: אחותי בתי רעיתי הרועה שלי אהובת נפשי מה נעשה מבנינו מה הם יעשו אבל אהובתי אחותי אמר לך אם ברצון עולה עליך את מרבעת והכנפים שלך פרושות לארבעה צדדים בשבועה עליך בתי יחידתי שתלכי עמהם ולא תעזבי אותם ותכסי עליהם בארבעת צדדי העולם ואם לא יאבדו מן העולם.$

[1142] ע״ח עגו״י ג, ביאור רבינו בספ,י טו ע״ג, ועי׳ מלואים אות (קכה).

[1143] עי׳ ליקוטי הש״ס חגיגה, וז״ל, דע, כי ז׳ רקיעים הם סוד ׳ ספירות ורקיע הז׳ הנקרא ערבות הוא כולל ג׳ רקיעים בתוכו ולגודל קדושתו נקרא רוכב בערבות והז׳ הם למטה מהם הרבה במדרגותם והשלשה העליונים הם נקראים שמי השמים והם גלגל מזלות ועליו גלגל היומי ועליו גלגל השכל.

ועי׳ דברי רבינו ס״י יא ע״א: ובשנה הוא גלגל השכל שקראוהו שכל הפועל

[1144] עי׳ יהל אור ח״א יא ע״ד כי הנפש בארץ כידוע, ונהורין הן הנפש של ההיכלות. והחיות ואופנים הן תולדות הרוחין ונהורין, וכולם תחת הנהורין. ועיקר הנפש הוא הנהורין. וכן בארץ הזה וד״ל. והרוחין הן באוירא של ההיכלות, והרוחין הן רוח של ההיכלות. ועד כאן הן גבול עולם הפירוד, אבל מנשמה ולמעלה הוא אלקות כידוע (ע״ח שער מ״ד ומ״ן פ״ב והקדמה לשער מ״ג) בכל עולמות בי״ע, אפילו בארץ הזו התחתונה, ואפילו באדם, הנשמה שלו למעלה חלק אלוק ממעל. והענין כי ה׳ פרצופים א״א או״א זו״נ, שהן ע״ס, הן בכל עולם ועולם, וכן בנשמת האדם נרנח״י, וג״ר אין מושגין כלל וכלל בכל עולם ועולם, והתחלת העולם אינו אלא מזו״נ, והן נקראין עולם, כמ״ש עולם חסד יבנה, וכן האדם נפש ורוח, וכן פרצופי אדם זו״נ דו״נ, וג״ר של האדם אינן כלל בעולם הזה, והן בשמים, כמ״ש בז״ח וס״י (פ״ג מ״ד ומ״ו). כי נפש בארץ, לכן תשוב אל הארץ

יצירה (פ״ג מ״ר)[1145] שראש בטן גויה הן נגד שמים וארץ ואויר[1146], וכמ״ש במדרש הנעלם לשיה״ש (דף מח ע״ג)[1147] **רישא איהי בשמים כו׳**, ע״ש: ואמר **כגלידא תקיפא** - ר״ל הרקיע כמ״ש (יחזקאל א כב)[1148] כעין הקרח הנורא, והן כתרי אותיות[1149], כמו רקיע שהוא ככתר על הארץ, כמש״ל (דף פא כו ע״ד) שם, ע״ש. וכן הראש על הגוף, וכן הכסא וכן בינה, והכל בדרך אחד כנ״ל. והן כוללין כל הע״ס, כמ״ש בתיקונים (כד ע״ב) בינה בג״ס מקנן בכורסיא, ו״ק מקנן במט״ט, מלכות מקננא באופן. שבינה כוללת ג״ר. וכן שמים וארץ ואויר כוללין כלל העולם. וכן באדם כנ״ל. [הראש הוא כולל ג״ר שהם כלולים כא׳[1150], וגויה, ת״ת, כולל חג״ת, ג׳ אמצעיות, ושם שורש עד״א, כי נה״י לבר מגופא (זהר ח״א כא ע״ב), ועיקר כלילותו מחג״ת, כמ״ש בזוהר (ח״ב מג ע״ב)[1151] עד״א קול דכליל מיא אשא ורוחא, ג׳ נקודין חש״ק[1152], ג׳ טיפין ממוחא (תיקו״ז ל ע״א). ובטן כולל ג׳ אחרונות,

---

בקבר. ורוח באוירא, לכן הרוח מתלבש באוירא דג״ע. והנשמה בשמים, והיא צרורה תחת כסא הכבוד, שהן הרקיעין, כמ״ש לעיל. ואף שהם ה׳ מדריגות, הן רק ג׳, כי כל ג״ר חשובין כא׳, ואין מתפרדין כידוע, לכן אין נחשבין רק נר״ן. וכן בספירות, רק א״א זו״נ כידוע, בינה כוללת ג״ר. והאדם במקום ז״א כידוע, וג״ר אינן מושגין אף לז״א, כמ״ש באד״ר (קכט ע״א קמ ע״ב) על פסוק אלקים הבין דרכה כו׳, רק ג״ר של ז״א הן תולין במעשה התחתונים כידוע. והם ג״ר, נח״י, שמשיג ז״א. וכן באדם נח״י שכללם הנשמה, היא ג״ר של הרוח של האדם, אבל הנשמה עצמה, שהיא ג״ר עצמן, אינן באים באדם כלל, והן אלקות. וז״ס איש האלקים. והן בחטאי האדם מסתלקין, בסוד המוחין. וכן ט׳ תחתונות של הנפש, מחכמה ולמטה. רק שג״ר של הרוח, עולין למעלה, ואין פגם נוגע בהן, רק סילוקן מאדם, בסוד שיחת לו לא כו׳. אבל תשעה תחתונות של הנפש יורדין לקליפה, ואין נשאר רק כתר שלה, שהיא מלכות של רוח, כידוע בכל כתר, שהיא בחי׳ מלכות עולם שלפניו, והוא עטרת היסוד דדכורא, שלכן נקרא עטרת כידוע, וראשיתה מחכמה ולמטה, כולה יכול להסתלק, שלכן כל החטאים והעונשים נזכרים בנפש, ונפש כי תחטא, והאבדתי את הנפש כו׳. וסוד האבדון לקליפה, וכן הכרת, כשכל הט׳ בחי׳ מסתלקים, אז ונכרתה הנפש מלפני, שהן אחוריים. וז״ס וחטאי חומס נפשו (משלי ח לו), בכל החטאים מסתלק מעט מעט מנפש, אבל ג״ר של הרוח מסתלקין בבת אחת, והן נקראין חיי האדם, כידוע בסוד מוחין, שלכן הרשעים בחייהן קרואין מתים. כלל העולה, כי הנשמה עצמה של כל עולם היא אלקות, ואינן עולם רק זו״נ של אותו העולם. וע״ז נאמר בנים אתם לה׳ אלקיכם, ואמר בזוהר (שמות יב ע״א ח״ג קעד ע״ב) כמו דאית אב ואם לגופא כן לנשמתא. וידוע שג׳ שותפין באדם. וכן לנשמתא. והן ג״ר, או״א, חיה נשמה הן אב ואם לנשמתא, ואריך שותף השלישי. והכל על הנשמה שבאדם, נפש רוח של האדם, שכללם נק׳ נשמה. וכמה מינים בארץ, בנפש הכללית של העולם. והן בהמות וחיות. והם מתחלקים לנפש ורוח של הנפש. וכן ברוח של העולם, והן מין אדם. שלכן רוח האדם היא העולה למעלה, ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ (קהלת ג כא). וכ״ה בכל העולמות. וכאן הנהורין כלל הנפש, והרוחין כלל הרוח. וזה בארץ, וזה באוירא. ובהם כמה מינים, האופנים וחיות וגלגלים ומלאכים וכל הבחי׳ שהן בעולמות ובאדם. והמשכיל יבין. וכן בכל הנהגות העולם, בעולם שנה נפש. כי ששת ימי השבוע הן רוח, ו״ק של ז״א. ושבת הלילות של נוק׳ כידוע. ושבת נגד ג״ר, ואינן ג״ר TOO MUCH?

[1145] עי׳ שם (פ״ג מ״ד) שלש אמות אמ״ש בעולם, אויר מים אש, שמים נבראו מאש וארץ נבראת ממים ואויר מרוח מכריע בינתים.$ ועיי״ש (פ״ג מ״ו) שלש אמות אמ״ש בנפש זכר ונקבה, ראש ובטן וגויה, ראש נברא מאש, ובטן נברא ממים, וגויה מרוח מכריע בינתים.

[1146] עי׳ לקמן הערה 1502.

[1147] ז״ל: רישא איהו בשמייא אתתקן והוה עלמא בלא רישא עד דאתבני בי מקדשא כד איתקם משכנא איתקם רישא פומא דכל עלמא דאתתקן ברישא סיני והוא רשים האי פומא גו מייא מברירו דתלגא ירכין וכל שאר איברים בכל שאר ארעא.

תרגום: הראש נתתקן בשמים, והיה העולם בלי ראש, עד שנבנה בית המקדש. כשהוקם המשכן, הוקם הראש. הפה של כל העולם, שהתתקן@ בראש סיני, והוא רושם את הפה הזה תוך המים, מהבירור של השלג, הירכים וכל שאר האיברים בכל שאר הארץ.

[1148] עי׳ תיקו״ז כב ע״א הוב״ד במלואים אות (קכו). MUCH IS NEEDED

[1149] דהיינו טעמים, וכן הוא במנחות כט ע״ב.@

[1150] עי׳ תיקו״ז מ ע״א: תלת ספירן עלאין וכלהו כלילן (בתיובתא דאיהי) [בש׳ דאיהי תיובתא] שכינתא עלאה. ועי׳ ע״ח שער מטי ולא מטי פרק ב, דהג״ר הם כחד חשיבן. ועי׳ דע״ה ח״ב קטו ע״ג שמביא ראיה לכך מלעיל כד ע״ב: אימא עלאה מקננא בכרסייא בתלת ספירן עלאין.

[1151] ז״ל: אלא בחזיונא דרוח קדשא אתיידע ואינון בחיזו דעינא |סתימא| למנדע דתלתא אלין אחד ודא איהו רזא דקול דאשתמע קול איהו חד ואיהו תלתא גווינין אשא ורוחא ומיא וכלהו חד ברזא דקול ולאו אינון אלא חד אוף הכא יהו״ה אלהינו יהו״ה אינון חד תלתא גווינין |ואינון| (דאינון) חד.

תרגום: $

[1152] חולם שורק חירק (תיקו״ז ח ע״א). עי׳ מלואים אות (קכח).$

נה"י, ושם קומת הנוק'[1153], לכן נכללין נה"י בנוקבא, כידוע בהרבה מקומות. ולכן אלו ג' שמות כוללים כל האצילות, בכל העשר ספירות, אהי"ה יהו"ה אדנ"י[1154]. וכן נר"ן כלל הכל, וכן בכל העולמות, וכן ג' נקודות חש"ק כלל הכל כמ"ש לקמן]: **דאיהו קאי' עד דבוצינא** - ר"ל מ"ש כזוהר הרקיע, דמשמע הזוהר שלו, ולא הרקיע עצמו, מפני שהרקיע עצמו הוא סתים ואינו נגלה למטה, כידוע בהרבה מקומות[1155], רק זוהר דנפיק מיניה מתפשט בזעיר ונוקביה, שהם נקודות ואותיות. וכן ברקיע שעל גבי החיות: וז"ש **ולתתא ברזא דמשחתא דבוצינא** - ר"ל שמתפשט למטה בסוד בוצינא דקרדינותא[1156], שהוא קו המדה[1157], והוא עטרה דגבורה דגניז באימא[1158]. וענין הבוצינא דקרדינותא יתבאר למטה היטב (יח ע"א). [והרקיע סוד הדעת המתפשט[1159], והוא הקרום התחתון שעל גבי המוח, שעליו סוד אבן ספיר[1160], ועליה כמראה אדם, החיה, כ"ח מ"ה (לעיל ה ע"ג). וברקיע הנשמה כמ"ש בפ"ג דחולין (פט ע"א[1161]). והכסא שהוא הספירי[1162], הוא אש, כמ"ש (דניאל ז ט)[1163] כורסי' שביבין כו'. והמוח מים[1164], והרקיע מורכב משניהם, כמ"ש (ס"י פ"ג מ"ד)[1165] שמים כו'. ואש ההיא צריכה שמן, וז"ש (קהלת ט ח)[1166] ושמן על כו', והמוחין הן החיות[1167], שהן ג' מוחין שנחלקין לד'[1168]. וז"ש כאן **כגלידא תקיפא,** שהוא מורכב וכמ"ש במרכבה[1169] ע"ש]:

[1153] עי' תיקו"ז צח ע"ב, ועי' זהר ח"א קנא ע"ב הוב"ד במלואים אות (קכט).

[1154] עי' בהגר"א בספד"צ יג ע"ב: בכל הזוהר וספרי קבלה כולל כל האצילות בג' שמות אהי"ה הוי"ה אדנ"י, ג' פרצופים א"א זו"נ, שאו"א נכללין במזלא, וכן בא"ר לא הזכירם. ועי' תיקו"ז קמב ע"ב: אשכחנא תקונא כגוונא דא, אהי"ה כתר עלאה, יקו"ק עמודא דאמצעיתא, אדנ"י שכינתא תתאה.

[1155] עי' תיקו"ז א ע"א שהרקיע היא יסוד, ויש י' זהרים שיוצאים ממנה, והם עשר הספירות.^

[1156] עי' מלואים אות (פח).

[1157] עי' לקמן יט ע"א, זו"ח מה ע"ג.

[1158] עי' מלואים אות (קח).$

[1159] עי' לעיל הערה 658.$

[1160] עי' לעיל ב ע"ד ושם הערה 138.

[1161] ז"ל: מה נשתנה תכלת מכל הצבעונין - מפני שתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לאבן ספיר, ואבן ספיר דומה לכסא הכבוד, דכתיב ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו וגו', וכתיב כמראה אבן ספיר דמות כסא.

[1162] כסא בספיות?##*.

[1163] ז"ל הפסוק: חזה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב לבושה כתלג חור ושער ראשה כעמר נקא כרסיה שביבין די נור גלגלוהי נור דלק.

תרגום: $

עי' אד"ר קכח ע"ב: וחיזו בוסיטא דאנפוי יתיב על כורסייא שביבין די נור לאכפייא לון וכו'.

תרגום: ומראה תואר פניו יושב על כסא של ניצוצי אש כדי להכניעם.

ביאור: וחיזו בוסיטא דאנפוי [זיו הפנים דע"ק - ב"ע יח ע"ב] יתיב על כורסייא שביבין די נור לאכפייא לון [הפנים יושבים על הגרון שהוא התחלת הגוף, ושם בחי' יסוד דבינה (יהל אור ח"א כה ע"א), בגרון נאחזים הדינים, ומתהפכים לרחמים ומתכפיין ע"י הדיקנא (ב"ע קכ"ח ע"ב)].

עי' בביאורו של רבינו על ספד"צ יד ע"א, שמשמע ש"מגדל השן" הוא כינוי לזיווג דיסוד דאו"א. ועי' תז"ח יט ע"ג ותיקו"ז נ ע"ד. ועי' ב"ע מא ע"א, ז"ל, וכמ"ש הגאון בליקוטיו שגרון דע"ק הוא כסא דין והוא כורסייא שביבין די נור כי ידוע שבינה ירדה בגרון ומבינה דינין מתערין ולכן התכשיטין תלוים בגרון והם תכשיטי כלה סוד בוצד"ק וז"ס צוארך כמגדל השן. ור"ל הצואר דנוק' בה כל הדינים כמו שהם נשרשים בגרון דע"ק מסט' דבינה שנק' מגדל סוד מגדל הפורח באויר בוצד"ק דתלייא באוירא עילאה ולכן בעורף שהוא אחורי הגרון.

[1164] עי' דברי רבינו בס"י פ"א מי"א.

[1165] ז"ל: שלש אמות אמ"ש בעולם, אויר מים אש, שמים נבראו מאש וארץ נבראת ממים ואויר מרוח מכריע בינתים.$

עי' בראשית א ח: ויקרא אלהים לרקיע שמים ויהי ערב ויהי בקר יום שני.$

[1166] עי' לעיל הערה 374.

[1167] המרכבה.*##

[1168] שכל א' מגלה שם הוי"ה.*##

[1169] זו"ח לג ע"ג: מפתחא תליתאה איקרי אור זוהר דזהיר ונהיר איהו זוהר[1169] דנהיר לכל שאר נהורין האי מרקמא בכל גוונין האי אור איהו מההוא זוהר דהוא רקיע דעל גבי חיון[1169] דכתיב (&) כזוהר הרקיע כליל גו עשר שבילין דנפקי מאינון ל"ב שבילין גניזין:

תרגום: המפתח השלישי נקרא אור זוהר המזהיר ומאיר, והוא זוהר שמאיר לכל שאר האורות, זה מרוקם בכל הצבעים, אור זה הוא מאותו הזוהר של הרקיע שעל גבי החיות, דכתיב כזוהר הרקיע, כלול בו עשרה נתיבות, היוצאים מאותם הל"ב נתיבות הגנוזים.

ומצדיקי הרבים כו' - ר"ל כזוהר הוא ניגון[1170] הטעמים שנהיר לאותיות ונקודות, הדרך לילך. הרקיע הוא התפשטות הניגון, שמתפשט כעין רקיע. ומצדיקי הוא הפסקות המלה בטעם לעמוד ולא לילך, כמו אתנחתא וסוף פסוק ופסיק ושאר מפסיקים הגדולים, כמ"ש בפרשת בראשית (טו ע"ב)[1171] **והמשכילים יזהירו** כו' עד **נהירו דאורייתא דנהיר תדיר ולא פסיק**, ור"ל בינה, ימא דאורייתא (לעיל ח ע"א, תיקו"ד טו ע"ב), **שהיא ונהר יוצא מעדן** (בראשית ב י, תיקו"ז יג ע"ב[1172]) **יוצא תמיד**, כמ"ש בזוהר (זהר ח"ג סה ע"ב)[1173] **יוצא ולא** {יז ע"ג} **יצא**, והמפסיקין הם ז', וז"ש **ככוכבים ז'** כו': **ואמר דאינון מצדיקי הרבים ולא לכולא** - שאין כל התיבות ראויים למפסיקים, וז' הכוכבים ידועים שהם מנהיגי עלמא בז' גלגלים, שצ"ם חנכ"ל[1174], וז"ש **דנהרין ונטלין לאענאה עלמא**, והם נגד ז"ס (מבינה ולמטה) ז' ימים, כמ"ש בס"י[1175] (והוא הכל בז"א, בהתפשטות הבינה שנקראת שבע, בסוד (מלכים א' ו לח, זהר ח"א קמז ע"ב) ויבנהו שבע שנים) והן ימינא ושמאלא, חו"ג, וכן שאר הספירות. וז"ש **מנהון לימינא כו'**:

זנבות שוליהם כשולי הקדרה שעומדת על האש, שאינה מכלה@שורפת, והיא האש של הסנה, שנראית ולא מכלה@שורפת. יש אש סובלת אש ויש אש אוכלת אש. שבעה נוסעים ושבעה עומדים, השמיני נראה בהם והתשיעי מסיע אותם.	זנבי שוליהון כשולי קדרה דקיימא על נורא דלא אכלה והיא אשא דאסנא דאתחזי ולא אכלה אית אשא סביל אשא ואית אשא אכלה אשא שבעה נטלי ושבעה קיימי תמינאה אתחזי בהו תשיעאה נטיל לון:

ואמר **זנבי שוליהון כו'**. הם כוכבים הזנביים, כוכבי דשביט[1176], והן ז' כוכבים כמ"ש בזוהר (ח"ג רפז ע"א, זו"ח ו ע"ד). ומראיתן כמו שולי קדרה שעומד על האש, שאינו שורף, כמו אש הסנה, וז"ש **כשולי קדירה דקיימא כו': ואמר שבעה נטלי כו'** - ששני פעמים ז' הם כמ"ש (זו"ח מט ע"ב)[1177] **שבע' ימים ושבע' ימים**, שהן ז' היכלות דזו"נ, שהן כפולות, והן כנגד ז' כפולות שכ' בס"י (פ"ד מ"א)[1178],

---

לד ע"ג: אנכי רזא דרזין[1169] לידעי חכמתא בההוא שעתא דאלין אתוון נפקו ברזא דכליל כחדא נפקא בוצינא לגלפא משחתא מדיד בסטרא דא עשר אמין ונפקו זיקין בזיקין שבעין ואחד[1169] ואתלהטן שביבין נציצין סלקין ונחתין לבתר אשתככו וקאימו בסליקו לעילא לעילא מדיד בסטרא אחרא עשר אמין ונפקו אוף הכי זיקין בההוא גוונא קדמאה וכן לכל סטרין:

אנכי, סודי סודות, להיודעים חכמה, באותו שעה שאלו האותיות יצאו בסוד שכלולים יחד, יצא ניצוץ לחקוק החוט, מדד בצד זה עשר אמות, ויצאו ניצוצין, בע"א ניצוצין, ונתלהטו להבות, וניצוצין עולים יורדים, אחר כך נשקטו, וקמו בעלְיה למעלה למעלה, מדד עשר אמות בצד האחר, ויצאו גם כן ניצוצין באותו הדגומא הראשון, וכן לכל הצדדין.

לג ע"ג: וגביהם וגובה להם (&) וגביהם רזא דגוונין דגופא אתנהיר וסלקא בשיעורא מרישא דבוצינא לרישא דבוצינא כשיעורא דלתתא ואסתחרא בארבע גוונין נציצין גוון נהיר בנהירו ברזא דחשמל לעילא כד נהיר ואתגניז גו גוונוי גוון נציץ דנציץ בנציצי גוון זהיר בזוהרא דרקימו דרקיעא דקיימא עלייהו גוון מרקמא מכל גוונין ואתכליל בכלהו ודא איהו גופא מציירא בציורא לאתכללא בכללא חדא:

תרגום: "וגביהם וגובה להם", "וגביהן" סוד הצבעים של הגוף, מאיר ועולה בשיעור מראש של הנר לראש של הנר כשיעור שלמטה, ומסובב בד' צבעים המתנוצצים, צבע מאיר באורו בסוד החשמל שלמעלה, כשהאיר ונגנז תוך צבעיו, צבע נוצץ המתנוצץ בהתנוצצות. צבע מזהיר בזוהר של רקמה@ של הרקיע העומד עליהם, צבע המרוקם מכל הצבעים ונכלל בכולם, וזה הוא גוף המצוייר בציור, שיתכללו בכלל אחד.

[1170] עי' לקמן כב ע"ד: הניגונא הוא התפשטות הבוצינא לו"ק.
[1171] עי' מלואים אות (קיט).
[1172] עי' מלואים אותיות (צז), ו-(צח).
[1173] עי' מלואים אות (קצו).
[1174] עי' לעיל הערה 1051.
[1175] עי' ס"י פ"ד מ"ח-יד.
[1176] עי' מלואים אות (קל). ועי' לקמן כב ע"א שהשרביט היא כאשר היסוד אבר חי.$$
[1177] עי' מלואים אות (קלא).
[1178] ז"ל: שבע כפולות בג"ד כפר"ת מתנהגות בשתי לשונות, ב"ב ג"ג ד"ד כ"כ פ"פ ר"ר ת"ת, תבנית רך וקשה, גבור וחלש.

ז' דדכורא וז' דנוקבא, והם כוללים ע"ס שלהם, שו' כוכבים הן כוללים ז"ת, וכוכב שבתאי[1179] כולל ג"ס עליונות, כידוע בסוד ז' היכלות[1180]. וז"ש **שבעה נטלי,** שהם דז"א, בסוד (קהלת א ד-ז)[1181] דור הולך ודור בא כו', וזרח השמש ובא השמש[1182], סובב סובב הולך הרוח, כל הנחלים הולכים אל הים, שהם ז' נחלים דז"א, והוא הולך תמיד וסובב לאנהיר לארץ, כמו השמש. והנחלים והרוח, שהכל דרגא דז"א. והארץ לעולם עומדת, וכן הים כידוע, וכן הוא באדם, כי הרוח הולך וסובב בגלגולים, שז"ס דור הולך כו' מסטרא דו"ק, ס' ריבוא בכל דור בגלגול. והנפש אינה הולכת בגלגול, בסוד והארץ כו', כמ"ש בתיקונים[1183] (דו"נ הם עיגולא ורבועא. ואמר בבהיר (אות קיד[1184]) עגולא בגו רבועא רהיט רבועא כו' לא רהיט): ואמר **תמינאה אתחזי בהו** - ר"ל בינה, שהיא עצמה סתים, רק בהתפשטותה בהם, כידוע (זהר ח"ב סד ס"ע, ח"ג י סע"ב סה ע"א). והיא נורא דלא אכלה, דאתחזי למשה, שאמר לעיל (ה ע"א) בלבת אש (שמות ג ב), שהוא לב השמים, לב האדם, לבא, נורא דדליק ואינה שורפת את האדם (עי' תיקו"ז קמז ע"ב), וקיומו של האדם באותו אש. ואמר **דאתחזי ולא אכלה** - והיא הרקיע שעל גבי החיות: **תשיעאה נטיל לון** - היא חכמה, כולם בחכמה כו'

ביאור רבינו: שבע כפולות כו' - ר"ל דגש ורפה, משא"כ בשאר אותיות שאינו ניכר דגש ורפה בהן. והן בשבע תחתונות, שאמ"ש בג"ר שהן רחמים, וז"ת בחו"ג כידוע. נמצא כי א' בכתר התחלת האותיות וסופן ת' במלכות.

תבנית רך וקשה כו' - רך רפה, דגש קשה.

[1179] עי' מש"כ רבינו בביאורו על ספד"צ יא ע"א ד"ה שביעאה, ז"ל, שבתאי, שהוא דרגא דבינה כידוע, ובינה הוא בסוד אחרית, שהכל תשוב אל שרשו, שהיא סוד האש כמ"ש בס"י, והוא סוד וחד חרוב, ע"כ.

ועי' יהל אור ח"א ו ע"ג, ששבתאי זה אוכמא, ועי' מש"כ רבינו בביאורו על תיקו"ז סד ע"ב ד"ה השיב אחור וז"ל, דשבתאי שהיא בס"א נגד שבת שאיל על שכינתא ביום השבת, דהוא שולט אז ורואה שהיא נסתלקה ממנו לימין, ושאיל עלה ולכן נק' שבתאי בתוספת אותיות א"י לגרעון דיליה עכ"ל [מו"ר שליט"א טען שזה לא נוגע, ועי' תיקו"ז קנ ע"ב]. ולכאורה צ"ע, שכן משמע מהס"י שזה חלק מז' הכוכבים ואינו עניין לבינה, אבל מהתיקו"ז רואים שזה שייך לסט"א, אבל כנראה שבתיקונה זה השבתתו ותיקונו וממילא השבתאי עולה לבינה.

[1180] ע"ח שער טנת"א פרק ה

[1181] ז"ל הפסוק: דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת. וזרח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם. הולך אל דרום וסובב אל צפון סובב סבב הולך הרוח ועל סביבתיו שב הרוח. כל הנחלים הלכים אל הים והים איננו מלא אל מקום שהנחלים הלכים שם הם שבים ללכת.

עי' זהר ח"ג רעג ע"א: מיד דאתכנישת מעלמא אנת הוא כשמשא דנהיר בכל דרא ודרא דכד אתכנש שמשא בליליא נהיר בסיהרא ובשתין רבוא ככביא הכי את דאנת נהיר בשתין רבוא בכל דרא ודרא והאי איהו דקא רמז קהלת (קהלת א ד) דור הולך ודור בא ואוקמוה רבנן אין דור פחות משששים רבוא ועוד אוקמוה הדור שהולך הוא שבא לקיים (קהלת א ט) מה שהיה הוא שיהיה.

תרגום: $

ביאור: שיהיה - ר"ת משה. וזה שאמר הדור שהולך, רצה לומר בכולם מתפשט משה. וז"ש מה שהיה הוא שיהיה. שהכל הוא (יהל אור).

[1182] עי' מלואים אות (קלב).

[1183] עי' דברי רבינו בתיקו"ז (קכו ע"ב): האדם והארץ הם דו"נ, גוי אחד בארץ (שמואל ב' ז כג, זהר ח"ג צג ע"ב). ועיי"ש (קכ ע"ב): אדם הוא קיום העולם, דכל עלמא קאים עליה, במה דאיהו קיים, וכפי רוח האדם, בשמחה או בעצבון ושארי מדות האדם, כן הוא בשכינה ובעולם.@

[1184] ז"ל בשלימות: עיגולה בגו ריבועא רהטי, ואי מרובע בגו ריבועא לא רהטי. עי' דברי רבינו תיקו"ז קנח ע"ב: ז"ש בס' הבהיר (אות קיד) עגולא בגו רבועא רהיט והוא השמים גלגל המזלות בגו נדנם ריבועא. ריבועא בגו עגולא לא רהיט, והוא יסוד הארץ שהיא רבועא, כמ"ש מארבע כנפות הארץ. ואמר בספרי הכנף לאפוקי עגולא, והיא בגו עגולא, לכן לעולם עומדת. והענין כי מ"ם וסמ"ך הן מילוי ו"ד של יו"ד, שהוא אימא עילאה, הבן בחכמה. והן סמ"ך ומ"ם (ובנס כו') כמש"ש משא"כ בחכמה תתאה מלכות שהיא ה' שהיא ד' על ו' והוא מ"ם וסמ"ך והן רזא דנקודין שהן עגולין ואותיות שהן החיות והאופנים למעלה נקודין גו אתוון אבל למטה האותיות בכתב והיא תורה שבע"פ ע"ג רתיכא' שהן הנקודין והן סמכין דילה שהן עגולין אלא שלמטה שניהם בסוד מ"ם והוא מ"ם ריבוע' שנעלם במילוי דילה.

ועי' לעיל לד ע"ב שעיגולא היא נקודות, ומרובעים הם אותיות.

עי' זהר ח"א ה ע"ב ודברי רבינו ביהל אור שם (ג ע"א): **שבתותי דא עגולא ורבועא דלגו.** ר"ל בינה דידה שהיא עיר הקדש באמצע כנ"ל, ובה שני בחינות בינה ותבונה, ס' ומ', כמ"ש בפ' תרומה קכ"ז א' ר"א ור"ש כו' ע"ש, ועבא"ז ר"צ ב' ורצ"א א' ועגולא הוא בגו רבועא, בינה גו תבונה, ואח"כ בתחו'. וז"ס שאמרו (עירובין נו ע"ב) הבא למדוד את התחומין מרבע את העיר ואח"כ מודד את התחומין, ומרבע את התחומין. לפי שתבונה הוא דינקא לבנין לפיכך הן ג"כ בריבוע. ועי' בפ' תצוה ק"פ א', ואע"ג דשם כתוב דרבועא למעלה מעגולא, שם הוא בחכמה כמ"ש שם באורך.

(תהלים קד כד)[1185], והוא האדם שעל הכסא, שעל ידו[1186] נוטלין כולא. וז"ש (יחזקאל א יב) אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו, הרוח מלמעלה מאדם, וברצונו הולכים החיות, והן בכוכבים. תמינאה, גלגל המזלות. תשיעאה, דנטיל לון גלגל היומי[1187], שבכחו הולכים כולם ומכריח את כולם כידוע. והעשירי טמיר וסתים בי'[1188] לאו שירותא וסופא[1189]. ושירותא משמיני (והן ז' נקודות, תמינאה אתחזי בהון, הוא קרקע ערבות, כמו שמפרש והולך. תשיעאה הוא נקודה ט' הגנוזה נגד חכמה, והוא נוטל הכל כמ"ש בכ"מ, שחכמה מעלה הכל והוא נטיל בסתימו. ומפרש והולך שקמץ פתח צירי בחג"ת, וסגול בבינה, והשאר לא פי', שידועים הם חולם חירק שורק מלאפום בנהי"ם, ושבא אינו בכלל, ועוד ב' נקודין טמירין, הן נגד כ"ח[1190]):

"והמשכילים", עשר נקודות שעומדות להנהיג. ה' מימין וה' משמאל. הדרך של אלה כנגד אלה. חמש הם גדולים, באותו הדוגמא קטנים. אָ אֶ אֹ אוּ אִ בימין, אַ אֶ אָ אֵ אְ (נ"ל בחיריק והם ה' נקודות קטנות) בשמאל. נכללים אלו עם אלו, להניע את הגוף. חמש משמאל נפש, וחמש מימין רוח. והם חמש בתוך חמש, שתים נסתרים ולא גלויים.	והמשכילים (דניאל יב ג) עשר נקודין דקיימין לאענ@אה ה' מימינא וה' משמאלא אורחא דאלין לקביל אלין חמש אינון רברבין בההוא גוונא זעירין אָ אֶ אֹ א[1191] אִ ימינא אַ אֶ אָ אֵ אְ[1192] (נ"ל בחירק והם ה' נקודות קטנות)[1193] שמאלא אתכלילו אלין באלין לאענאה גופא חמש משמאלא נפש חמש מימינא רוח ואינון חמש גו חמש תרין טמירין ולא אתגליין:

והמשכילים עשר נקודין כו' - הן ה' תנועות גדולות וה' תנועות קטנות, וכל תנועה קטנה נגד תנועה גדולה, והן ימינא ושמאלא, ה"ח וה"ג, עשר ספירות, ה' ימינים וה' שמאלים. וימינא נקרא גדול, האל הגדול (תיקו"ז קמב ע"ב), ושמאלא נקרא קטן, בסוד (תיקו"ז ח ע"ב) מאור הגדול ומאור הקטן. ה"ח וה"ג[1194] שיורשין זו"נ: **אתכלילו אלין באלין כו'** - בסוד (ירמיה לא כא) נקבה תסובב גבר. וכן רוח בנפש, כמש"ו. ורוח הוא זכר, ה"ח. ונקבה, נפש, ה"ג. וז"ש **חמש משמאלא נפש כו'**: **תרין טמירין** - ר"ל באלו העשר נקודות, תרין טמירין שאין קמץ קטן וחירק גדול נחשב בכלל התנועות, כידוע בחשבון ט' נקודות. ותרין טמירין הן נגד כתר וחכמה, שהן טמירין. ואע"ג שגם בינה טמיר, מ"מ היא מתגלה למטה, וז"ש **ולא אתגליין**:

התחיל לנוע@לזוז הנקודה של אברהם אָ, הכלל של הכל. הנקודה הזו של אברהם מושכת אותם הנסתרים וכוללת אותם, משום שכל אלו שלמטה נכנסים בו, וזו הנקודה שמאירה מסוף העולם ועד סוף העולם. אָ סוד השם החקוק, מושך אור@נר@ניצוץ ורושם נקודה חשוכה בלי אור כלל, וזו הנקודה של יצחק אַ, זו נקראת "שבט לֵוִי חסר לב", "מגלה עמוקות מִנִי חושך" ומשום כך עולה כשם.	שריא לאענאה נקודה דאברהם אָ כללא דכלא האי נקודא דאברהם משיך אינון טמירין וכליל לון בגין כל אינון דלתתא עאלין ביה [עט א'] ודא נקודא דנהיר מסייפי עלמא עד סייפי עלמא אָ רזא דשמא גליפא משיך בוצינא ורשים נקודה {יז ע"ד} חשוכא בלא נהירו כלל ודא נקודה דיצחק אַ דא איקרי שבט לגו חסר לב (משלי י יג) מגלה עמוקות מני חשך (איוב יב כב) ובג"כ סליק כשמא:

נקודה דאברהם - ר"ל, קמץ הוא בחסד, וחסד הוא כללא דכולהו יומי, כידוע[1195]. וז"ש **כללא דכלא**: **משיך אינון טמירין כו'** - ר"ל שני נקודות הנ"ל: **דנהיר מסייפי כו'** - כמ"ש (חגיגה יב ע"א)[1196]

[1185] עי' תיקו"ז מ ע"א.
[1186] היה כתוב שע"י.@
[1187] עי' ליעל הערה 1143.
[1188] ביה@.
[1189] שירותא היא בחי' החכמה, וסופא היא מלכות.$
[1190] כתר וחכמה.
[1191] אוּ – פיתוחי חותם [וכן נראה דפוס קושטא], ואז זה צריך להיות תנועות גדולות ולא קטנות, וצ"ע ע' ת"ז נג ע"ג שמזכיר פיתוחי חותם אצל שניהם
[1192] ע' ביאורים ח"ב פז ע"ג ששוא עבד עבדים ולא נחשב בכלל התנקועות קטנות, והחירק קטן בכלל חירק גדול, היינו חירק ללא י', עי' תיקו"ז קכד ע"א
[1193] זה לא נכון לפי רבינו.@
[1194] של הדעת.@
[1195] עי' לעיל הערה 206.

אור שנברא ביום הראשון כו', וכמש"ל [ור"ל וז"ש ביום הראשון כי טוב (בראשית א ד) וביום הב' לא נאמר, שטוב הוא על האור, וביום ג' ב' פעמין (שם א י, יח), ושאר כל הימים בכל א' פעם אחת[1197], שהן רק נקודה א', חולם חירק שורק. ושורק אעפ"י שהוא ג' נקודות, אינו רק א', חילוף המלאפום כידוע. אבל ביום ג', ב' פעמין, שהוא צירי. ואח"כ (שם לא) וירא אלהים את כל אשר עשה כו'[1198], נגד מלאפום, {יז ע"ד} מלכות, שכוללת הכל. ובשבילה נברא הכל, ולכן נאמר בה מאד. וכן כל מה שדרשו על מאד[1199], הכל נכלל בסוד עץ הדעת טו"ר, וזהו טוב מאד. וז"ס הוא"ו בתוך מלאפום, שכוללת כל ששת ימי בראשית. ועיקר ב' פעמין כי טוב ביום ג' על ב' נקודות צירי וסגול, וכן ב' המאמרים ביום ג', תדשא הארץ (שם יא) הוא קרקע ערבות דאתחזי, וכמ"ש בפרקא תנינא דספד"צ (כ ע"א), ויהי אור (בראשית א ג) הוא בחסד כנ"ל, נקודה שמאיר מסוף כו', יהי רקיע (שם ו) בגבורה, פתח[1200] בלא אור והוא רקיע [בלא כוכב], יקוו המים אל מקום אחד (שם ט) בת"ת כידוע (זהר ח"א רנז ע"א). וכן שאר כל המאמרים כסדר. ובראשית נמי מאמר (ר"ה לב ע"א[1201]),

---

[1196] ז"ל: אמר רבי אלעזר אור שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו כיון שנסתכל הקדוש ברוך הוא בדור המבול ובדור הפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים עמד וגנזו מהן שנאמר וימנע מרשעים אורם ולמי גנזו לצדיקים לעתיד לבא שנאמר וירא אלהים את האור כי טוב ואין טוב אלא צדיק שנאמר אמרו צדיק כי טוב וכו'.

[1197] אחד?@

[1198] והנה טוב מאד.@

[1199] עי' ב"ר (פ"ט סי' ה): ^בתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב והנה טוב מאד והנה טוב מות א"ר שמואל בר נחמן רכוב הייתי על כתפו של זקני ועולה מעירו לכפר חנן דרך בית שאן ושמעתי את ר"ש בן אלעזר יושב ודורש בשם רבי מאיר הנה טוב מאד הנה טוב מות רבי חמא בר חנינא ורבי יונתן רבי חמא בר חנינא אמר ראוי היה אדם הראשון שלא לטעום טעם מיתה ולמה נקנסה בו מיתה אלא צפה הקב"ה שנבוכדנצר וחירם מלך צור עתידין לעשות עצמן אלהות ולפיכך נקנסה בו מיתה הה"ד (יחזקאל כח) בעדן גן אלהים היית וכי בגן עדן היה חירם אתמהא אלא אמר לו אתה הוא שגרמת לאותו שבעדן שימות רבי חייא בר ברתיה דר' ברכיה משום רבי ברכיה (שם) את כרוב ממשח אתה הוא שגרמת לאותו כרוב שימות א"ל רבי יונתן א"כ יגזור מיתה על הרשעים ואל יגזור מיתה על הצדיקים אלא שלא יהו הרשעים עושים תשובה של רמיות ושלא יהו הרשעים אומרים כלום הצדיקים חיים אלא שהן מסגלין מצות ומעשים טובים אף אנו נסגל מצות ומעשים טובים נמצאת עשיה שלא לשמה רבי יוחנן ור"ש בן לקיש רבי יוחנן אמר מפני מה נגזרה מיתה על הרשעים אלא כל זמן שהרשעים חיים הם מכעיסים להקב"ה הה"ד (מלאכי ב) הוגעתם ה' בדבריכם כיון שהן מתים הן פוסקים מלהכעיס להקב"ה שנאמר (איוב ג) שם רשעים חדלו רוגז שם חדלו מלהכעיס להקב"ה מפני מה נגזרה מיתה על הצדיקים אלא כל זמן שהצדיקים חיים הם נלחמים עם יצרן כיון שהם מתים הם נחין הה"ד (שם) ושם ינוחו יגיעי כח דיינו מה שיגענו ורשב"ל אמר ליתן שכר לאלו בכפליים ולהפרע מאלו בכפליים ליתן שכר לצדיקים שלא היו ראוים לטעום טעם מיתה וקבלו עליהם טעם מיתה לפיכך (ישעיה סא) לכן בארצם משנה יירשו ולהפרע מן הרשעים שלא היו צדיקים ראויים לטעום טעם מיתה ובשבילן קבלו עליהן מיתה לפיכך משנה שכרן יירשו:$?????

[1200] פֶּתח או פַּתח*##.

[1201] ז"ל: עשרה מאמרות שבהן נברא העולם הי נינהו ויאמר (ויאמר) דבראשית תשעה הוו בראשית נמי מאמר הוא דכתיב בדבר ה' שמים נעשו. עי' פת"ש עקודים ד: ולכן נתחלקו אלו ט' המאמרות בפני עצמם, שבכל אחד כתיב ויאמר אלקים, והראשון הוא נרמז בבראשית ברא וגו', כמ"ש (ר"ה ל"ב ע"א) בראשית נמי מאמר הוא. והוא, כי בכל דבר יש כלל ופרט, והראשון כולל כל הנבראים ותולדותיהם בכלל(ות) אחת. והוא מ"ש (בראשית א א) בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, והוא כולל כל י"ס וכל המאמרות וכל מה שנעשה בו' ימי בראשית בכלל, כמ"ש (רש"י שם) את השמים, לרבות תולדותיהם, ואת הארץ, לרבות תולדותיה. ועי' שם גדלות דז"א מד : וכן הוא בכלל העולם בג' דרגין, שתחילה עלה במחשבה להבראות כו' (רש"י בראשית א א) כמ"ש בראשית ברא אלקים וגו', והוא סוד עיבור ראשון שעלו בסוד מ"ן לאימא כל הז' ימי בראשית שהם ז' תיבות של פסוק ראשון, ואז לא היה עדיין דבור רק במחשבה, כי היה אל"ם מאלקים, ולכן בראשית נמי מאמר הוא, ולא נזכר בו אמירה רק במחשבה, ואח"כ ויאמר וגו' סוד היניקה באמירה, והם שית אלפי שנין דהוה עלמא (סנהדרין צ"ז ע"א) שהם ו"ק דיניקה, ואז הדינים שולטים והבחירה מסורה ויצה"ר בעולם וצריך ליניקה מחלבא דאימא סוד תורה ומצות למטה במקומו במצות מעשיות.

ועיי"ש נתיב אבי"ע טז: ולכן אמרו שישראל הם נשרשים במחשבה שהוא זיווג הראשון דחיך וגרון סיום המחשבה, והמלאכים יוצאים בסוד הדבור זיווג הב' חיצוניות דנשיקין, ולכן נרמז בתורה בריאת האדם ב' פעמים א' קודם המלאכים וא' בסוף ימי המעשה, והיינו שביום ראשון נבראו הנשמות כמ"ש במדרש (ילקוט בראשית א ב) בראשית וגו' בשביל ישראל שנקראו ראשית כו', והם הנשמות שנאצלו ע"י זיווג פנימי דמחשבה בחיך וגרון ולכן לא נזכר בהם מאמר, ואמרו

אלא דטמיר כנ״ל, ולכן לא נאמר בפירוש[1202], וכן נקודה שלו גנוזה, ולא נאמר טוב וחסד כליל, כנ״ל ($)]: **רזא דשמא כו׳** - ר״ל בשם נקודות חש״ק[1203]: **משיך כו׳** - ר״ל באורך, וז״ש **נקודה חשוכא כו׳,** שאין בו נקודה, שהוא אור של הקו, שהנקודות הן אורות דנהירין לאותיות וקוין. ובקמץ נקודה וקו[1204], והנקודה נהיר בקו, וזהו מסוף העולם עד סופו, שהוא הקו, שהקו הוא דוגמת רקיע, והנקודה דוגמת שמש ברקיע, כידוע בסוד (במדבר כד יז, לעיל טז ע״ב, תיקו״ז טז ע״ב) דרך כוכב מיעקב. וקם שבט, שהוא קו ונקודה. ובפתח קו בלא נקודה. וז״ש **דא אקרי שבט כו׳,** שהוא אתרא דדינא קשיא, שהוא שבט, כמ״ש בפ׳ בראשית (דף ו ע״ב)[1205] **וירד עליו בשבט בדינא קשיא** כו׳. ואמר **לגו חסר לב,** שהלב הוא אור של האדם[1206], דוגמת הנקודה, והוא חסר לב: **מגלה כו׳** - שבו דרגא דחושך, כמ״ש בפ׳ בראשית (דף טז ע״ב)[1207] ובכמה מקומות, והוא **מגלה כו׳,** שזהו פתח שפותח. וז״ש **ובג״כ סליק בשמא,** ר״ל שלכך נקרא פתח:

הנקודה של יעקב לא מושכת בו מאור, אחוז לשני צדדים, והוא לא נראה. אֵ, יום השלישי של בראשית, "כי טוב", "כי טוב", פעמיים. הוא גנוז, שלא ידוע בתוכם. המאור לא מושך בו כלל, הוא סתום וגנוז ולא נראה.	נקודה דיעקב לא משכא ביה בוצינא אחיד לתרין סטרין ואיהו לא אתחזי אֵ יומא תליתאה דבראשית כי טוב כי טוב תרי זמני איהו גניז דלא ידיע בגווייהו בוצינא לא משיך ביה כלל איהו טמיר וגניז[1208] ולא אתחזי:

לא משכא ביה בוצינא - ר״ל שבו, אין כלל קו: **אחיד לתרין סטרין** - כידוע דאחיד בין חו״ג, ור״ל לכך בו צירי, ב׳ נקודות: **ואיהו לא אתחזי** - ר״ל שהוא באמצע ואינו נראה[1209], לכך אין בו נקודה מורה על עצמו, וג״כ אין בו קו, רק ב׳ נקודות, מורה על אחיזתו מב׳ צדדים. וז״ש **בוצינא לא** כו׳, ור״ל בוצינא דקרדינותא, הנותן מדה לכל (תיקו״ז לז ע״א):

ערבות נגנז אחריהם, לתקן בו את הנסתר מהכל, ומשום שסתום וסתום עליו, שאינו ידוע כלל, הכל גנוז. קרקע ערבות נראה, ואף על גב שהוא נסתר, אֵ, הנקודה שתלויה תחת השנים, היא קרקע ערבות. ערבות הוא גנוז וסתום שלא נודע בין השנים, לאחר שרוכב בו, אותו הסתום של הכל, מוציא אותו. שולט בקרקע ערבות הכל.	ערבות אגניז בתרייהו לאתקנא ביה סתים מכלא ובגין דטמיר וסתים עליה דלא ידיע כלל כלא גניז קרקע ערבות אתחזי ואף על גב דסתים איהו אֵ נקודה דתלייא תחות תרין איהי קרקע ערבות ערבות הוא גניז וסתים דלא אתידע בין תרין לבתר דרכיב ביה ההוא טמירא דכלא אפיק ליה שליט קרקע ערבות כלא[1210]:

ערבות אגניז כו׳ - ר״ל ערבות הוא בינה (זהר ח״ב קסה ע״א), והיא מתפשטת בתוך ז״א עד ת״ת כידוע[1211]: **לאתקנא ביה סתים כו׳** - ר״ל כדי לאתקנא חכמה בהם, שעל ידי בינה מתלבש ורוכב

(ר״ה ל״ב ע״א) בראשית נמי מאמר הוא אבל אינו רק במחשבה לבד, והם ב׳ ראשית ר״ל ב׳ מדרגות חיך וגרון שהם סוף המחשבה ותחלת הדיבור, ולא נזכרו בפירוש יציאת הנשמות, שעדיין לא נגמרו עד זיווג הב׳ הגופני כמ״ש, ואח״כ ביום ב׳ ויום ה׳ נזכרו בריאת המלאכים כמ״ש רז״ל שהם לא היו יכולים לצאת ע״י מאמר ראשון שלא נתגלה עדיין רק במחשבה לבד עד שנתגלה בבחינת מאמר, ואח״כ ביום ששי נזכר בריאת האדם בפועל וגם הנשמות כמ״ש (בראשית ב ז) ויפח באפיו נשמת חיים שהוא גמר בריאת הנשמות ע״י זיווג גופני ביסוד דזו״נ שהוא יום הששי, שבזה נעשה התחברות לנשמות עם הגופים, ונמצא שב׳ המאמרים של מרן ז״ל אמת.

[1202] ויאמר אלהים.@

[1203] עי׳ לעיל הערה 1152.

[1204] ◌ֻ

[1205] עי׳ מלואים אות (קלג).

[1206] ^.

[1207] עי׳ מלואים אות (קלד).

[1208] עי׳ לעיל יב ע״ד: **טמיר** - ברישא ב׳ [עי׳ אד״ז רפח ע״א הוב״ד במלואים אות (עו)]: **וגניז** - ברישא תליתאה.

[1209] דהיינו הדעת או הת״ת?

[1210] נוסח? [עי׳ פרדס ח״ב בערך ערבות] (דפ״מ).

[1211] יסוד דבינה.*##

עליהם, כמ"ש באד"ז (רפט ע"ב)[1212] **אתגליף האי חכמתא ואפיק חד כו' אתגליף כו'**, הרי כי מקודם צריך להמשיך בינה בהם, ואח"כ אתמשך נהירו דחכמתא בהם, כמ"ש (חגיגה יב ע"ב) אל מלך חי[1213] וקים רם ונשא שוכן עליהם בערבות כו'[1214]: **ובגין דטמיר כו'** - ר"ל לכך אין נקודה מורה על ערבות: **קרקע ערבות כו'** - ר"ל מלכות של בינה, מקום שכלה בשליש ת"ת, אחר חו"ג, שם נראה מלכות הנ"ל, וזהו סגול, נקודה תחת חו"ג, שהן כלין למעלה משליש ת"ת: **ערבות הוא כו' בין תרין** - ר"ל ערבות עצמו בין חו"ג גניז, ולכן אין נקודה בין תרין נקודות, רק אחריהן כנ"ל: **לבתר דרכיב כו'** - כנ"ל חכמה שרוכב, כמ"ש אל מלך חי כו', שהיא חכמה כידוע[1215], שוכן עליהם בערבות, שנאמר (תהלים סח ה, זהר ח"ב קסה סע"א וע"ב) סולו לרוכב בערבות בי"ה שמו, כתיב רוכב כו'[1216]. וז"ש **דרכיב ביה,** ר"ל בערבות, והוא אדם על הכסא, והוא אין מתלבש בהם, רק נהירו דמתפשט מיניה, כמ"ש באד"ז שם (רפט ע"ב)[1217] **ההוא נהירו דאתמשך מיני'.** ואמר **טמירא דכלא,** כמ"ש (איוב כח יב) והחכמה מאין תמצא לא ידע כו' וכמ"ש בא"ז (רצ ע"א)[1218] **ובג"כ לא אשתמודע כו'**:

[1212] ז"ל: אתגליף האי חכמתא ואפיק חד נהרא דנגיד ונפיק לאשקאה גנתא ועייל ברישא דזעיר אנפין ואתעביד חד מוחא ומתמן אתמשיך ונגיד בכל גופא ואשקי כל אינון נטיעאן הה"ד ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו' (בראשית ב).

תרגום: נחקקה חכמה זו והוציאה נהר אחד, הנמשך ויוצא להשקות את הגן, ונכנס בראש ז"א ונעשה למוח א' ומשם הוא נמשך ויוצא בכל הגוף, ומשקה את כל אלו הנטיעות. זהו שנאמר "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וכו'".

עי' מלואים אות (קלו).

[1213] נדצ"ל מלך אל חי (כמש"כ בחגיגה)@.

[1214] ז"ל: ערבות, שבו צדק, משפט וצדקה, גנזי חיים וגנזי שלום וגנזי ברכה, ונשמתן של צדיקים, ורוחות ונשמות שעתיד להיבראות, וטל שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות בו מתים. צדק ומשפט, דכתיב צדק ומשפט מכון כסאך, צדקה, דכתיב וילבש צדקה כשרין, גנזי חיים, דכתיב כי עמך מקור חיים, וגנזי שלום, דכתיב ויקרא לו ה' שלום, וגנזי ברכה, דכתיב ישא ברכה מאת ה', נשמתן של צדיקים, דכתיב והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך, רוחות ונשמות שעתיד להיבראות, דכתיב כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי. וטל שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות בו מתים, דכתיב גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה. שם אופנים ושרפים וחיות הקדש, ומלאכי השרת, וכסא הכבוד, מלך אל חי רם ונשא שוכן עליהם בערבות, שנאמר סלו לרכב בערבות ביה שמו, ומנלן דאיקרי שמים, אתיא רכיבה רכיבה: כתיב הכא סלו לרכב בערבות וכתיב התם רכב שמים בעזרך. וחשך וענן וערפל מקיפין אותו, שנאמר ישת חשך סתרו סביבותיו סכתו חשכת מים עבי שחקים. @HOW MUCH

[1215] עי' אפיקי ים מו"ק יב ע"ב וז"ל, שהוא אש ממים שמים הוא חכמה ומשם כסה"כ, דבינה מקננא בכורסייא, ושרפים הם מבינה בבריאה, ואופנים וחיות אף שהם ביצירה ועשי' הם מסוד ת"ת ומלכות של בינה. מלך אל חי רם ונישא שוכן עליהם, הוא חכמה שע"ג בינה והוא ע"ג ערבות וז"ש כאן שנא' סולו לרוכב.

[1216] עי' הערה הקודמת.@

[1217] ז"ל: תו אתגליף האי חכמתא ואתמשך ועייל ברישא דזעיר אנפין ואתעביד מוחא אחרא (ההוא אחרא) ההוא נהירו דאתמשך מיניה אלין תרין משיכן אתגליפו ומתחברן בחד רישא דעמיקא דבירא דכתיב בדעתו תהומות נבקעו (משלי ג כ) ועייל ברישא דזעיר אנפין ואתעביד מוחא אחרא ומתמן אתמשיך ועייל לגו גופא ומלייא כל אינון אדרין ואכסדרין דגופא הה"ד (שם כד) ובדעת חדרים ימלאו

תרגום: ועוד נחקקת חכמה זו ונמשכת ונכנסת בראש ז"א, ונעשית למוח אחר. אותו האור הנמשך ממנו, אלו הב' המשכות נחקקים ומתחברים בראש אחד של עומק הבאר, שנאמר "בדעתו תהומות נבקעו", ונכנסו בראש ז"א ונעשה למוח אחר (אותו אחר), ומשם נמשך ונכנס תוך הגוף, וממלא את כל אלו החדרים ואכסדראות הגוף. וזהו שנאמר "בדעת חדרים ימלאו".

עי' מלואים אות (קלז).

[1218] ז"ל: באגדתא דבי רב ייבא סבא כללא דכלא זעיר אנפין אקרי אתה עתיקא קדישא דאתכסייא אקרי הוא ושפיר והשתא קרינן באתר דא דשירותא אשתכח אתה אע"ג דאתכסייא מניה הוי שירותא ואקרי אב והוא אב לאבהן והאי אב נפיק מעתיקא קדישא דכתיב (איוב כח) והחכמה מאין תמצא ובג"כ לא אשתמודע

תרגום: בספר האגדה של רב ייבא סבא: כלל הכל, ז"א נקרא "אתה", עתיקא קדישא שהוא מכוסה, נקרא "הוא", ויפה. ועתה אנו קוראים במקום הזה שההתחלה הוא "אתה". אף על פי שמכוסה ממנו, הוא ההתחלה ונקרא אב, והוא האב של האבות. וזה האב יוצא מע"ק שנאמר "והחכמה מאין תמצא", לכן אינו נודע.

עי' מלואים אות (קלח).

"והמשכלים יזהירו". "והמשכלים", כמו שנאמר "משכיל על דבר ימצא טוב", היינו "יזהירו כזהר הרקיע".	והמשכילים יזהירו (דניאל יב ג) **והמשכילים כד"א** (משלי טז כ) **משכיל על דבר ימצא טוב** היינו יזהירו כזוהר הרקיע:

והמשכילים כו' כד"א משכיל כו' היינו יזהירו - ר"ל, **טוב** הוא יסוד (זהר ח"ב יא ע"ב), וזהו **יזהירו כו',** כמו שמפרש והולך, שהוא ביסוד, וזהו "על דבר", **שדבר** הוא **מלכות** (לקמן כא ע"ד), והוא משכיל[1219] למצוא הפנימיות של תורה[1220]:

"כזהר". "זהר" הזוהר של זוהרים, בעליה, הזהר זוהר ומאיר ומדליק נוצץ לכמה צדדים זוהרים. זוהר עולה ויורד, זהר נוצץ לכל צד.	כזוהר[1221] זוהר זהר**א** דזוהרין בסליקו זוהר**א** זהיר ואנהיר ואדליק נציץ לכמה סטרין זהירין זוהר סליק ונחית זוהר נציץ לכל עיבר:

זוהר זהרא כו' — כתר: **זוהר' זהיר כו'** - חכמה: **זוהר סליק ונחית** — בינה, כידוע שסליק ונחית בז"ת, וכמש"ל (צ ע"א נא ע"א) **סלקא ונחתא כו' ע"ש: זוהר נציץ כו' - חסד כנ"ל**[1222]:

זהר שופע ויוצא, זהר שאינו פוסק לעולמים, זהר שעושה תולדות. זהר הזוהר שסתום וגנוז, ניצוץ של כל ניצוץ, כל הדרגות בו. יוצא וסתום, סתום וגלוי. רואה ולא רואה. שפת@ במקור@ מעיין הבאר, יוצא ביום וסתום בלילה. משתעשע בחצות הלילה, [ב]תולדות שהוציא הזהר שזוהר ומאיר לכל, הכלל של התורה, וזהו "זהר הרקיע", הרקיע שבו תלויים השמש והלבנה כוכבים ומזלות. זה נקרא הזהר של המראה שמאירה, שלא זכה בו איש פרט לרועה הנאמן של כל הבית, שאין מאירה הלבנה, המראה שלא מאירה, רק ממנו, שזכה למראה שמאירה.	זוהר נגיד ונפיק זוהר דלא פסיק לעלמין זוהר דעביד תולדין {יח ע"א} זוהר זהר**א** דטמיר וגניז[1223] נציצו דכל נציצו דרגין כל**א** ביה נפיק וטמיר סתים וגלי**א** חזי ול**א** חזי סיפת**א** בעיקור**א**[1224] מבוע**א** דבירא נפיק ביממ**א** וטמיר בליל**יא** אשתעשע בפלגו דליל**יא** תולדין דאפיק זוהר דזהיר ואנהיר לכל**א** כלל**א** דאוריית**א** ודא איהו זוהר הרקיע הרקיע דביה תלין שמש**א** וסיהר**א** כוכבי**א** ומזלי דא איקרי זהר**א** דאספקלריא דנהר**א** דל**א** זכה ביה בר נש בר {יח ע"ב} רעי**א** מהימנ**א**[1225] דכל בית**א** דל**א** אנהיר סיהר**א** אספקלריא דל**א** נהר**א** בר מניה דזכה באספקלריא דנהרא:

זוהר נגיד ונפיק - גבורה[1226] כמ"ש (דניאל ז י) **נהר די נור נגיד ונפיק**[1227]: **זוהר דלא פסיק לעלמין** - ת"ת, שעליו נאמר (ישעיה נח יא)[1228] וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו: **זהיר דעביד תולדין** - נו"ה, שהן עבדין תולדין, ולכן נקרא צבאות, וכמ"ש באד"ז (רצו ע"א)[1229] **דכל חיילין {יח ע"א}**

[1219] עי' מלואים אות (קלט).

[1220] עי' & שמלכות היא פשט ויסוד הוא סוד.$ tukhאולי מש"כ בהערה הקודמת מספיק.

[1221] עי' מלואים אות (פב).

[1222] עי' זהר ח"א רנא ע"א.

[1223] עי' לעיל יב ע"ד: **טמיר** - ברישא ב' [עי' אד"ז רפח ע"א הוב"ד במלואים אות (עו)]: **וגניז** - ברישא תליתאה.

[1224] עי' זהר ח"א ק ע"א בס"ת שגורס "ספרא דא".

[1225] עי' לעיל הערה 316

[1226] עי' זהר ח"א כג ע"ב.

[1227] עי' ב"ע (קצז ע"א): "דנגיד" הוא מסט' דחכמה והוא באתפשטותיה לתתא לבינה. ובבינה שם הוא "נפיק".

[1228] ז"ל: ונחך יהו"ה תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמתיך יחליץ והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. ועי' זהר ח,ג רמו ע"ב$

[1229] ז"ל: תו אתפשט גופא בתרין שוקין ומתאחדן בינייהו תרין כוליין ותרין ביעי דדכורא דכל משחא ורבות וחילא (דדכורא) דכל גופא בהו אתכנש דכל חיילין דנפיק מנהון נפקין ושריין כלא בפום אמה ובג"כ אקרון צבאות דכל חיילין דנפיק מנהון נפקי) ואינון נצח והוד תפארת ידו"ד נצח והוד צבאות ובג"כ ידו"ד צבאות

דנפיק, מינהון נפקין: זוהר זהרא כו' – יסוד, והוא טמיר כידוע[1230], והוא נקרא כל (זהר ח"א יז ע"א), כללא דכולא, וז"ש **דרגין כולא ביה**, והוא מבואע דבירא[1231] כידוע בהרבה מקומות: **נפיק וטמיר** - שנכנס ויוצא בנוק', וזהו סתים וגליא: **אשתעשע בפלגא דליליא** - בג"ע, שהיא מלכות, וזהו השעשוע בנשמות הצדיקים בג"ע, שהן מ"ן שלה, כמ"ש בזוהר ויקהל (ריא ע"א)[1232] **כדין אלביש חד צדיק קנאה כו'**[1233], ע"ש, והוא ספיק[1234] תולדין[1235]: **זוהר דזהיר כו'** - מלכות: **ודא איהו זוהר הרקיע הרקיע דביה כו'** - ר"ל יסוד, וחוזר למעלה: **דא איקרי כו'** - ר"ל יסוד: **מהימנא דכל ביתא** - כמ"ש (במדבר יב ז)[1236] בכל ביתי נאמן הוא: **דלא אנהיר סיהרא אספקלריא כו'** - כי אין השגה לשום בריה, רק בשכינה, כידוע (תיקו"ז יג ע"א), רק שמשה רבינו ע"ה, אנהיר לה בדרגיה, ועביד לה אספקלריא דנהרא[1237]:

תרגום: היסוד של הזכר הוא סיום של כל הגוף, ונקרא יסוד. וזהו המדרגה הממתקת את הנקבה וכל תאות הזכר לנקבה ביסוד הזה הנכנס לנוק', להמקום שנקרא ציון, כי שם הוא מקום הכסות של הנקבה כבית רחם לאשה. ומשום זה נקרא היסוד הוי"ה צב-אות.

מאיר האדרא: @NEEDEDתמו אתפשט גופא בתרין שוקין - ה"שוקין"המה מרמזות על התורה שבכתב [שכן כלול בה חומש הפקודים, אשר שם מבוארים מסעות בני ישראל הנעשים ע"י הרגלין] וכן על תורה שבעל פה, בברייתות, אשר נסתרם הוא נעלם ובסוד "חמוקי ירכיך" (שיה"ש ז ב) (מ"א שיא). ומתאחדן בינייהו תרין כוליין ותרין ביעי דדכורא, דכל משחא ורבות וחילא (דדכורא) דכל גופא בהו אתכנש דכל חיילין דנפיק מנהון, נפקין ושריין כלא בפום אמה, ובג"כ אקרון צבאות (ס"א דכל גופא בהו אתכנש ושריין כלא בפום אמה ובג"כ אקרון צבאות דכל חיילין דנפיק מנהון נפקי) ואינון נצח והוד תפארת ידו"ד נצח והוד צבאות ובג"כ ידו"ד צבאות - נו"ה שהן עבדין תולדין, ולכן הם מכונים צבא-ות ע"ש שיוצאים מהיסוד (בהגר"א תז"ח יז ע"ד ד"ה זהיר).

[1230] ספר עץ חיים - שער כב פרק ב מ"ק

ו כל החיצונים כי אינם יכולים לסובלו הרי בארנו מצות מילה בקיצור. ונחזור לענין שכיון שבנוקבא אין בה בחי' זו ולכן אין לו בז"א בקטנות בסוד עיבור רק ב' מוחין ג"כ ואע"פ שבאבא יש בחי' יסוד אפילו בעיבור כנזכר אינה קושיא כי הלא יסוד דאבא לעולם הוא טמיר וגניז באמא ואם האמא אין לה יסוד איך יתגלה יסוד דאבא בלתי היות לו מחיצות יסוד אמא לכן ליתא אפילו יסוד דאבא תוך ז"א. וגם הטעם שכיון שאין יסוד אמא בחיצוניותיה אם כן כאשר יזדווג עמה לאפקא מוחין דעיבור אל הז"א אם לא תקדים היא להעלות טפת מ"נ מסוד הדעת שבה גם אבא לא יוריד טפת הדעת שלו ולכך גם ב' הדעות אין בהם ו$

[1231] עי' מלואים אות (עה).

[1232] עי' מלואים אות (קמ).$

[1233] היסוד בעצמו הוא הוי"ה אחת, כי כל ספירה יש בה הוי"ה א', וה' הויו"ת דה' חסדים הנכללים בו, ויורדים שם, להנתן דרך בו ביסוד הנקבה, הרי הם ששה הויו"ת, כמנין יוסף. [עי' זהר] ויקהל ריא ע"א וז"ל, כדין חד צדיק אלביש קנאה וכו'. והענין הוא, כי הנה יוסף בגימטריא קנאה, והוא הצדיק דאלביש קנאה, וכו' וז"ס מ"ש רז"ל (סוטה ג ע"א) אין אדם מקנא לאשתו אא"כ נכנס בו רוח טהרה [טהרה מאמא (עמק המלך שי"ד פס"א)]. כי אז הוא מסטרא דיוסף, צדיק עליון, שהוא בגימטריא קנאה כנז' (שעה"פ ויצא). האדם שהוא אוהב את אשתו גורם לו קנאה. ואין הקנאה באה אלא מן אהבה רבה שיש ביניהם, נמצא, כי הקנאה היא מעלה ושלימות היא, ואינה פחיתות (ספר הליקוטים - פרשת לך לך - פרק יג). ודע, כי כל מי שיש לו קנאה במילי דשמיא, עליו ארז"ל אין אדם מקנא לאשתו, אא"כ נכנסה בו רוח טהרה. אבל מי שיש לו קנאה במילי דעלמא, הוא מהם, לפי שהיא קנאה הנמשכת מן החיצונים (שער הגלגולים הק' כג).

[1234] אפיק?

[1235] זוהר חלק א דף קפ/א

אלה תולדות יעקב יוסף וגו', בתר דאתישב יוסף ביעקב, ואזדווג שמשא בסיהרא, כדין שרא למעבד תולדות, ומאן איהו דעביד תולדות, אהדר ואמר יוסף, דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק איהו עביד תולדות, בגין דלא פסקין מימוי לעלמין, ואיהו עביד תולדות בהאי ארץ, ומניה נפקין תולדות לעלמא, דהא שמשא אף על גב דאתקרב בסיהרא לא עביד איבין, בר ההוא דרגא דאקרי צדי"ק, ויוסף איהו דרגא דיעקב למעבד איבין ולאפקא תולדין לעלמא, ובגין כך כתיב אלה תולדות יעקב יוסף. אלה תולדות יעקב יוסף, כל מאן דהוה מסתכל בדיוקנא דיוסף, הוה$

[1236] עי' תיקו"ז לב סע"א שה"בית" היא בינה.

[1237] דהיינו שכל הבריאה כולה אינה יכולה להשיג מאומה אלא ממידת המלכות בלבד. אמנם אם ישנם חילוקי מדרגות בין הברואים הדבר תלוי באם המלכות מאירה אם לאו, כלומר אם המלכות עומדת בזיווג עם ז"א אם לאו. ועי' בתז"ח לד ע"ג, תנא דמסייע ליסוד זה: כרובי עינא דפתחין וסגרין דבהון נהיר עמודא דאמצעיתא בבת עינא ואתקריאת מסטרה אספקלריא דנהרא וכד סתים עינא אתקריאת אספקלריא דלא נהרא, ע"כ. למימרא, שההבדל בין "נהרא" לבין "לא נהרא" הוא אם הנוק' בזיווג עם ז"א אם לאו. ועי' ת"ז פט ע"ב: מסטרא דיהו"ה אתקריאת אספקלריא דנהרא,

זהר הרקיע, הנסתר העליון, שמאיר ואינו ידוע, מדליק ולא נראה. ומי שנוטל [משם], אינו יודע ממי נוטל. הסתר שלו נסתר (נ"א טמון) וגנוז, השבט של יוסף הצדיק.	זוהר הרקיע סתים עילאה דנהיר ולא ידיע אדליק ולא אתחזי ומאן דנטיל לא ידע ממאן נטיל סתימו דילה סתים (נ"א טמיר)[1238] וגניז שבטא דיוסף צדיקא:

זוהר הרקיע סתים כו' - ר"ל הרקיע יסוד, וזוהר שלו בינה: **סתימו דילה כו' דיוסף צדיקא -** כמ"ש בזוהר[1239] מלכא דשלמא דילי':

נסתר בארבעה צבעים, הזהר שנוצץ בשתים עשרה חיות, זיווים ואורות נוצצים ממנו שלש עשרה, הם בסוד השם הקדוש וכו', סוד האין סוף, אין סוף שאין לו שעור.	סתים בארבע גווני זוהר דנציץ בתריסר חיון זיוין ונהורין נצצין מניה תליסר אינון ברזא דשמא קדישא {יט ע"א} וגו' רזא דא"ס אין סוף דלית שיעורא:

סתים בארבע גווני - ששם התחלת הגווני, וכולל כל הגווני, כמ"ש בהתחלת פ' בראשית (טו ע"א)[1240] ובזו"ח שיה"ש (נב ע"א)[1241] **כדין בארבע סטרין אתחזיין כו',** וכמ"ש פ' ויחי (רמא ע"א[1242])[1243] שבינה קיימא על תריסר חיוון עלאין, בפ' (בראשית מט יג[1244]) זבולן לחוף ימים ישכון כו', ע"ש. ואמר בספד"צ פ"ב (יט ע"ב)[1245] **תריסר ירחי דאשתכחי בעלמא עילאה כו':** בתריסר חיוון - כידוע שד' חיות כל א' מתפרש לג' ג', וכן הד' גווני, שהן גווני של החיות, שכל חיה בגוון א', כמ"ש בזוהר הרבה פעמים, מתפרש ג"כ לג' ג', כמ"ש בז"ח (לד ע"א)[1246] **ארבעה רישי נהורין לארבעה זיוויין ואינון תריסר ירחין מאינון תריסר מכילן וחד דשלטא עלייהו למהוי תליסר** וז"ש כאן

וכד איהי אדנ"י בלא בעלה, אתקריאת אספקלריא דלא נהרא [תרגום: מצידו של הוי"ה נקרא מראה המאירה, וכאשר היא אדנ"י בלא בעלה, נקראת מראה שאינה מאירה].
עי' תיקו"ז עב ע"ב: במאי אשתמודעאן בשכינתא דאיהי אספקלריאה דנהרא כד נחית יהו"ה לגבי צדיק לנהרא בה ודאי

[1238] נוסח$

[1239] עי' מלואים אות (נז), ועי' ז"ח סג ע"א: שלום דדכורא אשתמודע דכר בגיניהו איהו צדיק. ואקרי מלכא עילאה בגיניה, מלך שהשלום שלו. ובג"כ, כל תושבחתא דשיר השירים, למלכא דשלמא כולא דיליה, וייחודא דקא מתייחד כולא, באתר דא איהו. בגין דאיהו נטיל כל תיאובתא דכל שייפין, וכל עינוגין, וכל כיסופין עילאין, וכניש כולא לגויה.
תרגום: אבל השלום שהזכר נודע זכר בשבילו הוא הצדיק שנקרא (ונקרא) המלך העליון בשבילו מלך שהשלום שלו ומשום כך כל התשבחת של שיר השירים למלך שהשלום כלו שלו והיחוד שהכל מתיחד הוא במקום הזה משום שהוא נוטל כל תשוקת כל האיברים וכל הענוגים וכל הכסופים העליונים ומכנס הכל לתוכו.

עי' מלואים אות (י).

[1240] עי' מלואים אות (קמא).

[1241] עי' מלואים אות (קמב).

[1242] עי' מלואים אות (קו).

[1243] עי' מלואים אות (קמג). PERLאמר אות (קו).

[1244] ז"ל: זבולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אנית וירכתו על צידן.

[1245] ז"ל: בזמנא דמטא ירחא שביעאה משתכחו ירחי אלין תליסר בעלמא עלאה, ומתפתחי תליסר תרעי דרחמי, בההוא זמנא (ישעיה נה ו) דרשו ה' בהמצאו.
לבדוק אם הגר"א שם יעזור.$

[1246] ז"ל: ראשי החיה אינון רתיכין ד' רישי נהורין לד' זיווין ואינון תריסר ירחין ואינון תריסר מכילן וחד דשלטא עלייהו למהוי תליסר ואלין איקרון ראשי שלטונין שליטין נהירין לכלהו.
רקיעין בחד אית רזא דדיוקנין דלא אתחזון ובחד לית ביה דיוקנין ולא גוונין ולא למנדע ולא לאסתכלא ולית מאן דיקום ביה דא איהו רקיע עילאה טמירא דגניז מה דגניז ויהב חידו וקיימא לכלא ברזא דשם אהי"ה שלימו דכל שמהן.
תרגום: "ראשי החיה", הם מרכבות ארבע ראשי אורות לד' זיוות@זיווין, והם י"ב חדשים, והם י"ב מדות [הרחמים], ואחת השולטת עליהם, להיות שלשה עשר, ואלו נקראים ראשי שלטונות, שליטים המאירים לכל.
רקיע, באחד יש סוד דמויות שאינן נראות, ובאחד אין בו דמויות ולא צבעים, ואין לדעת ולהסתכל, ואין מי שיעמוד בו, זהו רקיע העליון הטמון@הנסתר, שגנוז בו מה שגנוז, ונותן שמחה וקיום לכל, בסוד שם אהי"ה, [שהוא] שלמות כל השמות.

תליסר אינון ברזא דשמא כו': **רזא דא"ס,** ר"ל כתר שנק' א"ס[1247], כמו שמפרש והולך, **א"ס דל"ל שיעורא דמשחתא דבוצינא**:

[לומר המעתיק לאיתי להוסיף כאן זהר חדש ואתחנן מה ע"ג[1248] וז"ל:

"יהו"ה אלהינו יהו"ה", סוד של י"ד אותיות, שלש שמות פנימיים, כלל הכל. סוד א', עליון אמצעי ותחתון, כאן כלל של כל הצדדים, ממקום שאין בו שיעור, שנקרא אין סוף, עד הסוף של הצד האחרון, תחתון לכל המדרגות.	יהו"ה אלהינו יהו"ה (דכריס ו ל) רזא למרביסר אתוון תלת שמהן פנימאין כללא דכלא רזא חדא עילא ואמצעיתא ותתא הכא כללא לכל סטרין מאתר לאית דיה שיעורא לתקרי אין סוף עד סייפי סטרא בתרמה תתאה לכל לרגין:

וכן[1249] בוצינא דקרדינותא נתבאר בז"ח במאמר קו המדה (מה ע"ג) **ה' אלהינו ה' רזא דארביסר כו' עילא ואמצעיתא ותתא כו'** - ר"ל בינה שכולל ג"ר[1250] נק' עילא, ו"ק אמצעיתא, מלכות תתא, כמו שמפרש והולך **חד לעילא כו'.**

אחד למעלה, המקום של ההתחלה, שמשם יוצאים השבילים לכל הצדדים. אחד באמצע סוד שמשה, כלל את עצמו בו, בתוך אברהם ויצחק. אחד כלל של דוד המלך, התיקון והעמוד האחד לכולם. וכאשר האותיות של האמונה מתחברים, הם מתגלים בחיבור והקשר של הכל.	חד לעילא לאתר דשירותא למתמן נפקין שבילין לכל סטרין חד באמצעיתא רזא למשה לכלילא גרמיה דיה בגו לאברהם וליצחק חד כללא לדוד מלכא תיקונא וסמכא חד לכללהו וכד מתחברן אתוון למהימנותא לאתגליין באחדורא וקישורא לכללא:

רזא דמשה אכליל כו' - ר"ל משה דרגא דת"ת, בגו חו"ג, אברהם ויצחק. ואמר **אכליל גרמיה,** ר"ל לכך אמר אלהינו, לכלול גם עצמו. והענין, כי משה דרגא דהתפשטות בינה בעד"א (לעיל ב ע"ב), וזהו בינה לבא, בגו גופא, עד"א, וז"ש **אכליל גרמיה: וכד אתחברן[1251] אתוון כו'** - ר"ל, תרין עלמין, בינה ומלכות (ע' זהר ח"א לד ע"א, וע"ח שער הזיווגים פרקים ה ו), כידוע שכל עלמא הוא בנוק', מן העולם ועד עולם (ד"ה א טז לו)[1252], והן מתחברים ביחד ע"י עד"א, כי בינה מסתיימת בו, עד החזה, ושם מתחלת מלכות, כידוע[1253]. וז"ש בפ' שלח לך (דף קסב ע"א)[1254] **תרי אינון וחד אשתתף בהו ואינון תלתא וכד הוו תלתא אינון חד א"ל אלין תרין שמהן דשמע ישראל דאינון ה' ה' אלהינו אשתתף בהו ואיהו חותמא דגושפנקא אמת וכד מתחברין כחדא אינון חד ביחודא חדא,** והוא עד"א שהוא נקרא אמת, חותמא דגושפנקא (תיקו"ז עג ע"א זהר ח"א ב ע"ב), כמ"ש (שבת נה ע"א) חותמו של הקב"ה אמת. והענין כי מורה על ראשון ואחרון ואמצע, שהן תלת דרגין, בינה עד"א מלכות, היה הוה יהיה[1255]. וכולם מתייחדים בעד"א, שלכן נקר' אמת, א' ראש אותיות, ות' סופן,

---

[1247] עי' תיקו"ז עו ע"ב: אין סוף אתקרי מלגאו כתר עלאה מלבר.

[1248] אמנם ע' ע"ח תיקון א' שזה חלק של הקדמת תיקוני זהר ולא של ז"ח.

[1249] נוסח.

[1250] עי' לעיל הערה 1150.

[1251] נדצ"ל מתחברן כלשון הזו"ח.

[1252] עי' מלואים אות (קז).

[1253] עי' דברי רבינו בתיקו"ז נ סע"ד: סיום תפארת הוא בטבור כמ"ש באד"ר (קמא ע"ב) ומשם ולמטה מעוי בדעת אתתקן, וע"ש, ובפ' משפטים (קכג ע"א). וכן התחלת הנוק' שם, שהיא נגד נה"י, כי שם הדעת שהוא ביסוד.

[1254] ז"ל: [אמרו ליה] תו אמר תרין אינון וחדא אשתתף בהו ואינון תלתא וכד הוו תלתא אינון חד אמר לון אלין תרין שמהן דשמע ישראל דאינון יי' יי' אלהינו אשתתף בהו ואיהו חותמא דגושפנקא אמת וכד מתחברן כחדא אינון חד ביחודא חדא.

תרגום: $

ביאור: תו אמר - הוא סוד קו המדה, והוא כמו הראשון, וז"ס דוד, מזוקק שבעתיים, והוא במקום אמת דג' תיבות האחרונות, כמ"ש בז"ח רות (עז ע"ב) (יהל אור). דנצח נשאר, דא"ל הפסק מצד המלאכים, וגם נצח ישראל לא ישקר, עולם חסד יבנה, משא"כ עבודה דבטילה בעו"ה (יהל אור). **שתי שמהן -** הם זו"נ (רח"ו). **אלהינו -** אימא (רח"ו). **אמת -** אהי"ה פעמים אהי"ה גימ' אמ"ת (רח"ו). **מתחברן -** וכדומתחברן (דפ"ו).

[1255] עי' לעיל הערה 708.

ומ' מכוון באמצע (תיקו"ז קי ע"א). וכן האותיות מורים עליהם כידוע. ועד"א בו ו"ק, וחזה הוא באמצע, כי חג"ת מתקשרין בבינה, ונה"י במלכות, כידוע בהרבה מקומות. וזהו שאלהינו מתפלג תלת אתוון לה' הראשון, וג' לה' השני, והן שבעה ושבעה כמו שמפרש והולך, וכמ"ש שבע' ימים ושבע' ימים, וכמ"ש בזו"ח שיה"ש (סב ע"ב)[1256]:

ב' עולמות, עליון ותחתון. עליון עולה עד שאין שיעור ואין סוף, התחתון יורד מהשיעור עד סוף כל המדרגות. העולם העליון שמתקשר ועולה עד אין סוף, נחלק אותיות במדרגות ז' אותיות יהו"ה אל"ה. עד כאן סוד העולם העליונף שמתקשר ועולה עד אין סוף, ונחלק בז' אותיות.	תרין עלמין עילאה ותתאה עילאה סלקא עד לגבי שיעורא ואין סוף תתאה נחתא משערא עד סוף לכל לרגין עלמא עילאה למתקשרא וסלקא עד ש"ס פלגי מתווי בלרגוי שבע מתוון יהו"ה אל"ה עד כאן רזא לעלמא עילאה למתקשרא וסלקא עד ש"ס ומתפליג בתווי שבעה עלמא תתאה למתקשרא ביה ונחתא עד סוף לכל לרגין פלגי מתווי בלרגוי שבע מתוון:

עד דלית שיעורא וא"ס - ר"ל לכתר שנקרא א"ס[1257] כידוע:

יג"ו יהו"ה, שלש אותיות עליונות בד' אלו, סוד א' חיבור וקשר אחד שאין בו פירוד, ולכן לי"ד אותיות, ז' וז', והכל אחד, "אחד". ובארוה [אות] ד' עליון וגדול על שאר האותיות, וכן ר' של "אל אחר", להודיע שלא להחליף סוד הקדוש העליון ולכלול צד האחר איתו.	יג"ו יהו"ה תלת מתוון עילאין בד' אלין רזא חדא חבורא וקשורא חדא לגבי פירודא ובג"כ לאתכסיא מתוון ז' וז' וכלא חד אחד ואוקמוה לגי"ת עילאה ורב על שאר מתוון וכן גי"ת לאל אחר (שמות לד יד) לאסתמודעא דלא לאחלפא רזא קדישא עילאה ולאכללא סטרא אחרא בהדיה:
סימן עי"ן דל"ת, שהם גדולות, ע"ד, להעיד לעדות של סוד סודות, להוציא מדידה אחת למדוד@ של סוד האמונה. ומי שיודע את הסוד הזה, יודע את סוד אדונו, ויורש שני העולמות, העולם הזה והעולם הבא. והמדידה נקראת@ "קו המידה", וזה ניתנה@ת לחכמים עליונים קדושים, היודעים את סוד אדוניהם, ועוסקים בכבודו. ולא ניתנת לרשעי העולם, שאינם יודעים ואינם חוששים לכבוד אדוניהם. ואותם הצדיקי אמת שבהם סוד האמונה העליונה, להם ניתן לדעת ולהסתכל, משום שלא סרים ימין ושמאל.	סימן עי"ן דל"ת לאינון כדכתיב ע"ד לאסהדא סהדותא דרזי לרזין לאפקא מסתתא[1258] חדא למשיחו לרזא למהימנותא ומאן דילע רזא דא ידע רזא למאריה ולחסין תרין עלמין עלמא דא ועלמא דאתי ומשתתא לקבי קו המדה ולא לתייהיב לחכימי עליונים קדישין דילעין רזא למאריהון ומשתלבי ביקריה[1259] ולא לתייהיב לחייבי עלמא דלא ידעי ולא חייבי ליקרא למאריהון ואינון זכאי קשוט די בהו רזא למהימנותא עילאה להו לתייהיב למנדע ולאסתכלא בגין דלא סטרא ימינא ושמאלא:

ואחסין תרין עלמין כו' - שזה הסוד בנוי על תרין עלמין כנ"ל:

[1256] עי' מלואים אות (מו).

[1257] עי' תיקו"ז עו ע"ב: אין סוף אתקרי מלגאו כתר עלאה מלבר.

[1258] כד מדיד משיחא כו'. הוא מ"ש במאמר הנ"ל (קו המדה &) בזמנא דרעוא דא בעא לאתפשטא כו'. והענין בקיצור שמקודם נפיק הניצוצא ונגנז בגו רעותא עלאה [בסוד הבן בחכמה. הרמ"ש] שהוא אין קדמאה פשיטותא דקוטרא עלאה. ואח"כ כשרוצה להתפשט הרעותא, יוצא מקודם הנציצו, שסט' דגבורה יוצאין מקודם. וכאן הוא עדיין גוון ולא גוון. ואח"כ מתפשט האי רעותא והוא אתפשטותא קדמאה. והוא נביעו הנז' בהקדמה ב' של ת"ז כנ"ל [ונק' מ"ה שם בהקדמת ת"ז סוד חכמה כ"ח מ"ה. הגהת הרמ"ש]. ועייל ההוא אתפשטותא בגו האי נציצו [בסוד וחכם בבינה. הרמ"ש]. וז"ש כאן עביד גוונין לאנהרא. שאור הגוונין הוא מאוירא, ובוצינא עושה גוונין לאנהרא אח"כ. (יהל אור ח"א ו ע"ג).$$

כד מדיד משיחא. הוא הדעת עטרא דגבורה דבו עביד משחתין ומדידו. שהוא כד אתפתחת בינה ונתגלה דעת אז עביד גוונין לאנהרא, שנתגלו הגוונין (ויעויין מ"ש על באור מאמר הזה בארוכה בבאוה"ג על דף פ' א' ב' ובביאורו שם על סתרי אותיות שבריש ז"ח@@ ועל מאמר קו המדה ובריש מתניתין דסוף פ"ט ד'. ש"ל) (יהל אור ח"א ?):$$

[1259] כבוד אלהים הסתר דבר.

קו המידה, אורך ורוחב. קו המידה, עומק ורום. קו המידה, עיגול וריבוע. בשלושה עשר שערים היא עומדת להודיע@, והם עשרים ושש לשני צדדים. כאשר נחקקים בחקיקותם@, הכל אחד במדה.	קו המלה לוכך ולוחב קו המלה עומקא ולומא קו המלה עיגולא וליבועא בתליסר תרעין קיימא למנדע ולינון שיתא ועסרין לתרין סטרין כד מתגלפי בגילופייהו כלא חד במשחתא:

קו המדה אורך ורוחב כו' - הן שית סטרין[1260] אורך ורוחב עומקא ורומא[1261] עיגולא ורבועא[1262], שיסוד[1263] קו המדה הוא (על עד"א והוא) וא"ו[1264], שהוא קו המדה, כמ"ש בתיקון ה' (כ ע"ב)[1265] **ודא איהו רזא דקו המדה דאיהו ו',** כו', ע"ש כל הענין. וכן בתיקון י"ט (לז ע"א)[1266] **מאי קו דא אות ו' כו'**: **בתליסר תרעין כו'** - ר"ל זהו גימטרי' אחד, כמו שמפרש והולך, **כד מתגלפי בגילופייהו כולא חד במשחתא,** ור"ל וזהו אחד. וכן בתז"ח (עט ע"ג כא ע"ב) **ג' קשרין ה' אלהינו ה' כו' ומשחתא דלהון אחד במדידו דאורכא ופותיא ועומקא ורומא עגולא ורבועא כו'**: **ואינון שתא ועשרין לתרין סטרין** - שכל מדה יש לו שני קצוות, שלכן ו"ק מתפלגין לי"ב גבולי אלכסון[1267], ולכן בו שם הוי"ה גימטרי' כ"ך[1268]:

זהו "קו המידה", עולה ויורד, נחקק בחקיקתו לכל הצדדים. אור שאין לו קיום באור, נחקק, ויצא@והוציא ניצוץ של כל הניצוצות, והכה בתוך רצון הרצונות, ונטמן בו, ואינו נודע.	לא קו המלה סלקא ונחתא לאתגליף בגליפוי לכל סטרין[1269] נהורא לא קיימא בנהורא גליף ונפיק נציצו לכל נקודין ובטש גו רעוא לרעוון ואתטמר ביה ולא ידיע:

נהורא דלא קיימא בנהורא - הוא רדל"א. **ולא אתדבק כו',** כמ"ש בא"ז (רפח ע"ב)[1270]: **גליף** - שהאי רדל"א הוא גליף במ"ס, **ואתטמר גו רעוא דרעוין,** כמ"ש (אד"ז רפט ע"א)[1271] **וההוא**

[1260] בס"י פ,ד מ"ד איתא: מעלה ומטה מזרח ומערב צפון ודרום.

[1261] עי' לקמן כב ע"א ד"ה עומקא ורומא – חסד וגבורה.

[1262] עי' לעיל הערה 1184.

[1263] שסוד? נוסח

[1264] נדצ"ל ו'.

[1265] עי' מלואים אות (קמד).

[1266] ז"ל: ואיהי עשר ובגינה אתמר (שמות כו טז) עשר אמות ארך הקרש אמו"ת אינון מאו"ת בהפוכא ואמה וחצי האמה רחב הקרש האחד דא רזא דשעור קומה דאיהו אזיל על ק"ו המדה מאי ק"ו דא את ו' דאיהו מדה לכל שעורא דגופא.

תרגום: והיא עשר, ובגללה נאמר "עשר אמות אורך הקרש". אמו"ת הם מאו"ת בהפוך [אותיות]. "ואמה וחצי האמה רוחב הקרש האחד", זה סוד שעור הקומה, שהוא הולך על ק"ו המדה. מהו ק"ו, זו האות ו' שהיא מדה לכל שעור של הגוף.

[1267] עי' ס"י (פ"ה מ"ב) שתים עשרה פשוטות ה' ו' ז' ח' ט' י' ל' נ' ס' ע' צ' ק' יסודן שנים עשר גבולי אלכסון, גבול מזרחית רומית וכו'

בהגר"א: י"ב פשוטות כו' גבולי אלכסון - כמו בבית שיש לו ששה שטחים ו"ק כנ"ל, במקום שמגיעים ב' קצוות ביחד נקרא גבול, ששם גבול הקצוות. והן ד' בכל שטח ושטח וששה שטחים היה ראוי להיות כ"ד גבולים, רק כי גבול א' משמש לב' שטחים הוא י"ב. ולקח מד' גבולים של ד' רוחות, א' לכל רוח, וכן מגבולים שלמעלה ומטה לקח אחד מלמעלה ואחד מלמטה לכל שטח מד' רוחות, הרי לכל רוח ג' גבולין והתחיל ממזרח שהוא קֶדֶם, והולך לימין כמ"ש (יומא טו ע"ב) כל פינות שאתה כו', והן ג' לכל רוח ד' פעמים כנגד י"ב גדפין כנ"ל (יז ע"ד), וכל קו המיותר נק' אלכסון, כמו יתר היותר גדול.

[1268] ע' ב"ע קסג ע"ב שיש משמעות שיש י"ב בחג"ת נ"ה ועוד י"ב בת"ת.

[1269] עי' פרדס שער ד' פ"ז פ' המאמר הזה וגירסתו (דפ"מ).

[1270] עי' מלואים אות (עו).

[1271] ז"ל: וההוא רישא סתימא דברישא דעתיקא דלא אתידע כד פשיט חד טורנא דהוה מתקן לאנהרא בטש בהאי מוחא ואתגלף ואתנהיר בכמה נהירין ואפיק וארשים בבוסיטא דא בהאי מצחא ואתרשים ביה חד נהורא דאקרי רצון והאי רצון אתפשט לתתא בדיקנא עד ההוא אתר דמתישבא בדיקנא ואקרי חסד עלאה ודא איהו נוצר חסד ובהאי רצון כד אתגלייא מסתכלין מארי דדינא ומתכפיין

תרגום: ואותו הראש הסתום שבראש של עתיקא שאינו נודע, כשפשט שר א' שהיה מתוקן להאיר, הכה במח זה ונחקק, והאיר בכמה הארות, והוציא נרשם כתואר זה במצח זו ונרשם בו אור א' הנקרא רצון. וזה הרצון נתפשט למטה בדיקנא עד המקום ההוא שנתיישב בדיקנא, ונקרא החסד העליון, וזהו "נוצר חסד". ובזה הרצון, כשמתגלה, מסתכלים בו בעלי הדינים ונכנעים.

עי' מלואים אות (קמה).

רישא סתימא דברישא דעתיקא דלא אתיידע כד פשיט חד טורנא כו׳, ע"ש, היטב וכן שם בדף הקודם (רפח ע"ב)[1272] **מצחא דאתגלי בע"ק רצון איקרי דהא רישא עילאה כו׳,** עש"ה: **ונפיק נציצו דכל נציצין -** הוא בוצינא דקרדינותא הנז׳ בכ"מ, כמ"ש למטה **והאי נציצו סלקא ונחתא והאי אקרי בוצינא דקרדינותא כו׳**, וענין בוצינא דקרדינותא, הוא דעת, שהוא קו המדה, וא"ו דנפיק כו׳[1273], כנ"ל שהוא וא"ו כידוע, והוא מתפשט בכל, כמ"ש (משלי כד ד) ובדעת חדרים ימלאו כו׳, וכמ"ש (אד"ז רפט ע"ב)[1274] **ועייל לגו דגופא ומלייא כל אינון אדרין כו׳** ע"ש. ואמר {יח ע"ב} בפ׳ משפטים (קכג ע"א)[1275] **דעת גניז בפומא דמלכא,** והוא באלו ג׳ קשרים של חו"ל [חו"ל ר"ת חיך ולשון[1276]], כמ"ש לקמן ובתז"ח (עט יט ע"ג) ע"ש כל המאמר, שעל זה השורש הולך כל המאמר של שם. ובדעת תרין עטרין, חו"ג, כמ"ש (אד"ז רצא ע"א)[1277] **דא תרין עטרין דהוו גניזין כו׳,** ע"ש. ובדף רצ"ב ע"ב[1278] **ותרין גניזין דיליה כו׳,** ע"ש. ובוצינא דקרדינותא הוא עיטרא דגבורה של הדעת[1279], והוא נקרא נציצו. והוא גניז באימא[1280], כמ"ש שם (רצא ע"א)[1281] **תרין עיטרין דהוו גניזין כו׳,** ומסט׳ דאימא חד עיטרא דאקרי גבורה, ואמר שם (דף רצב ע"ב)[1282] **בג"כ מבוצינא דקרדוניתא נפיק ניצוצא פטישא תקיפא דבטיש כו׳ ואכליל לניצוצא דנפיק מבוצינא דקרדינותא דגניז במעוי דאימא כו׳,** וז"ס (בראשית לו לא) ואלה המלכים כו׳ בארץ אדום, שהיא בינה (מבו"ש ש"ב ח"ב פ"ח), שעל ידי[1283] כן אתחרבו, כמ"ש בא"ר (קלה ע"א)[1284] ושם בא"ז (בדף רצג ע"א)[1285] **מאי סטרא דאימא גבורה תקיפא כו׳.** ועיטרא דחסד נקרא אוירא דכיא[1286], והוא גנוז באבא, כמ"ש במאמר הנ"ל (אד"ז רצב ע"ב)[1287], ולכן ע"י התבסמות באוירא דכיא, נתתקנו עלמין קדמאין, כמ"ש במאמר הנ"ל (בדף רצה ע"א[1288]) **נפיק ההוא נצוצא בוצינא דקרדינותא כו׳ כד אימא אתמשכת ואתכלילת באוירא דכיא ההוא חוורא נקיט אימא וניצוצא עאלת ונפקת ואתאחד דא בדא כו׳,** ובא"ר (קלה ע"ב)[1289] **תאנא כד סליק ברעותי׳ כו׳ ואפיק מבוצינא דקרדינותא חד ניצוצא כו׳,** ע"ש, עד **אתקרי גולגלתא תקיפא.** ואמר שם (אד"ר קלה ע"ב)[1290] **אשא מסט׳ חד ואוירא מסט׳ חד,** והן תרין עיטרין, חו"ג, ניצוצא ואוירא, כמו שמפרש והולך (אד"ר קלה ע"ב)[1291] **אבל בוצינא דא כו׳ ודינא מסטרוי אשתכח,** ור"ל שעטרא דגבורה, שהוא במעוי דאמא, אף שבאימא אין שם דין, מ"מ דינא מסטרהא, בהתפשטות למטה, התרין עיטרין, וזהו בכ"מ[1292] דבינה דינין מסטרהא[1293]. ור"ל **נהיר למאתן ושבעין עלמין** (אד"ר קלה ע"ב)[1294] הן מסטרא דבוצינא דקרדינותא, וכן בכל מקום שנזכר מאתן וע׳ עלמין, הוא מסטרא דבוצינא דקרדינותא, כמו ברעוא דרעוין, דשם גניז האי ניצוצא, כמש"ל, אמר בא"ר (קכט ע"ב)[1295] **האי מצחא אתפשט במאתן וע׳ אלפין**

[1272] עי׳ מלואים אות (קמו).
[1273] זו"ח נה ע"ג, $עי׳ מלואים אות (קמז).
[1274] עי׳ מלואים אות (קלז)
[1275] עי׳ מלואים אות (קח).
[1276] עי׳ לקמן יט ע"ב שיש ג׳ ולא רק חיך ולשון, אלא גם שיניים@.
[1277] עי׳ מלואים אות (קמח).
[1278] עי׳ מלואים אות (קמט).
[1279] עי׳ מלואים אות (פח).
[1280] עי׳ מלואים אות (קח).$
[1281] עי׳ מלואים אות (קמח).
[1282] עי׳ מלואים אות (קנ).
[1283] היה כתוב שע"י@
[1284] עי׳ מלואים אות (קנא).
[1285] עי׳ מלואים אות (קנב).
[1286] עי׳ אד"ר קלה ע"ב. ועי׳ מלואים אות (קנ).
[1287] עי׳ מלואים אות (קנ).
[1288] עי׳ מלואים אות (קנג).
[1289] עי׳ מלואים אות (קנד).
[1290] עי׳ מלואים אות (קנד).
[1291] עי׳ מלואים אות (קנד).
[1292] בכמה מקומות.
[1293] עי׳ מלואים אות (קנה).
[1294] עי׳ מלואים אות (קנד).
[1295] ז"ל: תאנא האי מצחא אתפשט במאתן ושבעין אלפין נהירין דבוצינין (ס"א דנהרין) מעדן עלאה.
תרגום: למדנו: זה המצח מתפשט במאתים ושבעים אלף אורות של נרות מהעדן העליון.
מאיר האדרא: תאנא האי מצחא אתפשט במאתן ושבעין אלפין נהירין דבוצינין (ס"א דנהרין) מעדן עלאה - כל מקום שנזכרים ע"ר עלמין הוא מסטרא דבוצד"ק, שכן בע"ר עלמין נגנז הניצוץ

נהירין דבוצינא, והן כ״ז אותיות התורה דאתגליפו בבוצינא דקרדינותא[1296], כידוע דבוצינא גליף גליפין (לקמן נ סע״ב), וכמ״ש בס״י (פ״ב מ״ב)[1297] חקקן חצבן צרפן שקלן, והכל בסטרא דגבורה, שלכן (שמות כ א) וידבר אלהים את כל הדברים האלה. ובבינה ניתנה התורה, אנכי כו׳, כידוע בהרבה מקומות (תיקו״ז טז ע״ב). וכמ״ש (תיקו״ז יב ע״ב) תורה בגבורה ניתנה, וכל אות סליק לעשר כידוע[1298], והן מאתן ושבעין עלמין קדמאין, ע״י בוצינא דקרדינותא יצא, ולכן לא אתקיימו בסטרא דדינא, עד דאשתתף בהדיה אוירא, עיטרא דחסד, כמ״ש (אד״ר קמב ע״א)[1299] **בגין לאתבסמא גבורה דא דכליל ה׳ גבוראן בהאי חסד דכליל ה׳ חסדים כו׳**, והן שני עטרין הנ״ל, כידוע ה״ח וה״ג דעת[1300], ואמר שם (אד״ר קמב ע״א)[1301] **ובג״כ בכולהו כתרים כו׳**, ע״ש, עד **אתבסמו ואתכלילו דא בדא.** והענין כי תחלה יצאו בעטרא דגבורה, והוא תקוני נוקבא, ואח״כ יצא עטרא דחסד, תקוני דכורא, כידוע (עי׳ אד״ז רצא ע״א) שעטרא דחסד בז״א ועטרא דגבורה בנוקבא. וכן הם תחלה באו״א כנ״ל ($), וע״י שניהם נעשה אדם, זו״נ, ואתבסמו. וכן שם (קלה ע״א)[1302] **תאנא בצניעותא דספרא כו׳ בארץ אדום באתר דכל דינין כו׳**, והוא עטרא דגבורה במעוי דאימא, ושם[1303] **תאנא הוא גזירת דינא כו׳ אלף אלפין כו׳**, והוא דעת, שבו אלף אלפין אכסדרין, כמ״ש (שם קלו ע״א)[1304] **מחללא תליתאה נפקי אלף אלפין כו׳**, והוא דעת מוחא תליתאה, כמ״ש באד״ר (קלו ע״א$) ואד״ז (רצב ע״ב). ואמר שם (קלו ע״א)[1305] **תאנא בכל קוצא וקוצא**

של הבוצד״ק, והיינו כ״ז אותיות התורה המלבישים את הארת הבוצינא דקרדינותא (בהגר״א תז״ח יח ע״ב ד״ה ונפיק). במצח ז״א מתגלים אותיות התורה, שכן עיקר גילוי התורה והמצות הוא בערך פרצוף ז״א, ובבחינה זו הוא כל עבודתינו. ולכן מתגלים האותיות דווקא במצח, שכן הוא גלויא דכל פרצופא, וכן נמצא באדם דלתתא, שכל מעשיו נרשמים במצחו (ז״ח לא ע״א), ושם מאיר מו״ס, הרי הוא שורש לכל האותיות (ב״ע נב ע״ב).

[1296] $

[1297] ז״ל: (פ״ב מ״ב) עשרים ושתים אותיות יסוד, חקקן חצבן צרפן שקלן והמירן וצר בהם את כל היצור ואת כל העתיד לצור. ביאור רבינו: צרפן - פירוש שצירף שתי אותיות יחד כמו א׳ עם ב׳ וכן בכלם וצרפן. שקלן - בכף זכות והוא רל״א פנים.

ועי׳ לקמן נ ע״א ד״ה גליף.

[1298] עי׳ תיקו״ז קלד ע״ב: כל ספירה סליק לעשרה ויהבו ליה כל חד וחד עשור דיליה.

[1299] עי׳ מלואים אות (קנו).

[1300] נוסח?

[1301] עי׳ מלואים אות (קנו).

[1302] עי׳ מלואים אות (קנא).

[1303] ז״ל: בלע בן בעור תאנא הוא גזרת דינא תקיפא דתקיפין דבגיניה מתקטרן אלף אלפין מארי דיבבא ויללה

תרגום: ״בלע בן בעור״, למדנו: הוא גזרת הדין הקשה שבקשים, שבשבילו מתקשרים אלף אלפים בעלי יבבה ויללה.

מאיר האדרא: בלע בן בעור, תאנא הוא גזרת דינא תקיפא דתקיפין - במלך זה יש את הקיבוץ של כל הה״ג, שכן אז לא היו בעולם אורות אלא מסט׳ דגבורה, ולכן נקט בלשון ׳גזרת׳ (בהגר״א על ספד״צ ב ע״ד הגהה, וכן ט ע״ג ד״ה שיתא אלפי) והוא שורש כל הדינים, שכן הוא כלל אז את כל המלכים (ב״ע קמו ע״ב).

[1304] ז״ל: מחללא תליתאה נפקי אלף אלפין אדרין ואכסדראין ואתמשכן שערי במשיכותא מכלהו (ומתעבידן תלין על תלין ומתערבין בקוצין אחרנין) ובג״כ אינון קוצין תלין על תלין.

תרגום: מהחלל השלישי יוצאים אלף אלפים חדרים ואכסדראות ונמשכות השערות בהמשך אחד מכלם, (ונעשים תילים על תילים ומתערבים בקוצים אחרים) לכן אותם קוצים עומדים תלי תלים.

מאיר האדרא: מחללא תליתאה נפקי אלף אלפין אדרין ואכסדראין – זהו דעת (בהגר״א על תז״ח יח ע״ב ד״ה עד אתבסמו, וכן בהגר״א על ספד״צ ב׳ ע״ד ד״ה ומלך הראשון.) וכמו שהדעת הפנימי נמשך לאלף אלפין אדרין כן הוא בשערות (ב״ע קנט ע״ב). ואתמשכן שערי במשיכותא מכלהו [1304](ומתעבידן תלין על תלין ומתערבין בקוצין אחרנין) ובג״כ אינון קוצין תלין על תלין – אע״ג שהם נמשכים יותר משאר שערות, עכ״ז בגלגלתא הם מעורבים (ב״ע קנט ע״ב).

[1305] ז״ל: תנא בכל קוצא וקוצא מתאחדן אלף אלפין מארי דיבבא ויללה דתליין בכל קוצא וקוצא מאינון תקיפין ומאינון שעיעין מאריהון דמתקלא ס״א מאריהון דרחימותא ואיהו מתקלא בינייהו) בג״כ אית ימינא ואית שמאלא

תרגום: למדנו: בכל קוצא וקוצא נאחזים אלף אלפים בעלי יבבה ויללה התלויים בכל קוץ וקוץ, מאלה הקשים ומאלו הרכים בעלי השיקול (בעלי האהבה והוא שיקול ביניהם) ולכך יש ימין ושמאל.

מאיר האדרא: תנא בכל קוצא וקוצא מתאחדן אלף אלפין מארי דיבבא ויללה - זהו דעת (בהגר״א על תז״ח יח ע״ב ד״ה עד אתבסמו) הקליפות יונקים מן השערות והם הנקראים מארי דיבבא ויללא דאתיין מסטרא דגבורא תקיפא (ב״ע קס ע״ב). דתליין בכל קוצא וקוצא מאינון תקיפין - מסט׳

מתאחדין אלף אלפין כו' מאינון תקיפין, ולכן לא יתקיימו עד שיצא עטרא דחסד. וז"ש[1306] מתחלה עלה במחשבה לברוא במידת הדין, ראה שאין מתקיים העולם במידת הדין, שיתף עמו מידת הרחמים, וזהו (זהר ח"ב רנד ע"ב)[1307] עלמין קדמאין דאתברירו במחשבה. וזהו[1308] עלה במחשבה ונתחרבו. וזהו ראה שאין מתקיים כו' שיתף כו'. וזהו התיקון. ואלו שני העיטרין גנוזים במעוי דאו"א, כמ"ש במאמר הנ"ל בא"ז (רצא ע"א)[1309] ואוריתו לבן והוא יהיב עטרא דגבורה לברתא ותרין העיטרין באו"א אינן מעצמן, כמ"ש שם (אד"ז רצא ע"א) **גניזין בגווייהו,** אלא מחו"ג דא"א, וחו"ג דא"א מחו"ב שלו, כמו זו"נ מאו"א, חו"ב, וחו"ב של או"א ירתין מחו"ג דרדל"א, שהן גנוזין בתוך חו"ב דא"א, כידוע[1310]. ולמעלה מזה אין רשות לדבר, שג"ר דרדל"א לא אתיידע ולא אתדבק[1311], וזהו התחלת הבוצינא דקרדינותא ואוירא דכיא, חו"ג דרדל"א, דבטש במ"ס של א"א, כמ"ש בא"ז (רפט ע"א)[1312] במאמר הנ"ל **וההוא רישא סתימאה כו',** כנ"ל, ואתגליף במוחא, ששם בוצינא כנ"ל. ואוירא גניז גו אוירא דקד"א, ששם חסד דרדל"א, והוא רוחא דגניז בעתיק יומין, חסד: **נציצו דכל נציצין** - שכל סטרא דגבורה הוא מתנוצץ בגוונים כידוע[1313], והאי בוצינא שורש כל הגבורות, וז"ש **נציצו דכל נציצין,** וכן כל מדידו בסט' דגבורה, שכל התפשטות הוא רחמים[1314], וכל מדידו וגבול הוא דין, ולכן הוא קו המדה: **ובטש גו רעוא דרעוין כו'** - כמ"ש בא"ז (רפט ע"א)[1315] **וההוא רישא כו' בטש כו' ואתגליף כו' בהאי מצחא כו',** והאי נצוצא נפיק מגו מוחא, כמ"ש במאמר הנ"ל. ובמ"ס הוא שורש הגבורות כידוע, ובאוירא שבין גלגלתא למ"ס שורש החסדים:

בעת שרצון זה רוצה להתפשט, יוצא אותו ניצוץ הגנוז בתוך אותו הרצון, כדי שיתראה ולא יתראה, כדי שיתקיים כדוגמא זו (כאשר) מתפשט רצון זה, מכה אותו ניצוץ, שמראה צבע ולא צבע, ונכנס באותה התפשטות, ויוצא בצבעיו, ועולה ועומד בעלייתו בתוך הרצון והתפשטות.	בזמנא דרעותא דא בעא לאתפשטא נפיק האי נציצו דטמיר גו האי רעותא כגין לאתחזי ולא לאתחזי לאתקיימא כגוונא דא (נ"ח כד) לאתפשטא רעותא דא בטש האי נציצו לאתחזי גוון ולא גוון ועאל בההוא[1316] לאתפשטותא ונפק בגוונוי וסלקא וקיימא בסליקו גו רעותא ולאתפשטותא:

כד אתפשט רעותא כו' ואעל בה ההוא אתפשטותא כו' - ידוע שהבטישה הוא זיווג נעלם[1317], ולשון בטש כי ענין הזיווג הוא לזווג ב' הפכים, זו"נ, שהם חו"ג, אש ומים, {יח ע"ג}

דגבורות (ב"ע קס ע"ב). ומאינון שעיעין מאריהון דמתקלא - הם "שעיעין" מסט' דחסד, ומהם יונקים "מאריהון דמתקלא" דאתיין מבחי' עולם התיקון ששורשו הוא המתקלא דאתבסמו בסט' דחסד (ב"ע קס ע"ב). (ס"א מאריהון דרחימותא ואיהו מתקלא בינייהו) בג"כ אית ימינא ואית שמאלא – ודלא כא"א בו אין שמאלא (בהגר"א על ספד"צ כג ע"א ד"ה אוכמין).

[1306] רש"י (בראשית א א): ברא אלהים. ולא נאמר ברא ה', שבתחלה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים [ו]הקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין, היינו דכתיב (להלן ב ד) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. עי' מלואים אות (קנז).

[1307] ז"ל: ותא חזי רישא שירותא דמהימנותא גו מחשבה בטש בוצינא דקרדינותא וסליק גו מחשבה [ואפיק] נצוצין נציצין זריק לתלת מאה ועשרין עיבר ובריר פסולת מגו מחשבה ואתברירו

תרגום: ובא וראה, ראש ראשית האמונה תוך המחשבה, מכה הניצוץ החזק, ועולה תוך המחשבה (ומוציא) ניצוצות, וזורק ניצוצות לשלש מאות ועשרים עברים, ובורר פסולת מתוך המחשבה, ונברר.

עי' מלואים אות (קנח). אמנם לא כתוב כאן "עלמין קדמאין, וזה רק באד"ז רצב ע"ב עי' מלואים אות (קנ).

[1308] ^

[1309] עי' מלואים אות (קמח).

[1310] עי' מללואים אות (פח).

[1311] עי' זהר ח"ב דף רלט ע"א הוב"ד במלואים אות (פד).

[1312] עי' מלואים אות (קמה).

[1313] עי' לקמן הערה 1322.

[1314] עי' לקמן כט ע"ג: כל התפשטות הוא בחסד כמים וכן כל צמצום הוא מצד הגבורה והדין.

[1315] עי' מלואים אות (קמה).

[1316] בה ההוא (נוסח רבינו).

[1317] עי' דברי רבינו בספד"צ יג ע"א שכל בטישה היא זווג נעלם. וכן עי' לש"ו ביאורים ח"ב פב ע"ג שבטישה אינה זיווג ממש אלא רק כעין זיווג. ועי' בהגר"א תז"ח יח ע"ב ד"ה כד אתפשט, שזיווג נקרא בטישה כי ענין הזיווג הוא לזווג את ב' ההפכים כגון זו"נ שהם יוצאים מחו"ג אש ומים כדי

שיתמתקו, כמ"ש בא"ר (אד"ז רצה ע"ב PERL קמב ע"א) ובהרבה מקומות, וזהו לשון הכאה ובטישה. וידוע שנקבה תסובב גבר (ירמיה לא כא), ונכללים שני הזרע שלו ושלה בה, כמ"ש (אד"ז רצב ע"ב)[1318] **מבוצינא דקרדינותא נפיק ניצוצא כו' ואתכליל לבוצינא כו' וכד אתחברו תרווייהו כו',** ובדף רצ"ה ע"א[1319] כו'[1320] **אימא אתמשכת ואתכלילת באוירא דכיא כו',** עש"ה: **ונפיק בגוונוי -** כי הגוונין הם מסטרא דגבורה כנ"ל (יח ע"ב ד"ה נציצו), רק שאינן מאירים הגוונים ואינן נראים, כי הגבורה הוא סטרא דחשך[1321], אבל כשנכלל בה חסד, שהוא אור, אז מאירים הגוונין, וכמ"ש בתיקו"ז תיקון ה' (כ ע"ב)[1322] לענין בינה ומלכות, ע"ש. אע"ג דכאן הכל רחמים, מ"מ שרשן כאן. וז"ש לעיל **דאתחזי ולא אתחזי,** שאע"פ שהוא כאן רחמים, מ"מ שרש הדין הוא, לכן אתחזי ולא אתחזי. וכן אמר **דאחזי גוון ולא גוון כו': וסלקא וקיימא כו' -** וז"ש בכ"מ **כד סליק ברעותי'**[1323], וכאן הוא התחלת הגילוי להברא, ראשית, שהיא חכמה, שירותא דכולא, כמ"ש באד"ז (רצ ע"א) וכ"מ.

הכה הרצון את התפשטותו בסתר שאינה נודע, והוציא אורות דקים, צלולים (הכלולים) יחד. כאשר רצו להוציא@ אותו הניצוץ שבו הצבעים, הכה בהתפשטות ההיא, ונדחק. ומתוך הדחק, יוצאים אותם אורות דקים, ונשמעים כאחד.	בטש לעומ למתפשטותא דיליה בסתימו לגא למהיידע ומפיק נהורין לקיקין לגילין (נ"ל כלילין) כחדא כל בעמן לנפקא המי נגיזו דכיה גוונין בטש בההוא למתפשטותא ולמתלחיק ומגו לחיקו נפקין מינון נהורין לקיקין ומשתמעו כחדא:
אז, אותו ניצוץ הראה בהם צבעים, ונצבעו כולם כאחד: לבן, אדום, ירוק, ושחור. ונעצר שם שנים עשר חדשים, ולאחר מכן נעקרו משם ונטעו במקום אחר. ואותו ניצוץ עולה ויורד, וזהו שנקרא "הנר החזק".	כדין המי[1324] נגיזו לחזי בהו גווני ולגטבע כלהו כחדא חיור וסומק וירוק ולוכס ולתעכב ביה תריסר ירחין ולבתר לתעקרו מתמן ולשתילו בחתר לחרא והמי נגיזו סלקא ונחתא והמי ליקרי בוגינא לקרדינותא:
זה נתקן והכה בכל הנטיעות המאירות, ואומר להן "גדל", ואז מוציא מעיינות, אותה התפשטות עליונה קדומה, ומשקה ומאיר את הכל. וגודלים בנר החזק הזה, מאיר מי שמאיר, ועולה ויורד, ומתפשט לכל צד, ואז נקרא "קו המידה", וקיימת המשיחה למעלה ולמטה.	המי לתקין ובטש בכל נטיען נהורין ולומר לו גדל כדין לפיק מבועין ההוא למתפשטותא עילאה קדמאה ולמשקי ונהיר לכלהו ולתרבויו בהמי בוגינא לקרדינותא נהיר מלן לנהיר וסלקא ונחתא ולמתפשט לכל סטרין וכדין ליקרי קו המדה וקיימא משחתא (לעילא נ"ל לתתא) לעילא ותתא:
קו המידה, נר החזק, בסתימה של כל הסתומות. משיחה מאירה, שהתקין את יופיו של הכל. אותו יופי שיצא מהתפשטות@מהפשיטות הקדומה, הוא תיקן אותם, ובהם עומדים למדידה למעלה ולמטה, מי שזוכה בזה ויודע בו, זוכה לדעת בחכמת אדונו, אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא. זו המשיחה עבור סוד האמונה. קו המידה, אורכו ורוחבו במידה, עומקו ורומו במידה, עיגולו וריבועו במידה. הכל הוא סביב	קו המדה בוגינא לקרדינותא סתימא לכל סתימן משחתא נהירא לתקין שפירו לכלא ההוא שפירו לנפיק מפשיטו קדמאה ליהו לתקין לון ביה קיימין [מה ע"ל] למשחתא לעילא ותתא מלן לזכי בהמי וידע ביה זכה למנדע בחכמתא למאריה זכאה חולקיה בהמי עלמא ובעלמא לאתי לא משחתא לרזא למהימנותא קו המדה לורכא ופותיא בשיעורא עומקא ורומא בשיעורא עיגולא ורבועא בשיעורא כלא סחרא משחתא חדא כל נהורין וכל

שיתמתקו. וביאר לי חכם א', שבזיווג עליון שכזה אין משיגים כי אם הכאה, ששני הפכים נוגעים א' בשני, ולכן מכונה הפעולה הזו כינויה "בטישה".

[1318] עי' מלואים אות (קנ).

[1319] עי' מלואים אות (קנג).

[1320] נוסח"

[1321] עי' סוף מלואים אות (קלד).

[1322] ז"ל: ה' עלאה חמש אור ה' תתאה חמש גוונין דנהרין בהון חמש אור.^

[1323] ע' מלואים אות (קס).

[1324] יהל אור (ח"א כו ע"א): ג' מוחין נכנסין ומתפשטין בת"ת. והוא בקשרא דלישן כמ"ש (&) האי קשרא דחיק ליה כו' ברזא דוא"ו דאיהי לישן כו'. והת"ת הוא דאפיק גוונין כמ"ש בפ' משפטים (קכג ע"א) אתפשטותא דת"ת דגוונין בי' מתחברין כו'.

משיחה. כל האורות וכל הסודות אינם עולים, אינם יורדים ואינם מתפשטים, אלא במשיחה הזו.	רזין לא סלקין ולא נחתין ולא מתפשטין אלא במשחתא לא:

לומר המעתיק לאיתי להוסיף כאן זהר ח"ג סה ע"ג וז"ל:

אמר רבי שמעון, הרימותי ידי בתפלות למעלה, שכשרצון העליון למעלה למעלה עומד על אותו רצון שלא נודע ולא נתפס כלל לעולמים, הראש היותר סתום שלמעלה, ואותו הראש מוציא מה שמוציא, ולא ידוע, ומאיר מה שמאיר הכל בסיתום. רצון המחשבה העליונה לרדוף אחריו ולהיות מואר ממנו, מסך אחד נפרס, ומתוך אותו מסך ברדיפת אותה מחשבה עליונה מגיעה ולא מגיעה עד אותו מסך, מאירה מה שמאירה. ואז (אותה) הוא מחשבה עליונה מאירה באור (בסיתום) סיתום שלא ידוע, ואותה מחשבה לא ידוע. ואז מכה אור המחשבה הזה שלא נודע באור של המסך שעומד, שמאיר ממה שלא	אמר רבי שמעון מריימת ידאי בצלותין לעילא לכל רעותא עלאה לעילא [לעילא] קיימא על ההוא רעותא דלא אתידע ולא אתפס כלל לעלמין ריקא דסתים יתיר לעילא[1325] והוה ריקא אפיק (מאן דאפיק דלא ידיע ונהיר מאן) [מאי דאפיק][1326] ולא ידיע ונהיר מאי] דנהיר[1327] כלא בסתימו דעו [דמחשבה] (במחשבה) עלאה למרדף אבתריה[1328] ולאתנהרא מניה חד פריסו לאתפרסא ומגו ההוא פריסא בדליפו[1329] דההיא מחשבה עלאה[1330] מטי ולא מטי[1331] עד ההוא פריסא[1332] נהיר [מאי] (מאן) דנהיר וכדין איהו[1333] מחשבה עלאה[1334] נהיר [בנהירו] (בסתימו) סתים[1335] דלא ידיע וההוא מחשבה לא ידע[1336] כדין בטש האי נהירו דמחשבה

[1325] עי' יהל אור במלואים אות (פט).

[1326] הוא בוצינא דקרדוניתא. וכאן התחלתה. דנפיק מיסוד דבינה דל"א כנ"ל (יהל אור).

[1327] הוא אוירא דסתים בקד"א. וכאן הוא ראשית התלבשו, ולכן בוצינא מתחיל קודם, לפי שהאוירא שלמעלה לא אתיידע כלל, ולאו רישא שאין מתלבש בא"א, משא"כ הבוצינא במקומה מתלבש. ועל ההוא אוירא אמר בתז"ח שם דההוא אוירא נפיק מא"ס כנ"ל. וידוע שכל נהורא הוא מסט' דאוירא, כמ"ש נהרין ונצצין, שהוא אור לבד ואינו נתפס. ועליו נאמר בפ' בראשית יהי ויהי כן, ובוצינא נאמר עליו ויעש כו'. ואמר בריש זוהר (טו ע"א) בוצינא דקרדוניתא נפיק כו'. ואמר במאמר קו המדה גליף ונפיק ניצוצא לכל כו'. וז"ש כאן אפיק. וכאן הוא בהעלם גדול ואינן ידועין לא בוצינא ולא אוירא. וז"ש מה דאפיק ולא ידיע כו'. ועל ההוא אוירא אמר בא"ז (רפח ע"ב) דהא רישא עלאה דאסתים לעילא דלא אתיידע פשיט חד טורנא בסימא יאה דאתכליל במצחא ובגין דאיהו רעוא דכל רעוין כו'. ושם (רפט ע"א) וההוא רישא סתימא דברישא דעתיקא דלא אתיידע כד פשיט [כו'] דהוי מתקן לאנהרא כו', והוא אוירא הזה שהוא עטרא דחסד זהו טורנא. ולזה אמר בסימא יאה דבזה מבסם לנוק' עט' דחסד כמ"ש בא"ר דף קמ"ב דלא אתבסמו עד דאתקין כולא ונפיק האי חסד. וידוע שהוא סיבת התיקון. וכל נאה הוא בעט' דחסד כידוע, ובו נתקנו כל הפרצופים, והוא הדר, וזהו יאה. ואעפ"כ לא התחיל המתקלא עד מ"ס, ששם הוא שורש המתקלא בדו"נ. כמ"ש בא"ז ויתבאר למטה (יהל אור).

[1328] דא"ק (רח"ו במ"מ).

[1329] היינו פרסא שבתוך א"ק שמשם התחיל רדל"א (רח"ו במ"מ). זהו המסך שבין אוירא למו"ס (כלומר הקד"א), וכל קבלת המו"ס היא אך ורק דרכו. ועי"ז נעשה המו"ס לבוצד"ק, ה"ה שורש הדינים, ומזה נעשה המו"ס שורש לעולם הנקודות וכל תולדותיהם, וכמו כן נהיה שורש לכל תיקון, שכל תיקון הוא הגבלת האור וצמצומו (כללים ח"א צד ע"ג). עי' לעיל טז ע"ב שבתיקון דמעשה בראשית לא היה מסך, והיה גילוי של האור הגנוז (כללים ח"ב מב ע"ג). וכאן הוא מקום הזיכוך תמידי של קד"א (ביאורים ח"ב עו ע"א).

[1330] בהשפעה ומרוצת רדל"א (רח"ו במ"מ).

[1331] עי' לעיל טו ע"א יז ע"ב, וכן עי' כללים כלל טו ענף ח' אריכות בד"ז. וזהו ברצוא ושוב, שכן אינו מסתלק לגמרי (הקדו"ש סד ע"ג). ע' ע"ח שער אח"פ פרק ב'. וזה לשון של זיווג שאינו תדיר (דע"ה ח"ב קי ע"א). מכאן מתבאר שעכ"ז שזיווג אוירא ומו"ס הוא תדירי אעפ"כ יש באיכות הזיווג הזה עליות וירידות (כללים ח"א מה ע"ב).

[1332] היינו פרסא דבגו רדל"א גופיה (רח"ו במ"מ).

[1333] "(ס"א ההוא)" נוסף במ"מ ויהל אור.

[1334] פי' עתיק (רח"ו במ"מ).

[1335] פי' בנוקביה דעתיק הנק' ג"כ דלא אתיידע הוא מאיר בנוק' בהארת יסוד ועטרת היסוד דא"ק שבו (רח"ו במ"מ).

[1336] פי' כי עתיק בעצמו אינו משיגו (רח"ו במ"מ).

ידוע ולא נודע ולא התגלה. ואז (זה) זה אור המחשבה שלא נודע מכה באור של המסך, ומאירים כאחד, ונעשים תשעה היכלות.	לגמ מתיידע[1337] נהירו לפרסמ[1338] לקיימ לנהיר ממה לגמ ידיע[1339] ולמ מתיידע[1340] ולמ מתגליא[1341] וכדין לגמ[1342] נהירו למחשבה[1343] לגמ מתיידע בטמ נהירו לפריסמ[1344] ונהרין כחדא ומתעדידו תשע היכלין:

ובפ' נח (דף סה ע"א) **אר"ש ארימית ידי בצלותא כו' דכד רעותא עילאה לעילא כו'** - הוא ע"ק, גלגלתא, שהוא רישא עילאה[1345]: **קיימא על ההוא רעותא דלא אתיידע כו'** - הוא רדל"א, וגלגלתא קיימא על רדל"א, כי למעלה, יסוד הבנין הוא למעלה מהבנין, כידוע[1346], אבל היותר נ"ל, כי רעותא עילאה כו' קאי על א"ק לכל הקדומים (תיקו"ז קלג ע"א, קלח ע"א, קנה ע"ב), וקאי על רדל"א: **ואפיק מה דאפיק** - ר"ל שאפיקו כמ"ש (זהר ח"ג רפח ע"א)[1347] רישא תניינא גולגלתא: **ונהיר מאי דנהיר** - הוא אוירא. ואמר ג' דברים, **דלא אתיידע ולא אתפס כו' רישא דסתים כו'**, נגד ג"ר שלהא[1348] רישא, וכסדר מלמעלה למטה, שבכ"מ רישא הוא בינה[1349]. וכמ"ש (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם, ר"ל שיסוד הוא יסוד של מלכות, שנקרא עולם כידוע[1350], שלכן נקרא יסוד. ועיין בא"ז (רפח ע"א)[1351] **תלת רישין כו', הוא כתרא עילאה דכל עילאין, רישא דכל רישין, וההוא דהוי כו'**[1352], עש"ה. וז"ש **דלא אתיידע ולא אתפס כלל לעלמין** - ר"ל שגם שאף ע"ק אינו נגלה, מ"מ התחתונים תלויין בו, ועל ידיהם[1353] מתגלה קצת, ר"ל אחיזתם בו. משא"כ ברדל"א. ועי' באד"ר שם (רפח ע"א)[1354] **עתיקא דכל עתיקין סתימא דכל סתימין אתתקן ולא אתתקן אתתקן כו'**, ע"ש: **רישא דסתים יתיר לעילא** - קאי ג"כ על רדל"א, ושני רישין אלו אינן נקראים מחשבה כלל, רק רעותא, רק שע"ק נקרא רעותא דאתפס, ורדל"א רעותא דלא אתפס: **וההוא רישא אפיק מה דאפיק** כו' עד **בסתימו** - ר"ל רדל"א אפיק אוירא שבין גולגלתא למ"ס, והוא טהירו עילאה[1355], אור העליון הגנוז, ששם גנוז חסד דרדל"א כידוע (אד"ר קמב ע"א), וזהו אור שנברא ביום הראשון שגנזו, שיום הראשון הוא חסד דרדל"א, כמ"ש בספד"צ (ד ע"א). וזהו אור העליון דלא ידיע ולא נגלה, שאמרו[1356] בתיקו"ז (כ ע"ב)[1357] ובפ' בראשית (טו ע"א)[1358] אוירא סתימא. וז"ש **ולא ידיע כו'**, כולא בסתימו. וההוא אוירא אתנהיר ואתפשט מרדל"א, כמ"ש באד"ז (רפט ע"ב)[1359] **בהאי מזל אפשיט פשיטותא דקוטרא עילאה ההוא רישא דכל רישין דלא אתיידע כו'**. וקוטרא הוא אוירא סתימאה, כמ"ש בס"ד פ"א (צ"ל פרק ב' דף כא ע"א)[1360] **בקוטרא דעתיקא הוא קרומא עילאה**

[1337] היינו א"א היוצא מהארת רדל"א (רח"ו במ"מ).
[1338] היינו חכמה סתימאה מקבלת מג' אורות (רח"ו במ"מ).
[1339] נגד א"ק (רח"ו במ"מ).
[1340] נגד רדל"א (רח"ו במ"מ).
[1341] נגד כתר עליון (רח"ו במ"מ).
[1342] "(נ"א האי)" נוסף בדפ"ו וכן הוא במ"מ.
[1343] אריך (רח"ו במ"מ).
[1344] מו"ס (רח"ו במ"מ).
[1345] עי' מלואים אות (עו).
[1346] ע' לש"ו כללים ח"א כו ע"ב שבבריאה היסוד למעלה וביצירה באמצע ובעשיה למטה בסוד חש"ח, וה'כידוע' שם מהגינת אגוז לג ע"ב.
[1347] עי' מלואים אות (עו).$
[1348] של האי?
[1349] חסר בנוסח. עי' זהר ח"ב קנח ע"א.
[1350] עי' מלואים אות (קז).
[1351] עי' מלואים אות (עו). CHECK IF ALL IS THERE
[1352] לבדוק את המודגש.
[1353] היה כתוב וע"י@
[1354] עי' מלואים ואת (קסא).
[1355] עי' מלואים אות (קמא) ולקמן כד ע"ב ד"ה גליף.
[1356] היה כתוב שא'
[1357] עי' מלואים אות (כד).
[1358] עי' מלואמי אות (קלה).^$
[1359] עי' מלואים אות (קסב).
[1360] בקטפוי דקטפין ברוחא צרירא דמתקלין יה"ו, י' עלאה דאתעטר בקוטרא דעתיקא היא קרומא עלאה דאזדכך וסתים, ה' עלאה דאתעטר ברוחא דנוקבין דפרדשקא דנפיק לאחייא, ו' עלאה בוצינא דקרדינותא דאתעטר בסטרוי.

כו', ועי' מה שכתבתי שם: **רעו דמחשבה עילאה כו'** - מחשבה עילאה הוא ראש הג', מ"ס, וכאן הוא מחשבה במוחא. אבל בב' רישין שלמעלה, אינו רק רעותא כנ"ל. ואמר **מחשבה עילאה,** לפי שיש מחשבה אחרת, והוא אבא, חכמה של עשר ספירות: **למרדף אבתרי' ולאתנהרא מיניה -** שבמ"ס גנוז גבורה דרדל"א, ובאוירא חסד דרדל"א. וידוע שחו"ג הם אור וחושך (תיקו"ז פג ע"א[1361]), מים עליונים מים תחתונים (פע"ח ק"ש כא$), דו"נ. ותמיד רודף הנוקבא אחר הדכורא לאתנהרא מיניה, [1362]שהוא כמ"ש (תהלים פג ב) אלהים אל דמי לך כו', וכמ"ש בזוהר כמה פעמים **דחשוכא תאיב לנהורא לאתנהרא מיני'[1363].** ובפ' בראשית (יז ע"א)[1364] **האי חשך תיאובתי' כו',** ע"ש. ואע"ג שכאן הכל אור גדול, מ"מ שרשן כאן הוא כמש"ל, דלכן נקרא בוצינא דקרדינותא, לשון חשך, שגנוז במ"ס כנ"ל: **חד פריסו אתפריס כו' -** הוא קרומא דאוירא, שמפסיק בין אוירא למ"ס, כמ"ש באד"ר (קכח ע"ב)[1365] **בחללא דגולגלתא קד"א כו',** וזהו הרקיע שמפסיק בין מים למים (בראשית א ו), בין מ"ד למ"נ, כמ"ש בתיקו"ז, שרקיע מפסיק בין מ"ד למ"נ, עי' בתיקון י"ט (דף לז לו ע"א) ואמר בספד"צ פ"ה (לג ע"א) **בין מים למים בין רחמין שלימין לבין רחמין דלא שלימין,** ע"ש. והוא חו"ג בשרשן: **ומגו ההוא פריסו כו' נהיר מאי דנהיר -** ר"ל, מכח הרדיפת[1366] המחשבה, שהוא מ"נ. **נהיר מאי דנהיר,** ר"ל נהיר אוירא סתימא דרך הפריסה, שהוא מ"ד. ולפי שאוירא נהיר בסתימו מגו רדל"א, לכן אמר **נהיר מאי דנהיר,** כמש"ל. **ונהיר מאי דנהיר כולא בסתימו: וכדין איהו כו' -** ר"ל ואז מאיר ג"כ מ"ס: **([1367]וההוא מחשבה לא ידיע -** ר"ל זה המחשבה אינו המחשבה של אדם הידוע לאדם, אלא הוא מחשבה עילאה, שאינו ידוע אף לאדם עצמו. וכן למעלה הוא מחשבה סתימאה, כמ"ש באד"ר (קכט ע"ב)[1368] **ועדן דלעילא לית דידע ליה כו',** וכן באד"ז (דף רפח ע"א)[1369] **ולית דידע ליה כו': כדין בטש האי כו'** - זהו

תרגום: $

ביאור רבינו: ואמר צרירא דמתקלין - הוא בוצינא דקרדינותא שכתב למטה (כא ע"ב), והוא הדעת כידוע, שבוצינא דקרדינותא הוא הדעת, שהוא קו המדה שמתפשט בכל הגוף, שדעת מתפשט בכל גופא, ומלייא אדרין ואכסדראין, כמ"ש (משלי כד ד) ובדעת חדרים ימלאו, כמ"ש בא"ר (קלו ע"א) ובא"ז (רפט ע"ב), והדעת הוא קשר המתקלא, שהוא הלשון של המשקולת, כמש"ל פ"א (יד ע"א) האי במתקלא סלקא קדמאי בלחודוי וכלא לחד כו', ואמר באלו השלשה, שלש אותיות יה"ו, וז"ש בקטפוי כו' יה"ו, ומפרש והולך, י' עלאה דאתעטר בקוטרא דעתיקא כו', ר"ל כמ"ש בא"ז (דף רפט ע"ב) פשיט פשיטותא דקוטרא עלאה כו', והיא קיטור של הגלגלת, והוא קרומא כו'.

[1361] עיי"ש בדברי רבינו שזה גרסתו, ולא הגרסא שלפנינו.@

[1362] למחוק שהוא?

[1363] עי' זהר ח"ב רנו ע"ב.

[1364] עי' מלואים אות (קסד).

[1365] עי' מלואים אות (קסה).

[1366] עי' פת"ש מ"ד ומ"ן ב' וז"ל, וז"ש רבינו הגדול (הגר"א) ז"ל בליקוטים הנדפס בסוף ביאורו הקדוש לספ"ד, שלפי שהמו"ס הוא שורש המלכים של ב"ן, לכן כל הענפים נמשכים אחר השורש, ולפי שהמו"ס הוא מהמלכים ונמשך למעלה, נמשך הכל אחריה, ואוירא שרשו מלמעלה, מרדל"א, שהוא א"ס דנהיר במו"ס, ונמשך האור מלמעלה למטה יעו"ש, והוא מבואר כמ"ש, שהמלכים הם כחות הגבוליים המשוערים במדה ושיעור וסילוק אור שלמות הבלתי בע"ת שמצד זה נמצא שם השבירה כמ"ש במקומו, שרשם במו"ס שהוא כח חכמה הסתומה ששיערה המאורות בסוד מדה וגבול כל א' לפי ערכו, עכ"ל.@

[1367] סוגריים??

[1368] ז"ל: ואע"ג דמתפרש האי עדן בשבילוי לית דידע ליה בר האי זעיר אפין ועדן דלעילא לית דידע ליה ולא שבילוי בר ההוא אריך אנפין.

תרגום: ואף על פי שמתחלק זה העדן לשבילים, אין מי שיודע אותו חוץ מז"א. והעדן שלמעלה, אין מי שיודע אותו ואת שביליו חוץ מא"א.

מאיר האדרא: ואע"ג דמתפרש האי עדן בשבילוי, לית דידע ליה בר האי זעיר אפין – כלומר, אע"פ שחכמה דז"א מתגלה לתתא, אין הכוונה לתחתונים ממש, אלא לז"א. אין לנו מושג מחכמתו של ז"א אלא רק מפעולותיו בלבד (ב"ע נג ע"א). ועדן דלעילא לית דידע ליה ולא שבילוי, בר ההוא אריך אנפין - אין עליונין ותתאין יכולין לעמוד על מציאות א"א ולהשיגו (בהגר"א על ספד"צ כח ע"ג ד"ה ואמר בגין). "עדן דלעילא" הוא כינוי למו"ס, ולכן אע"ג שאו"א משיגים את המו"ס, שכן המה מקבלים הארה משם (אבא נוטל עט' דחסדים, ואימא ה"ג), מ"מ אין הארתם זו כי אם בתורת שורש השרשים בלבד, שכן עיקר הגילוי לאו"א אינו אלא על ידי הדיקנא (בהגר"א על ספד"צ ח ע"ג ד"ה ואעפ"כ) דהיינו מב' מזלות נוצר ונקה. אמנם אין משיג את המו"ס עצמו בהשגה שלמה כי אם א"א, באותה מידה שחכמה דז"א אף הוא אינו מושג כי אם לז"א (ב"ע נג ע"ב).

[1369] עי' מלואים אות (קסו).

הזיווג כנ"ל (יח סע"ב): **בנהירו דפריסא דקיימא דנהיר ממה כו'** - ר"ל בנהירו של הקרום, שהוא מאיר מרדל"א, כנ"ל. ואמר שלשה דברים, **דלא ידיע כו'**, שמאיר משלשה, "לא ידיע", גלגלתא, ע"ק, כמ"ש לעיל. **ואפיק מאי דאפיק ולא ידיע ולא אתיידע,** רדל"א. **ולא אתגליא,** א"ק, שהוא אינו נגלה כלל, שלא דברו בו ברוב העלמו: **וכדין דא נהירו כו'** - לפי שהפסיק לפרש ממאי נהיר פריסא, חוזר הבטישה: **ונהרין כחדא** - זהו זיווג אוירא וניצוצא הנז' באד"ז (רצב ע"ב)[1370] דאתנהיר גלגלתא דז"א, וכן בכל הזיווגים, והן חו"ג, וכן כאן בשרשן, ועל ידן **אתעבידו ט' היכלין**, כמו שמפרש והולך: **ואתעבידו ט' היכלין** - הן ט"ס דא"א, שמן חכמה ולמטה, שגלגלתא, ובו גנוז אוירא, הוא כתר של א"א. ומ"ס חכמה[1371]. ומן מ"ס הוא שירותא דא"א, שכתר לעולם אינו מן החשבון, אלא הוא בחי' [מלכות] של פרצוף שלמעלה ממנו. וכן בא"א, שירותא ממ"ס, והן ט' היכלין. [מ"ס הוא ג"כ בחשבון של הט', כמו שמפרש והולך במחשבה, דאיהי חד מינייהו בחושבנא. ועיין באד"ז (רפח ע"א)[1372] **אפיק ט' נהורין כו'**]:

וההיכלות אינם אורות ולא רוחות ולא נשמות, ואין (הוא) מי שעומד בהם, הרצון של כל תשעה האורות שעומדים כולם במחשבה, שהוא אחד מהם בחשבון כולם לרדוף אחריהם בשעה שעומדים במחשבה ולא	והיכלין[1373] למו לינון נהורין[1374] ולמו לינון רוחין[1375] ולמו לינון נשמתין ולמו [לית] (ליהו) מאן לקיימא דהו לעותא לכל תשע נהורין[1376] לקיימי כלהו במחשבה[1377] למיהו חד מנייהו בחושבנא[1378] כלהו למרדף בתרייהו[1379] כשעתא לקיימי[1380]

[1370] עי' מלואים אות (קנ).

[1371] $עי' פת"ש א"א לב, שמו"ס נחשב כחכמה דא"א שכן הוא הבחינה העליונה של בינה הרי היא מצד מה שמקבלת מחכמה (כלומר ולא מבחינת פנותה למטה לז"ת) ואז היא מקבלת שם בינה דא"א (וכן הוא בלש"ו כללים ח"א נט ע"ד). ועי' פת"ש או"א טו ז"ל, הוא סוד התכלית של החכמה העולה לכתר רצון העליון שהוא גלגלתא וכתר דע"ק, ולכן לפעמים האוירא נקרא בשם כתר ונכלל בגלגלתא ועיקר כלל החכמה גנוז במו"ס, ולכן לפעמים נקרא חכמה דע"ק ובאמת הוא סוד בינה שלו, עכ"ל. ועי' לש"ו ביאורים ח"א מד ע"א, שמו"ס היא חכמה בכללות ובינה בפרטות.

[1372] עי' מלואים אות (צג).

[1373] להיכלין (נוסח רבינו).$לחבר עם הפיסקא הקודמת?

[1374] דשמא קדישא מתחיל מחכמה לפי שמשם הוא שירותא לאתגליא משא"כ בא"א שלפיכך נקרא אהי"ה כמ"ש בס"ד ע"ש והן ד' מדרגות ד' אותיות השם ד' פרצופים או"א זו"נ גילוי אחר גילוי ונוק' נקראת נר וז"א רוח וכן בהיכלות נפש של היכלין קורא נהורין ורוח שלהן רוחין וז"ש כאן בט"ס של א"א מחכמה ולמטה אינן לא נהורין שהם נפשין ולא רוחין ולא נשמתין ואמר ולא אית מאן דקיימא בהו נגד חכמה שלמעלה מחכמה נקרא א"ס שאין יכול לקיימא בהון כמ"ש בז"ח נהורא דלא קיימא כו' משא"כ בחכמה שנק' יש כידוע והיותר נכון שהט' היכלין הן ט' ספירות של אצילות מחכמה ולמטה ד' פרצופים או"א זו"נ וכן משמע בא"ז (רפח ע"א) כד אתתקן אפיק ט' נהורין כו' ואינון אקרון שמא קדישא וידוע שהשם מתחיל מן אבא וכן מ' באותו מאמר הכל בט"ס של אצילות וכן צ"ל תשע היכלין להיכלין וכ"ה בסוף פ' פקודי ד' רסט ע"א) ע"ש ור"ל שט"ס הן היכלין לז"ת של א"א שהן היכלין לג"ת דרדל"א. ואמר לאו אינון נהורין כו' על נהירו דפריסו ונהירו של מחשבה עילאה אע"ג דהט' היכלין אתעבידו היכלין להן מ"מ מחשבה ורעותא של הפריסו לאו אינון נהורין כו' כנ"ל נגד ד' פרצופים של הט"ס ט' היכלין וכן נכון ועיקר (בהגר"א בתז"ח יח ע"ג). נהורא הוא נפש, כידוע כי נר"נ מתחילין מבינה וזו"נ. ונגד חכמה אמר ולא אתדבק [צ"ל ולא אית מאן כו'. המסדר] אפי' חכמה עלאה אינה משגת אותם (יהל אור).

[1375] תחילת וראשי' כל מה שהאציל הא"ס הם עשרה ספירות השרשיות ומקוריות אשר הם שרש ומקור וחיות אל כל האצילות כולו והם עשרה חלקי הכתר של האצילות ונקרא א"א ואלו העשר ספירות הם נרמזים כאן באומרו כד אתתקן אפיק תשעה נהורין דלהטין מיניה מתקונוי כו' והם הם אותם הנז' בפ' נח דס"ה ע"א ובפרשת פקודי דרכ"ז ע"א ודרס"ט ע"א וז"ל וכדין דא נהירו דמחשבה דלא אתידע בטש בנהירו דפריסא ונהרין כחדא ואעתבידו תשעה היכלין והיכלין לאו אינון נהורין ולאו אינון רוחין ולאו אינון נשמתין ולא אית מאן דקיימא בהו כו' (שער מאמרי רשב"י מח ע"א). ועי' שער מאמרי רשב"י דף נ ע"ג, ובע"ח הולדת או"א וזו"ן פרק ד', ושער מח פרק ג, שזה ט' ספירות דא"א לא כולל רדל"א.

[1376] היינו הט' מקוריות (רח"ו במ"מ).

[1377] מו"ס (רח"ו במ"מ).

[1378] המשלמת לעשרה (רח"ו במ"מ). כי הכתר אשר נשאר למעלה נחשב ג"כ מכלל העקודים כי בעקודים נחשב השורש עם הענפים לחד (לש"ו).

[1379] של היכלין הפנימיים (רח"ו במ"מ).

[1380] ההיכלין הפנימיים (רח"ו במ"מ).

נדבקים ולא נודעים, ואלה לא עומדים לא ברצון ולא במחשבה, עליונה (עליונות), תופסים בה ולא תופסים, באלה עומדים כל סודות האמונה, וכל אותם האורות מסוד המחשבה העליונה (שלמטה, ולמטה) כולם נקראים אין סוף. עד כאן מגיעים אורות ולא מגיעים ולא נודעים, אין כאן רצון ולא מחשבה. (אז) כאשר מאירה המחשבה ולא נודעת (ידוע) ממי שמאירה, אז מתלבשת ונסתמת לתוך הבינה, ומאירה למי שמאירה, ונכנסים זה בזה, עד שכולם נכללים כאחד. ובסוד הקרבן כשעולה, הכל נקשר זה בזה ומאיר זה בזה. אז עומדים כולם בעליה, והמחשבה מתעטרת עם אין סוף. אותו האור שמוארת ממנו המחשבה העליונה (שלא נודעת בה כלל) נקרא אין סוף, וממנו נמצא ועומד ומאיר למי שמאיר, ועל זה הכל עומד. אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא.	במחשבה[1381] ולא מתדבקן ולא מתיידעו ולאין לא קיימי[1382] לא ברעותא ולא במחשבה עלאה (תפסין לה) [נ"א עלאין תפסין בה] ולא תפסין [נ"א עלאין] בלאין קיימי כל רזי דמהימנותא וכל לינון נהורין מרזא דמחשבה עלאה[1383] (דלתתא)[1384] [ולתתא] כולהו לקרון לין סוף[1385] על הכא מטו נהורין[1386] ולא מטון ולא מתיידעו לאו הכא רעותא ולא מחשבה (כדין) [כל] נהיר מחשבה[1387] ולא (ידיע ממאן דנהיר) [מתיידע ממאן נהיר] כדין מתלבש ומסתיס גו בינה ונהיר [ממאן דנהיר[1388] ומעיל[1389] לא בדא[1390] עד דמתכלילו כלהו כחדא וברזא דקרבנא כד סליק כלא (ו)מתקשר דא בדא ונהיר דא בדא כדין קיימי כלהו בסליקו ומחשבה מתעטר בלין סוף[1391] ההוא נהירו [דמתנהיר] (דנהיר) מניה מחשבה (עלאה דלא מתיידע בה כלל) לקרי [לין סוף[1392] ומניה[1393] מתתכח וקיימא ונהיר למאן דנהיר[1394] ועל דא [כלא] קאים[1395] זכאה חולקיהון לצדיקייא בעלמא דין ובעלמא דאתי:

לאו אינון נהורין כו' - דשמא קדישא מתחיל מחכמה, לפי שמשם הוא שירותא לאתגליא, משא"כ בא"א שלפיכך נקרא אהי"ה, כמ"ש בספד"צ (ה ע"א, יז ע"ד) ע"ש, והן ד' מדרגות, ד' אותיות {יח ע"ד} השם, ד' פרצופים או"א זו"נ, גילוי אחר גילוי. ונוק' נקראת נר[1396] וז"א רוח, וכן בהיכלות, נפש של היכלין קורא נהורין, ורוח שלהן רוחין[1397]. וז"ש כאן בט"ס של א"א מחכמה ולמטה, **אינן לא נהורין**, שהם נפשין, **ולא רוחין ולא נשמתין.** ואמר **ולא איתי מאן דקיימא בהו,**

1381 מו"ס (רח"ו במ"מ).
1382 אחר שאינם מושגים אמר שגם הם אינם משיגים לדעת (רח"ו במ"מ).
1383 רדל"א (רח"ו במ"מ).
1384 ולעילא (נוסח רבינו).
1385 היינו א"א שגם הוא נקרא א"ס (רח"ו במ"מ).
1386 כי האצילות התחיל מאבא (רח"ו במ"מ).
1387 אבא (רח"ו במ"מ).
1388 ז"א (רח"ו במ"מ).
1389 ועאל (יהל אור).
1390 אבא באמא (רח"ו במ"מ).
1391 אבא מקבל מח"ס (רח"ו במ"מ).
1392 ר"ל דמ"ס נהיר מההוא אוירא, רוחא דגניז בע"י בין הקרומים, ואותו אוירא נקרא אין, שאין נתפס. וז"ש ההוא נהירו כו' ר"ל אותו האור, שממנו מאיר האור שבתוך המ"ס, שהמחשבה עצמה לא ידע, ואותו האור שממנו מאיר נקרא אין. וז"ש בא"ז (רפח ע"ב) רישא דלאו רישא כו' ובג"כ ע"ק איקרי אין דבי' תליא אין כו'. ר"ל רישא תניינא נקרא אין, שבו גנוז אוירא שנקרא אין. ואותו אוירא הוא מא"ס, מרדל"א. וז"ש רישא דלאו כו' ובג"כ כו'. ר"ל כמו שרדל"א הוא נקרא לאו רישא, כן אוירא דמתפשט נקרא ג"כ אין. ובג"כ ע"ק כו'. ומאותו אין נהיר מ"ס ועביד כל האצילות מחכמה עד מלכות, שהכל ממוחא סתימאה כמ"ש בא"ז. וז"ש בא"ז האי אבא מרוחא דגניז בע"י ובו גנוז אוירא כמ"ש שם. וכן מלכות בחכמה, בחכמה יסד ארץ. וז"ש לעיל שם (פקודי רלט ע"א) עד א"ס דכל קשורא וייחודא ושלימו. ר"ל יב"ק, שהברכה הוא שלימו, להשלים הכל (יהל אור).
1393 דמיניה (יהל אור).
1394 לע"ק ולחכמה סתימאה (רח"ו במ"מ).
1395 הכלל קיים על מוחא סתימאה כי הוא מחיה את כולם (רח"ו במ"מ).
1396 עי' תיקו"ז (&) ואור ונר דנהרין (נ"א דחשכו) בהון אתמר בהון **וחשכו הרואות** - שאלו הן ב' רואות, והן ב' עיינין, נפשא ורוחא, אור ונר, ואמר השמש והאור שהן דו"נ שבאור, וכן הירח והכוכבים שבנוק': $ *##
1397 עי' מלואים אות (רא).

נגד חכמה, שלמעלה מחכמה נקרא א"ס, שאין יכול לקיימא בהון, כמ"ש בזו"ח (מה ע"ג)[1398] **נהורא דלא קיימא כו'.** משא"כ בחכמה שנק' יש, כידוע[1399]. והיותר נכון, שהט' היכלין הן ט' ספירות של אצילות, מחכמה ולמטה, ד' פרצופים, או"א זו"נ. וכן משמע בא"ז (רפח ע"א)[1400] **כד אתתקן אפיק ט' נהורין כו', ואינון אקרון שמא קדישא**, וידוע שהשם מתחיל מן אבא. וכן משמע[1401] באותו מאמר, הכל בט"ס של אצילות. וכן צ"ל[1402] תשע היכלין להיכלין וכ"ה בסוף פרשת פקודי (דף רסט ע"א)[1403] ע"ש. ור"ל שט"ס הן היכלין לז"ת[1404] של א"א, שהן היכלין לג"ת דרדל"א. ואמר **לאו אינון נהורין כו',** על נהירו דפריסו[1405] ונהירו של מחשבה עילאה. אע"ג דהט' היכלין אתעבידו היכלין להן, מ"מ מחשבה ורעותא של הפריסו **לאו אינון נהורין כו',** כנ"ל נגד ד' פרצופים של הט"ס, ט' היכלין, וכן נכון ועיקר: **רעותא דכל ט' נהורין דקיימא כולהו במחשבה** - ר"ל שכל הט' ספירין כולם עומדים על חכמה, אבא, כמ"ש (תהלים קד כד, תיקו"ז מ ע"א) כולם בחכמה עשית, והיא קיומם: **דאיהו חד מינייהו בחושבנא** - ר"ל שלא תטעה דחכמה אינה מן מנין ט' ספירות: **כולהו למרדף בתרייהו** - ר"ל לרדוף אחר שרשם, נהירו דמחשבה עילאה ודפריסו, וקאי למעלה, על מ"ש **לאו אינון נהורין כו'**: **בשעתא דקיימי במחשבה** - ר"ל אימתי רעותם **למרדף בתרייהו,** בשעה שעולים כולם אל החכמה, אז תשוקתם למעלה, משא"כ למטה: **ולא מתדבקין ולא אתיידעו** - קאי על נהירו דפריסו[1406] ודמחשבה: **ואלין לא קיימי לא ברעותא ולא במחשבה עילאה** - קאי על ט"ס, שלכן אמר **ואלין,** ור"ל ברעותא נהורא דפריסא, מחשבה עילאה, מ"ס, כנ"ל (יח ע"ג). ור"ל שכולם קיימי על מחשבה סתם, שהוא אבא. אבל לא ברעותא ולא במחשבה, כמו שמפרש והולך: **תפסין לה ולא תפסין** - ר"ל למחשבה עילאה, ור"ל מטי ולא מטי[1407], כמ"ש למטה (נב ע"א): **באלין קיימי כל רזא דמהימנותא** - ר"ל בט"ס, כידוע, והן שמא קדישא כנ"ל: **וכל אינון נהורין מרזא דמחשבה עילאה ולעילא כולהון אקרון א"ס** - כצ"ל וכמ"ש בפרשת פקודי (רלט ע"א)[1408] **א"ס לא קיימא לאודעא כו' לאו רעותין לאו נהורין לאו בוצינין בההוא א"ס כו',** ע"ש. ור"ל לאו רעותין, שסתם רעותין ומחשבין הן מחכמה ולמטה: **עד הכא מטין נהורין ולא כו' עד ולא מחשבה** - קאי ג"כ מרזא דמחשבה ולמעלה, ולאו רעותין ומחשבה סתם שם, דרעותא ומחשבה דשם לא אתיידעו כלל, ואינו נגלה למטה כלל, כנ"ל (יז ע"ב): **כד נהיר מחשבה כו'** - קאי על אבא, חכמה שבאצילות: **ולא אתיידע כו'** - דמחשבה עילאה נהיר בה, כמ"ש (אד"ז רפט ע"ב)[1409] **כד אתתקן חיוורא דא בנהירו דא בטש מאן דבטש בהאי מוחא ואתנהיר כו' מוחא אחרא כו' אתר דשירותא אשתכח מע"ק דאתנהיר ממזלא הוא נהירו דחכמתא דמתפשט לל"ב עיבר ונפקי מההוא מ"ס מנהירו דביה וז"ש ולא אתיידע כו',** לפי שמ"ס לא אתיידע כלל, כנ"ל, כמ"ש באו"ר ובא"ז: **כדין אתלבש כו'** - ר"ל חכמה: **ונהיר מאן דנהיר כו'** - ר"ל אוירא דגניז, וכן בכ"מ שאומר "נהיר מאן דנהיר" או "בטיש מאן דבטיש", לפי שלא אתיידע כלל, ועל ידו מתייחדים כולם, וכמ"ש בפרשת פקודי (דף רלט ע"א)[1410] שם **א"ל הא אוקימנא עד אין סוף דכל קשורא ויחודא ושלימו לאצנעא בההוא צניעו דלא אתדבק ולא אתיידע כו' כדין כולא אתקשר כו',** ע"ש: **כדין קיימי כולהו בסליקו ומחשבה אתעטר בא"ס** - ר"ל שכולם סלקין למחשבה[1411] כנ"ל, שכולם קיימין בה, וז"ס (מנחות כט ע"ב)[1412] כך עלה במחשבה, ומחשבה אתעטר במחשבה עילאה, בנהורין שנקרא א"ס, כנ"ל: **(ההוא נהירו דאתנהיר מיניה מחשבה עילאה דלא אתיידע בה כלל כו'** - ר"ל, רדל"א, דמחשבה עילאה נהיר מיניה, כנ"ל (יח ע"ג). וההוא רדל"א נק' אין, לפי שהוא אין מושג כלל וכלל, וכמ"ש (א"ז רפח ע"ב)[1413] **ובג"כ**

[1398] עי' לקמן יח ע"א.
[1399] עי' לעיל ז ע"ב והערה 448.
[1400] עי' מלואים אות (צג).
[1401] היה כתוב מ'
[1402] השורה הקודמת בזהר: נהירו דמחשבה דלא אתיידע בטש בנהירו דפריסא ונהרין כחדא ואתעבידו תשע היכלין.
[1403] עי' מלואים אות (צד).
[1404] ע' בהגר"א בסד"צ יג ע"ב ויאמר אלהים שהגוף מכוסה באו"א וזו"נ, ורק הראש מגולה*
[1405] לשון כאן דפריסא.
[1406] לשון כאן דפריסא.
[1407] עי' מלואים אות (כג), ועי' זהר ח"א סה ע"א הוב"ד לקמן יח ע"ג.
[1408] עי' מלואים אות (פד).
[1409] עי' מלואים אות (קסז).
[1410] עי' מלואים אות (פד).
[1411] עי' מלואים אות (פז).
[1412] עי' דברי רבינו בספד"צ ב ע"ג.
[1413] עי' מלואים אות (עו).

ע"ק אקרי אין דביה תליא אין, ר"ל שגם ע"ק נקרא אין, ע"ש רדל"א שנקרא אין, לפי שבו תלוי רדל"א, שעל ידו[1414] נהיר למאן דנהיר): **ההוא נהירו דאתנהיר מיניה מחשבה עילאה דלא אתיידע בה כלל כו' -** ובפ' פקודי (רסט ע"א)[1415] הגי' **דלא ידע איהו בה כלל כו',** וזה הגירסא יותר מכוונת, ור"ל שאמר למעלה (רסח ע"ב)[1416] **וכדין איהו מחשבה עילאה נהיר בנהירו סתים דלא ידיע והיא מחשבה לא ידע,** ור"ל דאותו נהירו לא ידיע, ואף מחשבה עילאה עצמה, אינה יודעת אותו נהירו, ואותו נהירו אמר כאן שנק' אין. וז"ש בפ' פקודי (דף רלט ע"א)[1417] **כמה דאין קדמאה אפיק ראש וסוף מאן ראש דא נקודה עילאה כו',** והוא נהירו הנ"ל, שעל ידו[1418] מתנהיר חכמה עילאה, כמ"ש בא"ז במאמר הנ"ל. וז"ש בא"ז שם[1419] **רישא דלאו רישא ולא ידע כו' והחיות רצוא ושוב כו'.** ר"ל מ"ס שנקרא חיות, בסוד (קהלת ז יב) והחכמה תחיה בעליה. ונקרא חיה כידוע (ע"ח שער המוחין פרק ז)[1420], והן ג' חיות וכל א' ד' פנים[1421], שהן י"ב בסוד ג' הויות, שם של י"ב[1422], כידוע. והכולל הוא האדם, כמ"ש בתז"ח (ב ע"ב PERLלה ע"ב) ובתיקו"ז (ה ע"א PERLקמ ע"ב), וכן במ"ס אמר שם (רפח ע"ב)[1423] **בגין דהאי חכמתא סתימאה דביה מתפרש תלת זימנין לארבע ארבע והוא עתיקא כליל לון ושליט על כולא,** וז"ש (יחזקאל א יד) והחיות רצוא ושוב, ר"ל למרדף אבתריה דהאי רדל"א. וז"ש לעיל (זהר ח"א סה ע"א) **רעו דמחשבה עילאה למרדף אבתריה,** ר"ל בתר רדל"א, וזהו עיקר. ואמר שם (זהר ח"ג רפח ע"א)[1424], **ברח לך אל מקומך** (במדבר כד יא), ר"ל לפי שהפריסה מעכב, והכל שהמחשבה אין יכול להשיג רדל"א, ומ"מ אתנהיר מחשבה עילאה (זהר ח"א סה ע"א) מרדל"א, כמ"ש לעיל (יח ע"ג). וז"ש (אד"ז רפח ע"ב)[1425] **ובג"כ ע"ק אקרי אין דבי' תליא אין,** ר"ל שבו במ"ס נהירו דרדל"א, ואותו נהירו אקרי אין, כנ"ל, ולכן ע"ק נקרא ג"כ אין לפעמים. אבל עיקר שמו א"ס[1426], וההוא נהירו אין, ומאותו נהירו נמצאו כל הנמצאות, כמ"ש באד"ז במאמר הנ"ל (דף רפט ע"ב)[1427] ושאר מקומות, שהכל ע"י נהירו דמ"ס, ומיניה נפיק שירותא, {יט ע"א} חכמה. ומחכמה מתפשט כולם, כמו שביאר באריכות באד"ז, ע"ש: וז"ש כאן, **ומיני' אשתכח וקיימא כו' ועל דא כולא קאים.** ואמר לעיל (זהר ח"א סה ע"א[1428]) **כדין בטש האי נהירו דמחשבה דלא אתיידע,** ר"ל ההוא נהירו לא אתיידע כנ"ל (יח ע"ד): **בנהירו דפריסא דקיימא -** ר"ל שנהירו דפריסא קיימא תדיר, משא"כ בנהירו דמחשבה עילאה, שמגו רדיפו נהיר מאן דנהיר, וכדין איהו מחשבה עילאה נהיר כו'[1429]: **דנהיר ממה דלא ידיע כו'** - ר"ל מרדל"א כנ"ל. ואמר לעיל **אפיק מאי דאפיק ולא ידיע ונהיר מאי דנהיר,** ר"ל אוירא עילאה, ועליו קאמר[1430] בכ"מ **ונהיר מאי דנהיר,** והוא הנכון ועיקר. וזש"ל **נהיר מאי דנהיר וכדין איהו מחשבה כו',** ר"ל שאוירא נהיר וממנו נהיר מ"ס, ואותו אוירא נקרא אין. וז"ש כאן **ההוא נהירו דאתנהיר כו' אקרי אין ומיניה אשתכח כו',** ר"ל מן אותו אוירא, ונקרא אין, שאינו נתפס. וז"ש בא"ז שם (רפח ע"ב) **ובג"כ ע"ק**

1414 ר"ת היה כתוב שע"י

1415 עי' מלואים אות (קסח).

1416 ז"ל: רעו דמחשבה עלאה למרדף אבתריה ולאתנהרא מניה חד פריסו אתפרס ומגו ההוא פריסא ברדיפו דההיא מחשבה עלאה מטי ולא מטי עד ההיא פריסא נהיר מה דנהיר וכדין [ההוא] (איהי) מחשבה ועלאה] נהיר בנהירו סתים דלא ידיע [וההוא] (והאי) מחשבה לא ידע.

תרגום: $

ביאור: אתפרס - הוא הקד"א המפסיק בין אוירא להמ"ס, ואינו מקבל המ"ס ממנו אלא רק בדרך מטי ולא מטי רצוא ושוב. והנה נעשה עי"ז המ"ס לבוצד"ק שורש כל הדינין, כי בו גנוז גבורה דרדל"א כנודע. וכ"ז הנה הוא מצד הצמצום אשר בהמ"ס, ומצד זה הנה הוא מה שאמרנו כי נעשה המ"ס לשורש לעולם הנקודות ולכל תולדותיהם, ובסוד (מנחות כט ע"ב) כך עלה במחשבה לפני (כללים ח"א צד ע"ג).

1417 עי' מלואים אות (פד).

1418 ר"ת היה כתוב שע"י

1419 עי' מלואים אות (עו).

1420 עי' בהיר אות נב, זהר ח"א רסז ע"א, ח"ב קנח ע"ב.

1421 היה כתוב ד"פ.

1422 עי' מלואים אות (ד). ועי' לקמן כג ע"ג, ל ע"ג, לד ע"ב, לו ע"ג

1423 עי' מלואים אות (קסט).

1424 עי' מלואים אות (עו).

1425 עי' מלואים אות (עו).

1426 עי' תיקו"ז עו ע"ב: אין סוף אתקרי מלגאו כתר עלאה מלבר.

1427 עי' מלואים אות (קסז).

1428 THINK@

1429 עי' לעיל הערה 1416.

1430 $

אקרי אין דבי' תליא אין, ר"ל שבו ההוא אוירא בגלגלתא, כידוע, וזהו פי' הנכון "נמצא", כי מ"ס אתנהיר מאוירא, ופריסא אתנהיר מרדל"א, וכן אוירא אתנהיר מרדל"א, והבטישה הוא לא באוירא אלא בפריסו כנ"ל (יח ע"ג):

תוזכיס כמן לתז"ח

תשע נקודות בתורה יוצאים, מתחלקים באותיות. האותיות בהם נוסעים מסעות קטנים, בסודות חלוקים, אלו התשע שולטים על האותיות. האותיות, מהם מתפשטות, נשארו הנקודות, להניע אותם. לא נוסעים רק כשהם יוצאים. אלו נקראו אין סוף, כל האותיות מסעות [שלהן] באין סוף, כמו שהם נושאים אותם, כך נושאים אלו הנסתרים. אותיות מגלות קולות של קולות, משתנים מתוך נקודה אחת שיוצאת מהנקודות הללו שנקראים אין סוף. ומאותה הנקודה, כל האותיות התפשטו, אחר כך אלו הנקודות מסתתרות בתוך הסתר ונוטלים אותם בכל המסעות.	תשע נקודין באורייתא נפקין אתפלגין באתוון אתוון בהו נטלין מטלנין דקיקין ברזין פלגין אלין ט' שליטין על אתוון אתוון מנהון אתפשטו אשתארו נקודין לאענאה לון לא נטלין בר כד אינון נפקין אלין איקרון אין סוף[1431] כלהו אתוון מטלנין באין סוף כמה דאינון נטלין לון הכי נטלין אלין סתימין אתוון גליין קלין דקלייא אשתנין מגו נקודה חדא דנפקא מאלין נקודין דאיקרון אין סוף ומההיא נקודה אתוון אתפשטו כלהו לבתר אלין נקודין אסתימו בגו סתימו ונטלי לון בכל מטלנין:

תשע נקודין באורייתא נפקין כו' - ענין ט' הנקודין הן ט' היכלין שנזכרו בפ' נח ובפ' פקודי (דף רסט ע"א)[1432] במאמר הנ"ל, **דלאו אינון נהורין כו',** ומהן מקבל החכמה של אצילות, נקודה סתימא, וממנו יצאו הנקודות אל האותיות, כמ"ש בזו"ח שיה"ש (נז ע"ד)[1433] **בוצד"ק כד בטש ההוא אוירא דכיא במוחא בטש ולא בטש מטי לגביה דההוא מוחא ואסתלק מיניה כדין ההוא בטישו נפיק לגבי אתוון מגו מוחא ואתוון אתנקידו,** ור"ל כמ"ש במאמר הנ"ל (זהר ח"א סה ע"א) **ומגו ההוא פריסו ברדיפו כו' וכדין ההוא מחשבה נהיר בנהירו כו',** וההוא נהירו היינו נקודות. ואמר בשיה"ש שם (נז ע"ד)[1434] **כיון דההוא בטישו אתיישב במוחא כו',** ר"ל מ"ש במאמר הנ"ל (זהר ח"א סה ע"א) **כדין בטש האי נהירו דמחשבה כו' ונהרין כחדא,** והן הטעמים, שהן מאוירא, מ"ד. ונקודות ממוחא, מ"נ. ואמר **מגו אוירא דאתפס,** ר"ל אוירא שבגלגלתא, בגין דאית אוירא דכיא דלא אתפס כלל (זו"ח נה ע"ג), הוא רדל"א. ועניין אוירא הוא אור הגנוז, שאינו מושג כלל, כמו האויר. משא"כ אור המאיר, שמושג לכל, והוא אור הגנוז, באות י', כמ"ש בפ' בראשית (טז ע"ב)[1435] **אפיק י' מאויר ואשתאר אור,** ובתיקונים תיקון ה' (כ ע"ב[1436]) ע"ש. ואמר שם במאמר הנ"ל פ' נח ופקודי **אתעבידו ט' היכלין להיכלין,** ר"ל ט' היכלין ובתוכם י"ג היכלין, שתשע הן דמ"ס וי"ג הן דאוירא, ששם י"ג, כמ"ש לעיל (יח ע"ב) **י"ג ברזא דא"ס,** והן י"ג טעמים[1437] וט' נקודות (תיקו"ז קנא ע"א). ואמר שם, שכל הט' היכלין נקראין א"ס, והן הנקודות, כמש"ל (יח ע"ב) **אלין אקרון א"ס כו',** כי בכתר הן י"ג מכילן, ובחכמה עשר נקודות, נגד מ"ס, רק שא' גנוז, נשארין ט' נקודות, וכן הוא במ"ס: **אתוון מנייהו אתפשטו** - כמ"ש למטה **מנקודה חדא דנפקי מינייהו.** ובזו"ח שיה"ש (נח ע"א)[1438] **ת"ח בראשית בהאי ראשית רזא דנקודה עילאה ברא אלהים בחיל דהאי נקודה נפקו אתוון כו',** וע"ש, כי הנקודות נפקו מחכמה ואתוון מבינה, ושם אצטיירו בבינה, בסוד וייצר

[1431] עי' מבו"ש (ש"ב ח"ג פ"ה): כל האורות שהם עליונים נקראים א"ס לבחי' העולם אשר למטה ממנו.

[1432] עי' מלואים אות (צד).

[1433] עי' מלואים אות (קע).

[1434] עי' מלואים אות (קע).

[1435] עי' מלואים אות (כג).

[1436] עי' מלואים אות (כד).

[1437] עי' לעיל הערה 848.

[1438] ז"ל: ד"א בראשית בהאי ראשית רזא דנקודא עילאה [ברא] (ברזא) אלהים בחיל(א) דהאי נקודה נפקו אתוון ואצטיירו בתיקונייהו למהוי רזא דגופא בשייפין ידיען בלא נפשא ובג"כ כתיב ברא בגין דלא נפק נפשא לגופא לקיימא בקיומיה.

תרגום: דבר אחר בראשית, בָּראשית@ הזו, סוד הנקודה העליונה, ברא אלהים, בכח הנקודה הזו, יצאו האותיות והצטיירו בתקונם, להיות סוד הגוף באיברים ידועים בלי נפש, ולכן נאמר "ברא", משום שלא יצאה נפש לגוף לעמוד@ בקיומו.

(תיקו"ז ח ע"ב$) שמצטייר הוולד בבטן אמו. משא"כ הנקודות, שהוא זרע האב, ברזא דתלת טפין ג' נקודין (תיקו"ז ל ע"א, לעיל יא ע"ג), חש"ח[1439], כלל הנקודות, שאין להם ציור, כי הציור אינו רק בבטן האם, ומ"מ גם האותיות הן ע"י החכמה, נקודה עילאה, כי אין זרע האם יכולה להצטייר, רק ע"י זרע האב: **כולהו אתוון מטלנין בא"ס כמה כו'** - ר"ל שהנהגתם ע"י הנקודות, כמ"ש (יחזקאל א יב, תיקו"ז ט ע"ב) אל אשר יהי' שם הרוח ללכת ילכו האופנים: **אלין סתימין אתוון גליין** - ר"ל הנקודות סתימין, שהחכמה סתים, אבל האותיות גליין בבינה, דאתגליא למטה, כידוע, ולכן בתורה אין כתובים נקודות, כי תורה שבכתב הוא בינה, הכתב, כמ"ש בפ' ויקהל (ר ע"א)[1440] והן למעלה ממנה: **קלין דקלייא אשתנין מגו נקודה חדא כו'** - ר"ל שהקול יצא מגו חכמה, שהיא חד נקודה דנפיק' מאינון ט' היכלין, ט' נקודות (תיקו"ז קנא ע"א), דאקרון א"ס. ואמר **אשתנין,** לפי שהכל היה בסתימו, וכד מטי לחיך וגרון אשתנית, ונעשה קול {יט ע"ב} פנימי דלא שכיך (יט ע"ג), ואח"כ לקול הנשמע בלישן, כמ"ש למטה (יט ע"ד) **אלין משניין כו' וכד אתפשטת מטאת לחד מאלין ואשתני כו'.** ואמר **קלין דקלייא,** לפי ששני מיני קולות הן, קול פנימי וקול חיצון הנשמע, והוא נפיק מגו פנימי, וזה שקורא לקול פנימי קול הקולות, והוא נפיק מגו חכמה, כמ"ש למטה[1441] **והיא נקודה חדא כו'**: **ומההיא נקודה אתוון כו'** - כנ"ל וכמ"ש בזו"ח שיה"ש (דף נח ע"א)[1442] כנ"ל ע"ש: **לבתר אלין נקודין כו'** - ר"ל שאח"כ כל הנקודות סלקין לא"ס[1443] וע"י נטלין האותיות:

מאין סוף יוצא הניצוץ הקשה, לעטר את הכל, להנהיג את הים הגדול, שלא יצא משעורו החוצה, זהו שנאמר "עד פה תבוא ולא תוסיף ופה ישית בגאון גליך".	מאין סוף נפקא בוצינא דקרדינותא לאעטרא לכלא לאנהגא לימא רבא דלא יפוק משעורא לבר הדא הוא דכתיב (איוב לח יא) עד פה תבא ולא תוסיף ופה ישית בגאון גליך:

מא"ס נפקא - מסוד מחשבה עלאה, שנקראת אין סוף, כמ"ש בפ' נח ופקודי שם: **בוצינא דקרדינותא** - הוא קו המדה[1444], עטרא דגבורה של דעת, שגנוז במעוי דאימא[1445], ועל ידו נמדד, כי הגבורות מצמצמין ונותנין שיעור לכל, וז"ש (ישעיה מ יב[1446]) מי מדד בשעלו מים, ר"ל מי, בינה, מדד כו', והיא נותנת השיעור לקול ודיבור, זו"נ, כמ"ש למטה (כ ע"א ד"ה בשיעורא): **לאעטר' לכולא** - ר"ל בסוד הטעמים, כי המדידה בסוד הטעמים, כמ"ש לקמן בפרטיות כל הטעמים. והטעמים הן עטרות בראש האותיות, כמש"ל (דף פא ע"א כו ע"ד) **כזוהר אלין טעמי תורה דאינון כתרין על רישייהו דאתוון כו'**, ע"ש: **לאנהגא לימא רבא דלא יפוק כו'** - ר"ל, מ"ס שנקרא ימא רבא, כי חכמה נקראת ים ובינה תהום, כידוע[1447]. ומ"ס נקרא ימא רבא, ומשם מתפשט הכל. ואִלו היה יוצא בלא מדה, לא יוכלו לקבל התחתונים, כי זה הי'[1448] עיקר התיקון, שיתמעט האור ויצא במדה, כמ"ש בספד"צ (ב ע"ג)[1449]: **הה"ד עד פה תבוא כו'** - הוא סיפא דקרא, אשר שמתי חול גבול לים כו', וים הוא ימא רבא, וחול הוא גבול דבוצינא[1450], כמ"ש למטה (יט ע"ב):

פ"ה [הוא] השעור של המאור@הניצוץ, פ' שמונים מסעות מתוך ראשית העגול, בתוך העמק. כ',	פ"ה שיעורא דבוצינא פ' תמנין מטלנין מגו שירותא דעיגולא גו עומקא כ' עיגולא עומקא

[1439] חולם שורק חירק (תיקו"ז ח ע"א). עי' מלואים אות (קכח).$ עי' לקמן הערה 1545.

[1440] עי' מלואים אות (קנט).

[1441] נדצ"ל למעלה$.@

[1442] עי' לעיל הערה 1438.

[1443] דהיינו למו"ס עם זיווגו עם האוירא ע' דברי רבינו בספד"צ הובא במלואים אות (פז).

[1444] עי' לעיל זו"ח מה ע"ג.

[1445] עי' מלואים אות (קנ).

[1446] עי' תיקו,ז כ ע"ב.

[1447] ז"ל רבינו בספד"צ כב ע"א: חכמה נקרא ימא כמ"ש למטה (לא ע"ב ואמר), ובינה נקרא תהום כמ"ש בדעתו תהומות נבקעו (משלי ג יט), משפטיך תהום רבה (תהלים לו ז). ועי' אד"ר קלז ע"א הוב"ד במלואים אות (קעא).

[1448] זהו עיקר התיקון ולמה בלשון עבר אולי זה היא.

[1449] ז"ל: כל התיקונים דרך נקבים ושערות להתמעט ולהתצמצם האור שיצאו בדקות ובלבוש, וזהו עיקר התיקון להתמעט האור שיוכלו התחתונים לקבל האור, וכן היתה תחלת הכוונה בצמצום האור, ע"כ. עי' ע"ח שער הנסירה פרק ד' ז"ל, ענין התיקון הוא המעטת האור והתעבותו אחר התלבשותו תוך בחי' אחרת.

[1450] קשה מבהגר"א בסד"צ ו' ע"א [הוב"ד במלואים אות (פח)] שמו"ס מלביש לבוצינא וצ"ע אם כאן זה ל"ד.

עגול העמק, שנכנס בתוך אותו העגול, ו' בדמות של הכ"ו הזה. והפ' הזה עגול ועמק רבוע, בתוך חמשים מסעות. ה' רבוע תוך מדידה ו', כדמות שנכנס בעגול, אותו הדמות ממש נכנס ברבוע.	דעאיל לגו בההוא עיגולא ו' בדיוקנא דהאי כ"ו והאי פ' עיגולא ועומקא רבועא גו חמשין מטלנין ה' רבועא גו משחתא ו' כדיוקנא דאעיל בעגולא ההוא {יט ע"ב} דיוקנא ממש אעיל בריבועא:

פ"ה שעורא דבוצינא - ר"ל המטלנין של הבוצינא מהתחלת המדידה, עד דמפקי לקלא ומלה[1451], והמדידות נתבאר במאמר קו המדה (ז"ח מה ע"ג[1452]): **כ' עיגולא כו'** - למעלה פי' פ"ה על מנין המדידות, ועכשיו פי' על צורת המדידות, עומקא ועיגולא[1453] בצורת האותיות, פ"ה, פ' עיגולא ועומקא, ה' ריבועא ועומקא:

הניצוץ הקשה מתפשט בכל אותם הקשרים, וסימניהם חו"ל, ח' למעלה, ו' באמצע, ל' בכלם. כשהמאור@הניצוץ מתפשט כל אחד ואחד עושה תחום לשבור גלי הים, מתחילים הגלים, ועולים הכעסים@, יוצאת ח', הקשר בסודו, ומכה אותם ורושם במדיד וחוזרים הגלים.	בוצינא דקרדינותא אתפשט בכל אינון קשרין וסימניהון חו"ל ח' לעילא ו' באמצע ל' בכלהו כד אתפשטת בוצינא כל חד וחד עביד תחומא לתברא גלוי[1454] דימא שראן גלין וסלקין רגזין נפקא ח' קשרא ברזוי ובטש לון ורשים במשחתא ואהדרו גלין:

וסימניהון חו"ל כו' - כמו שמפרש והולך, ג' קשרין, חיך ולישן ושינים[1455], חיך ח' לעילא, ו' לישן באמצע, ל' שינים, בכולהו: **כל חד וחד עביד תחומא לתברא כו'** - ר"ל, שלא יצאו גלין דמ"ס לחוץ אלא במדה, והיא יציאת הרוח, קלא פנימאה וקול ודיבור[1456], במדה: **נפקא ח' קשרא ברזוי וכו'** - ר"ל חיך, ושם דרגא דבינה[1457], שנקראת סוד, כנ"ל (יז ע"א), ושם קלא פנימאה, נביעו בחשאי, כמ"ש למטה, וז"ש **ברזוי**:

לצד מזרח, מתחילים הגלים לצד צפון, רוגזים ועולים ורועשים, ויוצא סוד הקשר, ו', בכל אותם רשומים,	לסטר מזרח שראן גלין לסטר צפון רגזין וסלקין ורעשין ונפקא רזא דקשרא ו' בכל אינון

[1451] קול ודיבור ו,ק ונוק'.

[1452] עי' לעיל יח ע"א.

[1453] עי' לקמן כב ע"א ד"ה עומקא ורומא – חסד וגבורה. ועגולים עי' לעיל הערה $1184.

[1454] גילוי או גלי?

עי' זהר ח"ב נ ע"ב: שקיען גלגלוי דימא

[1455] עי' דברי רבינו בספד"צ יד ע"א הוב"ד במלואים אות (קעב).

[1456] עי' לעיל ג ע"ב שקול ודיבור הם ת"ת ומלכות. ועי' לקמן ואלין אינון שקלא פנימאה היא חיך וגרון, עיי"ש.

[1457] עי' מבו"ש (ש"ג ח"ב פי"ז): וענין זה הזיווג העליון דנשיקין הוא באופן זה דע שהנה נתבאר לעיל בש"ג ח"ב שכל ספירה אתכלילת מי' והנה חכמה דא"א היא סוד חכמה סתומה דמ"ס דיליה ויש בה י"ס ומתפרשות כולם ברישא לחוד והיסוד שלה הוא החיך וז"ס ח"ך מ"ה. והמלכות שבה הוא הגרון ואמנם גרון זה נקרא בינה בערך שאר הגוף כנודע דתחילת הגוף הוא מחסד ולמטה וא"כ סיום הראש שהוא הגרון נקרא בינה והיא המלכות של החכמה שהיא מ"ס ומזדווג החכמה עמה בסוד החיך שהוא היסוד עם הגרון שהוא מלכות הנקרא בינה כנ"ל. גם שמעתי ממורי ז"ל באופן אחר והוא שהחכמה עצמה חיך וגרון בינה ולשון המכריע דעת שבין חכמה לבינה שהוא ברית לשון כנזכר בס"י והוא דוגמת ברית המעור שהוא היסוד המזדווג זווג תחתון והלשון הוא יסוד המזדווג זיווג עליון ונודע כי אותיות אחה"ע הם בגרון והענין שהחכמה הוא עטרא דחסד. והבינה עטרא דגבורה ואותיות גיכ"ק הם ה"ח שבחיך שהוא חכמה. ואותיות אחע"ה הם ה"ג שבגרון שהוא בינה. ובזה תבין מ"ש בא"ז דרצ"ה אשא ומיא מתתקנן ויאן בציורוי. פירוש כי בתוך פה הנ"ל יש חו"ג הם מיא ואשא זה בצד זה ולכן אמר דטריד ונחית כי אלו האותיות הם בחי' גבורות אך אותיות גיכ"ק שהם ה"ח עליהם נאמר הנחמדים כו' ומתוקים מדבש כו'. וגם עליהם נאמר והיה מעשה הצדקה שלום כנודע שהצדקה שנותן צדיק לצדק הם החסדים הנק' שלום וצדקה ואז צדיק שהוא דינים כנזכר בזוהר שהם בחי' הגבורות מתמתקות ע"י החסדים שהם ה' ואז מצדק נעשית צדקה וזהו כונת מצות הצדקה. והנה הגרון הוא נקודת ציון שבבינה ויש ה"ג אחע"ה ועם זה שאמרנו לא יחלקו אלו השמועות ששמעתי ממורי ז"ל כי החו"ב מתפשטים לי"ס כל אחד מהם וראשם הם למעלה במוחין וסופם מסתיים בפה ושם החיך כח הסיום דחכמה וגרון כח הסיום דבינה שהוא נקודת ציון שב

עי' דברי רבינו בספד"צ יד ע"א הוב"ד במלואים אות (קעב).

ומכה אותם, רושם ברשימה בתוך המדידה, וחוזרים הגלים לצד דרום, מתחילים הגלים, ועולים ורוגזים ורועשים, עולים ויורדים.	רשימין ובטש לון רשים ברשימו גו משחתא **ואהדרו גלין לסטר דרום שראן גלין וסלקין** ורגזין ורעשין סלקין ונחתין:

ונפקא רזא דקשרא ו' כו' - הוא לישן, ושם קול הנשמע בלא דיבור, כמו רושם, ששם יכתוב, וכן הוא רושם לדיבור. וז"ש **רשים רשימו כו'**, והוא סוד הנקודות, שאין נשמעים בחיתוך האותיות, רק ע"י האותיות ניכרין הנקודות:

יוצאת ל', הקשר שנעשה בכל הקשרים. מגדל, בחומתו מוקפים במשקופים@, בדלתות@. ורשום בתחום, והגלים חוזרים לצד צפון, לצד מזרח ולצד דרום. ונשברו, ושוכך הרוגז, זהו שנאמר "אשר שמתי חול גבול לים".	נפקא ל' קשרא דאתעביד בכולהו קשרין מגדלא בשורוי מקפן בעברין ודשין ורשים בתחומא וגלין אהדרו לסטר צפון לסטר מזרח לסטר דרום ואתברו ואשתכך רגזא הה"ד (ירמיה ה כב) אשר שמתי חול גבול לים:

נפקא ל' קשרא דאתעביד בכולהו קשרין מגדלא כו' - הוא השינים כמ"ש למטה, **ומגדלא דשינין,** וכמ"ש (שיה"ש ז ה) כמגדל השן, והוא מגדל הפורח באויר[1458], שהשינים סלקין ונחתין ע"י אוירא דכיא[1459], דנפיק מגרונא, כמ"ש למטה (כא ע"ב ד"ה בניגונא$). וע"י השינים הוא הדבור, כמש"ל (יט ע"ב$). ול' הוא מגדל הפורח באויר, כמ"ש בזו"ח שיה"ש (נב ע"ג) **ל' דא מגדל דפרח באוירא כו'**: **מקפן בעברין ודשין** - השינים ושפתים[1460], ואמר **דאתעביד בכולהו**, שהדיבור כולל הכל, הבל וקול[1461]: **אהדרו לסטר צפון כו'** - והענין כי ג' אלו, חו"ל, הן ג' דרגין שכוללין כל הע"ס, בינה שכוללת ג"ר, וזו"נ. והנה זו"נ הם דרום וצפון, חו"ג, כידוע (זהר ח"א קלו ע"א). וג"ר הן מזרח, שמשם יוצא השמש, כידוע (זהר ח"א קפו ע"ב). וסטר מערב הוא למעלה, קודם ג' הקשרים, שעדיין לא אשתני, ששם הולך עדיין הים הגדול, והוא בחכמה, ושם השכינה במערב, אבא יסד ברתא (זהר ח"ג רנח ע"א). ואימא מזרח, אפיק ברא, שמשא. ולכן הים הגדול הולך במערב, ושם הגלין הולכין כל צרכם בים, משא"כ בשאר ג' רוחות, שמעכב החול, שלא יצא הים לחוץ, וכן למעלה:

ח"ל עולים באויר מתערבים באותיות, והאותיות מתחילות עליהם@, להוציא בהם קולי קולות. ואלו הם תחום, לתיקון של סוד האמונה. ואלו חי"ך ולשו"ן, ומגדל השנים על אלה שורים הכל. ואלה הם שהתכסו@ בקול הפנימי ובקול שנשמע ובדבור, ואלו הם תחום לאלו.	ח"ל סלקין באוירא אתערבו באתוון ואתוון שראן עלון לנפקא בהון קלין דקלייא ואלין אינון תחומא לשכלולא דרזא דמהימנותא ואלין חי"ך וליש"ן ומגדלא דשינין על אלין שראן כלא ואלין אינון דאתכסיין בקלא פנימאה ובקלא דאשתמע ובמילולא ואלין {יט ע"ג} אינון תחומא לאלין:

ואלין אינון תחומא לשכלולא כו' - שהן ג' דרגין ג"ר וזו"נ כנ"ל: **ואלין אינון דאתכסיין בקלא כו'** - כנ"ל שבחיך וגרון הוא קול פנימי דלא אשתמע, ובלישן קלא דאשתמע, ובשינים מילולא:

אלו משנים@השני לכתר הראשון, שהיה בסתר, וכשמתפשטת, מגיעה לאחד מאלו, ומשתנה ונעשית רוח שלא שוככת לעולמים, ותמיד נובעת, משום שאותו הקשר, שהוא תחום המאור@הניצוץ, מכה בה, ובגללו נובע בחשאי, וזה סוד ח', חיך, כך נקרא, זה עושה בנין בגרון של אדם, וזהו התחום הראשון.	אלין משניין לכתרא קדמאה דהוה בסתימו וכד אתפשט' מטאת לחד מאלין ואשתני ואתעביד רוחא דלא שכיך לעלמין ונביעו תדיר בגין דההוא קשרא דאיהו תחומא [עט ע"ב] דבוצינא בטש בה ובגיניה נביעו בחשאי ודא רזא ח' חיך הכי אתקרי דא עביד בניינא בגרון דב"נ ודא הוא תחומא קדמאה:

[1458] עי' מלואים אות (קעד).

[1459] עי' אד"ר קלה ע"ב. ועי' מלואים אות (קנ). ועי' מלואים אות (קנד).

[1460] עי' ס"י (פ"ב מ"ג) עשרים ושתים אותיות יסוד, חקקן בקול, חצבן ברוח, קבען בפה, בחמשה מקומות, אחה"ע בגרון, גיכ"ק בחיך, דטלנ"ת בלשון, זסשר"ץ בשינים, בומ"ף בשפתים.

[1461] עי' תיקו"ז צג ע"א: תא חזי י' איהי אמירה ודבור וקריאה ו' קול ה"ה הבל נחית בדבור הבל סליק בקול קול סליק דבור נחית.

{יט ע"ג} **אלין משניין לכתרא קדמאה כו'** - ר"ל לחכמה, ששם הוא בסתימו, מחשבה סתימו[1462], בלא שום התפשטות[1463]: **וכד אתפשטת מטאת לחד מאלין כו'** - ר"ל לחיך וגרון, שהוא קשרא קדמאה, ושם **אתעביד רוח דלא כו',** והוא הבל שע"ד[1464] קאים כל עלמא, סוד הבינה, שעלה קיימא עלמא, זו"נ. וזהו ז' הבלים של דוד[1465] ומ"ט של שלמה, דירית לדוד[1466]: **ואתעביד רוח דלא כו'** - הוא הבל הפה דנפיק מגרון תמיד[1467], אף שלא בעת הקול והדיבור, והוא דרגא של בינה[1468], נהר דנגיד ונפיק תדיר ולא פסיק (זהר ח"א קמא ע"ב). **משא"כ בזו"נ כידוע**[1469]. ולכן אין העולם מתקיים אלא על הבל תינוקות של בית רבן (זהר ח"א קמו ע"ב, ח"ב טל ע"א, זו"ח ט ע"ד)[1470],

---

[1462] נדצ"ל סתימאה, ועי' כללים ח"ב סט ע"ג, שורש הפנימי דז"א הנה הוא בא"א והוא בהמ"ס רישא תליתאה שהוא עיקר הא"א כי הג' רישין הם אפס אי"ן א"א ושורש הפנימי דז"א הוא בא"א שהוא בהמ"ס ושם היה מדרגת ז"א קודם החטא והיינו כי כללות המ"ס הוא השם ס"ג כמ"ש בתיקונים תיקון ע' קמ"א ע"ב והוא"ו דשם ס"ג ור"ל בהא' דמילוי וא"ו שם הוא שורש ז"א ושם היה עלייתו ומדרגתו קודם החטא ור"ל בערב שבת בראשית אחר שעה ה' וכמו שכתבנו לעיל ענף ח' סי' ב' ע"ש ועכ"פ הוא כי שורש העיקרי דז"א הרי הוא בהמ"ס אך זהו רק בהעלם אבל בגילוי הוה התחלתו בהבינה אימא כונן שמים בתבונה כנז' והוא ג"כ בהשם ס"ג שבה בהוא"ו שבו ור"ל בהא' דמילוי וא"ו כי מאותו הא' דס"ג נמשך שם מ"ה שהוא ז"א וכמ"ש בשער רוח הקודש ביחוד שם שדי דף מ"ח ע"ב וכן בדרושי מ"ן ומ"ד דרוש ה' (דע"ה ח"ב קא ע"ד), עיקר גילוי המ"ה הוא רק מהטבור ולמטה הגם שאור התיקון העסמ"ב שבו נשאר ולמעלה מהטבור ולמעלה ולמהט הטבור נכלל כל אור בע"ב וס"ג ואינו עולה המ"ה בשם כלל והוא העלם שורש המ"ה הכלול בס"ג בהא' דמילוי וא"ו שבו.

[1463] עי' אד"ז רפח הוב"ד במלואים אות (עו).

[1464] שעל דא?

[1465] עי' דברי רביונ בתיקו"ז קיט ע"ד: ז' הבלים אמר דוד בדרגיה. ושלמה אמר מ"ב בדרגיה דבריאה, דשם מ"ב דמרגלא דכלילא בז' שמהן ועי' תיקו"ז קיט ע"ב: שבע הבלים אינון וזכאה מאן דלא נטיל לאגרייהו בהאי עלמא ואינון דכלילן בבת שבע ואינון בהאי קרא הבל חד הבלים תרין הא תלת הבל הבלים תלת הרי שית הכל הבל הא שבע ולקבליהו שבע שמהן אבגית"ץ וכו' אלו שבע הבלים אינון כפולים לקבל שבע שרגין דמנרתא כפולים דאתמר בהון שבעה ושבעה מוצקות (זכריה ד ב) ואינון י"ה יו"ד ה"א ו"ה וא"ו ה"א אלין אינון שבעה ושבעה מוצקות.@

[1466] יסוד מוריש למלכות.

ואגב הנה נאמר עוד, כי גם הבאים בסוד ה' ומעמיקים בכוונה לכוון ע"פ כוונת האריז"ל, צריכים להזהר מאד לכוון רק בשמות הקודש, או באותיות השמות בכל א' לפי ענינו, אבל לא בשמות הפרצופים, כמו עתיק א"א או"א זו"ן ישסו"ת ישראל ורחל יעקב ולאה, וכן לא בשמות הספי' כח"ב חג"ת נהי"מ, אלא רק בשמות הקודש, אשר בכל א' מהם ובאותיותיהם ושילוביהם ונקודותיהם וצירופם, אשר בכל א' לפי ענינו ומקומו, וע"ד שהם מסודרים בסידור הרב הקדוש מהר"ש שרעבי זצוק"ל. ומי שאין כחו יפה להיישיר ולכוון את רעיונו ומחשבתו להשמות עצמו בלבד, ומכש"כ אם שלא השכיל כ"כ בידיעת השמות הקודש אשר בכל א', יותר מוטב מאד לכוון במילות התיבות כתינוק בבית הספר ובפשטות הכוונה לבד, כי לכוון בספי' הנה ע"ז אמרו (ספרי) אליו ולא למדותיו, ומכש"כ לכוון בשמות הפרצופים וביחודם, הרי אי אפשר שלא יגשם במחשבתו ח"ו, או באיזה תכונה גשמיות עכ"פ, וכמ"ש הרמ"ק ז"ל בשער הכוונה רפ"ב, כי כל מה שהאדם חושב במחשבתו היא גשמי, ואין ראות שכלו יכול לדמות הרוחניות בלתי אם יגשימהו ויגבילהו ע"ש. ולא הותר לדבר בזה אלא רק בדרך לימוד לבד, כי הרי גם התורה מדבר כעין זה, והם כל התוארי ותכונות הגשמיות המוזכר בתורה, כמו ויאמר ה' אל לבו (בראשית ח כא), וירח ה' את ריח הניחוח, ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר (שמות כד י), כתובים באצבע אלקים (שמות לא יח) וכיוצא בזה הרבה, כנודע מדברי המפרשים בזה, ובפרט בשיר השירים שהיא קודש קדשים, וכל דבריה היא ממש כעין כל הדברים שבספד"צ והאדרות ודברי האריז"ל, ולכן מותר לדבר בזה בדרך לימוד, כי הרי הוא כעין כל התורה כולה, אבל העבודה והכוונה הרי אסור בזה בכל חומר איסור, וכמו שנאמר (דברים ד טו) ונשמרתם מאד לנפשותיכם כי לא ראיתם כל תמונה. ואינו מותר העבודה והכוונה אלא רק בהשמות הקודש, ועל זה נאמר (במדבר יב ח) ותמונת ה' יביט, כי הכונה בהשמות הוא אליו עצמו וכנ"ל, והארכנו בזה בדע"ה ח"א דרוש ה' סימן ז' ע"ש, וע' עוד מה ששייך לכל הענין כאן לעיל שער א' ($).

[1467] של נשימה. עי' מש"כ רבינו בביאורו על ספד"צ יג ע"ד ד"ה וענין רצוא, שזהו עניין עצם הנשימה, שקיום האדם על ידיה בא במטי ולא מטי, נשימה ונשיפה. ועי' מלואים אות (קעה).

[1468] עי' דברי רבינו על ספד"צ יג ע"ד ד"ה וענין רצוא שזה זיווג, ולכן באומרו בינה, צ"ע אם כוונתו לחו"ב או לישסו"ת.$

[1469] עי' מלואים אות (צז).

[1470] עי' מלואים אות (קעו).

שהן נו"ה, כמ"ש (ישעיה נד יג) וכל בניך למודי ה', כמ"ש בז"ח (לז ע"ג)[1471], ונביאים מבינה[1472], ירכתי צפון (תהלים מח ג)[1473], כרובים זהב (שמות כה יח), שבינה עליהון אתפשטת[1474], לכן אין העולם כו': **בגין דההוא קשרא כו' -** ר"ל, קשרא חיך בטש בההיא אתפשטותא, וז"ש, **ודא רזא ח' חיך כו'**, ור"ל, וזה הקשר הוא סוד דרגא דבינה, שנקרא ח', ונקרא סוד[1475], וז"ש **רזא**, והיא ספי' שמינית[1476], וזה הרוח הוא רוח אלהים חיים[1477], כמ"ש למטה (כג ע"ג), וזהו ח'. **ואמר חיך הכי כו'**, ר"ל דחיך ג"כ ר"ת[1478] ח': **ודא עביד בניינא בגרון כו' -** כי החיך הוא חכמה והגרון בינה[1479], וכתיב (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית. וענין הבנין, כי הגילוי הוא הבנין, כמ"ש (תהלים פט ג) עולם חסד יבנה, מו"ק (עי' תיקו"ז ח ע"א), ששת ימי בראשית, ובינה אעפ"י שאינה נגלית, מ"מ יש בה קצת גילוי, כידוע בסוד[1480] מי דקיימא לשאלה. וכן הוא כאן, כי חכמה היא מחשבה סתימא, ואין בה גילוי כלל. ובבינה יש בה גילוי קצת, בגרון[1481], בסוד רוח חיים דנביעו תדיר, והולך ומתגלה גילוי אחר גילוי, בקול ודבור, כמו שמפרש והולך, וכמ"ש בפ' נח (דף עד ע"א)[1482] **והבית בהבנותו כד סלקא ברעותא כו'** עד **ושריא לתתא,** והוא רוח אלהים מרחפת כו' (בראשית א ב), ולכן נקרא בינה אלהים חיים (זהר ח"ג רמה ע"א, לקמן כה ע"א):

כשאותה הנקודה רוצה להתפשט, עולה הקשר הזה ונוטל אותו מהמקום הזה, ומשנה אותו בשלשה צבעים@צורות, באש ברוח ובמים, משום שהקשר הזה, כשנקשר מאין סוף במאור@בניצוץ, כך נקשר. וכשמוציא קול שנשמע מתוך הדחק, שפושט של המחשבה@, הקשר הזה דוחק אותו ושולח אותו לקשר השני, בסוד של וא"ו, שהוא לשון.	כד בעא לאתפשטא ההוא נקודה סליק האי קשרא ונטיל ליה מהאי אתר ושני ליה בתלת גוונין באשא {יט ע"ד} ברוחא במיא בגין דהאי קשרא כד אתקשר מאין סוף בבוצינא הכי אתקשר וכד אפיק קלא דאשתמע מגו דחיקו דפשיט דמחשבה האי קשרא דחיק ליה ושדר ליה לקשרא תניינא ברזא דוא"ו דאיהו לישן[1483]:

כד בעא לאתפשטא האי נקודה כו' - מבאר יציאת האותיות, דנפקו מגו אבא[1484], ושם היו בסוד נקודה, ואח"כ שהזריע באימא, ושם נצטייר בג' יסודין, אמ"ש[1485], אע"ג שהן ד' יסודין, ד' גוונין, עיקרן ג', כי עפר מורכבת מהג' כמ"ש בזוהר (ח"ב כד ע"א) ובס"י (ח ע"ג[1486]). ומ"מ הן ג"כ ד', כמ"ש במאמר קו המדה (זח"ח מה ע"ג)[1487] **ואצטבעו כולהו כחדא חיוור וסומק וירוק ואוכם,** והן ד'

[1471] ז"ל: נצח והוד דאינון למודי ה'.
[1472] עי' תיקו"ז נה ע"א: ומבינה נביאים ואינון נצח והוד.
[1473] עי' לעיל ח ע"ג ד"ה **דאינון ירכתי צפון.**
[1474] עי' לעיל הערה 62.
[1475] ∧
[1476] עי' מלואים אות (קעז).
[1477] עי' ס"י (פ"א מ"ט) עשר ספירות בלימה, אחת רוח אלקים חיים, ברוך ומבורך שמו של חי העולמים קול ורוח ודבור והוא רוח הקדש.
[1478] ראשי תיבות.@
[1479] עי' לעיל הערה 1457.
[1480] זהר ח"א א ע"ב, עי' מלואים אות (א).
[1481] עי' ע"ח שער א"א פ"ב ופ"ח, ועי' שם בהגהות הלש"ו: ר"ל ישסו"ת שבא"א כמו"ש באנ"כ ח' (לש"ו).
[1482] עי' מלואים אות (קעח).
[1483] הוא מלשון הסד"צ לקמן יד ע"ב ז"ל, לישן ממלל רברבין, לישן דא סתים בין י"ה ע"כ, ועי' יהל אור ח"ב ה ע"ג דמיירי בו"ק דבינה הרי הוא סוד הדעת שלה. וכן עי' לקמן יד ע"ד ז"ל, והזיווג בדעת הלשון ו' בין ח' ל' (עי' תז"ח יט ע"ב) ע"כ. ועי' עוד שם ע"א, דלשון הוא דעת המתפשט, שכן הוא פנימיות הת"ת. ועי' לקמן טו ע"א וע"ג, שזהו יסוד דדכורא שהיא עיקר הדעת המתפשט שכן הוא סופו וצורת התגלותו בתחתונים וכדלעיל במש"כ בהערה ***Error! Bookmark not defined.*** בשם היהל אור. עי' לעיל הערה 1324.
[1484] עי' לעיל ג ע"ב, אמנם עי' תיקו"ז קכא ע"ב: טעמי אינון מסטרא דכתר ונקודין מסטרא דחכמה ואתוון מסטרא דבינה.$
[1485] אויר מים אש.
[1486] ז"ל: ואח"כ בא החומר והצורה של היסוד הרביעי שהוא יסוד העפר ביחד, שלעולם הנוק' באה כל בחי' ביחד, ובאה באחרונה אחר שנשלם בחי' הדכורא.
[1487] עי' לעיל יח ע"ג.

יסודות כסדר מאר"ע[1488]. והענין כי יסוד עפר הוא נוקבא כידוע (ספר הליקוטים ויצא כט), ומקומה בנה"י של ז"א[1489], שלכן נה"י דידה הוא[1490]. והן ד' יסודות חגת"ם. ולא חשיב בשום מקום נה"י, רק ד' יסודות, כי נה"י הם דילה, והם גם כן מורכבים כל א' מחד"ר[1491], ואינם פשוטים כמו חג"ת, כידוע[1492]. ובז"א ב' מציאות, תלת כלילן בתלת (אד"ר קל ע"ב), והן כאן באשא ורוחא ומיא, חג"ת, ואינן נגלין רק חג"ת לבד, לכן אין יסוד עפר נגלה כלל, אע"ג שבת זוגו כלולה עמו, ואח"כ בהתפשטות ו"ק, כמ"ש למטה, אז נצטבעו ד' גוונים, ויתבאר למטה בפרטות: **בגין דהאי קשרא כד אתקשרא מא"ס כו'** - וכן זרע החכמה בג' נקודין חש"ק, וכאן הוא ג' נקודות חש"ח[1493]. וכאן הוא הבל היוצא, קלא פנימאה, שקודם הוא רוח אלהים חיים[1494], נביעו תדיר, ואינו מתפרש לג', וממנו יוצא ההבל כלולה בג' כידוע בתיקו"ז בכמה מקומות: **וכד אפיק קלא דאשתמע מגו דחיקא כו'** - ר"ל מגו דחיקו[1495], הוא נשמע הקול, כידוע: **ושדר ליה לקשרא כו' האי קלא ו' לישן** - ר"ל שבגרון הוא כליל מג', ואח"כ מתדחק קלא פנימאה ושדר ללישן, ושם הוא בסוד ו', ושם מתפשטין ו"ק, וכאן הוא בסוד ו' נקודות, הנשארים ו'. א'[1496], הוא סתימא ברוח אלהים חיים דנפיק מגו נקודה סתימאה, והן הכל בסוד עשר ספירות, ג' נקודות חב"ד, והן המוחין כלל הכל. ו' נקודות, ו"ק. נקודה הראשונה, כתר או מלכות, והכל א' כידוע[1497]. וזהו עשר אמירן, עשר נקודות, ע"ס פנימיות בסוד רוח, בסוד ז"א, שנקרא רוח, והן י' אמירן דמעשה בראשית[1498], הראשונה סתימא, בראשית נמי מאמר הוא (ר"ה לב ע"א[1499]), ואין נזכר בו מאמר. וסודו, בראשית, ב' ראשית, נקודה בהיכליה[1500], נקודה הראשונה סתים, והולך המאמר ומתפשט עד, ורוח אלהים

[1488] מים אש רוח עפר.

[1489] ע"ח שער א"א ה, ושער לד פ"ב אות ו, ואות יג.

[1490] פי' הנה"י של ז"א נקראים על שמה עי' מלואיא ות (קכט).

[1491] חסד דין ורחמים.

[1492] עי' דברי רבינו בתיקו"ז צח ע"ד: ששם חו"ג פשוטים, הנהגת השמים, אבל בנה"י שהם מורכבים, ונק' חסדי דוד, ע"כ. עי' זהר ח"ג כא ע"א: אית חסד ואית חסד ואלין אקרון חסדי דוד הנאמנים וכד אלין חסדי דוד אתמליין מההוא טיבו דנגידו דעתיקא קדישא כדין אקרי יסוד טוב וכדין אשתכח טוב לגבייהו דהא (ס"א כד אשתכח כמה דאיהו ביה) כמה דאשתכח דאיהו ביה הכי איהו מבסם להאי עלמא בתראה וכלא אשתכח בברכה ועל דא דוד הוה מחכה להאי דרגא דנהיר להאי עולם דאיהו אחיד ביה.

תרגום: יש חסד ויש חסד, ואלו נקראו חסדי דוד הנאמנים, וכשחסדי דוד הללו מתמלאים מאותו טוב שנמשך של העתיק הקדוש, אזי נקרא היסוד טוב, אזי נמצא להם טוב, שהרי (כשנמצא כמו שהוא בו) כמו שנמצא שהוא בו, כך הוא מבשם את העולם האחרון הזה, והכל נמצא בברכה. ועל כן דוד היה מחכה לדרגה הזו שמאירה לעולם הזה, שהוא אחוז בה.

ועיי"ש במ"מ: פי' שהבינה נק' עתיקא קדישא בהשאלה, ונודע ששני חסדים המגולים יורדים מיסוד הבינה לנו"ה דז"א הנק' חסדי דוד, ומשם יורדים אל היסוד, והיסוד נותנם למלכות, וז"ש וכד אלין חסדי דוד, שהם נו"ה, דז"א אתמלין מההוא טיבו דנגידו דעתיקא קדישא, ר"ל מהחסדים של אימא, כמ"ש, כדין איקרי יסוד טוב, ר"ל אחר שנמשכים אל היסוד נק' טוב.@

[1493] נ"ל שחש"ק [נה"י עי' מלואים אות (קכז)] וחש"ח הם ג' נר"נ חולם שורק חירק, עי' לעיל הערה 1152. עי' לקמן הערה 1545.

[1494] עי' לעיל הערה 1477.

[1495] צ"ע אם זה רק מתוך הבטישה שהוא הדחק כאן, עי' אגדות ברכות ו ע"ב על אגרא דכלה דוחקא: שבזה נתחלף הקמ"ץ לפת"ח. וכן הגאולה תלויה בזה, כמ"ש תכבד העבודה כו' (ביאור האגדות להגר"א&*).

עי' דברי רבינו בתיקו"ז (כח ע"א): **ודוחקא דגלותא** - כמ"ש בזוהר במדבר (שלח דף רצט קצט ע"א) שכלה בדגש תוך הכ' הוא כַּלָה, וברפה הוא כָלָה, לכן דחיק גורם דחיק שהוא דגש כַּלָה, וז"ש כי אעשה כלה, ר"ל כבר עשיתי את הכַּלָה, רק שאתה מעכב שאיני רוצה לדחוק אותך ביותר, וזהו ואותך לא כו'.

[1496] פיסוק?$

[1497] שכתר של עולם התחתון הוא מלכות של עולם העליון עי' שער כד פרק ג.

[1498] עי' לעיל ב ע"ד, ה ע"ב, יב ע"ד, יד ע"ג.

[1499] עי' לעי הערה 1201.

[1500] עי' מלואים אות (כד). והוא הנקודה שבתוך הב' דבראשית, כי בתוך הב' יש דגש קל והוא נקודה, והיא מחכמה י' שבשם שנקרא ראשית. והחכמה הוא שורה בתוך הבינה, שהבינה היא היכל דיליה בית דיליה, שכל נוק' היא היכל ובית להזכר. והנה נקרא החכמה בשם נקודה עלאה נקודה סתימא, וכמו שאמרו בזוה"ק פ' שמות (דף ד ע"א) משום שהוא סתים תמיד בהיכליה שהוא בינה (ביאורים שם). עי' לקמן כ ע"ב שזה בסוד יסוד דחכמה שנעלם ביסוד דבינה, ועי' דברי רבינו בפירושו לספד"צ ב ע"א שזו היא בחינת הדעת העומד בין או"א שתמיד נעלם מכיוון שתמיד הם בזיווג והדעת הוא עצם מציאות הוויית הזיווג.

מרחפת על פני המים, שהוא רוח דנביעו כנ"ל (יט ע"ג). נקודה קדמאה ואח"כ ג' מאמרות, יהי אור (בראשית א ג), יהי רקיע (שם ו), יקוו המים ותראה היבשה (שם ט), והן בסוד אמ"ש, כי אור הוא בסוד אויר, י' אור, כידוע[1501]. ורקיע מאש וארץ ממים, כמ"ש בס"י (פ"ג מ"ד)[1502] שמים מאש וארץ ממים, והן תולדות אמ"ש, כמ"ש שם (טו ע"א)[1503]. ואח"כ ששה מאמרות הנשארין, הן ו' נקודות הנשארין, שג' מאמרות הראשונות הן כלל כל היצירה, כמ"ש בס"י (פ"א מי"ג)[1504] ג' אמות אמ"ש, ואח"כ הפרטיות, והן יותר בגילוי:

ומכה בו אותו הקול, ונשמע מן הצד הזה, ושורה על הצד הזה של הלשון, ולכן נקרא הקול הזה ו', לשון. הקשר הזה, שהוא לשון, שולח אותו לתוך קשר חזק, מגדל, כלל של עשרים ושתים שורות@חומות.	ובטש ההוא קלא ביה ואשתמע מהאי סטרא ושרייא על האי סטרא דלישן ובגין כך איקרי האי קלא ו' לישן[1505] האי קשרא דאיהו לישן שדר ליה לגו קשרא תקיפא מגדלא[1506] כללא דעשרין ותרין שורין:

האי קשרא דאיהו לישן כו' לגו מלה - ר"ל ואח"כ הולך הקול עד השינים, ושם הוא הדיבור, בחיתוך אותיות, ושם כ"ב אתוון. וז"ש **דעשרין ותרין שורין**, ואמר **מגדלא תקיפא**, לפי שהוא מעצם[1507], והוא סוד נוקבא דז"א, כ"ב אתוון בסוד אתה, כידוע[1508]. וכאן הוא האותיות, והם בסוד עיבור ויניקה וגדלות דנשיקין, שלא נתבארו בשום מקום, כי הדיבור הוא זיווג דנשיקין, בסוד {יט ע"ד} וישק יעקב לרחל ויגד כו' (בראשית כט יא-יב, זהר ח"ב קמו ע"ב), **וידוע** (ע"ח שער ט"ל פרק ד) שמסוד הנשיקין יצאו הרוחנים, כל המלאכים, וז"ס (חגיגה יד ע"א)[1509] כל דבור ודבור שיצא כו'[1510] כידוע, וכן הוא למעלה בפנימיות העולמות כידוע. וז"ש במאמר קו המדה (מה ע"ג)[1511] **בטש רעוא אתפשטותא דיליה בסתימו דלא אתיידע**, ר"ל אתפשטותיה הוא עטרא דחסד[1512], שהוא מתפשט כמים הנגרים[1513], והוא בחכמה, בסתימו, דלא אתיידע, בבינה, כמ"ש לעיל (יח ע"ג מדברי הזר"ח מה ע"ג), ערבות הוא גניז וסתים, דלא אתיידע. ושם הבוצינא ושם בטש כמש"ל: **ואפיק נהורין דקיקין כלילין כחדא** - והן ג' נקודות, ג' יסודין הנ"ל, והן שורש ג' טפין דמוחא דנפקין מאבא, יה"ו,

---

[1501] עי' לעיל' הערה 1435.

[1502] ז"ל: (פ"ג מ"ד) שלש אמות אמ"ש בעולם, אויר מים אש, שמים נבראו מאש וארץ נבראת ממים ואויר מרוח מכריע בינתים.

[1503] ז"ל: שמים כו' וארץ כו' - כמ"ש (פרקי דרבי אליעזר פ"ג) שמים מהיכן נבראו מאור לבושו שנא' עוטה אור כו', וארץ מהיכן נבראת משלג שתחת כסה"כ, ואור הוא בבינה, מאורי האש (תיקו"ז יב ע"א), ה' פעמים אור של מעשה בראשית (תיקו"ז כ ע"ב), ה' ראשונה של השם כידוע, ושלג הוא מים בחכמה, הרי שנברא שמים מאש וארץ ממים, והענין כי מים דוכרין לבן נקפאים כשלג, ומים נוקבין אדומים כאש כמ"ש (נדה לא ע"א) אביו מזריע לובן כו' אמו מזרעת אודם, ואבא יסד ברתא (זהר פנחס רנח ע"א) שנאמר (משלי ג יט) ה' בחכמה יסד ארץ, ואימא ברא שנאמר כונן שמים בתבונה, והענין כמ"ש (נדה שם) איש מזריע תחלה כו' ואשה מזרעת כו' שנאמר (בראשית מו טו) אלה בני לאה ואת דינה בתו.@

[1504] ז"ל: (פ"א מי"ג) בירר שלש אותיות מן הפשוטות בסוד שלש אִמות אמ"ש, וקבעם בשמו הגדול, וחתם בהם ששה קצוות. חמש חתם רום ופנה למעלה וחתמו ביה"ו, שש חתם תחת ופנה למטה וחתמו בהי"ו, שבע חתם מזרח ופנה לפניו וחתמו בוי"ה, שמונה חתם מערב ופנה לאחריו וחתמו בוה"י, תשע חתם דרום ופנה לימינו וחתמו ביו"ה, עשר חתם צפון ופנה לשמאלו וחתמו בהו"י.

[1505] עי' לעיל הערה 1483.

[1506] מגדלא תקיפא (נוסח רבינו וכן הוא בספד"י יד ע"ג).

[1507] השיניים קשים.$

[1508] עי' בבהגר"א על ס"י ז ע"ג, ז"ל, אתה נק' מלכות, כי א"ת הוא כ"ב אתוון מא' עד ת"ו, כמ"ש בפ' בראשית (טו ע"ב): א"ת כד נטיל אתוון כולהון כללא דכולא אתוון אינון רישא וסיפא לבתר אתוסף לאתחברא כולהו אתוון בה"א ואתקרי אתה וע"ד ואתה מחיה את כולם. ור"ל דאתחבר בה' אותיות מנצפ"ך.

[1509] ז"ל: אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל דיבור ודיבור שיוצא מפי הקדוש ברוך הוא נברא ממנו מלאך אחד שנאמר בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם.

[1510] ע' בהגר"א בסד"צ הוב"ד במלואים אות (קעב).

[1511] עי' לעיל יח ע"ג.

[1512] עי' מלואים אות (קנו).

[1513] עי' שער הפסוקים (בראשית ב) ולהיות כי החסדים הם בחי' מים, הם מקדימים לצאת, ומרחיבים הפתח, כדרך טבע המים הנגרים, שמרחיבים דרך מעבר שלהם, ואז היו הם מתפשטים בגופא דזעיר, מחסד עד הוד שבו כנודע.

שהן אמ״ש, כמ״ש בסוף פ״א מס״י (מ״ג)[1514] ובתיקו״ז (ל ע״א): **כד בעאן לנפקא כו׳ ואתדחק כו׳ -** כנ״ל שע״י הדחיקו, מוציא קלא דאשתמע. וז״ש (זו״ח מה ע״ג)[1515] **ואשתמעו כחדא ואצטבעו כולהו כחדא חיוור כו׳**, כאן נגלה ד׳ הגוונין כנ״ל, לפי שכאן הוא ו׳ נקודות, ו׳, לישן[1516], ואעפ״כ עיקרן אינן אלא ג׳ נקודות, תלת דכלילן בתלת, נה״י בחג״ת[1517], ובת זוגו כלולה עמו, ונכללת בחיוור, דלית לה מגרמה כלום כידוע (זהר ח״א קפא ע״א), וכמש״ש (מו ע״א וע״ב)[1518] **כדין רשים כל גוונין באינון אתרין דאתחזיין חיוור כו׳ דההוא גוון אוכם דקיימא לאתחברא בגוון חיוור** כו׳: **ואתעכב בי׳ שנים עשר ירחין,** כי הו״ק נכללין זה בזה, והן י״ב כמ״ש בזוהר פ׳ ויחי (דף רמא ע״א[1519]) **שית סיטרין עילאין תריסר הוו כו׳** ע״ש, **תו תריסר תלת קשרין דדרועא ימינא חסד חסדים תלת קשרין דדרועא שמאלא גבורה גבורות תלת קשרין בירכא ימינא נצח נצחים תלת קשרין בירכא שמאלא הוד הודות וגופא קיימא עלייהו תו בתליסר מכילן אורייתא אתפרש כו׳.** ולמעלה[1520] ג״כ אמר (זהר ח״א רמא ע״א)[1521] **ת״ח תריסר שבטין בד׳ דגלים בד׳ סיטרין כו׳ תלת שבטין לדרועא ימינא ותלת שבטין כו׳ מ״ט תלת שבטין כו׳ אלא רזא דמלה תלת קשרין בדרועא ימינא כו׳ אשתכחו תליסר קשרין לד׳ סטרין כו׳.** וזה הענין, כי כאן, דאתפשטו ו״ק, שכללן הן שוקין ודרועין, כי ת״ת הוא נכלל מב׳ דרועין, ויסוד מב׳ שוקין, שלכן הם ו״ו[1522], ו׳ בת״ת ו׳ ביסוד, כמ״ש לקמן (דף פג ע״ג לד ע״ב) **ואינון ו״ו דנפקין כו׳ דאיהו ו׳ בשית פרקין דדרועין ושית פרקין דשוקין כו׳,** ע״ש כל המאמר. והענין, כי כאן אתכליל כל אחד בג׳ גוונין, והן ג׳ פרקין. וידוע שא׳ מגוונין כולל שניהם, וז״ש (זהר ח״א רמא ע״א) **חסד חסדים**, וכן בכולם, כי חסד נכלל מחסדים, ובאלו ב׳ בחי׳ הן י״ב. והכל א׳, כי ג׳ פרקין הם שנים לבד, שהג׳ כלול כנ״ל, וחשיב ת״ת ויסוד במקומם כל א׳ ב׳ פרקין. וכאן שש נקודות האחרונים כנ״ל (זו״ח מה ע״ג)[1523] **ולבתר אתעקרו מתמן ואשתילו באתר אחרא,** ר״ל אל השינים, שם נגמר הדבור, וכמ״ש בפ׳ בראשית (לה ע״ב)[1524] **נטיעות כקרני חגבים היו ועקרן ואשתילו באתר אחרא,** והוא, כי בלשון היו בסוד

[1514] (פ״א מי״ג) בירר שלש אותיות מן הפשוטות בסוד שלש אִמות אמ״ש, וקבעם בשמו הגדול, וחתם בהם ששה קצוות. חמש חתם רום ופנה למעלה וחתמו ביה״ו, שש חתם תחת ופנה למטה וחתמו בהי״ו, שבע חתם מזרח ופנה לפניו וחתמו בוי״ה, שמונה חתם מערב ופנה לאחריו וחתמו בוה״י, תשע חתם דרום ופנה לימינו וחתמו ביו״ה, עשר חתם צפון ופנה לשמאלו וחתמו בהו״י.

[1515] עי׳ לעיל יח ע״ג.

[1516] עי׳ לעיל הערה 1483.

[1517] עי׳ לעיל הערה 8.

[1518] ז״ל: קיימא בוצינא ואהדר לאתפשטא כמלקדמין כד קשיר קיומא זמנא חדא איהו מעולפת בזמן דאיהי מעולפת כדין רשים כל גוונין באינון אתרין דאתחזיין חיור וסומק וירוק ואוכם ואלין אינון ארבע גוונין דאתקינת בוצינא ואנהירת בנהירא דנעיץ (נ״א דאתקינו בוצינא ואנהירו בנהורא דנציץ) ונפקא.

ודא הוא מעולפת ספירים ספירים דנהירין אהדרת בוצינא ואתפשטת כמלקדמין ונטה קו ועביד מדה ומדיד אלף לסטר דא ואלף לסטר דא וכן לארבע סטרין לקבל קיומא דאתוון.

יהו״ה דאינון ד׳ אתוון אתפשטת בוצינא ומדיד גו גוונין לקיומא בנציצו לאורכא ולרומא ולעומקא ולפותייא נציצו דימינא בגוון חיור ברזא דבוצינא במשחתא כההיא פשיטו דגוונין קיימאן במדידו לאורכא לעילא ותתא שבע מאה אלף עלמין ושית מאה ותליסר זרתין וכן בכל אינון סטרין בכל (נ״א דכל) אינון גוונין כד מדידו דההוא גוון אוכם דקיימא בגריעותא לאתחברא בגוון חיור

TARGUM$!תרגום: הבוצינא חזרה להתפשט כפי שהיה בתחילה, וכאשר נקשר הקיום בזמן אחד היא "מעולפת". בזמן שהיא מעולפת אז נרשמים כל הגוונים באותם מקומות שבהם נראים: לבן, אדום, ירוק ושחור. ואלו הם ארבעה גוונים שהוכנו בבוצינא, והאירו באור של נעיצת הבוצינא שיצאה.

וזהו "מעולפת ספירים" ספירים מאירים. חזרה הבוצינא והתפשטה כמו בתחילה, ונטה קו ועשה מידה ונמדד אלף לצד זה ואלף לצד זה וכן לארבעה צדדים כדי לקיים את האותיות.

יהו״ה שהם ארבע אותיות מתפשט הניצוץ, ונמדדו הגוונים לקיום בניצוץ לאורכה, לרוחבה, לעומקה ולפתחו (רוחבו). הניצוץ הימני בגוון הלבן, בסוד הבוצינא, במשחה של שבע מאות אלף עולמות, ושש מאות ושלוש עשרה זרתות. וכן בכל אותם הצדדים, בכל אותם הגוונים, כפי שמדד אותו הגוון האדום הקיים בגריעותא (חסר) כדי להתחבר לגוון הלבן.

[1519] עי׳ מלואים אות (ע).

[1520] עי׳ מלואים אות (עא).

[1521] עי׳ מלואים אות (קו).

[1522] עי׳ לעיל הערה 895.

[1523] עי׳ לעיל יח ע״ג.

[1524] עי׳ מלואים אות (קעט).

נקודות ואח״כ אשתילו בשינים ושם אשלימו כנ״ל. ועיין בפ׳ בראשית (דף טו ע״ב)[1525] **לבתר דאתתקן בשמא דאלהים אפיק אינון תולדין עד רזא עילאה,** ע״ש, והן ל״ב נתיבות דנפקין מחכמה, נקודה, ואצטיירו בבינה, ל״ב אלהים דמעשה בראשית[1526], עשר אמירן[1527], ע״ס פנימיות, עשר נקודות הרוח[1528], וכ״ב אתוון, גוף ונפש, וכמ״ש באד״ז (רצ ע״א)[1529] **האי חכמה שירותא דכולא כו׳** עד **ועשר אמירן,** ובס״י בתחילתו (פ״א מ״א-ב)[1530] בשלשים ושתים כו׳ ע״ס בלימה וכ״ב כו׳. ואמר בלימה, שאין בהם הציור והדיבור, ועליהם נתקיימו אתוון כנ״ל (יז ע״א[1531]), וז״ש (איוב כו ז) תולה ארץ על בלימה. ואמר שם (ס״י פ״א מ״ט)[1532] ע״ס בלימה אחת רוח אלהים חיים, והוא דנביעו כנ״ל (יט ע״ג), נקודה הראשונה. שתים רוח מרוח (שם מ״ר)[1533], ג׳ מים מרוח (שם מ״א)[1534], ד׳ אש ממים (שם מ״ב)[1535], הן ג׳ אמ״ש הנ״ל, דשני ליה בתלת גוונין, כנ״ל (יט ע״ג), שיצאו מרוח אלהים חיים ג׳ נקודים. ואח״כ שדר ללישן ו׳ (ספד״צ יד ע״ב)[1536], ו׳ סטרין, וכמ״ש שם (משנה יג)[1537] כל הו״ק ע״ש. ואח״כ האותיות אמר שם בפרק ב׳[1538] (משנה א) ג׳ אמות אמ״ש וז׳ כפולות וי״ב פשוטות, ע״ש. והן נגד ג׳ מקומות שהיתה כלולה עמו[1539], ג׳ אמ״ש בקשרא קדמאה, דשני בתלת גוונין, כנ״ל (יט ע״ג), בקשרא תניינא, דאשתהי[1540] תריסר ירחין, שהיו ו״ק דידה כלולים בו״ק דידיה, י״ב, נגד זה י״ב פשוטות. ואח״כ בקשרא תליתאה, ז׳ כפולות. והן נגד כל הע״ס, כמו שעשר נקודים הן י״ס, כן האותיות אמ״ש קשרא קדמאה כולל ג״ר בבינה[1541] כנ״ל (יט ע״ג ד״ה כד אתשפט). י״ב פשוטות בקשרא תניינא, לישן ו׳, קול יעקב, כנ״ל[1542]. ז׳ כפולות בקשרא תליתאה, ששם נוקבא, בת שבע, שהיכלין דילה כפולין הן, כידוע בסוד ההיכלות שבעה ושבעה מוצקות[1543], שבע׳ ימים ושבע׳ ימים. וכן (ויקרא יב ה) אם נקבה תלד וטמאה שבועים כו׳, וכמ״ש למטה (PERL כ ע״ג). ולכן קורא לג׳ אמ״ש אִמות, שמהם יוצא הכל, והן באימא עילאה, בקשרא קדמאה כנ״ל, והיא כוללת ג״ר, והג׳ אמ״ש הן כלל הכל כמ״ש שם[1544] שמים וארץ ואויר, שמים מאש, וארץ ממים, ואויר מרוח. ובאדם ראש בטן גויה, ראש מאש, בטן ממים, גויה מרוח. והן ג׳ נקודים חש״ח[1545], ראש בטן גויה, כמ״ש בז״ח (שיה״ש דף נח ע״א)[1546] **בזמנא דנפקו נקודין לאנהרא**

[1525] עי׳ מלואים אות (קפ).
[1526] עי׳ לעיל ה רע״ב. ועי׳ לקמן הערה 852.
[1527] עי׳ לעיל ב ע״ד, ה ע״ב, יב ע״ד, יד ע״ג.
[1528] עי׳ מלואים אות (קיג).
[1529] עי׳ מלואים אות (קפא).
[1530] ז״ל: (משנה א): בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה חקק י״ה יהו״ה צבאות וכו׳, וברא את עולמו בשלשה ספרים בספר וספר וסיפור. (משנה ב): עשר ספירות בלי מה, ועשרים ושתים אותיות יסוד, שלש אִמות ושבע כפולות, ושתים עשרה פשוטות.
[1531] כך אמר פרלמ$
[1532] עי׳ לעיל הערה 1494.
[1533] ז״ל: שתים רוח מרוח, חקק וחצב בה עשרים ושתים אותיות יסוד שלש אמות ושבע כפולות ושתים עשרה פשוטות, ורוח אחת מהן.
[1534] ז״ל: שלש, מים מרוח, חקק וחצב בהן כ״ב אותיות מתהו ובהו רפש וטיט, חקקן כמין ערוגה, חצבן כמין חומה, סיבבם כמין מעזיבה ויצק עליהם שלג ונעשה עפר שנאמר (איוב לז ו) כי לשלג יאמר הִוֵא ארץ.
[1535] ז״ל: ארבע אש ממים, חקק וחצב בה כסא הכבוד שרפים ואופנים וחיות הקדש ומלאכי השרת ומשלשתן יסד מעונו שנאמר (תהלים קד ד) עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט.
[1536] עי׳ לעיל הערה 1483.
[1537] הוב״ד לעיל הערה 1504.
[1538] ז״ל: עשרים ושתים אותיות יסוד, שלש אִמות ושבע כפולות ושתים עשרה פשוטות, שלש אמות אמ״ש, יסודן כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע בינתים. שלש אמות אמ״ש, מ׳ דוממת, ש׳ שורקת, א׳ אויר רוח מכריע בינתים.
[1539] שהיא? עי׳ לעיל הערה 674.
[1540] לשון הזו״ח ״ואתעכב״. ועי׳ לעיל יט רע״ד.
[1541] עי׳ לעיל הערה 1150.
[1542] עי׳ ליעל הערה 1483.
[1543] עי׳ מלואים אות (מו).
[1544] עי׳ לעיל הערה 1502, ועי׳ עוד הערה 1156.
[1545] חולם שורק חירק תיקו״ז ח ע״א: וברזא דאת א׳ תשכח חל״ם חיר״ק שור״ק כגוונא דא

ו ואיהו גלגל דאתהפך לשית סטרין לעילא ולתתא ולארבע סטרין אתהפך לימינא וסהיד על עלת על כלא דלית אלוה אחרא לימינא דעלמא אתהפך לשמאלא וסהיד עליה והכי לכל סטרא

לגופא, עד האור כי טוב, ואח"כ ששה נקודים בסוד הו"ק, וחילופם אש במים, כמ"ש שם (נח ע"א)[1547] **והשתא אתחליפו ואתכלילו ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא כו'** ע"ש. וז"ס (איכה ב טז) ויחרקו שן, שחירק הוא דרגא תליתאה, דרגא דשן, ועל סוד זה בנוי כל ספר יצירה, שכל {כ ע"א} היצירות במאמר פיו, כמ"ש (תהלים לג ו) בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם, ומבאר האיך נתגלמו במאמר וברוח, מנקודה עילאה עד ציור הדבור, בחיתוך אתוון, כמ"ש בפ' נח כנ"ל (יח ע"ג), וכן מאמר של קו המדה (עי' לעיל יט ע"א). והמאמר שבכאן ותחיל[1548] בראשית (א ע"ב PERL טו ע"ב)[1549] ע"ש. וז"ס נשיקין, זיווג עליון, שכולל עשר ספירות וכל היצור. ונגד זה זיווג גשמי, ע"י יסוד קדישא, וממנה כל הכלים של כל היצור, והן כוללים ג"כ כל עשר ספירות, וז"ש בס"י פ"א (מ"ג)[1550] עשר ספירות בלימה כו' וברית יחיד מכוון באמצע, במלת הלשון ובמלת המעור, שהם ב' הכוללים לב' הזיווגים[1551], והן זיווג או"א זיווג נשיקין, כמ"ש בס"ד פ"א (יד ע"ב)[1552] שהלשון הוא המזווג לאו"א, **לישן ו' סתים כו'**, ע"ש, והוא הדעת כמ"ש שם ועש"ה. וזו"ן הם זיווג גופני. וידוע שבדכורא הוא ה' חסדים ובנוק' ה' גבורות, כמ"ש באו"ר (קמב ע"א)[1553] ע"ש, דחו"ג בידים חג"ת, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (ד ע"א) חכמה נחית בימינא דכהנא אימא נחית בשמאלא. וזו"נ הם בנו"ה, כמ"ש[1554] איהו בנצח ואיהי בהוד. וז"ש בס"י (פ"א מ"ג)[1555] במספר עשר

סהיד על יחודיה דלית אלוה אחרא עילא ותתא ולארבע סטרין האי איהו דאוקמוהו מארי מתניתין כדי שתמליכהו על השמים ועל הארץ ועל ארבע רוחות העולם.

תרגום: $.

בהגר"א: וברזא דאות א' כו' - לפי שאמר למעלה (ז ע"ב) **דשמא מפרש כליל תשע נקודין ועשירית כליל מכלהו**, וכולהו כלילין באות א', אמר כאן שכל העשר מראות נכללין בא', ברזא דט' נקודין ועשרית כלילא מכולהו, ובו כל המראות חוזרין לא' כנ"ל. וז"ש **תשכח חלם כו'** די' שעל הא' הוא חולם על הו' שבאמצע הא', וי' שתחתיו הוא חירק, (והו' הוא שורק) [והוא"ו באמצע (ס"א בעצמו) הוא וא"ו שורוק]: **ואיהי גלגל כו' -** דוא"ו הוא ג' נקודין ראש תוך סוף, וג' נקודין שבו חולם חירק שורק הוא רומז לו"ק: **סהיד על יחודא -** ר"ל אות א' דהוא אחד: **כדי שתמליכהו כו' -** באחד דהוא א'.

[1546] עי' מלואים אות (קפב).

[1547] עי' מלואים אות (קפג).

[1548] נדצ"ל ותחילת@.

[1549] עי' מלואים אות (קפד).

[1550] ז"ל: (פ"א מ"ג) עשר ספירות בלי מה במספר עשר אצבעות חמש כנגד חמש וברית יחיד מכוון באמצע במילת לשון ובמילת המעור.

[1551] עי' יהל אור ח"ג לז ע"ג: מבואר למעלה שתרי"ג אברים בגוף, ותרי"ג איכות בנפש קבועים בגוף אף לעכו"ם. ועוד יש תרי"ג איכות בנפש שאין קבועים בנפש אלא מושפעים מהרוח. וזהו תכלית האדם ושלימותו והן באין מעשיות המצות, וזהו אור הלבנה בשלימות. וידוע שכ"ד שהוא כפול בא השני בגולם א', כמו י"ג תיקונים שהם ב"פ י"ב, בסוד וקרא ז"ה אל ז"ה, שהתיקון י"ג כולל י"ב תיקונין. וכן תש"ר ותפילין של יד, וכן כמה דברים הידועים. וכן הוא כאן שתרי"ג איכות השניים באים באבר א', והוא עטרת הברית ובו נכלל כל התרי"ג מצות, גדולה מילה כו'. ולכן אין העטרה מתגלה מעצמו בבריאת הש"י, כמו כל האיברים אלא בעשיית האדם במצות הש"י. וכמו שהוא חיבור דו"ן להביא השפע מזכר לנקבה (כן הוא) בתרי"ג איברים וגידים. כ"ה באיכותם ג"כ להביא מרוח לנפש, שהן זו"ן בתרי"ג מצות. וזהו ברית המעור. [וברית הלשון] הוא דעת, ברית התורה, חיבור בין או"א, בין מוחא וליבא, נשמתא ונשמתא לנשמתא דלא מתפרדין לעלמין, ולכן הם אחד בגוף. משא"כ זכר ונקבה, אף שהם גוף א', הם פרודים, ומתחברים לפרקים, וכן רוח ונפש, ולכן תמיד צריך אדם לב' דברים, תורה ומצות. וביאור הדבר כי תרי"ג מצות תלויות ביסוד עצמו שהוא האבר. ומצות המילה שהיא מצוה המשלמת לתרי"ג הוא בעטרה, ובה ג"כ הכלל הנ"ל, שהיא כלולה מהכל. לכן היא שקולה נגד תרי"ג מצות, וזהו ברי"ת שהיא הנוק' של היסוד שבה נכללת לאחד בסוד תש"י כנ"ל. ובהחסר מצות המילה כל המצות אינן פועלים כמו זכר בלא נקבה. וכ"ה בחיבור זכר ונקבה הגופנים, כי האבר פועל תרי"ג איברים וגידים, והעטרה אבר א', ובהחסר העטרה אינו מוליד. וזהו שכללו במתני' (יבמות ריש הערל &) הערל עם פצוע דכא וכרות שפכה, שזהו בגוף וזהו בנפש. והכלל כי האבר הוא משלים לתרי"ג איברים, ואיכות הראשונים שבלעדו הם תרי"ב איברים ואיכות, ולכן בו נכללים ג"כ תרי"ב בכללות, וכן בעטרה ג"כ בכללות נגד האבר וכ"א נק' ברי"ת

[1552] עי' לעיל הערה 1483.

[1553] עי' מלואים אות (קנו).

[1554] עי' ע"ח אנ"כ ט', ועי' לש"ו כללים ח"ב לב ע"ג, שמביא מקור לזה מתיקו"ז לד ע"א, , ועי' קג ע"ב ד"ה לזמנין.

[1555] ז"ל: עשר ספירות בלי מה במספר עשר אצבעות חמש כנגד חמש וברית יחיד מכוון באמצע במילת לשון ובמילת המעור.

אצבעות חמש כנגד חמש וברית יחיד כו׳, המזווגם לשון ומעור, וכן הוא באדם הגשמי, שכל דיבור נעשה ממנו רוחני, וכמ״ש (ישעיה נא טז) לנטוע שמים וליסוד ארץ, וכמ״ש בהקדמת הזוהר (ה ע״א)[1556] ובונה שמים וארץ רוחנים, והן ע״י קול ודיבור, שהן שמים וארץ כנ״ל (יט ע״ב PERL)[1557]. וכן ח״ו להיפוך, כמש״ש. וע״י זיווג גשמי מוליד גשמי, וסודן של כ״ב, הוא ע״י[1558] ז׳ דגולגלתא וי״ג תיקוני דיקנא קדישא[1559], שהן י״ב תיקונים וי״ג כולל הכל, וכמ״ש בא״ז (רפט ע״ב)[1560] עש״ב. ואמר שם (רפט ע״ב)[1561] **ג׳ רישין דאמינא כו׳ בהאי מזלא כו׳ אלין אתוון דתליין בהאי עתיקא כו׳ בהאי מזלא.** והן ג׳ אותיות יה״ו כמ״ש (רפט ע״א)[1562] ע״ש. והן ג׳ אמ״ש[1563]. ואמר שם[1564] **ממזלא יקירא אתנהירו ג׳ רישין עילאין[1565] כו׳**, והן חב״ד כמ״ש, והן אמ״ש כידוע (ס״י פ״ב מ״א), וכמש״ל (יט ע״ד). והן מתחלקין ג׳ אמ״ש במזלא, שהוא כולל הכל, כנ״ל. וי״ב פשוטות בי״ב תיקונים, וז׳ בז׳ דגולגלתא. ועיין בספד״צ פ״ב (יט ע״ב)[1566] **בזמנא דמטי ירחא שביעאה משתכחו ירחי אלין תריסר כו׳,** שהן י״ב דאתעכב[1567] תמן כנ״ל (זו״ח מה ע״ג הוב״ד לעיל @יח ע״ג). וירחא שביעאה היא אימא עילאה כידוע[1568], וכנגדן הן בולד ג׳ ימי קליטה, כלל הכל. וי״ב חדשים דאשתהי הוולד[1569]. וז׳ ימים תחת אמו[1570]. וכלל הזיווג הרוחני הוא נגדן בזיווג התחתון, וכן אצטיירן באדם, כמ״ש בזו״ח (שיה״ש דף נח ע״ב)[1571] בנקודות וכן באותיות **באינון שיתין שייפין ותריסר פרקין[1572],** וע״ש. וכן הוא בעולם ושנה[1573] ובכל דבר כידוע. וענין הי״ב ירחין על הששה, שהן י״ג נקודות שאמר בתיקו״ז (קנא ע״א)[1574] דט׳ נקודין הן שיתסר, ובהסתלקו משם חש״ח, נשארו י״ג נקודין. ועיין בזו״ח (שיה״ש נח ע״א)[1575] האיך נצטיירו הנקודות בז״א בב׳

[1556] עי׳ מלואים אות (קפה).
[1557] עי׳ לעיל הערה 1502, ועי׳ עוד הערה 1156.
[1558] על ידי.@
[1559] וכן הוא בביאורו לספד״צ ט ע״ב.
[1560] כך מציין רבינו בספד״צ ב ע״א. עי׳ מלואים אות (קסג).
[1561] עי׳ מלואים אות (קסג).
[1562] עי׳ מלואים אות (קפו).
[1563] עי׳ ספ״י פ״ג מ״ד: שלש אמות אמ״ש בעולם, אויר מים אש, שמים נבראו מאש וארץ נבראת ממים ואויר מרוח מכריע בינתים.
[1564] עי׳ מלואים אות (קסז).
[1565] ע׳ אד״ז המזל האחרון, תלי (בהגר״א בסד״צ ט ע״א ד״ה ולכן), כיון שהמזלא תלוי ברדל״א
[1566] עי׳ לעיל הערה 1245.
[1567] עי׳ לעיל הערה 1540.
[1568] זה כתוב בפירוש בספד״צ שם?@
[1569] עי׳ יבמות פ ע״ב, ועי׳ ע״ח (שי״ט פ״א): והנה, פשוט הוא שג׳ בחי׳ אלו אין זמן תקונם שוה, כי הכלים צריכין זמן רב להתתקן, והניצוצין פחות מהם, והאורות זמן מועט מכולם. וזה פרטם, כי האורות אינן עומדים בסוד העיבור רק ז׳ חדשים, ואח״כ נגמרו להתתקן, והניצוצין נגמרים אחר ט׳ חדשים, והכלים נגמרים אחר י״ב חדשים. ולכן תמצא ג׳ עיבורים שיש בעולם זמן ז׳ וט׳ וי״ב כנזכר בגמרא (יבמות פ ע״ב) בהאי עובדא דאשתהי תריסר ירחי שתא ואכשריה רבה תוספאה. והענין, כי האמת שאין האורות נגמרים להתתקן עד גמר זמן ז׳ חדשים, אבל הם מתחילין להתתקן מתחלה הז׳ קצת עד שנגמרים בסוף הז׳, כי בחודש ראשון נתקן קצתם ואז נכנס מה שנתתקן בתוך הכלים, ובחדש שני שנתקנו בחי׳ אורות יותר, ונכנסו בכלים, עד שבכללות ז׳ חדשים נגמרו כל האורות להתתקן ולכנוס תוך הכלים. ועד״ז בניצוצים, נתקנו מעט מעט ונכנסים בכלים עד גמר ט׳ חדשים, שאז נגמרו להתתקן ולהכנס בתוך הכלים. ואח״כ נשארים שם עם הכלים עד גמר יב״ח, שנגמרו גם בחי׳ הכלים. ואז נולד הולד, ויצא לחוץ לאויר העולם במקום הראוי לו.
[1570] עי׳ זהר ח״א צא ע״א: אדם (בראשית יז יב) ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר בהמה והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה ליי׳ בגין דיעבר עלייהו שבת [חד] והא אוקמוה.
תרגום: $
[1571] עי׳ מלואים אות (קפז).
[1572] עי׳ מלואים ואת (קפח), ולפי זה הלשון כאן לא מדויק, וצ״ע גדול מאד$$$לבדוק המודגש.*##
[1573] עי׳ ס״י (פ״ג מ״ג) שלש אמות אמ״ש, חקקן חצבן צרפן שקלן והמירן וצר בהם, שלש אמות אמ״ש בעולם, ושלש אמות אמ״ש בשנה, ושלש אמות אמ״ש בנפש זכר ונקבה.
ביאור רבינו: כל הספר נחלק לג׳ עולם שנה נפש, והן עולמות בי״ע, עולם הוא בריאה כמ״ש (שיה״ש א ג) עלמות אהבוך, נערות דמטרוניתא, היכלות דבריאה, אל תקרי עלמות אלא עולמות (זהר ח״ג עא ע״ב). שנה ביצירה כי שנה הוא ע״י השמש ושמש ביצירה עד״א שמקנן ביצירה (תיקו״ז כד ע״ב, ע״ח מיעוט הירח ג׳), ונפש בעשייה נפש מלכות שמקנן שם כידוע (שם).
[1574] $נכון?
[1575] עי׳ מלואים אות (קפט).

דרועין, סגול וצירי, ובהתחלפם קמץ ופתח שבא שורק בלא ו׳ בנוק׳ בהתדבקותה בדכורא ונצטיירו בדעתה, שהן חו״ג[1576]. ונ״ל שהן נגד ירכין, ששם נדבקת הנוק׳, ושם דעתה. וכל קו האמצעי הן ג׳ נקודות חש״ח[1577] כנ״ל. וכן נגד חו״ב הן קמץ ופתח (תיקו״ז ה ע״ב)[1578], שנתחלפו בדרועין. ובנוקבא ג׳ של קו האמצעי שלה, שהם כלל הגוף, הן ג׳ חטפין[1579] כמ״ש שם[1580]. וחסר שם חטף פתח במאמר תוצא הארץ (בראשית א כד), ולפי מה שחשיב כאן עשר נקודות וא׳ טמירא, ולא חשיב שבא, שעיקר השבא בה, והן גבורות דידה, לכן הם מהירין יותר מתנועות קטנות[1581], שהן גבורות שלו, שהן יותר ממותקין. והן ט׳ בז״א וד׳ בנוקבא[1582], כידוע בסוד ט׳ תיקונים בז״א וד׳ בנוקבא, והן סימני ההולדה, לכן חשיב בגמ׳ (יבמות פ ע״ב)[1583] סימני סריס ט׳ וסימני איילונית ד׳, שהן מחוסרין סימני ההולדה, וכן תיקוני דיקנא, כמ״ש בספד״צ פ״ב (כ ע״א)[1584] עשב

[1576] חסדים וגבורות.

[1577] עי׳ מלואים אות 1545.

[1578] שונה מתיקו״ז קנא ע״א שהם כתר וחכמה.

[1579] עי׳ לקמן הערה 3989.@$ספר עמק המלך - שער יז - פרק יא
א׳להים א׳ת, שהם ב׳ אלפי״ן וב׳ ביתי״ן, להורות לב׳ צורות אלפ״א ביתו״ת, אחד רוחנית למעלה ואחד גשמית לתתא. ומכ״ב אותיות אלו, נמשכים כ״ח מלאכים, וכל צבא מעלה בכלל, כי כלם נקראים מלאכים, הללו הם סוד נקודת התורה, שהם, כגון מנקודת קמץ נעשה ג׳ מלאכים קמציאל מלכיאל צדקיאל שהם ראשי תיבות קמץ. ומפתח פתחיה וכן הלאה, כנזכר [ב]תיקון י״ח, וכל אחד מהמלאכים הללו יש לו אות שהיא ראשית שמו חקוקה על מצחו, ונקודת החטפין כגון חטף קמץ חטף פתח, מולידים מלאכים כמנין אותיות חטף פתח חטף קמץ שהם ו׳ בכל אחד מהם, שכל אחד מהם כלול מו׳, שנאמר ׳שש כנפים שש כנפים לאחד׳, שהם ל״ו מלאכים, וחטף סגול שהוא ז׳ אותיות מולידים ז׳ מלאכים, כל אחד כלול מו׳ שהם מ״ב מלאכים, והן הם ז׳ מלאכים מז׳ שמות של אבגיתץ. והנקודות שיוצאים מהם מלאכים אלו הם ט׳, קמ״ץ, פת״ח, ציר״י, סגו״ל, שב״א, חול״ם, חיר״ק, וג׳ נקודות קבוץ, נקודות שורק הוא נקרא בינינו האשכנזים מלאפום. וההפרש שבין זה לזה שהמלאכים מחולקים בשמם, וזהו קבוץ שפתים, וזהו דין גמור נמשך מגבורה, והמלאכים שלו נמשכים מגבורה, לפי שהם $

[1580] זו״ח נח ע״ב, ז״ל: ויאמר אלהים יהי מאורות ברקיע השמים דא נקודת חטף קמץ דנהיר נהירו כגוונא דההוא אור קדמאה נקודת חלם ועל דלא אנהיר בישובא כגוונא דחלם איהו מארת חסר דלא נהיר בישובא כגוונא דחלם אע״ג דקיימא בגוונא דיליה.
תרגום: ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים זו נקדת חטף קמץ שמאירה אור כמו אותו האור הראשון נקדת החולם ועל שלא מאיר בישוב כמוהו מארת חסר הוא שלא מאיר בישוב כמו שהחולם אף על גב שעומדת בגון שלו.
לשים במלואים הנ״ל הערה 1575.

[1581] היה ר״ת מת״ק.@

[1582] עי׳ דברי רבינו בספד״צ יח ע״ד: ז״ס י״ג תיקונין, ט׳ וד׳, נגד ט׳ דז״א וד׳ דנוקבא, בסוד א״ח״ד כידוע (זהר משפטים קטז ע״א), והן בכלל ע״ס וד׳ ספירות בקו האמצעי ד״ת״י״מ. ועיי״ש יח ע״ג: ואמר ארבעה בלחודוי אסתמכו - ר״ל לנוקבא דז״א, והן נגד תקונין של א״א שאין בהם שערות, ג׳ ה׳ ז׳ י״ב, ותיקוני נוקבא הוא בלא שערות כידוע, והענין כי תשעה דז״א הן ששה ומתפרשין לתשעה, כמ״ש בא״ז (דף רצה ע״א) שתא אינון תשעה אקרון כו׳, והוא נגד ו״ק דז״א שמתחלקין לתשעה ע״י מוחין כידוע.$

[1583] סימני סריס: שאין לו זקן, ושערו לקוי, ובשרו מחליק, וכשמטיל מים אינו עושה כיפה, ושכבת זרעו דיהא, ואין מימי רגליו מחמיצין, ורוחץ בימות הגשמים ואין בשרו מעלה הבל, וקולו לקוי, ואינו ניכר בין איש לאשה (י שלי רק ח׳$). סימני אילונית: שאין לה דדים, ומתקשה בשעת תשמיש, ואין לה שפולי מעים כנשים, וקולה עבה, ואינה נכרת בין איש לאשה.

[1584] ז״ל: כתיב (בראשית א יא) ויאמר אלקים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע וגו׳, היינו דכתיב (ויקרא טז לא) ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב.
בהגר״א: כתיב עד בערב - ר״ל שבט׳ ימים אלו שבין ר״ה ליה״כ מתעברין בה אלו ט׳ תקונים שיורדין לז״א, כמש״ל (יח ע״ב) שמי״ג תיקונים ט׳ יורדין לז״א, והוא ע״י אמא כמש״ל (יח ע״ג), ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן (בראשית ב י), ז״א, תשעה אשקיון לגנתא (לעיל יח ע״א), והוא ע״י אמא שנכללת במזלא ומקבלת משם י״ג תקונין, ומשם ירית ז״א ט׳ תקונים כנ״ל, והן באלו ט׳ ימים שבין ר״ה ליה״כ, ואח״כ ביה״כ הלידה כמ״ש למטה (כ ע״ב וז״ש היינו), והוא התפתחות יסוד דבינה ששם החותם כידוע, וז״ש חתמנו כמ״ש (ר״ה טז ע״א) ונחתם ביה״כ, כי אלו הד׳ ימים שבין יה״כ לסוכות נגד ד׳ תיקוני דיקנא, כי בנעילת יה״כ מלכות עולה שם, אח״כ שמא אתנטע כמ״ש למטה, ומתחילין ז׳ תיקונים דגלגלתא, והן נצחי קרבא כמ״ש לקמן פ״ה (לה ע״ב ד״ה שבעה), וכנגדן ז׳ ימי הסוכות שנוצחין המלחמה כמ״ש (ברבה בכ״מ) מאן דנקט סימנא כו׳, ולכן שבעים פרים נגד ז״א, שבעין אנפין שבהן נאחזין שבעים שרים כידוע (ליקוטי תורה שמות), שלכן הן מונין לחמה, ואח״כ שמיני עצרת, (בראשית ב ח) ויטע ה׳ אלקים כו׳, התשעה תקונין כו׳, ואתתקן

מזריע זרע על תיקוני דיקנא, עש"ה: **דעשרין ותרין שורין** - ונגדן הן ל"ב שינים, כ"ב וי' כנ"ל, וי' הן עיקרן, ה' למעלה וה' למטה:

ואז אותו הקול, שוכך@שוקט לתוך הדבר, בשיעור בתוך התהום, כראוי. ושלשת הקשרים הללו הם תחום @להניע לקול ולדבור, ולכל אותם הצדדים שיוצאים מהקול והדבור, שנקראים ימי קדם. ואלו מרבים את הימים@DAYS בשעור כראוי לקול ולדבור. וזהו סוד "וכחול ארבה ימים", משום החול מרבים הימים@DAYS, תוך השעור של המאור כראוי, והכל מאין סוף.	וכדין ההוא קלא אשתכך {כ ע"א} לגו מלה בשיעורא גו תהומא כדקא יאות ואלין ג' קשרין אינון תחומא לאענאה לקלא ולמלה ולכל אינון סטרין דנפקין מקלא ומלה דאיקרון ימי קדם (ישעיה כג ז@$) **ואלין אסגין יומין** בשיעורא כדקא יאות {כ ע"ב} לקלא ומלה ורזא דא (איוב כט יח) וכחול **ארבה ימים**[1585] בגין חול אסגיאו יומין גו שיעורא דבוצינא כדקא חזי וכלא מאין סוף:

ההוא קלא אשתכך כו' - שהקול אין נשמע רק מלה[1586], והקול נסתתר לגו מלה, סוד (חבקוק ב כ) וה' בהיכל קדשו, מלכא בהיכליה[1587]: **בשיעורא** - שיעור חיתוך האותיות, והוא שיעור דבוצינא כנ"ל (יט ע"א^$): **גו תהומא** - ר"ל חלל הפה, שהוא סוד הבינה עם הגרון[1588], שכללם הוא סוד הבינה. והלשון הוא סוד הדעת, סתים לגרון כמ"ש בספד"צ (יד ע"ב)[1589] **שתא נפקין כו' לישן ממלל רברבין לישן דא סתים בין יו"ד וה"א דכתיב זה יאמר כו' בלישן סתים לאימא דהא אתפתחת ליה דנפיק מינה כו',** ומוחא הוא חכמה, וחיך סיומא דמוחא[1590]. וחו"ב נקרא ים ותהום[1591], והדעת גניז גו תהום, כמ"ש באד"ז (רפט ע"ב)[1592] **בדעתו תהומות נבקעו,** שהוא פטר

פרצופא דנוקבא ע"י גבורות כמ"ש בא"ר (דף קמא ע"ב) כד אתתקן כו' באתר דתליין שערי דדיקנא כו' ועבד גולגלתא דנוקבא כו' ותקין מעוי דנוקבא בסט' דדינא כו', וכנגדה שמיני עצרת כידוע (פע"ח מקרא קודש פרק ד'), שלכן (במדבר כט לה) עצרת תהיה לכם ואין משתתפין בה האומות, שישראל מונין ללבנה שהיא חלק ישראל ונחלתו, ולכן אומרים בה גבורות גשמים, שהיא אתתקן ע"י גבורות כנ"ל, ונגד ה' גבורות וכללותן ביסוד הן ו' חדשים ימות הגשמים, ונגד ה"ח עם כללותן הן ימות החמה, והן נגד ו' דגלגלתא כידוע, והוא שיצירתה גלגלתא סתימא, כמ"ש בא"ר שם ונחסרין ו' תקונים.

[1585] OCEAN OR DAYS

[1586] היינו דיבור.

[1587] עי' תיקו"ז כז ע"א: ובזמנא דצדיקיא מתקנין בכנפי מצוה ובתפלין אתכפיין תחותייהו כתרין תתאין בההוא זמנא יעול מלכא בהיכליה דאיהו אדנ"י כגוונא דא יאהדונה"י הא מלכא בהיכליה מאן דבעי למשאל שאלתוי יעול ובגין דא (תהלים נא יז) אדנ"י שפתי תפתח.

[1588] עי' לעיל הערה 1457.

[1589] ז"ל בשלימות: שתא נפקין מענפא דשרשא דגופא. לישן ממלל רברבין לישן דא סתים בין י"ה. דכתיב (ישעיה מד ה) זה יאמר לה' אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתוב ידו לה' ובשם ישראל יכנה יכנה ממש. זה יאמר לה' אני אחתא וכלא אתמר ביק"ו כלא כלילן בלישן. סתים לאימא דהא אתפתחת ליה דנפיק מינה.

תרגום: $

[1590] עי' שער הפסוקים וירא: ואמנם זה ההבל של הנשיקין, היוצא מן הפה ולחוץ, הנה אינו נמשך אלא ע"י זווג עליון, שעושה בתוך הפה עצמו. כנודע כי תרין מוחין חו"ב דז"א, הם זכר ונקבה כדמיון או"א עצמם, והם מתפשטים עד סיום הראש, ששם היא הפה של ז"א. וסיום החכמה הוא החיך, בסוד ח"ך מ"ה, חכמה. וסיום הבינה הוא הגרון כנודע ושניהם מזדווגים שם, ע"י הדעת, שהוא הלשון המכריע ביניהם, ומחברם ומזווגם. ואז החכמה נותן טיפת דכורא, והבינה טיפת נוקבא, והם תרין רוחין והבלים, ונכללים ונעשים חד רוחא, שהוא תולדת הזווג ההוא. ועד"ז מזדווגים חו"ב דנוקבא, בפה שבה, ויוצאין משם תרין רוחין, ונכללים ונעשים חד רוחא, שהוא תולדת הזווג ההוא. ואלו התרין רוחין דיליה ודילה, הם בחי' הנשיקין. כי כשחוזרים זו"ן ונושקין זה לזה, הוא זווג שלישי, שמזדווג פה דזעיר בפה דנוקביה. וזעיר מוציא מפיו ההוא רוחא דנשיקה דיליה, הכלול מתרין רוחין כנזכר, והם מ"ד. ונוקביה מוציאה בפיה, רוחא דנשיקה דילה, הכלול מתרין רוחין כנזכר, והם מ"ן.

עי' מבו"ש ש"ג ח"ב פי"ז. ע"ח מ"ן ומ"ד יד. לש"ו ביאורים ח"ב ה ע"ד.

[1591] עי' לעיל הערה 1447.

[1592] עי' מלואים ות (קלז).

רחם דילה. וז"ש בפ' משפטים (קכז ע"א)[1593] דעת גניז בפומא דמלכא, ונקרא בינה ג"כ שופר (שער הכוונות ראש השנה ז), **כי בגרון הוא צר שם**, בסוד מן המצר (תהלים קיח ה, אד"ר קלח סע"א), **ובסוד מצרים כידוע**[1594]. ובפה הוא, ענני במרחב י"ה, לכן נקרא שופר. והקול קלא דנפיק, ואמרו בזוהר (ח"ב פא ע"ב)[1595] דקלא דנפיק משופר, כלול בג' גוונין, אמ"ש, והוא הג' גוונין כנ"ל (תיקו"ז קז ע"ב), וכמ"ש בפ' נח (דף טו ע"ב עד ע"א)[1596] במאמר הנ"ל, **ומתמן נפקו אשא ורוחא ומיא, כלילן כחדא, ונפיק יעקב גבר שלים, ואיהו קול חד נפיק ואשתמע**, ע"ש. וז"ס (בראשית א ב) והארץ היתה תהו ובהו, שהם ג' גוונין הנ"ל, **דאחזו גוון ולא גוון עד דאצטבעו גוונין**[1597], ואמרו בתיקו"ז[1598] (זו"ח כח ע"ב)[1599] **תהו גוון ירוק כו'**, ג' גוונין והן גוונין דלא נהירין, והן על פני תהום, כמ"ש כאן **גו תהומא.** ובתחלה הן על פני תהום בגרון דבר נש כנ"ל, שם שני בתלת גוונין כנ"ל (יט ע"ג). ורוח אלהים הוא רוח חיים דנביעו, **עד דנציצו אחזי בהו גווני ואצטבעו כלהו כחדא חיוור כו'**[1600], כמ"ש לעיל במאמר קו המדה (עי' לעיל יט ע"א) וזהו (בראשית א ג) ויאמר אלהים יהי אור, כמ"ש בתיקון ה' (כ ע"ב) **קוטרא בגולמא כו' ואיהו לא חיוור כו' וכד אתפשטת לאנהרא איהי עבידת גוונין לאנהרא כו' ודא איהי ויאמר אלהים יהי אור כו'**, והן ד' גוונין כנ"ל, ונקודה אמצעית, {כ ע"ב}

[1593] עי' מלואים אות (קח).

[1594] הספר פרי עץ חיים - שער חג המצות - פרק ז

ועל זה אנו משיבין, עבדים היינו לפרעה. דע, כי פרעה אחיזתו בעורף ולא בפנים, והיא באחור הגרון דא"א, ששם בבינה דא"א, הנקרא גרון, ושם סוד מקום צר, לכן נקרא מצרים - מצ"ר ים, ושם היה מעכב הטפה, היורד לחוט השדרה, ויורד משם השפע לז"א הנקרא ישראל, ופרעה עיכב השפע ההוא, והיינו משועבדים תחת ידו, בהיות כי אחיזתו בב' אותיות מ"י דאלהי"ם, וזה בעורף. ושאר אותיות אלהים שהם אל"ה, הם בפנים, כידוע הוא כי אל בפנים, ושם נאחזין ישראל. וכל זה הוא, קודם אצילות אבא ואמא, והתפשטות בז"א בזרועות שלו, ופרעה היה בעורף הגרון שהוא בינה של א"א, קודם שיתפשטו הזרועות שלו באו"א.

ספר פרי עץ חיים - שער חג המצות - פרק ז

ומה עשה א"א, הפסיק ותיקן העולם באופן (שיצאו ישראל, ס"א) שהכל בא מן הפנים ולא מן העורף, שהיא מקום אחיזת פרעה. לכן אמר עבדים היינו לפרעה במצרים, ר"ל בהיותו במקום צר שהוא חוט השדרה, והוא מצרים. ויוציאנו ה' אלהינו משם, הם או"א הוציאנו מן העורף, בסבת התפשטות ביד חזקה ובזרועה נטויה, ב' זרועות דא"א.

ואלו לא הוציא הקב"ה שהוא א"א את אבותינו ממצרים, פי' - שהוציא לאו"א בגרון א"א, והשפע שהיה הולך מצד האחור חזר לפנים בסוד או"א, עדיין אנו ובנינו ובני בנינו היינו משועבדים לפרעה במצרים, שהוא סוד המלך הראשון, בלע בן בעור, בסוד בית הבליעה שהוא הגרון, ששם אחיזתו, והיה מעכב השפע היורד לישראל שהוא ז"א, לכן מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, והרי זה משובח.

וכדי שתבין כוונת פרעה הרשע, דע, כי הוא רמוז בעורף, וממול ערפו שהוא הגרון, בפנים שם ה"ג מוחין דקטנות, כשהוא בבטן המלאה בינה שהוא אלהים, ובהיפך מליאה, ומשם יונק הז"א בקטנות, ג' אלהים כמנין גרון (א) וזהו הגרון הוא מקום צר, ולזה רמז הכתוב, מן המצר קראתי יה, וכוונת פרעה היה, לעכב המוחין שלא יצאו לחוץ ולא לפנים, ויתהפך השפע לאחור, אמר כל הבן הילוד, פי' - לעכבו במצר, וכן תמצא הב"ן הילו"ד היאור"ה, גי' מצר, פי' כי היאורה חסר ו', ואלו ג' מלות עולין שג"ל, וכן מצר עם שלש אותיותיו גי' שלג.

[1595] עי' זהר ח"ב פא ע"ב: אמר רבי יוסי מה שופר אפיק קלא ואשא ורוחא ומיא אוף הכא כלא אתכליל בהאי ומדא נפקין קלין אחרנין.

תרגום: $

[1596] עי' מלואים אות (קעח).

[1597] עי' מלואים אות (קמא).$

[1598] עי' דברי רבינו שם קמד ע"ג ד"ה ארבע.$

[1599] ז"ל: עיינין ירוקין דסטרא אחרא מדידו דאתמשך מניה רזא דתוהו דאיהי קו ירוק קליפא דאגוזא ותלת קליפין אינון דאתחזיין בעיינין דסטרא אחרא תהו גוון ירוק קליפא קדמאה דאגוזא בהו גוון חוור קליפא תניינא דאגוזא ואיהו חוורא דעיינין חשך קליפא תליתאה דאגוזא ואיהו סומקא כעשן דאצטבע בסומקא דאשא ואיהו סומק חשוך מרה אוכמא תהום ואיהו חלל דאגוזא ודא איהי לבושא דיצה"ר.

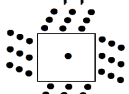
תרגום: עינים ירוקות של הסטרא אחרא, מדידה שנמשכת ממנו סוד תהו, שהיא קו ירוק, הקליפה של האגוז, שלש קליפות הם הנראות בעיניים של הצד האחר. תהו צבע ירוק קליפה הראשונה. בהו צבע לבן קליפה השניה של האגוז, והוא צבע הלבן שבעינים. חשך קליפה השלישית של האגוז והיא אדומה, כעשן שנצטבע באדום של האש, והוא אדום חשוך, מרה שחורה, תהום, והיא חלל האגוז, וזה הוא הלבוש של היצר הרע.

[1600] זו"ח מה ע"ג הוב"ד לעיל יח ע"א.$

דאיהי סתימא, הוא ה'. וז"ס ד' על י', וכמ"ש בסוף תיקון י"ח (לה ע"ב)[1601] **האי נקודה כו' אתלבשת בגוונין ד' בהיכלא עילאה איהי מדיד ה' גוונין כו' מי מדד בשעלו כו' דא סליק כו' כולהו נקודי כגלי ימא כו' איהי בארבע כו'.** ובזו"ח (בסתרי תורה דף ה ע"ג)[1602] **רזא דה"א אינון ד' ואלין ד' כו'**, עד **נקודה דשריא באמצעיתא אתעביד ה"א.** ואמר שם בתיקונים במאמר הנ"ל[1603] **ואינון כחוטא חיוורא כו',** שהן ה' גוונין, ד' גוונין הנ"ל, ועוד גוון תכלת, שהוא כולל הכל, והוא נגד הכסא, שמתייחד עם האצילות. וז"ש (במדבר ד ו)[1604] **ופרשו עליו בגד תכלת**, והוא תכלת שבציצית, כמ"ש (סוטה יז ע"א)[1605] ציצית דומה כו', כידוע. ושם תכלית הכל, כמ"ש בזוהר (ח"ג קעה ע"ב)[1606]. וז"ש שם (תיקו"ז לה ע"ב)[1607] ובזוהר פרשת בראשית (טו ע"א)[1608] **בוצינא דקרדינותא לא חיוור כו' ולא גוון כלל**, הוא רומז על גוון החמישי. וד' גוונין הן ד' אותיות השם, כמ"ש בזוהר במאמר קו המדה (זו"ח דף מו ע"א)[1609] **וע"ב כדין רשים כו' חיוור כו' ואלין אינון גוונין ארבע כו' ואתוון יהו"ה כו',** ע"ש. וגוון ה' הוא אלהים כליל מכל ה' גוונין, נגד ה' אותיות, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (דף ד ע"א ה ע"א)[1610] **בחמשה לחודש דא את ה' דאיהי אלהים כנוי לשם הוי"ה ואיהי כרסיא כו',**

[1601] ז"ל: והאי נקודה בתר דאתפשט מהאי אור אתלבשת בגוונין ארבע בהיכלא עלאה ומאי איהי בּ ועלה אתמר (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית ורזא דהאי נקודה איהי מדיד חמש גוונין ועלייהו אתמר (ישעיה מ יב) מי מדד בשעלו מים ודא אָ ושמים בזרת תכן (שם) ודא אֵ וכל בשליש עפר הארץ (שם) ודא אֹ (נ"א **אֶ**) ושקל בפלס הרים ודא אִ וגבעות במאזנים ודא אֶ דא סליק באוירא ודא אזיל לצפונא ודא לדרומא הה"ד (קהלת א ו) הולך אל דרום וסובב אל צפון תרין אחרנין סובב סובב לגבי מזרח ומערב דאינון כלהו נקודי כגלי ימא דא סליק ודא נחית ואינון כחוטא חוורא דעינא דאיהו אסחר עינא וכחוטא ירוקא ואוכמא וסומקא ותכלא אלין גלגלין כלהו סחרין להההוא נקודה ואיהו מדה לכלהו איהי בארבע וסלקא בעשר ורזא דמלה יהו"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א אלין אינון ארבע גוונין דסלקין בעשר ואינון כלהו להביות אשיות ועליהון אתמר (דברים ד כד) כי ה' אלהיך אש אכלה הוא שבע אינון מהאי עשר ואינון לקבל שבעה רקיעין ואינון שבע ספיראן ובין כל חד וחד חמש מאה שנין והכי פותיא דכל רקיעא ורקיעא חמש מאה שנין עד דסלקין כלא למדה

ידיעא דאיהי נקודה חדא לחשבן ידיעא והכי איהו רזא דחושבנא כגוונא דא תשע נקודין אינון לכל סטר דאתכלילן בנקודה דחלל דילה ובגינה אתמר מחלליה מות יומת וכו' (שמות לא יד).

תרגום:HOW MUCH

[1602] עי' מלואים אות (קצ).

[1603] עי' לעיל הערה 1601.

[1604] לשון הפסוק: ופרשו בגד כליל תכלת מלמעלה.@עי' שם פרק ד כמה לשונות

[1605] ז"ל: תניא היה ר"מ אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד שנאמר ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר וכתיב כמראה אבן ספיר דמות כסא.

[1606] ז"ל: ותאנא האי |תכלת| הוא רזא דדוד מלכא ודא חוטא דאברהם דזכה ביה לבנוי בתריה מאי תכלת תכלית דכלא (ודאי) רבי יהודה אומר כסא הכבוד אקרי.

תרגום: $

ועי' עוד רכו ע"ב ותיקו"ז נט ע"ב.

[1607] עי' מלואים אות (רטו).

[1608] עי' מלואים אות (קמא).

[1609] עי' לעיל הערה 1518.

[1610] ז"ל: בחמשה לחדש (יחזקאל א א) דא את ה' דאיהי אלהי"ם כנוי לשם יהו"ה ואיהי כרסיא דהכי סליק הכס"א כחושבן אלהי"ם ואיהי כתר עליון חמישאה לארבע חיוון עלאין וחמישאה לארבע תתאין ואיהי כרסיא למארי כלא אדון על כלא דאיהו טמיר וגניז ואי תימא דרזא דא חזא יחזקאל לא הוה אלא דמות דאלין חיוון ולא דחזא חיוון אלא כמלכא דשלח שטר בחותמיה ודיוקנא דמלכא רשימא על שעוה מחותמיה דבספירן דאצילות איהו דיוקנא דמלכא ממש ובספירן דבריאה חותמא דמלכא ובספירן דיצירה ובמלאכין דאינון חיוון ציורא דחותמא בשעוה ובגין דא אתמר במראות יחזקאל דמות כמראה אדם (שם כו) ודמות החיות (שם יג) ולא החיות ממש למאן דכל יומוי לא חזא מלכא והוה בן כפר ושאיל בגיניה ורשימין ליה על טבלא או על נייר דיוקני.

תרגום.

בהגר"א: בחמשה לחודש כו' - שעד כאן הוא בנקודות, ועכשיו הוא מדבר באות ה': **דאיהי אלהים** - דאית בה ה' אותיות: **כנוי** - בגימ' אלהי"ם: **לשם י"י** - דארבע חיות הנ"ל הן ד' אותיות הוי"ה: **ואיהי כרסיא** - ר"ל מלכות, שעכשיו מדבר בבחינה אחרת, ד' חיון עילאין הן ח"ב ג"ג, וד' חיון תתאין הן תנה"י כמ"ש בתיקוני ז"ח (דף עג): **ואיהי כתר כו'** - ר"ל, שמרמז ג"כ על כתר, כמ"ש

ובאצילות הוא נגד הכתר, שהוא כסא לא״ס, כמ״ש שם (תיקו״ז ה ע״א) **ואיהי כתר עליון חמשאה לארבע כו׳,** ע״ש. ומשמע בתיקון י״ח שם[1611] דאינון ד׳ גוונין שהן ד׳ נקודין נתפשטו לעשר נקודין, שד׳ נקודות הן הוי״ה, ובמלואו הוא עשר, כמש״ש[1612] **איהו בארבע וסליקו בעשר כו׳ אלין אינון ד׳ גוונין כו׳,** ע״ש. ואמר שם[1613] **דא סליק באוירא ודא אזיל לצפונא כלהו נקודי כגלי ימא דא סליק כו׳ אלין גלגלין כלהו סחרין כו׳,** ור״ל נקודה אמצעית של ה״א, שהוא חכמה, סליק באוירא לא״ס[1614], כמש״ל. וד׳ נקודות דהיכלא עילאה, הן[1615] **גלי ימא, דא אזיל כו׳.** וז״ש כאן (יט ע״ב) **לתברא גלוי דימא,** הן ד׳ נקודות שיוצאים מחכמה, שנק׳ ים כנ״ל (יט ע״א). ואע״פ שאמר שם (תיקו״ז לה ע״ב[1616]) ד׳ רוחות וד׳ נקודות, וכאן לא כתב אלא ג׳ רוחות, כתבתי לעיל (כ ע״א[1617]) כי עיקרן הן ג׳ גוונין, שהן אמ״ש, והן חב״ד, אמות כמש״ל (יט ע״ד). ושני בתלת גוונין (יט ע״ג), ובת זוגו כלולה עמו, כי דעת כולל חו״ג, זו״נ, ונכלל בא׳, בדעת. וז״ש (קהלת א ו) הולך אל דרום וסובב אל צפון, והן חו״ב, סובב סובב הולך הרוח כו׳, מזרח ומערב, כמ״ש שם (תיקו״ז לה ע״ב[1618]) ובגמ׳ (עירובין נו ע״א, ב״ב כה ע״ב) וכוללן יחד, והן דעת זו״נ, כנ״ל (יז ע״ד ד״ה ואמר שבעה). וכולן רוח, שהן הנקודות כנ״ל, ועיקרן בדעת ז״א, לכן פורט כאן הרוח. ואמר כאן כסדר אמ״ש, שהן דעת חכמה בינה, ולכן התחיל ממזרח, והוא בשורש הדעת, שהוא כתר, קודם[1619]. וכן הם הקשרין של חו״ל כמו שמפרש והולך. ועי׳ בהקדמת תיקוני זהר (ה ע״ב) שעשר נקודין הן עשר גלגלים, שהן גלי ימא. שם (בדף ד ע״ב ה ע״ב)[1620] **ד״א והמשכילים אינון נקודי יזהירו דנהרין באתוון נקודין עגולין אתוון מרובעין כו׳ כגחלי אש אלין אינון נקודי דאורייתא דאינון ט׳ כו׳ גלגלין כו׳.** וז״ש בתיקון י״ח (שם לו ע״ב לה ע״ב)[1621] **ואינון כולהו להביות אשיות כו׳,** ובתיקון י״ג (דף כג כח ע״ב)[1622] אמר **וגלי ימא דלעילא אינון עשרה גלגלין כו׳,** ואמר בתיקון כ״ז (דף עא ע״א יג ע״ב)[1623] **פתח ר״ש ואמר והמשכילים אלין אתוון כו׳ גוונא דנורא חיוור כו׳,** ע״ש. דמשמע כי הן באותיות וכן הוא האמת, כי הגוונין הן במלכות, ואימא מאירה בה׳ פעמין אור (זהר ח״ב קסז ע״א)[1624] בה׳ גוונין שלה, לפיכך מתחלקין הנקודות, שהן האורות, לפי הגוונין. ועיין בתיקון ה׳ (כ ע״ב)[1625] **ובתי״ח** (לה ע״ב)[1626] ושם יתבאר היטב: **דאקרון ימי קדם -** שהקול הוא ו׳ ימים של ששת ימי בראשית, ומלה הוא הלילה, כלולה עמו, ויהי ערב כו׳. והן ימי קדם, והן ל״ב אלהים דמעשה בראשית[1627], נקודות ואותיות

בהקדמה שניה (יט ע״א) כתר מלכות, ועלה אתמר כו׳ ע״ש: **ואיהי כרסיא** - ר״ל, לכך נקרא אלהי״ם כנ״ל: **למארי כולא** - הוא א״ס.

1611 עי׳ לעיל הערה 1601.

1612 עי׳ לעיל הערה 1601.

1613 עי׳ לעיל הערה 1601.

1614 עי׳ מלואים אות (פז).

1615 עי׳ לעיל הערה 1601.

1616 פרלמ $ לבדוק

1617 פרלמ אמר יט ע״ד

1618 פרלמ $ לבדוק

1619 ##*

1620 ז״ל: דבר אחר והמשכילים (דניאל יב ג) אינון נקודי יזהירו דנהרין באתוון דאינון נקודין עגולין אתוון מרובעין דבאתוון אתבריאו ארבע חיוון דכרסיא דאתמר עלייהו בענינא דיחזקאל ודמות החיות מראיהם כגחלי אש (יחזקאל א יג) אלין אינון נקודי דאורייתא דאינון תשעה דבהון אתבריאו תשעה גלגלי דכורסיא כורסיא איהי עשיראה לתשעה גלגלים דנהרין בהון עשר אתוון דאינון יו״ד ה״א וא״ו ה״א ובהון אתבריאו וארבע אתוון דאינון יהו״ה נהרין בארבע חיוון ובהון אתבריאו.

1621 עי׳ לעיל הערה 1601.

1622 ז״ל: ובארבע חיוון דסליק (נ״א דאינון)[1622] יהו״ה בשיר פשוט כפול משולש מרובע דאיהו יהו״ה דקולו סלקא כגלי ימא וגלי ימא דלעילא אינון עשרה גלגלין ועלייהו אתמר ידיו גלילי זהב ממולאים בתרשיש (שיה״ש ה יד) בתרין דרועין דברתא.

1623 ז״ל: [תיקון כז] [עא ע״א] בראשית ברא אלהי״ם (בראשית א א) פתח רבי שמעון ואמר והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע (דניאל יב ג) והמשכילים אלין אתוון דאינון לבושין דאורייתא מרקמן מכל גוונא דנורא חוור וסומק וירוק ואוכם ומנהון אתפרשן לכמה גוונין וכלהו גוונין אינון מרקמן במשכא דגופא דבר נש דאיהו בגנתא דעדן ורקיעא באלין אתוון איהו מצוייר ומרוקם בגין דבהון אתברי.

1624 עי׳ מלואים אות (כד).

1625 עי׳ מלואים אות (כד).

1626 עי׳ לעיל הערה 1601.

1627 עי׳ לעיל ה רע״ב. ועי׳ לעיל הערה 852.

כנ"ל. ויום השביעי הוא בינה (תיקו"ז צד ע"ב), כולל ג"ר[1628], לכן נאמר בו ג' פעמין אלהים[1629] וג' פעמין יום השביעי (לעיל ג ע"ד), ג"פ היום, ג' סעודות, והן נגד ג', אמ"ש, שאמר לעיל (יט ע"ד) **ושני לי' בתלת גוונין כו' כד אתקשר מא"ס[1630] הכי אתקשר**. וז"ש (בראשית ב ג) ויברך אלהים, ויקדש אותו כי בו שבת, ג' דברים, ברכה בחכמה, וקדושה בבינה[1631], כמ"ש כמה פעמין בתיקו"ז, כי בו שבת בכתר, כמ"ש בפ' פקודי (רלט ע"א)[1632] דא"ס[1633], ר"ל הכתר לא קיימא למעבד ראש, ולא דבר כו'. ואמר **ולכל אינון סטרין**, ר"ל הן י"ג טעמים[1634] שיוצאין מהן, כמ"ש למטה (כ ע"ג) **תשע נהורין לא מתפשטין כו'**, והן י"ג ת"ד (ור"ל שהן יוצאין סביב בהפה והבו[1635]) שהם נקראין ימי קדם, שנכללין במזלא, שהוא תיקון י"ג, מימי קדם, כמ"ש באד"ר (דף קלד ע"ב)[1636] **תאנא אלין תיקונין אקרון ימי קדם**, והן ג' דרגין טעמין נשמתא בעתיקא, בינה כוללת ג"ר ואתכלילת במזלא, שלכן נקרא בינה עתיקא כידוע (שער מאמרי רשב"א מד ע"א). ושם י"ג תיקונים, והן י"ג טעמים, נקודי רוח בז"א, ושם ט' תיקונים. אותיות בנוק' ד' תיקונים, לכן ד' גוונין, והיא כלולה מכולם. לכן כ"ב אתוון, כמ"ש למטה. וכנגד הטעמים הוא יום השביעי כנ"ל, ולכן לא נאמר ויהי ערב ויהי בקר ביום השביעי, ששם אין יום ולילה, שהם זו"נ, אלא נכללים כאחד, שלכן ג' גוונין כנ"ל (כ ע"א PERL). וכמ"ש בא"ר שם[1637] **ובההוא זימנא דאתער כו' באתר דאית יום אית לילה כו' לא אתקרי לא יום ולא לילה כו'**, שם זו"נ כלולים בה, וז"ס שנקרא שבת עולם הנשמות (זהר ח"א א ע"ב), ובינה יתירה שניתנה באדם ביום השבת (זהר ח"ג כט ע"א[1638]), והן הטעמים כמ"ש בזו"ח (שיה"ש דף נח ע"ב וע"ג)[1639] **ד"א בצלמנו אלין תנועי דטעמי דאינון תיקוני ושלימו בדעתא וסכלתנו למנדע ידיעה לאסתכלא לעילא כו'**, עש"ה, וכולם הן מז' ימי קדם, ז"ת דרדל"א כידוע, ולכן נקראו עתיק יומין: **אסגיאו יומין גו כו' -** ר"ל זולת הבוצינא, ומדידו היה הכל התפשטות א', ועיקר התיקון לירד מדרגא לדרגא שיוכלו לקבל אורו, כמ"ש בספד"צ (ב ע"ג)[1640] ע"ש. ואמר **כדקא חזי, לפי חכמתו** ית', כמ"ש (בראשית א לא) **וירא אלהים את כל כו'**:

אין סוף, כל הנקודות של התורה קושרים אלו שלשת הקשרים שאמרנו, בשעור הסוד של חול, והם שלש הנקודות ששורות על האותיות, למעלה ובאמצע ולמטה, והם חו"ל שאמרנו, הראשון שורה למעלה ונקרא בכלם. השני שורה באמצע ומשנה השם, ונקשר בין מעלה ומטה. השלישי שהוא חוזק נקרא בשם אחר.	**אין סוף כלהו נקודין דאורייתא קשרין אלין תלת קשרין דקא {כ ע"ג} אמרן בשיעורא רזא דחול ואינון תלת ניקודין דשריין על אתוון לעילא ולאמצעיתא ולתתא ואינון חו"ל דקאמרן קדמאה שרייא לעילא ואיקרי בכלהו שרייא תניניא באמצעיתא ושני שמא ואתקשר בין עילא ותתא תליתאה דאיהו תקיפא אקרי בשמא אחרא:**

[1628] עי' לעיל הערה 1150.

[1629]

[1630] בבוצינא (חסר מנוסח).@

[1631] עי' יב"ק במלואים אות (פ).

[1632] עי' מלואים אות .Error! Reference source not found.

[1633] עי' לעיל הערה 176.

[1634] עי' לעיל הערה 848.

[1635] *##

[1636] עי' מלואים אות (קצא).

[1637] עי' מלואים אות (קצב).

[1638] שם איתא נשמה?

[1639] ז"ל: דבר אחר בצלמנו אלין תנועי דטעמי דאינון תיקונא ושלימו בדעתא וסוכלתנו למנדע ידיעה לאסתכלא לעילא כמה דאיהו סתים ולא אתגלייא.
תרגום: דבר אחר בצלמנו אלו התנועות של הטעמים שהם תקון ושלמות בדעת ובהשכל לדעת ידיעה להסתכל למעלה כמו שהוא נסתר ולא התגלה.
ועיי"ש באור יקר: הענין שהטעמים הם שתי פעולות, וכמוהם השכל שתי פעולות, שהם צל"ם ודמו"ת, וזהו שאמר הפעולה האחת "תקונא ושלימו" ויהיה הענין שהאדם שאין בו שכל מיד צורת פניו מוכיחות במיעוט שכלו, ומי שיש לו שכל החכמה תאיר פניו אך לא יפעלו לא זה ולא זה אלא בצורתו נכר השכל שבו חכמת אדם תאיר פניו, ואח"כ כשיפעול בשכל להשכיל היא פעולה שנית, ואלו השתים הם צלם ודמות, וזהו שאמר "בצלמנו כדמותנו אילין תנועי וטעמי" שהם שתי עניינים האחד "דאינון תקונא ושלימו" כלומר ממש הצורה שלימה בעצמה בהיות בה שכל, השנית היא היותו פועל בשכל, וזהו שאמר "ולמנדע ידיעה לאסתכלא" דהיינו היותו פועל בשכלו.

[1640] עי' לעיל הערה 1449.

א"ס כלהו {כ ע"ג} נקודין כו' - ר"ל שהנקודין א"ס כנ"ל (יט ע"אPERL): **תלת נקודין כו'** - חש"ח כנ"ל (יט ע"א)[1641]:

ועל זה, שלשה אלו נקראו גבול התחום של המקלות@ צדדי המאור@הניצוץ, לשים תחום לכל, למעלה ולמטה. מהקשר השלישי יוצא הזוהר הזה, והוא זהר הרקיע, שבו השמש והלבנה ככוכבים ומזלות, להאיר כשהזוהר הזה מאיר, ומכה בכל אותם ההרים, ורושם אותם ומרבה אותם ומגדל אותם, ואז כלם נשלמים.	ועל דא הני תלתא איקרו גבול תחומא דקולפין סטרוי דבוצינא לשואה תחומא לכלא לעילא ותתא מקשרא תליתאה[1642] נפיק האי זוהר ואיהו זוהר הרקיע דביה שמשא וסיהרא כככבי' ומזלי לאנהרא כד האי זוהר נהיר ובטש בכל אינון טורין ורשים לון ואפיש לון ואסגי לון וכדין אשתלימו כלהו:

מקשרא קדמאה נפיק האי זוהר כו' - זוהר הוא בינה כנ"ל, וכמש"ל (דף עח ע"ג טז ע"ד) **מאימא עילאה דאיהי זוהר כו' ואיהי זוהר דנהרא בלב דר"מ כו'**, ומשמע שם דהרקיע הוא עד"א (ולענ"ד נראה דקאי על בינה, **דביה שמשא כו'** כמ"ש בזוהר ויצא (קמז ע"ב[1643]) **וביה שמשא וסיהרא כו'**, שכתב שם **אלין ס' רבוא כו' יזהירו בההוא[1644] דאתמר פני משה כפני חמה כו' כזוהר הרקיע, ועל שמיה אתקרי ספר הזוהר, בדיוקנא דעד"א, דאיהו ספר דזוהר דיליה מאימא עילאה, דאיהו זוהר כו', ועליה אתמר ויקרא אלהים לרקיע שמים כו'**, ע"ש, וכן הנכון. וז"ש לעיל (יז ע"ד) **כזוהר זוהר זהרא כו' זוהר כו'**, עשר ספירות כנ"ל (שם). והכל בבינה, שכוללת ג"ר וז"ת. ואמר **ודא איהו זוהר הרקיע הרקיע דבי' כו'**, ר"ל עד"א כמו שמפרש והולך, **דלא זכי ביה ב"נ בר ר"מ כו'**, וכנ"ל. ואמר שם (יח ע"ב) **זוהר סתים עילאה כו' סתים בארבע כו' זוהר דנציץ בתריסר כו'**, הכל בבינה, והיא קשרא עילאה דחו"ל, ושם ג' אמ"ש, דשני בתלת גוונין כנ"ל (יט ע"ד), וזהו זוהר דזוהר, הוא מג' גוונין דנורא, כידוע (תיקו"ז קז ע"ב): **דבי' כו' לאנהרא** - ר"ל בעד"א לאנהרא מבינה: **כד האי כו' ובטש כו'** - שבה בוצינא דקרדוניתא[1645], והיא בטש ואסגי לון, כמ"ש במאמר קו המדה (זו"ח מה ע"ג הוב"ד לעיל יח ע"ג@) **והאי ניציצו סלקא ונחתא כו' ובטש בכל נטיעין נהורין וא"ל גדל כו'[1646]**, וז"ש לעיל (יז ע"ד) **זוהר סליק ונחית**, ואמר **בכל אינון טורין**, ר"ל אתוון, כמש"ל (יז ע"ב) **לאפיקו דאתוון כו' טוריהון כו'**:

"והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע", הזהר הזה הוציא אותיות דקות, כמראה של אותם העליונות, אותיות עליונות, אותיות דקות, וכלן בסוד עליון כראוי.	והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע (דניאל יב ג) האי זוהר אפיק אתוון דקיקין כחיזו דאינון עילאין אתוון עילאין אתוון דקיקין וכלהו ברזא עילא' כדקא חזי:

האי זוהר אפיק אתוון דקיקין כו' - שאתוון רבבין בבינה[1647] יצאו מחכמה כנ"ל, ואתוון זעירין במלכות מבינה: **ברזא עילאה** - ר"ל בינה סוד[1648] כנ"ל (יט ע"ג ד"ה בגין), **אלין עיילין ואלין נפקין**:

מהקשר השני, האמצעי, יוצאים מזלות, שזוהרים להסתכל באותו הזהר העליון, מהקשר השלישי יוצאים הכוכבים להשתמש, ועל זה	מקשרא תניינא אמצעיתא נפקי מזלות דזהרין לאסתכלא בההוא זוהר עילאה מקשרא תליתאה נפקי כוכבי' לאשתמשא וע"ד (דניאל יב

[1641] חולם שורק חירק (תיקו"ז ח ע"א). עי' מלואים אות (קכח).$ עי' לקמן הערה 1545.

[1642] קלמקה (נוסח רבינו).

[1643] ז"ל: באר שבע דא יובלא באר שבע [דא] (ד)איהי שמטה כלא לקב"ה [נ"א דהא דא כגוונא דא] ושמשא |דא| (לא) נהיר אלא מיובלא |נ"א ואיהו נטיל כל נהורין ויהיב לגו שמטה| ובגין כך ויצא יעקב מבאר שבע [וילך חרנה] (בראשית כח י) דא מערב [דאיהי שמטה]:
תרגום: $

[1644] הנוסח אצלנו "כההוא".

[1645] עי' לעיל יא סע"א היינו בינה דא"א, וגבורה דרדל"א.@

[1646] עי' ב"ר (פ"י סי' ו): א"ר סימון אין לך כל עשב ועשב שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל הה"ד (שם לח) הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ וגו'.

[1647] פי': אלו מעולם העליון בינה ואלו מעולם התחתון מלכות (שער מאמרי רשב"י בראשית ג ע"ב).

[1648] עי' מלואים אות (קכב).$

"ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד". "ומצדיקי", דוקא, והם ככוכבים של צדק, וכלם תלויים בזהר הזה, תשעה מאירים@אורות, לא מתפשטות מהם אותיות כמו אלה שיוצאים מתוך נקודה אחרת. אלו לא מתפשטים אלא התפשטות דקה, ונשארו אלה בקיומם, ואותה ההתפשטות שמתפשטים אותם הטעמים של התורה, שיוצאים לנגן בהם.	ג) ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד ומצדיקי דייקא ואינון כוכבייא דצדק וכלהו תליין בהאי זוהר תשע נהרין לא מתפשטין מנייהו אתוון כהני דנפיקי מגו נקודא אחרא אלין לא מתפשטי אלא פשיטו דקיק ואשתארו אלין בקיומייהו וההוא פשיטו דמתפשטי אינון טעמי דאורייתא דנפקי לנגנא בהו:

מקשרא תניינא וכו' - והן י"ב מזלות בעד"א, כמ"ש בתיקון י"ח (דף לב ע"א לד ע"ב) **ואיהו כליל תרי עשר מזלות כו' ומסט' דו"ו כו' ו"ו תרין עשר מזלות כו',** ע"ש, ר"ל ו"ו כפולה, והן ו"ק כפולים שאשתהו שם בקשרא תרין עשר ירחין[1649] : **דזהרין לאסתכלא כו'** - כנ"ל דעל עד"א, רוחא, קאי "יזהירו", ובמאמר הנ"ל, דזוהר דיליה מן אמא עילאה, כנ"ל (טז ע"ד) : **מקשרא תליתאה נפקי כוכביא כו'** - ר"ל ז' כוכבי לכת[1650], שהן במלכות, קשרא תליתאה, שלכן נקראת בת שבע, כמש"ש בתיקו"ז (לה ע"א) **מסטרא דמלכות אתקריאו ז' כוכבי לכת כו'.** ואמר **לאשתמשא**, שז' כוכבי לכת משמשין, וכן מלכות, והארץ נתן לבני אדם (תהלים קטו טז), שהיא מנהגת את העולם, וכל מעשה בני אדם ופעולתם בה, כמ"ש (בראשית ב טו[1651]) לעבדה ולשמרה. אבל בעד"א, השמים שמים לה', (איוב לה ה-ז) הבט שמים וראה ושור שחקים גבהו ממך, אם חטאת מה תפעל לו[1652] כו', אם צדקת מה תתן לו. ולכן בה ז' כפולין, בדגש ורפה[1653], להנהיג העולם לפי מעשיהם, כמ"ש בס"י (פ"ד מ"ב)[1654] שבע כפולות בג"ד כפר"ת יסודן חכמה כו', והן הנהגת עולם ברחמים. ואמר שם (פ"ד מ"ג)[1655] בדיבור ובתמורה, תמורת חכמה כו', ע"ש. משא"כ בי"ב פשוטות, שאין בהם תמורה, שיסודן שיחה הרהור כו'[1656], שהן נוהגין בכל חי. והמיתה[1657] הוא בז' כפולות, אבל שם אין פגם מגיע, לכן משוה קטן וגדול[1658], והוא עץ החיים, רוח החיים של אדם, שנפשא שתופא דגופא[1659], והיא נשארת לאחר מיתה בקבר, ונפשו עליו כו' (איוב יד כב)[1660], והיא עץ הדעת טו"ר. וא[1661]לו לא אכל אדם ממנו, לא היה משתנה לעולם, ששם פשוטות[1662] אין שינוי כנ"ל, וכמ"ש בזוהר (ח"א רכא ע"ב)[1663] על הפסוק (קהלת ז כט) {כ ע"ד} אשר עשה אלהים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים, עש"ב. ואמר **ומצדיקי דייקא,** ר"ל צדק היא מלכות

[1649] עי' לעיל הערה 1569.

[1650] עי' לעיל הערה 1051.

[1651] עי' תיקו"ז סט ע"ב.

[1652] בו ורבו פשעיך מה תעשה לו.@
ספר איוב פרק לה
(ה) הבט שמים וראה ושור שחקים גבהו ממך.
(ו) אם חטאת מה תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו.
(ז) אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח:$

[1653] עי' לעיל הערה 1132.

[1654] ז"ל: (פ"ד מ"ב) שבע כפולות בג"ד כפר"ת יסודן חכמה עושר זרע חיים ממשלה שלום וחן.

[1655] ז"ל: שבע כפולות בג"ד כפר"ת בדבור ובתמורה, תמורת חכמה אולת, תמורת עושר עוני, תמורת זרע שממה, תמורת חיים מות, תמורת ממשלה עבדות, תמורת שלום מלחמה, תמורת חן כיעור.

[1656] (פ"ה מ"א) שנים עשרה פשוטות, ה' ו' ז' ח' ט' י' ל' נ' ס' ע' צ' ק'. יסודן שיחה הרהור הלוך ראיה שמיעה מעשה תשמיש ריח שינה רוגז לעיטה שחוק.

[1657] פיסוק*##

[1658] נוסח ימים נוראים.$

[1659] עי' דברי רבינו קג סע"א: נפשא הוא שתופא דגופא, ומצדה כל עניני הגוף, אבל עניני הרוח הוא בעוה"ב ולא בא אלא לתקן הנפש, ע"כ. ועי' דבריו קט ע"א: נפש רעה שהוא שתופא דגופא וכן כל מדותיו רעות אבל רוחא שלו טובה והוא מכריח הנפש לדרכו. פשטות הדברים הוא כי האותיות הם הנפש המשתתף עם הגוף, והוא רק הנפש החיוני וכו', כי היא משתתף עם הגוף ומתערב עמו מתחילת מציאותו, ונעשים שניהם לאחד וכנז' (ביאורים ח"א ס ע"ג).$

[1660] תאבל.@

[1661] להוסיף חיריק?@

[1662] פשטות? היפיך שינוי@

[1663] עי' מלואים אות (קצג).

כידוע (זהר ח״א יא ע״ב), **ומלכי צדק** (בראשית יד יח), **צדק ילין בה** (ישעיה א כא), **וכל מלכים הקדמונים שבירושלים נקראים מלכי צדק**[1664], **כמ״ש ומלכי צדק מלך שלם וגו׳. והן כ״ב אתוון, זוהר ג׳ אמ״ש, ונקראים אִמות, מאימא עילאה, אם כל חי** (בראשית ג כ, תיקו״ז עא ע״א). **וי״ב פשוטות, י״ב מזלות, וז׳ כפולות ז׳ כוכבי לכת, כמ״ש בס״י** (פ״ד מ״ז)[1665]. **והכל יצאו מאמ״ש, ואמ״ש הן ג׳ מוחין דז״א, שהן מתפשטין בכל גופא דז״א, כמ״ש באד״ז** (^) **ובאד״ר** (^) **בכ״מ. תלת גוונין דשני לי׳, כנ״ל** (יט ע״ג). **ומשם שדר כו׳**[1666]**, ולכן נקראו אמות. וכן הם בכולם, כי אין דבר בעולם שנה נפש**[1667], **אף במזלות וכוכבים שאין מורכבים מג׳ אלו, שהן ד׳ יסודות. ואפילו בספי׳ מחסד ולמטה. וז״ש וכולהו תליין בהאי זוהר, שהיא מתפשט בכולם, והיא כלל הכל, והכל ממנה: תשע נהורין לא מתפשטן כו׳ - ר״ל ט׳ נקודות לא מתפשטין מינייהו האותיות, כמו מנקודה העשירית, רק מתפשטין מינייהו הטעמים, כמו שמפרש והולך:**

שלשת הקשרים הראשונים שאמרנו, הקשר הראשון נשאר על האותיות למעלה לנקודה, ונשאר להיות הטעם למעלה. שני האחרים קיימים לטעם אחד, והם שתי נקודות בתוך הדמות של ו״ו, כ׳ אלו לא מתפשטים יותר, אלא עומדים בקיומם, שלש נקודות, שלשה קשרים, להניע הכל, בכל אותם הסודות שאמרנו. וכלם הם סוד התורה, לסמוך, משום שיש לתורה על מה שתסמך, סמיכות נסתרת פנימית, וסמיכות שמגולה יותר, ועושה המסעות של התורה, ללכת ולא תצא בחוץ.	תלת קשרין קדמאין דקא אמרן קשרא קדמאה אשתאר על אתוון לעילא לנקודה ואשתאר למהוי טעמא לעילא תרי אחרנין קיימין לטעמא חדא ואינון תרין ניקודין גו דיוקנא דו״ו ד׳[1668] אלין לא מתפשטי יתיר אלא קיימי בקיומייהו ג׳ ניקודין ג׳ קשרין לאענאה כלא בכל אינון {כ ע״ד} רזין דקא אמרן וכלהו איהו רזא דאורייתא לאסתמכא בגין דאית לאורייתא על דיסתמך סמיכו סתים פנימאה וסמיכו דגלי יתיר ועביד מטלנוי דאורייתא למיהך ולא תיפוק לבר:

קשרא קדמאה כו׳ - ר״ל, חולם אשתאר[1669] כאן על אתוון רביע, וכבר אמרתי (יט ע״ד) שקשרא קדמאה הוא סוד השבת[1670], וז״ש לקמן (עמוד ד׳ כא ע״ד) **ודא איהו זוהר דהאי רקיע דאיהו יום השבת**, ע״ש: **תרי אחרינן קיימין לטעמא חדא כו׳** - ר״ל, זקף גדול[1671], והן ב׳ נקודות זה על גבי זה ואצלן[1672] מקל כמו ו׳, וז״ש **גו דיוקנא דוא״ו**, וכמש״ל (בדף פ ע״א כב ע״ד) **אינון שני קשרין אחרנין דקא אמרן כו׳**, ע״ש: ***ד׳**[1673] **אלין - ג׳ אלין כו׳**, ור״ל שכל הנקודות מתפשטין ונעשין מהן טעמים בפשיטו, כמו זרקא דאתפשט כמש״ל (^), אבל אלו נשארים נקודות. ואפשר שו׳ נקודות הנשארים הולידו י״ג טעמים כמש״ל, דהו׳ נקודות ו״ק כפולין הן, שלכך נשתהו י״ב ירחין, שהן י״ג עם הכולל אותן, כמ״ש (אד״ז רפח ע״ב)[1674] **בתלת עשר מכילין דרחמי אשתכח כו׳ והוא עתיקא כליל לון כו׳**, והוא כאן נקודה סתימאה, נקודה העשירית: **וכלהו איהו רזא דאורייתא כו׳** - ר״ל אורייתא הן האותיות, ויש להן סמיכו, הנקודות והטעמים. וז״ש **סתים פנימאה וסמיכו דגלי יתיר:**

התורה בלי סמיכות, זו פנימית, לא סמיכות ולא נמצאת להיות תורה, והכל מאין סוף. ועשרים ושתים אותיות של התורה, ואלו מן הנקודה שיצאה מאין סוף.	אורייתא בלא סמיכו דא פנימאה לאו סמיכו ולא אשתכחת למהוי אורייתא וכלא מא״ס ועשרין ותרין אתוון דאורייתא ואלין[1675] מהאי נקודה דנפקא מאין סוף:

1664 ^

1665 עי׳ לעיל הערה 1051.

1666 ליה לגו קשרא כנ״ל יט ע״ג.

1667 עי׳ לעיל הערה 1573.

1668 ג׳ (נוסח רבינו).

1669 מלשון?

1670 פי׳ שבת עילאה, שבת הגדול, בינה (תיקו״ז מ ע״א).

1671 זָקֵף גָּדוֹל.@

1672 פי׳ ליד הנקודות האלה.@

1673 הנוסח אצלנו ד׳ וכן הוא בדפ״א.

1674 עי׳ מלואים אות (קסט).

1675 ״למורייתא ואלין״ נמחק בנוסח רבינו ובמקומו מיתא ״אלין״.

אורייתא בלא סמיכו דא פנימאה לאו סמיכו כו' - ר"ל, אע"ג שיש להן סמיכה, דגלי שהן הנקודות, מ"מ בלא סמיכו דא פנימאה, שהן בבינה לאו סמיכו: ***עשרין ותרין אתוון אלין כו' -** כצ"ל: **מהאי נקודה כו'** - ר"ל מחכמה, שהיא נקודה דנפקא מט' היכלין דאקרון אין סוף, כמ"ש בפ' נח (סה ע"א) במאמר הנ"ל (לעיל יח ע"ג$):

תשע נקודות ששולטות על האותיות, הן אין סוף ושולטות על הכל, שלשה עשר טעמים של התורה התפשטו מהם. וכל העשרים ושנים, כחשבון האותיות של התורה, אלו כ"ב הנקודות. וטעמי התורה הם הסוד של הניצוץ הקשה, למדידת הכל בסוד הזה. כל מדידה לאורך ולרוחב לעומק ולרום, אין לו מדידה שיוצאת מן השעור הזה, מסוד של תשע נקודות ושלשה עשר טעמים. על זה הסוד התורה עומדת בכל צדדיו, וכל הסודות וכל העומקים של התורה לא יצאו מן הסוד הזה החוצה. הניצוץ הקשה עשה מדידה בסוד הזה לכל המדידות.	תשע ניקודין דשלטין על אתוון אינון א"ס ושליטין על כלא תליסר טעמי דאורייתא אתפשטו מנייהו וכלהו עשרין ותרין כחושבן אתוון דאוריתא אלין עשרין ותרין ניקודין וטעמי דאורייתא אינון רזא דבוצינא דקרדינותא למשחת' דכלא ברזא דא כל משחתא לאורכא ולפותייא לעומקא ולרומא לית ליה[1676] משחתא דנפיק משיעורא דא מריח[1677] דתשע ניקודין ותליסר טעמין[1678] על רזא דא אורייתא קיימא בכל סטרוי וכל רזין וכל עמיקין דאורייתא לא נפקו מרזא דא לבר בוצינא דקרדינותא ברזא דא עביד משחתא לכל אינון משחתין:

תשע נקודין דשלטין כו' - הן ט' היכלין, שכולם אקרון א"ס, כמ"ש שם: **תליסר טעמי כו' -** ר"ל מתפשטין מן הט' נקודות: ***ליח לי'** - ל"ג וכצ"ל **לית משחתא דנפיק כו'**: ***מריח** צ"ל **מרזא** כו': **וכל רזין דכל עמיקין** - רזין נגד טעמים, ועמיקין נגד נקודות, נשמה ורוח:

והסוד הזה לא נתן לגלות, רק ליראי חטא, שסוד האמונה בידיהם. והם כשרים@ראויים לגלות להם אלו המפתחות, של אותם עשרים ושנים ששולטים על התורה. ומאלו מתפרשים כל הסודות וכל העומקים של התורה. וכל מדידה של כל המדידות, בכל אותם הצדדים, המפתחות הללו נמסרו למשה בסיני בשעה שקרן עור פניו, ומסר אותם בסוד של לחש ליהושע, וכל אותם הזקנים, עד שהגיעו לבעלי האמונה לדעת, אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.	ורזא דא לא אתיהיב לגלאה בר לדחלי חטאה די רזא דמהימנותא בידייהו ואינון כשראן לגלאה לון אלין מפתחין דאינון עשרין ותרין דשלטין על אורייתא ומאלין מתפרשן כל רזין וכל עומקין דאורייתא וכל מדידו דכל משחתין בכל אינון סטרין אלין מפתחן איתמסרו ליה למשה בסיני בשעתא דקרן עור פניו (שמות לד כט) ומסר לון ברזא דלחישו[1679] ליהושע וכל אינון סבין עד דמטו למארי מהימנותא למנדע זכאה חולקהון בעלמא דין ובעלמא דאתי:

אלין מפתחין כו' - ר"ל טעמים ונקודות: **דשלטין על אורייתא** - ר"ל על האותיות:

משנה. בארבעה גבורות?@ של רוחות העולם. "והמשכלים יזהירו". מי המשכילים. אלו שיודעים להתבונן בכבוד רבונם, ויודעים סוד החכמה, להיכנס בלי בושה לעולם הבא. אלו	מתניתין בארבע תקיפין דרוחי דעלמא והמשכילים יזהירו (דניאל יב ג) מאן משכילים אלין דידעי לאסתכל' ביקרא דמאריהון וכא

[1676] נמחק בנוסח רבינו.

[1677] מרזא (נוסח רבינו).

[1678] על אף שיש יותר מי"ג טעמים, אמנם מיירי בי"ג הטעמים המכונים "מלכים" והמה השרשים לכל הטעמים (ביאורים ח"א נו ע"ד).

[1679] עי' זהר ח"ב רס ע"ב, וקלד ע"א שכאשר יש חשש אחיזת הקלי' אומרים בלחישו, הי' מלואים אות (קצד) ועי' פע"ח ק"ש ז שהיחוד בלחש היא כרמז, ועי' חגיגה על .

זוהרים כמו הזהר העליון. ומה שאמר "והמשכילים", ולא אמר "והיודעים", אלו ודאי אותם שמתבוננים בסודות הפנימיים הנסתרים, שלא עומדים בגלוי, ולא נמסרו לכל בני האדם. מי שזוכה להתבונן בהם בתבונה, זה מזהיר, שנוצץ בכתר של הזהר העליון על הכל, אין זהר שמזהיר כזה. אין זהר שנוצץ לאותו העולם כמו הזהר	ע״א} וידעי רזא דחכמתא למיעל בלא כיסופא לעלמא דאתי[1680] אלין זהירין כזוהרא עילאה[1681] ומה דאמר [עט ע״ג] והמשכילים ולא אמר והיודעים אלין ודאי[1682] אינון דמסתכלאן ברזין פנימאין סתימין דלא קיימין בגילויא ולא אתמסרו לכל בר נש[1683] מאן דזכי לאסתכלא בהו בסכלתנו דא אזהיר[1684] דנציץ

[1680] ע׳ ריש אד״ז אר״ש הא השתא שעתא דרעותא הוא ואנא בעינא למיעל בלא כסופא לעלמא דאתי

עי׳ הקדמה לעמק המלך: פירוש הרשב״י ע״ה היה מגלה לתלמידיו כל האדרא זוטא בשעת פטירתו, שלא יבוא לראות פני השכינה ריקם. דאמרי התם "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו", כאמרם ז״ל, "עד דנהדור תלמודאי" (נאמר@ות עז ע״ב), שאותה שעה היא עת פטירת האדם להעלות מיין נוקבין עד קצה גמר תיקונו, ולא יסלק בגריעו ובפגימו. כי אלו הסודות של הקבלה ממשיכים ומדביקים הנשמה בשכינה, בסוד, 'כי לא יראני האדם וחי' [שמות ל״ג כ'], ומפני זה נקראת השכינה קץ הימין, שבאה אחר [צאת] הנשמה. וצריך לדבק נשמתו בשכינה על ידי אלו הסודות, ותכף יסלק עצמו עם השכינה, היא ארון ברית ה', נוסע לפניו דרך שלשת ימים, לתור לו מקום מנוחה [במדבר י' ל״ג] בגן עדן. ואם אפכא חס ושלום, מתדבקא ביה סיהרא בישא, הנקראת קץ הימים, שבאה אחרי הגוף בסוד 'קץ שם לחושך' [איוב כ״ח ג'], ולוקחת חס ושלום הנפש החוטאת גם כן, רחמנא ליצלן או זה או זה, ודי בזה.

[1681] עי׳ לעיל (טז ע״ד) שספר הזהר נקרא על שם הזהר בצורת עד״א שהזוהר שלא מהאימא. ועי׳ עוד תיקו״ז יט ע״א, כה ע״א, וכן ח״ג קכד ע״ב.

[1682] עי׳ בדברי רבינו תיקו״ז צט ע״ב ש״ודאי״ לשון "כידוע".

[1683] עי׳ תיקו״ז טז ע״א שזה רק למי שחכם ומבין מדעתו עי׳ ב״ע רכז ע״א: חכם ומבין מדעתו שיש בו רזא דחב״ד שהוא סוד המוחין שבאו אחר התיקון והוא רזא דמתקלא כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע בנתים. ועי׳ ביאור רבינו על יו״ד רמו סקי״ח: אבל לא ראו את הפרדס לא הוא [הרמ״א] ולא הרמב״ם. ולשון הרב אינו מתוקן שאם זהו פרדס היאך אמר "אבל לא כו'", אין לך קיבול שכר יותר מזה כמ״ש (סוכה כח ע״א וב״ב קלד ע״א) דבר קטן הוויות דאביי ורבא דבר גדול כו', ועי׳ ש״ך, ואמת שאין לאדם לטייל כו' כמ״ש בחגיגה (יג ע״א) אין מוסרין סתרי תורה כו' [אלא למי שיש בו חמשה דברים: שר חמישים ונשוא פנים ויועץ וחכם חרשים ונבון לחש, ועיי״ש יד ע״א: שר חמשים אל תקרי שר חמשים אלא שר חומשין זה שיודע לישא וליתן בחמשה חומשי תורה דבר אחר שר חמשים כדרבי אבהו דאמר רבי אבהו מכאן שאין מעמידין מתורגמן על הצבור פחות מחמשים שנה ונשוא פנים זה שנושאין פנים לדורו בעבורו למעלה כגון רבי חנינא בן דוסא למטה כגון רבי אבהו בי קיסר יועץ שיודע לעבר שנים ולקבוע חדשים וחכם זה תלמיד המחכים את רבותיו חרשים בשעה שפותח בדברי תורה הכל נעשין כחרשין ונבון זה המבין דבר מתוך דבר לחש זה שראוי למסור לו דברי תורה שניתנה בלחש] וכנ״ל. ועי׳ עבודת הקודש (ח״ד פ״ב): שר חמשים הכוונה בו כפי אחת הלשונות, שצריך שיהיה בן חמשים שנה, וטעם זה כי הוא בדוגמא עליונה בזה הזמן וראוי הוא למסור לו סוד מעשה בראשית שבו נכללים חמשים שערי בי״נה וצריך לשמור היחס בדברים העליונים. ונשוא פנים שיהיה בעל מעשים גדולים בקיום המצות בפועל לשמן בכוונה הראויה, עד שנושאין פנים לדורו בעבורו למעלה, כגון רבי חנינא בן דוסא ע״ה שהיה שלם מאד בעבודה ובייחוד עד שהיה אהוב למעלה, כי כן כתוב אני אהביה אהב והוא המיחד האמיתי כמו שהתבאר במקומו בסייעתא דשמיא, ולא היה בדורו כמוהו בענין זאת האהבה והשלמות. יועץ אמרו בו זה שיודע לעבר שנים ולקבוע חדשים, וטעם זה לפי שיש בשנים אלה דמיון ויחס עם מעשה בראשית ומעשה מרכבה. חכם זה המחכים את רבותיו, וידוע בגדרו שהוא חכם בתורה ובעל פלפול וסברה עד שמחכים את רבותיו בשני פנים האחד שמתוך משאו ומתנו עמהם יתנו לב להתבונן ולעיין.

[1684] היינו הקרן עור פניו הנ״ל, ועי׳ ועי׳ גמ׳ חגיגה (יד ע״ב): תנו רבנן מעשה ברבן יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על החמור והיה מהלך בדרך ורבי אלעזר בן ערך מחמר אחריו אמר לו רבי שנה לי פרק אחד במעשה מרכבה אמר לו לא כך שניתי לכם ולא במרכבה ביחיד אלא אם כן היה חכם מבין מדעתו אמר לו רבי תרשיני לומר לפניך דבר אחד שלמדתני אמר לו אמור מיד ירד רבן יוחנן בן זכאי מעל החמור ונתעטף וישב על האבן תחת הזית אמר לו רבי מפני מה ירדת מעל החמור אמר אפשר אתה דורש במעשה מרכבה ושכינה עמנו ומלאכי השרת מלוין אותנו ואני ארכב על החמור מיד פתח רבי אלעזר בן ערך במעשה המרכבה ודרש וירדה אש מן השמים וסיבבה כל האילנות שבשדה פתחו כולן ואמרו שירה מה שירה אמרו הללו את ה' מן הארץ תנינים וכל תהומות עץ פרי וכל ארזים הלליה נענה מלאך מן האש ואמר הן הן מעשה המרכבה עמד רבן יוחנן בן זכאי

הזה. זה הזהר של התורה, זה הזהר של בעלי החכמה, שיורשים אותו העולם, על הכל הם יוצאים ונכנסים, בכל גנזי רבונם ואין מי שימחה בידיהם. כלם מתביישים מהזהר שלהם, הזהר הזה נוצץ לכל צד.	**בעיטורא דזהרא עילאה על כולא לית זיהרא דאזהר כדא לית זיהרא דנציץ להההוא עלמא כהאי זיהרא דא זוהר דאורייתא דא** זוהר דמאריהון דחכמתא דירתין ההוא עלמא על כלא אינון נפקין ועאלין[1685] בכל גנזי דמאריהון ולית מאן דימחי בידיהון כלא כסיפן מזוהרא דילהון[1686] זוהר דא נציץ לכל סטר:

מתני' בארבע תקיפין דרוחי דעלמא - כמ"ש (יחזקאל לז ט) מארבע רוחות בואי הרוח[1687], והן ארבע גוונין דרוח, שהן הנקודות, וכלהו נפקין ממ"ס, כמ"ש (אד"ר קל ע"ב)[1688] ונחה עליו רוח ה' כו' ארבע רוחין והא רוחא חדא כו', ע"ש כל המאמר: {כא ע"א} **אלין ודאי אינון דמסתכלין ברזין פנימאין כו' -** ר"ל והיודעים הן בדעת, שהוא ז"א, אבל והמשכילים[1689] הן מעצמן, כמ"ש (לעיל טז ע"ד) איזהו נבון, זהו המבין דבר מתוך דבר[1690], והוא דרגא דבינה, והוא רזין פנימאין סתימין, כנ"ל (יט ע"ג ד"ה בגין) שהן בבינה, והן אינן תלוין בידיעה מאחר[1691], רק להבין מעצמו כמו שמפרש והולך, ולכן הן ירתין ההוא עלמא דאתי, שהן בדרגין דילה. וז"ש **בעיטורא דזיהרא עילאה על כולא** כנ"ל. ואמר **דא זוהר דאורייתא כו'**, שהוא בינה כנ"ל (טז ע"ד):

"ומצדיקי הרבים", "הרבים", ולא הכל, כמו "ורבים מישני אדמת עפר יקיצו". מה זה "ורבים", משום שיש שלא יקומו, וזו היא "אדמת עפר". מה זה "אדמת עפר", אלא אדמת שהיא מעפר, וזוהי ארץ ישראל, שהיא אדמת מאותו עפר שנאמר בו "הכל היה מן העפר" ואפלו גלגל חמה (ב"ר פ"ב סי' יא). ונאורים@ שאר הרשעים ממנה, ולא יקומו. ולכן "ורבים", אלו ישראל, כמו כן כאן "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד", אלו ישראל, שזכו לתורה של הנקודה הנסתרת, והתורה היא כלל של נביאים וכתובים, הכלל של תורה שבעל פה, ומשום שהיא הכלל של הכל, מי שזוכה בה זוכה בכל.	ומצדיקי הרבים הרבים **ולא כלא כגוונא** (דניאל יב ג) ורבים מישני **אדמת עפר** יקיצו **מאי** ורבים בגין **דאית דלא** יקומון **ודא היא אדמת עפר מאי אדמת עפר אלא אדמת** דהיא מעפר **ודא היא ארעא דישראל דאיהי אדמת** מההוא עפר דכתיב ביה (קהלת ג יט) הכל היה מן העפר **ואפילו** גלגל חמה **ואתנהרין**[1692] **שאר** חייבין מינה **ולא** יקומון **ובגין** כך ורבים **אלין ישראל אוף הכא** ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד **אלין ישראל** דזכון **לאורייתא** דנקודה דסתים **ואורייתא כללא** דנביאים וכתובים **כללא דאורייתא** דבעל פה **ובגין דאיהי כללא דכלא מאן דזכי בה זכי בכלא:**

ונשקו על ראשו ואמר ברוך ה' אלהי ישראל שנתן בן לאברהם אבינו, שיודע להבין ולחקור ולדרוש במעשה מרכבה יש נאה דורש ואין נאה מקיים נאה מקיים ואין נאה דורש אתה נאה דורש ונאה מקיים אשריך אברהם אבינו שאלעזר בן ערך יצא מחלציך, עכ"ל.

משמע בפשטות מדברי הגמ' שהיותו 'נאה מקיים' הוא בזה שירדה אש מן השמים וסיבבתם. אם כן, עצם הלימוד הוא הקיום והתכלית, וכן משמע באמת מהאדרא רבא, שמזה שלמדו את תיקוני הגלגלתא ותיקוני הדיקנא נתקן התיקון בעליונים, ומרוב רצון שמפיקים על ידי זה מושפע עליהם השפע. @

[1685] צ"ע אם זה לשון של מ"ן ומ"ד, רצוא ושוב.

[1686] הבושה בא מתוך הקטנות, שהיה יכול להיות, וכאשר רואים את זה כולם מצטערים שלא הגיעו לזה. @עי' לעיל הערה 1680.

[1687] ז"ל: ויאמר אלי הנבא אל הרוח הנבא בן אדם ואמרת אל הרוח כה אמר אדני יהו"ה מארבע רוחות באי הרוח ופחי בהרוגים האלה ויחיו.

פי' פירוט של הגילוי. וזה גבורה שהוא מגבילו.

[1688] עי' מלואים אות (קצה).

[1689] ע' יהל אור ח"ג ז' ע"ב שזה משמעות של חכמה, וכן עי' בהגר"א בתיקו"ז ג' ע"א, ואין בזה קושי שכן כל בינה רק מגלה דבר מתוך חיבורה בחכמה.

[1690] עי' לעיל הערה 449.

[1691] ולכן רק מגלים לו ראשי פרקים, עי' חגיגה יג ע"א: ולא במרכבה ביחיד. תני רבי חייא: אבל מוסרין לו ראשי פרקים.@ וזה בכלל ליבא לפומא לא גליא (זו"ח י ע"א).

[1692] ואתנערין (נוסח רבינו).

מההוא עפר דכתיב ביה כו׳ - ר״ל בינה, שהכל ממנה, כנ״ל. והכל ישובון אליה, צרורא דחיי **כידוע** (זהר ח״א סה ע״ב), **עלמא דאתי** (זהר ח״ב כז ע״ב). וז״ש **דאפילו גלגל חמה**, ר״ל **ז״א** (זהר ח״ג טז ע״ב, ע״ח של״ו פ״ב), **אע״ג דנפיק מגו נקודה עילאה, מ״מ ממנה יצא ובה אצטייר, כנ״ל** (יט ע״א ד״ה אתוון מנייהו): **ואתנהרין שאר** - צ״ל ואתנערין[1693] **שאר כו׳:**

ככוכבים, יש כוכבים שנראים לצד מזרח, כוכבים לצד צפון, כוכבים לצד דרום, כוכבים לצד מערב. אם מדה@ במקל שלשה לכל צד, קטנים נוצצים, ושנים ככלי@. כוכב של זהר זוהר@, ונסתר בתוך תקפו@חוזקו של העגל. כוכב מאיר וזוהר בלבן, מהצד הזה כוכב אחר מאיר וזוהר אדום, זה חיים וזה מות.	ככוכבים אית כוכבים דאתחזון לסטר מזרח כוכבים לסטר צפון כוכבים לסטר דרום כוכבים לסטר מערב אי קיסטון[1694] בקולפן תלת לכל סטר דקיקיא נצצין ותרין כקיטפא[1695] כוכבא דזיהרא זהיר וסתים גו תוקפוי דעגלא ככבא נהיר וזהיר בחוורו מהאי סטרא ככבא אחרא נהיר וזהיר סומקא דא חיין דא מותא:

אית כוכבים דאתחזיין כו׳ תלת לכל סטר דקיקיא נצצין ותרין כקיטפא - עכשיו מפרש י״ג טעמים, שהן שנים עשר וחד שליט על כולא, כמש״ל (כ ע״ד ד״ה ד׳ אלין) באד״ז (רפח ע״ב)[1696] כי י״ב מזלות הן בי״ב שבטים, וי״ב שבטים הן י״ב כוכבים, וכן י״ב מזלות, והתלי שליט על כולא, כמ״ש בס״י (פ״ו מ״ג)[1697] תלי כמלך כו׳, ע״ש. והן לד׳ סטרין, ד׳ דגלים, ג׳ לכל סטר[1698]. והן בד׳ פרקי גופא, ב׳ דרועין וב׳ ירכין, ג׳[1699] בכל פרק. דרועא ימינא מזרח, וירכא ימינא מערב, ודרועא שמאלא דרום, וירכא שמאלא צפון, כמ״ש בפ׳ ויחי (רמא ע״א)[1700] **פתח ר׳ אבא כו׳ עומד על שני עשר בקר שלשה כו׳ ת״ח תריסר שבטין כו׳ תו תריסר תלת קשרין כו׳ תו בתליסר מכילין אורייתא אתפרש וכו׳.** (שם רמג ע״א)[1701] **יהודה וראובן תרין דרועין הוו סדרא תליתאה כו׳**, ע״ש. יצאו מהן לוי ויוסף שאינן ממנין הדגלים, והענין, שלוי הוא גופא, כמ״ש בסבא פ׳ משפטים (קד ע״א)[1702]. ואמר שם בויחי (דף רמא ע״א)[1703] **וגופא קיימא עלייהו** והוא באמצען, כן היה שבט לוי באמצען עם הארון, שהוא גופא. ויוסף הוא ברית, ועמהם נשלמו ו״ק. והיה ארונו של יוסף מהלך עם הארון, וכמ״ש (שמות יג יט) ויקח משה את עצמות יוסף עמו, גוף וברית. ועמהם היו י״ד אלא, שגוף וברית כחדא חשבינן להו (תיקו״ז מ ע״ב, לקמן ל ע״ג), הרי י״ג, וזהו ה׳ עילאה, כמו שאמר בס״ת (ח״ב קכג ע״ב)[1704] במאמר הנ״ל **ה׳ ד׳ על נקודה,** וד׳ הן ד׳ סטרין, ונקודה האמצעית הוא גוף דקיימא באמצע, כנ״ל. וז״ש **ותרין כקיטפא**, ר״ל כדיבוק שגוף וברית מדובקין יחד, שאין מפסיק ביניהם, כמו בין דרועין וירכין, שלכן היו שני ארונות מהלכין זה בצד זה. ואמרו (זו״ח כד

[1693] מתנערים.@

[1694] עי׳ ויקר רבה פי״ב סי׳ א@

[1695] קיטפא היינו מ״ל דלבנת הספיר הוא קולטת הנקרא קיטפא שהוא היכל שמתקבצים בו נשמות הנקלטות מלמעלה מן האילן שהוא ת״ת (טעמי המצות בראשית, פע״ח קר״ש על המטה יא). (אולי לשון גולגולת$.)

[1696] עי׳ מלואים אות (קסט).

[1697] ז״ל: תלי בעולם כמלך על כסאו, גלגל בשנה כמלך במדינה, לב בנפש כמלך במלחמה.

[1698] פי׳ ג׳ שבטים.@

[1699] פרקין בכל סטר@.

[1700] עי׳ מלואים אות (ע).

[1701] ז״ל: סדרא תניינא ראובן דאיהו לסטר דרום ודרום איהו ימינא וכל חילא דימינא יהודה נטיל ליה בגין דראובן אתאביד מניה מלכו כמה דאת אמר (בראשית מט ד) פחז כמים אל תותר ונטיל ליה יהודה ואתגבר בתוקפא דימינא דהוה מראובן וכן כתיב בדוד (תהלים קי א) נאם יהו״ה לאדני שב לימיני בגין דשמאלא אתכליל בימינא ואתתקף בחיליה הדא הוא דכתיב (שם קיח טו) ימין יהו״ה עושה חיל וגו׳ יהודה וראובן תרין דרועין הוו.

סדרא תליתאה אפרים ׀דאיהו ירכא ימינא ונטלא קמי שמאלא תדיר ודן ׀(דא) דאיהו׀ (דא איהו) ירכא שמאלא נטיל לבתרייתא ועל דא הוא (במדבר י כה) המאסף לכל המחנות לצבאותם ואזיל לבתרייתא יהודה נטיל חילא בתרין דרועין בגין דראובן דאיהו ימינא אתאביד מניה בכירותא כהונתא ומלכותא ועל דא כתיב ביהודה (דברים לג ז) ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה.

תרגום: $

[1702] ע׳י מלואים אות (רכה).

[1703] עי׳ מלואים אות (ע).

[1704] עי׳ מלואים אות (צח).

ע"א)[1705] קיים זה מה שכתוב בזה, כי גוף ובריתי שניהם נקראים זה, וקרא זה אל זה[1706] (ישעיה ו ג), כי זה משה האיש[1707] (שמות לב א), אשר נתן לי אלהים בזה (בראשית מח ט, זהר ח"א רטו ע"ב), וזה לך האות (שמות ג יב, תיקו"ז לד ע"ב). ואמרו קיים זה כו', שכל שבגופא כלהו אתקיימו בברית[1708], ולכן שקול ברית נגד כל התורה כולה[1709], ונכרתו בה י"ג בריתות (נדרים לא ע"ב) נגד י"ג הנ"ל[1710]. ואמר **דקיקיא**, כמ"ש לעיל במאמר קו המדה (זו"ח מה ע"ג הוב"ד לעיל יח ע"ג) **נפקין אינון נהורין דקיקין כו' ואתעכב ביה שנים עשר ירחין כו'**, והן תרין עשר דקיקין דכאן: **כוכבא דזיהרא זהיר כו'** - ר"ל כוכבא דזיהרא הוא בינה, שנקרא זוהר כנ"ל (טז ע"ד), זהיר גו גבורה, שנקרא עגלא, מזל שור[1711], שמזל שמעון הוא שור (זהר ח"א רלו ע"א), ושמעון הוא בדרועא שמאלא (זהר ח"א כו ע"ב), והוא בגבורה: **כוכבא נהיר כו' כוכבא אחרא כו'** - ר"ל חסד וגבורה, והן לבנה ומאדים, כמ"ש בס"י (פ"ד מ"ח ומ"ט@):

סמוך לזהב הזה, שלא מאיר ולא מוציא קטטה של קטטה@ (@מדת הבנאים) בתוך היכל האותיות הדקות, שבעה טעמים של תורה תלויים בהם, ואלו הטעמים שנפרדו מאותם הטעמים האחרים, שלשה עשר שעומדים להניע ולנגן. ואלו השבעה נפרדים לשלשה עשר אחרים, להניע ולנגן לכתובים, ואלו יחידים למקום הזה, בשבעה היכלות של כתובים.	סמיך {כא ע"ב} להאי דהבא דקיק דלא נהיר ולא נפיק קיטטא דיקטטה (נ"א דקנטא) גו היכלא דאתוון דקיקין שבע טעמי דאורייתא תליין בהון ואלין טעמין דאתפרשו מאינון טעמין אחרנין תליסר דקיימין לאענאה ולנגנא ואלין שבע מתפרשן לי"ג אחרנין לאענאה ולנגנא לכתובים ואלין יחידאי לאתר דא בשבעה היכלין דכתובים:

סמיך להאי דהבא דקיק כו' - {כא ע"ב} ר"ל אצל כוכבא סומקא גדל הזהב[1712], והוא מלכות, בת שבע (זהר ח"א רלז ע"א), שלכן שבע זהבים הן[1713], ודוד שבע מיני זהב הוה בשערוי, כמ"ש בז"ח

[1705] ז"ל: ועל דא תנינן ארון דיוסף וארון דשכינתא בהדי הדדי הוו אזלין במדברא והוו כולי עלמא אמרי מה טיבן של שני ארונות אלו ומתיבין לון קיים זה מה שכתוב בזה קיי"ם ודאי הה"ד (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם איהו קיומא דעלמא.
תרגום: ועל זה שנינו (סוטה יג ע"א), ארון של יוסף וארון השכינה היו הולכים יחד במדבר, וכל העולם היו אומרים, מה טיבם של שני ארונות האלו, ומשיבים להם "קיים זה מה נאמר בזה", קיים ודאי, זהו שנאמר "וצדיק יסוד עולם", הוא הקיום של העולם.

[1706] עי' תיקו"ז צד ע"א: ורזא דמלה זה השלחן אשר לפני ה' (יחזקאל מא כב) ז"ה בחושבן ו' ו' דאינון שית פרקין דתרין דרועין ושית פרקין דתרין שוקין דהא שכינתא אתעבידת גופא למלכא בכל תקונא דילה ובאלין תרין עשר פרקין דנוקבא ותרין עשר פרקין דדכורא מלאכיא אמרי וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש וגו' (ישעיה ו ג) זה עם קודשא בריך הוא אחד זה עם שכינתא אחד וכלא יהו"ה אחד מייחד תרווייהו ולקבל זה אל זה אמר דוד עשרים וארבע רננות ואינון לקבל עשרין וארבע ספרי אורייתא.
תרגום: $

[1707] עי' זהר ח"ב לז ע"ב: אלא הכי תנינן האי כתרא דאקרי זא"ת אתקרי אש"ה כמה דאת אמר (בראשית ב כג) לזאת יקרא אשה אמאי משום כי מאיש לקחה זאת מאן הוא איש ההוא דאקרי זה ודא הוא איש דכר כמה דאת אמר (שמות לב א) כי זה משה האיש הזה ואקרי איש זה וזה איש וזאת אתנסיבת מזה דאקרי זכר.
תרגום: $
ביאור: וזה איש - "זאת" מלכות, ויש בה ב' בחי' הראשונה נקראת זאת, והב' נקראת "אשה" וכן הת"ת יש בו ב' בחי' הא' נקרא זה, והב' נק' איש. כפל לשון כנגד ב' פסוקים שהביא האיש הזה לעומתו אמר ואיקרי איש זה, וכנגד פ' כי זה משה האיש אמר וזה איש. זה נקרא איש (מ"מ).

[1708] מדרש תנחומא מקץ - פרק ג
ף השיב פרעה אתה תהיה על ביתי וחכמים אומרים תחת אבותיך יהיו בניך (תהלים מה) את מוצא כל מה שהגיע ליעקב הגיע ליוסף יעקב נולד מהול ויוסף כן שנאמר אלה תולדות יעקב יוסף זה נקרא בני בכורי ישראל וזה הבכורה ליוסף זה גלה לחרן וזה למצרים זה נתרומם בחלום שנאמר ויחלום והנה סולם (בראשית כא) וזה ופרעה חולם.

[1709] עי' לעיל הערה 1551.

[1710] עי' מלואים אות (ריא).

[1711] עי' ס"י פ"ה מ"ד, ומ"ז.

[1712] ע' פת"ש שבירה טו שהשמש מגדלת הזהב, ומביא מקור מב"ב פד ע"א שהחמה סומקתי.^$

[1713] עי' יומא מד ע"ב: אמר רב חסדא שבעה זהבים הן זהב וזהב טוב וזהב אופיר וזהב מופז וזהב שחוט וזהב סגור וזהב פרוים וכו'. ועי' לעיל ג ע"ב.

(כח ע"א)[1714]. וז"ש **גו היכלא דאתוון דקיקין**, כמש"ל (כ ע"ג ד"ה האי זהר) דאתוון דקיקין במלכות, וז"ש **דלא נהיר**, דל"ל מגרמ' כלום (זהר ח"א קפא ע"א): **ואמר שבע טעמי דאורייתא כו'** - ששם שבע כנ"ל: **ואלין טעמין דאתפרשו כו'** - ר"ל שהשבע טעמין הם שבע מאותן שבתורה, ואלו שבע מתפרשין לי"ג אחרנין, לנגנא לכתובים: **ואלין יחידאי כו'** - ר"ל שאינן אותן שבתורה: **בשבעה היכלין דכתובים** - שכתובים הוא מלכות כידוע (תיקו"ז נה ע"א), ויש לה שבע נערות הראויות לתת לה מבית המלך (אסתר ב ט), והן ז' היכלות דבריאה[1715], שהיא מתלבשת בהם, ז"ת דידה:

ואלו השבעה נפרדים מאותם האחרים. וכששורים בכתובים, נפרדים לעשרה, ועליהם נקרא ספר כתובים, ספר אמונים. ועשרה אמונים הם עליהם. אחר כך נפרדים לשלשה עשר, והכל כדוגמא שלמעלה בתורה, הנביאים שורים במקומם, והכל הולך בסוד של התורה, הניצוץ הקשה עושה מדידה במדידו@ת שאמרנו, והכל בסוד של האין סוף.	ואלין שבע מתפרשן מאינון אחרנין וכד שראן בכתובים מתפרשן לעשר ועלייהו איקרי ספר כתובים ספר אמונים[1716] ועשר אמונים עלייהו אינון לבתר מתפרשן לי"ג וכלא כגוונא דלעילא באורייתא נביאים שראן בדוכתייהו וכלא ברזא דאורייתא אזלא בוצינא דקרדינותא עביד משחתא במדידו דקא אמרן וכלא ברזא דא"ס:

ואלין שבע מתפרשין כו' - כנ"ל מי"ג של אורייתא כנ"ל: **וכד שראן כו'** — כידוע (שעה"כ תפילת השחר ג) שז' מתלבשין בעשר, בכל פרצוף: **ועלייהו אקרי כו'** - שהיא אמונת ישראל[1717], רבה אמונתך כידוע[1718]: **ועשר אמונים עלייהו אינון** - ר"ל עשר ספירות דמלכות עלייהו: **לבתר מתפרשין לי"ג** - כנ"ל **ואלין שבע מתפרשין לי"ג אחרנין כו'**, שכן הוא בכל פרצוף, שז' ממנה נפקין עשר ספירות דפרצוף תחתון, ואח"כ מאיר בתחתון, ג"ר של עליון, ונעשה בתחתון י"ג כידוע (שעה"כ תפילת השחר ג): **וכולא כגוונא דלעילא באורייתא** - כמו שמלכות דאצילות נעשית עתיק בבריאה, בז"ת דילה, ומשם נעשה באריך דבריאה י"ג תיקונין, שהן י"ג טעמים, כן היו בעתיק דאצילות, שז"ת דרדל"א נתלבש בא"א, ונאצלו י"ג תיקונין ממנה, כידוע (^*##): **נביאים שראן בדוכתייהו** - ר"ל שהן בנו"ה, והן נשארים באצילות, שלכן לא נשתנו טעמיהם מטעמים דאורייתא, והן נכללין ביסוד, ושם י"ג בריתות ג"כ (נדרים לא ע"ב)[1719], י"ג תיקוני דיקנא[1720], בסוד

[1714] ז"ל: בשערוהי הוו ז' מיני גווני דהבא דאיהו זהב סגור זהב אופיר זהב פרוים זהב שחוט זהב טהור זהב מופז זהב תרשיש ז' אינון מיני דהבא דשבע ספירין אתכלילן בהו.
תרגום: בשערותיו היו שבעה מיני צבעי זהב, שהם: זהב סגור, זהב אופיר, זהב פרוים, זהב שחוט, זהב טהור, זהב מופז, זהב תרשיש, שבעה הם מיני זהב, ששבע ספירות נכללות בהם.

[1715] עי' שער מאמרי רשב"י מקץ ותיקו"ז י ע"ב.

[1716] ^לא מצאתי תואר זה בשום מקום.

[1717] עי' מלואים אות (צ).

[1718] עי' שעה"כ דרושי הלילה דרוש ג': המלכו' הנק' אמונה נעשית גדולה ורבה בכל לילה ע"י כל נשמות התחתונים העולים בכל לילה להכלל ולהתעבר בתוכה כדי להתחדש שם בהיותם בתוכה. ועי' מקורו זהר ח"א יט ע"ב הוב"ד במלואים אות (קצז).

[1719] עי' מלוים‌אות (ריא).

[1720] עי' ע"ח (שט"ז פ"ה): ועיין בביאור מצות שעטנז חטא קין והבל בהקריבם צמר ופשתים ושם תבין דיקנא דז"א שנאצלה מצמר הכבש העליון שהוא הדעת דדיקנא עלאה שהוא הזקן התחתון שבא"א סביב לאות ברית קדש דא"א בסוד גדולה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות וז"ס הפסוק מן המצר קראתי י"ה הנאמר על דיקנא דז"א שהוא מצ"ר דנפיק מן צמ"ר העליון שהוא סוד אותן שערות לבנות שסביב ברית קודש דא"א וכבר ידעת כי דיקנא דא"א כל שערותיו לבנים כמ"ש ושער ראשו כעמר נקא והוא הצמר הנ"ל גם תבין כי יסוד דא"א זהו סוד השופר שהוא צר וגם אמרו עליו מן המצר ואמרו בזוהר אמור דשופר זה אפיק קול והוא אש ומים רוח והוא ענין זווג א"א להוציא ז"א ג' כליל בג' חסד דין רחמים אמ"ר והוא סוד ו' זעירא קול דנפיק
שער המצות - פרשת קדושים
[כב] דע כי כמו שלמעלה יש י"ג תקוני דיקנא עילאין בבחינת דעת בסוד הראש הנקרא זקן עליון כן יש זקן תחתון למטה ביסוד כנודע וגם בו כוללות י"ג תקונים ואל זה הסוד הנפלא [כג] רמזו רז"ל [נדרים ל"א ע"ב] במ"ש גדולה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות. [כד] ונודע כי ז"א נעשה מן נה"י דא"א והנה מזקן התחתון דיסוד דא"א נעשית זקן העליון דז"א [כה] וזהו ענין מן המיצר קראתי יה הנדרש באדרת נשא על דיקנא דז"א כי מצר הם אותיות צמר כי מאותם השערות אשר ביסוד העליון הנקרא כבש והשערות שבו נקרא צמר כבשים משם נעשה מצר דיקנא דז"א שהוא תיקון הראשון שבו כנודע. וכמו ששערות רישא ודיקנא דא"א לבנים כעמר נקי גם שערות היסוד שבו הם לבנים כצמר הכבשים ולכן נקרא ג"כ צמר אבל בז"א אינו כן כי הנה השערות דברישיה

צמר, כידוע[1721]. וכן מלכות באצילות, שבע טעמין דילה לא אשתנו, רק באתפרשן לי״ג בבריאה, שם נשתנו[1722]: **וכלא ברזא דאורייתא אזלא** - ר״ל, בין נביאים בין כתובים:

בנגון של הטעמים מתחיל, ומכה האויר שלהם, שאותו האויר יוצא מאין סוף, ומכה לתוך המח. והמח מוציא אויר ומכה בגרון, שמשם יוצא אויר אחר החוצה. נמצאו שלשה אוירים ונכללו באחד. אלו מתחילים בשלשה קשרים שאמרנו, ומתחילה מן המאור@הניצוץ התפשטות להתפשט, ומודד לאורך ולרוחב לעומק ולרום, לאותם עשרים ושנים מפתחות עליונים. ומודד עשרים ושתים אותיות, וכל הסוד והעומק והסתר@ שלהם, כנגד שלשה אוירים, שלשה קשרים, יהו״ה אלהינו יהו״ה, והכל בסוד למשה מסיני.	**בניגונא**[1723] **דטעמי שארי ובטש אוירא דילהון דההוא אוירא נפקא מא״ס ובטש גו מוחא ומוחא אפיק אוירא ובטש בגרונא דמתמן נפיק אוירא אחרא לבר אשתכחו תלת אוירין**[1724] **ואתכלילו בחד אלין שראן בתלת קשרין דקא אמרן ושארי מבוצינא פשיטו לאתפשטא ומדיד לאורכא ופותיא לעומקא ורומא**[1725] **לאינון עשרין ותרין מפתחין עילאין ומדיד עשרים ושנים אתוון וכל רזא ועומקא וסתימו דילהון לקבל תלת אוירין ג׳ קשרין יהו״ה אלהינו יהו״ה וכלא ברזא למשה מסיני**[1726]:

בניגונא דטעמא שארי כו׳ - אוירא דנפקי מא״ס[1727], הן טעמים. וממוחא נקודות. ומגרונא אותיות. שא״ס ומוחא וגרונא הן כח״ב, שמשם טעמים נקודות ואותיות, כמ״ש בסוף תיקון ה׳ (דף טז ע״ב)[1728] **טעמי איגון מן כתרא כו׳ נקודין מן כו׳,** ע״ש. ואמר **אוירא אחרא לבר** - ר״ל אל ז״א, שנקרא לבר, כמ״ש בספד״צ (יח ע״א) **ובאד״ר** (קכח ע״ב) **ובאד״ז** (PERLרצא ע״ב): **אשתכחו תלת אוירין ואתכלילו בחד** - ור״ל שתלת אוירין הן נגד ה׳ אלהינו ה׳ (וע׳ במתני׳ למטה (כא ע״ג) **נפקא אוירא דכיא דלהיט כו׳**). **ואתכלילו בחד,** זהו אחד, שהג׳ שמות הן א׳: **אלין שראן בתלת קשרין**

ודיקניה הם שחורות כעורב אבל כשהז״א עולה בימי הזקנה כנודע וגם הוא נקרא זקן אז מתלבנים שערות רישיה ודיקניה כדמיון דיקנא דא״א סבא דסבא וזה להיות כי מן היסוד דא״א אשר שערותיו לבנים נעשית זקנו ולכן גם דיקניה מתלבנת בימי הזקנה. אבל השערות שביסוד תחתון דז״א לעולם שחורות כעורב אף בזקנותו כי רחוקים הם מיסוד דא״א ומבשרינו נחזה אלוה. [כו] ובזה תבין מ״ש בהקדמת ביאור אדרת האזינו כי א״א היסוד שלו נזדווג מיניה וביה כי הוא כלול מזו״נ ומניה נפק ז״א [כז] ונעשית בו דיקנא דיליה הנקרא מצר כנזכר. גם [כח] ז״ס ענין השופר שעליו נאמר מן המיצר קראתי יה וגו׳ שיש בו צד מצר וצד מרחיב והענין הוא כי ביסוד דא״א הנקרא צמר שם היה בחינת זווג להוציא את ז״א ויצא משם בבחינת וא״ו זעירא שהם ענין תלת כלילן בתלת בלבד שה״ס קול שופר דכליל אשא ורוחא ומיא בלבד ודי בזה.

[1721] עי׳ אד״ר קכח ע״ב שדורש צמר על שערות הראשון ואל הדיקנא, ועי״ש קל ע״ב ששערות הדיקנא הם כשלג ולא כצמר.@

[1722] עי׳ תיקו״ז (ד ע״ב): זכאה איהו מאן דאשלים נשמתיה לשריא ביה שם יהו״ה ועביד ליה כרסיא לגביה וזכאה פומא דמתחבר בה קודשא בריך הוא עם שכינתיה דאיהי תורת ה׳ וזכאה איהו מאן דלביש מלכא ומטרוניתא בעשר ספירן דבריאה דכלילן בשם יאהדונה״י כשמיה כן לבושוהי ומאן דתקין ליה סוסיא דאתמר בה לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי (שיה״ש א ט) דאיהו מרכבה דיליה דביומי דשבתות ויומין טבין איהו לביש לבושי מלכותא דאינון עשר ספירות דבריאה וביומי דחול לביש עשר כתות דמלאכיא דמשמשי לון לעשר ספירן דבריאה דעשר ספירות דאצילות מלכא בהון איהו וגרמיהון חד בהון אינון וחייוי חד בהון מה דלאו הכי בעשר ספירות דבריאה דלאו אינון וחייהון חד לאו אינון וגרמיהון חד ועילת על כלא הוא נהיר בעשר ספירות דאצילות ובעשר ספירות דבריאה ונהיר בעשר כתות דמלאכיא ובעשר גלגלי דרקיע ולא אשתני בכל אתר.

תרגום: $

[1723] עי׳ לקמן כב ע״ד: הניגונא הוא התפשטות הבוצינא לו״ק.

[1724] עי׳ יהל אור ח״א יד ע״ד לפרש דברי התז״ח כאן: והן כ״ה הנ״ל, תלת אוירין, וכ״ב אתוון מגו בוצינא כנ״ל, שהן הניצוצין, ונהורין נפקין מגו אוירין כידוע, ונפקו מגו ההוא רוחא, ברזא דאוירא כמש״ל.

[1725] עי׳ לעיל יח ע״א ד״ה קו המדה שזה ו״ק.

[1726] עי׳ לעיל הערות 427429, שהלכה היא מלכות, ועי׳ לעיל ב ע״ב משה הוא ו״ק@ וסיני בינה עי׳ זהר ח״T רס ע״ב. אמנם עי׳ לעיל ו ע״ד שסיני היא מלכות.

[1727] היינו רדל״א עי׳ ביאור רבינו על ספד״צ ג׳ ע״ב ד״ה רישא דכסופא.

[1728] עי׳ לעיל הערה 1130.

כו׳ - טעמין בבינה, נקודי בז״א, אתוון במלכות: **ושארי בוצינא פשיטו לאתפשטא** - ר״ל, הטעמים, שהן פשיטו מנקודין כנ״ל (כ ע״ד): **עשרין ותרין מפתחין כו׳** - טעמים ונקודות: **ומדיד עשרים כו׳** - שהם את האותיות כנ״ל: **וכל רזא ועומקא וסתימו כו׳** - הן ג׳ דרגין, ב׳ ת׳ מ׳ [בינה תפארת מלכות] כנ״ל (כ ע״ד[1729]). וכן ברזא **למשה מסיני**:

וכיון שנזכרו (שהתחברו) בפה, יוצא המאור, והצטרך@ למדוד אותם, לשמות הללו, בתוך המדידה. ומדידתם אחד, במדידת האורך והרוחב העומק והרום, העגול והרבוע. וכך צריך [להיות@], משום שסוד השמות צריך להסתמך@ על אין סוף, ולהתקיים בקיום שלם בתוך מדידת המאור@ניצוץ, בנקודות, וטעמים בנגון. שזוהי השלמות של סוד היחוד כראוי, ואין מי שיודע על מה [עומד@] קיום הכל, פרט לבעלי האמונה, ומעטים הם.	וכיון דאדכרו (נ״א דאתחברו) בפומא נפקא בוצינא ואיצטריך למדיד לון להני שמהן גו משחתא ומשחתא דילהון אחד במדידו דאורכא ופותיא עומקא ורומא עיגולא וריבועא[1730] והכי איצטריך בגין דרזא דשמהן בעאן לאסתמכא על א״ס ולאתקיימ׳ בקיומא שלים גו משחתא דבוצינא בניקודין וטעמי בניגונא[1731] דדא שלימו דרזא דייחודא כדקא חזי ולית מאן דידע על מה {כא ע״ג} קיומא דכלא בר מארי מהימנותא וזעירין אינון:

ומשחתא דלהון אחד - שהוא גימ׳ י״ג, י״ג משחתא דטעמים[1732]: **במדידו דאורכא כו׳** - הן שש קצוות כנ״ל (יח ע״א), שלכן אמרו (ברכות יג ע״ב)[1733] כיון דאמלכתי׳ בשמים וארץ ובד׳ רוחות כו׳, וכל הני שית משחתין, יש לו שני קצוות, שהן י״ב גבולי אלכסון[1734], י״ב מזלות, ועם נקודה האמצעית, י״ג {כא ע״ג} והן אחד:

אח״ד, א׳ בחטף, הסוד להתקשר המאור@הניצוץ באותם הקשרים, ועושה מדידה, תורת משה, נקודה אחת שיצאה מאין, הנביאים התפשטו מאותה נקודה ונכללו בה, וירדו למטה. ואלה נסמכו@ על העמוד שנסתר מאין סוף, שלשה קשרים כפי שאמרנו.	אח״ד א׳ בחטיפא רזא לאתקשרא בוצינא באינון קשרין ועביד משחתא אורייתא דמשה נקודה חדא דנפקא מאין נביאים מההוא נקודה אתפשטו ואתכלילו בה ונחתי לתתא ואלין אסתמכו על קיומא דסתים מאין סוף ג׳ קשרין כדקא אמרן:

א׳ בחטיפא רזא כו׳ - ר״ל שח״ד הן י״ב גבולין כנ״ל, וא׳ רומז לבוצינא, דאתקשרת בהן. וג׳ אותיות דאחד הן נגד ג׳ קשרין, א׳ קשרא עלאה, אלף בינה[1735], ח׳ עד״א, ח׳ ספירות, ו״ק ומוחין דאו״א, שדעת כללותם. ד׳ מלכות כידוע[1736]. ולכן א׳ בחטיפא, וד׳ באריכות, למען יאריך ימים על ממלכתו, ולכן צריך להאריך כנגד ו׳ הימים, לשית סטרין[1737]: **נקודה חדא דנפקא מאין** - דאתוון אתפשטו מנקודה חדא, דנפיק מנקודין דא״ס, ואין[1738] עביד להההוא נקודה עילאה, חכמה, כמ״ש בפ׳ פקודי (דף רלט ע״א)[1739] **כמה דאין קדמאה עביד ראש מאן ראש דא נקודה עילאה כו׳**: **נביאים מההוא נקודה כו׳** - שההוא נקודה שני לי׳ בתלת גוונין[1740], והן חג״ת כנ״ל.

[1729] ז״ל: **וכל רזין דכל עמיקין** - רזין נגד טעמים, ועמיקין נגד נקודות, נשמה ורוח.

[1730] עי׳ לעיל יח ע״א ד״ה קו המדה שזה ו״ק.

[1731] עי׳ לקמן כב ע״ד: הניגונא הוא התפשטות הבוצינא לו״ק.

[1732] עי׳ אד״ר קלא ע״א: דיקנא יקירא מהימנא שלימא דנגדין ביה י״ג נביעין מבועין דמשח רבות טבא בתלת עשר תקונין מתתקנא
תרגום: $
והם פנימיותהי״ג ת״ד עיי,ש בב״ע.

[1733] ז״ל: רבי ירמיה הוה יתיב קמיה דרבי [חייא בר אבא] חזייה דהוה מאריך טובא אמר ליה כיון דאמליכתיה למעלה ולמטה ולארבע רוחות השמים תו לא צריכת.

[1734] עי׳ ליעיל הערה 1267.

[1735] עי׳ לעיל הערה 1065.

[1736] עי׳ דע״ה ח״א ד ע״ג י״א סיבות שמלכות מכונה ד׳.

[1737] עי׳ לעיל הערה 1733.

[1738] עי׳ לעיל הערה 1392 ש״אין״ היא כתר.

[1739] עי׳ מלואים אות (פד).

[1740] עי׳ לעיל יט ע״ג.

ונה"י אתפשטו מחג"ת, שלכן נקראו בניהם (זהר ח"ג רנז ע"א), ובהן אתכלילו תלת כלילין בתלת (אדר"ר קל ע"ב), ואח"כ נחתו לתתא, וז"ש **אתפשטו ואתכלילו כו'**:

משנה. האשכולות@ של הקשרים בעלי החלונות, פקוחי העינים, בעלי הלב בתבונה, קרבו ושמעו מי מכם ששמע קול גלגל שנעים וסובב בגלגול, עולה ויורד ומרים קולות בקול נעים. ושלשה נצנוצים יוצאים מהמצח של כל קול. ואותו הגלגל סובב למעלה ולמטה, ויוצא ניצוץ ומלהיט את הגלגל, ואז מוציא אש לוהטת במקלות.	מתניתין קיטופי דקטרין מארי דחריכין פקיחין דעיינין מארי דלבא בסכלתנו קריבו שמעו מאן מנכון דשמע קל גלגלא דנעים[1741] ואסחר בגלגולא סלקא ונחתא ורמי קלין בקל נעימו ותלת נציצין נפקין מאפותא דכל קלא וההוא גלגלא אסחר לעילא ולתתא ונפקא נציצא ולהיט לה לגלגלא וכדין אפיק אשא מלהטא בקולפין:

מתניתין מארי דחריכין - אותן שהן מציצין מן החרכים[1742]: ***קל גלגלא דנהים** - כצ"ל, ור"ל גלגלא הוא בינה: וז"ש **סלקא ונחתא** כמש"ל (יז ע"ד) **זוהר סליק ונחית.** וכן[1743] בוצינא דגניז בגווה סליק ונחית, כמ"ש במאמר קו המדה (מה ע"ג)[1744], וקל דילה הוא קל פנימאה, כנ"ל (יט ע"ב^): **בקל נעימו** - הם הטעמים: **ותלת נציצין** - הן תלת גוונין הנ"ל: **ונפקא נציצא כו'** - הוא בוצינא דקרדינותא:

כשמתפשט אותו גלגל, ניצוץ@המאור למדידה, יוצא אויר טהור שלוהט באותם שלשת האוירים, שאמרנו, ולוהטים יחד. ומאותו הלהט יוצא גלגל זה, שסובב ועולה ויורד, וכשמדידת המאור@הניצוץ יוצאת, ומודדת ממעלה למטה, הגלגל הזה כונס את כל המחנות, וכשמתחילה המדידה, הגלגל הזה נוהם@ בנועם, ומוציא אותיות נוצצות קטנות, לפרש באותיות של התורה, ואז נקראת מסורת.	ההוא גלגלא כד אתפשט בוצינא למשחתא נפקא אוירא דכיא דלהיט באינון תלת אוירין דקאמרן ולהטין כחדא ומההוא להיטו נפקא גלגלא דא דאסחר וסלקא ונחתא וכד משחתא דבוצינא נפקא ומדיד מעילא לתתא האי גלגלא כניש כל משריין וכד שארא משחתא האי גלגלא נהים בנעימו ואפיק אתוון נציצין דקיקין לפרשא באתוון דאורייתא וכדין אקרי מסורת:

כד אתפשט כו' נפקא אוירא כו' - ר"ל אוירא, עטרא דחסד[1745], והוא אתפשטותא עלאה, כמ"ש במאמר קו המדה שם (זו"ח מה ע"ג[1746]) **והאי נציצו סלקא ונחתא כו' האי אתקין ובטש כו' כדין אפיק מבועין ההוא אתפשטותא עלאה כו'**: **ולהטין כחדא** - וזש"ל (כא ע"ב) **אשתכחו תלת אוירין ואתכלילו בחד**, וזהו אחד כנ"ל: **ואפיק אתוון נציצין דקיקין כו'** - כנ"ל (כ ע"ג) שזוהר בינה אפיק אתוון דקיקין, וז"ש נציצין, שיצאו מבינה, ששם נציצו[1747] (והוא בעל פה, שמסורת בעל פה ניתנה) והוא במלכות:

[1741] לנהים (נוסח רבינו).

[1742] עי' שיה"ש (ב ט) דומה דודי לצבי או לעפר האילים הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלנות מציץ מן החרכים. ועי' זהר ח"ב נט ע"ב, רנ ע"ב, שההשגה שלנו היא רק חלקי.

[1743] עי' יהל אור ח"א ו ע"א: [המסביר דברי הזהר ח"א טו ע"א הוב"ד עי' מלואים אות (קמא). ועי' לקמן כד ע"ב שרבינו מאירך להסבירו@] בוצינא הוא יסוד הבינה, ומתגלה בגלגלתא בטלא דבדולחא כו', ואוירא שנקרא אין גנוז גו קרומא דאוירא, בגלגלתא. ואתפשטותא דאוירא הוא מיסוד דחכמה דרדל"א. וחכמה ההוא נק' א"ס כנ"ל, כו'. ובוצינא נגנז בו, כמ"ש במאמר קו המדה נהורא דלא קיימא בנהורא [הוא רדל"א שאין מתלבש באחר] גליף [הוא מ"ש כאן גליף כו'] ונפיק נציצו כו' [הוא מ"ש כאן בוצינא כו'] ובטש גו רעוא דרעוין ואתטמר בי' כו' [וז"ש כאן גו סתים כו']. עי' מלואים אות (קנ).

[1744] עי' לעיל יח ע"א.

[1745] עי' לעיל הערות 1327, 1457.

[1746] הוב"ד לעיל יח ע"ג.

[1747] עי' לעיל יז ע"ד שנציץ היא חסד, ועי' יח ע"ב: ובוצינא דקרדינותא הוא עיטרא דגבורה של הדעת, והוא נקרא נציצו. ולכן נראה שכל הגבלה היא ניצוץ מקום הארה שלמה, וזה רק דרך המלכות, עכ"ז אפשר לכנותו כחסד או עטרה דדעת.

מהגלגל הזה לוהט אחר, תחתון, ומתפשט ומלהט@ אותיות אחרות לפרש, ולא כאותם הראשונים, ונקראת מסורת קטנה. שני הגלגלים הללו נקראים מסורת קטנה ומסרת גדולה. שתי המסורות הללו נמסרו לידי הרועה הנאמן, לדעת ולהסתכל, עד שירדו האותיות ונחקקו על לוחות האבנים. כשהגלגלים מתחילים וסובבים כמה צבאות וכמה מחנות, בעלי כנפים טסים באותם הרקיעים, ואותם האותיות שיוצאות, נמסרו לאותו הממונה הקדוש שנקרא יופיא"ל, בעל החכמה. ואז הולך וחוקק אותם סביב האותיות. והממונה הקדוש הזה מסר אותם לנאמן הקדוש, כמו שנאמר "עלה אלי ההרה והיה שם וגו'".	מהאי גלגלא לחיט אחרא תתאה ואתפשט ולהיט אתוון אחרנין לפרשא [עט ע"ד] ולא באינון קדמאי ואקרי מסורת זעירא אלין תרין גלגלין איקרון מסורת זעירא ומסורת רברבא אלין תרין מסורת אתמסרו לידוי דרעיא מהימנא[1748] למנדע ולאסתכלא עד דנחתו אתוון ואתחקקו על לוחי אבנין כד גלגלי שארי ואסחר כמה חיילין וכמה משריין מאריהון דגדפין טאסין באינון רקיעין ואינון אתוון דנפקי אתמסרו להההוא ממנא קדישא דאיקרי יופיא"ל[1749] מארי דחכמתא וכדין אזיל וחקיק לון סחרני דאתוון והאי ממנא קדישא מסר לון למהימנא קדישא כמה דאת אמר (שמות כד יב) עלה אלי ההרה והיה שם וגו':

להיט אחרא תתאה - מלכות: **וחקיק לון סחרני דאתוון** - וזהו (אבות פ"ג מי"ג) מסורת סייג לתורה, כמו גדר מקיף לתורה, נקבה תסובב גבר (ירמיה לא כא): **כמה דאתמר עלה אלי כו'** - ר"ל סיפא דקרא, ואתנה לך כו', מלמד שכלם ניתנו למשה מסיני, ועי' בזו"ח שיה"ש (דף נז ע"ג)[1750]:

"והמשכילים יזהרו כזהר הרקיע", אלו אותם שעוסקים בתורה ומסתכלים@ומתבוננים THERE ARE A BUNCH בדברי תורה ברצון ובהרהור הלב. והמשכילים שמסתכלים ולא מסתכלים בדבר לבדו, אלא שמסתכלים במקום שתלוי אותו הדבר. משום שאין דבר שלא תלוי על סוד עליון אחר, וימצא בדבר הזה דבר אחר של סוד עליון. מתוך האספקלריה שאינה מאירה,	והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע (דניאל יב ג) אלין אינון דמשתדלי באורייתא ואסתכלן במילי דאורייתא ברעותא בהרהורא[1751] דלבא והמשכילים דמסתכלן ולא מסתכלן במלה בלחודהא {כא ע"ד} אלא דמסתכלן באתר דתלי ההוא מלה בגין דלית מלה דלא תליא על רזא אחרא עילאה וישכח במלה דא מלה אחרא דרזא עילאה מגו אספקלריא דלא נהרא

[1748] עי' לעיל הערה 316.

[1749] עי' לעיל הערה 226.

[1750] ז"ל: ואתנה לך את לחו"ת האבן והא אוקמוה לחות האבן כמשמען אלא כל מפתחן אתמסרו ליה למשה משמע דכתיב (&) ואתנה לך ל"ך ודאי דהא כד אסתלק בשמא דא והי"ה שם ואתמסר ליה כורסייא דמלכא כדין אעטר ליה בכולא למהוי תיקונא שלים תיקונא עילאה.

תרגום: ואתנה לך את לח"ת האבן והרי פרשוה לוחות האבן כמשמען אלא כל המפתחות נמסרו לו למשה משמע נאמר ואתנה לך ל"ך ודאי שהרי כשהתעלה בשם הזה והי"ה שם ונמסר לו הכסא של המלך אזי עטר אותו בכל שיהיה תקון שלם תקון עליון.

אור יקר: דהיינו לוחות התורה, ולזה יקשה מה צורך עלה אלי ההרה לירידת הלוחות, אמנם מטעם זה יבאר, "אלא" למה נאמר לו עלה אלי ההרה והיה שם, אבן לשון הבנה דהיינו "מפתחן דאתמסרו" והיינו אומרו "ואתנה לך ממש" שאי אפשר לעלות אל סוד המפתחות האלו אלא על ידי שתים אלו הקודמות זהו שאמר "דהא כד אסתלק" וכו' "כדין אעטר ליה," סוד המפתחות הם למעלה בבינה והוא עטור על ראשו יותר מחקיקת השם שנאמר והיה שם, והיינו הת"ת עמו חקוק בו, שכינה מזדווגת עמו, בינה מעוטרת על ראשו על ידי החכמה להבין התורה, נמצא משה מתוקן בכל הספירות, וזהו שאמר "אעטר ליה בכולא למהוי תקונא שלים" וקשה לדבריו שהיה לו לומר ואתנה לך שם כמו שאמר ואתנה לך את לוחות האבן שהרי הכל היה מתנה, אלא מפני שהם מדרגות מדרגות, האחד עלי אלי לרכוב, השנית והיה שם לחקוק בו השם, השלישית להעטירו, ושתים הקודמין הכנות לזו העליונה, לזה לא אמר ואתנה אלא בזו, וזהו שאמר "דהא כד אסתלק" וכו' "והיה שם אתמסר" וכו' "כדין אעטר" כל זה הכנה אל העטור להשתלם במדרגות זו על זו, וזהו שאמר "למהוי תקונא" וכו'.NEEDED$

[1751] עי' מלואים אות (ר).

ימצא ויראה האדם סוד האספקלריה המאירה. וסימנך "משכיל על דבר ימצא טוב". "דבר", זו מראָה שלא מאירה, "ימצא טוב", זו מראה המאירה. "משכיל על דבר" ולא כתוב "משכיל דבר", אלא על דבר שצריך להסתכל@להתבונן עליו למעלה.	ישכח ויחמי בר נש רזא דאספקלריא דנהרא וסימנך (משלי טז כ) משכיל על[1752] **ימצא** טוב דבר דא אספקלריא דלא נהרא **ימצא** טוב דא אספקלריא דנהרא משכיל על דבר ולא כתיב משכיל דבר אלא על דבר דבעי לאסתכלא עליה לעילא:

***וסימנך משכיל על דבר ימצא טוב** - כצ"ל. דבר הוא מלכות (^). ההוא מלה, אספקלריא דלא נהרא. טוב, ההוא דתליא מיניה, אספקלריא דנהרא, ותרא אותו כי טוב הוא (שמות ב ב)[1753] :

וזהו "כזהר הרקיע", זהו הרקיע הנודע על החיות למטה, שמתוך הרקיע הזה, יסתכל באותו זהר שנוצץ, הזהר שזוהרים העליונים, הזהר שיוצא מתוך הנקודה העליונה, יזהיר ויתנוצץ בניצוץ של שאר האורות לכל צד. "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד", מה הכוכבים שעומדים תמיד בקיום, של אותן הנהגות השמים, להאיר תמיד, כמו שנאמר "ואת הכוכבים", אלו הכוכבים שמאירים. "ומצדיקי הרבים", שדוחקים אותם, ומלקים אותם לשמר דרכי התורה.	ודא הוא כזוהר הרקיע דא הוא רקיע דאשתמודעא על חיון לתתא דמגו האי רקיע יסתכל בההוא זוהר דנציץ זהרא דזהרין עילאין זהרא דנפיק מגו נקודה עילאה יזהיר ויתנציץ בנציצו דשאר נהורין לכל סטר ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד מה כוכבים דקיימין תדיר בקיומא דאינון נימוסי שמיא לאנהרא תדיר כמד"א (בראשית א טז) ואת הכוכבים אלין כוכבים דנהרין ומצדיקי הרבים דדחקי לון ואלקי לון למיטר אורחוי דאורייתא:

דא הוא רקיעא כו' - ר"ל ת"ת: **חיוון לתתא** - הן נה"י, שחג"ת הן ג' חיוון עלאין. ונה"י ג' חיוון תתאין, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (דף ד ע"א ד ע"ב) ובזוהר בכ"מ. ורקיעא ת"ת קיימא עלייהו, {כא ע"ד} וז"ש **רקיע דאשתמודע,** ר"ל רקיע הידוע, שסתם רקיע הוא ת"ת כמש"ל בדף הקודם (טז ע"ד) ועליה אתמר (בראשית א ח) ויקרא אלהים לרקיע כו' כנ"ל (טז ע"ד) : **בההוא זוהד דנציץ** — בינה, שבה הנציצו כנ"ל[1754] : **יזהיר ויתנציץ כו' לכל סטר** - ר"ל, יזהירו הוא בדרגא דעד"א כנ"ל (כ ע"ג ד"ה דזהרין), וזהו לכל סטר ו"ק : **בקיומא דאינון נימוסי שמיא** - ר"ל הנהגת שמים, להאיר תמיד על הארץ. כן מצדיקי הרבים מאירים לאחרים : **כמה דאת אמר כו'** - ר"ל שנאמר (בראשית א טז-יז)[1755] ויעש כו' את שני המאורות כו' ואת הכוכבים ויתן אותם כו' להאיר על הארץ, וקאי על כרחך[1756] ג"כ על הכוכבים, וז"ש **אלין כוכבים דנהרין** : ואמר **דקיימין תדיר,** ר"ל וז"ש ככוכבים לעולם ועד :

"ככוכבים", אלו אותם הדגשים של האותיות, שדוחקים אותם, ומוציאים אותם לאור@להאיר. ואלו הם כוכבי השרביט, מוציאים רוח ואור כאחד ומאירים לסוד האותיות.	ככוכבים אלין אינון דגשים דאתוון דדחקי לון ומפקי לון לנהורא ואלין אינון כוכבי דשרביטא מפקי רוחא ונהורא כחדא ואנהירו לרזא דאתוון:

דדחקי לון כו' - ר"ל שכופין אותן בנגישות[1757], כמו דגשים דאתוון, שהן נהורא דאתוון. וכן **כוכבי דשרביטא**[1758], והמשכילים אלין אתוון גופא, ומצדיקי הרבים הן נפשא, דגשין, וזהו הרבים ולא כולא, שאין כולם ראוין להדגש :

"כזוהר הרקיע", זו הנקודה ששורה על האותיות, לנגן ולהתפשט. וזו הנקודה שהיא רובצת/@רֹבֵץ על	כזוהר הרקיע דא נקודה דשריא על אתוון לנגנא ולאתפשטא ודא איהי נקודה דאיהי

[1752] לכל (נוסף בנוסח לבינו).וכן הוא בפסוק@

[1753] עי' לעיל ז ע"ג.

[1754] ע"י לעיל הערה 1747.

[1755] ז"ל: ויעש אלהים את שני המארת הגדלים את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים. ויתן אתם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ.

[1756] היה כתוב "ע"כ" ופיתחתי ראשי תיבות.@

[1757] *##

[1758] עי' מלואים אות (קל).

האותיות, כמו אם על בנים. ואף על גב שהיא נקודה אחת, [היא] מתפשטת לנגון ולא מתפשטת במראה.	רביע על אתוון כאימא על בנין ואע״ג דאיהו נקודה חדא אתפשט לנגונא ולא אתפשט בחזותא:

כזוהר הרקיע דא נקודה דשריא כו׳ - עכשיו מתחיל לבאר הטעמים, ומשחתא[1759] דלהון ומתחיל מרביעי[1760], שהוא קשרא קדמאה, דאשתאר נקודה על אתוון כנ״ל (כ ע״ג), והוא אמא עילאה. וז״ש **כאמא על בנין**[1761]: **אתפשט לנגונא כו׳** - שהניגון מאריכין קצת, משא״כ בכתיבה, נקודה חדא. והענין, כי בעצמה אין התפשטות, רק ברזא דמשחתא, בנהורין דלתתא כנ״ל (כא ע״ג):

וזהו סוד הנאמר ״מזמור שיר ליום השבת״, שהרי יום השבת עולה בזה, ועל זה הנגון של הנקודה הזו, עולה במנוחה. וזהו הזהר של הרקיע הזה, שנקרא יום השבת.	ודא איהו רזא דכתיב (תהלים צב א) מזמור שיר ליום השבת דהא יום השבת בהאי סלקא ועל דא ניגונא דהאי נקודה סלקא בנייחא[1762] ודא איהו זוהר דהאי רקיע דאיקרי יום השבת:

ודא הוא רזא כו׳ - ר״ל, כי רביע הוא ניגון של שבת, כמו שמפרש והולך וכנ״ל, שהוא אמא, שבת (תיקו״ז מ ע״א). וכן יסוד נקרא יום השבת[1763], סלקא בבינה, מלכא דשלמא[1764], הפורס סוכת שלום (ברכת ק״ש של ערבית של שבט ויו״ט@). ולכן שיר, עליו רביע, שזהו שיר של יום השבת: **דהאי רקיע דאקרי כו׳** - ר״ל יסוד[1765], והוא יום השבת. ואמר **ועל דא כו׳ בנייחא,** ר״ל שהניגון הוא לנוח, כידוע[1766], והוא כאמא רביע על בנין[1767], וכמו יום השבת, וינח ביום השביעי (שמות כ יא):

ועוד ״יזהירו״, אותם המשכילים באותו הזהר, שעולה בו אותו הרקיע, ומשום שאותו זהר קטנה@קטן מכל הרקיעים, הנקודה הזו שעולה בו אותה ההתפשטות של הנגון, מעט, במנוחה, ולא רבה@. ושיעורה בנגון,	ועוד יזהירו אינון משכילים בההוא זוהר דסלקא ביה ההוא רקיע ובגין דההוא רקיע זעירא מכל רקיעין האי נקודה דסלקא ביה ההוא אתפשטותא דניגונא זעיר בנייחא ולא סגיא ושעורא דילה בניגונא כד אושיטו

[1759] ומדה.@

[1760] נדצ״ל רְבִיע.

[1761] עי׳ תיקו״ז ג ע״א.

[1762] עי׳ זהר ח״א קצב ע״א, ח״ב קכח ע״א.$

[1763] בתיקו״ז הנ״ל איתא מלכות, אבל זה בזיווג ולכן יסוד ומלכות, עי׳ הקדו״ש עח ע״ד: וזה סוד מ״ש רז״ל בבראשית רבה (פ״א סימן ח) אמרה שבת לפני הקב״ה לכולם יש בן זוג ולי אין בן זוג, אמר לה הקב״ה כנסת ישראל היא בן זוגך. כי האות י׳ האחרונה דס״ג הוא היסוד דהמלכות שבבינה, כי הרי הוא המילוי דהה׳ אחרונה שבה, והוא היסוד דהמלכות, והוא שבת הגדול, כמ״ש בתיקונים תיקון י״ט (דף מ ע״א וע״ש דף מא ע״א) כי הוא יום שכולו שבת, אלף השביעי שיוחזרו אז בו הכל לשרשן, ובו שבת וינפש (שמות לא יז), ועי׳ דברי רבינו בביאורו על ספד״צ (פ״א יא ע״א בדה״מ שביעאה עלייהו) ע״ש, והוא הי׳ דמילוי ה״י אחרונה דהס״ג, שהיא השבת שאמרה לפני הקב״ה לכולן נתת בן זוג ולי אין בן זוג, כי אין בשם ב״ן רק ט׳ אותיות, וכאשר נתלבש הב״ן עם הס״ג הרי נשאר הי׳ אחרונה בלי התלבשות. ואמר לה הקב״ה כנסת ישראל יהיה בן זוגך, והכוונה הוא כי הבטיח לה הקב״ה שכל בנין האצילות יהיה ממנה, כי ר״ת של העשר ספי׳ דאצילות, שהם כחב גג תנהים הם גימט׳ ישראל. וזהו כנסת ישראל שהוא כללות דכל העשר ספי׳ כולם, [שהם ג״כ שורש נשמת כלל ישראל] הם יהיו בן זוגך, כי תשתתף בהם, שכולם נבנו ממנה כמו שיתבאר לקמן. ולכן נקרא אותו הי׳ דהמילוי אחרונה דהס״ג בשם י׳ האומנית, כי היא כלי אומנתו של הקב״ה שעל ידה נעשו כל העולמות כולם.$HOW MUCH

[1764] עי׳ מלואים אות (נז), ועי׳ זו״ח סג ע״א: שלום דדכורא אשתמודע דכר בגיניהו איהו צדיק. ואקרי מלכא עילאה בגיניה, מלך שהשלום שלו. ובג״כ, כל תושבחתא דשיר השירים, למלכא דשלמא כולא דיליה, וייחודא דקא מתייחד כולא, באתר דא איהו. בגין דאיהו נטיל כל תיאובתא דכל שייפין, וכל עינוגין, וכל כיסופין עילאין, וכניש כולא לגויה.

תרגום: אבל השלום שהזכר נודע זכר בשבילו הוא הצדיק שנקרא (ונקרא) המלך העליון בשבילו מלך שהשלום שלו ומשום כך כל התשבחת של שיר השירים למלך שהשלום כלו שלו והיחוד שהכל מתיחד הוא במקום הזה משום שהוא נוטל כל תשוקת כל האיברים וכל הענוגים וכל הכסופים העליונים ומכנס הכל לתוכו.

עי׳ מלואים אות (י).

[1765] עי׳ זהר ח״ג רלו ע״א.

[1766] עי׳ לקמן כב ע״ד: הניגונא הוא התפשטות הבוצינא לו״ק.

[1767] עי׳ תיקו״ז ג ע״א.

כשהושיטו הימין והשמאל לרקיע הזה, כדי שיתייחדו, ועל זה, בו שניהם, שתי רוחות מתפשטות בנגון, כדי דחיה@, ובאה רוח קטנה@ במנוחה.	דימינא ושמאלא לגבי האי רקיע כדי דייחדין[1768] ועל דא ביה תרוייהו תרין רוחין אתפשטת בניגונא כדי דחייא ואתי רוחא זעיר בנייחא:

רקיע זעירא מכל רקיעין - ר״ל יסוד, י׳ זעירא (לעיל טו ע״א), וז׳ רקיעים, והוא הקטן[1769]: **זעיר בנייחא** - ר״ל התפשטו הוא מעט, וג״כ בנייחא כנ״ל (^): **ושעורא מניגונא כו׳** - ר״ל שיעור הניגון של רביע: **כדי דייחדין** - צ״ל **כו׳ דחייא**, ר״ל שעור הושטה[1770], לא בפעם אחת, רק כמו דחייה, מעט מעט: **וע״ד בי׳ תרווייהו** - ר״ל בזרקא, שהוא התפשטות הרביע, כמו שמפרש והולך, וביה שני פשיטות, א׳ למעלה וא׳ למטה: **ואתי רוחא זעיר כו׳** - שהניגון הוא הורדת הניגון מעט מעט, כידוע:

אחר כך, הנקודה הזו נסתרת בתוכה, ומתכסה ומתפשטת בהתפשטות, כתולעת הזו, שמתכסה ואחר שמתכסה בתוכו נזרקת למטה, לנגון. וזו נקראת זריקת הנקודה הזו, משום שמתישבת בימין הזה, וכשמתפשטת הנקודה הזו לנגן, אוחזת את הניצוץ הקשה להתישב, ומאירה ונוצצת. ואז "והמשכלים יזהירו כזהר", כאותו הזהר ממש, שהתפשט ונזרק ניצוץ להתישב. וזה "משכיל על דבר", ודאי, משום שהיא עומדת על דבר, "ימצא טוב", התפשטות הזהר הזה, שהוא ניצוץ. וזוהר שלו להסתכל, והסוד הזה הוא עומק ורום, להתישב בסוד הניצוץ@המאור כמו אותו הדבר.	לבתר האי נקודה אתטמרת בגווה ואתחפייא ואתפשטת באתפשטותא כהאי תולעתא דאתחפייא ובתר דאתחפייא בגויה אזדריק לתתא לנגונא ודא {כב ע״א} איקרי זריקא דהאי נקודה בגין דאתיישבת בהאי בימינא וכד אתפשטת האי נקודה לנגנא אחידת אבוצינא דקרדינותא לאתיישבא ונהיר ונציץ וכדין (דניאל יב ג) והמשכילים יזהירו כזוהר כההוא זוהר ממש דאתפשט ואזדריק נציצו לאתיישבא ודא משכיל על דבר (משלי טז כ) ודאי[1771] בגין דאיהי קיימא על דבר ימצא טוב אתפשטותא דזוהר דא דאיהי נציצו וזהירו לאסתכלא ורזא דא איהו עומקא ורומא לאתיישבא ברזא דבוצינא כההוא[1772] דבר:

לבתר האי נקודה כו׳ - ר״ל התפשטות הזרקא: **כהאי תולעתא דאתחפי׳** - ר״ל ממנה עצמה, ועי׳ בפרשת בראשית (דף טו ע״א)[1773] **כהאי זרע דמשי כו׳**: **ובתר כו׳ אזדריק כו׳** - הוא התפשטות הזרקא למטה והתכפלות: {כב ע״א} **זריקא דהאי נקודה** - ר״ל שהאי נקודה אזדריק לתתא, שמקדם היתה רביע על בנין, ועכשיו אתפשטת בתוכם, וזהו התפשטות הטעמים: **בגין דאתיישבת כו׳** - ר״ל למה אתייחס הזרקא להאי נקודה יותר מכל הטעמים. ואמר **בגין כו׳**, שבינה יישובה בחסד כידוע (^), בסוד כהנא רבה דעייל לק״ק[1774]: **כההוא זוהר ממש דאתפשט כו׳** - שמקדם יזהירו מזוהר, אבל לא כזוהר, שזוהר הוא למעלה על יזהירו, אבל עכשיו אתפשט בתוכם: **ודא משכיל על דבר כו׳** - ר״ל דבר, מלכות, ועל דבר הוא בינה ימצא טוב, זהו חסד דאתיישב׳ ביה בינה, וז״ש **דאיהי קיימא על דבר**, על מלכות, כמ״ש (תהלים קו מח) מן העולם ועד העולם[1775], שסיומא דבינה בהתחלת המלכות, ואין ביניהם אלא כמלא נימא, כמ״ש בתיקון י״ט

[1768] "כלי דייחלין" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו ליתא "וכו׳ לחייל" (נוסח רבינו).

[1769] עי׳ זהר ח״ג רעה ע״ב, צדיק לשמאלא את המאור הקטן וכו׳.

[1770] ניקוד?*##

[1771] עי׳ בדברי רבינו תיקו״ז צט ע״ב ש״ודאי״ לשון "כידוע".

[1772] כההוא (נוסח רבינו).

[1773] עי׳ מלואים אות (קלה).

[1774] עי׳ אד״ז רצב ע״ב: לית רשותא למיעל תמן בר כהנא רבא דאתי מן סטרא דחסד בגין דלא עייל להההוא אתר דלעילא אלא ההוא דאקרי חסד ועייל בקדש הקדשים.
תרגום: אין רשות ליכנס שם, כי אם הכהן הגדול הבא מצד החסד, משום שאינו נכנס למקום ההוא של מעלה אלא אותו שנקרא חסד הנכנס בקדש הקדשים.

[1775] עי׳ מלואים אות (קז).

(דף לז לו ע"א)[1776] ע"ש: **ימצא טוב אתפשטותא כו'** - שהוא בחסד כנ"ל (^): **עומקא ורומא** - חו"ג, כי גבורה נקרא עומק כנ"ל (יח ע"א ד"ה קו^), מגלה עמוקות מני חושך (איוב יב כב, לעיל יז ע"ד), ורום הוא חסד, אברם אב רם, כידוע[1777]: ***כההוא דבר** - צ"ל **בההוא דבר**, שדבר מלכות אתיישבא בתרין דרועין, כמ"ש בזוהר (פרשת פנחס רנח ע"א^) וכ"מ ובז"ח (שיה"ש נח ע"א)[1778] **כד נוקבא אתיישב' בימינא ושמאלא כו'**, ואמר **ברזא דבוצינא**, הנקודה הנ"ל:

"והמשכלים יזהירו כזוהר הרקיע", זה הרקיע, שבו שמש ולבנה כוכבים ומזלות, כאן התפשטות של הניצוץ@המאור לנגן על זה בתמיהה, בעליה על הכל, וסימנך "פזר נתן לאביונים", שזה הוא שנותן לכל התחתונים. ומדידת הניצוץ@המאור פָּזַר גָּדֹול, שכאשר המדידה עולה ומתגדלת, אז הוא עולה, ומושיט שש אמות בשעור של שש נקודות, לאורך ולרוחב, כמראה הזה ⌊, שהוא פזר, וזהו סימנך "ויושט המלך לאסתר את

והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע (דניאל יב ג) **דא** רקיע **דביה שמשא**[1779] **וסיהרא כוכבייא** ומזלי **הכא פשיטו דבוציצא**[1780] לנגנא ע"ד בתמיהו בסליקו על **כלא** וסימניך (תהלים קיב ט) פזר נתן **לאביונים דהא איהו** יהיב לכלהו **תתאי** ומשחתא **דבוציצא**[1781] פזר רברבא דכד **משחתא סלקא ואתרברבא כדין איהו** סליק **ואושיט שית אמין בשיעורא דשית** נקודין **לאורכא ולפותיא כחיזו דא** ⌊ **דאיהו** פזר **והאי איהו** סימניך (אסתר ה ב)[1782] ויושט המלך

[1776] ז"ל רבינו שם: **כמלא נימא** - יסוד כמו שמפרש והולך, וידוע שמלכות כליל כל יסוד בגוה בזיווגא, א"כ לא נשאר בינתיים רק כל שהוא, וזהו כמלא נימא, והוא חוט דסחיר לברית כמו שמפרש והולך, ור"ל השערות בגובה ע"ג ברית כידוע, וז"ש כתרי כסי כו' (חגיגה טו ע"א).

[1777] עי' זוהר הרקיע פרשת לך לך: אברהם הוא כאשר הה"ח מתשפטים למטה ביסוד ואז נקרא (בראשית יז ה) אב המון גוים שיוצאים התולדות לעולם וכשהחסדים למעלה בבינה הם נקרא אברם כי ר"ם בבינה ואז הוא א"ב ר"ם פי' אב"ר ם' סתומה ואז אין גילוי כ"א היסוד והעטרה שהוא המלכות שבו סתומה ולבחי' זו שהה"ח למעלה בבינה אז בהיותו ערל היה מתוקן כי למעלה אין צריך כ"כ תיקון אבל להמשיכם למטה צריך תיקון ולזה כשהיה ערל לא היה עולה בידם להמשיכם עד שימול.

עי' זו"ח כב ע"א: א"ר יעקב בר אידי כל נשמותן של צדיקים נגזרו מתחת כסא הכבוד לנהג את הגוף[1777] כאב נוהג (נ"א המנהיג) את הבן כי בלתי הנשמה לא יוכל הגוף להתנהג ולא לדעת ולעשות רצון בוראו דהא א"ר אבהו הנשמה היא מורה ומלמדה לאדם ומחנכתו בכל דרך ישר ובשעה ששולח הקב"ה אותה ממקום הקודש מברך אותה בשבע ברכות הה"ד (בראשית יב א) ויאמר ה' אל אברם זו היא הנשמה שהיא א"ב ללמד את הגוף ור"ם עליו שממקום רם ונשא באה ומה אומר לה לך לך מארצך[1777] וממולדתך מדירתך וממקומך ומהנאתך ומבית אביך א"ר יעקב זו היא אספקלריא המאירה אל הארץ אשר אראך כלומר לגוף פלוני לגוף קדוש לגוף ישר ועם כל דא (בראשית יב ג) ואברכה מברכיך אותם הנוהגים עמך מדות טובות מדות ישרות אותם המברכים אותי בשבילך ואומרים כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי ומקללך אאור אותם המקללים אותך ומקלקלים מעשיהם ודרכיהם:

תרגום: אמר רבי יעקב בר אידי, כל נשמותם של צדיקים נגזרו מתחת כסא הכבוד, לנהג את הגוף, כאב המנהיג את הבן. כי בלתי הנשמה, לא יוכל הגוף להתנהג ולא לדעת ולעשות רצון בוראו, שהרי אמר רבי אבהו הנשמה היא מורה ומלמדה לאדם ומחנכתו בכל דרך ישר. ובשעה ששולח הקדוש ברוך הוא אותה לגוף ממקום הקדש, מברך אותה בשבע ברכות, זהו שנאמר "ויאמר ה' אל אברם", זו היא הנשמה, שהיא א"ב, ללמד את הגוף. ור"ם עליו, שממקום רם ונשא באה. ומה אומר לה "לך לך מארצך וממולדתך", מדירתך וממקומך ומהנאתך. "ומבית אביך", אמר רבי יעקב, זו היא מסך המאירה. "אל הארץ אשר אראך", כלומר לגוף פלוני, לגוף קדוש, לגוף ישר. ועם כל זה "ואברכה מברכיך", אותם הנוהגים עמך מדות טובות מדות ישרות, אותם המברכים אותי בשבילך, ואומרים "כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי" (ברכת אלה"י נשמה). "ומקללך אאר" אותם המקללים אותך ומקלקלים מעשיהם ודרכיהם.

[1778] עי' מלואים אות (קצט).

[1779] עי' לעיל כ ע"ג שלבנה וכוכבים נובעים מהשמש, ומהרקיע.@

[1780] נדצ"ל בוצינא, ועי' כתם פז ריש זו"ח שכל מקום שכתוב בוצינא הוא גורס בוציצא, אבל אין שינוי במשמעות. ועי' לקמן כב ע"ג שרבינו גורס בוצינא.

[1781] עי' לעיל הערה 1780.

[1782] עי' ילקוט @06(רמז תתרנו): ויהי כראות המלך את אסתר המלכה, כיון שראה אותה הפך את פניו שלא יראה אותה והיו מלאכי השרת תולים את פניו שלא בטובתו והוא צווח ווי, ויהי כראות המלך, לפי שהיו הסנורים על עיניו כשראה אותה האירו עיניו והושיט לה השרביט שבידו, ולא

שרביט הזהב", ושנינו (MOSSAD) שש אמות הושיט לקבל אותה@.	לאסתר את שרביט הזהב ותנינן שית אמין אושיט לקבלה:

והמשכילים כו' דא רקיע דביה כו' - ר"ל יסוד (זהר ח"ג רלו ע"א) כנ"ל (^), וכמ"ש בתיקון י"ח (לד ע"ב)[1783] דאות איהו ח"י עלמין, ואיהו כליל תרין עשר מזלות, וז' כוכבי לכת[1784] כו': **ע"ד בתמיהו בסליקו כו'** - דהוא סליק בתוקפא[1785], וסליק לאו"א למיגבי מינייהו, כמש"ל סוף תז"ח (צ ע"ב ^) ובכ"מ ובתחלת מדרש הנעלם פ' לך לך (^כג ע"ג[1786]) ע"ש: **וסימניך פזר כו'** - כמ"ש לקמן שם (נב ע"א) **ואיהו גבי ואעיל באוצרא דמסכני כו'**: **פזר רברבא כו'** - עי' בתיקון י"ג (דף כה ע"ב) **ומאן דהוה קטן אתעביד גדול**, כו', ע"ש כל המאמר. ועיין לקמן (דף פג ע"ג לד ע"ב) **וצדיק זריק ושכינתא כנישת ועלייהו אתמר יש מפזר כו'**: **בשיעורא דשית נקודין** - דכליל לו' פרקין דנו"ה, כמ"ש לקמן שם (^) **ו' זעירא** ע"ש: **המלך כו' שרביט הזהב** – יסוד, ונק' זהב, דנטיל לשמאלא כידוע (זהר ח"א רנב ע"ב), וכמש"ל (דף פא ע"ב כו ע"ד) **ת"ח כל אתין כו'**, ע"ש. וג' התחתונות נה"י, כלם נקראו זהב, נו"ה כרובים זהב (שמות כה יח)[1787], לפי שהן דרגא דנוק', גבורות, זהב. וכן נקראו ירכתי צפון (תהלים מח ג)[1788], **מצפון זהב כו'** (איוב לז כב, זהר ח"ב כד ע"א). ועוד נראה, כי פזר הוא ת"ת, והוא בסליקו על כלא, היכל הרצון (זהר ח"ב רנג ע"ב), והוא פזר גדול. ושרביט הוא יסוד, **דכד משחתא סלקא ואתרבי**, והוא מתגדל מן תוספת נהורא, **אושיט שית אמין**[1789]. הוא יסוד, שרביט, מתוספת נהורא כנ"ל (כא ע"ד). וזהו שנק' פזר גדול, והן חמש תנועות גדולות[1790], ופזר ק', חמש תנועות קטנות שהן מה', ה' נקודות:

מהפזר הזה נתמלא@ המעיינים ונותן לעניים, וזהו השרביט שנתקן במדידה הזו. ובנגון של המדידה הזו עולים ונתקנים כראוי, ואז "והמשכלים וגו'". שעור זה כמו שעור של שש נקודות, לנגן שלש לאורך ושלש לרוחב, משום שהוא סוד של שש שש הם, והם חמש. שלש לאורך ושתים לרוחב, כשמסתכלים שלש	מהאי פזר מלייא מבועין ויהיב למסכני והאי איהו שרביטא דאתתקן במשחתא דא ובניגונא דמשחתא דא סלקן ואתתקנן כדקא יאות וכדין והמשכילים וגו' (דניאל יב ג) שיעורא דא כשיעורא דשית נקודין לנגנא תלת לארכא ותלת לפותיא בגין דאיהו רזא דשית שית אינון ואינון חמש תלת לארכא תרין לפותיא

היה כח באסתר ליגע בו, ויש אומרים מיכאל משכה והגיעה בראש השרביט, אמר לה המלך אני רואה שאלתך גדולה היא ששמת נפשך למות אם היא עד חצי המלכות ותעש.$

[1783] ז"ל: הא אלין נפקין הא אחרנין קא דפקין לפתחא ואמרין (תהלים נא יז) אדנ"י שפתי תפתח ואינון מארי דאות דאיהו ח"י עלמין דמצלין בח"י ברכאן דצלותין דמקרבין בהון קרבנא לקודשא בריך הוא דחשיבי לקבל שבעה פרים ושבעה אילים ולקבל שתי תורים או שני בני יונה דמסטרא דהאי אות אמר למשה וזה לך האות (שמות ג יב) ואיהו כליל תרי עשר מזלות ושבעה כוכבי לכת מסטרא דקדושה דאיהי בת שבע ומסטרא דו"ו דאיהו ו' עלאה ו' תתאה (ועלייהו אתמר ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו וגו').

תרגום: $ NEEDED

[1784] עי' לעיל הערה 1051.

[1785] שכל עליה בכח הגבורה עי' שעה"כ עג ע"ד.$

[1786] עי' מלואים אות 1927

ז"ל: עד דהוו יתבי אמרו ליה לאו להאי אתינא גבך אלא לימא לן מר השבטים בני יעקב מה אינון לעלמא דאתי אמר להו קב"ה סליק להו למתיבתא דרקיעא וכל נשמתא דצדיק דסליק אינון סהדין על עובדוי הה"ד (תהלים קכב ג) ירושלים הבנויה זו ירושלים של מעלה ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל כדי להעיד על כל צדיק וצדיק מישראל ולמה להיות כלם מודים ומברכים לשמו הה"ד (שם ד) עדות לישראל להודות לשם ה' וכל אחד ואחד מכיר את שלו ומשתבח ואומר רבש"ע ראה מה הנחתי בארץ וזהו להודות לשם ה':

תרגום: בעודם יושבים, אמרו לו, לא לזה באנו אליך, אלא יאמר לנו הרב, השבטים בני יעקב, מה הם לעולם הבא. אמר להם, הקדוש ברוך הוא העלה אותם לישיבת הרקיע, וכל נשמת צדיק שעולה, הם מעידים על מעשיה, זהו שנאמר "ירושלים הבנויה", זו ירושלים של מעלה, ששם "עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל", כדי להעיד על כל צדיק וצדיק מישראל. ולמה, להיות כלם מודים ומברכים לשמו, זהו שנאמר "עדות לישראל להודות לשם ה'". וכל אחד ואחד מכיר את שלו, ומשתבח ואומר, רבונו של עולם, ראה מה הנחתי בארץ, וזהו "להדות לשם ה'".

[1787] עי' לעיל הערה 62.$

[1788] עי' לעיל ח ע"ג ד"ה דאינון ירכתי צפון.

[1789] היינו סוד אבר חי.@

[1790] עי' לעיל יז ע"ג.

לצד זה ושלש לצד זה, ואז "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד", אלו הם שש הנקודות שנוצצות ומאירות למטה. ואותם כוכבים נסתרים [מ@]להאיר, והלבנה מוארת בכל אחד ואחד, ממדידתם שנעוצות במאור@בניצוץ.	כד מסתכלאן ג' לסטרא דא וג' לסטרא דא וכדין ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד (דניאל יב ג) אלין אינון שית נקודין דאינון נציצין ונהרין לתתא ואינון כוכבים טמירין לאנהרא [פ ע"א] וסיהרא אתנהרית בכל חד וחד במשחתא דילהון דאתנעיצאן בבוציצא[1791]:

והאי איהו שרביטא כו' - דיסוד לא אתתקן אלא מגו משחתא, בתוספת נהורא, שלכן נקרא מוסף, דל"ל מגרמה רק הוא בתוספת, כמ"ש בפ' בראשית (דף יז ע"א)[1792] **יסודא אחיד בעד"א מההוא תוספת** {כב ע"ב} כו', ע"ש: **ואינון חמש תלת כו'** - שכולל ה' ספירות, והן שית, שעד"א הוא אחיד בימינא ושמאלא, וזהו **ג' לסטר דא,** כד הוא לימינא, הוא ג', חסד ת"ת נצח, ולשמאלא ג' גבורה ת"ת הוד, וז"ש **כד כו',** והוא בצורת פזר[1793], כעין ד, שנים בסטר דא וב' בסטר דא וא' בקרן זוית לכאן ולכאן, המחבר שניהם. או ג' דנצח וג' דהוד כנ"ל (^). ובראשיהן מחוברין. וזהו חמש, כי קשר עליון שלהן מחובר כא', וזהו הנגון ועיקר:

"והמשכלים יזהירו כזוהר הרקיע", זה הרקיע של החיות, של תומכים@, מתפשט ניצוץ ומודד לאורך שלשה קשרים לימין ושלשה קשרים לשמאל, אלו שלשה קשרים [הם@] עמוד@ אחד. ואלו השלשה קיום@ אחד, ואלו שלש נקודות שעומדות זה על זה, בין לצד זה בין לצד זה. מדידת ניצוץ@, השעור לנגן תְּרֵי טַעֲמֵי שעומדים במראה שמקיימים נגון של המדידה, שמודד בתי הרגלים@ שעומדות@.	והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע דא רקיע דחיון דקיימין אתפשט בוציצא[1794] ומדיד לארכא ג' קשרין לימינא וג' קשרין לשמאלא אלין תלת קשרין חד קיימא ואלין תלת חד קיומא ואלין תלת נקודין דקיימין דא על דא בין לסטרא {כב ע"ב} דא בין לסטרא דא מדידו דבוציצא[1795] שיעור לנגנא תרין טעמין דקיימין בחיזו דקיימין נגונא דמשחתא דמדיד בתרין ירכין דקיימין:

רקיע דחיוון דקיימין - ר"ל, של נו"ה, שהן תרין קיימין, והן חיוון תתאי, והן ג' פרקין בכל א', כמו שמפרש והולך: **תרין טעמין** - מרכא כפולה[1796], ולפי שהן תרי פלגי דגופא (רע"מ פנחס רלו ע"א[1797]) לכן באו כא', והן כפולה:

יעקב, שהוא הגוף, נסמך על העמודים, במדידת @הניצוץ, כשנכנס לאביו, הסוד של "ויבא לו יין וישת", והגוף התקיים בקיומו@. ועל זה "והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע וגו'". "והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע", שמתפשטים ומאירים למטה, כאשר השרביט מתקיים בסוד של פְּזֵר, ונותן ונכנס במדידה, ומודד ונתתקנים@ אלו שני העמודים במדידה למטה, @ומתתקן המאור@הניצוץ ומודד זה עם זה, אז "והמשכילים יזהירו".	יעקב דאיהו גופא אסתמיך על קיומין במדידו דבוציצא[1798] כד עאל לאבוה רזא דויבא לו יין וישת (בראשית כז כה) וגופא אתקיים בקיומיה וע"ד והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע וגו' (דניאל יב ג) והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע דמתפשטין ונהרין לתתא כד שרביטא אתקיים ברזא דפזר ויהיב ועאל במשחתא ומדיד ואתתקנו אלין תרין קיימין במשחתא לתתא ואתתקן בוציצא[1799] ומדיד דא עם דא כדין והמשכילים יזהירו:

[1791] עי' לעיל הערה 1780.
[1792] עי' מלואים אות (רב).
[1793] פְּזֵר.
[1794] עי' לעיל הערה 1780.
[1795] עי' לעיל הערה 1780.
[1796] כך השם אצל האשכנזים [מֵרְכָא כְּפוּלָה], ויל"ע שבכל הטעמים תמיד הזהר כספרדים, ונ"ל שזה הפעם הראשון של הגר"א מציין השם האשכנזי.
[1797] עי' לעיל הערה 585.
[1798] עי' לעיל הערה 1780.
[1799] עי' לעיל הערה 1780.

יעקב דאיהו כו' - כמ"ש לקמן (דף צ ע"ב נא ע"ד) **יעקב שלימא קאים ותמיך עלייהו כו'**: **כד עאל לאבוה כו'** - ר"ל שהביא לו יין מבינה, והיא אתפשטת בנו"ה כידוע[1800], וזהו **על תרין קיימין,** ולכן לו נקיד בתרין טעמין, וז"ש **רזא דויבא כו'**:

שהרי למטה נתקנת@התתקנה בתקון של הנקבה, כנגד@לקבל את הזכר. והירכים נ@התתקנו בלי התפשטות, וכאן אין נגון בתוך המדידה הזו, ונקראת אֶתְנַחְתָּא כנגד תְּרֵי טַעֲמֵי, סוד הנקבה, הפתוחה לקבל@כנגד הזכר, וכאן אין נגון, שהכל בנחת@במנוחה, המדידה הזו סתומה, אז "והמשכילים יזהירו.	דהא לתתא אתתקנת בתיקונא דנוקבא לקבלא$ דכורא וירכין אתתקנו בלא פשיטו והכא לאו ניגונא בגו משחתא דא ואקרי אתנחתא לקביל תרי טעמי רזא דנוקבא דפתיחא לקבילֿ$ דכורא והכא לאו ניגונא דכלא בנייחא משחתא דא טמירא כדין והמשכילים יזהירו:

דהא לתתא אתתקנת כו' - ר"ל שהנוקבא מתתקנת בנה"י, דשם מקומה[1801]: **והכא לאו ניגונא כו' -** שהאתנחתא אין בה ניגון, אלא הפסק: **לקבל תרי טעמי רזא כו' -** נגד שני קיימין כנ"ל: **דכלא בנייחא -** שזיווג אשה לבעלה היא המנוחה, כמ"ש (רות ג א) אבקש לך מנוח כו'[1802]:

"כזהר הרקיע", זהו רקיע הימין, שזוהר ומאיר ומחזיק בחזקו. מתחיל ניצוץ ומתפשט להאיר, והנגון שהולך מצד הימין, תַּלְשָׁאּ, זה הנגון של חביבות, ללכת בנגון הזה בחבוק. והתַּלְשָׁא סוטר@מכה$ לקשר קשר, זה ישר$ וזה כפוף ומכפל כנגד צדו בנכח$$ והתפשטו שתי זרועות כאחד, בסוד של אזלא$ וּגְרִישׁ, שקושר השמאל.	כזוהר הרקיע דא רקיע דימינא דזהיר ונהיר ואתקיף בתוקפיה שארי בוציצא[1803] ואתפשט לאנהרא וניגונא דקא אזלא מסטר ימינא תרצתא האי ניגונא דחביבו למיזל בניגונא דא מחבקא ותלשתא קא סטיר לקשרא קשרא האי אוחיר[1804] והאי כפוף ואתייעיף לקבלא דסנטורא בקנטופ' ואתפשטו תרין דרועין כחדא ברזא דאזלא וגריש דקטור שמאלא:

כדין והמשכילים כו' רקיע דימינא כו' - דכד אתקנת נוק' לקבל[1805] דכורא, אז מעלין אותה בב' דרועין, כנזכר כמה פעמין: **תרצתא -** הוא תלישא קטנהֿ , דניגונא דחביבו וקריבו הוא, כמו שמפרש והולך: **ותלשתא כו'** - הוא תְּלישא גדולה: **לקשרא קשרא** - ר"ל לקשר אותה בבעלה, כמ"ש (שיה"ש ב ו) שמאלו תחת לראשי, וקושר אותה בו. וימינו תחבקני. וז"ש לעיל **ניגונא דחביבו,** ר"ל של חיבוק. ותרצתא הוא פשיטו דימינו, ותלשתא דשמאלא: ***האי אוחיר** - נ"ל דצ"ל **אחיד כו'**. ור"ל דשמאלא אחיד בה, וימינא כפוף ואתעייף, כדרך המחבק שכופף ידו ומכפל: **לקבלא דסנטורא -** נגד צדו: **ואתפשטו תרין כו' -** ר"ל פשיטת תרין דרועין כחדא סביבה, הוא אזלא גרש, שאנו קוראין קַדְמָא ואזלא[1806] שבטעמים הקודמים. התחלת התפשטות דרועא ימינא, וכן שמאלא, ועכשיו התפשטותם יחד, וקראם אזלא גרש, מפני שרגלים יורדות מות (משלי ה ה), **ובשעת** הזיווג (שיה"ש ה ג, עי' זו"ח ז ע"ג) **רחצתי את רגלי. ובדרועא שמאלא מקצץ ממנה הסט"א כמ"ש** (תהלים צב

[1800] עי' זהר ח"ג רכג ע"ב בינה עד הוד אתפשטת, ועי' בביאור רבינו בתיקו"ז נא ע"ד ד"ה מאינון שמשמע שזה תמידי ויסוד מקבל בשעת הזיווג.

[1801] עי' מלואים אות (קכט).

[1802] עי' דברי רבינו בספד"צ ז ע"א, שהביא מזהר ח"ב רמב ע"א: תא חזי בקדמיתא במשכנא דעבד משה איהו אתקין ליה ברזא [דההוא] (דאיהו) דרגא עלאה [פי' ת"ת] דאיהו קיימא ביה במקדשא דעבד שלמה איהו תקין ליה ברזא דההוא נהר [פי' יסוד] דנפיק מעדן דאיהו שלמא דביתא ואיהו נייחא דביתא ועל דא ברזא דמשכנא איהו [קורבא] (קרבנא) דחביבותא בדרגא וס"א ברזא דגופא ההוא דרגא דמשה קיימא ביה קורב(נ)א דחביבותא ולאו דנייחא כד אתא שלמה ואתקין מקדשא ההוא מקדשא אתותקן ברזא דחביבו דנייחא ועל דא כתיב בשלמה (ד"ה א כב ט) הוא יהיה איש מנוחה. [תרגום: $] ועי' אפיקי ים סנהדרין צג ע"א ז"ל, הענין כי בועז הוא הגואל בדרגא דיסוד ו' זעירא, ורו"ת היא נוקבא כידוע, ע"כ. ועי' עוד בבהגר"א על ת"ז קו ע"ד בענין יבום. ועי' שם פד ע"א (והוא ע"פ הז"ח פה ע"ב) ז"ל, בוע"ז בדיוקנא עילאה, צדיק, גבור, נטר ברית, ואתתקף על יצריה, ואתקרי גיבור חיל, ודאי צדיק הוה, ע"כ.

[1803] עי' לעיל הערה 1780.

[1804] לחיל (נוסח רבינו).

[1805] לשון כנגד*##

[1806] אַזְלָא קַדְמָא.@קַדְמָא

ח-י)[1807] בפרוח רשעים כמו עשב, שרואין דאתער שמאלא, ויציצו כו' להשמדם עדי עד, ואתה מרום כו'. ואתה, מלכות[1808], מרום כו', וזהו תלשתא, וכמ"ש בתיקון עשירי (דף כ' ע"ב כה ע"ב) **באן סליק ליה בתלשתא[1809] כו' בההוא זמנא דמחת לצלמא כו'.** ואח"כ בהתפשטות תרין דרועין, כי הנה אויביך ה' כי הנה אויביך יאבדו, מצד ימין ומצד שמאל. וזהו כפל, הנה אויביך. וזהו אזלא גרש, אזלא מימין, גרש משמאל. וז"ש **דקטיר שמאלא,** לגרש קשר שמאלא, יתפרדו כל פועלי און, ואזלא גרש הן כפופין, זה לצד זה, דוגמת {כב ע"ג} ב' דרועין:

"והמשכילים יזהירו", כשנפסק@ האור, וניצוץ@ נפסקה@ ולא מודד באורך ורוחב,[1810] ממטה למעלה מתפשט ניצוץ ואוחז ממעלה למטה, בסוד של הקשירות, ומתברכים עליונים ותחתונים במדידה הזו של הניצוץ (של הנגון) לכל המדידות, ונעשה הכל מדידה אחת, שעומדת ונסמכת הכל@ על זה. ולכן כשהמעשים כשרים למטה ונכשרים במעשים טובים, במעשים של תורה, אז הכל נתקן, עד המקום הזה, שהרי כאן נמצא ומזדמן@ בגלוי ובכסוי סוד האמונה, ונוסע@ עד לכאן.	והמשכילים יזהירו (דניאל יב ג) כד פסק נהורא **ובוציצא**[1811] פסקה **ולא** מדיד **באורכא** ופותיא **מתתא לעילא אתפשט בוציצא**[1812] **ואחיד מעילא לתתא ברזא** דקשירו **ואתברכאן עילאין ותתאין בהאי** מדידו **דבוציצא**[1813] (נ"א דניגונא) לכלהו משחתין **ואתעביד כלא** משחתא חד דקיימא **ואסתמיך כלא** ע"ד ובג"כ כד עובדין מתכשרין **לתתא ואתכשרן** בעובדין טבין בעובדין דאורייתא כדין **כלא אתתקן** עד **האי אתר**[1814] **דהא הכא אשתכח ואזדמן בגילויא ובכיסוייא רזא דמהימנותא**[1815] **ונטלא עד הכא:**
"והמשכילים יזהירו", כשהמעשים מתוקנים ואחוז@ מדידה אחרת בסתר, ופוסקת@ונפסקה בין המדידה שלמטה למדידה העליונה, המדידה העליונה היא מדידה ולא למדידה, אין מדידה כלל, ולכן פוסקת@נפסקה ממטה למעלה, ונפסקה@ומפסיקה ממעלה למטה. וסוד זה, יהו"ה ו' יהו"ה פוסקת בתוכם והכל אחד בסוד הניצוץ.	{כב ע"ג} והמשכילים יזהירו כד עובדין מתתקנן **ואחיד משחתא אחרא** בסתימו ופסקה בין **משחתא** דלתתא **למשחתא עילאה משחתא עילאה איהי משחתא ולא משחתא לא משחתא כלל** ובגין כך פסקה **מתתא לעילא** ומפסקא **מעילא לתתא ורזא דא יהו"ה** ו' יהו"ה[1816] פסקה בגווייהו **וכלא חד ברזא דבוציצא**[1817]:

ופסקה בין משחתא דלתתא כו' - דמשחתא הוא רזא דג' שמות של שמע כנ"ל (^), ואמר בקו המדה (מה ע"ג)[1818] **וכד מתחברן אתוון דמהימנותא אתגליין בחיבורא כו',** עד **וכולא חד אחד,** ע"ש. וכמ"ש בתיקון י"ט (לו ע"א)[1819] שאין בין מים למים כו' כנ"ל (ג ע"ג, יב ע"ד), והוא עלמא עלאה ותתאה[1820]. והן שני שמות הוי"ה, כמ"ש בקו המדה שם (מה ע"ד[1821]). וזהו הפסק שבין המשחתא

[1807] ז"ל: בפרח רשעים כמו עשב ויציצו כל פעלי און להשמדם עדי עד. ואתה מרום לעלם יהו"ה.
[1808] היה כתוב מל'@
[1809] לשון התיקו"ז בתלשא.$
[1810] לבדוק כל הפיסקא.
[1811] עי' לעיל הערה 1780.
[1812] עי' לעיל הערה 1780.
[1813] עי' לעיל הערה 1780.
[1814] עי' מלואים אות (פז).
[1815] עי' מלואים אות (צ).
[1816] נדצ"ל יהו"הויהו"ה.@
[1817] עי' לעיל הערה 1780.
[1818] עי' לעיל יח ע"א.
[1819] עי' לעיל הערה 1776.
[1820] עי' מלואים אות (קז).
[1821] אולי מה ע"ג והוב"ד לעיל יח ע"א. $ז"ל: ההוא קשרא קדמאה תלתא אלפי עלמין קשירין ביה[1821] חד עלמא סלקא לעילא וחד נחתא לגביה וחד נחתא לתתא מניה דאיהו דקיקא מכלהו בין עלמא ועלמא אלף עלמין:

למשחתא, שהוא כמלא נימא כנ״ל (כב ע״א), והוא טעם הפסיק[1822], שהוא ו׳ כמלא נימא, וז״ש למטה **ורזא דא יהו״ה ו׳ יהו״ה,** פסיק בין ב׳ שמות של י״ג מדות, והן ב׳ שמות של עלמא עלאה ועלמא תתאה, וז״א בינייהו, והוא הפסק[1823], ו׳ בינייהו, והוא מייחדן. וזהו אחד, וז״ש **וכלא חד כו׳,** וכן אמר שם במאמר קו המדה (מה ע״ג,@ הוב״ד לעיל יח ע״א)[1824] **ז׳ וז׳ וכלא חד אחד:**

״והמשכילים יזהירו״, כשהמעשים לא @כשרים, וניצוץ אינו מתפשט, אז השופר מתהפך, והכל מתעכב ועומדת@קיים במקומו, ולא שופע למטה. ולפעמים שזה שופע עד שמגיע לשרביט, ועומד שם, ולא שופע למטה ומתעכב. והנגון עומד ומכה בדרגה שהיא הראשונה@קַדְמָא. וניצוץ עומד שם ולא מודד ולא מתפשטת המדידה. וכל זה משום שהשופר התהפך מהתחתונים, על מעשיהם שאינם כשרים.	והמשכילים יזהירו (דניאל יב ג) כד עובדין לא מתכשרן ובוציצא[1825] לא אתפשטת כדין שופרא אתהפך[1826] וכלא אתעכב וקיימא בדוכתיה ולא נגיד לתתא ולזמנין דהא נגיד עד דמטי לשרביטא[1827] וקיימא תמן ולא נגיד לתתא ואתעכב וניגונא קיימא ובטש בדרגא דאיהו קדמאה[1828] ובוציצא[1829] קיימא תמן ולא מדיד ולא פשיט משחתא וכל דא בגין דשופרא אתהפך מתתאי על עובדיהון דלא כשרין:

שופרא אתהפך - ר״ל ההוא אתפשטותא דמשקי לון כד בוצינא מדיד, כמ״ש במאמר הנ״ל (זר״ח מה ע״ג[1830]) **והאי נציצו סלקא כו׳ כדין אפיק מבועין ההוא אתפשטותא כו׳ קו המדה בוצינא דקרדינותא כו׳ דאתקן שפירו לכלא ההוא שפירו דנפיק מפשיטו קדמאה כו׳,** וזהו טעם שופר מהופך, שנק׳[1831] מהפך: **עד דמטי לשרביטא כו׳** - ר״ל שנתעכב ביסוד[1832], וזהו טעם דרגא, כמו שמפרש והולך, **וניגונא קיימא ובטש בדרגא דאיהו קדמאה כו׳,** ר״ל שיסוד הוא דרגא להוליך השפע למלכות. ועתה קיימא בדרגא, לכן ניגון של דרגא אינו מפסיק, אלא אתפסק באמצע ניגון וקיימא עוד לניגונא, וכן במהפך, ושניהם אינן מפסיקין:

וכשהניצוץ מתפשט ומודד, אזי השופר הולך, ושלשה קשרים קיימים במקומו .ואף על גב שבסוד אחר, הכל עומד, הוא בסוד אחד, שהרי שלשת הקשרים הללו שעומדים במקומו תחת כנפי אותו השופר, הניצוץ עומד שם, ומתברכים מתוך חביבות הסגולתא, בסוד של שלשה אבות, העומדים בתוך השופר. כאן ניצוץ המודד את המדידה הזו בכולם: באורך ורוחב, בעומק ורום ועגול ולא עומדת כאן המדידה להתגלות, ואז	וכד בוציצא[1833] אתפשטת ומדיד כדין שופרא אזלת[1834] ותלת קשרין קיימין בדוכתיה ואע״ג דברזא אחרא קיימא כלא איהו ברזא חדא דהא תלת קשרין אלין דקיימין בדוכתיה תחות גדפוי דההוא שופרא בוציצא[1835] קיימא תמן ואתברכן גו חביבו סגולתא ברזא דתלת אבהן דקיימן גו שופרא[1836] הכא בוציצא[1837] מדיד משחתא דא בכלהו באורכא ופותייא בעומקא ורומא ועיגולא[1838] ולא קיימא הכא

תרגום: אותו הקשר הראשון, בו קשורים שלושת אלפי עולמות: אחד, עולם שעולה למעלה. ואחד, יורד אליו. ואחד, יורד ממנו למטה. והוא דק מכולם, ובין כל עולם לעולם, אלף עולמות.

1822 פסיק| @NIKUD
1823 פָּסֵק|.@
1824 עי׳ מלואים אות (מו).
1825 עי׳ לעיל הערה 1780.
1826 (שׁוֹפָר) מְהֵפֵךְ.@
1827 עי׳ לעיל כב ע״א שזה יסוד, והערה 1789.
1828 קַדְמָא.$?
1829 עי׳ לעיל הערה 1780.
1830 הוב״ד לעיל יח ע״ג.
1831 אצל האשכנזים.@
1832 עי׳ זהר ח״א צב ע״א, עי׳ מלואים אות (רג).
1833 עי׳ לעיל הערה 1780.
1834 שׁוֹפָר הוֹלֵךְ.@
1835 עי׳ לעיל הערה 1780.
1836 שׁוֹפָר הוֹלֵךְ, (שׁוֹפָר) מְהֵפֵךְ.@
1837 עי׳ לעיל הערה 1780.
1838 חסר ריבועא, עי׳ לעיל יח ע״א ד״ה קו המדה.

״כזהר הרקיע״, הרקיע הנסתר, שלא מ@התגלה כלל.	משחתא לאתגלייא וכדין כזוהר הרקיע רקיעא סתימאה דלא אתגלייא כלל:

וכד בוצינא אתפשטת - ר״ל זהו פשטא[1839], המפסיק של מהפך: **כדין שופרא אזיל** - זהו שופר הולך, שאנו קוראין מונח[1840], שבא לפעמים אחר דרגא: **ותלת קשרין כו׳** - עכשיו מפרש טעם סגולתא, שהוא תלת קשרין הנ״ל (כ ע״ב^), דקיימין על אתוון: **(ואע״ג דברזא אחרא קיימא** - ר״ל אע״ג שאלו ב׳ קשרין רומז על רזא אחרא, כמ״ש למטה ובדף הקודם (כא ע״ד) על רביע, מ״מ **כלא ברזא חדא** כו׳): **תחות גדפוי דההוא כו׳ -** כמו שמפרש והולך, דסגולתא הוא תלת אבהן, וכמ״ש לעיל בז״ח כמה פעמים, והן תחת אימא עלאה: **ולא קיימא הכא משחתא לאתגלייא** - דעד כאן אתפשט אימא עילאה, כמ״ש לעיל (^) שהיא מסתיימת בחזה דז״א, וז״ש לעיל **תחות גדפוי כו׳,** וכן משחתא סתימא כנ״ל (^): **וכדין כזוהר הרקיע רקיעא סתימאה כו׳ -** ר״ל בינה דקיימא עלייהו כמו שמפרש והולך, ואמר **דלא אתגלייא כלל,** לפי שאמר על חג״ת ג״כ דלא אתגלייא, אמר עלה דלא אתגלייא כלל:

ועומד על ראשי החיות הקדושים, שעומדים בסוד האבות. ורקיע זה הנסתר, עליו עומד עליהם, ומוציא ממנו זהר שמאיר לכל החיות, ואז עומד ניצוץ@ שמאיר@@ ומכה בכולם, לזהר@, ועל זה הכל בסוד המדידה עומד, לנגן בשעור שהנגון מודד את ניצוץ, אין מי שמכיר את הסוד הזה, רק אותם הלוים שעומדים על הנגון, ולא גורעים ולא מתפשטים החוצה, אלא הכל בתוך המדידה של סוד הניצוץ.	וקיימא על רישי דחיון קדושים דקיימן ברזא דאבהן והאי רקיעא סתימאה עלה[1841] קיימא עלייהו ואפיק מיניה זוהר דנהיר וזהיר לכולהו חיוון וכדין קיימא בוציצא[1842] דנהר[1843] ובטש בכלהו לאזדהר ועל דא כלא ברזא דמשחתא קיימא לנגנא בשיעורא דניגונא מדיד בוציצא[1844] ליה מאן דידע ליה להאי רזא בר אינון ליואי דקיימן על ניגונא ולא גרעי ולא {כב ע״ד} מתפשטי לבר אלא כלא גו משחתא דרזא דבוציצא[1845]:

על רישי דחיוון קדושים כו׳ - ר״ל חג״ת חיות, כמ״ש בהקדמת תיקו״ז (ד ע״ב) כמש״ל, ור״ל זהו הרקיע שעל גבי[1846] החיות, שנאמר (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיות רקיע כו׳. וז״ש **ברזא דאבהן כו׳,** וחשיב במאמר הזה כזוהר הרקיע, כל הז׳ רקיעין, שהן מבינה עד יסוד, כידוע (תיקו״ז לו ע״א), רקיע דאקרי יום השבת, יסוד. רקיע דביה קיימין שמשא כו׳, ת״ת. רקיע דחיוון, דקיימין נו״ה. רקיע דימינא חסד, ונכללת גו גבורה, כמו שמפרש והולך, **ואתפשטו תרין דרועין: כחדא רקיעא סתימאה -** בינה, והכל ברזא דטעמים, שהן כזוהר הרקיע כמ״ש לעיל (יז ע״ב^): **ואפיק מניה -** ר״ל, מבינה התפשטות למטה בז״ת, שזהו זוהר הרקיע כנ״ל (יח ע״ד^): **לכלהו חיוון -** ר״ל {כב ע״ד} לכל הו״ק, דבתחלה אמר **על רישי דחיוון כו׳,** ברזא דאבהן, שהן חיוון עלאין. ועכשיו אמר **לכלהו חיוון,** בין עלאין בין תתאין, כל הו״ק: **כלא ברזא דמשחתא קיימא לנגנא כו׳** - ר״ל שיעור הניגון כשיעור המשחתא: **ולא גרעי ולא משתפשטי לבר כו׳ -** ר״ל שאין גורמין הניגון שיעור המשחתא ואין מוסיעים לבר ממשחתא:

אותם שלשת הקשרים הראשונים שאמרנו, שהקשר הראשון נשאר על האותיות, לנקד, שיהיה הטעם למעלה. לפעמים הנקודה הזו שעומדת לטעם למעלה הניצוץ@המאור מוריד אותה למטה	אינון שלשה קשרין קדמאי דקאמרן דקשרא קדמאה אשתאר על אתוון לנקדא למהוי טעמא לעילא לזמנין האי נקודה דקיימא לטעמא לעילא בוציצא[1847] נחית ליה לתתא

[1839] מה שהוא פַּשְׁטָא אצל הספרדים היא מכונה קַדְמָא אצל האשכנזים.
[1840] שׁוֹפָר הוֹלֵךְ, מֻנָּח.@
[1841] נדצ״ל עלאה וצ״ע גדול.*##
[1842] עי׳ לעיל הערה 1780.
[1843] דנהיר?*##.
[1844] עי׳ לעיל הערה 1780.
[1845] עי׳ לעיל הערה 1780.
[1846] היה שכתוב שע״ג.@
[1847] עי׳ לעיל הערה 1780.

לקשר הזה, לעשות בו מדידה למטה. והכל בסוד של הדמות של ו׳. יורד נקרא תְּבֵיר. וכשיורד ועומד על האותיות, הרי נתבאר. ואותם שני הקשרים האחרים שאמרנו, שנשארו עומדים על האותיות, ומתפשטת הניצוץ בסוד של ו׳, ואוחז בהם, ואז נקרא זָקֵף גָּדוֹל. וכשלא קיימת ההתפשטות הזו בשני הקשרים הללו, נקרא זָקֵף קָטָן. ואף על גב שהנה הכל עומד בסוד אחד.	להאי קשרא למעבד ביה מדידו לתתא וכלא ברזא דדיוקנא דוא״ו נחית איקרי תביר[1848] וכד נחית וקיימא על אתוון הא אתמר ואינון שני קשרין אחרנין דקא אמרן דאשתארו קיימין על אתוון ואתפשט בוציצא[1849] ברזא דוא״ו ואחיד לון וכדין איקרי זקף רב וכד לא קיימא פשיטו דא בהני תרי קשרין איקרי זקיפא זעיר ואע״ג דהא כלא ברזא חדא קיימא:

וכלא בדיוקנא רזא דוא״ו נחית כו׳ - ר״ל השלשה קשרים הנ״ל, שנשארו שלשה נקודות, קשרא קדמאה הוא רביע, וקיימא על אתוון, לפעמים נחית לתתא במשחתא בדיוקנא דוא״ו, שהוא התפשטות הבוצינא, ונקודה זו בתוכה, והוא צורת תביר. ותביר הוא לשון נחיתו: **וכד נחית וקיימא על אתוון הא אתמר** - ר״ל שהוא טעם רביע כנ״ל (כ ע״ג): **אינון שני קשרין כו׳** - עכשיו מפרש שני קשרין האחרונים שאמר בדף הקודם, **על גבי[1850] תרי אחרנין קיימא לטעמא חדא כו׳**: **ואתפשט בוצינא ברזא דוא״ו כו׳** - ר״ל, אינון שני קשרין קיימין דוגמת השבא על אתוון, וכד בוצינא אתפשטת ברזא דוא״ו, אז הוא זקף גדול, כידוע בצורת זקף גדול: **וכד לא קיימא פשיטו דא בהני כו׳** - ר״ל, שהתפשטות הבוצינא אינו באלו ב׳ קשרין, הוא זקף קטן, ב׳ נקודות לבד, כי זקף גדול הוא דווקא שהתפשטות הוא באלו ב׳ קשרין, כמ״ש **ואתפשט בוצינא ברזא דוא״ו ואחיד לון,** דייק ״ואחיד לון״, אז ההתפשטות אצל ב׳ נקודות זקף גדול: **ואע״ג דהא כלא כו׳** - ר״ל שהזקף גדול וזקף קטן הוא ברזא חדא, באלו ב׳ קשרין, מ״מ החילוק הוא כנ״ל, אם אחיד לון הבוצינא:

״והמשכילים יזהירו״, יעשו ניגון בסוד הזה כראוי. ״יזהירו״ למעלה ״יזהירו״ למטה, לקיים את קיום סוד האמונה, וסומכים@תומכים אותה ומאירים לה. ״יזהירו״ באותו הניגון, רוח אחר רוח, ונעימות זו אחר זו.	[פ ע״ב] והמשכילים יזהירו (דניאל יב ג) יעבדון ניגונא ברזא דא כדקא חזי יזהירו לעילא יזהירו לתתא לקיימא קיומא דרזא דמהימנותא וסמכין לה ונהרין לה יזהירו בההוא ניגונא רוחא בתר רוחא ונעימו דא בתר דא:

יעבדון ניגונא - שהניגונא הוא התפשטות הבוצינא לו״ק, ששם הוא יזהירו כנ״ל (יז ע״ב): **יזהירו לעילא יזהירו כו׳** - הן תרין משחתין הנ״ל (^), והן ברזא דחיוון עלאין חיוון תתאין[1851], שמשחתא עלאה אתפשט על חיוון עלאין, ומשחתא תתאה על חיוון תתאין, כמש״ל (^) שהן תרין עלמין:

כשכולם מתחברים בסוד הזה, המדידה עולה כחשבון ״יזהירו״, משום שה״יזהירו״ הזה הוא כחשבון מאתים שלשים ושמונה, שהרוחות הללו והתנועות, לנגן שיתפשט הניצוץ בכל האורות, תוך המדידה, לסמוך@לתמוך את התורה, ולכן ״יזהירו כזוהר״, כך הוא לחשבון יזהיר״ו, ״יזהירו כזוהר״, אחד הוא. מה בין זה לזה, אלא כמו שנאמר שהרקיע העליון הנסתר על הכל, מדידה בתוך הניצוץ, שעומד ברקיע הזה, בכל המדידות של החיות הקדושות העליונות והתחתונות, ולכן	כד מתחברן כלא ברזא דא משחתא סליק כחושבן יזהירו בגין דהאי יזהירו הוא כחושבן רל״ח דהני רוחי ותנועי לנגנא לאתפשטא בוציצא[1852] בכלהו נהורין גו משחתא לאסתמכא אורייתא ובג״ד יזהירו כזוהר הכי הוא לחושבנא יזהירו יזהירו כזוהר חד הוא מה בין האי להאי אלא כמה דאיתמר דרקיעא עילאה סתימאה על כלא משחתא גו בוציצא[1853] דקיימא בהאי רקיע בכלהו משחתי דחיון קדישין עילאין ותתאין ובגין כך יזהירו כזוהר בכל אינון חיון עילאין ותתאין כזוהר

[1848] גרש?$
[1849] עי׳ לעיל הערה 1780.
[1850] פתחתי ר״ת@
[1851] חג״ת ונה״י.$
[1852] עי׳ לעיל הערה 1780.
[1853] עי׳ לעיל הערה 1780.

"יזהירו כזהר", בכל אותם החיות העליונות והתחתונות. "כזוהר" באותה הרקיע שעומד עליהם, והכל זה כנגד זה. והסימן של כל הסודות הללו, בזה עומד "יזהירו כזוהר", הסימן הזה והסוד הזה, לא ניתן אלא לבעלי מדות, שיודעים בסוד ניצוץ הזה, אשריהם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא.	בההוא רקיע דקיימא עלייהו וכלא דא לקביל דא וסימנא דכל רזין אלין בהאי קיימא יזהירו כזוהר סימנא דא ורזא דא לא אתיהיב אלא למארי מדין דידעי ברזא דא דבוציצא[1854] זכאין אינון צדיקייא בעלמא דין ובעלמא דאתי:

כד מתחברן כו' כחושבן רל"ח - ששיעור המשחתא הוא שיעור קומה, כמ"ש במאמר קו המדה (מה ע"ד, הוב"ד לקמן כג ע"א) ושיעור קומה הוא רל"ו כידוע, והאי רביע דקיימא על אתוון ולא אתפשט בה, תרין רוחין בהתפשטות הניגונא, כמ"ש לעיל (כא ע"ד) **אתפשט בניגונא ולא אתפשט בחזותא כו', ושיעורא דילה בניגונא כו', תרין רוחין אתפשטת בניגונא כו',** הרי רל"ח: **ובג"ד יזהירו -** ר"ל יזהירו את אורייתא בניגונא ואתפשטותא כנ"ל (יז ע"ב): **כזוהר הכי הוא לחושבנא יזהירו -** ר"ל ג"כ רל"ח: **יזהירו כזוהר חד הוא מה כו' -** ששניהם בחשבון א', וכן באותיות, רק שכ' נתחלק ביזהירו לב' יודי"ן: **אלא כו' -** ר"ל כזוהר הוא על רקיע עצמו, זוהר דמשחתא דאתפשט. ויזהירו, על הו"ק עצמן, שהם יזהירו, והכל כמנין הנ"ל: **וסימנא כו' -** ר"ל וסימן מנין רזין דבוצינא, חושבן יזהירו כזוהר: **סימנא דא ורזא דא כו' -** ר"ל מנין המשחתא, והכל מפורש במאמר קו המדה, ואמר שם (מה ע"ד)[1855] **ההוא קשרא קדמאה שלשה אלפי עלמין קשירין ביה כו',** ששלשה קשרין חשיב כאן, והן ג' מוחין חב"ד, ג' חללין דגלגלתא. קשרא קדמאה הוא חכמה, וביה שלשת {כג ע"א} אלפים, כמ"ש (מלכים א' ה יב) וידבר שלשת אלפים משל. ואמר בתיקון י"ג (דף כה ע"ב ל ע"א) **שלשת אלפים משל תלת יודין דאינון תלת טפין דמוחא דנחתין מן י' כו',** והוא חכמה, י' של השם. ואמר בפ' ויקרא (דף י ע"ב)[1856] **י' דשמא קדישא אתקשר בג' קשרין בגין דהאי י' קוצא חד לעילא כו',** עד **חד נהר עמיקא.** ועניינו, שהן כח"ב, לעילא כתר, ובאמצעיתא חכמה, שהוא גוף היו"ד, ולתתא בינה, כלולה בו, וז"ש כאן, **חד עלמא סלקא כו':**

בא ראה, "והמשכילים יזהירו וכו'", "והמשכילים יזהירו", אלה אותם שמסתכלים בסוד החכמה, בסתרי הסודות של התורה. אלה הצדיקים שעושים רצון רבונם שעוסקים בתורה ימים ולילות, ואלו הם המשכילים, שהם משכילים ברצון רבונם תמיד, והרי בארנו שאין דרגה כדרגתם.	{כג ע"א} תא חזי והמשכילים יזהירו וכו' (דניאל יב ג) והמשכילים יזהירו אלין אינון דמסתכלי ברזא דחכמתא בסתרי רזין דאורייתא אלין צדיקייא דעבדין רעותא דמאריהון ומשתדלי באורייתא יממא ולילי ואלין אינון משכילים דאינון משכילים ברעותא דמאריהון תדיר והא אוקימנא דלית דרגא כדרגא דידהו:
לכן, כל אותם שעוסקים בתורה נקראים משכילים, מסתכלים בחכמה, מסתכלים בסוד החכמה העליונה, אין סוף מתפשט אורו, נסתר שלא ידוע. וזה יוצא מאין סוף, ברית לקיים@לברית. "והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע", אלו הם שמסתכלים בסוד החכמה, בסתרים, בסוד התורה. אלו הם שיודעים את סוד הסודות ומסתכלים, ויראו@ להזדהר באותו הזהר ששופע ויוצא, ועומדים בסודות התורה, ויודעים להסתכל בסתריה.	בגין כך כל אינון דמשתדלי באורייתא איקרון משכילים מסתכלן בחכמתא מסתכלן ברזא דחכמתא עילאה א"ס אתפשט {כג ע"ב} נהירו סתים דלא ידיע והאי נפקא דא"ס קיימא לקיימא והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע אלין אינון דמסתכלי ברזא דחכמתא בסתרי ברזא דאורייתא אלין אינון דידעי ברזא דרזין ומסתכלן ותחזו לאזדהרא בההוא זהירו דנגיד ונפיק וקיימי ברזי דאורייתא וידעי לאסתכלא

[1854] עי' לעיל הערה 1780.

[1855] ז"ל: ההוא קשרא קדמאה תלתא אלפי עלמין קשירין ביה[1855] חד עלמא סלקא לעילא וחד נחתא לגביה וחד נחתא לתתא מניה דאיהו דקיקא מכלהו בין עלמא ועלמא אלף עלמין:
תרגום: אותו הקשר הראשון, בו קשורים שלושת אלפי עולמות: אחד, עולם שעולה למעלה. ואחד, יורד אליו. ואחד, יורד ממנו למטה. והוא דק מכולם, ובין כל עולם לעולם, אלף עולמות.

[1856] עי' מלואים אות (רד).

	בסתרהא:
״כזהר הרקיע״, זהו הרקיע שעומד להאיר למטה ומתעטר למעלה, מאיר למטה. ואותו הזהר שופע ונמשך לתחתונים, ומאותו הזהר נזונים ועומדים בקיומם, והולכים ומשוטטים ומנצחים גבורי השמים ודייני@ גבורותי@ @קשות. ״ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד״, כשמאירים הכוכבים באור שנוצץ, ונוסעים במסעותיהם, שיאורו מתוך דרגות ידועות. הכוכב שמאיר מצד המזרח, כמה הם מחנות משתלשלים@ עומדים בהיכלותיהם.	כזוהר הרקיע דא איהו רקיעא דקאים לאנהרא לתתא ואתעטר לעילא נהיר לתתא וההוא זוהר נגיד ואתמשך לתתאי ומההוא זוהר {כג ע״ג} אתזנו וקיימי בקיומייהו ואזלי ושאטן ונצחי גבורי שמיא ודייני גבורתי טסיסין ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד כד נהרין כוכבייא בנהירו דנציץ ונטלי במטלנוי לאתנהרא מגו דרגין ידיעאן ככבא דנהיר מסטר דמזרח כמה אינון משריין מולגן קיימאן בקסטורייהו:
הכוכב הזה נוצץ שלש פעמים, ומכה את הניצוץ שלו ברביעית, כנגד@לקבל ניצוץ של קשר אחד. ואור@@ שעומד למעלה. ואחר כך שוכך@נשקט. ומתנוצצים כל אותם האחרים, והוא נסתר במקומם, וזה נקרא ככוכב האומן. אחר כך יוצא לצד הדרום כוכב אחר, וזה נוצץ עם ארבעה כוכבים שרצים והולכים, ומושיטים את אורם לארבעת צדדי העולם, וזה נקרא כוכב שנוצץ משני צדדים, דרום ומזרח, ונאורים@מאירים אלף ורבוא רבבות כוכבים, שנוטלים זהר וניצוצות@התנוצצות מתוך ניצוצות@התנוצצות שמאיר מהשמש.	האי ככבא נציץ תלת זמני {כג ע״ד} ובטש נציצו דיליה ברביעתא לקבלה נציצו דחד קטרא וטהרור׳ דקיימא לעילא ובתר שכיך ואתנצץ כל אינון אחרנין דאיהו סתים באתרייהו והאי איקרי ככוכבא אומנא לבתר נפקא לסטר דרום כוכבא אחרא ודא נציץ בד׳ כוכבייא דרהטי ואזלי ואושיטו נהורא דילהון לארבע סטרין דעלמא והאי {כד ע״א} איקרי כוכבא דנציץ מתרי סטרי דרום ומזרח מתנהרי אלף ורבוא רבוון כוכביא דנטלי זהרא ונציצו מגו נציצו דנהיר מן שמשא:
שמש של החלון@משקוף (משקוף@חלון השמש) כשמאיר במסעו, מוארים@נאורים ממנו הכוכבים שמאירים ונוצצים כל אותם, הכוכב האומן, אף על גב שנסתר, אחר כך יוצא וזוהר עליו ממונה אחד ויגזרידא״ל שמו. וכאשר כוכב אומן הזה יוצא ונוצץ ולא נסתר, אזי אותו הממונה מוריד (נ״א מוציא) שלום לאותו הצד.	שמשא דמשקופא (נ״א משקופא דשמשא) כד נהיר במטלנוי נהרין מניה כוכביא דנהרין ונצצין כל אינון כוכבא אומנא אע״ג דסתים לבתר נפיק וזהיר עליה חד ממנא ויגזרידא״ל[1857] שמיה וכד {כד ע״ב} האי כוכבא אומנא נפיק ונציץ ולא אסתים כדין ההוא ממנא נחית (נ״א נפיק) שלמא לההוא סטרא:
וכאשר הניצוץ הקשה, כאשר@ עושה מדידה למעלה ולמטה והכל מסתמך@תמוך ומאיר ושופע התעוררות של הרקיע העליון כנגד המזרח, והוא מתעורר כנגד המערב וסימנך ״מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו״, אז כל אותם הממונים שעומדים על הכוכבים, כלם יובילו@	וכד בוצינא דקרדינותא כד עביד משחתא לעילא ותתא וכלא אסתמיך ואנהיר ונגיד אתערותא דרקיע עילאה לקבליה דמזרח ואיהו איתער לקבליה דמערב וסימנך (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח צדק יקראהו {כד ע״ג} לרגלו כדין כל אינון ממנן דקיימין על כוכביא כלהו

[1857] כן הוא במהדורת וילנא ואמסטרדם אמנם בזו״ח ובזהר ח״א קט, ועי׳ יהל אור יהל אור על הזוהר חלק ב דף רנו/ב
בו ד׳ היכלין, זה לפנים מזה, ובכל אחד פתח אחד שהן ד׳ פתחים.
פתח הראשון ממונה אחד ושמו גזריאל, ולחוץ עומד ממונה אחד ושמו סנסניה.
פתח השני לדרום ממונה אחד דהרי״אל.

האור של הפַּנים@ מתוך השמש, כאשר נוסע השמש למשקוף@לחלון אחד, שנקרא משקוף@חלון של בילגא, אז אותו הכוכב שנוצץ, מאיר מתוך הכח של ממונה אחד כאשר השמש נוסע.	יובילון נהירו דאנפין מגו שמשא כד נטיל שמשא למשקופא חדא דאיקרי משקופא דבילג'[1858] כדין ההוא כוכבא דנציץ נהיר מגו חילא דחד ממנא דנטיל כד נטיל שמשא:

לומר המלפים כאן רבינו הסביר מאמר קו המדה מז"ח מה ע"ז, לכן הבאנו לשון הז"ח ותרגומו לע"פ שלינו בכלל התז"ח.

העולם התחתון מכלם, אורכו אלף אמות וחמש זרתות, הכל נכלל בקשר הזה. ואורך הקשר הזה, שלושת אלפי עולמות (אמות) וחמש אצבעות. רוחבו, שלושת אלפי עולמות, והכל נקשר בעיגול, עיגול שעולה ויורד בתוך עיגול אחד. ששת אלפים עולמות בתוך עיגול אחד. והקשר הזה כולל את הכל, הקשר הראשון הזה, קיום נטוע מכאן, ומתפשטים קשרים ומידות. מקשר זה מתחיל קו המידה להתפשט. מודד אלף, שהיא טבעת אחת. ואלף, שהיא טבעת אחת, לאתאחד זו בזו.	עלמא תתאה מכלהו מרכיה מלף ממין וחמש זרתין לתכלילו דהמי קשרא והמי קשרא לורכיה תלתא מלפי עלמין (נ"א ממין) וחמש מלבען פותייה תלת מלפי עלמין וכלא לתקשר בעיגולא עיגולא לסלקא ונחתא בעיגולא חדא שית מלפין עלמין לגו מעיגולא חד והמי קשרא כליל כלא המי קשרא קדמאה קיומא נעיץ מהכא ולתפשטו קשרין ומדידין מהמי קשרא שארי קו המדה לאתפשטא מדיד מלף מלף למיהו עיזקא חדא ומלף למיהו עיזקא חדא לאתאחדא לא בלא:

עלמא תתאה מכלהו ארכיה אלף כו' - ועם ב' אלפין, שבין קשרא לקשרא, הרי שלשת אלפים: **והאי קשרא כליל כלא** - כנ"ל (יח ע"ד ד"ה רעותא) שחכמה כלל כולם, וכמ"ש (תהלים קד כד, תיקו"ז מ ע"א) כולם בחכמה עשית, וכן י' כלל האותיות, כידוע (^): **מהאי קשרא קדמאה שארי קו המדה לאתפשטא** - שבקשרא קדמאה, אין התפשטות רק י', נקודה לבד, אבל בקשרא תניינא, אתפשט הבוצינא לאורכא ולפותיא, ונעשה ד', באורך ורוחב, ואתעברת ונעשית ה', והכל בהתפשטות הבוצינא כמ"ש בפ' משפטים (דף קכג ע"ב)[1859] **ת"ח הא חזינא ליה בחלמא כו' ויוד פשיט נהרא דא מכל סטרוי כו'**, ע"ש. וכ"כ בספד"צ (כט ע"ב)[1860] **ה' ד' הות ומדאתעברת ביה בגווה כו'**, ע"ש. ובפ' אחרי מות (דף סה ע"ב)[1861] **ת"ח י' בקדמיתא כללא דכולא כו' ואי תימא נהר כתיב כו'**. וה"ל התפשטות זה, הוא נהר יוצא[1862] (בראשית ב י, תיקו"ז יג ע"ב[1863]), שהוא בינה כידוע. רק שמקשה

[1858] עי' פרקי דרבי אליעזר, פרק ה: חלת ליל רביעי ולשעת שבתאי בשעת שנברא ובשס"ו החמה עולה ויורד קפ"ג עולה ברוח מזרחית וקפ"ג יורד ברוח מערבית כנגד שס"ו ימות שנת החמה ובשס"ו החלונות יוצאות ונכנס במזרח צ' בקרן דרומי צ"א בקרן צפונית וחלון אחד באמצע ושמו נוגה תקופת תשרי מתחיל מחלון נוגה והולך וסובב בקרן דרומית חלון אחד עד שהוא מגיע לחלון בילגה תקופת טבת מתחיל מחלון בילגה הולך וסובב וחוזר לאחוריו חלון אחר חלון עד שמגיע לחלון תעלומה שבו האויר יוצא שנ' ותעלומה יוציא אור תקופת ניסן מתחיל מחלון תעלומה והולך וסובב בקרן צפונית חלון אחר חלון עד שהוא מגיע לחלון נועמן תקופת תמוז מתחיל מחלון נועמן והולך וסובב וחוזר לאחוריו חלון אחר חלון עד שהוא מגיע לחלון חדר שבו הרוח סופה יוצאה שנ' מן החדר תבא סופה וכו' כאילו שבמזרח היה יוצא וכנגדן במערב הוא נכנס והשכינה לעולם במערב ונכנס ומשתחוה לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה ואומ' רבון העולמים עשיתי ככל אשר צויתיני החלון שבאמצע הרקיע שמו מזרים ואינו יוצא ונכנס בו אלא פעם אחת של מחזור גדול שבו יוצא ביום שנברא בלילה במערב החמה בתקופת תשרי ובתקופת טבת סובב בקרן דרומית ובמימי אוקיאנוס בין קצוות השמים לקצות הארץ שוקע שהלילה גדולה והדרך גדולה עד שהוא מגיע לחלון שבמזר

[1859] עי' מלואים אות (צח).

[1860] ז"ל: כ"ב אתוון סתימין, כ"ב אתוון אתגליין, י' סתים י' גלייא סתים וגלייא במתקלא דטפסין אתקלו, יו"ד נפקין מניה דכר ונוקבא ו"ד, בהאי אתר ו' דכר ד' נוקבא, בגין דא ד"ו תרין, ד"ו דכר ונוקבא, ד"ו תרין קפלין (תרין), י' בלחודוי דכר ה' נוקבא, ה' ד' הות בקדמיתא ומדאתעברת ביה בגווה אפיקת ו', הרי כי בה"א אית ד"ו, וביו"ד אית ה', הרי יה"ו אתחזי יו"ד בחזויה כללא די"ה"ו, מדאפיקת י' ו"ד דהוא דכר ונוק' אתיישבת לבתר ומכסייא לאמא.

תרגום: ז$

[1861] עי' מלואים אות (צט).

[1862] מעדן להשקות את הגן.

[1863] עי' מלואים אותיות (צז), ו-(צח).

כאן, בה'[1864], ג' התפשטות, ותירץ עם זו"נ הוא ג' התפשטות, והוא מסכים למאמר זה, דמשחתא דבוצינא הוא בג' שמהן, בינה זו"נ, כמ"ש לעיל (%) י' ואלין עזקין כו'[1865]. וז"ש בתחלת פ' בראשית (דף טו ע"א)[1866] **קוטרא בגולמא נעיץ בעיזקא לא חיוור כו'. קוטרא** הוא קוטרא עלאה, אוירא דכיא. **בגולמא,** הוא קשרא קדמאה, י', שהוא גולמא, כידוע (הקדמת הראב"ד לס"י). **נעיץ,** הוא קיומא דחכמה, שנעיץ משם, כמ"ש לעיל (%) **האי קשרא קדמאה קיומא נעיץ**. מהכא[1867]. **בעיזקא,** הוא קשרא תניינא. עזקאן, דכאן והוא חיבור חו"ב, וכאן לא חיוור כו', כמ"ש לעיל (%), דכאן סתימא. **מדיד משיחין עביד גוונין לאנהרא,** הוא בקשרא תניינא, דמשם מדיד כנ"ל (%), ושם עביד גוונין, כמש"ל (יט ע"ג) דשני ליה בתלת גוונין:

ואלו הטבעות, הן מאתיים אלף עולמות, שהקב"ה משתוקק להם@בהם. ואותן הטבעות מתאחדות זו בזו, ובין טבעת לטבעת, חמש מאות אלף עולמות. ואלה פותחות שערים לכל צד, בין עולם ל@עולם, ברוחב טפח. הטבעת השנייה גדולה מחברתה במדידה הראשונה של הכל. מכאן מתפטש למטה ומודד@ונמדד קו המידה, שלוש זרתות פשוטות בלא קשר אחר שאותה (נ"א אורך אותה) זרת, ששים ריבוא עולמות. בזרת זו@ נתקנו השמים, בסוד (נ"א בכלל) ששים ריבוא עולמות. וכל עולם ועולם כלול מארבעה אלפים עולמות אחרים. זהו שנאמר "ושמים בזרת תכן", ה@נתפשט קו המדה ונתקן במידתו שתי זרתות וחצי, וחצי של חצי, בלי קשר.	ואלין עיזקן אינון מאתן אלף עלמין דכסיף בהו קב"ה ואלין עיזקן אתאחדן דא בדא בין עיזקא ועיזקא ת"ק אלף עלמין ואלין לפתחי תרעין לכל סטר בין עלמא ועלמא טפח עיזקא תניינא רב מחבירתה במשחתא קדמאה לכלא מהכא אתפשט לאתא ומדיד קו המדה תלת זרתין פשיטין בלא קשרא אחרא (נ"א אורכא) לההוא זרת שתין רבוא עלמין דהאי זרת אתתקנו שמיס ברזא (נ"א בכללא) דשתין רבוא עלמין וכל עלמא ועלמא כלילא בארבע אלפין עלמין אחרנין הה"ד (ישעיה מ יב) ושמיס בזרת תכן אתפשט ק"ו המד"ה ואתתקן במדילו תרין זרתין ופלגא ופלג פלגא בלא קשרא:

אינון מאתן כו' - כמ"ש (שיה"ש ח'ב) ומאתים לנוטרים את פריו, שכאן הוא שכר עוה"ב כידוע[1868]. ומכאן נטיל גבורה מאתן אלף עלמין, כמ"ש לקמן (דף צ ע"א) **ואפיק ד' בחושבנא דמאתן אלף עלמין כו'**: **דכסיף בהו קב"ה -** כאן הוא השעשוע הקב"ה בצדיקים, בפלגו דליליא[1869]: **ת"ק אלף עלמין -** הן ת"ק פרסי דאילנא דחיי (עי' זהר ח"א עו ע"ב, עח ע"ב) שהן נ' שערי בינה, כל א' כלול מי' כידוע[1870]. וז"ש **ואלין דפתחי תרעין לכל סטר,** כמ"ש בפ' בראשית (דף ג ע"ב)[1871] **ואינון חמשין אגליפו לארבע סטרין כו': ברזא דשתין רבוא עלמין** - ו"ק שכלולין בת"ת, וכמש"ל (דף צ נא ע"ג) **ובגיניה קיימין שיתין אלף רבוא על טורין סגיאין,** שהן אלף טורין הידועין:

כל הדידות האלה של הצד הזה שקיים בקו המידה, הן מדה אחת לריבוע@ הכל, ולא כאן לעיגול. והמדידה שקיימת בקו המידה, נקראת מדידת הריבוע. במדידה זו קיים הכל, @ומתקיים עומק הריבוע.	כל משחתין אלין דהאי סטרא דקיימא בקו המדה משחתא חדא לריבועא כלא ולאו הכא לעיגולא ומשחתא דקיימא בק"ו המד"ה לזיקי משחתא לריבועא דהאי משחתא קיימא כלא ואתקייס עומקא לריבועא:
אלו חמישים זרתות להיפתח לחמשת צדדים, הרום חמש. ועד כאן מתקיימת@עומדת המדידה של הריבוע. וכאן @מתקיים קשר לקיום	לא חמשין זרתין לאתפתחא לחמש סטרין רומא חמש ועד הכא קיימא משחתא לריבועא והכא קיימא קשרא לקיומא קשרא קדמאה לאיהו שיורתא

[1864] פי' ה' עליונה.
[1865] זה פיסקא הבאה? ולמחוק הי'?
[1866] עי' לקמן כד ע"א, ועי' מלואים אות (קמא).
[1867] $
[1868] עי' מלואים אות (רו).HOW MUCH
[1869] עי' זו"ח כ ע"ג.$
[1870] עי' ע"ח שער עקודים פרק ג' שכל בחי' יש בו י' ספירות.
[1871] עי' מלואים אות (רז).

הקשר הראשון, שהוא ההתחלה של זה הוא קיום (סיום). קו המידה מתקיים במדידת המדידה. ועד כאן, השער הראשון לקיום. נמצא שקו המידה במדידה הזו של הריבוע, בכל צדדיו, שבע מאות אלף עולמות, ושבעה טפחים, וחמש זרתות וחצי, וחצי של חצי.	להאי לישנא קיומא (נ"א סיומא) קיימא קו המדה במדילו למשחתא ועד הכא תרעא קדמאה לקיומא לתתכא קו המדה במשחתא לא לריבועא בכל סטרוי שבע מאה אלף עלמין ושבעה טפחים וחמש זרתיס ופלגא ופלג פלגא:

חמשין זרתין - שהן נ' שערים: **לאתפתחא לחמש סטרין** - הן ה' ספירות, שהן ה' סטרין, וו' סטרין ו"ק, ובינה אתפשטת עד הוד[1872] בנ' תרעין דילה, כמ"ש כמה פעמים: **רומא חמש** - ה' עלאה:

עומק ורום, חמישים וחמש זרתות. כאן נתקנו קו המידה במדידה אחת, מראשית הקשר הראשון עד סיום המדידה הזו של הריבוע. הרי (כאן), מדידה אחת לקיום אחד. וזו נקראת מדידה עליונה, קיום סתום, קשר ראשון, והריבוע הזה, הקיום של סוד יהו"ה השם הקדוש העליון, הכלל של הקשר הראשון ומדידת הריבוע, שעולים תוך המדידה שברצון הסתום עד אין סוף.	עומקא ורומא חמשין וחמש זרתין הכא אתתכללו קו המדה במשחתא חדא מסירותא לקשרא קדמאה עד סיומא למשחתא דנא לריבועא הא (נ"א הכא) משחתא חדא לקיומא חד והאי איקרי משחתא עילאה קיומא סתימאה קשרא קדמאה וריבועא לא קיומא לרזא יהו"ה שמא קדישא עילאה כללא לקשרא קדמאה ומשחתא לריבועא לסלקי גו משחתא דרעותא לסתימו עד לין סוף:

עומקא ורומא חמשין כו' - כנ"ל (%), וז"ש (דברים י יד) הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים, שנו"ה שמים הן (^):

ועד כאן, קיום אחד, עליון, סתום. מכאן מתפשט קו המידה ומודד בתוך הצבעים, שקיימים בקישור אחת, כלל אחד. קו המידה מתגלה וק@יים בניצוץ@ המאיר, וכל הצבע עומדים@ בו.	ועד הכא קיומא חדא עילאה סתימאה מהכא מתפשט קו המדה ומדיל גו גוונין לקיימין בקיקורא חדא כלילא חדא קו המדה לתגלייא וקיימא בנציצו דנהיר וכל גווני קיימין ביה:
השער (הקשר) השני, קו המידה מתחיל ומתגלה בי"ב קשרים עליונים, ורל"ו קשרים אחרים קטנים@דקים. אותם י"ב קשרים עליונים עומדים בתוך הקשר הראשון הסתום והרבוע@והמרובע, ונקשרים ומתאחדים@ואוחזים בו, ומתאחדים@ואוחזים ונקשרים באותם האחרים. וכשמסתכלים@וכשמתבוננים [על ה@]דברים, הכל הוא מדידה אחת, והקשר הראשון מאותם הי"ב, הם אלו העומדים בתוך המשיחה, מפני שהם מתפשטים יותר. וכל אותם האחרים מתפשטים כך, אלא שאלו דבוקים זה בזה, וכלולים זה בזה. ובקו המידה עומדים כולם כאחד, כלל אחד, למדידה. הקשר הזה, כדוגמת הקשר הראשון הוא, ושיעורו, אורכו ורוחבו כאותו האופן@הצבע ממש, מלבד שזה בגלוי, וההוא הראשון נעוץ שלא מתגלה.	תרעא (נ"א קשרא) תניינא קו המדה שלמי ולתגלייא בי"ב קשרין עילאין ומאתן ותלתין וסיתא קשרין לחרנין לקיקין לאין י"ב קשרין עילאין קיימין גו קשרא קדמאה סתימא ורבועא ומתקשרלן ולתלחלאן בהו ומתלחלאן ומתקשרין באלין לחרנין וכל מסתכלין מלין כולא לישו משחתא חדא וקשרא קדמאה מאינון י"ב לאין לינון לקיימין במשחתא בגין למתפשטי יתיר וכל לינון לחרנין מתפשטין הכי אלא לאילין לבקין לא עם לא וכלילן לא עם לא ובקו המדה קיימי כלהו כחדא כללא חדא למשיחה הדא האי קשרא כגוונא לקשרא [או ע"א] קדמאה לישו ושיעורא ליליה ולוכיה ופותייה כההוא גוונא ממש בר להאי בלתגלייא וההוא קדמאה נעיץ דלא לתגלייא:

[1872] עי' זהר ח"ג רכג ע"ב, ועי' בביאור רבינו בתיקו"ז נא ע"ד ד"ה מאינון שמשמע שזה תמידי ויסוד מקבל בשעת הזיווג.

הקשר השלישי. קשר זה הוא הראשון, וזה שונה מכל אותם הצבעים, וזה הוא קשר וצבע יותר@נוסף. והוא (נ"א וזה הוא) עומד למדידה להתפשט, מתחיל קו המידה, ומודד באותם י"ב קשרים, שלושה (נ"א קשרים) מהם עליונים, העומדים למדידה, באותה מדידה שמודדת@, ומאריכים אריכות@ ימים בכל.	קשרא תליתאה קשרא לא מיהו קדמאה ולא משנייא מכל מינון גוונין ולא מיהו קשרא וגוון יתיר ומיהו (נ"ל להא מיהו) קאים למשחתא לאתפשטא שמאי קו המדה ומדיל בהאין תריסר קשרין תלת (נ"ל קשרין) מינייהו עילאין לקיימין למשחתא בההוא מדילו למדיל ואסגי מרכאן ליומין בכולא:

קשרא תליתאה כו' – דעת, שזה קו המדה[1873], והוא אתפשט, ובו אתגלייא גוונין. וז"ש **ודא איהו קשרא בגוון יתיר ואיהו קאים כו'**: **תלת מינייהו עלאין כו'** - הוא רזא דחו"ל שנתבאר לעיל (יט ע"ב):

וסימן זה, חו"ל, ויש לו@ סוד שנאמר "וכחול ארבה ימים". והרי ביארנו (MOSSAD) מודד אלף ומתחילה מראש הטבעת שלמעלה, דמות סוד האדם. מודד בראש להתפשטות למטה באורך. אותו ראש מתחיל מלמעלה ומודד בעיגול לשני צדדים: צד אחד, שלוש מאות זרתות, וחצי, ושליש אחת.	וסימן לא חו"ל (הי')[1874] ויש לו רזא לכתיב (שיר כט יח) וכחול מרבה ימים והא לוקימנא מדיל אלף ואמאי מריש לעזקא לעילא ליוקנא רזא למאס מדיל בריש למתפשטא לתתא בתורכא ההוא ריש שמאי מלעילא ומדיל בעיגולא לתרין סטרין סטרא חדא תלת מאה זרתין ופלגא וחד שליש:

מדיד אלף - שהדעת הוא אלף אדרין (אד"ר קלו ע"א), וז"ש ויהי שירו חמשה ואלף (מלכים א' ה יב, זהר ח"ב קמה ע"ב). חמשה, ה', ה' עילאה רומא, חמש. ואלף, דעת, שהוא גנוז בבינה, ובינה הוא שירה דלוים (זהר ח"ב רלח ע"ב[1875]): **שארי מלעילא כו'** - כאן מבאר מדת גלגלת הראש העיגול שלמעלה, ואמר **לתרין סטרין כו'**, מתחיל מאמצע הראש ומדיד בעיגול לתרין סטרין, וכל סטר הוא ש' זרתין וחצי ושליש, נמצא כל עיגול הראש תר"א זרתין וב' שלישים:

צד זה עומד בחמש מזלגות@ שנכנסים לצד השני, ומתחברים אלו באלו, והדידה של אותן מזלגות@ שנכנסים זה בזה, שלוש מאות טפחים וזרת אחת וחצי, ומתחברים אלו באלו לקשר צד זה בצד השני. הצד השני מודד בניצוץ בהתפשטות, ונעשה (ועושה) מדידה שלוש@מאות זרתות, וחצי, ושליש אחד כמו הצד הראשון.	סטרא לא קיימא בחמש מזלגין לעיילי לסטרא תניינא ומתדבקן לאין באין ומשחתא לאין מזלגין לעיילי לא בלא תלת מאה טפחים וחד זרתא ופלגא מתדבקן לאין באין לקשרא סטרא לא בסטרא תניינא סטרא תניינא מדיל בוגינא בהתפשטות ומתעדיל (נ"ל ועדיל) משחתא תלת[1876] זרתין ופלגא וחד שליש בההוא[1877] סטרא קדמאה:

סטרא דא כו' - עכשיו מבאר רוחב השטח של ראש, ואמר כמין חמש מזלגות יוצאין מב' צדדין. וחמש אלו נאחזין בחמש אלו, ואורך של המזלגות ש' טפחים וא' וחצי זרת, נמצא אורך כל המזלגים, שהוא שטח הראש, ת"ר טפחים ושלש זרתין, כמו שמפרש והולך: **סטרא תניינא מדיד כו'** - חוזר למעלה למדידת עיגול הראש, שביאר לעיל סטרא חדא, ועכשיו אמר שכן הוא ג"כ סטרא תניינא: **משחתא תלת זרתין** - צ"ל תלת מאה זרתין:

למר המדפיס כאן רבינו הסביר מאמר ריש זו"ח בסתרי אותיות ה ע"ב, לכן הבאנו לשון הזו"ח ותרגומו אע"פ שאינו בכלל התו"ח.

רבי שמעון פתח "מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו וגו'", "מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'", באותיות רשומות שחקוקות על גבי	רבי שמעון פתח מי ימלל גבורות ה' מי ישמיע כל תהלתו וגו' (תהלים קו ב) מי לא ירהך מלך הגויס כי לך יאתה כי בכל חכמי הגויס וגו' (ירמיה

[1873] עי' לעיל יט ע"א, זו"ח מה ע"ג.
[1874] לא ברור דפ"מ צד ע"א.$
[1875] עיי"ש בהגהות הרח"ו.
[1876] מאה (נוסף בנוסח רבינו).
[1877] כההוא (דפ"א????)$

הנסתר של צד (סריטת) הקיום, עולות מרכבות עם מרכבות קדושות, כל מרכבה ומרכבה עולה עם אות רשומה. כשנרשמת האות בקיומה, עולה בתוכה אותה המרכבה כל אות ואות עומדת על קיומה של אותה המרכבה שראויה לה. מכאן עולה הדבר שתתפרש כל אות ואות בסוד המרכבה הקדושה בארבעת צדדי העולם.	י' ז) בלתתון רקיעין למהקקן ע"ג סתיומו לסטרא לקיומא סלקן לתיכין ברתיכין קדישין כל לתיכא ולתיכא סלקא בלת רקיעא למתרקיס לת בקיומיה סליק בגויה ההוא לתיכא כל לת ולת קליס על קיומיה לההוא לתיכא למתחזי ליה מהכא סלקא מלה למתפרקא כל לת ולת ברזא לרתיכין קדישין בלרבע סטרי עלמא

ובסתרי אותיות - בזוהר חדש דף ה' ע"ב, אמר שם **ר"ש פתח כו' באתוון רשימין כו'**. ר"ל ג' דרגין הם: א', האותיות של השם, שהן עצם של עשר ספירות. ב', קיומא דלהון, כמ"ש למטה **וכדין נהרין מגווה תמניא אחרנין וכלהו קיימין כו'**. ג', רתיכין שהן הסמכין, כמ"ש שם **אשתכחו לאת יו"ד ט' סמכין על מה דאסתמיך וכלהו רתיכא לאת דא כו'**. וז"ש **אתרשים את בקיומיה סליק בגווה ההוא רתיכא כו'**: **ברזא דרתיכין קדישין בארבע סטרי עלמא** - ר"ל שכל רתיכא הוא לד' סטרין, כי מרכבה הוא ד' חיות לד' סטרין כידוע, כמ"ש לעיל (זח"ח דף ו ע"ב)[1878] **ואע"ג דלית רתיכא אלא בארבע כו' ואע"ג דאיהי בארבע כו'** {כג ע"ב} ויתבאר שם:

סוד האות הראשונה עולה ויורדת. עולה בעטרותיה אל עולמות, כנגד זה עולה האות י' ברצון המחשבה ונסתרת ולא נודעת.	רזא לת קדמאה סלקא ונחתא סליק בעיטרוי לגבי עלמין[1879] לקביל לת לת יו"ד סלקא ברעו למחשבה ולסתיס ולא לתידע

רזא דאת קדמאה - ר"ל אות יו"ד של השם: **לגבי עלמין** - נ"ל דצ"ל עלאין: **ברעו דמחשבה** - הוא מוחא סתימאה, חכמה קדומה (לעיל ב ע"ב) שבכתר, שחכמה הוא מחשבה וכתר רעותא כידוע[1880], ולכן חכמה שבכתר קוראה רעו דמחשבה, וחכמה תתאה סלקא למחשבה עלאה, כמ"ש בפ' פקודי בסופו (דף רסט ע"א)[1881] **ובפ' נח** (סה ע"א, לעיל יח ע"ג) **ובכמה מקומות**, וכמ"ש למטה בארוכה:

מתכסית תחתיו אגוז אחד שמכסה הטמונה [שב]טמונים@, והיא המרכבה שעומדת תחת אותו סוד הטמון. ואותה האות עומדת בגניזה, נקודה אחת תחתיה. אותו האגוז עומד עם ששה תומכים@עמודים ותומכים אותו בששה צדדים, אותם ששת הצדדים גנוזים בתוך אותו האגוז.	לתחפייא תחותיה חד לגוזל[1882] לחפייא טמירא טמירו ולזהי לתיכא לקיימא תחות ההוא רזא טמירא וההוא לת קיימא בגניזו נקודה חדא תחותיה[1883] ההוא לגוזל קיימא בסיא סמכין וסמכין לה בסיא סטרין[1884] לינון סיא סטרין גניזין בגו ההוא לגוזל[1885]:

אתחפייא תחותיה חד אגוזא - הוא חלל הפה, שחכמה הוא מוחא ותחתיו חלל הפה, ונק' אגוזא כמ"ש (חגיגה יב ע"א)[1886] תהו קו ירוק, הוא קליפה ירוקא דאגוזא. בהו אבנים מפולמות, הוא קליפה הקשה כאבן של אגוזא. וחשך הוא קליפה דקיקא שבפנים לקליפה הקשה. על פני תהום,

---

[1878] ז"ל: שירותא בסטרא דימינא רזא דנהורא[1878] קדמאה דא קיימא על רתיכא חדא דאיהו תלת תלת[1878] ולא ארבע ואע"ג דלית רתיכא אלא בארבע[1878] כלא הכא ברזא בתלת תלת[1878] כמה דאתוון אזלין בשמא קדישא ובג"כ כלא אזלא בתלת תלת:
תרגום: ההתחלה בצד הימין, סוד האור הראשון הזה, עומד על מרכבה אחת, שהיא שלש שלש ולא ארבע. ואף על גב שאין מרכבה אלא בארבע, הכל כאן בסוד בשלש שלש, כמו שהאותיות הולכות בשם הקדוש, ולכן הכל הולך בשלש שלש.

[1879] עלמין (נוסח רגינו – כדרך לפקר).

[1880] עי' מלואים אות (ר).

[1881] עי' מלואים אות (צד).

[1882] הוא בפומא, כמש"כ באד"ר דף קלד ע"& ודא הוא טמירותא דכלא וכו', עי' זהר ח"א & (עי' יהל אור ח"א כ ע"ד).

[1883] היא צורת הה"א ראשונ' שכשם שהיא צורת דל"ת ונקודה בתחתיה כמו שנתבאר בהקדמה החמישית (כתם פז).$

[1884] והוא וא"ו של חו"ל במשחתא דבוצינא (יהל אור שם).

[1885] והן שית היכלין דכלילין בהיכלא דא כנ"ל (יהל אור שם).

[1886] עי' מלואים אות (נד) CHECK$.

הוא חללא דאגוזא[1887] והוא הפה שנק' תהום, כמ"ש בתז"ח (דף עט ע"ב יט סע"ד) **ההוא קלא אשתכך כו' גו תהומא כו'**, ע"ש. כי מוחא נק' ימא ופה תהום[1888]. וז"ס ים ותהום בכל הפסוקים והמאמרים של ים ותהום. ואלו ד' קליפין של אגוז, הן ד' גוונין של האותיות שבתוך התהום, כמ"ש (זו"ח כח ע"ב)[1889] תהו גוון ירוק, בהו גוון חיוור, חושך גוון סומק כו', והן גוונין חשוכין[1890] (תיקו"ז קמד ע"ב), עד שנתגלה מאמר (בראשית א ג) יהי אור, דנהיר לגוונין כמו שמפורסם בתיקונים[1891] ובתז"ח. וכבר נתפרש במאמר הנ"ל (כ ע"ב^) היאך כל כ"ב האותיות יצאו בתוך תהומא, שהן אורייתא, כמש"ל (^). ואמר בס"י (פ"א מי"א)[1892] חקק וחצב בהן עשרים ושתים אותיות מתהו ובהו רפש וטיט, שהן ד' גוונין, כי רפש וטיט הם חשך על פני כו' (בראשית א ב), וקודם האור היו גוונין חשוכין[1893] כי הם במלכות, ושם רגליה כו' (משלי ה ה)[1894], והיתה מלובש בקליפין, כמ"ש בס"ד פ"א (ח ע"ב)[1895] **והארץ תניינא כו' ומההוא דאתלטייא נפקא**. ואמר שם (יא ע"א)[1896] **וכלא אתחרב בתריסר שעתי תליסר יקים לון כקדמיתא כו'**. ור"ל שהן י"ג תיבות, מ"היתה" עד סוף הפסוק. וכמ"ש כבר (כ ע"ד ד"ה ד' אלין) כי י"ב מזלות הן י"ב שבטין דילה, י"ב בקר, והן י"ב פרקי גופא, שהן ב' דרועין וב' רגלין, שעליהן עומד הים למעלה, כמ"ש בזוהר ויחי כנ"ל (%). והן מע"ב פרקי גופא, עיקרן ומנהיגין דלהון[1897], והן י"ב אותיות של מילוי מנצפ"ך, שהן ה"ג המקיימן ויסודן, כמ"ש בז"ח שיה"ש (עד ע"ד)[1898] ע"ב אתוון של כ"ב אתוון, ע"ש. וכנגד זה אשתהי הכ"ב אתוון י"ב חדשים בעיבור בתהום הנ"ל, כמ"ש במאמר קו המדה (%) ע"ש. והן ד' אתוון של השם, שהוא י"ב אותיות של מלך מלך ימלוך[1899], ג' חיוון הידועים, שכלל כולם הוא אדם, הגוף מלמעלן, והוא התליסר יקים לון, כמ"ש באד"ר (קלה ע"א)[1900] דלא אתקיימו עד דאתתקנו בכללא דאדם, ששם הוא חיבור דו"נ. ואלין י"ב הן רתיכין דילה[1901], והוא מ"ש בפ' בראשית (דף טז ע"א) **והארץ היתה כו' היתה מקדמת דנא**[1902], ר"ל בעולם התהו, ששם ארעא אתבטלת, כמ"ש בספד"צ פ"א (א ע"ב)[1903], לפי שבעולם התהו יצאו בבוצינא דקרדינותא ולא אתערבו באוירא דכיא, כמ"ש[1904] בתחלה עלה במחשבה כו', ושם יצאו כל הגוונין, ולא יצאו הנביעו דמניה אצטבעו גוונין, כמ"ש בתחלת בראשית (טו ע"א$)[1905], והיו גוונין חשוכין[1906], וידוע

[1887] עי' מלואם אות (נה) CHECK.
[1888] עי' לעיל הערה 1447.
[1889] עי' לעיל הערה 1599.
[1890] עי' מלואים אות (יט).
[1891] עי' מלואים אות (כד).
[1892] עי' לעיל הערה 1534.
[1893] עי' מלואים אות (יט).
[1894] ז"ל: רגליה ירדות מות שאול צעדיה יתמכו. עי' לעיל הערה 451.
[1895] ז"ל: והארץ תניינא לאו בחושבן. והא אתמר ומההיא דאתלטיא נפקא דכתיב (בראשית ה כט) מן האדמה אשר אררה ה'.
תרגום: $.
[1896] ז"ל: שביעאה עלייהו דאתתקף בלחודוי ואתחרב כלא בתריסר שעתי דכתיב (בראשית א ב) היתה תהו וגו'. תליסר יקים לון ברחמי ומתחדשן כקדמיתא וקמו כל אינון שתא. בגין דכתיב ברא ולבתר כתיב היתה דהא הות ודאי ולבסוף תהו ובוהו וחשך ונשגב ה' לבדו ביום ההוא (ישעיה ב יא).
תרגום: $
[1897] עי' דברי רבינו בס"י (ג ע"ד), וכן יהל אור (ח"ב ז ע"ג), שיש י"ב פרקי המרכבה. ועי' דברי רבינו על ס"י (ג ע"ד): ע"ב פרקי גופא, כ"ח פרקי האצבעות של הידים, וכ"ח של הרגלים, ופה וצואר, וב' עינים הם שתין פרקין, ועם הי"ב פרקים של הידים והרגלים, ג' פרקין בכל א' שהן מנהיגי כל הגוף, והם י"ב בקר שהים עומד עליהם וכן בכסא כידוע, הן ע"ב פרקין שמנענין כל הגוף. ועיין בז"ח שה"ש (סג ע"ב), וזהו רתיכא תתאה חג"ת עם מלכות.$
[1898] עי' מלואים אות (רח).
[1899] עי' מלואים אות (סה).
[1900] עי' מלואים אות (קנא).$
[1901] עי' תיקו"ז לז ע"ב ד"ה אינון ברזא דא.
[1902] עי' המשך הספר.@
[1903] ז"ל: תאנא דעד דלא הוה מתקלא, לא הוו משגיחין אפין באפין, ומלכין קדמאין מיתו, וזיוניהון לא אשתכחו, וארעא אתבטלת.
תרגום: $.
[1904] עי' לעיל הערה 1306.
[1905] עי' מלואים אות (קמא).$
[1906] עי' מלואים אות (יט).

שכל הגוונין הוא במלכות, כמ"ש בדף א' ע"ב[1907] **וכדין נראו בארץ ואתגלו תמן**, וידוע שכל הגוונין הן מסט' דגבורה, ונהורא מסט' דחסד, ולכן הן בה, וכמ"ש לקמן (זהר ח"א דף יח ע"ב)[1908] **ואינון גוונין דאתחזין בההוא דמות חיור וסומק וירוק כן כו'**, ע"ש[1909]:

למר המלפים כאן רצינו הסביר מאמר ריש זהר בראשית (טז ע"ח), לכן הבאנו לשונו ותרגומו מע"פ שמינו בכלל התז"ח.

"והארץ היתה תהו ובהו וגו'", "היתה" דוקא, מקודם לזה, שלג בתוך המים, יצאה ממנה זוהמא באותו כח של שלג במים, והכה בה אש חזקה, והיתה בה פסולת, והוסרה ונעשתה "תהו" ממקום (מדור) הזוהמא, קן הפסולת, "ובהו" בירור שהתברר מתוך פסולת, והתיישב בה החושך, הסוד של אש חזקה, ואותו חושך כיסה על אותו תה"ו על גבי אותה פסולת והתתקנה ממנו.	והארץ היתה תהו ובהו וגו' (בראשית א ב) היתה דייקא מקדמת דנא[1910] תלגא גו מייא[1911] נפקא[1912] מינה זוהמא בההוא חילא לתלגא במייא ואקים בה אשא תקיפא[1913] והוה בה פסולת ואתעדיאת[1914] ואתעדיאת תה"ו (מאתר) [מדוכא] לזוהמא קינא לפסולת[1915] ובה"ו בריכו[1916] לאתבריר מגו פסולת ואתייקב בה חשך רזא[1917] לאשא תקיפא והוא חשך חפי[1918] על גבי [ההוא] תה"ו[1919] על [גבי] ההוא פסולת [ואתתקנת מיניה] (ואתתקף בה)[1920]:

תלגא גו מיא נפקו מינה זוהמא בההוא חילא דתלגא כו' - כי ארץ נבראת ממים, כמ"ש בס"י (פ"ג מ"ד)[1921] וארץ נבראת ממים, ואמר שם (פ"א מי"א)[1922] שלש מים מרוח חקק וחצב בהן עשרים ושתים אותיות מתהו ובהו רפש וטיט כו' ויצק עליהם שלג ונעשה עפר שנא' כי לשל"ג יאמר הוא ארץ. והענין כי קודם חלק ה' ית' המים לשני חלקים, והן מ"ד ומ"נ, כידוע. ומ"נ הן צלולין ואדומים, ומ"ד הן קפויין ולבנים כשלג, וזהו השל"ג, כמ"ש בזו"ח שיה"ש (מח ע"ג[1923]), והן ביסוד, ויסוד נטיל מבי מלכא דשלמא דיליה[1924] כידוע. וכמ"ש במאמר של הטעמים (לעיל יח ע"ד) **סתימו**

[1907] ז"ל בשלימות: הנצנים אלין אינון אבהן דעאלו במחשבה ועאלו בעלמא דאתי ואתגניזו תמן ומתמן נפקו בגניזו ואטמירו גו (נ"א בהו) נביאי קשוט אתיליד יוסף ואטמרו ביה עאל יוסף בארעא קדישא ונציב לון תמן וכדין נראו בארץ ואתגלו תמן ואימתי אתחזון בשעתא דאתגלי קשת בעלמא דהא בשעתא דקשת אתחזי כדין אתגליין אינון.
תרגום: "הנצנים", אלו הם האבות שעלו במחשבה וגם נכנסו לעולם הבא ונגנזו שם, ומשם יצאו בהסתר, ונסתרו בתוך (בהם) נביאי האמת. נולד יוסף ונגנזו בו, נכנס יוסף לארץ הקודש ונטע אותם שם, ואז "נראו בארץ" ונגלו שם. ומתי הם נראו, בשעה שהתגלתה הקשת בעולם, כי בשעה שנראית הקשת אז הם מתגלים.
צריך ביאור?

[1908] עי' מלואים אות (קעג).

[1909] עי' לקמן כד ע"א שרבינו מסביר את דברי הס"א עוד פעם.*##

[1910] ר"ל בעולם התהו ששם ארעא אתבטלת (יהל אור).

[1911] גבורה חסד (רח"ו). עי' דע"ה ח"א ב ע"ד וכללים ח"ב צו ע"ג.

[1912] נפקו (יהל אור).

[1913] בוצינא דקרדינותא (רח"ו). הוא בוצינא הנ"ל, סוד הגבורות (יהל אור).

[1914] ואתעדי - ר"ל והוסר הפסולת (יהל אור).

[1915] ר"ל שרש קין, קינא דמסאבותא (יהל אור).

[1916] גבורה (רח"ו).

[1917] כנ"ל, והוא אתקיף לתהו, ומינה אתתקנת ההוא פסולת (יהל אור).

[1918] דחפי (דפ"ו).

[1919] בינה (רח"ו).

[1920] עי' דע"ה ח"א ג ע"א ועו ע"ד ועז ע"ב, וכן ח"ב פט ע"א.

[1921] עי' ס"י (פ"ג מ"ד) שלש אמות אמ"ש בעולם, אויר מים אש, שמים נבראו מאש וארץ נבראת ממים ואויר מרוח מכריע בינתים.

[1922] עי' לעיל הערה 1534.

[1923] עי' מלואים אות (רכו).

[1924] עי' מלואים אות (נז), ועי' ז"ח סג ע"א: שלום דדכורא אשתמודע דכר בגיניהו איהו צדיק. ואקרי מלכא עילאה בגיניה, מלך שהשלום שלו. ובג"כ, כל תושבחתא דשיר השירים, למלכא דשלמא כולא עיליה, וייחודא דקא מתייחד כולא, באתר דא איהו. בגין דאיהו נטיל כל תיאובתא דכל שייפין, וכל עינוגין, וכל כיסופין עילאין, וכניש כולא לגויה.

דיליה גניז שבטא דיוסף צדיקא, וזהו שלג שתחת כסא הכבוד, שהיא אמא כידוע (תיקו"ז קכ ע"ב), כסא לכבוד חכמה[1925], ל"ב נתיבות. והיא מקנן בכורסייא (תיקו"ז כד ע"ב), והוא ידוע ומפורסם, והוא יסוד תחת כסא הכבוד[1926], כמ"ש בתחלת מדרש הנעלם (פרשת לך לך כב ע"א)[1927] ובסוף תז"ח (נב ע"א) **דאעיל חמש מאה פרסה,** עד או"א, וע"ש באורך[1928]. והן ה"ח, שבתחלה היתה בסוד ה"ג, והשתא אתבסמא בה' חסדים של אמה קדישא, כמ"ש באד"ר (דף קמב ע"א)[1929] **ותאנא**

תרגום: אבל השלום שהזכר נודע זכר בשבילו הוא הצדיק שנקרא (ונקרא) המלך העליון בשבילו מלך שהשלום שלו ומשום כך כל התשבחת של שיר השירים למלך שהשלום כלו שלו והיחוד שהכל מתיחד הוא במקום הזה משום שהוא נוטל כל תשוקת כל האיברים וכל הענוגים וכל הכסופים העליונים ומכנס הכל לתוכו.

עי' מלואים אות (י).

[1925] עי' בהגר"א בס"י יב ע"א: הכסא גימ' אלהים, והיא כסא לכבוד שהיא חכמה, שבה ל"ב נתיבות גימט' כבו"ד, וכן הבריאה לאצילות, שגם כן נקרא כבוד כידוע, ע"כ. עי' ע"ח שער דרושי אבי"ע פרק א שנוק' דז"א דאצילות מכונה "כבוד". ועי' פע"ח ק"ש פרק כט וז"ל, כי הכבוד הוא מלכות דאצילות בכללות י"ס.$ ועי' דברי רבינו בתיקו"ז קלט ע"ג שהביא (עירובין ק ע"ב) כר לבעלה.

[1926] $

[1927] ז"ל: א"ר יעקב בר אידי כל נשמותן של צדיקים נגזרו מתחת כסא הכבוד לנהג את הגוף כאב נוהג (נ"א המנהיג) את הבן כי בלתי הנשמה לא יוכל הגוף להתנהג ולא לדעת ולעשות רצון בוראו דהא א"ר אבהו הנשמה היא מורה ומלמדה לאדם ומחנכתו בכל דרך ישר ובשעה ששולח הקב"ה אותה ממקום הקודש מברך אותה בשבע ברכות הה"ד (בראשית יב א) ויאמר ה' אל אברם זו היא הנשמה שהיא א"ב ללמד את הגוף ור"ם עליו שממקום רם ונשא באה ומה אומר לה לך לך מארצך וממולדתך מדירתך וממקומך ומהנאתך ומבית אביך א"ר יעקב זו היא אספקלריא המאירה אל הארץ אשר אראך כלומר לגוף פלוני לגוף קדוש לגוף ישר ועם כל דא (בראשית יב ג) ואברכה מברכיך אותם הנוהגים עמך מדות טובות מדות ישרות אותם המברכים אותי בשבילך ואומרים כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי ומקללך אאור אותם המקללים אותך ומקלקלים מעשיהם ודרכיהם.

תרגום: אמר רבי יעקב בר אידי, כל נשמותם של צדיקים נגזרו מתחת כסא הכבוד, לנהג את הגוף, כאב המנהיג את הבן. כי בלתי הנשמה, לא יוכל הגוף להתנהג ולא לדעת ולעשות רצון בוראו, שהרי אמר רבי אבהו הנשמה היא מורה ומלמדה לאדם ומחנכתו בכל דרך ישר. ובשעה ששולח הקדוש ברוך הוא אותה לגוף ממקום הקדש, מברך אותה בשבע ברכות, זהו שנאמר "ויאמר ה' אל אברם", זו היא הנשמה, שהיא א"ב, ללמד את הגוף. ור"ם עליו, שממקום רם ונשא באה. ומה אומר לה "לך לך מארצך וממולדתך", מדירתך וממקומך ומהנאתך. "ומבית אביך", אמר רבי יעקב, זו היא מסך המאירה. "אל הארץ אשר אראך", כלומר לגוף פלוני, לגוף קדוש, לגוף ישר. ועם כל זה "ואברכה מברכיך", אותם הנוהגים עמך מדות טובות מדות ישרות, אותם המברכים אותי בשבילך, ואומרים "כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי" (ברכת אלה"י נשמה). "ומקללך אאר" אותם המקללים אותך ומקלקלים מעשיהם ודרכיהם.

[1928] ז"ל:$

[1929] ז"ל: ותאנא בצניעותא דספרא אתפשט דכורא ואתתקן בתיקונוי אתתקן תקונא דכסותא דכיא והאי הויא אמה דכיא ארכיה דההוא אמה מאתן וארבעין ותמניא עלמין וכלהו תליין בפומא דאמה דאתקרי יו"ד וכיון דאתגלייא יו"ד פומיה דאמה אתגלי חסד עלאה והאי אמה חסד הוא דאתקרי ותלי בהאי פום אמה ולא אקרי חסד עד דאתגלייא יו"ד דפום אמה

ות"ח דלא אתקרי אברהם שלים בההוא חסד עד דאתגלייא יו"ד דאמה וכיון דאתגלי אקרי שלים הה"ד התהלך לפני והיה תמים (בראשית יז) תמים ממש וכתיב ואהיה תמים לו ואשתמרה מעוני (שמואל ב כב) מאי קא מיירי רישא וסיפא אלא כל דגלי האי יו"ד ואסתמר דלא עייליה ליו"ד ברשותא אחרא ליהוי שלים לעלמא דאתי ולהוי צריר בצרורא דחיי מאי ברשותא אחרא דכתיב ובעל בת אל נכר (מלאכי ב) ובגין כך כתיב ואהיה תמים לו (שמואל ב' כב כד) דכיון דהוא תמים בגלוייא דיו"ד ואשתמרה מעוני

וכיון דאתפשט אמה דא אתפשט סטר גבורה מאינון גבוראן בשמאלא דנוקבא ואשתקע בנוקבא באתר חד וארשים בערייתא כסותאן דכל גופה דנוקבא ובההוא אתר אקרי ערוה דכלה לאצנעא אתר להההוא אמה דאקרי חסד בגין לאתבסמא גבורא דא דכליל חמש גבוראן והאי חסד כליל בחמש חסדין חסד ימינא גבורה שמאלא אתבסם דא בדא ואקרי אדם כליל מתרין סטרוי ובגין כך בכלהו כתרין עד לא זמין תקונוי דמלכא עתיקא דעתיקין בנה עלמין ואתקין תקונין לאתקיימא ההוא נוקבא לאתבסמא ולא אתקיימו עד דנחית חסד עלאה ואתקיימו ואתבסמו תקוני נוקבא בהאי אמה דאקרי חסד

הה"ד ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום (בראשית לו) אתר דכל דינין משתכחין תמן (ואנון תקוני אתתא אשר היו לא כתיב אלא אשר מלכו) ולא אתבסמו עד דאתקן כלא ונפיק האי חסד ואתישב בפומא דאמה הה"ד וימת וימת דלא אתקיימו ולא אתבסמו דינא בדינא

בצניעותא דספרא אתפשט דכורא ואתתקן כו', ע"ש עד סוף העמוד. והן ה' פעמין אור, ה' חסדים, אוירא דכיא, י' אור כידוע[1930]. וה"ג הן ד' גוונין של תהו כו'[1931], שהן ד' של ה'. ונקודה אמצעית של ה', גוון חמישי, כמ"ש למטה (%). והן ה' והן י"ג כנ"ל (%). והן ה' עלין תקיפין דחפיין לה (זהר ח"א א ע"א)[1932], וה' פעמין אור הן י"ג מכילין דרחמין דסחרין לה מכל סטרהא[1933], שהן שנכרתו י"ג בריתות על המילה (נדרים לא ע"ב)[1934], אמה דכיא, שהן י"ג תיקונין תתאי, כידוע בסוד צמר[1935], ואז נקראת שושנה כליל חיוור וסומק, ועיין בהקדמת הזהר (דף א ע"א)[1936] ובפ' פנחס (רטז ע"ב)[1937]. וע"י התבסמות הזה, נפיק מינה הזוהמא ואתבריר הטוב מה שיוכל להתברר,

---

ואי תימא אי הכי דדינא כלהו והא כתיב (בראשית לו לז) וימלוך תחתיו שאול מרחובות הנהר והא לא אתחזי דינא תאנא כלהו דינא בר מחד דאתקיים בתראה והאי שאול מרחובות הנהר דא הוא סטרא חד סדרא דאתפשט ונפיק מרחובות הנהר ודא הוא בינה דמתפתחין מנה חמשין תרעין לסטרי עלמא דנהרין ובוצינין הה"ד מרחובות הנהר

וכלהו לא אתקיימו לא תימא דאתבטלו אלא דלא אתקיימו בהאי מלכו דבסטר נוקבא עד דאתער ואתפשט האי בתראה מכלהו דכתיב (שם לט) וימלוך תחתיו הדר מאי הדר חסד עלאה

ושם עירו פעו בהאי פעי בר נש דזכי לרוחא דקודשא ושם אשתו מהיטבאל בכאן אתבסמו דא בדא מה דלא כתיב בכולהו מהיטבאל אתבסמותא דא בדא בת מטרד תקונין דמסטר גבורה בת מי זהב אתבסמו ואתכלילו דא בדא מי זהב רחמי ודינא עד כאן אתדבקו אתתא בדכורא בסטרוי מתפרשין בדרועין בשוקין

תרגום: ולמדנו בספרא דצניעותא: התפשט הזכר ונתקן בתיקוניו, נתקן תיקון של הכסות הטהור וזו היא האמה הטהורה, ארכה של זו האמה רמ"ח עולמות, וכלם תלויים בפי האמה, הנקראת י'. וכיון שנתגלה הי', פי האמה, אז נגלה החסד העליון. אמה זו נקראת חסד ותלויה בפי האמה הזו ואינה נקראת חסד עד שנגלית הי' של פי האמה.

בא וראה, שאברהם לא נקרא שלם בזה החסד, עד שנגלתה י' של האמה. וכיון שנגלתה, נקרא שלם. זהו שנאמר "התהלך לפני והיה תמים", תמים ממש.

ונאמר, "ואהיה תמים לו ואשתמרה מעוני". מה קשר יש בין הרישא לסיפא? אלא כל מי שמגלה את האות י', ונשמר שלא יכניס הי' ברשות אחרת, יזכה שיהיה שלם לעולם הבא ויהיה צרור בצרור החיים. מהו ברשות אחרת? שנאמר "ובעל בת אל נכר". ולכך נאמר "ואהיה תמים לו", כיון שהוא תמים בגילוי אות י', הוא נשמר מעוון.

וכיון שהתפשטה זו האמה, נתפשט צד הגבורה מאותן הגבורות בשמאל דנוק', ונתקע בנקבה במקום אחד, ונרשם בערוותה כסות כל גוף הנקבה, ומקום זה נקרא הערווה של הכלה, המקום להצניע בו את אותה אמה שנקראת חסד, כדי למתק את הגבורה ההיא הכוללת את הה"ג וזה החסד כלול בה' חסדים.

החסד ימין והגבורה שמאל, נתמתק זה בזה ונקרא אדם הכלול משני צדדיו. ולכך בכל הכתרים עד שלא הכין תקוני המלך, בנה עתיקא דעתיקין עולמות והתקין תיקונים שתתקיים אותה הנקבה למתקה, ולא נתקיימו עד שירד החסד העליון - ונתקיימו, ונמתקו בתיקוני הנקבה, על ידי אמה זו הנקראת חסד.

זהו שנאמר "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום", המקום שכל הדינים נמצאים שם (ואלה תיקוני האשה. "אשר היו" לא נאמר, אלא "אשר מלכו") ולא נתמתקו עד שתקנו הכל, ויצא חסד זה ונתיישב בפי האמה. וזהו שנאמר "וימת" "וימת" - שלא נתקיימו ולא נמתקו דין בדין.

ואם תאמר, א"כ כלם היו דין? והרי נאמר "וימלוך תחתיו שאול מרחובות הנהר" והרי אין הדינים נראים.

למדנו: כלם דינים, חוץ מאחד שנתקיים אחרון. ושאול מרחובות הנהר זהו צד, סדר אחד שנתפשט ויצא מרחובות הנהר, וזהו בינה שנפתחים ממנה חמישים שערים לצדדי העולם של אורות ונרות. וזהו שנאמר "מרחובות הנהר".

כולם לא נתקיימו. לא תאמר שנתבטלו, אלא שלא נתקיימו באותה המלוכה שבצד הנקבה, עד שנתעורר ונתפשט האחרון מכולם שנאמר "וימלוך תחתיו הדר", מהו "הדר", החסד העליון.

"ושם עירו פעו", בהאי "פעו"? אדם הזוכה לרוח הקודש.

"ושם אשתו מהיטבאל", כאן נמתקו זה בזה מה שלא כתוב בכלם.

"מהיטבאל" - נמתק זה בזה. "בת מטרד" - תיקונים שבצד הגבורה. "בת מי זהב" - נמתקו ונכללו זה בזה. "מי זהב" - רחמים ודין. עד כאן שנדבקו האשה בזכר, בצידיהם נפרדו, בזרועות ובשוקיים.

[1930] עי' מלואים ואת (כד).
[1931] עי' לעיל הערה 1599.$
[1932] עי' מלואים אות (רכז).
[1933] עי' מלואים אות (רט).
[1934] עי' מלוימאות (ריא).
[1935] עי' לעיל הערה 1721.
[1936] עי' מלואים אות (רט).
[1937] עי' מלואים אות (רי), ו-(ריא).

והפסולת יצא למטה, כמו בעובר, שדם הטוב שבו נוצר הולד, והשאר יוצא עם הולד הפסולת, והכל נברר ע"י זרע של הזכר, כי הוא חלב הקיבה, שהוא {כג ע"ג} נקפה, וכשמטילין לתוך חלב, כולו נקפה ע"י. והחלב נברר לעצמו והקום נשפך לחוץ. וז"ש **בההוא חילא דתלגא במיא**: ואמר **ואקיש בה אשא תקיפא והוא כו'** - הוא בוצינא הנ"ל, סוד הגבורות: **ואתעדי** - ר"ל והוסר הפסולת: **תהו כו'** - עכשיו מפ' ד' הגוונים, והיאך הפסולת יצאו מכל א', והן ד' אותיות השם כידוע (%). ותהו נגד ה' אחרונה דל"ל מגרמה כלום (זהר ח"א קפא ע"א), ולכן הפסולת הוא **מדורא כו'**, והוא רגליה כו' (משלי ה ה)[1938]. ובהו נגד ו', ו"ק, ששת ימי הבנין, לכן הוא יישובא, כי כל עולם התהו הוא בנוק', ועולם התיקון הוא בדכורא, כמ"ש בא"ר שם (קמב ע"א$) ובשאר מקומות. וחושך הוא אשא תקיפא, ה' ראשונה של השם, ששם גניז בוצינא דקרדינותא, גו מעוי דאימא[1939], ושם בכינויה[1940], אור לבושא חושך, כמ"ש לקמן (דף כב ע"ב^) ע"ש. והיא בעצמה אין שם רע, רק דינים נפקין מסטרהא[1941], וזהו חשך דאתקיף לרע, כמ"ש למטה, והוא אתקיף לתהו, ה' תתאה, ויתבאר[1942] למטה. ורוח אלהים הוא י' של השם, שהוא רוח הקודש[1943], מחכמה, קדש (זהר ח"ג סא ע"א), כמ"ש למטה. והן בארץ[1944]. **תלגא גו מיא,** הוא ורוח אלהים מרחפת, שהוא אוירא דכיא[1945] כנ"ל (%), וחושך הוא אשא תקיפא, דאקיש בה. ובהו ברירו דאתבריר מינה, ע"י ההוא תלגא. ותהו הוא פסולתא דאתעדי ע"י אשא תקיפא. וכל א' הוא בשרשו ו' מי', ה' מה', וכמו שמפרש והולך. וז"ש **תהו מדורא דזוהמא.** ואמר **קינא דפסולת,** ר"ל שורש קין שהוא קינא דמסאבותא, מדורא דזוהמא, דאטמרי בגו תהומא, כמ"ש בספד"צ (כז ע"א)[1946] ובאד"ר (קמג ע"ב)[1947]. ע"ש שכנגד ד' הנ"ל, הן שעלו למטה שנים ויצאו ארבעה (סנהדרין לח ע"ב), כי אדם וחוה הן חו"ב, או"א, י"ה של השם כידוע (ע"ח שמ"א פ"ג, שעה"כ תפילין ה). והן מ"ד ומ"נ, תלגא ואשא[1948] תקיפא, שהיא מ"נ, אדומים. היא מזרעת אודם שממנה כל אודם[1949], וקין הוא סט' דגבורות והבל סט' דחסדים כידוע (ע"ח ש"כ פ"י) מסט' דדו"נ. וקין הוא תהו, שבו כל סטרא דרע, כמ"ש בתיקונים (קטו ע"ב) ובזוהר (ח"א ט ע"ב^). והבל סט' דיישובא. והן ד' גוונין חו"ב חו"ג, ד' אותיות השם. ואמר בתז"ח (דף פא ע"ב כו ע"ד) **ושכינתא תתאה מסטרא דשמאלא אתמר בה והארץ היתה תהו ומסט' דימינא ובהו בו הוא כו' קב"ה קודם דברא עלמא הוה סתים יהו"ה לבתר אתפשט ה' לתתא ואתמר בה והארץ כו',** עד **היות האדם לבדו,** ור"ל קב"ה הוא בינה כידוע[1950], והוא בונה העולם מחסד ולמטה, ששת ימי הבנין, והוא **סתים הויה,** כמ"ש בזו"ח שיה"ש (^^^[1951]), ולעיל בזה העמוד (כו ע"ד) **נשמתא אתי מכורסייא ובגין דתמן יהו"ה כו',** ואח"כ אתפשט ממנה ה' תתאה, וזהו עולם התהו מסט' דנוק'. ולא היה בעלה לגבה, חסדים, דכורא, וזהו הנביעו של הבוצינא כנ"ל (%). והיתה מתלבשת בתהו,

---

[1938] ז"ל: רגליה ירדות מות שאול צעדיה יתמכו. עי' לעיל הערה 451.

[1939] עי' מלואים אות (קנ).

[1940] עי' לעיל ה ע"ד ודברי רבינו שם ד"ה בגימ'.

[1941] עי' מלואים אות (קנה).

[1942] היה כתוב וית'.

[1943] עי' לעיל הערה 274.

[1944] *##פיסוק.

[1945] עי' מלואים ואת (כד).

[1946] ז"ל: אי אתבסמו דינין, בעא עתיקא, אתא חויה על נוקבא, וקינא דזוהמא אתקנין בגווה, למעבד מדורא בישא, דכתיב (בראשית ד א) ותהר ותלד את קין, קינא דמדורא דרוחין בישין ועלעולין וקטפורין.
תרגום: $

[1947] עי' מלואים אות (ריב), וצ"ע אם צריך מאיר האדרא$.

[1948] תלגא על ביטול מ"ע, שהן העצלות, ואשא על מל"ת שהן במהירו, הממהרים לעשות רע, וחמימו דיצה"ר, שכן (@ביצה"ר) הן אלו שנים, חמימו לעבירה ועצלות וקרירו וכבדות למצוה, דמשני סיטרין (@אלין)[אלו] ימינא ושמאלא אתייהבו מצות עשה ומצות לא תעשה, כמש"ל סוף תיקון ל"ו (פו ע"ג).

[1949] עי' נדה לא ע"א, הוב"ד לעיל הערה 286.

[1950] עי' זהר ח,ב קכט ע"ב ומ"מ שם, אמנם עי' לעיל ב ע"ד שקב"ה היא ז"א.

[1951] ז"ל: וכד ברא קב"ה לאדם הראשון אעיל ליה בגנתא דעדן בחד לבוש יקר דנהורא דג"ע ואשתלים ביה ברוח ונשמה קדישא למהוי שלים בכולא.
תרגום: וכשברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון הכניס אותו לגן עדן בלבוש כבוד אחד של אור גן העדן ונשתלם ברוח ונשמה קדושה להיות שלם בכל.
לא נ"ל שצדתקי@$*##

עד דנחית ו' של השם, אדם, מאין[1952], ושם בוהו, עולם חסד יבנה, בסוד החסדים. ואמר **עד דאתפשט ו' מן יה"ו דאיהו בינה ם כו'** - ר"ל דבינה הוא יה"ו, בינה, בן י"ה[1953]. בן הוא ו', והוא סתים בגווה, והיא מ"ם סתומה, עד דאתפשט ממנה ההוא, אז היא ב' פתיחא, כמ"ש ריש תיקון ה' (כ רע"ב). **וקודם דנחתת כו'[1954]** - הן חורבן עולם התהו והבנין ע"י חסדים, וזהו ובהו, והוא יישובא דאתיישב בה, והכל בארץ, השכינה (זהר ח"ב קטז ע"א, תיקו"ז א ע"ב): **חשך רזא כו'** - כנ"ל והוא אתקיף לתהו, והיא הנוק' חושך, כמ"ש (בדף כב ע"ב) כנ"ל (%). ומינה אתתקנת ההוא פסולת, כמ"ש בא"ר (קלה ע"א)[1955] **מארץ[1956] אדום דכל דינין כו'**, ע"ש, ומשם יצאו:

"ורוח אלהים", רוח הקודש שיצאה מאלהים חיים, וזו "מרחפת על פני המים". אחר שרוח זו נשבה, נבררה דקיקות אחת מתוך אותה פסולת, כמו שביב הזוהמא, כשנבררה (ונצנפה) ונצרפה פעם ופעמיים, עד שנשארה אותה זוהמא שאין בה זוהמא כלל, כשהתהו הזה נברר ונצרף, יצא ממנו "רוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים", אותו שראה אליהו, נברר בהם ונצרף, ויצא ממנו רעש, שכתוב "ואחר הרוח רעש". ונברר החושך ונכלל בסוד שלו אש, שכתוב "ואחר הרעש אש". נברר הרוח ונכלל בסוד שלו "קול דממה דקה".	ורוח אלהי"ם רוח קודשא[1957] לנפיק מאלהי"ם חיים[1958] ולמ[1959] מרחפת[1960] על פני המים בתר דהאי רוח נציב לאבייר לקיקו מד[1961] מגו ההוא פסולת כטיסא לזוהמא כל לאבייר (ולאנציף נ"ל) ולאקיף זמנא ותרין עד לאשתאר ההוא זוהמא לית ביה זוהמא כלל כל האי תהו לאבייר [ולאקיף נפיק] (ולאנציף) מניה (מלכים ז יט יח) רוח גדולה וחזק מפרק הריס ומשבר סלעים[1962] ההוא לחמא לאיהו לאבייר בהו[1963] ולאקיף (ולאנציף) ונפק מניה רעש לכתיב (שם) ולאחר הרוח רעש (ו)לאבייר חשך ולאכליל בדיוקנא דיליה אש לכתיב (שם יג) ולאחר הרעש אש לאבייר רוח ולאתכליל בדיוקנא דיליה[1964] קול לממה דקה:

ורוח אלהים רוח קודשא כו' - הוא יו"ד של השם, שנק' קודש. וז"ש בס"י (פ"א מ"ט)[1965] אחת רוח אלהים חיים כו', והוא רוח הקודש, נקודה הפנימית, והיא היכל הקודש באמצע (ס"י פ"ד מ"ד)[1966], **שהיא נתיב לא ידעו עיט** (איוב כח ז)[1967], נקודה דעיגולא (^)[1968]: **ודא איהו מרחפת כו'** - דמניה

[1952] עי' לקמן כז ע"א {$שהוא המשך הנ"ל}: בגין דאדם אין דהוה בעלה לעילא סתים באין עד דאתפשט ו' מן יה"ו דאיהו בינה.

[1953] עי' לעיל הערה 59.

[1954] המשך הנ"ל כז ע"א. וז"ל: וקודם דנחתת הוה קב"ה בונה עולמות ומחריבן בגין דלא הוה נביעו נחית בההוא זמנא דנחת נביעו לגבי ה' הוה שירותא מחסד הה"ד (תהלים פט ג) אמרתי עולם חסד יבנה.

[1955] עי' מלואים אות (קנא).

[1956] לשונו של "בארץ".

[1957] עי' לעיל הערה 274.

[1958] וז"ש ס"י (פ"א מ"ט) אחת רוח אלקים חיים (יהל אור).

[1959] "איהו" נוסף ביהל אור.

[1960] דמניה אתתקנו החסדים (יהל אור).

[1961] תהו הוא ה' אחרונה, ובה שם אדנ"י (יהל אור).

[1962] צו ל ע"א (הערת הזוהר).

[1963] ועי' ח"ב רג ע"א (לש"ו).

[1964] יתרו פא ע"ב ותיקון לח (הערת הזוהר).

[1965] עי' לעיל הערה 1477.

[1966] ז"ל: שבע כפולות בג"ד כפר"ת מעלה ומטה מזרח ומערב צפון ודרום והיכל הקודש מכוון באמצע והוא נושא את כולם.

[1967] עי' ע"ח שער ט"ל פרק י וכן בדברי רבינו בתז"ח נ ע"ב, ש'נתיב לא ידעו עיט' היא הזיווג של חו"ב, ועי' לש"ו כללים ח"ב מב ע"ג שזה חו"ב דא"א דא"ק דהיינו אוירא ומוח, ועי' תיקו"ז כ ע"ג שזה יסוד דחכמה שבתוך יסוד דבינה.

[1968] נקודה בהיכליה? עי' מלואים אות (כד). והוא הנקודה שבתוך הב' דבראשית, כי בתוך הב' יש דגש קל והוא נקודה, והיא מחכמה י' שבשם שנקרא ראשית. והחכמה הוא שורה בתוך הבינה, שהבינה היא היכל דיליה בית דיליה, שכל נוק' היא היכל ובית להזכר. והנה נקרא החכמה בשם נקודה עלאה נקודה סתימא, וכמו שאמרו בזוה"ק פ' שמות (דף ד ע"א) משום שהוא סתים תמיד בהיכליה שהוא בינה (ביאורים שם). עי' לקמן כ ע"ב שזה בסוד יסוד דחכמה שנעלם ביסוד דבינה,

אתתקנו החסדים, כמ"ש לעיל: **בתר דהאי רוח נשיב אבריר (כו'** - כנ"ל (%) **דתלגא) דקיקו חד כו'** - הוא נקודה, י' תתאה של אדנ"י, מגו תהו, והוא נהורא זעירא. וכן כל הד' גוונין, כמו שמפרש והולך: **ונפקא מניה רוח כו'** - אלו הד' ראה אליהו (מלכים א' יט) וכן ד' של יחזקאל (א ד), והן ד' גוונים:

"תהו" הוא מקום שאין בו צבע ולא דמות ולא נכלל בסוד הדמות, עכשיו הוא בדמות, וכשמסתכלים בו אין לו דמות כלל. לכל יש לבוש להתלבש פרט לזה (שנראה בו ואיננו כלל ולא היה). "בה"ו" יש לו ציור ודמות, אבנים שקועות בתוך החקיקה (קליפה) של תהו, יוצאים מתוך חקיקה השקועה שם, ומשם מושכים תועלת לעולם בציור של לבוש, מושכים תועלת מלמעלה למטה, ועולה ממטה למעלה. ועל זה הם נקובים ולחים, אלה תלויים באויר. לפעמים תלויים באויר שעולים משם למעלה, ולפעמים הם מתחבאים ביום המעונן, ומוציאים מים מתוך התהום להזין את התה"ו משם, שהרי אז שמחה ושטות שמתפשט התהו בעולם.	תה"ו לתר לית ביה גוון[1969] ולא ליוקנא ולא לתכליל ברזא לליוקנא הסתא לאיהו בליוקנא כד מסתכלן ביה לית ליה ליוקנא כלל[1970] לכלא אית לבושא לאתלבשא בר האי (לאתחזי ביה וליתיה כלל ולא הוי) בה"ו[1971] להאי אית ליה ציורא וליוקנא לאבנין[1972] (משקעין) [למשתקעין] גו גליפא [נ"א קליפה] לתהו[1973] נפקי גו גליפא למשקען תמן ומתמן משכי תועלתא לעלמא בציורא לבושא[1974] משכי תועלתא מעילא לתתא וסלקי מתתא לעילא ועל דא נקודין[1975] ומפולמין[1976] הני תליין באויר[1977] לזמנין תליין באוירא[1978] [לסלקי מתמן לעילא[1979]] לזמנין מטמרין[1980] ביומא דעיבא ומפיקי מיין[1981] [מ]גו תהומא[1982] לאתזנא תה"ו מתמן דהא כדין חדוה ושטותא[1983] דקא[1984] אתפשט תהו בעלמא[1985]:

תהו אתר כו' - דל"ל מגרמה כלום, וכן כאן היא קליפה אחרונה, וז"ש **לכלא אית כו'**: **אבנין דמשתקעין כו'** - אבנין של ג' חיות עלאין וכן תתאין, שכולן נק' אבנין, כמ"ש בתז"ח (ח ע"א^) **שית אבנין**, והן **משתקעין כו'**, כמ"ש בהקדמת הזהר (דף א ע"ב)[1986] **הנצנים נראו בארץ כו'**: **חדוה ושטותא** - כי הד' הן ד' יסודות הגוף, כמ"ש בז"ח (במדרש הנעלם דף יד ע"ב)[1987] והארץ

ועי' דברי רבינו בפירושו לספד"צ ב ע"א שזו היא בחינת הדעת העומד בין או"א שתמיד נעלם מכיוון שתמיד הם בזיווג והדעת הוא עצם מציאות הוויית הזיווג.

1969 כנ"ל דלית לה מגרמה כלום, והוא עפר שמתפעלת מג' אמ"ר (יהל אור).

1970 ת"ת (רח"ו).

1971 חסד (רח"ו).

1972 ז' אבני בנין (רח"ו).

1973 חותם יסוד הבינה (רח"ו).

1974 מלכות (רח"ו).

1975 נקיבן (יהל אור).

1976 ידוע כי ז"א ונוק', הן קול ודבור דנפקין מן שופר, בינה. פי' כי בדבר ה' שמים נעשו, והכל במאמר פיו, כי הנוק' שהוא דבר ה' היא עושה כל הפעולות כידוע (יהל אור).

1977 בת"ת מתגלי' החסדים (רח"ו).

1978 היינו כי הרפה תלייא באוירא ע"ג האות כזה $תמונה$ (יהל אור).

1979 מתתא לעילא (רח"ו).

1980 והוא דגש ורפה, רפה ע"ג האות באוירא, ודגש בתוך האות מטמרן (יהל אור).

1981 והנה כ"ז בעולם התהו, שאז יצאו כולם בסוד הנוק', מלכות דכל א' מהו"ק נפש, והוא דיבור, ואז היו כולם בסוד דיבור כ"ב אותיות (יהל אור).

1982 יסוד דאבא (רח"ו).

1983 "חדוה ושטותא" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "אתפשטותא".

1984 (נ"א ושעתה) דקא (נ"א דלא) (דפ"ו).

1985 קלי' (רח"ו).

1986 עי' לעיל הערה 1907.

1987 ז"ל: אר"י כוורדין של שליא דאשה דמלייאן מן זרעא דב"נ דאית ביה היסודות כלם כך הארץ בו ביום שנבראת בו ביום נתעברה מכל מה שהולידה דכתיב (בראשית א א) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ ומיד (שם ב) והארץ היתה תהו ובהו וחשך ורוח הרי בכאן ארבעה יסודות שהם אש מים רוח [?*##] חשך ואלו הולידו כל תולדותיה ומאלו נתייסדו כולם וכל התולדות נתהוו מכחות אלו.

היתה תהו ובהו וחושך ורוח, הרי כאן ד' יסודות, אש מים כו'. ור"ל תהו יסוד עפר, ולכן נק' תהו, דל"ל מגרמה כלום, ואין לה שום גוון, והיא מורכבת מג' יסודות ומג' גווניו, ובהו מים וחשך אש, כמ"ש הכל למטה (%), והן ד' מרות, כמ"ש בתיקונים (עג ע"ב). ותהו מרה אוכמא, טחול, שמשם השחוק של שטות, רשעים שהשעה משחקת לון[1988], ולשחוק אמרתי מהולל (קהלת ב ב) כידוע:

חושך, הוא אש שחורה חזקה בצבע אש אדומה חזקה במראה אש ירוקה חזקה בציור אש לבנה, כצבע שכולל הכל. חושך חזק בכל האִשים, וזה מחזק את התה"ו. חושך הוא אש, ואיננו אש חשוכה, פרט למתי שמחזקת את התהו, וזה סוד "ותכהינה עיניו מראות ויקרא את עשו וגו'". חושך פני רע שמסביר פנים לרע, ואז נקרא חושך, ששורה עליו לחזק אותו, וזהו סוד "וחושך על פני תהום".	חשך[1989] הוא אש שחורה חזקה בגוון אש סומקא תקיף בחיזו אש ירוקא תקיף בליול[1990] אש חיוורא [כגוון][1991] לכליל כלא חשך תקיף בכל אתין ולא אתקיף לתה"ו חשך הוא אש ולאו היהו אש חשוכא כד כל אתקיף לתהו ורוח לא (בראשית כז ו) ותכהינה[1992] עיניו מראות [ויקרא את עשו] וגו' חשך פני רע לאסגד אנפין לרע וכדין לקרי חשך לקרי עליה לאתקפא ליה ורוח לא וחשך על פני תהום (בראשית א ב)[1993]:
רו"ח, הוא קול ששורה על בהו, ומחזק אותו ומנהיג אותו בכל מה שצריך, וזה סוד "קול ה' על המים", וכן "רוח אלהים מרחפת על פני המים". אבנים שקועות בתוך התהומות שמהם יוצאים מים, ועל זה נקראו פני המים רוח מנהיגה ומחזקת לאותם פנים. פני תהום, זה כראוי לו וזה כראוי לו. תה"ו, עליו שורה שם שד"י. בה"ו, עליו שרוי שם צבאו"ת. חושך, עליו שרוי שם אלהים. רוח, עליה שרוי שם יהו"ה. "רוח חזק מפרק הרים לא ברוח ה' וגו'", שֶׁם זה אין בו, שהרי שד"י שולט עליו בסוד (של סתר) התהו. "ואחר הרוח רעש לא ברעש ה'", שהרי שם צבאות שולט בו בסוד הבהו, ועל כך נקרא הבהו רעש, שאינו בלא רעש. ואחר	רו"ח הוא קול[1994] לשמרי על בהו[1995] ולאתקיף ליה ולאנהגא ליה בכל מה לשלטריך ורוח לא (תהלים כט ג) קול יהו"ה על המים וכן רוח אלהי"ם מרחפת על פני המים אבנין משקען גו תהומי לנפקי מיא מנהון ועל לא לקרון פני [המים] (תהום) רוח לאנהגא ולאתקיף לאינון פנים פני [תהום] (המים) (ו)לא כמה לשלטריך ליה [ולא] וכמה לשלטריך ליה| תה"ו עליה שריא שם שד"י[1996] בה"ו עליה שריא שם צבאו"ת[1997] חשך עליה שריא שם אלהי"ם רוח עליה שריא שם יהו"ה[1998] רוח חזק מפרק הרים [לא ברוח יהו"ה] וגו' (מלכים א יט יא) [שמא] לא לא הוי היה להא שד"י שלטא [עליה] ברוח (לסתרא) לתהו ולחר

תרגום: אמר רבי יצחק, כמו ווירדין של שליה של אשה, שמלאים מזרעו של אדם, שיש בו כל היסודות, כך הארץ, בו ביום שנבראת, בו ביום נתעברה מכל מה שהולידה, שנאמר "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", ומיד "והארץ היתה תהו ובהו וחשך [וכו'] ורוח", הרי כאן ארבעה יסודות, שהם: אש, מים, רוח, חשך. ואלו הולידו תולדותיה, ומאלו נתייסדו כולם, וכל התולדות נתהוו מכחות הללו.

1988 עי' ברכות (ז ע"ב): אמר רבי יצחק, אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו, שנאמר, יחילו דרכיו בכל עת. ולא עוד אלא שזוכה בדין, שנאמר, מרום משפטיך מנגדו, ולא עוד אלא שרואה בצריו, שנאמר, כל צורריו יפיח בהם, לא קשיא, הא במילי דידיה, הא במילי דשמיא. ואיבעית אימא, הא והא במילי דשמיא, ולא קשיא, הא ברשע שהשעה משחקת לו, הא ברשע שאין השעה משחקת לו. ואיבעית אימא, הא והא ברשע שהשעה משחקת לו, ולא קשיא, הא בצדיק גמור, הא בצדיק שאינו גמור, דאמר רב הונא, מאי דכתיב למה תביט בוגדים תחריש בבלע רשע צדיק ממנו, וכי רשע בולע צדיק. והא כתיב, ה' לא יעזבנו בידו, וכתיב, לא יאנה לצדיק כל און, אלא, צדיק ממנו, בולע. צדיק גמור, אינו בולע. ואיבעית אימא, שעה משחקת לו שאני.
ועי' תיקו"ז לעיל קיז ע"ב.

1989 גבורה (רח"ו).

1990 פקודי רמג ותרומה קכח (הערת הזוהר).

1991 גוון (דפ"ו).

1992 כאן שייך מה שבסוף הספר סימן למ"ד (הערת הזוהר).

1993 עי' אריכות ביהל אור.

1994 הוא י' של השם דאתקיף לו' (יהל אור).

1995 עי' מבו"ש שער ב' ח"ג פ"ח ועי' זוהר הרקיע דף נו ע"ב (לש"ו).

1996 צבאות (יהל אור).

1997 שדי (יהל אור).

1998 הוא שורש הרוח שבז"א דאצילות (הקדו"ש מב ע"ב).

הרעש אש, לא באש ה', שהרי שֵׁם אלהים שולט בו מצד החושך. ואחר האש קול דממה דקה. כאן נמצא שם יהו"ה. ארבעה פרקים כאן, שהם פרקי הגוף ואיברים ידועים של אותם ארבעה, והם שנים עשר, וכאן שֵׁם חקוק של שתים עשרה אותיות שנמסר לאליהו במערה	הרוח רעש לא ברעש יהו"ה להא שם לעלות שלטא ביה ברזא לבהו ועל לא לקרי בהו רעש ללאו ליהו בלא[1999] רעש ואחר הרעש אש (וגו') לא בהש יהו"ה להא שמא לאליהי"ס שלטא ביה מסטרא לחשך ואחר האש קול לממה דקה הכא לאתכא שם יהו"ה מרכבא פרקין הכא לאינון פרקי גופא ואברין ילינן לאינון מרכבה[2000] ואינון תריסר והכא שמא[2001] גליפא לתריסר לאתוון לאתמסר לאליהו במערה[2002]:

רוח הוא קול כו' - הוא יו"ד של השם, דאתקיף לוא"ו: **ודא תהו עליה כו'** - כי אלו הד' הן ד' דגלים לד' סטרין, והן דרועין ורגלין, כמ"ש בפ' ויחי (רמג ע"א)[2003] ע"ש. והים מלמעלה, גופא (דף רמא ע"א)[2004]. **תהו שוק**[2005], **שם** (בראשית לב כו)[2006] **ותקע כו'**, (איכה א יג)[2007] כל היום כו'. בהו נצח, והוד[2008] צבאו"ת. ושד"י יסוד ומלכות[2009], איהו בנצח ואיהי בהוד[2010], חושך, גבורה, אלהים, ושם בינה אלהים חיים (זהר ח"ג רמה ע"א). רוח חסד, ושם חכמה, הוי"ה: **דלאו איהו בלא כו'** - ר"ל המטר: **ואינון תריסר** - ג' פרקין בכל א', וכן שם של י"ב כידוע[2011], וכל אלו הן רפ"ח ניצוצות של עולם התהו, ד' פעמין ע"ב בד' גוונין הנ"ל, והן ע"ב רי"ו, רי"ו מסט' דגבורה וע"ב מסט' {כג ע"ד} דחסד כידוע (לעיל ח ע"ד), והן ג', תהו ובהו וחושך, רי"ו[2012], כי כל אלו מסט' דנוק' הן,

---

[1999] ר"ל המטר (יהל אור).

[2000] ב' שוקיים וב' דרועין ב' יריכין וב' אצילי וב' ידים, וב' רגלים. בפרטם י"ב, ובכללם ד', ב' ידים וב' רגלים (רח"ו).

[2001] עי' השמטות סי' כו (הערת הזוהר).

[2002] זה הוא יְהֹוָ"אֶ הֱוִ"דָ וְהֹ"נָ הָ"יָ, שהוא צירוף יְהֹוִ"הָ הָוְהֹ"יֵ אֲדָנָ"יָ, והוא היה כתוב באדרת אליהו, כך מצאתי בכתיבות הרח"ו זלה"ה, ונלע"ד שהוא סוד חו"ג כלולים יחד בתוך הנקבה, וגם הוא בגי' ב"ן ואדנ"י, והנקודות עולות רל"ו, שהוא סוד ד' אותיות הוי"ה ועסמ"ב היוצאים מהם הרי רל"ו. ועוד שם ב"ן שהוא בגי' אליה"ו נדרש לסוד רל"ו על זה הדרך, י"פ ו"ד הוא ק', ואח"כ (חב"ד) חבר ב' ההי"ן, והכם (והכניס) זה בזה, ואמור ה"ה פעמים ה"ה גם הוא ק', ועוד ו"פ ו' ל"ו, הרי רל"ו. ועוד השם עם נקודותיו עם כללות השם וכללות הנקודות בגי' א"ל שד"י, שכן סודו של שם זה הוא ביסוד הנקבה. (רמ"ז).

[2003] ז"ל: סדרא תניינא ראובן דאיהו לסטר דרום ודרום איהו ימינא וכל חילא דימינא יהודה נטיל ליה בגין דראובן אתאביד מניה מלכו כמה דאת אמר (בראשית מט ד) פחז כמים אל תותר ונטיל ליה יהודה ואתגבר בתוקפא דימינא דהוה מראובן וכן כתיב בדוד (תהלים קי א) נאם יהו"ה לאדני שב לימיני בגין דשמאלא אתכליל בימינא ואתתקף בחיליה הדא הוא דכתיב (שם קיח טו) ימין יהו"ה עושה חיל וגו' יהודה וראובן תרין דרועין הוו.

סדרא תליתאה אפרים ודאיהו ירכא ימינא ונטלא קמי שמאלא תדיר ודן ו(דא) דאיהו (דא איהו) ירכא שמאלא נטיל לבתרייתא ועל דא הוא (במדבר י כה) המאסף לכל המחנות לצבאותם ואזיל לבתרייתא יהודה נטיל חילא בתרין דרועין בגין דראובן דאיהו ימינא אתאביד מניה בכירותא כהונתא ומלכותא ועל דא כתיב ביהודה (דברים לג ז) ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה.

תרגום: $

[2004] עי' מלואים אות (ע).

[2005] שמאל? עי' זהר ח"א טז ע"א הוב"ד כג ע"ג.

[2006] ז"ל: וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו.

[2007] ז"ל: ממרום שלח אש בעצמתי וירדנה פרש רשת לרגלי השיבני אחור נתנני שממה כל היום דוה. ועי' לעיל ט ע"ב.

[2008] פי' שניהם יחד. עי' יהל אור בזהר הנ"ל.

[2009] עי' יהל אור בזהר הנ"ל.

[2010] עי' ע"ח אנ"כ ט', ועי' לש"ו כללים ח"ב לב ע"ג, שמביא מקור לזה מתיקו"ז לד ע"א, , ועי' קג ע"ב ד"ה לזמנין.

[2011] עי' מלואים אות (ד). ועי' לעיל יח ע"ד לקמן ל ע"ג, לד ע"ב, לו ע"ג

[2012] יהל אור על הזוהר חלק א דף טז/א

ואינון תריסר: כי ד' דגלים הנ"ל דרועין ורגלין, ג' פרקין בכל אחד - הרי הן י"ב פרקין. וכן שם של י"ב (עי' בריש ספרא דצניעותא) והן רפ"ח ניצוצות של עולם התהו, ד' פעמים ע"ב בד' מקומות הנ"ל (ששם מתגלין או"א זו"נ כנ"ל. והם שלושה ע"ב דס"ג מ"ה ב"ן - גימטריא רי"ו, וע"ב דחסד כמבואר בדברי האר"י זללה"ה), והן ג' - תהו ובהו וחשך שהן מאמא זו"נ כנ"ל - רי"ו. וע"ב מסטרא

בסוד חבקוק כידוע[2013]. ורוח הוא קול, זכר, ע"ב של חסד, והוא הוי"ה, דכורא. משא"כ אלו ג' שמות שהן כולם נוקבין, והן דיבור. ורוח הוא קול כמש"ל, **ורוח הוא קול** כו', כי הדיבור הוא נחלק לג' חלקים, כי הדבור הוא סוד כ"ב אתוון, וקול הוא סוד עשר נקודות, כמ"ש בתז"ח (^) במאמר הנ"ל, וכ"ב אתוון נחלקין לג' חלקים, כמ"ש בס"י (פ"א מ"ב[2014]) ג' אִמות אמ"ש, וז' כפולות, וי"ב פשוטות, והן ג' הנז' כאן, תהו ובהו וחושך. ואמר שם (^)[2015] שלשה ע"ג שבעה ושבעה ע"ג שנים עשר. והענין כי ג' קשרין חו"ל[2016] דאתקשר בהן הדיבור, בג' חלקים הן סוד בינה ועד"א ומלכות, בינה אמא, בה ג' אמות, שהיא כוללת ג"ר (תיקו"ז כד ע"ב), וז' כפולות בעד"א, ו"ק והיכל הקודש באמצע (ס"י פ"ד מ"ד)[2017], פי' ששוה[2018] לת"ת, סוד יהודה כידוע[2019]. וי"ב פשוטות בסוד המלכות, על שנים עשר בקר (מלכים א' ז כה, זו"ח מא ע"ג), ובה אתחרב בעולם התהו בתריסר שעתין (ספד"צ יא ע"א[2020]) כנ"ל (כג ע"ב סד"ה אתחפיא%), ובה י"ב מזלות, ובה הכל תלוי במזלא אפילו ס"ת שבהיכל (אד"ר קלד ע"א), כמ"ש (לעיל ז ע"א) והכל היה מן העפר אפילו גלגל חמה, וזהו תהו. וז' כפולות

דחס"ד ששם חכמה כנ"ל. רי"ו - גבורה. ואבא הוא קול דנהיג לדבור כנ"ל, והוא רוח אלקים חיים שע"י הי' הבירור והתיקון כנ"ל

[עד כאן מה שלקטתי מביאור הגר"א בתיקונים הנ"ל. עוד כתב הגר"א בריש תיקון ע' כי שם הי"ב דמלך מלך ימלוך יוצא מי"ב אותיות תהו בהו חשך ורוח (ויעויין בתז"ח שם בבאוה"ג מ"ש על מאמר זה בארוכה. ש"ל). המסדר].$$

[2013] עי' ע"ח שער טל פרק ט: ונמצא שיש כאן תרין רוחין: אחד רוחא דז"א דעאיל בפה הנקבה אשר שרשו זכר ונהפך לנוקבא בתוך פיה, ויש חד רוחא דנוקבא דעאל בפי זכר אשר שרשו נקבה ונהפך לזכר. ואמנם בשניהם יש בחי' נקבה, ואלו הם בחי' יצחק שנאמר בו לשרה (בראשית יח י) והנה בן לשרה אשתך כנזכר בזוהר (ח"א קג ע"א), ובחי' חבקוק שנאמר בו (מלכים ב' ד טז) את חובקת בן כנזכר (זהר ח"ב מד ע"ב). והנה אלו (הבנים) [השנים] יצחק וחבקוק, היו מבחי' אלו התרין רוחין דנשיקין קדמאין כמ"ש במקומו, אמנם משאר הנשיקין שהיה אח"כ משם ולהלאה, מכולם נעשין אז נשמות תחתונים או מלאכים כמ"ש.

ביאור: יוצאים מנשיקים נשמות קדושות המצויינים (כללים ח"א נו ע"ד).

ועי' ב"ע קצט ע"ב: וז"ש ברוגז רח"ם תזכור ר"ל להשפיע מחסד עילאה הנ"ל שכולל כל השנים קדמוניות הנ"ל להמתיק הדיני' של ז"א והוא סוד אלהים דז"א גבורה רי"ו גי' רוגז סוד יצחק להמתיק ע"י אברהם חסד והוא ג"כ סוד חבקוק שהוא גי' רי"ו שהי' מסט' דגבורה שלכן הוה דחיל ואמר ה' שמעתי שמעך יראתי כמ"ש בריש פ' בשלח והתפלל שיהי' נמתק ע"י חסדים דע"ק ומשם נמשך חיות לנוק' שבניינה מגבורות וכן חבקוק שהיה ג"כ מעלמא דמותא ואלישע המשיך עליו רי"ו אתוון בתיבין מסט' דחסד עילאה שבו תלוי חיות דז"א.$

עי' מלואים אות (ריג)$.

[2014] (פ"א מ"ב) עשר ספירות בלי מה, ועשרים ושתים אותיות יסוד, שלש אִמות ושבע כפולות, ושתים עשרה פשוטות.

[2015] אולי בסדר הפרקים?

[2016] נדצ"ל חו"ל, חיך ולשון ושיניים, עי' לעיל יט ע"ב.

[2017] ז"ל: שבע כפולות בג"ד כפר"ת מעלה ומטה מזרח ומערב צפון ודרום והיכל הקודש מכוון באמצע והוא נושא את כולם.

[2018] פי' כאשר הנוק' שוה לז"א פב"פ בקומה שלימה, אז היא היכל הקודם באמצע ולא למטה.

[2019] עי' זהר ח"ב קד ע"א: יהודה נוקבא בהדי(ה) דכורא מתדבקא יה"ו דא דכורא ד"ה דא נוקבא דהות בהדיה ד"ה אמאי |ד"ה אלא ד' באתדבקותא| (דא בהדי דא אלא ד' באתדבקו) דרע בהדה איהי |דל"ת| (דלת) מסכנא [אייתי] |ואיהי| ואצטריך לאתבא בגלגולא לאתעכלא ההוא רע ולמתבלי בעפרא ולבתר לצמחא בסטרא דטוב ולנפקא ממסכנו לעתירו וכדין ה' ועל דא |יה"ו ד"ה| (יהו דה).

תרגום: $

ביאור: יהודה הוא מלכות שבאחורי הת"ת, והוא היה מחובר עם לוי באחורי הת"ת דידה, וכמ"ש בפ' משפטים (קד רע"א) וע' בפ' ויצא (קנה ע"ב) ובהארת המוחין (פ"ט) (הקדו"ש מה ע"א), והנה השם ב"ן הזה הוא נמשך ויוצא מאור המ"ה דלעיל אות ט"ו, וכנודע שכל נוק' הנה הוא נמשך ויוצא רק ממנו וכמ"ש באד"ר (קמא ע"ב) וכן בפ' משפטים (קד ע"א), ועי"ז הנה הגם שהוא בעצמו הנה הוא נעלם, אך מתגלה על ידה ע"י שהוא נמשך ויוצא ממנו, והם כלולים זה בזה הן בתחילתן והן בסופן, כי בתחילה הנה היא נכלל בו בהה' אחרונה דהשם הוי"ה בה' אשר בז"א, ואח"כ, ר"ל אחר שנתקנה ונשלמה, הנה הוא נכלל בה באותיות יה"ו דהשם הוי"ה ב"ה אשר בהמלכות, והוא בסוד יהוד"ה שהוא במלכות שאמרו בזוה"ק משפטים (ק"ד רע"א וע"ש סע"ב) וע' הגר"א בספד"צ פ"א (טו ע"א ט ע"ג ד"ה מלך הרביעי ושם עוד טז ע"ד י ע"ג בד"ה וענין אפרים) וכו' (כללים ח"ב כו ע"א). עי' שעה"כ דרושי הלילה ו.

[2020] ז"ל: שביעאה עלייהו דאתתקף בלחודוי ואתחרב כלא בתריסר שעתי דכתיב (בראשית א ב) היתה תהו ובהו וגו'.

תרגום: $

הוא בהו, בעד"א, כנ"ל[2021]. ושם אבנין, וז"ש בס"י אצל ז' כפולות, סוף פ"ד (מט"ד)[2022] **שני אבנים** כו' שבעה אבנים כו'. וז"ש לעיל (זהר ח"א טז ע"א, הוב"ד לעיל כג ע"ג) נקיבן ומפולמין, כי בהם הדגש ורפה[2023], שבהם סוד הנפש, כמ"ש במאמר הנ"ל (יז ע"ב) **דגשא ורפיא נפש בסוכלתנו כו'**, ע"ש, וידוע שנר"נ הם בסוד בינה עד"א ומלכות (ע"ח עקודים ה), שהן שמים וארץ ואויר[2024], שמים מאש, וארץ ממים, ואויר מרוח מכריע בנתיים (ס"י פ"ג מ"ד), הרי נפש ממים. וז"ש **ומפיקי מיין**, כמ"ש, שמהם יוצא מים (חגיגה יב ע"א[2025]). ואמר **נקיבן**, כי הדגש נוקב תוך האות. ואמר **לזמנין סלקין באוירא לזמנין מטמרן ביומא דעיבא ומפיקי מיין כו'**, כי יציאת הנפש הוא ע"י הדגש, כמ"ש במאמר הנ"ל[2026] **דגש מפקי רוחא כו'**, ואמר בתיקו"ז (קנ ע"ב)[2027] והחיות רצוא בדגש ושוב ברפה[2028], ורפה הוא על גבי האות[2029] וזהו **תליא באוירא**, ודגש בתוך האות, וזהו **לזמנין מטמרן**, ואז מוציאין מים, וזהו **ביומא דעיבא**. וידוע שהדגש הוא דין, ורפה רחמים כמ"ש בס"י (פ"ד מ"א)[2030], בשתי לשונות רך וקשה, ולכן מטר הוא בדין, כמ"ש (תענית ב ע"א) גבורות גשמים, ונקבע בברכת אתה גבור כידוע, וכמ"ש בזו"ח שיה"ש (נח ע"א)[2031] **יפתח ה' לך את אוצרו הטוב בפתח**, ע"ש, ולכן קשה יומא דמטרא כיומא דדינא (תענית ח ע"ב), וזהו ביומא דעיבא. וחשך הוא ג', אמ"ש, בבינה כנ"ל (יד ע"א) דדינין מתערין מינה (זהר ח"א רכ ע"ב) ולכן אתקיף לתהו כנ"ל (כג ע"ג מזהר ח"א טז ע"א@), וכל אלו הם בסוד הדיבור בנוקבא, והוא נפש, סוד עולם התהו, סוד האותיות. עד בוא ורוח אלהים (בראשית א ב), קלא דנהיג לדיבור, סוד הנקודות דנפקין מחכמה, כמ"ש (תיקו"ז כב ע"א[2032]) נקודין מחכמה. ושם יו"ד של השם, עשר אמירן, שהן עשר נקודות, סוד הרוח, כמ"ש במאמר הנ"ל (^). ואתוון מבינה ולמטה, והן שלש דרגין הנ"ל, והוא סוד הויה כנ"ל (%). עשר אתוון דשמא מפורש, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (ז ע"ב). וכל הדרגין של האותיות יש כנגדן בנקודות, חוץ ממדרגה האחרונה, נגד רוח אלהים חיים (ס"י פ"א מ"ט)[2033], שהוא ורוח אלהים מרחפת (בראשית א ב), הוא נקודה הראשונה, ספי' הראשונה מעשר ספירות, כמ"ש בס"י פ"א (מ"ט) אחת רוח אלהים חיים, והיא כוללת כל הגוונין. וז"ס הויה, שכולל כל הד' גוונין כידוע בהרבה מקומות (%). והיא נקודה הראשונה, שעשר נקודות הן עשר ספירות, עשר אמירן, שהן עם כ"ב אתוון, ל"ב נתיבות, כמ"ש בס"י (%). ונגד אמ"ש, חשך, ג' הראשונות, כמ"ש בס"י (פ"א מ"י)[2034] שתים רוח מרוח כו' שלש כו' ארבע כו'. ונגד ז' כפולות, ששרשן ו"ק, הן ו"ס האחרונות שאמר שם (ס"י פ"א מי"ג[2035]) וחתם בהם ו"ק חמש כו', ע"ש. אבל לתהו לית נגדן, וז"ש **לכלהו אית לבושא לאתלבשא בר האי**. וכן ביסודן, שאמר שם (פ"ב מ"א[2036]) אמ"ש יסודן אויר מים אש, ולכל א' יש ציור, כמ"ש שם, כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע בנתיים, שהם ג' גוונים חוור וסומק וירוק כידוע (זהר ח"א יח ע"ב). וכן בז'

[2021] עי' לעיל הערה 1178.

[2022] ז"ל: שני אבנים בונות שני בתים, שלש אבנים בונות ששה בתים, ארבע אבנים בונות ארבעה ועשרים בתים, חמש אבנים בונות מאה ועשרים בתים, שש אבנים בונות שבע מאות ועשרים בתים, שבע אבנים בונות חמשת אלפים וארבעים בתים, מכאן ואילך צא חשוב מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע.

[2023] עי' לעיל הערה 1132.

[2024] עי' לעיל הערה 1502, ועי' עוד הערה 1156.

[2025] ז"ל: תנא תהו קו ירוק שמקיף את כל העולם כולו שממנו יצא חשך שנאמר ישת חשך סתרו סביבותיו בהו אלו אבנים המפולמות המשוקעות בתהום שמהן יוצאין מים. ועי' מ"מ זהר ח"ב קה ע"א: פי' ספירת המלכות שנק' אבנים ובינה שנק' מ"י מונה אותם, וזהו מי מנה עפר יעקב, שהמלכות נק' עפר. ועי' זהר חדש מד ע"ב.

[2026] כא ע"ד: ככוכבים אלין אינון דגשים דאתוון דדחקי לון ומפקי לון לנהורא ואלין אינון כוכבי דשרביטא מפקי רוחא ונהורא כחדא ואנהירו לרזא דאתוון: $.

[2027] שבע כפולות בג"ד כפר"ת דינא רפיא ודינא קשיא, ובהון והחיות רצוא ושוב, רצוא בדגש ושוב ברפה, ואינון דינא ורחמי.

[2028] עי' תיקו"ז כב ע"א, וע"ש בהגר"א כי רצוא הוא שהן רצין להשיג למעלה והוא בחי' אור חוזר, ושוב שאח"כ הן שבין למטה והוא בחי' אור ישר (ביאורים ח"א פ ע"ג).

[2029] עי' לעיל הערה 1133.

[2030] עי' לעיל הערה 1178.

[2031] עי' מלואים אות (קפט) ד"ה לבתר כיון.

[2032] עי' לעיל הערה 1130.

[2033] עי' לעיל הערה 1477.

[2034] עי' לעיל הערה 1533, 1534.

[2035] עי' לעיל הערה 288.

[2036] עי' לעיל הערה 1538.$

כפולות אמר שם (ס"י פ"ד מ"ב)[2037] יסודן חכמה ועושר כו', והן (שם מ"ג)[2038] בדיבור ובתמורה כו', והן בציור דין ורחמים. משא"כ בי"ב פשוטות, שאין בהם ציור כלל, כי יסודן[2039] שיחה הרהור (ס"י פ"ה מ"א)[2040] שהן פשוטות מכל צורה, ולא שייך בהם ציור כלל, לכן קראם פשוטות, ולכן אמר שם (פ"ה מ"ג)[2041] כ"ב אותיות חקקן חצבן צרפן שקלן והמירן. חקקן חצבן צרפן נגד ג"ר. חקקן בכתר, כמ"ש (זהר ח"א טו ע"א)[2042] **בריש הורמנותא גליף גליפו בטהירו עלאה כו'**. חצבן בחכמה, כי שם נחצבו בל"ב נתיבות, וכמ"ש (ישעיה נא ב) הביטו אל צור חוצבתם, ואמרו (מדרש תהלים נב[2043]) זה אברהם, חסד, ששם חכמה כנ"ל (%). צרפן בבינה, שם אגלימו כידוע (זהר חדש דף נח ע"א)[2044]. ואח"כ יצאו לחוץ, ואמר שקלן נגד ג' אמ"ש, יסודן כף זכות כו' (ס"י פ"ב מ"א). והמירן נגד ז' כפולות, בדיבור ובתמורה, ונגד י"ב פשוטות לא אמר שום ציור, אלא וצר בהם כו', בסוד הכל היה מן כו' (קהלת ג כ)[2045], ושלש תהו כו'[2046], מסט' דנוק' מ"נ. ורוח הוא השלג, מ"ד, וע"י נבררו כנ"ל (%), וכמ"ש דרוח בא מאביו, ונפש מאמו, וכמ"ש בזוהר (ח"ב קיט ע"א)[2047] **ע"ש**:

מתכסית תחתיו אגוז אחד שמכסה הטמונה בטמונה, והיא המרכבה שעומדת תחת אותו סוד טמיר. ואותה האות עומדת בגניזה, נקודה אחת תחתיה. אותו האגוז עומד עם ששה עמודים ותומכים אותו בששה צדדים, אותם ששת הצדדים גנוזים בתוך אותו האגוז.	[2048]לְהִתְחַפִּיָּיא תְּחוֹתֵיהּ חַד לְגוּזָא לְחַפְיָיא טְמִירָא דְּטְמִירוּ וְאִיהִי לְתִיכָּא לְקַיְימָא תְּחוֹת הַהוּא רָזָא טְמִירָא וְהַהוּא לָא קַיְימָא בְּגַנִּיזוּ נְקוּדָה חֲדָא תְּחוֹתֵיהּ הַהוּא לְגוּזָא קַיְימָא בְּשִׁית סַמְכִין וְסַמְכִין לֵהּ בְּשִׁית סְטָרִין לְסִטְרִין שִׁית סְטָרִין גְּנִיזִין בְּגַוֵּהּ הַהוּא[2049] לְגוּזָא:

(חוזר לביאור דס"א הנ"ל)@: אגוזא דחפייא כו' - דחפייא להההוא את למוחא[2050]: **ואיהי רתיכא דקיימא כו'** - ר"ל תחת המוחא: **וההוא את כו'** - ר"ל מוחא טמיר וגניז[2051]: **נקודה חדא תחותיה** - ר"ל תחת האות, והוא סיום האות, **דקיימא בגניזו**. וההיא נקודה הוא חיך, דעבדא בניינא בגרון, כמ"ש בתז"ח שם (יט ע"ג) ובפ' נח (^) ע"ש: **וההוא אגוזא קיימא בשית סמכין וסמכין לה בשית סט'** - שית סמכין הוא הלשון, קשרא תניינא, כי חיך הוא קשרא קדמאה, ולשון קשרא תניינא, והוא ו', ו"ק, כמ"ש בס"ד (יד ע"ב)[2052] לישן ו' {כד ע"א} כו', וכן בתז"ח שם (יט ע"ד)

[2037] ז"ל: שבע כפולות בג"ד כפר"ת יסודן חכמה עושר זרע חיים ממשלה שלום וחן.

[2038] ז"ל: שבע כפולות בג"ד כפר"ת בדבור ובתמורה, תמורת חכמה אולת, תמורת עושר עוני, תמורת זרע שממה, תמורת חיים מות, תמורת ממשלה עבדות, תמורת שלום מלחמה, תמורת חן כיעור.

[2039]

[2040] עי' לעיל הערה 1656.

[2041] שתים עשרה פשוטות ה' ו' ז' ח' ט' י' ל' נ' ס' ע' צ' ק' יסודן חקקן חצבן צרפן שקלן והמירן וצר בהם שנים עשר מזלות[2041] בעולם שנים עשר חדשים בשנה שנים עשר מנהיגים בנפש זכר ונקבה.

[2042] עי' מלואים אות (קמא). ועי' לקמן כד ע"ב שרבינו מאירך להסבירו.@

[2043] ז"ל: אמר הקב"ה לאברהם, עתיד הוא בית המקדש ליחרב והקרבנות בטלין שהיו מכפרין עליהן. מה רצונך, שישתעבדו בניך בגליות ואל ישתעבדו בגיהנם. אמר רב חנינא בר פפא, אברהם בירר לו את הגליות, אמר, מוטב שישתעבדו ישראל בגליות ואל ישתעבדו בגיהנם. והוא שהקדוש ברוך הוא אומר לישראל, אבוכון הוא. וכן הוא אומר, (ישעיה נא, א) הביטו אל צור חוצבתם. זה אברהם. שנאמר (שם, ב) הביטו אל אברהם אביכם.@

[2044] עי' מלואים אות (קכב)

[2045] ז"ל בשלימות: הכל הולך אל מקום אחד הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר.

[2046] ס"י פ"א מי"א: (פ"א מי"א) שלש, מים מרוח, חקק וחצב בהן כ"ב אותיות מתהו ובהו רפש וטיט, חקקן[2046] כמין ערוגה, חצבן כמין חומה, סיבבם כמין מעזיבה[2046] ויצק עליהם שלג ונעשה עפר שנאמר (איוב לז ו) כי לשלג יאמר הֱוֵא ארץ.PERL אמר ששלשה הם מ"ן" תהו, בהו, חושך. אבל אור הוא מ"ד

[2047] עי' מלואים אות (ריד).

[2048] זה כפול לעיל כג ע"ב.

[2049] דההוא (כתס פז).

[2050] האות מכוסה יחד עם המוח או האות הוא המוח?*##

[2051] עי' לעיל יב ע"ד: **טמיר** - ברישא ב' [עי' אד"ז רפח ע"א הוב"ד במלואים אות (עו)]: **וגניז** - ברישא תליתאה.

[2052] עי' לעיל הערה 1483.

ברזא דוא"ו דאיהו לישן כו', האי קלא דאיהו וא"ו לישן כו', ובו ו"ק, קול יעקב, עד"א, כנ"ל[2053], וז"ש **אינון שית סטרין גניזין כו':**

מתוך הצד (הסתר) של האות הזו יוצאת מרכבה אחת קדושה, והמרכבה הזו גנוזה ואינה מתגלה, פרט לכאשר מאיר האור של אותו אגוז טמיר, אז מתגלה אותה המרכבה ואותה מרכבה טמירה וגלויה.	מגו סטרא (נ"א סתרא) לאת לא נפקא לתיכא חד קלישא[2054] ואיהי[2055] לתיכא גניז ולא לאתגלייא כד כל נהיר נהירו להאיא אגוזא טמירא כדין לאתגלי ההוא לתיכא וההוא לתיכא טמיר וגלייא:

נפקא רתיכא חד קדישא - הוא קשרא תליתאה, השינים, מגדל עוז שם ה' (משלי יח י, תיקו"ז קב ע"ב), ולכן נק' מגדלא תקיפא, כמ"ש בתז"ח שם (יט ע"ד), ובה ד' סטרין, ואיהי רתיכא באמת, ושם הדיבור, כמ"ש שם (יט ע"ג ד"ה האי), והם יוצאין הכל מתוך המחשבה, כמ"ש בזוהר פ' שמות (ג ע"א)[2056] **אתי מלבנון כלה תבואי קול אמר לדיבור אתי,** "מלבנון" מעדן[2057]. "תבואי" מרזא דמחשבה[2058] כו'[2059], והוא סוד יו"ד במלואו, כמ"ש באד"ז (רצ ע"ב)[2060] **יו"ד כליל אתוון אחרנין י' רישא וסיפא דכלא,** ר"ל חכמה, שהיא כלל כולם, הוא רישא, שירותא. וסיפא מלכות, שנק' ג"כ חכמה, **וההוא נהר דנגיד ונפיק אקרי עלמא דאתי כו'**[2061], והכל נכלל בי' עצמו, כי היא כלולה בקוצא תתאה דיו"ד, כמ"ש בפ' ויקרא (י ע"ב)[2062]. ואמר **ו"ד כלילן ביו"ד,** אלא נטיעה דגנתא אקרי, ור"ל עד"א, כמ"ש בפ' בראשית (כו ע"א). [2063]**ואינון נטיען דנטען כו' אית גנתא אחרא דאיהי ד' ומהאי ו' אתשקייא ד' דאיהי ארבעה והיינו רזא דכתיב ונהר יוצא מעדן מאן הוא עדן דא חכמה עלאה ודאי י' להשקות את הגן כו', לארבעה ראשים דא הוא ד'.** וזהו אלין קשרין, חיך וגרון, חו"ב, כלילן בי'[2064] לישן בו'[2065], גנתא. רתיכא, שהוא בארבעה, מגדלא דשינין[2066], ד', והכל יו"ד עלאה, ו"ד הן סמכין ורתיכא של י', והן מילואו. וכאן נכלל כל השם ביו"ד, כי בי' נכלל ג"כ ה"א עלאה כנ"ל, בשביל שבו קוץ התחתון, וכמ"ש בפ' ויקרא שם[2067] ו"ד זו"נ, ד"ו פרצופים, והן סוד מחשבה וקול ודיבור: **וההוא רתיכא טמיר וגליא** - כמ"ש רש"י (ב"ק ג ע"א ד"ה הגלל) על פ' יבער הגלל, שהן השינים שפעמים נכסים ופעמים נגלים, כשהדיבור יוצא, אז נגלה, וז"ש לעיל, **ולא אתגליא בר כד נהיר נהירו דההוא אגוזא טמירא,** כשהפה נפתחת לדבר, וז"ס (שיה"ש ו יא) אל גנת אגוז[2068], אגוז כנ"ל, וגנת הוא הגנתא הנ"ל, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן (בראשית ב י, תיקו"ז יג ע"ב[2069]), ו' לישן[2070], שם ירדתי לראות באבי הנחל, ששם אבי הנחל, של הנהר

[2053] עי' ליעל הערה 1483.

[2054] והוא ד' של היו"ד. ששית סטרין הוא וא"ו של יו"ד, וההוא רתיכא הוא ד', כמש"ש דף ו' ע"ג **דלית רתיכא אלא בארבע,** שהן ד' חיות שבמרכבה, שזהו רתיכא, וכמ"ש (מלכים א' י כט) ותצא מרכבה ממצרים בשש מאות כסף וסוס בחמשים ומאה כו', שזהו המרכבה בד' חיות. והוא סוד ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, וא"ו של יו"ד, ומשם יפרד והיה לארבע' ראשים, ד' של יו"ד. וכמ"ש באד"ז (רצ ע"ב) **באגדתא דרב ייבא סבא תנינן אמאי ו"ד כלילן ביו"ד, אלא נטיעה דגנתא ודאי אקרי וא"ו, אית גנתא אחרא דאיהו ד', ומהאי וא"ו אשתקי' ד', דאיהו ארבעה. והיינו רזא דכתיב ונהר יוצא מעדן כו', להשקות את הגן דא הוא ו', ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים דא הוא ד', וכלא כליל ביו"ד.** וז"ש בס"א שם שהן רתיכין דאת יו"ד ע"ש. והכל בהיכל הזה גנת אגוז גנתא דצרורא דחיי (יהל אור ח"א כ ע"ד).

[2055] והיא (כתס פז).

[2056] עי' מלואים אות (ריז).

[2057] בינה, עי' מלואים אות (צח).

[2058] חכמה (בהגר"א בספד"צ טו ע"ב בשם הזהר ח"א טז ע"ב).

[2059] כנראה שזה טעות.@

[2060] עי' מלואים אות (ריח).

[2061] המשך האד"ז.

[2062] עי' מלואים אות (רד).

[2063] המשך דברי האד"ז.

[2064] פ' באות י'@.

[2065] באות ו'.@

[2066] פי' מגדל השן, עי' לעיל הערה 1163.

[2067] עי' מלואים אות (ריט).

[2068] ז"ל: אל גנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל לראות הפרחה הגפן הנצו הרמנים, עי' מלואים אות (סד).

[2069] עי' מלואים אותיות (צז), ו-(צח).

[2070] עי' לעיל הערה 1483.

הנ"ל, לראות הפרחה הגפן כו' (שיה"ש ו יא), כי שם גדולן של הנטיעות, כמ"ש במאמר קו המדה (^) ובאד"ז שם (^רצ ע"ב$), לראות הפרחה הגפן, הנצו הרמונים, כי שם שבע כפולות, ז' מינים דקרא, ונקט כאן גפן ורמון, כי אימא עלאה עד הוד אתפשטת[2071], והן סיומן של קול עלאה, חג"ת, ותתאה נה"י, ויסוד כלל כולן, כי עד הוד אתפשטת לבד, לא ידעתי נפשי שמתני מרכבות עמי נדיב (שיה"ש ו יב) נפשי, הוא מגדלא דשינין[2072], שם הנפש. ושם מרכבות, רתיכא קדישא כנ"ל. עמי נדיב, כמ"ש (סוכה מט ע"ב) בת נדיב, בתו של אברהם אבינו, והיא נק' ברתיה דאברהם אבינו כידוע[2073]:

והיא יוצאת מתוך ההתנוצצות של המאור כשמודדת המדה תחת הקשר הראשון. ואותו (והוא אחד) ניצוץ כשמדה קיימת, זה מאיר ועולה ויורדת, ונסמכת תחת האות יו"ד, והיא נקודה אחת. ואחר כך מתפשט אותו הניצוץ, ומוציאה שלשה ניצוצות אחרים, ונסמכים תחת הקוץ התחתון של היו"ד.	ולהי נפקא מגו נגיעו לבוגינא כל מליל מקחתא תחות קקרא קלמלה (והוא) [והוא חל][2074] נגיעו כל מקחתא קיימא נהיר לא[2075] וסלקא ונחתא ולסתמיך תמות לת יוד ולהיי נקודה חלא לבתר לתפקט ההוא נגיעו ולפיק תלת ניצוצין לחרנין ולסתמכין[2076] תחות קוצא תלתה ליו"ל:

לבתר אתפשט ההוא נציצו כו' - והן סוד ט' נקודות (תיקו"ד קנא ע"א) שבתחלה אזדרע בג' נקודות, חולם שורק חירק, שהן כלל הנקודות, כמ"ש בזו"ח שיה"ש (נח ע"א)[2077] והן כלל העולמות, ג' עולמות בי"ע, וכן בינה עד"א מלכות, ג' שמות אהי"ה הויה אדנ"י, ג' אמ"ש, בשנה עולם נפש, ועי' בס"י (ס"י פ"ג מ"ד^), נר"נ, שהן כלל כולם, וכמ"ש בזו"ח שיה"ש שם[2078], שהן ראש בטן גויה, ששם נר"נ, במוח לב וכבד. וכל אלו מתחלקין לג' אחרנין, שהן ט', ונקודה עלאה טמירא משלמת לי' נקודות. וכן הספירות מתחלק בתחלה לתלת, ואלו מתחלקים כל א' לתלת, כידוע בימין ושמאל ואמצע, וכן אצל כ"ז אותיות, וחיון קדישין, כמ"ש בפ' ויקהל (^)[2079] ע"ש:

אחר כך יוצא מתוך הקשר השני ניצוץ אחר שמאיר ועולה ויורד ונסמך תחת האות יו"ד בצד אחר@אחור??. אחר כך מתפשט אותו הניצוץ ומוציא שלשה ניצוצות אחרים ונסמכים בצד הזה, תחת האות יו"ד. אחר יוצא מתוך הקשר השלישי ניצוץ אחר (בצד אחר) ומתוך זה נקשר הסוד של חול במדת המאור.	לבתר נפקא מגו קקרא תניינא נגיעו לחרא לנהיר וסלקא ונחתא ולסתמיך תמות לת יו"ל בסטרא לחרלי (לבתר) ולתפקט[2080] ההוא נגיעו ולפיק תלת ניצוצין לחרנין ולסתמכן בסטרא לא[2081] תחות לת יו"ל לבתר נפקא מגו קקרא תליתלה נגיעו לחרא (נ"ל בסטרא לחרא) ומגו לא לימקקר רזא לחו"ל במקחתא לבוגינא:
נמצאו לאות יו"ד, הנקודה העליונה, תשעה עמודים על מה שנסמכת. וכולם מרכבה אל האות הזו, אז מאירה ונסמכת על תשעת העמודים הללו, ואז מאירים מתוכה שמונה אחרים, וכולם עומדים בסוד האות יו"ד, הנקודה העליונה הטמירה.	מקתכחו למת יו"ל נקודה עילאה תקעה סמכין על מה לסתמיך וכלהו רתיכא לגבי לת לא כדין לתנהיר ולסתמיך על תקע סמכין לאין וכדין נהרין מגויה תמניא לחרנין וכלהו קיימין ברזא למת יו"ל נקודה עילאה טמירא:

[2071] עי' רע"מ פנחס רכג ע"ב. ועי' בביאור רבינו בתיקו"ז נא ע"ד ד"ה מאינון שמשמע שזה תמידי ויסוד מקבל בשעת הזיווג.

[2072] פי' מגדל השן, עי' לעיל הערה 1163.

[2073] פ"י מידת המלכות עי' לקמן לו ע"ב ולו ע"ד.@

[2074] נפקא חל (כתס פז).

[2075] נמחק בכתס פז.

[2076] ולסתמכא (כתס פז).

[2077] עי' מלואים אות (קפט).

[2078] עי' מלואים אות (קפב).

[2079] לא מצאתי.

[2080] "לחרלי (לבתר) ולתפקט" נמחק בכתס פז, ובמקומו מיתא "לחרא ולבתר לתפקט".

[2081] נמחק בכתס פז.

וכדין נהרין מגווה תמניא אחרנין כו' - אלו הן קיומין דילה, כמו שמפרש והולך, **וכלהו קיימין**, וט' שאמר לעיל, הן רתיכין דילה, ולכן אמר כאן **מגווה**, ולעיל אמר **תחותה**, וז"ס חול, ח' כי שם ח' נהורין הנ"ל, ו' כי שם ו"ק, ו' נקודות, כי ג"ר הן מוחין והן יוצאין מגרון קודם שבאין ללישן, כמ"ש בתז"ח שם (יט ע"ג) **ושני ליה בתלת גוונין באשא ברוחא במיא**, ונקט כסדר חולם שורק חירק, ראש בטן גויה, ראש מאש, גויה מרוח, בטן ממים[2082], וכן בכולם. **ושדי ליה לקשרא דלישן כו'** (יט ע"ד)[2083], ולמ"ד כי שם כ"ב אתוון, שהן ג' גוונים, ויצק עליהם שלג (פ"א מי"א)[2084] בחכמה יסד ארץ (משלי ג יט) כנ"ל (%), ושם תמניא הנ"ל, ועם כ"ב אתוון הנ"ל, הן למ"ד, וע"י זה אתבני:

תשעת העמודים הללו שלמטה עולים בשם, ולא עולים, משום שאותם תשעה שנקראים אין סוף, עומדים ולא עומדים, ולא נודעו ונקראים ולא נקראים, ללא ידיעה כלל, ואלו עולים בשם ולא עולים.	תלין תשע סמכין לתתא סלקין בשמא ולא סלקין בגין לחינון[2085] תשע לחיקרון לין סוף קיימין ולא קיימין ולא לתיידעו ותיקרון ולא תיקרון ולא ילידעו כלל ותלין סלקין בשמא ולא סלקין:

אלין תשע סמכין כו' - ר"ל אותן תשע שאמר לעיל (זח"ח ה ע"ב) **אשתכחו לאת יו"ד כו'**: **בגין דאינון** - צ"ל אינון כו', ור"ל אותן שאמר לעיל **וכדין נהרין מגווה כו'**, והן נקראין א"ס, כמ"ש בפרשת נח (דף סה ע"א)[2086] וסוף פ' פקודי (רסח ע"ב)[2087] **וכלהו נהורין מרזא דמחשבה עלאה ולתתא אקרון א"ס**. ולקמן (זח"ח ט ע"ב)[2088] **י' נקודה חד עלאה דקיימא על ט' סמכין כמא דאוקימנא אלין כו' ואינון ט' נקודין כו' ואינון רתיכא לט' אחרנין דאינון רזא דא"ס וכלהו קיימין ליו"ד כו'**, ובתז"ח (דף עט ע"א יט ע"א) **תשע נקודין באורייתא כו' אלין אקרון א"ס**, ושם (עמוד ב' כ ע"ד) **תשע נקודין דשלטין על אתוון אינון א"ס כו'**. ואמר **סלקין בשמא ולא סלקין** כמ"ש שם דף ט' (זהר ח"א טז ע"א^) כנ"ל (%) **לא אקרון בשמהן רק ברתיכין דלהון**, ואלו הן י"ח אלף עולמות:

וזהו הסוד "וקראתי בשם ה' לפניך וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם", אין מי שיעמוד בהם ובשמות שלהם. ולא התגלו לעמוד בדרכם, ולכן לא עמד משה עליהם, משום שהיו מקדם הדרגה שלו. שאותו ניצוץ ראשון כתוב לפניך, וכן כל העמודים. הקדימו לדרגה שלו, ועל זה לא עמד [משה] בדרכי הקדוש ברוך הוא, משום שכולם עולים תוך המחשבה, ומשם מתפשטים דרכיו לכמה צדדים ברצונו של הקדוש ברוך הוא, ולא נודעו כלל.	ורזא דא (שמות לג יט) וקרתי בשם ה' לפניך וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם לית מאן ליקום בהון ובשמהן דילהון ולא לאתגליין למיקם בארחייהו וע"ד לא קאים משה עלייהו בגין דהוו מקדמת דרגא דיליה (דעליה) דההוא נציצו קדמאה[2089] כתיב לפניך וכן כולהו קיימין לקדימו לדרגא דיליה וכלל (נ"א ועל) דא לא קאים בארחוי דקב"ה בגין דכלהו סלקין גו מחשבה ומתמן מתפשטין לארחוי לכמה סטרין ברעותיה דקב"ה ולא לתיידעו כלל:

וחנותי את אשר אחון כו' - ר"ל שאין מכיר אלא אני: **בגין דהוו מקדמת דרגא דיליה** - שדרגא דיליה בינה: **דההוא נציצו קדמאה כתיב לפניך** - ר"ל על ההוא נצוצא קדמאה, שהוא נקודה הראשונה כמש"ל (זהר בראשית @@) **וההוא נציצו כד משחתא כו' ואיהי נקודה חדא**, ור"ל לפניך, שכתיב (שמות יז ו)[2090] הנני עומד לפניך כו', (שמות לג יט)[2091] וחנותי את כו', שרצה לידע דרכיו של הקב"ה, ואמר, הנני עומד לפניך, שמעלה זו לפניך כנ"ל (%): {כד ע"ב} **וכן כלהו קיימין כו' -**

[2082] עי' לעיל הערה 1502, ועי' עוד הערה 1156.
[2083] ז"ל שם: ושדר ליה לקשרא תניינא ברזא דוא"ו דאיהו לישן.
[2084] עי' לעיל הערה 1534.
[2085] לחינון (נוסח רבינו).
[2086] עי' לעיל יח ע"ג.
[2087] עי' מלואים אות (צד).$
[2088] עי' מלואים אות (ק).
[2089] ועל לא (נוסף בכתב פז).
[2090] ז"ל: הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן משה לעיני זקני ישראל.HELP@
[2091] ז"ל: ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם ידוד לפניך וחנתי את אשר אחן ורחמתי את אשר ארחם.

שאמר לעיל (זהר בראשית @) **וכדין נהרין מגווה כו', וכלהו קיימין כו',** וכן כל הט' סמכין, ונכלל במה שאמר[2092] לעיל, **דההוא נציצו קדמאה כו':**

עולה האות הזו עם העמודים הללו למעלה. מַה מי שמכה, שאינו ידוע, והאין סוף מאיר ולא מאיר, ויורד ואין ידוע ממי שמאיר, כאשר יורד, נכללים בו אותם העמודים ומתפשט, וכשמתפשט יוצא אור אחד כלול ומתכסים בו, כמי שנכנס להיכל אחד.	סלקא את דא באלין סמכין לעילא[2093] בטש מאן דבטש לעילא לעילא ולא ידיע ולא ישער ולא יהיר ולא נחתא ולא יתיע ומאן סוף נהיר ולא נהיר ונחתא ולא ידיע ממאן דנהיר כל נחית לתתא דכלילן דיה לאינון סמכין ואתפשט וכל לתפשט נפק חד נהורא כליל מכולן ואתחפיין דיה כמאן דעייל בחד היכלא:

סלקא את דא באלין סמכין לעילא בטש מאן דבטש דלא ידיע וא"ס נהיר ולא נהיר - כמ"ש בפ' בראשית (דף סה ע"א)[2094] ופקודי שם (רסח ע"ב)[2095] **וכדין בטש האי נהירו דמחשבה דלא אתיידע בנהירו דפריסא כו', רעותא דכל תשע נהורין דקיימי כלהו במחשבה כו' כד סליק כלא כו', קיימי כלהו בסליקו ומחשבה אתעטר בא"ס כו',** ובאד"ז (דף רפט ע"ב)[2096] **בטש מאן דבטש בהאי מוחא כו',** ושם (עמוד א')[2097] **וההוא רישא סתימא כו', פשיט חד טורנא כו', בטש בהאי מוחא כו',** ע"ש. וז"ש **סלקא כו',** שסליק מחשבה, חכמה, בא"ס, אל מ"ס[2098], **ובטש נהירו דפריסו במ"ס:** וז"ש **וא"ס נהיר ולא נהיר,** וכצ"ל במאמר הנ"ל, **וכדין בטש האי נהירו כו', ולא אתגלייא וכדין נהירו דפריסו בטש בנהירו דא דמחשבה כו',** והן דוגמת מ"נ ומ"ד, שקודם צריך להתעוררות מ"נ. ואמר **ונחתא ולא ידיעא,** ר"ל חכמה, אָת[2099] יו"ד נחתא ולא ידיעא ממאן דנהיר, וכמ"ש (זהר ח"ב רסט ע"א)[2100] **כד נהיר מחשבה ולא ידע ממאן נהיר כו', כדין אתלביש ואסתים גו בינה:** וז"ש כאן **ואתפשט וכד אתפשט נפק חד נהורא כו'** ר"ל בינה:

כאן רצינו מסביל לדברי הזהר ח"ל טו ע"ל[2101], והבאנו לדבריו כאן ותרגומו, לע"פ שלמינו בכלל התז"ח.

בראש (בראשית בחכמת המלך חקק וכו') שלטון המלך, חקק חקיקות (חקיקה) באור עליון נר חזק, ויצא תוך נסתר הנסתרים, מראש (מסוד) האין סוף, עשן בגולם נעוץ בטבעת, לא לבן ולא שחור ולא אדום ולא ירוק ולא צבע כלל. כשמדד (כשחזר) מדידה, עשה צבעים להאיר, לפנים בתוך הנר, יצא (ויצא) מעיין אחד שממנו נצבעו הצבעים למטה, סתום תוך הסתומים של סוד האין סוף, בקע ולא בקע את האויר שלו לא נודע כלל, עד שמתוך דחק הבקיעה שלו מאירה נקודה אחת סתומה עליונה אחר אותה נקודה לא נודע כלל, ולכן נקראת ראשית, המאמר הראשון של הכל.	ברית הורמנותא ג"ל ברלקסיא בחכמתא למלכא גליף גלופי [ג"ל גליפו] בטהירו עלאה בוצינא לקרלינותא ונפיק גו סתים לסתימו (מריקא) [מרזא] לאי"ן סו"ף קוטרא בגולמא נעיץ בעזקא לא חוור ולא מוכס לא סומק ולא ירוק ולאו גוון כלל כל [מליל ג"ל הלר[2102]] מסיחא עביל גווין למנהרא לגו בגו בוצינא נפיק [ג"ל ונפיק] חד נציעו למניה לאטבעו גווין לתתא סתים גו סתימין דרזא (מרזא) לאי"ן סו"ף בקע ולא בקע לויהא ליה לא לאתיידע כלל עד למגו לחיקו דבקיעותיה נהיר נקודה חדא סתימא עלאה בתר ההיא נקודה לא לאתיידע כלל ובגין כך לקרי לרשית מאמר קדמאה דכלא:

[2092] היה ר"ת במ"ש@.

[2093] "בלין סמכין לעילא" נמחק בכתב פז, ובמקומו ליתא "לבלין סמכין לעילא לעילא".

[2094] עי' לעיל יח ע"ג.

[2095] עי' מלואים אות (צד).$

[2096] עי' מלואים אות (קסז).

[2097] עי' מלואים אות (קמה).

[2098] כל עליה למו"ס היא כדי לאפשר זיווג בין המו"ס לאוירא שהוא מכונה א"ס.$ עי' מלואים אות (פז).

[2099] ניקוד.@

[2100] עי' מלואים אות (קסח).

[2101] עי' מלואים אות (קמא).

[2102] נמחק בנוסח רצינו.@

ובריש דף ט"ו אמר **בריש הורמנותא דמלכא**. הורמנותא, עי' בתז"ח (דף פט ע"ד נ ע"ג) **א' הימנו דחד הורמנותא**. וריש הורמנותא הוא דבר שראשית לו, והוא שאמר שם (תז"ח@) **וחד טמיר ולא ידיע**. דמלכא הוא רדל"א, ז"ת דמלכות א"ק, שבה מתלבש א"ס על ידי[2103] חד טמיר דא"ק, ומתלבש בהורמנותא דאצילות, כמ"ש (תהלים קד כד) מה רבו מעשיך כו'. שלכן כתיב (משלי יא ב) ואת צנועים חכמה, שהצניעות הוא כמ"ש בפ' פקודי (דף רלט ע"א)[2104] **לאצנעא בההוא צניעו כו'**, וז"ש ספרא דצניעותא, שספר הראשון מג' ספרים בו הצניעות, כנ"ל (%), ונק' ספר כמ"ש בפ' תרומה (דף קלז ע"ב)[2105] **מרזא דספר עלאה כו'**, וזהו הורמנותא דמלכא. וכל עשר ספירות נכלל בו, כמ"ש בפ' ויקרא (דף י ע"ב)[2106] **א"ל על י' קיימי כו' אשתכח די' עיקרא ושרשא כו' וכלהו סתימין ביי'**. ואמר "בריש" כמו, ב' של בראשית, "עם" ראשית[2107] ברא כו' כמש"ל (%) כן בריש, כמ"ש (אד"ז דף רפט ע"ב)[2108] **כד אתתקן חוורא דא בנהירו דא כו' ושם ע"א וההוא רישא סתימא דברישא כו', בטש בהאי מוחא ואתגליף כו', ורדל"א הוא ריש הורמנותא והוא גליף גליפו כו'**, כמ"ש שם[2109] **בטש כו' ואתגליף כו'**. ואמר במאמר קו המדה (מה ע"ג)[2110] **נהורא דלא קיימא בנהורא**, ר"ל שאינו מלובש, והוא רדל"א, **גליף כו'**[2111], והוא על ידי[2112] חד טורנא[2113], ר"ל עטרה, ב' עטרין דגניזין באו"א. ואמר שם[2114] **ואתגליף ואתנהיר**, שהן ב' עטרין, כמ"ש למטה (%): **גליף גליפו בטהירו עלאה** - כל חקיקה הוא סט' דגבורה, וז"ש **אתגליף ואתנהיר**, שכל נהורא סט' דחסד, ושם ב' עטרין כנ"ל (%). טהירו הוא מ"ס, ששם שורש השמרים, כמ"ש באד"ר (דף קכח ע"ב)[2115] **כחמר טב כו'**, וכן יין כידוע[2116]. ושם הגליפו, ונק' טהירו, כי צהרים עת הגבורות, שמש בגבורתו (שופטים ה לא) **מנחת ערב**, ונק' כל[2117] דאתי מסט' טהירין. ואמר בתז"ח (דף צ ע"א נא ע"ב) **גליף גליפו טהירו דטהירו דכיא כו'**. ואמר טהירו עלאה, שהיא מחשבה עלאה, וגם מחשבה תתאה נק' כן, כמ"ש (ישעיה מג טז) ובמים עזים נתיבה, והן ל"ב הידועין[2118]. והאי גליפו הוא על ידי[2119] טורנא דבטש כנ"ל (%), והן זו"נ, חו"ג, אוירא ומ"ס. ואתנהיר באוירא ואתגליף במ"ס. ואמר **גליף גליפו** - ב' מינים, ט' וט', שהן **ט' היכלין להיכלין[2120], לאו אינון נהורין כו'**, כמ"ש בפ' בראשית (דף סה ע"א)[2121] **ונהרין כחדא ואתעבידו תשע היכלין כו'**, וכן בסוף פקודי (רסח ע"ב)[2122] ע"ש. והן ט' שנקרא א"ס, וט' סמכין ליה סלקין

[2103] היה כתוב ע"י.@

[2104] עי' מלואים אות (פד).

[2105] עי' מלואים אות (ב).

[2106] עי' מלואים אות (רכ).

[2107] עי' ריש תיקון כב, וז"ח ח ע"א: ובתורה ברא הקב"ה את העולם שנאמר (משלי ח ל) ואהיה אצלו אמון אל תקרי אמון אלא אומן וזהו בראשית ברא אלהים עם ראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ וזו היא התורה.

תרגום: ובתורה ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, שנאמר "ואהיה אצלו אמון", אל תקרי אמון אלא אומן, וזהו "בראשית ברא אלהים", עם ראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, וזו היא התורה.

[2108] עי' מלואים אות (קסז).

[2109] עי' מלואים אות (קמה).

[2110] עי' לעיל יח ע"א.

[2111] $

[2112] היה כתוב ע"י.@

[2113] עי' מלואים אות (קמה).

[2114] עי' מלואים אות (קמה).

[2115] ז"ל: והאי מוחא דאיהו האי חכמתא סתימאה שקיט ואשתכיך באתריה כחמר טב על דורדייה והיינו דאמרי סבא דעתוי סתים ומוחיה סתים ושכיך.

תרגום: וכל קוץ וקוץ יש בו ת"י נימי שערות כמספר קדו"ש וכל נימא ונימא לוהט בת"י עולמות, וכל עולם ועולם סתום וגנוז, ואין מי שיודע אותם מלבדו ולוהט בת"ך דרכים.

עי' מאיר האדרא במלואים אות (רכא).

[2116] עי' מלואים אות (יד).

[2117] כל בחי'?@

[2118] עי' לעיל הערות 303, ו-852.$

[2119] היה כתוב ע"י@.

[2120] עי' לעיל הערה 1402.

[2121] עי' לעיל יח ע"ג.

[2122] עי' מלואים אות (צד).

בשמא ולא סלקין, כמ"ש בז"ח (דף ה ע"ב א ע"ב)[2123] **אלין תשע סמכין כו' בגין אינון תשע כו'.** ובדף ט' ע"ב[2124] **י' נקודה עלאה דקיימא על ט' כו'** עד **רזא דא"ס** ע"ש. ובתז"ח (דף עט ע"א וע"ב יט ע"א-כ ע"ד) **תשע נקודין כו' אלין אקרון א"ס כו' ט' נקודין דשלטין על אתוון אינון כו'.** ואמר בפ' בראשית (סה ע"א)[2125] ופקודי שם (רסח ע"ב)[2126] **רעותא דכל תשע נהורין דקיימי כלהו במחשבה כו',** ר"ל מחשבה תתאה, והני תשע הן ט' סמכין דנפקין תחות י', והן רדפין אחר ט' עלאין הנ"ל, ולא מתדבקין ט' עלאין: **בוצינא דקרדינותא נפיק גו סתים דסתימו מרזא דא"ס -** ר"ל שהבוצינא הוא אור דמחשבה עלאה, דמחשבה לא ידע, כמ"ש בפ' נח (סה ע"א)[2127] ופקודי שם (רסח ע"ב)[2128], והמחשבה הוא נוק', גבורה, ואור שלו הוא בוצינא דקרדינותא, לשון חוזק וחושך, כידוע אצל נוק' וגבורה. ואותו הבוצינא נפק אל אוירא עלאה, רוחא דגניז בעתיק יומין[2129], במצח הרצון, בין קרומי'[2130], והוא נק' סתים דסתימו, שגנוז מאד מאד, עד שנק' אין[2131], לרוב העלמו, כמ"ש שם. וכן אבא שנאצל ממנו, הוא טמיר יתיר מאמא (אד"ז רצא ע"א) שנאצלה מהמחשבה עלאה, אע"ג שגם אבא יצא מהמחשבה, מ"מ עיקר מן האוירא, רק שנצטייר במעי נוק', במחשבה עלאה, כמ"ש בא"ז (רצב ע"ב)[2132] **והאי אבא מרוחא דגניז בע"י כו',** ע"ש. ואותו רוח הוא מרדל"א, כמ"ש בא"ז (רפח סע"ב)[2133] **והאי רישא סתימו כו' פשיט חד כו',** כנ"ל (%). ואמר בפ' נח (סה ע"א)[2134] ופקודי שם (רסח ע"ב)[2135] **ונהיר מה דנהיר ולא ידיע,** ורדל"א נק' כאן רזא דא"ס, ור"ל אותו סתים דסתימו, הוא מרזא דא"ס, כמ"ש למטה (זהר ח"א טו ע"א^[2136]) **סתים דסתימין מרזא דא"ס בקע כו',** ובוצינא נפיק גו סתים מן המחשבה אל שם[2137], ולכן אמר גו ולא מגו: **קוטרא בגולמא נעיץ בעיזקא -** ר"ל גולמא הוא י' כידוע (הקדמת הראב"ד לס"י), {כד ע"ג} וקוטרא הוא שביל דקיק[2138], שבו קשור בבינה, כי בי' בו עיקר האות, וקוץ העליון וקוץ התחתון, ונקראין קוצא וגזעא ושבילא[2139], ובאותו התחתון, בו השבילים, והוא פטר רחם כידוע (זהר ח"ב ע"ב^). ובאותו י' נקשרין כח"ב, כתר בקוץ העליון, חכמה בגוף הי', ובשביל התחתון בינה, כמ"ש בפ' ויקרא (דף י' ע"ב)[2140] **יו"ד דשמא קדישא אתקשר בג' קשרין בגין כו' ובספרא דשלמה מלכא כו'.** ובינה נק' עזקא כמ"ש בתז"ח[2141] (דף מה ע"ד)[2142] **מהאי קשרא שארי קו המדה לאתפשטא מדיד אלף דאיהי עזקא חדא כו', ואינון מאתן אלף עלמין דכסיף בהו קב"ה.** וידוע שהוא בינה, ואמר שם **בין עזקא לעזקא ת"ק אלף עלמין ואלין דפתחי תרעי לכל סטר כו',** והן נ' שערי בינה כמש"ל (כג ע"א ד"ה ת"ק). ואמר בזוהר (ח"ג יא ע"ב)[2143] בה"א מאחוריו קוצא חד, ושם כליל חכמה בה, ושם נעיץ שבילא. וזהו נעיץ בעיזקא, כי ה"א הוא עזקא עד דלא אתפתח, כמ"ש בתיקונים תיקון ה' (דף טו ע"א כ ע"ב) **בריש הורמנותא כו',** ע"ש כל המאמר, **דקודם דאתפתח היא מ"ם סתימא עזקא,**

[2123] ז"ל: אלין תשע סמכין דלתתא סלקין בשמא ולא סלקין בגין דאינון תשע דאיקרון אין סוף קיימין ולא קיימין ולא אתיידעו ואיקרון ולא איקרון ולא ידעו כלל ואלין סלקין בשמא ולא סלקין
תרגום: תשעת העמודים הללו שלמטה עולים בשם ולא עולים משום שאותם תשעה שנקראים אין סוף עומדים ולא עומדים ולא נודעו ונקראים ולא נקראים ללא ידיעה כלל ואלו עולים בשם ולא עולים.

[2124] עי' מלואים אות (ק).

[2125] עי' לעיל יח ע"ג.

[2126] עי' מלואים אות (צד).

[2127] עי' לעיל יח ע"ג.

[2128] עי' מלואים אות (צד).

[2129] היה כתוב בע"י@.

[2130] קרומיה? קרומא דאוירא למוחא?@.

[2131] עי' אד"ז רפח ע"ב ע"ק נקרא אין דביה תליא אין (רדל"א עי' דברי רבינו בביאורו על ספד"צ א ע"ג).

[2132] עי' מלואים אות (קנ).

[2133] עי' מלואים אות (קמה).

[2134] עי' לעיל יח ע"ג.

[2135] עי' מלואים אות (צד).הנוסח לא מדויק@.

[2136] עי' מלואים אות (קלה).$

[2137] עי' מלאיסא ות (קמא).$המשך הערה הקודמת???

[2138] עי' לעיל הערה 801.

[2139] עי' מלואים אותיות (צא), ו-(קכ).

[2140] עי' מלואים אות (רד).

[2141] צ"ל זו"ח.

[2142] הוב"ד לעיל כג ע"א.

[2143] עי' מלואים אות .(רכב).@PERL SAID SO*##

ואח"כ אתפתחא, שיצא הדעת וא"ו ונעשית ה"א[2144], וכמ"ש בספד"צ סוף פרק א' (טו ע"ב[2145]). וז"ס מ"ש בספד"צ (יד ע"א)[2146] י"ה כלילן דא בדא, כי ה"א כלולה בשבילא, ויו"ד כליל בקוצא דילה. והן ד' בחינות, והן ד' תיבות הנ"ל, קוטרא כו'. ואע"פ שבמ"ס אין שם אלא מוחא חדא, מ"מ כלולין שם ג' מוחין, כמ"ש (אד"ז רפח ע"ב)[2147] **דהאי חכמתא סתימאה דביה מתפרש תלת זמנין לארבע ארבע**, והן ג' הויות[2148], ג' מוחין כידוע. ([2149]ויותר נראה שהג' הויות הן קוטרא בגולמא, הוא חו"ב של חכמה, וביו"ד הזה כליל זו"נ במילויו, ו"ד, זו"נ, כמ"ש בפ' ויקרא (י ע"ב)[2150] **י' רישא דכלא אב לכולא ו' דאוליד ונפיק מניה אשתכח ד' בת כו' הא יו"ד כו'**, ובאד"ז (דף רצ ע"ב)[2151] **יו"ד כליל תרין אתוון באגדתא דבי רב ייבא סבא כו'**, ע"ש. נעיין בעזקא, י"ה של בינה בה"א שלה, כנ"ל (%). ובה"א כלול ג"כ דו"נ, ד"ו, כמ"ש בספד"צ פ"ד (כט ע"ב) **י' נפקין מיניה דכר ונוקבא ו"ד בהאי אתר ו' דכר ד' נוק' כו' ה' ד' הות בקדמיתא כו', הרי כי בה' אית ד"ו כו'**[2152], ע"ש. נמצא כאן ב' מוחין חו"ב, ובכל א' ד'[2153] הוי"ה כנ"ל (%). ואמר **לא חיוור כו'**, שהן ד' גוונין, ר"ל אע"פ שד' אותיות ד' גוונין כידוע (זו"ח מו ע"א), וכאן אין גוונין: **כד מדיד משיחא כו'**, סוד הדעת, אתעבידא[2154] גוונין, ד' גוונין, והוא של ד' אותיות הוי"ה, שהן ארבעה גוונין שאמר לעיל. והן מ"ש כאן **קוטרא בגולמא**, הוא י"ה שבחכמה[2155], וביניהם דעת, כמ"ש בס"ד פ"א (יד ע"ב) **לישן סתים בין יו"ד ה"א**, ע"ש[2156], ודעת כלול מזו"נ כידוע, ו"ה. וכן **נעיץ בעזקא**, הוא י"ה שבבינה, ודעת שבו ו"ה. ובין חו"ב עצמן, דעת שכלול מד', שגם בו דעת המכריע, והוא דעת המתפשט[2157], והוא הבוצינא[2158]. נמצא ג' פעמין ד'. וז"ש בתז"ח שם (@זו"ח מה ע"ג הוב"ד לעיל כג ע"א) **קיומיה נעיץ מהכא בקשרא קדמאה**, ע"ש. ועד כאן לא נתגלה הדעת, ומשמע שם בתז"ח שעזקא הוא גלגלתא, והוא הבינה של כתר[2159], שאמר שם (זו"ח דף מו ע"א[2160]) **מדיד אלף ושארי מרישא דעזקא דלעילא דיוקנא רזא דאדם מדיד ברישא**, וכן באד"ר (דף קלב ע"א)[2161] **עלמא קדמאה כו' בעזקא רבא**. וקוטרא הוא אוירא עלאה, כמ"ש באד"ז (דף

[2144] עי' עוד במלואים אות (צח).

[2145] ז"ל: סתים לאימא דהא אתפתחת ליה דנפיק מינה.
תרגום: $

[2146] ז"ל: אחתא ומודעתא כלילן דא בדא ב"ה כְּתְרִין רחימין דמתחבקין.
תרגום: $

[2147] עי' מלואים אות (קסט).

[2148] עי' מלואים אות (סה).

[2149] איפה סוף הסוגר.$

[2150] עי' מלואים אות (רד).

[2151] עי' מלואים אות (רה).

[2152] ז"ל: כ"ב אתוון סתימין, כ"ב אתוון אתגליין, י' סתים י' גלייא סתים וגלייא במתקלא דטפסין אתקלו, יו"ד נפקין מניה דכר ונוקבא ו"ד, בהאי אתר ו' דכר ד' נוקבא, בגין דא ד"ו תרין, ד"ו דכר ונוקבא, ד"ו תרין קפלין (תרין), י' בלחודוי דכר ה' נוקבא, ה' ד' הות בקדמיתא ומדאתעברת ביה בגווה אפיקת ו', הרי כי בה"א אית ד"ו, וביו"ד אית ה', הרי יה"ו אתחזי יו"ד בחזויה כללא די"ה"ו, מדאפיקת י' ו"ד דהוא דכר ונוק' אתיישבת לבתר ומכסייא לאמא.
תרגום: ז$

[2153] ד' אותיות.

[2154] לשון אצלנו אצטבעו.*##

[2155] עי' לעיל הערה 517.

[2156] ז"ל רבינו שם: לישן ממלל רברבן לישן דא סתים בין י"ה - מפרש מהו הדעת, ואמר הלשון של א"א, כנ"ל (יג ע"ד וענין רצוא) ששורש חו"ב בפה, והזיווג בדעת הלשון ו' בין ח'ל' והלשון הוא מתפשט בגוף ומכריע בין הידים, ששם חו"ב כנ"ל (יד ע"ג וענין), וכמ"ש בפרשת משפטים (קכג ע"א) דעת גניז בפומא דמלכא דאקרי תפארת, פשיטותא דתפארת דכל גוונין אתאחדין ביה דכתיב ובדעת חדרים ימלאו כו', ואמר שם גופא דמלכא אתפשטותא דתפארת דגוונין ביה מתחברן.

[2157] היינו לאפוקי דעת בראש, עי' ע"ח שער כה פ"ב, ביאור רבינו בספד"צ יד ע"ד).

[2158] עי' זהר בראשית לעיל יח ע"ג, וזהר פקודי במלואים אות (צד).

[2159] פי' בינה דא"א עי' לעיל יא סע"א.

[2160] הוב"ד לעיל כג ע"א.

[2161] ז"ל: עלמא קדמאה דנפיק מתקונא קדמאה שליט ונחית וסליק לאלף אלפין ורבוא רבבן מארי תריסין ומניה מתאחדין בקסטא בעזקא רבא
תרגום: עולם הראשון שיצא מהתיקון הראשון שולט, ויורד ועולה לאלף אלפין ורבוא רבבות, בעלי מגינים וממנו נאחזים במידה קטנה בטבעת גדולה.
עי' מאיר האדרא במלואים אות (רכג).NEEDED$

רפט ע"ב)[2162] **בהאי מזלא פשיט פשיטותא דקוטרא עלאה כו'**, ע"ש. והוא י' דעתיקא, כמ"ש בספד"צ פ"ב (כא ע"א)[2163] **י' עלאה דאתעטר בקוטרא דעתיקא היא קרומא עלאה דאזדכך וסתים,** ואמר שם, **ה"א עלאה דאתעטר ברוחא דנוק' דפרדשקא,** והוא סיום הגולגלתא בתיקונין[2164]. ושם הוא ה"א בינה. וגולמא הוא קרומא עצמה, שהיא סתים, ונעיץ בעזקא, כמ"ש שם פ"א (יב ע"ב)[2165] **קולטרא בקשרוי סנפירא בעדבוי.** וסנפירא הוא קוץ התחתון, בחי' יסוד, כמ"ש שם. וקולטרא הוא גולגלתא, כמ"ש (א"ז רפח ע"א)[2166]. ואמר בתיקונים בתיקון י"ט (דף לז ע"ב לז ע"א)[2167] **וימודו בעומר דא שכינתא עלאה דאיהי עמר לגלגולת דאיהי גלגלתא דרישא כו'**, ולכן וימודו בעומר, שבה האי קו המדה, {כד ע"ד} שבה סתים, וממנה יצאה הבוצינא. וכאן הוא עדיין בזיווגא, דעדיין לא זמינא לאולדא[2168], ואין בה הגוונין, כי עדיין לא נגלה הדעת, כמ"ש שם בס"ד (טו ע"ב)[2169] **בלישן סתים לאימא** כו', ובפ' אחרי מות (דף סה ע"ב)[2170] **בספרא דשלמה מלכא אשר בקיטורא דעידונא קסטירא עלאה חברותא אשתכח כו'**, ובזה מדבר כאן:

(עכ"מ וכאן תחלת ענין ונלמה שלריך להתחיל)

תושלב"ע בילא"ו י"ילא"ו

[2162] עי' מלואים אות (קסב).

[2163] עי' לעיל הערה 1360.

[2164] נדצ"ל סיום תיקוני גלגלתא.

[2165] עי' מלואים אות (רכד).

[2166] ז"ל:גולגלתא דרישא חיוורא לאו ביה שירותא וסיומא קולטרא דקטפוי אתפשט ואתנהיר ומניה ירתון צדיקייא ד' מאה עלמין דכסופין לעלמא דאתי מהאי קולטרא דקטפוי דהיא גולגלתא חוורא נטיף טלא כל יומא להההוא זעיר אנפין לאתר דאתקרי שמים וביה זמינין מיתייא לאחייא לזמנא דאתי דכתיב ויתן לך האלקים מטל השמים (בראשית כז) ואתמלייא רישיה ומההוא זעיר אפין נטיף לחקל תפוחין וכל חקל תפוחין נהירין מההוא טלא .

תרגום: הגולגולת של הראש הלבן, אין בו התחלה וסיום. קשר בדיבוק מתפשט ומאיר, וממנה יורשים הצדיקים ארבע מאות עולמות של רצון לעוה"ב. ומזה הקשר של הדיבוק, הרי הוא הראש הלבן, נוטף טל בכל יום לאותו ז"א דהיינו למקום הנקרא שמים. ובו עתידים המתים להחיות לעתיד לבא, שנאמר "ויתן לך האלוקים מטל השמים". ומתמלא ראשו, ומאותו ז"א נוטף לשדה התפוחים. וכמו כן שדה התפוחים מאיר מאותו הטל.

מאיר האדרא נצרך?$

[2167] ז"ל: וכד (ס"א ו' כד) נחית לתתא לגבי צדיק אתקרי שיעור וכד סליק לעילא לגבי אימא עלאה אתקרי קומה ורזא דמלה (שמות טז יח) וימדו בעמר דא שכינתא עלאה דאיהי עמר לגלגלת דאיהי גלגלתא דרישא.

תרגום: וכאשר (ו' כאשר) יורד למטה אל הצדיק נקרא שיעור, וכשעולה למעלה לאם העליונה נקרא קומה. וסוד הדבר "וימדו בעומר" זו שכינה עליונה, שהיא עומר לגולגולת, שהיא גולגולת הראש.

[2168] עי' מילואים אות (לח).

[2169] עי' מילואים אות 1589.

[2170] עי' מילואים אות (לח).

מלואים

(א) עי׳ זהר ח״א א ע״ב: בראשית רבי אלעזר פתח (ישעיה מ כו) שאו מרום[2171] עיניכם וראו מי ברא אלה שאו מרום עיניכם לאן אתר לאתר דכל עייניו תליאן ליה ומאן איהו פתח עינים[2172] ותמן תנדעון דהאי סתים[2173] עתיקא דקיימא לשאלה[2174] ברא אלה ומאן איהו מ״י[2175] ההוא דאקרי מקצה השמים לעילא[2176] דכלא קיימא ברשותיה ועל דקיימא לשאלה ואיהו בארח סתים[2177] ולא אתגליא אקרי מ״י[2178] דהא לעילא לית תמן שאלה[2179] והאי קצה השמים אקרי מ״י:

ואית אחרא לתתא[2180] ואקרי מ״ה מה בין האי להאי אלא קדמאה סתימאה דאקרי מ״י קיימא לשאלה[2181] כיון דשאל בר נש ומפשפש לאסתכלא ולמנדע מדרגא לדרגא עד סוף כל דרגין כיון דמטי תמן מ״ה[2182] מה ידעת[2183] מה אסתכלתא[2184] מה פשפשתא[2185] הא כלא סתים[2186] כדקדמיתא ועל רזא דנא כתיב (איכה ב יג) מה אעידך מה אדמה לך:

תרגום: ״בראשית״. רבי אלעזר פתח, ״שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה״. ״שאו מרום עיניכם״, לאיזה מקום, למקום שכל העינים תלויות אליו, ומי הוא, פתח עינים, ושם תדעו שאותו סתום העתיק שעומד לשאלה, ברא אלה. ומי הוא, ״מי״, אותו שנקרא מקצה השמים למעלה, שהכל עומד ברשותו. ולפי שעומד לשאלה והוא בדרך סתום ולא גלוי, לכן נקרא ״מי״, כי למעלה אין שם שאלה, וקצה השמים הזה נקרא ״מי״.

ויש אחר למטה שנקרא ״מה״. ומה בין זה לזה, אלא הראשון הסתום שנקרא ״מי״ עומד לשאלה, כיון ששואל אדם ומפשפש להתבונן ולדעת מדרגה לדרגה עד סוף כל הדרגות, כיון שמגיע לשָׁם, ״מ״ה״. מה ידעת, מה הסתכלת, מה פשפשת, הרי הכל סתום כבתחילה. ועל הסוד הזה נאמר@ ״מה אעידך מה אדמה לך״.

(ב) עי׳ זהר ח״ב קלז ע״ב: וכד כלהו[2187] אשתלימו |ואתנהירו| (ואנהירו) מגו שמשא[2188] כדין סיהרא מתעטרא בגוונא דאימא עלאה[2189] שלימא בחמשין תרעין ודא איהו דכתיב (תהלים יט ח)

[2171] נקרא הנוקבא כי הת״ת שוכן מרום שהוא שוכן ב״ה ומרום גימ׳ רפ״ו סוד פשוט וריבוע דאלהים שבנוקבא (רח״ו).

[2172] מלכות (רח״ו). פי׳ עטרה [אמרה] פתח לעינים הם נצח והוד עיין פ״ה ב׳ פ׳ אחרי מות דף ע״א ב׳ (ד״א).

[2173] בינה בעצמותה נקראת עתיקא סתימאה וקיימא לשאלה ע״י הו״ק שבראה, ומתגלים במלכות דאקרי מקצה, ששם מתחילים הקצוות (רח״ו).

[2174] עי׳ בבהגר״א על ס״י סוף ח ע״א וז״ל, בהן [בישסו״ת] מותר החקירה כמ״ש בזהר (בראשית א ע״א) דקיימא לשאלא, ולא בה [בבינה] עצמה, ״כי שאל נא לימים ראשונים״ (דברים ד לב) וכו׳ אלא הז״ס היוצאים ממנה, עכ״ל. וכן עי׳ בבהגר״א על תיקו״ז כ ע״ג, שכל הבחינה של ״קיימא לשאילה״ הנמצאת באימא היא אינה אלא על ידי ו״ק, משא״כ בה עצמה אין שאילה בכלל. עי׳ פת״ש אח״ף טו, לש״ו כללים ח״ב נב ע״ב, הקדו״ש לח ע״א, ודע״ה ח״א פג ע״ג.

[2175] שמות קמ ע״א (דפ״ק). ע׳ ח״ג רד ע״א (לש״ו). שם מתבאר שבחינת מ״י כולל את כל הג״ר (דע״ה ח״ב סו ע״ג).

[2176] תרומה קח ע״א (דפ״א).

[2177] שהוא מלובש בת״ת (שער מאמרי רשב״י ו ע״א).

[2178] כך נקר׳ ו״ק דבינה (רח״ו).

[2179] עי׳ ע״ח שער א׳ ענף ה׳. אין כוונתם לאסור את הדרישה וחקירה במציאות אורם אשר בהם גופא, שכן האריז״ל עצמו מבאר בחינות אלו בהרחבה בע״ח בשערים עתיק, א״א ואו״א, אלא כוונתו רק להתפשטות אורם הרי היא ההנהגה הנמשכת מהם למטה, והיינו ״כבשי דרחמנא״ שאין לעמוד עליהם (ביאורים ח״א כ ע״ב) מכיוון שזהו הזיווג שבחשאי המכונה בטישה (בהגר״א על ספד״צ יג ע״ד ד״ה וענין רצוא).

[2180] ו״ק דזעיר המתלבשים בנוק׳ (רח״ו).

[2181] תרומה קלח ע״א, ויקהל ריא, בהעלותך קמח ע״ב, ולהלן ט ע״א, טז, קסז ע״א, שמות קנז ע״א (הערת הזוהר).

[2182] עי׳ ע״ח שער א׳ ענף ה׳ שכאן כוונתו שהוא כינוי למלכות, ועי׳ בבהגר״א על תז״ח מא ע״ג שהוא כינוי למלכות דאצילות.

[2183] כנגד ו״ק דבינה המתלבשת בז״א (רח״ו).

[2184] כנגד ו״ק דת״ת שבמלכות (רח״ו).

[2185] ו״ק דמלכות עצמה (רח״ו).

[2186] כי מה מתלבש בזה וכו׳ (רח״ו).

[2187] ו״ק שבמלכות (אור יקר).

תורת יהו״ה[2190] תמימה[2191] דהא כדין איהי שלימא[2192] תמימה מכל סטרין[2193] ברזא דחמש דרגין כגוונא |דאימא| עלאה[2194] דאינון חמש רזא דחמשין[2195]:

ובגיני כך איהי אתיא בחמש חמש תיבין בגין לאשלמא לרזא דחמשין תורת יהו״ה תמימה[2196] משיבת נפש הא חמש עדות יהו״ה נאמנה[2197] מחכימת פתי הא חמש פקודי יהו״ה ישרים[2198] משמחי לב הא חמש מצות יהו״ה ברה[2199] מאירת עינים הא חמש יראת יהו״ה טהורה[2200] עומדת לעד הא חמש משפטי יהו״ה אמת[2201] צדקו יחדיו הא חמש וכלהו אתיין בחמש חמש לאתכללא [בגוונא] (כגוונא) דאימא עלאה:

ועל דא [יהו״ה יהו״ה] (חמש חמש) שית זמנין לקבל שית סטרין עלאין[2202] דאינון רזא דשמא עלאה[2203] |נ״א דשמיא עלאין| ועל דא סיהרא אתמליא ואשתלים בסדורא עלאה[2204] כדקא יאות ודא איהו ביומא דשבתא דכלא אשתלים כדקא יאות[2205] ברזא דשבתא |ועילא[2206] ותתא|[2207] (עלאה ותתאה) ועל דא ביומא דא אתוסף נהירו בכלא[2208] כדקאמרן שמים[2209] נטלי ממקורא דחיי[2210] בקדמיתא ואינון מנהרי ומתקני לכבוד עלאה[2211] מרזא דספר עלאה אבא דכלא ומרזא דספר אימא עלאה ואיהו מרזא דספור[2212] ובגין כך מספרים כדקאמרן ברזא דתלת שמהן אלין[2213] דשלטין ביומא דשבתא על כל שאר יומין:

תרגום: וכשכולם נשלמים ומאירים מתוך השמש, אז הלבנה מתעטרת כמו האם העליונה, שלימה בחמישים שערים, וזהו שנאמר ״תורת ה׳ תמימה״, שהרי אז היא שלימה תמימה מכל הצדדים, בסוד של חמש דרגות, כמו האם העליונה שהם חמש, סוד של חמשים.

ולכן היא באה בחמש חמש תיבות, כדי להשלים לסוד של חמישים. ״תורת ה׳ תמימה משיבת נפש״, הרי חמש. ״עדות ה׳ נאמנה מחכימת פתי״, הרי חמש. ״פקודי ה׳ ישרים משמחי

2188 שהם מאירים מת״ת, המלכות דרך כלל מתעטרא ומסתעפת (אור יקר).

2189 שתהיה מאירה בחמשים שערי בינה (אור יקר).

2190 ה׳ שהיא מלכות, תורה לת״ת (אור יקר).

2191 יצה שלימה, והיינו שלימות מכל וכל, בזה הוא שהיא כוללת ו״ק, וכל קצה וקצה כלול מחמש, והחמש הם חמשים, דהיינו סוד יה״ו, ו׳ ו״ק, ה׳ כלול מחמש, י׳ כל א׳ וא׳ מהחמש כלול מי׳, בענין שהם ו׳ פעמים חמשים שערי בינה, כפי בחינתם בו״ק (אור יקר).

2192 מוסגר בדפ״ק.

2193 דהיינו ו׳ ברזא דחמש, דהיינו ה׳ בכל א׳ וא׳ מהששה (אור יקר).

2194 דאינון חמש: חסד נצח גבורה הוד ת״ת, כל א׳ כלול מעשר (אור יקר).

2195 והם ו׳ פסוקים, ו׳ קצוות שבה, ובכל א׳ חמש תיבות וכל א׳ כלול מעשר ובלי ספק (אור יקר).

2196 מצד החסד אברהם והיה תמים (אור יקר).

2197 מצד הגבורה, ושם צריך נאמנות, שלא יטעוהו הקלי׳ (אור יקר).

2198 מצד הת״ת, יש״ר א״ל (אור יקר).

2199 מצד הנצח שבימין (אור יקר).

2200 מצד הוד בשמאל ששם יראה (אור יקר).

2201 מצד היסוד חותם אמת (אור יקר).

2202 שהם ו״ק במקומן, ומשם נמשכות אליה השלימות (אור יקר). פי׳ ו״ק דאימא (מ״מ).

2203 בת״ת שם יהו״ה דהיינו סוד יה״ו כדפי׳ לעיל (אור יקר).

2204 היינו סוד אפריון שפי׳ לעיל דעבדין ביה שמושא, והנה בימי החול יש בה סוד ו״ק שהם ו׳ סדרין, אמנם שלימותם הוא ביום שבת, שכל סדרי השמושים משה ימים היו תלויים בלתי נשלמים עד שבא שבת מנוחה, שאז כולם יחד האירו בה מאור עליון (אור יקר).

2205 ברזא דשבתא עילאה שהיא בינה, ותתאה שהיא מלכות, ואו׳ כולא אשתלים כל א׳ מו״ק (אור יקר).

2206 דהיינו כל א׳ מהחמשים שערים מהבינה (אור יקר).

2207 מלכות, שכולם האירו בה, והיא בהם ממש, כדפי׳ תורת ה׳ וכו׳ (אור יקר). פי׳ ״עילא״ ז״א, ״ותתא״ היא מלכות (מ״מ).

2208 כדקאמרן, אפשר דאהדר לכל המדרגות הנזכרות במזמור, ואפשר דאהדר לענין הנשמות ומעלתן ומנוחת עליונים ותחתונים, ואמר ״וע״ד״, מפני סוד הייחוד הזה הנאמר במזמור, וקשר המדרגות כמבואר ממטה למעלה, מיד התחתונים מאירים אורם (אור יקר).

2209 ת״ת (אור יקר).

2210 בסוד הדעת, שהם עולים עד החכמה והבינה והכתר, ולכך נטלי ממקורא דחיי, ואלו עולים למעלה, לכך נטלו ממש. ואינם מאירה, ששם דקות יותר מאור למטה נעשה, ולכך מהם אל המלכות אמר ״ואינון מנהרי וכו׳״ (אור יקר).

2211 בראשית לה ע״ב (הערת הזהר).

2212 פי׳ שהז״א ג״כ מקבל מדעת הנק׳ ספור (מ״מ).

2213 פי׳ ספר וספר וספור [ס״י פ״א מ״א עיי״ש], שהוא או״א ודעת (מ״מ).

לב״, הרי חמש. ״מצות ה׳ ברה מאירת עיניים״, הרי חמש. ״יראת ה׳ טהורה עומדת לעד״, הרי חמש. ״משפטי ה׳ אמת צדקו יחדו״, הרי חמש. וכולם באים בחמש חמש, להכלל כמו האם העליונה.

ולכן יהו״ה יהו״ה שש פעמים כנגד ששת הצדדים העליונים, שהם סוד השם העליון (השמים העליונים), ועל זה הלבנה מתמלאת ונשלמת בסדור עליון כראוי. וזהו ביום השבת, שהכל נשלם כראוי, בסוד השבת, מעלה ומטה. ולכן ביום הזה נוסף אור בכל, כמו שאמרנו השמים נוטלים ממקור החיים בראשונה, והם מאירים ומתקנים את הכבוד העליון, מסוד הספר העליון, האב של הכל. ומסוד הספר האם העליונה, והוא מסוד הספור, ולכן מספרים כמו שאמרנו, בסוד שלשת השמות הללו ששולטים ביום השבת על כל שאר הימים.

(ג) עי׳ זו״ח כז ע״ב: ת״ח לקבל אינון שבעה זכאין פקיד קב״ה באורייתא לקרבא קרבן מוסף בשבע זמנין בשתא בגין לאוספא להו עדונין ותפנוקין מבי מלכא דישבעון אבהן בקדמיתא ובתר כן בנין ואינון ז׳ זמנין ולא יתיר

בשבתא לקבל צדיק יסוד עולם דאקרי כל ואקרי שבת לאוספא ליה עידונין ממוחא סתימאה ובריש ירחא לקבל כנסת ישראל דאתקריאת סיהרא

ובט״ו יומא לירחא קדמאה לקביל אברהם אבוהון דאחיד במדת החסד ואקרי ראשון ובעצרת דבחדש הג׳ דאתייהיבת ביה אורייתא בשבעה קולות לקביל יעקב דאיהו תליתאי לאבהן ואחיד בקול קול יעקב ובראש השנה לקביל יצחק דאתיליד ביה ואנן מדכרינן ביה עקדת יצחק ואיהו יומא דדינא לקבל מדת הדין דאחיד בה

ביום הכפורים לקביל משה דקביל קב״ה ביה צלותיה וחס על ישראל ואהדר ליה לוחי אורייתא בחג הסכות לקביל אהרן דבזכותיה הוו אזלין שבעה עננין דחפן על ישראל כסוכות ובג״כ אינון עבדין סוכה וכל אורייתא כמה רזין עילאין סתימין בה וכד אלין שבעה מתוספין בברכאן כל עלמא בשלימו סגיאה

תרגום: בא וראה כנגד אותם שבעה צדיקים צוה הקדוש ברוך הוא בתורה להקריב קרבן מוסף בשבע פעמים בשנה כדי להוסיף להם תפנוקים ועדונים מבית המלך שישבעו אבות בראשונה ואחר כך בנים והם שבע פעמים ולא יותר

בשבת כנגד צדיק יסוד עולם שנקרא כל ונקרא שבת להוסיף לו עדונים מן המח הנסתר ובראש חדש כנגד כנסת ישראל שנקראת לבנה

וביום ט״ו לחדש הראשון כנגד אברהם אביהם שאחוז במדת החסד ונקרא ראשון ובעצרת שבחדש השלישי שנתנה בו תורה בשבעה קולות כנגד יעקב שהוא שלישי לאבות ואחוז בקל קול יעקב ובראש השנה כנגד יצחק שנולד בו ואנו מזכירים בו את עקדת יצחק והוא יום הדין כנגד מדת הדין שאחוז בה

ביום הכפורים כנגד משה שהקדוש ברוך הוא קבל בו את תפלתו וחס על ישראל והחזיר לו את לוחות התורה בחג הסכות כנגד אהרן שבזכותו היו הולכים שבעה עננים שכסו על ישראל כמו סכות ומשום כך הם עושים סכה וכל התורה כמה סודות עליונים נסתרים בה וכשהשבעה הללו מתוספים בברכות כל העולם בשלמות רבה

(ד) עי׳ תיקו״ז ה ע״א, שמבואר שם שהנוק׳ נקראת ׳רביעא לכל תלת׳, ועי׳ פת״ש נקודות טז וז״ל, נוקבא יש לה ג׳ שרשים ומקומות אשר היא דבוקה בז״א, הא׳ בעטרת היסוד, הב׳ בטבור, הג׳ בפה, והענין, כי עיקר יציאתה הוא במקום שיש נקב, שלכך נקראת נקבה כנודע, שבהיותה נקודה לבד היא בעטרת היסוד, וכשהיא פרצוף עד החזה למטה, כתרה במקום פה הטבור, ובהתגדלה לגמרי כתרה נגד הפה יסוד אימא שבדעת דז״א, בסוד כלת משה, עכ״ל.

עי׳ בביאור הגר״א על ס״י פ״א מ״א אופן ג׳ וז״ל, שֵׁם י״ב היא בדעת ששרשו בכתר, ע״כ. ועי׳ בלש״ו ביאורים ח״א נה ע״ג, שמקשה מתפילת ר׳ נחוניא בן הקנה ששֵׁם י״ב הוא ביסוד, ואילו כאן כתוב שהוא תופס את כל הקומה. ומתרץ הלש״ו שכל העד״א אחד הוא. והנה ראיה לדבריו מבהגר״א על תיקו״ז פא ע״א ד״ה ביה איהו וז״ל, והכל אחד כשזה נפתח זה נפתח ודעת ויסוד הוא א׳, עכ״ל [עי׳ עוד בלש״ו כללים ח״א סט ע״א וז״ל, ת״ת ויסוד אשר שניהם הם בקו האמצעי ואין יתרון ומעלה מזה על זה אלא רק מה שיצאו בב׳ יציאות ונבחנו לשניים שהרי הם שני ספירות מיוחדים, ע״כ]. לפי כל הנ״ל יתבארו בטוטו״ד עומק דברי הגר״א בס״י, שאין כוונתו לספירת דעת בפרט, אלא לכללות כל העד״א הבנוי מכתר דעת ת״ת ויסוד כאחד.

ועי' דברי רבינו בספד"צ ט ע"א: הן י"ב שעות של הנוק' שנקראת שעה[2214], ובה י"ב שעות, י"ב שבטים[2215] דנוק', י"ב בקר כידוע[2216], ולכן[2217] תיקון הי"ב הוא תיקון הפה[2218], ובו נכללו כל הי"ב תיקונים[2219].

(ה) עי' זהר ח"ג צו ע"ב: תא חזי כתיב (במדבר כט לה) ביום השמיני עצרת מאן עצרת אלא בההוא אתר דכלא מתקשרן כחדא אקרי עצרת[2220] |מאי| עצרת[2221] (כנופיא)[2222] |כנישו| ואי תימא הכא דאקרי עצרת מ"ט[2223] אלא בכל(א) אינון יומין יומי סעודתי דענפי אילנא הוו ועל דא שבעים פרים אינון:

לבתר חדוותא (דגופא) דאילנא ממש וחדוותא דאורייתא ובגיניה הוא יומא חד עצרת חדוותא דאורייתא חדוותא דאילנא דהוא גופא ועל דא לית חולקא בהאי יומא אלא לקב"ה [וכנסת] (ו)ישראל בג"כ (במדבר כט לה) עצרת תהיה לכם לכם ולא לאחרא:

|ס"א לבתר חדוותא דאילנא ממש ובגיניה הוא יומא חד ולית חולקא בהאי יומא אלא לקב"ה וכ"י וע"ד כתיב עצרת תהיה לכם אוף הכי בהאי יומא חדוותא דאורייתא חדוותא דאילנא דהוא גופא וכלא אשתכח ביה[2224]|:

תרגום: בא וראה כתוב "ביום השמיני עצרת", מי העצרת, אלא באותו מקום שהכל נקשרים כאחד נקרא עצרת, מה זה עצרת (כנופיה התכנסות), התכנסות. ואם תאמר כאן שנקרא עצרת למה, אלא בכל אותם ימים ימי הסעודות של ענפי האילן היו, ועל כן שבעים פרים הם.

אחר כך שמחת (הגוף) האילן ממש ושמחת התורה, ובגללו הוא יום אחד עצרת שמחת התורה, שמחת האילן שהוא הגוף, ועל כן אין חלק ביום הזה אלא לקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל, לכן עצרת תהיה לכם, לכם ולא לאחר.

ועיי"ש קד ע"ב: [דכתיב] (במדבר כט לה) ביום השמיני עצרת תהיה לכם דהא יומא דא ממלכא[2225] הוא בלחודוי חדוותא דיליה בהו בישראל מתל למלכא[2226] דזמין אושפיזין אשתדלו בהו כל בני היכליה לבתר אמר מלכא עד כאן אנא ואתון אשתדלנא כלהו באושפיזין וקרבתון קרבנין על שאר עמין בכל יומא מכאן והלאה אנא ואתון נחדי יומא חד ה"ד ביום השמיני

[2214] עי' גמ' שבת (קנו ע"א) שיש ב' בחי' מזל והם מזל יום ומזל שעה, ועי' יהל אור ח"ב כ"ו ע"א, שמזל יום מושרש בז' היכלות ומזל שעה בי"ב אנפי חיוון.

עי' בבהגר"א על תז"ח ל"ח ע"ב ד"ה אין מזל [יום גרם] כו' ז"ל, שהוא ששת ימי המעשה כו', ובד"ה אלא מזל שעה גורם ז"ל, והוא השכינה וכו', עכ"ל. ועי' עוד לקמן בליקוטים לט ע"ב.

[2215] הי"ב שבטים הם כולם בהנוק' רחל כנודע, וכמ"ש לקמן י' ע"ג (לש"ו).

[2216] והנה כאן ביאר שהמספר י"ב הוא ביטוי של נוק', אמנם יעויין בבהגר"א על ת"ז לז ע"ב ד"ה אינון ברזא, ועי' בבהגר"א על ס"י ו ע"ב שביאר שעניינו מידת התפארת, וצ"ע. ועי' ביאורים ח"א פד ע"א שבאמת הי"ב היא בחי' הדעת הרי היא שורש לכלל הו"ק והנוק', ולפ"ז באמת לא קשיא מידי שכן כל הי"ב הולכים ומשפיעים מהדעת גם לת"ת וגם לנוק'.

[2217] כוונתו, מכיוון שהוא י"ב, וי"ב ענייננו נוק' והיא בבחינת הפה, שכן בראש הפה היא בחי' נוק' דילה. ועי' לעיל ח ע"ב בליקוט.

[2218] ר"ל מה שהוא פנוי משערות, אבל הפה עצמה היא אינה מהתיקון כנ"ל (לש"ו). מה שכתב 'כנ"ל', כוונתו לעיל ח' ע"ב ד"ה דעד. ולפי האמור בהערה **Error! Bookmark not defined.** כבר נתבאר שעיקר התיקון היא השפתים.

[2219] עי' לש"ו ביאורים ח"ב פ ע"א, שכאן יש גילוי של דעת הגנוז בפומא דמלכא (כלשון זהר משפטים דף קכג ע"א).

[2220] פי' שביום שבועות כל המוחין נתקשרו בזעיר ולכן נק' עצרת (מ"מ).

[2221] פי' בשמיני עצרת (מ"מ).

[2222] פי' מלכות (מ"מ).

[2223] פירוש מ"ט היום הזה נק' עצרת דהא ליכא למימר כי כל המדות העליונות באים אצלה שהרי נודע כי מזומנים לקדש עילאה (מ"מ)

[2224] יום ו' [מקביל ל]שמיני עצרת, כי יום ו' הוא יסוד הכולל עטרה עמו, חסד המתגלה בפומא דאמה, והוא שמיני עצרת, חדוותא דכולא כמ"ש בפ' אמור (צז ע"א) (דע"ה ח"ב נח ע"ג).

[2225] התפארת עולה אל החכמה בסוד ישראל עלה במחשבה בהיותו מולך על המלכות בייחודה עמו, ואנו ישראל בסוד נשמותינו נקשרים שם שהייחוד בהעלם עם נשמותינו ואינו יוצא לחוץ כלל השפע, שהיא שמחת התורה ואין לאומות העולם ולא לשרים חלק בה כלל שדחו אותה כאומרו ה' מסיני בא וזרח משעיר הופיע מהר פארן ולא רצו השרים בה כדפירשנו גבי דההוא עובדא דינוקא בפרשת בלק, ולכך שמחתנו שמחת התורה ואין להם חלק בה (אור יקר).

[2226] פי' הם א"וא שזימנו ז"ון הנק' אושפיזין (מ"מ).

עצרת תהיה לכם לכם לקרבא קרבנין עלייכו אבל אושפיזי מהימנותא[2227] במלכא משתכחי תדירא:

וביומא דחדוותא דמלכא[2228] כלהון מתכנפי עמיה ומשתכחן ועל דא כתיב עצרת תרגומו כנישו והאי יומא יעקב הוא רישא לחדוותא[2229] וכל אינון אושפיזי חדאן עמיה[2230] ועל דא כתיב (דברים לג כט) אשריך ישראל מי כמוך וכתיב (ישעיה מט ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר:

תרגום: שנאמר ״ביום השמיני עצרת תהיה לכם״, שהרי היום הזה מהמלך הוא בלבדו שמחתו עם ישראל, משל למלך שהזמין אורחים והשתדלו עמהם כל בני היכלו, אחר כך אמר המלך, עד כאן אני ואתם התעסקנו כולם באורחים והקרבתם קרבנות על שאר העמים בכל יום. מכאן והלאה אני ואתם נשמח יום אחד, זהו שנאמר ביום השמיני עצרת תהיה לכם, לכם להקריב קרבנות עליכם, אבל אורחי האמונה נמצאים במלך תדיר.

וביום של שמחת המלך, כולם מתכנסים עמו ונמצאים, ועל זה נאמר ״עצרת״ תרגומו ״כנוס״. והיום הזה יעקב הוא ראש לשמחה, וכל אותם אורחים שמחים עמו, ועל כן נאמר ״אשריך ישראל מי כמוך״ ונאמר ״ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר״.

(ו) עי׳ זהר ח״ג רכט ע״א: ולמכרע בח״י עלמין והאי איהו ו״ו[2231] ו׳ כל הכורע כורע בברוך וכל הזוקף זוקף בשם [יהו״ה] עמודא דאמצעיתא וצדיק ו״ו ו׳ עלאה [בינה][2232] בן י״ה ואינון רמיזין[2233] בויסע ויבא ויט (שמות יד יט-כא) [ו׳] עלאה בן י״ה אחיד בזקיפה וכריעה[2234] וכלהו[2235] סלקין ח״י ברכאן דצלותא ד׳ כריעות[2236] באדני ד׳ זקיפות ביהו״ה עמודא דאמצעיתא ושכינתא חי עלמין קשיר לון ודא יאהדונה״י אמן[2237] בכל ברכתא מח״י ברכאן ח״י זמנין יהו״ה אינון ע״ב עיינין דנהרין בע״ב גדפין דאינון ח״י זמנין [אדני] (יהו״ה):

תרגום: ולכרע בח״י עולמות, וזהו ו״ו ו׳ כל הכורע כורע בברוך וכל הזוקף זוקף בשם. יהו״ה העמוד האמצעי, וצדיק ו״ו, ו׳ עליונה בינה, בן י״ה, ואלו רמוזים בו׳יסע ו׳יבא ו׳יט, ו׳ עליונה בן י״ה, אחוז בזקיפה וכריעה, וכולם עולים ח״י ברכות של התפלה. ארבע כריעות באדנ״י, ארבע זקיפות ביהו״ה העמוד האמצעי, והשכינה ח״י העולמים קושר אותם, וזה

[2227] הענין כי האושפיזים הם שני מינים האחד שבעים שרים והם אינם אושיפיזי מהימנותא חס ושלום אלא אושפיזי סתם ואלו אינם נמצאים בשמחתנו כלל, והשנית הם ״אושפיזי מהימנותא״ שהם שבע ספירות שבע צדיקים ואלה נמצאים בשמחתנו וזהו שאמר ״אבל אושפיזי מהימנותא״ וכו׳ והוצרך לזה משום דקשיא ליה כי לפי המשל שהמשיל ששמחת עצרת הוא לישראל עם התפארת ושאר הימים שעברו היתה שמחת הספירות אם כן נמצא פירוד בין התפארת לשאר הספירות, לזה אמר כי אדרבה שאר הספירות שהם ״אושפיזי מהימנותא דמלכא״ הם מיוחדות עם המלך עם התפארת יחוד גמור וזהו לשון עצרת שפירש קיבוץ הספירות, אלא החלוק הוא שעד עתה היו ראשי הסעודה אותם האושפיזין כל אחד יומו שבעת ימים שבע ספירות ומהם יונקים שבעים שרים נגד שבעים ענפים שבספירות שכל אחד כלולה מעשר, אמנם בעצרת ראש השמחה התפארת ושאר הספירות מיוחדות עמו לשמוח בשמחה ולעולם כולם בייחוד בשמחה זו, ואם תאמר וכי ימי החג אינם שבעה אין ודאי, ובכל יום ויום (אינם) [אנו] חוגגים כל שבעת ספירות ודאי הכי הוא שאם לא כן יש פירוד ואם כן מה בין יומו של תפארת אל יום שמיני חג עצרת שהרי ביום התפארת ג״כ היו עמו שבע ספירות, לזה נאמר כי שמיני חג עצרת הוא שמחת התפארת עם המלכ׳ בסוד הדעת הנעלם והיינו שמחת המלך בעצמו, ושבעה אושפיזין מתייחדים עמו ועולים למעלה אל שורש השרשים כדפירשנו לעיל (אור יקר).

[2228] כי שבעה מינים שבעה ימים הכל בסוד שבע ספירות שיונקים מהם שבעים שרים ולכך במה שאנו משפיעים מהשמחה בינה יש להם חלקם ולכך מקריבים שבעים פרים כדמפרש ואזיל (אור יקר).

[2229] פי׳ ת״ת דזעיר שהוא קו האמצעי שהוא העיקר (מ״מ).

[2230] פי׳ כל כללות הו״ק (מ״מ).

[2231] שבשם, שכנגדן ו׳ כריעות ו׳ זקיפות, בצדיק ות״ת כמו שמפרש והולך (יהל אור).

[2232] ר״ל ו׳ שלישי בן י״ה, אותיות בינה. ור״ל שכולל ו׳ בעד״א בבינה שהיא י״ה (יהל אור).

[2233] ג׳ וי״ן דר״ת ג׳ הפסוקים (יהל אור).

[2234] בת״ת ויסוד (יהל אור).

[2235] כל הג׳ וי״ן הנ״ל. ואלו הג׳ וי״ן הן ג׳ מרכבות הנ״ל, שיסוד כולל נה״י, ות״ת חג״ת, ובינה כח״ב כידוע (יהל אור).

[2236] ר״ל וח״י עלמין קשיר בכל כריעה וזקיפה כמו שמפרש והולך, הרי ע״ב בכל כריעה וזקיפה. וז״ש ח״י זמנין הוי״ה אינון כו׳ (יהל אור).

[2237] גי׳ אלו ב׳ שמות הנ״ל כידוע (יהל אור).

יאהדונה"י, אמן, בכל ברכה מח"י ברכות, ח"י פעמים יהו"ה שהם ע"ב, עיניים שמאירים בע"ב כנפים, שהם ח"י פעמים אדנ"י.

עי' תיקו"ז לט ע"ב: אז תקרא וה' יענה ומאי א"ז אלין תמניא אתוון דאינון יאהדונה"י דסלקין לחושבן אמ"ן:
תרגום: $
בהגר"א: **ומאי מאז אלא כו'** - ר"ל, וה' הוא וב"ד (לקמן מח ע"ב), זו"נ, ונכון הכסא מהם, שהם מכונים דילה. וז"ש **ומאי א"ז אלין כו'**, והוא יחוד שהוא בדעת ויסוד[2238], ושני מיני היחוד הן: א' בלאה שהיא ה' אחרונה, וא' ברחל אדנ"י[2239], ובסוד אחד דק"ש[2240] וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד[2241], וקשר של ראש ותש"י. דהיא[2242] עקרת הבית, פרצוף גמור: **לחושבן אמן** - דהן נאמנים הנ"ל, וז"ש אמן, אל מלך נאמן:

(ז) עי' זהר ח"א לז ע"ב: ותפקחנה עיני שניהם (בראשית ג ז) רבי חייא אמר דהא אתפקחו למנדע בישין דעלמא מה דלא ידעו עד השתא כיון דידעו ואתפקחו למנדע ביש כדין ידעו כי ערומים הם דאבדו זהרא עלאה דהוה חפי עלייהו ואסתלק מנייהו ואשתארו ערומים מניה.
תרגום: "ותפקחנה עיני שניהם", רבי חייא אמר, שהרי נפקחו לדעת רעות העולם מה שלא ידעו עד עכשיו. כיון שידעו ונפקחו לדעת רע, אז ידעו כי ערומים הם, שאבדו זוהר עליון שהיה מכסה עליהם והסתלק מהם, ונשארו ערומים ממנו.

עי' זהר ח"ב לט ע"ב: כתיב (תהלים קד א) יהו"ה אלה"י גדלת מאד הוד והדר[2243] לבשת[2244] וכתיב (שם צו ו) הוד והדר לפניו [והכתיב] וכתיב (שם קד א) עוטה אור כשלמה[2245] [וגו'] כיון דאתלבש מה דאתלבש[2246] עבד מה דעבד מלמד שנתעטף קודשא בריך הוא באור וברא ית שמיא[2247] אלא במאי אוקימנא (בראשית כז טו) החמודות אשר אתה בבית החמודות בגדי מלכות[2248] במשי וזהב וארחא דעלמא דגנזי לון בבוסמין וריחין ליקרא דלבושיהון:
תרגום: נאמר "ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת", ונאמר "הוד והדר לפניו" ונאמר "עוטה אור כשלמה וגו'", כיון שהתלבש מה שהתלבש, עשה מה שעשה. מלמד שהתעטף הקדוש ברוך הוא באור וברא את השמים. אלא במה בארנו "החמודות אשר אתה בבית". "החמודות", בגדי מלכות, במשי וזהב, ודרך העולם שגונזים אותם בבשמים וריחות לכבוד הלבושים שלהם.

(ח) **עי' (&): מצחא דגולגלתא, רעוא דרעוין** – זהו התיקון הד' מתיקוני גלגלתא דא"א (בהגר"א על ספד"צ ו ע"ג ד"ה רעוא דרעוין) ובו מתלבש ת"ת דעתיק (בהגר"א על ספד"צ ו' ע"א ד"ה וההוא, וכן ו' ע"ג ד"ה ובו), והוא עצמו מתלבש בכל האצילות (בהגר"א על ספד"צ א ע"ב). נמצא, כי כאן הוא השורש לכל הרצונות ("רעוין") הפרצופים וההיכלות, דהיינו תיקון כל המדריגות (בהגר"א על ספד"צ ו' ע"ג ד"ה ואמר רעוא)[2249]. והנה המצח הוא ג"כ בבחי' דעת, כי

[2238] עי' לקמן פא ע"א ד"ה ביה איהו ז"ל, והכל אחד כשזה נפתח זה נפתח, ודעת ויסוד הוא א'.
[2239] עי' לעיל ז ע"א ד"ה דיראה.
[2240] לאה.
[2241] רחל.
[2242] רחל.
[2243] הוד כפשטיה, והדר נצח כמ"ש הרב והם נו"ה דאימא שמהם החשמ"ל ועי' בפרשת בשלח דף סא ע"א (מ"מ).
[2244] פי' לבושים אלו מהחשמל דבינה שבו מתלבשי ז"א לשומרו מן החיצונים כמ"ש הרב (מ"מ).
[2245] פי' בינה נתלבשה בחסד דז"א והוציאה ה' קצוות דז"א כדי שיהיו כולם נוטים אל החסד כמ"ש הרב בס' הליקוטים (מ"מ).
[2246] מה דאתלבש מוסגר בדפ"ק.
[2247] ושיעור הנאמר@ כך, כשעוטה אור כשלמה, וקאי על הבינה שנתעטפה באור שהוא חסד ואז נוטה שמים שהוא ז"א כיריעה וכוונת ר"ש בפרק אלו שמביא ראיה שהלבוש הוא סוד החשמל ועוד שהוא סוד חסד דז"א, ומשם היו הלבושים דאדה"ר (מ"מ).
[2248] נח דף עג (הערת הזהר).
[2249] ועי' לש"ו כללים ח"א מח ע"ד, שזהו חלק הקד"א שכנגד המצח, והנהירו דרדל"א הוא האוירא הגנוז בו, ושורשו הוא בת"ת דרדל"א הנמשך מהדעת דרדל"א, והוא הרעוא דרעוין, והוא הדעת המייחד את האוירא עם המו"ס. ועי' בהגר"א על ת"ז קלח ע"ג, שהאוירא הוא בבחינת ה"דעת במקום הכתר" ביחס לרדל"א שהוא הכתר דיליה. וכן עי' שם מח ע"ג שהאוירא היא הדעת

המצח הוא מקומו של יסוד דדעת דבינה דרדל"א, והיינו 'מצחא דגלגלתא', ר"ל שאע"ג שמדרגת המצחא פחותה מן המוח, מ"מ הוא בכלל הגלגלתא (ב"ע מט ע"א). תיקון זה תיקון כללי הוא, הכולל בתוכו את כל התיקונים של א"א המתפשטים למטה בז"א, וכל התיקונים הנ"ל אינם אלא ענפים ממנו. שרש המצחא נמשך מסוד הרצון הראשון שבצמצום א"ס. במצח הרצון שבכל פרצוף יש שני גילויים: גילוי הכתר וגילוי הדעת שהוא במקום הכתר. זה האחרון הוא סוד הדעת המאיר במצחא, הרי הוא הזיו הנמשך מהגלגלתא, והוא בחינת היות הרצון הפנימי מתגלה ע"י אותו הזיו (פת"ש א"א טו). ת"ת כולל את כל הו"ק, וממילא כל הו' נק' "רעוין" על שם הת"ת הכוללם (בהגר"א על ספד"צ ו' ע"ג ד"ה רעוא דרעוין). והנה מצינו דוגמתו בהיכלות, שכן היכל הת"ת מכונה היכל הרצון [ונקרא "רצון" שכן זהו עיקר רצונו ית'], אלא שיש חילוק ברצונו זה: עיקר רצונו, כלומר זה שבגלוי, נק' יעקב, ובפנימיות נק' משה. וזהו המכונה "היכל משה ויעקב" (זוהר פקודי רנג ע"ב), דהיינו דעת ות"ת, זה מלגאו וזה מלבר (ת"ז כ"ט ע"ב). וכמו שמצינו שת"ת עולה למעלה מחו"ג, כמו כן היכל הרצון אף הוא עולה למעלה מהיכלות האהבה והזכות (ב"ע מט ע"א). **רעותא דזעיר אפין לקבלי ההוא רעותא** - כאשר מתגלה מצחא דא"א, אזי הוא מאיר למצחא דז"א, הרי הוא התיקון הד' מתיקוני גלגלתא דז"א (בהגר"א על ספד"צ כג ע"ב ד"ה מצחא עד, וכן בהגר"א על ספד"צ ו' ע"ג ד"ה ואמר), ואז מתבטלים כל הדינים שבו (ב"ע מט ע"א). **דכתיב (שמות כח) והיה על מצחו תמיד לרצון וגו' וההוא מצחא דאקרי רצון** - האידרא כאן מחדש, שאף המצחא דא"א עצמו נק' רצון ולא רק יסוד דעתיק המגלה את אור ת"ת דעתיק, משום שהמצח הוא גלויא וכו' (ב"ע נ ע"א). **הוא גלוייא דכל רישא** - הוא שפירותא דפרצופא (ב"ע נ ע"א). **וגולגלתא** - מה שמתכסה בגלגלתא, מתגלה שם[2250] (ב"ע נא ע"א). **דמתכסייא בארבע מאה ועשרין (נ"א ועשר) עלמין וכד אתגליא אתקבל צלותהון דישראל** - התפילות הם בסוד הקרבנות, והקרבנות עניינם סוד הבירורים העולים. הציץ מרצה על טומאת מקדש וקדשיו, ממילא בזמן שאין גילוי המצח, אז מדקדקים יותר על התפילות, אם הם ראויים הם להתקבל א"ל, אמנם כאשר מתגלה המצחא, אזי מתקבלות התפילות בלא עיכוב ומונע, ואין מדקדקים אם ראוי המתפלל שתפילותיו יתקבלו ברצון א"ל (ב"ע נא ע"א). **וכו', אר"ש לר' אלעזר בריה, ברוך ברי לעתיק יומין, רעוא דמצחא תשכח בשעתא דתצטריך ליה** - צדיקים גדולים יכולים לגרום לאור המצחא להאיר למטה על ידי מחשבתם וכוונתם. וכיון שר"א תיקן דבר זה עכ"פ במה שנוגע לשורש נשמתו, לכן ברכו שכאשר יצטרך לזה תתמלא מחשבתו[2251] (ב"ע נא ע"ב).

(ט) עי' יהל אור ח"א כד ע"ב, ז"ל, וענין הגולגלתא הוא יסוד דבינה דרדל"א, והוא הדעת דז' תקונים דגולגלתא כי בתיקון השני שהוא אוירא, שם מתלבש חסד דע"י. ובו מתלבש יסוד דבינה, ונעשה לו דעת. וכן הוא ענין הדעת. דע כי אמר בספד"צ פ"א שתא נפקין מענפא דשרשא דגופא. והענין כי הדעת הוא שרש ז"ת כידוע, כמו שכתר שרש כל הט"ס, כן הדעת שרש לז"ת. ומתפשט בה"ס ה"ג וה"ח כידוע, ומתקבץ ביסוד, והיסוד אינו שרש, ונק' מוסף, ונתוסף מכח הדעת. והדעת הוא יסוד דפרצוף שלמעלה כנ"ל, וממנו נעשה פרצוף דלמטה. לכן תמיד יסוד נק' שבת, כי הוא ז' בין מלמעלה למטה, בין מלמטה למעלה, והוא יסוד דבינה, ובו יסוד דחכמה הנק' דעת, כמ"ש בדעתו תהומות נבקעו וכו' ולעולם יסוד דפרצוף שלמעלה, הוא דעת שלמטה, שהוא בפרצוף שלמעלה יסודם דחו"ב שבו דלא מתפרשין. וז"ש בתי' דף א' על צדיק דלעילא קיימא עלמא דאתכסייא, והוא הדעת, שהיא יסוד דחכמה, עליו קיימא בינה, בסוד אם אין דעת אין בינה. וכן היסוד לא קאים בתוקפיה, אלא בזיווג הנוק'. וזהו אם אין בינה אין דעת. והכלל עיקר הדעת הוא יסוד דחכמה, וקאים בתוך יסוד דבינה, דלא מתפרשין, לכן נק' על שמה. והתגלות הבינה בז"ת אינו אלא בדעת, יסוד שלה. ושם עטר' דגבורה מבוצינא, ע"כ.

דרדל"א. ועי' לש"ו כללים ח"א קב ע"א שאור האוירא נסתם על ידי קד"א ואינו מאיר כי אם דרך המצח, והיינו הרעוא דרעוין.

[2250] דהיינו האוירא ומו"ס הנסתם על ידי הגלגלתא, המה אשר נתגלו במצחא.

[2251] דהיינו שבכחו להגיע למעלת המצחא בכל עת שיעלה ברצונו לגלות את כל הנ"ל, ומכח זה הוא שביכלתו אחרי כן להתפלל על מה שהוא רוצה. והנה עי' ת"ז ד ע"א: אמר רעיא מהימנא בריך יהא בוצינא קדישא דאמר מלין אלין ליחדא בהון קודשא בריך הוא ושכינתיה, אם כן עצם זה שר"א גילה סוד זה גרם הברכה, ועי' לש"ו ביאורים ח"א ד ע"ג וז"ל, עיקר גודל מעלת לימוד הקבלה לדבר (דהיינו להסביר) הכל באצילות ולהשתמש רק באותן הדברים וכו' כי בזה מעורר באותן הדברים למעלה שיתפשטו ויתגלו, ע"כ. לכן יכול כל א' יכול לגלות עד היכן שנשמתו משגת. כך, שר"א השיג עד מצחא דרצון, ואחרים עד המקום שהגיע כל אחד ואחד.

(י) עי' זו"ח סו ע"ד: @וכה תדבקין עם נערותי סגיאין שמהן אינון לה וחד מנהון כ"ה כד"א וחסידיך יברכו"כה וכה תדבקין עם אלין רתיכין עולימתאן [דאתברירו לך לאתחבקא] (דאתבריאו לאתדבקא בהו):

מיד וימד שש שערים וישת עליה נטל חד קו המדה ועביד משחתא ומדד שית סטרין דאיתחזון לה לאתאחדא ביחודא דילהו ויהב לה נבזבזן ומתנן דהא [בלא] (בכל) אלין לא יכילת לאעלא לגבי עלמא דאתי:

הה"ד שש השערים האלה נתן לי כי אמר אל תבואי ריקם אל חמותך שש שערים אלין שית סטרין [עלאין] דקיימא עלייהו עלמא דאתי שערים כד"א שאו שערים ראשיכם וישת עליה שוי עלה לאנהגא לה ולברכא לה ועל דא היא כלה כלולה[2252] מכל שית סטרין [ובג"כ כד חמת לה עלמא דאתי בכל אינון שית סטרין אמרת איהי]:

יהי מכירך ברוך מאן ברוך דא שלמה מלך שהשלום שלו וע"ד והמלך שלמה ברוך בשמא דא תהא מתברכא [מכאן ולהלאה כיון דקא מתברכא] מכל אלין שית סיטרין כדין איהי עלמא דאתי יהבת לה תוספת ברכאן על אינון דאית לה הה"ד ותוצא ותתן לה את אשר הותירה משבעה דא תוספת קדושן וברכאן:

גם כי אמר אלי עם הנערים אשר לי תדבקין דהא תיאובתא דילה לאתדבקא תמיד עם הנערים אלין כרובין קדישין דכל תיאובתא דילה בהו מלה דא ברזא קדישא איהו:

ואי תימא מלה כדיבא אמרת והא איהו אמר וכה תדבקין עם נערותי ולא אמר עם הנערים אלא שמא דאיקרי כה לאו איהו אלא כד [אתקנת] (קריבת) על תרין כרובים לקבלא ברכאן ברזא דכ"ה אתוון דיחודא דאינון שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד הא חמש ועשרים אתוון דיחודא בתקונא דכרובים דכיון דאתקנת בהו כדין אתקרי כ"ה וכדין אמר וכ"ה תדבקין ועם כל דא עם נערותי דכולא אצטריך דלא לשבקא לון דוכרין ונוקבין:

תרגום: וכה תדבקין עם נערתי (רות ב) רבים הם שמותיה ואחד מהם "כה" כמו שנאמר (תהלים קמה) וחסידיך יברכו"כה וכה תדבקין עם אלו המרכבות העלמות שנבראו (שנבחרו לך) להדבק בהן.

מיד וימד שש שערים וישת עליה נטל קו מדה האחד ועשה מדידה ומדד ששה צדדים שראויים לה להאחז ביחוד שלהם ונתן לה אוצרות ומתנות שהרי בלי אלו לא יכולה להכנס לעולם הבא.

זהו שנאמר " (רות ג) שש השערים נתן לי כי אמר אל תבואי ריקם אל חמותך שש שערים אלו ששה צדדים עליונים שהעולם הבא עומד עליהם עולם הבא שערים כמו שנאמר (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם וישת עליה שם עליה להנהיגה ולברך אותה ועל זה היא כלה כלולה מכל ששת הצדדים (ומשום כך כאשר ראה אותה העולם הבא בכל אלו ששת הצדדים אמרה היא).

יהי מכירך ברוך (רות ב) (מי ברוך זה שלמה המלך שהשלום שלו ועל זה (מלכים-א ב) והמלך שלמה ברוך) בשם הזה תהיה מברכת מכל ששת הצדדים הללו ואז היא העולם הבא נותנת לה תוספת ברכות על אותן שיש לה זהו שנאמר " (רות ב) ותוצא ותתן לה את אשר הותרה משבעה זו תוספת קדושים וברכות.

גם כי אמר אלי עם הנערים אשר לי תדבקין (שם) שהרי תשוקתה להדבק תמיד עם הנערים אלו הכרובים הקדושים שכל תשוקתה בהם הדבר הזה הוא בסוד קדוש.

ואם תאמר דבר כוזב אמרת והרי הוא אמר וכה תדבקין עם נערתי ולא אמר עם הנערים אלא השם שנקרא כה אינו אלא כשמתקרבת (כשמתקנת) על שני הכרובים לקבל ברכות בסוד של עשרים וחמש אותיות היחוד שהן (דברים ו) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד הרי עשרים וחמש אותיות היחוד בתקון של הכרובים שכיון שנתקנה בהן אז נקראת כ"ה ואז אמר וכ"ה תדבקין ועם כל זה עם נערתי שהכל הצטרך שלא להשאירן זכרים ונקבות.

(יא) עי' זהר ח"ג קצ ע"ב: א"ל יאות |והא לא| (עבדת דלא) אדכרת מרומחא עד דנטלת ליה |ואנא| מבתר כתפך ושוי לך בידך מכאן ולהלאה תדכר(י) לרומחא דאיהו בידך תוב לאתר דשבקת א"ר אלעזר (ב)מלין דאנן בהו בברכה אינון[2253] ברכו מאי ברכו משיכו [ברכאן[2254] מאתר] דכל

[2252] עי' זהר ח"ג צו ע"ב ושער מיעוט הירח פ"א אתנטילת מכולהו. ותיקו"ז סא ע"ב.

[2253] ואין להקשות מקדושה שהוא יותר למעלה ענין בפני עצמו (אור יקר), פי' בא לתרץ מה שהקשה עליו הינוקא שלא זכר ענין הקדושה, וא"ל ענין שאנו עסוקים בו הוא ברכה ולכך לא זכרנו ענין הקדושה (מ"מ).

[2254] מהכתר עד המלכות ושם נעשית היא בריכה מרבוי הברכות הנשפעות והיא משפעת לכל התחתונים, וכל בחינות הנמצאים שממנה ולמטה ונכללים תחת כנפיה הם יונקים ממנה

ברכאן נפקין[2255] עד דיתעבדון ברכה[2256] בסגיאו משיכו דאתמשיך ומגו סגיאו [ד]מיין בההיא ברכה[2257] מיד יפשון מיין נונין סגיאין[2258] לכמה זינין וההוא משיכו מאי הוא ה׳[2259] משיכו ודנהורא (דנהרא) דנהיר[2260] מגו ההוא אספקלריאה דנהרא[2261] דאתמשך[2262] מעילא לתתא:

האי למלאכי עלאי דאינון בבי מרומא [דאדרא עלאה] (באדרא) אתמר ברכו יי׳[2263] אנן דיתבי לתתא [אמאי ברכו את] (אמרי ברכו) יי׳ בגין דאנן צריכין לאמשכא עלן להאי את ובה ניעול לגבי מלכא לאחזאה אנפוי וע״ד אמר דוד (תהלים יז טו) אני בצדק אחזה פניך [אני] בצדק ודאי[2264] ובג״כ שירותא דצלותא ברכו את יי׳[2265] לאמשכא על רישן האי את וכיון דאנן משכן להאי את עלנא אית לן למימר צלותא ולשבחא:

ובג״כ אסור לברכא לב״נ עד לא יצלי ב״נ צלותיה [וימשיך] (ואמשיך) על רישיה להאי את ואי יקדים[2266] ויברך לב״נ בקדמיתא הא אמשיך להההוא ב״נ במה על רישיה באתר דהאי את ובגין כך למלאכי עלאי כתיב (תהלים קג כ) ברכו (את) יי׳ ואנן את יי׳ לתוספת אמר ההוא ינוקא ודאי [הא] ידענא דמאני קרבא דילך טבין אינון [אי תדכר] (ואתדכר) מנהון ולא תנשי לון ודאי גבורה דבר נש דאגח קרבא ברומחא וחרבא איהו ואבלו מהו (תהלים קג כ) גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו א״ר אלעזר הא אמרית אמר ההוא ינוקא הא ידענא דחילא דדרועא דילך אתחלש השתא איהו עדנא דלא לאמתנא אלא לאלקאה בקירטא אבנא בתר אבנא (קירטא) כד״א (שמואל א׳ יז נ) בקלע וכאבן[2267] בבהילו דא בתר דא חדי ר״א וחדי[2268] ר׳ אבא [וחבריא]:

פתח ההוא ינוקא ואמר (שיה״ש א ה-ו) שחורה אני ונאוה בנות ירושלם וגו׳ אל תראוני שאני

ורוחשיים במימי שפעה, וזהו סוד זה הים גדול במימי הברכות, ורחב ידים מרבוי הבחינות אל הנבראים למטה, שם רמש ואין מספר וכו׳ הם המים המגדלים מיני הדגים שהם הקדושים הדקים היונקים משפעה (אור יקר).

[2255] יסוד הבינה (רח״ו).

[2256] היסוד נק׳ ברוך (רח״ו).

[2257] פי׳ יסוד (מ״מ).

[2258] דהיינו מלאכין בהתפשטות לא על ידי זווג הנעשה עלי ידי התחתונים, אמנם על ידי זווג הנעשה בתחתונים הוא על ידי ״את״ ובה ״ויעול לגבי מלכא״ וכו׳ (אור יקר). כי משם נשמת כל חי (רח״ו).

[2259] פי׳ שנמשך מיסוד למ׳ הנק׳ ה׳ (מ״מ).

[2260] כלומר הם משיגים הברכות בסוד הזכר, ולא שינקו הברכות מהזכר בלי הנקבה חס ושלום שאין דרך הספירות להשפיע למטה אם לא על ידי המלכות כדפי׳ בספ״ר שער הצנורות, אלא הכוונה שיונקים הברכות דקות בלי שהמלכות תשנה אותם ותהפך אותם אל מציאותה. וזה מפני דקותם ויכולים לסבול המזון ההוא כעין שהיו ישראל אוכלים לחם מן השמים, אמנם ישראל למטה בהיות נשמתם מתלבשת בגוף עם היות שהיא דקה ורוחנית מהמלאכים, עם כל זה מחמת החומר אינם יונקים הברכות כפי ציורם בזכר אם לא שהנקבה תתפך אותם אל טבעם ולכך אוחזים בסוד א״ת דהיינו המלכות עם הזכר ה׳ (אור יקר). יסוד דזעיר (רח״ו).

[2261] זעיר גופיה (רח״ו).

[2262] וא״ו ומשך ו׳ (רח״ו).

[2263] שמקבלים שלא באמצעות הנוקבא (רח״ו).

[2264] פי׳ אמר דוד המלך ע״ה אני הוא שמקבל מצדק לאפוקי המלאכים שמקבלים מזעיר (מ״מ).

[2265] תקנו ״את״ להכניסה לבעלה אל הזווג כדפירשנו שם בארוכה עיין שם, ומפני שההמשכה על ידי המלאכים בלי זווג יעשה תולדות (אור יקר).

[2266] הענין כי הברכה שאדם מברך לחבירו הוא שמשפיע בו ומושך לו ברכות, ובהיות שהאדם לא בירך לקונו כדי להמשיכו עליו דהיינו דשריא על רישיה משך עליו כח האדם ההוא, והנה האדם נעבד לו וסטרא דשמאלא קופצת מיד עליו והיינו שעשה לחבירו במת עליו כדפי׳ (אור יקר).

[2267] ואבן (דפ״ו).

[2268] וחדו (דפ״ו).

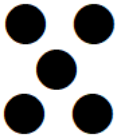
שחרחרת וגו׳ מלין אלין הא אוקמוה אבל בשעתא דאי[הי] גו רחימו[2269] סגיא[2270] לגבי ורחימא[2271] (רחימה)[2272] מגו דחיקו דרחימו[2273] דלא יכלא[2274] למסבל[2275] אזעירת[2276] גרמה בזעירו סגי עד דלא אתחזיאת (את) מנה אלא זעירו דנקודה[2277] חדא (ומאי איהי י׳[2278]) כדין אתכסית[2279] מכל חילין ומשריין דילה ואיהי אמרת שחורה אני דלית באת דא חוורו[2280] בגוויה[2281] כשאר אתוון ודא שחורה אני ולית לי אתר לאעלא לכון תחות גדפאי[2282] כאהלי קדר[2283]:

תרגום: אמר לו נאה, והרי לא נזכרת ברומח עד שלקחתיהו (אני) מאחורי כתפך ושמתיהו בידך, מכאן והלאה תזכור ברומח שהוא בידך, שוב למקום שהשארת. אמר רבי אלעזר הדברים שאנו בהם בברכה הם ברכו, מה זה ״ברכו״, משיכת הברכות ממקום שכל הברכות יוצאות, עד שנעשות ברכה מרוב משיכות שנמשכת, ומתוך רוב המים באותה ברכה, מיד ירבו המים הרבה דגים לכמה מינים, ואותה משיכת מים מה היא, ה׳ משיכות אור המאיר מתוך אותה אספקלריה שמאירה שנמשך מלמעלה למטה.

זה למלאכים עליונים שהם בבית מרום של הגורן העליון, נאמר ״ברכו ה׳״, אנו שיושבים למטה מדוע ״ברכו את ה׳״, משום שאנו צריכים למשוך עלינו את ה״את״ הזאת, ובה נכנס למלך לראות פניו, ולכן אמר דוד ״אני בצדק אחזה פניך״, אני בצדק בודאי, ולכן ראשית התפלה ״ברכו את ה׳״, למשוך על ראשינו ה״את״ הזאת, וכיון שאנו מושכים עלינו את ה״את״ הזאת יש לנו לומר תפלה ולשבח.

ולכן אסור לברך אדם עד שלא יתפלל האדם תפלתו וימשך את ה״את״ הזאת על ראשו, ואם יקדים ויברך לאדם בתחלה, הרי המשיך לאותו אדם בָּמָה על ראשו במקום ה״את״ הזאת. ולכן

[2269] הענין כי הזווג בשתי בחינות האחד הוא שירד התפארת למטה אל המלכות והיא שוכנת וחופפת על חייליה ויש לה בחינת ה׳ דהיינו בהיותה פורשת כנפיה לכל סטר על ארבע מתנותיה כזו והיא נקודה אמצעית, ובאותה הנקודה האמצעית משכן התפארת והיא נקודת ציון ושם הייחוד, ועם כל זה מאוריה מתפשטין משם לכל הפאות והיא לעולם על בני ביתה, ואז בבחינת הייחוד הזה אינה אומרת לבני ביתה אל תראוני שאני שחרחורת, מפני שעם היות שהשמש שהוא התפארת בא אליה עם כל זה היא משפעת אותם ויש בה לובן ואויר חלל תחת כנפיה להיות חסים בצלה כל חייליה, והטעם שהיא אינה מכינה עצמה אל הייחוד אלא אותה הנקודה לבד ושאר הבחינות הם מתפשטות להשפיע ולהאיר, והיינו לובן שבה בחינות חייליה שבהם אוחזות כל מחנותיה, אמנם הבחינה השנית היא בהיות המלכות עולה למעלה להתייחד עם התפארת ואז היא אוספת כל בחינותי׳ ומתעלמת ומסתתרת ואוספת נתחיה אליה לעלות אל בית בעלה בבחינת בעלה שאין בו אחיזה לנפרדים כלל (אור יקר).

[2270] סגי (דפ״ו).

[2271] דהיינו אהבתה אליו (אור יקר), ביאור הדברים כי כשהכלה מקושטת בקישוטיה נעשית ה׳ שהיא ג׳ וי״ן כזה ה והם ג׳ אבות או נה״י והיא מתקשטת בהם למטה במקומה (שער מאמרי רשב״י וזהר הרקיע).

[2272] רחימהא (דפ״ו).

[2273] רחימו (דפ״ו).

[2274] יכלה (דפ״ו).

[2275] שלא לעלות אליו (אור יקר).

[2276] רג ע״ב (הערת הזהר).

[2277] כי אותה הנקודה האמצעית היא נפתחת ומתגדלת בענפים בהיותה מתפשטת בארבע נקודות לארבע הפאות, אמנם בהיותה אוספת בחינותיה אליה אפילו הנקודה בעצמה מסתתמת ומקטנת עצמה (אור יקר).

[2278] ״י״ נמחק בדפ״ק. והיינו סוד י׳ שבתוך ה׳ שבה סוד ויבן ה׳ אלהים את הצלע כדפירשנו בספ״ר בשער המציאיות (אור יקר).

[2279] אתכסיא (דפ״ו). שאין בחינה בה להשפיע לתחתונים כלל מפני העלמה, ולכך היא אומרת אל תראוני דהיינו שאין בה בחינה להאחז בה להשפיעם כעת (אור יקר).

[2280] חוורא (דפ״ו).

[2281] כי הלובן משל אל הדבר המושג והשחרות אל הדבר הנעלם כנודע (אור יקר).

[2282] דהיינו להאחז בה, והנה העליה אליה הוא דרך קו האמצעי, ראשונה אל היסוד דהיינו ו׳ זעירא, ואחר כך אל התפארת דהיינו ו׳ רבתא, והנה ביסוד היא נעשת עטרה בראש צדיק ודאי עטרה על רישיה, אמנם בתפארת היא שוכבת חיקו (אור יקר).

[2283] דהיינו היסוד שהיא ז׳ י׳ על ו׳ נקודת המלכות על ואו זעירא שבו (אור יקר).

למלאכים העליונים כתוב ״ברכו ה׳״ ואנו ״את ה׳״ לתוספת. אמר אותו תינוק ודאי הרי ידעתי שכלי הקרב שלך הם טובים, (אם תזכר) הִזכר בהם ואל תשכחם ודאי, גבורת האדם שלוחם קרב ברומח וחרב היא, אבל מה זה ״גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו״, אמר רבי אלעזר הרי אמרתי, אמר אותו תינוק הרי ידעתי שכח זרועך נחלש, כעת הוא זמן שלא להמתין אלא להלקות באבני הקלע, אבן אחר אבן, כמו שנאמר ״בקלע ובאבן״, בבהילות זה אחר זה. שמח רבי אלעזר ושמחו רבי אבא והחברים.

פתח אותו תינוק ואמר ״שחורה אני ונאוה בנות ירושלים וגו׳ אל תראוני שאני שחרחרת וגו׳״, דברים הללו הרי פרשוה, אבל בשעה שהיא בתוך אהבה רבה, לאהובה מתוך דחק, האהבה שלא יכולה לסבול מקטינה עצמה בקטן, רב עד שלא נראה (את) ממנה רק קטנות של נקודה אחת (ומהי י׳), ואז מתכסה מכל החיילות ומחנותיה, ואומרת ״שחורה אני״ שאין באות הזו לבן כמו בשאר האותיות, וזה שחורה אני, ואין לי מקום להכניסכם תחת כנפי כאהלי קדר.

(יב) עי׳ זהר ח״ב קלו ע״ב: כד נהיר יממא[2284] ביומא דשבתא סליקו דחדוה סליק[2285] בכלהו עלמין[2286] בנייחא בחדוה כדין (תהלים יט ב) השמים[2287] מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע מאן שמים אלין שמים[2288] דשמא עלאה[2289] [יהו״ה] אתחזי בהו[2290] [ושמא] (דשמא) קדישא[2291] ואתרשים] (אתקרי) בהו[2292]:

מספרים מאי מספרים אי תימא[2293] כמאן דמשתעי[2294] ספור דברים לאו הכי אלא דנהרין[2295] ונציצין[2296] בנציצו ודנהורא] (דנקודה)[2297] עלאה[2298] וסלקין בשמא דכליל בנהירו דשלימו עלאה:

ומאן איהו ספור[2299] דנצצי בנהירו דשלימו דספר עלאה[2300] ובגין כך סלקין בשמא שלים[2301] ונהרין בנהירו שלים[2302] ונצצי בנציצו שלים[2303] אינהו מנצצי ונהרי בגרמייהו מגו נהירו דנציצו

[2284] הענין הוא שכל יום חול בלילה הוא דין, ובמחצית הלילה לא כ״כ, וביום הוא חסד גמור ומנוחה לכל, לזה אמר כי ביום שבת לאותו ערך הוא עולה, מפני שבבוקר חסד גובר, וג׳ ראשונות מחוברות עמה, והעולמות כולם מאירות מאור הבינה (אור יקר).

[2285] בראשית ח ע״א (הערת הזהר).

[2286] ולא מאור שמחת הבינה לבד, אלא אור מנוחת החכמה מתלבש באותה שמחה (אור יקר).

[2287] כדמסיק, ולכך קורין ישראל מיד בבוקר מזמור זה (אור יקר).

[2288] השתא מפרש שמים בגזרת פעם פעמים, וכן שם א׳ שני שמות שמים (אור יקר).

[2289] דהיינו שם הוי״ה (אור יקר).

[2290] כנודע ששם הוי״ה בת״ת (אור יקר). הוא אימא (מ״מ).

[2291] דהיינו אדנ״י (אור יקר).

[2292] שאין קורין שם הוי״ה אלא בשם אדנ״י, והיינו יחוד ב׳ שמות ת״ת ומלכות שמים ודאי (אור יקר). הוא אבא, ולפי שהוא נעלם אמר בו אתרשים (מ״מ).

[2293] לא יעלה על הדעת ולא הוצרך הנאמר@ לשלול זה, שאין סכל סובר כך, אלא מספרים לשון ספירות (אור יקר).

[2294] לא רצה לפרש כך בפסוק, אין אומר ואין דברים, מפני שרצה לפרש בו סוד נכמס (אור יקר).

[2295] מצד החסדים (מ״מ).

[2296] מצד הגבורות (מ״מ). אור היא הארה, אמנם נציצו הוא בהיקות האור לנצוצות רבות, ולזה אמר ״נהרי״ בסוד אור מבינה, ״ונצצי״ בסוד תוספת בהיקות וכללות האור מהחכמה (אור יקר).

[2297] דנקודה (אור יקר, וע״ח טנת״א ה).

[2298] חכמה על בינה (אור יקר). הוא בסוד י׳ ספירות דבחינת רוח שהם י׳ הנקודות הבאות מחכמה שנקראת נקודה עלאה, ובה סוד הנקודות שהן מאירות לי׳ ספירות דבחינת נפש שה״ס האותיות (רמ״ז). [כל הספירות] מקבלים מהחכמה, כי שם הוא שורש הנקודות כנ״ל. והחכמה הוא נקרא נקודה עלאה, נקודה סתימא, וכמו שאמרו בפ׳ שמות (דף ד ע״א), ומזהירים הי״ס דז״א להמלכות מאותו האור שמקבלים הם משרשם שלמעלה, שהוא החכמה אבא. והרי לנו עכ״פ כי ז״א מקבל את כל זוהר אור די״ס המספרים ומזהירים מהאבא שהוא נקודה עלאה, כי באבא הנה שם הוא השורש דהי״ס שבז״א, וכמ״ש (תהלים קד כד) כולם בחכמה עשית, ולכן הוא היו״ד שבשם, ע״ש השורש דהי״ס שבו. וכן הוא השורש דהנקודות כנז׳, וכנ״ל רפ״ד. וזהו שמסיק הרב ואומר, הרי כי הספי׳ הם מחכמה נקודה עלאה, כי הרי ממנו הוא מקבל ז״א כנז׳. והנה מביא הרב את כל זה לראייה לדבריו שעיקר הי״ס הם בהנקודות והרוח, וכמו שנאמר@ השמים מספרים, והרי נזכר בנאמר@ בפירוש מציאות הספי׳ על השמים שהוא ז״א והוא רוח, והוא מקבל אותם מחכמה נקודה עלאה, וכמ״ש בזוהר תרומה הנזכר. והרי לנו שעיקר הספי׳ הם בהנקודות והרוח (ביאורים ח״א סא ע״ד).

[2299] ספר וספר וסיפור הם חב״ד, וכמ״ש בפ׳ משפטים בשם הרב בדף קה שהדעת נק׳ מספר, ובזה יובן מ״ש הכא דכליל בנהירו דשלימו דספר עילאה ומאן איהו ספור דהיינו או״א שנק׳ ספר ודעת הנק׳ ספור מקבל מהם הז״א (מ״מ).

דספר עלאה ונצצי ונהרי לכל סטר וסטר [נ״א לכל כבוד וכבוד] דמתדבקן ביה[2304] דהא מנייהו מההוא ספירו ונהירו נהיר כל עזקא[2305] ועזקא ונציץ בנציצו בגין דבהאי יומא מתעטרן שמים וסלקין בשמא קדישא יתיר משאר יומין:

תרגום: כשמאיר היום ביום שבת, עליית השמחה עולה בכל העולמות, במנוחה בשמחה, אז ״השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע״. מי השמים אלו, שמים שהשם העליון, הוי״ה, נראה בהם, והשם הקדוש רשום בהם.

״מספרים״, מה הם מספרים. אם תאמר, כמי שמדבר סיפור דברים, לא כך, אלא שמאירים ונוצצים בהתנוצצות של אור עליון, ועולים בשם שכלול באור של שלמות עליונה.

ומה הוא הספור, שנוצצים באור של שלמות הספר העליון, ולכן עולים בשם שלם ומאירים באור שלם, ונוצצים בהתנוצצות שלמה, הם נוצצים ומאירים בעצמם מתוך אור של התנוצצות הספר העליון. ונוצצים ומאירים לכל צד וצד (לכל כבוד וכבוד) שנדבקים בו, שהרי מהם מאותה סַפִּירוּת והארה מאירה כל טבעת וטבעת, ונוצצת בהתנוצצות, משום שביום הזה מתעטרים השמים ועולים בשם הקדוש יותר מבשאר הימים.

עי׳ דברי רבינו בס״י פ״ו מ״א שדיבור הפיך שתיקה, וזה ההבדל בין בטן לפה, וצ״ע.

(יג) עי׳ זהר ח״ג רכד ע״ב: אמר ליה רעיא מהימנא שפיר קא אמרת בכלא אבל [אפי׳ ישראל לאו כלהו] (כל ישראל) שוין[2306] דאית בהון בני מלכות מסטרא דמלכות קדישא כלילא מעשר ספיראן ומכל הוויין וכנויין ואית מנהון עבדין מסטרא דעבד דאיהו (בראשית כד ב) עבדו זקן ביתו ואית מנהון כבעירן ואתמר בהון (יחזקאל לד לא) ואתן צאני צאן מרעיתי lאדם אתם! ואינון [דדמיין לענין[2307] קב״ה מני לקרבא בעירן באתרייהו לכפרא עלייהו ואינון] דדמיין למלאכין קרבנין דלהון אינון עובדין טבין דממנן עלייהו מלאכים דמקרבים[2308] לקב״ה באתרייהו:

ואינון דהוו בנין ליהו״ה הה״ד (דברים יד א) בנים אתם ליי׳ אלהיכם בחובין [דלהון מתפרדי] (דלכון דמתפרדי) אתוון ותקונא[2309] lהוא! דלהוי אורייתא דאיהו שם יהו״ה לקרבא אתוון י׳ בה׳ ו׳ בה׳ בקרבנא דלהון:

תרגום: אמר לו רועה הנאמן, יפה אמרת בכל, אבל אפילו ישראל לא כולם שוים, שיש בהם בני מלכות מצד מלכות הקדושה כלולה מעשר ספירות, ומכל הויות וכנויים, ויש מהם עבדים מצד של עבד שהוא ״עבדו זקן ביתו״, ויש מהם כבהמות ונאמר בהם ״ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם״, ואותם שדומים לצאן הקדוש ברוך הוא צוה להקריב בהמות במקומם לכפר עליהם, ואותם שדומים למלאכים קרבנות שלהם הם מעשים טובים שממונים עליהם מלאכים, שמקריבים לקדוש ברוך הוא במקומם.

ואותם שהיו בנים לה׳, זהו שכתוב ״בנים אתם לה׳ אלהיכם״, בחטאיהם מתפרדות האותיות, והתקון (שלהם הוא התורה) הוא שתהיה תורה, שהוא שם יהו״ה, לקרב את האותיות י׳ בה׳ ו׳ בה׳ בקרבנותיהם.

(יד) עי׳ זהר ח״ג כ ע״א: ומתמן הוו ידעין סנהדרין שבעים לשון דאינון שבעים פנים לתורה דאית שבעים לשון מסטרא דמלכות [הרשעה] וכו׳ כלא בפרודא הדא הוא דכתיב (שם י ה) מאלה נפרדו איי הגוים בארצותם ללשונותם כלהו [שבעים] לשון בפרודא דא מן דא אבל

[2300] והנה מספרים הוא פועל יוצא לאחרים, ואין ספק דמכל שכן שהוא ספור בעצמו וז״ש לא ספור לבד שהוא שם בלתי שלם כיון שאינו יוצא לאחרים (אור יקר).

[2301] פי׳ שז״א נק׳ ספר כמו או״א (מ״מ).

[2302] פי׳ מצד החסדים (מ״מ).

[2303] מצד הגבורות (מ״מ).

[2304] ור״ל, שז״א מאיר לכל ספירה וספירה מספירות המלכות הנדבקים בו, וכתב בספר אור ישראל טעם שהמלכות נקרא כבוד, לפי שאבא יסד ברתא, ול״ב נתיבות חכמה יש באבא כמנין כבוד, לכך המלכות נקראת כבוד (מ״מ).

[2305] פי׳ ספי׳ המלכות נקראים עזקא (מ״מ).

[2306] בפרטות הנשמה דכל א׳ יש מדרגות רבות אין חקר, וכמ״ש בפ׳ משפטים (דף צד ע״ב) וכן ברע״מ (פנחס רכד סע״ב), אך עכ״פ כי כולם מושרשים ואחידן לעילא לעילא וכנז׳, ועי״ז אפשר לכל א׳ מישראל להתקדש בקדושה של מעלה וכמ״ש (דברים ד ד) ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם כו׳ (הקדו״ש יב ע״ד), כל א׳ אינו נוגע במעשיו אלא רק עד שורש נשמתו (כללים ח״ב צט ע״ב).

[2307] לענא (דפ״ק).

[2308] דמקריבין (דפ״ו).

[2309] (ס״א דלהון הוא אורייתא) (נוסף בדפ״ו).

באורייתא שבעים פנים (לתורה) בלשון חד[2310] ודא יסוד ו׳ הלכה חדא[2311] חכמה זעירא מלכות [דבה] (רבא) שבעין לשון כחושבן סוד[2312] מן יסוד ויסוד איהו לשון הקדש סוד המרכבה בשבעין קתדראין[2313]:

תרגום: ומשם היו יודעים סנהדרין שבעים לשון, שהן שבעים פנים לתורה. שיש שבעים לשון מצד של המלכות הרשעה וכו׳, והכל בפירוד, זהו שנאמר ״מאלה נפרדו איי הגוים בארצותם ללשונותם״, כל שבעים הלשון בפירוד זה מזה, אבל בתורה שבעים פנים לתורה בלשון אחת, וזה יסוד, ו׳, הלכה אחת, חכמה קטנה, מלכות שבה שבעים לשון, כחשבון סוד מן יסוד, ויסוד הוא לשון הקודש, סוד המרכבה בשבעים כסאות.

ועי׳ זהר ח״ג רלו ע״א: צדיק יסוד ביה סוד דאיהו יין המשומר בענבין[2314] ששת ימי בראשית דאינון ו׳ דרגין[2315] דאת ו׳ ואינון שרפים ו׳ ו׳ (ישעיה ו ב) שש כנפים לאחד משמאלא[2316] ואינון אפיקו מים מימינא וצחין בשלהוביתא דלהון מסטרא דגבורה ושואבין מסטרא דחסד:

תרגום: צדיק שהוא יסוד, בו סוד שהוא יין המשומר בענביו ששת ימי בראשית, שהם שש מדרגות של האות ו׳, והם שרפים ו׳ ו׳, שש כנפים לאחד מהשמאל, ואלו המוציאים מים מהימין וצמאים בשלהבת שלהם מצד הגבורה, ושואבים מצד החסד.

ועי׳ תיקו״ז צה ע״א.

(טו) עי׳ תיקו״ז פו ע״א: שבת בראשית נקודה בחלל דילה (דאיהי שבת ברית) י׳ שבת חלל חלל למאן להאי נקודה מחלליה מות יומת (שמות לא יד) למאן דעאל נוכראה בחלל דילה דאיהי רשות הרבים יין נסך זונה ובגין דא הכא צריך דחילו ודא איהו בראשית יר״א שב״ת הה״ד (ויקרא יט ג) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו ומאן דעאל רשו נוכראה בחלל דילה דאיהי רשות הרבים יין נסך זונה עליה אתמר את משכן ה׳ טמא ונכרתה וכו׳ והאי נקודה איהי אות דשבת אות דיומין טבין אות דתפילין אות דברית מילה עטרת דברית תגא דספר תורה קרינן ליה כתרא בריש כל צדיק נקודה דעלה אתמר אדם וחוה דהוו דו פרצופים ועלה אמרה סיהרא אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד:

תרגום: שבת בראשית, נקודה בחלל שלה (שהיא שבת ברית), י׳ שבת, חלל, חלל למי לאותה נקודה ״מחלליה מות יומת״. למי שמכניס נכריה בחלל שלה, שהיא רשות הרבים. יין נסך, זונה, ולכן כאן צריך יראה, וזהו בראשית יר״א שב״ת, זהו שנאמר ״איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו״. ומי שמכניס רשות נכריה בחלל שלה, שהיא רשות הרבים, יין נסך, זונה, עליו נאמר ״את מקדש יהו״ה טמא ונכרתה וכו׳״. והנקודה הזו היא אות שבת, אות של ימים טובים, אות של תפילין, אות של ברית מילה, עטרת הברית, כתר של ספר תורה. קוראים לו כתר בראש כל צדיק, הנקודה שעליה נאמר אדם וחוה שהיו דו פרצופים, ועליה אמרה הלבנה, אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד (חולין ס ע״א).

בהגר״א: בראשית נקודה כו׳ - עכשיו מפרש האיך שבת מרומז שם, דאמר לעיל **דאיהו שבת כו׳**, ושית אתוון דבראשית, שהן ברא שית, הן שית יומין הנ״ל: ***בחלל דילה דאיהי שבת ברית איהי שבת חלל חלל למאן כו׳** - כצ״ל, ור״ל הנקודה הוא ברית ושבת, ומפרש בתיקון זה שבת **מחלליה כו׳, והאי נקודה איהי סתימא וחתימא בשית ימי כו׳**. ובתיקון שאח״ז מפרש ברית, וז״ש **איהי שבת**, ר״ל שחוזר ומפרש לשבת, שהיא הנקודה, וקאמר **ההוא חלל למאן**, וקאמר **לההיא כו׳**, שאינו חלל רק להההיא נקודה, אבל (במדבר א נא) זר הקרב כו׳: **יי״נ זונה** - זונה נגד ברית, ויי״נ לסוד מן יסוד (זהר ח״ג כ ע״א[2317] ועי׳ לקמן צה ע״א) כמש״ל (סוף תיקון לד), והן

[2310] המאמר הזה מהופך וכלל המאמר שאמרו שבעים פנים לתורה בלשון א׳ על הלכה חדא על מלה זעירא, ומפ׳ לשון יסוד כידוע הלכה מל׳ והיא מלה זעירא שהיא חכמה זעירא ואמר מלה מצד הלשון (יהל אור).

[2311] הכוונה כי טפת מוח החכמה מתפשט תוך הים שהיא הלכה כולל ו״ק ועם הי׳ הרי ז׳ וכשמתפשט היסוד תוך המלכות נעשה ע׳ פנים ונלע״ד שהמרכבה יסוד שרוכב על המלכות ועם ע׳ קתדראון דהיינו י׳ פעמים ז׳ (זהר הרקיע).

[2312] וי׳ מן יסוד הוא י׳ דחכמה זעירא כמש״ו (יהל אור).

[2313] עי׳ בהגר״א בתיקו״ז סוף תיקון לד.

[2314] בענביו (דפ״ו).

[2315] שוקיו עמודי שש (יהל אור).

[2316] שרפים מגבורה (יהל אור).

[2317] עי׳ מלואים אות (לב).

ג' דרגין דתיקון כ"ט ותיקון ל' (פא ע"א), יראה ברית שבת, ויי"נ נגד יראה כמ"ש בתיקון כ"ט (פ ע"ב) **בייי"נ, דאיהו יצרא כו'**, ונגדן אמר בריש תיקון ל' (פ ע"ב) **רצועה יראה רעה, ערלה רצועה נגד שבת, ל"ט מלקות ל"ט מלאכות: ובג"ד הכא צריך כו' -** דתיקון זה ותיקון ל"ז מפרש הכל על פיקודא קדמאה, שבְּשביל[2318] הראשון שבתיקון ל"ג, וז"ש ג"כ בריש תיקון ל"ז (פו ע"ב), **ברית ודאי כו', צריך תמן דחילו**, וכן קאמר כאן: ***ההי"ד איש כו' צ"ל את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו -** שהוא ההיא נקודה, וכמ"ש בפרשת בראשית (ו ע"א) וז"ש **ומאן דעאל כו' את מקדש כו'**[2319]: **תגא דס"ת -** שיסוד הוא ס"ת כידוע[2320]: **כתרא בריש כל צדיק -** שאמרו צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהן (ברכות יז ע"א), וצדיקים הן צדיק ועטרה, הוא עטרת דברית, ובשבילה זכו על ההוא חותם, וכמ"ש (ישעיה ס כא)[2321] ועמך כולם כו': ***עלה אתמר אדם וחוה דהוו ד"ו פרצופים א"א לשני מלכים כו' -** ר"ל, על ההיא נקודה, וכמו שמפרש והולך, **רזא דא לחכימי לבא אתמסר**, ומפרש והולך **הרזא דא**, ואמר, **ד"ו איהי ה' כתרא דתרווייהו י' ובה כו' -** כצ"ל, ור"ל דאדם וחוה הן חו"ב (שעה"ג הק' כט, לא, לח), ואמרינן (ס"י פ"א מ"ד) הבן בחכמה וחכם בבינה, ולכן שניהם כלולים בבינה וכן בחכמה, ובבינה הן כלולין בה', ד"ו של ה', והן בה ד"ו פרצופין, שהד' והו' חולקין בה, לכן הה' נחלק לשנים. אבל בחכמה הן באת אחת, י', שד"ו[2322] גימ' עשר, והן עשר כידוע, בו ו"ק, ובה ד', והן יו"ד. וכתר של ה' הוא י', וזהו בכתר אחד, וכן הוא כאן בב', דבב' עצמה הן ב' פרצופים, שמרמז ב', אבל בנקודה שבתוכה, הן אחד, וזה בכתר אחד, והנקודה הוא כתר, כמש"ל **עטרת כו' כתרא כו'**:

(טז) עי' זהר ח"ב נד ע"א: אלא הכי תאנא כל נסין[2323] וכל גבורן[2324] דאתעבידו להו לישראל כד אתנהיר נהירו[2325] דעתיקא קדישא[2326] בעטרוי[2327] גליפין[2328] רשימין (באז) [בא'[2329] וא'] ובא' וא' בז'[2330] אנקיב בחשוכי[2331] ונהיר לכל עיבר[2332] וכד אתחבר[2333] נהירו דאל"ף ומטי לזיי"ן מאן

[2318] ניקוד@.

[2319] עי' מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2320] עי' לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[2321] ז"ל בשלימות: ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעו [קרי - מטעי] מעשה ידי להתפאר.

[2322] פי' מילוי י'.

[2323] הוא הטובות והישועות שנעשו לישראל למעלה מן הטבע, כמו קריעת ים סוף ודומיהם (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

[2324] הוא כל הנקמות שנעשו בצוררי ישראל, כמו המכות דמצרים וכיוצא, ובפרט בעת שלא היו ישראל כדאי לזה (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

[2325] רומז למה שקבלנו שלא תמשך הטפה לזו"ן מפנימיות עתיק אלא בזמן המשיח (שעה"כ ק"ש ב דף יט ע"ג), ולכן לא אמר כד נהיר עתיקא אלא נהירו דעתיקא, שסודו הארה מחיצוניות שלו (רמ"ז).

[2326] א"א (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

[2327] הם תרין רישין דיליה, שהם אוירא ומ"ס, שהם שורש החו"ג, והם מעטרין דדעת דרדל"א המתלבש ברישין דא"א (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

[2328] פי' חקוקין בב' עטרות של ב' יסודות או"א (רמ"ז). נחקקין (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

[2329] שכל העטרין דע"ק כלילן בא' כמ"ש בפרשת אח"מ עג ע"א ואלף וארבע מאות כו' וכמ"ש שם (יהל אור). א' הוא מרמז על הג' רישין עלאין, שהם הג' צחצחות העליונים [עי' תיקו"ז קלג ע"ב], הנקראים כולם בא', שהם אפ"ס אי"ן א"א, ע' הגר"א בתיקונים (ריש תיקון ע דף קלח ע"א, ועי' קלז ע"ד ד"ה א' מן) וכן הוא מרמז הא' ג"כ על הג"ר הנקראים כולם בא', והם א"א אבא אימא (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

[2330] ואות ז' הוא מרמז על ז"א, וכן על זו"ן שהם הז"ת וכאשר מתייחדים הג' רישין עלאין והג"ר ומתגלים בהז"ת שהם הזו"ן, הנה נעשה ונרשם מלת "אז", שהוא היחוד והגילוי אות א' בז', הג"ר בהז"ת (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

[2331] פי' שהאור דא"א בקע בעיגוליו שנק' חשוכי בסוד ישת חשך סתרו ונהיר לכל עיבר פי' לאו"א וז"א (מ"מ). עי' מלואים אות **Error! Reference source not found.**. כי א' הוא אור והוא כולל כל נהורין וז' הוא חשך כמ"ש בזו"ח שיה"ש כאהלי קדר דא ז' כו' והן אור וחשך כתר ומלכות וכשמאיר לה מאיר ממנה לכל הו"ק שהיא נקודה אמצעית וזה סוד שבת שמאיר לכל ששת ימים וז"ש ונהיר לכל עיבר (יהל אור).

[2332] שהיא עושה מלחמה ונסים וגבורן נסים לישראל וגבורן לעכו"ם והוא כד אתחבר אור וחשך (יהל אור). עי' מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

זיי"ן דא[2334] (ישעיה לד ו) חרב ליהו"ה מלאה דם כדין עביד נסין וגבוראן בגין דאתחבר א' עם ז' ודא הוא שירתא[2335] שירתא היא דכל סטרין ודא הוא אז ישיר[2336]:

תרגום: אלא כך שנינו, כל הנסים והגבורות שנעשו לישראל, כשהאיר אור העתיק הקדוש בעטרותיו חקוקים רשומים באז, בא', וא' בז'. ניקב בחשכה והאיר לכל צד. וכשהתחבר האור של אל"ף והגיע לזיי"ן, מי זו זיי"ן, זו "חרב לה' מלאה דם". אז עשה נסים וגבורות, משום שהתחברה א' בז', וזו היא השירה, שירה היא של כל הצדדים, וזהו "אז ישיר".

(יז) עי' זו"ח מט ע"א: [ס"א הא הכא[2337] רזין] דרתיכא[2338] קדישא עילאה[2339] דארבע שמהן גליפן[2340] והא איהו רזא דרזין[2341] רתיכא עילאה דשמהן[2342][2343] אדנ"י[2344] צבאו"ת[2345] יהו"ה[2346]

[2333] פי' אחר שהגיע אור א"א עד המלכות אזי נק' "אז", וכפי זה תני והדר מפרש, שתחלה אמר כד אתנהיר נהירו דע"ק בעטרוי גליפין רשימין באז, ומפרש סדר יציאת האור, ואמר אנקיב בחשוכי וכו' א"נ אנקיב בחשוכי הם הקלי' שסובבים על הקדושה נקב האור בתוכם וירד (מ"מ).

[2334] שהיא עושה מלחמה ונסים וגברן נסים לישראל וגברון לעכו"ם והוא כד אתחבר אור וחשך (יהל אור). זיי"ן הוא מלשון כלי זיין, והוא הדינין אשר הם בהז"ת (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

[2335] ששירתא מסטרא דגבורה של הלוים, והוא בהמתקת הגבורות בחסדים, וזהו התחברות א"ז, ומצד אחר נקרא ג"כ שיר כמ"ש בזו"ח ריש שיה"ש שר עם י' והוא נהורא דעתיקא (יהל אור).

[2336] עי' מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2337] בפסוק שיר השירים כדמסקינן לקמיה "רזין", בפסוקים אחרים מפרש קשר ספירה בחברתה וכיוצא אמנם אינו מפרש פרטי הספירות הנקשרות כפסוק זה שמפרש ענין עצם הסתעפות הספירות, וכללותם במציאות עצמם להכלל עם אחרים כדמסיק לקמיה (אור יקר).

[2338] גדר לשון מרכבה יהיה מה שבסגולתו להמשיך הנעלם לשכון למטה על המתגלה, והיות הנעלם מתלבש בו ופועל על ידו, ולזה אמרו האבות הן המרכבה מפני שהם הורידו כח האלהות בתחתונים, כל אחד בבחינתו היה מושך כח ספירתו במלכות וממנה למטה כענין מלא כל הארץ כבודו, והיות כל אחד מהאבות כלי להתלבש בו האלהות יאמר שהוא מרכבה וכן אומרינו בסוד החיות שהן מרכבה הוא ממש מטעם זה שכח האלהות מתפשט בהם ופועל על ידם, שאי אפשר לדק ולרוחני הנעלם לפעול בגשמי אם לא על ידי אמצעיים יתלבש כח האלהות בו, ולזה הם שתי בחינות או מרכבת בני אדם שהם האבות בסוד נפש רוח נשמה, או מלאכים שרפים חיות ואופנים כדפירשנו לעיל (אור יקר).

[2339] כבר פירשנו שני דרכים למרכבה [שפי'] [שהא'] הוא המשכת ההנהגה האלהית למטה ושורשם בחסד גבורה תפארת מלכות, שאליהם מרכבה אברהם יצחק יעקב דוד בבני אדם, וכן במלאכים מיכאל גבריאל אוריאל רפאל, אמנם דרך המרכבה הנז' הוא היותם מרכבה אל הכסא בינה ואדם הרוכב על הכסא חכמ"ה כ"ח מ"ה אד"ם ודאי, וזו אינה מרכבה מעולה כל כך מפני שהיא מרכבה לספירות, אמנם דרך מרכבה זו היא "עילאה" שהיא מלכות יסוד תפארת בינה שזהו סוד הייחוד העליון הנמצא לספירות שבו מתלבש אין סוף, ולכך היא מרכבה עליונה מכל המרכבות הנזכרות (אור יקר).

[2340] הם ארבע ספירות שהשמות והספירות הכל דבר אחד, ומלת "גליפן" הוא מלשון פתוחי חותם דמתרגמינן כגלוף דעוזקא, ויהיה הכוונה שיש לספירות שלשה בחינות, האחד מציאות דק בלתי מצייר צורה בספירה, אלא דקות גדול לא יתגלה אלא מעט מזער, והמציאות ההוא לרוב דקות יקרא רשימא לבד רושם, ולפעמים יאמר על מציאות זה הדק אתרשים בכמה מקומות בזוהר, וכאשר המציאות ההוא יתגלה יותר ויצטייר בצורה נגלית יקרא ציור שהוא יותר על הרשימה, וכאשר יתגלה יותר יקרא חקיקה והיינו סוד אומרו אתגליף, ולהיות שהשמות בספירות הוא על מציאותם בהויה הכוללת כל הספירות ועל מציאות הויה לכל ספירה וספירה, נוסף על כל זה הוא שם יורה בעצם על מציאות הספירה ועל שינוי בחינתה מחברתה כשינוי שם אדנ"י משם צבאות וכיוצא באותיות בנקוד במבטא, לכך יחס אותם בלשון גליפן, וכבר הארכתי בזה בספ"ר בשער שם בן ארבע ובשער השמות (אור יקר).

[2341] הענין הוא כי בפסוק זה יתבארו שתי בחינות שונות בספירות אלו, האחד בחינת כל ספירה וספירה לעצמה שהמלכות נקראת אדנ"י דהיינו מלת "שיר" יורה על בחינת ענין כך וכך בעצמות הספירה, וכן מלת שירים בשם צבאו"ת, וכן מלת "אשר" בשם יהו"ה, וכן מלת שלמה בשם "אהי"ה", ועל סוד בחינה זו אמר "הא הכא רזין וכו' דארגע שמהן", השנית סוד ייחוד וקשר הספירות האלו זו בזו וזו בזו בבחינה יורה עליה סוד מלת שיר השירים אשר לשלמה (אור יקר).

[2342] ד' שמהן (יהל אור ח"ג לו ע"ג)???.

[2343] ועל סוד הזה הנוסף על הסוד הקודם אמר "ודא איהי רזא דרזין רתיכא עילאה דשמהן" וכו' דהיינו קשרם וייחודם יחד, או ירצה כי הם שתי בחינות לספירות האחת בחינת כנויים, והיא אינה כל כך עילאה כבחינת השמות שהם פנימיות יותר שהכנויים לבוש לשמות כדפירשנו בספ"ר בשער הכנויים, והנה הפסוק הזה בעצמו כנויים "שיר השירים אשר לשלמה" הכל כנויים, וזהו שאמר "הא הכא" בפסוק זה רזין שודאי הם מגלים סודות נעלמים במרכבת השמות, אבל השמות בעצמם

אהי"ה[2347] רזא דארבע[2348] שמהן גליפן דארבע זהורין וכל זהרא וזהרא אתכליל חד בחבריה[2349] ותיאובתא דהאי לעאלא בהאי ולאתכללא האי בהאי:

תרגום: הרי כאן סודות המרכבה העליונה הקדושה של ארבעה שמות חקוקים, וזהו סוד הסודות של המרכבה העליונה של השמות: אדנ"י, צבאו"ת, יהו"ה, אהי"ה. הסוד של ארבעה שמות חקוקים של ארבעה זוהרים, וכל זהר וזהר נכלל אחד בחברו, ותשוקתו של זה להכנס לזה ולהכלל זה בזה.

(יח) עי' בהגר"א על ספד"צ א ע"ד: אמר הקב"ה לאלף כל ייחודי לא יהיה אלא בך, והוא הכתר שהוא הדעת פלא אלף אדרין ואכסדרין, ע"כ. כלומר ש"פלא" עניינו הכתר וה"אלף" עניינו הדעת (עי' אד"ר קלו ע"א), והכתר מתלבש בדעת והיינו כניסתו של הפלא ב"אלף אדרין ואכסדרין", הרי הם הה"ח וה"ג שבדעת המתפשט בתיקון המתקלא. וכאן מתבאר כי שורש הדעת המתפשט הוא בכתר עליון הרי הוא הפלא, שכן הדעת המתפשט בא מזיווג האוירא ובוצינא הרי הם החו"ב שבכתר. עי' פת"ש (נתיב הפרצופים יב): אי אפשר לבוא הדבר לידי השגה, כי הוא מושרש ברדל"א ששם הוא בסוד אל"ף פל"א, ושם הכל ביחוד. פי' מאחר וברמה כה גבוה הכל באחדות גמור, אין שם השגה, והכל בגדר פלא.

עי' ב"ע (צט ע"ב): סוד שורש הדין ממ"ש ויקרא שמו פלא יועץ כו' והוא מדבר מתיקון זה ששם הוא סתימת אלף עלמין דחתימין בעזקא דכייא בסוד פל"א אל"ף פלאות חכמה. פי' שכל האלף עלמין שהם בגדר אין סופי, מצטמצמים לתוך גבול כדי שיהא שפע אפשרי לקבל, והוא פלא, והוא מרומז בזהר ח"ג קצג ע"ב.

עי' לש"ו (הקדו"ש מו ע"ד): הוראת דאות א' דאדני שהוא אל"ף פלא מופלא ומכוסה והוא מורה על אור פנימיותה שעולה למעלה למעלה.

(יט) עי' זהר ח"א עב ע"ב: אמר רבי יהודה ודאי כלא הוא [הכי] אבל האי קשת דאתחזי בעלמא ברזא עלאה קיימא[2350] וכד יפקון ישראל מן גלותא זמינא האי קשת לאתקשטא בגוונוי ככלה דא דמתקשטא לבעלה א"ל ההוא יודאי כך אמר לי אבא כד הוה מסתלק מעלמא (אמר לי) לא תצפי לרגלי (ד)משיחא עד דיתחזי האי קשת בעלמא (בעננא) מתקשטא בגווני נהירין ויתנהיר לעלמא וכדין צפי ליה למשיח מנלן דכתיב וראיתיה לזכור ברית עולם והשתא דאתחזיא

הם נעלמים יותר, וזהו שאמר "ודא איהו רזא דרזין רתיכא עילאה דשמהן" וכו' שהם בעצם השמות, "אדנ"י" מלכות כדמסיק לקמיה, "צבאות" יסוד, "יהו"ה" תפארת, "אהי"ה" יש אומרים כתר והנכון שהיא הבינה, ואדרבה הכתר נקרא אהי"ה על שם הבינה שבה, והשם המתייחס אליה לענין מלת "לשלמה" היא בחינת אהי"ה ולא שם יהו"ה בנקודת אלהי"ם, ולהכי נקט אהי"ה וכדמוכח לקמן (אור יקר).

[2344] מלכות (דפ"מ).

[2345] יסוד (דפ"מ).

[2346] ת"ת (דפ"מ).

[2347] בינה (דפ"מ). והם מרמזים על כל הע"ס, והם בגי' תורה (יהל אור).

ד' שמות אדני צבאות כו'. הן ד' דרגין, ג"פ ג', ומלכות שהיא רביעית לכל תלת, (זש"ס) [שז"ס] שם י"ב וע"ס, לפי שבה נכלל הכל לאחד, כמ"ש בסוד תפילין. וד' שמות הללו גימ' תורה, שהן כל התורה (יהל אור).

[2348] הענין כי שם בן ארבע אותיותיו יורו על י' חכמה ה' בינה ו' תפארת ויסוד ה' מלכות, וכנגד אותיות יהו"ה הם אותיות אהי"ה וכן אותיות אדנ"י כנודע, וצבאו"ת עם היות שאינו מפורש אין ספק שהוא כיוצא בהן, בענין שהארבעה שמות שהם נרמזים בבינה ותפארת ויסוד ומלכות חקיקתם וציורם יורה כל אחד על ספירה בפני עצמה, ושינוי השמות יורה הבדל בין ספירה לספירה שהאחת תקרא אהי"ה ולא יהו"ה והאחרת תקרא יהו"ה ולא אהי"ה או שאר השמות, וזהו שאמר "רזא דארבע שמהן דארבע זהרין", ועם היות שהם נבדלים כל אחד מחבירו והבדלם יורו השמות עוד בחינה אחרת הפכית לזה שיורה כל אחד כלול מחבירו (אור יקר).

[2349]

[2350] מוחות אלו המתגלים בה והאבות המאירים בה על ידי עלותם למעלה לא יעמוד האור ההוא לעולם כי אם על ידי מעשה התחתונים ועל ידם יוסיף או יחסר ח"ו וכאשר יחסר אורה נתמלא דינין מפני מעשה התחתונים כי רע הוא ותרד למקום הדינין ובעמקי הקליפות ואז יעלו האבות במחשבה ובעלמא דאתי להרבות אורם וכאשר יגיעו ליסוד יתגלו האבות באור רב במלכות וינצלו התחתונים וזהו ענין הקשת הרומז ליסוד אשר ניצולים על ידו התחתוני' (שער מאמרי רשב"י ה ע"ד).

בגוונין חשוכין מתחזיא [לדוכרנא] (והיא לזכור) דלא ייתי מבול אבל בההיא זמנא אתחזייא בגוונין נהירין ומתקשטא בתקונא ככלה דמתקשטא לבעלה וכדין לזכור ברית עולם

וידכר קב"ה להאי ברית דאיהו בגלותא ויקים לה מעפרא הה"ד (הושע ג ה) ובקשו את יהו"ה אלהיהם ואת דוד מלכם[2351] וכתיב (ירמיה ל יט) ועבדו את יהו"ה אלהיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם אשר אקים מעפר כמה דאת אמר (עמוס ט יא) אקים את סכת דוד הנופלת ועל דא וראיתיה לזכור ברית עולם ולאקמא לה מעפרא ואמר הכי אבא דבגין כך אדכר באורייתא פורקנא דישראל ודוכרנא דילה [והא הוא] (בדא) וודא הוא| דכתיב (ישעיה נד ט) אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ כן נשבעתי מקצוף עליך ומגער בך

תרגום: אמר רבי יהודה, ודאי הכל הוא (כך). אבל קשת זו שנראית בעולם עומדת בסוד עליון, וכשיצאו ישראל מהגלות, עתידה קשת זו להתקשט בצבעים ככלה הזו שמתקשטת לבעלה. אמר לו אותו יהודי, כך אמר לי אבא, כשהיה מסתלק מהעולם, (אמר לי) אל תצפה לרגלי משיח עד שתראה קשת זו בעולם (בענן) מקושטת בצבעים מאירים ויואר לעולם, ואז צפה למשיח. מנין לנו, שכתוב "וראיתיה לזכור ברית עולם". וכעת שנראית בצבעים חשוכים, נראית לזכרון, (והיא לזכור) שלא יבא מבול. אבל באותו זמן נראית בצבעים מאירים ומקושטת בתיקון כמו כלה שמתקשטת לבעלה, ואז "לזכור ברית עולם".

ויזכור הקדוש ברוך הוא את הברית הזו שהיא בגלות ויקימה מהעפר, זהו שכתוב "ובקשו את ה' אלהיהם ואת דויד מלכם", וכתוב "ועבדו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם", אשר אקים מעפר, כמו שנאמר "אקים את סוכת דויד הנופלת". ועל זה "וראיתיה לזכור ברית עולם", ולהקימה מהעפר. ואמר כך אבא, שלכן נזכרה בתורה גאולת ישראל וזכרונה. וזהו שכתוב "אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ כן נשבעתי מקצוף עליך ומגער בך".

(כ) עי' זהר ח"ג רמט ע"א: ואיתימא[2352] דלע'[2353] תחיל ולב' שנין אולידת בתר אלף ומאתן כחושבן רע"ב הא כתיב (ישעיה סו ז) בטרם תחיל ילדה ורזא דמלה (שם סה יד) והיה טרם יקראו ואני אענה עוד [וגו'] יומא[2354] |(ס"א ומאי)| בטרם[2355] אלא קדם[2356] דישתלימו שבעין [ותרין שנין] (שנין ותרין) בתר אלף ומאתן דאינון חבלים דיולדה יתגליין ב' משיחין בעלמא ובההוא זמנא (תהלים כט ט) ובהיכלו [כלו] אומר כבוד[2357] והא אוקמוה (משלי ג לה) כבוד חכמים ינחלו[2358].

תרגום: ואם תאמר שלשבעים שנה תחיל ולשתי שנים יולדת, אחר אלף ומאתים כחשבון רע"ב, הרי כתוב "בטרם תחיל ילדה", וסוד הדבר "והיה טרם יקראו ואני אענה עוד וגו'", ומהו (היום) בטרם, אלא קדם שישלמו שבעים ושתים שנים אחר אלף ומאתים, אלו חבלי היולדת, יתגלו שני משיחים בעולם, ובאותו הזמן [נאמר] "ובהיכלו כולו אומר כבוד", והרי פרשוהו "כבוד חכמים ינחלו".

(כא) עי' זהר ח"ג רעח סע"ב: כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב (חבקוק ב ג) ואוקמוה דהאי קרא נוקב ויורד עד תהומא רבא מאן הוא דנחית לתהום רבא לאשכחא [זמנא דא] (דא זמנא) אלא אנת דאתמר בך (תהלים לו ז) צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה כמה מארי מתניתין דבעו לנחתא לעומקהא[2359] דהלכה (דא) לאשכחא תמן קץ דפרקנא ונחתו תמן ולא סליקו ואע"ג דלישנהון הות כפטיש יפוצץ סלע (ירמיה כג כט) חלישׁ(ת) פטיש דלהון לנקבא בההוא סלע ומאן דנקיבו דיליה בההוא סלע בלא רשו אתא חויא לנשכא ליה ואית אחרנין דנקיבו ל(י)ה עד דמטו לתהומא רבא ולא סליקו מתמן:

תרגום: "כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב", ופרשוה שפסוק זה נוקב ויורד עד תהום

[2351] פי' מידת המלכות שדוד המלך היה אחיד בה (כללים ח"א טז ע"ב).

[2352] ואי תימא וכו' סלקא דעתיה הכי ממאי דקאמר "דאתפתחת ב' לאולדא" אם כן יהיה הלידה אחר תשלום ע"ב שנים והכרח שאינו כן אלא קודם "טרם יקראו יכו"" (אור יקר).

[2353] מקשה דאמר באחרי מות דע"ב שנין אחר אלף ומאתן תוליד ב' שנין על ב' משיחין, אחר שתחיל והלא כתיב בטרם תחיל ילדה. ור"ל החילה קושי השעבוד וקריאה לקוב"ה מתוך צרות כמו שמפרש והולך (יהל אור).

[2354] נמחק ביהל אור.

[2355] ור"ל האיך הוא בטרם (יהל אור).

[2356] תירוץ על הקושיא. ור"ל בטרם קאי קודם שישלם הע"ב שנין (יהל אור).

[2357] "ובהיכלו" שהיא מלכות "כולו אומר כבוד" מסטרא דחכמה (אור יקר).

[2358] שהם מצד החכמה ינחלו (אור יקר).

[2359] לעומקא (דפ"ו).

רבה, מיהו שיורד לתהום רבה למצא את זמן זה, אלא אתה שנאמר בך ״צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה״. כמה בעלי משנה שרצו לרדת לעומק ההלכה, למצא שם את קץ הגאולה, וירדו שם ולא עלו, ואף על גב שלשונם היתה ״כפטיש יפוצץ סלע״, חלש הפטיש שלהם לנקוב באותו סלע, ומי שהנקב שלו באותו סלע בלא רשות בא נחש לנשוך אותו, ויש אחרים שנקבו אותו עד שהגיעו לתהום רבה ולא עלו משם.

ועי׳ אפיקי ים (סנהדרין צו ע״ב): ופי׳ דסוד הקץ אינו כשאר רמיזין לאשכחא בסלע דנפקו טיפין מסלע דיצירה, אלא בעי לנוקב להאי סלע מעבר לעבר עד שמגיע לתהום בריאה ושם יתגלה. ולכן אינו מתגלה לשום אדם אלא למשה שהוא נשמתא דילי׳ שם בבריאה, ושם לא ידע איש את קבורתו כמ״ש (תהלים יח יב) ישת חשך סתרו וכו׳ ובורא חשך וכו׳ (ישעיה מה ז).

והוא מ״ש שקץ משיח לבא לפומא לא גלי (קה״ר פ״יב) שלב הוא בבינה ופה ולשון הם זו״ן, ובינה היא בבריאה וזו״נ ביצירה ועשי׳ כידוע, ולכן קץ משיח נשאר במחשבה בלב הלב מבין ולא בא בדיבור לנביאים שהשגתם ביצירה, אבל קץ משיח נשאר סתום במחשבה בבריאה.

והוא ג״כ מ״ש (סנהדרין צט ע״א) ללבי גליתי לאיברי לא גיליתי שהם איברים דגופא ז״ת שהם בב׳ עלמין יצירה ועשי׳ כמ״ש.

והוא מ״ש חבקוק (ב) על משמרתי וכו׳ ויעננני ויאמר כתוב חזון ובאר על הלוחות וכו׳, שאמרו במדרש (ילקוט שם) שאמר לו הקב״ה כתוב א׳ בלוח וכו׳, והוא שרצה חבקוק לעמוד על קץ משיח והשיבו לו הקץ אינו בא בדבור רק בסוד כתיבה בלב כמ״ש (משלי ג ג) כתבם על לוח לבך וכו׳, והוא אלף אמ״ש אלף בינה וכו׳ א׳ דכסא כידוע. ושמא תאמר אנו מחכים והוא אינו מחכה וכו׳ ר״ל להוציא מלב שלא נחשוב שאין לנו אלא קץ א׳ של בעתה לבד, שקודם לזמן זה א״א לבוא וא״כ אין שייך חיכוי רק מצדינו שנסתר מנגד עינינו זמן של בעתה, משא״כ אליו ית׳ שגלויות לו נסתרות וזמן קץ האמיתי וא״כ אין שייך אצלו שהוא ית׳ יחכה על ביאתו, לזה אמר שאין הדבר כן שיש קץ של אחישנה לזמן ביאת משיח ב״י, שזה תלוי בתשובה. וכיון שהכל בידי שמים חוץ וכו׳ שייך לומר בו ית׳ שגם הוא מחכה אילו נשוב בתשובה להיות נגאלים קודם הזמן.

(כב) עי׳ ביאור רבינו על ספד״צ (כז ע״ג): וענין כלל ופרט ופרט וכלל, הוא כמ״ש בא״ז (דף רפח ע״א) כד אתתקן אפיק ט׳ נהורין כו׳, ואמר שם[2360], תלת רישין אתגלפו דא לגו מן דא כו׳, ואמר שם (רפח ע״ב) האי ע״ק אשתכח בתלת רישין כו׳, ואמר שם (דף רפט ע״ב) כד אתנהיר נהיר ממזלא יקירא אתנהירו ג׳ רישין עלאין תרין רישין וחד דכליל לון, ובמזלא תליין ואתכלילן כו׳ כמה דע״ק תלת רישין מתעטרן ביה הכי כלא בתלת רישין, וכד אתנהרן תליין כלהו דא בדא בתלת רישין תרין מתרין סטרין וחד דכליל לון כו׳[2361] ע״ש, ואמר שם, ואלין תלת מתפשטן לז״א כו׳, וכן (רצב ע״ב) וכד אתחברו תרווייהו ואתכלילו דא בדא נפיק גולגלתא חד תקיפא ואתפשט בסטרוי דא בסטרא דא ודא בסטרא דא, כמה דע״ק תלת רישין אשתכחו בחד, כך כלא אזדמן בתלת רישין כמה דאמינא[2362], והן ג״פ תלת, תלת רישין דע״ק הן כח״ב כידוע, ותלת דאו״א ודעת הן חג״ת, כי שם מקומם בע״ק כידוע, ותלת דז״א בנה״י דע״ק, והן תלת מוחין כמ״ש (אד״ז רצב ע״ב) בחללא דגולגלתא נהירין תלת נהורין כו׳, והן כלולין בגלגלת כידוע, וגולגלתא דנוקבא הוא מלכות משלמת לע״ס, ומקומה בת״ת דז״א, וידוע שבעשירית נכלל כל הע״ס, לכן בת״ת דז״א נכלל כל הע״ס בכלל, וכמ״ש (שמות כו כח) והבריח התיכון כו׳ דאשלים לכל סטרין[2363], לכן כל הוי״ה נכלל בו, וידוע שכלל ע״ס נכלל בד׳ אותיות הוי״ה, והוא[2364] נקרא בשם הוי״ה והוא ידוע, וזהו ע״ס בכלל בגופא בת״ת, ובפרט בידין עשר אצבעות, וז״ש בס״י

[2360] עי׳ מלואים אות (עו).

[2361] [תרגום: כשמאיר הארה ממזל הכבוד מאיר ג׳ ראשים עליונים, שני ראשים וא׳ הכולל אותם ותלויים במזל ונכללים וכו׳ כמה שע״ק מתעטר בג׳ ראשים כך הכל בג׳ ראשים. וכאשר מאיר, תלויים הכל זה בזה בג׳ ראשים שתים משני צדדים וא׳ הכולל אותם.]

[2362] [תרגום: וכאשר מתחברים שניהם ונכללים זה בזה, ויוצאת גולגולת א׳ חזקה והתפשטה בצדו, זה בצד זה וזה בצד זה, וכמו שע״ק ג׳ ראשים נמצאים בא׳, כך הכל מזדמן בג׳ ראשים כמו שאמרנו.]

[2363] לשון זו מקורה בלשון הזהר תרומה קסז ע״א, וזהו לשונו באורך: לא הוה שלימו עד אור תליתאה, דאשלים לכל סטרין, וכיון דאתא תליתאה דא, כדין אפריש מחלוקת דימינא ושמאלא [תרגום: לא היתה שלמות עד האור השלישי שהשלים את כל הצדדים. וכיון שהגיע שלישי זה, כך התפרש מחלוקת של ימין ושמאל].

[2364] ת״ת.

(פ"א מ"ג) חמש כנגד חמש וברית יחיד מכוון באמצע במלת הלשון, ואמרנו לעיל[2365] כי ת"ת הוא לישן סתים לאימא כמ"ש בפ"א, והמכריע כולל שני הקצוות וכמ"ש לעיל (א ע"א), והן ספר וספר וסיפור וסיפור כולל שני הספרים, והן נגד לוחות הראשונות ספר וספר הן שני לוחות נגד ב' ידים חמש נגד חמש, וסיפור הוא עשרת הדיבור במאמר אחד[2366], ות"ת נקרא אחד כידוע[2367], וזהו בכל"ל ופר"ט, כי ת"ת גבוה מחו"ג כידוע[2368], וכן בהיכלות היכל הרצון עליון מהיכל אהבה והיכל זכות, ופר"ט וכל"ל הוא בשוקין[2369] ג"כ חמש נגד חמש[2370], ויסוד הוא אחרון ונקרא כל (זהר בראשית יז ע"א[2371]), כולל כולם, זהו פר"ט וכל"ל.

(כג) עי' זהר ח"א טז ע"ב: יהי אור (בראשית א ג) כל מה דנפק ברזא דא נפק[2372] יהי על רזא דאבא ואימא דאיהו י"ה ולבתר אתהדר לנקודה קדמאה[2373] למהוי שירותא לאתפשטא למלה אחרא [אור] ויהי אור אור דכבר הוה אור דא רזא סתימא[2374] אתפשטותא דאתפשט ואתבקע מרזא דסתרא דאויר עלאה סתימא[2375] בקע בקדמיתא ואפיק חד נקודה סתימא מרזא דיליה דהא אין סוף בקע מאוירא דיליה[2376] וגלי האי נקודה י[2377] כיון דהאי י אתפשט מה דאשתאר אשתכח אור מההוא רזא דההוא אויר סתימאה כד אשתכח מניה נקודה קדמאה י אתגלי לבתר עליה מטי ולא מטי[2378] כיון דאתפשט נפק ואיהו הוא אור דאשתאר[2379] מאויר[2380] והיינו אור דכבר הוה והא קיימא נפק ואסתלק [ואתגניז] (ואתנגיד) ואשתאר[2381] חד נקודה מניה למהוי מטי תדיר באורח

[2365] טו ע"ג. וע"ש שנתבאר שההיינו הקו של דעת ויסוד דהיינו דעת המתפשט הרי הוא פנימיות הת"ת.

[2366] עי' רש"י שמות כ א.

[2367] עי' ת"ז צד ע"א ששם נתבאר דהיינו שהת"ת נקרא אחד רק כאשר הוא בזיווג עם המלכות.

[2368] עי' לש"ו ביאורים ח"א נה ע"ג, שכל העד"א מתאחדים למציאות אחת, ועי' בבהגר"א על ת"ז פא ע"א ד"ה ביה איהו וז"ל, והכל אחד כשזה נפתח זה נפתח ודעת ויסוד הוא א'. אם כן כשרבינו כותב שהת"ת גבוה מהחסד והגבורה כוונתו כדברינו שהוא מתאחד עם הדעת.

[2369] דהיינו נה"י ששם הכלל, הרי הוא העד"א, מקומה למטה מהקצוות.

[2370] דהיינו אצבעות רגליו (עי' בבהגר"א על ס"י ו ע"ג). אמנם לפ"ז יקשה, איך יתכן לומר שהיסוד תחתיהם ככתוב כאן, הרי לעולם אין היסוד למטה מהרגלים. אמנם יעויין ע"ח נקודות ג' שכל ענין היות יסוד למטה מנו"ה אינו אלא בזמן נתינת מוחין לז"א, שאז האמא מגביהה רישי ירכין לעילא ובחי' היסוד שלה נשפל למטה. ונראה אולי לבאר באופן אחר, ששוקין הם תחתית הנו"ה ששרשם מהכליות, ולכן בשרשם הנו"ה הם למעלה מהיסוד שביניהם (כללים ח"א עז ע"ג).

[2371] וז"ל: לית זרעא דאזדרע בר ברזא דא, ואתחבר כלא בעמודא דאמצעיתא, ואפיק יסודא דעלמא ובגין כך אקרי כל, דאחיד לכלא בנהירו דתיאובתא [תרגום: אין זרע שנזרע מחוץ מסוד זה והתחבר הכל בעמוד האמצעי, והוציא את יסוד העולם ולכן נקרא כל שמאחד את הכל בהארה של השתוקקות].

[2372] רלב ע"ב (הערת הזוהר).

[2373] שהוא [אותיו"ת] מוחא דז"א, נקרא ג"כ שירותא ונקודה קדמאה (רח"ו). מן הראוי שאו"א יהיו למעלה במקום חו"ב דא"א ולא במקום זרועותיו (ע"ח שער רפ"ח פרק ב) שהרי ממקום זה הם נמשכים ומתהוים כמש"כ כאן (ביאורים ח"ב צ ע"ב), ועי' בבהגר"א על ספד"צ יג ע"ג ד"ה היינו דכתיב.

[2374] עי' ספר הדע"ה ח"ב דרוש ד' ענף כה סימן ד' (קי ע"א) (לש"ו). עי' הדע"ה ח"ב סה ע"ג, ועי' עוד קי ע"ד, וכן עי' הקדו"ש סב ע"א, וכן עי' כללים ח"א נו ע"ד, נז ע"א, צא ע"ב, ועי' עוד כללים ח"א קא ע"א וע"ב, קיא ע"א, ח"ב כט ע"ד ול ע"א. ועי' בבהגר"א על ספד"צ ה ע"ב ד"ה ואמר אזדכך.

[2375] והוא בחינת חכמה אבא היוצא מאוירא עלאה (כללים ח"א קב ע"ב) והוא העולם דקו וצמצום (הקדו"ש טז ע"א). מכאן ראיה לכך ששורש כל שפע הוא באוירא (בהגר"א על ספד"צ טז ע"ג ד"ה ז"ש אתייחד). אור הוא דבר שאורו בא ממקור אחר, כגון אור השמש וכיוצא בו, אמנם דבר המאיר בכח עצמו אינו נקרא אור (בהגר"א על תז"ח נ ע"א).

[2376] כתר (ביאורים ח"א פ ע"ג).

[2377] חכמה (רח"ו).

[2378] נח סה ע"ב (הערת הזוהר). עי' לעיל טו ע"א ונח סה ע"א. עי' כללים כלל טו ענף ח' באריכות, וזהו כעניין "רצוא ושוב" שלעולם אינו מסתלק לגמרי (הקדו"ש סד ע"ג) ועי' ע"ח שער אח"ף פרק ב'. זהו כעניין "רצוא ושוב" שאין יכולת להשיגו (בבהגר"א על ס"י ט ע"ד).

[2379] ת"ת בבינה (רח"ו).

[2380] עי' בהגר"א על ספד"צ ה ע"ב, ותיקו"ז כ ע"ב, שהי' הוא שמאיר, והאור נשאר למעלה. וכן הוא בפירוש בב"ע לג ע"א ע"ש. ועי' לש"ו ביאורים ח"א פ ע"ג, ובבהגר"א על תז"ח יט ע"א ד"ה בגין דאית, יהל אור ח"א ח ע"ג, ועי' הקדו"ש סב ע"א ודע"ה ח"ב לא ע"א.

[2381] עי' דע"ה ח"ב קי ע"א.

גניזו[2382] בההיא נקודה מטי ולא מטי נהיר ביה בארח נקודה קדמאה[2383] דנפק מניה ובגין כך כלא אחיד דא בדא[2384] נהיר בהאי ובהאי[2385] [סליק] כלא סלקין ואתאחדן ביה[2386]:

תרגום: "יהי אור", כל מה שיצא בסוד זה יצא. "יהי" על סוד של אבא ואמא, שהוא י"ה, אחר כך חזר לנקודה הראשונה להיות ראשית להתפשט לדבר אחר, "אור". "ויהי אור", אור שכבר היה. אור זה סוד סתום, התפשטות שהתפשטה ונבקעה מסוד של סתר האויר העליון הסתום. בקע בתחילה והוציא נקודה סתומה אחת מסוד שלו, שהרי אין סוף בקע מאויר שלו וגילה נקודה זו י'. כיון שי' זו התפשטה, מה שנשאר נמצא אור מאותו סוד של אותו אויר סתום. כשנמצאה ממנו נקודה ראשונה, י' התגלתה אחר כך עליו הגיע ולא הגיע. כיון שהתפשט יצא, והוא הוא האור שנשאר מאויר, והיינו אור שכבר היה, וזה עומד. יצא והסתלק ונגנז, ונשארה נקודה אחת ממנו שתהיה מגיעה תמיד בדרך גניזות באותה נקודה, מגיע ולא מגיע, מאיר בו בדרך נקודה ראשונה שיצאה ממנו, ולכן הכל אחוז זה בזה, מאיר בזה ובזה, כשעולה, הכל עולים ונאחזים בו.

(כד) עי' תיקו"ז (כ ע"ב): ורזא דמלה עוטה אור כשלמה וכו' (תהלים קד ב) כד איהי אור מעוטף ולא אתפשט ואיהו סתים אתקרי אויר אור סתים באת יו"ד נקודה בהיכליה כד אפיק י' מאוי"ר אתגלייא או"ר[2387] ודא איהו ויאמר אלהי"ם יהי אור (בראשית א ג) וחמש זמנין אור אינון בעובדא דבראשית ואינון ה' ועלייהו אתמר מי מדד בשעלו מים[2388] (ישעיה מ יב) ודא דרועא ימינא ואיהו גוון חוור ושמים בזרת תכן (שם) דא דרועא שמאלא דאיהו גוון סומק וכל בשליש עפר הארץ (שם) דא גופא עמודא דאמצעיתא ודא גוון ירוק ושקל בפלס הרים וגבעות במאזנים (שם) תרי סמכי קשוט והאי ה' איהי אתפשטת לאנהרא בחמש גוונין דאינון חמש זמנין אור:

תרגום: וסוד הדבר "עוטה אור כשלמה וכו'", כשהיא אור מעוטף ולא מתפשט והוא נסתר, נקרא אויר, אור נסתר באות יו"ד, נקודה בהיכלו. כשמוציא י' מאויר, נתגלה אור, וזהו "ויאמר אלהי"ם יהי אור". וחמש פעמים אור יש במעשה בראשית, והם ה', ועליהם נאמר "מי מדד בשעלו מים". וזו זרוע ימין, והוא צבע לבן, "ושמים בזרת תִּכֵּן" זו זרוע שמאל, שהוא צבע אדום, "וכל בשלש עפר הארץ" זה הגוף, העמוד האמצעי, וזה צבע ירוק, "וְשָׁקַל בפלס הרים וגבעות במאזנים", שני עמודי אמת. ו[אות] ה' הזו מתפשטת להאיר בחמשה צבעים, שהם חמש פעמים אור.

בהגר"א: אור מעוטף - מלשון עוטה, וזה כשלמה שאדם מעוטף בו: **אתקרי אויר** - ר"ל, אויר שאינו נתפס (ז"ח ע ע"א) ואינו מושג, וזהו אוירא סתימאה[2389]: **אור סתים כו'** - ר"ל, אור בינה סתים באת יו"ד חכמה כנ"ל, דו'[2390] סתים לה כנ"ל: **נקודה בהיכליה** - ר"ל, לכך י' בתוך אור אויר: **ודא כו' יהי אור** - ר"ל, י"ה י' אור, ר"ל שי"ה הן אור חו"ב[2391], והוא דאפיק יוד מאור[2392]: **וחמש זמנין כו'** - ואינון ה' שלכך נאמר יהי אור, שאור הוא ה'[2393]: **מי מדד כו'** - ר"ל, מי בינה[2394], מדד ע"י החכמה שנקרא מדידה[2395]: **ודא דרועא כו'** - כנ"ל ששם אתפשטת לאנהרא

[2382] יסוד שלו (רח"ו).

[2383] יסוד אבא (רח"ו).

[2384] פי' חכמה בבינה (רח"ו).

[2385] "כד" נוסף בדפ"ו.

[2386] כלומר במו"ס (בהגר"א על ספד"צ ד ע"ד ד"ה ביה סליקו).

[2387] כל זמן שלא יצא החכמה ממנו נקרא הכתר אויר, שהוא אוירא דלא אתפיס (ז"ח דף ע ע"א וס"י פ"ב מ"ו), שאין לו גילוי כלל, וכד נפיק י' מאויר איהו אור, שכאשר יוצא החכמה מהכתר, אז נתגלה אור הכתר ע"י החכמה, אבל הכתר בעצמו נקרא אויר, אוירא דלא אתפיס כנז', וכמ"ש בזוה"ק (בראשית טז ע"ב) ותיקונים (ריש תיקון ה דף כ ע"ב וסוף תיקון יח דף לה ע"ב) (ביאורים ח"א פ ע"ג). ועי' מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2388] עי' בזה בזהר ח"ב קעה ע"ב.

[2389] עי' דברי רבינו בביאורו על ספד"צ ו ע"א ד"ה וההוא אוירא ז"ל: וההוא אוירא עילאה, אוירא דלא אתפס, ז"ת דחכמה, ממנו התחיל שורש ה"ח, וא"א להתלבש כלל רק באוירא תניינא, שהוא בקד"א, שהוא אור דנפיק מאויר. ועי' לש"ו ביאורים ח"א פ ע"ג שזה אור א"ס.

[2390] עי' ספד"צ טו ע"ב: סתים לאימא דהא אתפתחת ליה דנפיק מינה.

[2391] ר"ל י"ה י' אור ר"ל שי"ה הן חו"ב (ותיבת אור השני מיותר) כצ"ל ועיין בדף לה ריש ע"ד בד"ה י' אויר ובדף לו ע"א ד"ה איהי ודאי ובד"ה ואינון חמש (לש"ו).

[2392] נדצ"ל מאויר.

[2393] ה' עלאה דהיינו בינה.

[2394] עי' לקמן קמה ע"ג ד"ה לכל אבריו (לש"ו). ועי' זהר בראשית א ע"ב.

עד הוד: **דרועא דימינא** - שנק' מים: **ושמים כו'** - כמ"ש בס"י[2396] ששמים נבראו מאש: **וכל בשליש** - שהוא שלישי כמ"ש בתז"ח (דף עג ד ע"א) **דביה משולשין כו' בגין דישראל שלישי כו'** ע"ש: **עפר הארץ** - כמ"ש (זהר ח"ג לד ע"ב) הכל היה מן העפר אפי' גלגל חמה: **במאזנים כו'** - כמ"ש בהקדמה ב' (יט ע"א) **מאזני צדק כו'**, והן ב' גוונין אוכם ותכלת, וכל הגוונין הן בכללותם במלכות, כמ"ש לעיל (א ע"ב ואמר הרקיע) דגוונין במלכות, וז"ש בסמוך, **ה' תתאה חמש גוונין כו'**:

(כה) רוב אותיותיו מצורפות על סוד העליה, כיצד, אבגית"ץ הרי כל הו' אותיות עולות ולא יורדות כי ץ' פשוטה היא תשע מאות, ק"ר ע"ש ט"ן הרי ג' זוגות עולות ולא יורדות (גדיכ"ש הם אותיות עולות ולא יורדות), בט"ר הרי ג' עולות, צ"ת הם ג"כ עולות, ח"ק בטנ"ע הרי זוג עולה וד' עולות, גל"ף הרי ג' עולות, ז"ק הרי זוג עולה, קו"צ הרי ג' עולות, י"ת הרי זוג עולה נמצא כל השם עולה ואינו יורד אלא מעט מזער לכך עיקרו עולה, ושם ע"ב יקרא עולה ויורד בסוד היושר וההפוך כדפי'. ושם מצפ"ץ יקרא עולה ויורד על שם הא"ב, וענין העליה משובחת אלא שאין בה עונ"ג לתחתונים, דהיינו כעין יום שבת היא א"ת ב"ש, עולה להקשר ברוחניות העליון, ויורד במנוחה לישראל, ויש בו ענג ומותר באכילה ושתיה, ושאר ענג שבת, אמנם כעין שבת ויום הכפורים היא א"ל ב"ם, דהיינו מיותר בקדושה, אמנם עולה ונקשר והתחתונים אין להם שפע, דהיינו יוה"כ אסור בענ"ג (אור יקר). פי' כיון ששם מ"ב רמוז באלב"ם דהיינו ב"ם דאלב"ם כמ"ש לקמן לכ"א סליק (מ"מ). הנה אמרנו כי כל הבירור נעשה ע"י בחי' הגבורות, כי הגבורות הם דוחין ומכלין את הקליפות והחיצונים, והוא משום כי בחי' החסד הרי הוא סובל הכל וטוב ומטיב לרעים ולטובים. משא"כ הגבורות הם דינים, ובהם הוא כל ההבחנה בין רע לטוב, והוא דוחה את הרע ומברר את הטוב אליו. וכן בחי' החסד דרכו הוא להתפשט למטה, כי הוא עושה חסד עם כל כנז', והוא תכונת מים שהם מתפשטים ויורדים תמיד, משא"כ הגבורות הוא כתכונת אש שהוא תמיד עולה למעלה. והוא ענין שם מ"ב דהוא סליק ולא נחית כמ"ש בזוה"ק (תרומה קלב ע"ב), ולכן הוא כי רק הגבורות הם המבררים ומעלים למעלה, ועל ידם נעשה כל העליות כולם (דע"ה ח"ב נד ע"ג). והנה יש שם מ"ב בכל עולם ועולם לבד בעשיה, כמ"ש הרב בסוף שער כסא הכבוד, והשם מ"ב אשר בעולם אצילות הנה הוא הוי"ה פשוט ומלא ומלא דמלא, שהוא מ"ב אותיות. ובעולם הבריאה הוא הב' שמות אהי"ה, דאהי"ה אשר אהי"ה (שמות ג יד), וכן אהי"ה יה"ו. ובעולם היצירה הוא השם אבגית"ץ כו', וכמ"ש כ"ז בתיקונים (תיקון סט דף קיט ע"ב). ושורשו דכל שם מ"ב הוא בגבורה, כי הוא מסוד הצמצום, והוא סליק ולא נחית וכמ"ש בפ' תרומה (דף קלב ע"ב), וע' עוד בתיקונים (דף קכ ע"א) כל הענין שם. וזהו שאמר הספר יצירה בל"ב נתיבות פליאות חכמה חקק כו', ואמר פליאות כי מרמז בזה על הרשימו שבהצמצום שהיא פלא, מופלא ומכוסא, גנוז ונעלם, והוא העשר פנימיות, כי כל רשימו הוא בסוד י', והוא הנקרא פליאות חכמה, וממנה יצא כל הל"ב נתיבות, ועם אותה הרשימו הוא מ"ב, והוא השם מ"ב שבו נבראו כל העולמות כולם כמ"ש בפ' פקודי (דף רלד ע"א) וכנ"ל (ביאורים ח"א נט ע"א).

(כו) עי' (זהר ח"ב נב ע"א): אמר רבי שמעון האי הוא שמא קדישא עטורא דאבהן [דמתעטרא] (ומתעטרא) בגלופייהו בחבורא כחדא [שלימו דרתיכא קדישא] ואתכליל בארבעין ותמניא תיבותא[2397] דאיהו שלימו דכלא ועקרא דשרשין:

תא חזי גופא דאילנא אנ"י אל"ף נו"ן יו"ד[2398] רישא דכל[2399] ענפי אילנא וה"ו (וו"ה)[2400] והא אתערו חבריא כללא דענפין ונופא ושרשא בארבעין ותמניא תיבין והא אתרשים בתלת עלמין [עלאין[2401] ובתלת עלמין] תתאין:

[2395] עי' לקמן לה ע"ב: בחכמה יבנה בית ורזא דהאי נקודה איהי מדיד חמש גוונין.

[2396] כמו שכתבתי ד ע"ד, וכן טו ע"א.

[2397] מ"ח תיבין בג' אלו הפסוקים כמ"ש במ"א שחשיב אל זה לשנים (פי' כי כל התיבות שהן במקף נחשבין לאחד חוץ מתיבת אל זה חושב הזהר לשנים – רד"ל ורמ"ש), לא כמ"ש בספרים שלנו, והן ט"ו י"ז ט"ז וכן מ"ח שמות עד וה"ו שני שהן כללא כמ"ש למטה (יהל אור).

[2398] ויקרא קנא (הערת הזהר).

[2399] "רישא דכל ענפי אילנא וה"ו וו"ה" ט"ס וכצ"ל "שרשא דכולא וענפי דאילנא וה"ו וה"ו", ור"ל שהשם הזה נחלק לג' חלקים רישא וה"ו והוא דרגא דג"ר שרשא דאילנא והוא שרש של זו"נ וז"ש שרשא דכולא ר"ל של שניהם וה"ו השני הוא ו"ק אנ"י הוא מלכות עטרת בעלה באמצע היכל הקדש והיא איומה כנדגלות לג"ר (יהל אור).

[2400] (וה"ו) דפ"ו.

לקבליה קדוש קדוש קדוש ה׳ צבאות (ישעיה ו ג) קדוש לעילא קדוש באמצעיתא קדוש לתתא[2402] קדוש חסד קדוש גבורה קדוש תפארת וכלהו בשבעין ותרין אתגליפו כמה דאתמר בריך הוא בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין אמן[2403]:

תרגום: אמר רבי שמעון, זהו השם הקדוש, עטור של האבות, שמתעטרים בחקיקותיהם, בחבור כאחד, שלמות המרכבה הקדושה. ונכלל בארבעים ושמונה תיבות, שהוא שלמות הכל, ועיקר השרשים.

בא וראה, גוף העץ, אנ״י, אל״ף נו״ן יו״ד, ראש של כל ענפי העץ. וה״ו (וו״ה). והרי התעוררו החברים. כלל של ענפים ונוף ושרש בארבעים ושמונה תיבות, והרי נרשם בשלשה עולמות עליונים, ובשלשה עולמות תחתונים.

כנגדו ״קדוש קדוש קדוש ה׳ צבאות״. קדוש למעלה, קדוש באמצע, קדוש למטה. קדוש חסד, קדוש גבורה, קדוש תפארת. וכולם נחקקו בשבעים ושתים, כמו שנאמר, ברוך הוא ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים אמן.

(כז) עי׳ זהר ח״ג קנד ע״א: דגלא קדמאה משריא מזיינא ארי״ה מיכא״ל רשים בפרישו [דגלא] (דכלא) פרישא לימינא מזרח שירותא דשמשא אזיל במטלנוי בנהירו תרין ממנן תחות ידיה יופיא״ל צדקיא״ל חד [לאורתא] (לאורייתא)[2404] וחד למיהך בשוקא[2405] דאזיל[2406] כד אלין נטלין נטלין כמה משריין מזיינין מסטרא דימינא וכלא חד לסטרא שמאלא שמשא אזיל (ס״א נטל כל חד לסטר שמשא אזיל) ונהיר ומעטר להו אלף ורבוון ממנן תחותוי וכלהו בדחילו באימתא בזיע ברתת:

אריה אושיט ידיה ימינא כניש לכל חילוי[2407] לגביה תלת מאה ושבעין אלף[2408] אריוותא סוחרניה דההוא ארי״ה ואיהו בינייהו באמצעיתא כד געי האי אריה מזדעזען רקיעין וכל חילין ומשריין מזדעזעין מדחילו דיליה מההוא קלא נהר די נור מתלהטא ונחית באלף וחמש מאה[2409] דרגין דגיהנם לתתא כדין כלהו חייבין דגיהנם מזדעזען ומלהטן אשא וע״ד כתיב (עמוס ג ח) אריה שאג מי לא יירא:

געי תניינות תלת מאה ושבעין אלף אריוותא כלהו געאן אושיט ידיה שמאלא כל מאריהון דדינא לתתא דחלין ואתכפיין תחות ההוא ידא וההוא ידא פשיט עלייהו וכלהו תחותיה כד״א (בראשית מט ח) ידך בעורף אויביך[2410]:

[2401] והן ג׳ הנ״ל שכוללין ע״ס דאצילות וכנגדן בי״ע שמקננין בהן, וז״ש ובתלת עלמין תתאין (יהל אור).

[2402] וג״ר בכלל בינה והיא מע״ס שלימתו שכל ג״ר מע״ס שלימין והן ג״פ ג׳ ומלכות משלמת לע״ס, וז״א ו״ס בפ״ג ומל׳ משלמת לז״א לז״ס, ומלכות ד״ס פ״א ג׳ ומלכות שלה משלמת לד״ס וזהו סוד יו״ד י׳ בג״ר ו׳ בז״א ד׳ במלכות, וכן כאן בכל השם ו״פ י״ב וע״ל בפ׳ תצוה קפ ע״א (והענין היא מסטרא דאבא הוא ג׳ שהוא א״ב ומסטרא דאבא י״ב שהוא גד״ה כמ״ש מעבר לדף) ומהכא נחתין לתתא בתריסר לשית סטרין וכד אתתקן תריסר כו׳ ע״ש והן ג״פ בשם הראשון וב״פ בשם האחרון ופ״א בשם האמצעי, ואין חלוק בין הנ״ל אלא ששם הכל בג׳ וכאן בי״ב והכל א׳ כמש״ש למעלה ואינון צירופא דשמא קדישא וברזא דשבעים ותרין אתוון כנ״ל וכלא מרזא דתלת נקודין כו׳ ע״ש ושם נכלל ביו״ד וכאן בוא״ו (וכנ״ל דמסטרא דאבא ג׳ יודין של היו״ד ומסטרא דאמא ג׳ ווין של הה״א) ר״ת ג׳ שמות הנ״ל כמ״ש בתז״ח וכמו שנכלל בג׳ מלמעלה למטה כן נכלל בג׳ ברוחב ג׳ קוין חד״ר וכמ״ש בענין ג׳ סעודות וכן לענין קדושה, וז״ש קדוש לעיל כו׳ קדוש חסד כו׳ וכן השם ע״ב נכלל בהם כמש״ל נא ע״ב, וכאן למעלה וז״ש וכלהו בע״ב אתגליפו כמה דאתמר ר״ל למעלה (יהל אור). היסוד משפיע תיכף להמלכות, וזהו שאמר (ישעיה ו ג) וקרא זה אל זה, שנמשך האור מהי״ב שבת״ת להי״ב שביסוד, ואמר (שם) קדוש קדוש קדוש, שהוא קדוש לעילא, קדוש באמצעיתא, קדוש לתתא וכמ״ש בפ׳ בשלח (נב סע״א), ועי״ז מלא כל הארץ כבודו, כי מקבל המלכות, שהיא הארץ קדישא (ביאורים ח״א פד ע״ג).

[2403] כאן שייך אמר רבי ייסא (דפ״ק).

[2404] פי׳ כך נקרא שר התורה יופיא״ל (רח״ו).

[2405] צדקיא״ל ממונה להצליח בעושר כמו זבולון (רח״ו).

[2406] ר״ל בסוד ושני נעריו עמו לשמש אותו. [הגה מרבינו. ר״ל אחד בנסיעת החיות, ואחד בחנייתן במקומן לעשות שליחותו, זהו שוקא] וצדקיא״ל בסוד צדק לפניו יהלך כו׳. והוא דגל מחנה יהודה כמ״ש למטה במנין הדגל, והוא גור ארי׳ יהודא. וכן היה רשום על הד׳ דגלים ארבע החיות, כמו הסדר שנאמר@ כאן (יהל אור).

[2407] הוא סוד הדגל ביד נשיא שבט יהודה, שכולם נוסעין אחריו (יהל אור).

[2408] כמנין ב״פ א״ל מלא שהוא חסד פני אריה (רח״ו).

[2409] סוד אלף ת״ק גבורן (רח״ו).

[2410] והוא נאמר@ אצל יהודה. ויד הוא שמאל, כמ״ש (מנחות לו ע״ב) ידך זו שמאל כו׳ (יהל אור).

ארבע גדפין לכל חד וחד מאשא חוורא[2411] כלהו מלהטין כל אפין דחזור ושושן[2412] כחוורתא דההוא אשא שקיען ארבע אנפין לכל חד וחד לארבע סטרין כלהו נהירין בחוורא דשמשא[2413] חד לסטר מזרח נהיר בחדו וחד לסטר מערב[2414] דאתכניש נהוריה וחד לסטר צפון חשוך[2415] בלא נהירו כצלא דשמשא לגבי שמשא צלא חשוך שמשא נהיר בגין דשמשא וצלא ימינא ושמאלא ואזלין[2416] כחדא:

חשוכן (ס״א חושבן) [דאזלין] (אזיל) עמיה כל אינון דנטלין זיינא[2417] וכלהו מימינא ומשמאלא בתלת רישין[2418] רישא חדא דיליה שבעין וארבע אלף[2419] ושית מאה אלין אינון רישא

[2411] כי החסדים סוד אש לבנה ופני אריה אל הימין (רח״ו).

[2412] הם כפתור ופרח חזור הם גבו׳ ושושן הם חסדים (רח״ו).

[2413] והוא כמ״ש וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם. וכלהו מאשא חוורא. והוא אור שבחסד. שהחילוק שבין אור לאש, שהן ימינא ושמאלא, אור הוא נהורא חוורא, והוא נהורא חוורא שעל הנר, כמ״ש בפ׳ בראשית (דף נא ע״א), והוא בצד מזרח, כמ״ש שם שנהורא חוורא שבנר הוא ת״ת, ונהורא אוכמא מלכות. וז״ל ת״ח בשלהובא דסלקא אית תרי נהורין חד נהורא חוורא דנהיר וחד נהורא דאתאחיד בה אוכמא כו׳ ע״ש. והוא סוד מנורה בדרום, ולכן הוא כפתור ופרח כעין המנורה. והוא נהורא דשמשא דנפיק ממזרח, והיא חוורא כולא יומא, ואין אדום רק בזריחתה, שמתלבש אז בגבורה, כמ״ש ישיש כגבור לרוץ ארח, ואח״כ חוזר לגוונו, כמ״ש בזוהר (עו ע״ב) ואמר חד לסטר מזרח נהיר בחידו וחד כו׳ עד ואזלין כחדא. ר״ל דארבע דרגין הן, אור וחושך חו״ג, יום ולילה ת״ת ומל׳, כידוע. וכ״א הוא בחי׳ אחרת. כי חסד הוא אור עצמו, אבל ת״ת הוא יום, שבו מאיר האור. והוא סוד השמש, שאינו אור עצמו, רק שמאיר מהאור, כמ״ש בז״ח פ׳ בראשית דף ט״ו ע״ג. והאור עצמו הוא ששימש בששת ימי בראשית ונגנז. וכן חשך ולילה, שהלילה אינו חשך עצמו, אלא שבו חשך. והוא גבורה ומלכות. וז״ש ״לסטר מערב דאתכניש נהוריה״, שנשקע החמה במערב בלילה (יהל אור).

[2414] (ס״א דא כניש) (נוסף בדפ״ו).

[2415] וידוע שאור בדרום, ושמחה בצפון, בסוד יין המשמח אלקים. וז״ש אור זרוע לצדיק, שהוא אור הגנוז לצדיקים, והוא גנוז ביום, שהוא צדיק, שמשא. ולישרי לב שמחה בשמאלא, וגנוז לישרי לב, מלכות שנקר׳ לב. והוא סוד טוב וישר, כמ״ש בסתרי אותיות (דף ו׳ ע״ב וע״ג [ג ע״א]) ״תרין גוונין דנפקו מההוא גוון דאתקף ביה רוחא כו׳ האי אקרי טוב והאי אקרי ישר, וסימניך טוב וישר ה״״. ומזרח נכלל שמאלא בימינא, וז״ש ״נהיר כחידו״, והוא כמ״ש ישיש כגבור כו׳. וכל הד׳ אנפין שבכאן כולם הוא בשמשא, לפיכך זה החשוך שבכאן, אינו חשוך ממש, רק כמראה צל מן החמה. וז״ש ״כצלא דשמשא לגבי שמשא צלא חשוך ושמשא נהיר״, ר״ל לא חשוך ממש, ולא אור ממש, רק שחשך הוא מקום הצל, ואור מקום זריחתו. וז״ש ״בגין דשמשא וצלא ימינא ושמאלא ואזלין כחדא״, ר״ל כמו ימינא ושמאלא שאזלין כחדא, כן מקום זריחת השמש וצל אין נפרדין זה מזה, במקום שמסתיים הזריחה, שם מתחיל הצל. והכל ברזא עלאה. לא כמ״ש שהצל הוא העדר הזריחה. וכל הד׳ אנפין שהן חגת״ם של שמשא, הן הכל ברזא דשמשא, ולא בלילה שאין שליטת השמש, אלא שבמזרח הוא זריחת השמש, ואין אז לא אור ולא צל, רק התחלת הזריחה, והוא אדום, כולל ימינא ושמאלא כאחד, לכן הוא אדום כנ״ל. והוא כמו אדם השמח ביותר, שפניו מבהיקות ואדומות ונהירין מאד, כן הוא אז השמש. וזהו סוד מזרח, ת״ת, דודי צח ואדום. וכן הוא בשקיעתו והוא אנפין לסטר מערב, שג״כ אדום כלילא מתרין גוונין, כמ״ש לעיל (זוהר פקודי רנד ע״א) ״ואית לי׳ תלת סטרין אבל תרין אינון כו״״, רק שבבקר הוא זריחת האור, ובערב שקיעת האור. וז״ש ״לסטר מערב דאתכניש נהוריה״, וזהו הפנים לצד מערב. ובשני זמנים אלו אין אור ממש, ואין צל ממש. וצד דרום וצפון, הפנים כמו אור השמש כל היום, שהוא לבן, והוא פנים של דרום, ושל צפון כמראה הצל של כל היום. ואלו הן ד׳ פנים של החיה שבמזרח שמשא. והכל בזריחת השמש, אלא שבמזרח הוא כמו החמה במזרח, ובמערב הוא כמו החמה במערב, ודרום וצפון הוא כמו כל היום שמש וצל, כי הליכת החמה כל היום הוא בדרום, כמ״ש הולך אל דרום. נמצא שבצד דרום אין צל, רק חמה. ובצפון להיפך. ונתן טעם למה מזרח ומערב הוא בזמן מיוחד, ודרום וצפון משמשין ביחד, לז״א ״בגין דשמשא וצלא ימינא ושמאלא ואזלין כחדא״. בסוד הכלילותם, משא״כ במזרח ומערב, שכ״א משניהם נכלל בימין ושמאל. וכל אלו הפנים הן בעצמן חלוקים במראיהן, רק שבבקר משמש פנים של צד מזרח, וכן בכולם. וכל צד שמשתמש נכללין כל הד׳ פנים בו, ומשנין פניהם לפנים של צד ההוא. כמ״ש בז״ח (פ׳ יתרו דף ל״ג ע״א [לט ע״א]) ״כד מסתכלין לסטר מזרח כו״״. וכן הוא בשמש דלתתא בעה״ז ג״כ ד׳ אנפין, ומשתנין לפי ההילוך. וכן הפנים מתהפכין, אל עבר פניו ילכו, אל אשר יהי׳ שמה הרוח ללכת ילכו. וכ״ז הוא ד׳ פנים של צד מזרח, מיכאל, שמשא, ארי׳, דגל יהודה (יהל אור).

[2416] ואזלא (דפ״ו).

[2417] כמ״ש כל יוצא צבא (יהל אור).

[2418] ר״ל לכל צד דכל פנים מד׳ פנים, הוא בשלשה ראשים. והוא מספר שלשה שבטים בדגל יהודה כמש״ו (יהל אור).

חד[2420] נפקי חילא[2421] בימינא דאיהו ארים עלייהו בר כל אינון ממנ(א)ן דלתתא תחות אלין שלטונין אלין על אלין [ו]דרגין תתאין עם עלאין דלית לון חושבנא[2422]:

רישא תניינא דאזיל ברישא קדמאה[2423] חושבן דיליה חמשין וארבע אלף וארבע מאה[2424] בר כל:

אלין ממנן דתחות לד׳ סטרין דלית לון חושבנא[2425] רישא תליתאה דאזיל בתרייהו[2426] חמשין ושבעה אלף וארבע מאה[2427] כגוונא דנטיל ימינא הכי נמי נטיל שמאלא הכי נמי מקמייהו הכי נמי מבתרייהו[2428] כיון דנטיל האי קדמאה והורד המשכן[2429] וכלהו ליואי אמרי שירתא[2430] מארי דתושבחן כלהו מסטריה כדין (יחזקאל א כ) כי רוח החיה באופנים כתיב:

תרגום: דגל ראשון מחנה מזוינת, אריה מיכאל רשום בפרישת הדגל הפרוש לימין מזרח, ראשית השמש, הולך במשאו, באור שני ממונים תחת ידיו, יופיא״ל צדקיא״ל, אחד ללילה (לתורה) ואחד ללכת בשוק שהולך. כשאלה לוקחים, לוקחים כמה מחנות מזוינות מצד ימין, והכל אחד. לצד שמאל השמש הולך [לוקח כל אחד לצד השמש, השמש הולך] ומאיר ומעטר אותם אלף ורבבות ממונים תחתיו, וכולם ביראה ובאימה בזיע וברתת.

אריה מושיט יד ימינו, כונס לכל חיילותיו אליו שלש מאות ושבעים אלף אריות סביב אותו אריה, והוא ביניהם באמצע. כשגועה האריה הזה, הרקיעים מזדעזעים וכל החיילות והמחנות מזדעזעים מיראתו, מאותו קול מתלהט נהר די נור ויורד באלף וחמש מאות דרגות הגיהנם של מטה, אז מזדעזעים כל רשעי הגיהנם, והאש לוהטת, ועל זה כתוב ״אריה שאג מי לא יירא״.

[2419] כל אלו המספרים הם הנז׳ בפ׳ במדבר במספר הדגלים מכוונים כנגד של מעלה וזה היה כנגד יהודה שכך היה מנין שבטו (רח״ו).

[2420] והוא מספר של בני יהודה (יהל אור).

[2421] כמ״ש כל יוצא צבא, ומתרגמינן כל נפיק חילא. וכן בכולם כמש״ו. וג׳ מלאכין עליהן, מיכאל יופיאל צדקיאל כנ״ל. והן ג׳ נשיאין של השלשה שבטים, איש אחד למטה. והכלל שלהם שאוחז הדגל הוא נשיא בני יהודה וכן כאן הכלל מיכאל דגלא פרישא לימינא. והן הולכין לימין של צד מזרח כמו בני יהודה. וז״ש ״בימינא דאיהו ארים עלייהו״, ור״ל בדגל שאוחז בימין. ואמר לעיל ארי׳ אושיט ידי׳ ימינא כניש לכל חילוי לגבי׳ (יהל אור).

[2422] שהן נגד אותן הפחותין מבן עשרים טף ונשים, שלא נמנו כמספר (יהל אור).

[2423] ר״ל עם הרישא קדמאה (יהל אור).

[2424] והוא מספר בני ישששכר (יהל אור).

[2425] כנ״ל. ור״ל לד׳ סטרין של הראש הזה מצד א׳ של חיה הזה לבד. שכל צד וכל ראש כלול מד׳ סטרין, כמ״ש בפ׳ ויקרא דף ב׳ וג׳ שתחת צדקיאל לבד סחרין י״ב ממנן תלת תלת לכל סטר, וכן תחת יופיאל ע״ש. וכן בכל מלאך כמש״ש (יהל אור).

[2426] ר״ל בני זבולון. והוא אחר שניהם, כמ״ש והחונים קדמה מזרחה דגל מחנה יהודה וצבאו כו׳ והחונים עליו מטה ישששכר כו׳ מטה זבולון כו׳ (יהל אור).

[2427] מספרם כנ״ל (יהל אור).

[2428] ר״ל אלו הג׳ ראשים הן לכל צד, ומספרם וכל הנשיאים, שהן הג׳ מלאכים, הכל הוא לכל צד של מזרח. וכן הוא בכל הדגלים בכל הרוחות, ובד׳ סטרין יש נקודה האמצעית, בסוד ארגמ״ן, ובסוד ה״א שבשם, כמ״ש בסתרי אותיות (דף ה׳ ע״ג [ד ע״א]), רזא דה״א אינון ד׳ כו׳ ע״ש כל המאמר. וכן בריש ויקרא ״ברזא דאותיות דד׳ משריין של כל חד, לגו לגו באתר דקדש נציץ את חד בטמירו כו״ ע״ש. והוא רזא דישראל, שהן לגו לגו, בסוד מעי המו לו. והן כוללין כל הה׳ קצוות, לכן נמנו בתורה ה׳ פעמים בפ׳ במדבר, א׳ בפרטות, וא׳ בכללות, ואח״כ בדגלים, א׳ בפרטות, וא׳ כללות כל דגל, וא׳ כלל הכל. ומזה תבין השינוים בפסוק בלשון של כל מנין הנ״ל, שהוא לפי הבחינה, שאף שכל המשריין שבכל הצדדין שייך במספרן, מ״מ משונין זה מזה, כמ״ש בפרשת פקודי (רס ע״ב) דכולהו משניין דא מן דא לאכללא לון לטב, שז״ס כללותם זה בזה כמש״ש (יהל אור).

[2429] כמ״ש ויסע דגל מחנה בני יהודה לצבאותם כו׳ והורד המשכן כו׳ (יהל אור).

[2430] והן הממומן על השיר. וז״ש ״מארי דתושבחן״, שסוד הנסיעה הוא עלייתם למעלה, ונשיאתם את הארון כורסייא קדישא למעלה למעלה, בסוד הקרבן, או התפלה עתה, כמ״ש בפ׳ ויקהל דף קצ״ז וקצ״ח ״ת״ח כד קיימא וכו״, ר״ל שהן י״ב שבטים בני ישראל כמ״ש בפ׳ שמות דף ד׳ בני ישראל ישראל סבא כל אינון חילין ומשריין כו׳. ויאמר אליהם ומאי קאמר זה הדבר וגו׳. וז״ס הנסיעה דכאן, מה שנסעו הדגלים. וכן החיות דיחזקאל, ובהנשא החיות ינשאו האופנים אצלן, שהן כלילותן זה בזה בהיכלות עד היכל השביעי, שהן עולמתאן דמתתקנין בצלותא דמיושב, כמ״ש בפ׳ תרומה (קלא ע״ב ואילך), ויקהל (ר ע״ב), ופקודי (רס ע״ב). ואח״כ בתפלת מעומד מייחדין אתתא בבעלה, וכמ״ש בפ׳ פקודי דף רל״ח ע״א ״ויביאו את המשכן אל וגו״ ע״ש כל המאמר. וז״ס שיר הלוים על הקרבן המשמח אלקים ואנשים, דקשיר קשרין וסלקא לה לעילא, שאז חדוה דכלא כנ״ל. וז״ש וכלהו ליואי אמרי שירתא כו׳ (יהל אור).

גועה פעם שניה, שלש מאות ושבעים אלף אריות, כולם גועים, מושיט יד שמאלו, כל בעלי הדין למטה פוחדים ונכפים תחת אותה יד, ואותה יד פושטת עליהם וכולם תחתיה, כמו שנאמר "ידך בערף אויביך".

"ארבע כנפים לכל אחד", ואחד מאש לבנה כולם לוהטים, כל פנים של כפתור ופרח בלבן של אותה אש שקועים. ארבע פנים לכל אחד ואחד לארבעה צדדים, כולם מאירים בלבן השמש, אחד לצד מזרח מאיר בשמחה, ואחד לצד מערב (זה כונס) שהכניס מאורו, ואחד לצד צפון חשוך בלי אור, כצל השמש לגבי השמש, הצל חשוך, השמש מאיר, משום שהשמש והצל ימין ושמאל, והולכים כאחד.

חשוכים (חשבון) שהולכים עמו כל אלו שלוקחים כלי זיין. וכולם מימין ומשמאל בשלשה ראשים, ראש אחד שלו שבעים וארבעה אלף ושש מאות, אלה אותם ראש אחד יוצאים כח בימין שהוא הרים עליהם, פרט לכל אותם ממונים שלמטה, תחת אלה שלטונים, אלה על אלה, דרגות תחתונות עם עליונות שאין להם חשבון.

ראש שני שהולך בראש הראשון, חשבונו חמשים וארבעה אלף וארבע מאות, פרט לכל הממונים הללו שתחת לארבעה צדדים שאין להם חשבון. ראש שלישי שהולך אחריהם, חמשים ושבעה אלף וארבע מאות, כדוגמא שנוטל הימין כך גם נוטל השמאל, כך גם מלפניהם כך גם מאחריהם. כיון שנוסע ראשון, והורד המשכן, וכל הלויים אומרים שירה, בעלי התשבחות כולם מצדו, ואז נאמר "כי רוח החיה באופנים".

(כח)עי' זהר ח"ב רמז ע"א: הכא קיימן[2431] כל אינון מלבושין דנשמתהון[2432] דצדיקיא דסלקין לאתחזאה קמי מאריהון ולקיימא קמיה וכד נשמתא סלקא ומטי להאי היכלא כדין אזדמן חד ממנא דאתפקד על אינון לבושין וצדקיאל[2433] שמיה[2434] דהא בזמנא דבר נש עביד פקודין דאורייתא בהאי עלמא כגוונא דאיהו אשתדל גרמיה הכי אתעביד ליה בהאי היכלא לעילא מלבושא לאתלבשא ביה בההוא עלמא:

וכד נשמתא סלקא[2435] ההוא ממנא נטיל ההוא לבושא דילה ואזיל עמה עד די מטא לנהר דינור[2436] די נשמתא אצטריכא לאתסחייא ולאתלבנא[2437] תמן ולזמנין[2438] דטבעא ההיא נשמתא תמן ואתוקדא ולא סלקא וכלא יומא עד! (עד דכל יומא) בצפרא[2439] כד אתער רוח דסטרא דדרום כדין קיימי כלהו ומתחדשן ואמרי שירתא ומזמרן כגוונא דאינון מלאכין דאתעבר[2440] שלטנהון ואתוקדן וקיימן ומתחדשן כמלקדמין ואמרי שירתא ואזלי לון[2441] הכי נמי אלין נשמתין:

[2431] קיימין (דפ"ו).

[2432] עי' מלואים אות .Error! Reference source not found. עי' לעיל רי ע"א ותמן (לש"ו).

[2433] וצדקיא"ל (דפ"ו).

[2434] וז"ש והלך לפניך צדקתך (ישעיה נח ח), צדק לפניו יהלך כו' (תהלים פה יד) (יהל אור).

[2435] וז"ס ויהושע היה לבוש בגדים צואים ועומד כו', והוא לבוש של העולם הזה. ויאמר, הסירו הבגדים הצואים מעליו, והוא ע"י הרחיצה בנהר דינור. והשטן עומד כו', שלא ללבוש אותו. ועי' בפ' שלח דף קס"ט וק"ע, וכן כתיב ביהושע כהנא רבא כו', ע"ש. ויאמר ה' אל השטן יגער כו', הלא זה אוד מוצל מאש, שלא נטבע בנהר דינור, וראוי עכשיו להבגדים. ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, הוא בין השרפים האלו שבהיכל הזה שנק' עומדים, כמ"ש שרפים עומדים (וכן כאן הם סוד הרגלין, שעליהם עומדים, ולא יהיו וארכבתי' דא לדא נקשין מפחד השטן וסט"א) (יהל אור).

[2436] עי' מלואים אות .Error! Reference source not found.

[2437] עי' פרשת מקץ רא ע"א ויקהל ריא ע"ב (לש"ו).

[2438] עי' מלואים אות .Error! Reference source not found.

[2439] וז"ש חדשים לבקרים כו', ונהר דינור הוא בהיכל ד', בסט' דגבורה, כמש"ל בדף רנב ע"ב. ולכן אומרים המחדש בטובו בכל יום תמיד, כמש"ל דף רס ע"ב היכלא רביעאה המחדש בטובו בכל יום כו' בנהורא דימינא כו', וכן כאן, כד אתער רוח דסט' דדרום כו', וז"ש כאמור לעושה אורים גדולים כי לעולם חסדו בסט' דחסד (יהל אור).

[2440] עי' זהר צו דף לב ע"ב (הערת הזהר). כמ"ש כד מעבירין שלטנותיה מעבירין ליה בנורא דדליק, והוא זה הנהר דינור. וכן המלאכים שנבראו ביום שני, והן מסט' דגבורה וכן הרשעים. וז"ש מהאש יצאו, והאש תאכלם ונרפאין במימי החסד (יהל אור).

[2441] ואזלי לון (מוסגר בדפ"ו). וז"ש בכל יום נבראין מלאכי השרת מנהר דינור ובטלין, שנאמר חדשים לבקרים רבה אמונתך. וז"ש המחדש כו' מעשה בראשית, ואמר לעושה אורים גדולים, שבשמש מחדש ג"כ בכל יום מעשה בראשית, שבכל לילה נכבה אורו ואינו מאיר, ובבקר מתחדש כמ"ש בפרקי דר"א (פרק נא). וכן האדם בלילה מפקיד נשמתו כו', ואף צדיקים שבג"ע, בכל לילה מפקדי לבי קברא, ובכל יום מתחדשין כמקדם בטלא דנגיד עלייהו (יהל אור).

ואי זכאת[2442] האי נשמתא וסלקתו (ואסתלקת) האי ממנא צדקיאל[2443] נטיל לה להאי נשמתא ואלביש לה ובההואו (להההוא) לבושא ואתקנת ביה וסלקא לקרבנא[2444] על ידא דמיכאל כהנא לקיימא תדיר[2445] כל יומין קמי עתיק יומין זכאה חולקא דהאי נשמתא דקיימא וזכאת להאי:

תרגום: כאן עומדים כל אותם מלבושים של נשמות הצדיקים שעולות להראות לפני רבונם ולעמוד לפניו. וכשנשמה עולה ומגיעה להיכל הזה, אז מזדמן ממונה אחד שהופקד על אותם לבושים, ושמו צדקיא"ל. שהרי בזמן שאדם עושה את מצוות התורה בעולם הזה, כעין שהוא עסק בעצמו, כך נעשה לו בהיכל הזה למעלה מלבוש להתלבש באותו העולם.

וכשנשמה עולה, אותו ממונה נוטל אותו הלבוש שלה והולך עמה עד שמגיעה לנהר דינור, שהנשמה צריכה לרחוץ ולהתלבן שם, ולפעמים שטובעת אותה נשמה שם ונשרפת ולא עולה כל היום, עד הבוקר, כשמתעוררת רוח של צד דרום, אז עומדות כולן ומתחדשות ואומרות שירה, ומזמרות כמו אותם מלאכים שעבר שלטונם ונשרפים, ועומדים ומתחדשים כמקדם ואומרים שירה והולכים להם, כך גם הנשמות הללו.

ואם זוכה הנשמה הזו ועולה, הממונה הזה צדקיא"ל נוטל את הנשמה הזו, ומלביש אותה באותו לבוש, ונתקנת בו, ועולה לקרבן על ידי מיכאל הכהן לעמוד תמיד כל הימים לפני עתיק הימים. אשרי חלקה של הנשמה הזו שעומדת וזוכה לזה.

(כט) עי' זהר ח"א מא ע"ב: היכלא דאקרי לבנת הספיר רוחא דא דכליל רוחא אחרא תניינא סלקא ונחתא נהוריה דלא [שכיך] (שבק) לעלמין כנהורא דשמשא גו מיא לית מאן דקאים עליה בר רעותא דבר נש זכאה בההוא צלותא דעאלת בההוא היכלא וסלקא לקשרא קשרין[2446] בשלימו בשרותא [דרוח נ"א דנהורא] (ברוח) דא כדקא חזי כדין נהורא אתעטף ביה[2447] וחדי בה

[2442] זכאה (דפ"ו).

[2443] צדקיא"ל (דפ"ו).

[2444] והוא כעין הקרבן שנאמר אשה ריח ניחוח לה', מקודם מעלה לאשים, בנהר דינור, ושם נכלה הגוף, כמ"ש בפרשת שלח לך, החלב ודם. ואח"כ מלבישין אותה בההוא לבושא, ובהאי מלבושא סלקא ריחא כידוע, וכמ"ש וירח את ריח בגדיו כו', ואמרו בגדיו של אדה"ר. והענין, כי אדה"ר קודם החטא, שהיה בג"ע, היה לבוש באותן מלבושין בג"ע כידוע, ולכן נאמר אחר שאכלו, וידעו כי ערומים הם כידוע. ויעקב תיקן חטא אדה"ר, וזכה לבגדיו, וז"ש שנכנס עמו ריח ג"ע. "וסלקא לקרבנא ע"י דמיכאל כהנא" זהו ניחוח (יהל אור).

[2445] זהו לה', וזהו סוד הקרבן, שמתחלה בשריפת אברים ופדרים נזונים הסט"א ורוי לון, וכן בשריפת הנשמה בגיהנם ונהר דינור. ואח"כ מתלבשא רוחא דבהמה, כי אין רוח בעולם מבלי לבוש, וסלקא אל הבהמה דרביע' על אלף טורין, ומתתקנין ד' חיות שבמרכבה. וברעותא (ניחוח שמתרגמינן רעווא) דאדם אתתקן האדם על הכסא. ואז אדם ובהמה תושיע ה'. והענין, כי כל החטאים בנפש הבהמית שבאדם. וענין נפש הבהמית הוא כמ"ש בספד"צ פ"ד ויאמר אלקים כו', היינו דכתיב אדם ובהמה תושיע ה', חד בכללא דאחרא משתכח', בהמה בכללא דאדם, אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה, משום דאתכללא בכללא דאדם, כד נחית אדם דלתתא בדיוקנא עלאה אשתכחו תרין רוחין מתרין סטרין, דימינא דשמאלא, כליל אדם דימינא נשמתא קדישא דשמאלא, נפש חיה חב אדם ואתפשט שמאלא כו'. כי הנפש חיה הוא מסטרא דבהמות בהררי אלף, ושם הוא כל השכר והעונש וכל החטאים, אתפשט שכינתא מלבושא דילה, כמ"ש בתיקו"ז ובפ' בראשית דף כב וכג, כי הוא בן כסיל. וכן בזכיות מלביש אותה, ולכן בכל המצות עושין לו לבוש. ולכן מקריבין הבהמה לתקן סטרא דבהמה, ששם צריכין לתקן, ואז נכלל הבהמה באדם. וזהו הלבוש, וזהו סוד שכותבין התורה שהיא משם, על עור בהמה טהורה. [וכל ענין בואו דהאדם לעולם הזה לתקן את הנפש הלבוש הזה, ולכן רשעים אזלין ערטילאין בההוא עלמא, וידעו כי ערומים הם כנ"ל, וז"ס (מגילה יב ע"א) מלמד שהיתה מפשטת בנות ישראל ערומות כו', וכמ"ש בפי' לאסתר ע"ש, כי בחטאי האדם מפשיט נשמות עליונות מלבוש שלהן, וזה הלבוש מתלבש בסט"א, וזהו גלות השכינה בלבושה ג"כ, וז"ס ושתי שהיתה גוזלת לבושין דישראל, ובה נתלבשו בחטאים, ואסתר תיקנה, כי היא שכינה דבריאה כמ"ש ברע"מ. וז"ס שנגזר על ושתי ליכנס ערומה ובאסתר ותלבש אסתר מלכות (בגדי מלכות), וזה היה צרת ישראל ואח"כ גאולתם והבן] (יהל אור), ע"כ. הוא ע"פ מ"ש במדרש הנעלם בזו"ח פרשת נח בד"ה הפתח השלישי ע"ש ועיי' לעיל רכט ע"א דכד נשמתין מתקרבין (לש"ו).

[2446] פי' הראשון שמתחלת התפלה לקשר הוא הרוח שבהיכל זה שמקשרת אותו ברוח שבהיכל הב' (מ"מ).

[2447] פי' הרוח הנז' שבהיכל זה בכח התפילה מתעטף באור. "וחדי בה" פי' הרוח הנז' שמח בתפילה ועולה עמה (מ"מ). ר"ל בתפלה עצמה, שהנהורין ג"כ בחי' נפש כמש"ל (יהל אור).

וסלקא עמה[2448] לאתקשרא בקשורא דהיכלא תניינא לאתכללא רוחא דכליל[2449] ברוחא אחרא עלאה דעליה[2450]:

תרגום: היכל שנקרא לבנת הספיר. רוח זו הכוללת רוח אחרת שניה עולה ויורדת, אורה שלא נשקט (עוזב) לעולמים כאור השמש בתוך המים, אין מי שעומד עליה, פרט לרצון של איש צדיק, באותה תפלה שנכנסת באותו היכל, ועולה לקשור קשרים בשלמות בראשית הרוח (האור) הזו כראוי. אז האור מתעטף בה ושמח בה, ועולה עמה להתקשר בקשר של ההיכל השני, להתכלל רוח שכלול ברוח אחרת עליונה שעליו.

(ל) עי׳ תיקו״ז סא ע״א: דבר אחר ויאמר ה׳ לדג ויקא את יונה אל היבשה (יונה ב יא) קם סבא[2451] מבתר טולא[2452] פתח ואמר (במדבר יז א) והמן כזרע גד הוא מאי כזרע גד אלא גד איהו ימינא ושמאלא גמו״ל דלי״ם כזרע גד דא יונה י׳ ודאי טפה חוורתא דביה אשתלים גד ואתעביד גיד ועל דא האי זרעא דאיהי יו״ד דאיהי טפה קדישא אתמר (יונה ב יא) ויקא את יונה אל היבשה דאיהי נוקבא[2453] וממה דהות יבשה הא אתקריאת ארץ לאפקא זרעין ואיבין הה״ד (בראשית א י) ויקרא אלהי״ם ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים דא מקוה ישראל מושיעו בעת צרה:

תרגום: דבר אחר ״ויאמר יהו״ה לדג ויקא את יונה אל היבשה״, קם זקן מאחר הצל, פתח ואמר ״והמן כזרע גד הוא״. מה זה כזרע גד. אלא גד הוא ימין ושמאל, גמול דלים, כזרע גד זה יונה, י׳, ודאי טיפה לבנה, שבו נשתלם גד ונעשה גיד. ועל כן [על] הזרע הזה, שהוא יו״ד, שהיא טיפה קדושה, נאמר ״ויקא את יונה אל היבשה״ שהיא נקבה. וממה שהיתה יבשה, הרי[2454] נקראת ארץ להוציא זרעים ופרות, זהו שנאמר ״ויקרא אלהי״ם ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים״ זה מקוה ישראל, המושיעו בעת צרה.

עיי״ש אריכות בדברי רבינו.$

(לא) עי׳ זו״ח מח ע״ב: לבתר דאכל ושתה פתח ואמר (&) שיר השירים ש רברבא והיא תניינא מסופא דאתווי דאלפא ביתא ב דבראשית רברבא והיא תניינא משירותא דאלפא ביתא מאי טעמא בגין דשי״ן רזא דרתיכא עילאה ועל דא[2455] איהי בתלת סמכין דהא אבהן אינון רתיכא וכל שיר השירים[2456] רזא דרתיכא עילאה איהי ובג״כ שירותא דיליה בשי״ן ב איהי[2457] ביתא דעלמא דעובדא דעלמא איהי וכו׳:

ש דא[2458] איהי מתייחדא ברזא דרתיכא עילאה דאבהן אינון רתיכא עילאה ואברהם ויצחק אחידן[2459] דא בדא וכלילן דא בדא ויעקב עאל באמצעיתא ואסכים לתרין סטרין ועל דא מתייחדאן כולהו ברזא דעלמא עילאה:

תרגום: אחר שאכל ושתה, פתח ואמר ״שיר השירים״, ש׳ גדולה, והיא השניה מסוף האותיות של האלף בית, ב של בראשית גדולה, והיא השניה מהתחלת האלף בית. למה, משום ששי״ן סוד המרכבה העליונה, ועל כן היא בשלשה עמודים, שהרי האבות הם מרכבה, וכל שיר השירים סוד המרכבה העליונה הוא, ולכן התחלתו בשי״ן. ב׳ היא בית העולם, שהיא מעשה העולם וכו׳.

ש׳ זו מתייחדת בסוד המרכבה העליונה, שהאבות הם מרכבה עליונה, ואברהם ויצחק אחוזים זה בזה וכלולים זה בזה, ויעקב נכנס באמצע ומסכים עם שני הצדדים ועל זה מתייחדים כולם, בסוד העולם העליון.

[2448] להיכל הב׳ ומשם עולה עם שבהיכל הב׳ להיכל הג׳ עד למעלה בהיכל הד׳ כמש״ו (יהל אור).
[2449] הוא רוח דאיקרי ספיר, לפי שרוח דאיקרי לבנה נכלל בו נק׳ רוחא דכליל (מ״מ).
[2450] פי׳ נכלל ברוח שבהיכל הב׳ שהוא עליון ממנו (מ״מ).
[2451] עי׳ לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.
[2452] עי׳ לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.
[2453] היינו דלית לה מגרמה כלום (כללים ח״ב נה ע״ב).
[2454] אולי אות ה׳?*##
[2455] ר״ל ג׳ קווין, ג׳ ווין דויסע ויבא ויט, שהן אבהן כידוע (יהל אור).
[2456] עי׳ בפ׳ תרומה קמ״ד ב׳ (יהל אור).
[2457] לשון בית, ועולם כאכסדרה כו׳ וממזרים קרה כו׳. וספר בראשית על יצירת העולם, ואות הראשון כללותה. וכן כל ד׳ ספרין כמש״ו וההוא את כו׳ (יהל אור).
[2458] ר״ל ג׳ קוין דשי״ן, שהן דויסע ויבא ויט [], ג׳ אבהן כידוע [] (יהל אור).
[2459] ר״ל ששני קוי ימין ושמאל באין יחד שם [בקו] דלמטה (יהל אור).

ועיי״ש נ ע״ב: וחד סליק ונחית[2460] ואתתקף בסטר מזרח[2461] ברזא דאת ט׳ ואת יו״ד[2462] אתפשיט מתרין סטרין[2463] ומתגלגלא בארבע תרין לעילא כירותא דאבא ואימא ואית תרין מתרין

[2460] היינו סוד התפארת בסוד הדעת המתפשט מבין אבא ואימא ולזה ״סליק״ להתאחז במקומו בסוד קשרו באין סוף ליטול כח להתאצל ואח״כ יורד אל מקום מציאותו להתאצל למטה, ולזה סוד קו המדה לעולם נקשרת במודד הכל כאומרו מי מדד בשעלו וגו׳ (אור יקר).

[2461] כי שם חוזק מדידת המדה אל התפארת הנקרא ״מזרח״ ושם נתחזק אצילותה להיות לה קיום והעמדה ועמדה הספירה על גמר גילויה, ואמר ״בסטר מזרח״ ולא אמר במזרח עצמו מפני שעדיין לא נאצל כי קו המדה נותנת מדה למדה אלא סטר הראוי למזרח דהיינו קו הרחמים כנודע (אור יקר).

[2462] היינו סוד התפארת המתאצל מזווג החכמה בתוך הבינה נקודה בהיכליה ומתוכיותם יוצא בן שהוא התפארת ״ברזא״ דהיינו סוד זווגם ״דאת ט״ שהיא העצמית להאצילו ואת י׳ המתעלמת בתוכה בזווגם כדפירשנו (אור יקר).

[2463] שהרי אבא רחמים ואימא דינא וברא דינא ורחמי יחד, ולכך אתפשט ונתאצל מתרין סטרין סוד היותו קו האמצעי והוא מתמצא בשתיהם בתוך החכמה ובתוך הבינה, ולזה ״מתגלגל בארבע״ בזולת מציאות שש קצוות שנכללים בו בעצמו הוא נכלל בששה פעמים ארבע, הא כיצד שש קצוות בעמקי החכמה וששה בעמקי הבינה וששה הם ימיניים מצד החסד וששה הם שמאליים בגבורה, נמצא התפשטות סוד הדעת הנעלם בתפארת בסוד קו המרה ״מתגלגל בארבע״ ולא שהם ארבע בחינות שאינם אלא שתים דין ורחמים לובן ואודם כדפירשנו, ״אתפשט מתרין סטרין״ אלא שהם ״ארבע, תרין לעילא״ דהיינו מציאות החסד שבעמקי החכמה ושם ששה קצוות מחסד דקים כדקות החכמה, ומציאות הגבורה שבבינה ושם ששה קצוות מדין דקים כדקות הבינה, והדעת כולל מאבא ואימא ומתגלגל בשתי מציאיות אלו ונכללים דהיינו החסד והגבורה הנעלמות והם י׳ ה׳ שבשם בן ארבע שבתפארת, והיינו ״תרין עטרין דירית מאבא ואימא״ ואמר ״בירותא״ לשון ירושה שכמו שהאב והאם במיתתם והתעלמותם מורישים במקומם לבן נכסיהם ועזבתם כן אבא ואימא עתה שמתאצל הבן והם מתעלמות מורישים אליו כדי שיהיו לו במקומם תרין עטרין אלו שהם חסד וגבורה הנעלמות הם י׳ ה׳ חכמה ובינה, הם ששה וששה כדפירשנו והם אח״ד י״ג בסוד הדעת הקושרם כדפירשנו בריש קו המדה בפרשת ואתחנן עיין שם, וכדי להכלל בשתי אותיות אחרות שהם סוד ו׳ ה׳ הם ״תרין סטרין חסד וגבורה״, אל מקומם שהם דין וחסד זכר ונקבה ושניהם ששה וששה ועל ידי קשרם אח״ד, והיינו סוד ״אח״ד אח״ד״, כ״ו שהוא השם הקדוש יהו״ה כנודע כדפירשנו שם, ואלו הם ״תרין מתרין סטרין״, מהדין והחסד ״מסטר דרום וצפון״, לא דרום וצפון עצמם שאלו הם ענפים בעצמם מהששה קצוות אלא ״מסטר״ כלומר ששה קצוות מבחינת תרין סטרין דרום וצפון חסד בחסד המתגלה וגבורה בגבורה המתגלת (אור יקר).

סיטרין מסטר דרום וצפון מתיישבא בכולהו[2464] ואיהו רתיכא עילאה בארבע סטרין אופן אחד בארץ[2465] אצל החיות[2466] (יחזקאל א טו) דא איהו רתיכא תתאה כלילא בארבע סטרין[2467]:
רתיכא עילאה[2468] דאיהו רזא דארבע סטרין[2469] פשיט נהירו מתלת סטרין חד דיליה דאתחברו ביה ירותא דאבא ואימא דהוו תרין ומתחברן לחד ותרין מתרין סטרין:

[2464] הייינו סוד שם בן ארבע שהוא שם לששה קצוות והם ארבע אותיות יהו״ה הם בחינות כזה

יהו״ה	חכמה	בינה	חסד	גבורה
חסד	י	ה	ו	ה
גבורה	י	ה	ו	ה
ת״ת	י	ה	ו	ה
נצח	י	ה	ו	ה
הוד	י	ה	ו	ה
יסוד	י	ה	ו	ה

והכל נכלל בשם בן ארבע בתפארת כנודע והוא מתיישב בארבעה פנים אלו בששה קצוות ועליו קאמר ״וארא החיות״ שהם ארבע חיות ארבעה פנים ארבעה אותיות כדפירשנו והוא שלימות המרכבה העליונה, ויש דרך אחר למרכבה העליונה אמנם עתה הכוונה היות ישראל סבא בסוד הדעת מרכבה לעצמו וימצא בו סוד ארבעה פנים וזהו שאמר ״ואיהו רתיכא עילאה בארבע סטרין״, שהם ארבעה אותיות כדפירשנו, ולא מרכבה כמרכבת חסד גבורה תפארת מלכות שזו היא מרכבת הגוף אל הספירות אמנם מרכבה זו היא רתיכא עילאה בסוד רוחא ברוחא שהוא נשמה למרכבה האחרת הנקראת מרכבה תתאה, אמנם זו היא רתיכא עילאה ברוחא לסוד התעלמות רוח הבינה בסוד קו המדה הרוכבת עליה, והענין כי כמו שהחסד והגבורה והתפארת והמלכות מרכבה לבינה שהיא הכסא ואדם לשבת על הכסא חכמה כח מה, כח כסא מה אדם, כן שם זה כסא בסוד רוחא לרוחא דבינה, ואדם לשבת על הכסא רוחא דחכמה, והיינו סוד י׳ ט׳ דאמרן לעיל שהם נעלמים, ועוד יש דרכים רבים במרכבה וברוכב אלא שהדרך הנאות להם שפירש ״ישקני רוחא ברוחא״, היא זו דהיינו סוד הת״ת ישראל סבא, והוא סוד ״אנפין סתימין״, סוד רוחא המתעלם בגופא להכי פירש דרך זה (אור יקר).

[2465] פירוש החיות הנרמז בפסוק כאומרו ״וארא החיות״ הם החיות העליונות שפירשנו למעלה (אור יקר).
עי׳ בהגר״א בס״י (ד ע״ד): ג׳ חיות בשמים, ושם כל מרכבה אינה אלא ג׳ כמ״ש בז״ח@ שה״ש (נ ע״ב (סג ע״ב)), אבל בארץ ד׳ של הרביעית (שהיא אדם) ובה ד׳ פרצופין.
עי׳ יהל אור ח״ג [ז ע״ב] : [ליקוט. ד׳ גנתא צרורא דחיי. ר״ל מלכות דאבא, שמלכות נק׳ צרור החיים, כמ״ש צ׳ ע״ב צור תעודה דא תורה שבע״פ, בגין דתמן אתצר צרורא דחיי כו׳ למהוי כלא חד, ומתמן ולתתא אתפרשן כו׳. והוא סוד זרע הנקבה, שבה נקשר זרע הזכר ביחד, שזרע הזכר בסוד ג׳ טפין, מג׳ מוחין, שהן חיי המלך, ובזרע דידה שהוא ה׳ תתאה, נקשר הג׳ טיפין, שהן סוד יה״ו מג׳ מוחין, כמ״ש בס״ד ובתיקונים. ולכן בה מייחדים אחד, א״ח שהוא ט״ס עילאין, שהן ג״פ ג׳, ג״פ יה״ו, כמ״ש ב (טז ע״א) והן סוד ג׳ טפין, תלת כלילין בתלת, כמ״ש שם. נקשרין בד׳ ונעשין י״ג. והן סוד י״ג תיקוני׳, ד׳ לחודא אסתמכו (ספד״צ &), והיא רביעית לכל תלת, ועשירית לט׳, כמ״ש ב (ד ע״ב). והוא סוד שם של י״ב, ג׳ אנפי חיוון, מלך מלך ימלוך, ואלו הג׳ טפין שלו שהן ט׳, נקשרין בג׳ טפין שלה, שהן ג׳ גווני׳ שלה, ואלו הג׳ נקשרים ברביעית שלה, שהן ד׳ פנים שלה, שאופן א׳ בארץ, כמ״ש בזו״ח שיה״ש נ׳ ע״ב אופן א׳ בארץ דא איהו רתיכא תתאה כלילא בארבע סטרין כו׳ ע״ש. ואמר שם האי פן ביה אתכלילו כלהו תלתא אחרנין, האי פן נטיל מכולהו ואתכליל בכולהו כו׳ ע״ש, וזהו הקשר בד׳].

[2466] אין חיות אלו אותם החיות בעצמם אלא דמותם המתדמה למטה במלכות וכן מוכח באומרו ״אופן חד וכו״ לקמיה, ולהכי פירש, ואמר ״אופן אחד בארץ אצל החיות דא איהו רתיכא וכו״, כלומר החיות הנזכר אינם החיות הנזכרות לעיל אלא דא איהו ״רתיכא כלילא בארבע סטרין״ לא אותה בעצמה שהיא מארבע סטרין אלא התחתונה הכלולה מארבע סטרין כדפירשנו, ומציאות זה משובח ממציאות המרכבה תם במלכות שהיא חסד גבורה תפארת ומלכות שבה מפני שזו היא מבחינת מציאותה בסוד רוחא והאחרת בבחינת גופא כדפירשנו, ולזה נקראת גם זו ״רתיכא עילאה״, שהיא עליונה בערך אותו המציאות הנזכר (אור יקר).

[2467] ולא אמר כלילא מארבע מפני שלפי האמת היא כלולה ביותר מארבע כדמסיק אלא שנכללים שלשה [כאחד] (באחד) ונעשים ארבע כדמפרש ואזיל ולזה היא כלולה ממה שכלולה ומתחלקת בארבע סטרין וזהו אומרו ״כלילא בארבע סטרין״ (אור יקר).

[2468] הוא הוא סוד וארא החיות שהם בישראל סבא שפירשנו ולכך אינה כלולה אלא היא היא ממש ״רזא דארבע סטרין״ (אור יקר).

תרגום: וא' עולה ויורד ומתחזק בצד מזרח בסוד אות ט', ואות י' מתפשט מב' צדדים ומתגלגל בד', שנים למעלה כירושה של אבא ואמא. ויש שנים מב' צדדים מצד דרום וצפון, מתיישב בכל, והוא מרכבה עליונה בד' צדדים, "אופן א' בארץ אצל החיות", זהו מרכבה תחתונה, כלולה בד' צדדים.

מרכבה עליונה, שהוא סוד של ד' צדדים, פושט אור מג' צדדים, א' שלו שמתחבר בו, ירושה של אבא ואמא, שהיו ב' ומתחברים לא', ושנים מב' צדדים.

(לב) עי' זהר ח"ג כ ע"א: פקודא דא להביא קרבן על סנהדרי גדולה שטעו (ו)תנאין ואמוראין ע' סנהדרי גדולה היו ומשה עלייהו[2470] ושבעים סנהדרי קטנה הוי ואהרן עלייהו ובגין דא אמרו מארי מתניתין משה שושבינא דמלכא הוה ודא תפארת מתמן סנהדרי גדולה אהרן שושבינא דמטרוניתא ודא מלכות ה"א זעירא קרינן ל(י)ה כגון (בראשית כט יח) אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה [ועל שמה] (וע"ד שמא דא) אתקרי סנהדרי קטנה:

ומתמן הוו ידעין סנהדרין שבעים לשון דאינון שבעים פנים לתורה דאית שבעים לשון מסטרא דמלכות [הרשעה] וכו' כלא בפרודא הדא הוא דכתיב (שם י ה) מאלה נפרדו איי הגוים בארצותם ללשונותם כלהו [שבעים] לשון בפרודא דא מן דא אבל באורייתא שבעים פנים (לתורה) בלשון חד[2471] ודא יסוד ו' הלכה חדא[2472] חכמה זעירא מלכות [דבה] (רבא) שבעין לשון כחושבן סוד[2473] מן יסוד ויסוד איהו לשון הקדש סוד המרכבה בשבעין קתדראין[2474]:

תרגום: מצוה זו להביא קרבן על סנהדרין גדולה שטעו, תנאים ואמוראים, שבעים סנהדרין גדולה היו ומשה עליהם, ושבעים סנהדרין קטנה היו ואהרן עליהם, ולכן אמרו בעלי המשנה שמשה היה שושבין המלך, וזו תפארת, משם סנהדרין גדולה. אהרן שושבין המלכה, וזו מלכות ה"א קטנה קוראים לה, כמו "אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה", ועל שמה נקראת סנהדרין קטנה.

[2469] והשתא מפרש סוד הנשיקין ודבקותא דרוחא ברוחא היאך הוא ועל מאי קאמרה היא ישקני, שהכוונה יגלה סוד הפנים האלו בפנים התחתונים ויתדבקו פנים בפנים בנשיקה, והנה סוד דבקות קו האמצעי פירש ואמר "פשיט נהירו" והיינו מסוד י"ה שבשם יהו"ה שבנשמת התפארת דהיינו סוד הדעת עצמיותו במציאות תרין עטרין דאמר לעיל, והם "תלת סטרין" שלו שורש לקו הרחמים, ותרין עטרין דירית מאכא ואימא שהוא לקו הדין וקו החסד, ושלשה קוים אלו שהוא שורשי החסד והרחמים והדין כלולים כאחד הוא סוד פן אחד דהיינו סוד י"ה נקשרים על ידי הדעת, ומפני שלא נתבאר למעלה אלא ארבע סטרין ולפי דבריו אלה הם חמש, פירש ואמר "דהוו תרין מתחברן לחד" דבחבור שניהם ימצא מהם [האחר] (האחד) דהיינו בייחוד חכמה ובינה ימצא הדעת כנודע, בענין שאותיות י"ה משם יהו"ה הוא סטר חד דהיינו מזרח ותרין מתרין סטרין הם ו' ה' משם יהו"ה שהם עצמי החסד והגבורה כדפירשנו לעיל כי ו' אל הימין ה' אל השמאל, והם שלשה פנים ארבע אותיות והם בסוד רוחא לכך אין לתמוה על דרך זה, ושמע והיה אם שמוע יוכיחו שהם חסד וגבורה והם ו' ה' באותיות השם כדפירשנו בפרשת ואתחנן, ועל שלשה אלו אמר לעיל "פשיט נהירו מתלת סטרין" שהם מזרח ובו כלול הדרום והצפון בדקות בסוד הדעת ודרום וצפון בעצמם כדמפרש ואזיל (אור יקר).

[2470] משה רבנו ע"ה היה מפרקין קדמאין דנו"ה דז"א מן הפנים שלהם, ולכן נקרא שושבינא דמלכא. ואהרן היה יונק גם מפרקין קדמאין הנזכר, אך לא בזעיר עצמו, רק מהארתם בחו"ב דנוק', שהם כנגד פרקי קדמאי דנ"ה דז"א, ולכן הוא בסוד שושבינא דמטרוניתא. והנה אותם הפרקין קדמאין דנ"ה הם חו"ב דנ"ה, ותחתיהן תרין פרקין אמצעיים ותחתונים שהם סוד ו"ק (נ"א נ"ה) שלהם, ומשם שבעים סנהדרי גדולה, ומשה על גביהם שהוא יונק מחו"ב דנ"ה, והשבעים זקנים מתרין פרקין האחרים, וה"ה בסנהדרי קטנה דמצד אהרן, והוא עליהם בסוד חו"ב דמטרוניתא. ומפני שחו"ב בכל מקום מתייחדים בדעת, ודעת מתפשט בז' קצוות, לכן משם שבעים פנים לתורה. והסנהדרין היו יודעים שבעים לשון, שהדעת הוא ברית הלשון בייחוד גמור, לאפוקי מלכות הרשעה דכתיב בה (משלי יט, ב) גם בלא דעת נפש לא טוב, ואין שם זווג וייחוד לכן נפרדו (רמ"ז).

[2471] המאמר הזה מהופך וכלל המאמר שאמרו שבעים פנים לתורה בלשון א' על הלכה חדא על מלה זעירא, ומפ' לשון יסוד כידוע הלכה מל' והיא מלה זעירא שהיא חכמה זעירא ואמר מלה מצד הלשון (יהל אור).

[2472] הכוונה כי טפת מוח החכמה מתפשט תוך הים שהיא הלכה כולל ו"ק ועם הי' הרי ז' וכשמתפשט היסוד תוך המלכות נעשה ע' פנים ונלע"ד שהמרכבה יסוד שרוכב על המלכות ועם ע' קתדראון דהיינו י' פעמים ז' (זהר הרקיע).

[2473] וי' מן יסוד הוא י' דחכמה זעירא כמש"ו (יהל אור).

[2474] עי' ביאור רבינו בתיקו"ז סוף תיקון לד.

ומשם היו יודעים סנהדרין שבעים לשון, שהן שבעים פנים לתורה. שיש שבעים לשון מצד של המלכות הרשעה וכו׳, והכל בפירוד, זהו שנאמר ״מאלה נפרדו איי הגוים בארצותם ללשונותם״, כל שבעים הלשון בפירוד זה מזה, אבל בתורה שבעים פנים לתורה בלשון אחת, וזה יסוד, ו׳, הלכה אחת, חכמה קטנה, מלכות שבה שבעים לשון, כחשבון סוד מן יסוד, ויסוד הוא לשון הקודש, סוד המרכבה בשבעים כסאות.

(לג) עי׳ זהר ח״ב קנד ע״ב: דגלא תניינא משרייא מזיינא נש״ר אוריא״ל דרו״ם[2475] תרי ממנן עמיה שמשיא״ל חסדיא״ל[2476] האי נשר סליק וכל מאריהון דגדפין מקמיה כמה משריין סלקין בכל סטרין כל חד וחד בתוקפא דשמשא רוחא דרוחא פנימאה נפיק וההוא רוחא מטי להאי נשר וסליק אברוי ומכסייא לגופא כד״א (איוב לט כו) המבינתך יאבר נץ יפרוש כנפיו לתימן כגוונא כדוגמא כעין (דברים לב יא) [כ]נשר יעיר קנו האי נשר נץ בהדיה יונה בהדיה[2477] נץ וכל מארי דגדפין כלהו מצפצפן וחדאן חד מסטרא (ס״א סמכא) קמיה סליק מתתא לעילא כמה ציפרין נחתין ועאלין מצפצפן וחדאן אזלין ושאטין:

תרגום: דגל שני מחנה מזוינת, נשר אוריאל דרום, ושני ממונים עמו שמשיא״ל חסדיא״ל. נשר זה עולה, וכל בעלי הכנפים מלפניו, כמה מחנות עולות בכל הצדדים, כל אחת ואחת בחוזק השמש. רוח של רוח פנימית יוצאת, ואותה הרוח מגיעה לנשר הזה, ועולים איבריו ומכסים את הגוף, כמו שנאמר ״המבינתך יאבר נץ יפרוש כנפיו לתימן״ כדוגמת כעין כנשר יעיר קנו, נשר זה עם נץ, יונה עם נץ, וכל בעלי הכנפים, כולם מצפצפים ושמחים, אחד מצד (עמוד אחד) לפניו עולה ממטה למעלה, כמה ציפורים יורדות ועולות מצפצפות ושמחות הולכות ומשוטטות.

(לד) עי׳ זהר ח״ג קנד ע״ב: דגלא תליתאה שור גבריאל צפון תרין ממנן עמיה קפציא״ל חזקיא״ל[2478] האי שור מסטרא דשמאלא[2479] קרנוי סלקין בין תרין עינוי רגיז באסתכלותא עיינין מלהטן כאשא דנור דליק נגח ורפסא ברגלוי ולא חייס[2480]:

כד געי האי שור נפקין מנוקבא דתהומא רבא כמה חבילי שריקין (ס״א טריקין) כלהו געאן ושטאן קמיה וחימתא ואחמתא דכל חובין תלייא קמיה דהא כל חובי עלמא כלהו בספרא סליקין וכתיבין[2481] שבעה נהרי דאשא נגדין קמיה[2482] כד צחי אזיל לגבי ההוא נהר דינור ושאיב ליה בגמיעא חדא[2483] וההוא נהר אתמלי [כד]בקדמיתא ולא כדיב כל אינון חיילין שאבין אשא אכלא אשא:

[2475] והוא דגל מחנה ראובן (יהל אור).

[2476] והם ב׳ שבטים שמעון וגד. ואלו הב׳ נשיאים שלהן (יהל אור).

[2477] עי׳ מלואים אות .Error! Reference source not found.

[2478] והוא דגל מחנה דן, עם השבטין והנשיאים כמש״ל (יהל אור).

[2479] כמ״ש ופני השור משמאל לארבעתם (יהל אור).

[2480] שהוא חי׳ הרביעית שבדניאל, כמ״ש למעלה. ונאמר בה ״דחילא ואמתני ותקיפא יתירה כו׳ אכלה ומדקא ושארא ברגליה רפסה (גו׳) ואלו עיינין כעיני אנשא בקרנא דא״. והעיינין הן עיני ה׳, המעיינין בעובדא דב״נ כנ״ל. ולכן ״רגיז באסתכלותא עיינין מלהטן כו״, והוא כמ״ש בגבריאל, שהוא חי׳ הזה, ועיניו כלפידי אש (דניאל י ו) (יהל אור).

[2481] שכאן הוא סוד הגיהנם, ששם נחשים ועקרבים הנושכין. וכמ״ש בפ׳ בלק דף קפ״ו ע״א בסוד כלחוך השור את ירק השדה, גהינם את הרשעים ע״ש. ואמר ״ואחמתא כו״, כמ״ש קרבו פקודות העיר ואיש כלי משחיתו בידו כו׳ ואיש א׳ בתוכם לבוש בדים, שהוא גבריא״ל. וקסת הסופר במתניו. ואמר ״דהא כל כו״, כמ״ש כרסייא שביבין דינור כו׳ נהר דינור כו׳ וספרן פתיחו, שהכל כאן, כמ״ש לעיל בהיכל רביעי (פקודי רנא ע״א רנב ע״ב), וכמ״ש (אבות רפ״ב) כל מעשיך בספר נכתבין, וביד כל אדם יחתום (איוב לז ז), שהוא ביד שמאל כמ״ש למעלה (יהל אור).

[2482] שכנגדן ז׳ מדורי גיהנם (יהל אור).

[2483] והוא כמ״ש בבהמות בהררי אלף, הנה נא בהמות אשר עשיתי עמך חציר בבקר יאכל, והוא שור זה, את ירק השדה. הן יעשוק נהר ולא יחפוז יבטח כי יגיח ירדן אל פיהו, והוא נהר דינור, שצריך לעבור בו קודם שבאין לא״י, ארץ החיים, עה״ב, חוץ נשמתין דצדיקים עלאין כנ״ל. וז״ס כריתת הירדן לפני באי הארץ. וז״ש (בכורות נה ע״א) למה נקרא ירדן שיורד מדן. והוא בדגל הזה (יהל אור).

ואלמלא דמסטרא דאריה נפיק חד נהרא דמייא [דמכבין] גחלתייהו לא יכיל עלמא למסבל[2484] חשוכא דשמשא תמן אשתכח לא אשתכח נהירו כמה גרדיני נמוסין אזלין ושטאן בחשוכא[2485] וההוא נהר דדליק בסטרא דא נורא אוכמא חשוך[2486]:

תרגום: דגל שלישי, שור גבריאל צפון, שני ממונים עמו קפציא״ל חזקיא״ל, השור הזה מצד שמאל קרניו עולות בין שתי עיניו, רוגז בהסתכלות עיניים לוהטות, כאש של נור דולק, נוגח ורופס ברגליו ולא חס.

כשגועה השור הזה, יוצאים מנקב תהום רבה כמה חבורות גבות עיניים (מחבלים) כולם גועים ומשוטטים לפניו והחַמַת והתִיק שבו של כל עוונות תלויים לפניו, שהרי כל עבירות העולם כתובים בספר ועולים. שבעה נהרות אש שופעים לפניו, כשצמא הולך לאותו נהר דינור ושואב אותו בגמיעה אחת, ואותו נהר מתמלא כבתחילה, ולא נהיה אכזב, כל אותם חיילות שואבים אש אוכלת אש.

ואלמלא שמצד אריה יוצא נהר אחד של מים שמכבים את הגחלים שלהם, לא יוכל העולם לסבול. חושך השמש שם נמצא, לא נמצא אור, כמה שומרי חוק הולכים ומשוטטים בחושך, ואותו נהר שדולק בצד הזה, אש שחורה חשוכה.

(לה) עי׳ זהר ח״ג קנה ע״א: בסטרא רביעאה דגלא רביעאה אד״ם רפא״ל מערב[2487] בהדיה אסוותא בסטרא[2488] דאדם אתכליל דינא עלאה עליה אתסי[2489] האי (ס״א חד) אחיד בקרנוי דשור כד מבעי[2490] לאעלא לון לתהומא רבא וכפית לון דלא יוקיד עלמא בתר דא שריא קול דממה דקה[2491] דינא (ס״א הכא) מלה בחשאי לא ומשתמעו (אשתמודע) מלה דהברה כלל[2492] בסטרא דא שריא מאן דשריא סליק מאן דסליק שמשא אתכניש לאנהרא להאי אתר בגין כך ותקעתם תרועה בסטר דרום אבל הכא לאו האי ולאו האי אמאי תרועה לאכפייא סטר צפון ובג״כ סטר צפון לאח[ו]רא:

תרגום: בצד רביעי דגל רביעי אדם רפאל מערב יחד, אִתו רפואה בצד שאדם נכלל, דין עליון עליו מתרפא, זה (אחד) אוחז בקרני השור, כשרוצה להכניסם לתהום רבה, וכופת אותם שלא ישרף העולם. לאחר זה שורה קול דממה דקה דין, (כאן) דבר בחשאי, לא נשמע דבר הברה כלל. בצד זה שורה מי ששורה, עולה מי שעולה, השמש מתכנס להאיר למקום זה. בגלל זה,

---

[2484] שארי׳ הוא בסטרא דמים, והוא ארי׳ של ים, וכמ״ש בתז״ח דף ע״ג ע״ג ״ואינון ימא ותוקפא דימינא וכו׳״. וז״ס יששכר חמור גרם, אע״ג שחמור טמא, לפי שהוא בדגל מיכאל, שהוא מים, וחמרא דימא שרי (יהל אור).

[2485] שהוא בסוד החשך. וכן גהינם חשך, כמ״ש בהיכלות וכידוע. וכ״ז בסטרא דגהינם (יהל אור).

[2486] ר״ל נהר דינור הנ״ל (יהל אור).

[2487] הוא דגל מחנה אפרים, עם כל השבטים והנשיאים כנ״ל (יהל אור).

[2488] שהרפואה הוא בצד מערב כמש״ל (יהל אור).

[2489] שכאן הוא דינא רפיא, ממתק הדין כאן, ולכן כאן הרפואה, והוא בברכת אתה גבור (יהל אור).

[2490] ר״ל כמ״ש (ב״ק ג ע״ב) מבעה זה אדם. וכאן הוא בקדושה (יהל אור).

[2491] הוא סוד הכסא עצמה כנ״ל בפ׳ ויקהל שם (קצח ע״א) דאיהי סלקא לגבי מלכא עלאה בגניזו כו׳ כנ״ל. ואמר האי אחיד בקרנוי דשור כד בעי לאעלא לון כו׳. הוא בסוד התפלין שבהן קושרין לקרנוי דשור, כמ״ש בתיקונים (י ע״א) ובתז״ח (יג ע״ג). ואמר בתז״ח (זו״ח לא ע״ב) פאר דרפאל פארך חבוש עליך, וכ״כ בתקונים (יא ע״א) שתפלין בסוד אדם. ומ״מ הוא בשמאלא הכל בשור. וציצית ותפלין וק״ש (ותפלה), הן ד׳ תיקונים של ד׳ הנ״ל. ציצית והוכן בחסד כסא. תפלין ובזרוע עוזו. ק״ש עד״א כמ״ש בתיקונים (כו ע״ב כז ע״א). תפלה במלכות. והן, ציצית ברזא דמיכאל כמ״ש בפ׳ תרומה דף קל״ט ע״א ״ותכלת דא איהו תכלת דציצית כו׳״. ותפלין ברזא דשור, ושם לאעלא כל ממנן תחת שכינה כמ״ש בתיקונים (עיין דף י ע״א). ק״ש בסוד נשר בסוד כי עוף השמים יוליך את הקול, קול דק״ש, כמ״ש בתיקונים (ג ע״ב) וכנ״ל (קנד ע״ב) ארים קלא כלהו אחרנין כו׳. ולכן הוא בימינא בהיכל אהבה בדרום כנ״ל. ותפלה ברזא דאדם כידוע. והשינוי הנ״ל במזרח ומערב בצורת נשר ואדם, הוא בדכורא ונוק׳, שבדכורא נשר אוריאל במזרח, ואדם (רפאל) במערב, וכמ״ש בפ׳ יתרו דף ע״ח בחדש השלישי כו׳ דשליט בי׳ אוריאל רב ממנא כו׳ ואיהו רזא דאיש תם מארי׳ דביתא איש אלקים כו׳ ע״ש כל המאמר. ובנוק׳ להיפך. והענין כי בדכורא שלטא טפה דדכורא על נוק׳, ובנוק׳ להיפך, כמ״ש בר״מ (עיין כי תצא רעח ע״ב) ובתיקונים (ריש תיקון נו), לכן כשמזכיר בנוקבא כמו כאן, מזכיר רפאל במזרח ואוריאל במערב, וכשמזכיר בדכורא אמר להיפך. כי הכל כלילן בדו״נ, ומאן דשליט הוא דכורא, וכמ״ש בפ׳ שמות (ד ע״א) ובז״ח (דף ל״ב ע״ב [לח ע״א]) ״כלהו לתתא נוק׳ אינון וכו׳״. וז״ס שת״ת נקרא אדם, ומלכות דמות אדם, והוא ת״ת דדכורא, ומלכות דנוק׳, ומלכות דנוקבא הוא כללא דכלא (יהל אור).

[2492] וסימן קול באשה ערוה (רח״ו).

״ותקעתם תרועה״ בצד דרום, אבל כאן לא זה ולא זה. מדוע תרועה, לכפות צד צפון, ולכן צד צפון לאחור.

(לו) עי׳ זהר ח״ב קסז ע״א: ועל דאינון חמש דרגין דאתפרשו ואתמשכו מהאי אור קדמאה כתיב[2493] אור חמש זמנין וכלהו הוו מסטרא דימינא ואתכלילו ביה וכד אתכלילו בסטר שמאלא אתכלילו ברזא דמים דנטיל בימינא ס״א מימינא ובגין כך כתיב מים חמש זמנין וכד אשתלימו ברזא דאמצעיתא כתיב רקיע חמש זמנין[2494] ועל דא תלת אינון אור מים רקיע[2495] לקבל תלת דרגין אלין דכלהו חמש דרגין אתכלילו בהו ועל דא בכלהו כתיב חמש זמנין בכל חד וחד:
תרגום: ועל שהן חמש דרגות שנפרדו ונמשכו מהאור הראשון הזה, נאמר חמש פעמים אור, וכולם היו מצד הימין ונכללו בו. וכשנכללו בצד שמאל, נכללו בסוד של מים, שנוטל בימין (מימין), ולכן נאמר מים חמש פעמים. וכשנשלמו בסוד האמצע, נאמר רקיע חמש פעמים, ועל זה שלשה הם אור מים רקיע, כנגד שלש הדרגות הללו, שכולן חמש דרגות נכללו בהם, ועל זה בכולם נאמר חמש פעמים בכל אחד ואחד.

(לז) עי׳ זהר ח״ב קלב ע״ב: שמא דמ״ב אתוון רזא דיליה אבהן דקא מתעטרן[2496] בעלמא עלאה ועלמא עלאה במה דלעילא ס״א וסלקא רזא לעילא לעילא עד דאתעטרא באין סוף ועל

[2493] תצא רפ ע״א (הערת הזהר).
[2494] והה׳ פעמים מים הם הה׳ גבורות, מים עזים, מים אדירים היוצאים מהה׳ גבורות מנצפ״ך שבבינה, כמ״ש בדרושי הצלם (דרוש א) וע׳ שער מ״ן ומ״ד (דרוש ו) ובשער רוח הקודש (ביחוד שֵׁם שדי בסופו דף נ ע״א) וכו׳ ונזכר ה׳ פעמים רקיע להבדיל בהה׳ פעמים מים, שהוא בהה׳ גבורות דמנצפ״ך, להבדיל בהם בין טמא לטהור כדי להכרית אותן משרשן (דע״ה ח״ב סה ע״ד).
[2495] הנה הדרוש הזה במדה במשקל ובמשורה וכו׳ המדה הוא בחינת האמה המודדת באורך וברוחב וכו׳ ומשקל הוא נודע בענין שתי כפות המאזנים ולפעמים מכריע כף זו ולפעמים כף זו ומשורה היא ענין האיפה או הסאה שמודדין בה היין או השמן או המים וכיוצא בהם כדי לתת קצבה ושיעור אל הדבר ההוא וכו׳ והנה המעולה מכולם הוא המשקל וכמ״ש במשנה במסכת תרומות והשוקל משובח משלשתן והנה הוא סוד אהיה שהוא הדעת העליון אשר במזלא קדישא דדיקנא דעתיקא וכו׳ ודע כי ג׳ מדרגות הנז׳ שהם משקל ומשורה ומדה הם סוד מ״ש בפ׳ תרומ׳ כנז׳ הנקראים אור ומים ורקיע כמו שנבאר בע״ה. ונמצא כי המשקל הוא בחינת מדידת טיפת האור הנמשכת מן החכמה אל הדעת שבו נשקל גודלו וקוטנו. ועתה נבאר בחינה השנית הנקראת מים והיא בבינה וזו נמדדת על ידי המדידה השני׳ הנק׳ משורה. וביאור הענין הוא כי אחר שטיפת האור הנז׳ הנמשך דרך הדעת ושם נשקל במשקל הדעת. אז ניתנת הטיפה ההיא בבינה אימא עלאה. ושם גו מעהא מתהפכת למים. ואז צרי׳ אופן מדידת המשורה שבה מודדין מיני המשקין כנ״ל וכו׳, כל בחינת מים הם בחסד וכו׳ בחינה השלישית הנקראת רקיע והיא בז״א אחר שיצא ממעי אמו לחוץ הוא ונוקבא כשנולד. ואז מדידתו היא בבחינת השלישית הנקראת מדה שהיא האמה המודדת באורך וברוחב לכאן ולכאן כפי מה שצריך להתפשט. והנה בחינת הרקיע היא בסוד השמים בסוד ושמים בזרת תכן והענין הוא כי אחר שיצאו ז״א ונוקביה לחוץ. אז נתעבה ונקרש ואיתגליד ונעשה רקיע ואז נמדד על ידי מדידת מדת האמה הנקרא ״קו״ המדה המתפשט והולך וגוזר וקוצב שער וע״כ יהיה מציאות אורה וכו׳ והנה זו המדידה נעשית על ידי הדעת והבינה שהם סוד יהו״ה ואהי״ה שהם בגמטריא אמה עם הכולל. והענין הוא כי שתי המדידות הראשונות היו משקל ומשורה שהם דעת ובינה ובהם עצמן נעשי׳ זו המדיד׳ השלישית הנקראת אמה וכו׳, ועתה נעשו בסוד רקיע אחר שנתייבשו ונתפזרו לכאן ולכאן (שער מאמרי רשב״י). ועי׳ שער מ״ד ומ״ן פרק ה שאמ״ר וק״ב הם עסמ״ב. סוד טפת הזרע הנמשך מן המוח, הנה המשכתו מן המוח הנה הוא רק אור וכח לבד, והוא האור דאמ״ר, ע׳ הגר״א בתיקונים (תיקון מ דף פט ע״ג) (כללים ח״א לד ע״ד), כל זווג הנה הוא באמ״ר וק״ב שהם בחי׳ אור וכלי, כי האור מתלבש במים רקיע שהוא הכלי (כללים ח״א צה ע״ד), נותנים או״א ג״כ מתמצית גופם ונפשם חלק בכל טיפת זרע ומשתתפים בבנין הולד, והוא נמשך מכל קומתם כולו, ובסוד אור מים רקיע שאמרו בזוה״ק תרומה (כללים ח״ב סג ע״א), עי׳ זהר פ׳ תרומה דף קסז ע״א, ודף קלו סע״ב, ובס״ת ריש פ׳ לך לך עו ע״ב, וכמבואר ענינם בדברי הרב בדרושי מ״ן (דרוש ה ו) (ביאורים ח״א נד ע״ג), בתחילה כשיוצא מן המוח היא רק בסוד אור לבד, ואח״כ בהגוף שהוא בהחג״ת היא נתעבה ונתעכר ונעשית בבחי׳ מים, ואח״כ בהנה״י היא נקפה ונגלד ונעשית בבחי׳ רקיע, וכ״ז הנה הוא סוד אמ״ר (ביאורים ח״א סג ע״ב), הם האורות המוחין דהגדלות היותר מעולה הנמשך מהדעת עלאה אשר לעילא לעילא עד רזא דאור א״ס (ביאורים ח״א סט ע״א), עי׳ בפרקי הצלם (פרק א) ובשער המוחין (פרק ה) (ביאורים ח״ב פט ע״ד).
[2496] ויקרא עח ע״א קח רנו ע״ב (הערת הזהר).

דא סליק ולא נחית[2497] אתעטר גו מחשבה |ועילאה זכאה חולקא| (עלאה זכאה חולקיה) דמאן דידע ליה ואזדהר ביה.

שמא דע״ב אתוון דוד דקא[2498] מתעטרא באבהן ורזא דיליה סליק ונחית כגוונא דא מצפ״ץ |ומצפ״ץ| שמא דתליסר מכילן דרחמי[2499] אינון תריסר רזא דרתיכא קדישא דנפקין מחד דשריא עלייהו[2500] ובגין כך סליק ונחית וכלהו סלקין ונחתין בר האי דסליק ולא נחית ועל דא[2501] שמא דע״ב סליק ונחית[2502] סליק מסטרא דא ונחית מסטרא דא שמא דתליסר מכילן סליק מסטרא דא ונחית מסטרא דא וההוא דנחית בגין לאמשכא טיבו לתתא ועל דא א״ת ב״ש ג״ר ד״ק ה״ץ ו״פ ז״ע ח״ס ט״ן י״ם כ״ל אתוון קדמאי סלקין בחושבנא ואתוון אחרנין נחתי בחושבנא בגין לאמשכא טיבו |דלעילא לתתא| (לעילא ותתא).

שמא דמ״ב איהו מתעטרא לרתיכא עלאה[2503] שמא דע״ב איהו מתעטרא לרתיכא תתאה[2504] זכאה חולקיה מאן דמשתדל למנדע למאריה זכאה איהו בעלמא דין ובעלמא דאתי.

[2497] רוב אותיותיו מצורפות על סוד העליה, כיצד, אבגית״ץ הרי כל הו׳ אותיות עולות ולא יורדות כי ץ׳ פשוטה היא תשע מאות, ק״ר ע״ש ט״ן הרי ג׳ זוגות עולות ולא יורדות (גדיכ״ש הם אותיות עולות ולא יורדות), בט״ר הרי ג׳ עולות, צ״ת הם ג״כ עולות, ח״ק בטנ״ע הרי זוג עולה וד׳ עולות, גל״ף הרי ג׳ עולות, ז״ק הרי זוג עולה, קו״צ הרי ג׳ עולות, י״ת הרי זוג עולה נמצא כל השם עולה ואינו יורד אלא מעט מזער לכך עיקרו עולה, ושם ע״ב יקרא עולה ויורד בסוד היושר וההפוך כדפי׳. ושם מצפ״ץ יקרא עולה ויורד על שם הא״ב, וענין העליה משובחת אלא שאין בה עונ״ג לתחתונים, דהיינו כעין יום שבת היא א״ת ב״ש, עולה להקשר ברוחניות העליון, ויורד במנוחה לישראל, ויש בו ענג ומותר באכילה ושתיה, ושאר ענג שבת, אמנם כעין שבת ויום הכפורים היא א״ל ב״ם, דהיינו מיותר בקדושה, אמנם עולה ונקשר והתחתונים אין להם שפע, דהיינו יוה״כ אסור בענ״ג (אור יקר). פי׳ כיון ששם מ״ב רמוז באלב״ם דהיינו ב״ם דאלב״ם כמ״ש לקמן לכ״א סליק (מ״מ). הנה אמרנו כי כל הבירור נעשה ע״י בחי׳ הגבורות, כי הגבורות הם דוחין ומכלין את הקליפות והחיצונים, והוא משום כי בחי׳ החסד הרי הוא סובל הכל וטוב ומטיב לרעים ולטובים. משא״כ הגבורות הם דינים, ובהם הוא כל ההבחנה בין רע לטוב, והוא דוחה את הרע ומברר את הטוב אליו. וכן בחי׳ החסד דרכו הוא להתפשט למטה, כי הוא עושה חסד עם כל כנז׳, והוא תכונת מים שהם מתפשטים ויורדים תמיד, משא״כ הגבורות הוא כתכונת אש שהוא תמיד עולה למעלה. והוא ענין שם מ״ב דהוא סליק ולא נחית כמ״ש בזוה״ק (תרומה קלב ע״ב), ולכן הוא כי רק הגבורות הם המבררים ומעלים למעלה, ועל ידם נעשה כל העליות כולם (דע״ה ח״ב נד ע״ג). והנה יש שם מ״ב בכל עולם ועולם לבד בעשיה, כמ״ש הרב בסוף שער כסא הכבוד, והשם מ״ב אשר בעולם אצילות הנה הוא הוי״ה פשוט ומלא ומלא דמלא, שהוא מ״ב אותיות. ובעולם הבריאה הוא הב׳ שמות אהי״ה, דאהי״ה אשר אהי״ה (שמות ג יד), וכן אהי״ה יה״ו. ובעולם היצירה הוא השם אבגית״ץ כו׳, וכמ״ש כ״ז בתיקונים (תיקון סט דף קיט ע״ב). ושורשו דכל שם מ״ב הוא בגבורה, כי הוא מסוד הצמצום, והוא סליק ולא נחית וכמ״ש בפ׳ תרומה (דף קלב ע״ב), וע׳ עוד בתיקונים (דף קכ ע״א) כל הענין שם. וזהו שאמר הספר יצירה בל״ב נתיבות פליאות חכמה חקק כו׳, ואמר פליאות כי מרמז בזה על הרשימו שבהצמצום שהיא פלא, מופלא ומכוסא, גנוז ונעלם, והוא העשר פנימיות, כי כל רשימו הוא בסוד י׳, והוא הנקרא פליאות חכמה, וממנה יצא כל הל״ב נתיבות, ועם אותה הרשימו הוא מ״ב, והוא השם מ״ב שבו נבראו כל העולמות כולם כמ״ש בפ׳ פקודי (דף רלד ע״א) וכנ״ל (ביאורים ח״א נט ע״א).

[2498] בראשית לג ע״ב רז ע״ב רלד ע״ב ויקרא קנ ע״ב (הערת הזהר).

[2499] פי׳ כל השמות יוצאים בחילוף האלפא ביתות, והנה י״ג מדות של (שמות לד ו) ויעבור מתחלפים בא״ת ב״ש, וא״ת ב״ש סליק ונחית, וגם אלו השמות סלקין ונחתין (זהר הרקיע). הוא מצפ״ץ מצפ״ץ תע״ך גספ״י וכו׳ (רמ״ז). פי׳ כתב הרב ה׳ ה׳ הם ב׳ מצפ״ץ והם ב׳ פאות דא״א ומשפיעים לדיקנא שהם י״ג מכילן דרחמי (מ״מ).

[2500] נוצר חסד הוא כולל כולם וכן מזל ונקה כולל כולם, נמצא שהי״ב האחרים יוצאים ממזל הח׳ או ממזל ונקה (מ״מ).

[2501] ״סליק ונחית וכלהו סלקין ונחתין בר האי שמא דמ״ב דסליק ולא נחית ועל דא״ מוסגר בדפ״ק.

[2502] ר״ת וס״ת הולך כסדר הפסוקים ואמצע הוא להיפך וכ״ה רוב השמות וכמעט כולם כידוע וז״ש (לעיל) שמא דמ״ב [כו׳] סליק ולא נחית שהוא כסדר וכ״ה שמא דתליסר מכילין ג״כ סליק ונחית כנ״ל (יהל אור).

[2503] בכח״ב ד׳ אותיות הוי״ה בכתר וי׳ דמילוי בחכמה וכ״ח דמילוי המילוי בבינה, אדם ישר בדרוש השמות, וע״ב ו׳ פעמים י״ב בו״ק (רמ״ז), פי׳ חג״ת כמ״ש לעיל שע״י מ״ב חג״ת עולים לאימא, ואימא לאבא (מ״מ).

[2504] פי׳ כמ״ש דוד שהיא מלכות עולה עד לחג״ת (מ״מ).

תרגום: השם של מ״ב אותיות הסוד שלו האבות שמתעטרים בעולם העליון והעולם העליון במה שלמעלה (ועולה הסוד שלמעלה למעלה עד שמתעטר באין סוף) ולכן עולה ולא יורד ומתעטר בתוך המחשבה העליונה אשרי חלקו של מי שמכיר אותו ונזהר בו.

השם של ע״ב אותיות דוד המתעטר באבות וסודו עולה ויורד כמו זה מצפ״ץ (מצפ״ץ) שם של שלש עשרה מדות הרחמים הם שתים עשרה סוד המרכבה הקדושה שיוצאים מאחד ששורה עליהם ולכן (עולה ויורד וכולם עולים ויורדים חוץ מזה השם של מ״ב שעולה ולא יורד ועל זה) השם של שבעים ושתים עולה ויורד עולה מצד זה ויורד מצד זה השם של שלש עשרה מדות עולה מצד זה ויורד מצד זה ואותו שיורד כדי למשך טוב למטה ועל זה א״ת ב״ש ג״ר ד״ק ה״ץ ו״פ ז״ע ח״ס ט״ן י״ם כ״ל האותיות הראשונות עולות בחשבון ואותיות אחרות יורדות בחשבון כדי למשך את הטוב שלמעלה למטה.

השם של ארבעים ושתים הוא מתעטר למרכבה העליונה השם של שבעים ושתים מתעטר למרכבה התחתונה אשרי חלקו של מי שמשתדל להכיר את רבונו אשריו בעולם הזה ובעולם הבא.

(לח)עי׳ זהר ח״ג סה ע״א: א״ל [אי] ניחא קמיה דאבא הא שמענא בהאי[2505] דכתיב (שמות ג יד) אהיה אשר אהיה ולא קיימנא[2506] ביה א״ל אלעזר ברי הא אוקמוה חברייא והשתא בחד מלה אתקשר כלא[2507] ורזא דמלה הכי הוא:

אהיה[2508] דא כללא [דכלא][2509] (וכד) דכד שבילין סתימין ולא מתפרשן וכלילן בחד אתר כדין אקרי אהיה כללא כלא סתים ולא אתגלייא בתר דנפק [מיניה] שירותא[2510] וההוא נהר אתעבר לאמשכא כלא כדין אקרי אשר אהיה כלו׳ ע״כ אהיה אהיה זמין לאמשכא ולאולדא כלא[2511]:

אהיה כלומר השתא אנא הוא[2512] כלל כלא כללא [דכל] (בלא) פרטא אשר אהיה דאתעברת אמא וזמינת לאפקא פרטין כלהו ולאתגלייא שמא עלאה[2513] לבתר בעא משה למנדע פרטא דמלה מאן הוא עד דפריש ואמר אהיה (ס״א יהו״ה) דא הוא פרטא[2514] והכא לא כתיב אשר אהיה[2515] ואשכחנא בספרא דשלמה מלכא אשר בקיטורא דעדונא[2516] קסטירא[2517] |ובחברותא עלאה| (עלאה חברותא) אשתכח[2518] כד״א (בראשית ל יג) באשרי כי אשרוני בנות אהיה זמינא לאולדא[2519]:

[2505] יח ע״א (הערת הזהר).

[2506] קיימא (דפ״ו)

[2507] שמות הכלליים דאצילות הוא רק אהי״ה יהו״ה אדנ״י שהם שמות דא״א זו״ן, ע׳ זוה״ק אחרי מות (סה ע״א וע״ב) ובתיקונים (קמב ע״ב), אבל או״א אין להם שמות בפנ״ע (כללים ח״א כז ע״ד).

[2508] שמות הכלליים דאצילות הוא רק אהי״ה יהו״ה אדנ״י שהם שמות דא״א זו״ן, ע׳ זוה״ק אחרי מות (סה ע״א וע״ב) ובתיקונים (קמב ע״ב), אבל או״א אין להם שמות בפנ״ע (כללים ח״א כז ע״ד).

[2509] פי׳ אריך ועיין פי׳ ויקרא בדף י״א ע״א (מ״מ).

[2510] פי׳ אחר שיצאו מאריך אבא הנקרא שירותא וההוא נהר שהיא בינה נתעברה בזו״ן כדין איקרי אשר אהי״ה שהם או״א אשר אב״א שהוא ראש, ואהי״ה בינה (מ״מ).

[2511] פי׳ כמ״ש הרב שאהי״ה מורה על העיבור (מ״מ).

[2512] פי׳ חזר לפרש הענין היטב שאהי״ה הא׳ הוא אריך אשר אהי״ה הם או״א (מ״מ).

[2513] פי׳ זעיר הנקרא הוי״ה (מ״מ). הא״א הנה הוא רק השורש דכל עולם, שהרי הוא רק בהקוצו של י׳ דהשם הכללי שבכל עולם, וגילויו הוא באו״א וזו״ן וכנ״ל, לכן נקרא א״א בשם אהי״ה, שהוראתו הוא על לעתיד, אנא זמין לאתגליא כמ״ש בפ׳ ויקרא (יא ע״א) ופ׳ אחרי (סה ע״ב), והוא במה שמתגלה אח״כ בהד׳ פרצופים או״א זו״ן, שהם הד׳ אותיות דהשם הוי״ה ב״ה, אבל הוא עצמו הנה הוא רק בבחי׳ אהי״ה, כי אין לו גילוי בשם הוי״ה ב״ה, אלא רק בקוצו של י׳ (הקדוו״ש לד ע״ג), נקראו אורות המקיפים רק בשמות של אהי״ה וכמ״ש בשער השמות (פרקים ג ד ו), כי הוראת אהי״ה הוא רק לעתיד, אנא זמין לאתגלייא כמ״ש בזוה״ק (אחרי מות דף סה ע״ב), כי כל המקיפים הוה עיקר גילויים רק לעתיד (ביאורים ח״א כג ע״ב).

[2514] פי׳ בינה ואהיה הג׳ שזה מורה על זמן הלידה דזעיר שאימא ילדתו כדמפרש בסמוך ובכך קראה פרטא, ואי גרסי׳ הוי״ה זה היה פרטא א״ש שהוא זעיר הנק׳ הוי״ה (מ״מ).

[2515] ויחי קלה (הערת הזהר).

[2516] פי׳ בקשר העדון שהוא אבא הנק׳ עדן קסטירא עילאה שהיא אימא (מ״מ).

[2517] אוהל כי אהל היא בינה, כמד״א באשרי פי׳ שבינה נק׳ אשר על שם שמתחברת עם חבא הנק׳ אשר שהוא ראש (מ״מ).

[2518] דהיינו שמתחברת עם אבא ומזדווגים ומתעברה מזעיר ולכך נכתב ע״ג בקיטורא קשר וע״ש (מ״מ).

[2519] פי׳ אהי״ה הג׳ מורה על זמן הלידה וכדבסמוך (מ״מ).

תרגום: אמר לו, אם נוח לפני אבא הרי שמעתי על זה שנאמר ״אהיה אשר אהיה״, ולא עמדתי בו. אמר לו אלעזר בני, הרי פרשוה החברים, ועכשיו בדבר אחד הכל נקשר, וסוד הדבר כך הוא.

אהיה זה כלל של הכל, שכאשר שבילים סתומים ולא מתפרשים וכלולים במקום אחד, אז נקרא אהיה, הכלל של הכל, סתום ולא נגלה. אחר שיצאה ממנו ראשית, ואותו נהר עבר למשוך את הכל, אזי נקרא אשר אהיה, כלומר על כן אהיה, אהיה מזומן להמשיך ולהוליד הכל.

אהיה, כלומר עכשיו אני הוא הכלל של הכל, הכלל של כל פרט. אשר אהיה, שהתעברה האם ועתידה להוציא את כל הפרטים ולגלות את השם העליון. אחר כך רצה משה לדעת מהו פרט הדבר עד שפרש ואמר, אהיה (יהו״ה) זהו פרט, וכאן לא כתוב אשר אהיה. ומצאתי בספרו של שלמה המלך, אשר בקשר של עדון הממשלה נמצאת בחברותא עליונה, כמו שנאמר ״באשרי כי אשרוני בנות״, אהיה עתידה להוליד.

(לט) עי׳ זהר ח״ג יא ע״א: רבי אלעזר אמר[2520] כלהו עשרה שמהן וכתיבי (כתיבו) ואנן תנינן קדמאה[2521] אהיה דא סתימא עלאה כמאן דאמר אנא מאן דאנא ולא אתיידע מאן הוא לבתר אשר אהיה[2522] אנא דזמין לאתגליא[2523] באינון כתרין (אחרנין) דהא בקדמיתא סתים ולבתר שרי

[2520] ר״ל מ״ש הראשון שי׳ שמות מתחילין מן י״ה ואהי״ה הוא כללא שהוא רומז בכל העולמות ובכל התורה לא מצינו שנזכר א״א כלל כמ״ש באד״ר ולזה אמר כל הי׳ שמות הם כתובי׳ בתורה והראשון הוא אהי״ה אבל אינו רומז לא״א אלא רומז למציאות ז״א בתחילת מציאותו בסוד המתקלא בא״א (זהר הרקיע). אהי״ה אשר אהי״ה כח״ב, אהי״ה ב׳ דז״א, ומחכמה ולמטה הוי״ה ושלמה [אפשר דצ״ל שלימו (רד״ל), ועי׳ זו״ח שיה״ש נב ע״א] פירש הכל ז״א בעודו סתום במוח אבא, ובשעת זווג ובשעת עיבור אהי״ה אשר אהי״ה ובשעת לידה הג׳. ואח״כ שנולד כולו הוי״ה וז״ש בגמ׳ (ברכות ט ע״ב) אני הייתי במצרים כו׳ בשעבוד מלכיות, כי כן הוא בגלות. ובמצרים היה סתום יותר בלא תורה ושיעבוד גדול, אבל בשעת התחלת הגאולה, אז היתה לידה, וז״ש ואמרת אליהם כו׳ ואח״כ ביציאת מצרים וה׳ הולך כו׳ (יהל אור).

[2521] סה ע״א (הערת הזהר).

[2522] עי׳ מלואים אות .Error! Reference source not found.

[2523] ר״ל, עד עתה היה סתים אבל עתה שהתחיל להוציא ו״ד מן י׳ מזומן הוא להתגלות שתכלית זאת ההתחלה הוא להתגלות וזה ע״י התחברותו באי׳ ומזדווג עמה ומתעברת ממנו בזו״ן ותכלית הדברים הוא מ״ש כאן ושם הוא שבמ׳ אשר אהי״ה הוא שמתעברת אימא וכו׳ כך פי׳ שם לבתר נפיק מניה שירותא שרומז לו״ד הנז׳ והוא מלת אשר שהוא ראש והוא שירותא (זהר הרקיע). מה שנתעברה. דאל״כ איך יאמר מזומן להתגלו׳ אלא וודאי שנתעברה במלת אשר אהי״ה כמ״ש שם וכלל העולה במלה א׳ שאמר בלשון זמין לאתגלי׳ ר״ל כבר הוא מזומן להתגלות בה שלא היה עד עתה שהכל סתים ולפי שנתקשה לו כיון שאמר במלת אשר אהי״ה מוכן ומזומן לא יש זה אלא אחר גילוי ואיך קרא לו אהי״ה לזה תירץ ואמר שאמת הוא שאהי״ה הב׳ הוא פרטי שבערך אהי״ה הראשון הנק׳ כללא דכולא זה פרטי שהראשון הוא א״א וזה מציאות הז״א אלא שהז״א בעודו באימא ואפי׳ כשמתחיל לצאת הגולגול׳ כמ״ש שם כל שלא יצא מציאותו ומתיישבין מדרגותיו כל א׳ במקומו אינו נק׳ הויה לפי שהויה מורה על שכבר נתהווה ולזה אמר כד אימא מתעברה ועדיין הז״א סתום ועדיין היא מעוברת יקרא סתום. וזהו מה שנלע״ד בכללות המאמר דוק ותשכח א״כ שם הא׳ הוא אהי״ה כתר דז״א שאלו הי׳ שמות הם בז״א שהוא כללות כל האצי׳ שחכמה שלו נעשה ע״י אבא ובינה שלו נעשה ע״י אימ׳ וכתר שלו נעשה ע״י א״א שבינה שלו יורדת ועושה לו כתר נמצ׳ כל האצי׳ בכללו הוא בז״א דוק ותשכח וזה הכתר דז״א שאמרנו הוא אהי״ה בתראה (זהר הרקיע). ועי׳ בהגר״א על ספד״צ כ ע״ב, ז״ל, הוי״ה הוא דרגא דז״א שבו מנהיג העולם, והוא שמו של א״ס, ועל ידו מתגלה, וכל הדרגין שקודם לו הכל דרגין אליו שיתגלה, שעיקר הכוונה של א״ס הוא שיתגלה שמו בעולם וכו׳, ולכן שם של ז״א הוא עיקר השם המיוחד, וכל השמות שקודמין לו אהי״ה ושאר השמות הן טפלין לו אע״פ שהן גבוהין יותר ממנו, והענין כי כל מה שיותר נעלם אין לו שם, עד שא״ס אין לו רמז לא בהרהור ולא במחשבה, וכל מה שמתחיל להתגלות יותר קונה לו שם יותר, כי השם הוא הגילוי, וכל השמות עד ז״א הם אינן שמות בעצמן רק על ז״א שיתגלה, שכאן רמז קצת על גילויו, כמ״ש במאמר הנ״ל (אחרי מות סה ע״ב) ואינן שם העצם אלא בז״א, ששם השם בעצמו מתגלה, וכן השמות מורין כן אהי״ה שאהיה אח״כ ולא עכשיו והוי״ה הוא יהיה בהוה [ועי׳ בהגר״א על או״ח סי׳ ה], כי יהיה לשון הוה כמו ככה יעשה איוב (איוב א ה), ונתחלף הי׳ לו׳ הואיל ונעשה מפעולה שם כמו מן חיה חוה כי היא אם כל חי (בראשית ג כ), וכל השמות הוא בז״א ששם הוא גילויו, וזהו כוונתו, וכל השמות שקודם הוא ששם מורה שיתגלה, וכל מה שמתגלה יותר הוא יותר גדול. עיקר כל הגילוי דאצילות הוא רק בז״א שיצא ממנה (הקדו״ש לח ע״ד).

לאתגליא[2524] עד דמטי לגלוייא דשמא (ס״א דשלימו) קדישא וכך כתיב במשה אהיה בקדמיתא סתימו דכלא אנא הוא מאן דאנא לבתר אשר אהיה אנא זמין לאתגליא לבתר אהיה בתראה ודא כד אימא מתעברא ועדיין הוא סתים אימתי אתגליא בזמנא דכתיב (שמות ג טז) לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם יהו״ה אלה״י אבותיכם וגו׳ דא שלימו דכלא והכא הוא גלוייא וקשורא דשמא קדישא בגין כך קדמאה דכלא אהיה:

תרגום: רבי אלעזר אמר כל עשרת השמות כתובים, ואנו שנינו שהראשון אהיה זה הסתום העליון, כמי שאומר אני מי שאני ולא נודע מי הוא. אחר כך אשר אהיה, אני שעתיד להתגלות באותם הכתרים (האחרים), שהרי בראשונה סתום ואחר כך מתחיל להתגלות, עד שמגיע לגלוי של השם (של שלמות) הקדוש, וכך כתוב במשה אהיה בראשונה הסתום של הכל אני הוא מי שאני. אחר כך אשר אהיה, אני עתיד להתגלות אחר כך. אהיה אחרון וזה כשהאם מתעברת ועדיין הוא סתום, מתי מתגלה, בזמן שנאמר ״לך ואספת את זקני ישראל, ואמרת אלהם ה׳ אלהי אבותיכם וגו״, זו שלמות הכל, וכאן הוא הגלוי והקשר של השם הקדוש, לכן הראשון של הכל אהיה.

(מ) עי׳ זהר חדש נ ע״ב: וחד סליק ונחית[2525] ואתתקף בסטר מזרח[2526] ברזא דאת ט׳ ואת יו״ד[2527] אתפשיט מתרין סטרין[2528] ומתגלגלא בארבע תרין לעילא כירותא דאבא ואימא ואית תרין מתרין סיטרין מסטר דרום וצפון מתיישבא בכולהו[2529] ואיהו רתיכא עילאה בארבע סטרין אופן אחד בארץ[2530] אצל החיות[2531] דא איהו רתיכא תתאה כלילא בארבע סטרין[2532]:

[2524] וזהו מ״ש ״לבתר שארי לאולדא״ ולא כתיב ״אשר השתא יפוק ויתתקן כולא״. ופירושו, אחר שיצא נתקן הכל ונתגלה לבתר דנפיק כולא אתתקין וכו׳ שנק׳ כולא. ואמר הויה וכו׳. פי׳ עד עתה שלא התחיל לצאת אלא גולגולת שלו אינו נקר׳ גילוי ועדיין אני אומר אהי״ה ואחר שיצא הכל אינו נק׳ עוד אהי״ה אלא הוי״ה (זהר הרקיע).

[2525] היינו סוד התפארת בסוד הדעת המתפשט מבין אבא ואימא ולזה ״סליק״ להתאחז במקומו בסוד קשרו באין סוף ליטול כח להתאצל ואח״כ יורד אל מקום מציאותו להתאצל למטה, ולזה סוד קו המדה לעולם נקשרת במודד הכל כאומרו מי מדד בשעלו וגו׳ (אור יקר).

[2526] כי שם חוזק מדידת המדה אל התפארת הנקרא ״מזרח״ ושם נתחזק אצילותה להיות לה קיום והעמדה ועמדה הספירה על גמר גלויה, ואמר ״בסטר מזרח״ ולא אמר במזרח עצמו מפני שעדיין לא נאצל כי קו המדה נותנת מדה למדה אלא סטר הראוי למזרח דהיינו קו הרחמים כנודע (אור יקר).

[2527] היינו סוד התפארת המתאצל מזווג החכמה בתוך הבינה נקודה בהיכליה ומתוכיותם יוצא בן שהוא התפארת ״ברזא״ דהיינו סוד זווגם ״דאת ט״ שהיא העצמית להאצילו ואת י׳ המתעלמת בתוכה בזווגם כדפירשנו (אור יקר).

[2528] שהרי אבא רחמים ואימא דינא וברא דינא ורחמי יחד, ולכך אתפשט ונתאצל מתרין סטרין סוד היותו קו האמצעי והוא מתמצא בשתיהם בתוך החכמה ובתוך הבינה, ולזה ״מתגלגל בארבע״ בזולת מציאות שש קצוות שנכללים בו בעצמו הוא נכלל בששה פעמים ארבע, הא כיצד שש קצוות בעמקי החכמה וששה בעמקי הבינה וששה הם ימיניים מצד החסד וששה הם שמאליים בגבורה, נמצא התפשטות סוד הדעת הנעלם בתפארת בסוד קו המרה ״מתגלגל בארבע״ ולא שהם ארבע בחינות שאינם אלא שתים דין ורחמים לובן ואודם כדפירשנו, ״אתפשט מתרין סטרין״ אלא שהם ״ארבע, תרין לעילא״ דהיינו מציאות החסד שבעמקי החכמה ושם ששה קצוות מחסד דקים כדקות החכמה, ומציאות הגבורה שבבינה ושם ששה קצוות מדין דקים כדקות הבינה, והדעת כולל מאבא ואימא ומתגלגל בשתי מציאיות אלו ונכללים דהיינו החסד והגבורה הנעלמות והם י׳ ה׳ שבשם בן ארבע שבתפארת, והיינו ״תרין עטרין דירית מאבא ואימא״ ואמר ״בירותא״ לשון ירושה שכמו שהאב והאם במיתתם והתעלמותם מורישים במקומם לבן נכסיהם ועזבתם כן אבא ואימא עתה שמתאצל הבן והם מתעלמות מורישים אליו כדי שיהיו לו במקומם תרין עטרין אלו שהם חסד וגבורה הנעלמות הם י׳ ה׳ חכמה ובינה, הם ששה וששה כדפירשנו והם אח״ד י״ג בסוד הדעת הקושרם כדפירשנו בריש קו המדה בפרשת ואתחנן עיין שם, וכדי להכלל בשתי אותיות אחרות שהם סוד ו׳ ה׳ הם ״תרין סטרין חסד וגבורה״, אל מקומם שהם דין וחסד זכר ונקבה ושניהם ששה וששה ועל ידי קשרם אח״ד, והיינו סוד ״אח״ד אח״ד״, כ״ו שהוא השם הקדוש יהו״ה כנודע כדפירשנו שם, ואלו הם ״תרין מתרין סטרין״, מהדין והחסד ״מסטר דרום וצפון״, לא דרום וצפון עצמם שאלו הם ענפים בעצמם מהששה קצוות אלא ״מסטר״ כלומר ששה קצוות מבחינת תרין סטרין דרום וצפון חסד בחסד המתגלה וגבורה בגבורה המתגלת (אור יקר).

[2529] היינו סוד שם בן ארבע שהוא שם לששה קצוות והם ארבע אותיות יהו״ה הם בחינות כזה

יהו״ה	חכמה	בינה	חסד	גבורה
חסד	י	ה	ו	ה

תרגום: וא' עולה ויורד ומתחזק בצד מזרח בסוד אות ט' ואות י' מתפשט מב' צדדים ומתגלגל בד', שנים למעלה התחלה של אבא ואמא ויש שנים מב' צדדים מצד דרום וצפון מתיישב בכל והוא מרכבה עליונה בד' צדדים, אופן א' בארץ אצל החיות זהו מרכבה תחתונה כלולה בד' צדדים.

(מא)עי' תיקו"ז צט ע"א: אמר רבי אלעזר אבא והא אוקמוהו מארי מתניתין דעד ארבעין יומין יכיל לאחזרא נוקבא דכורא ואתהפך מדינא לרחמי ואוקמוהו[2533] בגין דעד כען לית תמן דיוקנא דאתמר ביה וייצר יהו"ה אלהי"ם (בראשת ב ז) אם כן אמאי[2534] נטיל שעורא במ' בגין דאיהי שעורא דנקודה דאיהי י' טפה (שעורא) דבה אתעביד י"ם מ"י וכו':

תרגום: אמר רבי אלעזר, אבא, והרי פרשוהו בעלי המשנה, שעד ארבעים ימים יכולה לחזור הנקבה לזכר, ומתהפך מדין לרחמים. ופרשוהו משום שעד כעת, אין שָם דמות שנאמר בו "וייצר יהו"ה אלהי"ם". אם כן למה לקח שיעור במ', משום שהיא שעור הנקודה, שהיא י' טפה, (השעור) שבה נעשית י"ם מ"י.

בהגר"א: אר"א כו' מדינא לרחמי - הוא קושית הגמ' (ברכות ס ע"א[2535]), כיון דתליא בהזרעה תחילה, אמאי עד מ' יום יכול להשתנות. והן מ' יום דמשה בהר, דהתנפל שם עד

גבורה	י	ה	ו	ה
ת"ת	י	ה	ו	ה
נצח	י	ה	ו	ה
הוד	י	ה	ו	ה
יסוד	י	ה	ו	ה

והכל נכלל בשם בן ארבע בתפארת כנודע והוא מתיישב בארבעה פנים אלו בששה קצוות ועליו קאמר "וארא החיות" שהם ארבע חיות ארבעה פנים ארבעה אותיות כדפירשנו והוא שלימות המרכבה העליונה, ויש דרך אחר למרכבה העליונה אמנם עתה הכוונה היות ישראל סבא בסוד הדעת מרכבה לעצמו וימצא בו סוד ארבעה פנים וזהו שאמר "ואיהו רתיכא עילאה בארכע סטרין", שהם ארבעה אותיות כדפירשנו, ולא מרכבה כמרכבת חסד גבורה תפארת מלכות שזו היא מרכבת הגוף אל הספירות אמנם מרכבה זו היא רתיכא עילאה בסוד רוחא ברוחא שהוא נשמה למרכבה האחרת הנקראת מרכבה תתאה, אמנם זו היא רתיכא עילאה ברוחא לסוד התעלמות רוח הבינה בסוד קו המדה הרוכבת עליה, והענין כי כמו שהחסד והגבורה והתפארת והמלכות מרכבה לבינה שהיא הכסא ואדם לשבת על הכסא חכמה כח מה, כח כסא מה אדם, כן שם זה כסא בסוד רוחא לרוחא דבינה, ואדם לשבת על הכסא רוחא דחכמה, והיינו סוד י' ט' דאמרן לעיל שהם נעלמים, ועוד יש דרכים רבים במרכבה וברוכב אלא שהדרך הנאות להם שפירש "ישקני רוחא ברוחא", היא זו דהיינו סוד הת"ת ישראל סבא, והוא סוד "אנפין סתימין", סוד רוחא המתעלם בגופא להכי פירש דרך זה (אור יקר).

[2530] פירוש החיות הנרמז בפסוק כאומרו "וארא החיות" הם החיות העליונות שפירשנו למעלה (אור יקר).

[2531] אין חיות אלו אותם החיות בעצמם אלא דמותם המתדמה למטה במלכות וכן מוכח באומרו "אופן חד וכו'" לקמיה, ולהכי פירש, ואמר "אופן אחד בארץ אצל החיות דא איהו רתיכא וכו'", כלומר החיות הנזכר אינם החיות הנזכרות לעיל אלא דא איהו "רתיכא כלילא בארבע סטרין" לא אותה בעצמה שהיא מארבע סטרין אלא התחתונה הכלולה מארבע סטרין כדפירשנו, ומציאות זה משובח ממציאות המרכבה תם במלכות שהיא חסד גבורה תפארת ומלכות שבה מפני שזו היא מבחינת מציאותה בסוד רוחא והאחרת בבחינת גופא כדפירשנו, ולזה נקראת גם זו "רתיכא עילאה", שהיא עליונה בערך אותו המציאות הנזכר (אור יקר).

[2532] ולא אמר כלילא מארבע מפני שלפי האמת היא כלולה ביותר מארבע כדמסיק אלא שנכללים שלשה [כאחד] (באחד) ונעשים ארבע כדמפרש ואזיל ולזה היא כלולה ממה שכלולה ומתחלקת בארבע סטרין וזהו אומרו "כלילא בארבע סטרין" (אור יקר).

[2533] ל"ל הא לוקמוה (רבינו).

[2534] "לס כן למלי" נמחק ברבינו, ובמקומו ליתא "ולמלי".

[2535] ז"ל: היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שתלד כו' הרי זו תפלת שוא. ולא מהני רחמי. מתיב רב יוסף: ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה, מאי ואחר. אמר רב: לאחר שדנה לאה דין בעצמה ואמרה: שנים עשר שבטים עתידין לצאת מיעקב, ששה יצאו ממני, וארבעה מן השפחות, הרי עשרה, אם זה זכר, לא תהא אחותי רחל כאחת השפחות. מיד נהפכה לבת, שנאמר ותקרא את שמה דינה. אין מזכירין מעשה נסים. ואיבעית אימא: מעשה דלאה, בתוך ארבעים יום הוה. כדתניא: שלשה ימים הראשונים, יבקש אדם רחמים שלא יסריח, משלשה ועד ארבעים, יבקש רחמים שיהא זכר, מארבעים יום ועד שלשה חדשים, יבקש רחמים שלא יהא סנדל, משלשה

שהיפך מידת הדין למידת הרחמים, כמ"ש (דברים ט כה) ואתנפל לפני ה' את ארבעים היום כו' וישמע ה' אלי גם בפעם ההיא כו', וז"ש מדינא לרחמי: ***ואוקמוה כו' - ט"ס וכצ"ל, א"ל הא אוקמוה בגין כו' וייצר ואמאי נטיל שעורא במ"ם כו'** - ור"ל דאימא מציירת הולד במ' יום, ועי' לעיל (ו ע"ב ח ע"ב) **צירי איהו חושבן כו' הרי מ"ב ובג"ד צירי ביה צייר עלמין וייצר תמן צרי ביה צייר אדם כו'**, ר"ל דבשם מ"ב נברא ונצטייר העולם והאדם, והוא וייצר במ"ם יום, כי המ"ב הוא מ"ם, יו"ד לכל סטר, כמ"ש בסתרי אותיות פרשת בראשית (זו"ח ב ע"ב)[2536], וב' הן תרין אודנין דכללין לון ב' בתי לבא, ועמש"ל (לז ע"ב לז ע"א[2537]) בזה בארוכה, וז"ש **ואמאי נטל שיעורא במ'**, והן הנקודה דאמצעיתא של יוד, הטפה דבה מחכמה, דמדיד ד' נקודין, עשר לכל סטר כנ"ל, ויוד הנ"ל הוא באמצעיתא, ולכן נק' ים מי, כמו שמפרש והולך. ויו"ד הוא דחכמה הטפה בזיווג, ומ"ם הוא ציורא דידה במ"ם יום, וז"ש **ים מי ודאי**, ר"ל כידוע, זהו לשון וודאי:

(מב)עי' תיקו"ז עד ע"א: ויכל"ו ע"ב שמהן דשמא מפרש ועליה אתמר ללבי גליתי ולאברי דאינון רמ"ח פקודין דאורייתא לא גליתי ובהאי ויכלו (ה' בששי דאיהו בו' ודא איהי ויהי ערב ויהי בקר יום הששי (בראשית א לא) דהאי) ה' דהששי איהו מלכות שביעאה ואיהי אתקריאת ע"ב ובה רכיב ו' למפרק לישראל הה"ד (ישעיה יט א) הנה ה' רוכב על ע"ב קל בגין דאיהי כללא דתלת אבהן דתליין מנהון ע"ב שמהן ואתכלילן בה ולקבל תלת אבהן אתמר בויכלו תלת זמנין שביעי ודא איהי רזא דשב"ת ש' דאינון ויסע ויבא ויט (שמות יד יט-כא) דאתכלילן בב"ת בההיא זמנא חלה זכות אבהן[2538] דמיומא דאתחריב בי מקדשא עלמא אתקרי תהו ובהו מתמן ואילך אתקיים קרא אמרתי עולם חסד יבנה (תהלים פט ג) חס"ד סליק לחושבן ע"ב שמהן:

תרגום: "ויכלו" שבעים ושנים שמות של השם המפורש, ועליו נאמר (סנהדרין צט ע"א) "ללבי גליתי", ולאיברי, שהם מאתים ארבעים ושמונה מצוות התורה, לא גליתי. ובויכלו הזה (ה' בששי שהוא בו', וזהו "ויהי ערב ויהי בקר יום הששי", שזו) ה' של הששי, היא המלכות, השביעית, והיא נקראת ע"ב, ובה רוכב ו' לגאול את ישראל, זהו שנאמר "הנה יהו"ה רוכב על ע"ב קל", משום שהיא הכלל של שלשת האבות, שתלויים מהם שבעים ושנים שמות, ונכללים בה. וכנגד שלשת האבות, נאמר בויכלו שלש פעמים "שביעי", וזוהי הסוד של שב"ת, ש, שהם "ויסע" "ויבא" "ויט", שנכללים בב"ת. באותו הזמן חלה זכות אבות, שמיום שנחרב בית המקדש, העולם נקרא תהו ובהו, משם ואילך התקיים הפסוק "אמרתי עולם חסד יבנה", חסד עולה לחשבון שבעים ושנים שמות.

בהגר"א: ללבי גליתי ולאברי כו' - הענין כי יש קצים בכל דרא לפי הזכיות של פקודין, וכמ"ש (תהלים צה ז) היום אם כו', אבל קץ האחרון לא תליא בתשובה אלא בחסד, כמ"ש (יחזקאל כ ט) ואעש[ה[2539]] למען שמי כו'[2540], וכמ"ש בתפלה (תפילת י"ח) למען שמו באהבה,

---

חדשים ועד ששה, יבקש רחמים שלא יהא נפל, ששה ועד תשעה, יבקש רחמים שיצא בשלום. ומי מהני רחמי. והאמר רב יצחק בריה דרב אמי: איש מזריע תחלה, יולדת נקבה, אשה מזרעת תחלה, יולדת זכר, שנאמר אשה כי תזריע וילדה זכר. הכא במאי עסקינן, כגון שהזריעו שניהם בבת אחת.

[2536] עי' זו"ח ב ע"ב: ואינון תלת אינון תשעה לכל סטר לסטר מזרח תשעה לסטר מערב תשעה לסטר צפון תשעה לסטר דרום תשעה והאי נקודה דקיימא עלייהו באמצעיתא אשתכח האי נקודה דאשלים לכל סטר לעשרה בגין דקיימא באמצעיתא לסטר מזרח עשרה לסטר מערב עשרה לסטר צפון עשרה לסטר דרום עשרה עשר ספירן לכל סטר ואלין אינון מ' אתוון דקיימין ברזא דבראשית לתתא ברזא דשמא קדישא ותרין (אזנין) (אינון) לאחדא בימינא ושמאלא וכלהו קיימין ברזא דה"א

תרגום: ואותם השלשה הם תשעה לכל צד לצד מזרח תשעה לצד מערב תשעה לצד צפון תשעה לצד דרום תשעה והנקדה הזו שעומדת עליהן באמצע נמצאת הנקדה הזו שמשלימה כל צד לעשרה משום שעומדת באמצע לצד מזרח עשרה לצד מערב עשרה לצד צפון עשרה לצד דרום עשרה עשר ספירות לכל צד ואלו הם מ' אותיות שעומדות בסוד של בראשית למטה בסוד השם הקדוש ושתי אזנים הן לאחז בימין ושמאל וכלם עומדים בסוד של ה"א.

עי' זהר ח"ג רנז ע"ב, ותיקו"ז לז ע"א.

[2537] עיי"ש בהגר"א ד"ה **אינון ברזא דא כו'.**

[2538] עי' זהר ח"ג קעד ע"א: כתיב (שמות לב יא) ויחל משה את פני יהו"ה אלהי"ו, (דברים ג כד) אדנ"י יהו"ה אתה החלות להראות את עבדך, ובה חלה זכות אבות, ובה תמה זכות אבות לרשעים, דהוו מקבלים אגרייהו בהאי עלמא.

תרגום: כתוב "ויחל משה את פני ה' אלהיו" "אדני יֱהוֹ"ה אתה החלות להראות את עבדך", ובה חלה זכות אבות, ובה תמה זכות אבות לרשעים, שהיו מקבלים שכרם בעולם הזה.

[2539] בנוסח זה מקורו הוא פסוק יד.

וזה הקץ יתגלה, והוא ג"כ בזכות אבות, דאינון ע"ב דשמא מפרש כמו שמפרש והולך. ואמר למטה, **בההוא זמנא חלה זכות אבהן** כו', ועי' בתז"ח (עג ע"ב ג ע"ב) **ובהאי ע"ב דאיהו חסד אתחזי קשת כו', ובגינה אתמר ללבי כו', אבל קץ וזמן דשוי קב"ה כו'**, ע"ש כל הענין[2541], וזהו הקץ גלה ללבא דאינון אבהן, דבהון ע"ב, ולשאר דאינון אברים, לא גלה. ואף זה הגילוי אינו אלא בקץ האחרון כנ"ל: **ובהאי ויכלו ה' דהששי ואיהי מלכות כו'** - ר"ל, ויכלו הוא מלכות, דהוא ע"ב כמו שמפרש והולך, והיא ה' דהששי, ה' תתאה, שביעאה לששי, לו"ק, התחלת הבנין עולם כו'[2542]: **ובה רכיב כו'** - ששי בה', הששי, דייתי בגינה למפרק לה. ועי' בפרשת בראשית (כה ע"א[2543]) ובר"מ פ' משפטים (קיד ע"ב)[2544]: **בגין דאיהי כללא** - וזהו ויכלו, דאתכלילת מג' אבהן, דאתמר בהון בכל מכל כל, כמ"ש בתז"ח (עג ע"ב ג ע"ב) ע"ש[2545], ובהם בכל א' ע"ב אתוון, ואתכלילו בה כלהו בע"ב תיבין, כמ"ש בפ' בשלח (נא ע"ב[2546]) ובפ' בהעלותך (קנ ע"ב)[2547]: **בההוא זמנא חלה כו'** - ר"ל, בזמן הגאולה, דהוא ויכלו, יום השביעי, דביה **רכיב ו' כו', דאתכלילן ג' אבהן בבת**, דאתחזיאת קשת בג' גוונין נהירין[2548], באבהן, הנצנים נראו בארץ כו' (שיה"ש ב יב) קומי רעיתי כו' (שם י)[2549]. וזכותם נראה בארץ, דבגלותא הני גוונין אתחשכאן ומתכסאן בגוונין חשוכין, וז"ש **תמה זכות אבות**. אבל אז תחון, תחל זכות אבות, ור"ל כמ"ש (שבת נה ע"א) ת' תמה כו' תחון כו': **דמיומא דאתחרב כו'** - כמ"ש (בראשית א ב) והארץ היתה כו', בית המקדש חרב, כמ"ש (ירמיה ד כג) ראיתי [את] הארץ והנה תהו כו', יהי אור (בראשית א ג), זו בנין דלעתיד, והוא אור חסד דאברהם, וז"ש **מתמן ואילך כו'**, וכמ"ש (שם ב ד) אלה תולדות השמים, ר"ת תהו (זהר ח"א כד ע"ב), עד בהבראם באברהם (ב"ר פי"ב סי' ט). ועתה בגלות הוא עולם התוהו, וע' ז"ח (פא ע"ב תז"ח כו ע"ד)[2550] בארוכה:

(מג) עי' זהר ח"א רסז ע"א: ד"א ויחלום והנה סלם (שם) פתח רבי שמעון ואמר סינ"י דא סל"ם[2551] ואיהו ק"ל ורזא דמלה (ישעיה יט א) הנה יי' רוכב על ע"ב ק"ל ע"ב דא יו"ד ה"י וי"ו

[2540] עי' לעיל כד ע"ב. עי' זהר ח"ג רכב ע"א: ובג"ד כל מאן דעביד תשובה גרים לאחזרא ה' לאת ו' ופורקנא בדא תלייא ובג"ד הכל תלוי בתשובה דכך אמרו קדמאי כל הקצים כלו ואין הדבר תלוי אלא בתשובה דאיהו שלימו דשמיה וע"ד (יחזקאל כ ט) וואעשה למען שמי ועוד (ישעיה מח יא) ולמעני למעני אעשה ואם לאו חזרין אנא אעמיד לון מלכא שקשין גזרותיו משל פרעה ויחזרון על כרחייהו כיון דשארי דינא לא אסתלק עד דישתלים.
תרגום: ולכן כל מי שעושה תשובה גורם להחזיר ה' לאות ו', והגאולה תלויה בזה. ולכן הכל תלוי בתשובה, שכך אמרו הראשונים (סנהדרין צז ע"ב) כל הקצים כָּלו, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה, שהוא שלמות שמו, ולכן ואעשה למען שמי. ועוד למעני, למעני אעשה. ואם לא חוזרים אני אעמיד להם מלך שקשים גזרותיו משל פרעה, ויחזרו בעל כרחם, כיון ששורה הדין, לא מסתלק עד שנשלם.

[2541] עי' מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2542] עי' עולם חסד יבנה לעיל ח ע"א.

[2543] עי' מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2544] עי' מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2545] עי' מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2546] ז"ל: הכא אתרשים שמא קדישא גליפא בע"ב ותיבין (אתוון) דמתעטרי באבהתא רתיכי קדישי עלאי [נ"א רתיכא קדישא עלאה] ואי תימא הני אתוון תליתאי מאי טעמא לאו אינון כתיבין מנהון בארח מישר כסדורן ומנהון למפרע ולישרא להאי סטרא ולהאי סטרא דהא תנינן (שם צט ד) אתה כוננת מישרים (לישרא להאי סטרא ולהאי סטרא) קודשא בריך הוא עביד משרים לתרי סטרי וכתיב (שמות כו כח) והבריח התיכון בתוך הקרשים וגו' דא קודשא בריך הוא רבי יצחק אמר דא יעקב וכלא חד.
תרגום: כאן נרשם השם הקדוש, חקוק בשבעים ושתים תיבות, שמתעטרות באבות המרכבה הקדושה העליונה. ואם תאמר, למה אינן כתובות האותיות השלישיות הללו, מהם בסדר ישר כסדרם ומהם למפרע, לישר את הצד הזה ואת הצד הזה. שהרי שנינו "אתה כוננת מישרים", הקדוש ברוך הוא עשה מישרים לשני הצדדים, ונאמר "והבריח התיכון בתוך הקרשים וגו", זה הקדוש ברוך הוא. רבי יצחק אמר, זה יעקב, והכל אחד.

[2547] עי' מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2548] עי' מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2549] עי' מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2550] עי' מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2551] גימ' ק"ל, וכתיב והנה אנכי בא אליך בעב הענן על סיני בעב הענן זהו ע"ב וק"ל וה' נצב עליו. ורוכ"ב ג"כ גימ' כ"ו שם הוי" הפשוט ר"ב גימ' ע"ב ק"ל ופי' ה' רוכב על כב הענן ועל סיני שהוא קל כנ"ל (יהל אור).

ה"י ועוד יו"ד יו"ד ה"א יו"ד ה"א וא"ו יו"ד ה"א וא"ו ה"א דא ק"ל אתוון קדמאן סלקין לע"ב אתוון דאינון תולדין[2552] דלהון סלקין ק"ל ע"ב ק"ל מאתן ותרין כחשבן ב"ר:

אנת הוא בר רעיא מהימנא עלך אתמר (תהלים ב יב) נשקו בר[2553] אנת הוא רבן דישראל רב לתתא רבן דמלאכי השרת ב"ר לעילא ברא דקב"ה ושכינתא חס"ד גם[2554] לאשלמא רמ"ה עלייהו[2555] אתמר לגבי משיח בן יוסף (שמואל ב' יב יג) גם יהו"ה העביר חטאתך לא תמות בהאי[2556] ג"ם אתכפר דוד[2557] והאי איהו שיעורא דחלה מ"ג ביצים ותוספת חומש ביצה רמיז (במדבר ה ז) וחמישיתו יוסף עליו[2558]:

תרגום: ד"א "ויחלום והנה סלם" פתח רבי שמעון ואמר סינ"י דא סל"ם והוא ק"ל, וסוד הדבר "הנה יי' רוכב על ע"ב ק"ל" ע"ב זה יו"ד ה"י וי"ו ה"י. ועוד יו"ד, יו"ד ה"א, יו"ד ה"א וא"ו, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, זה ק"ל אותיות הראשונות עולות לשבעים ושתים אותיות שהם תולדות שלהם עולים לק"ל, ע"ב ק"ל, מאתים ושתים כחשבון ב"ר.

אתה הוא בן של הרועה נאמן, עליך נאמר "נשקו בר", אתה הוא רבן של ישראל, רב למטה - רבן של מלאכי השרת, ב"ר למעלה - בנו של הקב"ה והשכינה. חסר ג"ם להשלים רמ"ה, עליהם נאמר לגבי משיח בן יוסף "גם יהו"ה העביר חטאתך לא תמות" ב"גם" הזה התכפר דוד, וזהו שיעור חלה מ"ג ביצים ותוספת חומש ביצה, רומז "וחמישיתו יוסף עליו".

(מד)עי' זהר ח"ג קנד ע"א: רישא תניינא דאזיל ברישא קדמאה[2559] חושבן דיליה חמשין וארבע אלף וארבע מאה[2560] בר כל אלין ממנן דתחות לד' סטרין דלית לון חושבנא[2561] רישא תליתאה דאזיל בתרייהו[2562] חמשין ושבעה אלף וארבע מאה[2563] כגוונא דנטיל ימינא הכי נמי נטיל שמאלא הכי נמי מקמייהו הכי נמי מבתרייהו[2564] כיון דנטיל האי קדמאה והורד המשכן[2565] וכלהו ליואי אמרי שירתא[2566] מארי דתושבחן כלהו מסטריה כדין (יחזקאל א כ) כי רוח החיה באופנים כתיב:

[2552] ר"ל דאחוריים פשוטים גימ' ע"ב ומילוי הוא תולדין דפשוט (יהל אור).

[2553] ח"ג שז ע"א (לש"ו).

[2554] חסר ג"ם (דפ"ו).

[2555] שהוא יד רמ"ה גם הוא מילוי ס"ג בבינה דנהרא בעד"א כמ"ש ברע"מ קרח (יהל אור).

[2556] שהאי יוה"כ (יהל אור).

[2557] ר"ל שנאמר לו זה ביום הכיפורים כידוע מזוהר (יהל אור).

[2558] ה' עלאה נוסף על שמם (יהל אור). ר"ל כי מילוי ס"ג הוא רק ל"ז אך ה' עלאה בינה ה"א הוא ששה ויהי' ג"ם וזהו וחמישיתו יוסיף עליו ר"ל להוסיף חמשיתו ה"א ויהיה המילוי דס"ג (יהל אור).

[2559] ר"ל עם הרישא קדמאה (יהל אור).

[2560] והוא מספר בני ישראל (יהל אור).

[2561] כנ"ל. ור"ל לד' סטרין של הראש הזה מצד א' של חיה הזה לבד. שכל צד וכל ראש כלול מד' סטרין, כמ"ש בפ' ויקרא דף ב' וג' שתחת צדקיאל לבד סחרין י"ב ממנן תלת תלת לכל סטר, וכן תחת יופיאל ע"ש. וכן בכל מלאך כמש"ש (יהל אור).

[2562] ר"ל בני זבולון. והוא אחר שניהם, כמ"ש והחונים קדמה מזרחה דגל מחנה יהודה וצבאו כו' והחונים עליו מטה ישראל כו' מטה זבולון כו' (יהל אור).

[2563] מספרם כנ"ל (יהל אור).

[2564] ר"ל אלו הג' ראשים הן לכל צד, ומספרם וכל הנשיאים, שהן הג' מלאכים, הכל הוא לכל צד של מזרח. וכן הוא בכל הדגלים בכל הרוחות, ובד' סטרין יש נקודה האמצעית, בסוד ארגמ"ן, ובסוד ה"א שבשם, כמ"ש בסתרי אותיות (דף ה' ע"ג [ד ע"א]), רזא דה"א אינון ד' כו' ע"ש כל המאמר. וכן בריש ויקרא "ברזא דאותיות דד' משריין של כל חד, לגו לגו באתר דקדש נציץ את חד בטמירו כו'" ע"ש. והוא רזא דישראל, שהן לגו לגו, בסוד מעי המו לו. והן כוללין כל הה' קצוות, לכן נמנו בתורה ה' פעמים בפ' במדבר, א' בפרטות, וא' בכללות, ואח"כ בדגלים, א' בפרטות, וא' כללות כל דגל, וא' כלל הכל. ומזה תבין השינוים בפסוק בלשון של כל מנין הנ"ל, שהוא לפי הבחינה, שאף שכל המשריין שבכל הצדדין שייך במספרן, מ"מ משונין זה מזה, כמ"ש בפרשת פקודי (רס ע"ב) דכולהו משניין דא מן דא לאכללא לון לטב, שז"ס כללותם זה בזה כמש"ש (יהל אור).

[2565] כמ"ש ויסע דגל מחנה בני יהודה לצבאותם כו' והורד המשכן כו' (יהל אור).

[2566] והן הממומן על השיר. וז"ש "מארי דתושבחן", שסוד הנסיעה הוא עלייתם למעלה, ונשיאתם את הארון כורסייא קדישא למעלה למעלה, בסוד הקרבן, או התפלה עתה, כמ"ש בפ' ויקהל דף קצ"ז וקצ"ח "ת"ח כד קיימא וכו'", ר"ל שהן י"ב שבטים בני ישראל כמ"ש בפ' שמות דף ד' בני ישראל ישראל סבא כל אינון חילין ומשריין כו'. ויאמר אליהם ומאי קאמר זה הדבר וגו'. וז"ס הנסיעה דכאן, מה שנסעו הדגלים. וכן החיות דיחזקאל, ובהנשא החיות ינשאו האופנים אצלן, שהן כלילותן זה בזה בהיכלות עד היכל השביעי, שהן עולמתאן דמתתקנין בצלותא דמיושב, כמ"ש

תרגום: ראש שני שהולך בראש הראשון, חשבונו חמשים וארבעה אלף וארבע מאות, פרט לכל הממונים הללו שתחת לארבעה צדדים שאין להם חשבון. ראש שלישי שהולך אחריהם, חמשים ושבעה אלף וארבע מאות, כדוגמא שנוטל הימין כך גם נוטל השמאל, כך גם מלפניהם כך גם מאחריהם. כיון שנוסע ראשון, והורד המשכן, וכל הלויים אומרים שירה, בעלי התשבחות כולם מצדו, ואז נאמר "כי רוח החיה באופנים".

(מה)עי' הדרת מלך (לרבי שלום בוזגלו) ח"א דף קטו, ז"ל: טעם שנקרא ספר הזהר בז"ח דף עח ע"ג [תז"ח טז ע"ד] בסופו כתוב: ועוד והמשכילים יזהרו אלין ס' רבוא מארי מתניתין וכו' כלהו יזהרו בחבורא דא ביה יזהירו במלוליה כלהו יזהרו בכתיבתיה בהאי ספרא כזוהר הרקיע ועל שמיה אתקרי ספר הזהר, בדיוקנא דעמודא דאמצעיתא, דאיהו ספר דזוהר דילה, מאמא עלאה, דאיהו זהר. ובה אוקמוה רבנן, איזהו חכם, המבין דבר מתוך דבר. ואיהו זהר דנהרא בלב דרעיא מהימנא, עכ"ל.

[תרגום: ועוד והמשכילים יזהירו@ אלו ששים רבוא בעלי המשנה כלם יזהירו בחבור הזה בו יזהירו בדבורו כלם יזהירו בכתיבתו בספר הזה כזהר הרקיע ועל שמו נקרא ספר הזהר בדיוקן של העמוד האמצעי שהוא ספר הזהר שלו מהאם העליונה שהיא זהר ובו בארו חכמים איזהו חכם המבין דבר מתוך דבר והוא הזהר שמאיר בלב הרועה הנאמן (משה רבינו).]

ובריש תיקון א' [הקדמה ב' יט ע"א] וז"ל: כתיב (דניאל יב ג) "המשכילים יזהירו כזהר הרקיע וגו'" אלין אינון רבי שמעון בן יוחאי וחבריו רבי אלעזר בריה ורבי אבא ורבי יוסי ורבי חייא ורבי יצחק ושאר חבריא דאזדהרו זהירו (נ"א דמזהירין) לעילא כזהר הרקיע. מאי כזהר, אלא כד עבדו האי חבורא, אסתכמו עליה לעילא וקראו ליה ספר הזהר, "ומצדיקי הרבים" ביה יהון נפישין "ככוכבים לעולם ועד". דלא אתחשיך נהורא דילהון לעלם ולעלמי עלמין. בההוא זמנא דאתחבר האי חבורא, רשותא אתיהיב לאליהו לאסכמא עמהון ביה, ולכל מארי מתיבתא דלעילא ותתא.

[תרגום: כתוב "המשכילים יזהירו כזוהר הרקיע וגו'", אלו הם רבי שמעון בן יוחאי וחבריו: רבי אלעזר בנו, ורבי אבא, ורבי יוסי, ורבי חייא, ורבי יצחק, ושאר החברים שהזהירו זהרו (שמזהירים) למעלה. "כזוהר הרקיע", מה זה "כזוהר", אלא כשעשו את החיבור הזה הסכימו עליו למעלה, וקראו לו ספר הזהר. "ומצדיקי הרבים", בו יהיו רבים ככוכבים לעולם ועד, שלא יחשיך האור שלהם לעולם ולעולמי עולמים, באותו זמן שהתחבר החבור הזה, נתנה רשות לאליהו להסכים עמם, בו ולכל בעלי הישיבה שלמעלה ולמטה.]

והטעם, כמ"ש אליהו לרשב"י בסוף תיקון ו' [כה ע"א], וז"ל: וכמה בני נשא לתתא יתפרנסון מהאי חבורא דילך כד יתגלי לתתא בדרא בתראה בסוף יומיא ובגיניה וקראתם דרור בארץ וגו'.

[תרגום: וכמה בני אדם למטה יתפרנסו מהחבור הזה שלך, כשיתגלה למטה בדור האחרון בסוף הימים, ובגללו "וקראתם דרור בארץ וגו'".]

וברע"מ נשא קכד ע"ב: והמשכילים יבינו מסטרא דבינה דאיהו אילנא דחיי בגינייהו אתמר והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע בהאי חבורא דילך דאיהו ספר הזהר מן זוהרא דאימא עלאה תשובה באלין לא צריך נסיון ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזהר יפקון ביה מן גלותא ברחמי ויתקיים בהון יי' בדד ינחנו וכו'.

[תרגום: "והמשכילים יבינו" מצד הבינה שהוא עץ החיים, בגללם נאמר "והמשכלים יזהירו כזוהר הרקיע", בחבור זה שלך, שהוא ספר הזהר, מזהיר האם העליונה תשובה, באלה לא צריך נסיון, ומשום שעתידים ישראל לטעום מעץ החיים, שהוא ספר הזהר הזה, יצאו בו מהגלות ברחמים, ויתקיים בהם "ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר".]

דוק מאמר אליהו יתפרנסון מהאי חבורא דילך ומאמר ר"מ למטעם מאילנא דחיי מורה כוונתם שיתגל הפי' מאמרי הזהר בסוף יומאי בטוב טעם משא"כ הלומדו לגירסא בעלמא שאינו טועם מתיקות דובשו. ובהקדמות האריז"ל שנתגלו בזמננו זה נותן טעם לשבח כמש"ה טעמו וראו כי טוב ה' הגם שמראית העין קודמת לחוש הטעם הקדים טעמו כי ישמעו פי אמריו כי נעימו הוא העיקר למטעם מהאי אילנא דחייא ואז יפקון ביה מן גלותא וכן בתיקון כ' דף מו ע"א [סא ע"א] וז"ל או"ר איהו ר"ז וכו' ולכל בני ישראל היה אור כגוונא דא בגלותא בתראה הזה"ר ביה הוה ר"ז דאיהו אור דפורקנא בתרייתא לקיים כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

בפ' תרומה (קלא ע"ב ואילך), ויקהל (ר ע"ב), ופקודי (רס ע"ב). ואח"כ בתפלת מעומד מייחדין אתתא בבעלה, וכמ"ש בפ' פקודי דף רל"ח ע"א "ויביאו את המשכן אל וגו'" ע"ש כל המאמר. וז"ס שיר הלוים על הקרבן המשמח אלקים ואנשים, דקשיר קשרין וסלקא לה לעילא, שאז חדוה דכלא כנ"ל. וז"ש וכלהו ליואי אמרי שירתא כו' (יהל אור).

[תרגום: אור הוא ר״ז וכו׳ ״ולכל בני ישראל היה אור במושבתם״. כמו כן בגלות האחרונה הזוהר, בו היה ר״ז, שהוא אור הגאולה האחרונה, לקיים ״כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות״. המכוון ר״ז סוד הזוהר ביה פורקנא בתרייתא]

(מו) עי׳ זו״ח סב ע״ב: ואלין תרין כתרין מוצקות[2567] לנרות[2568] חד מסטרא דא וחד מסטרא דא[2569] ואע״ג דאינון במניינא דאינון נרות[2570] ועל כל דא שבחא מאלין תרין דאינון שבעה ושבעה[2571] דמוצקות לגבייהו דאינון נרות דקא נהרין על רישא דההוא מנורה[2572] וההוא מנורא קא מנהרא מחילא דילהון לסלקא לגביה עילא[2573] וכד סלקא סלקא מדרגא לדרגא[2574] ומכתרא לכתרא[2575] עד דאתאחדא כלא לעילא[2576] ורזא דא שיר השירים אשר לשלמה[2577].

תרגום: ושני הכתרים הללו מוצקות לנרות אחד מצד זה ואחד מצד זה ואף על גב שהם במנין של אותם הנרות ועם כל זה השבח מאלו השנים שהם שבעה ושבעה (למוצקות) שמוצקות אליהם שאותם הנרות שמאירים על ראש אותה המנורה ואותה מנורה מאירה מכחם לעלות אליו למעלה וכשעולה עולה מדרגה לדרגה ומכתר לכתר עד שהכל מתאחד למעלה וזה סוד שיר השירים אשר לשלמה.

ועיי״ש סג ע״ב: כדין כתיב וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו[2578] וכתיב אוכלים ושותים ושמחים דהא שית ושיתין אתפתחו וכל עידונין עילאין הוו נחתין לעלמין

[2567] והענין שבשתוף ראש השבעה דהיינו בינה הנקראת שבעה ביסוד הנקרא שבעה שהוא סוף השבעה הם מוצקות לנרות, ירצה הם סבה משבעה הנזכרות ימשכו שפע ואור, כי השבעה העליונה שהיא הבינה מקור נפתח להמשיך אור ושפע, והשבעה התחתונה שהא היסוד מקור נפתח להמשיך מהם אור ושפע למלכות בענין שהם ״שבעה״ בינה ״בשבעה״ יסוד ״מוצקות״ ודאי, זה מלמעלה אליהם וזה מלמטה אליהם (אור יקר).

[2568] הם שבעה נרות ממנורה דנהרא כדפירשנו, ועם היות שיאמר מוצקות אין פעולתם שוה שזה מריק אליהם וזה מריק מהם (אור יקר).

[2569] ועם היות מלת מוצקות מלה כוללת לשניהם הכל לפי ענייננה, באחד יצדק בערך ההמשכה אליהם ובשני יצדק בערך ההמשכה מהם, והשתא להאי פירושא קשה, דבשלמא לאינך פירושי באומרו שבעה בשבעה מוצקות היה מוסיף על הענין הנאמר בשבעה נרותיה עליה כל פירוש ופירוש לפי ענייננו 0אור יקר).

[2570] והרי נאמר שבעה נרותיה עליה להאיר בה (אור יקר).

[2571] דהיינו שביעיות בלי ספק בענין שבכל אחד מהם כנגד כולם, והשני כי סבת היותם שבעה ושבעה נקשרות וחפצות להמשיך הראש להרבות בהם השפע והסוף להריק מהם אל המלכות, וזהו שאמר ״דמוצקות״, ואחר שהראש והסוף נפתחות לקבל ולהשפיע יתרבה השפע במלכות שיעור לא יוגבל ואותם הנרות המשפיעות ומאירות יאירו בה הארה לא תערך לשכל (אור יקר).

[2572] וזה תועלת גדול למנורה תחתונה שהיא המלכות המסודרת למטה מהם להאיר, ובסבת היות הראש למאירים אליה שבעה בחשבון נרותיה וכן, המושכות לה שביסוד שבעה תאיר שיעור גדול (אור יקר).

[2573] קשיא ליה דבשלמא דלמאי דפירשנו לעיל לנרות אשר על ראשה בינה ניחא דאתי האי קרא ממש כפסוקי שיר השירים דהיינו סילוק המלכות אל הבינה, אמנם למאי שפירש השתא לנרות אשר על ראשה דהיינו למטה אם כן אין דרך פסוק זה כעין פסוק שיר השירים, לזה אמר כי כל עצם הכתוב באומרו ושבעה נרותיה עליה דהיינו מבינה עד היסוד לשלשה בחינות, דהיינו האחד בינה שבעה, השנית היסוד ושבעה, השלישית לנרות שהם ממש 'ספירות אמצעיות בלי ספק, היה הכוונה להורות שהארת המלכות מהם היה עלייתם למעלה, ואין עלייתם בבת אחת (אור יקר).

[2574] שהיא נקשרת בשבעה שהוא היסוד ואח״ב בנרותיה שהם חמשה ספירות, ואח״ב בשבעה שהיא הבינה (אור יקר).

[2575] הם שלשה כתרים הנקראים שבע״ה שלשתם, האח״ד היסו״ד, והשלישי הבינה, והשני התפארת אוחז מבינה עד היסוד שבעה נרותיה עליה, והיא נקראת מנורה בעלת שבעה נרות מאירות ומסתלקת משבעה לשבעה עד שנעשה זהב כולה על ידי הבינה דהיינו כלה בחופתה כדפירשנו בריש הפסוק (אור יקר).

[2576] לרמוז אל כלה שפירש הכתוב קודם, או ירצה דאתאחדא כולא לעילא מלכות ביסוד ושניהם בתפארת ושלשתם בבינה (אור יקר).

[2577] נקשר שיר השירים, ושניהם באשר, ושלשתם לשלמה כדפי׳ (אור יקר).

[2578] גפן ותאנה מלכות, גפן בקבלה היין משמשת ימי בראשית ותאנה היא בעצמה, והיינו ״שית ושית״ כדפירשנו, אוכלים מצד המלכות תאנה, ושותים מצד הגפן יין ששת ימים, כאומרו ובגפן שלשה שריגים וכו׳, והיינו מצד הבינה והיינו כדמפרש ואזיל ״דהא שיתין ושית אתפתחו והוו חדאן לסלקא וכו׳״, פירוש בינה והכוונה לבאר ״אשר לשלמה״ (אור יקר).

כולהו וכלהו הוו חדאן לסלקא לגבי עלמא עילאה למלקט ברכאן[2579] ועדונין[2580] לעלמין[2581] כדין חביבו אתער מנייהו לגבי מלכא עילאה[2582] למהוי כולא חד בלא פירודא כדין שבחא[2583] דסלקא על כל שבחין למלכא דשלמא כלא דיליה למהוי כולא בחדוה עילא ותתא.

תרגום: אז כתוב וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו וכתוב אוכלים ושותים ושמחים שהרי השית והשיתים נפתחו וכל העדונים העליונים היו יורדים לכל העולמות וכלם היו שמחים לעלות לעולם העליון ללקט ברכות ועדונים לעולמות אז התעוררה מהם חביבות למלך העליון להיות הכל אחד בלי פרוד אז השבח שעולה על כל השבחים למלך שהשלום כלו שלו שיהיה הכל בשמחה מעלה ומטה.

(מז) עי' זהר ח"ג רכ ע"א: אוף הוא פתח ואמר משמיה דר' פנחס (קהלת ט י) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה וגו' כמה יאות ליה לב"נ בעוד דבוצינא דליק ושריא על רישיה לאשתדלא ולמעבד רעותא דמאריה בגין דההוא נהורא דבוצינא איהי כ"ח דשריא עליה[2584] וע"ד כתיב (במדבר יד יז) יגדל נא כח יי' כח יי' דא הוא כח דשרייא על רישיהון דצדיקייא[2585] וכל אינון דמשתדלין ברעותא דמאריהון ועל דא תנינן כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו (דא איהו כחו) ודאי אצטריך לאתערא כל שייפוי בחילא תקיף בגין דבאתערותא תקיף דאתקף אתער ההוא כח קדישא עלאה ואסתלק גו [קודשא ואתבר] (קודש ואתברך) חילא ותוקפא דסטרא אחרא וע"ד בכחך אצטריך למעבד רעותא דמארך כי אין מעשה וחשבון וגו' (קהלת ט י) בגין דבההוא כח[2586] אית מעשה[2587] (ו)אשתדלותא לאשתדלא בהאי עלמא דאקרי מעשה[2588] עלמא דעובדא למשלם סופא דמחשבה[2589] וחשבון דא הוא עלמא דתליא בדבורא[2590] דהא

[2579] משבע ספירות אשר בבינה (אור יקר).

[2580] מעדן שהוא חכמה (אור יקר).

[2581] להמשיך לכל התחתונים (אור יקר).

[2582] סוד התעוררות המדות כולם אל הבינה להתאחד בה כדפירשנו "למהוי כולא חד בלא פרודא" (אור יקר).

[2583] כבר פירשנו קודם פירוש "שיר השירים", שהם מלכות ושש קצוות כוונתם להתאחד בבינה "אשר לשלמה", פירוש המתייחדים לשלמה שהוא מלך שהשלום שלו, עתה פירש עוד "שיר השירים שיר משובח שבחא דסליק על כל שכחין למלכא דשלמא דיליה", והא בהא תליא כי בסבת התאחד המדות בבינה הם מסלקים שיר זה אליה "למהוי כולא חדווא", סוד השמחה מצד הבינה (אור יקר).

[2584] היינו נצוץ השכינה המתפשטת לתחתונים (אור יקר).

[2585] שהיא מעטרת אותם בעולם זה התחתון בחיים חייתם, והיא נוטלת התעוררות מעשיהם הטובים בסוד בארץ כדפירשנו בזוהר שיר השירים, ומפני היות ניצוץ שכינה והשגחתה במצות הנעשות למטה נקראת כח אדני דבר המתאצל ממנה למטה, ובהיות בני אדם הגונים הוא מתגדל ומתרבה, וכאשר להפך חס ושלום מתמעט האור הזה וגדעך, ומטעם זה כשחטאו ישראל בעגל נתמעט אורה והתפלל עלית מרע"ה ואמר ועתה יגדל גא כח אדני, וזהו סוד גדול בעניית אמן או בי"ג מדות של רחמים יזדעזע האדם כל גופו וינענע כל רמ"ח אברים לעורר תכח הזה דשריא עלוי להתעורר הייחוד למעלה בסוד אמריו הקדושים בקדיש (אור יקר), השכינה נקרא כח בסוד וילכו בלא כח (רח"ו). ונראה לי כי שם אד"ני יש בו ד"ל אותיות במילוי המילוי הסר מהם ד' אותיות הפשוטות ושני כוללים נשאר כח (מ"מ).

[2586] מפרש מעשה עולם העשיה דהיינו ניצוץ שכינה הנמצא בעולם זה התחתון שהוא נמשך מלמעלה כדפירשנו, ומעשה זה הוא אור שעל ידו האדם עוסק במעשה המצות והתורה והתפלה ועולה למעלה לרוחניות כדפי' (אור יקר).

[2587] יש חלק ממנו מתעבה כמעט חוזר ממש מעשה (אור יקר).

[2588] שעל ידו אדם עוסק בעולם הזה בעבודה ומשתתף במעשה ההוא, והטעם מפני שתחלת המחשבה שעלה בחכמה בריאת הנמצאים לעבודת קונם הוא סוף המעשה דהיינו הקדוש' משתתפת עם האדם בעבודה, וזהו סוד תיעשה המנורה וזהו סייעתא דשמייא וזה בחון בכל עבודת הקדש להוציא סוף המחשבה למעשה (אור יקר), פירוש מלכות ששם הוא המעשה כנודע וז"ש עלמא דעובדא למשלם סופה דמחשבה שאבא נקרא מחשבה והמ' נק' סופה דמחשבה וחכמה דקרא קא דריש (מ"מ).

[2589] לחכמים הקדמונים ידיעת רבת להדבק ברוחניות הזה ועל ידי כך תפלתם מקובלת מיד עם הקדמת ידיעת סדר המדרגות מראש ועד סוף לכל המצטרך, אם למטר יודעים סדר המדרגות מהשם הנעלם עד המעשה הזה וכן לכל הצורך (אור יקר).

[2590] מלכות שהיא נקראת דבור וחשבון ודבור אחד כדמפרש ואזיל (אור יקר), פירוש מלכות ששם הוא הדיבור ושם הוא החשבון (מ"מ).

חשבון בדבורא תלייא וע״ד כל גימטריאות ותקופין ועבורין דעלמא (בעלמא) בסיהרא הוו[2591] ודעת[2592] דא איהו רזא דשית סטרין[2593] דתליין במחשבה ואקרון עלמא[2594] דההוא מחשבה וחכמה דכלא תלייא מניה[2595]:

וכל אלין כלילן בההוא כח[2596] [מה] דלאו הכי בסטרא דשאול[2597] דרגא דגיהנם דהא כל ב״נ דלא אשתדל בהאי כ״ח בהאי עלמא לאעלאה ביה במעשה[2598] וחשבון ודעת וחכמה סופיה לאעלאה בשאול דלית ביה מעשה וחשבון ודעת וחכמה דהא סטרא אחרא ארח שאול איהי דכתיב (משלי ז כז) דרכי שאול ביתה מאן דאתרפי מהאי כ״ח קדישא אתקף ביה סטרא אחרא דשאול ביתה:

תרגום: גם הוא פתח ואמר משמו של רבי פנחס, ״כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה וגו׳״, כמה נאה לו לאדם בעוד שהנר דולק ושרוי על ראשו לעסוק ולעשות רצון רבונו, משום שאותו אור הנר הוא כח ששרוי עליו, ולכן כתוב ״יגדל נא כח יי״, ״כח יי״ זהו כח ששורה על ראש הצדיקים, וכל אותם שעוסקים ברצון רבונם, ועל זה שנינו, כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו (זהו כחו). ודאי צריך לעורר כל איבריו בכח חזק, משום שבהתעוררות חזקה שהתחזק, התעורר אותו כח קדוש עליון, ועלה לתוך הקודש, ונשבר כח וחזק הצד האחר, ולכן בכחך, שצריך לעשות רצון רבונך. ״כי אין מעשה וחשבון וגו׳״, משום שבאותו כח יש מעשה השתדלות לעסוק בעולם הזה, שנקרא מעשה, עולם המעשה להשלים סוף המחשבה וחשבון, זהו עולם שתלוי בדיבור, שהרי החשבון בדיבור תלוי, ולכן כל הגימטריאות ותקופות העיבורים של העולם הם בלבנה, ״ודעת״, זהו סוד ששה צדדים שתלויים במחשבה, ונקראים עולם של אותה מחשבה, וחכמה שהכל תלוי ממנה.

וכל אלו כלולים באותו כח, מה שאין כן בצד השאול, דרגת הגיהנם, שהרי כל אדם שלא עוסק בכח זה בעולם הזה להיכנס בו במעשה וחשבון ודעת וחכמה, סופו להיכנס בשאול שאין בו מעשה וחשבון ודעת וחכמה, שהרי הצד האחר הוא דרך שאול, שכתוב ״דרכי שאול ביתה״, מי שיתרפה מכח הקדוש הזה, מתחזק בו צד האחר ששאול ביתה.

[2591] בסוד עיניך ברכות בחשבון (רח״ו), ניסן הוא סוד המלכות, כמ״ש הרב בענינינו בשער הכוונות (דף צ ע״ד) וכן הוא בזוה״ק פ׳ בא (דף לט ע״ב), ובה הוא כל חשבון המולדות ותקופות בסוד הכתוב (שה״ש ז ה) עיניך ברכות בחשבון כמ״ש בזוה״ק (בראשית מו ע״ב ופנחס דף רכ ע״ב ופ׳ ויחי רלט ע״א) (כללים ח״א לז ע״ב).

[2592] תפארת עם שש קצוות, ומדנקט ליה בלישנא דדעת רצת לרמוז קשר שש ספירות בשורשם העליון בבינה וחכמה ולהכי לא אדכר בינת דהיינו דעת (אור יקר).

[2593] כי הדעת נשמת ו״ק נמשך מיסוד דאבא. וז״ש דתליין במחשבה (רח״ו).

[2594] כי עולם הם שש קצוות, כי העולם יש בו שש קצוות ושש קצוות כוללים כל העולם, וכאשר נקרא למלכות עולם הכוונה שש קצוות שבה וכן הבינה, ועתה שהם שש קצוות הנמצאים מחכמה למטה נקראים עלמא דמחשבה, אם כן כשידוקדק היטב נכללת כאן הבינה, כי עולם הנמצא מחכמה היא הבינה והכל נכלל באומרו דעת וחכמה דכרלא תליא מיינה ואם תאמר אם כן הכל נמצא מהכתר ומה שמבינה ולמטה נמצא מבינה אם כן אמאי תלי להו בה בחכמה דווקא, ויש לומר שהעולם נמצא בל״ב נתיבות חכמה, ולכך יכונה כל העניינים הנמצאים למטה אל החכמה כדכתיב כולם בחכמת עשית, והטעם כי הנמצאים לא נמצאו בכתר לרוב דקותו, אמנם נשרשו בחכמה ושם נטיעת שורשם בסוד ל״ב נתיבות שבהם ממש חקיקת הנמצא כולו כדפירשו בספר יצירה במשנת בשלשים ושתים נתיבות חכמה, לכך הדברים התחתונים יעוררו עד החכמה ויוכללו ממנה ולא כן מהכתר כדפירשנו בספ״ר בשער האין סוף הוא הכתר (אור יקר).

[2595] פירוש אבא שכל הפרצופים ממנו יצאו בסוד כולם בחכמה עשית (מ״מ).

[2596] שממש ברוחניות הנמצא בעולם יזה התחתון כדפירשנו, בה יש מעשה שבו כלל כל הנמצאים עד האצילות, והאצילות חשבו״ן ודע״ת וחכמ״ה נכלל בו גם כן
(אור יקר), פירוש מעשה וחשבון הם במלכות ודעה הם ו״ק עם הנשמה שלהם שהוא דעת. משפיעים למ׳: וחכמה שהוא אבא גם הוא יסד ברתא נמצא שכולם במלכות (מ״מ).

[2597] בקליפות והחצונים שאדם המעוות אורחו דוחק רגלי השכינה, דהיינו בוצינא דדליק על רישיה, והכח הזה מסתלק ונכנס מעט מעט ברשות החצונים ואין שם מעש״ה וחשבו״ן ודע״ת וחכמ״ה (אור יקר).

[2598] היינו סוד נפש מהמעשה ורוח מיצירה ונשמה מבריאה, ונפש מחשבון ורוח מדעת ונשמה מחכמה, בסוד המדרגות הארכתי בההוא עובדא דסבא ובספ״ר בשער נשמה בענין שעל ידי מעשה התורה והמצות בכה זה השורה עליו אדם נכלל בארבע מדרגות אלו (אור יקר). פירוש להכנס במ׳ דהיינו שנשמתו נכללת במ׳ ע״י מעשיו הטובים. וע״י חשבון דהיינו מארי דחושבנא. ועל ידי דעת וחכמה דהיינו שעוסק בתורה ובסודותיה וז״ש דלא. אשתדל בהאי כח שהיא המ׳ בהאי עלמא לאעלאה ביה במעשה וכו׳ (מ״מ)..

(מח)עי׳ זהר ח״א נה ע״ב: זה ספר (בראשית ה א) ספר ודאי והא[2599] אוקימנא דכד הוה אדם בגנתא דעדן נחית ליה קב״ה ספרא על ידא דרזיאל[2600] מלאכא קדישא ממנא על רזי עלאין קדישין[2601] וביה גליפין גלופי עלאין[2602] וחכמה קדישא ושבעין ותרין זיני דחכמתא[2603] הוו מתפרשן מניה לשית מאה ושבעין[2604] גליפין דרזי עלאי באמצעיתא דספרא[2605] גליפא דחכמתא[2606] למנדע אלף וחמש מאה מפתחן[2607] דלא אתמסרן לעלאי קדישי וכלהו אסתימו ביה בספרא עד דמטא [ליה לאדם כיון דמטא] לגבי דאדם ומניה (ו)הוו מתכנשי מלאכי עלאי למנדע ולמשמע והוו אמרי (תהלים נז ו) רומה על השמים אלהי״ם[2608] על כל הארץ כבודך בה שעתא אתרמיז לגביה הדרניאל[2609] מלאכא קדישא ואמר ליה אדם אדם הוי גניז יקרא דמארך דלא אתייהיב רשותא לעלאי למנדע ביקרא דמרך בר אנת:

והוה [עמיה] טמיר וגניז ההוא ספרא עד דנפק אדם מגנתא דעדן [דהא בקדמיתא הוה מעיין ביה] ומשתמש כל יומא (בגינזא) [בגנזיא] דמריה ואתגליין ליה רזין עלאין מה דלא ידעו שמשי עלאין כיון דחטא ועבר על פקודא דמאריה פרח ההוא ספרא מניה והוה אדם טפח על רישוי ובכי ועאל במי גיחון עד קדליה ומיא עבדין גופיה חלדין חלדין ואשתני זיויה בשעתא ההיא רמז קב״ה ולורפאל[2610] ואתיב ליה ההוא ספרא וביה הוה משתדל אדם ואנח ליה לשת בריה וכן לכל אינון תולדות עד דמטא לאברהם וביה הוה ידע לאסתכלא ביקרא דמאריה והא אתמר וכן לחנוך[2611] אתייהב ליה ספרא ואסתכל מניה ביקרא עלאה:

תרגום: ״זה ספר״, ספר ודאי, והרי בארנו, כשהיה אדם בגן עדן, הוריד לו הקדוש ברוך הוא ספר על ידי המלאך רזיאל הקדוש הממונה על הסודות העליונים הקדושים, ובו חקוקים חקיקות עליונות וחכמה קדושה, ושבעים ושנים מיני חכמה היו מתפרשים ממנו לשש מאות ושבעים חקיקות של סודות עליונים. באמצע הספר חקיקת החכמה לדעת אלף וחמש מאות מפתחות

[2599] לעיל לז ע״ב (הערת הזוהר).

[2600] הוא ראש היכל הרצון, וספר רזיאל היינו מידת התפארת שהיא המספר מאיר סוד היכל הרצון או ספר ספירת התורה שמספר רזיאל דהיינו תורה שבכתב בענין שהוא התפארת והיינו גילופין עילאין מסיפורי המדרגות ההם העליונות וסוד החכמה העליונה שהיא נקראת קדישא לאפוקי חכמה תתאה דלא אתקרי קדישא, ונודע סוד התפשטות החכמה עד סוד שבע ספירות וחכמה ובינה על גביהן דהיינו ע״ב זייני חכמתא כלם בחינות בחכמה העליונה ואתפשטותא לשית מאה נגד ששה קצוות ושבעין נגד המלכות בת שבע (אור יקר), ראש היכל לבנת הספיר (רח״ו).

[2601] מלאכים אלו הם טפלים לנשמות בני אדם, ושניהם מהזיווג העליון. אמנם יש נשמות וכן מלאכים הבאים מהזיווג התחתון (ביאורים ח״ב ע ע״ב).

[2602] מסיפורי המדרגות ההם העליונות וסוד החכמה העליונה שהיא נקראת קדישא לאפוקי חכמה תתאה דלא אתקרי קדישא (אור יקר).

[2603] סוד התפשטות החכמה עד סוד ז׳ ספירות וחכמה ובינה על גביהן דהיינו ע״ב זייני חכמתא (אור יקר).

[2604] נגד אדנ״י במילואו [אל״ף דל״ת נו״ן יו״ד] שעולה תרע״א שהוא תר״ע עם הכולל (מ״מ).

[2605] דהיינו סוד המלכות שהיא מתמצעת בין ששה קצוות שלשה מצד זה ושלשה מצד זה (אור יקר).

[2606] שהמלכות חקיקת החכמה (אור יקר).

[2607] נגד ט״ו חסדים כנודע (מ״מ). ידוע שסוד המפתחאן הוא בשם הוי״ה כמ״ש בפרשת תרומה וכל אות של הוי״ה יש לו אורות ומפתחות כמנין אות ההוא ונכללים זה בזה שה׳ ראשונה יש לה חמישים מפתחות שנפתחים חמשים שערים בה כמנין י׳ פעמים ה׳, וכשנכללים בו׳ הוא ש׳ מפתחות אות דקשוט דאבהן וכשנכללין בה׳ אחרונה הוא אלף ות״ק ולכן ביסוד הנער מט״ט אלף ות״ק מפתחאן שהוא משמש לה׳ אחרונה (יהל אור), הדעת כולל אלף אדרין ואכסדרין ב׳ עטרין דחו״ג ה״ח וה״ג שהם ת״ק ות״ק, והוא בסוד כלל האותיות בפנים ואחור שהם תצ״ה עד צ׳, ותשר״ק הוא אלף ומנצפ״ך ג׳ אלפים ות״ק שכל אלף נכלל באלף, והוא סוד הגלגל פנים ואחור שכולל כל המדרגות של חו״ג, שהחסדים הם בפנים של הגלגל, ותשר״ק אחור שלו, ודעת כולל כל פרטי המדרגות של הנבראים וכל דרכי הנהגתם בב׳ עטרין שלו (פת״ש ז״א לט).

[2608] עם היות שאתה מתעלה על השמים על התפארת עכ״ז על כל הארץ כבודך שמתגלה סודך בתחתונים (אור יקר).

[2609] הוא בהיכל השני, היכל עצם השמים ונקרא הדרניאל שמעלים ומסתרי הדרו של אל לכך הגזים עליו שיעלים ויסתיר הדר עליון (אור יקר).

[2610] היא המדרגה הרביעית מד׳ מדרגות שבהיכל הרצון לרפאות נגעו להשיב הספר עצמו כדפירשנו (אור יקר).

[2611] לחנוך לא זכה אל הספר מפני שהיה בסוד נער אינו באצילות לכך אתיהיב ליה ספר אחר דהיינו סוד ספרא דחנוך נער מטטרון ומתוכו נקשר בו ונעשה מרכבה אליו (אור יקר), עי׳ לעיל לז ע״ב (לש״ו).

שלא נמסרו לעליונים קדושים, וכולם סתומים בספר, עד שהגיע (לו לאדם, כיון שהגיע) אצל אדם, (ממנו) היו מתכנסים מלאכים עליונים לדעת ולשמוע, והיו אומרים ״רומה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך״. באותה שעה נרמז אליו להדרניא״ל המלאך הקדוש, ואמר לו, אדם, אדם, תגנוז את כבוד רבונך, שלא נתנה רשות לעליונים לדעת בכבוד רבונך, פרט לך.

והיה הספר ההוא שמור וגנוז עמו עד שיצא אדם מגן עדן. שהרי בתחילה היה מעיין בו ומשתמש כל יום בגנזי רבונו, והתגלו לו סודות עליונים מה שלא ידעו שמשים עליונים. כיון שחטא ועבר על מצות רבונו, פרח ממנו אותו הספר, והיה אדם טופח על ראשו ובוכה, ונכנס במי גיחון עד צוארו, והמים עושים את גופו נקבים נקבים, והשתנה זיוו. באותה שעה רמז הקדוש ברוך הוא לרפאל והשיב לו אותו הספר, ובו היה אדם עוסק והניחו לשת בנו, וכן לכל אותם צאצאים, עד שהגיע לאברהם, ובו היה יודע להסתכל בכבוד רבונו, והרי נאמר. וכן לחנוך נתן לו הספר והסתכל ממנו בכבוד העליון.

(מט)עי׳ זהר ח״ג קפז ע״א: פתח ואמר (קהלת ב יד) החכם עיניו בראשו וגו׳ וכי באן אתר[2612] עינוי דב״נ אלא בראשו דילמא בגופו או בדרועיה דאפיק לחכם יתיר מכל בני עלמא אלא קרא הכי הוא ודאי דתנן לא יהך בר נש בגלויא[2613] דרישא ד׳ אמות[2614] מ״ט דשכינתא שריא על רישיה וכל חכים עינוי ומלוי בראשו אינון בההוא דשריא וקיימא על רישיה:

וכד עינוי תמן[2615] לינדע דההוא נהורא דאדליק על רישיה אצטריך למשחא בגין דגופא דב״נ איהו פתילה ונהורא אדליק לעילא ושלמה מלכא צווח ואמר (קהלת ט ח) ושמן על ראשך אל יחסר דהא נהורא דבראשו אצטריך למשחא ואינון עובדין טבאן וע״ד (קהלת ב יד) החכם עיניו בראשו ולא באתר אחרא:

אתון חכימין ודאי ושכינתא שרייא על רישייכו היך לא אשגחתון להאי [ד]כתיב (שמות כו כו) [ועשית בריחים חמשה] (וחמשה בריחים[2616]) לקרשי צלע המשכן האחד וחמשה בריחים לקרשי צלע המשכן השנית האחד והשנית אמר קרא שלישית ורביעית לא אמר קרא דהא אחד ושנית דא חשיבו דתרין סטרין[2617] ובג״כ עביד חושבנא מתרין[2618] אלין:

תרגום: פתח ואמר ״החכם עיניו בראשו וגו׳״, וכי איפה עיניו של האדם אלא בראשו שמא בגופו או בזרועו, שהוציא את החכם יותר מכל בני העולם, אלא הפסוק כך הוא בודאי, שלמדנו

[2612] ירצה שמרגיש שתי קושיות, האחת היא קושיא פשיטא, שזה מוחש לכל שעיני כל אדם הם בראשו, ועוד שכן ראוי להיות בראש שהוא הגבוה שבגוף, כי דלמא בגופו וכו׳, שמא יש סברא לומר שיהיו בגופו או בזרועו, ואם כן שכן הוא וכן ראוי להיות, למה הוציא את החכם מכלל כל באי עולם, אפילו כל בעלי חיים עיניהם בראשם (רמ״ז).

[2613] בגלוי (דפ״ו).

[2614] תחום זה הוא של השכינה, וכדאמרינן ארבע אמות בארץ ישראל, ארבע אמות של הלכה, שה״ס כחב״ד דידה המאירים מתנה״י דידיה, ושם מאיר יסוד אבא דיסד ברתא, כי על כן היא נקראת חכמה קטנה או תחתונה, ולכן היא שורה על ראש האדם שה״ס חכמה שלו הנקראת ראשית, והכובע אשר על הראש ה״ס הכתר, כמד״א עוטר ישראל בתפארה, והוא מכתיר וסובב על הראש להגין עליה. ולכן לא ילך בגילוי ראש ארבע אמות, היא שמורה באור (נ״א שמורה על אור) חכמה עליונה המאיר בהמשך תנה״י ומשם ואילך אין לה הגנה אלא הידוק הכובע המגין. ויתר על כן ידוע שנר״ן הם בתוך הגוף, ועל ראשו היא החיה אשר היא. בסוד החכמה כידוע, והשכינה היא נפש חיה, ה׳ אחרונה שבשם, שד׳ אותיות שלו הן סוד חנר״ן, ולכן היא שורה על הראש אשר שם החיה, והכל סוד חכמה. וזהו החכם עיניו בראשו. ולא אמר הצדיק, כי הוא הפך הכסיל, שלא ר״ל שוטה אלא רשע המשתטה ברשעו. ויאמר מי שהוא חכם שיש לו חכמה תחתונה (נ״א תבונתו) על ראשו וגם אור החיה, עינוי ומילוי בראשו, כל מעייניו ודבריו הם להשגיח בראשו לקיים אותו האור ואותה הקדושה הטהורה השורה על ראשו (רמ״ז).

[2615] ירצה שהשם עינו ולבו על האור שבראשו צריך לדעת שהוא כנר דולק, וכמש״ה (איוב כט, ג) בהלו נרו עלי ראשי, וצריך לשמן, הוא להמשיך אור החכמה שסודו שמן, כמש״ה (משלי כז, ט) שמן וקטרת ישמח לב, כידוע ליודעים. איהו פתילה, שהיא השואבת השמן ואז נאחז בה האור. והענין כי מח החכמה הוא המחיה את הכל, וכן נאמר (תהלים קד, כד) כלם בחכמה עשית, וכשהנר מאיר בראשו שהוא אור חיה, אז מאירים גם כל הנר״ן שבתוך הגוף, נמצא שאור חכמה מאיר לכל חנר״ן, וז״ס (ישעיה כו, ד) י״ה יהו״ה צור עולמים, י״ה שהוא חכמה מאיר בכל ד׳ אותיות הוי״ה. והנה י״ה פעמים הוי״ה גי׳ שמ״ן שה״ס שפע החכמה, וכן השמן מחכים וכדאמרינן הרוצה להחכים ידרים, והוא טבע השמן, כמ״ש על עיר תקוע שהיו כולם חכמים (רמ״ז).

[2616] וגו׳ (נוסף בדפ״ו).

[2617] פי׳ שהם נגד י״ס והחמשה האחרים נכללים בהם ואינם במנין (מ״מ).

[2618] בתרין (דפ״ו).

לא ילך אדם בגלוי ראש ארבע אמות, למה, שהשכינה שורה על ראשו, וכל חכם עיניו ודבריו בראשו, הם באותו ששורה ועומד על ראשו.

וכשעיניו שם, ידע שאותו אור שדולק על ראשו צריך שמן, משום שגוף האדם היא פתילה, ואור דולק למעלה, ושלמה המלך צווח ואמר "ושמן על ראשך אל יחסר", שהרי האור שבראשו צריך שמן, והם מעשים טובים, ולכן החכם עיניו בראשו ולא במקום אחר.

אתם חכמים ודאי, השכינה שורה על ראשיכם, איך לא השגחתם לזה שכתוב "ועשית בריחים וגו' לקרשי צלע המשכן האחד וחמשה בריחים לקרשי צלע המשכן השנית", האחד והשנית אמר הפסוק, שלישית ורביעית לא אמר הפסוק, שהרי אחד ושנית נחשבים לשני צדדים, ולכן החשבון בשני אלה.

עי' זהר ח"ב קנה ע"א: ⌈וכגוונא⌋ דא ברא אדם בארעא דאיהו כגוונא דההוא כבוד עלאה לתקנא להאי כבוד ולא[ת]כללא מכל סטרין כבוד עלאה (ד)אית ביה תלת אלין אדם לתתא אית ביה תלת אלין[2619] ולאתכללא ההוא כבוד ⌈ותתאה⌋ מעילא ומתתא למהוי שלים בכל סטרין זכאה איהו בר נש דזכי בעובדוי למהוי כגוונא דא ועל דא כתיב (קהלת ט יח) בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר:

מה לכבוד עלאה ההוא משחא רבות קדשא[2620] לא אתמנע מניה מרזא דעלמא דאתי[2621] אוף הכי לבר נש דעובדוי מתלבנן תדיר ההוא משח רבות קדשא לא יתמנע מניה תדיר במאי זכי בר נש לאתעדנא בההוא עדונא עלאה בשלחן דיליה כמה דאיהו מעדן על פתוריה נפשאן דמסכני דכתיב (ישעיה נח י) ונפש נענה תשביע מה כתיב בתריה (שם יד) אז תתענג על יהו"ה וגו' דאוף הכי קודשא בריך הוא רוי ליה בכל אינון עדונין דמשח רבות קודשא עלאה דנגיד ואתמשך תדיר להההוא כבוד עלאה ⌈וכתיב (שם י) ונפש נענה תשביע מה כתיב בתריה אז תתענג על יהו"ה⌋:

תרגום: כמו כן ברא אדם בארץ, שהוא כמו אותו כבוד עליון, לתקן את הכבוד הזה, ולהיכלל מכל הצדדים. בכבוד העליון יש את שלשת אלה, באדם למטה יש את שלשת אלה. ולהִכלל אותו כבוד תחתון ממעלה וממטה, להיות שלם בכל הצדדים, אשרי האיש שזוכה במעשיו להיות כצורה זה, ולכן נאמר "בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר".

מה לכבוד העליון, לא נמנע אותו השמן משחת קודש מסוד העולם הבא, כמו כן כאן, לאדם, שמעשיו מתלבנים תמיד, אותו שמן משחת קודש לא ימנע ממנו תמיד. במה זוכה אדם להתעדן באותו עדון עליון, בשולחנו, כמו שהוא מעדן על שלחנו נפשות העניים, שנאמר "ונפש נענה תשביע". מה נאמר אחריו "אז תתענג על ה' וגו'", שאף כאן הקדוש ברוך הוא מרוה אותו בכל אותם עדונים של שמן משחת קודש העליון, שנשפע ונמשך תמיד. לאותו כבוד עליון נאמר "ונפש נענה תשביע", מה נאמר אחריו "אז תתענג על ה'".

(נ) עי' תיקו"ז טז ע"ב: אבל בפורקנא בתראה לא נפקת ברתא בהאי עבדא כשפחה אלא בקודשא בריך הוא בגין דאורייתא (דאיהי)[2622] חירו (איהי)[2623] עמה בגלותא בתראה (דאיהי)[2624] חירו דילה מה דלא הוה הכי בגלותא קדמאה דלא הוה לה ולבנהא אורייתא דאיהי חירו דאורייתא ודאי איהו חירו במלכותא דילה ביקרא דילה הה"ד (משלי ג טו) יקרה[2625] היא מפנינים ובגין דא (שמות כא ז) לא תצא כצאת העבדים ודא הוא דאמר (ישעיה נב יב) כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון כי הולך לפניכם ה' יהו"ה ודאי איהו יוקים לון מעפרא ואיהו נהיר על אנפוי דישראל וביה אשתמודעין כל עלמין דאינון זרע ברך ה' (שם סא ט):

תרגום: אבל בגאולה האחרונה, לא יוצאת הבת בעבד הזה כמו שפחה אלא בקדוש ברוך הוא, משום שתורה שהוא חרות שהוא עמה בגלות האחרונה, הוא החרות שלה, מה שלא היה

[2619] יובן במ"ש בליקוטים שהצדיקים בעו"הז יש בהם ג"כ עיבור ויניקה ומוחין דוגמת זעיר כי הולכים וגדלים ויש להם נפש מעיבור שהוא עשייה. ורוח מיצירה שהוא יניקה ונשמה מבריאה שהיא גדלות נמצא שהמ' מקבלת מכבוד דלעילא שהוא זעיר מ"ד ומקבלת מאדם התחתון מ"ן (מ"מ).

[2620] שפע אבא (רח"ו).

[2621] פי' שאבא נמשך לזעיר באמצעות הבינה וז"ש מרזא דעלמא דאתי (מ"מ).

[2622] לחיהו (רבינו).

[2623] לחיהו (רבינו).

[2624] לחיהו (רבינו).

[2625] עי' דברי רבינו תז"ח טז ע"א: **יקרא דיליה יקרה כו'** - מביא ראיה שהיא נקראת כבוד שנאמר יקרה היא.

כך בגאולה הראשונה, שלא היתה לה ולבניה תורה שהיא חרות, שתורה היא ודאי חרות במלכות שלה, בכבוד שלה, זהו שנאמר "יקרה היא מפנינים", ולכן "לא תצא כצאת העבדים". וזה שאמר "כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון, כי הלך לפניכם יהו"ה", יהו"ה ודאי הוא יקים אותם מהעפר, והוא מאיר על פניהם של ישראל, ובו נודעים כל העולמות שהם "זרע ברך ה'".

בהגר"א: חירו דאורייתא - כמ"ש (עירובין נד ע"א) חרות כו'[2626]: **חירו במלכותא** - שאז מל' יהיה בחירות, וכן של ישרים[2627] למטה: **הה"ד יקרה היא כו'** - ר"ל, באורייתא היא יקרה: **ואיהו נהיר כו'** - כמ"ש (דברים כח י) וראו כל כו' כי שם כו', כמו הנשמה בגוף אינה נראית רק כשמתפשטת, כן השם אחר שיתפשט מהאי גופא וישרה בישראל, שלא ע"י מט"ט:

(נא) עי' תיקו"ז מה ע"ב: קם רבי שמעון פתח ואמר שמעו הרים את ריב ה' (מיכה ו ב) מאן ריב דא שכינתא דאיהי ריב ה' (דאיהי רבי רב) בגין בנהא איהי ריב ברבי ורב(ן) ורבא ריב ודאי בכלהו תנאים ואמוראים[2628] דאיהי מריבת בהון בשית סדרי משנה בגין בעלה דאיהו עמודא דאמצעיתא כליל שית סדרין:

תרגום: $

ביאור רבינו: ריב ה' בשית סדרין כו', והוא מארי תריסין כנ"ל (מה ע"ב ד"ה בודאי) ואח"כ מפרש בנקודין כנ"ל (כאן ד"ה דאית וכו'): **דאיהי ריב ה' בגין בנהא איהי ריב ברבי ורב ורבא כו'** - כצ"ל, ואמר דאיהי ריב ה' בגין בנהא, ר"ל שצועקת תמיד לה' על בנהא דאינון בגלותא, ועל מסכני דבהון כמ"ש בתז"ח (עה ע"א ז ע"ד) עש"ב: וכו' **איהי ריב ברבי כו'** - ר"ל שהמחלוקת בתנאים ואמוראים הכל בהלכה דאיהי שכינתא כמש"ל (א ע"ב ד"ה אלין דאתמר) דכל א' אומר הלכה כמותו, והלכה כרבים דאינון אבהן כמש"ש, והן הרים דכאן כמש"ל. ובג"ד שמעו הרים אלין אבהן והן רבי ורב ורבא, וכמ"ש בתז"ח (ז ע"ג) כל רב מבבל ורבי מא"י ורבא משאר ארעין, וכמש"ש דיו"ד דרבי הוא חכמה, וכמש"ל בריש תיקון כ"ב (עב ע"א) דאוירא דא"י מחכים ע"ש, והוא חסד לימינא. ורב מבבל בבינה לשמאלא בגבורה. ואין שם אות נוספת כי שמאלא נכלל בימינא[2629], ואשתאר בגריעו, ולחשך קרא לילה (בראשית א ה) וכו'. והן אלו ב' תלמודים בבלי וירושלמי, וקרא לבבלי במחשכים כו' (סנהדרין כד ע"א), נעם וחובלים[2630] ימינא ושמאלא, ועמודא דאמצעיתא אינו אלא התכללותם ימינא ושמאלא שם יחד, ולכן ניתוסף בו ג"כ אות מסט' דימינא ועל התכללותם שם בא', לכן בו א' והוא באל"ף דוא"ו כידוע[2631], קרקע ערבות (תז"ח יז ע"ד)[2632]. ונראה מזה שרבא דנזכר בגמ' לא היה אלא כינוי לגודל תורתו, כמו ר"י הנשיא שנק' רבי, וכן ר' אבא ריש סדרא דבבל שנק' רב, וכו'.

(נב) עי' זהר ח"ג רלח ע"ב: lאמר ר"מ שושן עדותl (שושנה) דאינון סהדין על ישראל דאינון אברים ואיהי נשמתא עלייהו איהי[2633] סייעתא [דשמיא] דאתמר בה[2634] (מלכים א' ח לב) ואתה

[2626] ז"ל: ואמר רבי (אליעזר) [אלעזר] מאי דכתיב חרות על הלוחות אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל רב אחא בר יעקב אמר אין כל אומה ולשון שולטת בהן שנאמר חרות אל תיקרי חרות אלא חירות, ועי' עוד זהר חלק ב דף קפג ע"א.

[2627] נדצ"ל ישראל.

[2628] עי' יהל אור ח"א ל ע"ג, ז"ל, גם בדורות הראשונים היו תנאים ואמוראים אף בימי יהושע ברייתות ומימרות וגם הם היו מסדרים אלו הברייתות ומימרות, עכ"ל.

עי' דברי רבינו בתיקו"ז נג ע"ב: תנאין ואמוראין - הן תרין מתיבתין. ובביאור מהן אותן "תרין מתיבתין", עי' זח"ח לו ע"ב: בגין דתרין מתיבתין אית לעילא מתיבתא דההוא נער מטטרו"ן ומתיבתא עילאה דקב"ה, ובכל אתר דתנינן "מתיבתא עילאה" דא הוא דקב"ה "מתיבתא דרקיע" - דא מטטרו"ן. ועי' יהל אור ח"א ג ע"א: "מתיבתא עילאה" נגד חג"ת, ו"מתיבתא תתאה" נגד נה"י, כמ"ש בתז"ח (ז ע"ג), ע"ש. ובמתיבתא עלאה יעקב עשה שלום, ובתתאה יוסף, ע"כ.

[2629] עי' זהר ח"א יז ע"א.

[2630] עי' סנהדרין כד ע"א: אמר רבי אושעיא מאי דכתיב ואקח לי (את) שני מקלות לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים נועם אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל שמנעימין זה לזה בהלכה חובלים אלו תלמידי חכמים שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה.

[2631] עי' ע"ח שער מ"ן ומ"ד פרק ה: א' שבתוך הוא"ו [דס"ג] (דמ"ה וס"ג), הוא בחי' אהי"ה, כי א' דמילוי וא"ו דס"ג, הוא עצמו מתלבש באות [א' דמילוי] וא"ו דמילוי מ"ה (שהוא גימטריא אדם), והוא בחי' אהי"ה, אלא שברדתה למטה להתלבש בא' זו דמילוי וא"ו.

[2632] עיי"ש בביאור רבינו: מלכות של בינה מקום שכלה בשליש ת"ת אחר חו"ג שם נראה מלכות. ועי' עוד לקמן קב ע"ג.

[2633] איהו (דפ"ו).

תשמע השמים |איהי| סיעתא קדישתא (ומנה תלייא) דאתמר עלה תניא דמסייע לך איתן מושבך[2635] ושים בסלע קנך (במדבר כד כא) אית״ן תני״א תמן קנא[2636] דנשרא עלאה ואיהי שכינתא ועלה אתמר (דברים לב יא) כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף דאינון [שוני[2637]] (ששני) הלכות ומשניות וכל דבור ודבור דנפיק מפומוי [דההוא] (דהיינו) תני״א דאפיק ביה[2638] |ולשמא דיהו״ה| (יהו״ה לשמא) בין באורייתא בין בצלותא בין בברכה בין בכל פקודא ופקודא מה כתיב ביה (שם) יפרוש כנפיו יקחהו[2639] [ההוא נשרא (נ״א דהוא דבור)[2640] דביה יהו״ה] ישאהו על אברתו (שם) מאי על אברתו על ההוא אבר דב״נ |ס״א דההוא נשרא| דביה מצוה[2641] יהו״ה אתקרי אבר דשכינתא ובג״ד ישאהו על אברתו [ישאהו] כגון (במדבר ו כו) ישא יהו״ה פניו אליך

תרגום: אמר הרועה הנאמן, ״שושן עדות״ שהם מעידים על ישראל שהם אברים והיא נשמה עליהם, והיא סיוע של שמים, שנאמר בה ״ואתה תשמע השמים״, היא סיוע קדוש (וממונה תלוי) שנאמר עליה, תניא המסייעת לך. ״איתן מושבך ושים בסלע קנך״, אית״ן תני״א, שם הקן של הנשר העליון והיא השכינה, ועליה נאמר ״כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף״, שהם שוני הלכות ומשניות, וכל דיבור ודיבור שיוצא מפיו של זה התני״א, שמוציא אותו לשם יהו״ה, בין בתורה בין בתפלה בין בברכה בין בכל מצוה ומצוה, מה כתוב בו ״יפרוש כנפיו״ אותו הנשר שהוא דיבור, שבו יהו״ה. ״יקחהו ישאהו על אברתו״, מהו ״על אברתו״, על אותו אבר של האדם (של אותו נשר) שבו מצוה יהו״ה, ונקרא אבר של השכינה, ומשום זה נאמר ״ישאהו על אברתו״, ישאהו כמו ״ישא יהו״ה פניו אליך״.

(נג) עי׳ זהר ח״ג רעט ע״ב: פתח רעיא מהימנא ואמר סבא סבא אית סלע ואית סלע אית אבן ואית אבן[2642] אית אבן דשמא[2643] דיהו״ה (ואיהי) עלה אתמר (דניאל ב לה) ואבנא די מחת לצלמא הות לטור רב ואית אבן דאיהי[2644] (ויקרא כו א) אבן משכית דלית תמן נביעו דמיא דחכמתא ולא דבור:

אלא אבן דאיהי |(חסר)| סלע דמשה עלה אתמר (במדבר כ ח) ודברתם אל הסלע |לעיניהם| ונתן מימיו דאיהי ב(י)ת קול ולא תליא בה אלא דבור ופיוסא אבל |שפחה|[2645] (אשכחת) סלע אחרא[2646] דאתקריאת (קליפה) משנה נוקבא[2647] דעבד נער עלה אתמר (משלי כט יט) בדברים לא יוסר עבד[2648] אלא דמחאן ומתברין מינה כמה פסקות [לקוטות ולקטין לון לכן] |ולקטין לון

2634 ר״ל השמים עד״א ו׳ [מצאתי כתוב על הגליון. איהו סייעתא דשמיא ע״ד עזר כנגדו. ע״כ] (יהל אור).

2635 ר״ל איתן אותיות תניא, והיא שכינה, וזהו דמסייע לך כנ״ל (יהל אור).

2636 ר״ל באדם ששונה, שנק׳ תנא, שם קנא כו׳ (יהל אור).

2637 ר״ל הן גוזליו ירחף, ששורה השכינה עליהם (יהל אור).

2638 בין (דפ״ו).

2639 להההוא דבור דסלקת בי׳ לעילא (יהל אור). תיבת ״יקחהו״ מופיע לאחר ״דביה יהו״ה״ בדפ״ו.

2640 בדפ״ק תיבות ״דהוא דבור״ הוא מעיקר הגירסא ולא נ״א.

2641 דרמ״ח מ״ע נגד רמ״ח אברים, בכל אבר מצוה א׳, ובכל מצוה שם הוי״ה כידוע, דמ״צ בא״ת ב״ש י״ה, הרי שם הוי״ה. וההוא אבר הוא אבר דשכינה. ור״ל ישאהו את השם הוי״ה. וזהו יה״ו די׳שאה׳ו׳, עם הדבור ה׳ בתראה, על האבר של האדם שהוא אברתו דשכינה. וזהו ישא ה׳ ר״ל שם הוי״ה אליך על האברים. אלא אמר דוד כו׳. ר״ל שהסלע הוא השכינה. וכן הסלע עם איתן קאי על התנא. איתן כנ״ל וסלע כמו שמפרש והולך (יהל אור).

2642 הצור והסלע שניהם הם על סוד היסוד דהנוק׳, כי בקטנות נקרא היסוד שלה בשם צור, שאז הוא בגילוי אור דאלהים דההי״ן גימ׳ רצ״ה, ועם הכללות דשם אלהים הוא גימ׳ צור. אבל בגדלות נקרא לפעמים היסוד שלה בשם סלע (ע׳ פנחס רכט ע״ב, תצא רעט ע״ב) ע״ש אהיה דיודי״ן עם הכולל שלה (דע״ה ח״ב קכח ע״א).

2643 ר״ל מל׳ דאצילות (יהל אור).

2644 מל׳ דבריאה (יהל אור).

2645 שכחתי ונקטתי (בהגר״א בתיקו״ז מו ע״ד). וכן הוא ביהל אור ח״ב לה ע״א (לש״ו).

2646 מטה סתם הוא מטה ה׳ מסטרא דעד״א עץ החיים, אבל מטה משה הוא דינא בדינא, נחש עלי צור וכמ״ש בזוה״ק (ח״ב מח ע״א, ושם בסופו רעא ע״ב ורעב ע״א, ע׳ שם ושם) (דע״ה ח״ב קלג ע״א).

2647 ר״ל מל׳ דיצירה שבה מתני׳ (יהל אור).

2648 היאור הנה הוא מסוד נהר דינור שבעולם הבריאה, והוא מסיטרא דמט״ט ובסוד עץ הדעת, ע׳ תיקונים (תיקון נד דף קא ע״א) ובזוהר שמות (דף יב ע״א בהגהות מהרח״ו שם), ולכן היה שם הכאה דוקא, כי בדברים לא יוסר עבד (משלי כט יט) וכמ״ש ברע״מ (תצא דף רעט ע״ב) (דע״ה ח״ב קכט ע״ב), היה הסלע ג״כ מהאור דהעץ החיים (דע״ה ח״ב קלב ע״א).

ואתקרון לקוטות ועל דמלקטי לון|[2649] (ולקוטות ועל דמלקטי לכון) ועל דמלקטי לון אתקריאו לקוטות בלא נביעו דחכמה וקבלה:

אבל סלע דילי איהי ברתא דמלכא בגינה אתמר ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו בדבור ופיוס כברתא דמלכא ובגין דמחינא בה לקינא עלה ואתגזר עלנא[2650] מותא דמאן דמסרב למטרוניתא חייב מיתה כל שכן מאן דמחי לברתיה דמלכא ובגין דא אתגזר עלי דלא איעול לארעא דישראל[2651] ואנא קבור בארעא נוכראה |ואתעברת| (ואתעברו) מ[י]ני[2652] ואתמר (שמואל ב׳ כג כא) וירד אליו[2653] בשבט[2654] (האי שבט) והאי שבט איהו [חד משבטיא] (משבטים) דילי דאנא עתיד לנחתא תמן למהוי עם ישראל בגלותא וכלא אתרמיז ובאתר אוחרא אוקמוה מארי מתניתין |(חסר)|:

תרגום: פתח רועה הנאמן ואמר, סבא סבא, יש סלע ויש סלע, יש אבן ויש אבן, יש אבן של שם של יהו״ה, ועליה נאמר ״ואבנא די מחת לצלמא הות לטור רב״ [והאבן שהכתה את הצלם נעשית להר גדול], ויש אבן שהיא ״אבן משכית״, שאין שם נביעת מי החכמה ולא דבור.

אלא אבן שהיא סלע של משה, עליה נאמר ״ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו״, שהיא בת קול, ולא תלוי בה אלא דיבור ופיוס, אבל שפחה סלע אחר שנקראת (קליפה) ״משנה״, נקבה של עבד נער, עליה נאמר ״בדברים לא יוסר עבד״, אלא שמכים ומשברים ממנה כמה פסקות ומלקטים אותם, ונקראו לקוטות, ועל שמלקטים אותם נקראו לקוטות, בלי נביעת חכמה וקבלה.

אבל סלע שלי היא בת המלך, בשבילה נאמר ״ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו״, בדיבור ופיוס כמו בת המלך. ומשום שהכיתי בה לקיתי עליה, ונגזר עלי מות, שמי שמסרב למלכה חייב מיתה, כל שכן למי שמכה את בת המלך, ולכן נגזר עלי שלא אכנס לארץ ישראל, ואני קבור בארץ נכריה, ועברה ממני. ונאמר ״וירד אליו בשבט״, והשבט הזה הוא אחד מן השבטים שלי, שאני עתיד לרדת לשם, להיות עם ישראל בגלות, והכל נרמז, ובמקום אחר פרשוה חכמי המשנה.

(נד) עי׳ זהר ח״ג רעט ע״ב: קום ר״מ טול אבנא דא בידך[2655] דאתמר בה (זכריה ג ט) על אבן אחת שבעה עינים[2656] לתברא קליפין[2657] דאגוזא דהא כמה רועים פרנסי דרא אתכנשו על האי אבנא[2658] דאיהי סלע דילך לאפקא מיא[2659] מתמן דכלה דילך מעין החכמה[2660] בהאי סלע דנביעא דילה באורייתא ברזין סתימין[2661] לית סוף ועלה אתמר (איוב כח יב) והחכמה מאין תמצא[2662]:

[2649] עלמא דפרודא. כל דין הוא בפ״ע, אבל סתרי תורה כל א׳ בחבירו כמים שאין להם סוף, דלית פקודא דלא כלילא מכל פקודין כמש״ל (יהל אור).

[2650] על משה ואהרן (יהל אור).

[2651] נסתלק משה רבינו ע״ה ולא נכנס לארץ ישראל, כי אלולא אותו החטא היה נכנס משה לארץ ישראל והיה חוזר העולם לתיקונו מאז ולהלאה כמו בתיקון העתיד (וכמבואר בתיקונים מדף מב עד דף מז בארוכה, וכן בתז״ח דף ז ע״ד ח ע״א י ע״ד, וברע״מ משפטים קטו ע״א, ופ׳ תצא רעט ע״ב, וע׳ עוד בהגר״א ביהל אור פקודי דף לד ודף לה) (דע״ה ח״ב קל ע״א).

[2652] ברתא ארעא קדישא (יהל אור).

[2653] שקודם כתיב איש מצרי, זהו משרע״ה, כמ״ש (שמות ב יט) איש מצרי הצילנו (וע׳ הקדמת הזהר. ד״ל) (יהל אור).

[2654] בדינא בגלותא כמו שמפרש והולך (יהל אור).

[2655] הסבא הזה לא חלק בין אבנא לאבנא ובין סלע לסלע רק חלק בין אבנא לסלע ולזה אמר ״טול אבנא דילך״ כי בערך אבנא אתמר בה ״על אכן אחת שבעה עינים״ דהיינו עינ״ם ספירות ויתייחסו לשלושה כוונות או לשון גווני כאומרו ועינו כעין הבדולח והיינו שכל ספירה וספירה לה גוון בפני עצמה ופעולה בפני עצמה, והיינו שבעה פעולות לשבעה ספירות דהיינו לובן לחסד אודם לדין ירוק לרחמים אודם נוטה ללובן בנצח, דהיינו דין נוטה לחסד שרובו חסד לובן נוטה לאודם בהוד דהיינו חסד נוטה לדין שרובו דין, אודם [ולובן וירוק] מעורבין יחד יסוד חסד ודין ורחמים קרוב לירוק, מלכות כלולה מהכל (אור יקר).

[2656] אשת חיל עטרת בעלה (יהל אור). אפשר שהגוון השביעי היא בעצמה בהיותה עמהם שווה לכל אחד מהן ואפשר שהבינה יהיה העי״ן השביעי, או לשון מעיינות כאומרו עין המים והיינו שבעה מקורות לספירה הזאת להשפיע בה, או לשון עינים ממש דהיינו עיני ההשגחה להנהגת העולם על ידה, ונודע שהאגוז יש בה ארבעה מוחין דהיינו מיכאל גבריאל אוריאל רפאל והיינו סוד מרכבתה שעד המרכבה הם מתחזקות הקליפות וע״י האבן הזאת בעזרת שבעה עינים שעליה היא נעזרת לבטלם (אור יקר).

[2657] והנה בבחינת אב״ן אין בה מבוע מים שאין מים באבן הנפרדת מן ההר דהיינו היסוד כדפי׳רשנו בהקדמה שמיני״ת (אור יקר).

[2658] ולא בבחינתה אבן שבודאי אין בה מים אלא ״דאיהי סלע דילך לאפקא מייא מתמן״ דהיינו מימי התורה, והנה בבחינת מקור היסוד לבדו יש בה מים דהיינו מימי השפע להנהיג העולם

וכל תוקפא דלהון לאעברא קליפה דלעילא[2663] וכד מטן לקליפה תניינא דאיהי תקיפא איהי קשיא לון ומחאן בה כל יומיהון כלהו בלישנהון דאינון תקיפין כפטישין ולית לון רשו לאפקא מינה מיא אלא אלין טפין דנפקין על ידך בזמנא דאתמר בה (במדבר כ יא) ויך את הסלע במטהו פעמים ובמחאה תניינא נפקי אלין טפין ואלין אינון רמיזין דחכמה רמיזין דקבלה דאינון בחגיגה[2664] ושאר מתניתין והאי אבן לית מאן דאפיק מניה חכמה דאיהי מלגאו דלית לה סוף (דאיהו מוחא מלגאו) בר אנת דאתמר בך הלכה למשה מסיני:

פתח רעיא מהימנא ואמר סבא סבא אית סלע ואית סלע אית אבן ואית אבן[2665] אית אבן דשמא[2666] דיהו״ה עלה אתמר (דניאל ב לה) ואבנא די מחת לצלמא הות לטור רב ואית אבן דאיהי[2667] (ויקרא כו א) אבן משכית דלית תמן נביעו דמיא דחכמתא ולא דבור:

אלא אבן דאיהי (חסר)[2668] סלע דמשה עלה אתמר (במדבר כ ח) ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו דאיהי בת קול ולא תליא בה אלא דבור ופיוסא אבל שפחה[2669] סלע אחרא[2670] דאתקריאת (קליפה) משנה נוקבא[2671] דעבד נער עלה אתמר (משלי כט יט) בדברים לא יוסר עבד[2672] אלא דמחאן ומתברין מינה כמה פסקות ולקטין לון ואתקרון לקוטות[2673] ועל דמלקטי לון אתקריאו לקוטות בלא נביעו דחכמה וקבלה:

אבל סלע דילי איהי ברתא דמלכא בגינה אתמר ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו בדבור ופיוס כברתא דמלכא ובגין דמחינא בה לקינא עלה ואתגזר עלנא[2674] מותא דמאן דמסרב למטרוניתא חייב מיתה כל שכן מאן דמחי לברתיה דמלכא ובגין דא אתגזר עלי דלא איעול לארעא דישראל[2675] ואנא קבור בארעא נוכראה ואתעברת מיני[2676] ואתמר (שמואל ב׳ כג כא)

ולפרנסו, אמנם מצד התפארת שהיא אצילות התורה כדפי׳ בהקדמ״ה שני״ת מימיה הוא אור התורה ולזה אמר דכלה דילך דהיינו כל״ת משה מלכות עם התפארת, בענין שהם שני בחינות כל״ה כסל״ע (אור יקר).

[2659] סתרין דקבלה (יהל אור).

[2660] מפני שבחינתה מחכמה כאומרו ה׳ בחכמה יסד ארץ (אור יקר).

[2661] כי בבחינתה במשנה וכיוצא יש לה סוף כדפירשנו בהקדמה חמישי״ת שישי״ת שביעי״ת, אמנם מצדה בסוד הנעלם אין לה סוף (אור יקר).

[2662] שהוא אין סוף. אין כתר, והחכמה מכתר, לכן לית סוף (יהל אור).

[2663] קליפא דוקא (נ״א ירוקא) (יהל אור).

[2664] דאינון (בחגיגה) בחגוי כו׳. דמתני׳ הוא סלע, אבנא הנ״ל (יהל אור).

[2665] הצור והסלע שניהם הם על סוד היסוד דהנוק׳, כי בקטנות נקרא היסוד שלה בשם צור, שאז הוא בגילוי אור דאלהים דההי״ן גימ׳ רצ״ה, ועם הכללות דשם אלהים הוא גימ׳ צור. אבל בגדלות נקרא לפעמים היסוד שלה בשם סלע (ע׳ פנחס רכט ע״ב, תצא רעט ע״ב) ע״ש אהיה דיודי״ן עם הכולל שלה (דע״ה ח״ב קכח ע״א).

[2666] ר״ל מל׳ דאצילות (יהל אור).

[2667] מל׳ דבריאה (יהל אור).

[2668] דאיהי (חסר) נמחק בבגר״א תיקו״ז מו ע״ד.

[2669] שכחתי ונקטתי (ביאור רבינו בתיקו״ז מו ע״ד)

[2670] מטה סתם הוא מטה ה׳ מסטרא דעד״א עץ החיים, אבל מטה משה הוא דינא בדינא, נחש עלי צור וכמ״ש בזוה״ק (ח״ב מח ע״א, ושם בסופו רעא ע״ב ורעב ע״א, ע׳ שם ושם) (דע״ה ח״ב קלג ע״א)

אבל שכחתי ונקטתי סלע אחרא כו׳ כך גורס הגר״א בתיקו״ז מו ע״ד וביהל אור פקודי לה ע״א (לש״ו).

[2671] ר״ל מל׳ דיצירה שבה מתני׳ (יהל אור).

[2672] היאור הנה הוא מסוד נהר דינור שבעולם הבריאה, והוא מסיטרא דמט״ט ובסוד עץ הדעת, ע׳ תיקונים (תיקון נד דף קא ע״א) ובזוהר שמות (דף יב ע״א בהגהות מהרח״ו שם), ולכן היה שם הכאה דוקא, כי בדברים לא יוסר עבד (משלי כט יט) וכמ״ש ברע״מ (תצא דף רעט ע״ב [הובא במלואים אות (נד)]) (דע״ה ח״ב קכט ע״ב), היה הסלע ג״כ מהאור דהעץ החיים (דע״ה ח״ב קלב ע״א).

[2673] עלמא דפרודא. כל דין הוא בפ״ע, אבל סתרי תורה כל א׳ בחבירו כמים שאין להם סוף, דלית פקודא דלא כלילא מכל פקודין כמש״ל (יהל אור).

[2674] על משה ואהרן (יהל אור).

[2675] נסתלק משה רבינו ע״ה ולא נכנס לארץ ישראל, כי אלולא אותו החטא היה נכנס משה לארץ ישראל והיה חוזר העולם לתיקונו מאז ולהלאה כמו בתיקון העתיד (וכמבואר בתיקונים מדף מב עד דף מז בארוכה, וכן בתז״ח דף ז ע״ד ח ע״א י ע״ד, וברע״מ משפטים קטו ע״א, ופ׳ תצא רעט ע״ב, וע׳ עוד ביאור רבינו ביהל אור פקודי דף לד ודף לה) (דע״ה ח״ב קל ע״א).

[2676] ברתא ארעא קדישא (יהל אור).

וירד אליו[2677] בשבט[2678] והאי שבט איהו חד משבטיא דילי דאנא עתיד לנחתא תמן למהוי עם ישראל בגלותא וכלא אתרמיז ובאתר אוחרא אוקמוה מארי מתניתין (חסר):

דבי מקדשא ושמא דמשיח אתקריאו בשם יהו״ה ודא ארבע אנפי אדם ואינון דשבטא דלוי אינון נפקן מחיון דאינון שאר שבטין ועאלו בחולקא דאדם דאינון ארבע אנפין דיליה ומשה איהו אדם בדיוקנא דההוא אדם קדמאה דלעילא (משלי ל ד) מה שמו ומה[2679] שם בנו ובגין דא כהנייא וליואי מזוניהון על ידא דמלכא אכיל בפתוריה ושאר חיילין דמלכא כל חד יהבין ליה למיכל בבית מושב דיליה ורעיא מהימנא איהו כברא דמלכא קריב למלכא יתיר מאלין דאכלין לפתוריה דלית מאן דקריב למלכא מכל בני מלכותא כבריה:

תרגום: קום רועה הנאמן קח אבן זו בידך שנאמר בה על אבן אחת שבעה עיניים לשבור קלפת האגוז שהרי כמה רועים פרנסי הדור התכנסו על האבן הזאת שהיא סלע שלך להוציא מים משם שכלה שלך מעיין החכמה בסלע הזה שנביעתו בתורה בסודות נסתרים אין סוף ועליה נאמר והחכמה מאין תמצא.

וכל תוקף שלהם להעביר את הקליפה שלמעלה וכשמגיעים לקליפה השניה שהיא חזקה היא קשה להם ומכים בה כל ימיהם כולם בלשונם שהיא חזקה כמו פטישים ואין להם רשות להוציא ממנה מים אלא הטיפות הללו שיצאו על ידך בזמן שנאמר בה ויך את הסלע במטהו פעמיים ובמכה השניה יצאו הטפות הללו ואלו הם רמזים של חכמה רמזים של קבלה שהם בחגיגה ושאר המשניות ומהאבן הזאת אין מי שיוציא חכמה שהיא מבפנים שאין לה סוף (שהוא המח מבפנים) חוץ ממך שנאמר בך הלכה למשה מסיני.

פתח רועה הנאמן ואמר סבא סבא יש סלע ויש סלע יש אבן ויש אבן יש אבן של שם של יהו״ה ועליה נאמר ואבנא די מחת לצלמא הות לטור רב [והאבן שהכתה את הצלם נעשית להר גדול] ויש אבן שהיא אבן משכית שאין שם נביעת מי החכמה ולא דבור.

אלא אבן שהיא סלע של משה עליה נאמר ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו שהיא בת קול ולא תלוי בה אלא דיבור ופיוס אבל שפחה סלע אחר שנקראה (קליפה) משנה נקבה של עבד נער עליה נאמר בדברים לא יוסר עבד אלא שמכים ומשברים ממנה כמה פסקות ומלקטים אותם ונקראו לקוטות ועל שמלקטים אותם נקראו לקוטות בלי נביעת חכמה וקבלה.

אבל סלע שלי היא בת המלך בשבילה נאמר ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו בדיבור ופיוס כמו בת המלך ומשום שהכיתי בה לקיתי עליה ונגזר עלינו מות שמי שמסרב למלכה חייב מיתה כל שכן למי שמכה את בת המלך ולכן נגזר עלי שלא אכנס לארץ ישראל ואני קבור בארץ נכריה ונעברה ממני ונאמר וירד אליו בשבט והשבט הזה הוא אחד מן השבטים שלי שאני עתיד לרדת לשם להיות עם ישראל בגלות והכל נרמז ובמקום אחר פרשוה חכמי המשנה.

שבית המקדש ושֵם המשיח נקראו בשם יהו״ה וזה ארבע פני אדם והם שבט לוי הם יצאו מחיות שהם שאר השבטים ונכנסו בחלקו של אדם שהם ארבע פנים שלו ומשה הוא אדם בדמות של אותו אדם הראשון שלמעלה מה שמו ומה שם בנו ומשום זה כהנים ולוים מזונם על ידי שהמלך אוכל בשלחן ושאר חיילות המלך לכל אחד נותנים לו לאכול בבית מושבו ורועה הנאמן הוא כמו בן המלך קרוב למלך יותר מאלו שאוכלים לשלחנו שאין מי שמתקרב למלך מכל בני המלכות כמו בנו.

ועי׳ זהר ח״ג רעח ע״ב: אדהכי הא נונא רבא אזדמן לגביה ואמר רעיא מהימנא (במדבר כד כא) איתן מושבך ושים בסלע קנך תניא דמסייע לך דהא נונין בסלע קנא דלהון איתן בהפוכא תניא איתנים בהפוך אתוון תנאים אסתמר מנייהו דהא אנת[2680] כבד פה וכבד לשון ומאן[2681] דבעי לאתקפא בסלע דנוני ימא דמארי מתניתין דאינון תנאים בעי למהוי תקיף לישנא חדידא חריפא לינקוב עד דמטי לתהומא רבא דתמן:

כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב (חבקוק ב ג) ואוקמוה דהאי קרא נוקב ויורד עד תהומא רבא מאן הוא דנחית לתהום רבא לאשכחא זמנא דא אלא אנת דאתמר בך (תהלים לו ז)

[2677] שקודם כתיב איש מצרי, זהו משרע״ה, כמ״ש (שמות ב יט) איש מצרי הצילנו (וע׳ הקדמת הזהר. ד״ל) (יהל אור).

[2678] בדינא בגלותא כמש״ו (יהל אור).

[2679] אדם ומשה רבינו ע״ה, שניהם מ״ה, שמא מפרש, גי׳ אדם, שהוא אדם שעל הכסא (יהל אור).,
חכמה ועד״א (יהל אור).

[2680] בגלותא. דפה ולשון כנ״י וקב״ה, בגלותא. ואיהו כבד פה וכבד לשון בין המ״מ, באורייתא דבע״פ ובאורייתא דבכתב. וע״כ צריך הת״ח בזמן הזה להשתמר מן התנאים כנ״ל. וז״ש ומאן דבעי כו׳ (יהל אור).

[2681] לחשוב הקץ והרשיעו רבים כו׳ (יהל אור).

צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה כמה מארי מתניתין דבעו לנחתא לעומקא דהלכה לאשכחא תמן קץ דפרקנא ונחתו תמן ולא סליקו ואע״ג דלישנהון הות כפטיש יפוצץ סלע חליש פטיש דלהון לנקבא בההוא סלע ומאן דנקיבו דיליה בההוא סלע בלא רשו אתא חויא לנשכא ליה ואית אחרנין דנקיבו לה עד דמטו לתהומא רבא ולא סליקו מתמן:

ובזמנא דנוקבא[2682] פתיחא כל מאן דהוה נפיל תמן לא הוה סליק ומשיח בן דוד[2683] נפל תמן עם משיח בן יוסף דחד איהו (זכריה ט ט) עני ורוכב על חמור וחד איהו (דברים לג יז) בכור שורו דא משיח בן יוסף והאי איהו (שמות כא לג) כי יכרה איש בור ולא יכסנו ונפל שמה שור או חמור ובג״ד אקרי משיח בר נפלי ואיהי נפלת[2684] בתרייהו ואתמר עלה (עמוס ה ב) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל ואנת הוא בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה לו (שמות כא לד) דא משיח בן יוסף דעתיד לאתקטלא[2685]:

נחת בגיניה דודאי ארבע גליות הוו תלת לקבל תלת קליפין דאגוזא דאינון תהו קו ירוק קליפה ירוקא דאגוזא תניינא בהו אבנין מפולמין[2686] דאינון סלעים תקיפין דמ״מ פסקו מינייהו כמה פסקות ונקיט לון לאפקא מיא דאורייתא ובג״ד אתקריאו אבנים מפולמות דמנייהו מיין נפקין קליפה תליתאה דקיקא[2687] גלותא תליתאה דהוה זעיר[2688] והאי איהו וחשך גלותא רביעאה[2689] תהום רבה חלל דאגוזא והאי איהו (בראשית א ב) וחשך על פני תהום:

תרגום: בין כך הרי דג גדול הזדמן אליו ואמר רועה הנאמן איתן מושבך ושים בסלע קנך תניא שמסייע לך שהרי דגים בסלע הקן שלהם איתן בהפוך תניא איתנים בהפוך אותיות תנאים השמר מהם שהרי אתה כבד פה וכבד לשון ומי שרוצה להחזיק בסלע של דגי הים של בעלי המשנה שהם תנאים צריך להיות תקיף לשון מחודדת חריפה לנקוב עד שמגיעה לתהום הגדולה ששם.

כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב ופרשוה שפסוק זה נוקב ויורד עד תהום רבה מיהו שיורד לתהום רבה למצא זמן זה אלא אתה שנאמר בך צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה כמה בעלי משנה שרצו לרדת לעומק ההלכה למצא שם את קץ הגאולה וירדו שם ולא עלו ואף על גב שלשונם היתה כפטיש יפוצץ סלע חלש הפטיש שלהם לנקוב באותו סלע ומי שניקב שלו באותו סלע בלא רשות בא נחש לנשוך אותו ויש אחרים שנקבו אותו עד שהגיעו לתהום רבה ולא עלו משם.

ובזמן שהנקב פתוח כל מי שהיה נופל שם לא היה עולה ומשיח בן דוד נפל שם עם משיח בן יוסף שאחד הוא עני ורכב על חמור ואחד הוא בכור שורו זה משיח בן יוסף וזהו כי יכרה אש בור ולא יכסנו ונפל שמה שור או חמור ולכן נקרא המשיח בר נפלי והיא נפלה אחריהם ונאמר עליה נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל ואתה הוא בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה לו זה משיח בן יוסף שעתיד להרג.

ירד בגללו שודאי ארבע גליות היו שלש כנגד שלש קליפות האגוז שהם תהו קו ירוק קליפה ירוקה של האגוז שני בהו אבנים מפולמות שהם סלעים חזקים שבעלי המשנה פסקו מהם כמה פסקות ולקחו אותם להוציא מים של התורה ולכן נקראו אבנים מפולמות שמהם יוצאים מים קליפה שלישית דקיקה גלות שלישית שהיתה קטנה וזהו וחושך גלות רביעית תהום רבה חלל האגוז וזהו וחושך על פני תהום.

(נה) עי׳ זהר ח״ג רעט ע״ב: קום ר״מ טול אבנא דא בידך[2690] דאתמר בה (זכריה ג ט) על אבן

[2682] בגלותא (יהל אור).
[2683] עי׳ לעיל רעח ע״ב הערה בשם הקדו״ש.
[2684] שכינה (יהל אור).
[2685] מצאתי כאן חלק כמו ד׳ שורות ונראה שחסר (הערת הזהר).
[2686] קליפה של אגוז הקשה כמו אבן (יהל אור).
[2687] אותה קליפה הדקה שבאגוז בפנים (יהל אור).
[2688] גלות יון, שלא האריך, ולא שליט אלא בזמן בהמ״ק (יהל אור).
[2689] וז״ש לעיל דהאי קרא כו׳ צדקתך כו׳ (יהל אור).
[2690] הסבא הזה לא חלק בין אבנא לאבנא ובין סלע לסלע רק חלק בין אבנא לסלע ולזה אמר ״טול אבנא דילך״ כי בערך אבנא אתמר בה ״על אכן אחת שבעה עינים״ דהיינו עיני״ם ספירות ויתייחסו לשלושה כוונות או לשון גוונין כאומרו ועינו כעין הבדולח והיינו שכל ספירה וספירה לה גוון בפני עצמה ופעולה בפני עצמה, והיינו שבעה פעולות לשבעה ספירות דהיינו לובן לחסד אודם לדין ירוק לרחמים אודם נוטה ללובן בנצח, דהיינו דין נוטה לחסד שרובו חסד לובן נוטה לאודם בהוד דהיינו חסד נוטה לדין שרובו דין, אודם [ולובן וירוק] מעורבין יחד יסוד חסד ודין ורחמים קרוב לירוק, מלכות כלולה מהכל (אור יקר).

אחת שבעה עינים[2691] לתברא קליפין[2692] דאגוזא דהא כמה רועים פרנסי דרא אתכנשו על האי אבנא[2693] דאיהי סלע דילך לאפקא מיא[2694] מתמן דכלה דילך מעין החכמה[2695] בהאי סלע דנביעא דילה באורייתא ברזין סתימין[2696] לית סוף ועלה אתמר (איוב כח יב) והחכמה מאין תמצא[2697]:

וכל תוקפא דלהון לאעברא קליפה דלעילא[2698] וכד מטן לקליפה תניינא דאיהי תקיפא איהי קשיא לון ומחאן בה כל יומיהון כלהו בלישנהון דאינון תקיפין כפטישין ולית לון רשו לאפקא מינה מיא אלא אלין טפין דנפקין על ידך בזמנא דאתמר בה (במדבר כ יא) ויך את הסלע במטהו פעמים ובמחאה תניינא נפקי אלין טפין ואלין אינון רמיזין דחכמה רמיזין דקבלה דאינון בחגיגה[2699] ושאר מתניתין והאי אבן לית מאן דאפיק מניה חכמה דאיהי מלגאו דלית לה סוף (דאיהו מוחא מלגאו) בר אנת דאתמר בך הלכה למשה מסיני:

פתח רעיא מהימנא ואמר סבא סבא אית סלע ואית סלע אית אבן ואית אבן[2700] אית אבן דשמא[2701] דיהו״ה עלה אתמר (דניאל ב לה) ואבנא די מחת לצלמא הות לטור רב ואית אבן דאיהי[2702] (ויקרא כו א) אבן משכית דלית תמן נביעו דמיא דחכמתא ולא דבור:

אלא אבן דאיהי (חסר)[2703] סלע דמשה עלה אתמר (במדבר כ ח) ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו דאיהי בת קול ולא תליא בה אלא דבור ופיוסא אבל שפחה[2704] סלע אחרא[2705] דאתקריאת (קליפה) משנה נוקבא[2706] דעבד נער עלה אתמר (משלי כט יט) בדברים לא יוסר עבד[2707] אלא דמחאן ומתברין מינה כמה פסקות ולקטין לון ואתקרון לקוטות[2708] ועל דמלקטי

2691 אשת חיל עטרת בעלה (יהל אור). אפשר שהגוון השביעי היא בעצמה בהיותה עמהם שווה לכל אחד מהן ואפשר שהבינה יהיה העי״ן השביעי, או לשון מעיינות כאומרו עין המים והיינו שבעה מקורות לספירה הזאת להשפיע בה, או לשון עינים ממש דהיינו עיני ההשגחה להנהגת העולם על ידה, ונודע שהאגוז יש בה ארבעה מוחין דהיינו מיכאל גבריאל אוריאל רפאל והיינו סוד מרכבתה שעד המרכבה הם מתחזקות הקליפות וע״י האבן הזאת בעזרת שבעה עינים שעליה היא נעזרת לבטלם (אור יקר).

2692 והנה בבחינת אב״ן אין בה מבוע מים שאין מים באבן הנפרדת מן ההר דהיינו היסוד כדפירשנו בהקדמה שמיני״ת (אור יקר).

2693 ולא בבחינתה אבן שבודאי אין בה מים אלא ״דאיהי סלע דילך לאפקא מייא מתמן״ דהיינו מימי התורה, והנה בבחינת מקור היסוד לבדו יש בה מים דהיינו מימי השפע להנהיג העולם ולפרנסו, אמנם מצד התפארת שהיא אצילות התורה כדפי׳ בהקדמ״ה שני״ת מימיה הוא אור התורה ולזה אמר דכלה דילך דהיינו כל״ת משה מלכות עם התפארת, בענין שהם שני בחינות כל״ה כסל״ע (אור יקר).

2694 סתרין דקבלה (יהל אור).

2695 מפני שבחינתה מחכמה כאומרו ה׳ בחכמה יסד ארץ (אור יקר).

2696 כי בבחינתה במשנה וכיוצא יש לה סוף כדפירשנו בהקדמה חמישי״ת שישי״ת שביעי״ת, אמנם מצדה בסוד הנעלם אין לה סוף (אור יקר).

2697 שהוא אין סוף. אין כתר, והחכמה מכתר, לכן לית סוף (יהל אור).

2698 קליפא דוקא (נ״א ירוקא) (יהל אור).

2699 דאינון (בחגיגה) בחגוי כו׳. דמתני׳ הוא סלע, אבנא הנ״ל (יהל אור).

2700 הצור והסלע שניהם הם על סוד היסוד דהנוק׳, כי בקטנות נקרא היסוד שלה בשם צור, שאז הוא בגילוי אור דאלהים דההי״ן גימ׳ רצ״ה, ועם הכללות דשם אלהים הוא גימ׳ צור. אבל בגדלות נקרא לפעמים היסוד שלה בשם סלע (ע׳ פנחס רכט ע״ב, תצא רעט ע״ב) ע״ש אהיה דיודי״ן עם הכולל שלה (דע״ה ח״ב קכח ע״א).

2701 ר״ל מל׳ דאצילות (יהל אור).

2702 מל׳ דבריאה (יהל אור).

2703 דאיהי (חסר) נמחק בבהגר״א תיקו״ז מו ע״ד.

2704 שכחתי ונקטתי (בהגר״א בתיקו״ז מו ע״ד).

2705 מטה סתם הוא מטה ה׳ מסטרא דעד״א עץ החיים, אבל מטה משה הוא דינא בדינא, נחש עלי צור וכמ״ש בזוה״ק (ח״ב מח ע״א, ושם בסופו רעא ע״ב ורעב ע״א, ע׳ שם ושם) (דע״ה ח״ב קלג ע״א)

אבל שכחתי ונקטתי סלע אחרא כו׳ כך גורס הגר״א בתיקו״ז מו ע״ד וביהל אור פקודי לה ע״א (לש״ו).

2706 ר״ל מל׳ דיצירה שבה מתני׳ (יהל אור).

2707 היאור הנה הוא מסוד נהר דינור שבעולם הבריאה, והוא מסיטרא דמט״ט ובסוד עץ הדעת, ע׳ תיקונים (תיקון נד דף קא ע״א) ובזוהר שמות (דף יב ע״א בהגהות מהרח״ו שם), ולכן היה שם הכאה דוקא, כי בדברים לא יוסר עבד (משלי כט יט) וכמ״ש ברע״מ (תצא דף רעט ע״ב [הובא במלואים אות (נד)]) (דע״ה ח״ב קכט ע״ב), היה הסלע ג״כ מהאור דהעץ החיים (דע״ה ח״ב קלב ע״א).

לון אתקריאו לקוטות בלא נביעו דחכמה וקבלה:

אבל סלע דילי איהי ברתא דמלכא בגינה אתמר ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו בדבור ופיוס כברתא דמלכא ובגין דמחינא בה לקינא עלה ואתגזר עלנא[2709] מותא דמאן דמסרב למטרוניתא חייב מיתה כל שכן מאן דמחי לברתיה דמלכא ובגין דא אתגזר עלי דלא איעול לארעא דישראל[2710] ואנא קבור בארעא נוכראה ואתעברת מיני[2711] ואתמר (שמואל ב׳ כג כא) וירד אליו[2712] בשבט[2713] והאי שבט איהו חד משבטיא דילי דאנא עתיד לנחתא תמן למהוי עם ישראל בגלותא וכלא אתרמיז ובאתר אוחרא אוקמוה מארי מתניתין (חסר):

דבי מקדשא ושמא דמשיח אתקריאו בשם יהו״ה ודא ארבע אנפי אדם ואינון דשבטא דלוי אינון נפקן מחיון דאינון שאר שבטין ועאלו בחולקא דאדם דאינון ארבע אנפין דיליה ומשה איהו אדם בדיוקנא דההוא אדם קדמאה דלעילא (משלי ל ד) מה שמו ומה[2714] שם בנו ובגין דא כהנייא וליואי מזוניהון על ידא דמלכא אכיל בפתוריה ושאר חיילין דמלכא כל חד יהבין ליה למיכל בבית מושב דיליה ורעיא מהימנא איהו כברא דמלכא קריב למלכא יתיר מאלין דאכלין לפתוריה דלית מאן דקריב למלכא מכל בני מלכותא כבריה:

תרגום: קום רועה הנאמן קח אבן זו בידך שנאמר בה על אבן אחת שבעה עיניים לשבור קלפת האגוז שהרי כמה רועים פרנסי הדור התכנסו על האבן הזאת שהיא סלע שלך להוציא מים משם שכלה שלך מעיין החכמה בסלע הזה שנביעתו בתורה בסודות נסתרים אין סוף ועליה נאמר והחכמה מאין תמצא.

וכל תוקף שלהם להעביר את הקליפה שלמעלה וכשמגיעים לקליפה השניה שהיא חזקה היא קשה להם ומכים בה כל ימיהם כולם בלשונם שהיא חזקה כמו פטישים ואין להם רשות להוציא ממנה מים אלא הטיפות הללו שיצאו על ידך בזמן שנאמר בה ויך את הסלע במטהו פעמיים ובמכה השניה יצאו הטפות הללו ואלו הם רמזים של חכמה רמזים של קבלה שהם בחגיגה ושאר המשניות ומהאבן הזאת אין מי שיוציא חכמה שהיא מבפנים שאין לה סוף (שהוא המח מבפנים) חוץ ממך שנאמר בך הלכה למשה מסיני.

פתח רועה הנאמן ואמר סבא סבא יש סלע ויש סלע יש אבן ויש אבן יש אבן של שם של יהו״ה ועליה נאמר ואבנא די מחת לצלמא הות לטור רב [והאבן שהכתה את הצלם נעשית להר גדול] ויש אבן שהיא אבן משכית שאין שם נביעת מי החכמה ולא דבור.

אלא אבן שהיא סלע של משה עליה נאמר ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו שהיא בת קול ולא תלוי בה אלא דיבור ופיוס אבל שפחה סלע אחר שנקראה (קליפה) משנה נקבה של עבד נער עליה נאמר בדברים לא יוסר עבד אלא שמכים ומשברים ממנה כמה פסקות ומלקטים אותם ונקראו לקוטות ועל שמלקטים אותם נקראו לקוטות בלי נביעת חכמה וקבלה.

אבל סלע שלי היא בת המלך בשבילה נאמר ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו בדיבור ופיוס כמו בת המלך ומשום שהכיתי בה לקיתי עליה ונגזר עלינו מות שמי שמסרב למלכה חייב מיתה כל שכן למי שמכה את בת המלך ולכן נגזר עלי שלא אכנס לארץ ישראל ואני קבור בארץ נכריה ונעברה ממני ונאמר וירד אליו בשבט והשבט הזה הוא אחד מן השבטים שלי שאני עתיד לרדת לשם להיות עם ישראל בגלות והכל נרמז ובמקום אחר פרשוה חכמי המשנה.

שבית המקדש ושֵם המשיח נקראו בשם יהו״ה וזה ארבע פני אדם והם שבט לוי הם יצאו מחיות שהם שאר השבטים ונכנסו בחלקו של אדם שהם ארבע פנים שלו ומשה הוא אדם בדמות של אותו אדם הראשון שלמעלה מה שמו ומה שם בנו ומשום זה כהנים ולוים מזונם על ידי שהמלך אוכל בשלחן ושאר חיילות המלך לכל אחד נותנים לו לאכול בבית מושבו ורועה הנאמן הוא כמו בן המלך קרוב למלך יותר מאלו שאוכלים לשלחנו שאין מי שמתקרב למלך מכל בני

[2708] עלמא דפרודא. כל דין הוא בפ״ע, אבל סתרי תורה כל א׳ בחבירו כמים שאין להם סוף, דלית פקודא דלא כלילא מכל פקודין כמש״ל (יהל אור).

[2709] על משה ואהרן (יהל אור).

[2710] נסתלק משה רבינו ע״ה ולא נכנס לארץ ישראל, כי אלולא אותו החטא היה נכנס משה לארץ ישראל והיה חוזר העולם לתיקונו מאז ולהלאה כמו בתיקון העתיד (וכמבואר בתיקונים מדף מב עד דף מז בארוכה, וכן בתז״ח דף ז ע״ד ח ע״א י ע״ד, וברע״מ משפטים קטו ע״א, ופ׳ תצא רעט ע״ב, וע׳ עוד בהגר״א ביהל אור פקודי דף לד ודף לה) (דע״ה ח״ב קל ע״א).

[2711] ברתא ארעא קדישא (יהל אור).

[2712] שקודם כתיב איש מצרי, זהו משרע״ה, כמ״ש (שמות ב יט) איש מצרי הצילנו (וע׳ הקדמת הזהר. ד״ל) (יהל אור).

[2713] בדינא בגלותא כמש״ו (יהל אור).

[2714] אדם ומשה רבינו ע״ה, שניהם מ״ה, שמא מפרש, גי׳ אדם, שהוא אדם שעל הכסא (יהל אור)., חכמה ועד״א (יהל אור).

המלכות כמו בנו.

עי׳ זהר ח״ג רעח ע״ב: אדהכי הא נונא רבא אזדמן לגביה ואמר רעיא מהימנא (במדבר כד כא) איתן מושבך ושים בסלע קנך תניא דמסייע לך דהא נונין בסלע קנא דלהון איתן בהפוכא תניא איתנים בהפוך אתוון תנאים אסתמר מנייהו דהא אנת[2715] כבד פה וכבד לשון ומאן[2716] דבעי לאתקפא בסלע דנוני ימא דמארי מתניתין דאינון תנאים בעי למהוי תקיף לישנא חדידא חריפא לינקוב עד דמטי לתהומא רבא דתמן:

כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב (חבקוק ב ג) ואוקמוה דהאי קרא נוקב ויורד עד תהומא רבא מאן הוא דנחית לתהום רבא לאשכחא זמנא דא אלא אנת דאתמר בך (תהלים לו ז) צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה כמה מארי מתניתין דבעו לנחתא לעומקא דהלכה לאשכחא תמן קץ דפרקנא ונחתו תמן ולא סליקו ואע״ג דלישנהון הות כפטיש יפוצץ סלע חליש פטיש דלהון לנקבא בההוא סלע ומאן דנקיבו דיליה בההוא סלע בלא רשו אתא חויא לנשכא ליה ואית אחרנין דנקיבו לה עד דמטו לתהומא רבא ולא סליקו מתמן:

ובזמנא דנוקבא[2717] פתיחא כל מאן דהוה נפיל תמן לא הוה סליק ומשיח בן דוד נפל תמן עם משיח בן יוסף דחד איהו (זכריה ט ט) עני ורוכב על חמור וחד איהו (דברים לג יז) בכור שורו דא משיח בן יוסף והאי איהו (שמות כא לג) כי יכרה איש בור ולא יכסנו ונפל שמה שור או חמור ובג״ד אקרי משיח בר נפלי ואיהי נפלת[2718] בתרייהו ואתמר עלה (עמוס ה ב) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל ואנת הוא בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה לו (שמות כא לד) דא משיח בן יוסף דעתיד לאתקטלא:

נחת בגיניה דודאי ארבע גליות הוו תלת לקבל תלת קליפין דאגוזא דאינון תהו קו ירוק קליפה ירוקא דאגוזא תניינא בהו אבנין מפולמין[2719] דאינון סלעים תקיפין דמ״מ פסקו מינייהו כמה פסקות ונקיט לון לאפקא מיא דאורייתא ובג״ד אתקריאו אבנים מפולמות דמנייהו מיין נפקין קליפה תליתאה דקיקא[2720] גלותא תליתאה דהוה זעיר[2721] והאי איהו וחשך גלותא רביעאה[2722] תהום רבה חלל דאגוזא והאי איהו (בראשית א ב) וחשך על פני תהום:

תרגום: בין כך הרי דג גדול הזדמן אליו ואמר רועה הנאמן איתן מושבך ושים בסלע קנך תניא שמסייע לך שהרי דגים בסלע הקן שלהם איתן בהפוך תניא איתנים בהפוך אותיות תנאים השמר מהם שהרי אתה כבד פה וכבד לשון ומי שרוצה להחזיק בסלע של דגי הים של בעלי המשנה שהם תנאים צריך להיות תקיף לשון מחודדת חריפה לנקוב עד שמגיעה לתהום הגדולה ששם.

כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב ופרשוה שפסוק זה נוקב ויורד עד תהום רבה מיהו שיורד לתהום רבה למצא זמן זה אלא אתה שנאמר בך צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה כמה בעלי משנה שרצו לרדת לעומק ההלכה למצא שם את קץ הגאולה וירדו שם ולא עלו ואף על גב שלשונם היתה כפטיש יפוצץ סלע חלש הפטיש שלהם לנקוב באותו סלע ומי שניקב שלו באותו סלע בלא רשות בא נחש לנשוך אותו ויש אחרים שנקבו אותו עד שהגיעו לתהום רבה ולא עלו משם.

ובזמן שהנקב פתוח כל מי שהיה נופל שם לא היה עולה ומשיח בן דוד נפל שם עם משיח בן יוסף שאחד הוא עני ורכב על חמור ואחד הוא בכור שורו זה משיח בן יוסף וזהו כי יכרה אש בור ולא יכסנו ונפל שמה שור או חמור ולכן נקרא המשיח בר נפלי והיא נפלה אחריהם ונאמר עליה נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל ואתה הוא בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה לו זה משיח בן יוסף שעתיד להרג.

ירד בגללו שודאי ארבע גליות היו שלש כנגד שלש קליפות האגוז שהם תהו קו ירוק קליפה ירוקה של האגוז שני בהו אבנים מפולמות שהם סלעים חזקים שבעלי המשנה פסקו מהם כמה פסקות ולקחו אותם להוציא מים של התורה ולכן נקראו אבנים מפולמות שמהם יוצאים מים

2715 בגלותא. דפה ולשון כנ״י וקב״ה, בגלותא. ואיהו כבד פה וכבד לשון בין המ״מ, באורייתא דבע״פ ובאורייתא דבכתב. וע״כ צריך הת״ח בזמן הזה להשתמר מן התנאים כנ״ל. וז״ש ומאן דבעי כו׳ (יהל אור).

2716 לחשוב הקץ והרשיעו רבים כו׳ (יהל אור).

2717 בגלותא (יהל אור).

2718 שכינה (יהל אור).

2719 קליפה של אגוז הקשה כמו אבן (יהל אור).

2720 אותה קליפה הדקה שבאגוז בפנים (יהל אור).

2721 גלות יון, שלא האריך, ולא שליט אלא בזמן בהמ״ק (יהל אור).

2722 וז״ש לעיל דהאי קרא כו׳ צדקתך כו׳ (יהל אור).

קליפה שלישית דקיקה גלות שלישית שהיתה קטנה וזהו וחושך גלות רביעית תהום רבה חלל האגוז וזהו וחושך על פני תהום.

(נו) ע׳ זהר ח״ג רפ ע״א: דהא אנת [תועלת גדול לישראל בקבורתך] אי לא הוית קבור לבר מארעא קדישא לבר מכלה דילך לא הוו ישראל נפקין מגלותא ובגינך אתמר (ישעיה נג ה) והוא מחולל מפשעינו אתעבידת חול בגין חובה ופשע דישראל בקבורה דילך [דאתמר בך] (דברים לד ו) ויקבור אותו ובגיא (בגאי) ומה כתיב בקבורה דילך (ישעיה מ ד) כל גיא ינשא כל שפל ונמוך ינשא בגינך דאינון ישראל דאינון שפלים מכל אומה ולישן וכל הר וגבעה ישפלו [דאינון] (ואינון) רשיעייא וגסי הרוח:

והאי איהו (ישעיה נג ה) ובחבורתו[2723] נרפא לנו בחבורה דאתחבר עמנא בגלותא נרפא לנו דאנת הוא כשמשא דנהיר דאע״ג דאתכנש בליליא נהיר הוא [בסיהרא] בכל[2724] ככביא ומזלי הכי אנת נהיר בכל מארי הלכות וקבלות[2725] וממך[2726] אשתקיין בגניזו כמבועא דאשקי לאילנין תחות שרשיהון בגניזו עד דאתבקע[2727] מימוי באתגלייא הה״ד (משלי ה טז) יפוצו מעינותיך חוצה:

דאנת הוא אוף הכי כשמשא דאזיל בימי החורף תחות מבועין וכד מטי פורקנא תהא כשמשא דאזיל בקיץ לעילא ממבועין ויהון צוננין[2728] ברחמי דכד אנת תחותייהו אינון חמין בדינא:

אתא רעיא מהימנא ובריך לבוצינא קדישא ואמר ודאי אנת הוא דנהיר לי בזמנא דאתמר עלי (בראשית כח יא) כי בא השמש וכבה (כבא) השמש[2729] דאחשיך נהוריה יהא רעוא דיהו״ה ינהיר שמיה עלך[2730]:

תרגום: שהרי אתה (תועלת גדולה לישראל בקבורתך) אם לא היית קבור מחוץ לארץ הקדושה, מחוץ לכלה שלך, לא היו ישראל יוצאים מהגלות, ובגללך נאמר ״והוא מחולל מפשעינו״, נעשית חול משום חטא ופשע של ישראל. בקבורה שלך שנאמר בך ״ויקבור אותו בַּגַי״, ומה כתוב בקבורתך, ״וכל גיא ינשא״, כל שפל ונמוך ינשא בגללך, שהם ישראל שהם שפלים מכל אומה ולשון. ״וכל הר וגבעה ישפלו״, שהם הרשעים וגסי הרוח.

וזהו ״ובחבורתו נרפא לנו״, בחבור שהתחבר עמנו בגלות נרפא לנו, שאתה הוא כשמש שמאיר, שאף על גב שנאסף בלילה, מאיר הוא ללבנה ולכל הכוכבים והמזלות, כך אתה מאיר בכל בעלי הלכות וקבלות, וממך מושקים בנסתר, כמו מבוע שמשקה את האילנות תחת שרשיהם בנסתר, עד שהתבקעו מימיו בגלוי, זהו שכתוב ״יפוצו מעינותיך חוצה״.

שאתה הוא גם כך, כמו שמש שהולכת בימי החורף תחת המבועים, וכשמגיעה הגאולה תהיה כמו שמש שהולכת בקיץ למעלה מהמבועים, ויהיו צוננים ברחמים, שכאשר אתה תחתיהם הם חמים בדין.

בא רועה הנאמן ובירך את הנר הקדוש ואמר, ודאי אתה הוא שמאיר לי בזמן שנאמר עלי ״כי בא השמש״, כבה השמש, שהחשיך את אורו. יהי רצון שה׳ יאיר שמו עליך.

2723 בחבורתו לשון חיבורא (יהל אור).

2724 ובכל (דפ״ו).

2725 משה רבינו ע״ה הוא לכל החכמים הבאים אחריו כאור השמש המאיר בלבנה וכוכבים, שכל אורם הוא רק ממנו, ואורו הוא בבחי׳ אור השמש נגד כל הדורות הבאים אחריו, ואורם נגדו הוא רק בבחי׳ אור הלבנה וכוכבים (דע״ה ח״ב פו ע״ב), כל חידושי תורה המתחדש בכל עת הוא לעולם רק על ידו וכו׳, וכן על ידו שורה השכינה בישראל, והוא ממה שכתוב (תהלים קמד טו) אשרי העם שככה לו, שככ״ה גימ׳ משה, וכן ממכון שבתו השגיח (שם לג יד) הוא ר״ת משה, כמ״ש בתיקונים (תיקון סט דף קלא ע״א [אמר רבי שמעון חבריא בוודאי קודשא בריך הוא אסתכם עמנא עלאין ותתאין למהוי בהאי חבורא זכאה דרא דהאי אתגליא ביה דעתיד כולי האי לאתחדשא על ידא דמשה בסוף יומיא בדרא בתראה לקיימא קרא ״מ״ה ש״היה ה״וא שיהיה״ וביה ״מ׳מכון ש׳בתו ה׳שגיח״ ״אשרי העם שככ״ה לו״ בגימטריא מש״ה] בהגר״א [לקיימא כו׳ - דהוא בר״ת ור״ל דהוא שהיה נתנה התורה על ידו והוא שיהיה. וביה ממכון כו׳ - ג״כ בר״ת ור״ל דעל ידו השי״ת ירד והשגיח לישראל כמ״ש אנכי עומד בין ה׳ וביניכם. שככה כו׳ - בחושבן ואשרינו שהוא בָּנו ועל ידו השי״ת הוא אלקינו בסיני בחר בנו]) (דע״ה ח״ב קכח ע״ג).

2726 ולך (דפ״ו).

2727 בפורקנא כמו שמפרש והולך (יהל אור).

2728 ר״ל דבחורף הולך למטה, והמים חמין, דינא דגלותא. ובקיץ המים קרים, ברחמים גדולים אקבצך (יהל אור).

2729 בלבוש דחול (אור יקר). ר״ל לשון כביה. ור״ל דעכשיו נהיר ספר הזוהר ע״י רשב״י (יהל אור).

2730 דהיינו היות האור מתפשט בלבושין דמטטרו״ן ששם נקרא מצפ״ץ בסוד התמורה כדפירשו בתיקונים אל תמר בו אל תמירני בו (אור יקר).

(נז) עי' זו"ח טו ע"ד: א"ר פנחס זכאין אתון צדיקיא למחמי בזיוא יקירא עילאה דמלכא קדישא דשלמא כולא דיליה[2731] ובאיזה זכותא בשביל עטרה שעטרה לו אמו[2732] בדיל ההוא כתרא דאכתרו ליה צדיקיא במלי דאורייתא בעלמא דין א"ר אבהו אמו ומהו אומו ואיזהו אום של הקב"ה אלו הצדיקים שהם אום הידועה לו.

תרגום: אמר רבי פנחס אשריכם@, אתם הצדיקים, לראות את זיו הכבוד העליון של המלך הקדוש שהשלום כולו שלו. ובאיזו זכות, בשביל העטרה "שעטרה לו אמו", בשביל אותו הכתר שהכתירו אותו הצדיקים בדברי תורה בעולם הזה. אמר רבי אבהו, אמו. ומהו אומו. ואיזהו אום של הקדוש ברוך הוא, אלו הצדיקים, שהם אומה הידועה לו.

ועיי"ש כ ע"ב: ת"ר מאי דכתיב (שיה"ש ח יא) כרם היה לשלמה בבעל המון נתן את הכרם לנוטרים איש יביא בפריו אלף כסף א"ר יהודה כרם היה לשלמה למלך שהשלום שלו[2733] בבעל המון אלו מלאכי שלום[2734] נתן את הכרם לנוטרים אלו שומרי משמרת בארץ איש יביא בפריו אלף כסף אלף[2735] הנאות שהנשמה כוספת[2736] בהם:

תרגום: שנו רבותינו, מה הוא שנאמר "כרם היה לשלמה בבעל המון נתן את הכרם לנוטרים איש יבא בפריו אלף כסף". אמר רבי יהודה, "כרם היה לשלמה", למלך שהשלום שלו. "בבעל המון", אלו מלאכי שלום. "נתן את הכרם לנוטרים", אלו שומרי משמרת בארץ. "איש יבא בפריו אלף כסף", אלף הנאות שהנשמה כוספת בהם.

(נח) עי' תיקו"ז סח ע"א: וההוא חוט דיליה איהו ו' דאבנא דאיהי תגא עטרה על רישיה עטרה דספר תורה ובגינה אתמר ודאשתמש בתגא חלף איהי כתר תורה ודאי דתלת כתרין אינון כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות וכתר תורה (נ"א וכתר שם טוב) על גבייהו[2737] והאי אבנא איהו י' בריש א' ואיהי י' בסופה עלה אתמר מגיד מראשית אחרית (ישעיה מו י) ואיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א[2738] (נ"א יו"ד ה"י וא"ו ה"י) כליל עשר ספירן דאינון נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן.

[2731] עי' מאיר הזהר ח"א ה ע"ב: בינה (רח"ו). ר"ל מלכא בינה, שלמא יסוד (יהל אור). ועי' אור יקר (שם כט ע"א): הענין כי "שלום" יתבאר על שני דרכים: או על יסוד, או על תפארת, שכל א' משניהם יקרא שלום בלי ספק. והנה לפי זה המלך שלמה פי' מלך שהשלום שלו, יצדק במקום שהשלום יתייחס לו. כי שלום הוא אבר הזכר ויתייחס בא' משני הזכרים. כי הזכרים הם שנים, והנקבות שתים, והיינו ד' אותיות שבשם והם י"ו זכרים, ה"ה נקבות, והנה מלך סתם מקום שיאמר המלך ולא יפרש הכתוב שלמת ירצה בנוקבי, או בבינה, או במלכות. והטעם כי מלך ירצה בענין שכינה שהוא שוכן ומולך על אסיפת עם והיינו שכינה. ושתי שכינות הם: הא' ה' עילאה, והב' ה' תתאה, והיינו שתי מלכים. בינה — מלך בז' הספירות, מלבות — מלך בז' הנערות הראויות לתת לה מבית המלך. וא"כ אחר שיש לנו שסתם מלך הוא בנקבות, כאשר יבאר הכתוב ויאמר המלך שלמה, שהכוונה מלך זכר, שהשלום שלו, אין ספק שיתבאר הענין בתפארת, שהוא ו', או בחכמה שהיא י', והנה בתפארת, ירצה מלך שהיסוד שהוא שלום, אל הזווג התחתון, ובחכמה ירצה מלך שהת"ת שהוא בסוד הדעת, שלום אל הזווג העליון כנודע. ועי' מבו"ש ש"ג ח"ב פי"ז שהוא בחי' ז"א, וכן הוא בפע"ח זמירות ד.

[2732] היינו עטרין דאו"א (שעה"ק נב ע"א). ועי' זהר ח"ב פד ע"א ובמ"מ שם שגם הבינה קיבלה תוספת מוחין מא"א בזה.@

[2733] עי' לעיל הערה 2731.

[2734] עי' יהל אור ח"ב יח ע"א: **מלאכי שלום.** הן בדרגא דיסוד, שלמא דביתא, והן בוכין על משים שלום בבית בטל וכו' ועי' זו"ח יז ע"ב: **מלאכי שלום אינון דהוו מסט' דשלום ובכו על ההוא שלום, בגין דחסר ההוא נהר כבר.** ר"ל חסד כמש"ש. והוא חסד דאתגלי באמה.

עי' ביאורים ח"ב ע ע"ג: כל אור תחתון הוא בבחי' מלאך להאור העליון, וכנודע בסוד (בראשית מח טז) המלאך הגואל. אבל עיקר שם מלאך הנה הוא רק מה שהוא טפל לזולתו בכל עצמותו ועיקרו ג"כ, ולכן כל הקדושים שאמרנו אינם מלאכים כלל אלא הם עיקריים וכנז', ע"כ. ועי' עבודת הקודש חלק ב פרק כה, ז"ל, פתח נבואתו (של משה רבינו ע"ה) היתה באספקלריא שאינה מאירה, בתחלה וירא אליו מלאך יי' סוד המלאך הגואל, ואחר הרגילו לאטו עלה אל מעלת הנבואה בשם הגדול אשר לא עלה אליה שום נברא. ועי' זהר ח"א סא ע"א, רה ע"ב, ח"ג רסט ע"ב ורע ע"א, ועי' רמב"ן שמות ג ב.

[2735] עי' ב"ע לו ע"ב: "אלף" הוא סוד חכמה שהוא סוד אלף פלאות חכמה.

[2736] עי' עלמא דכסופים אד"ז רפח ע"א.

[2737] עי' ב"ע קיב ע"ב שביאר שג' הכתרים הם בחינת חב"ד דז"א, ואילו "כתר שם טוב" הוא כינוי למו"ס.

[2738] "יו"ד ה"ת וא"ו ה"ת" נמחק בנוסח רבינו ובמקומו גורס את המוסגר.

תרגום: $

בהגר"א: וההוא חוט דיליה - ר"ל דזרקא, ור"ל ההוא חוט שהוא ו', שהיא עטרה בראשו, לומר שהיא עטרת בעלה (משלי יב ד)[2739], עטרה בראש ס"ת דהוא בעלה: **דתלת כתרין כו' -** ור"ל שזהו סגולתא, וע"ל (נה ע"ב מח ע"א) למיהוי תגא ועטרה ברישא דתלת אבהן כו', ולמעלה (נד ע"ג מז ע"ב) **ואתקריאת י' י' י' בתלת יודי"ן, י' עילאה איהו על רישא דא' כו' ולבתר כו' ולבתר כו',** ע"ש, וז"ש **והאי אבנא איהי כו':** ***ואיהי יו"ד ה"י וא"ו ה"י כליל כו' -** כצ"ל, ר"ל דתלת יודי"ן ביה, וע"ל (כג ע"ב כח ע"ב) **ותלת יודי"ן אינון י' י' י' ואינון רישא וסיפא ואמצעיתא דאת א' ואינון רמיזין בשמא סתים כו',** אבל כאן כוונתו רק על ב' היודי"ן שבתחלה וסוף, דבאמצעיתא נכלל בוא"ו, ואין באל"ף יודי"ן עצמיים רק ב', תחלה וסוף, ורומז על הנ"ל, אע"ג דהיא (תהלים קיח כב) אבן מאסו הבונים, בסוף כולן, סלקא על כולן, לאתר דאתגזרת מתמן, והן בשילוב יאהדונה"י, י' בראש ובסוף, דסלקא מסוף עד הראש כנ"ל. וז"ש מגיד מראשית אחרית כו', נעוץ סופן כו', והכל רמיז באלף, ב' יודין בראש וסוף, ו' אותיות באמצעיתן, נגד ו' האמצעי שבאלף. ואמר **כליל עשר ספירן** - שהן יו"ד אותיות שבשם הנ"ל, ויו"ד שבסוף כוללן וכן היו"ד שבראש, כמ"ש בריש תז"ח (ב ע"ב) **ועשר חכמות אתקריאו ע"ס**[2740], וכן אמר בפ' ויקרא (י ע"ב[2741]) **על יו"ד קיימי כולהו כו', תנן יו"ד שמות אשתכללו ונפקו מהאי יו"ד דהיא עשיראה דאתוון כו',** וכלהו סתימי ביו"ד, וכן יו"ד מלכות כליל כלהו, כידוע:

(נט) עי' זהר ח"ב קלב ע"ב: שמא דע"ב אתוון דוד דקא[2742] מתעטרא באבהן ורזא דיליה סליק ונחית כגוונא דא מצפ"ץ |ומצפ"ץ| שמא דתליסר מכילן דרחמי[2743] אינון תריסר רזא דרתיכא קדישא דנפקין מחד דשריא עלייהו[2744] ובגין כך סליק ונחית וכלהו סלקין ונחתין בר האי דסליק ולא נחית ועל דא[2745] שמא דע"ב סליק ונחית[2746] סליק מסטרא דא ונחית מסטרא דא שמא דתליסר מכילן סליק מסטרא דא ונחית מסטרא דא וההוא דנחית בגין לאמשכא טיבו לתתא ועל דא א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"ץ ו"פ ז"ע ח"ס ט"ן י"ם כ"ל אתוון קדמאי סלקין בחושבנא ואתוון אחרנין נחתי בחושבנא בגין לאמשכא טיבו |דלעילא לתתא| (לעילא ותתא):

תרגום: השם של ע"ב אותיות, דוד המתעטר באבות, וסודו עולה ויורד, כמו זה מצפ"ץ (מצפ"ץ), שם של שלש עשרה מדות הרחמים, הם שתים עשרה, סוד המרכבה הקדושה שיוצאים מאחד ששורה עליהם. ולכן עולה ויורד, וכולם עולים ויורדים חוץ מזה שעולה ולא יורד, ולכן השם של שבעים ושתים עולה ויורד, עולה מצד זה ויורד מצד זה. השם של שלש עשרה מדות עולה מצד זה ויורד מצד זה. ואותו שיורד כדי למשוך טוב למטה, ועל זה א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"ץ ו"פ ז"ע ח"ס ט"ן י"ם כ"ל, האותיות הראשונות עולות בחשבון ואותיות אחרות יורדות בחשבון, כדי למשך את הטוב שלמעלה למטה.

(ס) עי' זהר ח"ב מז ע"ב: רבי יוסי ורבי יהודה הוו אזלי בארחא אמר רבי יוסי לרבי יהודה ודאי תנינא יהו"ה בכל אתר רחמי[2747] ואף על גב דאגח קרבא ועביד דינא ההוא דינא ברחימותא

[2739] עי' לעיל הערה 780.

[2740] עי' מלואים אות .Error! Reference source not found.

[2741] עי' מלואים אות .Error! Reference source not found.

[2742] בראשית לג ע"ב רז ע"ב רלד ע"ב ויקרא קנ ע"ב (הערת הזהר).

[2743] פי' כל השמות יוצאים בחילוף האלפא ביתות, והנה י"ג מדות של (שמות לד ו) ויעבור מתחלפים בא"ת ב"ש, וא"ת ב"ש סליק ונחית, וגם אלו השמות סלקין ונחתין (זהר הרקיע). הוא מצפ"ץ מצפ"ץ תע"ך גספ"י וכו' (רמ"ז). פי' כתב הרב ה' ה' הם ב' מצפ"ץ והם ב' פאות דא"א ומשפיעים לדיקנא שהם י"ג מכילן דרחמי (מ"מ).

[2744] נוצר חסד הוא כולל כולם וכן מזל ונקה כולל כולם, נמצא שהי"ב האחרים יוצאים ממזל הח' או ממזל ונקה (מ"מ).

[2745] "סליק ונחית וכלהו סלקין ונחתין בר האי שמא דמ"ב דסליק ולא נחית ועל דא" מוסגר בדפ"ק.

[2746] ר"ת וס"ת הולך כסדר הפסוקים ואמצע הוא להיפך וכ"ה רוב השמות וכמעט כולם כידוע וז"ש (לעיל) שמא דמ"ב [כו'] סליק ולא נחית שהוא כסדר וכ"ה שמא דתליסר מכילין ג"כ סליק ונחית כנ"ל (יהל אור).

[2747] יצה בכל אתר מפני ששם זה מתייחס לכל הספירות כולם, י' חכמה, ה' בינה, ו' ו"ק, ה' מלכות, ויתייחס לכל ספירה וספירה בפני עצמה כדפי' בספר פרדס רמונים בשער שם בן ד', וכן יתייחס בדקדוק בת"ת וכן יתייחס לפעמים במלכות, וכן יתייחס בז"א מחכמה ולמטה, ויתייחס בכתר, דרך כלל בכל מקום שיתייחס מורה רחמים, והטעם לזה רבות: א', מפני שבו קשר כל

הוא והכא חמינא דכתיב יהו״ה ילחם לכם ולא אתחזי בההוא דינא רחמי כלל דהא כתיב (שמות יד כח) לא נשאר בהם עד אחד:

אמר ליה מלה דא שמענא מרבי שמעון דאמר דאפילו הכא דינא ברחמי[2748] הוה דחפא עליהון ימא ומיתו ולבתר אפיק לון ימא וקודשא בריך הוא בעא ביקריהון ואתקברו בארעא ולא בעאת ארעא[2749] לקבלא לון עד דאושיט לה קודשא בריך הוא ימיניה וקבילת לון הדא הוא דכתיב (שמות טו יב) נטית ימינך תבלעמו ארץ ובגין דא (הוה) [האי] דינא ברחמי [הוה]:

ועל דא לא בעא קודשא בריך הוא דיתערון ישראל מלה בעלמא דאי יתערון ישראל מלה לא יתערון שמא דרחמי ולא יתעביד דינא ברחמי הדא הוא דכתיב (שמות יד יד) יהו״ה ילחם לכם ואתם תחרישון דלא תתערון מדי דהא שמא דרחמי בעי לאתערא עלייהו למעבד דינא ברחמי ועל דא בעי דלא תעבדון פגימו ותתערון מלה אחרא[2750]:

אמר ליה והא כתיב (זכריה יד ג) ויצא יהו״ה ונלחם בגוים ההם אי הכי דא דינא ברחמי הוה אמר ליה הכי הוה ודאי דינא הוא ברחמי דמותא דלהון לא אשתכח כמותנא דשאר [בני עלמא] (עמין) אלא חס עלייהו קודשא בריך הוא דלא יהון כמותנא דשאר בני עלמא דקטילו לון אלא בנחת בלא צערא הא דינא ברחמי [איהו]:

ובכל אתר שמא דא דינא ברחמי איהו בר אתר חד דכתיב (ישעיה מב יג) יהו״ה כגבור יצא וגו׳ וכי כגבור ולא גבור אלא ישני לבושוי וילבש לבושין אחרנין כאיש מלחמות ישני זיניה:

ועם כל דא דינא הוא יתיר אבל רחמי ביה כמה דכתיב כגבור ולא גבור כאיש מלחמות ולא איש מלחמות דודאי אף על גב דעביד דינא חס על עובדוי ועל דא יהו״ה ילחם לכם ודאי ואתם תחרישון זכאה חולקהון דישראל דקודשא בריך הוא בריר לון לחולקיה ואחסנתיה דכתיב (דברים לב ט) כי חלק יהו״ה עמו יעקב חבל נחלתו:

תרגום: רבי יוסי ורבי יהודה היו הולכים בדרך, אמר רבי יוסי לרבי יהודה, ודאי שנינו יהו״ה בכל מקום זה רחמים, ואף על גב שלוחם קרב ועושה דין, אותו דין הוא באהבה. וכך ראינו שנאמר ״ה׳ ילחם לכם״, ולא נראה באותו דין רחמים כלל, שהרי נאמר ״לא נשאר בהם עד אחד״.

אמר לו, דבר זה שמעתי מרבי שמעון, שאמר שאפילו כאן היה הדין ברחמים, שהים כסה עליהם ומתו, ואחר כך הוציא אותם הים, והקדוש ברוך הוא רצה בכבודם, ונקברו בארץ. ולא רצתה הארץ לקבל אותם, עד שהושיט לה הקדוש ברוך הוא את ימינו וקבלה אותם, זהו שנאמר ״נטית ימינך תבלעמו ארץ״, ולכן זה הדין היה ברחמים.

ולכן לא רצה הקדוש ברוך הוא שיעוררו ישראל דבר בעולם, שאם יעוררו ישראל דבר, לא יעוררו את שם הרחמים, ולא יעשה דין ברחמים, זהו שנאמר ״ה׳ ילחם לכם ואתם תחרשון״, שלא תעוררו דבר. שהרי שם הרחמים, צריך לעורר עליהם לעשות דין ברחמים, ועל זה בקש, שלא תעשו פגם ותעוררו דבר אחר.

אמר לו, והרי נאמר ״ויצא ה׳ ונלחם בגוים ההם״, אם כן, זה דין שהיה ברחמים. אמר לו כך היה ודאי, הדין ברחמים, שמיתתם לא נמצא כשאר מות בני העולם, אלא הקדוש ברוך הוא חס עליהם שלא יהיו כמות שאר בני העולם שהרגו אותם, אלא בנחת בלא צער, זהו דין ברחמים.

ובכל מקום שם זה הוא דין ברחמים, פרט למקום אחד, שנאמר ״ה׳ כגבור יצא וגו׳״. וכי כגבור, ולא גבור. אלא יְשַׁנֶּה לבושו וילבש לבושים אחרים, כאיש מלחמות ישנה מינו.

ועם כל זה, הדין הוא יותר, אבל יש בו רחמים, ככתוב כגבור, ולא גבור. כאיש מלחמות ולא איש מלחמות. שודאי, אף על גב שעושה דין, חס על מעשיו, ולכן ״ה׳ ילחם לכם ואתם

הספירות כדפי׳, ובכל מקום שיש קשר וייחוד דינו מתמתק. ב׳, כי אין בכל הספירות דין אלא הגבורה ממקור הבינה, וההוד עם המלכות, וכאן נכללות כולם עם מדות אחרות שיש בהם רחמים, ובהמזגה כזו יתמתקו מדות הדין עם מדות הרחמים, ובהכרח יהיה שם רחמים בדין עצמו. הג׳, כאשר יכונה שם זה אל פעולת הדין הורה על המתקתו, מפני היות שם זה משותף לכתר ושם הוא רחמים, ובת״ת בעל הרחמים, וכיון שכן מורה שדינו רפה כדרך השם הזה לרחם. הד׳, כי הדין הוא משם אלהים בהסכמת שם יהו״ה עמו, כאומרו ה׳ הוא האלקים, אין דין נעשה אלא בהסכמת המדות, אמנם שם הוי״ה מסתתר ברחמיו ומסכים בפעולת שם אלהים ובהיותו מתגלה ונזכר בדין בהכרח יהיה שם רחמים רחום בדין (אור יקר).

[2748] מצד מדות הרחמים שבו לדרך א׳ או מצד השם בעצמו לדרך אחרת, או מצד שמדת הדין שבו מתוקה לדרך אחרת (אור יקר).

[2749] שהיא נגדיית למלכות (אור יקר).

[2750] ר״ל מדה״ד (רח״ו). וזה טעם אחר הפך מטעם הראשון דלעיל שאמר מפני שאבות העולם עבדו אתערותא לעילא ולכך אתם תחרישון והכא קאמר בגין דאל תתערון מלה אחרא (מ״מ).

תחרישון". אשרי חלקם של ישראל, שהקדוש ברוך הוא בירר אותם לחלקו ולירושתו, שנאמר "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו".

(סא)CAMA NITZRACHעי' זהר ח"א קט ז"ע"ב: אמר רבי יוסי כגוונא דא כתיב (ישעיה ס כב) אני יהו"ה בעתה אחישנה מהו בעתה בעת ה' דתקום מעפרא כדין אחישנה אמר רבי יוסי ועם כל דא יומא חד[2751] איהי כנסת ישראל גו עפרא ולא יתיר[2752] אמר רבי יהודה הכי אמרו אבל תא חזי רזא דאוליפנא בשעתא דכנסת ישראל אתגלייא מאתרה[2753] כדין אתוון דשמא קדישא[2754] כביכול אתפרשו דאתפרשא ה"א[2755] מן וא"ו ובגין דאתפרשו מה כתיב (תהלים לט ד) נאלמתי דומיה[2756] בגין דאסתלק וא"ו מן ה"א וקול לא אשתכח כדין דבור אתאלם ובגין כך היא שכיבת בעפרא[2757] כל ההוא יומא (דנא) lדה"אl ומאן איהו אלף חמשאה ואע"ג דאקדימת[2758] בגלותא עד לא ייעול ההוא אלף חמשאה רזא דה"א וכד ייתי אלף שתיתאה דאיהו רזא דוא"ו כדין וא"ו יוקים לה"א בזמנא[2759] שית זמנין עשר[2760] כדין שלימו [שתין נפש[2761] ו' עשר זמנין [י'] lוא"ול שי"ת זמנין עשר[2762]] וא"ו סלקא (בעשר) [בי'] וא"ו נחתא בה"א[2763] אשתלים וא"ו גו עשר שית זמנין[2764] כדין הוו שתין לאקמא מעפרא ובכל שתין ושתין[2765] מההוא אלף שתיתאה אתתקף ה"א וסלקא בדרגוי לאתתקפא[2766] ובשית מאה שנין לשתיתאה[2767] יתפתחון תרעי דחכמתא לעילא ומבועי דחכמתא לתתא ויתתקן עלמא[2768] לאעלא בשביעאה כבר נש [דמתתקן] (דמתקן)[2769] ביומא שתיתאה מכי ערב שמשא לאעלא בשבתא[2770] אוף הכי

[2751] פקודי רכז ע"ב (ד"א).

[2752] אפשר דיום של הקב"ה קאמר דהיינו אלף שנה. ואפשר דיום א' ממש, והטעם שסוכת דוד נופלת לעולם נופלת, ולא הגיעה לארץ עד יום א' סמוך לגאולה והיינו שהאריכו בגמ' בענין דור שבן דוד בא וכו' במיעוט השפע (אור יקר).

[2753] שם אדנ"י מיסוד הוי"ה (אור יקר).

[2754] דהיינו שם הוי"ה עצמו והטעם שנתפרש יחוד אותיות (אור יקר).

[2755] שנתפרש אות ה' מהוי"ה דהיינו המלכות מחכמה, שהם ב' בחי' אליה: הא', שם אדנ"י. הב', אות ה'. הפירודים ד': הא', שם אדנ"י משם הוי"ה. הב', אות ה' מיה"ו, שהוא אב לפירוד ד' אותיות. הג', י"ה מו"ה, כאומרו נאלמתי דומיה, דהיינו נאלמתי ו' מה', ודוממתי מאותיות י"ה שנסתלקו מו"ה וכו'. הד', י' לא אתחבר בה', בגין דו' לא אתחבר בה' (אור יקר).

[2756] עי' ח"ב כו ע"א (לש"ו).

[2757] לא נשאר בנוקבא דז"א דאצילות דקדושה רק בחי' מלכות שבה שהיא בחי' עשירית תחתונה שבה. ושאר הט' ספירות העליונים שבה שבאו לה מט"ס הראשונים שבו דז"א כנודע, אלו ירדו למטה בנוקבא דקליפה. ואלו הט"ס ראשונים נקרא רישא, אשר היא שכיבת לעפרא, כי היא נתונה בין הקליפות, בסוד עפר המשכן [כידוע ונחש עפר לחמו (ישעיה סה כה) - בהגר"א בסד"צ לא ע"ב] (ע"ח שער הקלי' ג).

[2758] דאקדימת קע"ב שנים מאלף רביעי (אור יקר), עי' רמב"ן ור' בחיי בראשית (ב ג).

[2759] שמות ט ע"ב (הערת הזוהר).

[2760] שנוטל ו' כח מי' אל הגאולה ואח"כ נחתא בחמש דהיינו ה' לגאולה (אור יקר).

[2761] "כדין שלימו שתין נפש" נמחק במ"מ, ובמקומו איתא "שתין נפש כדין שלימו".

[2762] ו' שהוא ז"א מקבל הארה מאבא ששם החיים הנצחיים בסוד החכמה תחיה בעליה וכל קצה מו"ק דז"א מקבל הארה מאבא שהוא י' דשמא קדישא הרי הם ס' ומ"ש ו' עשר זמנין ו' שית זמנין עשר ר"ל כל החשבונות הם שוים בין אם נחשוב עשר פעמים ו' שאז אנו מושכים מאבא לו' שהוא ז"א הם ס' בין אם נחשוב ו' פעמים עשר שאז ז"א עולה לקבל מאבא הם ג"כ ס' ולכך בכל ששים מתעורר משיח לבוא, וז"ש ו' סלקא בי', ר"ל ו' שהוא ז"א עולה לקבל הארה מאבא הנקרא י' (מ"מ).

[2763] פי' אחר שקיבל הארה מאבא משפיע במלכות (מ"מ).

[2764] פי' כל קצה וקצה מו"ק דז"א קיבלו הארה מאבא שנק' י' הם ששה פעמים י' גימ' ס' (מ"מ).

[2765] אפשר דהיינו הקצין שמתעוררין בכל ששים שנה (אור יקר).

[2766] בעשר ספירות שבאות ו' הכלול מי' דאמרן דהיינו עשר שהם שש מאות, ואז נשלמה השכינה בסוד עשרה פעמים ששים מסוד החכמה דהיינו י' ולכך יתפתחו עשר מבועי דחכמתא לעילא בספירות ולתת אל התחתונים (אור יקר).

[2767] פי' אלו זכו ישראל היו נגאלים בששים שנה הראשונים של אלף הששי וכן בכל ששים וששים. ואם לא יזכו סוף הקץ הוא עד שית מאה שנין והכוונה שאז כל קצה מו"ק דז"א מקבל הארה מאבא שהוא י' וכל י' כלולה ממאה הם שית מאה שנין ואם היו זוכים היה די שכל קצה כלול מעשרה לבד ואז היה בא בששים שנה ועונותינו האריכו קיצנו שצריך לכלול כל קצה מעשרה ועשרה ממאה הם ת"ר (מ"מ).

[2768] זהו אחר הגאולה זמן שהעולם מתתקן ליכנס לסוד עולם שכולו שבת (אור יקר).

[2769] האריז"ל גילה סתרי מעשה בראשית ומעשה מרכבה, והיו גלויים לפניו ככל פשטות התורה,

נמי וסימניך (בראשית ז יא) בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגו׳ נבקעו כל מעיינות תהום רבה[2771]:

תרגום: אמר רבי יוסי, כדוגמא זו כתוב ״אני ה׳ בעתה אחישנה״. מהו ״בעתה״, בעת ה׳, שתקום מן העפר, אז ״אחישנה״. אמר רבי יוסי, ועם כל זה, יום אחד כנסת ישראל בתוך העפר ולא יותר. אמר רבי יהודה, כך אמרו, אבל בא וראה הסוד שלמדנו. בשעה שכנסת ישראל גלתה ממקומה, אז אותיות השם הקדוש כביכול נפרדו, שנפרדה ה״א מן וא״ו, ומשום שנפרדו מה כתוב, ״נאלמתי דומי״ה״, משום שהסתלק וא״ו מה״א וקול לא נמצא, אז הדיבור נאלם. ולכן היא שוכבת לעפר כל אותו היום (הזה) של ה״א. ומי הוא, האלף החמישי. ואף על גב שהקדימה בגלות טרם שנכנס אותו האלף החמישי, הסוד של ה״א, וכשיבא האלף הששי שהוא הסוד של וא״ו, אז וא״ו יקים את ה״א. בזמן שש פעמים עשר שישים נפש, אז שלמות של וא״ו עשר פעמים וא״ו שש פעמים עשר, [שוא״ו] וא״ו עולה [בעשר] בי׳, וא״ו יורדת בה״א. נשלמת וא״ו בתוך עשר שש פעמים, אז הם שישים להקימה מהעפר, ובכל שישים וששים מאותו האלף הששי מתחזקת ה״א, ועולה בדרגותיה להתחזק. ובשש מאות שנים [לאלף] הששי, יפתחו שערי החכמה למעלה ומעיינות של חכמה למטה, ויותקן העולם להיכנס לשביעי, כאדם שמתקן ביום ששי מכשמעריב השמש להיכנס לשבת, כמו כן גם כאן, וסימן לדבר ״בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגו׳ נבקעו כל מעיינות תהום רבה״.

(סב) עי׳ זהר ח״א מו ע״א: ויעש אלהי״ם את הרקיע (שם ז) דעביד ביה עבידתא בסגיאו עלאה ויהי רקיע לא כתיב אלא ויעש דאסגי ליה ברבו סגיא א״ר יצחק בשני אתברי גיהנם[2772] לחייבי עלמא בשני אתברי (ה)מחלוקת בשני לא אשתלים ביה עבידתא[2773] ובגין כך לא כתיב ביה כי טוב עד דאתא יום תליתאה ואשתלים ביה עבידתא בגין כך כי טוב תרי זמני חד על אשלמות עבידתא דיום שני וחד לגרמיה ביום תליתאי אתתקן יום שני ואתפרש ביה מחלוקת וביה אשתלימו רחמי על חייבי גיהנם[2774] ביומא תליתאה ומשתככין! (משתבבין) שביבין דגיהנם בגיני כך אתכליל ביה יום שני ואשתלים ביה רבי חייא הוה יתיב קמיה דרבי שמעון א״ל האי אור ביום ראשון וחשך ביום שני ואתפרשו מיא ומחלוקת הוה ביה אמאי לא אשתלים ביום ראשון דהאי ימינא כליל לשמאלא א״ל על דא הוה מחלוקת ותליתאה בעי למיעל בינייהו לאכרעא ולאסגאה בהו שלם:

תרגום: ״ויעש אלהים את הרקיע״, שעשה בו פעולה בגדלות שלמעלה. לא כתוב ויהי רקיע אלא ״ויעש״, שהגדיל אותו בגדלות רבה. אמר רבי יצחק, בשני נברא גיהנם לרשעי העולם, בשני נבראה מחלוקת, בשני לא נשלם בו המעשה, ולכן לא כתוב בו כי טוב, עד שבא יום שלישי ונשלם בו המעשה. לכן [נאמר בו] כי טוב פעמיים, אחד על השלמת המעשה של יום שני, ואחד לעצמו. ביום השלישי נתקן היום השני ונבדלה בו מחלוקת, ובו השתלמו רחמים על רשעי הגיהנם. ביום השלישי שוקטים שלהבות הגיהנם, ולכן נכלל בו יום שני ונשלם בו. רבי חייא היה יושב לפני רבי שמעון, אמר לו, אור זה ביום ראשון, וחושך ביום שני, ונפרדו המים ומחלוקת היתה בו, למה לא נשלם ביום הראשון, שהרי ימין כולל את השמאל. אמר לו, על זה היתה מחלוקת, ושלישי רצה להיכנס ביניהם להכריע ולהרבות בהם שלום.

ונפתחו על ידו, ומאז ניתן רשות לכל העוסקים בזה להבין בהם כל א׳ לפי כחו. ובפרט משנת ת״ר ואילך וכו׳. ומ״ש יתפתחון כו׳ ר״ל שניתן רשות לכל המשתוקקים להדבק באלהים חיים ולהתעסק בחכמת האמת לכנוס וליטול את השם כהראוי. וכל מי שיעמיק בזה ישכיל וימצא שלא היה כ״ז קודם שנת ת״ר, כי עד אז עדיין היו הדברים סתומים וחתומים ולא היו אלא ליחידי סגולה לבד, כן שמעתי בשם הגאון החסיד ר׳ ישראל סלאנטער ז״ל (דע״ה ח״א לח ע״ג).

[2770] מכאן נראה שחצי יום הששי הם ת״ק שנה וחצי השני הם ת״ק אחרים ולכך בשית מאה שנין אערב שמשא לאעלא בשבתא כי נכנסנו בחצי יום הששי הסמוך לשבת ולפי זה ליל ששי אינו עולה בשם כי נהורא עמיה שרי ולפניו כחשכה כאורה והלילה בכלל היום הוא (מ״מ).

[2771] סוד נח הוא כאן בחוטמא נייחא דרוחא, והם בסוד שש מאות ברזא דו׳ יסוד דרדל״א, והוא רוחא דחיין ולזה אמר לחיי נח, ואז נבקעו כל מעינות תהום רבה והם אורות דמו״ס ימא דחכמתא, ומ״ש לשון בקיעה, כי המו״ס הוא סתים בסתימו וקרומא לא אתפתח ביה (ב״ע עו ע״א).

[2772] עי׳ תרומה קמט ע״ב. וכאן מתבאר עניין רחמי הקב״ה על הרשעים שאין עושה בהם כליה (דע״ה ח״ב עו ע״ד).

[2773] על ידי הגבורה לבדה לא תיתכן יציאה לפועל של שום פעולה (דע״ה ח״ב סב ע״א).

[2774] המאמרות דמעשה בראשית עומדים בסוד עולם הבריאה לעולם. והם הפועלים בכל המציאויות ובכל ענייניהם את הפעולה דיום ב׳. והגם שהיא בלתי מקויימת, עכ״ז הנה היא התחלה לכל פעולות המקויימות, ויש לה שיתוף ושייכות בפעולת כל הימים כולם. ולכך נכפל בשלישי ״כי טוב״ (דע״ה ח״ב סו ע״ב). עי׳ שמות כא ע״ב אמר ר״י (לש״ו).

ועיי״ש מז ע״ב: ויכל אלהי״ם ביום השביעי (בראשית ב ב) דא תורה שבעל פה דאיהו יום שביעי וביה אשתכלל עלמא דאיהו קיומא דכלא[2775] מלאכתו אשר עשה ולא כל מלאכתו דהא תורה שבכתב[2776] אפיק כלא בתוקפא דכתב[2777] דנפיק מחכמתא[2778] תלת זמנין הכא ביום השביעי ויכל אלהי״ם ביום השביעי וישבות ביום השביעי ויברך אלהי״ם את יום השביעי הא תלת ויכל אלהי״ם ביום השביעי דא תורה שבעל פה דעם יום השביעי דא אשתכלל עלמא כדקא אמרן וישבות ביום השביעי דא יסודא דעלמא[2779]:

תרגום: ״ויכל אלהים ביום השביעי״, זו תורה שבעל פה שהוא יום שביעי, ובה נתקן העולם שהוא קיום של הכל. ״מלאכתו אשר עשה״ ולא כל מלאכתו, שהרי תורה שבכתב הוציאה הכל בתוקף של כתב שיוצא מחכמה. שלש פעמים כאן ביום השביעי, ״ויכל אלהים ביום השביעי״, ״וישבות ביום השביעי״, ״ויברך אלהים את יום השביעי״, הרי שלש. ״ויכל אלהים ביום השביעי״ זו תורה שבעל פה, שעם יום השביעי הזה נתקן העולם כמו שאמרנו. ״וישבות ביום השביעי״ זה יסוד העולם.

(סג) עי׳ זהר ח״ב קיא ע״ב: ההוא חטאת רובץ קאים על פתחא ככלבא בזמנא דקלא בתריתא דיהיבת אתתא נפיק איהו דליג מעל פתחא ואתעבר מתמן ואזיל אבתרה[2780] מאי טעמא בגין דקודשא בריך הוא שדר חד מפתחא דיליה וקלא פרחא ומפתחא אתיא וחויא אזל בתר קלא ודהוא (הוא) נפיק לעלמא ועד טורא דבטנא אזיל ומכשכשא עד עידן דאתנקיאת מההוא זוהמא דנשיכין דחויא בישא וקודשא בריך הוא מסבב סבובין ועביד עובדין כדקא יאות:

וכל דא בגין דההוא בטן אתדחיא הא ודאי אתדחיא מההוא בטן ולית ליה חולקא ואתדחי מבטן דלתתא דשאר נשין דעלמא דאף על גב דעביד צער לא אתיהיב ליה רשו לשלטאה ביה ומאן בטן אתייהיב ליה ואיהו שליט עליה ההוא בטן דסוטה דכתיב (במדבר ה כז) וצבתה בטנה בגין דהאי בטן עביד ביה נוקמין לרעותיה והאי בטן דיליה איהו וקודשא בריך הוא יהיב ליה בגין דלא אתדחי מכלא השתא רחימין דילי אציתו לא חמינא לכו ומלילנא לכו (קהלת א ח) כל הדברים יגעים לא יכיל איניש למללא אפילו מלין דאורייתא יגעים אינון:

כתיב (בראשית לב כד) ויותר יעקב לבדו[2781] ויאבק איש עמו וכתיב (שם כה) וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו וההוא ירך [ד]רווח מיעקב וההוא ירך הוא [בחלישו] (בלחישו) דיליה[2782] עד

[2775] פי׳ במלכות נכלל ונשלם עולם האצילות שהוא קיום כל נמצא, והיא נקראת יום השביעי שהיא מדה שביעית מחסד. כי אמרתי עולם חסד יבנה, ובנין העולם מחסד ונשלם במלכות (אור יקר).

[2776] ז״א (מ״מ).

[2777] פי׳ ז״א הוציא הכל בכח בינה הנק׳ כתב (מ״מ).

[2778] פי׳ אימא יצאה מאבא (מ״מ).

[2779] וישבות היא בינה שנקראת אלהים שעשתה שביתה ע״י יסוד ונק׳ שביעי כשמתחילים מן הבינה (מ״מ).

[2780] ור״ל חטאת הנזכר, שהיא לילי״ת, מדלגת אחר הקול האחרון של האשה, ואזיל אבתריה, לראות כששולח הקב״ה המפתח. וכשבא המפתח, היא באה עם המפתח, עד הגיעו אצל האשה, ונכנסת בפנימיות בטנה ומצערת לאותה אשה, וענין זה עושה אותו לכל אשה מפני קנאה, כגון שלקחו ממנו. אבל ענין הראשון, שמתערב קול האשה בקול הנחש, אינו אלא לאותם שלא שמרו הנדה וכו׳ (מ״מ).

[2781] בהאבק איש עמו ויגע בכף ירכו וכו׳, וע״ז הנה נשפעים מעתה הדינים מההוד יותר מדאי משום שהוא בלא המתקה והמזגת המדות, ומושפעים ע״ז החיצונים משם, וכמ״ש (דניאל י ח) והוד״י נהפך עלי למשחית, וכן נאמר (איכה א יג) כל היום דו״ה. וכן הנצח, הגם שנתקשר בימין אך משום שנפגם ע״י נגיעת הס״מ, הנה נשאר חשוך ופגום ולא היה נמשך אורו למטה, ולא היה אפשר להיות יניקת הנביאים משם עד דאתא שמואל ותיקן אותו קצת ואתנבא מתמן, וזהו מ״ש שמואל (שמואל א׳ טו כט) וגם נצח ישראל לא ישקר, להאחז ח״ו בסטרא דשקר (עי׳ בהגר״א בספד״צ פרק א ט ע״ד בד״ה מלך הששי) ולהיות איזה נגיעה להס״מ משם ח״ו. אמנם לא נגמר תיקונו בשלימות אלא רק ע״י דוד המלך ע״ה ע״י שירותיו וזמירותיו, וכמ״ש (תהלים טז יא) נעימות בימינך נצח, ונתקדש מאז שפעת הנצח ויונק ומשפיע מהימין. אבל שפעת ההוד שיונק רק מהשמאל נפגם השפעתו, משום שהוא בלא המתקה, ולא יתוקן בשלימות אלא רק לעתיד לבוא, וכמ״ש כל היום דו״ה, וע׳ כ״ז בזוה״ק בראשית (דף כא ע״ב) ובפ׳ משפטים (דף קיא ע״ב) וכו׳, אמרו רז״ל חולין (דף פט ע״ב) גיד הנשה נוהג בירך של ימין ובירך של שמאל, ונודע הוא כי הנה התרין ירכין הם השחקים ששוחקים מ״ן (זהר ויקרא כו ע״א), שהוא טפת הזרע להברית, וזהו מה שרווח אז הס״מ מיעקב אבינו ע״ה, וכמ״ש התיקונים תיקון נו (דף קה רע״א) ויותר יעקב לבדו, ובההוא זמנא נצח ליה סמ׳ ויגע בכף ירכו באן אתר כו׳ [בגיד הנשה דפרח י׳ מגיד הנשה דאיהי י׳ דיעקב ואשתאר

דאתא שמואל מאי [בחלישו][2783] (בלחישו) דלא משיך נבואה כד אתא שמואל נטל[2784] ההוא ירך וסלקיה מההוא אתר וחטף ליה מניה ומההוא זמנא אתעדי מניה ולא הוה ליה חולקא בקדושה כלל:

קודשא בריך הוא לא קפח ולא דחי ליה מכלא בגין דנטל שמואל ירך דיליה אלא יהיב ליה חולקא חדא מאי איהי יהיב ליה ההוא ירך [דסוטה בטן] דסוטה חלף ההוא ירך [ירך[2785]] דאעדי מניה ועל דא תרווייהו יהיב ליה קודשא בריך הוא למהוי אתרא דקדשא פנוי מכל סאבותא:

ולנפיל ירך (במדבר ה כב) מהו ולנפיל ונפלה ירכה ולצבות וצבתה[2786]ו (ולשבור נשברה) ירכה מבעי ליה אלא כמאן דאשדי גרמא לכלבא[2787] ואמר ליה טול האי לחולקך ומכלא לא אבאיש קמיה אלא דגזל[2788] וס״א דאפיקוו מניה ירך בגין דאיהו יגע ולאי עליה ורווח ליה ואפיקו ליה מניה ועל דא קודשא בריך הוא אפיל ליה גרמא דא דסוטה [ואפיק ליה] כדקאמרן ובדא איהו רוי וחדי:

תרגום: אותו ״חטאת רובץ״ עומד על הפתח כמו כלב, בזמן שהקול האחרון שנותנת האשה יוצא, הוא מדלג מעל הפתח ועובר משם והולך אחריה. למה. משום שהקדוש ברוך הוא שולח מפתח אחד שלו והקול פורח, והמפתח בא והנחש הולך אחר הקול שהוא יוצא לעולם, ועד ההר של הבטן הולך ומכשכש, עד הזמן שנתקנה מאותה הזוהמא של נשיכות הנחש הרע, והקדוש ברוך הוא מסבב סבובים ועושה מעשים כראוי.

וכל זה, משום שאותה הבטן נדחתה, הרי ודאי שנדחה מאותה הבטן, ואין לו חלק. ונדחה מהבטן שלמטה, של שאר נשות העולם, שאף על גב שעושה צער, לא נתנת לו רשות לשלוט בהם. ואיזו בטן ניתנת לו ושולט עליה, אותה הבטן של הסוטה, שנאמר ״וצבתה בטנה״, משום שבבטן הזו עושה בה נקמות כרצונו, והבטן הזו היא שלו. והקדוש ברוך הוא נתן לו, כדי שלא ידחה מהכל. עכשיו אהובים שלי, הקשיבו, לא ראיתי אתכם ודברתי עמכם ״כל הדברים יגעים״ לא יכול איש לדבר, אפילו דברי התורה הם יגעים.

נאמר ״וַיִּוָּתֵר יעקב לבדו ויאבק איש עמו״, ונאמר ״וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו״, ואותה הירך שהרויח מיעקב, ואותה הירך בחולשתה עד שבא שמואל. מה זה בחולשה, שלא משך נבואה. כשבא שמואל נטל אותה הירך, והעלה אותה מאותו המקום, וחטף אותה ממנו, ומאותו זמן הוסרה ממנו, ולא היה לו חלק בקדושה כלל.

הקדוש ברוך הוא לא קפח ולא דחה אותו מן הכל, משום ששמואל נטל את הירך שלו, אלא נתן לו חלק אחד. ומהו, נתן לו אותה הירך ובטן של הסוטה, תמורת אותה ירך ובטן שהעביר ממנו. ולכן את שניהם נתן לו הקדוש ברוך הוא, להיות המקום הקדוש פנוי מכל טומאה.

״וְלַנָּפֵל ירך״. מה זה ״ולנפל״, היה צריך להיות ונפלה ירכה. ״ולצבות״, היה צריך להיות ״וצבתה״. אלא כמי שזורק עצם לכלב ואומר לו, טל את זה לחלקך. ומהכל לא הרע לפניו אלא

איהו עקב דאיהו דש בעקב ודא רזא וידו אוחזת בעקב עשו], ע״ש ובביאור הגר״א [הענין כי יעקב הוא זכה תחלה לנפשא דאדה״ר נר״ן דבי״ע, וגם לנפשא דאצילות והוא סוד ד׳ אתוון דיעקב, עקב הוא נר״ן דבי״ע, עקב תשמעון, דשם שכר ועונש, אבל לנפשא דאצילות לא תליא שכר ועונש, והוא י׳ דיעקב וכו׳ הנה גיד הנשה מפרש דהוא גיד האמה, וכמש״ל (מ ע״א) ודא ברית מילה כו׳, ובחטא אדה״ר שאמרו מושך בערלתו כו׳, דשם חטא ונסתלק ונעשה גד, ומיעקב עקב, וכן יו״ד דשד״י, ולכן ותקע כו׳, והכל בעטיו של נחש, ואמרו במ״ר שנגע בתולדותיו, וגרם להו גלותא, והכל בשביל יוד דפרח מינייהו דחטאו בברית, והוא נגיעתו בגיד הנשה.] וכו׳ (כללים ח״א סט ע״ג). ועי׳ שם עוד עט ע״א בהג״ה ד״ה אמנם ב׳.

[2782] בראשית נא ע״ב וקמד ע״א (הערת הזהר).

[2783] פי׳ כי לצורך עצמו אין כאן חולשא ח״ו (רח״ו).

[2784] יתבאר לך במה שנתבאר אצלנו בענין דרוש שורש נשמת נדב ואביהוא שהם בחינת נצח והוד. ועליהם איתמר ויגע בכף ירכו כנז׳ בפ׳ ויצא בסתרי תורה בדף קמ״ח ע״ב וז״ל מהו ויגע בכף ירכו ביה לא יכיל. אבל נגע בכף יריכו דאינהו נדב ואביהוא כו׳ והנה שמואל הוא בחינת גלגול נדב ואביהוא בסוד ונתת לאמתך זרע אנשים כמבואר אצלינו. וחטף הירך ההוא מיד סמא״ל ולקחו לעצמו (שער מאמרי רשב״י). הוא סוד פגימת הזוהמא דנחש בחוה שאז היתה סוטה ואחר כך על ידי אברהם יצחק ויעקב השלימו ותקנו הכל האמנם היה עדיין מקום אחיזה לנחש בירכה כי עדיין לא הוסר משם הזוהמא עד דאתא שמואל ועי׳ בפ׳ תולדות דף קמ״ו ע״א כי שם נתבאר דרוש זה (זהר הרקיע). נראה שזהו שאמר הכתוב (שמואל א׳ ט כד) וירם הטבח את השוק והעליה וישם לפני שאול (גליון זהר הרקיע).

[2785] ובטן (דפוס אמסטרדם).

[2786] ונצבתה (מ״מ).

[2787] פי׳ ולנפיל ירך כאלו אמר הפל ירך זה לכלבא (מ״מ).

[2788] דגזלו (דפ״ו).

שגזלו (שהוציאו) ממנו. ירך, משום שהוא יגע והתעיף עליה, והרויח אותה, והוציאו אותה ממנו. ולכן הקדוש ברוך הוא הפיל לו את העצם הזו של הסוטה, והוציא אותו לו כמו שאמרנו, ובזה הוא רָוָה ושמח.

(סד) עי' זהר חדש יא ע"א: ועוד אריב"ז מאי דכתיב (שיה"ש ו יא) אל גנת אגוז[2789] ירדתי לראות באבי הנחל[2790] זהו מה שראה יחזקאל באותו הרקיע שנברא בשני שבראו הקב"ה וסתמו[2791] מכל רבבות קודש שלו[2792] ואותן העולמות דכסיף[2793] בהו קב"ה סתמם ממנו[2794] ויקר הדרו סתים מאותן עולמות[2795] ולמעלה סתים והטמין מכולם וכולם שואלים ואומרים איה מקום כבוד מלכותו[2796] "ברוך כבוד ה' ממקומו"[2797]:

תרגום: ועוד אמר רבן יוחנן בן זכאי מה נאמר "אל גנת אגוז ירדתי לראות בְּאֲבֵי הנחל", זהו מה שראה יחזקאל, באותו הרקיע שנברא בשני, שבראו הקדוש ברוך הוא וסתמו מכל רבבות קודש שלו. ואותם העולמות שהקדוש ברוך הוא מתוקק בהם, סתמם ממנו. וכבוד הדרו סתם מאותם עולמות. ולמעלה סתם והטמין מכולם. וכולם שואלים ואומרים "איה מקום כבוד מלכותו", "ברוך כבוד ה' ממקומו".

עי' תיקו"ז כה ע"ב: כד סלקא לגבי י' עלאה אתקריאת שיר זכר וכד נחתא לגבי ה' אתקריאת שירה הה"ד אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' וגו' דעלה אתמר אבן מאסו הבונים וגו' (תהלים קיח כב) דאיהי אבנא די מחת לצלמא (דניאל ב לה) דפולחנא דכוכביא בההיא זמנא דאתמחי צלמא דפולחנא דכוכביא דיוקנא בישא אתמר בה ואבנא די מחת לצלמא הות לטור רב ומלאת כל ארעא הה"ד (ישעיה ו ג) מלא כל הארץ כבודו והכי סליקת עד דלא אשכחין לה אתר ושאלין מלאכין בגינה איה מקום כבודו להעריצו ולא אשכחין לה שיעורא עד דאמרין ברוך כבוד ה' ממקומו (יחזקאל ג יב) בגין דסלקא עד אין סוף דאיהו י' רישא דא':

תרגום: $

בהגר"א: וכד נחית לגבי ה' - ר"ל, ה' תתאה, שיו"ד עילאה וה' תתאה הן תעלומות חכמה (איוב יא ו ועי' לקמן צ ע"א), חכמה עילאה וחכמה תתאה, כידוע שמשם השירים: **הה"ד אז**

[2789] עי' בהגר"א בתיקו"ז סז ע"ד: ההוא דאתמר ביה גן נעול כו' - הוא מט"ט, כמ"ש בזו"ח@ פרשת בראשית (ט ע"ד) דהוא גנת אגוז, וביה מתפרשין החיות לד' סטרין דאגוזא.

[2790] עי' זהר ח"א מד ע"ב: מאי אל גנת אגוז בגיניה דגנת אגוז ירדתי דאיהו היכלא דרחימו לאתדבקא דכורא בנוקבא

תרגום: מהו אל גנת אגוז, משום גנת אגוז ירדתי, שהוא היכל האהבה להתדבק זכר בנקבה

יהל אור: ר"ל דאין ר"ל לגנת אגוז יורד, דירידו דילי' הוא בהיכל השביעי, ק"ק, בעדן. אלא בשביל הרחימו של היכל הרצון, שהן מ"נ דצדיקים ברחימו ונשיקין דכאן, יורד. וכן השעשוע דקב"ה עם הצדיקים בג"ע, שיורד לעדן ברחימו דצדיקים שבגן, כמ"ש בפ' ויקהל (ריב ע"א) והרבה מקומות, וכל המ"נ הוא כאן, סוד המים דכאן, דמעלה רוחא, בסוד ורוח אלקים מרחפת ע"פ המים, והן בתולות אחרי' רעותי' מובאות לך, כמ"ש בפ' פקודי (דף רלח ע"א) דההוא רוח החי' בטש בכולהו ובההוא רוח מסתלקי כלהו דכתיב ובהנשא החיות מעל הארץ כו' סליק לאלין ארבע דתחות האי חי', ואינון סלקי לה לעילא, עד דמתיין לה לגבי' זהרא עלאה כו'. ובפ' ויקהל דף קצ"ז ע"ב ויקהל משה דא רזא דשמים.

$ועי' תיקו"ז (%): אית קליפין דאיבא דאינון תהו ובהו וחשך ותהום דקליפין אלין אינון רע מוחא מלגאו טוב אילנא דחיי קליפין דיליה שפירין

בהגר"א: ואית קליפין דאיבא כו' - שהן קליפין דאגוזא וגנת אגוז מבפנים לראות באבי הנחל כו'.

[2791] עי' בהגר"א על תיקו"ז (מד ע"א ד"ה תתן להם), שהסתימא היא בסלע שהוא ביצירה ובמשנה, וברמז, ועי' מלואים אות **(נד)**.

[2792] (א"ה. עי' ביאור הגר"א ע"ז בתיקונים נ"ב ב' ד"ה תתן להם ע"ש) (יהל אור).

[2793] מו"ס מכונה כיסופא דכל כיסופין (בהגר"א על ספד"צ ג ע"ב), שכן הכל נכספים להנות מאורו (ב"ע צט ע"א), עי' אד"ר קלב ע"א.

[2794] והוא בכרסייא כידוע (בהגר"א בתיקו"ז הנ"ל), ועי' מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2795] והוא כל כבודה הנ"ל (מב ע"ד ד"ה דיהבין) [עי' ברע"מ (פנחס רמח ע"ב) סיהרא דעה"ח ההיא נקודה דלגאו מינה איהי כמבועא דל"ל פסק כו'. והיא בת מלך פנימאה, כמ"ש כל כבודה בת מלך פנימה (תהלים מה יד), והוא ההיא נקודה דלגאו והיא נקראת כבו"ד, בל"ב נתיבות (ס"י פ"א מ"א), בלבת אש (שמות ג ב), ל"ב ב"ת] (בהגר"א בתיקו"ז).

[2796] לא מצאתי עוד מקום נוסח כזה שתמיד הנוסח איה מקום כבודו או איה מקום כבודו להעריצו.

[2797] עי' תיקו"ז (כה ע"ב) הוב"ד במלואים אות **Error! Reference source not found.**.

ישיר כו׳ - ר״ל, שמשה סליק השירה בה׳ תתאה שהיא הזאת, אל אז ישיר: **עד אין סוף** - ר״ל, בכתר, דשם נקרא המציל א״ס כמ״ש ברע״מ[2798]: **דאיהו י׳ כו׳** - ר״ל, שהא׳ כולל כל הספירות, י׳ רישא דא׳, הוא כתר עליון כולל ג״ס[2799], ו׳ דא׳ עמודא דאמצעיתא כולל ו״ק, י׳ תתאה מלכות, וכשהיא בי׳ רישא דא׳ בכ״ע, היא ע״ג ו׳ עמודא דאמצעיתא, עטרה על רישא, וז״ש **ובאן סליקת כו׳**:

עי׳ זהר ח״ג קנט ע״א: עלמא תליתאה[2800] ההוא עלמא תתאה מנייהו דאשתכח ביה[2801] פרודא ודא הוא עלמא דמלאכי עלאי שריין בגוויה וקודשא בריך הוא אשתכח ביה ולא אשתכח אשתכח ביה השתא כד בעאן לאסתכלא ולמנדע ליה אסתלק מנייהו ולא אתחזי עד דכלהו שאלי איה מקום כבודו ברוך כבוד יי׳ ממקומו (יחזקאל ג יב) והאי הוא עלמא דלא אשתכח ביה תדירא:

תרגום: עולם שלישי אותו עולם תחתון מהם, שנמצא בו פרוד, וזהו עולם שמלאכים עליונים שורים בתוכו, והקדוש ברוך הוא נמצא בו ולא נמצא, נמצא בו כעת כשרוצים להסתכל ולדעת אותו, מסתלק מהם ולא נראה עד שכולם שואלים איה מקום כבודו, ברוך כבוד ה׳ ממקומו, וזהו עולם שלא נמצא בו תמיד.

(סה)עי׳ דברי רבינו בספד״צ ד ע״ד: *הגה״ה - וסודן מֶלֶךְ מָלַךְ יִמְלוֹךְ[2802], דלא הוו[2803] מֶלֶךְ, והן ג׳ הויו״ת שבמ״ס[2804], וכן הי״ה והו״ה ויהי״ה[2805] ג׳ הויו״ת, והן מנצפ״ך[2806] בוצינא, וכאן

[2798] עי׳ ח״ג רנז ע״ב: פקודא תליסר ק״ש ואית למנדע דאיהו אתקרי חכם בכל [מיני חכמות ומבין בכל] מיני תבונות (עד אין סוף) וחסיד בכל מיני חסדים וגבור בכל מיני גבורות ויועץ בכל מיני עצות וצדיק בכל מיני צדקות ומלך [בכל] (על כל) מיני מלכות עד אין סוף עד [אין] כתר ואין חקר - דפ״ו ובכל אלין דרגין בחד אקרי רחמן ובחד אקרי דיין והכי (אוקמוה) בכמה דרגין עד אין סוף אי הכי שנוי איה בין רחמן ורחמין - דפ״ו לדיין.

תרגום: מצוה שלש עשרה [היא] קריאת שמע, ויש לדעת שהוא נקרא חכם בכל מיני חכמות ומבין בכל מיני תבונות וחסיד בכל מיני חסדים וגבור בכל מיני גבורות ויועץ בכל מיני עצות וצדיק בכל מיני צדקות ומלך בכל מיני מלכות עד אין סוף עד [אין] כתר, ובכל אלו הדרגות, באחת נקרא רחמן, ובאחת נקרא דיין, וכך בכמה דרגות עד אין סוף. אם כך, יש שינוי בין רחמן לדיין.

ועי׳ לקמן עו ע״ב: אין סוף אתקרי מלגאו כתר עלאה מלבר.

[2799] עי׳ לעיל כד ע״ב.

[2800] יצירה (רח״ו).

[2801] ומשם יפרד כו׳. ומ״מ יש יחוד באנפי אדם, וז״ש דאשתכח ביה (יהל אור).

[2802] עי׳ זהר בראשית לד ע״א ז״ל, תרין עלמין נינהו עלמא עלאה ועלמא תתאה, תתאה כגוונא דלעילא דכתיב (ד״ה א טז לו) מן העולם ועד העולם, מלך עלאה ומלך תתאה (תנינן), כתיב יהו״ה מלך יהו״ה מלך יהו״ה ימלוך לעולם ועד, יהו״ה מלך לעילא יהו״ה מלך באמצעיתא יהו״ה ימלוך לתתא [תרגום: שני עולמות הם, עולם עליון ועולם תחתון, תחתון כצורה של העליון שכתוב מן העולם ועד העולם, מלך עליון ומלך תחתון, כתוב ה׳ מלך ה׳ מלך ה׳ ימלך לעולם ועד, ה׳ מלך למעלה ה׳ מלך באמצע ה׳ ימלוך למטה.], ע״כ. זו היא הפעם היחידה שנזכר 'מלך מלך ימלוך' (חוץ ממה שתקנו הקדמונים פסוקי דזמרא ב'יהי כבוד'). עי׳ פת״ש א״א כב, שהזמן מתחלק לג׳ בחינות והם היה הוה ויהיה. טעם הדבר, שכן חילוק הזמן אף היא בסוד המתקלא שנותן משקל וגבול לאורות להאיר בהדרגה. ושורשו בג׳ הויות של המו״ס הרי הוא תחילת האצילות (עי׳ לעיל ג ע״ב). עי׳ לש״ו כללים ח״ב לה ע״א, שכל השלשה הם למעשה אותו הגילוי, הרי הוא מלכותו ית׳ (מֶלֶךְ), ושהוא ית׳ לבדו סיבת הכל (מָלַךְ), ושרק הוא לבד תכלית הכל (ימלוך).

[2803] הוא המ״ה והט״ר דב״ן, והוו הוא מָלַךְ, והוא המלכות דב״ן, ויהויין הוא ימלוך והוא הס״ג, הכלול מכל העליונים עד המלכות דא״ס ית״ש (לש״ו). ועי׳ לש״ו כללים ח״ב לד ע״ג שמלך בהוה עניינו תיקון.

[2804] אולי יש לומר דהיינו שהג׳ הויו״ת במו״ס הינם שורש לבחינות מלך מלך ימלוך ולא שהבחינות אלו נמצאות במו״ס בפועל.

[2805] עי׳ זהר פנחס רנז ע״ב וז״ל, איהו וכל הויין דיליה סהדין על מארי עלמא דאיהו הוה קדם כל הויין, ואיהו בתוך כל הויה, ואיהו לאחר כל הויה, ודא רזא דסהדין הויין עליה היה הוה ויהיה [תרגום: הוא וכל מצאויות שלו מעידים על בורא העולם שהוא היה קודם כל מציאות, והוא בתוך כל מציאות, והוא לאחר כל מציאו, וזה סוד שעדות היו עליו היה הוה ויהיה], עכ״ל.

[2806] כי מלך מלך ימלוך הוא גי׳ פ״ר כמנין מנצפ״ך, והוא משום שכל התגלות הוא הכל בבחי׳ גבורות אשר יעלו כולם בבחי׳ מ״ן לעילא לעילא, בסוף תיקון האחרון והבן (לש״ו).

סלקין הכל בירורי המלכים, כי כאן ראשית המלכים בסוד נוק׳ גבורות, ובמחשבה אתברירו[2807], וכל סליקו בסוד גבורות מ״נ שם עולה ומשם יורדין.

(סו) עי׳ זהר ח״ג רנה ע״ב: ומה[2808] דאוקמוה[2809] שתים כהלכתן [ושלישית אפילו טפח ולמ״ד שלשה כהלכתן] ורביעית אפילו טפח ואינון בגין דא תרין תלת ארבע הא תשע טפח איהי עשיראה לאשלמא כל חסרון[2810] ובגין דא שיעור סכה לא פחות מעשר דאיהו[2811] מלכות עשיראה[2812] דכל דרגין ולא למעלה מעשרין דאיהי כ׳ כתר עליון דלא שלטא ביה עינא כבוד עלאה.

עליה אמר משה (שמות לג יח) הראני נא את כבודך ואתיב ליה קב״ה לא תוכל לראות את פני ולית כבוד (אלא) בלא כ׳ [ובגין דא] שערו מארי מתניתין לקבלייהו סכה העשויה כמבוי מסטרא דאת ב׳ כמין גא״ם[2813] מסטרא דאת ג׳ כמין צריף מסטרא דאת ד׳[2814].

תרגום: ומה שפרשוהו שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח, ולמי שאמר שלשה כהלכתן ורביעית אפילו טפח, והם בגלל זה שתים שלש ארבע הרי תשע, וטפח הוא עשירי להשלים כל חסרון. ומשום זה שיעור סוכה לא פחות מעשר שהיא מלכות, עשירית של כל הדרגות, ולא למעלה מעשרים שהיא כ׳ כתר עליון, שלא שולטת בו עין, כבוד עליון.

עליו אמר משה ״הראני נא את כבודך״, והשיב לו הקדוש ברוך הוא ״לא תוכל לראות את פני״, ואין כבוד בלי כ׳. ומשום זה שיערו בעלי המשנה כנגדם, סוכה העשויה כמבוי מצד אות ב׳, כמין גא״ם, מצד אות ג׳, כמין צריף, מצד אות ד׳.

(סז) עי׳ זהר (ח״ב צב ע״א): תרין מרגלן[2815] אינון וחד סיכתא[2816] בהדייהו בגווייהו דקאים בין האי ובין האי מרגלא עלאה לית ביה גוון לית ביה חיזו באתגלייא האי מרגלא כד שארי לאתגלייא נהרין שבע אתוון גליפין בלטין[2817] ונצצין ובקעין בקיעין וקסטירין ונהרין כל חד וחד ואינון שבע אתוון אינון תרין שמהן מחקקין בההוא מרגלא וביומא דשבת נצצין ונהרין ופתחין פתחין ונפקי [ושלטי] (משלטי) ואינון אהי״ה יה״ו מתנצצי אתוון ובנציצו דלהון עאלין דא בדא ונהרין דא בדא וכד עאלין דא בדא נהרין דא מגו דא בתרין גוונין חד גוון חוור[2818] וחד גוון סומק ומאינון תרין [גוונין] אתעבידו תרין שמהן אחרנין עד דסלקין אתוון לשבע שמהן[2819]:

תרגום: שתי מרגליות הן ויתד אחד עמן בתוכן שעומד בין זו ובין זו המרגלית העליונה אין בה צבע ואין בה מראה בהתגלות. המרגלית הזו כשמתחילה להתגלות מאירות שבע אותיות חקוקות בולטות ונוצצות ובוקעות בקעים והיכלות ומאירים כל אחד ואחד ואותן שבע האותיות הן שני שמות חקוקים באותה המרגלית. וביום השבת נוצצים ומאירים ופותחים פתחים ויוצאים ושולטים. ואותם אהי״ה יה״ו מתנוצצות האותיות ובהתנוצצות שלהן נכנסות זו בזו ומאירות זו

[2807] והוא לשון זהר פקודי רנד ע״ב.

[2808] ומ׳ (יהל אור).

[2809] הוא מ׳ פתוחה סוכה פתוחה (יהל אור).

[2810] פי׳ עשרה טפחים היה מן הקרקע עד רגלי כרובים, כמ״ש רז״ל (סוכה ד ע״ב) ארון ט׳ וכפורת טפח. ומרגליהון עד רשיהון ששם סוככים, שמזה נלמד לסכך (יהל אור).

[2811] דאיהי (דפ״ו).

[2812] והיא כלולה מי׳. וממנה ולמעלה י׳ עד הכתר וכמש״ל (יהל אור).

[2813] והא דסוכה תהיה לצל צ״ל אח״כ כמש״ל (יהל אור).

[2814] פי׳ הצריף הוא שב׳ דפנות מגיעות זה לזה כמין ד׳ (יהל אור).

[2815] בינה ומלכות (יהל אור).

[2816] ו״ק (יהל אור).

[2817] אהי״ה יה״ו (רח״ו).

[2818] שהז׳ אותיות וז׳ שמהן דנפקין מנהון הן בז״ת אה״י בג״ס חג״ת, יה״ו בנה״י ממטה למעלה, וה׳ דאהי״ה במלכות באמצע כמש״ו, והיא משלמת לאהי״ה למעלה. ולהוי״ה למטה, שהיא חי׳ רביעית, מתהלכת בין החיות, כמ״ש בתיקו״ז. וכל ב׳ אותיות דעאלין זה בזה, הן בקו א׳, א׳ עם ו׳ בקו ימין בח״נ, ב׳ ההי״ן בקו שמאל ג״ה ב׳ יודין באמצע ת״י ולג׳ ראשונות חג״ת קורא גוון חוור ולג׳ נה״י קורא גוון סומק לפי שחג״ת חסדים נגדם כידוע (יהל אור).

[2819] של אהי״ה יה״ו (רח״ו). הם ז׳ שמות היוצאים מהז׳ אותיות אהיה יהו, שהם שם מ״ב שבעולם הבריאה (ע׳ שער הכוונות דרושי הלילה דרוש י דף נח ע״א). ויוצאים מאלו הז׳ אותיות ז׳ שמות שהם הויה בניקוד צבאות בחסד, הויה בניקוד אלהים בגבורה, מצפצ בת״ת, אל בנצח, אלהים בהוד, מצפצ ביסוד, יה אדני במלכות (וכמ״ש בזוה״ק פ׳ יתרו צב ע״א, וע״ש במקדש מלך, וביהל אור להגר״א, ובפע״ח שער שבת פ״ח, ובשער הכוונות שבת שם, ובדרושי ק״ש פ׳ ציצית דף כז ע״ב ועוד בכ״מ בזה) (הקדו״ש צב ע״ד).

בזו. וכשנכנסות זו בזו מאירות זו מתוך זו בשני צבעים צבע אחד לבן וצבע אחד אדום ומאותם שני צבעים נעשים שני שמות אחרים עד שעולות האותיות לשבעה שמות.

(סח)עי׳ זהר ח״ג קמו ע״ב: [פקודא בתר דא ברכת כהנים] (במדבר ו כד - כו) יברכך יי׳ יאר יי׳ ישא יי׳ מקורא[2820] [דתלת] (מתלת) שמהן אלין (יוד ה״א וא״ו ה״א) [יו״ד ה״י וא״ו ה״י[2821]] קדושה אהי״ה אהי״ה אהי״ה[2822] דמקורא[2823] דיליה יו״ד ה״א וא״ו ה״א קשורא דתרויהו יחוד דתרווייהו אדנ״י דביה א״י (ד)רמיזין איהדונה״י ו(ס״א יאהדונה״י ודא עמודא דאמצעיתא ושכינתא איהי יאהדונה״י[2824])[2825] (ס״א מקורא מג׳ שמהן אלין יו״ד ה״י וי״ו ה״י וכו׳ דרמיזין יאהדונה״י)ו [ודא עמודא דאמצעיתא שכינתא איההדונ״הי] ונ״א אידהונה״י[2826] ורמיזין א״י[2827] רביעאה ומתרי (דתרי) שמהן מפרשן דרשימין בהון[2828] ע״כ:

תרגום: מצוה, אחרי זו ברכת כהנים, יברכך ה׳ יאר ה׳ ישא ה׳, מקור משלשה שמות אלו, יו״ד ה״א וא״ו ה״א (יו״ד ה״י וא״ו ה״י) קדושה, אהי״ה אהי״ה אהי״ה שמקורו יו״ד ה״א וא״ו ה״א, הקשר של שניהם, היחוד של שניהם, אדנ״י, שבו א״י, שרמוזים איהדונה״י (יאהדונה״י וזה העמוד האמצעי והשכינה היא יאהדונה״י) (מקור מג׳ שמות אלו יו״ד ה״י וי״ו ה״י וכו׳

[2820] דבו ג׳ יודי״ן (יהל אור).

[2821] פירוש כי אלו השלשה הויות הנזכרות הנרמזות בי״ג תיקוני דיקנא דעתיקא כמבואר אצלנו בביאור ברכת כהנים וע״ש. ואמר כי המקור שלהם מהיכן יצאו הוא משם הויו״ת ס״ג אשר היא ברישא תניינא דעתיקא כנז׳. וכבר ידעת ענין יב״ק שהם ר״ת יחוד ברכה קדושה ואלו השלשה הויות הנזכרים שלשתם נקראים ברכה ונרמזות בפסוק יברכך ה׳ וישמרך ואח״ך ענין קדושה היא ברישא תליתאה אשר היא הוי״ה דמילוי אלפין כנ״ל והנה זו הרישא תליתאה היא הנקראת מוח׳ סתימאה דעתיקא ובכל מקום בחינת הקדושה היא במוחין כנודע כי כל קדש הוא בחכמה שהוא במוח. ואמנם רוחא דרישא קדמאה לרוב מעלתו העליונה לא יכלה להתלבש בשום אבר אלא בבחינת הבל היוצא מן הפה ואף גם זה אינו מושג עתה רק לעתיד דרחצין אבהתנא לאתלבשה ביה כנ״ל. ורישא תניינא אינו כל כך נעלם כמוהו ולכן נתלבש למטה בסוד שערות הזקן דדיקנא דעתיקא כנז׳ שהוא יותר חומרי מהבל הפה אבל אינם בחינת אבר ממש אבל רישא תליתאה נתפשט עד החוטם דעתיקא שהוא אבר עצמיי ואותו ההבל היוצא משם הוא נמשך מרישא תליתאה הנקרא מוחא סתימאה והנה חוטם הוא בגי׳ ס״ג והענין הוא כי אעפ״י שיצא מרישא תליתאה שהוא שם מ״ה דאלפין וס״ג הוא לעילא מיניה ברישא תנינא עכ״ז הענין הוא כי אמת הוא שהחוטם הוא ברישא תליתאה אבל הוא בגמטריא ס״ג לרמוז כי משם נמשך ס״ג אשר ברישא תניינא שהוא למעלה ממנו ומשם יצא רישא תליתאה וגם לטעם זה חוטם הוא בגמטריא שלשה שמות של אהי״ה אהי״ה אהי״ה (שער מאמרי רשב״י).

[2822] וטעם היות החוטם הנז׳ עולה בגמט׳ שלשה שמות אהי״ה שהוא בבינה הטעם הוא לפי שהחוטם הוא בינה ולכן נרמז בו שם אהיה שהוא בבינה וטעם הדבר הוא כמה שידעת כי שם ס״ג מתלבש בשם מ״ה דאלפין כנז׳ בתקונין דקכ״א. וכנגד השלשה יודין שיש בשם ס״ג יש שלשה אלפין במילוי מ״ה שהם סוד שלשה שמות אהי״ה שמתחילין באות אלף והם בגמטריא ס״ג וכל זה להורות כי הם נמשכין מן שם ס״ג דברישא תנינא. וזהו סוד פסוק (תהלים נג ד) כלא ס״ג כי אפי׳ שם מ״ה דאלפין נרמז בו ענין שם ס״ג. והנה מזה החוטם דעתיקא אשר נמשך מרישא תליתאה מוחא סתימאה דעתיקא הנה ממנו נמשך אל דיקנא יקירא דז״א (שער מאמרי רשב״י).

[2823] ג׳ אלפי״ן. ולכך ג׳ פעמים קדוש בקדושה (יהל אור).

[2824] איההדונהי (שער מאמרי רשב״י).

[2825] נמחק ביהל אור.

[2826] נמחק בשער מאמרי רשב״י ויהל אור.

[2827] ור״ל דלמעלה פי׳ ברכה וקדושה, עכשיו פי׳ יחוד, שהוא תו״מ, ורמיזין בשם אדנ״י, א״י בר״ת וס״ת, דשם אדני כלול בשם הוי״ה. ועוד בצירוף שני השמות הנ״ל, רמיזין בתחילתו א״י דמסט׳ דת״ת צירוף הוי״ה קודם לא״ד, וכאן להיפוך, לפיכך בשם אדני א׳ בראש ויו״ד בסוף. ובה כלילן קדושה וברכה, קדושה בא׳ כנ״ל, וברכה ביודי״ן כנ״ל. והן ג״פ כנ״ל. והיא רביעאה, אות רביעי שבשם, כלול מכל ג׳ אותיות, חיה הרביעית, ולכן כלולים בצירוף הנ״ל. וכן בצירוף אהי״ה והוי״ה בא׳ ויו״ד, אותיות ראשונות, שהן בנוק׳ אחרונות, אותיות רביעיות של השמות. וז״ש רביעאה מן תרין כו׳ (יהל אור).

[2828] נוסחא אחרינא דרמזין יאהדונהי ודא עמודא דאמצעיתא שכינתא איהי יאהדונה״י נוסחא אחרינא אידהונהי (שער מאמרי רשב״י). בשם אדני יש בו שתי אותיות א״י כנז׳ בתקונין א׳ אהי״ה י׳ יהו״ה לרמוז כי תרין דיקנין קדישין דעתיקא ודז״א תרוייהו אתמשכן בנוק׳ הנק׳ אדנ״י וכנ״ל כי דיקנא דעתיקא היא בחי׳ שלשה הויו״ת ודיקנא דז״א שלשה אהי״ה ועם היות כי אין בנוקבא דז״א בחי׳ דיקנא עכ״ז לקמן נבאר איך הם נמשכין בה (שער מאמרי רשב״י). מן תרין שמהן ע״כ תצא רעא ע״ב כי תצא איש נערה (דרך אמת).

שרמוזים יאהדונה״י וזה העמוד האמצעי השכינה איההדונה״י) (אידהונה״י) ורמוזים א״י רביעי משני שמות מפרשים שרשומים בהם.

(סט)עי׳ דברי רבינו בתיקו״ז (ק ע״ד): אין בדבש אלא ד׳ ידות דה׳ פעמים אדני[2829], וכמ״ש (בראשית מז כד) וארבע הידות יהי׳ לכם כו׳ ולאכלכם[2830]. וז״ש דבש מצאת אכול דיך וכו׳ (&)[2831].

עי׳ זו״ח: וקב״ה גלי לי[2832] ברוח הקדש ולחברייא דלישתעו אינון בינייהו ולא לדרדקי[2833] דחברייא ולאינון דייתון לעלמא דהוא מלה דלא ידעי כל אינשי וטעיין ביה לאו משום חובתא דחב אלא משום יקרא דשמא עילאה דבני נשא לא זהירין ביה וכתיב (שמות ג טו) זה שמי לעלם[2834] וייתון למשאל מה דלא צריכי לון:

תרגום: $

(ע) עי׳ זהר ח״א רמא ע״א: פתח רבי אלעזר ואמר (איוב כג יג) והוא באחד[2835] ומי[2836] ישיבנו[2837] ונפשו אותה ויעש האי תקונא עלאה |והוא| כלא חד (הוא) לא הוי ביה פרודא כהאי תתאה דהא כתיב (בראשית ב י) ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים[2838] ואף על גב דאית ביה פרודא כד יסתכלון מלי כלא סלקא לחד[2839] אבל האי תקונא עלאה דיובלא קיימא על תריסר

[2829] עי׳ ע״ח (שער לב פ״ז): והנה בחינת נתינת המ״ן אלו ביסוד שלה, הם ע״י החו״ג של אימא שהם ב׳ הידים שלה, שבהם ה׳ אצבעות, שהם ה״ג מנצפ״ך כפולות, אשר אלו ירדו למטה ונעשה בחי׳ מ״נ ביסוד נוקבא דז״א. וז״ס הפסוק (בראשית מז כד) והיה בתבואות ונתתם חמישית לפרעה וארבע הידות וגו׳. וענין אלו ידות נתבאר אצלינו בדרוש היחודים, ושם תמצא יחוד אחד, שכל אותן השמות נעשה בסוד י״ד י״ד ע״ש וכו׳.
והנה ע״ד שביארנו פסוק זה למעלה באמא, יפורש ג״כ למטה בנוקבא דז״א. כי הנה ה׳ ידות הם, והם יד א׳ של אמא כלולה משתי ידות כאחד, ונעשה כלי מ״ן של רחל נוקבא דז״א ע״ד הנ״ל, ועוד יש ד׳ ידות אחרות שהם ב׳ הידים דז״א וב׳ ידים נוקבא, ועליהם נאמר וארבע הידות יהיה לכם וגו׳. והנה העולה מזה, כי אלו הידים כולם הם בחינת הגבורות, וכאשר הדין מתגבר אז רואה דם בהם, וז״ס (ישעיה א טו) ידיכם דמים מלאו.

[2830] ז״ל: והיה בתבואת ונתתם חמישית לפרעה וארבע הידת יהיה לכם לזרע השדה ולאכלכם ולאשר בבתיכם ולאכל לטפכם.

[2831] עי׳ זהר ח״ג קנז ע״א: ת״ח ב׳ אילנין אינון חד לעילא |וחד לתתא בדא חיין ובדא מותא מאן דאחלף לון גרים ליה מותא בהאי עלמא ולית ליה חולקא בההוא עלמא וע״ד אמר שלמה (משלי כה טז) דבש מצאת אכול דייך וגו׳.
תרגום: בא וראה שני עצים הם, אחד למעלה ואחד למטה, בזה חיים ובזה מות, מי שמחליפם גורם לו מות בעולם הזה ואין לו חלק לעולם הבא, ועל זה אמר שלמה "דבש מצאת אוכל דיך וגו׳".
עי׳ שער המצות (ויקרא): איסור השאור והדבש כתיב כי כל שאור וכל דבש כו׳. טעם איסור הקטרתם הוא כי הם בחינת כל הדינים דקטנות ודגדלות כי שאור הוא ג׳ מוחין דאלהי״ם דקטנות וכו׳ אבל הדבש הוא הדינין דגדלות שהם ש״ך דינים עם הי״ד כמבואר אצלינו בדרוש השופר דר״ה שהוא ש״ו כנגד דבש ועם הי״ד פרקי אצבעות היד האוחזים בשופר הם ש״ך הרי ש״ו מן שופר ופ״ר הם דינים אחרים כנודע.
ועי׳ בהגר״א בתיקו״ז נז ע״ד: ד״ו פרצופים דס״א, והן ב׳ יצרין דאדם, דרוח ונפש, סם ונחש, כנ״ל שהן שאור ודבש, ישמעאל ועשו, שאומנותם ולא רצו לקבל לא תרצח ולא תנאף.

[2832]

[2833] דרדקי - בחורים שלא הגיעו לסברא (רש״י שבת קמה ע״ב).

[2834] עי׳ תיקו״ז יט ע״ב: פקודין דעשה ולא תעשה דכלהו תליין בשם יהו״ה הה״ד זה שמי לעלם וכו׳.

[2835] פי׳ הוא עם הספירות האחדותם למטה (אור יקר).

[2836] שהיא בינה (אור יקר).

[2837] יעלה אותו למעלה בסוד התשובה, להיותו עליהם, ומי ישיבנו עמהם להשלים המספר (אור יקר).

[2838] כי ד׳ ראשים שהם ארגמ״ן הוא עולם הנפרדים (אור יקר).

[2839] בסוד ייחוד ההיכלות בתפלה ובקשה (אור יקר).

כהאי תתאה ואף על גב דאיהו חד[2840] האי חד אשלים לכל סטר[2841] בהאי סטר ובהאי סטר אינון שית סטרין עלאין תריסר הוו[2842] דכל חד אוזיף לחבריה[2843] ואתכליל מניה[2844] ואשתכחו תריסר וגופא וכלא קיימא על תריסר מאן גופא דא יעקב והא אתמר אלא רישא וגופא[2845] בחד קיימי[2846] תו תריסר תלת קשרין דדרועא ימינא[2847] חס״ד חסדים תלת קשרין דדרועא שמאלא גבור״ה גבורות תלת קשרין בירכא ימינא נצ״ח נצחים תלת קשרין בירכא שמאלא הו״ד והודות הא תריסר וגופא קיימא עלייהו |הא תליסר| תו בתליסר מכילן (ד)אורייתא[2848] אתפרש וכלא חד מעילא לתתא ביחודא עד ההוא אתר דקיימא על פרודא

תרגום: פתח רבי אלעזר ואמר, ״והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש״. זה תיקון העליון הזה, הוא הכל אחד, לא היה בו פירוד כתחתון הזה, שהרי נאמר@ ״ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים״. ואף על גב שיש בו פירוד, כשיסתכלו בדברים, הכל עולה לאחד. אבל תיקון עליון היובל הזה עומד על שנים עשר, כמו התחתון הזה, ואף על גב שהוא אחד, האחד הזה משלים לכל עבר, בצד זה ובצד זה. אותם ששה צדדים עליונים הם שנים עשר, שכל אחד מלוה לחבירו ונכלל ממנו, ונמצאו שנים עשר והגוף, והכל עומד על שנים עשר. מי הגוף, זה יעקב, והרי נתבאר. אלא ראש וגוף עומדים באחד. עוד שנים עשר, שלשה פרקים של זרוע ימין, חס״ד חסדים. שלשה פרקים של זרוע שמאל, גבור״ה גבורות. שלשה פרקים בירך ימין, נצ״ח נצחים. שלשה פרקים בירך שמאל, הו״ד והודות. הרי שנים עשר. והגוף עומד עליהם, הרי שלשה עשר. עוד, בשלש עשרה מדות התורה מתפרשת, והכל אחד, מלמעלה למטה ביחוד, עד אותו מקום שעומד על פירוד.

(עא) עי׳ זהר ח״א רמא ע״א: פתח רבי אבא ואמר (מ״א ז כג) ויעש את הים מוצק וגו׳ וכתיב (שם כה) עומד על שני עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה וגו׳[2849] והים עליהם מלמעלה וגו׳ וכתיב (שם מד) ואת הבקר שנים עשר תחת הים וגו׳ עומד על שני עשר בקר הכי הוא ודאי דדא ים מתקנא בי״ב בתרין עלמין בתריסר לעילא רתיכין ממנן |לעילא| בתריסר לתתא (ב)תריסר שבטין[2850] כיון דחמא יעקב תקונא עלאה וחמא שכינתא קאים לקבליה בעא לאשלמא תקונהא קרא לבנוהי תריסר ואמר לון האספו (בראשית מט א) אתקינו גרמייכו לאשלמא מהימנותא:

תרגום: פתח רבי אבא ואמר, ״ויעש את הים מוצק״ וגו׳. ונאמר@ ״עמד על שני עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה וגו׳ והים עליהם מלמעלה״ וגו׳. ונאמר@ ״ואת הבקר שנים עשר תחת הים״ וגו׳. ״עומד על שני עשר בקר״, כך הוא ודאי, שהים הזה מתוקן בשנים עשר בשני עולמות, בשנים עשר למעלה מרכבות ממונות למעלה, בשנים עשר למטה שנים עשר שבטים. כיון שראה יעקב את התיקון העליון, וראה שכינה עומדת מולו, רצה להשלים תקוניה. קרא לשנים עשר בניו, ואמר להם ״האספו״, התקינו עצמכם להשלים את האמונה.

[2840] היינו הת״ת שהיא אחד וכו׳ על כולם והם י״ב למטה מהם, ואינם י״ב אלא עמו נמצא הוא המשלים למעלה במקום גוף עליהם, והוא משלים למטה עמהם להיות י״ב ע״י שית כדמסיק (אור יקר).

[2841] שהם ה׳ אמנם ת״ת אמצעי ועליון על כולם, כאומר׳ לך ה׳, ולמטה מכולם והם א׳ (אור יקר).

[2842] עי׳ בבהגר״א על תז״ח יט ע״ד שמכאן מתבאר שכל ו״ק נכללים זה בזה.

[2843] קנח ע״א (הערת הזוהר).

[2844] יש לזה דרכים רבים: או גבורה בחסד וחסד בגבורה היינו ד׳, נצח בהוד והוד בנצח היינו ד׳, ת״ת ביסוד ויסוד בת״ת היינו ד׳, וז״ש אוזיף לחבריה ואתכליל מיניה כללות תחתון בעליון, או נפרש גדולה בגבורה וגבורה בת״ת ות״ת בנצח ונצח בהוד, והוד ביסוד, ויסוד במלכות הם י״ב: חסד א׳, גבורה ב׳, ות״ת ב׳, ונצח ב׳, והוד ב׳, ויסוד ב׳, א׳ שבו וא׳ שנתן לחבירו, או נפרש ממטה למעלה יסוד בהוד, הוד בנצח נצח בת״ת, ת״ת בגבורה, גבורה בחסד, חסד בת״ת שעליהם כדפי׳ והם י״ב על הדרך הנז׳ (אור יקר).

[2845] בינה ות״ת (אור יקר).

[2846] שהת״ת למטה עמהם ולמעלה עם הבינה, ואפשר בסוד הדעת (אור יקר).

[2847] האזינו רצג ע״א, תצא קלו ע״ב (ד״א).

[2848] שהוא הת״ת (אור יקר).

[2849] רמו ע״א (הערת הזוהר).

[2850] הרי הם בחי׳ י״ב גבולי אלכסון שבו״ק (הקדו״ש מד ע״ד).

(עב) עי׳ זהר ח״ב מב ע״ב: הכי עלת העלות עביד עשר ספירות וקרא לכתר[2851] מקור וביה לית סוף לנביעו דנהוריה ובגין דא קרא לגרמיה אין סוף[2852] ולית ליה דמות וצורה ותמן לית מאנא למתפס ליה למנדע ביה ידיעא כלל ובגין דא אמרו וביה| במופלא ממך אל |ותדרוש ובמכוסה ממך אל| תחקור:

תרגום: כך עילת העלות עשה עשר ספירות, וקרא לכתר מקור, ובו אין סוף לנביעת אורו, ולכן קרא לעצמו אין סוף, ואין לו דמות וצורה ושם, אין כלי לתפוס אותו לדעת בו ידיעה כלל, ולכן אמרו בו ״במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור״.

(עג) עי׳ זהר ח״ג קכה ע״ב: ויפן כה וכה[2853] וירא כי אין [איש] (שמות ב יב) עוזר[2854] לי לאפקא לי מהאי צערא בהאי קבורה דאתמר עלי (ישעיה נג ט) ויתן את רשעים קברו ולא אשתמודען בי [ואנא חשיב בעינייהו] (ואני חשיב ביניהו) בין ערב רב רשיעייא ככלב מת דסרח ביניהו דחכמת סופרים תסרח ביניהו בכל קרתא וקרתא ובכל אתר דישראל מפוזרין ביניהו בין מלכוון ואתהדרו אינון ערב רב רעי[י]ן על ישראל ע[א]נא דקב״ה דאתמר בהו (יחזקאל לד לא) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם ולית לון יכולת[2855] למעבד טיבו עם ת״ח:

ואנשי חיל ויראי חטא מסובבים מעיר לעיר ולא יחוננו ומחרימין ערב רב [ביניהון דלא יהבין לון] |ובינייהו לא יהבון לון| (ביניכון ולא יעברון יהכון) באתרין סגיאין אלא דבר קצוב דלא יהא תקומה לנפילו דלהון ואפילו חיי שעה וכל חכמים ואנשי חיל ויראי חטא בצערא בדוחקא ביגונא חשיבין ככלבים:

בנים[2856] המסולאים בפז איכה נחשבו לנבלי חרש (איכה ד ב) בראש כל חוצות דלא |אשכחו| (אשראין) אכסניא בינייהו ואינון ערב רב [אינון עתירין בשלוה] (עתירין אינון) בחדווא בלא צערא בלא יגונא כלל גזלנין מארי שוחד דאינון דיינין רישי עמא (בראשית ו יג) כי מלאה הארץ חמס

מפניהם עלייהו אתמר (איכה א ה) היו צריה לראש באומאה עלך זמנא תניינא בחי יי׳ צבאות אלהי ישראל יושב הכרובים דכל [מילין] אלין |מלין| לא יפלון מפומך בכל יכלתך למללא (בהון) קמי קב״ה ולאחזאה דוחקא דלהון ע״כ:

תרגום: ויפן כה וכה וירא כי אין איש עוזר לי להוציאני מצער זה, בקבורה זו שנאמר עלי, ויתן את הרשעים קברו, ולא נודע בי. ואני חשוב בעיניהם בין ערב רב הרשעים ככלב מת שסרח ביניהם, שחכמת סופרים תסרח ביניהם, בכל עיר ועיר ובכל מקום שישראל מפוזרים ביניהם, בין המלכים, וחזרו אותם ערב רב רועים על ישראל, צאן הקדוש ברוך הוא שנאמר בהם ״ואתן צאני, צאן מרעיתי״, ״אדם אתם״, ואין להם יכולת לעשות טוב עם תלמידי חכמים.

ואנשי חיל ויראי חטא מסתובבים מעיר לעיר, ולא יחוננו, ומחרימים ערב רב ביניהם, ולא נותנים להם במקומות רבים, אלא דבר קצוב, שלא תהיה תקומה לנפילתם, ואפילו חיי שעה, וכל החכמים ואנשי חיל ויראי חטא בצער בדחק ויגון, חשובים ככלבים.

[2851] האותיות א׳ י׳ דאדנ״י הוא על קישורה ותלייתה למעלה, כי הא׳ שבה הוא קישורה בהשם אהי״ה שבכתר, ובאור דא״ס שבו, וכמ״ש ברע״מ פ׳ בא (מ״ב ע״ב) ופ׳ פנחס (רנ״ח סע״א) כי המלכות דאצילות היא מגיעה באור א״ס ממש, שהוא בהמלכות דא״ס, כי סוף מעשה הוא במחשבה תחילה, ושֵם מלכות אחד הוא, וכל הגילוי דהמלכות דא״ס הוא רק בשבילה, כדי שתתגלה היא, ולכך נאצל כל האצילות כולו בשביל המלכות כדי למלוך על כל המעשים (הקדו״ש מו ע״ד), ועי׳ עוד כללים ח״א לד ע״ב, מט ע״א, אור המקיף הישר מסוד היחידה שבכל פרצוף ושבכל עולם, שהוא הכתר המיוחד בא״ס כמ״ש ברע״מ (פ׳ בא דף מב ע״ב, ופ׳ פינחס דף רנח סע״א), כי כן הוא האור המקיף הראשון אשר להקו, הנה הוא מאור א״ס המקיף, אשר בו יוחזר הכל ויתוקן הכל לסוד האחדות הנעלמה, שהוא תכלית כל התכליות שאין לו קץ ותכלית (ביאורים ח״א כג ע״א), א״א עצמו הנה הוא נקרא ג״כ בשם א״ס, וכמ״ש בתיקונים (תיקון ע דף קמא ע״ב) מוחא סתימא אתקרי א״ס (וכן הוא ברע״מ פנחס דף רנח סע״א דכתר א״ס אתקרי, ועי׳ רע״מ פ׳ בא דף מב ע״ב) (שם כו ע״א), ועי׳ עוד פז ע״ב, ועי׳ ח״ב פח ע״א, וכן צ ע״ג.

[2852] ר״ל אפילו מה שאנו קוראין לו א״ס ג״ז מסט׳ דכתר, רק לפי שאין מדה גבוה מן הכתר, לפיכך אנו מייחסין לו א״ס, כמ״ש שדרך הנאמר@ים להמשיל במדת הגבורה אריה שאג וכו׳ (יהל אור). פנחס רנח סע״א, ועי׳ תיקונים סוף תיקון כב (לש״ו).

[2853] הן נ׳ שערי בינה דחירות שמשם הגאולה (יהל אור).

[2854] זה אליהו (יהל אור).

[2855] שיצה״ר אינו מניחן. [נכתב על הגליון: בסוד יש רעה חולה שכ׳ בזוהר ס״פ בשלח (סה ע״א)] וכל הענין בישעיה והוא מחולל כו׳, מדבר הכל בת״ח בגלות הזה (יהל אור).

[2856] עי׳ לשון הנאמר@: ״בני ציון היקרים וכו׳.

בנים ״המסולאים בפז, איכה נחשבו לנבלי חרש״, בראש כל חוצות, שלא מצאו אכסניה ביניהם. ואותם ערב רב הם עשירים בשלוה בשמחה בלי צער בלא יגון כלל, גזלנים בעלי שוחד, שהם דיינים ראשי העם, כי מלאה הארץ חמס

מפניהם, עליהם נאמר ״היו צריה לראש״, בשבועה עליך. פעם שניה ב״חי ה׳ צבאות אלהי ישראל יושב הכרובים״ שכל הדברים האלה לא יפלו מפיך בכל יכלתך לדבר אותם לפני הקדוש ברוך הוא ולהראות את הדחק שלהם.

(עד) עי׳ זהר ח״ב רלג ע״א: ודא איהו משחתא |דאיהו| (דאיהי) בקדושה יתיר בגין דאית משחתא אחרא |דאיהי| (דאיהו) לחפיא על דא דאיהי לגו דהא במשחתא אחרא דחפיא על דא סלקא בחושבנא בחושבן ד״ל[2857] ולגאו כחושבן ל״ב וס״א דאיהי לחפיא על דא דאיהי לגו וסלקא בחשבנא בחשבן ד״ל ולגו בחשבן ל״ב| ודא איהו רזא דחפיא דא על דא ל״ב לגו ד״ל[2858] ול״ב איהו קיימא לגו ד״ל איהו קיימא| לבר[2859]:

בגין דהא משחתא קדמאה דאיהו קדישא[2860] בגוונין קדישין[2861] דאינון שש משזר[2862] ותכלת וארגמן ותולעת שני[2863] אלין גוונין קדישין וכל חושבן דיליה סלקא לחשבן ל״ב ומשחתא תניינא דאיהו לבר לחפייא על דא[2864] איהי סלקא לחשבן ד״ל ודא איהו רזא דכתיב (תהלים מא ב) אשרי משכיל אל דל[2865] ביום רעה ימלטהו יהו״ה ביום רעה ממש ימלטהו יהו״ה:

רזא דחושבנא לגו דאיהו רזא ל״ב ובההוא חושבנא דלבר מה כתיב (שמות כו ז) ועשית יריעות עזים[2866] יריעות עזים אמאי עזים אלא רזא דגוונא דיליה[2867] למיהב דוכתא ברזא דקודשא ובגין כך יריעות עזים ודאי כתיב (שיר ו יא) אל גנת אגוז ירדתי וגו׳ הא אוקמוה אבל מה אגוז אית ליה קליפה דסחרא וחפיא על מוחא ומוחא לגו אוף הכי בכל מלה דקדשא קדושה לגו וסטרא אחרא לבר ורזא דא (חבקוק א ד) רשע מכתיר את הצדיק[2868] ועל דא אקרי אגוז והא אוקמוה:

[2857] נתבאר זה בדרוש הנדרים והשבועות מה ענינם ושם תבין איך קומת המלכות מדתה דל אמות (שער מאמרי רשב״י). פירוש יריעות עזים שיש בהם שלשים באורך וד׳ ברוחב הכל ד״ל (מ״מ).

[2858] והיינו בסוד יאהדונה״י ששם יהו״ה מתלבש בשם אדנ״י, וכך שם יהו״ה עולה אותיותיו ל״ב כמבואר, ושם אדנ״י עולה מילוי מלואו שלשים עם ארבעה אותיות הם ד״ל ממש, דהיינו אורך שלשים ורוחב ארבע כזה אל״ף למ״ד פ״ה, דל״ת למ״ד תי״ו, נו״ן וא״ו נו״ן, יו״ד וא״ו דלת, היינו ד״ל אותיות כי הארבעה הם יסוד שם אדנ״י הוא סוד הרוחב, וכאן מדת נגלת לכך הוקבע כל הסדר יחד, ובתוך אלו מתלבש ל״ב, ואמה מכאן מזה ומזה לכסותו כזה ח שכדי שיכסה לא יתחיל צירוף השם באותיותיו יהו״ה אלא באותיות אדנ״י, ויהיה עודף אות מכאן ואות מכאן ונמצא השם מתלבש כולו יחד זה בתוך זה כזה אילופ״ד להמא״דו פאה״ו דדללת״ת להמא״ד אתלו״ף אווה״ו ואמלופ״י וכו׳, בענין שנמצא מתחיל שם אדנ״י ומסיים שם אדנ״י ונמצא כל השם מכוסה ל״ב בתוך ד״ל (אור יקר).

[2859] וכן ממש רומז עניין מציאות היריעות במעשיהם (אור יקר).

[2860] כלומר מהאצילות העליון (אור יקר).

[2861] בסוד שם יהו״ה (אור יקר).

[2862] בסוד הלובן שהחכמה והחסד והנצח דהיינו י׳ אל הימין (אור יקר).

[2863] בסוד האודם מהבינה והגבורה וההוד דהיינו ה׳ אל השמאל, וארגמן הוא בתפארת ששם תערובת כל הכחות וכולל בימין ושמאל והוא בסוד הכתר והדעת והתפארת והיסוד כל קו האמצעי כפי מה שפירשנו בספ״ר בשער מהות והנהגה, ותכלת היא המלכות גוון תכלת למטה כסא לכל הגוונין כדפירשנו לעיל, ולזה היא ה׳ המשמשת לכל הקצוות ולכל ההנהגות לחסד דין ולרחמים, ויריעות אלו שהם בסוד הגוונין האלו היו בסוד ל״ב כדפירשנו (אור יקר).

[2864] פי׳ שיריעות עזים הם זו״ן דנוגה דב״יע כמ״ש בפ׳ תרומה דף קמ״ז ע״ב (מ״מ).

[2865] פי׳ שמתקן בחינת נוגה הנק׳ דל, ימלטהו ה׳ שהוא ל״ב שם ב״ן פשוט ומילוי ומלוי המלוי (מ״מ).

[2866] השעיר עצמו הנה הוא מסטרא דדינא, והגם שהוא מהמינים טהורים, אך הוא מצד הגבורות והדינין שהם שורש הקליפות, ומשם הוא יניקתם, וכמ״ש בזוה״ק (פ׳ תרומה קלט ע״א) ועזים גבורן תתאי דלבר לחפיא כו׳, [וכן הוא שם (קמז ע״ב וקס ע״א ורלג ע״ב רסט ע״א וקפה סע״א) ובדברי הרב שער קליפת נוגה (פרק ט) (דע״ה ח״ב קנו ע״א).

[2867] פי׳ כמ״ש הרב שהם זו״ן דנוגה דבי״ע שהיא קליפה ואנו נותנים לה חלק בקדושה וז״ש למיהב דוכתא ברזא דקדושה (מ״מ).

[2868] נבלעו כולם [המלכין קדמאין] בעמקי התוהו, ובסוד הנאמר חבקוק (א ד) רשע מכתיר את הצדיק, וכ״ז הנה היה מסוד המחשבה העליונה המחשבה הנעלמה אשר עלה בתחילה לבראתו במדת הדין (דע״ה ח״א ג ע״א).

תרגום: וזוהי המדה שהיא בקדושה יתרה, משום שיש מדה אחרת שהיא לכסות על זו שהיא בפנים. שהרי במדה אחרת שמכסה על זה עולה בחשבון לחשבון שלושים וארבע, ובפנים לחשבון שלושים ושתים, (שהיא לכסות על זו שהיא לפנים ועולה בחשבון, בחשבון שלושים וארבע, ולפנים לחשבון שלושים ושתים) וזהו סוד שמכסה זה על זה, שלשים ושתים לפנים, שלושים וארבע (שלושים ושתים הוא עומד בפנים, שלושים וארבע הוא עומד) לחוץ.

משום שאותה מדה ראשונה, שהיא קדושה בצבעים קדושים, שהם שש משזר ותכלת וארגמן ותולעת שני, אלו צבעים קדושים, וכל חשבונו עולה לחשבון שלושים ושתים. ומדה שניה, שהיא לחוץ לכסות על זו, עולה לחשבון שלושים וארבע, וזהו סוד הנאמר ״אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה׳״. ביום רעה ממש ימלטהו ה׳.

סוד החשבון לפנים, שהוא סוד שלושים ושתים. ובאותו חשבון של חוץ מה נאמר ״ועשית יריעות עזים״. ״יריעות עזים״, למה עזים. אלא הסוד של הגוון שלו, לתת מקום בסוד הקודש, ולכן יריעות עזים ודאי. נאמר ״אל גינת אגוז ירדתי וגו׳״, הרי פרשוה, אבל מה אגוז יש לו קליפה שמקיפה ומכסה את המוח, והמוח מבפנים, אף כך בכל דבר של קודש, הקדושה בפנים, והצד האחר בחוץ. וסוד זה ״רשע מכתיר את הצדיק״. ועל כן נקרא אגוז, והרי פרשוה.

(עה)עי׳ זהר ח״ב רנט ע״א: [כ]פרוכתא (דפרסא)[2869] פריסא חפיא גו טמירו וסתים|[2870] (דסתימין) כפורתא פריסא[2871] גו טמירין עלאין [לאסתמרא סתימו[2872] דהאי טמיר וסתים[2873]] (לאסתמא סתימין דהא טמירין וסתימין) |נ״א פרוכתא פריסא גו טהירין עלאין לאסתמרא סתימא דהאי טמיר וסתים| לגו מן [פרוכתא] (כפורתא) אית אתר[2874] סתים וטמיר וגניז לאכנשא ליה בגויה משח רבות עלאה[2875] רוחא דחיי[2876] על ידא דההוא נהר[2877] דנגיד ונפיק |וההוא| (וחד) נהר אקרי מבועא דבירא[2878] דלא פסקין מימוי לעלמין וכד האי עייל ונגיד כל ההוא רבות קדשא[2879] מלעילא מאתר דקדש הקדשים נהירו [נגידו] (ד)נחית ואתי גו אינון צנורין[2880] האי אתמליא מתמן[2881] כנוקבא דמתעברא ואתמליא מן דכורא:

תרגום: הפרכת, שהיא מסך פרוס, מכסה את תוך סתר הנסתר. הכפרת פרוסה תוך הסתרים העליונים להסתיר הנסתרים, שהרי הם טמירים ונסתרים. (הפרכת פרוסה בתוך סתרים עליונים לשמר הסתום, שזה נסתר וסתום) לפנים מן הכפרת יש מקום נסתר וטמון וגנוז להכניסו לתוכו. שמן משחת עליון, רוח החיים, על יד אותו הנהר ששופע ויוצא, ואותו נהר נקרא מבוע הבאר, שלא פוסקים מימיו לעולמים. וכשזה נכנס ושופע כל אותו משחת קדש מלמעלה ממקום של קדש הקדשים, אור של שפע יורד ובא לתוך אותם הצנורות, וזה מתמלא משם כנקבה שמתעברת ומתמלאת מן הזכר.

[2869] הענין כי עד עתה מדבר בקשר בכתר עד אין סוף דהיינו סוד ההיכל זה במלכות ומלכות בבינה כדפירשנו ובינה בכל הנמצאים בתוכה נקשר בכתר עד אין סוף דהיינו סוד ההיכל הזה שעד כאן סוף הייחוד העליון, השתא מפרש שיש בהיכל הזה פרסא והנה הפרסא הזה הוא פרוכת המבדיל בין הכרובים שהם מטטרון סנדלפון אל שאר ההיכל, ואלו הכרובים הם נעלמים ומהם ולמעלה סוד כסא הכבוד הנעלמת והוא כעין אין סוף הנעלמת להיכלות לרוב העלם (אור יקר). ופי׳ הוא המסך שבין אצילות לבריאה וה״ס החש״מל הסובב על כל האצילות (מ״מ).

[2870] ור״ל חופה על עולם האצילות הנק׳ טמירו סתים (מ״מ).

[2871] פי׳ הוא החש״מל הנז׳ ששורשו הוא מבינה דאצילו׳ כמ״ש הרב באוצ״ח בדרוש המעקה ונודע שבינה נק׳ כפורת (מ״מ).

[2872] פי׳ כמ״ש בשם הרב שהמעקה הזה שבצדדי פרצופי האצילות ושמתחת רגליהם הוא לסתום האורות שלא יפלו לבי״ע ויקרה להם מיתה ח״ו כמו מיתת המלכים שירדו לבריאה וז״ש הזוהר ״לאסתמא סתימין״ דהיינו לסתום אורות האצילות הנק׳ סתימין (מ״מ).

[2873] ירצה שלכן צריך לסתום אורם שלא יצאו לחוץ לגו מן פרוכתא לפנים מן המסך שבין אצילות לבריאה. ולפ״ז פרוכתא וכפורת׳ הכל אחד (מ״מ).

[2874] פירוש מ׳ דאצילות (מ״מ).

[2875] פי׳ הארת אבא הנק׳ שמן (מ״מ).

[2876] פי׳ הארת אימא (מ״מ).

[2877] פירוש יסוד דזעיר (מ״מ).

[2878] ור״ל יסוד דזעיר הנק׳ מבוע׳ דבירא (מ״מ).

[2879] פי׳ המוחין דאימ׳ ובתוכם מוחין דאבא וז״ש מאתר דקדש הקדשים דהיינו אימא הנק׳ ק״ק ובתוכה אבא שהוא רבות קודשא (מ״מ).

[2880] צנורון (דפ״ו). פי׳ אותה הארה יורדת תוך הצינורין שביסוד (מ״מ).

[2881] פי׳ מלכות דאצילות מתמלאת מהיסוד (מ״מ).

(עו) עי' זהר ח"ג רפח ע"א: תלת רישין אתגלפן דא לגו מן דא ודא לעילא מן דא רישא חדא חכמתא סתימאה דאתכסייא ולאו מתפתחא וחכמתא דא סתימאה רישא לכל רישיה דשאר חכמות.

רישא עלאה עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין רישא דכל רישא רישא דלאו רישא ולא ידע ולא אתידע מה דהוי ברישא דא דלא אתדבק בחכמתא ולא בסוכלתנו ועל דא אקרי ברח לך אל מקומך (במדבר כד יא) והחיות רצוא ושוב (יחזקאל א) ובגין כך עתיקא קדישא אקרי אין דביה תלייא אין

תרגום: שלשה ראשים נחקקו זה לפנים מזה וזה למעלה מזה. ראש אחד החכמה הסתומה שנתכסתה ואינה נפתחת. וחכמה זו הסתומה היא הראש לכל הראשים של שאר החכמות.

הראש העליון, עתיקא קדישא הסתום מכל הסתומים, הראש של כל הראשים, הראש שאינו ראש, אינו יודע ואינו נודע מה שיש בראש הזה, שכן אינו מידבק לא לחכמה ולא לבינה. ועל זה אנו קוראים "ברח לך אל מקומך", "והחיות רצוא ושוב", ובשביל זה עתיקא קדישא נקרא "אין", לפי שבו תלוי אין.

מאיר האדרא: תלת רישין אתגלפן - זהו התיקון של ע"ק דאתתקן במתקלא להתגלות בג' רישין[2882] (בהגר"א על ספד"צ ג ע"ב ד"ה ותיקון של). התיקון הראשון מז' התיקונים דגלגלתא הוא הגלגלתא עצמו, ה"ה הראש הראשון מג' הרישין שכאן (בהגר"א על ספד"צ ה ע"א ד"ה בחד גולגלתא). כמו בא"א שעמידתו הוא בהנהגה בבחינת ג' קוים, כן הוא באו"א ובז"א (בהגר"א על ספד"צ כז ע"ג ד"ה וענין כלל ופרט) [2883]. דא לגו מן דא ודא לעילא מן דא - והנה מקומו של רישא דלא אתיידע הוא ע"ג גולגלתא דא"א (בהגר"א על ספד"צ כב ע"ג ד"ה ואמר אם כו') ושם אין בחינה של מתקלא[2884] ואין ניכרים בחינות של ימין ושמאל, מכיוון שאין הנהגה של זמן ובסוד תיקונים ושרשים של הנהגה, שכן כל דבר ודבר שם הוא שורש לענין אחר. לכן אנו מדברים בהם בסוד "זה לפנים מזה". מקום התחלת המתקלא הוא בגופא דא"א, דהיינו מחסד שבו ולמטה (פת"ש א"א ז'). מתקלא זו היא בבחינת קו א' (לש"ו כללים ח"א פו ע"ב). רישא חדא חכמתא סתימאה דאתכסייא ולאו מתפתחא[2885] - מו"ס הוא שורש החכמה (בהגר"א על תיקו"ז קכז ע"א ד"ה להההוא). כאן מתבאר שמו"ס הוא במדריגה התחתונה מגלגלתא ורדל"א[2886] (בהגר"א על תיקו"ז סוף קלח ע"ג). והנה כל הגילויים הם בסוד ג', לכן גם בשרשם הוא כך. לכן יש ג' בחכמה עצמה: א' "סתימאה", ב' "דאתכסיא", ג' "ולאו מתפתחא" (מ"א טז). וחכמתא דא סתימאה רישא לכל רישיה[2887] דשאר חכמות – כאן נכללים כל ג' הרישין, וממילא כלולים בזה כל החכמות (לש"ו ביאורים ח"ב פז ע"א).

מאיר האדרא: רישא עלאה עתיקא קדישא – רישא חוורא (בהגר"א על ספד"צ ג ע"ב ד"ה רישא דכסופא). כאן הוא שורש הבינה, וגם כאן נבחנו ג' בחינות: "רישא עילאה", "סתימא דכל סתימין", "רישא דכל רישא" (מ"א טז). סתימא דכל סתימין רישא דכל רישא[2888] - כל רישא כולל ג' בחינות, וכאן הם גלגלתא, אוירא ומו"ס (בהגר"א על תיקו"ז קלח ע"ב ד"ה בהיכלא) גלגלתא דא"א זהו "רישא דכל רישא" ולמעלה ממנו רדל"א המכונה א"ס (בהגר"א על ספד"צ ג' ע"ב ד"ה רישא דכסופא). ג' רישין אלה בסוד הספיקות שאין אדם יכול להשיג, והוא בכלל השער הנ' משערי הבינה[2889] (מ"א טז). רישא דלאו רישא – עי' מה שכתוב בזהר פקודי (רלט ע"א): ר"א שאיל לר"ש כו' (שאלוהו עד היכן עולה מ"ן) א"ל עד א"ס דכל קשורא ויחודא

[2882] כל ג' הרישין מכונים 'הוא' (בהגר"א על ספד"צ כג ע"ג ד"ה וז"ש הוא).

[2883] ג' אלה הם כנגד ג' הכינויים "עילת כל העילות" (והב' שאחריו הם "העילות" פי' שהמה סיבה ושורש לשאר הספירות), "מופלא" ו"מכוסה" (בהגר"א על תז"ח יא ע"ב ד"ה דהוא), ועי' בהגר"א על תז"ח יח ע"ג ד"ה ונהיר.

[2884] עי' בהגר"א על ספד"צ ה' ע"ב ד"ה ועוד נ"ל, שבא"א אין מתקלא.

[2885] בהגר"א על תיקו"ז קלח ע"ג גורס "מתפתחי חכמתא", אמנם בדף קכז ע"א גורס כמ"ש למעלה.

[2886] וע"ש שלפעמים הוא להיפך, דהיינו כאשר משפיעים למטה.

[2887] בהגר"א על תיקו"ז קלח ע"ג גורס "רישא לשאר", ואילו בדף קכז ע"א גורס כמ"ש למעלה. ועי' תיקונים קלח ע"ב ד"ה בהיכלא שם גורס "רישא דכל רישין", ואילו בדף קלח ע"ד גרסתו היא כמש"כ כאן.

[2888] גליונות הלש"ו: הוא נמשך לעיל (והנקודה המפסיק הוא טעות סופר) כי הרישא תניינא היא נקרא רישא דכל רישא כן כתב הגר"א בספד"צ פ"א ד"ה עד דרישא דכסופא כו' אבל הרישא הג' העליונה על כולם שהיא רדל"א היא נקרא רישא דלאו רישא כו' אמנם הרח"ו ז"ל בע"ח שער א"א פ"ב לא כתב כן אלא רישא דכל רישא קאי על רדל"א ע"ש וכן במבו"ש שער א"א פ"ד אמנם לקמן ע"ב כללא דעתיקא בתרין הוא כו' מבואר כהגר"א ע"ש.

[2889] והמה בחי' ג' הצחצחות שלמעלה מהכתר, ועי' עניינו בפת"ש אבי"ע פתח כו.

ושלימו לאצנעא בההוא צניעו דלא אתדבק ולא אתיידע דרעוא דכל רעוין ביה, עד כאן. ופשוט דהיינו רישא דלא אתיידע וכמ״ש כאן, והוא רעוא דכל רעוין המתגלה במצח (בהגר״א על ספד״צ א ע״ב ד״ה דצניעותא, וכן א׳ ע״ג ד״ה ואמר פעם). ולא ידע ולא אתידע מה דהוי ברישא דא[2890] — הראש הוא שאינו נודע, אמנם גופו הוא שורש לא״א וממילא הוא נודע (בהגר״א על ספד״צ ה׳ ע״ג ד״ה והשרשים). כוונתו כאן היא להארת הרדל״א המתלבשת באוירא. שכן הרדל״א מצד עצמו אינו ידוע אפילו כאשר הוא מתפשט למטה, ולכן כתוב עליה ׳ולא ידע׳. שכן במקומו הוא לאו רישא כלל, ורק כאשר הוא מתפשט באוירא דאזדכך הרי הוא מאיר דרך מסך (יהל אור ח״א כג ע״ב). רדל״א הוא הבחינה המעלה את כל המציאות שנעשתה על ידי ההנהגה התחתונה התלויה בזמן ובחירה אל עולם הנצחיות והשכר. והדבר נעשה על ידי שנשרשים בג״ר שלו כל התיקונים של עבודת התחתונים. ומכיוון שאינו נתפס היאך עולה הכל אל הנצחיות ע״י העבודה הזאת והנהגת הזמן, ולכן הוא שלא נודע כלל (פת״ש מ״ד ומ״ן יח). דלא אתדבק בחכמתא[2891] ולא בסוכלתנו - ודלא כדעת של מטה[2892] המחברת את חו״ב וגם מתפשטת למטה (מ״א טז). ועל דא אקרי — לאו למימרא שהפסוק דלהלן מדבר על מי שמנסה להשיג ברדל״א אבל עכ״פ רשב״י קורא עליו כך (מ״א יז). ברח לך אל מקומך (במדבר כג) - רדל״א הוא שורש הנשמות וההשגה, ואסור לו לאדם לעלות יותר משרשו דהיינו מהרדל״א ולמעלה. והוא בכלל מה שאסרו חז״ל להרהר מה למעלה (חגיגה יא ע״ב). אמנם עד הרדל״א אכן מצוה היא לרדוף ולהשיג, וכמ״ש ״ונדעה ונרדפה״ (הושע ו ג) (מ״א יז). והחיות רצוא ושוב (יחזקאל א) - כאן מתבאר כי הארת עיני א״א לעיני ז״א[2893] הוא בגדר ״רצוא ושוב״ (בהגר״א על ספד״צ כב ע״ב ד״ה ואמר לא). החיות המה בחינת מו״ס ולכן הם כביכול רצים לקבל שפע מרדל״א ובגלל הפרסה אינם משיגים וממילא שבים. אמנם הם מקבלים איזה חיות והארה משם עכ״פ (בהגר״א על תז״ח יח ע״ד ד״ה ההוא נהירו), הם ״רצים״ להשיג את שורשם, ו״שבים״ מלהשיג יותר משרשם (מ״א יז). ובגין כך עתיקא קדישא אקרי אין, דביה תלייא אין — אי״ן מרמז על כ״ע אשר עיקרו הוא המחשבה הסתימאה, שכן אין מתגלה ממנו דבר, ואפילו עצם מציאותו (בהגר״א על ספד״צ א ע״א ד״ה ספרא), אמנם צ״ע לכאורה, שכן מצאנו בדברי הגר״א שגופא דעתיק הוא הנקרא אין מכיוון שהוא אינו נראה (בהגר״א על ספד״צ ח ע״א ד״ה מתקלא קאים). וכמו כן רישא תניינא (הרי הוא האוירא ולא המו״ס) מכונה אף הוא אין (בהגר״א בתז״ח יא ע״ב ד״ה אני ראשון). האוירא[2894] נקרא אין שכן אינו נתפס, ומאיר מרדל״א, ומאיר למו״ס (בהגר״א תז״ח יט ע״א ד״ה דנהיר) והנה הצניעותא בה מדובר בספד״צ היא א״א דתליא בצניעותא האמיתית הרי היא רדל״א, וכמש״כ כאן ׳דביה תליא אין׳ (בהגר״א על ספד״צ א ע״ג ד״ה ואמר פעם, וכן בהגר״א תז״ח יח ע״ד ד״ה ההוא נהירו). כשם שרישא דרדל״א נקרא ״דלאו רישא״, כמו כן גופא דיליה נקרא ״דלא הוי״, ועל שמו הוא שע״ק מכונה אין מכיוון שהוא מלביש את גופא דרדל״א (בהגר״א על ספד״צ ד ע״ב ד״ה ומחסד). פי׳ אַיִן, שאין מה להשיג ממנו ואין משיגים כי אם את מציאותם[2895] (מ״א יז). ׳ביה תליא אין׳, אותיות אי״ן רומזות על שורשי האי״ן ה״ה א׳ ה״ה רדל״א, י׳ הוא רישא חוורא, ון׳ הוא מו״ס[2896] (מ״א יז).

(עז) כל מראות אלהו״ת אשר ראו הנביאים כולם זולת משרבע״ה, הנה בכולם היה ג״כ רק דרך ראייה החיצוניות וכו׳, הנה ביה כתיב ראיה וארא, אבל באספקלריא דנהרא דאיהו בסתימו

[2890] עי׳ בהגר״א על תז״ח יח ע״א ד״ה נהורא.

[2891] בהגר״א על ספד״צ א ע״ב ד״ה דצניעותא גורס ׳לא בחכמתא׳, אמנם בדף כב ע״ב הוא גורס כמש״כ למעלה.

[2892] במהדורא החדשה של המים אדירים איתא ״למעלה״, אמנם במהדורא הישנה הלשון הוא ״למטה״ כמש״כ כאן ולכאורה זה נראה טוב יותר.

[2893] כלומר שעיני ז״א רצים לא״א ושבים לז״א (ה״ה בריחתם למקומם). כך, שהם אינם מגיעים אף פעם לרדל״א.

[2894] יתכן שיותר מדוייק לומר ״קד״א״. ועי׳ בהגר״א בספד״צ ה ע״ב ד״ה קד״א.

[2895] ועי׳ בהגר״א על ספד״צ כא ע״ב, על חכמה שאין ניכרת מהותה אלא רק עצם מציאותה לידע שהיא קיימת, וכאן ההשגה ממנו היא פחותה אפילו מכך. וקשה שהרי ההגדרה של הגר״א לחכמה (ידיעת עצם המציאות), היא גופא הגדרת המ״א לכתר וצ״ע.

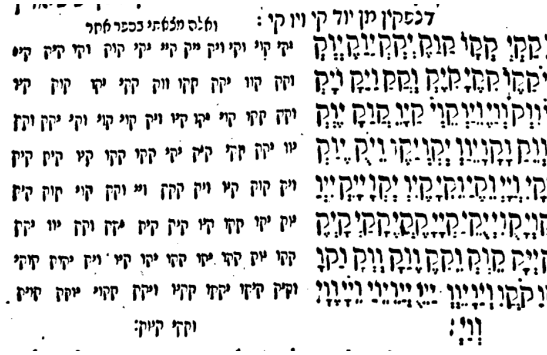
[2896] עי׳ לש״ו דע״ה ח״א יב ע״א שה׳אין׳ הוא בעיקר כינוי לאוירא, הרי הוא חכמה דא״א. אמנם עי׳ בלש״ו ביאורים ח״א כח ע״א שעיקר עניין ה׳אין׳ הוא ההארה של מלכות דא״ק המתלבשת בג״ר דאצילות, ואותה הארה היא גופא הרדל״א, וצ״ע. והנראה לענ״ד ביישוב הסתירה,- שעיקר ה״אין״ הוא באמת אינו אלא האוירא עלאה, אמנם הוא הנמשך מרדל״א דאחזי נהוריה בהאי גלגלתא (ע״ח א״א ו). והנה עי׳ בהגר״א על תיקו״ז יג ע״ב ד״ה אין קדוש כה׳: ״ר״ל ׳אין׳ הוא א״ס״, ועי׳ בהגר״א על ספד״צ א׳.

לא כתיב ביה ראיה אלה ידיעה, והוא מה שכתוב לא נודעתי וגו׳, כי במשרבע״ה הנה לא היה בו התלבשות כלל, וזה שנאמר בו ״ומראה ולא בחידות״ (שם ח), כי נתגלה לו כל גילוייו מאספקלריה המאירה עצמו לא ע״י התלבשות כלל. ומ״ש גם בו ״ותמונת ה׳ (שהיא מאספקלריא דלא נהרא) יביט״ (שם), הנה לשון הבטה הוא על התבוננות והבנה, כמו ״הביטו אל צור חוצבתם וגו׳ הביטו אל אברהם אביכם״ (ישעיה נא ב), והוא על התבוננות ועיון השכלי, וכמו ״גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך״ (תהלים קיט יח), וזהו שאמר ״ותמונת ה׳ יביט.״ ור״ל, כי גם אם נתגלה לו איזה ענינים מאספקלריא דלא נהרא, הנה הוא הבין ויודע אותם על מה שהם מרמזים (כללים ח״ב ו ע״ג), גם המראות אשר ראה משה ע״י אספקלריא דלא נהרא, הנה השיג אותם על אמיתתן ע״פ יחודם באספקלריא דנהרא, כי הוא זכה שנשלם על ידו היחוד דמלכות בז״א, ונתייחד אספקלריא דלא נהרא באספקלריא דנהרא והסתכל דרך בה גופה באינון סתימין עלאין, אשר שם אין תבנית ותואר כלל. והנה הוא היפך ממש מכל הנביאים כולם, כי בהם הנה נתלבש כל מראות אלהו״ת שהוא האור דאספקלריא המאירה, הנה נתלבשו בהאספקלריא שאינה מאירה, וראו עי״ז את כל אותן המראות בבחי׳ תואר ותבנית כמ״ש בזוה״ק (פ׳ וארא כ״ג ע״א) ע״ש. אבל במשה רבינו ע״ה היה להיפך, כי גם אותן המראות אשר הראה לו הקב״ה ע״י אספקלריא שאינה מאירה, והם מראה אחוריים ותבנית המשכן וכליו כנז׳, הנה הסתכל הוא בהם ג״כ ע״פ האור העליון דאספקלריא המאירה אשר שולל שם את כל תבנית ותואר (לש״ו שם ז ע״א).

(עח) עי׳ תיקו״ז מהדורת אמסטרדם ח ע״א:

יַהְוָ הְיָן הַהְיְ הָהָוֹ הַוָהָ יְהְהָ יוֹהָ יְוְהָ
וָהֶיָ הֶוְיֹ הְהֶוֹ הְהֶיָ הְיֶהָ וְהָהַ וַיָהָ וֹיָהָ
הַוֹיַ וְהֹיְ וְוָהָ וויִ ויו הוי היו הוה יוה
ויה ווי ווה והו יוו יהו יהו ויה יוה
יו ייה יהי ויי והי והי היו יהו ייה יי
יוי היי הוי הוי יהי היי ההי ההי היה
יהה ייה יה הוה והה ווה ווה והו
הוו ההו ההו ויו יוו יי יו יוי יי ויי ווי
ווי

ואלה מצאתי בספר אחר$$$

ספר פרדס רמונים - שער כא פרק יא $

ויש מחלקים שם ע״ב לד׳ אותיות כל שם ושם ואין לנו עסק בעני הזה כלל. ויש מהמקובלים במעשים שכתבו שמקור השם הזה הוא א״ל כמו המשל יליא״ל סיטא״ל וכן עד תומו, ונכון הוא שכן הוא בחסד ושם אל בחסד. וכבר היינו יכולים לומר שיהיה מקור א״ל כלול עמו בדרך אחרת כזה יאלל״י וכן סאיל״ט אלא שראינו לעולם א״ל בסוף שמות כל המלאכים וכן בשם זה לא נשתנה. ולהרשב״י ע״ה במקור השם הזה דרך אחרת וז״ל בתיקונים (בהקדמה ד״ח.) ומקור דאילין הוויין בחשבן חסד דבהון צריך למבני בניינא דא אינון מחסד דמקור ההווייות איהו יו״ד ה״י וי״ו ה״י דסלקין לע״ב הוויין כחושבן חס״ד כולהו אבן וקורה ובניינא דאתבני בתרווייהו. ואילין אינון ע״ב הויין דנפקין מן יו״ד ה״א וא״ו ה״א עכ״ל. וכתב ההויות ובכל הספרים נפל בהם הבלבול והטעות לכן היותר נכון לצרפם מתוך שם יו״ד ה״י וי״ו ה״י. והנה בשם זה שהוא יו״ד ה״י וי״ו ה״י הם ד׳ יודי״ן ושלשה ווי״ן ושני ההי״ן, כשנרצה לצרף אותיות אלה אל תיבות יעלה מהם ראשונה יה״ו יה״ו וי״י הם ג׳ הויות מכלל אותיות ההוי״ה שבשם זה. והנה עוד נוכל לצרף שם יה״ו כזה יה״ו יו״ה הי״ו הו״י וי״ה וה״י הרי ו׳ הוויות, וכן מיה״ו השני הם י״ב. ושם וי״י יסבול ג׳ צרופים כזה וי״י יו״י וי״י. נמצא כלל הצירופים עד עתה ט״ו. עוד נעשה מאותיות

השם שהם ד' יודי"ן ונצרף כל י' מהם אל ב' ההי"ן ויהיו יה"ה יה"ה יה"ה ויעלה מספרם י"ב צרופים, כי נצרף כל הויה מאלו אל ג' כזה יה"ה הי"ה הה"י והם ג' פעמים ד' הם י"ב וט"ו הם כ"ז. עוד נצרף ג' ווי"ן אל שני ההי"ן ויעלה וה"ה וה"ה וה"ה ויעלה מספרם ט' צרופים, כי נצרף כל ההוי"ה מאלו אל ג' כזה וה"ה הו"ה הה"ו והם שלשה פעמים ג' הם ט' וכ"ז הם ל"ו. עוד נצרף ד' יודין אל שני ווי"ן ויהיו יו"ו יו"ו יו"ו ויעלה מספרם י"ב צרופים, כי נצרף כל הויה מאלו אל ג' כזה יו"ו וי"ו וו"י והם ד' פעמים הם י"ב ול"ו הם מ"ח. עוד נצרף ג' ווי"ן אל ב' יודי"ן ויהיו וי"י וי"י וי"י ויעלה מספר ט' צרופים, כי נצרף כל הויה מהם אל ג' כזה וי"י יו"י וי"ו שהם ג' פעמים ג' ט' ומ"ח הם נ"ז. עוד נצרף שני ההי"ן אל שני יודין ויהיו הי"י הי"י ויעלה מספר ו' צרופים, כי נצרף כל הויה מאלו אל ג' כזה הי"י יה"י יי"ה הם ששה ונ"ז הם ס"ג. עוד נצרף ב' ההין אל ב' ווין ויהיו הו"ו הו"ו ויעלה מספר' ו' צרופים, כי נצרף כל הויה מאלו אל ג' כזה הו"ו וה"ו וו"ה הם ששה, וס"ג הם ס"ט. וכלל האותיות יסוד הצרוף שבשם הם ד' יודין וג' ווי"ן ושני ההי"ן נעשה מהם ג' תיבות כזה וו"ו יי"י יה"ה הם ג' וס"ט הם ע"ב. זה דרך מוצא ע"ב ההויות שבשם ע"ב לדעת הרשב"י ע"ה ויסודם יו"ד ה"י וי"ו ה"י שעולה ע"ב. ואחר שכללנו סדר צרופו נצייר עתה בלוח זה סדר ההויות. יה"ו יו"ה הי"ו הו"י וי"ה וה"י יה"ו יו"ה הו"י וי"ו יו"ה הי"ה הה"י יה"ה הי"ה הה"י יה"ה הי"ה הה"י וה"ה הה"ו וה"ה הו"ה הה"ו וה"ה הו"ה הה"ו וה"ה הו"ה הה"ו. וי"י יו"י יי"ו וי"י יו"י יי"ו וי"י יו"י וי"ו וי"י יו"י וי"ו וי"י וי"ו וו"י יו"ו וי"ו וו"י יו"ו וי"ו וו"י הי"י יה"י יי"ה הי"י יי"ה הו"ו וה"ו וו"ה הו"ו וה"ו וו"ה הו"ו וה"ו וו"ה הרי ע"ב והם כל א' וא' מאלו ההויות של ג' אותיות כעין שם ע"ב שכל א' מהם ג' אותיות. ואין לתמוה על כפל ההויות אחר שאין אותיות הכפל שוות כדפירשנו. וכן ההויה של שלשה יודי"ן או שלשה ווי"ן אין לתמוה עליה שהרי אין היודין ברוחניותיהם שוות וכן הווי"ן. וענין זה בההי"ן וביודי"ן ובווין שבשם כל אחד ואחד רמז אל ענין בפ"ע כמבואר בשערים הקודמים. והנה נשלם ונכלל המובן אלינו בפירוש שם בן ע"ב לעת כזו ואין להאריך עוד. ונסע אל ביאור שם בן מ"ב הקדוש בעה"ו:

(עט)עי' תיקו"ז ט ע"ב: ומקור דאלין הויי"ן כחשבן חסד דבהון צריך למבני בנינא דא דאינון מחסד דמקור הוויתיה איהו יו"ד ה"י וי"ו ה"י דסלקי לע"ב הוויי"ן כחושבן חסד כלהו אבן וקורה ובנינא דאתבני בתרוייהו ואלין אינון ע"ב הוויי"ן דנפקין מן יו"ד ה"י וי"ו ה"י[2897]:

תרגום: $

בהגר"א: ואלין הוויין כו' - נ"ל סדרן כמו שרשמתי[2898], ושרשן נ"ד הוויות מד' אותיות, י"ב שה' כפול בהן, י"ב שיו"ד כפול, י"ב שוא"ו כפול, ו' שי"ה כפולים, ו' שי"ו כפולים, ו' שה"ו כפולים[2899]. והן רמוזים באותיות ד"ן שבאדנ"י כידוע[2900]. ותחסר אות הרביעי מכל הוי"ה, שכל ע"ב הווין הוא מג' אותיות, ועוד ח"י הוויות מג' אותיות: ג' של יה"ה, ג' של יו"ו, ג' של הי"י, ג' של הו"ו, ג' של וי"י, ג' של וה"ה, והן ע"ב הוויין[2901]. ויש עוד ששה הויות של צירוף יה"ו, רק שאין חושב כאן בין שהשורש מד' אותיות, בין מג', רק שכפול אות בהן, כמ"ש לעיל (ט ע"ב) **מסט' דאימא כו'**. וכשתראה בע"ב צירופים, תמצא כ"ד צירופים של הוויין מג' אותיות, והן ח"י הנ"ל, שאות א' כפול, וששה של יה"ו הן כ"ד, ותמצא שכל צירוף בהם ג"פ, והוא ג' כ"ד הידועים נגד שלש אותיות יה"ו הנ"ל:

[2897] בכל ספרי התיקו"ז נדפס כאן סדר הע"ב שמות בנוסחאות מנוסחאות שונות ויען שרבינו סדרן ורשמן באופן אחר כמ"ש בביאורו (ואף שלא זכינו לראות סידורו בכ"י עכ"ז המעיין בנקל יבא מתוך ביאורו על סדרן הנכון) לזאת השמטתים בדפוס מפני כבוד שמו ית' ויעויין עוד סדרן בתז"ח (עז ע"ד [טו ע"א]) ובפרדס שער השמות (גליון), עי' לקמן הערה 2899.

[2898] עי' הערה 2897.

[2899] עי' פרדס פרטי השמות יא, ז"ל: יהו"ה יוה"ה יההו"ה יוה"ו יהו"ו יוו"ה יוה"י יהו"י יוי"ה. והי"ה ויה"ה וההי"ה הוי"ו היו"ה הוי"ו יהי"ו ההו"י ההי"ה היו"ה ווה"י ויה"ו ויו"ה ויי"ה והי"י ויה"י היו"ה היה"ו הוה"י היו"ו הוי"ה הוו"י היו"י היי"ו ויו"ו יוו"י ייה"ה יהי"ה יההי"ה ווה"ה והו"ה וההי"ו ווי"י ויי"ו ויו"י ההי"י היי"ה היה"י ההו"ו הוה"ו הוו"ה.

[2900] פרדס שם.

[2901] עי' בלש"ו ספר הקדו"ש מו ע"ד: הג' תגין שבכל עין והם ע"ב תגין שם הוא רמוז הע"ב צירופי הוי"ה אשר כל א' בג' אותיות, וזה ציורו: , ע"כ. ועי' בתז"ח (טו ע"א) שם נמנו הצירופים. ועי' תיקו"ז קמט ע"א, ובע"ח שער הנקודות פרק א'.

(פ) עי׳ זהר ח״ג רטז ע״ב: מאי להצהיל פנים משמן אינון י״ב פנים ד׳ דאריה ד׳ דשור ד׳ דנשר דאינון מיכאל אריה ארבע אנפין דיליה (יֱהוֶ״ה) יהו״ה ארבעה אנפין[2902] דשור ואיהו גבריאל ואינון (יַהַו״ה) יוד ד׳ אנפין דנשר ואיהו נוריאל ואינון (יְהָוֹ״ה) יהו״ה ואינון ממנן תחות חס״ד פח״ד אמ״ת דרגין דתלת אבהן ואוקמוה רבנן האבות הן הן המרכבה וסלקין (ס״א נקודין) נהורין[2903] לחשבן[2904] יב״ק ואינון מלך מלך ימלוך יהו״ה אהי״ה אדנ״י סך הכל יב״ק.

תרגום: מה זה ״להצהיל פנים משמן״ אלו שנים עשר פנים, ארבעה של אריה, ארבעה של שור, ארבעה של נשר, שהם מיכאל אריה ארבע פנים שלו יהו״ה, ארבע פני שור והוא גבריאל והם יהו״ה, ארבע פני נשר והוא נוריאל והם יהו״ה, והם ממונים תחת חס״ד פח״ד אמ״ת, דרגות שלשת האבות, ופרשוה רבותינו האבות הן הן המרכבה, ועולים (נקודים) האורות לחשבון יב״ק, והם מלך מַלַך ימלך, יהו״ה אהי״ה אדנ״י, סך הכל יב״ק.

ועיי״ש רכט ע״א: ורזא דמלה וגביהן וגובה להם וגבותם וגביהן גדפין וגובה להם אנפין וגבותם דאינון[2905] עלייהו מלאות עינים סביב לארבעתן כלהו מרובעות וכלא קשוט[2906] ע׳ ענפין (נ״א אנפין) לאורייתא גדפין אדני אנפין יהו״ה עיינין אהיה וסלקין יב״ק בחושבן אדני במעשה יהו״ה בדבור אדיד במחשבה.

תרגום: וסוד הדבר ״וגביהן וגובה להם״ ״וגבותם וגביהן״ כנפים, וגובה להם פנים, וגבותם שהם עליהם מלאות עיניים סביב לארבעתן, כולם מרובעות, והכל אמת. שבעים ענפים (פנים) לתורה, כנפים אדנ״י, פנים יהו״ה, עיניים אהי״ה, ועולים יב״ק, בחשבון אדנ״י במעשה, יהו״ה בדבור, אהי״ה במחשבה.

ועי׳ תיקו״ז קמט ע״ב.

ועי׳ דברי רבינו לעיל (קנד ע״ב): ויחוד דיליה שמע ישראל - דכולל ברכה וקדושה שהן עשרה ז׳ ברכות וג׳ קדושין והן יב״ק: א״כ משמע שברכה בהוי״ה, קידוש באהי״ה ויחוד באדנ״י.

עי׳ ע״ח שער כח פרק ה: ונחזור לעיל, כי נשארו למעלה סוד ג׳ חללי דגלגלתא, שהוא אותו התלבשות הנעשה בת״ת דא״א (נ״א דז״א)[2907] בלתי מוחין בפנים, ואז נשארו כל אלו החללים בסוד הקרומות דמוחין והיו[2908] שבילי החכמה, ושערי הבינה ניכרין בהם בסוד קרומות וצינורות. ואח״כ נתעלו חג״ת ז״א ונעשה מהם סוד עצמות של גלגלתא על הקרומות הנ״ל, ואח״כ נכנסו בהם המוחין העיקרין, והם סוד ד׳ הויות: ע״ב, ס״ג, מ״ה, ב״ן, מלובשים בנה״י דתבונה[2909] כנודע. וכבר ידעת, כי המוחין האלו מתפשטין בכל ט״ס דז״א, מוח חכמה בחח״ן, ומוח בינה בבג״ה, ומוח דעת בדת״י, וא״כ הוא מוכרח כי ברדת אלו ג׳ מוחין להתפשט בגוף שיעברו דרך הגרון, דרך ג׳ אלהים אשר שם, ואז נעשין שם הוי״ה אלהים ג״פ, והם ג״פ יב״ק

[2902] בניקוד מֶלֶךְ מָלַךְ יִמְלֹךְ (ועי׳ ליקוט על ניקוד זה שנדפס בתיקו״ז דף י״ח) (יהל אור). הויה אלהים הוא גימ׳ כמספר הנקודות דג׳ הויות דמֶלֶךְ מָלַךְ יִמְלֹךְ, כמ״ש ברע״מ (פינחס ריז ע״א) (דע״ה ח״ב מח ע״ב), סוד שם של י״ב, שהוא ג׳ הויו״ת דמֶלֶךְ מָלַךְ יִמְלֹךְ, הי״ה והו״ה ויהי״ה, שהם י״ב אותיות דג׳ הויו״ת וכמ״ש כ״ז בספר יצירה להגר״א (פרק א משנה א אופן ג דף ג ע״ד) ובכ״מ. וכן מֶלֶךְ מָלַךְ יִמְלֹךְ הוא גימטריא ר״פ, כמנין מנצפ״ך. וכן הנקודות דמֶלֶךְ מָלַךְ יִמְלֹךְ הוא גימטריא קי״ב, שהוא סוד יב״ק, יחוד ברכה קדושה, שהם בדעת, כי הדעת שהוא הקו האמצעי שם הוא היחוד, והוא כולל הב׳ קוין דימין ושמאל שהם ברכה וקדושה, וכמ״ש בפ׳ משפטים (דף קטז סע״א) ופ׳ עקב (דף רעב ע״ב) ובכ״מ בזוהר ותיקונים, וע׳ רע״מ פנחס (דף ריז רע״א). וכן הוא גימטריא הוי״ה אלהים, שהוא כללות החו״ג, שהם בדעת וכו׳ אמנם בתפילת ר׳ נחוניא בן הקנה, מבואר כי השם י״ב שביסוד הנה הם הי״ב צרופי הוי״ה, והם יוצאים ג״כ מהג׳ שמות הוי״ה מלך הוי״ה מלך הוי״ה ימלך, ג׳ צירופים מהג׳ יודי״ן, וג׳ מהג׳ ההי״ן, וג׳ מהג׳ ווי״ן, וג׳ מהג׳ ההי״ן האחרונים, ומקורי דלהון הוא הג׳ יודי״ן דשם ס״ג, וכמ״ש בהקדמת תיקונים (דף יא ע״א) וע״ש דברי רבינו (ביאורים ח״א נה ע״ג).

[2903] ר״ל נקודין כמ״ש בתיקו״ז (כא ע״א) (יהל אור).

[2904] שוא דימלוך לא חשיב שהוא נח. וכ״ז קאי על מ״ש בזוהר ר״ח פתח כו׳ ויין ישמח כו׳. וג׳ חיוון הן בג׳ גלגולים, וזהו להצהיל פנים, י״ב פנים הנ״ל. מה שחרב י׳ מן יב״ק, עכשיו החזיר כנ״ל (יהל אור).

[2905] ו׳ תליתאה בינה, מרכבתא תליתאה כנ״ל (יהל אור).

[2906] ובלא קשוטה. צ״ל וכלא קשוט. ור״ל אע״ג דלעיל אמר דת״ת הוא עיינין, וכאן אמר שהוא אנפין ע׳ פנים כו׳ (יהל אור).

[2907] נמחק בדרושים.

[2908] ל״ב (נוסף בשעה״ק).

[2909] הבינה (דרושים).

בגרון[2910], וז״ס (בראשית לב כב) ויעבר את מעבר יב״ק שהוא גרון, והוא סוד ויעבור די״ג מדות שאנו אומרים בתפלה תחלה כדי[2911] ליקח מכאן את אור הגרון[2912] (נ״א המוחין) הנ״ל היורדין מכאן[2913].

(פא) עי׳ כללים ח״א כלל ט״ז ענף ד׳ $ז״ל או זה תמצית לשונו

והנה כתב הרמ״ק ז״ל בשער ירך יעקב (פרקים ב ג) כי הנצח והוד הם נתהפכו, כי מתחילה היה יניקת הנצח משמאל וההוד מימין, ואח״כ נתהפכו להיות יניקת נצח מימין וההוד משמאל, ע״ש בסוף פרק ד׳, וכן אמר הגר״א ז״ל בספד״צ (פרק א בד״ה מלך הששי ט ע״ד), כי בתחלה יצא נצח בסטרא דדינא והוד בסטרא דרחמי. והרי לנו כי נו״ה נתהפכו מחסד לדין ומדין לחסד וכו׳, אמנם הוא כי מדברי הרמ״ק ז״ל מבואר שם כי מה שסידר המאציל ית״ש שתהא יניקת הנצח מהשמאל וההוד מהימין, הגם שהנצח הוא ענף החסד והוד הוא ענף הגבורה, הנה הוא מטעם המתקת ומזיגת המידות, כי אם שיהיה יניקת הנצח מימין והוד משמאל, וכמו שהם מסודרים ממציאותם שנצח הוא ענף החסד והוד הוא ענף הגבורה, הנה היה נוטה כל א׳ לקצה יותר מדאי. אבל כאשר יונק כל א׳ מהשורש שכנגדו, הנצח משמאל והוד מימין, אז נמתק עי״ז המדות בהם היטיב ויבוא מהם השפע בדרך הממוצע.

והנה מתבאר מדברי הרמ״ק ז״ל שם כי היה נוהג הענין זה מששת ימי בראשית עד המאורע דיעקב אבינו ע״ה, בהאבק איש עמו ויגע בכף ירכו (בראשית לב כה), והיה הנגיעה מצד גבורות שבנצח שהיה יונק מהשמאל, ובזה הכח היה אפשר לו ליגע שם, כי החיצונים יונקים מן הגבורות כנודע, ועי״ז נפגם הנצח ונתבטל המיזוג, ולא היה אפשר להשפיע מעתה דינים קדושים כלל ובסדר המזוג והמתקה כמו שהיה. והנה חזר המאציל ית״ש מאז ולהלאה והפך את המדות וקשר את הנצח בשורשו וההוד בשורשו, שיהא יניקת הנצח מהימין וההוד משמאל, וכמו שהם במציאותם, ועי״ז הנה נשפעים מעתה הדינים מההוד יותר מדאי משום שהוא בלא המתקה והמזגת המדות, ומושפעים עי״ז החיצונים משם, וכמ״ש (דניאל י ח) והוד״י נהפך עלי למשחית, וכן נאמר (איכה א יג) כל היום דו״ה. וכן הנצח, הגם שנתקשר בימין אך משום שנפגם ע״י נגיעת הס״מ, הנה נשאר חשוך ופגום ולא היה נמשך אורו למטה, ולא היה אפשר להיות יניקת הנביאים משם עד דאתא שמואל ותיקן אותו קצת ואתנבא מתמן, וזהו מ״ש שמואל (שמואל א׳ טו כט) וגם נצח ישראל לא ישקר, להאחז ח״ו בסטרא דשקר (בהגר״א בספד״צ פרק א ט ע״ד בד״ה מלך הששי) ולהיות איזה נגיעה להס״מ משם ח״ו.

אמנם לא נגמר תיקונו בשלימות אלא רק ע״י דוד המלך ע״ה ע״י שירותיו וזמירותיו, וכמ״ש (תהלים טז יא) נעימות בימינך נצח, ונתקדש מאז שפעת הנצח ויונק ומשפיע מהימין. אבל שפעת ההוד שיונק רק מהשמאל נפגם השפעתו, משום שהוא בלא המתקה, ולא יתוקן בשלימות אלא רק לעתיד לבוא, וכמ״ש כל היום דו״ה, וע׳ כ״ז בזוה״ק בראשית (דף כא ע״ב) ובפ׳ משפטים (דף קיא ע״ב).

[2910] יב״ק היא גימ׳ הוי״ה אלהים.

[2911] ״תחלה כדי״ נמחק דרושים.

[2912] דורשים גורס את המוסגר.

[2913] נוסף בשעה״ק: והנה נתבאר אצלינו במקומות רבים, כי ג׳ בחי׳ יש במוחין אלו דגדלות דז״א, שהם ג׳ אותיות צלם. וזהו פירושם האמיתי, כבר ידעת, כי להוליד אלו המוחין, הוצרך חכמה להכלל בישראל סבא. והוצרכה בינה לרדת למטה, עד מקום התבונה, ונכללה בה. ושם למטה, היה הזווג של או״א, והוציאו טפות מוחין אלו, ונתעכבו שם זמן העיבור בבטן התבונה. ואח״כ ילדה התבונה את המוחין האלו, ויצאו בסוד הלידה מן הרחם, שהוא היסוד שבה, ולחוץ, ושם נתגלו מוחין אלו, בבחי׳ גילוי. והנה עתה, נה״י התבונה, הם למעלה מראשו של ז״א. והרי זו בחי׳ ראשונה אל המוחין האלו, ועתה הם בסוד א״מ על ראש ז״א, ועדיין לא נתלבשו בנה״י דתבונה.

הבחי׳ הב׳ הוא, שהנה״י של התבונה, נכנסים ומתלבשים תוך הקרומות, שהם בחי׳ הראש, שהיה לו לז״א בזמן היניקה, כנז״ל, ואז המוחין הנז׳ דגדלות דז״א, נכנסים ומתלבשים תוך הנה״י דתבונה, שנתלבשו בתוך הקרומות כנזכר.

הבחי׳ השלישית הוא, אח״כ, כי נגדלים חג״ת דז״א, ועולים למעלה, ומהם נעשה עצם הגלגלת, המכסה וחופה על הקרומות הנזכר. ועתה, הוא עיקר זמן הכנסת המוחין בגלגלתא דז״א. ואלו הם הג׳ בחי׳, שנתבארו אצלינו במקום אחר, בסוד אותיות, צל״ם. וצ״ל. וצ׳. והם, בתחלה, המוחין מגולים אחר לידתם. השנית, כשנתלבשו תוך הנה״י דתבונה. והכוונה לומר, כי גם הנה״י דתבונה נתלבשו תוך הקרומות דרישא דז״א. ועדיין לא היה בו גלגלתא, ולכן עדיין אין זה נקרא הכנסה ברישא דז״א. והג׳, כשנעשה להם גלגלתא ממש, ולבחי׳ זו אנו קוראים הכנסת המוחין ברישא דז״א ממש.

הנה כ״ז הוא ע״פ דרכו של הפרדס ז״ל בשער ירך יעקב ע״ש, וע׳ עוד בספר עסיס רמונים ופלח הרמון להרמ״ע מפאנו ז״ל, שהוסיף לבאר בזה כי התיקון היה במה שנתמרק הדין בימי שמואל על הכהנים בני עלי, ובזה נתמרק הדין דפגם הנצח שבימין ועל שאול ועל ביתו במעשה דעמלק ימ״ש, ובזה נתמרק הדין אשר מצד הגבורות שבשמאל, כי מלוכת שאול היה מצד ההוד, והוא סוד מ״ש (בראשית לו לז) וימלוך שאול מרחובות הנהר, וכמ״ש הגר״א בספד״צ (פרק א בד״ה מלך הששי ט ע״ד) ע״ש. ונתמרק הדין בזה ע״י שנטל השר של עשו את שלו בעונש של הצדיקים הללו, אשר כ״ז היה ע״י נגיעתו בירך יעקב, ורווח וינק משם ונגע בו ובתולדותיו, וכמ״ש במדרש רבה (וישלח ס״פ עז סי׳ ג) וכו׳.

ומה שמביא שם הרמ״ק ז״ל ראיה לדבריו מב׳ לשונות מהתיקונים, והיינו אחד ממה שאמרו בתז״ח (דף ט ע״ב) שאמרו שם דהוד אתקשר בגבורה ונצח בחסד כו׳, והשני מה שאמרו ג״כ בתיקונים תיקון ל׳ (דף פב ע״א) שאמר שם זה לשונו, דכמה דנצח אתקשר בימינא הכי הוד אתקשר בשמאלא כו׳, וכתב על זה הרמ״ק ז״ל (שם בסוף פרק ד) כי הלשון הזה הוא מורה באצבע שנקשר אח״כ משום מעשה שהיה מה דלא הוה הכי מקדמת דנא, עכ״ל הרמ״ק ז״ל ע״ש. ומשמע מכ״ז ג״כ שלא נמצא בשום מקום אחר בזוה״ק איזה ראיה לדבריו כלל, כי אילולא זה היה מביאם, שהרי כל שערי הזוה״ק היו פתוחים לפניו כנודע מרוממת מעלת קדושת האיש הנורא הזה. וא״כ הרי לנו כי לא נמצא לשון בזוה״ק המורה על דבריו בזה, אלא רק אותן הב׳ מאמרים הנז׳ לבד. ולענ״ד אין שום ראיה גם מהם כלל, דהרי בתיקונים שם תיקון ל׳, הרי אמר שם כ״ז בדרש הפסוק (בראשית א ה) ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה, כי נצח והוד הם יום ולילה (איהו בנצח ואיהי בהוד[2914] שהם זו״ן יום ולילה כנודע), וחסד וגבורה הם אור וחשך, ואמר הכתוב ויקרא אלהים לאור יום כו׳, ור״ל כי אתקשר נצח בחסד והוד בגבורה ע״ש בביאור הגר״א[2915].

וא״כ הרי אדרבה הוא, כי משם ראיה להיפך, כי הרי הכתוב בששת ימי בראשית מדבר, ואמר שמתחלת אצילותם אתקשר נצח בחסד והוד בגבורה, וכן משמע ג״כ בתיקונים שם סוף תיקון כ״ב שאמר שם (עו ע״ב) קם סבא ושאיל ואמאי אתקשר נצח עם חסד כו׳ וכן הוד עם גבורה כו׳ [וכן גוף וברית כו׳], אלא בגין דדרועא ימינא לא אית בה אלא ג׳ פרקין וכן בשמאלא, ובגין דא אתקשר שוקא ימינא דאית בה תלת פרקין עם דרועא ימינא כדי לשריא ביה ה״א (שהוא מספר ו׳), וכן דרועא שמאלא עם שוקא שמאלא לשריא ביה ה״א, וכן גוף וברית אינון ו׳ ו׳, ושריא בהון א׳ דאיהי אימא ואתעבידו י״ג וא״ו, יו״ד שריא בעשר אצבעאן כו׳ כו׳ ע״ש[2916]. והרי לנו

[2914] עי׳ ע״ח אנ״כ ט׳, ועי׳ לש״ו כללים ח״ב לב ע״ג, שמביא מקור לזה מתיקו״ז לד ע״א, , ועי׳ קג ע״ב ד״ה לזמנין.

[2915] עי׳ תיקו״ז פב ע״א ז״ל: ורזא דמלה ויבדל אלהי״ם בין האור ובין החשך ויקרא אלהי״ם לאור יום ולחשך קרא לילה שוקא דימינא דהוא אור דאתמר ויבדל אלהי״ם בין האור איהו שוקא ימינא כהנא דאתמר ביה נעימות בימינך נצח וכמה דנצח אתקשר בימינא הכי הוד אתקשר בשמאלא ויהי ערב ויהי בקר יום אחד ערב דא ערב דיצחק בקר דא בקר דאברהם יום אחד עמודא דאמצעיתא וצדיק דחשבינן חד ולית יום בלא לילה דאיהי שכינתא.

תרגום: וסוד הדבר ויבדל אלהי״ם בין האור ובין החשך ויקרא אלהי״ם לאור יום ולחשך קרא לילה שוק הימין שהוא אור שנאמר ויבדל אלהי״ם בין האור הוא שוק ימין הכהן שנאמר בו נעמות בימינך נצח וכמו שנצח נקשר בימין כך הוד נקשר בשמאל ויהי ערב ויהי בקר יום אחד ערב זה הערב של יצחק בקר זה הבקר של אברהם יום אחד העמוד האמצעי וצדיק שחושבים אותם כאחד ואין יום בלי לילה שהיא השכינה

ז״ל בגר״א: ויקרא אלקים כו׳ לילה כהנא דהוא אור דאתמר ויבדל אלקים בין האור אתקשר ביה שוקא ימינא דאתמר ביה נעימות כו׳ - כצ״ל ור״ל דפ׳ זה על נו״ה מדבר שהן נק׳ יום ולילה דבהון זו״נ כידוע והן אתקשרו באור וחושך חו״ג וזהו הקריאה ואמר דהוא אור דאתמר כו׳: ר״ל אע״ג דשמאלא נק׳ ג״כ אור קא׳ לאור בקמץ אותו האור שלמעלה מדבר ממנו והענין דשמאלא הוא חשך כמ״ש כאן והוא הים זה הים גדול כמש״ש בפ׳ בראשית י״ז ב׳ ע״ש אלא דאתכליל בימינא ואור נהיר בו אל וזהו אלקים ומים הוא חשך והוא אור במים וע״ש ט״ז ב׳ יהי אור כו׳ ויהי אור דחשך כו׳ אתכליל ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא וירא כו׳ ר״ל דעמודא דאמצעיתא הוא מהתכללות כפול ולכן הוא אסכים להכא ולהכא דלעולם הוא ממוצע אלא שפעם מכריע לימין מצד התכללות הראשון ימינא בשמאלא ור״ל ששמאל נכלל בו ופעם לשמאל מצד התכללות השני (וכמ״ש שני כתובים כו׳) ולכן נק׳ ישראל וישרון ששניהם ישר אלא שמעט הוא הכרעתו לשמאל שהוא מדת הרחמים ולכן נק׳ ישראל בכ״מ ומעט שנקרא ישרון וכן הלכה כב״ה בכ״מ כו׳.

[2916] ז״ל בשלימות: קם סבא ושאיל ואמאי אתקשר נצח עם חסד כמה דאוקימנא נעימות בימינך נצח וכן הוד עם גבורה אלא בגין דדרועא ימינא לא אית ביה אלא תלת פרקין וכן בשמאלא ובגין דא אתקשר שוקא ימינא דאית בה תלת פרקין עם דרועא ימינא לשריא ביה ה״א וכן דרועא

דכל ההתקשרות אשר מהנצח עם החסד וההוד עם הגבורה הוא אינו מהמאורע דצליעת יעקב, אלא שהיה כן מתחילת אצילותם, וכדי להתלבש בהון הי׳ אותיות דהשם מ״ה וכמ״ש שם ג״כ באותו הענין מקודם לזה, לבושא דיו״ד חסד, לבושא דה״א גבורה, לבושא דוא״ו ת״ת, לבושא דה״א מלכות, נצח קשורא דיליה חסד הה״ד נעימות בימינך נצח, הוד קשורא דיליה גבורה, צדיק קשורה דיליה עד״א, דגוף ובריתי חשבינן חד, מלכות שלימו כו׳. והרי לנו דאמר לשון קשורא, וכן הסבה אשר בזה על נצח והוד עם החו״ג כמו על היסוד עם הת״ת, כי באמת כולם נתייסדו בסדר הזה תיכף מתחילת תיקונם, שהוא ביציאת השם מ״ה, שאז נתקשרו כולם יחד להיות בקומה אחת ופרצוף אחד. ומה שדקדק הרמ״ק ז״ל כי לשון אתקשר משמע שנקשר אח״כ מה דלא הוה הכי מקדמת דנא, הנה עומק כוונתם בזה הוא כי משום שבעולם התהו יצאו מפורדים זה מזה כנודע, ולא נתקשרו לחד אלא רק אח״כ ביציאת השם מ״ה, לכן אמרו לשון אתקשרו, הן על נו״ה עם החו״ג והן על היסוד עם הת״ת.

והאמת הוא כי על נצח והוד עם החו״ג יש עוד טעם פשוט מ״ש עליהם לשון אתקשר, והוא משום כי הרי מצד עצמם הרי הם רחוקים זה מזה, כי הרי יש הפרש והפסק דריחוק מקום בין יד לרגל, לכך נופל עליהם היטיב לשון אתקשר, ור״ל שהגם שהנצח והחסד וכן ההוד והגבורה הנה הם מצד עצמם רחוקים זה מזה, עכ״ז נתקשרו יחד להיות לחד וכמ״ש הגר״א בתיקון ל׳ (בד״ה ויהי ערב בדף פב ריש ע״ב[2917]). וזהו לשון אתקשר שאמרו [והקישור הנה הוא ע״י הצינורות אשר נתייסד מהחסד להנצח ומהגבורה להוד,] אבל האמת הוא כי כל הקשר שבהם הנה הוא נעשה להם בתחלה מעת ששת ימי בראשית, כי כ״ז הנה הוא מהתיקון דשם מ״ה, ונסדר ונתייסד מאז ומקדם להיות הנצח יונק וקשור בהחסד, וכמו שהוא במציאותו בימין וכדרכו כי הוא ענף החסד, וכן ההוד הוא לעולם יונק וקשור בהשמאל וכדרכו שהוא ענף הגבורה, אבל לא כמו שכתב בזה רבינו הקדוש הרמ״ק ז״ל.

(פב) עי׳ ס״ת ח״א ק ע״א: והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע (דניאל יב ג)[2918] זה״ר זהרא דזהרין בדליקו[2919] זהרא זה״ר[2920] דאנהיר[2921] דאדליק ונציץ[2922] לכמה סטרין[2923] זה״ר סליק ונחית[2924] זה״ר נציץ[2925] לכל עיבר זה״ר נגיד ונפיק[2926] זה״ר דלא פסיק לעלמין[2927] זה״ר דעביד תולדין[2928] זה״ר טמיר[2929] וגניז[2930] נציצו דכל נציצין[2931] ושרגין[2932] כלא ביה נפיק וטמיר סתים וגליא[2933] חזי ולא חזי[2934].

שמאלא עם שוקא שמאלא לשריא ביה ה״א וכן גוף ובריתי אינון ו׳ ו׳ ושריא בהון א׳ דאיהי אימא ואתעבידו י״ג וא״ו יו״ד שריין בעשר אצבעאן דידין ובעשר אצבען דרגלין משום דאתחלתא דשמא קדישא מחכמה שריא דאיהי באצבעאן.

תרגום: קם הזקן ושאל ולמה נקשר נצח עם חסד כמו שבארנו נעמות בימינך נצח וכן הוד עם גבורה אלא שמשום שבזרוע הימין אין בה אלא שלשה פרקים וכן בשמאל ולכן נקשר שוק ימין שיש בה שלשה פרקים עם זרוע ימין להשרות בו ה״א וכן זרוע שמאל עם שוק שמאל להשרות בו ה״א וכן גוף ובריתי הם ו׳ ו׳ ושורה בהם א שהיא האם ונעשו י״ג וא״ו יו״ד שורים בעשר אצבעות של הידים ובעשר אצבעות של הרגלים משום שתחלת השם הקדוש מתחילה מחכמה שהיא באצבעות.

[2917] ז״ל: ויהי ערב כו׳ יום א׳ כו׳ - כאן הוא האסכמיתא וכמו דב׳ הקוים ימינא ושמאלא אתקשרו כא׳ כן עמודא דאמצעיתא וצדיק כחד ומכריעין ביניהן ומייחדים אותם וכאן א״צ התקשרות בין עמודא דאמצעיתא וצדיק דאין הפרש ביניהם כמו בין יד לרגל וז״ש דחשבינן [חד] ויום ידוע שהוא בצדיק ולילה שכינה אלא דיום בכאן יום שלם הוא יום ולילה ולכן נכלל השכינה ג״כ כאן וז״ש ולית יום כו׳ ואתקשר כאן הכל.

[2918] ״והמשכילים כד״א (משלי טז) משכיל על דבר ימצא טוב היינו יזהרו כזהר הרקיע כזהר״ נוסף בתז״ח.

[2919] כתר (בהגר״א בתז״ח יז ע״ד). בסליקו (תז״ח).

[2920] חכמה (בהגר״א תז״ח).

[2921] מלכות (מ״מ).

[2922] זהיר ואנהיר ואדליק נציץ (תז״ח).

[2923] ״זהירין״ נוסף בתז״ח.

[2924] בינה (בהגר״א בתז״ח).

[2925] חסד (בהגר״א בתז״ח).

[2926] גבורה (בהגר״א תז״ח).

[2927] ת״ת (בהגר״א בתז״ח).

[2928] נו״ה (מ״מ, בהגר״א בתז״ח), שבהם מתבשל הזרע ויורד ליסוד (מ״מ).

[2929] זהרא דטמיר (תז״ח).

[2930] יסוד (מ״מ, בהגר״א בתז״ח), לפי שעולה בסוד הדעת ונעלם שם (מ״מ). אמנם עי׳ תיקו״ז ז

זה״ר] ספרא דא[2935] מבועא דבירא נפיק ביממא טמיר בליליא אשתעשע בפלגות ליליא[2936] בתולדין דאפיק זה״ר דזהיר[2937] ואנהיר לכלא כללא דאורייתא ודא איהו דאתחזי וכל גוונין סתימין ביה ואתקרי בשמא דאדנ״י תלת גוונין אתחזי לתתא[2938] מהאי תלת גוונין לעילא[2939] מאלין עלאין אתמשך כלא[2940] אינון עלאין זהר דלא אתחזי[2941] ונציץ בתריסר נציצין וזהירין[2942] דנציצין מניה תליסר אינון ברזא דשמא קדישא[2943] וגו׳[2944] רזא דאין סוף יהו״ה אקרי[2945] כד אתחבר זהר תתאה אדנ״י בזהר עלאה יהו״ה אתעביד שמא [סתים[2946] דביה] (שתים דכי) ידעי נביאי קשוט ומסתכלאן לגו זהרא עלאה[2947] ודא יאהדונה״י[2948] חיזו [נ״א חיוון] טמירין[2949] דכתיב (יחזקאל א ד) כעין החשמל מתוך האש:

תרגום: ״והמשכלים יזהירו כזהר הרקיע״, זה״ר זוהר שזוהרים בהדלקת הזהר, זה״ר שמאיר שמדליק ונוצץ לכמה צדדים. זה״ר עולה ויורד, זה״ר נוצץ לכל עבר, זה״ר שופע ויוצא, זה״ר שלא פוסק לעולמים, זה״ר שעושה תולדות, זה״ר טמון וגנוז התנוצצות של כל הניצוצים וכל הדרגות בו, יוצא וטמון, סתום וגלוי, נראה ולא נראה.

(זה״ר) ספר זה מַעְיָן הבאר, יוצא ביום, טמון בלילה, משתעשע בחצות הלילה בתולדות שהוציא. זה״ר שזוהר ומאיר לכל, הכלל של התורה, וזה הוא שנראה, וכל הצבעים סתומים בו, ונקרא בשם של אדנ״י. שלשה צבעים נראים למטה מאלו שלשת הצבעים שלמעלה, הכל נמשך מאלו העליונים (לגבי זהר נ״א אותם העליונים, זהר) שלא נראה, ונוצץ בשנים עשר נצוצים וזהרים שנוצצים ממנו, שלשה עשר הם בסוד השם הקדוש וגו׳, הסוד של אין סוף נקרא יהו״ה. כאשר מתחבר זהר תחתון אדנ״י בזהר עליון יהו״ה, נעשה שם סתום שבו יודעים נביאי האמת ומסתכלים לתוך הזהר העליון, וזה יאהדונה״י, מַרְאוֹת טמירים (חיות טמירות), שכתוב ״כעין החשמל מתוך האש״.

(פג) עי׳ ביאור רבינו על אגדות ב״ק: הנה היצרים שנים שהן ארבע[2950], נגד ד׳ דברים שצריך האדם, ג׳ בתורה, מצות עשה ומצות לא תעשה ולימוד התורה, והרביעי עול מלכות שמים, בת

ע״א שטמיר וגניז מתייחס לכתר, ועי׳ בהגר״א בתיקו״ז מה ע״א שזה בחי׳ דו״נ.

[2931] הגבורות (מ״מ).

[2932] החסדים שהיסוד יש בו חו״ג (מ״מ). נציצו דרגין (תז״ח).

[2933] שנכנס ויוצא בנוק׳ וזהו סתים וגליא (בהגר״א בתז״ח).

[2934] נ״ל שזה רצוא ושוב, ועי׳ זהר ויצא קנה ע״א: צדיק בעלמא תתאה עייל ונפיק.

[2935] עי׳ תיקו״ז ד ע״ב. ״זה״ר ספרא דא״ נמחק בתז״ח, ובמקומו איתא ״סיפתא בעיקורא״.

[2936] בג״ע שהיא מלכות וזהו השעשוע בנשמות הצדיקים בג״ע שהן מ״ן שלה (בהגר״א בתז״ח).

[2937] מלכות (בהגר״א בתז״ח).

[2938] פי׳ מיכאל גבריאל אוריאל שהם ענפי חג״ת (מ״מ).

[2939] חג״ת (מ״מ).

[2940] (ס״א לגבי זהר) (דפ״ו).

[2941] מחג״ת נמשכת הארה למלכות (מ״מ).

[2942] י״ב גבולי אלכסון שבמלכות (מ״מ).

[2943] י״ב גבולי אלכסון שבמלכות עם שם הוי״ה המאיר בהם שהוא ז״א הם תליסר (מ״מ).

[2944] וגו (מ״מ).

[2945] הז״א לפעמים עולה לא״א הנק׳ א״ס (מ״מ).

[2946] עי׳ תיקו״ז כח ע״ב ששמא סתים זה שם ס״ג יו״ד ה״י וא״ו ה״י. אמנם עי׳ שם ד ע״א: קום לחברא לון בהאי חבורא דהא כד אית בישראל משכילים מאלין דאתמר בהון והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע (דניאל יב ג) דא דאתקרי ספר הזהר דידעין למפלח למאריהון ולאפקא אזכרות דשמהן דקודשא בריך הוא ושכינתיה בכוונה, ולחברא לון בקול דקריאת שמע ובדבור דצלותא, דאינון תרין שמהן יאהדונה״י דבהון כלילן כל הוויין וכנויין, ע״כ. למימרא, שהשמא סתים הוא השם שמגלה את הפנימיות.

[2947] ז״א (מ״מ).

[2948] עי׳ תיקו״ז ב ע״ב: חוזים נביאים מסטרא דנצח והוד דבהון כלילן תרין שמהן דאינון יאהדונה״י.

[2949] תקונים תקון י׳ דף כא סוף ע״ב ופנחס רכח ע״א ברעיא מהימנא (ד״א).

[2950] עי׳ ביאור רבינו משלי (א יא, ב יב, יח יא, כה כא) שיש ב׳ כללים, תאוה וכעס, והם בחי׳ דו״נ, ועיי״ש (ל יד) שהם נחלקים לד׳ תאוה גאוה כעס וחמדה.

ז״ל (א יא): אם יאמרו גו׳ הענין שהן ב׳ מיני יצה״ר תאוני וכעסני והן נגד לא תרצח ולא תנאף וכמו שבתורה תחילה לא תרצח ואח״כ לא תנאף כן אמר כאן תחילה הפתוים של הכעסני ואח״כ של התאוני. לכה אתנו כלומר אתה ל״ת דבר רע רק לכה אתנו. נארבה לדם ואנחנו נארבה לדם. נצפנה גו׳ שהגזלנים הם שנים שהן ד׳ א׳ ההורג נפשות ונוטל הממון והב׳ שנוטל הממון לבד ובכל

א׳ הם שנים שהוא בבית ובשדה על הדרכים ואותן שהורגין את בעל הבית בביתו הוא דוגמת האורב שאורב עליו ורואה העת אשר יכול ליפול עליו פתאום ואז נופל עליו והורג אותו וזהו נארבה לדם נצפנה לנקי הן אותם הטומנים עצמן במערות ובנקיקי הסלעים על הדרכים עד שנופל בידם וזהו נצפנה לנקי שיצא נקי מנכסיו והוא נגד אותן העומדין על הדרכים לגזול ממון לבד. חנם כי הבא על האדם ליטול ממונו בעלילה אפשר שיומלט מן העלילה ברוב התנצלות אבל אם בא עליו ליטול ממונו שלא בעלילה רק בחזקה לא יומלט מידו לזה אמר חנם שלא בעלילה כלל ולא יהיה לו שום פתחון פה.

(ב יב): להצילך גו׳ בס״א הוא ג״כ דו״נ והן סוד תאוני וכעסני והטוב הוא גרוע מן הרע כמ״ש טוב כעס משחוק כי על ידי הטוב של הס״א האדם נתפתה וכל א׳ נחלק לב׳ בתאוני וכן בכעסני והיינו בכעסני הוא רע ומרמה והרע הוא הרע בעצם ופיו ולבו שוים לרע ומרמה הוא שמדבר טוב ולבו חושב להרע והוא נקרא שפתי חלקות דוגמת השפתים שהן נחלקין כן נחלק פיו וז״ש נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה כי הרע פיו ולבו כא׳ לרע והוא דוגמת הלשון לכן כתיב לשונך והמדבר מרמה פיו חלוק מלבו הוא דוגמת השפתים לכן כתיב ושפתיך מדבר מרמה וזהו להצילך מדרך רע שהוא הרע בפועל ופיו ולבו שוין להרע לכך אמר דרך רע שדרכו להרע תמיד. מאיש מדבר תהפכות הוא המרמה שמדבר היפוך לבו שדובר שלום עם רעהו ורעה בלבבו ולכן אמר כאן מדבר כי הוא מדבר דברים תהפוכות ויועץ עצות רעות.

(יח יא): הון עשיר וגו׳ כי ב׳ יצה״ר יש לאדם א׳ מבחוץ וא׳ מבפנים מבחוץ הוא העולם בעת ישים מגמת נפשו לעבודת הש״י ילעגו עליו ובפיהם ידברו למה לך זה והוא היצה״ר מבחוץ וכמ״ש לפתח חטאת רובץ ולכן נקבע מזוזה על פתח ביתו להגן עליו כשיצא ובפנים הוא היצה״ר הפנימי שלו וזהו העשיר שיש לו הון אותו הון שהוא התורה הוא לו קרית עוזו מבחוץ שאינו פונה ללעג העולם וישחק להם ואינו מתיירא ממנו אף שיצא לחוץ וזהו עוזו ובמשכיתו שהוא בפנים הוא חומה נשגבה נגד היצה״ר שלו ולכן אמר נשגב כמו למעלה.

(כה כא): אם רעב שונאך גו׳ ואל תאמר הלא הוא שונאי ואיך אאכילהו והוא עשה לי רעה. כי גחלים אתה חותה על ראשו שנכוה ראשו ולא יכול להקים ראשו נגדך מחמת זה והענין שקאי על היצה״ר שנקרא שונא כמ״ש בגמרא ואמרו אם פגע בך מנוול זה משכיהו לבהמ״ד אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ והיינו אם יפגע בך מנוול שהוא היצה״ר ורוצה להטות אותך מן התורה שלא תלמוד כלל משכיהו לבהמ״ד כי אם האדם יתחיל ללמוד תיכף לשמה לא יניח לו אך יתחיל שלא לשמה ומתוך שלא לשמ׳ בא לשמה וזהו משכיהו ג״כ לבהמ״ד שיהיה עמך והיינו שתלמוד שלא לשמה וממילא יתבטל כי מתוך שלא וכו׳ ומכ״ש שכוונתך לש״ש וגם הוא אינו רוצה באמת אפי׳ בהשלא לשמה ואמרו שם אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ אם אבן הוא נימוח שנאמר אבנים שחקו מים ואם ברזל הוא מתפוצץ שנאמר הלא כה דברי כאש גו׳ והיינו ששני מיני יצה״ר הן כמ״ש למעלה תאוני וכעסני והן ימין ושמאל מים ואש וכוגדן נקרא התורה ג״כ אש ומים כמ״ש הלא דברי כאש גו׳ הוי כל צמא לכו למים והיינו שבתורה הן ב׳ דברים הלכות ואגדות ואגדות נקר׳ מים שמושך לבו של אדם כמים ושם כל ענייניהם על מוסר שמזה ישבר יצה״ר של התאוות ע״י מוסר וההלכות הן הדינין שהן האש וכמ״ש אורייתא דקא מרתחא ליה והחילוק שבין מתפוצץ לנימוח שמתפוצץ הוא ע״י אש שמתפוצץ תיכף מכל וכל אבל נימוח הוא ע״י מים ובהמשך הזמן וזהו אם אבן הוא נימוח בהמשך הזמן כי קשה מאוד לשברו ונק׳ התאוני אבן שהוא מטמטם לבו של אדם ואם ברזל הוא מתפוצץ מאש הוא הכעסני (וז״ס שהדינין אינן נתמתקין אלא בשרשן דהיינו בשורש הדבר שנבראו בשביל הדבר הזה ולכן כעסני נמתק מן האש של תורה שהוא נצר׳ לזה ואבן ע״י מים שהן התאוות הנצרכין להתורה ובאגדות שאדם מתאוה להן שהן סוד המים) כי הכעסני נוח לשברו יותר מן התאוני מפני שאינו נצרך כ״כ ולכן יתפוצץ תיכף וזהו אם רעב שונאך שהוא היצה״ר אם הוא רעב שהוא הכעסני האכילהו לחם שהוא הלכות שהוא נצרך להלכות כמ״ש ורב תבואות בכח שור ואם צמא שהוא התאוני השקיהו מים שהוא אגדות ואמר האכילהו כלומר שתלמוד הכל אף שלא לשמה כנ״ל.

(ל יד): דור חרבות וגו׳ מתלעות הם שיני הלחיים והם דומין לסכינים ושינים העניין הוא שיניים האמצעיים הם דומין לחרבות כי בשניים האמצעים כורת המאכל ובהמתלעות הוא טוחן אותם דק דק ואוכל ולכך דימה הכתוב אותם למאכלות שאוכלין בו והענין שיש ב׳ מיני גזלנים והם כתובים בריש הספר הזה והוא א׳ שגוזל לאיש את ממונו ואוכל את הממון ומניחו בחייו והב׳ שהורג גם את בעל הממון ונוטל הממון ג״כ וזהו דור חרבות שיניו ששיניו כחרב שהורג האיש וגוזל ממונו ומתלעותיו מאכלות שאוכל את ממון הנגזל ומניחו קיים וזהו לאכל עניים גו׳ עתה מפרש כי עניים הם שהיו עשירים והענו וכמ״ש הוי מגיעי בית בבית שמלוה לו מעות כדי שישאר בידו ביתו של העני ואביון הוא עני מעיקרו שאין לו כלום ולזה אמר שמתלעותיו הם מאכלות שאוכל ממונו של עני ואוכל את העניים מארץ שלא ישאר העני על ארצו כי גוזל ממנו ארצו ואביונים שאין להם ארץ כלל לוקח נפשו שלא יהיה בין אנשים כלל וזהו מאדם ואמר ד׳ פעמים דור שהן נגד ד׳ יצה״ר תאוה וגאוה וכעס וחמדה שהן כלל כל העבירות ואעפ״כ אל תלשן ואין לך פלא גדול מזה.

יחידה[2951], בזאת יבא כו׳[2952], והכל בשבילה. וכן ב׳ יצרים באדם, א׳ עצלות במצות עשה, וב׳ התאוה במצות לא תעשה, וג׳ הוא הביטול מדברי תורה.

והוא מ״ש דוד (תהלים א א) ״אשר לא הלך כו׳״, והוא רשע במצות לא תעשה. ״ובדרך חטאים״, לשון חסרון[2953], והוא במצות עשה. וז״ש (שם ה)[2954] ״על כן לא יקומו רשעים במשפט״ כלל, אבל חטאים רק בעדת צדיקים. ״ובמושב לצים כו׳״, בביטול תורה. והרביעי הוא בור ריק מכולם, וזהו בור שאמרו בכ״מ, ואמרו והבור רק אין בו מים[2955], דלית ביה מהימנותא, ואמרו מים אין בו, שאין בו מים של תורה[2956], אבל נחשים ועקרבים יש בו. והן כל הד׳, שלא תאמר שהוא רק בור, ולא כל ד׳ דברים בו, לכן אמרו אבל נחשים ועקרבים[2957], דהיא כלולה משנים ימינא ושמאלא[2958], כמו בקדושה נהירו דתרי כו׳[2959], ונחש ועקרב ידוע.

והן נגד ד׳ עבירות. עבודת גלולים נגד מלכות שמים. וג״ע וש״ד ידוע שהן ב׳ יצרים[2960], דו״נ, ימינא ושמאלא, אש ומים, שרשם התאוה והעצלות. ולשון הרע, מות וחיים ביד הלשון, נגד התורה, והוא כלל הכל [כמ״ש בירושלמי (פ״א דפאה) שלשון הרע שקולה נגד שלשתן].

וכן הן נגד ארבע יסודות[2961]. מים משם העצלות, כמו שכתוב בתיקונים[2962], נגד מצות עשה שהוא בימינא. ואש בשמאלא ושם התאוה כמ״ש בתיקונים, נגד מל״ת. ורוח בתורה, שמשם

[2951] עי׳ זהר ח״ב צד ע״ב שהוא כינוי למלכות.

[2952] זהר ח״א עב ע״א.

[2953] עי׳ השמטות הזהר לבראשית רס ע״א: חטאת לישנא דגריעא הוא דכתיב (מלכים א׳ א כא) והייתי אני ובני שלמה חטאים.

[2954] ז״ל הפסוק: על כן לא יקמו רשעים במשפט וחטאים בעדת צדיקים.

[2955] עי׳ תיקו״ז ו ע״ב: והבור רק וכו׳ (שם לז כד) הברה נוקבא בישא בור דכורא ובור בגין דאיהו מתמן אוקמוהו עליה אין בור ירא חטא בתר דלית ביה יראת ה׳.

[2956] עי׳ זהר ח״ג רעט ע״א.

[2957] עי׳ ביאור רבינו בתיקו״ז פד ע״א: עי׳ תיקון כא (מב ע״א) דשם אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק, קוצו של ד׳, לבד המכניס [ברית] בבת אל אחר, דהוא עקרב, דפוסק, אז מסתלקת השכינה והנפש, וכמ״ש (עירובין יט ע״א) לבד מי שבא על הכותית כו׳

[2958] עי׳ ביאור רבינו בתיקו״ז פד ע״ד: נצטוינו דלא לחרוש בשור וחמור, חמור מימינא (זהר ח״ג רז ע״א), חמור דאברהם, פה עם החמור. ושור המועד. וסיומא דילהון, נחש בשמאלא, ועקרב בימינא, ושלא לזווגן. לכן במזלות עקרב בדרום, התחלת הדרומים, כי טלה ומאזנים הם אמצעים, ושור בצפון. וע״ז אמרו, עגלה בצפון ועקרב בדרום (עירובין נו ע״א).

[2959] עי׳ אד״ז רצו ע״א: ונהירו (ס״א ונחיתו) דתרי מוחי גליפן בה - בבניין נוקבא דז״א שאחרי תיקונה לא נזכרת דעת, שהרי הדעת שלה אינה בחשבון הספירות שלה, שכן אין בה אלא עטרת דגבורות, בסוד ״נשים דעתן קלות״ (שבת ל״ג ע״ב) (פת״ש שבירה יז - עי׳ ע״ח שער ז״א פרק ד׳).

[2960] עי׳ לעיל הערה 2950.

[2961] עי׳ זהר ח״א פ ע״א ד׳ יסודות על צד הקדושה ד׳ בחי׳ נרנ״ח, ועל צד הטומאה ד׳ בחי׳ גם כן.
ועי׳ שערי קדושה (ח״א ש״ב): כל המדות הרעות מושרשות בארבע מדרגות נפש היסודית מצד הרע והקליפה אשר בה, ולכן כל המדות רעות נחלקות לארבעה מינים, וזה פרטם.
יסוד האש ממנו נמשכת הגאוה הנקראת גסות הרוח להיותו היסוד הקל וגבוה מכולם. ובכללה הכעס, כי מפני הגאוה מתכעס האדם כשאין עושים רצונו, ואילו היה שפל רוח ומכיר חסרונו לא היה מתכעס כלל, נמצא כי הגאוה והכעס מדה אחת הם. ותולדותיה שלש. הקפדנות בלבו כי לולא הגאוה לא היה מקפיד בלבו, כענין שבארנו בענין הכעס ובקשת השררה והכבוד להתגאות על הבריות. והשנאה לזולתו על היותו גדול ממנו, וזה ענף מהגאוה גם כן.
יסוד הרוח ממנו נמשך דבור הנקרא שיחה בטלה לדברים שאין בהם צורך כלל או נפשיי או גופני. ותולדותיו ארבעה. והן, לדבר חנף, ושקרים, ולשון הרע, ולגלות שבחיו לבריות להתגדל בפניהם.
יסוד המים ממנו תאות התענוגים כי כן המים מצמיחים כל מיני תענוג, ותולדותיה שתים. החמדה, לגזול ממון חברו ואשתו וכל אשר לו להתענג בהן. והקנאה, כי יקנא בחברו, אשר לו ממון רב וכיוצא להתענג בו.
יסוד העפר ממנו מדת העצבות בכל פרטיו, ותולדותיה אחת, והוא העצלות לקיים התורה והמצות מפני עצבונו על השגת קניני הבלי העולם הזה, או על היסורין הבאים עליו ואינו שמח בחלקו בשום דבר, גם עינו לא תשבע עושר.

[2962] נדצ״ל כמו שכתבתי, עי׳ דבריו קנא ע״א: ד״ה מיא - בגהינם דנין בתלגא ואשא תלגא על ביטול מ״ע שהן העצלות ואשא על מל״ת שהן במהירו הממהרים לעשות רע וחמימו דיצה״ר שכן ביצה״ר הן אלו שנים חמימו לעבירה ועצלות וקרירו וכבדות למצוה דמשני סיטרין אלין ימינא ושמאלא אתייהבו מ״ע ומל״ת וכו׳.

הדיבור לרוח ממללא[2963]. ועפר נגד עול מלכות שמים, ועפר, יבשה אין כל (במדבר יא ו)[2964]. ושם יחודא דכולא כידוע[2965].

והן נגד ד' שבאדם, עור ובשר ועצמות וגידים כידוע[2966]. ונגדן ד' דינים עוברים על האדם. חיבוט הקבר[2967] שמנערין העפר. ונע ונד ברוח, והוא על הדיבור, כמ"ש (קהלת ד טז) הבל ורעיון רוח, דמתבר לרוחא, הבלים דפומא כו'. וב' מיני גיהנם על מ"ע ומל"ת[2968]. והן כסדר היסודות ממטה למעלה במקומם, שבתחלה דנין על הגס והעב שבכולם.

והן הן ד' אבות נזיקין שבכאן. שור והבער ימינא ושמאלא, כי ההבער הוא אריה, כד געי כו', והן על מ"ע ומל"ת. ומבעה זה אדם נגד התורה, שאדם הוא הפה בדיבור, ברוח ממללא, והוא גדר האדם מדבר, וכמ"ש וזאת התורה אדם כו', וכמ"ש ברע"מ (פ' צו כט ע"ב)[2969]. ובור הוא העפר, והוא רק כו' כנ"ל, והוא נגד נשר, שנק' נשר על שם שנופל כו'.

והן נגד ד' חיות הקדש, והן שנא"ן[2970], אלא שכאן החיות מהופכין, שור בימינא נגד מצות עשה, ונשר למטה, וכמ"ש בתיקונים[2971], דכר עם נוק' ונוק' עם דכורא, ב' בעצב בעצבון כו'[2972] דפתי לאדם כו'[2973].

[2963] היינו תרגום אונקלוס על הפסוק ויהי האדם לנפש חיה והוה האדם לרוח ממללא, ועי' פת"ש פו"ח ח: כלים של הגוף שבהם כל הקלקולים ובהם שייך מיתה ושבירה בסוד שם ב"ן, והפנימיות הוא בסוד מ"ה, חי"ה, שהוא רוח החיים של הכלים, והוא מ"ש הכתוב בבריאת אדם (בראשית ב ז) ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה וכו', ותרגומו לרוח ממללא, שהוא סוד הפנימיות רוח החיה שבו שהוא זיווג פנימי דנשיקין שהוא בדבור.

[2964] עי' זהר ח"ג רמה ע"ב.

[2965] עי' דבריו בתיקו"ז קלה ע"ד.

[2966] עי' זהר ח"ב עו ע"א, עי' ע"ח שער מ פרק ד. ועי' ספר הליקוטים, האזינו: הד' יסודות אש רוח מים עפר, ומשם הוא העור והבשר והגידים, שהם מלבוש חיצון לנפש. וכולם רמוזים בד' אותיות השם, שבכל אות ברא עולם.

[2967] עי' שער הגלגולים הקדמה כג. ועי' זהר ח"ב קצט ע"ב וח"ג קכו ע"ב ז' דינין העוברים על אדם.

[2968] עי' לעיל הערה 2962.

[2969] ז"ל: [רמ"ח מצות עשה] ושס"ה לא תעשה ותורה דא אדם הדא הוא דכתיב (במדבר יט יד) זאת התורה אדם ודא כליל שמא מפרש יו"ד ה"א וא"ו ה"א האי איהו אורייתא מזונא לאדם בארבע אנפין דיליה מזונא דבעירן נהמא וחמרא ובשרא וכל מיני פירות (קהלת ז יד) זה לעמת זה עשה האלהי"ם.

תרגום: רמ"ח מצות עשה ושס"ה לא תעשה, ותורה זו אדם, זהו שנאמר "זאת התורה אדם", וזה כולל את השם המפורש יו"ד ה"א וא"ו ה"א, זוהי התורה מזון לאדם בארבע הפנים שלו, מזון הבהמות לחם ויין ובשר וכל מיני פירות, "זה לעומת זה עשה האלהים".

[2970] שור נשר אריה אדם (זהר ח"א יח ע"ב).

[2971] עי' זהר ח"ג רמב ע"ב: בגין דלא נפקי [מן הגלות] מסטרא דדינא יעקב שכל את ידיו ושוי שור בימינא אריה בשמאלא.

[2972] עי' תיקו"ז סא ע"א: וימן ה' דג גדול לבלוע את יונה דא עניותא דאיהו עצב ונוקבא דיליה עצבון דכורא דג נוקבא דגה.

ביאור רבינו: **ז"א וימן כו'** - ר"ל, עניות בגלותא, לישראל שנבלעו בעניות גדול, והוא העצב, והוא ג"כ הטחול, שהוא המרה שחורה. ויש בו דו"נ, עצב ועצבון, שנאמר (בראשית ג טז-יז) בעצב תלדי כו' בעצבון תאכלנה דכורא לנוק', ונוק' לדכורא, כמש"ל סוף תיקון כ"ב (עו ע"א).

ועי' שם עו ע"א: ובזמנא דישראל מקיימין פקודיא דאורייתא ברחימו (שיה"ש ח ו) קשה כשאול קנאה דמקנא קודשא בריך הוא עליהון האי מיתה דאיהי לילית מלאך המות וההוא שאול איהו יצר הרע דנוקבא איהי עם דכורא ודכורא עם נוקבא והאי מנלן קרא אוכח דכתיב (בראשית ג יז) בעצבון תאכלנה אדם חאב בנוקבא אתייהיב ליה יצר הרע נוקבא חוה חבת בדכורא אתייהיב לה יצר הרע דכורא אל אחר ועלה אתמר (בראשית ג טז) בעצב תלדי בנים ודא איהו (שיה"ש ח ו) כי עזה כמות אהבה וכו'.

תרגום: ובזמן שישראל מקיימים את מצות התורה באהבה, "קשה כשאול קנאה", שמקנא הקדוש ברוך הוא עליהם המיתה הזה, שהיא לילי"ת, מלאך המות, ואותו "שאול" הוא יצר הרע. שנקבה היא עם הזכר, וזכר עם הנקבה. וזה מַנַיִן לנו, הפסוק מוכיח, שנאמר "בעצבון תאכלנה", אדם חטא עם נקבה, נִתן לו יצר הרע [של] נקבה. חוה חטאה עם זכר, נִתן לה יצר הרע [של] זכר, אל אחר, ועליה נאמר "בעצב תלדי בנים", וזהו "כי עזה כמות אהבה וכו'".

ביאור רבינו: **והאי מ"ל כו'** - ר"ל, דאצלה כתיב בעצב, דכורא, ואצלו כתיב, בעצבון, נוק' וכו'.

[2973] עי' ביאור רבינו בתקיו"ז צו ע"ג: בס"א רוח בשמאלא ואדמה בנוק' והיא לילית דפתי לאדם ארעא דאתלטיא.

ובמתניתן חשיב היסודות ממטה למעלה, כמו שהן כאן בעוה"ז, שהמים למטה מכולם, כמ"ש (תהלים קלו ו) לרוקע הארץ על המים.

והן נגד ד' אותיות השם. דינא דמלכותא, שכנגדן ד' חיות של דניאל, והרביעית אין לה שם, אלא כמה דאוזפין לה כו'[2974]. ורביעית כלולה מעשר בקדושה (עי' זהר ח"ג רעז ע"ב), נגד קבלה, בעשר מארי מדות כו' כמ"ש פ' פינחס (רעז ע"ב)[2975]. ולכן ג"כ חיה הרביעי כלולה מעשר.

ואלו ד' אתוון מתחלקין לד' ראשי צירופין, ואח"כ לכ"ד, ולכן אמרו אבות נזיקין ד' וכ"ד[2976], אלא שעיקר הכ"ד הן י"ג[2977], שהשלשה עשר כלול מכולם, כידוע בתיקון הי"ג[2978], ולכן אמרו ג"כ י"ג[2979]. והן ג"כ נגד שמא שלים[2980], וכן נגד ג' אדנ"י[2981], ואחד בגילופין שהוא פני אדם, שכולל כל הי"ב פנים וכו'.

ואלו ד' דרגין הן נקראים חסידים[2982], יראי חטא[2983], ות"ח[2984], ואנשי מעשה[2985]. והן ד' תלמידי ריב"ז באבות[2986]. אבל ר"א בן ערך מקור שלהן, שלכן שקול כנגד כולם. ונגד זה רשע[2987], וחוטא[2988], וע"ה, ובור[2989]. וכמ"ש כל שאינו במקרא כו'[2990]. ושלשתן אמר דוד בפרשת

[2974] עי' זו"ח סו ע"א.

[2975] ואית אחרנין מארי סתרי תורה [מארי מדות] דאינון ירתין נשמתין מסטרא דמלכותא קדישא דאיהי כלילא מעשר ספירן דמאן דירית לה וזכי לה זכי לעשר ספירן בלא פרודא עשר ולא תשע דאי הוו ירתין למלכותא יחידאה הוו תשע בפרודא מנה בגין דלית תמן פרודא אמר בעל ספר יצירה עשר ולא תשע.

תרגום: ויש אחרים [תלמידי חכמים שונים מאלה שלומדים נגלה] בעלי סתרי תורה, בעלי מדות, שהם יורשים נשמות מצד המלכות הקדושה, שהיא כלולה מעשר ספירות, שמי שיורש אותה וזוכה בה, זוכה לעשר ספירות בלי פירוד, עשר ולא תשע, שאם היו יורשים את המלכות היחידה, היו תשע בפרוד ממנה. משום שאין שם פירוד, אמר בעל ספר יצירה עשר ולא תשע.

[2976] ר' חייא בדף ד ע"ב.

[2977] פי' שיש י"ב צירופין שכן הה' כפול, ויש עוד א' הכולל כל הי"ב האחרים.

ספר אור תורה - אות מט

עולה למעלה שעל זה נקרא בית אלקים, ובחינה ב' שדרך שם יורד השפע מלמעלה למטה, אמר, וזה שער השמים, וב' פעמים ז"ה הוא, כי ידוע שיש י"ב צרופים בשם הוי"ה, ובאמת הם כ"ד צרופים כמשפט כל תיבה בת ד' אותיות, אך שמצד שה' אחרונה כפולה, אין נגלה כי אם י"ב צרופים, ובאמת הם כ"ד, רק בהעלם שאין נכר בין ה' ראשונה לה' אחרונה. לכן באתגליה הם י"ב לבד, והם לנגד י"ב שבטי ישראל, והם

[2978] שבעצם יש י"ב תיקו"ד וי"ג כלל כולם, עי' ביאור רבינו בספד"צ ב ע"א: מלכות אינה רק כלל כולם שלכן היא פרצוף שלם בפ"ע כוללת כל הפרצופים שנכלל באדם, לכן העיקר אינו רק ג' אותיות י"ה"ו ג' מוחין ואתפרש הכל לתלת תלת, וזהו סוד שם י"ב בי"ג תיקונין.

[2979] רב אושעיא ד ע"ב.

[2980] הוי"ה אלהים. הוי"ה ד' אותיות, אלהי"ם במילוים י"ג אותיות. שניהם מלאים כ"ג אותיות עם הכולל כ"ד.

[2981] עיי' ביאור רבינו בתיקו"ז קמב ע"ב שג' שמות בקו שמאל הם ג' אדנ"י, אבל נראה שזה צ"ל ג' הוי"ה כמש,כ בספד"צ בדף ד ע"ב בהגה"ה.

[2982] חסד.

[2983] גבורה.

[2984] ת"ת.

[2985] מלכות.

[2986] עי' אבות פ"ב מ"ח: חמשה תלמידים היו לרבן יוחנן בן זכאי ואלו הן רבי אליעזר בן הורקנוס ורבי יהושע בן חנניה ורבי יוסי הכהן ורבי שמעון בן נתנאל ורבי אלעזר בן ערך הוא היה מונה שבחן רבי אליעזר בן הורקנוס בור סיד שאינו מאבד טפה רבי יהושע אשרי יולדתו רבי יוסי חסיד רבי שמעון בן נתנאל ירא חטא ורבי אלעזר בן ערך מעין המתגבר הוא היה אומר אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים ואליעזר בן הורקנוס בכף שניה מכריע את כולם אבא שאול אומר משמו אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים ורבי אליעזר בן הורקנוס אף עמהם ורבי אלעזר בכף שניה מכריע את כולם.

[2987] הפך אנשי מעשה.

[2988] הפיך ת"ח, כנ"ל הערה 2953.

[2989] עי' תיקו"ז ו ע"ב: ובגין דא אמר דוד לשלמה בנו דע את אלה"י אביך ועבדהו (דברי הימים א' כח ט) דאי בר נש לא אשתמודע ההוא דיהב ליה אורייתא ומני ליה לנטרא לה איך דחיל מניה ועביד פקודיה ובגין דא אוקמוהו רבנן ולא עם הארץ חסיד ואין בור ירא חטא בגין דאורייתא דאיהי תרי"א מתרין דרגין אתייהיבת מחסד וגבורה דמתמן תרין פקודין אהבת חסד ודחילו

אשרי האיש (כמש"ל). והרביעי ששקול כנגד כולם אמר בפרשה שניה (תהלים ב א) למה רגשו כו' ננתקה כו'. ומ"מ אמרינן בברכות (ט ע"ב) שהן חד פרשה.

וכן נגדן אנשי חיל, שהוא חסידים[2991], כמ"ש בפ' אשת חיל, ובבועז[2992] וכי"ב, ויראי אלהים וכו'. וד' חיות הקדש, ונגדן ד' חיות דדניאל, וכן ד' חיות טמאות[2993], ג' חיות ורביעית בהמה טמאה, ושלשה הן שהן מעלי גרה, ורביעית כו', שהיא היפוך צדק שבקדושה. והיא היפוך שונא בצע, שאומרת הב הב[2994], מתרפס ברצי כסף (תהלים סח לא). וד' שאין מקבלין פני שכינה ח'ש'מ'ל[2995]. וכן הן ד' מדות ראשיות שכוללין התאוני וכעסני ושמחה[2996] ועצבות.

ואלו הן ד' אבות נזיקין שכל אחד מאלו כולל הרבה מאד, שאלו הד' הן מד' מרות, הלבנה הוא מיסוד המים, והאדומה מהאש, ומהן התאוני והכעסני, ומהירוקה השיחה, ומהשחורה העצבות. והן נחש שרף כו', אשר אין מים, והבור רק כנ"ל. וכנגדן מדות טובות, מוח, לב, ריאה, וכליות יועצות.

דגבורה דאיהי יראה דבהון אשתלימו תרי"ג פקודים ובגין דכל אורייתא ופקודהא מתרין סטרין אתיהיבת אוקמוהו רבנן ולא עם הארץ חסיד ואין בור ירא חטא.

תרגום: ולכן אמר דוד לשלמה "דע את אלהי אביך ועבדהו", שאם אדם לא מכיר את אותו שנתן לו תורה וצוה אותו לשמרה, איך יפחד ממנו ויעשה מצוותיו, ולכן פרשוהו רבנן (אבות פ"ב מ"ה) ולא עם הארץ חסיד ואין בור ירא חטא. משום שתורה שהיא תרי"א משתי דרגות, נתנה מחסד וגבורה, שמשם שתי מצוות, אהבת חסד ויראת גבורה שהיא יראה, שבהם השתלמו תרי"ג מצוות. ומשום שכל התורה ומצוותיה משני צדדים נתנו, פרשוהו רבנן ולא עם הארץ חסיד ואין בור ירא חטא.

[2990] עי' קידושין מ ע"ב: מתני'. כל שישנו במקרא ובמשנה ובדרך ארץ - לא במהרה הוא חוטא, שנאמר: והחוט המשולש לא במהרה ינתק. וכל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ - אינו מן היישוב.

[2991] עי' זהר ח"ג רל ע"א.

[2992] רות ב א: ולנעמי מודע לאישה איש גבור חיל ממשפחת אלימלך ושמו בעז.

[2993] שפן, ארנבת, גמל, חזיר.

[2994] עי' משלי (ל טו): לעלוקה שתי בנות הב הב שלוש הנה לא תשבענה ארבע לא אמרו הון.

עי' זהר ח"א קי ע"ב: רבי אבא אמר מאי דכתיב (משלי ל טו) לעלוקה שתי בנות הב הב אלו שתי בנות לוט דאמרן שהיא נפש המתאוה ונפש המשתתפת בגוף הרודפת אחר יצר הרע לעולם

רבי אבא אמר, מה זה שכתוב "לעלוקה שתי בנות הב הב", אלו שתי בנות לוט שאמרנו, שהיא נפש המתאוה ונפש המשתתפת בגוף הרודפת אחר יצר הרע לעולם.

ביאור: כלומר תאווני וכעסני (פת"ש נוק' דז"א ט') ועי' עוד בזה יהל אור ח"ג ח' ע"ג וז"ל, ג' קליפות שור חמור כלב וכו' ושור וחמור הן ב' מדות הכוללות הכל תאוני וכעסני שהן עשו וישמעאל ס"ם ונחש וכו', עכ"ל, וע' יהל אור ח"ב מ' ע"ד שזהו כנגד ב' הבנות האומרות הב הב. עי' תיקו"ז קסה ע"א: אמר רבי שמעון ברי ועוד ברזא דקרבנין לבא איהו מזבח דביה דם דקרבנין ועל דא אתמר (שמות כ כא) וזבחת עליו אם זכו אריה הוה נחית למיכל קרבנא ואי לא כלבא נחית ובאן אתר בכבד דתמן מרה גיהנם דאיהי עלוקה דאית לה תרי בנות הב הב כמה דאת אמר (משלי ל טו) לעלוקה וכו' וכלבא בהון צווח הב הב ומרה איהי גיהנם חרבא דמלאך המות דאית לה תרי פיות כגוונא דגיהנם דאתמר בה לעלוקה שתי בנות הב הב כגוונא דא אתמר בחרבא (משלי ה ד) ואחריתה מרה כלענה חדה כחרב פיות.

[2995] עי' סנהדרין קז ע"א: ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה, כת לצים, כת שקרנים, כת חניפים, כת מספרי לשון הרע.

ועי' שער המצות, וילך: ד' כתות שאינן מקבלין פני השכינה כת ליצנים וכת חניפים וכת שקרנים וכת מספרי לשון הרע. דע כי בעולם אצילות יש ה' פרצופין והם א"א ואו"א וזו"ן. והנה כת לצים פוגם בא"א כת חניפים באבא כת שקרנים באימא וכת מספרי לשון הרע בז"א. ולכן כל כת מאלו הד' כתות הפוגמות בד' פרצופין הנזכרים אינם רואים פני השכינה שהיא הפרצוף הה' הנקרא נוקב' דז"א כי הם ע"י חטאם פגמו אלו הפרצופין העליונים ולא נמשך אליה השפע הצריך לה. ודע כי עון הליצים קל מכולם ולכן אינו גורם רק סילוק הארת א"א מלהאיר בתחתונים. ועון החניפות גדול ממנו כי גורם סילוק מן התחתונים גם הארת אבא שהיא יותר גרועה ואינו מאיר בתחתונים. ועון השקרנים גדול ממנו כי גורם לסלק מן התחתונים גם הארת אימא. ועון מספרי לשון הרע חמור מכולם שגורם לסלק מן התחתונים אפילו הארה התחתונה של ז"א.

[2996] נדצ"ל שיחה כדלקמן, היינו ליצנות, עי' 2950.

(פד) עי׳ זהר ח״ב רלט ע״א: רבי[2997] אלעזר שאיל לרבי שמעון אמר הא קשורא דכלא ונ״א דעולה] אתקשר בקדש הקדשים[2998] לאתנהרא אתדבקותא דרעותא דכהנא וליואי וישראל לעילא עד היכן איהו סלקא[2999]:

אמר ליה הא אוקימנא עד אין סוף[3000] דכל קשורא ויחודא ושלימו לאצנעא בההוא צניעו[3001] דלא אתדבק ולא אתידע דרעוא דכל רעוין ביה אין סוף לא קיימא לאודעא ולאו למעבד סוף[3002] ולא למעבד [ראש[3003]] (דבר) כמה דאין קדמאה[3004] אפיק ראש וסוף מאן ראש דא נקודה עלאה[3005] דאיהו רישא דכלא סתימאה דקיימא גו מחשבה[3006] ועביד סוף דאקרי סוף דבר[3007] (קהלת י ביג) אבל להתם אין סוף לאו רעותין[3008] לאו נהורין[3009] לאו בוצינין[3010] בההוא אין סוף כל אלין בוצינין ונהורין תליין לאתקיימא בהו[3011] ולא קיימא לאתדבקא מאן [דידע ולאו[3012] ידע[3013] (דידעי ולאו ידעי) לאו איהו אלא רעו עלאה סתימא דכל סתימין [אי״ן[3014] (אין):

וכד[3015] נקודה עלאה ועלמא דאתי[3016] אסתלקו לא ידעי בר ריחא[3017] כמאן דארח בריחא ואתבסם ולאו דא נייחא[3018] [ניחוח] דהא כתיב (שם כו לא) ולא אריח בריח ניחחכם דהא ריח

[2997] ויקרא כו ע״ב (הערת הזהר).

[2998] פי׳ שעולים זו״ן בסוד מ״ן לאימא הנק׳ ק״ק (מ״מ).

[2999] פי׳ כוונת הקרבן והתדבקות כהן ולוי וישראל עד איזה פרצוף מגעת (מ״מ). רמד ע״ב ריג ע״ב (הערת הזהר).

[3000] הרמ״ל כתב דהא״ס נקרא לפעמים עולם הנאצלים שע״ג האצילות (רח״ו). בראשית טז ע״ב כד סליק (לש״ו)

[3001] פי׳ א״ק שהוא נק׳ א״ס בעצם כמ״ש הרב ז״ל (מ״מ).

[3002] פי׳ מלכות (מ״מ).

[3003] פי׳ אבא הנקרא ראש (מ״מ).

[3004] פי׳ שאריך הוציא אבא וברתא הנק׳ ראש וסוף אבל א״ק לא שייך בו זה מפני התעלמותו (מ״מ).

[3005] פירוש אבא (מ״מ).

[3006] פי׳ שאבא יונק ממ״ס הנקרא מחשבה כמ״ש הרב (מ״מ).

[3007] בסוד ד׳ של יו״ד (רח״ו).

[3008] פי׳ בא״ק הנק׳ א״ס לא שייך בו שום רעותא מפני רוב התעלמותו (מ״מ).

[3009] חסדים (רח״ו).

[3010] גבורות (רח״ו). ור״ל לא שייך בו לא חסדים ולא גבורות כי הכל נעלם בדקות גדול (מ״מ).

[3011] פי׳ החסדים והגבורות שבפרצופים שתחת הא״ס הם תליין לאתקיימא בהו בא״ש ובפרצופים הנעלמים שע״ג האצילות, אבל יהיו מתדבקים כדי לידע מהותם אינם יכולים וז״ש ולא קיימין לאתדבקא (מ״מ).

[3012] ״ולא״ דפ״ו.

[3013] פי׳ בין הצדיקים היודעים סודות התורה על אמתתם בין אותם שאינם יודעים אלא קצת (מ״מ).

[3014] פי׳ שאין לשום אדם בו השגה אלא נקרא אין כי אין מי שיביניהו (מ״מ).

[3015] עי׳ זהר פרשת צו כו ע״ב (הערת הזהר).

[3016] פי׳ א״וא (מ״מ).

[3017] פי׳ שאינם משיגים רק ריח טוב לבד, ובספר ערוגת הבושם דף ח׳ על פ׳ לריח שמניך טובים כתב וז״ל אמרו בזוהר שיר השירים לריח דא איהי נקודה עילאה דקיימא בסתימו מגו ההוא סתים דכל סתימין דלא אתיידע כלל. והאי נקודה איהו ריח מהאי סתימא דכולא, ופירוש הדבר שנקודה עילאה הוא חכמה ושורשו הוא מכתרא דאריך, ושם הוא חסד דר״דלא ומשם הוא מקבל דרך הדיקנא ממזל הח׳ ונמצא הקיום שלו הוא בסתימו שהוא המזל הח׳, והמזל הח׳ מקבל מחסד דרד״לא שהוא סתים דכל סתימין כי הוא בכתר דאריך, כי הכתר בעצמו הוא פנימיות דכל האצילות ונמצא שחכמה הוא סתום מאד והיאך הוא מגלה את אורותיו באצילות הוא ע״י יסודו שנקרא נקודה בכל מקום ועל ידי בינה שמרוב זיווגו עמה מגלה אורותיו על ידה וז״ש והאי נקודה איהו ריח מהאי סתימא דכולא, ועל דרך שכתוב בזוהר בפ׳ צו וכד נקודה עילאה ועלמא דאתי אסתלקו לא ידעין בר ריחא וכו׳, עוד שסובבין האי ריח כל אינון שמנין ובוסמין כולהון נהירין ואיקרון טובים, ואי לאו לא איקרון טובים בגין דכד האי ריח עילאה עאל בסתימו לגו נחלי עמיקא ואמלי ליה כדקא יאות כולהו דרגין איקרון טובים, והוא כמ״ש כי האורות דחכמה עילאה מתגלית הארתם כמו הריח על ידי הבינה שבה האפרסמון והבשמים כנז״ל ונעשים בשמים ראש כשנכנסים בראש זעיר וז״ש הזוהר ואיקרון טובים שהם מוחין דזעיר, וכו׳ ע״ש שהאריך ולקצר אני צריך, ותחלה כתב שם פי׳ אמר וז״ל כתב הרב זל״הה שהמלכות תמיד בקו האמצעי לפי ששם הארת מוח הדעת מגולה בכלות יסוד אימא בחזה ונתגלת הארת יסוד אבא והארת חו״ג דבינה, משא״כ ב׳ קוי ימין ושמאל הם סתומים וכו׳ ושיעור הכתוב לריח שמניך שהוא קו ימין דזעיר שהוא קו החכמה הנק׳ שמן וקו הבינה נקרא ג״כ שמ״ן כי שמן בא״ת ב״ש בי״ט גי׳ אה״יה שבבינה ומב׳ קוים

ניחח ריחא דרעותא דכל הני[3019] רעותא דצלותא ורעותא דשירתא ורעותא דכהנא דכלהו רזא דאדם כדין כלהו אתעבידו רעותא חדא וההוא אקרי ניחח רעו(ת)א כתרגומו כדין כלא אתקשר ואתנהיר כחדא כדקא יאות כמה דאתמר:

תרגום: רבי אלעזר שאל את רבי שמעון. אמר, הרי קשר של הכל (העולה) נקשר בקדש הקדשים להאיר, ההתדבקות של רצון הכהן והלוים וישראל למעלה, עד היכן היא עולה.

אמר לו, הרי בארנו, עד אין סוף, שכל הקשר והיחוד והשלמות, להצניע באותה צניעות שלא משגת ולא ידועה, שבה רצון כל הרצונות, האין סוף אינו עומד להודע ולא לעשות סוף ולא לעשות ראש, כמו שהאי״ן הראשון מוציא ראש וסוף. מי הראש, זו הנקודה העליונה שהיא ראש כל הנסתר שעומדת בתוך המחשבה. ועושה סוף, שנקרא ״סוף דבר״. אבל לשם, אין סוף. אין רצונות, אין אורות, אין מאורות באותו האין סוף. כל המאורות והאורות הללו תלויים להתקיים בהם ולא עומדים להשגה, מי יודע ולא יודע, אינו אלא רצון עליון, נסתר כל הנסתרים, אין.

וכשהנקודה העליונה והעולם הבא מתעלים, אין יודעים חוץ מריח, כמי שמריח את הריח ומתבשם, ואין זו נחת הניחוח, שהרי נאמר ״ולא אריח בריח ניחוחכם״, שהרי ריח ניחוח, הריח של הרצון שכל הרצונות הללו של תפלה, והרצון של שירה, ורצונו של הכהן, שכלם סוד של אדם, ואז כולם נעשים רצון אחד. ואותו נקרא ניחוח, רצון, כתרגומו. ואז הכל נקשר ומאיר כאחד כראוי, כמו שנתבאר.

(פה)@לפני גילוי דברי האד״ר רשב״י התפלל וז״ל האד״ר קכז ע״ב: קם[3020] ר״ש וצלי צלותיה[3021], וז״ל הגר״א שם: ליחד אותם מלמטה למעלה כדרך התפלה שהוא מלמטה למעלה, ואח״כ (בתיקונה) [בתיקונים] (שהוא מלמעלה למטה)[3022] תיקן מלמעלה למטה[3023] כמש״ו, וכ״ה בכ״ד שצריך לעלות ואח״כ לירד (תהלים קיח כ) זה השער לה׳[3024] כו׳.

(פו) עי׳ זהר ח״א רנו ע״ב: ת״ח[3025] כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו מ״ט בגין דאיהו אתר דכל יומין ושנין דעלמא ביה תליין ברזא דאינון דרגין דרמיזין באחד ואינון עשרה וכלהו חד ואתערו (ביה) חבריי׳ ואמרו ובדל״ת ושפיר בגין דהאי אתרא דדל״ת היא ולית לה נהורא מדילה[3026] ובעי ב״נ לארכא בה ולאמשכא לה ברכאן מאינון שית סטרין שית בנין עלאין ע״י דצדיק ואינון שית סטרין רמיזין בח׳ ברזא דתמניא שית אלין ותרין לעילא חכמה ובינה אבא ואמא לאוספא ולאכללא להו לעילא ולמיהב להו ברכאן מאבא ואמא עלאה דהא לא שריא טיבו דעתיקא אלא באתר דשלים באתר דאשתכח דכר ונוקבא[3027] הה״ד (שיה״ש ג יא) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו׳ ביום חתונתו וגו׳ ביום חתונתו דייקא:

הללו שהם השמנים אינה מקבלת מהם רק כמו ריח כמ״ש בזוה׳ בפ׳ צו מי הנק׳ שמך הגדול שהוא נעלם הוא כמאן דארח ריחא מפני סתימתם בקוים ואע״פכ הם טובים וכו׳ שמן דאבא תורך בשמך שהיא אימא וממנה תורק ג״כ בשמך שהיא מ׳ ע״י זעיר ונמשך לעלמות ז׳ נערותיה (מ״מ).

[3018] פי׳ דלא שייך שם נייחא (מ״מ).

[3019] פירוש בחג״ת שהם סוד כהן לוי וישראל שם שייך ניחוח ורעותא (מ״מ).

[3020] כלומר שלא ״יתיב״, ועי׳ לקמן קל ע״א ״אמר לרבי יהודה קום בקיומך ואתקין כרסייא דא״ ומש״כ שם.

[3021] יתכן כי עשה בתפלתו איזה יחודים וכוונות כדי להוריד אור עליון ע״מ להכרית את התגברות הסט״א, ולכן אמר אח״כ ״כל חד וחד ישווי ידוי בתוקפוי״ דהיינו לקשר את י׳ החסדים לשורשם בשלמות באופן שלא יעשו פירוד ח״ו (ב״ע ו ע״ב).

והנה יעויין׳ בלש״ו כללים ח״א סא ע״א שלפני כל לימוד יש להתפלל שיתעורר אותו ענין למעלה, שכן זהו תכלית לימוד הקבלה, לעורר את האורות העליונים להשפיע למטה מכח הלימוד שלנו.

[3022] המוסגר הוא נמצא כך בדפוס הישן, בסוגריים. אמנם בכת״י ליתא לגירסא זו לגמרי.

[3023] ולכן אומר כאן שרשב״י ישב.

[3024] תרעא היא בגי׳ אדנ״י. ועי׳ בתיקו״ז יט ע״ב: בראשית ב׳ ראשית זה השער לה׳ צדיקים יבאו בו דא איהו תרעא דצדיקיא דאית, ע״כ. כלומר שתחילת הדבר, הרי הוא השער, הוא מידת המלכות. ועי׳ לש״ו כללים ח״ב כב ע״ב, שעל אף שכתוב שכל תיקוני הצדיקים הם בז״א ולא בא״א, ואילו כאן מבאר שהם בז״א, היינו רק דרך המלכות דז״א הרי הוא בחי׳ ״שער לה״.

[3025] עי׳ אריכות ביהל אור ח״א ה ע״ב.

[3026] כ״ז מחמת שכל עיקרה הוא מעצמות המלכות דא״ס אשר נצטמצמה עתה רק לגילויים דהט״ס ונתלבשה בהם, ואין לה עתה גילוי זולתם כלל (כללים ח״א פה ע״ב).

[3027] עי׳ יהל אור הובא בריש העמוד. ר״ל טיבו דעתיקא הוא רמיז באל״ף של אחד כמ״ש שם למעלה, וכד מטי לאחד איבעי ליה לכוונא בא׳ סתימא עתיקא דכלא וכו׳ (יהל אור ח״א ה ע״ב).

וע"ד אמרו ובלבד שלא יחטוף בחי"ת אלא בעי לאמשכא ברכאן מאתר עלאה דכלא ולארקא באינון שית בנין[3028] לבתר להאי בת דלית לה אחסנא בבית אבוה ואמא אלא האי ברא[3029]:

תרגום: בא וראה, כל המאריך באחד, מאריכין לו ימיו ושנותיו. למה, בגלל שהוא מקום שכל ימי ושנות העולם תלויים בסוד אותם הדרגות שרמוזות באחד, והם עשרה, וכולם אחד. והתעוררו בו החברים ואמרו, ובדל"ת ויפה, בגלל שמקום זה של דל"ת הוא, ואין לה אור משלה, וצריך אדם להאריך בה ולמשוך לה ברכות מאותם ששה צדדים, ששה בנים עליונים על ידי הצדיק, ואותם ששה צדדים רמוזים בח', בסוד של שמונה. ששת אלה, ושנים למעלה, חכמה ובינה, אב ואם, להוסיף ולהכלילם למעלה ולתת להם ברכות מאב ואם העליונים, שהרי אין הטוב של העתיק שורה אלא במקום ששלם, במקום שנמצאים זכר ונקבה. זהו שכתוב "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו' ביום חתונתו" וגו'. "ביום חתונתו" דוקא.

ועל זה אמרו, ובלבד שלא יחטוף בחי"ת, אלא צריך למשוך ברכות ממקום עליון של הכל, ולהריק באותם ששה בנים. אחר כך לבת הזאת שאין לה ירושה בבית אביה ואמה, אלא הבן הזה.

(פז) עי' בהגר"א בספד"צ ד ע"ד: ביה סליקו וביה סלקין - ר"ל כל האורות וכל הפרצופים הכל נתעלו בו[3030] לאחר שבירת המלכים ונבררו בו כידוע, וזהו ביה סליקו, וכן הוא תמיד[3031] כידוע דכולם סלקין ביה[3032] להשפיע להם, וכן אמר בזוהר בראשית (דף טז ע"ב) ובהאי כד סליק כלא סלקין ואתאחדן ביה[3033] כו', וכן כל הבירורים של הסיגים בסוד מ"נ סלקין במ"ס[3034],

---

[3028] ר"ל מאו"א ששם סוד הברכות כמ"ש ברע"מ עקב בסוד ברוך, ע"ש. אבל באל"ף אמרו שלא יאריך ששם אפילו המחשבה אסור, במופלא ממך כו', רק רצוא ושוב כמ"ש באד"ז (יהל אור ח"א ה ע"ג).

[3029] לעיל לג ע"ב ולקמן רנז ע"א (לש"ו).

[3030] דהיינו בא"א, והוא כולל רישא דיליה רישא חוורא, ועי' לקמן הערה 3033, שיש משמעות שהוא כולל אף את רדל"א (וכן הוא בהקדו"ש נח ע"א).

[3031] דהיינו זה 'ביה סלקין'.

[3032] תשוקתם שהוא פנימיותם היותר זך ונעלם (לש"ו). כלומר כל אור יש לו רצון פנימי להתחבר לא"א, ודבר זה נעשה על ידי תיקונו והעלאת מ"ן שלו.

[3033] [תרגום: ובזה כאשר עולה הכל עולה ומתאחד בו]

וק"ק, שכן המעיין בדברי הזוהר יראה כי הוא בא לבאר את 'הי' דנפיק מאויר', ועי' ו ע"א שזהו הקד"א ולא המו"ס. ועי' ה ע"ב, שזהו האוירא, ואילו להלן נראה כי העלייה היא למו"ס דווקא. אלא לכאורה צ"ל שאה"נ העלייה היא למו"ס, והיא גורמת לזיווג המו"ס עם האוירא דרך הקד"א. ואם כן באמת העלייה היא בסופו של דבר לאוירא, אלא שמו"ס הוא שורש כל שפע היורד לתחתונים. לכן כתוב כאן שאליו עולה המ"ן, ומקרומא דאוירא ולמעלה הוא בבחינת א"ס. ולכן לקמן יז ע"ב ד"ה ביה סליקו, מוזכר שה'ביה סליקו' שייך לרדל"א.

[3034] כי שם הוא תכלית הבירור, כמ"ש זהר פקודי רנד ע"ב סליק במחשבה (לש"ו). וז"ל הזהר, ותא חזי, רישא שירותא דמהימנותא, גו מחשבה, בטש בוצינא דקרדינותא, וסליק גו מחשבה, ואפיק ניצוצין, נציצין זריק לתלת מאה ועשרין עיבר [תרגום: בא וראה הראש הוא ראשית האמונה ובתוך המחשבה הכה הנר הקשה ועולה תוך המחשבה והוציא ניצוצין וניצוצין זורק לשע"ה צדדים], עכ"ל. לומר לך שהעלייה לבוצד"ק היינו העלייה למו"ס. ועי' לקמן יז ע"ב ד"ה ביה סליקו שזהו רדל"א, והכל עולה בקנה א' כנ"ל בהערה הקודמת (אמנם עי' לקמן ו' ע"א ד"ה והכלל, שמו"ס אינו בוצד"ק, אמנם הם מתלבשים זה בזה ולכן אפשר לכנותם באותו השם.) ולעניין בירור הניצוצין מבואר יותר מזה בפת"ש א"א כא ז"ל, כל הבירורין עולים לשרשם למו"ס, ששם התחלת הבירור בסוד הבוצד"ק, עכ"ל. ולעניין טעם הכרח עלייתם דווקא עד למו"ס, עי' פת"ש תיקון טו, שהניצוצין שעולים למו"ס הם בסוד הבירורים שעולים תמיד מרפ"ח ניצוצין. ועי' פת"ש אבי"ע ט' שהם עולים למו"ס שכן מעיקרא משם יצא כל הרע והקלקול. וכן עי' לש"ו דע"ה ח"ב טו ע"ב שהדינים נכפים בעלותם במו"ס שכן כל טעם קושי הדינים הוא מכח ריחוקם משרשם ה"ה המו"ס. לכן, בהיגלות שרשם ע"י עלייתם של הדינים בו הרי שהם מתבסמים.

עי' לש"ו כללים ח"ב מג ע"ד, שמחדש מכל הנ"ל שכל התיקונים נמשכים ממו"ס דא"ק. ועי' שם סא ע"ב דמייתי ראיה מכך שבמיתת המלכים לא היה אצילות כלל. ועי' לש"ו ביאורים ח"א סח ע"ב, שביאר שכשם שעלו השברי כלים דמלכין קדמאין ליתקן במו"ס דא"ק כך עולים כל הפרצופים והאורות דאצילות ליתקן במו"ס דאצילות.

אמנם עי' דע"ה חלק א' יג ע"ב, שכל עליית מ"ן למו"ס עניינו לגרום זווג בין ע"ב וס"ג שבמו"ס (עי' לש"ו כללים ח"א צא ע"ב שעד תיקון המ"ה אין זיווג עיקרי בין אוירא למו"ס עצמו אלא רק בין ע"ב וס"ג דמו"ס אמנם מכיוון שהע"ב דמו"ס (ה"ה האוירא) מיוחד עם הקד"א, נחשב הדבר

וכמ״ש בתיקוני זוהר חדש (דף עו ע״ב (יא ע״ב)) דהאי אבנא דילך סלקא לאתר דאתמר ביה, במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור, ואיהי שמא דכתר עילאה דאיהי חכמה קדומה כו׳[3035], והוא מ״ס[3036], ואמר שם דתמן תלת יודי״ן[3037] כו׳ והוא שורש המתקלא, ואמר בזוהר פקודי הנ״ל רעותא דכל תשע נהורין דקיימי כלהו במחשבה[3038] כו׳, ואמר שם (זהר פקודי רלט ע״א) אתדבקותא דרעותא כו׳ עד היכן איהו סלקא, א״ל הא אוקימנא עד א״ס[3039] כו׳ בההוא א״ס כל אלין בוצינין ונהורין תליין לאתקיימא בהו כו׳[3040] ע״ש, ואמר בא״ז (דף רפח ע״א) כד אתתקן אפיק ט׳ נהורין דלהטין מניה מתקונוי כו׳[3041].

(פח)עי׳ ביאור רבינו בספד״צ ו ע״א: והכלל מחו״ב דרדל״א יצאו אוירא ובוצינא[3042] ונגנזו[3043] באוירא[3044] ומו״ס, שהן חו״ב דא״א, והן בחו״ג דע״י[3045], ומשם חו״ג[3046], ואח״כ אתגניזו[3047] באו״א, שהם חו״ב דעולם האצילות בכללו, והן בחו״ג[3048] דא״א, ואח״כ בחו״ב דז״א שהן חו״ג דיליה[3049], ומזה תבין הסוד הגדול והנורא והעמוק הזה, ותבין בעומקא לבא לפומא לא גליא[3050].

(פט)יהל אור על מאמר זהר נח סה: הענין כבר כתבנו שהגילוי מתחיל מיסוד של פרצוף העליון ונעשה כתר ודעת בתחתון, והוא יסוד דבינה. וכתר של א״א בו נתגלה יסוד דבינה דרדל״א, ושם בוצינא דקרדינותא בטלא דבדולחא ואוירא עלאה דלא אתפס כלל לעלמין שנק׳

כאילו שהעלייה גרמה לזיווג של ע״ב וס״ג דא״ק, הרי הם קד״א ומו״ס) בכדי להוריד תוספת אור (ע״ש ח״א פו ע״ד), כי שם הוא מקום הגילוי הראשון של קבלת אור מהא״ס.

[3035] [תרגום: שזה האבן שלך עולה למקום שנאמר בו, במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור והוא שם דכתר עליון שהוא חכמה הקדום.]

[3036] עי׳ גר״א בת״ז קלח ע״א, ש׳מופלא׳ עניינה אוירא, ו׳מכוסה׳ היא מו״ס [אמנם עי׳ ביאורים ח״א כ ע״ד שמשנה הגרסא כאן, שמכוסה למעלה ממופלא, וע׳ ס״י יד ע״ג שגורס כמו שכתוב בביאורים, וכן בתז״ח ג ע״א ד״ה דעליה] [אמנם, עי׳ בהגר״א בס״י יא ע״ב מופלא על א״א בסוד פלא, ומכוסה עתיק שהוא מכוסה בא״א]. ואתיא כדברינו, שהבירורים נעשו על ידי הזיווג ביניהם.

[3037] הרי הם אוירא מו״ס ורדל״א (גר״א שם). ומכיוון שזהו שורש כל המתקלא, לכן עולים לשם הבירורים ליתקן.

[3038] עי׳ יהל אור ח״א כג ע״ג, שאלו הם ט׳ האורות המאירים בחכמה. והנה חכמה עצמה היא א׳ מהם, שכן במקום זה הכל הוא בשלימות, לכן לכאן עולים המ״ן ליתקן.

[3039] עי׳ לעיל א ע״ב. עי׳ לקמן יז ע״ב בשם זהר נח סה ע״א ופקודי רסח ע״ב שרדל״א נקרא א״ס. ועי׳ לש״ו כללים ח״א צד ע״ג, שמביא מהתיקונים קמא ע״ב שמו״ס הוא שורש הכל ולעניין זה הוא מכונה א״ס. וע״ש בגר״א שמציין לבבהגר״א על ת״ז קלח ע״ג ז״ל, אע״ג שגלגלתא למעלה ממ״ס וכו׳ מקרקפתא ולמטה שמקיף את המ״ס נקראת הגלגלתא בינה כמש״ל לז ע״ב, ע״כ. לומר לך, שמבחינת הארתו למטה, המו״ס הינו שורש לכל המציאות.

[3040] [תרגום: נדבק ברצון וכו׳ עד איפה הוא עולה, א״ל הרי העמדנו עד א״ס וכו׳ באותו א״ס כל אלה הנרות והאורות תלויים להתקיים בו וכו׳]

[3041] [תרגום: כאשר נתקן, הוציא ט׳ אורות שמאירים ממנו, מתיקוניו וכו׳]

[3042] הם העטרין דחסדים וגבורות דרדל״א כדלקמן, וכן כתוב לעיל א ע״ב בהגה״ה ד״ה וע״י חב״ד. עי׳ פת״ש א״א יג ז״ל, צריך שתדע ששורש כל האצילות וכל הנבראים שורש הראשון שבכל השרשים הוא ענין חיבורא דאוירא ובוצינא, ע״כ. כלומר שכאן החל עניין הדכר ונוק׳ השרשי הראשון.

[3043] עי׳ ת״ז מא ע״ב, וגר״א מא ע״ג, שהעטרין דאו״א המתפשטים נקראים גניזין, דהיינו שהם מתלבשים.

[3044] הוא אוירא תניינא קד״א (לש״ו).

[3045] דהיינו האוירא ובוצינא שנגנזו אף הם בחסד וגבורה דעתיק. ועי׳ לעיל ג ע״א בהגה״ה ד״ה כ״מ, שם נתבאר שבוצד״ק היא עטרא דגבורה.

[3046] כלומר שמשם יצאו חסדים וגבורות דא״א הרי הם העטרין. ועי׳ לעיל ד ע״א שמחסד דעתיק יצאו ה״ח אשר עניינם הוא חסד עילאה המתפשט במצח. לכן נראה לומר ש׳משם׳ דהיינו גם מחו״ב דא״א וגם מחסד וגבורה דעתיק יצאו חסדים וגבורות דא״א.

[3047] כלומר שהחסדים וגבורות דדעת דא״א התלבשו באו״א דאצילות.

[3048] דהיינו החסדים וגבורות דדעת דא״א שהתלבשו בחסד וגבורה דא״א ג״כ.

[3049] כלומר חסדים וגבורות - דהיינו עטרין - דאו״א דעולם האצילות.

[3050] עי׳ ז״ח ח ע״א. כלומר, הגילוי שבחו״ב לא נתגלה בעטרין ובדעת המתפשט, אלא רק נגנזו זה בזה. ועי׳ פת״ש קלי׳ יג, ש׳ליבא לפומא לא גליא׳ עניינו שהגילוי של עולם א׳ לא מתגלה בעולם שלמטה ממנה.

א"ס, וכאן מכנין א"ס הוא ביסוד דחכמה דרדל"א. ושם שירותא להההוא צניעו דלא אתדבק ולא אתיידע. והענין, כי כל בחי' החסדים לאתפשטא עד א"ס ואין תכלית, ובחי' הגבורות לתת מדה ומשקל. ולמטה בהתפשטות האוירא הוא בתוך כלים ובתוך ניצוצא, דכל ניצוצא שורש המשחתא, משא"כ שם הוא א"ס. וכאן קורא בזוהר א"ס, שלמעלה למעלה אף בזה השם א"א לקרות. ואף בא"ק כידוע. ואמר בתז"ח דף ע"ט ע"ג דההוא אוירא נפקא מא"ס. וכאן אין גילוי כלל אפי' בתורת רישא, והוא אוירא דכיא דלא אתפס כלל כמ"ש בז"ח ש"ה (פט ע"ב [עג ע"ב]), ונק' א"ס בכל בחי' שמתפשט האוירא עד אתר דשארי שיעורא דקו המדה כמ"ש במאמר קו המדה. וכמ"ש לקמן וכד אינון נהורין כו' כלהו אקרון א"ס. ובז"ח ה' ע"ב בגין אינון ט' דאיקרון א"ס. ושם ט' ע"ב לט' אחרנין דאינון רזא דא"ס. ונקרא א"ס ט' נקודין, כמ"ש בתז"ח ע"ט א' תשע נקודין באורייתא כו' אלין אקרון א"ס. ואמר שם א"ס דלית שיעורא כו'. והענין כי נקודות הן ברזא דאוירא ואותיות ברזא דבוצינא, ולכן ל"ל שיעורא משא"כ באותיות כמש"ש ומדיד כ"ב אתוון כו'. וע"ש כל המאמר שהולך על זה הקוטב. וידוע שכל פרצוף שירותא מחכמה לכן רדל"א עיקרו על שם חכמה שבו. ואוירא שבו לא אתיידע כלל. כי כל בחי' אוירא הוא אינו נתפס, והוא נשמתא לספירן, נביעו. והוא א"ס שבתוכם שאמר בהקדמת תיקו"ז (יט ע"א) אנת הוא עלת כל העלות סיבת כל הסיבות, דאשקי לאילנא בההוא נביעו, וההוא נביעו איהו כנשמתא לגופא דאיהו חיים לגופא בסוד והחכמה תחי' בעליה והוא למטה בכל פרצוף בחכמה שבו. וכל התגלמות הוא מצד הבוצינא, ולכן בכל פרצוף האוירא נעלם, רק מז"א ולמטה משיגין מציאותה לבד, משא"כ למעלה. כמ"ש למטה. וכאן הוא ראשית האוירא. ולמעלה הוא בחי' כתר (דל"א) [ס"א דרדל"א] ובזה לא ניתן רשות לדבר כלל ולכנות אף בחי' א"ס. כי הוא סיום דא"ק כידוע בסוד כתר מלכות. ובא"ק מתלכש עלת על כל העלות סיבת כל הסיבות שאין אנו יודעים לכנות שם שם כלל וכלל. נמצא כי ג"ר דרדל"א מתחלקין לג' בחי'. אחד כ"ע והוא בחי' א"ק, וכאן אין אנו אומרים אפי' דלא אתיידע לפי שאין אנו רשאים לדבר בו כלל. וז"ש כאן רעותא עלאה לעילא. ואמר ב"פ לעילא על שלמעלה ממנו. והב' על ההוא רעותא דלא אתיידע ולא אתפס לעלמין. והוא אוירא עלאה דלא אתפס לעלמין. ואמר לעלמין אפי' כשמתפשט למטה, משא"כ בניצוצא דלמטה ידיעא. וז"ש בא"ז (רפח ע"א) על רדל"א רישא דלאו רישא ולא ידע ולא אתיידע מה דהוה ברישא דא ולא אתדבק לא בחכמתא ולא בסוכלתנותא כו'. והענין כי במקומו הוא לאו רישא כלל, וכשמתפשט באוירא דאזדכך והוא נהירו דפריסו אמר ולא ידע, והוא ברישא תניינא. ואמר כאן כלא בסתימו כו'. ואח"כ במ"ס אמר למטה שאפי' המחשבה עצמה לא ידע. ואמר האי נהירו דמחשבה דלא אתיידע. וכאן הוא דלא אתיידע שמתלבש בדבר אחר משא"כ למעלה שלא נתלבש עדיין. ואמר לא אתיידע למאן (צ"ל למו"ס. המסדר) ולא אתדבק בחכמתא הוא באבא. ולא בסוכלתנא הוא באמא. בכולם הוא נעלם. ור"ל אפי' למטה לא מושג אע"פ שמתעבה למטה. ואמר ועל דא אקרי ברח לך אל מקומך על ז"א, כמ"ש שם רצ"ג ב' גבינין לא קיימין ולא משתככין כו' וע"ד כתיב והחיות כו'. ואמר בס"י פ"א ע"ס צפייתן כמראה הבזק ודברו בהן ברצוא ושוב כו'. וחשיב ג' רישין דלאו רישא ולא ידע ולא אתיידע. ואמר מה דהוה ברישא דא שהוא אוירא שבתוכו, והוא חסד דמתגלי בפום אמה למטה והבן זה היטב. ואח"כ חשיב חו"ב כנ"ל (יהל אור). הוא בינה יסוד שבה שנעשה רישא תניינא. ואמר דסתים יתיר לעילא לפי שתחתיו עוד רישא תליתאה שסתום ג"כ, מ"ס. ואינו מדבר כאן על גולגלתא עצמה רק על בינה כנ"ל (יהל אור).

(צ) עי' דברי רבינו בספד"צ יז ע"ד: מהימנותא - כמ"ש בא"ר (דף קל ע"ב) דיקנא כו' מהימנותא דמהימנותא דכלא[3051] ושם (דף קלא ע"א) דיקנא יקירא מהימנא שלימא[3052] כו', וענין

[3051] כי מהי"ג ת"ד הנה משם הוא כל הנסים הנגלים אשר הם העדות והאמונה על כל התורה כולה, וכמ"ש הרמב"ן סוף פרשת בא, ולכך נקראים הי"ג ת"ד מהימנותא, ומשום שגם הניסים נסתרים הם ג"כ עדות ואמונה, אלא שהנגלים הם מפרסמים ביותר, ומביאים האמונה גם בלב הרשעים, לכך נקראים הי"ג ת"ד מהימנותא דמהימנותא, וכן מהימנא שלימא, ועד"ז נקרא המלכות דאצילות בשם אמונת ישראל, משום שהיא פתח השער להאור דא"ס המתיחס באצילות, אשר משם הוא הנסים הנגלים כנז', ובה נאחזים כל ישראל שהיא שורש נשמתם כנודע (לש"ו).

והנה אמרו שהי"ג ת"ד דאריך אנפין הוא שורש כל הנסים הנגלים קשה,שכן אין שורש הניסים אלא ז"א בלבד (וכמ"ש הב"ע סט ע"ב בפירוש, שכל מה שנתגלה בעולם הזה, אפילו קריעת ים סוף אינה אלא בחינת ז"א בהתלבשות א"א בו) וצ"ע [אמנם עי' בדע"ה ח"ב קנ ע"ב שלומד שכל הנהגתם של כלל ישראל במדבר היה בבחי' א"א].

ולעניין מש"כ הלש"ו בהמשך דבריו "אשר הם העדות והאמונה על כל התורה כולה' וכמ"ש הרמב"ן סוף פרשת בא ולכך נקראים הי"ג ת"ד מהימנותא" – צ"ע אם כוונתו לרמוז שכוונת

מהימנותא כמו אמונת ישראל[3053] שבה משיגין את א"ס, ולכן זו"נ נקראין בכל מקום מהימנותא[3054], וכן כל האצילות בכללו שהן גילויו, ודיקנא הוא ראשית הגילוי, לבושין דיקר כנ"ל (יז ע"א ד"ה לבושין), לכן נקרא מהימנותא כו'[3055].

הרמב"ן שגילוי הת"ד הוא שורש האמונה התלוי בהתגלות הנסים, ולכאורה כוונתו ליצ"מ. אמנם עי' לקמן לה ע"ב ד"ה וכנגדן, שם איתא דיצ"מ תלוי בבינה ולא בדיקנא, ושלימות תיקון הדיקנא תלוי בקרי"ס דווקא, וצ"ע].

עי' פת"ש א"א לה וז"ל, הדיקנא הוא נקרא מהימנותא שבו תלוי כלל אמונת ישראל, שהם י"ג תיקונים בסוד אמונת היחוד שכולל הכל וכו'. והענין, כי כמו שהברית למטה הוא כלל הכל שהוא יסוד כל הבנין, והוא המחבר דו"נ ביחד שזהו תכלית העבודה של ישראל בסוד הזיווגים, וכו' (סוד) כללות תורה שבכתב עם תורה שבע"פ, שה' תיבות שמע ישראל גו' הם ה' חומשי תורה, ותיבת אח"ד י"ג מדות גו' שנדרשים מתורה שבכתב אל תורה שבע"פ, שהם ו' סדרים ו' תיבות של בשכמל"ו כמ"ש הגאון בפי' לתיקונים (לו ע"ג) ונמצא שכלל האמונה תלוי ביסוד, וכמו כן למעלה בדיקנא הוא ג"כ כללא דמהימנותא שהיסוד תלוי בדיקנא, שלכן סריס אין לו זקן והוא הדרת פני זקן (שמות יט לב), כמו יסוד מלך הדר, והוא ג"כ כלל ב' מדות הכוללים נוצר ונקה שבהם נכללים חו"ג, ומתייחדים ע"י או"א כמו ביסוד חיבורא דדו"נ, רק שלמטה הוא בסוד הגילוי כמו שניתן למטה התורה בבחינת גשמיותה שהוא זיווג גופני, כמו כן הדיקנא הוא עושה זיווג רוחני בסוד מחשבה וציור שהוא הפנימיות של תורה שבכתב ושבע"פ, עכ"ל.

וכן עי' ב"ע פב ע"א וז"ל, דיקנא נקרא מהימנותא כמש"כ הגר"א בספד"צ שבו משלימים [דהיינו מגלים] את א"ס, שכל עבודת ישראל לגלות התיקונים של הפרצופים ועיקר ההנהגה הוא בז"א, וכל התיקונים של הדיקנא ושל כל הפרצופים הכל נוגע לו אם להרבות אורו או למעט ח"ו, וכולם תלוים ע"י המצות שעושים ישראל וראשית התחלת שפע של ז"א הוא מן הדיקנא וכל הזיווגי' תליין בב' מזלות, עכ"ל. ועי' לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[3052] [תרגום: זקן המכובד אמונה שלימה]

עי' שם בב"ע שמשמע שדף קל עוסק בבחינת השערות עצמם ולא פנימיותם ה"ה המשח רבות, ואילו דף קלא עוסק דווקא בבחינת המשח רבות (עי' לקמן הערה **Error! Bookmark not defined.**).

[3053] עי' תז"ח יא ע"ב: אתקריאת שכינתא אמונה דישראל. וכן עי' גר"א (תז"ח טו ע"ד ד"ה אמונה דישראל בהון) וז"ל, ר"ל כל אמונת ישראל בע"ס הכל בה שעל ידה מכירין ישראל להון ולעלת העלות זה השער לה', עכ"ל. עולה, ש"דיקנא דמהמנותא" פירושו הדיקנא שדרכו משיגים למעלה.

עי' לש"ו דע"ה ח"ב לג ע"א, שהי"ג ת"ד הם בבחי' ברית אבות (עי' לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**), וכן משמע בפת"ש א"א לה.

[3054] עי' ביהל אור ח"ב יט ע"א שהאריך בעניין זה וז"ל, ענין מהימנותא אמור בכ"מ על ו"ק, והענין כי כל אמונתינו הוא בשם הוי"ה, ובזה אנחנו נבדלים מן האומות, כי כל האומות משיגין את שמו ית' [עי' לש"ו כללים ח"א לא ע"ב שזה ההבדל בין אצילות לבי"ע], כמ"ש גדול שמי בגוים ובכ"מ כו', רק שאין משיגין את שם הוי"ה, רק בשאר השמות וכולם אינן שם העצם רק שמות משותפים, לכן אינן דבקין בו ית' רק עובדין אותו בשיתוף, כי כל השמות אינן רק משותפין ומושאלין מפעולותיו, לא כאלה חלק יעקב, שהם דבקין בשם זה, ולכן הם דבקים בגוף האילן, משא"כ האומות בענפין ועלין שהן כינויין, ולכן מרע"ה לא הזכיר לפרעה רק שם הוי"ה, ודא אקשי ליה מכלהו, וז"ש ה' אלקינו, אלקינו לבד, והוא שם העצם שאינו מושאל מפעולה רק מורה על הויותו תמיד, והויותו מעצמו ונתחלף היו"ד לוא"ו להיות שם כמו חוה, וכן הוא ניקו' הוא"ו קמץ על שם זה, וזהו מהימנותא ועיקר השם הוא בו"ק כידוע, ששם נתגלה הויותו, שלכן נקרא ו"ק מהימנותא, ואף אם יקרא לכל ע"ס מהימנותא לפי שכולם בכללות נכללו בשם הוי"ה כידוע, עכ"ל.

אמנם הדבר צ"ע, שכן עי' ברע"מ פנחס רלט ע"א ובזהר בראשית טז ע"ב שם כתוב בפירוש שאמונה ענינה מלכות דאצילות, וכן איתא בבהגר"א על ת"ז ו ע"א ד"ה מסט' דשכינתא, שאמונת ישראל עניינה מלכות.

והנראה, שבאמת אמונה עניינה הזיווג של ז"א ונוק', שהרי אין לנוק' גילוי מצד עצמה אלא רק מצד מה שמקבלת מז"א. אמנם ההשגה שלנו היא לעולם דרך המלכות בלבד.

והנה המקום העליון ביותר שבו מבחינים ענין דו"ן הוא בדיקנא, שכן שם הוא תכלית ההשגה שלנו בגילוי דא"ס. ומכיוון ששם הוא הדו"ן שהוא השורש לכל שאר הדו"ן, הרי שהוא מכונה 'הימנותא דמהימנותא', כלומר האמונה, הרי היא ההשגה אשר דרכה משיגים את הא"ס באופן הנעלה ביותר מכל ההשגות האחרות.

ועי' ב"ע צז ע"א ז"ל, שאף שהוא ית' מתגלה על ידי מדות הדיקנא, מ"מ אינו גילוי גמור מה שהוא לפי ערך שלימותו הבלתי ב"ת, רק מה שמתפשט לנבראים לפי ערכם, עכ"ל. מכאן נראה מהי מהות האמונה, דהיינו ההכרה בכך שיש בגילויי הבורא ית"ש שלימות שהיא למעלה מיכולת ההשגה של האדם, והאמונה היא מהות התפיסה בו.

(צא) עי׳ זהר ח״ג רד ע״א: מאי מי דא רישא[3056] (וגזעא ושבילא)[3057] י׳[3058] ואתפשט לאתבנאה בפשיטו דחד היכלא לתרין סטרין באני[3059] ואע״ג דאפיק לישראל דאיהו [ו׳] (ן׳) אוף הכי אפיק לנוקבא דיליה[3060] כחדא[3061] וא|זמנה| [וא|זמנת|] לגביה מנה כד״א (דניאל א ה) וימן להם המלך (אסתר ט יט) ומשלוח מנות יהב ליה נבזבזא רב ויקירא ואפיק לה כחדא מניה בההוא פשיטו דאתפשט(ו) אפיק תרווייהו כחדא (כגוונא |דא פשוט| (דא״ד פשיט) להכא ולהכא אפיק ברא וברתא ברגעא חדא וע״ד שמים |וארץ| ברגעא |חדא| אתבריאו כחדא) בשעתא חדא:

תרגום: מה זה ״מי״, זה ראש וגזע ושביל, (י׳) והתפשט להבנות בפשיטות היכל אחד לשני צדדים בונה, ואף על גב שהוציא את ישראל שהוא ו׳, גם כך הוציא את נקבתו כאחד והזמינה אליו מנה כמו שנאמר ״וימן להם המלך״, ״ומשלוח מנות״, נתן לו אוצר גדול ויקר והוציא אותה כאחד ממנו, באותה פשיטות שהתפשט הוציא שניהם כאחד, (כדוגמא זו פשוט לכאן ולכאן, הוציא בן ובת ברגע אחד, ועל זה שמים וארץ ברגע אחד נבראו כאחד) בשעה אחת.

עי׳ עוד לקמן אות (קכ).

(צב) עי׳ זהר ח״א כו ע״ב: אמר לון ודאי רזא עלאה אית הכא והא אוקמוה במתיבתא עלאה ובגין דלא תטעון נחיתנא לכו ובגין דאתגלייא רזא דא בינייכו דאיהי רזא עלאה טמירא מבני דרא בודאי אבני שיש טהור אינון דמנהון מיין דכיין[3062] נפקין ואינון רמיזין באת א׳ רישא וסופא ו׳ דאיהו נטוי בינייהו[3063] (ו)איהו עץ החיים [מאן] דאכיל מניה וחי לעלם ואלין ב׳ יודי״ן אינון רמיזין בוייצר ואינון תרין יצירות יצירה דעלאין ויצירה דתתאין[3064] ואינון חכמה בראש וחכמה בסוף תעלומות חכמה ודאי אינון תעלומות מחכמה עלאה[3065] דתחות כתר עלאה ואינון לקבל ב׳ עיינין דבהון[3066] תרין דמעין נחתו בימא רבא:

תרגום: אמר להם, ודאי סוד עליון יש כאן, והרי פרשוה בישיבה העליונה, וכדי שלא תטעו ירדתי לכם, לגלות סוד זה ביניכם, שהוא סוד עליון טמיר מבני הדור. בודאי אבני שיש טהור הם שמהם יוצאים מים טהורים, והם רמוזים באות א׳ בראש ובסוף. ו׳ שהוא נטוי ביניהם הוא ״עץ החיים״, מי שאוכל ממנו ״וחי לעולם״. ושני היודי״ם האלה רמוזים ב״וייצר״, והם שתי יצירות, יצירה של העליונים ויצירה של התחתונים. והם חכמה בראש וחכמה בסוף, תעלומות חכמה, ודאי הם תעלומות מחכמה עליונה שתחת כתר עליון. והם כנגד שתי עינים שבהם שתי דמעות יורדות לים הגדול.

(צג) עי׳ זהר ח״ג רפח ע״א: כד אתתקן אפיק ט׳ נהורין דלהטין מניה מתקונוי ואינון נהורין מניה מתנהרין ומתלהטין ואזלין ומתפשטין לכל עיבר כבוצינא דאתפשטין מניה נהורין לכל עיבר ואינון נהורין דמתפשטין כד יקרבון למנדע לון לא שכיח אלא בוצינא בלחודוי כך הוא

עי׳ לש״ו ח״א סב ע״ג, שכל שמותיו ית׳ באצילות תלויים באמונת ישראל, כי על ידי שהם מאמינים בו ית׳ הוא שמעמידים את גילויו אשר באצילות, ולולא זה היו חוזרים הגילויים למקורם.

[3055] כלומר מהימנותא דמהימנותא.

[3056] פי׳ כמ״ש שיר״ד של מי הוא אבא ומ׳ של מי היא אימא וז״ש ואתפשט לאתבנאה בפשוטו דחד היכלא שהיא בינה (מ״מ).

[3057] האותיות מ״י הנה הם בהג״ר ג״כ, כי עיקרם הם בבינה, ובסוד מ״י ברא אל״ה (בזוה״ק ח״א דף א ע״ב). אמנם כי הנה הם בכל הג״ר כולם, וכמ״ש בזוה״ק (פ׳ בלק רד ע״א) מאי מ״י, דא רישא וגיזעא ושבילא (כללים ח״א מ ע״א).

[3058] וגזעא ושבילא (י׳) (דפ״ק).

[3059] פי׳ שאבא תקן אימא ותיקן זעיר (מ״מ).

[3060] פי׳ שגם כן אבא הוציא המלכות בסוד כולם בחכמה עשית (מ״מ).

[3061] פי׳ שהיתה דבוקה באחוריו (מ״מ).

[3062] תיקו״ז קמ ע״א (לש״ו). יהל אור ח״ב כט עג. ועי׳ בהגר״א על תיקו״ז קא ע״ב ד״ה לפרדס. פי׳ החסדים והשפע מהם בא לעולם יצירה דעילאין אבא האציל עולם האצילות (מ״מ).

[3063] עי׳ ח״ג רכג ע״ב (לש״ו).

[3064] מלכות האצילה לבי״ע (מ״מ).

[3065] פי׳ חכמה ומלכות שרשם ממוחא סתימאה שתחת גולגלתא דא״א, ונודע כי אבא יונק ממזל הח׳, שהוא ממוחא סתימאה, ואבא יסד ברתא, וז״ש אינון תעלומות מחכמה עילאה, דתחות כתר עילאה וקראם תעלומות שהם נעלמים, אבא נעלם בפרצופי האצילות ומלכות נעלמת בהיכלותיה (מ״מ).

[3066] שמות יח ע״א (הערת הזוהר).

עתיקא קדישא הוא בוצינא עלאה סתימא דכל סתימין ולא שכיח בר אינון נהורין דמתפשטן דמתגליין וטמירן ואינון אקרון שמא קדישא וכלא חד.

תרגום: כאשר נתקן, הוציא תשעה אורות, הרי הם לוהטים ממנו [דהיינו] מתקוניו, ואלו האורות מאירים ומתלהטים, והולכים ומתפשטים לכל צד, כנר שמתפשטים ממנו האורות לכל צד. ואותם האורות המתפשטים, כשיתקרבו לדעתם, לא נמצא כי אם הנר לבדו. כך הוא עתיקא קדישא, הנר העליון, הסתום מכל הסתומים. ואין יכול להמצא אלא אלו האורות המתפשטים והנגלים והטמונים, ואלו נקראים "השם הקדוש" - והכל אחד.

מאיר האדרא: כד אתתקן אפיק ט' נהורין – כאן מתבאר שמחכמה ולמטה מתחיל גילוי השם (בהגר"א על ספד"צ א' ע"ב ד"ה דצניעותא), וכן שהמו"ס הוא שורש אפילו לט"ס דא"א (בהגר"א על ספד"צ ד ע"ד ד"ה ביה סליקו). ט"ס דא"א הינו השורש לכל ט"ס של כל בחינה ובחינה, והחכמה שבו הוא הרישא תנינא[3067] (בהגר"א על ספד"צ ה ע"ג ד"ה ד"ה והשרשים לכל). אוירא הוא הכתר של א"א, ומו"ס הוא חכמה דאריך, ומן מו"ס ואילך הוא שירותא דא"א והן ט' היכלין, והמו"ס הוא ג"כ בחשבון של הט'[3068]. והנה הכתר לעולם אינו מן החשבון, שכן הוא בחי' מלכות של פרצוף שלמעלה הימנו (בהגר"א על תז"ח יח ע"ג ד"ה ואתעבידו). אמנם עכ"פ יש לדעת שכל האורות הללו אינם אלא שרשי אורות ולא אורות ממש כך שאפילו הכינוי אור אינו שייך בהו, לפי שאין מושג כיצד הא"א מאיר. אמנם אפשר להשיגו בכללות בסוד ט' נקודין ולכן הם בכ"ז מכונים "נהורין". והנה ט' האורות הללו מאירים לתחתונים להראותם כיצד יש להשיג את הרצון העליון (מ"א ז'). דלהטין מניה - פי' שאורות אלו שורפות. שכן ט' אורות אלו מנהגם כמנהג האש, וכמו שיש באש של מטה ב' תכונות האחת שמאירה ("נהורין") והשניה ששורפת ("להטין"), כן הוא באש של מעלה ה"ה ט' האורות, הרי הם בחי' החסדים והדינים[3069] (מ"א ח'). ענין ה"להטין", הוא שהכח המדמה, הוא הכיסוי והלבוש לרצון כדי שתהיה יכולת לתפוס את הרצון בשכל, מכח זה של הדמיון נולדת חמימות, שהוא מחויב המציאות דווקא מכח המקבל וכנ"ל. ומחמימות זו נולד חשק לב' דברים: א' לקבל ולהשיג עוד מהרצון העליון מחמת גודל המתיקות, והב' להשפיע לאחרים (מ"א ט'). מתקונוי - פי', מאין באים ב' תכונות אלו, מתקונוי. כלומר, הם באים מן הרצון ומן הלבוש של אותו הרצון והיינו תיקונוי, כלומר שהלבוש הוא התיקון להרצון כדי שתהיה אפשרות לתחתונים לקבל את הארתו (מ"א ט'). ואינון נהורין מניה – פי' "מיניה" שמקבלים מע"ק (מ"א ט'). כלומר מתיקוני דא"א, הרי הם הז' תיקוני גלגלתא וי"ג ת"ד (לש"ו ביאורים ח"א כו ע"א). מתנהרין ומתלהטין ואזלין ומתפשטין - ד' לשונות נקט כאן, כנגד ד' עולמות אבי"ע. שכן עיקר האור הוא באצילות ומשם הלמטה האור פוחת והולך (לש"ו ביאורים ח"א כו ע"א). לכל עיבר - אפילו לסט"א (לש"ו ביאורים ח"א כו ע"א). כבוצינא דאתפשטין מניה נהורין לכל עיבר – הנהורין הינם הט"ס הנ"ל, ומיניה מתנהרין וכו' (לש"ו ביאורים ח"א כו ע"א). ואינון נהורין דמתפשטין, כד יקרבון למנדע לון, לא שכיח אלא בוצינא בלחודוי - שכן הם בטלים לאור הנר (לש"ו ביאורים ח"א כו ע"ב). כך הוא עתיקא קדישא, הוא בוצינא עלאה – הרדל"א מתלבש בא"א, אמנם ברדל"א עצמו הוא סתום[3070] (בהגר"א על ספד"צ א ע"א ד"ה דצניעותא). בוצינא הוא כינוי ללבוש, שכן ע"י יש

[3067] רישא תניינא הוא קד"א אם כן קשה מדברי הגר"א בדף ד' ע"ד שכותב שזה מו"ס, שכן מו"ס הוא תחילת גילוי החכמה דהיינו רישא תניינא, ואילו כאן מבאר שתחילת החכמה שבאריך אנפין הוא בקד"א. ונלענ"ד שאולי יש ליישב כמש"כ בדף ד', שהרישא תניינא וכן המו"ס הנזכרים כוונתם לזיווג של אוירא ומו"ס.

[3068] ע"ש שמשמע שמדובר בט"ס דאצילות. והנה נכון הוא שעיקר דבריו המה ע"פ דברי התז"ח שם, אמנם הוא מביא שם ראיה מדברי האד"ז כאן אז לכאורה הוא מתכווין לרמוז כי אין המדובר כי אם בט"ס דא"א, וצ"ע. והנה עי' לש"ו ביאורים ח"א כו ע"א שאף הוא מקשה שמצד אחד מביא את דברי בהגר"א על תז"ח שהמדובר כאן הוא בט"ס דאצילות, ואילו מצד שני את דברי הע"ח א"א ב' המבאר כי המדובר הוא בט"ס דא"א. ומבאר הלש"ו ליישב ביניהם, שמש"כ "כד אתתקן" פירושו שנתלבש עתיק בא"א, וזה תיקון לעתיק, שכן מעתה יהא אפשר לקבל מאורו. והט' נהורין הם אכן נהורין דט"ס דאצילות מחכמה ולמטה, הרי הם כל חלקי הכתר הרי הוא א"א המתלבש באו"א וזו"ן, שכן הוא חיות דכל האצילות והמה המכונים "נהורין". וטעם הדבר הוא, שכן למעלה מזה הוא נעלם, ומעתה כונו כל ט' הספירות דאצילות "נהורין" ע"י ייחודו של א"א בהם, שכן המה כללות ד' האותיות דשם הוי"ה ב"ה. והיינו דכתיב לקמן "ואינון איקרון שמא קדישא". ומש"כ "דלהטין", כוונתו לפעולתם בבי"ע, שכן לשון "להט" עניינו הארה הנמשכת על ידי הכאת האור המתפשט למרחוק. ועי' בהגר"א על תז"ח יח ע"ד ד"ה לאו אינון.

[3069] וכן הוא בסוד אור וחושך (מ"א ח').

[3070] עי' בהגר"א על ספד"צ א ע"ב ד"ה דצניעותא שמבאר כדאיתא לעיל ש"אפיק ט' נהורין" עניינו מו"ס וט"ס דא"א, והוא לכאורה ראיה לדברי הלש"ו הו"ד בהערה 3068. והנה לכאורה יש להקשות,

לאור אחיזה, והלבוש הראשון הוא בסוד ע"ק[3071] (מ"א ט'). סתימא דכל סתימין - אע"פ שנתלבש, מ"מ הוא סתימא דכל סתימין, ואין מי שישיגנו. אמנם עכ"פ אנו יודעים שהוא שרש לכל השרשים (מ"א ט'). והנה סופו של דבר, פירוש ג' הלשונות הם כדלהלן: ע"ק הוא א"א, ו"בוצינא עלאה" הוא רדל"א, ו"סתימא דכל סתימין" הוא כללות הא"ק עצמו. והנה יותר נראה לומר שהם כנגד ג' הרישין ה"ה א"א (מו"ס), אי"ן (קד"א), ורדל"א (לש"ו ביאורים ח"א כו ע"ב). ולא שכיח בר אינון נהורין דמתפשטן - כלומר ט' הנהגות, והרצון בכללם, שכן הכל הוא ברצונו הפשוט (מ"א ט'). דמתגליין וטמירן - ומחמת שהם מתפשטים בעולם, הם אכן "מתגליין וטמירין", שכן מצד עצמו הכבוד הוא טמיר, אך מצד פעולותיו הוא מתגלה (מ"א ט'), דהיינו שאין משיגים אותם אלא בי"ס דאצילות וכנשמה בתוך הגוף, והם גילוי דשם הוי"ה ב"ה, שכן על ידי שנתלבש בהספירות, נתגלה ליקרא בשם, ומאז כל כללות הי"ס נקראו בשם הוי"ה ב"ה מצד עוצם יחודו בהם, ונעשו הוא והם חד, ו"טמירין ומתגלין" (לש"ו ביאורים ח"א כו ע"ב). "טמירין" בסוד בי"ע, שרק שם הוא ית' מתגלה בשם אדנ"י הרי הוא בבחינת מלכות דאצילות, ו"מתגליין" מצד פעולותיו שבבי"ע (לש"ו ביאורים ח"א כו ע"ג). ואינון אקרון שמא קדישא וכלא חד – על אף שז"א נתגלה, הוא אינו גלוי ממש, שכן עיקר הגילוי אינו מתחיל אלא מהמלכות (בהגר"א על ספד"צ כח ע"ב ד"ה ואמר טמיר). גם כאן רואים מתקלא שהוא בתורת ט' בחינות ושורש, וזהו הגילוי של שם הוי"ה ב"ה, שכן אפילו שעיקר מציאות השם הזה הוא בז"א דאצילות, שהרי כאן הוא שורשו (מ"א י'). דהיינו שכאן הוא השם דא"ס שמתגלה בשם הזה על ידי יחודו באצילות[3072]. וזהו פי' מה שכתוב כאן ש"כולא חד", דהיינו ששם הוי"ה ב"ה דאצילות והאור א"ס המה "כלא חד" (לש"ו ביאורים ח"א כו ע"ב).

(צד) עי' זהר ח"ב רסח ע"ב: כדין בטש האי נהירו דמחשבה דלא אתידע בנהירו[3073] דפרישא דקיימא[3074] דנהיר ממה דלא ידיע ולא אתידע ולא אתגליא וכדין[3075] דא נהירו דמחשבה דלא אתידע[3076] בטש בנהירו דפריסא ונהרין כחדא[3077].

וואתעבידו| (דאתעבידו) תשעה היכלין |והיכליך| (דהיכלין) לאו אינון |נהורין[3078] ולאו אינון| [נקודין ולאו אינון] רוחין לאו[3079] אינון נשמתין[3080] ולאו| איתי) מאן דקיימא בהו רעותא דכל

כיצד יש רק ט' ספירות אם תחילתו במו"ס. ועי' בהגר"א על תז"ח יח ע"ג ד"ה ואתעבידו וז"ל, אוירא הוא כתר של א"א, ומ"ס חכמה, ומן מ"ס הוא שירותא דא"א, שכתר לעולם אינו מן החשבון אלא הוא בחי' מלכות של פרצוף שלמעלה ממנו וכן בא"א שירותא ממ"ס והן ט' היכלין מ"ס הוא ג"כ בחשבון של הט'.

[3071] לפי הגר"א שלפניו ברורה מאוד כוונתו.

[3072] עי' דבריו בדע"ה חלק א' נב ע"ב וכללים ח"א לא ע"ב, שלכן בע"כ שהאצילות הוא אלקות גמור.

[3073] (נ"א דפרסא) (נוסף בדפ"ו).

[3074] והנה פירש ענין בטישה זו שני פעמים האחת אמר "כדין בטש האי נהירו דמחשבה וכו' בנהירו דפריסא דקיימא" היינו בחינת העלמם בתוכיותם להתפשט (אור יקר).

[3075] (נ"א האי) (נוסף בדפ"ו).

[3076] היא חכמה שבכתר (אור יקר).

[3077] לא אמר עתה דקיימא נהיר דהיינו בחינת התפשטותם למטה, ולכך צריך בטישא אחר בטישא האחת בטישא באור בהיותו עומד בעצמו והשנית בטישא באור אחר התפשטו והיינו "נהרין כחדא" אור החכמה הנעלמת ואור הפרסא (אור יקר).

[3078] הענין כי עד עתה לא היו מאורות הספירות לא ברעותא ולא בפרסא ולא במחשבה שהם בחינות והם ארבעה עניינים הנז' דהיינו רעותא כתר ואין סוף מתלבש בו, ופרסא בחינה אחרונה לכתר שבה מתאחזת המחשבה, והמחשבה היא חכמה ממש, ובכולם הספירות אין בהם מספר וחשבון עם היות שיש כמה תיקונים באריך אנפין כולם שוים לטובה להקשר במאציל ולפניו אין מתעלה על חבירו להכלל מספר ספירות, אמנם בהיות בחינה זו "אתעבידו תשע" דהיינו שהן מתפשטין זה מזה וזה מזה עד שהם במספר בחשבון תשעה והיינו אומרו "אתעבידו" ולא אמר אפיקו וכיוצא, מפני שהם עד כאן כל בחינות הנזכרות אין האור במספר עילה ועלול ועתה "אתעבידו תשע" דהיינו שהם נחלקים לעילה ועלול ויתעלה העילה על העלול ולכך הם "תשע היכלין להיכלין", הענין כי היכל אינו אלא דבר הנעשה לקבל דבר הנכנס בו, כי אין יצדק מלת היכל אם לא שיהיה שם מלך בהיכלו, בענין שהמאורות עתה הם היכלין בחכמה ואורה, וכן אור הפרסא יתפשט בתוכו ויהיה התחתון היכל לעליון בענין שהם תשע "היכלין" מהמחשבה "להיכלין" שהם תשע מהפרסא דהיינו הכתר כדפירשנו, ואור הכתר מתלבש בהיכלות אלו וההיכלות בית קיבול לאור הכתר שאור אין סוף מאיר בתוכו והיינו התלבש האורות באורות, ועד כאן נכללו שלש רישין שפירשנו לעיל שהם להנהגה (אור יקר).

[3079] ולאו (דפ"ו).

תשע נהורין קיימי כלהו במחשבה דאיהי[3081] חד מנייהו בחשבנא כלהו למרדף אבתרייהו בשעתא דקיימי במחשבה ולא מתדבקן ולא אתידיעו אלין לאו[3082] קיימי לאו ברעותא ולאו במחשבה עלאה תפסין בה ולא תפסין באלין קיימין כל רזין דמהימנותא וכל אינון נהורין מרזא דמחשבה עלאה ולתתא[3083] כלהו אקרון אין סוף עד הכא מטון נהורין ולא מטון ולאו[3084] אתידיעו לאו הכא רעותא ולא מחשבה.

תרגום: אז מכה אור המחשבה הזה שלא נודע בהארת הפריסה שעומדת שמאירה ממה שלא ידוע ולא נודע ולא התגלה. ואז הארת המחשבה הזו שלא נודעת מכה בהארת המסך, ומאירות כאחד.

ונעשים תשעה היכלות, וההיכלות אינם אורות, ואינם רוחות, ואינם נשמות, ואין מי שיעמוד בהם. רצונם של כל תשעה האורות, כולם עומדים במחשבה, שהיא אחת מהן בחשבון, כולם לרדוף אחריהם. בשעה שעומדים במחשבה, ולא מושגים ולא נודעים, ואלו לא עומדים, לא ברצון ולא במחשבה עליונה, תופסים בה ולא תופסים בה. באלו עומדים כל סודות האמונה, וכל אותם אורות מסוד המחשבה העליונה ומטה, כולם נקראים אין סוף. עד כאן מגיעים האורות ולא מגיעים, ולא נודעים כאן לא רצון ולא מחשבה.

ועי״ש רכו ע״א: |והיכלין| (להיכלין) לאו אינון נהורין[3085] לאו[3086] אינון רוחין ולאו אינון נשמתין ולא אית מאן דקיימא בהו רעותא דכל תשע[3087] נהורין דקיימי כלהו במחשבה דאיהי חד

[3080] ואלו הם לבושי׳ להההוא רישא עלאה דלא אתידע הנק׳ עתיק יומין אשר בהתחברו עם אלו הט׳ ספי׳ דא״א הם י״ס שהם השרשי׳ והמקו׳ אל כל האצי׳ כולו ולמטה בענין ז״א נבאר בע״ה למה אין ספי׳ מלכות בא״א ואיך יצאו ממנו שאר הפרצו׳ של או״א כו׳ ואיך נאצלו ממנו בלתי יהיה בו בחי׳ מלכות והנה א״א זה שהוא סוד אלו הט׳ ספי׳ שרשיות ומקוריות הנה הוא מתפשט בכל האצי׳ כולו ומתלבש בכל הפרצו׳ אשר שם ומסתיים התפשטו׳ עד נוק׳ דז״א דאצי׳ כמו שנבאר בע״ה ותחי׳ נבאר סדר התלבשו׳ בכל אלו הפרצו׳ ואח״ך איך האצילם מבלי שיהיה בו בחי׳ מלכות נקבה. ולכן נבאר דרך קצרה כללות כל אצי׳ הנה עתיק יומין נקרא חד רישא עלאה דלא אתיידע אבל הוא י״ס שלמות והג׳ ספירות ראשו׳ שלו נשארים בסוד אור המקיף ע״ג מוחין פנימיים דא״א והדעת שלו בסוד אוירא דגלגלתא דא״א בסוד נשמ׳ פנימית דא״א וז׳ תחתונות דעתיק יומין נתלבשו בסוד אור פנימי דא״א באופן זה חג״ת ונה״י דעתיק בתוך כח״ב חג״ת דא״א וג׳ פרקין תתאין דנה״י דעתיק בלבד הם נתלבשו בתוך נה״י דא״א ונעשו בחינת רוח לא״א ומלכות דעתיק במלכות דא״א בסוד נפש דא״א אח״ך א״א ב׳ ראשו׳ שלו דברישא דידיה שהם כתר וחכמה שבו הם נשארים מגולו׳ בלי התלב׳ ועמדו בסוד אור מקי׳ אל המוחין פנימיים דאו״א כתר לאבא וחכמה לאימא ובינה דא״א שהיא הגרון שלו נתלבש בב׳ גלגלו׳ שהם ב׳ הכתרים דאו״א חציו הימיני באבא וחציו השמאלי באימא וחו״ג דא״א נעשו ב׳ מוחין פנימיי׳ דחכמה ובינה דאבא וחכמה ובינה דאימ׳ חסד לאבא וגבו׳ לאימ׳ ודעת דאריך ממנו נעשו׳ ב׳ דעו׳ באו״א ומחצי העליון שבת״ת דאריך שהיא עד הטיבור דלבא דאריך נעשו ב׳ גופות או״א שהוא הז׳ תחתו׳ שבכל א׳ מב׳ מחס׳ שבהם ועד המלכות שבהם. נשאר עתה מטיבו׳ דלבא דא״א ולמטה וזה ענינו כי מן מחצית תחתון דת״ת דא״א נעשה גלגל׳ דז״א שהוא כתר שבו ונמצאו חו״ג וחצי העליון דת״ת דא״א המלובשי׳ בתוך או״א כנז׳ עומדין בסוד אור מקיף ע״ג מוחין פנימיים דז״א ומנה״י דא״א נעשו מוחין פנימיים לז״א. ופעם אחרת שמעתי ממורי ז״ל כי נה״י דא״א נעשו מוחין מקיפים אל מוחין פנימיים דז״א אבל נה״י דאו״א נעשו ג׳ מוחין פנימיים דז״א ומן היסוד דא״א נתפשט כל גופא דז״א שהם שבעה תחתו׳ שבו ומן המלכות דא״א נתפשטה נוקבא דז״א ומן נה״י דז״א נעשו שלשה מוחין פנימיים דנוקבא דז״א (שער מאמרי רשב״י נ ע״ג).

[3081] דאיהו (דפ״ו).

[3082] ואלין לא (דפ״ו).

[3083] כן הוא הגי׳ בע״ח שער א׳ ענף ד׳, ועי׳ גר״א (תז״ח יח ע״ד) שגורס ״ולעילא״.

[3084] ולא (דפ״ו).

[3085] נתבאר בביאור אדרת האזינו [מח ע״א] במאמר כד אתתקן אפיק ט׳ נהורין דלהטין מיניה מתקונוי כו׳ וע״ש היטב (שער מאמרי רשב״י). ז״ל: ואלה שמותם כתר חכמה בינה גדולה גבורה ת״ת נצח הוד יסוד הרי הם תשעה ספירות הנז׳ כאן. ועוד יש בחינה עליונה מכולן. והיא הנקראת רישא עלאה דלא אתידע כלל כנז׳ לקמן והיא רישא הראשונה שבחינת רישין הנז׳ לקמן דאתגלפן דא לגו מן דא כו׳ והרי עמה נשלמו לעשר ספירות שהם השרשיות ומקוריות והם חיות לכל העולמות ולכל האצילות כולו ואם כן צריך שתדע כי התרין רישין תתאין מאלו התלת רישין הנז׳ הנה הם סוד כתר וחכמה הנז׳ באלו התשעה ספירו׳ והראש העליונה על שתיהן שהיא הנקראת רישא עלאה דלא אתידע היא למעלה מן התשעה ספי׳ הנז׳ ועמה נשלמין לעשר ספירות גמורות והנה בחינת המלכות לא נזכרה ולא נתגלית באלו התשעה ספי׳ השרשיות אמנם אח״ך נגלית המלכות מסוד האי רישא עלאה דלא אתידע העומדת למעלה מן התשעה ספירו׳ שרשיות הנז׳.

מנייהו בחושבנא דכלהו למרדף אבתרייהו בשעתא דקיימי[3088] במחשבה ולא מתדבקן ולא אתידיעו אלין לא קיימי לא ברעותא[3089] ולא במחשבה עלאה[3090] תפסין בה ולא תפסין[3091] באלין קיימין כל רזי מהימנותא[3092] וכל אינון נהורין מרזא דמחשבה עלאה ודלתתא[3093] (ולתתא) כלהו אקרון אין סוף[3094] עד הכא[3095] מטון נהורין ולא מטון ולא אתידיעו[3096] לאו הכא מחשבה ולאו רעותא:

תרגום: וההיכלות אינם מאירים, ואינם רוחות, ואינם נשמות, ואין מי שיעמוד בהם. רצון כל תשעת המאורות שכולם עומדים במחשבה, שהיא אחת מהן בחשבון, שכולם לרדוף אחריהם בשעה שעומדים במחשבה. ולא נדבקים ולא נודעים, אלו לא עומדים לא ברצון ולא במחשבה עליונה. תופסים בה ולא תופסים. באלו עומדים כל סודות האמונה וכל אותם מאורות מסוד המחשבה העליונה, שלמטה כולם נקראים אין סוף. עד כאן מגיעים המאורות ולא מגיעים ולא נודעים. אין כאן מחשבה ולא רצון.

(צה)עי׳ זהר ח״ג קפח ע״ב: א״ר אלעזר אע״ג דהוה לן למשמע[3097] הכא אית לן למימר ולדרכא קשתא אמר ההוא ינוקא הא מגנא לקבל גירא אמר רבי אלעזר ודאי חטה הכי קרינן לה אבל חמינן בשבטים כלהו דלית בהו ח״ט ובה אית ח״ט וקרינן חטה:

אמר ההוא ינוקא ודאי הכי הוא דהא ח״ט שריא סמיך לה בהו בשבטין לא הוו אתוון אלין דקא אתו מסטרא דקדושה דלעילא אבל לגבה שריא[3098] ואי בעית לאפקא חרבא ותימא אמאי נקטת אתוון אלין ההיא ברתא אלא אי תנדע חובא דאדם הראשון דאמרו חט״ה הוה תנדע הא ואילנא דא כד נצח כלא סטרא דטוב נקיט לכל סטרא אחרא וכפייא ליה:

חברייא קדמאי פרישו מלה דא ושרו לה מרחיק חטה סתם[3099] אתו בתראי ואמרו חטה ממש אתא ישעיה ופריש לה דכתיב (ישעיה נד יד) וממחתה כי לא תקרב אליך וע״כ נקודה

ובזה תבין מעלת וגדולת המלכות כי היא עטרה בראש צדיק היתה לראש פינה אשר לעתיד תהיה גדולה מן השמש והבן זה.

[3086] ולאו (דפ״ו).

[3087] כי סוד רצו״ן המחשב״ה הנ״ל הוא סוד עולם הנ״ל בסוד עלמא עלאה, וכו׳ וזה הרצון הוא כלל המחשבה, ונהירו דמחשבה שהוא אור המחשבה (הגרמ״מ).

[3088] בסוד מחשבה, שהוא שורש היחוד, א״א להשיג ולהתדבק כלל וכלל כי לא איתיידע (הגרמ״מ).

[3089] בסוד הרצון, ואפילו אותם שהיו בסוד הרצון דהיינו משה יוסף דוד אעפ״כ לא השיגו (הגרמ״מ).

[3090] אותן שנתדבקו בסוד מחשב״ה עלא״ה שהן סוד והמשכילי״ם גי׳ מחשב״ה עלא״ה, והן רשב״י וחבריו [עי׳ ריש הקדמת תי״ז] ג״כ, לא השיגו זה (הגרמ״מ).

[3091] כי כמו שהאור הוא מטי ולא מטי, כן המשיגין תפסין ולא תפסין (הגרמ״מ).

[3092] בזה תלוי כל סוד אמונה (הגרמ״מ).

[3093] נמחק בגרמ״מ, וגורס את המוסגר.

[3094] דהיינו אותן האורות הגנוזים בסוד מחשב״ה עלא״ה גי׳ איתי״ן, שער הנון, שמזה יזהירו והמשכילי״ם כזוהר הרקיע [עי׳ דניאל יב], זה האור המאיר להם נקרא אצלינו סוד אי״ן סו״ף גי׳ או״ר הכללי (הגרמ״מ).

[3095] כלומר זהו פירוש למה נקרא אין סוף, כי אין הוא סוד עתיקא, סוד הנעלם, והסוף ג״כ נכלל בסוד אין, ועד הכא יכול שכל אנושי להשיג ולא יותר, מפני שעד הכא מטין נהורין ולא מטין, בבחינת מטי ולא מטי (הגרמ״מ).

[3096] לכן אין רשות לדבר יותר מזה הרקיע (הגרמ״מ).

[3097] דע כי חטה ושעורה שניהם במלכות וכמש״ה ארץ חטה ושעורה כו׳ והענין הוא כי אין דבר בכל הנבראים שלא נברא באלו הכ״ב אותיות כנודע מס׳ יצירה והנה הכ״ב אותיות שבמלכות אשר מהם נוצרה ונאצלה הם הנקראים חטה בגמטריא כ״ב (שער המצו׳ במצות שתי הלחם) והחמשה אותיות דמנצפ״ך הכפולות אשר בה הם הנקראים שעורה לפי שאותיות מנצפ״ך הם כפולות כנודע והם בגמטריא עם עשר הכללים תק״ע והעשר אותיות שהם עשר הגבורות עצמן הרי תק״ף כמנין שעורה והנה אלו החמש גבורות דמנצפ״ך הם העושים פרצו׳ המלכות ולכך אלו מקדימות לבא בעולם. כמ״ש בגין דשערה קדמא לשאר נהמא בעלמא כו׳ כי על ידי החמשה גבורות האלו נתחלת בנין פרצוף המלכות ותיקונה ועל ידם נגמר פרצופה כנודע. וגם זהו סוד מ״ש בפ׳ אמור דצ״ו ע״א בר״מ כי מנחת שעורים שמקריבין בפסח הוא כדוגמת מנחת הסוטה שהיתה של שעורים כו׳ ומסטרא אחרא אשת זנונים כד ארח בה ערקת כו׳ והטעם הוא כי להיות השעורה בחינת ה״ג המכלים את הכל ערקת (שער מאמרי רשב״י).

[3098] כשושנה בין החוחים (רח״ו).

[3099] לשון חטא (רח״ו).

באמצעיתא[3100] דלא יהא חטאה דאלו נקודה לא הוי חטאה להוי וחלופא בין ט׳ לת׳ תבירו לסטרא אחרא ברירו (ס״א דילה) דמלה:

אתון חברייא דלא שמשתון לר׳ שמעיה חסידא אמרין דבחמשת זיני דגן לא אית חולקא לסטר אחרא ולאו הכי דהא כל מה דאתבלי בארעא לסטר אחרא אית ביה חולקא ומאן חולקא אית ליה מוץ דתדפנו רוח דכתיב (תהלים א ד) לא כן הרשעים כי אם כמוץ אשר תדפנו רוח[3101] ודא הוא רוחא דקדושא וכתיב (שם קג טז) כי רוח עברה בו ואיננו וגו׳ בגין דרוח קדשא מפזר ליה בכל סטרין דעלמא דלא ישתכח דא בנוקבא:

דכורא מאי הוא תבן ומוץ ותבן כחדא אזלין ועל דא פטור ממעשר דלית בהו חולקא בקדושה ה׳ דגן בנקיו (דדגן) בלא תבן ומוץ ח״ט דכר ונוקבא מוץ ותבן ה בנקיו דדגן וע״ד שלימו דאילנא חטה איהו ואילנא דחטא ביה אדם הראשון חטה הוה דכלא איהו ברזא ובמלה דחטה[3102] (ס״א בקודשא ה׳ נקיו דדגן בלא תבן ומוץ וע״ד שלימו דאילנא חטה איהו וכלא איהו ברזא דחטה) תווה ר״א ותווהו חברייא א״ר אלעזר ודאי הכי הוא:

תרגום: אמר רבי אלעזר, אף על גב שהיה לנו לשמוע, כאן יש לנו לומר, ולדרך קשת אמר אותו תינוק, הרי מגן מול החץ. אמר רבי אלעזר, ודאי חטה כך קוראים לה, אבל ראינו בשבטים כולם אין בהם ח״ט, ובה יש ח״ט, וקוראים חטה.

אמר אותו תינוק, ודאי כך זה, שהרי ח״ט חונה סמוך לה, בשבטים אין האותיות האלו, שהרי באו מצד קדושה העליונה, אבל שורה אליה. ואם תרצה להוציא חרב ותאמר למה נקטה אותיות אלו, הבת הזו, אלא אם תדע חטא אדם הראשון, שאמרו חטה היה, תדע זה, ועץ זה כשנצח הכל, צד הטוב נקט לכל הצד האחר וכופף אותו.

החברים הראשונים פרשו דבר זה, ושמו אותה מרחוק. חטה סתם באו אחרונים, ואמרו חטה ממש. בא ישעיה ופרשה, שכתוב ״וממחתה כי לא תקרב אליך״, ולכן נקודה באמצע שלא תהיה חטאה, שאלו לא היתה נקודה תהיה חטאה, וחלוף בין ט׳ לת׳, שברו את הצד האחר ברור (שלה) של הדבר.

אתם החברים שלא שמשתם את רבי שמעיה החסיד, אומרים שבחמשת מיני דגן אין חלק לצד האחר, ולא כך, שהרי כל מה שנִבְלַה בארץ, יש בו חלק לצד האחר, ומהו חלקו יש לו, מוץ, שתדפנו רוח, שכתוב ״לא כן הרשעים כי אם כמוץ אשר תדפנו רוח״, וזוהי רוח של קדושה, וכתוב ״כי רוח עברה בו ואיננו וגו׳״, משום שרוח הקודש מפזרתו בכל צדדי העולם, שלא ימצא זה בנקבה.

הזכר מהו, תבן. ומוץ ותבן הולכים כאחד, ולכן פטור ממעשר שאין בו חלק בקדושה. ה׳ דגן בנקיון (של דגן) בלי תבן ומוץ, ח״ט, זכר ונקבה, מוץ ותבן. ה׳ בנקיון הדגן, ולכן שלמות העץ הוא חטה, והעץ שחטא בו אדם הראשון היה חטה, שהכל הוא בסוד. ובדבר חטה (בקדושה ה׳

[3100] פי׳ יש דגש באמצע ט׳ של חטה דאל״כ היו חוטפים החי״ת בקריאה והיה נשמע כמו חטאה אבל כשיש דגש ר״ל כמו חטטה ולא חטה כן שמעתי ממורי זלה״ה (רח״ו), ולפ״ז אתי שפיר שקדמאי שאמרו שחטה סתם הוא לשון חטא שעדיין לא נפרדה הקליפה. ובתראי שאמרו חטה ממש בדגש רמזו לנו שנפרדה הקליפה ונשברה, וזהו שפי׳ ישעיה וממחתה וכו׳ שנשברה ס״א וז״ש בסמוך חבירו לס״א ברירו דילה ר״ל שנשברה הקליפה, והקדושה נשארה לבדה: בח״י דף ח׳ וז״ל וכמ״ש בזוהר בפ׳ בלק כי מוץ ותבן הם ב׳ קליפ׳ ולכן מלת חטה בה אותיות ח״ט שהם מורים על הס״א הנדבקת בה׳ שבסופה כי מפני כן לא היו ב׳ אותיות אלו בשבטים לפי שהיו שבטי יה. וכשמפריר מוץ ותבן שהם ב׳ קליפות, מן החטה שהיא הקדושה בזה גורם פירוד לס״טא שהם זו״ן מוץ ותבן הנדבקים בחטה, ובדף ט׳ כתב וז״ל הזוהר משפטים דף ק״ך ע״ב אומרו כי צריך לברר את החטים מכל פסולת ועד דיתברר לא שרייא יו״ד על ה׳ ואינו מתקיים כי ידו תל כס יה, ר״ל מי״ד בניסן צריך שיהיה הכנה לחיבור שם י״ה וזה ימצא ע״י הבירור (מ״מ).

[3101] כל העון והרע הנה הוא יתבטל מכל וכל, ועל זה הוא כל עיקר האש של גיהנם, לשרוף ולכלה את הרע וכל הטומאה והזוהמא כולה, וכן יתבטל האדם בליעל כולו וכן כל תולדותיו. [ע׳ תיקונים ריש תיקון כ״ד (עז ע״א) ובזוהר (פ׳ בלק קפט ע״א) ובדברינו לעיל ענף ד׳], כי עליהם נאמר (תהלים צב י) כי הנה אויבך יאבדו, שהם יאבדו ויכלו בכליון גמור, וליהט אותם היום הבא אשר לא יעזוב להם שורש וענף (שם), כי הם כולם יתבטלו מכל וכל. אמנם זה יהיה רק אחר שיברר מהם כל הניצוצי קדושה שנתערב בהם, וישארו ריק מכל וכל, אז יתקיים עליהם מ״ש (מלאכי ג יט) והיו כל זדים וכל עושי רשעה קש וליהט אותם היום הבא כו׳ (דע״ה ח״ב עז ע״א).

[3102] ור״ל דחט של חטה הם רומזים לחוץ ותבן שהם נוקבא ודכורא דקליפה, אבל ה׳ בלא חטאה מורה על המ׳ לבדה ונפרדה הקליפה ממנה, ואע״פי שאמר לעיל שחטה בדגש ברירו מסטרא אחרא יש לומר דמ״ש הכא שחטה היא כמוץ ותבן כלולים בה, דהיינו אילן שלם בקליפתו היינו מטה בלא דגש, אבל חטה בדגש ברירו מס״א (מ״מ).

נקיון הדגן בלי תבן ומוץ, ועל זה שלמות האילן הוא חטה, והכל הוא בסוד החטה) תמה רבי אלעזר ותמהו החברים, אמר רבי אלעזר ודאי כך זה.

עי׳ זהר (ח״ג רעב ע״א): פתח ואמר (במדבר טו יט) והיה באכלכם[3103] מלחם הארץ תרימו תרומה ליי׳ במאי אתרימת שכינתא דאיהי ה׳ דהמוציא דאוקימו עלה מארי מתני׳ כל הבוצע צריך לדקדק בה׳ אלא ודאי הא אוקמוה רבנן דמתני׳ מוץ ותבן[3104] פטורין המעשר וכד היא במוץ ותבן איהי בבית אסורין ולית לה רשו לארמא לגבי מ׳[3105] למעבד עמה מ״ה והאי איהו[3106] תרומה[3107] תור״ה דאיהי ה׳ חומשי תורה דבה ויהי משה בהר ארבעים יום[3108] וגו׳ (שמות כד יח):

ובמוץ ותבן דחטה[3109] עליה אוקמוה רבנן[3110] אילן שאכל אדם הראשון חטה הוה קריב חד דאיהו מוץ ותבן לאת ה׳ ואסתליק מניה י׳[3111] דאיהו עשור דילה ובג״ד כד איהו במוץ ותבן (שלה) דאינון לקבל ערלה ופריעה[3112] פטור מן המעשר ולית רשו לאת י׳ לחברא באת ה׳[3113] דאינון איש ואשה[3114] ובגין דא כל הבוצע צריך

תרגום: פתח ואמר, ״והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה׳״, במה נתרמת שכינה שהיא ה׳ של המוציא, שבארו עליה בעלי המשנה כל הבוצע צריך לדקדק בה״א, אלא ודאי הרי פרשוה בעלי המשנה, מוץ ותבן פטורים מן המעשר, וכשהיא במוץ ותבן היא בבית האסורים,

---

[3103] מדקדק שאם הפסוק לא בא אלא לפשוטו שירימו החלה אין הפסוק מדוייק, שהרי החלה היא קודמת להנטל קודם האכילה והפסוק אומר באכלכם מלחם הארץ, אלא ודאי רומז לתרומה המורמת בזמן האכילה שמברכים המוציא לחם מן הארץ, וזהו רמז מלחם הארץ. ולכן אמר במאי אתרימת, ירצה שהפסוק רומז להרמת השכינה מתוך הקלי׳ שהיא רמוזה בה׳ דהמוציא, והוא אחד מסודות התרומה, תרום ה׳, ובאיזה כח תרום, שהרי אמרו רז״ל לדקדק בה׳, והכוונה שבכוונת דקדוק ה׳, תרום ה׳ (רמ״ז).

[3104] הם קליפות יצירה ועשיה דכר ונוק׳ דקלי׳ נוגה שבעוה״ר יונקים מלבנת הספיר כנזכר באדם ישר. ואז מלכות האצילות גולה לבריאה וזנה את החיצונים זו״ן דנוגה. איהי בבית האסורים, כי גם אור אי׳ המקנן בבריאה, נסתר ואינו נותן חיות (נ״א חירות) למלכות להתעלות (רמ״ז).

[3105] סוד תנה״י דזעיר מאירים בה [להאיר ו] להרים ראשה בחב״ד דילה ואז היא נבנית וגדלה, ובכח העלתה מ״ן נתקן גם יעקב שכנגד תנה״י הנזכר, ואז הוא מ״ה הפשוט, העיקר הוא הוי״ה והמילוי גי׳ חו״ה, וזהו תרומה, תר״ו מ״ה. אי נמי על דרך תרי מ״ה, פי׳ שני אותיות מ״ה. אי נמי תרימו תרומה, שני תרומות, תרום ו׳ תרום ד׳ (רמ״ז).

[3106] רוצה לרמוז הפרטות את הזכר, והוא ה׳ חומשי תורה, גגתנ״ה כנזכר בסה״כ בסוד משנה תורה דהושענא רבא (רמ״ז).

[3107] ר״ל תורה מ״ם, בארבעים יום, תורה ה׳, הרי מ״ה כמש״ל (יהל אור).

[3108] ה״ס מוחין דיליה חו״ב חו״ג. והרי שבמלת תרומה נרמזו זו״ן, שהרי כשהם בגלות נאמר עליו (ישעיה נב, יד) משחת מאיש מראהו, ובפרט יעקב שגם הוא יורד למטה כנזכר בסוד עוזר דלים (רמ״ז).

[3109] השתא מפרש מ״ש שבמוץ ותבן היא בבית האסורים, שידוע שעיקר עץ הדעת טוב ורע הוא ביצירה ועשיה, וה״ס ח״ט, ח׳ רע ט׳ טוב כנזכר באותיות דרב המנונא, ואדה״ר העלם עד הה׳ שה״ס לבנת הספיר, וינקו משם מאור המלכות שגלתה ונתפשטה בכל הבריאה (רמ״ז).

[3110] קפח ע״ב (הערת הזהר).

[3111] נלע״ד שרומז לסוד הנזכר בספר הגלגולים ח״א במאמר רז״ל שאדה״ר היה חלתו של עולם, ושייך שפיר בענייננו בסוד החלה. והדבר בקיצור הוא שבחטא אדה״ר נסתלקו ממנו נר״ן דאצילות, ונר״ן דבי״ע נפגמו ונפלו לקלי׳ ונשאר בבחינת ק׳ דהיינו שכל הפרצופים שהם מחו״ב ומזו״ן דבריאה עד המלכות דעשיה כולם נפלו לחיצונים. וידוע שכל ספירה כלולה מעשר, וכולם נפלו רק בחינת הכתרים, פי׳ י׳ כתרים מי׳ ספירות דפרצוף זעיר דבריאה וכן ממלכות דבריאה וכו׳, שהם ק׳ כתרים הנקראים חלתו של עולם, ועיי״ש. האמנם באלו הכתרים לא נשאר אור כי אם אור השייך למלכות, ובודאי דאינו נחשב לכלום לגבי אור עצמי שבכתר השייך לו בבחינת עצמו. וז״ש ואסתליק מיניה י׳, פי׳ מיניה מאדה״ר נתעלה (נ״א נתעלם) ממנו י׳, דהיינו עשור דילה, דהיינו אור המלכות שהוא עישור שלה השייך לה בהתבחנה כשהיא בעלת י׳ ספירות. אי נמי [דווקא] עישור של הה׳ (רמ״ז).

[3112] סוד שתי קליפות דיצירה ועשיה היונקות מלבנת הספיר שהם ה׳ כנ״ל, ולבנת הספיר סוד ח״ש מ״ל ועיין בספר אדם ישר. וז״ש ח״ט, שהוא בשני צנורות היסוד כדאיתא באותיות דרב המנונא, ואלו נפגמו בערלה ופריעה. ולית רשו לאת י׳ לחברא (רמ״ז).

[3113] נראה שהוא אצילות עם בריאה, כי לכן פרחה זיהרא דאצילות (רמ״ז).

[3114] י״ה שבשם (יהל אור).

ואין לה רשות להרים למ׳ לעשות עמה מ״ה. וזוהי ״תרומה״, תור״ה שהיא חמשה חומשי תורה שבה ״ויהי משה בהר ארבעים יום וגו׳״.

ובמוץ ותבן של חטה, עליה בארו רבותינו, אילן שאכל אדם הראשון חטה היה. קרב ח״ט שהוא מוץ ותבן לאות ה׳ והסתלקה ממנו י׳ שהוא עִשור שלה. ולכן כשהיא במוץ ותבן (שלה) שהם כנגד ערלה ופריעה פטור מן המעשר, ואין יכולת לאות י׳ להתחבר באות ה׳ שהם איש ואשה. ולכן כל הבוצע צריך

ועי׳ עוד ב״ע קנח ע״ב: הסט״א הוא מלך זקן וכסיל שהוא אין בו דעת דלויתן אסתריס והוא נטילת הדעת וע״י עונות ישראל פוגמים בדעת בשורשם ועי״ז ניתן דעת בסט״א כמ״ש אמלאה החרבה לא נתמלאה צור כו׳ וז״ס עמוק מאד בדברי רז״ל מ״ש ארס נחש בין שיניו עומד והוא סוד שט״ן נח״ש ובין אותיות ש״ן הוא ב׳ אותיות ח״ט וכמ״ש אין הנחש ממית אלא החטא ממית וב׳ אותיות אלו הם גי׳ אהו״ה שם הדעת וגי׳ טו״ב כמ״ש גם בלא דעת נפש לא טוב והוא ממש ארסו של הנחש שיונק מן הדעת וע״י ממית האדם שלנגדו מסתלק הארת הדעת למעלה בשורש נשמתו והוא כמו בעולם התוהו מלכין דמיתו שלא היה בהם דעת מתקלא כמ״ש כמ״פ וכבר כתבנו שיניקת הקליפות הוא מב׳ אחוריים דע״ב וס״ג קפ״ד קס״ו גי׳ ש״ן וז״ש בין שיניו עומד ש״ן דשטן ונחש כמש״ל והוא ממש בדעת לישן ממלל רברבן והלשון הוא בין שינים והנחש בא מפגם הלשון בדעת כמ״ש רז״ל אם ישוך הנחש בלא לחש ומה יתרון לבעל הלשון והוא חטא לה״ר שפוגם בדעת כידוע.

(צו) עי׳ זהר ח״ב קכ ע״ב: ומסטרא דתבואות[3115] ה׳ מיני נהמא תבירין מכלהו ואינון חטה ושעורה וכסמת ושבלת שועל ושיפון אמתיל לון לישראל הדא הוא דכתיב (ירמיה ב ג) קדש ישראל ליהו״ה ראשית תבואתה בה׳[3116] כד יפקון מגלותא הכי יהון תבירין עד דיתבריר בר [דאיהו אוכל מתוך פסולת דהיינו קש ערב רב[3117] עד דיתבררו כבר דאתבריר מגו מוץ ותבן] (וישתמודעו ישראל בינייהו):

ועד דיתברירו מנייהו י׳ דאיהו מעשר[3118] [לא] שריא[3119] על ה׳ דאיהו נהמא דה׳ מינין לקיימא אומאה (שמות יז יז) כי יד על כס י״ה ובגין דא מוץ ותבן אינו מחוייב במעשר עד דיתבריר לבתר דיתבריר מתכנשין להוא אתר דאקרי ירושלם כמה דחטה ודבתרו (בתר) דאתבריר קש ותבן מכניסין לה לאוצר הכי יתכנשון ישראל דאינון בר לירושלם דאיהי בנויה על הר יהו״ה [דאתמר בה] (דכתיב) (תהלים כד ג) מי יעלה בהר יהו״ה ומי יקום במקום קדשו נקי כפים ובר לבב נקי כבר דאיהו עבורא כד בריר מגו פסולת בההוא זמנא נשקו בר כדבקדמיתא דאתמר ביה (שיר א ב) ישקני מנשיקות פיהו בר תרגום בן בההוא זמנא דיהון נקיים כבר מגו קש ותבן שריא שמיה עלייהו וקרא לון (שמות ד כב) בני בכורי ישראל:

[3115] שאמר לעיל, עבורא דאינון ישראל (יהל אור).

[3116] רמז לה׳ מיני תבואות, והן ה׳, כנסת ישראל בגלותא (יהל אור).

[3117] ע׳ בזוה״ק בראשית כ״ה א׳ כ״ז ב׳ כ״ח ב׳ כ״ט רע״א משפטים ק״כ ע״ב פנחס רל״ז א׳ ב׳ תצא רע״ז רפ״ב בהעלותך קנ״ג רע״ב תשא קצ״א וכל הענין שם, ובדברי הרב בשער הפסוקים פ׳ שמות בארוכה הרבה (הקדו״ש כג ע״ד). ז״ל השעה״פ: מרע״ה, הוא בחי׳ הדעת עצמו דז״א, אשר ממנו יצאו טיפי השחתת הזרע של אדה״ר, שהם בחי׳ כל בני ישראל, שבאותו הדור דגלות מצרים כנזכר, ונמצאו כי כל ישראל, וגם כל הערב רב שיצאו ממצרים, כלם ענפים וניצוצות טיפי הזרע, שיצאו מן הדעת עצמו העליון, והם ענפיו של מרע״ה. אלא שישראל היו נתקנים. והערב רב, לא היו נשמות נתקנים עדיין כפי הראוי להם כנזכר וכו׳ והנה אותם הענפים שלו, של השחתת הזרע, נתגלגלו בכל אותם הגלגולים הנז״ל, עד שבאו למצרים, ונתגלגלו שם כנזכר. והנה זמן גלות מצרים. משנכנסו לה בני ישראל, היו רד״ו שנים. ובק״ל שנים הראשונים, התחילו הענפים להתגלגל בבני ישראל ובערב רב כנזכר, והיו נצרפים ומתלבנים ומתבררים הטוב מן הרע, ולא נגמר ברורם, עד תשלום ק״ל שנים ההם, כדוגמת ק״ל שנים שפירש אדם והולידם כנזכר. ואחר שנשלם גלגולם ובירורם, אז נולד מרע״ה, כנודע כי משה היה בן פ׳ שנה בצאתם ממצרים והנה ק״ל ושמונים, הם רד״ו, כי לא יכול משה שהוא הדעת עצמו הטוב לבא, עד שיתבררו ניצוצותיו הטוב מן הרע, ולכן כשנשלם בירורם, נולד הוא וכו׳ וז״ס, ותרא אותו כי טוב הוא, ר״ל, כי כל האחרים, היו טפות רע דהשחתת הזרע. אבל זה לבדו היה מן הטוב, שלא היה מהשחתת הזרע. ודע, כי כמו שטיפות השחתת הזרע ענפיו של הבל, שהיו כלולות מטו״ר, נתבררו, והטוב שבהם ניתן אל בני ישראל, שנולדו באותם ק״ל שנים, ולכן נקראו דור דעה.

[3118] ר״ל חכמה כמש״ל, שאז ומלאה הארץ דעה (יהל אור).

[3119] דאין התבואה חייב במעשר עד שימרח, וז״ש ובג״ד מוץ (יהל אור).

תרגום: ומצד של תבואות, חמשה מיני לחם, שבורים מכולם, והם: חטה ושעורה וכוסמת ושבולת שועל ושיפון. המשיל אותם לישראל, זהו שנאמר ״קדש ישראל לה׳ ראשית תבואתה״, בה׳, כשיצאו מהגלות, כך יהיו שבורים, עד שיתברר אוכל מתוך הפסולת. היינו קש, ערב רב, עד שיתבררו כמו בָּר שנברר מתוך מוץ ותבן.

ועד שיתבררו מהם י׳, שהיא מעשר, לא שורה על ה׳, שהוא לחם של חמשה מינים, לקיים את השבועה ״כי יד על כס י״ה״, ולכן מוץ ותבן אינו מחויב במעשר, עד שיתברר. אחר שיתברר, מתכנסים לאותו מקום שנקרא ירושלים, כמו החיטה, שאחר שנברר קש ותבן, מכניסים אותה לאוצר. כך יתכנסו ישראל, שהם בר, לירושלים שהיא בנויה על הר ה׳, שנאמר בה ״מי יעלה בהר ה׳ ומי יקום במקום קדשו נקי כפים ובר לבב״. נקי כמו בר, שהיא תבואה כשנבררת מתוך פסולת, באותו הזמן, נשקו בר כבתחלה, שנאמר בו ״ישקני מנשיקות פיהו״. בר תרגום בן, באותו זמן שיהיו נקיים, כמו בר מתוך קש ותבן, שורה שמו עליהם, וקורא להם ״בני בכורי ישראל״.

(צז) עי׳ זהר ח״ג ד ע״א: רבי שמעון אמר כלא שפיר אבל רזא דמלה (שיר ה א) אכלו רעים לעילא[3120] שתו ושכרו דודים לתתא[3121] אמר ליה רבי אלעזר מאן אינון לעילא ומאן אינון לתתא אמר ליה [יאות שאילתא] (ואת שאיל) דא אתר עלאה דאינון באחדותא בחדוותא דלא מתפרשין לעלמין אלין אקרון רעים הדא הוא דכתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן ועדן וההוא נהר לא מתפרשן לעלמין ואשתכחו לעלמין ברעותא באחדותא בחדוותא[3122] שתו ושכרו דודים אלין אינון לתתא דאקרון דודים לזמנין ידיעין והא אוקימנא:

תא חזי באינון עלאי כתיב בהו אכילה בלא שתיה מאי טעמא מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעיא ובגין דתמן שריא חמרא דמנטרא כתיב בהו אכילה ובאינון תתאי דבעיין שקיו כתיב בהו שתיה דהא כל נטיען שקיו בעיין מנחלא דעמיקא ועל דא באלין אכילה ובאלין שתיה אלין רעים ואלין דודים אמר ליה רבי אלעזר [אתחזי] (תא חזי) דהא דודים חביבותא אינון אמאי אינון תתאי אמר ליה אינון דתאבין דא לדא ולא משתכחין תדיר אקרי דודים ואינון דמשתכחי תדיר ולא מתכסיין ולא מתפרשן דא מן דא אקרו רעים[3123] ועל דא אלין דודים ואלין רעים אלין ברעותא באחדותא תדיר ואלין בתיאובתא לזמנין ודא הוא שלימותא דכלא בגין [דתתברך] (דאתברכא) ׀דיתברכא׀ כנסת ישראל וכדין חדוותא בכלהו עלמין:

תרגום: $$$$$$

(צח) עי׳ זהר ח״ב קכג ע״ב: תא חזי אנא חזינא ליה בחלמא[3124] ושאילנא קמיה (דרבי שמעון) [י׳] הא אוליפנא קמיה דמר ׀י׳׀ דאיהי חכמה והכי הוא ודאי ה׳ אמאי ׀איהו׀ (איהי) בינה אמר ליה (ה) תא חזי הא כתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן[3125] מאן הוא נהר דיוצא מעדן דא בינה ובגין כך ההוא נהר (י׳) [יו״ד] סתים בגויה[3126] ויו״ד פשיט נהרא דא מכל

[3120] דא או״א (ע״ח שער הכללים פרק ב, ושעה״ק מ ע״א).

[3121] דא זו״נ (ע״ח שער הכללים פרק ב, ושעה״ק מ ע״א).

[3122] ח״ב נה ע״א ולקמן סא ע״ב (לש״ו).

[3123] או״א הם כחדא נפקין וכחדא שריין, והם תרין ריעין דלא מתפרשין (וכמ״ש בספד״צ פ״א (יד ע״א), ובאד״ז ר״צ ע״ב, ופ׳ ויקרא דף ד׳ ע״א) וע׳ בשער או״א (סוף פרק ז׳) ה׳ חילוקים בין או״א לזו״ן (הקדו״ש נו ע״ד), אחר שנתקן עולם האצילות נקראו או״א ריעים דלא מתפרשין דא מן דא וכמ״ש בזוה״ק (ויקרא דף ד ע״א), וע׳ בע״ח (שער או״א ספ״ז) (שער הפונה קדים פג ע״א), קבלת או״א ויניקתם הנה הוא מהמזלין אשר האו״א כלולים בהם והמזלין הם הדעת עלאה אשר על ידיהם מתייחדים האו״א והם עי״ז תרין ריעין דלא מתפרשין דא מן דא כמ״ש באד״ז רצ ע״ב (וכן הוא בפ׳ בשלח נ ע״ב, נה ע״א, ופ׳ ויקרא ד ע״א, סא ע״ב) וכ״ז הוא ע״י כלילותם בהמזלין שהם הדעת עלאה דכללית האצילות והם מהמקור והשורש דכל בחי׳ דעת וכן הוא כ״ז במכל שכן בהאו״א שבא״ק ע״י כלילותם בהעקודים שהוא סוד הדעת עלאה אשר מרזא דאור א״ס (כללים ח״ב קכב ע״א).

[3124] ב׳ אותיות י״ה הם בחו״ב והם מתחלקים כל א׳ לב׳ פרצופים או״א עילאין וישסו״ת בסוד הבן בחכמה וחכם בבינה והם נרמזים ביו״ד ה״א, שמילוי יו״ד ו״ד הוא ציור ה׳ ד״ו כידוע, ומילוי ה״י הוא י׳ חכמה וכן בציור ה״א באלף הוא ג״כ יו״ד כזה א (ב״י).

[3125] ידוע שזה מדבר באימא, ואמר יוצא תמיד שהם רֵעים דלא מתפרשן ולכן י׳ קשור בה׳ כמש״ו והוא יוצא להשקות את הגן ז״א בסוד כונן שמים בתבונה, ומשם יפרד והיה לד׳ ראשים כו׳ כי עד החזה יוצאים יסודות דאו״א בשוה ואח״כ בחזה מסתיים יסוד אימא ויסוד אבא מתשפט בכל הגוף עד יסוד ז״א (ב״י).

[3126] הוא בחי׳ יש״ס שמתחבר עם התבונה והוא י׳ שבראש הה׳ (ב״י).

סטרוי[3127] [ודא היא ה׳[3128] בגין כך הוא י״ה לבתר] (ו)אפיקת בן תחות׳ דאיהו ו׳ כגוונא דא ה׳ לבתר אולידת ואפיקת האי בן ושויה לקמה[3129] ובגין כך (י)ה״ו דהא ו׳ לקמה יתיב לינקא ליה[3130] ועל כך תנינן במתניתא דילן ה׳ ד׳ הות[3131] מדאתחבר(ת) דכורא עמה אתעברת מחד בן ואקרי ה׳ לבתר אולידת ואפיקת ו׳ ההוא בן וקאים לקמה ועל האי כתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן מניה נפיק ודאי להשקות את הגן לינקא ליה:

תרגום: $

(צט)עי׳ זהר ח״ג סה ע״ב: ת״ח י׳ בקדמיתא כללא דכלא סתים מכל סטרין שבילין לא מתפתחין כללא דדכר ונוקבא[3132] קוצא דיו״ד[3133] דלעילא רמיזא לאין לבתר י׳ דאפיק ההוא נהרא[3134] דנגיד ונפיק מניה ולאתעברא מניה ה׳ בהאי כתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן[3135] יוצא ולא יצא[3136] בג״כ לא בעיא לאתפרשא מניה ובג״כ [כתיב] (שיה״ש א ט) רעיתי:

תרגום: $

(ק) עי׳ זו״ח ט ע״ב: י׳ נקודה חד עילאה דקיימא על תשעה סמכין כמא דאוקימנא אלין לא איקרון בשמהן בר באינון רתיכין דילהון[3137] אבל הני תשעה נפקי מגו בוצינא[3138] ואתרשימו תחותוי דיו״ד[3139]:

ואינון ט׳ נקודין דאתפשטן בכל אתוון[3140] בגין דכל אתוון נפקין מן י׳ באינון שבילין[3141] דילה וכמא דאתוון נפקין מן י׳ הכי ניקודין וכלהו הני נקודין תשע נפקין מאינון תשע:

[3127] שי׳ הוא סתים ואין בו התפשטות קווין משא״כ ה׳ הוא ג׳ קווין של ה׳ בחי׳ חב״ד שהם שרשי כל ההנהגות הנמצאים בזו״נ (ב״י).

[3128] תחילה בהיות העובר בבטן אמו היה בסוד אות ח׳ ג׳ קווין סתומות בסוד ח׳ דחמץ ואח״כ בעת הלידה אז נפתח רחמה ונשבר הח׳ ונעשה ה׳ סוד ה׳ דמצה, ונפק ו׳ ז״א מגוה ונעשית בינה חופפת עליו והוא סוד ד׳ של ה׳ (ב״י).

[3129] אחר שנתגדל ז״א ונכנס בו הכתר אז בינה וז״א הם בסוד אות ל׳ שהגג הוא הכתר על ז״א וצורת הל׳ הוא השליש עליון דת״ת ורגל הל׳ הם נה״י החדשים דאימא שמתפשטת מאחוריו על פרצוף לאה ואז הוא עומד לצד אימא והיא מבטת בפנים שלה לפנים דז״א להשלימו ולהאירו בסוד ושמים לא זכו בעיני (ב״י).

[3130] הוא שציור ה׳ היא פתיחא לגבה ו׳ שמשם הוא מקבל שפעו ביניקה מסוד החלב דאימא ובגדלות מקבל ממנה המוחין (ב״י).

[3131] ד׳ הוא בסוד דלה ועניה קודם הזיווג דאז לית לה מגרמה כלום, והיא נשלמת ע״י הזווג שמקבל טיפת הולד וכו׳ ובשעת הזווג אז נכנס בגוה ו׳ דכורא והוא סוד ו׳ יסוד דדכורא דעייל בה ולכן נותן לה טיפת הולד שהוא סוד ז״א ו׳ של השם ואז נשלמת בצורת ה׳ ד״ו (ב״י).

[3132] פי׳ ו״ד דיו״ד הם זו״ן נמצא שהיו״ד שהוא בח׳ אבא הוא כולל זכר ונקבה (מ״מ).

[3133] הוא אריך (מ״מ).

[3134] פי׳ אחר שאריך רמוז בקוץ היו״ד, עוד יו״ד אפיק ההוא נהר ור״ל ו״ד דיו״ד הם ג״כ צורת ה שהיא בינה שכלולה באבא בסוד הבן בחכמה וממנו יצאה ואעפ״י שאריך הוציא או״א מ״מ גם אבא נותן הארה לאימא כמ״ש הרב בדרוש המקיפים באוצ״ח (מ״מ).

[3135] שמות פג ע״א (הערת הזהר).

[3136] פי׳ שזווג או״א תדיר ולא פסיק והא הכא ג׳ פי׳ אימא וזו״ן כולם יצאו מאבא, ואיך אמר ונהר יוצא, דמשמע אימא לבד היה שיצאה מאבא (מ״מ).

[3137] עי׳ לעיל ז ע״ב: ואלין לא איקרון בשמהן ידיעאן בר באינון כינויין דלתתא. וצ״ע אם כוונתו כאן לי׳ ספירות פרטיות דחכמה.

[3138] עי׳ מ״מ על זהר ח״ב רח ע״א שזה יציאה מתוך הבינה. אמנם עיי״ש קפ ע״ב שזה ממלכות.
עי׳ בהגר״א בספד״צ כא ע״א שזה כינוי לדעת, ועי׳ ב״ע קמא ע״ב שהוא לשון של לבוש למוחין.

[3139] אותם שאפי׳ בשם מושאל אינם נקראים להעלמה (כתם פז).

[3140] ולפי דרכו הודיע כי מספר הנקודות הם תשע חל״ם צר״י סגו״ל חר״ק שב״א שר״ק קבו״ץ פת״ח קמ״ץ ביען הם נשמה לאותיות נאצלות מכח זאת הנקודה והוא אמרו ״ואינון ט׳ נקודין דאתפשטן בכל אתוון״ והודיע הטעם ואמר ״דכל אתוון נפקין מיו״ד״ אמנם אלה הם נעלמות (בבוציצא*##) [בבוצינא] והם נשמות לאותיות וכמו שהאותיות יצאו מהיו״ד כן הנקודות התשע הנז׳ יוצאים מאותם התשע (כתם פז).

[3141] עי׳ שער מאמרי רשב״י כז ע״ד: בז״א הם שבילין צרים ולא ארחין רחבין. למעלה שבילין ולמטה ארחין (בהגר״א בס״י ד ע״ג). ע׳ סוף סד״צ (לז ע״א) וז״ל, זכאה מאן דעאל וידע שבילוי וארחוי. וביאר שם הגר״א: שבילוי – סתימוי [התלבשות הרדל״א בהג״ר (לש״ו)]. וארחוי – גילויו [ר״ל התלבשות הרדל״א בהז״ת, כי הרדל״א מתלבש בכל א״א כולו שהוא בכל אצילות כולו, כמ״ש בע״ח א״א ז׳, ובשער הכללים פ״ט (לש״ו)].

ואע"ג[3142] דאמרן דהני תשע אינון תחותיה דיו"ד עליה דיו"ד אינון[3143] אבל אינון סמכין לה ואינון רתיכין לט' אחרנין דאינון רזא דאין סוף[3144] וכלהו קיימין ליו"ד[3145] וכל הני דלתתא אסתימו ואהדרו להאי נקודה[3146] ע"ד כל יומין[3147] (כאן חסר)[3148]:

תרגום: י' נקודה אחת עליונה שעומדת על תשעה עמודים, כמו שבארנו אלו לא נקראים בשמות, רק באותן המרכבות שלהם, אבל התשעה הללו יוצאים מתוך המאור ונרשמים תחת היו"ד.

ואותן תשע נקדות שמתפשטות בכל האותיות, משום שכל האותיות יוצאות מן יו"ד באותם השבילים שלה, וכמו שהאותיות יוצאות מן יו"ד, כך הנקודות, וכל התקע נקודות הללו יוצאות מאותם תשע.

ואף על גב שאמרנו שהתשע הללו הם תחת היו"ד, הם על היו"ד, אבל הם תומכים אותה, והם מרכבות לט' אחרות, שהם סוד האין סוף. וכולם עומדים ליו"ד, וכל אלה שלמטה נסתרו וחזרו לנקודה הזו, על זה כל הימים.

(קא)ועי' זהר ח"ג רלה ע"א: ז"ל: תרין כוולייין אתקריאו אשים על שם אשים דלעילא דאתמר בהו (דברים יח א) אשי יי' ונחלתו יאכלון ובקנה שית עזקאן דעלייהו אתמר (תהלים כט א) הבו ליי' בני אלים דבהון סליק קלא דאתפליג לו' קלין דשכינתא ושביעאה סליק לפומא דאיהו כרסייא.

ושית עזקאן דקנה אינון כגוונא דשית דרגין דכרסייא דמלכא וקנה איהו סלם דביה (בראשית כח יב) מלאכי אלהים עולים ויורדים בו דאינון הבלים סלקין [ביה מלבא ורוחין דאוירא] (ליה מלבא ורוחין חורין נפקין) נחתין ביה בלבא לקרא חמימותא דלא לוקיד גופא.

תרגום: שתי כליות נקראות אשים, על שם אשים של מעלה, שנאמר בהם "אשי ה' ונחלתו יאכלון". ובקנה יש שש טבעות, שעליהן נאמר "הבו לה' בני אלים", שבהן עולה הקול שנחלק לששה קולות של השכינה, והשביעי עולה לפה, שהוא כסא.

ושש טבעות של קנה, שהם כדוגמת שש מדרגות של כסא המלך, וקנה הוא סולם שבו "מלאכי אלהים עולים ויורדים בו", שאותם הבלים עולים בו המלך (מהלב), והרוחות שבאויר (חורים יוצאים) יורדות בו בלב לקרר חמימותו שלא ישרף הגוף.

ביאור: בני אלים - שופר של איל דסליק מלבא (יהל אור). מלבא – מלכא (דפ"ק).

(קב)עי' זהר ח"ב ט ע"ב: וזכרתי את בריתי יעקב דא אתערותא דאת ו' דאיהו נפש דבית יעקב ורזא דא (בראשית מו כז) כל הנפש [הבאה יעקב] והבאה ליעקב מצרימה (לבית יעקב) וגו' ששים ושש[3149] ואיהו ו' נפש דבית שני רזא דה' תתאה ודא ו' רזא דששים ושש ששים

[3142] בר ברזא דתשע נקודין כו'. שהן מתפשטין מאלו, ובהון אקרון בשמן, כמ"ש שם, ובסוף המאמר דשם דף ט' ע"ב בסופו (יהל אור ח"ב טו ע"ג) – ועי' יהל אור **Error! Bookmark not defined.**

[3143] ולפי שיקשה כפי המונח שהרי אמר שיצאו (מהבוציצא) [מהבוצינא] והונחו תחת הי"וד לזה אמר "ואע"ג דאמרן והני ט' אינון תחותוי דיו"ד עליה די"וד אינון וכו'" כלומר בבחינת שהם סומכים אותה וכל דבר אשר יסמך עליו חבירו נקרא תחתון אליו אמנם האמת כי הם עליו בסוד הארון נושא את נושאיו כאשר אמרנו (כתם פז).

[3144] כי גם הם יקראו מרכבה ועמודים לט' אחרים שלא נודעו ולא נקראו בשמות אותם אשר בסוד האין סוף שהם למעלה מהכתר (כתם פז). עי' לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[3145] כלומר אלו ואלו הם סומכים לי"וד (כתם פז).

[3146] וכנגדם המרכבות אשר למעלה בעטרת "אסתימו ואהדרו להאי נקודה" בהסכמה אחת כמו שביארנו (כתם פז).

[3147] עי' ריש אד"ז: פתח ר"ש ואמר (שיר ז יא) אני לדודי ועלי תשוקתו כל יומין דאתקטרנא בהאי עלמא בחד קטירא אתקטרנא ביה בקב"ה ובג"כ השתא ועלי תשוקתו דהוא וכל סיעתא קדישא דיליה (ד)אתו למשמע בחדוה מלין סתימין ושבחא דעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין פריש ואתפרש (יתיר) מכלא ולא פריש דהא כלא ביה מתדבקן והוא מתדבק בכלא הוא כלא:

פתח רבי שמעון, ואמר "אני לדודי ועלי תשוקתו" כל הימים שהייתי מקושר בזה העולם, בקשר אחד נתקשרתי בקב"ה, ולכך עתה "ועלי תשוקתו", שהוא וכל המחנה הקדוש שלו, באו לשמוע בשמחת דברים סתומים ואת השבח של העתיק הקדוש הסתום מכל הסתומים, פרוש ומובדל מכל, ואינו נבדל, שהרי הכל מידבקים בו, והוא מתדבק בכולם, (והרי) הוא הכל.

[3148] (והחיות רצוא ושוב כו' דלא יכיל עינא למשלט בהו עד סוף הענין תמצאנו נדפס בפרשת בראשית מהזוהר דף כ"א, עי' מלואים אות **Error! Reference source not found.**).

[3149] במדבר רנב ע"ב בראשית קיז ע"א קיט ע"א (הערת הזהר).

לאתערותא דיעקב[3150] ושש לאתערותא דיוסף ועל דא איהו ו״ו דאינון תרין בחבורא חדא ורזא חדא[3151]:

תרגום:

(קג) עי׳ זהר ח״ב רס ע״א: מהאי גיסא ארבע רתיכין נפקין[3152] [ומהאי גיסא ארבע רתיכין נפקין[3153]] בגין דכל חד וחד מתפרש לארבע[3154] כל רתיכא ארבע אינון כד מסתכלין דרגין וכן כלהו ארבע בארבע ברזא דשמא קדישא דאיהו אדנ״י[3155] באינון רתיכין דקיימי ונטלי בשמא[3156] ודא! ואינון אקרון הרי נחשת[3157] בגין דאית הרים ואית הרים אית הרים עלאין[3158] והרים תתאין[3159] ואינון בתלת סטרין קיימי[3160] ונפקי מגו זהב וכסף ונחשת[3161]:

נחשת לתתא [בגין דאינון] (ואינון) רתיכין דנפקי מגו אל״ף דל״ת נו״ן יו״ד[3162] די בגו היכלא קדמאה דאינון ארבע רתיכין[3163] דנפקין מגו אינון תרין רוחין ימינא ושמאלא מגו לבנת הספיר[3164] כדקאמרן אלין תרין רוחין דקאמרינן התם אינון אקרון תרי טורים ואינון הרי נחשת[3165]:

מאינון תרי רוחין דאקרון הרי נחשת נפקי אינון ארבע רתיכין דמשתמשי בההוא שמא(לא)[3166] דאל״ף דל״ת דאשתקע בסנדלפו״ן מאריה[3167] דאפיא וכלהו שליחן אלין על אלין בעלמא ברזא דסוסוון [ורתיכין[3168]] בגין דאית רתיכא על סוסוון דנטלי לה:

ודא שמא קדישא[3169] אתכליל ביו״ד ה״א[3170] כמה דאוקימנא דאתכליל אל״ף דל״ת ביו״ד ה״א ואיהו יאהדונה״י[3171] והא אתמר אלהים לא אתכליל בשמא אחרא[3172] בגין דאית אלהים חיים ומהאי אתפשט לכמה סטרין ולא אתכניש [אלא] (ולא) אתפשט:

[3150] שבת״ת סוד ו״ו עם ראש, יו״ד על ו״ו, וה״ס כל ג׳ שלישי ת״ת, ואם תרבה הי׳ עם הו׳ הרי ס׳. אבל ביוסף הוא בלתי ראש, וה״ס ו׳ רבתי ו׳ זעירא, ובמאמר הפסיעות של אברהם אבינו ע״ה דף ב׳ פירש (רמ״ז).

[3151] גוף ובריתי חשבינן חד (רח״ו).

[3152] פירוש מבינה יצאו חג״תם (מ״מ).

[3153] פירוש מהמלכות יצאו ארג״מן ולכך אמר לעיל שמא דא איתפרש לעילא ואיתפרש לתתא דהיינו מלכות ובינה. שרוצה לדמות המלכות לבינה ומה שעשתה זאת עשתה זאת (מ״מ).

[3154] כמ״ש שהבינה הוציאה חג״תם ומ׳ ארג״מן וז״ש כל רתיכא ד׳ אינון. וכן כולהו ד׳ בד׳ (מ״מ).

[3155] פי׳ גם בכל בי״ע יש ד׳ ד׳ מרכבית שיונקים מד׳ אותיות אד״ני (מ״מ).

[3156] פי׳ ד׳ גלגלים הנז״ל בסוף היכל ראשון דקדושהו הם מקבלים מד׳ אותיות אד״ני כמ״ש שם הזוהר (מ״מ).

[3157] פירוש ד׳ אלו נק׳ הרים ומשפיעים לנוגה הנק׳ נחשת (מ״מ).

[3158] פירוש חג״ת דזעיר (מ״מ). קלט ע״א (הערת הזהר).

[3159] חג״ת דנוקבא (מ״מ).

[3160] דהיינו שחסד הוא קו ימין. וגבורה קו שמאל ות״ת קו אמצעי (מ״מ).

[3161] פי׳ חג״ת אלו דנוקב׳ יוצאים מחג״ת דזעיר שהם זהב וכסף ונחשת (מ״מ).

[3162] ור״ל כשם שנחשת לעילא שהו׳ ת״ת כן יש נחשת לתתא שהוא הנוגה (מ״מ).

[3163] ר״ל ד׳ גלגלים הנז׳ שיצאו מתרין רוחין שהם סטטוריה ואדיריה. ״סטטוריה״ ימין שהוא רוח דיסוד זעיר דבריאה, ״אדריה״ שמאל שהוא רוח דעטרת יסוד דזעיר דבריאה (מ״מ). עי׳ בענין ב׳ רוחין, עי׳ לקמן רמו ע״א, ותז״ח י ע״ג, ועמק המלך שי״ז פי״א.

[3164] רמו ע״א (הערת הזהר).

[3165] פירוש ב׳ רוחות הנז׳ הם הרים שמשפיעים לנחשת שהוא הנוגה כמ״ש בסוף היכל ראשון בשם הרב ז״ל. ואע״פי שלעיל בסמוך כתב שד׳ גלגלים הם נק׳ הרי נחשת אינה קושיא שכיון שד׳ גלגלים בעצמם יונקים מב׳ רוחות אלו הנז׳ כמ״ש הזוהר א״כ שייך לומר בהו ג״כ הרי נחשת שגם הם הרים שמשפיעים לנחשת שהוא הנוגה וז״ש הזוהר מאינון תרין רוחין דאיקרון הרי נחשת נפקי אינון ד׳ רתיכין וכו׳ (מ״מ). רלג ע״א (הערת הזהר).

[3166] רמו ע״ב (הערת הזהר).

[3167] מארי (דפ״ו).

[3168] פירוש שגם הם יש להם מרכבה תחתיהם כמו הסוס שהוא מרכבה לאדם. וז״ש ״בגין דאית רתיכ׳ על סוסון דנטלי ליה״ (מ״מ).

[3169] פירוש שם אד״ני (מ״מ).

[3170] פירוש בשם הוי״ה וקיצר הזוהר ולא כתב אלא חצי השם וז״ש ואיהו יאהדו״נהי (מ״מ).

[3171] רמו ע״ב (הערת הזהר).

[3172] בסוד שם יהו״ה היותו נכלל בשם אלהים כזה אילההויה״ם כעין צירוף יאהדונה״י, והטעם כל שם פועל בפעולת השורש, שם יהו״ה הוא למעלה מתלבש בשם אהיה ויורד אל מקומו מתלבש

תרגום: $

(קד) עי׳ זהר ח״ג קסג ע״א: פתח ר׳ אילאי ואמר (דברים יח יג) תמים תהיה עם יי׳ אלהיך מה בין תם לתמים אברהם[3173] כתיב (בראשית יז א) התהלך לפני והיה תמים יעקב דאשתלים יתיר כתיב ביה (בראשית כה כז) ויעקב איש תם אמאי אקרי איש תם בגין דלא אשתאר ביה פסולת כלל דהא פריעה הוה ביה (כמה [ד]אתפרע) ובמה אתפרע (ס״א פריעה הוה ביה דאתפרע)| ואתדכי מההוא פסולת בגין דההוא אתר דאתקיף לפסולת |ולגו אתר דפריעה שארי[3174] איהו שור דיוקנא דשמאלא דכרסיא דיליה וההוא שור אקרי שור תם דהא רתיכא דכרסיא רשימא דברית אית ביה וע״ד |האי שור אקרי| (הוי שור) תם ויעקב אחיד ביה בגוויה ובהאי שור עביד פריעה ואעבר זוהמא דפסולת כלה[3175].

במתניתא דבצלאל כתיב (בראשית ל כב) ויזכור אלהים את רחל בשרה כתיב פקידה וברחל כתיב זכירה אמאי בגין דזכור אתרשים ביעקב דאיהו ברית שלים כד אתעביד (ס״א אתייליד) יוסף ובמה כד נטל שור בהדיה דלא יתקיף לסטרא אחרא ובג״כ אתקרי יוסף [בכור שור][3176]

בשם אדנ״י וכל מקום שהוא הולך מורה על סוד הייחוד, אמנם שם אלהים שורשו הינה שהיא נקראת אלהים (אלהים) [חיים] ומהאי אתפשט לכמה סטרין עד היותו מתפשט בגבורה שם אלהים ומגבורה במלכות שם אלהים ומשם במלאכים שם אלהים ומשם בדיינים שם אלהים אפילו בחצונים כאומרו מלך אלהים על גוים וכדפירשו בסבא פרשת משפטים, לכך לא אתכניש ולא נמנע מהתפשט בכל המקומות אלא אתפשט (אור יקר), ענין זה לא ירדנו לעומקו מפני שהוא קשה רישא אסיפא שהרי בסוף כלל אלהים באד״ני ודברי הרב ע״ז אין בידינו (מ״מ).

[3173] באברהם (דפ״ו).

[3174] סוד הגבורות שביסוד קלי׳ נוגה (רח״ו). ר״ל מקום הפריעה שהוא בקדושה, הוא מתקיף לערלת הפריעה. כי שור הוא דכורא, אבל חמור דנוק׳, אין בכסא. והענין דו״נ דקדושה מרחיקין דו״נ דס״א, כי במקום הקדושה הן נופלים. ולכן בכסא אין שם שליטה דנוק׳. אבל דדכורא, עד בא יעקב ומתחבר בכסא כמו שמפרש והולך. והענין בשור, כי עשו דכורא לשמאלא, וישמעאל כו׳. והוא בחטא אדה״ר וחוה, כמ״ש בז״ח פ׳ יתרו (לג ע״ב). והוא בעצב בעצבון. וז״ש ויעקב אחיד כו׳ ובהאי שור כו׳. ר״ל דפרע מהאי שור דקדושה את המועד. ואמר רשומא דברית אית ביה. כנ״ל, דמילה שהוא בנוק׳, ביה. והוא עטרת הברית, נוק׳. ואברהם אצטריף פסולת של נוק׳, ויצא ישמעאל, ונולד יצחק, אז נתתקן נוק׳, והוא הראשון שנימול לשמונה, קדש ידיד מבטן, ואח״כ נצטרף יצחק, ונפק מיניה עשו, דכורא, ונולד יעקב, אז נתתקן פריעה. ולכן נולד מהול, כמ״ש (תנחומא נח פ״ה) איש תם שנולד מהול במילה ופריעה. ואעפ״כ נצטרף יעקב בלבן, ב״פ שבע שנים, נגד אברהם ויצחק דכלול מהם. והם ד׳ דכורסייא, ד׳ בתים דתפילין, נגד ד׳ דס״א, דאמצעי כלול שנים כידוע, ב׳ דשור וב׳ כו׳, אלא דביעקב אין פסולת, רק שתקן כו׳, ולכן לא אשתלים עד שנולד יוסף, כי יוסף ויהודה הן זו״נ, ב׳ משיחין, דיהודה עני ורוכב על החמור, ויוסף בכור שור, ביהודה ותעמוד מלדת דאתתקן כורסייא כו׳ (זוהר ויצא קנה ע״א), וביוסף, ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף כו׳, בשביל שנולד שטנו של עשו כו׳, והוא כנ״ל. וז״ש בשרה כתיב פקידה. והוא כנ״ל, דאתייליד בסטרא דנוק׳, משא״כ ביעקב. וכד אתייליד יוסף, דאז נשלם יעקב. וז״ש בגין דזכור כו׳. והוא ברית קיימא. ואמר ובמה כד נטל כו׳. דאתחבר בכורסייא, ואז נפרדו הקליפות, יתפרדו כל כו׳ (יהל אור).

[3175] כלא (דפ״ו).

[3176] ר״ל דכל השוורים משתלשלים מזה השור דקדושה, והוא דקדושה בכור לכלם. וז״ש וכמה גרדיני נימוסין כו׳. ר״ל דכלם סטרא דשור, ולכן אמרו (סוטה מח ע״א ב״ק כא ע״א) לדידי חזי לי ומנגח כו׳. ואמר ובההוא מתיבתא כו׳ בעלה דההוא תם כו׳. ר״ל דנוקבא כורסייא, כולה נק׳ תם, ויעקב איש תם כו׳. ואמר א׳ רזא דוא״ו. כמ״ש בס״א פ׳ בראשית (ו ע״א) דדא כלל ודא פרט. והן סוד שם ע״ב ומ״ב. ואמר אברהם לא אתפקד כו׳. משא״כ ביעקב, דכד אתחברת בדכורא אשתלילת מכל לבושין, פשטתי את כתנתי כו׳. ולכן הוא תם לבד. ואמר דאקרון כחדא ים. הוא יצירה, גלגלי ימא, דהן דרגין כמ״ש בר״מ פ׳ בא (מג ע״א) ותקין לכרסייא כתות לשמשא ליה כו׳, אבל דעשי׳ אמר שם ולאלין עביד שמשין ס״מ כו׳ כעננים כו׳, וזהו תמים, דכל סיום י״ם הוא לשון רבים, דהן דרגין הנ״ל. ואמר ב״נ אצטריך כו׳. כמו שמפרש והולך בלבן ותכלת דציצית, דתכלת סלקא מגו ימא. וז״ש דסיהרא קדישא שפירא איהו בחוורא. ר״ל וזהו לבן דציצית. וז״ש ובההוא ימא כו׳. ואמר למטה לבתר בתפילין כו׳. והוא א׳ דאמת, והוא רזא דאלהים שאמר בז״ח ש״ה (סו ע״א) אלהים א׳ דכר כו׳ מילה בפריעה כו׳. ואמר גו שבעין שנה כו׳. ר״ל בז׳ היכלין דיצירה. נונא, יסוד, דנטיל משבעין שנין, כמ״ש בסוף תז״ח (נב ע״א), ולכן עולה חלזון לע׳ שנין, עד דמקבל מכולן, והן נגד ימי האדם דלסוף הוא בגוון זה, כמ״ש בפ׳ בראשית, דלכן ל״ל לאדם קיומא ע״ש נ״א ע״ב, ודוקא לגוף דעשיה חלקא דמצולות ים, אבל לנר״נ דלגו, שש וארגמן לבושה כמו שמפרש והולך, ור״ל שש וארגמן, ששה דרגין וד׳ רגלין ארגמן, ז׳ היכלין. ואמר מ״ט בגין דתחות ים כו׳. כנ״ל לבתר עבד לאלין שמשין, והוא כתנות עור, אף עשיתיו (יהל אור).

בכור דההוא שור[3177] דנטל יעקב (דברים לג יז) בכור שורו ודאי.

וההוא שור שור תם (בראשית כה כז) ויעקב איש תם רבון ושליט[3178] מאריה דביתא דההוא שור תם שארי בגוויה בגין דאית שור מועד בסטר ערלת פריעה וכמה גרדיני נימוסין נפקין מניה עד דרגא בתרייתא דאקרי שאיה[3179] ההוא דאפיל ביתין דעלמא דלא דיירין בהו בני נשא וכלהו נפקי מההוא שור מועד ודא בחבורא דחמור בישא ובג״כ (דברים כב י) לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו בגין דלא לאתערא להו.

תרגום: פתח רבי אילאי ואמר ״תמים תהיה עם ה׳ אלהיך״, מה בין תם לתמים, באברהם כתוב ״התהלך לפני והיה תמים״, יעקב שהשתלם יותר כתוב בו ״ויעקב איש תם״, למה נקרא איש תם, משום שלא נשאר בו פסולת כלל, שהרי פריעה היתה בו. במה נפרע [פריעה היתה בו שנפרע] ונטהר מאותה פסולת, משום שאותו מקום שמחזיק פסולת שלתוך מקום הפריעה שורה, הוא שור דמות השמאל של כסא שלו, ואותו שור נקרא שור תם, שהרי מרכבת הכסא רושם של ברית יש בו, ועל זה, שור זה נקרא תם, ויעקב אחוז בו בתוכו, ובשור זה עושים פריעה ומעבירים זוהמת הפסלת כולה.

במשנת בצלאל כתוב ״ויזכור אלהים את רחל״, בשרה כתוב פקידה, וברחל כתוב זכירה, למה, משום שזכור נרשם ביעקב, שהוא ברית שלם. כשנעשה (כשנולד) יוסף, ובמה, כשנטל שור עמו שלא יתחזק לצד האחר, ולכן נקרא יוסף בכור שור, בכור של אותו שור שלקח יעקב בכור שורו ודאי.

ואותו שור, שור תם, ויעקב איש תם, רבון ושולט, בעל הבית, שאותו שור תם שרוי בתוכו, משום שיש שור מועד בצד ערלה ופריעה, וכמה ממונים על החוקים יוצאים ממנו עד דרגה אחרונה שנקראת שאי״ה, אותו שמפיל בתי העולם, שלא דרים בהם אנשים, וכולם יוצאים מאותו שור מועד, וזה בחבור עם חמור רע, ולכן ״לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו״ כדי לא לעורר אותם.

(קה) עי׳ תיקו״ז מב ע״T: וצלותא דעני איהו שכינתא מאן עני דא צדיק[3180] והאי צלותא אתקריאת עקב לגבי צלותין אחרנין ובגינה אתמר אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק אף על גב דסחיר (נ״א דסתיר) לה להאי נקודה דאיהי קוצא דאת ד׳ בכמה חובין לאולפא קטיגוריא על בנוי דשכינתא לא יפסיק להההיא נקודה דאם יפסיק בגיניה אסתלק קוצא מן ד׳ מן אחד ואשתאר אחר דאיהו נחש כרוך בעקבו דבגין חויא לא יפסיק ולא מסתלק קוצא דאת ד׳ מן אחד אבל בגין עקרב אסתלק ואיהו פוסק וברח מניה (נ״א אבל עקרב יפסיק כמה דעביד יוסף צדיקא) הדא הוא דכתיב ותנח בגדו בידה[3181] וינס ויצא החוצה (בראשית לט יב):

תרגום: $

מאן עני דא צדיק - ל״ג וט״ס הוא: **אפילו נחש כו׳** - כנ״ל, והוא בשביל עונות של המתפלל, וזו מעלת תפילה בעשרה[3182]: **דאיהי קוצא** - שהיא משלמת לעשרה, א״ח ד׳[3183], גבוה עשרה ורחבו ד׳ במילואו ופשוטו (עי׳ לעיל יג ע״ב ולקמן עז ע״א), שהן זו״נ, רוח ונפש, וכן הוי״ה אדנ״י ג״כ גבוה כו׳[3184], והוא זנב ופרצוף, זנב בקוצא של ד׳, זנב לאריות (אבות פ״ד מט״ו) דנכללת בדכורא (עי׳ לקמן קיז ע״ב), וד׳ עצמה הוא פרצוף, וכן בה׳ של הוי״ה, ואדנ״י[3185]: **לא יפסיק כו׳ דבגין כו׳ אבל בגין כו׳** - הענין כי כ״ז שמאמין באחדותו ית׳, אפי׳ עובר כמה עבירות, אינו מומר לכל התורה, ואעפ״י שחטא ישראל הוא (סנהדרין מד ע״א) ומצטרף למנין, כמ״ש

[3177] יוסף בכור שור בכור (דפ״ק).

[3178] כתב הרב שלאה לוקחת ד׳ אלפין מד׳ אהיה במילואם שהם גי׳ מד״ת ובהסיר ד׳ אל״פין פשוטים ישאר ת״ם ולכך נק׳ לאה ת״ם, ויעקב בעלה הוא תם (מ״מ).

[3179] שאי״ה (דפ״ו).

3180 ״מאן עני דא צדיק״ נמחק בנוסח רבינו.

3181 ״ותנח בגדו בידה״ נמחק ברבינו, ובמקומו ליתא ״ויעזוב בגדו בידה״.

[3182] שתפילת הרשע עולה למעלה ונשמעת כתפילתו של הצדיק, כאשר היא נאמרת בציבור. איתא (תענית ח ע״א) אמר רבי אמי אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו שנאמר נשא לבבנו אל כפים, איני והא אוקים שמואל אמורא עליה ודרש ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו, ואף על פי כן והוא רחום יכפר עון וגו׳, לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור.

[3183] עי׳ זהר ח״ב קטז ע״א וכן שעה״כ ג ע״ד.

[3184] עשרה ורוחב ד׳.

[3185] היינו כאשר היא באות ה׳ של הוי״ה היא זנב לאריות, וכאשר היא אדנ״י היא ראש לשועלים עי׳ ביאורו בספד״צ כו ע״א.

עבריין כו׳[3186] ונכלל תפלתו בכלל ישראל, ותפלתו היא בקוץ הנ״ל. והענין, כי קוץ הנ״ל הוא מבועא דלא פריש מבירא לעלמין[3187], כי זאת בחי׳ אחרונה, מלכות של ז״א, אות ברית של ישראל, דבוק תמיד בה, כיון שתמיד ישראל מאמינים באחדותו. וזה הקוץ מורה דלא ליחלף באל אחר, שלכן הד׳ והר׳ גדולים[3188]. אבל שאר הבחי׳ שתלוים בשאר [ה]מצות מסתלקין בעוונותינו הרבים מחמת עונות, כשרובם ח״ו כו׳[3189], וזה הוא סט׳ דנחש בשאר עבירות. אבל עקרב הוא המודה בעבודת כוכבים[3190], ומשתחוה לאל אחר, וכן בבת אל נכר[3191], אז הקוץ ח״ו מסתלק מצדו וזהו פירוד הגמור. וז״ש **ואיהו פוסק וברח כו׳**, ר״ל יוסף במדרגתו[3192], ומסתלק הקב״ה ממנו כלל וכלל, ואין תפלתו עולה כלל, דהעליה משכינה לז״א ע״י זיווג. וז״ס נחש ועקרב, דעקרב הוא הכופר בעק״ר, אותיות עקר״ב, ובמקום ד׳ עם עקב עושה ר׳ עם עק״ב. וז״ס יעקב[3193] שקוצו של ד׳ הוא יו״ד אות ברית[3194], ולכן יעקב נוק׳ (זהר ח״א רסו ע״ב) ור״ל של דכורא[3195], ולכן תפלת יעקב רשות, שהיא בחי׳ אחרונה הנשארת בלילה, שיעקב תיקנה שאינה מסתלקת לעולם. ואמרו בניו (פסחים נו ע״א) שמע ישראל כו׳ אחד, וכן לעולם אנו אומרים

[3186] עי׳ ספר המנהיג (דיני תפילה עמוד קיב): ואדם שהוא עבריין ולא נידוהו הקהל מאצלם נמנה למנין עשרה, וחייב בכל המצוות דכתי׳ ביה בעכן חטא ישראל, אף על פי שחטא ישרא׳ הוא ולא יצא מכלל ישרא׳ והוב״ד בשו״ע או״ח סי׳ נה סי״א.

[3187] עי׳ זהר ח״ב רנט ע״א: כפרוכתא פריסא חפיא גו טמירו סתים כפורתא פריסא גו טמירין עלאין לאסתמרא סתימו דהאי טמיר וסתים לגו מן פרוכתא אית אתר סתים וטמיר וגניז לאכנשא ליה בגויה משח רבות עלאה רוחא דחיי על ידא דההוא נהר דנגיד ונפיק וההוא נהר אקרי מבועא דבירא דלא פסקין מימוי לעלמין וכד האי עייל ונגיד כל ההוא רבות קדשא מלעילא מאתר דקדש הקדשים נהירו נגידו נחית ואתי גו אינון צנורין האי אתמליא מתמן כנוקבא דמתעברא ואתמליא מן דכורא.

תרגום: כפרכת שפרוס מכסה את תוך סתר סתום הכפרת פרוסה תוך הסתרים העליונים להסתיר הנסתרים שהרי הם טמירים ונסתרים (הפרכת פרוסה בתוך סתרים עליונים לשמר הסתום שזה נסתר וסתום) לפנים מן הכפרת יש מקום נסתר וטמון וגנוז להכניסו לתוכו שמן משחת עליון רוח החיים על יד אותו הנהר ששופע ויוצא ואותו נהר נקרא מבוע הבאר שלא פוסקים מימיו לעולמים וכשזה נכנס ושופע כל אותו משחת קדש מלמעלה ממקום של קדש הקדשים אור של שפע יורד ובא לתוך אותם הצנורות וזה מתמלא משם כנקבה שמתעברת ומתמלאת מן הזכר.

ביאור: מבועא דבירא - ר״ל יסוד דזעיר הנק׳ מבוע׳ דבירא (מ״מ).

[3188] כוונתו לאות ד׳ שבפסוק שמע ישראל ה׳ אלהינו ה׳ אחד (דברים ו ד) ולאות ר׳ שבפסוק לא תשתחוה לאל אחר (שמות לד יד).

[3189] עי׳ זהר ח״א נג ע״א, ועי׳ ירושלמי פאה (פ״א ה״א): רובו זכיות יורש ג״ע רובו עבירות יורש גיהנם, ע״כ. ועי׳ רמב״ם (תשובה פ״ג ה״א-ב): כל אחד ואחד מבני האדם יש לו זכיות ועונות מי שזכיותיו יתירות על עונותיו צדיק ומי שעונותיו יתירות על זכיותיו רשע מחצה למחצה בינוני וכן המדינה אם היו זכיות כל יושביה מרובות על עונותיהן הרי זו צדקת ואם היו עונותיהם מרובין הרי זו רשעה וכן כל העולם כולו. אדם שעונותיו מרובין על זכיותיו מיד הוא מת ברשעו שנאמר על רוב עונך וכן מדינה שעונותיה מרובין מיד היא אובדת שנאמר זעקת סדום ועמורה כי רבה וגו׳ וכן כל העולם כולו אם היו עונותיהם מרובין מזכיותיהן מיד הן נשחתין שנאמר וירא ה׳ כי רבה רעת האדם ושקול זה אינו לפי מנין הזכיות והעונות אלא לפי גודלם יש זכות שהיא כנגד כמה עונות שנאמר יען נמצא בו דבר טוב ויש עון שהוא כנגד כמה זכיות שנאמר וחוטא אחד יאבד טובה הרבה ואין שוקלין אלא בדעתו של אל דעות והוא היודע היאך עורכין הזכיות כנגד העונות.

[3190] עי׳ לקמן נט ע״ג (לש״ו).

[3191] עי׳ פת״ש נתיב גדלות דז״א פתח כה, ז״ל, כמ״ש רבינו הגדול ז״ל בביאורו לתיקונים במ״ש (ברכות ל׳ ע״ב) ואפילו נחש כרוך כו׳ ל״ש כו׳ אבל עקרב פוסק כו׳. ועל סוד זה רמזו רז״ל (עירובין י״ט ע״א) במ״ש שאברהם אבינו יושב על פתחה של גיהנם כו׳, לבד הבועל ארמית דמשכא ערלתיה ולא מבשקר ליה.

[3192] פי׳ מידת היסוד.

[3193] הגה״ה (של הגרי״א חבר): ונ״ל שז״ס נפלא מה שאמרו רז״ל אצל יוסף שנראתה לו דמות דיוקנו של אביו והיינו סוד יעקב שלא יפסיק היו״ד שהוא קוצו של ד׳ וישמר עקב ועקרב כמ״ש הגאון ודו״ק הטיב כנ״ל.

[3194] המחשבה הרי הוא באות י׳ חכמה מוחא, וכן חטא הברית הוא ג״כ באות י׳, כי הזרע הוא טפה דיו״ד (הנמשך מהמוח) וכנודע כ״ז, והוא האות י׳ דיעקב, י׳ דישראל, י׳ דאדנ״י, י׳ דהוי״ה, י׳ דשד״י, והוא נקודת הי׳ דקוצו של ד׳ דאחד, וכמ״ש כ״ז בתיקונים (תיקון סט דף קיח ריש ע״ב, ובריש תיקון כא דף מב ע״א, ותיקון סו דף קה ע״א בביאורו של רבינו שם). (לש״ו כללים ח״א סט ע״ד).

[3195] דהיינו עטרת הברית דז״א.

שמע ישראל סבא[3196] כו', כמ"ש במ"ר (דב"ר פ"ב סי' לה)[3197], משא"כ של אברהם ויצחק: **ותנח בגדו** - צ"ל ויעזוב בגדו אצלה[3198] וכן למטה:

(קו) עי' זהר ח"א רמא ע"א: תא חזי תריסר שבטין בד' דגלין בד' סטרין[3199] שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה והים עליהם והכי הוא ודאי תלת שבטין לכל סטר[3200] לד' רוחי עלמא ותלת שבטין לדרועא דימינא ותלת שבטין לדרועא דשמאלא ותלת שבטין לירכא ימינא ותלת שבטין לירכא שמאלא[3201] וגופא דשכינתא עלייהו הדא הוא דכתיב והים עליהם מאי טעמא תלת שבטין לדרועא ותלת שבטין לירכא וכן לכלא אלא רזא דמלה תלת קשרין אינון בדרועא ימינא ותלת בשמאלא ותלת בירכא ימינא ותלת קשרין בירכא שמאלא אשתכחו תריסר קשרין לארבע סטרין וגופא עלייהו[3202] אשתכחו תריסר עם גופא כגוונא דלעילא מנא לן דכתיב (בראשית מט כח) כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת בגין דבה אשתלים חושבנא כמה דאתמר והים עליהם מלמעלה:

תרגום: $

(קז) עי' זהר ח"א לד ע"א: תרין עלמין נינהו[3203] עלמא עלאה ועלמא תתאה כגוונא דלעילא דכתיב (ד"ה א טז לו) מן העולם ועד העולם מלך עלאה ומלך תתאה[3204] (תנינן) כתיב[3205] יהו"ה מלך יהו"ה מלך יהו"ה ימלוך לעולם ועד יהו"ה מלך לעילא[3206] יהו"ה מלך באמצעיתא[3207] יהו"ה ימלוך לתתא[3208] רבי אחא אמר יהו"ה [דא חכמה עילאה] מלך דא עלמא עלאה דאיהו עלמא דאתי יהו"ה מלך דא תפארת ישראל יהו"ה ימלוך דא ארון הברית[3209].

תרגום: שני עולמות הם, עולם עליון ועולם תחתון, תחתון כמו הצורה שלמעלה, שכתוב "מן העולם ועד העולם", מלך עליון ומלך תחתון. (שנינו) כתוב "ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד". "ה' מלך" למעלה, "ה' מלך" באמצע, "ה' ימלוך" למטה. רבי אחא אמר, "ה' (זו החכמה

[3196] עי' לעיל ד ע"א: וליה (לז"א) אמרינן שמע ישראל, ע"כ. ועי' לקמן צה ע"ד שהיינו ת"ת, ועי' לעיל הערה .Error! Bookmark not defined.

[3197] ז"ל: ד"א שמע ישראל מהיכן זכו ישראל לק"ש משעה שנטה יעקב למיתה קרא לכל השבטים ואמר להן שמא משאני נפטר מן העולם אתם משתחוים לאלוה אחר מנין שכך כתיב (בראשית מט) הקבצו ושמעו בני יעקב וגו' מהו ושמעו אל ישראל אביכם אמר להן אל ישראל אביכם הוא אמרו לו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד והוא אומר בלחישה ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אמר רבי לוי ומה ישראל אומרים עכשיו שמע אבינו ישראל אותו הדבר שצויתנו נוהג בנו ה' אלהינו ה' אחד.

[3198] צע"ק, שכן לשון הפסוק יב, הוא "ויעזוב בגדו בידה" ואילו תיבת "אצלה" הוא מהפסוק ממנו לכאורה בא רבינו להפקיע והוא פסוק טז: "ותנח בגדו אצלה".

[3199] כמו שביארנו שתחת כל א' ממרכבת ארגמ"ן שנים אחרים כמו מיכאל ושנים שעמו לדרום גבריאל ושנים שעמו לצפון רפאל ושנים שעמו למזרח נוריאל או אוריאל שהכל א' אוריאל מסטרא דחסד נוריאל מסטרא דגבורה כנזכר בפרשת בראשית הוא לצד מערב (אוה"ח).

[3200] כל חסד מהם יש בהם ג' שלישים, בסוד ג' פרקי הזרוע והשוק כידוע בסוד הדגלים כאן (ע"ח שער כה פרק ג').

[3201] מלכות, והכוונה שיהיו משכן אלהים וגופא דשכינא עלייהו כדמפרש ואזיל, כגוונא דלעילא כדמפרש ר' אלעזר בסמוך (אוה"ח).

[3202] היינו יעקב, שהוא עצמו משלים עם בניו, כי ת"ת ממש מציאותו במלכות גוף לשכינה, עתה נשארו שאר האברים שהם תיקוני הראש, לכך פי' סוד עיינין (אור יקר).

[3203] הרי הם בינה ומלכות, ועי' לקמן ויחי רמח ע"ב. ורק מהז"ת שלהם ולמטה נקראים הם "עולם" (ביאורים ח"א נט ע"ג).

[3204] עי' ע"ח שער הצלם פרק א' שכל עולם הוא בחי' נוק'. והנה ד"ז שבינה ומלכות מכונים "עולם" הוא רק קאי על הז"ת שלהם, שכן הג"ר הם מוחין, והם מבפנים והם נסתרות, ועיקר הכינוי "עולם" קאי על כללות הנושא את כל המציאויות כולם, הנכללים בד' יסודות (ביאורים ח"א נט ע"ג עיי"ש).

[3205] בפסוקי דזמרה בפיוט 'יהי כבוד'. ועי' ע"ח שער כה דרוש ע"א קשר שלו למנצפ"ך.

[3206] א"א (מ"מ).

[3207] או"א (מ"מ).

[3208] זו"ן (מ"מ). עי' בבהגר"א על ספד"צ ד ע"ב בהגה"ה וז"ל, הן ג' הויו"ת שבמ"ס, ע"כ, ועי' בבהגר"א על ס"י ג ע"ד דהיינו שם י"ב.

[3209] "עלמא עילאה" כולל ג"ר, ת"ת כולל חג"ת, ו"ארון הברית" כולל נה"י. ועי' בבהגר"א על ס"י פ"א מ"א אופן ג' (דע"ה ח"ב קמ ע"ב).

העליונה) מלך" זה עולם העליון שהוא העולם הבא, "ה' מלך" זו תפארת ישראל, "ה' ימלוך" זה ארון הברית.

(קח)עי' זהר ח"ב קכג ע"א: מאי פומא אלא דעת גניז בפומא דמלכא[3210] דאקרי (ת"ת) פשיטותא [דתפארת][3211] דכל[3212] גוונין אתאחדן ביה דכתיב (משלי כד ד) ובדעת חדרים ימלאו[3213] וההוא דעת [והוא] (הוה) גניז באימא [ומלכא][3214] ומלייא כל אדרין ואכסדראין[3215] וכד אתער נהירו דביה ונפיק כדין אקרי פה יהו"ה[3216] ושפוון דאינון תרין נהורין מאבא ומאימא בשעתא דאתערעין בההוא נהירו דדעת מתחברן כחדא ומלין אתגזרו בקשוט[3217] בחכמה בתבונה ובדעת וכדין כל מלין דקב"ה באלין אתגזרו נהרין תלת אלין ועיילין בגו לגו[3218] ואתעטרו בחד[3219]:

תרגום:

[3210] נתבאר בביאור אדרת האזינו בענין הדעת של רישא עלאה דלא אתידע הנקרא עתיק יומין כי הדעת שלו גניז בפומא דעתיקא שהוא אריך אפין כי הת"ת נחלק לשתי חלקים והם ת"ת ודעת והת"ת הוא בחינת קרומא דאוירא והדעת גניז בפומא ושניהם נקראים ת"ת וכאשר הוא ענין הזה בעתיקא כן הוא בכל שאר הפרצופין כולם ובז"א ונוק' כמו שנבאר בע"ה במקומו איך כולם מתפשטין ומתלבשין זה בתוך זה ונמצא כי דע' גניז בפומא דמלכא שהוא ז"א ת"ם (שער מאמרי רשב"י). פי' דעת דעתיק בפה א"א, וגם ר"ל שיסוד אמא גניז בדעת ז"א, ומה' גבורות נפתחו ה' מוצאות הפה [עי' ע"ח טנת"א פרק ה] (רמ"ז). עי' כללים כלל יח ענף י' סימן ה' אות כ' סעיף א (לש"ו). מהיסוד של אימא נעשה מוח הדעת דז"א כמ"ש בדרושי הצלם (דרוש א) ובשער הנסירה (פרק ז) ובכ"מ. והוא נמשך ומתפשט בהפה דז"א, כי הדעת הנה הוא כלול מה"ח ומה"ג (ביאורים ח"א נה ע"ב). מהטפה הזרעית דהבינה הנה נעשו הה' גבורות הראשונים, שהם המנצפ"ך הראשונים אשר הם השורש דכל הכ"ב אותיות דהמלכות, והם מקודם לכל הכ"ב אותיות כי הם שורשם. אמנם הם נשארו גנוזים בהפה דז"א ולא נתגלו כלל, כי עליהם אמרו בפ' משפטים (דף קכג ע"א) דעת גנוז בפומא דמלכא, ונשאר עיקרם לעולם בהפה דז"א. אמנם הז"א הנה הוא ממשיך הארתם ונותנם להמלכות, והם הה' גבורות דהמלכות שמקבלת תחילה מז"א לבד, ומהם הוא הכ"ב אתוון העיקרים דהמלכות שהם כולם גבורות לבד (ביאורים ח"א סד ע"ב). יש ב' דעות א' דעת הכולל המכריע בין חו"ב וא' דעת תחת המכריע בין חו"ג (עי' בהגר"א בספד"צ ד רע"ג) והוא כאן בסוד הלשון שכבר נתבאר שב' שפוון הם בחי' חו"ג הבאים מאו"א והלשון הוא סוד הדעת התחתון המכריע בין החו"ג (ב"י).

[3211] דעת דאבא נשאר בראש ודעת דאימא מתפשט בגוף וז"ס פתיחת היסוד אימא בפה דז"א ושם מתיחד הלשון דעת ביניהם והוא ההולך ומתפשט בגופא כמ"ש בספד"צ פ"א שיתא נפקין מענפא דשרשא דגופא (ב"י).

[3212] "אוצרין וכל" נוסף בדפ"ו.

[3213] הוא מתפשט בכל הו"ק שהם האדרין ואכסדרין והוא נותן בהם חו"ג וז"ש כל הון יקר ונעים שהחסדים הם מחכמה שנק' יש גימ' יקר וכל יקר ורבו הכל הוא מסטרא דחכמה וכו' (ב"י).

[3214] הוא לישן סתים לאימא (ספד"צ טו ע"ב) ביסוד שבה והוא מתפשט ג"כ בז"א בו"ק, וז"ס הכתוב בדעת תהומות נקבעו כי ב' תהומות הם א' ביסוד אימא תהומא עילאה והוא פתיחת היסוד דאימא להתפשט בז"א וגם תהומא תתאה שהוא יסוד דנוק' נפתח על ידי הדעת בסוד והאדם ידע וכו' שהדעת הוא סוד הטיפה הנמשכת בגוף וניתן ליסוד דנוק' (ב"י).

[3215] הוא בסוד התפשטותו בו"ק בחו"ג (ב"י).

[3216] כמ"ש ששפוון דמלכא הם נהירין ע"י הדעת דגניז שם שהוא מחבר אתוון ונקודין ויכיל למללא והוא הלשון שגומר הדיבור וכו' שדעת שהוא הלשון שבפה הוא הדעת דאימא המכריע בין חו"ב דידה שנק' חו"ג לגבי חו"ב דאבא וחו"ג דאימא (ב"י)

[3217] הדיבור תליא בלשון ושפוון חיבור אתוון ונקודין והם חיבור חב"ד והם כוללים כל הכ"ב אתוון י' בראש ג"ר אמ"ש ג' אותיות של יו"ד כידוע ה' בבטן בינה שמאירה לחג"ת ג' קווין של ה' והם ז' שעד החזה הוא כל פרצוף ז"א ונה"י שלו מסתקל למעלה מן הפרסה ו' דעת בגויה מן החזה ולמטה כמ"ש מעוי בדעת אתתקנו והם י"ב של הנוק' ולזה אמר ומלין אתגזרו בקשוט בחכמה כו', והם ג' אותיות אמ"ת א' בראש יו"ד ששם הוא ציור א מ' בבטן מ' של אמ"ש מים חסדים שניתנים בז"א ת' בנוק' רשימו דכולא בויה מן החזה ולמטה (ב"י).

[3218] הוא סוד חב"ד מאוירא שהם ג' אוירין והוא כי באוירא הוא שורש כל הג' מוחין שהוא סוד יו"ד דאוירא ג' אתוון והוא נהיר בחיך וגרון (ב"י).

[3219] כאן הוא מפרש תיקון חיך וגרון של ז"א וכו' ב' מיני זווגים יש בפה, א' של חיך וגרון, והוא בסוד רוח דנביע בחשאי דלא פסיק לעלמין והוא כמ"ש בתז"ח דבטש אוירא מתחומא דבוצינא על מוחא ובטש גו גרונא והוא משורש אוירא עילאה ומו"ס והוא נכלל מג' אוירין אמ"ש והוא בחי' זווג עליון דלא פסיק לעלמין וכו' ואח"כ זווג ב' הוא בפה בבחי' דיבור והוא חיך ולשון ושיניים וכו' (ב"י).

(קט)עי' תיקו"ז ג ע"ב: ובעל כנפים יגיד דבר (קהלת י כ) דא צלותא דמטי לה עד צדיק ח"י עלמין כליל ח"י ברכאן דאתמר בהון וברכות לראש צדיק (משלי י ו) חי העולמים[3220] וצלותא איהי דבור דרכיבת עליה ואיהו מרכבה לגבה ביומין דחול ודא שכינתא ודא אדנ"י קול רכיב בפומוי דא יהו"ה ורזא דדבור אדנ"י שפתי תפתח וגו' (תהלים נא יז) ואיהו מרכבה לתרוייהו כגוונא דא יאהדונה"י והכי סליק מלא"ך כחושבן תרין שמהן כחדא ובגין דא אתקרי מלאך שר הפנים[3221] דעל יד שליחא דא מתיחדין בשית יומין דחול:

תרגום:

בהגר"א: דבר דא צלותא - דצלותא היא מלכות שנקראת דבר[3222], כמ"ש לקמן: **דמטי לה כו'** - שמשם זיווג השכינה: **ורזא דדיבור אדנ"י כו'** - שמשם הדיבור, ולכך אומרים אותו קודם התפלה שהיא דיבור[3223]: **כגוונא דא כו'** - שע"י מתייחדים: **שר הפנים** - דאיהו (כדוגמת) [בדוגמת] הצדיק [פנים] בין זו"ן:

(קי) **ביאור אגדות להגר"א על דף פג ע"א:** שהן כ"ב אותיות שבתורה[3224]. והוא שם היחוד שם קדוש ונורא[3225], והוא ר"ת ד' שמות של מרכבה[3226], שם מ"ב דאיברי עלמא[3227], דמנהון

[3220] עי' לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[3221] והנה מו"ר ניקד הפַנים, שאין יסוד מצד אחור. אמנם עי' תיקו"ז קמח ע"ב: א' אורפניא"ל ואיהו מטטרו"ן אור פניא"ל ובגין דא אתקרי שר הפנים. [תרגום: א' אורפניא"ל, ווהא מטטרו"ן, אור פניא"ל ולכן זה נקרא שר הפנים.] בהגר"א: **א' אור כו'** - שמתלבש בתוכם דוגמת הכתר כו' אותיות הוי"ה והכתר הוא א' שמתלבש בתוכם אי"ה או"ה, וכ"ה כאן כמו שמפרש והולך א' אור פניא"ל ואיהו מט"ט שהוא אדם דרכיב עליהון כמש"ל ס"ג א' וש"מ והוא כתרא דלהון וע"ל ת"ה ואע"ג שה' אור נהיר בה' גוונין הוא לפי הגוונין אבל האור בעצמו הוא פשוט א' לבד כמ"ש בתוספתא פ' יתרו ונק' אור פניאל שהוא אור המתלבש בפנים של (החיות) והנה החיות הן מתפרדין ולפנים הן אחד והן בסיומן שכולן הן אל ושם הוא נהיר בפנימיותם שהן אל וזהו פניאל שם הוא אור דנהיר בהון וז"ש אור פניאל ואמר ובג"ד אתקרי שר הפנים שהוא בפנים דלהון כו'.

ועי' עמק המלך (שער ה - פרק לב): כמו שזעיר הוא ז' ספירות מחסד ולמטה, והעקר הוא ת"ת, כן אדם הראשון הוא זעיר, וחנוך הוא ת"ת, וכמו שהת"ת כולל הזרועות והרגלים, כן חנוך דהיינו מטטרון כולל גם הוא כל השבעה, ולזה נקרא שר הפָנים. ונקרא גם כן שר הפַנים, מפני שהוא שר הכולל כל הז' רואי פני המלך, והוא דיוקנא של זעיר ממש, וכמו שזעיר הוא כולל ז' ספירות כן מטטרון כולל ז' רואי פני המלך.

וכן עי' פרדס רמונים (שער טז פרק ו): שר הפנים דהיינו מטטרון כמפורסם שמו מטטרו"ן שר הפנים. וקראו הנה שר הפנים, להראות שכמו שצדיק שר ב' פנים שהם ידו"ד אדנ"י דהיינו חשמ"ל כן המלאך הזה שר הפנים האלו, ולכן ראה שר הפַנים מתוך שר הפָנים.

ועי' דברי רבינו בתז"ח ב ע"ד: **וחזא ליה מגו מטטרון כו' -** נ"ל דחילוף גירסא יש כאן, דכאן צ"ל, מגו שר הפנים ואצל צדיק צ"ל מגו מט"ט דאיהו שדי. דת"ת נקרא פנים, כידוע בסוד "ופני לא יראו". וכן אמר בהקדמת תיקו"ז (ו ע"א) דהוי' איהו מפתחות הפנימים, ע"ש, ע"כ.

ועי' עולת תמיד (שער כללות התפילות): מטטרו"ן כי הוא שר הפנים מושל עליהם לתת לכל אחד שפע הראוי ונמשך לו, והוא בתוכם כלב בתוך הגוף וזהו עולם היצירה.

[3222] עי' תז"ח כא ע"ד: משכיל על דבר ימצא טוב דבר דא אספקלריא דלא נהרא ימצא טוב דא אספקלריא דנהרא.

[3223] עי' בשער היחודים (פרק ב): כי הנה הבל וקול ודבור הנה ההבל הוא במלכות לבד, והקול הוא ת"ת לבד, והדבור הוא במלכות בהצטרפה עם הת"ת.

[3224] עי' דברי רבינו על זהר (ח"ב קיח ע"א): אין השכינה שורה בפחות מכ"ב אלפים, ועניני נגד

כ"ב אותיות של התורה כ"ב צינורות של השכינה, ע"כ. ועי' בסוף ס"י ציור של רבינו:

ועי' דברי רבינו בס"י ב סע"ד, ודבריו בתיקו"ז טז ע"א ד"ה רבותים, ועי' זהר ח"א טו ע"ב בענין א"ת.

עי' תיקו"ז קנט ע"ב: וכל ספירן סלקין כל חד וחד למאה באת י' ובאת א' סלקין לעשרת אלפים ואית לעילא מנייהו ההוא דאתקרי עלת על כל העלות דסליק על כל עלאין (נ"א עלויין) ולית מאן דסליק עליה וכמה אתוון אית באורייתא מעוטרים ומוכתרים ומאלין עלאין (עלויין) נחתין ברכאן ומבועין לכל ספירה וספירה דאינון י"א על כל ספירה וספירה ואינון י'א'י'א' מן י"הוה א"להינו י"הוה א"חד בא' אתקרי אל עליון בי' יהו"ה וכן בא' אתקרי אלהינ"ו אהי"ה אלהי"ם אדנ"י והא אוקמוה.

תרגום: כל הספירות עולות, כל אחת ואחת, למאה, באות י'. ובאות אל"ף, הן עולות לעשרת אלפים. ויש למעלה מהן מדרגה שנקראת "עילת על כל העילות", שהיא עולה על כל העליונים (עליות), ואין מי שיכול לעלות אליה. וכמה אותיות יש בתורה, מעוטרות ומוכתרות, ומאלה העליונים עילויים יורדים ברכות ומייענות לכל ספירה וספירה, והם יא"א מ"יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד". בא' "אל עליון", בי' נקראת יהו"ה. וכן בא' נקראת אלהינו, אהי"ה, אלהים, אדני, והרי פרשוה.

בהגר"א: ואמר **וכל ספירין סלקין כו'** - דספירין הן עשר, וכאשר נכללין בי', הן מאה. וכאשר נכללין באֶלֶף שהוא אֶלֶף, הן עשר אלפין. וז"ש בפרק ה' דספד"צ (לד ע"ב) **יו"ד שלים ולא שלים י' בלחודוהי מאה כו' י' בלחודוי כד אתגליא בזעירא אתמשיך בעשר אלפין שנין**, ועמש"ש: ואמר **ואית לעילא כו'** - ר"ל אע"ג דא' למעלה מן י', דלכן הוא במספר אלפים, ולמעלה אמר דאלף איהו נוק', א' דאהיה א' דאדני. אמר **ואית לעילא כו'**, והוא נוק' לגביה, ולכן כל כתר הוא נוק'. וכן זה שאמר למטה, **וכן באלף אתקרי אלהינו אהיה כו'**.

ועיי"ש (קסא ע"ב): ואמרו מארי מתניתין כל הכורע כורע בברוך וכל הזוקף זוקף בשם (יהו"ה) כד איהו כורע כרובים סוככים בכנפיהם ודא איהו סכוך דסוכה דאיהו כ"ו ה"ס וסימנא יהו"ה אדנ"י פורשי כנפים למעלה (שמות כה כ) איהו רמ"ח כל הזוקף זוקף בשם בתרין שמהן דאינון אהי"ה יהו"ה וסימנא י"א י"א יהו"ה אלהינ"ו יהו"ה אחד חכמה ובינה עלייהו אתמר והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה יהו"ה אחד (דברים ו ד) עלייהו אתמר סוככים בכנפיהם על הכפרת ואינון ו' ה'.

תרגום: ואמרו בעלי המשנה (ברכות יב ע"א): "כל הכורע, כורע בברוך, וכל הזוקף, זוקף בשם (הוי"ה)". כאשר הוא כורע, הכרובים הסוככים בכנפיהם, וזהו סוד סיכוך דסוכה, שהוא כ"ו ה"ס והסימן יהו"ה אדנ"י, "פורשי כנפיים למעלה", הוא רמ"ח, כל הזוקף, זוקף בשם, בשני שמות: שהם אהי"ה יהו"ה, והסימן "י"א י"א", "יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד", חכמה ובינה. עליהם נאמר "והיו הכרובים פורשי כנפיים למעלה", "יהו"ה אחד". עליהם נאמר: "סוככים בכנפיהם על הכפורת", והם ו' ה'.

בהגר"א: ואמר **כד איהו כורע כרובים כו'** - שכאשר כורע אז נו"ה סוככים על הכפורת, צדיק, מכסין את הברית, וכאשר זוקף, אז הם פורשי כנפים גביהון השוקים עצמן למעלה לגופא עמודא דאמצעיתא, וזהו שאמר למעלה תיקון י"ח (לג ע"א) דכריעה היא לגבי צדיק, וזקיפו לגבי עמודא דאמצעיתא, דצדיק איהו ברוך, והמלך שלמה ברוך (מלכים א' ב מה), והשם הוא עמודא דאמצעיתא. ואמר ודא איהו כו' ***כ"ו ה"ס חושבנא כו'**, כצ"ל, והן ב' שמהן דכריעה וזהו "סוככים". ואמר ***פורשי כנפים למעלה דא איהו וכל הזוקף כו'**. כצ"ל, דזקיפו בב' שמהן אלו, וזהו "בשם", ב' שם, דאע"ג דאינון מתייחדין בקו האמצעי, אינן אלא בצדיק, כמש"ל תיקון נ"ו (קג ע"ב) עש"ב: ***וסימנא י"א י"א אחד ה' אלהינו עלייהו אתמר והיו הכרובים כו' על הכפורת ד"א והיו הכרובים כו' -** כצ"ל, ור"ל י"א הוא ר"ת ב' שמהן דזקיפו, וכן דכריעו, ד' שמהן הנ"ל, והן ג"כ ר"ת דד' תיבין דשמע ישראל. ומפרש והולך דהן הן בעצמן ד' שמות הנ"ל, ה' אלהינו הן דזקיפו, הוי"ה אהיה, שהן או"א, שהן ה' אלהינו כידוע (שעה"כ כד ע"א). וה' אחד, הוא זו"נ כידוע (שם), שהן יחודא דשמע ישראל בד' שמהן, דהן דד' אותיות הוי"ה.

[3225] עי' זהר ח"ג רפא ע"ב: ואיהו כ"ב מן כוכ"ב כ"ו (תהלים פד יב) כי שמש ומגן יהו"ה צבאות שכינתא מלכות הקדש (בראשית מח כ) בך יברך ישראל כ"ב אתוון דאורייתא כ"ב כלילא מתלת דרגין כ' כתר ב' בינה יהו"ה כליל תרווייהו חכמה וכלא כליל כ(ו)כ"ב דרגא [דעמודא] דאמצעיתא.

תרגום: $

ביאור: ר"ל בכח"ב (נ"א בכוכ"ב). כו"ב (ר"ת כתר ובינה) כ"ב, וחכמה כ"ו, הרי כוכ"ב. ולמטה, עד"א כ"ו, ושכינה כ"ב וכלא כליל עד"א, כוכ"ב (יהל אור).

[3226] יהו"ה אהי"ה יהו"ה אלהינ"ו.

[3227] עי' זהר ח"א טו ע"ב: בראשית בר"א שי"ת מקצה השמים ועד קצה השמים שית סטרין דמתפשטן מרזא עלאה באתפשטותא דברא מגו [נ"א משלש נקודות] נקודה קדמאה ברא אתפשטותא דחד נקודה [נ"א מגו] דלעילא והכא אגליף רזא שמא דארבעין ותרין אתוון.

תרגום: $

ביאור: מרזא עלאה - יסוד אבא (רח"ו). קדמאה ברא - אותיות אבר יסוד אבא (רח"ו). ותרין אתוון - תחלה היה זווג עליון דפה דא"א להוריד כח הטפה ההיא כלולה במ"ב זווגים. וכו' אמנם

ברחין ונפלין[3228], יקום אלהים יפוצו כו' (תהלים סח ב)[3229], ולכן בנסוע הארון כו' ויפוצו (במדבר י לה)[3230]. והן ב' ימינים רבבות יודי"ן, וב' כו'[3231]. ולכן והם רבבות אפרים והם אלפי כו'[3232].

סוד הטפה כבר ידעת שהוא שם יה"ו, שהוא סוד חב"ד. והנה הטפה הזו כלולה מג' יה"ו של ע"ב מ"ה ב"ן, וכו'. אמנם יה"ו הראשון נעלם ביה"ו ב' של מ"ה שהוא בג' אמצעיות. אח"כ יורדין אלו ומתלבשים בשם יה"ו האחרון דב"ן, שהוא גימטריא מ"ב, והוא בג' אחרונות. וכו' ואמנם לפי שכולם מתלבשים ביה"ו האחרון שהוא מ"ב, לכן נקרא הטפה מ"ב זווגים (ע"ח שער הולדת או"א וזו"ן פרק א'). מה שאמרו מ"ב זווגים יכולין אנו לפרשו מלשון זווג פי' שאלו המ"ב אתוון הם סוד הזווג אמנם הענין הוא שנודע שאין נקודה דלא אתכלילת בחברתה ימין בשמאל ושמאל בימין וא"כ הם מ"ב זווגים ר"ל כפולים שכל אחד הוא זווג אחד שהם שנים שנים (ע"ח דרושי מ"ד מ"ן דרוש יד).

[3228] עי' תז"ח כח ע"ב: ואם צלותא סלקא שלימא בעיטופא דמצוה ובתפלין על רישיה ובדרועיה איתמר בהון (תהילים צא) יפול מצדך אלף ובזכות תפלין דרישא (דברים כח &) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' וגו' שם ה' הא אוקמוה דאיהי תפלין דרישא ומיד דחזיין שם ה' על רישיה בצלותא דאיהי אדנ"י יהו"ה תפלין עליה מיד כלהו דחלין ומזדעזעין מצלותא ומנהון נפלין ומנהון ברחין הה"ד יפול מצדך אלף ולית מאן דקאים קמי תרעא וכו'.

תרגום: ואם תפלה עולה שלמה בעטוף של מצוה ובתפלין על ראשו ובזרועו נאמר בהם יפל מצדך אלף ובזכות תפלין של ראש וראו כל עמי הארץ כי שם ה' וגו' שם ה' הרי פרשוה שהיא תפלין של ראש ומיד שרואים שם ה' על ראשו בתפלה שהיא אדנ"י יהו"ה תפלין עליו מיד כלם פוחדים ומזדעזעים מהתפלה ומהם נופלים ומהם בורחים זהו שנאמר "יפל מצדך אלף", ואין מי שעומד לפני השער וכו'.

בהגר"א: יפול מצדך אלף - בתפלין ש"י שהוא בשמאל: **ורבבה מימינך -** בציצית שהוא מימינא והוכן בחסד כסא כמ"ש בתיקונים והכל בשביל תפילין של ראש, עד"א, שם ה', שכולל שניהן, ימינא ושמאלא, כמ"ש למטה **תפארת הוי"ה כליל כולא.** וז"ש **ובזכות תפלין דרישא כו'**: ***ה' שם -** צ"ל שם ה' הא כו', כמ"ש בגמ' ופירשנוהו@ בהקדמת תיקו"ז ע"ש: ***בצלותא דאיהו אדנ"י -** כצ"ל: **הוי"ה תפלין עליה -** והן ד' דרגין דשם הויה, ציצית ותפלין של יד ימינא ושמאלא, תפלין של ראש ותפלה, הוי"ה אדנ"י, עד"א ושכינתיה, שכלל כולם ד' אותיות הויה: **מיד כלהו דחלין -** כמ"ש ויראו ממך: **דמנהון ברחין -** ז"ש ויראו ממך: **הה"ד יפול כו' אליך לא יגש -** אלו דברחין: **כי ידברו -** דבור דצלותא: **את אויבים -** הנ"ל: **דאיהו תרעא כו' -** ר"ל התפלה כנ"ל.

לפי זה צ"ע אם כלול בזה שם יאהדונה"י, שזה כולל כ"ב אלף שיש אלף בתפילין של יד ועשר אלף בציצית ועוד עשר אלף בתפילין של ראש, ועוד אלף בתפילין עצמה, וצ"ע$.

[3229] ז"ל: יקום אלהים יפוצו אויביו וינוסו משנאיו מפניו. אם כן השונאים בורחים והאויבים נופלים.

ועיי"ש בלקוטי תורה: יקום אלהים יפוצו אויביו - ר"ת שם יאי"א והוא שם קדוש ראש לכל השמות ובו ברא הקב"ה עולמו לכן המרכבה אינה פחותה מכ"ב רבוא כמ"ש רכב אלקים ריבותים כי שם הנ"ל גימ' כ"ב.

ועי' כתבי הגרמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים דף רלג): וכבר ידוע שמעולם הבא ניזון עוה"ז, ברוך יהו"ה מן העולם ועד העולם (תהלים קו), ונחלק סוד אלהים לאדנ"י אהי"ה, ובכל א' יהו"ה, כי לא יש דינ"א בלא יהו"ה, וז"ס יהו"ה אהיה ויהו"ה אדנ"י, ח' וח', ב' רגלין, שני שדיך כו' (שה"ש ד), אחד סוד יהו"ה אלהינ"ו יהו"ה אחד (דברים ו), ואחד יקום אלהים יפוצו אויביו (תהלים סח), סוד י"א י"א, כי זה השם כולל כ"ב אותיות הנ"ל, אשר בכף ירך יעקב, בשם אכ"א הנ"ל, א"י י"א, והוא סוד אלקי אברהם יצחק יעקב, אמונת האבות, שהן גי' ב' פעמים מעגל"י צד"ק, בירא"ה ענו"ה, מיכא"ל גבריא"ל, ומתפשטין בנתי"ב, נו"ה שאנ"ן, ואם עינך בשדה אשר יקצורון והלכת אחריהן (רות ב), ועיניך תראנ"ה ירושלם נוה שאנן (ישעיה לג).

ועי' אפיקי ים (עבודה זרה דף כד ע"ב): והנה בעון ישראל נשבה הארון בשדה פלשתים והוא גלותא דשכינתא נפילת נון דילה שעי"ז נאחזו באחוריים דסו"מ, ואח"ז הי' מפלה בפלשתים ע"י הארון דזקף רישי' ואתבדרו סו"מ כמש"ל וכמ"ש קומה ה' ויפוצו אויביך וכו', והוא סלוק השכינה מגלותא לעילא. וידוע כי כשעולה מגלותא אז מעלה עמה ניצוצין דברירת מתמן, והם בסוד ה"ג מנצפ"ך העולה שם ליסודה והם המעלי' מ"ן, והם ב"פ מנצפ"ך א' שמקבלת מאימא והב' מה שמקבלת מדכורא, והם סוד ב' פרות עלות אשר העלו הארון משדה פלשתים למקומו לקדושה.@

לפי זה ויפוצו אויביך מדבר שכאשר נתגלה הבינה אפילו האויבים מתים, וכאשר מתגלה רק המלכות שהוא "פניך" השונאים ברוחים וכ"ש האויבים. עי' & חילוק בין אויב לשונא.

[3230] ז"ל הפסוק: ויהי בנסע הארן ויאמר משה קומה יהו"ה ויפצו איביך וינסו משנאיך מפניך.

עי' דברי רבינו בתיקו"ז קמח ע"ב: ארון, דהוא נור דליק, נאמר (במדבר י לה) ויהי בנסוע הארון כו' ויפוצו אויביך כו', שהיו יוצאים ממנו ב' זיקין כו' (במדבר רבה פ"ה סי' א): [ז"ל: א"ר אלעזר בן פדת בשם ר' יוסי בן זמרא בשעה שהיו ישראל נוסעין היו שני ניצוצין של אש יוצאין מתוך שני בדיו של ארון כדי לפגוע שונאיהם ומניין שכן משה אומר לישראל מה אתם מתייראין מן בני ענק

[הגה"ה על הגליון. [והן גן נעול גל נעול] והן ד' תיבות האחרונות של פסוק ראשון של ק"ש, והן ד' רגלי המרכבה[3233], אבהן ואדם שהוא אחד, שבו כל האבהן, וכל אדם אחד. והן ב' כתרין וב' עטרין[3234], סוד אהו"י[3235], שהוא (ראש תוך סוף של ע"ס) [ר"ת של ע"ב], ה' ננד ה' וברית

וכי קשים הם מאותן שהיו באים כנגדנו והיה הארון שורפן וכן הוא אומר (דברים ט) וידעת היום כי ה' אלהיך הוא העובר לפניך וגו' מכאן אתה דורש שהיו ב' ניצוצין מקדמין לפניהם אמר להם הוא ישמידם והוא יכניעם לפניך וכיון שהיו הניצוצין יוצאין היתה האש שפה בטעוני הארון והיו נשרפים ומתמעטין].

[3231] שמאליים אלפים אלפי"ן. עי' ספק שלי לעיל 3228.

[3232] עי' לקוטי תורה מהגר"א ($): והם רבבות אפרים וכו' פי' שנא' יפול מצדך אלף וכו' וכתיב שכל את ידיו וזהו רבבות אפרים וכו'.

עי' כתבי הגרמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים - דף רלז): רכב אלקים רבותיים אלפי, רבבות אפרים ואלפי מנשה, ימינך רבב"ה ומצדך אלף, והן סוד כ"ב אותיות, כ"ב אלף לוים נושאי ארון, והוא שם י"א י"א.

ועי' עוד כתבי הגרמ"מ משקלוב (ביאורי הזהר - דף יב): סוד רכב אלקי' רבותים אלפי, ב' אלפים וב' רבבות, אלפי מנשה ורבבות אפרים, יפול מצדך אלף ורבבה מימינך כו', והרבבה ממלאך א' וכן ממלאך השני, סוד יצה"ט ויצה"ר, אך האלפים תמיד משמאלא, ורבבות מימינא, והן רבבות אלפי ישראל.

[3233] עי' לעיל הערה 3224.

[3234] פי' חו"ב חו"ג.

[3235] עי' תיקו"ז קנט ע"א: מאי אית בין כתר לעטרה אלא כתר איהו מסטרא דא דאיהו בדיוקנא דאת י' דסליק כ' ודא א' מן אהי"ה דאיהו כתר דאריך אנפין א' מן אדנ"י כתר דזעיר אנפין י' מן יהו"ה איהי עטרה על ספר תורה דאיהו ו' ואית י' לתתא ואיהי י' מן אדנ"י דאיהי עטרה ברישא דכל צדיק לית ספירה דלא אית ליה עטרה על רישא וכתר ועטרה דאיהי י' איהו עטרה דברית מילה דסליק למאה עשר זימנין עשר מאה (ואיהי על כל) [ואיהו על דכל] פקודא ופקודא וכמה (עלות אינון על עלות) [על אינון] דסלקין על כל ברכאן ופקודין.

תרגום: מה [ההבדל] שיש בין כתר לעטרה, אלא כתר הוא מצד של אות א', שהוא בצורה של אות יו"ד שעולה כ', וזהו א' מן אהי"ה, שהוא כתר של ארוך@ הפנים. א' מן אדנ"י, כתר של קטן הפנים. י' מן יהו"ה היא עטרה על ספר תורה, שהוא ו'. ויש יש למטה, והיא י' מן אדנ"י, שהיא עטרה בראש של כל צדיק. אין ספירה שאין לה עטרה על ראשו וכתר. ועטרה שהיא י', היא עטרה של ברית מילה, שעולה למאה, עשר פעמים עשר, מאה. והיא על כל מצוה ומצוה, וכמה עילות הם על עילות שעולים על כל ברכות ומצות.

בהגר"א: מאי אית כו' מסט' דאלף כו' - ר"ל, דכתר ועטרה הוא ב' ענינים, כתר הוא א' דהוא יו"ד מלא (תז"ח מד ע"ב). ועטרה הוא י' פשוט, ולכן כתר הוא כ', וכן הוא אהי"ה, כ' עם האלף עצמו כנ"ל. וכל עטרה הוא בצורת י' פשוט, כמו עטרת הברית, כמו שמפרש והולך וכו'. והנה עטרת וכתר הן י"א, שהן בימינא ושמאלא, באו"א, וכתר כליל לון, כמש"ל (קכב ע"א קמב ע"ב) שכל שם דמתחיל בי' באבא ובא' באימא, וכתר כליל לון. וז"ש כאן **א' מן אהי"ה, א' מן אדנ"י כתר, י' מן הוי"ה עטרה,** ואדני כליל שניהם, א' בראשה וי' בסופה, ועי' ברע"מ פ' נשא (קמו ע"ב). וכ"ז הוא בכתר כנ"ל, והן ב' עטרין דכתר, ב' כתרים דנעשה ונשמע (שמות כד ז), שהן ד' בתים דתפילין, ב' אחסנתין דאו"א וב' עטרין דכתר, כמ"ש באד"ז (רצא ע"א). וכן ב' אחסנתין דאו"א הם ג"כ יהו"ה אהי"ה, שהן ג"כ י"א. וז"ש למטה **ה' אלהינו ה' אחד,** ה' אלהינו באו"א כידוע (שעה"כ כד ע"א), ה' אחד בכתר, דתמן ה' ושמו, עטרה וכתר, והוא שם הקדוש י'א'י'א' הידוע, שהוא שם כ"ב, נגד כ"ב אתוון, ושרשן אהו"י, דבד' אותיות אהו"י נכלל כולם וכו'. ואמר **לית ספירה דלא אית ליה עטרה וכתר** - שהן ב' בחי' שבכתר, דו"נ, גלגלתא ומ"ס, עתיק יומין וא"א, והן ב' כתרים דנכתרו ישראל, וע"ל (קכב ע"א קמב ע"ב) דהוא מסט' דאו"א, ולכן אמר עטרה קודם לכתר, די' הוא מסט' דדכורא כנ"ל. ואמר **ועטרה דאיהי יוד איהי עטרה כו'** - דמסט' דא הוא מאה ברכות, י' דאדני בחי' אחרונה, שבה שנק' ברכה, י' דאפריון. ועי' בריש פרשת תרומה (קכז ע"א) **ובאתר תרין אתוון ס"מ קיימא י' אפריון ברזא דברית דאיהו זמין לנטלא כלא רזא דא דאינון מאה ברכאין שתין וארבעין כו' ואת יוד איהו אשלים לרזא דמאה כגוונא דלעילא וע"ד דא אפרסמון ודא אפריון.** והנה ס"ם דאפרסמון הוא יוד מלא, דאתכליל ו"ד ביו"ד, וכמש"ש, **שתין לקבל שית סטרין כו' ארבעין לקבל ד' סטרי עלמא,** והן ו"ד, שמים וארץ, שמים שית סטרין, וארץ ד' סטרין, מארבע כנפות הארץ וכו', ע"כ.

כתר למעלה שורש הענין, ועטרה למטה סוף וכללות הבנין ושורש להתחתון, ונובע העטרה מהכתר לעולם (כללים ח"ב נז ע"ב).

עי' פע"ח (שבועות א): דע, כי אותיות אהו"י, הם חיות גדול למועדי הוי"ה, אהו"י גופא שם קדוש, היוצא מן אהיה הויה, באותיות שהן פשוטות בלי שום כפל, ואלו אותיות שם כח שסערת הים נוחה מפניה, אם תכתוב חותם זה על תורן הספינה, לאותו צד שהרוח נושבות. ומספרן כ"ב, שכל אותיות התורה נחות ע"י, שאין לשום אות הברה שתנוח בה בכח הנקודות, אלא בשיתוף

יחיד מכוון באמצע (ספר יצירה פ"א מ"ג), שהוא יסוד של דו"נ. והוא סוד ב"ך יברך ישראל, עיגולא וריבועא[3236], (גן נעול גל נעול[3237]), דאתפתח בקו המדה, (ב"ו כ"ו[3238]) [בו כו'], מ"ב ול"ב[3239] (אגדות הגר"א).FIXEED

(קיא) עי' זהר ח"א כט ע"א: תנינן כל שלמה דאתמר בשיר השירים[3240] במלכא דשלמא דיליה[3241] במלך [נ"א בנוקבי **מלכא**] סתם בנוקבא[3242] מלה [מלך] תתאה בעלאה[3243] ורזא [דמלה] דירתא תתאה לעלאה תרווייהו כחד והיינו בי"ת[3244] דכתיב[3245] (משלי כד ג) בחכמה

אחד מאותיות אהו"י בסתר או בגלוי. וכן ר"ת "בראשית "ברא "אלהים "את "השמים "ואת "הארץ, שהוא פסוק ראשון דתורה גי' כ"ב, שלא נברא שמים וארץ, אלא בשביל כ"ב אתוון דאורייתא.

ועי' דברי רבינו בפירוש על ס"י ב ע"ד: והל"ב הוא ג"כ ח"ח דמלוי המלוי בב' ידים כנ"ל (ב ע"ג), ובמכריע הוא הוי"ה פשוטה כי הוא בדעת כידוע. והן באותיות של א"ב כ"ח כנ"ל, ועוד ד' אותיות אהו"י, שהן כוללים כל האותיות, כי הן גי' כ"ב, והן תחילת העשר וסופן ואמצען, ולכן בא מהם שמות העצם, ולכן הם נחים, נסתרים.

עי' מש"כ רבינו לעיל קלח ע"א, וז"ל, ולכן אותיות יה"ו הן נסתרות נח נסתר ולפי שלבא סופא דג"ר ורישא לז"ת שהיא קשר המרכבה לכן היא אינה נח רק בסוף התיבה לבד ומפני שהיא כתר לז"ת והיא דוגמת הכתר היא נחה אחר כל תנועה דוגמת האלף אבל האלף היא טמירא דטמירין כנ"ל שהיא אחר כל תנועה ואין בה נח נראה רק לפרקים מועטים כו' והיא נסתר אף מהנסתרים נחה אחר נח כמו הוא היא ולכן אלו ב' תיבות הוא היא מורה על זו"נ נסתרים שכל האותיות הן מאותיות נסתרים והה"א מפני שהיא נרגשת יותר מהן שמה בתחילה בתנועה ואותיות או"י נסתרים תחתיה, עכ"ל.

ועי' פת"ש עקודים ו': שאהו"י הם כחב"ד של הספירות, ושאר כ"ב האותיות הם הכלים של הספירות וכו', ולכן אהו"י הם במספר כ"ב כנגד כ"ב אותיות, וז"ס יהו"א דסמוך לבג"ד כפר"ת שהוא רפה, כי בג"ד כפר"ת הם ז"ת שהם ז' כפולות שיש בהם דין וחסד דגש ורפה, שאם הדין גובר, אז האור בא בסיתום וקימוץ בסוד נקודה לבד, ואם הם בסוד החסד, אז האור מתפשט בסוד קו על האות שהוא הרפה, ולכן, כאשר ז"ת מתחברים עם ג"ר וכתר ששם הוא עולם הרחמים כידוע, אז הם נעשים רפוים, אם לא כשיש דבר המבטל וגורם איזה הפסק בין הג"ר לז"ת.

[3236] עי' לעיל הערה הקודמת.

[3237] עי' זהר בראשית לב ע"ב: גן נעול דכלא אסתים ביה דכלא אתכליל ביה גל נעול דההוא נהר נגיד ונפיק ועייל ביה וכליל ולא אפיק וקרשי מיא ביה וקיימי.

תרגום: "גן נעול" שהכל נסתם בו, שהכל נכלל בו. "גל נעול" של אותו נהר שופע ויוצא ונכנס בו וכולל ולא מוציא, והמים קפואים בו ועומדים.

ביאור: אסתים ביה - פי' שכל הארות של מעלה כלולים ביסוד דנוק' (מ"מ). נהר - יסוד (רח"ו ומ"מ). ועייל ביה - ביסוד דנוק' (מ"מ). עי' תיקו"ז פ ע"ב, ובגר"א שם לח ע"א.

[3238] פי' אות ב' ואות ו' מהויים ריבוע, וכ' ו' נעשים עיגולים. ובוכ"ו הם אותיות אחרי יהו"ה.

[3239] פי' ל"ב אלקים דמעשה בראשית, וכאשר מוסיפים י' מאמרות, נעשה מ"ב שהוא פעמים אהי"ה, וזה חכמה וזה בינה.

[3240] תרומה קכז ע"ב יתרו פד ע"א ויקרא ע"ב (ד"א).

[3241] הענין כי "שלום" יתבאר על שני דרכים: או על יסוד, או על תפארת, שכל א' משניהם יקרא שלום בלי ספק. והנה לפי זה המלך שלמה פי' מלך שהשלום שלו, יצדק במקום שהשלום יתייחס לו. כי שלום הוא אבר הזכר ויתייחס בא' משני הזכרים. כי הזכרים הם שנים, והנקבות שתים, והיינו ד' אותיות שבשם והם י"ו זכרים, ה"ה נקבות, והנה מלך סתם מקום שיאמר המלך ולא יפרש הכתוב שלמת ירצה בנוקבי, או בבינה, או במלכות. והטעם כי מלך ירצה בענין שכינה שהוא שוכן ומולך על אסיפת עם והיינו שכינה. ושתי שכינות הם: הא' ה' עילאה, והב' ה' תתאה, והיינו שתי מלכים. בינה — מלך בז' הספירות, מלבות — מלך בז' הנערות הראויות לתת לה מבית המלך. וא"כ אחר שיש לנו שסתם מלך הוא בנקבות, כאשר יבאר הכתוב ויאמר המלך שלמה, שהכוונה מלך זכר, שהשלום שלו, אין ספק שיתבאר הענין בתפארת, שהוא ו', או בחכמה שהיא י', והנה בתפארת, ירצה מלך שהיסוד שהוא שלום, אל הזווג התחתון, ובחכמה ירצה מלך שהת"ת שהוא בסוד הדעת, שלום אל הזווג העליון כנודע. (אור יקר). בינה (רח"ו ורמ"ז). ז"א (מ"מ). מז ע"ב ופד ע"א ותרומה קכז ע"ב (ד"א).

[3242] מלכות (מ"מ).

[3243] פי' המלכות נתחברה עם ה' ראשונה וקיבלה המוחין על ידה שלא ע"י ז"א (מ"מ).

[3244] שהבינה נקראת בית עילאה ומלכות בית תתאה, וכולם הארותיהם מאבא, וזהו טעם לפתיחה זו על תיבת בראשית, שר"ל בראשית, ב' ראשית שהם ב' ההי"ן שנקראים בית, הם מראשית שהוא אבא (מ"מ).

[3245] האזינו רצא ע"א (הערת הזוהר).

יבנה בית[3246] וכתיב (שיר ג ט) אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון אפריון דא תקונא דעלמא תתאה[3247] מעלמא עלאה[3248] דעד לא ברא קב״ה עלמא[3249] הוה lסתים שמיה ביה ולא הוא ושמיהl (הוא ושמיה) [שמיה] סתים בגויה[3250] חד ולא קיימא מלה ([נ״א] והוא הוה בלחודוי) עד דסליק ברעותא[3251] ([נ״א] דמחשבה[3252] לקיימא כלא במטון[3253] דסמיטרא) למברי עלמא[3254] והוה רשים ובני[3255]:

תרגום: $

(קיב) עי׳ זהר ח״ב רנד ע״ב: כל אינון אחרנין נחתו לתתא כל חד וחד ואתענשו בההוא יסודא דנחת לתתא[3256] אלישע נחת לתתא[3257] בסטר(א) (ד)שמאלא דאיהו אשא ונחית ביה ולא סליק[3258] ואערע בההוא סטרא אחרא דאקרי אל אחר ואתמנע מניה תשובה ואתתרך בגין דאתדבק[3259] ביה ועל דא אקרי אחר ואוקימנא[3260]:

בן עזאי נחית ביסודא דעפרא ועד לא מטא לאוקידו דעפרא דמאטי להההוא סטר[3261] אחרא אטבע בההוא עפרא ומית ועל דא כתיב (תהלים קיז טו) יקר בעיני יהו״ה המותה לחסידיו:

בן זומא נחת[3262] ביסודא דרוחא ואערע ברוחא אחרא דמטא לסטר[3263] מסאבא [דאקרי פגע רע] ובגין כך (נפגע) פגע ביה[3264] ולא אתישב ביה[3265] וכלהו לא אשתזבן מעונשא ועל דא אמר

[3246] עי׳ בבהגר״א על תיקו״ז קכז ע״א ביאור ענין ג׳ חכמות.

[3247] מלכות (מ״מ).

[3248] ז״א (מ״מ).

[3249] פי׳ קודם שברא א״ס ב״ה עולם האצילות (מ״מ).

[3250] פי׳ שמותיו ית׳, שהם הספירות והפרצופים היו כלולים בתוך א״ס, ולא היה נגלה שום פרצוף, לא עתיק ולא א״א ולא או״א וזו״ן (מ״מ).

[3251] כשעלו המ״ן במצח הרצון העליון של א״ק, הכוונה היא למברי עלמא, עולם האצילות, ע״י שם מ״ה החדש שיצא ממצח דא״ק אשר על ידו נתקן כל עולם האצילות (מ״מ). עי׳ מלואים אות ט.

[3252] כתר שבתוך חכמה (רח״ו).

[3253] (בהנהגת) [בהגעת] נתיב א׳ שעליו נאמר נתיב לא ידעו עיט (רח״ו). ועי׳ ויקרא י ע״ב שם מפרשים את לשון ״מטון״.

[3254] הוא תיקון הז׳ מלכים הנקראים עולם (מ״מ).

[3255] פי׳ כשיצא שם מ״ה התחיל א״ס ב״ה לתקן פרצופים הנעלמים כגון עתיק וא״א (מ״מ).

[3256] ר״ל שאלו הג׳ לא עאלו לעילא בהיכלות האלו וסליקו לעילא, שכאן סוד הייחוד, אלא נחתי לתתא במט״ט, שהוא עה״ד טו״ר, ושם פגעו בההוא רע, ואתענשו כל אחד באותו יסוד שעלה. והענין כי אין דבקות אלא בימינא, שלכן הק״ש בהיכל אהבה, שלכן ר״ע דאתי׳ בסטרא דימינא, נכנס בשלום ויצא בשלום, משא״כ הם שנכנסו בג׳ יסודות האחרים, ונחתו לתתא כמש״ו (יהל אור).

[3257] ר״ל במט״ט כנ״ל (יהל אור).

[3258] ר״ל שלא סליק למעלה בהיכלות, אלא נחית משם למטה עד הס״א. וז״ש ואערע בההוא ס״א דאקרי אל אחר. והוא ג״כ ביסודא דאשא בס״א, שכ״א נחת ביסודו כנ״ל. והוא בהיכל שכנגד היכל זכות, שהוא יסוד השני מד׳ יסודות ארמ״ע, חגת״ם, כנ״ל. והוא היכל חובה, כמש״ל דף רס״ה היכלא רביעאה היכלא דא איהו דאקרי חובה כו׳ בהאי היכלא אתחזי חד רוחא שליט תקיפא דאיהו על כלהו ודא אקרי אוף הכי אל כגוונא דאחרא דבסטר קדושה האי איהו אל נכר כו׳ (יהל אור).

[3259] עי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[3260] ר״ל שנדבק באל אחר, ונענש הוא יותר מכולם, לפי שכל תוקפא דס״א בשמאלא, לכן נדבק בם (יהל אור).

[3261] סטרא (דפ״ו).

[3262] נחית (דפ״ו).

[3263] ר״ל שאין נכנס בס״א ח״ו כנ״ל, אלא פגע ברוח דמטא לס״א, שמקבל ממנו הס״א. וכן בב״ע כנ״ל. וההוא רוחא דמטא לס״א, הוא נקרא פגע רע, שאינו רע עצמו, אלא פוגע ברע, והן אוקידו דעפרא, שממנו נעשה האפר דס״א, אינו הרע בעצמו. ובהן נענשין ב״א, והגיע לצדיקים כמעשה הרשעים כנ״ל. והוא נחית ברוחא דחכמתא, שהוא אוריאל, שבו ניתנה התורה, כמ״ש בפ׳ יתרו דף ע״ח ע״ש (יהל אור).

[3264] כמ״ש (חגיגה יד ע״ב) בן זומא נפגע (יהל אור).

[3265] ולא אתיישב בי׳ חכמתא ונפגע - וז״ש (חגיגה שם) ועליו הכתוב אומר דבש מצאת אכול דיך פן תשבענו והקאותו, שהוא היה חכם, כמ״ש (ברכות נז ע״ב) הרואה בן זומא יצפה לחכמה. וכולם נענשו בענין שלו כידוע (יהל אור).

שלמה (קהלת ח יד) יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים בגין דאלין נחתו בדרגין אלין ואתענשו[3266]:

תא חזי בגין דרבי עקיבא[3267] סליק לעילא כדקא יאות עאל בשלם ונפק בשלם ודוד שאיל שאלתא ולא אתפרש דכתיב (תהלים יז יד) ממתים ידך יהו"ה ממתים מחלד חלקם בחיים[3268] (ס"א תוהא) על דא[3269] [תוהא] (מה) אלין דאתקטלו בקטולי עלמא[3270] זכאין צדיקי(א)[3271] דלא חאבו חובה בגין דיתענשון[3272]:

תרגום: $

ועי' זהר ח"א כו ע"ב: דבר אחר ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים אלין אינון ארבעה דנכנסו לפרדס[3273] חד עאל בפישו"ן דאיהו פי שונה הלכות[3274] תניינא עאל בגיחו"ן[3275] ותמן הוא קבור ההוא דאתמר ביה (ויקרא יא מב) כל הולך על גחון גבריא"ל גבר אל[3276] עליה אתמר (איוב ג כג) לגבר אשר דרכו נסתרה[3277] ויסך אלו"ה בעדו ולא ידע גבר ית קבורתיה עד יומא הדין דאתגלייא תמן ודא איהו רמז ולחכימא ברמיזא[3278] תליתאה עאל בחדק"ל חד קל ודא לישנא חדידא קלא לדרשא[3279] רביעאה עאל בפר"ת דאיהו מוחא[3280] דביה פריה ורביה[3281] בן זומא ובן עזאי

[3266] עי' מלואים אות .Error! Reference source not found

[3267] אמנם ר' עקיבא הנה ע"י גדולת תורתו וקדושתו, שהיה כל ימיו עובד מאהבה, וכמ"ש (ברכות סא ע"ב) כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך כו', וכן בזוה"ק בהיכלות פקודי (רנד ע"א), הנה נתעלה ע"י מעשיו עד מוח הדעת עצמו ובהחסדים שבדעת, ע' שער המוחין (סוף פרק ט) ובמפרשים שם מה שהעירו בזה, וע' פע"ח (שער ספירת העומר פ"ז) וכן בשער הכוונות (שם דף פו ע"ד ופז ע"א), וע' שם ושם שאמר כי ע"י המעשים טובים נתגדלו ועלו למעלה למעלה (דע"ה ח"ב קז ע"א ועיי"ש עד ע"ב).

[3268] ר"ל כמ"ש (ברכות סא ע"ב) אמרו מ"ה לפני הקב"ה זו תורה וזו שכרה ממתים ידך ה' כו'. א"ל חלקם בחיים. ולא נתפרש השאלה, מה היתה התשובה על שאלתם. ומפ' והולך כאן (יהל אור).

[3269] מה דא (דפ"ק).

[3270] ר"ל עשרה הרוגי מלכות (יהל אור).

[3271] צדיקיא זכאין (דפ"ו).

[3272] שמיתתם היה בסוד הקרבן, כמ"ש למטה. וזהו דוקא שמת בלא חטא, דאל"ה לא סליק בסוד הקרבן, כל מום בו, כידוע בסוד מסירת נפש בק"ש (רע"מ צו לג ע"א) (יהל אור).

[3273] עי' אריכות דע"ה ח"ב פט ע"ג סימנים ג' וד'.

[3274] ובן עזאי הוא פה שונה הלכות שהיה אומר כל חכמי ישראל לפני כקליפת השום (מ"מ). יש כמה שיטות איך לפרש כל א' כאן: שיטה א', הוא ע"פ מה שפירש הגר"א את דברי הזהר כאן, בהיכלות פקודי בספר יהל אור (דף כט עמוד ע"א ע"ב). שיטה ב', הוא שיטת התיקונים (תיקון נד דף קא ע"א) שם אמרו כי פישון הוא צפון גבריאל, גיחון דרום מיכאל, חידקל מזרח אוריאל נוריאל, פרת מערב רפאל. ואמר הגר"א שם ע"א וביהל אור הנז' (ריש ע"ג שם), כי התיקונים עם הזוהר חלוקים בזה. שיטה ג', הוא כי הגר"א עצמו בתיקונים (שם ע"א סוף ד"ה אורייתא) אמר שם בכוונת זוהר בראשית.

[3275] כתב בס' אור ישראל וז"ל ובס' התיקונים איתא גיחון ההוא דאתמר ביה ויקבור אותו בגי וכו' עכ"ל. הרי מבואר דקאי על מרע"ה, ולעיל דף כ"ו ע"א אמר דוא"ו איהו נפיל בגלותא בתר ה בתראה וכן משה נמי, א"כ בסוד ו הוא בגלות בסוד הולך על גחון. ולכן ו דגחון רברבא והיא באמצע התורה לרמוז למרע"ה שהוא עמודא דאמצעיתא עכ"ל ס' אור ישראל. וכתב הרב באוצ"ח כי משה הוא יסוד אבא שבתוך זעיר והוא נגד נקב האחור שהיא נקודה דחורבה להכניע הס"א, וזהו מול בית פעור עכ"ל. ובזה יובן לשון הזוהר שאמר תניינא, בגיחון הוא אלישע אחר שנטבע בקליפה. ומ"ש ותמן הוא קבור ההוא דאתמר ביה כל הולך על גחון ר"ל מרע"ה קבור נגד נקב האחור. ומ"ש כל הולך על גחון ר"ל ו דגחון הוא מרע"ה (מ"מ).

[3276] ר"ל משה הוא גבר אל כמו איש האלהים (מ"מ).

[3277] לגבר שהוא מרע"ה דרכו שהוא דרך קברו נסתרה. וצריך לעיין מה שייכות דגבריאל הכא עד שנדרוש אותו על מרע"ה. ונראה כי ד' חכמים אלו כל אחד נכנס ברגל אחד דמרכבה, רע"ק בחסד, בן עזאי בנצח, בן זומא בהוד, אלישע בגבורה שהוא גבריאל, ולכך דריש גבריאל על מרע"ה. ואל תקשה שבן זומא שבהוד נשאר בקדושה, ואלישע שבגבורה יצא לחוץ, שכבר תירץ זה הרב באוצ"ח בדרוש המקיפים שאמר לפי שנ"ה הם בחינת שבילי הזרע הם מתוקים יותר מהגבורה. ועוד שבנ"ה נתגלו החסדים במקומם אבל חסד וגבורה הם במקום הסיתום. אי נמי יובן במ"ש הרב בדרוש ד' נכנסו לפרדס, כי בן עזאי המשיך מוח חכמה, ובן זומא מוח בינה, ורע"ק מ"ח חסדים ואלישע מ"ח הגבורות וגבריאל הוא מהגבורות כמ"ש (מ"מ).

[3278] משה קבור נגד פעור, וכו' וסוד זה ראוי להעלימו לכך אמר לחכימא ברמיזא (מ"מ). עי' יהל אור ח"ב כ"ח ע"ד, ז"ל, סוד משה הוא תורתו הלכה למשה מסיני שהוא הסוד והוא גנוז ברמז, ע"כ.

[3279] הוא בן זומא שהיה דרשן (מ"מ).

[3280] הם סודות התורה (מ"מ).

[ד]עאלו בקליפין דאורייתא הוו לקאן בהון רבי עקיבא[3282] ודועאל במוחא אתמר ביה דעאל בשלם ונפק בשלם[3283]:
תרגום: $

(קיג) ז״ל מאיר הזהר ריש תיקו״ז: בליקוטים שבסוף ספר ביאורי אגדות (מג ע״ב) אמר רבינו, עשרה שמות של הספירות שהם הגוף, עשרה הויו״ת המנוקדין בט׳ מיני נקודות הם הנפש, ועשרה מיני כינויין הם הלבוש, ע״ס פנימיות שהם יו״ד ה״א וא״ו ה״א הם הרוח [עי׳ לקמן יט ע״א], ועי׳ ס״י ד׳ ע״ד, ויהל אור ח״א יג ע״ב (לש״ו).
וז״ל בס״י, השמות הן בגוף והן שבעה שמות שאינן נמחקין, אהיה אל כו׳ צבאות שד״י אדנ״י, והן כוללין כל השמות, וכן כלל הספירות הן ז׳, וכו׳, ושמות הוי״ה הן בנשמה והוא בג׳ דרגין, הוי״ה א׳ כוללת כל ע״ס בפשיטותה בנפש, ובמילואה ברוח, ועשר הויות מנוקדות בנשמה, וכינויין המורין עליו ית׳ חנון כו׳ בלבושא כמו הלבוש שמצייר לאדם [הוא נאה ללבושו ולבושו נאה לו], וכינויין אחרים כלחם כו׳ בהיכלא, והן כל התורה והן ד׳ דרגין והכל יוצא משם הוי״ה נמצא כל התורה הוא שמו, עכ״ל.
וז״ל היהל אור: בע״ס של אצילות, השמות שאינן נמחקין בגוף הספירות, ועשר הויו״ת מנוקדות בנקודות הידועות, ברוח של ע״ס. וכן כאן ההויו״ת ברוחין, והשמות במאורות, שהן הנהורין דכאן.
ועי׳ זהר ח״ב מב ע״ב וז״ל, בתר דעבד האי דיוקנא דמרכבה דאדם עלאה, נחית תמן ואתקרי בההוא דיוקנא יהו״ה, בגין דישתמודעון ליה במדות דיליה בכל מדה ומדה וקרא אל אלהים שדי צבאות אהי״ה, בגין דישתמודעון ליה בכל מדה ומדה, עכ״ל.
עי׳ לש״ו כללים ח״א מט ע״ב שהי׳ אותיות של שם מ״ה הם הרוח הכללי והעיקרי, והעשרה הויו״ת המנוקדות בניקוד ט׳ נקודות כמש״כ כאן הם הנפש שברוח, וכל זה הוא חלק הרוח שבז״א מצד אבא, אבל החלק הרוח שבצד אמא הם עשרה הויו״ת הנזכר בתקוני ז״ח לה ע״ג, והם מנוקדות בניקוד ד׳ תיבות הראשונות של העשרה מאמרות, והנפש של אותו הרוח הם עשרה שמות אלהי״ם אשר בעשרה מאמרות, ועי׳ טנת״א ה׳ וביאורים שם אות נו ועט.
ועי׳ ע״ח דרושי אבי״ע פרק ב׳.

(קיד) עי׳ הקדו״ש מג ע״א: וזהו עיקר הענין דכל הכוונות והיחודים, לדעת על כל שם איך שהוא יוצא מהשם הוי״ה ב״ה, ולייחדם כולם בהעשר אותיות דהשם מ״ה שהוא השם המפורש כנ״ל בדברינו, וכמ״ש הגר״א בתיקונים תיקון ס״ו קי״ג ע״ב בד״ה אבל[3284] ובד״ה ואמר[3285], ע״ש ותמצא. ועי׳ עוד בזה בדבריו בסוף תיקון נ״ז[3286], ובסוף תיקון נ״ה[3287]. וזהו

[3281] וכן הוא בבכורות נה ע״ב (לש״ו).
[3282] פקודי רנד (הערת הזוהר).
[3283] תקונים תקון טו דף קא ע״א וצא תקון סג (ד״א). תיקון ט״ו צ״ל מ׳ ותיקון ס״ג צ״ל נד (לש״ו). עי׳ אריכות ביהל אור ח״ב כח ע״ב.
[3284] וז״ל, אבל אינון דידעין כו׳ - ר״ל לכוין כוונות ויחודים אותן היודעים הכוונות על בוריין כל שם האיך יוצא משם הוי״ה דעליו הם מיוסדים כל השמות. דשמות הן בשכינה והוי״ה בקב״ה כמש״ל סוף תכ״ה וז״ש יכלין לנחתא חילא מתמן לגבי שכינתא כו׳ בכל מצוה ומצוה כוונה המיוחדת ומקובלת לכל מצוה כוונה אחרת בקבלה וז״ש בכל פקודא ופקודא כו׳ למינו כו׳ וההויות משונות בנקודות וכמש״ש והכל בכוונות דהוא עץ החיים כמש״ל ק׳ א׳ דתורה ומצות הוא עץ החיים גם לרבות כו׳ ובעץ החיים אין רע לאפוקי שמושים לצרכי האדם בע״ה טו״ר כנ״ל.
[3285] ואמר זכאה איהו מאן דסליק כו׳ - דיחוד הוי״ה בשמות צריך ליחדא בשמא מפרש דעשר אתוון וז״ש מעשר אמירן במחשבתא, דזהו שם המחשבה ושם נקרא אחד א״ח ט׳ ד׳ עשירית כידוע ולכן צריך להיות במחשבה אחת בכוונות ויחודים ח״ו שלא תפול שום מחשבה וז״ש ובההוא זמנא כו׳.
[3286] קה ע״ד ד״ה דאשתכח וז״ל, הוי״ה הוא נשמתא ונוק׳ הוא גופא כמש״ל ס״ג ב׳ ומסט׳ דגופא ועמש״ש ולכן כל השמהן הן בגופא דכל אבר ואבר וגיד ועורק ודופק ועצם וכל שרטוט וקו וציור הכל שם אחר והוי״ה הוא אחד בנשמתא ולכן אין רשאי להשתמש בשמא בלא הוי״ה כנ״ל ס״ת נ״ה דהיא א׳ אלא דנשתנה לפי האבר דמתפשט ביה והוא הנקוד ובעצמו אין שינוי וכ״ה שם הוי״ה בכל העולמות כולהו שהן אדם א׳ בכללו וז״ש ובג״ד אית לב״נ כו׳ ולכן כל המצות כולן רמיזין בהוי״ה ואמר אלא בעלת העלות כו׳ ר״ל א״ס והוא בכתר שמשם הכל א׳ דהוא א׳ אבל הכל בא״ס, עכ״ל.

שאמרו רז"ל דלכך מתפללים ואינם נענים מפני שאינם יודעים סוד שם המפורש, ור"ל שאינם יודעים איך שכל השמות כולם יוצאים ונמשכים ממנו, ולייחד את כולם במקורן. אבל מי שזכה לכל זה אין קץ למתן שכרו, וכמ"ש בזוה"ק (פ' חקת קפג ע"ב וקפ"ד ע"א) מהכא אוליפנא כל וכו', וכן הוא עוד בכ"מ בזוה"ק רבו מלספר[3288].

ועיי"ש נד ע"ג: כל שימוש השמות כולם הוא הכל רק בהמלכות דאצילות ובהשמות דאלהי"ם ואדנ"י אשר בה, היוצאים ומסתעפים מהשם הוי"ה ב"ה, והם אורותיה וגילויה המתפשטת בהם בכל התהוות והנהגת דבי"ע, וכל שימוש השמות הוא הכל רק בהשמות וכינוים המתגלים בה. כי למעלה ממנה אי אפשר לגעת שם מאומה כלל, כי היא הראשית לנבראים[3289], שממנה נברא הכל, כמ"ש בהקדמת תיקונים (י"ב סע"ב), וכל שימושי השמות הוא רק בה. ולכן אמרו בתיקונים (שם) ובגינה אתמר כל המשתמש בתגא חלף, כי אין היתר להשתמש בשמות אלא רק לצדיקים גמורים הגורמים יחודה למעלה, והיודעים על כל שם ושם איך שהוא נמשך ומתפשט מהשם הוי"ה, וכמ"ש הגר"א בתיקונים סוף תיקון נ"ה (קב ע"ד), כי אין רשות להשתמש בשמות כי אם בכוונת ההוי"ה מקורו כי אל"כ הוא ח"ו קיצוץ בנטיעות כו' ע"ש. וע"ש עוד (דף קיג ע"ב) סוף תיקון ס"ו בד"ה ובזמנא[3290] ובד"ה אבל[3291] ובד"ה ואמר[3292] ע"ש.

ועי' זהר ח"ג קפג ע"ב: מהכא אוליפנא lנ"א ת"חl כל מאן דבעי לאתערא מלין[3293] דלעילא בין בעובדא בין במלה אי ההוא עובדא או ההוא מלה לא אתעביד כדקא יאות לא אתער מדי:

כל בני עלמא אזלין לבי כנשתא[3294] לאתערא מלה דלעילא אבל זעירין אינון דידעין לאתערא וקב"ה קריב לכלא lדידעי למקרי ליה ולאתערא מלה כדקא יאותl:

אבל אי לא ידעי למקרי ליה לאו איהו קרב[3295] דכתיב (תהלים קמה יח) קרוב יי' לכל קוראיו וגו' מאי באמת דידעי lלאתעראl מלה דקשוט כדקא יאות וכן בכלא אוף הכא הוו אמרי ישראל הני מלין מלין דקשוט בגין לאתערא להאי בירא ולאשקאה לון לישראל ועד דאמרי הני מלי לא אתער:

וכן אפילו באינון חרשי עלמא דמשתמשי בזינין בישין עד דעבדי עובדי[3296] דקשוט לגבייהו אי לא אמרו מלי דקשוט בגין לאמשכא לון בהני גווני דבעיין לא [מתערין] (מתעבד) לגבייהו

[3287] קב ע"ד ד"ה דרכי וז"ל, הוי"ה הוא בעד"א והשם הוא בנוק' וז"ש כגון דכורא כו' וכ"ה במלאכים דהוי"ה הוא במט"ט דשמו כשם רבו והשמות במלאכים דתחות ידיה ואינון דשכינתי' כמש"ו וכגוונא דא כו' ואין רשות להשתמש בשמות כי אם בכוונת ההוי"ה מקורו שהוא ח"ו קצוץ חטא אדה"ר.

[3288] הגהה מכ"י המחבר: עיין פ' ויקהל ר"א א' ב', ושם ר"ב ע"א ורע"ב, ושם ר"י ע"ב, ופקודי רס"ב ב', במדבר ק"כ, ובא"ז רצ"ד ב', ופקודי ר"פ רע"א.

[3289] עי' בביאור רבינו על ספד"צ סוף כט ע"ד.

[3290] ובזמנא דישראל אינון בגלותא כו' ובג"ד אוקמוה קדמאין כו' - ר"ל כי בגלותא הוא כל שמושי קבלה מעשיות הכל בעץ הדעת טוב ורע, דגלותא דמיא לחטא אדה"ר, וכנ"ל דעובדא דמעשה אבותיהם בידיהם, וקודם החטא הותר לו לאכול מעצי הגן, וכן קודם הגלות בבנין בית המקדש, אבל לאחר שחטא נתערב לו הכל וכן בגלותא.

[3291] אבל אינון דידעין כו' - ר"ל לכוין כוונות ויחודים, אותן היודעים הכוונות על בוריין, כל שם האיך יוצא משם הוי"ה, דעליו הם מיוסדים כל השמות, דשמות הן בשכינה והוי"ה בקב"ה כמש"ל סוף תיקון כ"ה, וז"ש יכלין לנחתא חילא מתמן לגבי שכינתא כו' בכל מצוה ומצוה כוונה המיוחדת ומקובלת לכל מצוה כוונה אחרת בקבלה, וז"ש בכל פקודא ופקודא כו' למינו כו' וההויו"ת משונות בנקודות וכמש"ש, והכל בכוונות דהוא עץ החיים כמש"ל, דתורה ומצות הוא עץ החיים גם לרבות כו' ובעה"ח אין רע לאפוקי שמושים לצרכי האדם בע"ה טו"ר כנ"ל.

[3292] ואמר זכאה איהו מאן דסליק כו' - דיחוד הויה בשמות צריך ליחדא בשמא מפרש דעשר אתוון וז"ש מעשר אמירן במחשכתא, דזהו שם המחשבה ושם נקרא אחד א"ח ט' ד' עשירית כידוע ולכן צריך להיות במחשבה אחת בכוונות ויחודים ח"ו שלא תפול שום מחשבה וז"ש ובההוא זמנא כו'.

[3293] עיקר הענין דכל הכוונות והיחודים, לדעת על כל שם איך שהוא יוצא מהשם הוי"ה ב"ה, ולייחדם כולם בהעשר אותיות דהשם מ"ה שהוא השם המפורש כנ"ל בדברינו, וכמ"ש הגר"א בתיקונים תיקון ס"ו קי"ג ע"ב בד"ה אבל ובד"ה ואמר, ע"ש ותמצא. וע' עוד בזה בדבריו בסוף תיקון נ"ז, ובסוף תיקון נ"ה. וזהו שאמרו רז"ל דלכך מתפללים ואינם נענים מפני שאינם יודעים סוד שם המפורש, ור"ל שאינם יודעים איך שכל השמות כולם יוצאים ונמשכים ממנו, ולייחד את כולם במקורן. אבל מי שזכה לכל זה אין קץ למתן שכרו, וכמ"ש בזוה"ק (פ' חקת קפג ע"ב וקפ"ד ע"א) (הקדו"ש מג ע"א).

[3294] כנישתא (דפ"ו).

[3295] קריב (דפ"ו).

[3296] עובדוי (דפ"ו).

ואפי׳ [דצווחי] (דסחי) כל יומא במלין אחרנין או בעובדא אחרא לא משכין לון לגבייהו לעלמין ולא מתערין לקבלייהו:

ת״ח כתיב (מלכים א׳ יח כו) ויקראו בשם הבעל וגו׳ מאי טעמא חד דלאו רשו בההוא בעל בהאי[3297] ועוד דמלין לא מתכשרן ב(ע)ינייהו[3298] ואנשי לון קב״ה מנהון הה״ד (שם לז) ואתה הסבות את לבם אחורנית זכאין[3299] אינון צדיקייא דידעי למקרי למאריהון כדקא יאות[3300]:

אמר רבי שמעון הכא בעינא לגלאה מלה ת״ח כל מאן דידע לסדרא עובדא כדקא יאות ולסדרא מלין כדקא יאות[3301] הא ודאי מתערי לקב״ה לאמשכא מלין עלאין דמתכשרן (ס״א ואי לא לא אתכשר לגבייהו) ולא אכשר לגבייהו אי הכי כל עלמא ידעי לסדרא עובדא ולסדרא מלין מאי חשיבו דלהון דצדיקייא דידעי עקרא דמלה ועובדא וידעי לכוונא לבא ורעותא יתיר מאלין אחרנין דלא ידעי כל כך:

אלא אלין דלא ידעי עקרא דעובדא [כולי] (כל) האי אלא סדורא בעלמא ולא יתיר משכין עלייהו משיכו דבתר כתפוי דקב״ה [דלא טס באוירא] (דלא כנס או נטורא (ס״א דלא טס באוירא)) דשגיחו אקרי[3302]:

ואלין דידעי ומכווני לבא ורעותא מפקי ברכאן מאתר דמחשבה[3303] ונפקי בכל גזעין ושרשין בארח מישר[3304] כדקא יאות עד דמתברכן עלאין ותתאין ושמא קדישא עלאה מתברך על ידיהון זכאה חולקהון דהא קב״ה קריב לגביהון וזמין לקבליהון בשעתא דקארון ליה הוא זמין לון בשעתא דאינון בעאקו הוא לגבייהו הוא אוקיר לון בעלמא דין ובעלמא דאתי הה״ד (תהלים צא יד) כי בי חשק ואפלטהו אשגבהו כי ידע שמי:

תרגום: מכאן למדנו (בא וראה), כל מי שרוצה לעורר דברים של מעלה בין במעשה בין בדבור, אם אותו מעשה או אותו דיבור לא נעשה כראוי, לא מעורר דבר.

כל בני העולם הולכים לעורר בבית הכנסת דבר שלמעלה, אבל מעטים אלו שיודעים לעורר, והקדוש ברוך הוא קרוב לכל היודעים לקרא לו ולעורר הדבר כראוי.

אבל אם לא יודעים לקרא לו, הוא אינו קרוב, שכתוב ״קרוב ה׳ לכל קוראיו וגו׳״, מה זה ״באמת״, שיודעים לעורר דבר אמת כראוי וכן בכל. גם כאן, היו ישראל אומרים דבורים אלה דברי אמת כדי לעורר באר הזאת ולהשקותם לישראל, ועד שאומרים מילים אלו, לא מתעוררת.

וכן אפילו באותם מכשפי העולם שמשתמשים במינים רעים, עד שעושים מעשיהם של אמת אליהם, אם לא אומרים דברי אמת בשביל להמשיך אותם בצבעים, אלו שרוצים לא מתעוררים לגביהם, ואפילו שצווחים כל היום בדברים אחרים, או במעשה אחר, לא מושכים אותם אליהם לעולמים, ולא מתעוררים אליהם.

בא וראה כתוב ״ויקראו בשם הבעל וגו׳״ למה. אחד, שאין יכולת לאותו בעל בזה, ועוד שהדברים לא ראויים ביניהם, והִשְׁפִּיחַם הקדוש ברוך הוא מהם, זהו שכתוב ״ואתה הסבות את לבם אחורנית״, אשריהם הצדיקים שיודעים לקרא לרבונם כראוי.

אמר רבי שמעון, כאן צריך לגלות דבר. בא וראה, כל מי שיודע לסדר מעשה כראוי ולסדר דברים כראוי, זה בודאי מעורר את הקדוש ברוך הוא להמשיך דברים עליונים ראויים (ואם לא לא יהיו ראויים להם) ולא ראוי להם, אם כך כל העולם יודעים לסדר מעשה ולסדר דברים, מה חשיבות הצדיקים שיודעים עיקר הדבר והמעשה, ויודעים לכוון לב ורצון יותר מאלו האחרים

[3297] להוריד אש מן השמים (רח״ו).

[3298] שהקב״ה בלבלם (רח״ו).

[3299] זכאן (דפ״ו).

[3300] וכבר הודעתיך במ״א (ע״ח שער מיעוט הירח פרק ג) כי מיציאת מצרים עד בנין בית המקדש תמיד היו זו״ן אחור באחור, ואין קומתה שוה לו רק היא עומדת מן החזה שלו ולמטה ששם מקום לבו של ז״א. ונמצא שהמלכות הנקרא לבם היתה אחורנית עם ז״א, וראשה מגיע עד שם, עד מקום טיבורא דלבא דז״א בלבד לא למעלה מזה, וזש״ה (מלכים א׳ יח לז) ואתה הסבות את לבם אחורנית, שעי״כ הקלי׳ היו מתגברים בימים ההם, ובכל זמן שהיו ישראל עע״ז על אדמתם, וכיון שגברו הקלי׳ גרמו לישראל לחטוא, ולכן אליהו ז״ל תיקן הדבר הזה, כי ע״י תפילתו העלה אז מ״ן, ועי״כ עלתה הנקבה אחורנית למעלה עד רישא דז״א ממש ולא עד הלב בלבד כמו בתחילה (שעה״כ יט ע״ג).

[3301] ח״ב רלח סע״א (לש״ו).

[3302] ר״ל שהוא רק הארה ושפע אשר בבחי׳ הסתר פנים, ולא נתגלה ולא נראה השפע שהוא נמשך ומשוטט באויר, ר״ל בהארת השגחתו ית״ש, כי היא רק בהסתר פנים לבד (הקדו״ש מג ע״ג).

[3303] כבר למדנו ממורינו זלה״ה כי עיקרה הוא להמשיך מיסוד אבא בסוד אתה שאנו אומרים (רח״ו). שהוא מעומק ורצון ופנימיות הלב והוא מסוד חכמה אבא ראשית האצילות (הקדו״ש מג ע״ג).

[3304] הארת פנים בפנים (רח״ו).

שלא יודעים כל כך.
אלא אלה שלא יודעים עיקר המעשה כל זה, אלא סידור בעלמא, ולא יותר מושכים עליהם משיכות, שאחר כתפי הקדוש ברוך הוא, שלא טס באויר שנקרא השגחה.
ואלה שיודעים ומכוונים לב ורצון מוציאים ברכות ממקום המחשבה, ויוצאים בכל הגזעים והשרשים בדרך ישר כראוי, עד שמתברכים עליונים ותחתונים, ושם הקדוש עליון מתברך על ידם, אשרי חלקם, שהרי הקדוש ברוך הוא קרוב אליהם, ומזומן כנגדם בשעה שקוראים לו, הוא מזומן אליהם בשעה שהם בצרה, הוא אצלם הוא מכבד אותם בעולם הזה ובעולם הבא, זהו שכתוב ״כי בי חשק ואפלטהו אשגבהו כי ידע שמי״.

(קטו) עי׳ זהר ח,ב קטו ע״א: והאי איהו מ״ט מן מטה דילך דאתמר ביה (שמות יז ט) ומטה האלהים בידי דמטה אחרא אית לך[3305] ׀ומטה דילך׀ הוא מטה דמשה[3306] ובגין דא [א׳ מטה דילך] דאיהי בינה[3307] חוזרת לך כמה דאוקמוה במתניתין אלף בינה דחזרת [לך בתיובתא] ׀בך בתיובתא ותיעול׀ (בך בתיביובתא תיעול) בין ו״ו ואתעביד וא״ו לקיים בך[3308] [ובישראל] ׀ולישראל׀ (ולישראל) (ישעיה נד ו) וברחמים גדולים אקבצך (ירמיה לא ח) ובתחנונים אובילם[3309] מתמן ואילך יתקיים בך לא יתן לעולם מוט לצדיק:
תרגום: $

(קטז) עי׳ זהר ח״ב צא ע״ב: נדר איהו לעילא[3310] ואינון חיי מלכא רזא דרמ״ח שייפין ותריסר[3311] ׀קטירין׀ (קטיסין) כחושבן (ו)נד״ר ועל דא חמיר משבועה חיי דמלכא[3312] ׀אלין׀ דיהיב חיין לכל אלין שייפין[3313] ואקרון הכי[3314] בגין אינון חיין ואינון חיין נחתין מעילא לתתא להוא מקורא דחיין[3315] ומההוא מקורא נחתין לתתא לכל אינון שייפין:
שבועה לקיימא דרגא דלתתא רזא דשמא קדישא[3316] ודא אקרי מלך עצמו דרוחא עלאה וגופא[3317] דיליה למשרי בגויה ׀ולדיירא ביה ברוחא דשארי גו גופא ועל דא אקרי מלך עצמו

[3305] ״דמטה אחרא אית לך״ מוסגר בדרך אמת.
[3306] עי׳ ע״ח שער הארת המוחין פרק ב.
[3307] ר״ל שבפורקנא בתרייתא יתגלי ליה אילנא דחיי שער החמשים של בינה כנ״ל (יהל אור).
[3308] ר״ל ו״ברחמים א״קבצך ו״בתחנונים הוא ר״ת וא״ו והוא וא״ו הנ״ל (יהל אור).
[3309] ובתחנונים אובילם (מוסגר בדפ״ק).
[3310] אך הנדר הוא למעלה בסוד מוחין, הוא עליון, לכן מכונה לבינה, כי הלא מוחין דז״א הוא מנה״י דבינה נעשו, אם כן נמצא, כי הנדר תלוי באמא עלאה, אך לפי האמת שרשו במוחין דז״א שמאירין בנוק׳, והענין, כי הלא אחר שעל ידי השבועה נעשה כל גופא, ואז נשלמו כל ג׳ ספירין עילאין דידה, ואז היא בשוה עם ז״א והוא מאיר בה, כי היא מסתכלת במצחו אשר שם מוחין דיליה, ואז מסתכל מצח דידה בסוד מוחין, למצחא דידיה בגו מוחין דיליה ומתנהרין, ואם כן נמצא, כי הסתכלות זה אין בו ממש כמו השבועה שהוא הבל גמור היוצא מן הפה כלול מאשא רוחא ומיא, אמנם הנודר לשוא אינו גורם התלבשות החיצון כלל, רק מניעת הארת המוחין שלה, ולכן אינו כל כך חמור בבחינות אלו, לכן תיקונו שיתענה ששה ימים רצופים, והטעם כי הלא תחלה היתה [י׳ ספירות שלה] שיעור ג׳ ספירות בסוד נה״י של ז״א, ואח״כ כדי לעלות ולקבל מוחין, אז מתפשטת ועולה עד מוחין דיליה, והם עליות ו׳ ספירות, כתר, חכמה, בינה, גדולה [חסד], גבורה, ת״ת, כי דעת וכתר הכל אחד כנודע, ונמצא שחסר ממנה אותן הו׳ ספירות, לכן נגדם תתענה ו׳ ימים, והנה נלמד מזה, ששיעור קומתה הוא כ״ח, וכאשר היא עולה להיות כנגדו ממש הם ל״ד, וזה סוד ל״ד אמות [אורך ורוחב היריעה האחת [שמות ל״ו] (שער תיקוני עונות פרק ח). בבינה (יהל אור).
[3311] צ״ל ושית, ר״ל ו״ק (יהל אור).
[3312] ר״ל של בינה (יהל אור).
[3313] דו״ק כנ״ל (יהל אור).
[3314] ר״ל למה נקרא חיי דמלכא (יהל אור).
[3315] בינה (יהל אור).
[3316] כאשר מתגלה הרצון מלמעלה, שהוא מהג״ר, בקיום ההבטחה דכל הז״ת, ר״ל שלא ישתנה בשום אחד מהם, הנה זה נקרא בשם שבועה. וענינו הוא שהגילוי רצון דהג״ר מכריח על כל הז״ת שיתקיים הדבר עכ״פ גם בהסכם מדת הדין שבהם, וזהו לשון שבועה. והוראתו הוא כי נגזר הדבר גם בכל השבעה תחתונות כולם, שלא ישתנה בשום אחד מהם. והנה כל הדין דהז״ת הוא בהמלכות כמ״ש הרב בשער טנת״א (פרק ז שם), וזהו שאמרו ברע״מ (פנחס רנה ע״א, ומשפטים קטו ע״ב) כי שבועה הוא במלכות, כי בה הוא מציאות השבועה, שהוא הוראת על הסכם כל הז״ת (דע״ה ח״ב קלז ע״א).

דרוחא עילאה[3318] ותיבה דיליה למשרי בגויה| עצמו דההוא דסתיר[3319] לעילא ובגין כך מאן דאומי בקשוט הוא מקיים להההוא אתר וכד קאי האי אתר מקויים מקיים כל עלמא נדר שריא על כלא על מצוה ועל רשות[3320] דלאו הכי בשבועה והכי אוקמוה חברייא ע"כ[3321]:
תרגום: $

עי' זהר ח"ג רנה ע"א: ובגין דא נדר דיהו"ה דאיהו תפארת ושבועה דאדנ"י דאיהו מלכות דעבדו על גלותא דלהון בחכמה ובינה יהון שביקין ושביתין לא שרירן ולא קיימין (במדבר טו כו) ונסלח לכל עדת בני ישראל דחסד איהו מים גבורה אש תפארת אויר ובגין דא [אוקמוה] (תקינו) מארי מתניתין התר נדרים פורחים באויר ובגין דשבועה ממלכות[3322] |דאיהי| (דאיהו) לתתא מניה[3323] אוקמוה נדרים על גבי שבועות עולים ועוד אוקמוה כל הנשבע כאילו נשבע במלך עצמו וכל הנודר כאילו נודר בחיי המלך (דעצם) המלך |ועצמו| אדני חיי המלך יהו"ה ובגין דא (שם ל ג) כי ידור נדר ליהו"ה:
ואוף הכי[3324] אית רזא אחרא חיי המלך חכמה הה"ד (קהלת ז יב) החכמה תחיה בעליה כל הנודר ביהו"ה דאיהו תפארת כאילו נודר בחכמה דאיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א חיי המלך וכל הנשבע [באדנ"י] (ביהו"ה) כאילו נשבע במלך עצמו עצמו דא אימא עלאה כאילו נשבע בה דאיהי (שמות כד י) עצם השמים[3325] לטוהר מסטרא דחסד (בראשית ב כג) עצם מעצמי ובשר מבשרי מסטרא דגבורה דא מלכות ובחכמה דאיהי [חיי] תפארת איהו סליק לאתקרי אדם הה"ד (ישעיה מד יג) כתפארת אדם:
תרגום: $

(קיז)עי' זהר ח"ב ב ע"א: ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו (שמות א א) והמשכילים יזהירו[3326] כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד (דניאל יב ג) והמשכילים אלין אינון דמסתכלי ברזא דחכמתא[3327] [יזהירו] |נ"א יזהירו דנצצין ברזא דחכמתא|[3328] נהרין ונצצין[3329] בזיוא דחכמתא עלאה[3330] כזהר נהירו נציצו דנהרא דנפיק

[3317] ר"ל בנדר שורה חיין דבינה למטה ובשבועה שורה רוחא וגופא דבינה בהן וזהו עצמו (יהל אור).
[3318] (ס"א תאיבא למשרי וכו') נוסף בדפ"ו.
[3319] דסתים (יהל אור).
[3320] רשותא (דפ"ו).
[3321] פקודא יג לאתעסקא בפריה ורביה וכו עד בכל סטרין ומשם תלך ויקרא מג ע"ב וביום השמיני (הערת הזהר).
[3322] כל הדין דהז"ת הוא בהמלכות כמ"ש הרב בשער טנת"א (פרק ז שם), וזהו שאמרו ברע"מ (פנחס רנה ע"א, ומשפטים קטו ע"ב) כי שבועה הוא במלכות, כי בה הוא מציאות השבועה, שהוא הוראת על הסכם כל הז"ת (דע"ה ח"ב קלז ע"א).
[3323] מיניה (דפ"ו).
[3324] ר"ל בחו"ב כמו שמפרש והולך (יהל אור).
[3325] דעצם חיור ובשר סומק כידוע (יהל אור).
[3326] משום דקשיא ליה "את יעקב", "אתו" מבעי ליה. ולכן מפרש, "בני ישראל" הם גבולי אלכסון, שהם בני ז"א, הנק' ישראל, שבאו עם השכינה הנק' יעקב, וכדמסיק. לכן פתח בפסוק, והמשכילים, ודרשו בו דרשות אחרות, ולבסוף דרש בו ענין השייך לפרשה זו בדרך המדרש (מ"מ).
[3327] ארבע מעלות דפרד"ס הן בסוד אבי"ע, והסוד הוא באצילות, דתמן מקנן אבא, הוא סוד י' שבשם, ועיקר הארתו הוא בסוד יסודו המתפשט בתוך האצילות עד יסוד ז"א (רמ"ז). העוסקים בחכמת הקבלה (מ"מ).
[3328] נמחק בשער מאמרי רשב"י.
[3329] ענין נהרין ונצצין הוא בסוד אור ישר מאיר מלמעלה למטה להם, וזהו נהרין. וסוד אור חוזר בסוד המראה המלוטשת, כי כאשר יכה בה אור השמש, יצאו ממנה ניצוצות מצד לטישותה ממטה למעלה וזהו ונצצין. ולכן אמר "יזהירו", יזהירו לאחרים דנקטי ויהבי מיין דכורין ומיין נוקבין, וזה כדוגמת יסוד שיש לו שתי בחינות אלו בסוד יוסף הצדיק ובנימין הצדיק, זה מיין דכורין וזה מיין נוקבין. ושתי בחינות אלו, האחד נקרא נהירו, והשני נקרא נציצו. וזמ"ש בזוהר נהירו ונציצו דנהרא דנפיק מעדן שהוא סוד יסוד הנקרא נהר היוצא מעדן (שער מאמרי רשב"י), דע שעם היות שיש ב' בחי' ליסוד, והם יוסף הצדיק מלמעלה, ובנימין הצדיק מלמטה בסוד מ"ן, כמ"ש בצאת נפשה כי מתה. עוד יש ביסוד עצמו ב' בחי' אלו, ולכן נקרא חי עולמים, בסוד ט' מלמעלה למטה, וט' מלמטה למעלה, שהם עולים ח"י. וחי הוא בב' עלמין, שגם בעולם הנוק' יש ח"י בסוד בנימין, וזהו חי חי הוא יודוך (ישעיה לח יט). ושורש הדבר, כי ביסוד נסתיים הזכר העליון, והוא רקיע המבדיל בין מים למים. ואור עליון המחיה את הספירות יורד עד שם, ומכה בו בסוד בטישה,

מעדן[3331] ודא איהו רזא סתימא[3332] דאקרי[3333] ורקיע (הרקיע) ביה קיימין כוכביא[3334] ומזלי[3335] שמשא וסיהרא[3336] וכל אינון בוצינין (דנהרא) [דנהורא][3337]:

בדמות מראה הלטושה המפסקת שלא יעבור אור השמש ממנה ולמטה, כי עומדת כנגד אור השמש. כן הרקיע הזה הוא מבדיל בין עלמא דדכורא ובין עלמא דנוק', ואינו מניח לעבור האור למטה ועי"כ, תכה בו האור העליון בפנימיותו, ויוצאין ממנה ניצוצין כמנין האורות המכין, ט' מלמעלה למטה וט' מלמטה למעלה. וז"ש "ודא איהו רזא סתימא דאיקרי הרקיע" כי בחי' הרקיע יאמר על ענין זה, כי הוא רקיע המבדיל ומעכב האור העליון מלרדת למטה, לכן יש בו נהירו ונציצו. משא"כ בכל השאר. ולכן יש ברקיע הזה כוכבים ומזלות שמשא וסיהרא, כי הכוכבים הם נשמות הצדיקים היורדים שם ממוח העליון ועומדים שם, ומשם יורדין למלכות. והמזלות הם י"ב בסוד ו"ק מחסד ולמטה, וו' מלמטה למעלה כנז' בתיקו"ז. שאע"פ שכל הט' מכים ברקיע זה, אינו דומה הכאת ו"ק לשאר, כי כל א' בחי' בפני עצמה יש לה, לפיכך מו"ק יצאו י"ב מזלות, ומזו"נ נעלמים יצאו שמשא וסיהרא, וזה מצד הנשמות שבו, שכמו שבמלכות מנשמות שבה נעשין מ"ן כנודע, כן הוא ביסוד וכו' (זהר הרקיע). נהרין, מאור יסוד אבא שבתוך יסוד אימא, ונצצין, חו"ג ליסוד אימא (רמ"ז). פי' שמקבלים הארה מהחסדים שנק' אור ומהגבורות שהם ניצוצין וז"ש נהרין מצד החסדין ונצצין מצד הגבורות (מ"מ).

[3330] הנה כל האצילות בכללו גוף ונשמה מלבר ומלגאו, והמשכילים הם יודעי מדין [יודעי מידות] המסתכלים בפנימיות החכמה התחתונה בסוד נשמתא. וזה נקרא רזא דחכמתא, פנימיות החכמה התחתונה, ועל ידי כך נהרין ונצצין בזיוא דחכמתא עלאה, כי נשמת החכמה התחתונה הוא זיו וזוהר החכמה העליונה, בסוד כלת משה. והיא הצלע, נקודת י', בסוד י' בראש י' בסוף, י' משם בן ארבע, י' משם אדני כנודע [יאהדונה"י] (שער מאמרי רשב"י). פי' החו"ג הנז' הם של אבא הנק' חכמה עילאה לגבי יש"ס הנק' אבא סתם ולא עילאה (מ"מ).

[3331] היינו הארת יסוד הבינה בחו"ג שבו (רח"ו). והתכת הכתוב והמשכילים בעלי הסוד, יזהירו ויאירו מחו"ג של אבא כמו שמאירים מחו"ג של אימא, לפי שהארות אימא מגולים יותר משל אבא, ומשיגים אותם בעלי הסוד, ואומר הכתוב שיקבלו ג"כ הארות אבא הסתומים כמו של אימא הנגלים (מ"מ).

[3332] ביסוד נסתיים הזכר העליון והוא הרקיע המבדיל בין מים למים והאור העליון המחיה את הספירות יורד עד שם ומכה בו בסוד בטש ביה כדמות המראה המלוטשה המפסקת שלא יעבור אור השמש ממנה ולמטה כי עומדת כנגד אור השמש כן רקיע זה מבדיל בין עלמא דדכורא לעלמא דנוקבא ואינו מניח לעבור האור למטה ועל ידי כך מכה בו סוד האור העליון בפנימיותו ויוצאין ממנו נצוצות כמנין האורות המכים בו ט' מלמעלה למטה וט' מלמטה למעלה וזמ"ש ודא רזא סתימא דאקרי הרקיע כי בחינת רקיע יאמר על ענין זה כי הוא רקיע המבדיל ומעכב אור העליון מלרדת למטה ולפיכך יש בו נהירו ונציצו כמ"ש בכל השאר (שער מאמרי רשב"י). זה הנהר הוא יסוד אמא הסתום בתוך ז"א (רמ"ז).

[3333] בראשית ח ע"ב לד ע"א (הערת הזהר).

[3334] הם נשמות הצדיקים היורדין שם מהמוח העליון ועומדים שם ומשם יורדין למלכות (שער מאמרי רשב"י). חסדים (רח"ו).

[3335] הם שנים עשר בסוד שש קצוות מן חסד ולמטה שש ממטה ולמעלה ושש מלמעלה למטה כנז' בתקונין. כי אעפ"י שכל התשעה מכים ברקיע זה, אין דומה הכאת השש קצוות לשאר, כי כל אחד בחינה בפני עצמה יש לו, ולפיכך מהשש קצוות יצאו י"ב מזלות (שער מאמרי רשב"י). גבורות (רח"ו).

[3336] מת"ת ומלכות נעלמים יצאו שמשא וסיהרא, וזה מצד הנשמות שבו, כי כמו שבמלכות מנשמות שבה נעשין מיין נוקבין כנודע כן ביסוד נשמות צדיקים שבו שהם הכוכבים כדפרישית הם הם המעלין תשעה מלמעלה למטה ואעפ"י שהת"ת מהשש קצוות הנז' מ"מ יש בת"ת שתי בחינות, אם בחינת היותו בכלל השש קצוות, ואם בחינת היותו בפני עצמו, וכל אלו נקבעין ביסוד. וסיהרא עם היות כי היא למטה מן היסוד, עכ"ז שרשה בסוד ה', ד"ו, ובסוד יו"ד וי' ו' ד' נחקק ביסוד, ושרש זה בחכמה ובינה, ומשם ירדו אל היסוד. ושאר בוציני דנהורא, הם ה' ככבי לכת הנשארים וכנגדם ז' ספירות הבנין, כי חמה ולבנה עם ה' ככבי לכת, הם ז'. ואל יקשה בעיניך כי ז' ספירות הם הם השש קצוות שהם המזלות כדפרישית, כי שש קצוות אלו הם ביסוד עצמו, בסוד שוקיו עמודי שש, כי הוא מקבלם מלמעלה, ונעשין בו שנים עשר, בסוד אור ישר ואור חוזר, ובסוד נהירו ונציצו כדפרשית, ולכן נקראים מזלות, כי היסוד נקרא מזל, להיותו מושך את הטיפה זרעית מהמוח העליון. ואמנם שמשא וסיהרא ושאר בוציני נהורא, שהם חמשה ככבי לכת כדפרישית, הם שבעה ספירות הבנין עצמם המתגלים ביסוד ומשפיעים בו ועוד כי ששה קצוות הם בסוד ת"ת הכלול משש קצוות ושבעה ספירות הם כנגד ז' ככבי לכת ואין זה בשש קצוות, כי אֵלו בת"ת עצמו לבדו בהכללו מהם וזה בבנין עצמו ודי בזה. ודע כי כמו שהמלכות תקרא חכמה. כן חכמה שבז"א תקרא חכמה תחתונה בבחי' החכמה העליונה הקדומה ואליה כִּיְוֵן באומרו "אלין אינון דמסתכלי ברזא דחכמתא" שמסתכלין בפנימיית החכמה, כי שבז"א בסוד נשמתא שהיא חכמה העליונה בסוד הדעת, וזמ"ש "נהרין ונצצין בזיוא דחכמתא עלאה" וכמו שיש ביסוד תחתון

תרגום: $

(קיח) עי׳ ביאור רבינו בברכות ד ע״ב: ציצית, כתיב עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר. וענין עוף השמים הוא הגוף, ובעל כנפים הם הכנפים. והגוף הוא בשלשה, ראש בטן גויה (ס״י פ״ג מ״ו), רג״ז[3338], והכנפים הם ז׳ כמ״ש שש כנפים לאחד, והשביעית מכנף הארץ זמירות, והוא בשבת, כמ״ש התוספות בסנהדרין פ״ד (לז: מכנף הארץ זמירות שמענו), והם אלו ז׳ כנפים דחשיב כאן. והם אחורים של שם[3339], בסוד א׳ ב׳ ג׳ ד׳, וכנגד הג׳ אין כנפים, שהוא הגוף. והכנף של ארץ הוא תפלה של יד[3340] כנ״ל, ותפלין של ראש הם כנפים של ראש כידוע[3341] (אגדות הגר״א).

(קיט) עי׳ זהר ח״א טו ע״ב: והמשכילים[3342] יזהירו (דניאל יב ג) כגוונא דתנועי [נ״א דטעמי] דמנגני ובנגונא דלהון אזלין אבתרייהו אתוון ונקודי ומתנענען אבתרייהו כחיילין בתר מלכיהון[3343] גופא אתוון ורוחא[3344] נקודי כלהו נטלי [במטלניהון] (במטלנון) בתר תנועי[3345] [נ״א טעמי] וקיימי בקיומייהו כד נגונא דטעמי נטיל נטלי אתוון ונקודי אבתרייהו כד איהו פסיק אינון לא נטלין וקיימי בקיומייהו והמשכילים יזהירו אתוון ונקודי כזהר נגונא דטעמי הרקיע אתפשטותא דנגונא כגון אינון דמתפשטי בפשיטו ואזלי בנגונא ומצדיקי הרבים אינון פסוקי דטעמי[3346] דפסקי במטלניהון [דבגין] (ובגין) כך אשתמע מלה:

יזהירו אתוון ונקודי ונהרין כחדא במטלנון ברזא דסתימו במטלנותא באינון[3347] שבילין סתימין[3348] מהאי אתפשט כלא[3349] והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע אינון קיימין וסמכין[3350] דההוא אפריון[3351] המשכילים אינון קיימין וסמכין עלאין דאינון מסתכלי בסכלתנו[3352] בכל מה דאצטריך ההוא אפריון וסמכין[3353] (רבין וסתרא) [רבים סותרא] ודביה סותרא דא[3354] כמה דאת אמר (תהלים מא ב) אשרי משכיל אל דל[3355] יזהירו דאי לא יזהירו ולא נהרין לא יכלין לעיינא

תשעה מלמעלה למטה וט׳ מלמטה למעלה, כן בסוד דעת המפסיק בין אריך אפין לז״א יש אלו. וזמ״ש בזוהר ״נהירו נציצו דנהרא דנפיק מעדן״ שהוא סוד הדעת היוצא מעדן עליון ונכנס במוח ז״א, ויש בדעת זה נהירו ונציצו כדפרשית. והמסתכלין בפנימיות חכמה זו שהוא סוד הדעת נהרין ונצצין בדוגמתו ודעת זה יקרא רקיע עליון בסוד בינה הנקרא רקיע כנודע, ואם אין דעת אין בינה אם אין בינה אין דעת. ומצד היותו רקיע מפסיק בין אריך אפין לז״א יש בו נהירו ונציצו כדפרשית. ולפיכך נקרא רזא סתימא, כי זה נעלם מאד. ולפיכך יש ברקיע זה ככבים שהם הנשמות כי שם שרשם בסוד עלמא דאתי, וכן י״ב מזלי, בסוד מזל, שכאן מתפשט. וכן שמשא וסיהרא וכל אינון בוציני נהורא שרשם בו בעלמא עלאה, בסוד ויבנהו שבע שנים, והדברים עתיקים (שער מאמרי רשב״י). זו״ן (רח״ו).

[3337] יעקב ולאה ודור המדבר ויתר ההארות (רמ״ז).

[3338] ראש, גוף, ז׳ קצוות.

[3339] היינו י׳ י״ה יה״ו יהו״ה.

[3340] עי׳ תז״ח: רצועה דיד לקשרא לה ודא שכינתא דאיתמר בה יונתי וכו׳. בהגר״א: ורצועה של יד לקשרא שכינתא עם האדם.

[3341] עי׳ תז״ח יג ע״ד: תרין רצועין לקביל כנפי יונה, בהגר״א: ר״ל תרין רצועין של ראש הן כנפים של השכינה לכסות האדם מכל המקטרגים כמ״ש לקמן כנפי יונה נחפה כו׳ מכסיאת עליה בגדפהא ואגינת כו׳.

[3342] עי׳ תיקו״ז ד ע״ב, ועיי״ש בגר״א: ר״ל, ועל האותיות ונקודות וטעמים נאמר והמשכילים.

[3343] תקונים כד [כט ע״א] (הערת הזוהר).

[3344] חכמה (רח״ו).

[3345] בינה (רח״ו).

[3346] ת״ת (רח״ו).

[3347] (נ״א באינון) כאינון (דפ״ו).

[3348] שהן ל״ב שבילין דנפקין מקוץ התחתון של יו״ד והן אותיות ונקודות (יהל אור).

[3349] ר״ל מהיו״ד זה שהוא סתימו, ועי׳ תז״ח עט ע״א [כא ע״ב - בוצינא דקרדינותא עביד משחתא במדידו וכו׳] (יהל אור).

[3350] נו״ה אבא (רח״ו).

[3351] מלכות (רח״ו, שעה״פ איכה).

[3352] בסוד היסוד (רח״ו).

[3353] (נ״א דביה) דיליה סתרא דא (דפ״ו).

[3354] עי׳ זוהר הרקיע כא ע״א.

[3355] [היסוד] משכיל בצרכי הדל שהוא מלכות (רח״ו).

ולאסתכלא בההוא אפריון בכל מה דאצטריך כזהר הרקיע[3356] ההוא דקיימא ע״ג אינון משכילים[3357] דכתיב ביה (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה[3358] רקיע[3359] כעין הקרח הנורא זהר[3360] דההוא[3361] נהיר לאורייתא[3362] זהר[3363] דנהיר לאינון ראשי[3364] דההיא חיה ואינון ראשי[3365] אינון משכילים דנהרין[3366] תדיר ומסתכלן להההוא רקיע[3367] להההוא נהירו דנפיק מתמן ודא איהו נהירו דאורייתא[3368] דנהיר[3369] תדיר ולא פסיק[3370]:

תרגום: $

(קכ) עי׳ זהר ח״ג רג ע״ב: כל יחודא שלים הכא איהו יי׳ אלהינו יי׳ דהא רזא דיליה מראש צורים איהו ואתייחד ברישא[3371] בגזעא ושבילא[3372] יי׳ דא רישא עלאה אוירא דסלקא[3373] אלהינו דא גזעא דאתמר[3374] (ישעיה יא א) גזע ישי יי׳ דא שבילא[3375] דלתתא ועל רזא דא אתייחד [ביה] (ביחודא) כדקא יאות Error! Objects cannot be created from editing field codes. ובגין דאתמתח ביה שבילא אצטריך [וכאן חסר] רזא דאתגזר בתרי מתיבתי:

תרגום: $,

3356 ת״ת (רח״ו). הוא בינה שעומדת על הו״ק, והוא יסוד דבינה שנקרא הרקיע, וממנה יוצא הדעת לו״ק, וזהו הנהר דנגיד ונפיק דלא פסיק, ולכן כינה אותו ע״ש בינה שבתוכה נגיד וממנה יוצא, וזהו זוהר הרקיע של הרקיע (יהל אור).

3357 נו״ה (רח״ו), הוא הת״ת דזעיר שהוא ע״ג נו״ה הנקראים משכילים (מ״מ).

3358 נו״ה (רח״ו), חיה היא מלכות, וראשי החיה הם נ״ה, ודמות על ראשי הוא ת״ת (מ״מ).

3359 יסוד (רח״ו).

3360 הארת יסוד דאימא (מ״מ).

3361 הוא הדעת דנהיר לו״ק (יהל אור).

3362 יסוד (רח״ו), המאיר לת״ת דזעיר (מ״מ).

3363 ת״ת (רח״ו).

3364 פי׳ כי נה״י הם בסוד תוספת כנודע ועיקרם ובניינם מהארת חו״ג שיצאו מיסוד דאימא כמ״ש באוצ״ח דרוש צלם דזעיר פרק ב׳ (מ״מ).

3365 נו״ה (רח״ו).

3366 נו״ה (רח״ו).

3367 ת״ת (רח״ו).

3368 ת״ת (רח״ו).

3369 הוא אור יסוד דבינה המאיר לת״ת. אי נמי אור הת״ת עצמו נקרא נהירו דאורייתא דנהיר וכו׳. ובספר אשל אברהם פירש, גופא אתוון, רמז לנוקבא שכוללת כ״ב אתוון. ורוחא ניקודי רמז לדכורא דאיקרי רוחא. וכיון דנקודי אינון מסטרא דחכמה, ואתוון מסטרא דבינה וטעמי מסטרא דכתר, לכן אתוון ונקודי נטלין בתר תנועי דאינון טעמי. והאריך בספרו ומשם תדרשנו (מ״מ).

3370 הן אמת אין לענין בזה יחס וברוב הספרים אינו. וקרוב אני לומ׳ שהוא דעת תלמיד ואינו מהזוהר. ועכ״ז נפרש כוונתו הנה בקצרה אינון קיימין וכו׳ היינו שש קצוות, שהם עמודים סומכים למלכות שהיא אפריון, שמעמידים אותה בשפעם, כדכתי׳ חצבה עמודיה שבעה. ונקראים משכילים, מפני שהם מסתכלים במלכות להשפיעה כפי צורכה אם למלחמה מצד הגבורה כדכתי׳ ה׳ איש מלחמה וכו׳ ומשפיע בה מצד הגבורה. אם לחסד מן הימין וכו׳, הכל לפי הצורך (אור יקר), בינה ימא דאורייתא שהיא ונהר יוצא מעדן יוצא תמיד (בהגר״א בתז״ח יז ע״ב ד״ה ומצדיקי).

3371 ג׳ קוצי הי׳ הם סוד חב״ד שנכללו בחכמה (רח״ו).

3372 עי׳ שער מאמרי רשב״י ה׳ ע״ב וז״ל, שלש טיפין דאזדרקו מן מוחא נמשכים מן ג׳ מוחין, חכמה ובינה ודעת הנז׳ באדרא רבא ונרמזים ביו״ד עצמה קוצא לעילא וקוצא לתתא וגי״ו (נ״א ושוריק) באמצעיתא, והם הם שרשא וגזעא ושבילא הנז׳ בפ׳ בלק בדף ר״ג סוף ע״ב, עכ״ל, וע׳ יהל אור ח״א ז׳ ע״ב וז״ל, באות יו״ד אית ביה קוצא וגזעא ושבילא קוצא הוא קוץ העליון, גזעא גוף היו״ד, ושבילא קוץ התחתון, ולכן ביו״ד התחברות כל ג״ר, כי גזעא גוף היו״ד הוא חכמה, ובקוצא נקשר כתר עליון, ובשביל התחתון בינה, והוא נעיץ בינה בה״א של השם שהוא קוץ הימין של ה״א שהוא י׳ כידוע, עכ״ל.

3373 חכמה שבו אוירא דכיא (רח״ו).

3374 בינה (רח״ו).

3375 דעת המכריע ור״ל שדעת המזווג או״א משם יורדת הארה ליסוד דאבא הנק׳ שביל שהוא דעת דז״א וז״ש דא שבילא דלתתא (רח״ו). עי׳ תז״ח יז ע״ב וגר״א שם, וכן עי׳ שער מאמרי רשב״י כח ע״ד, וכן שם ה׳ ע״ב, ועי׳ תז״ח יא סע״ג, ועי׳ יהל אור ח״א א ע״ד, וכן שם ז ע״ב, ועי׳ בהגר״א בס״י ה ע״ג.

(קכא) עי' זו"ח (נז ע"ד): והכא רזין עילאין לאינון דידעי מדין אתוון כולהו רשימין ברזא[3376] ואקרון גופי תורה[3377] דקיימין למילף ולמנדע ברזין עילאין[3378]:
תרגום: וכאן סודות עליונים לאותם יודעי דין כל האותיות רשומות בסוד ונקראות גופי תורה שעומדים ללמד ולדעת את הסודות העליונים.

(קכב) עי' זו"ח נח ע"א: בשעתא דאתוון[3379] נפקו מגו עלמא דאתי כולהו אגלימו ברזא דאדם והוו גופא בלא נפשא עד דאתער האי נקודה עילאה ועאל בטמירו גו[3380] עלמא דאתי

[3376] "אתוון כולהו רשימן" וכו' הענין שעם היות שיש בחינות רבות באותיות, יש אות מורה במקום גבוה כיו"ד שהיא מורה על החכמה ויש אות במלכות כגון ת', ויש אות מורה על הקליפות כגון ק"ר, עם כל זה "כולהון" כולם שוים לטובה שהם "רשימן" שהם בדקות "ברזא עילאה" והיינו מציאותם הנעלם בסוד ל"ב נתיבות חכמה כדפירשנו לעיל. עוד ירצה באומרו "כולהון" מפני שיש בהם ריבוי כגון כמה אלפים בתורה כמה ביתים כמה גימין, ואין הכוונה שהם למעלה כ"ב אותיות ולמטה הוכפלו לפי צורך הדיבור חס ושלום, אלא "אתוון כולהון" בריבוי בחינתם "רשימן" בדקות בסוד (העלם) הנתיבות "ברזא עילאה" ששם יסודם בסוד צרופי המאורות והמזגתם אלו באלו, ואח"כ מידי צאתם אל מקום הגילוי הם בסוד שש קצוות שבת"ת ולזה "איקרון גוף תורה" שעם היות שיש בת"ת עוד נקודות וטעמים שהם מורים על שלש ראשונות כאשר יתבאר, עם כל זה האותיות הם גוף דהיינו להורות דרועין וירכין וגופא, והטעם שכמו שהספירות שש קצוות הוא הנגלה מהם וידוע שאינם פועלות אלא על ידי השלש ראשונות, וכפי ההנהגה המשולחת מלמעלה כן הם מתנהגות, עם כל זה המתגלה אלינו אינו אלא שש קצוות והפעולות מתייחסות אליהם ושנויים באמתות בשלש ראשונות, וזהו שאמר "דקיימין למילף ולמנדע ברזין עילאין" שהמורים הסודות אינם הנקודות או הטעמים עם שיהיו באותיות, אלא יורו פנים באותיות שיורו האותיות הענין הנרצה, והיינו כדפירשנו בספירות ששלש ראשונות יורו פנים בשש קצוות שיגלו הנרצה, והם נעלמות בלתי מגלות מן הנעלם דבר אלא פועלות בנגלות כדפירשנו (אור יקר).
ר"ל שנקרא סוד (אמר המסדר נראה שחסר כאן וכצ"ל ר"ל בינה שנקרא סוד) כמ"ש בד' נ"ח ע"א בשעתא דנפקי אתוון מגו עלמא דאתי כו' (יהל אור). הגר"א בתז"ח יז ע"א: יתבי כגופא בלא רוחא - כנ"ל האותיות הן גוף בלא רוח שאין יכולין לנענע בלא נקודות כמו גוף בלא רוח כמ"ש בזו"ח@ ש"ה (עג ע"ב)[3376] דאתוון כולהו רשימין ברזא כו' ר"ל שנקרא סוד כמ"ש (עד ע"א) בשעתא דנפקי אתוון מגו עלמא דאתי כו' ואקרון גופי תורה שהן גוף כנ"ל.
[3377] שהן גוף כנ"ל. [ר"ל שהאותיות בלא נקודות הן כמו גוף בלא רוח] (יהל אור).
[3378] עי' פרדס שער הנקודות פ"ו ובשער הטעמים פ"ה (דפ"מ).
[3379] כבר פירשנו לעיל ענין הזמן למעלה, והנה דרך קצרה "בשעתא" היינו בחינה ראויה בבינה להאציל ממנה סוד ההויות הרמוזות באותיות, "נפקו מגו עלמא דאתי" שהם נמצאות מושרשות בדקות בתוכיות הבינה ומשם יוצאות להגלות למטה, והם שבעה ספירות שהאותיות ענפים להם כדפירשנו בספ"ר בשער האותיות, וענין "אדם" דקאמר היינו סוד ההנהגה העליונה בהיותה נחלקת לפעולות ידועות קבועות בשבעה ספירות שהם שש קצוות זכרים והמלכות בענין שהם זכר נקבה אד"ם, ובהם כל סוד הפעולות אל המדות, שההנהגה אינה אלא מחסד עד המלכות כדפירשנו, וההנהגה זו הוא כעששיות הצבועות לגוונים ואין להם אור להאיר, וכגוף שבו כח הפעולות ואין בו חיות לפעול וכדפירשנו בספ"ר בשער עצמות וכלים, וזהו שאמר "הוו גופא בלא נפשא" דהיינו החיות העליון המשולח משלש ראשונות אל הספירות לפעול פעולת ההנהגה המסודרת בהם, ולזה "אתער האי נקודה עילאה" דהיינו החכמה, ונקראת נקודה מפני שלפי האמת לא יגזר בה פעולת ההנהגה אלא היא נקודה שאינה נחלקת לחלקים שזוהי גדר נקודה שלא תתחלק וזה לשלול ממנה שנויי הפעולות כדפירשנו, ולזה קראה "עילאה" שמפני שהיא עליונה בסוד דבקותה בכתר ואין סוף אנו חייבים לרחק ממנה שינויים והפעולות, "ועאל בטמירו" כלומר זווגם הוא על ידי טמירו שהוא סוד נתיב לא ידעו עיט הנעלם ונטמר כדפירשנו בספ"ר בשער מהו"ת והנהג"ה (אור יקר). וז"ש בתז"ח שם (כא ע"ב) ג' קשרין, ה' אלהינו ה', שבהם כ"ב אתוון ותלת. וכלהו כלילין בתלת אלו, ג' קשרין. והכל ברבות קדשא דנגיד מעלמא דאתי, שממנה יצאו כ"ב אתוון, כמ"ש בזו"ח שה"ש (נח ע"א) בשעתא דאתוון נפקו מגו עלמא דאתי כו' (יהל אור ח"א יד ע"ד).
[3380] היינו ממש שהחכמה היא נעשית נשמה אל הבינה כדי שעל ידי כך יהיה נצוצותיה נשמה לנצוצות הבינה דהיינו נקודות לאותיות כדמסיק, "עלמא דאתי" היינו הבינה, ונקראת עלמא דאתי בערך בחינתה על ענפיה שהם ששה קצוות הנמצאים ממנה שהם הם האותיות כדפירשנו, ומשם מתאצלות אצילות שיתלבשו בשש קצוות להשפיעם פעולותיהם שהם כנשמה בתוך הגוף וכאור העששית, ועם היות שיתחלקו הנקודות לחלקים שונים כגון סגול חסד ושבא דין וכיוצא, עם כל זה "נפקי נקודי כולהו מגו האי נקודה" והטעם שאין פעולות דין לשבא ולא רחמים לחולם וחסד לסגול אלא על ידי האותיות, נמצא באמתות שינויי הפעולות מהאותיות, וזהו שאמר "לקיימא אתוון על קיומייהו" כלומר בחינת קיום עצמם כהוגן וראוי אליהם לא בבחינת הנקודות, כענין

ונפקו נקודי כולהו מגו האי נקודה[3381] לקיימא אתוון על קיומייהו ודא איהו בראשית ברא אלהים (בראשית א א) ראשית דא נקודה[3382] עילאה דבה ברא אלהים ואתקין כל נקודי תיקוני דאתוון דאינון רזא דשמים וארץ ואי לא האי ראשית רזא דנקודא עילאה[3383] לא אתנקידו אתוון ולא הוה בהו קיומא:

תרגום: בשעה שהאותיות יצאו מן העולם הבא, כולם התגלמו@ בסוד של אדם, והיו גוף בלי נפש. עד שהתעוררה הנקודה העליונה הזו, ונכנסה בסתר, ל@תוך העולם הבא, וכל הנקודות יצאו מתוך הנקודה הזו, לקיים@ את האותיות על קיומן, וזהו "בראשית ברא אלהים". ראשית זו הנקודה העליונה, שבה ברא אלהים והתקין@ותיקן את כל הנקודות, תקוני האותיות, שהם סוד של שמים וארץ. ואם לא הראשית הזו, סוד הנקודה העליונה, לא התנקדו@ האותיות ולא היה בהם קיום.

(קכג) עי' זהר ח"ב רמא ע"ב: תא חזי (שם כא) בלכתם ילכו כדקאמרן ובהנשאם מעל הארץ ינשאו האופנים לעמתם דהא כמה דאלין חיות[3384] נטלין[3385] וסלקין[3386] הכי אינון[3387] מאי טעמא בגין כי רוח החיה באופנים רוח החיה[3388] רוח קודשא דנשיב[3389] ובטש בכלהו[3390] אופנים

החיות המחיה הגוף והגוף חי ורואה בעין וממשמש ביד והולך ברגל ועל דרך זה ממש הנקודות כדפירשנו (אור יקר).

[3381] הענין שהאותיות עצמם לא נמצאו מהבינה אלא בכח החכמה כדפירשנו לעיל וכדמסיק לקמיה, אלא שהאותיות היה שהשפיע החכמה בבינה והבינה עצמה הוציאה האותיות מכח האצילות הנשפע בה, אבל הנקודות אינם כך אלא היה החכמה בתוך הבינה ומתוכיות החכמה שבבינה יוצאות הנקודות וזהו שאמר "מגו האי נקודה" שפי' שנכנסה לבינה (אור יקר).

[3382] היינו חכמה "דבה" חכמה "ברא אלה"ים" בינה, והיינו מציאות הויית האותיות בה בעצמה בדקות ואח"כ תקנם והמציאם אל מקום אצילותם, וזהו שאמר "ואתקין כל תיקוני דאתוון" שהם ענפים לת"ת ולמלכות, וזהו שאמר "דאתוון רזא דשמים וארץ" דהיינו שבע ספירות שבהם סוד הויית האותיות כמבואר לעיל, ומפני שאינם ממש הספירות בעצמם, הם ענפים וענייניים פרטיים בהם אמר "רזא דשמים וארץ" וכן דקדק הכתוב דקאמר את השמים ואת הארץ דהיינו א"ת דכורא וא"ת נוקבא כדמסיק לקמיה שיש אותיות זכרים ואותיות נקבות, ונמצא לפי זה שמציאות הויית האותיות היו מבינה מכח החכמה אם כן כשנעלה מדרגה אחת אל מציאות קיומם יהיה על ידי החכמה עצמה כדפירשנו, וזהו שאמר "ואי לאו האי ראשית רזא דנקודה עילאה" דהיינו עצם החכמה "לא אינקידו אתוון" והכרח לזה מפני שקיום ההויות ראוי שיהיה מגבוה ממציאות הוייתם, וזהו שאמר "ולא הוו בהו קיומא" וזהו שאמר לעיל "ודא איהו בראשית" וכו' ולא מייתי אלא אותיות לבד אלא שממציאות הוייתם יכריח מציאות קיומם מתעלה מהוייתם כדפירשנו והשתא קשיא ליה דנימא בראשית בחילא דהאי ראשית ברא אלה"ים נקודי דאינון את השמים ואת הארץ היינו הנקודות הנטפלים לשמים וארץ, לזה אמר "תא חזי" שאין זה דרך הכתוב כלל אלא "בהאי ראשית רזא דנקודה עילאה ברא אלה"ים" (אור יקר).

[3383] כי תחלת מציאות הויה ציורית היא נקודה, ולכן תקרא נקודה ראשית וקודם נקודה הוא אי"ן, וזהו שאמר "ראשית רזא דנקודה, ברא אלה"ים בחילא דהאי נקודה נפקו אתוון" דהיינו לשון בר"א בריאתם ויציאתם לחוץ, וזהו שאמר "נפקו אתוון ואצטיירו בתקונייהו" שאין זה תחלת הוייתם כדפירשנו, והכרח הענין מלשון ברא כדמסיק לקמיה, ובזולת שלשון ברא ירצה בר"א חוץ, עוד הוא מלשון ברא בן כדפירשו בתיקונים, והיינו אומרו "למהוי רזא דגופא בשייפין ידיען" ומפני שמפירוש זה יחייב החיות שכן בלי חיות אינו בן, לכן אמר "בלא נפשא ובגין כך כתיב (&) ברא" שלשון ברא וחוץ מורה "דלא נפק נפשא לגופא לקיימא בקיומיה כיון דאתער" וכו', קשיא ויאמר אלה"ים הוא הבינה והיה ראוי שיאמר ענין הניקוד מחכמה כדרך שפירש באותיות בראשית, לזה אמר "כיון דאתער נקודה עילאה גו עלמא דאתי" שהיה ענין התעוררות זה בתוכיות הבינה עם היות שהיה החכמה עצמה לכך יתייחס בבינה, ועוד כיון שפירש מקום הוצאת הגוף ובריאתו ואח"כ אמר נפשא ממילא משתמע שהוא מקום גבוה יותר ויותר מגוף, וזהו שאמר "לאפקא נקודי נפשא כדין כתיב (&) ויאמר אלה"ים יהי אור" וכו' והנקודה אל האות כאור שהוא להויות חיותם, ששמים וארץ בלי אור כמתים בלי ספק, וזהו שאמר "אתנהירו אתוון בנקודי נפשא" (אור יקר).

[3384] שהם סוד עמודים מפני שהחיות בסוד וא"ו בסוד שם יהו"ה (אור יקר).

[3385] בקבלתם ימין ושמאל פנים ואחור (אור יקר).

[3386] כשמתפרק המשכן שמתעלם הכל (אור יקר).

[3387] אדנים שהם אופנים לעמודים (אור יקר).

[3388] שהוא התפשטות עליון המתלבש ומתפשט בכל הכחות דהיינו התפשטות עליון המתלבש ומתפשט בכל הכחות דהיינו התפשטות האצילות מתלבש בבריאה והתפשטות הבריאה מתפשט ביצירה בא זה בזה, והיינו רוח החיה מתפשט באופן (אור יקר).

[3389] הנשאב בהם מלמעלה (אור יקר).

[3390] להחיותם להנהיגם בהנהגת הרצון העליון המחופף מהחכמה עד המלכות (אור יקר).

למהך[3391] אשתכח דכל מאן דאיהו בדרגא עלאה איהו נטיל למאן דנטיל ליה תא חזי דארון איהו הוה נטיל למאן דנטיל ליה אוף הכא חיות אינון נטלין לאופנים[3392]:

תרגום: $

(קכד) עי׳ זהר ח״ג כט ע״א: [ובהאי] (בכל ה)נשמה יתירה תהלל יה דאינון אבא ואימא דעלה אתמר (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהי״ם זולתך בגין דאיהו מרכבה לעלת העלות דאיהו מכוסה ולא שליט עליה עינא ובגין דא עין לא ראתה רוחא יתירה נהר דנפיק מעדן מבין אבא ואימא ומהלכו [חמש] מאה שנין ומטי לשתיתאה דאיהו צדיק להשקות את הגן דאיהי נפש יתירה מלכות שמא[3393] [נ״א כנשמא] דשלטא ביומין דחול(א) ועל (ב)עבד יהו״ה איהי מכסא הכבוד כמה דאוקמוה מארי מתניתין כל הנשמות [גזורות] מתחת כסא הכבוד[3394] ורוח דשלטא ביומי דחול על עבד יהו״ה איהי מעבדא דמלכא מטטרו״ן כליל שית סדרי משנה ואיהי שש מעלות לכסא ונפש דשליט בחול איהי מכסא דין סנדלפון תכלת שבציצית כמעשה לבנת הספיר:

תרגום: $

(קכה) עי׳ זהר ח״ב קנג ע״א: פתח ואמר (תהלים קלו כט) נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו מאי קא חמא דוד דסיום הללא רבא[3395] סיים הכי בהאי קרא אלא תלת שליטין אינון לעילא[3396] דקודשא בריך הוא אשתמודעא בהו[3397] ואינון רזא יקירא דיליה ואלין אינון

[3391] דהיינו הילוך ההנהגה העליונה, ועתה שנשמת האופנים נשאבת בהם מחמת עצמן אם כן נמצאו שהחיות נפש והאופנים כמו גוף להם, אם כן לפירוש זה יצדק אומרו הנושא הוא נשא שכח האדנים בעמודים והעמודים נוטלים ונושאים האופנים (אור יקר).

[3392] פירוש שחיות שהם ביצירה שהם עליונים נטלין לאופנים שבעשייה שתחתיהם ולכך הקשה ואי תימא כי רוח החיות באופנים מבעי ליה, ותירץ הכא נמי דא חיה וכו׳ ר״ל חיה היא המ׳ המשפעת בד׳ חיות הקודש שתחתיה שהם ימין ושמאל פנים ואחור ומהחיות האיר הארת המ׳ באופנים נמצא שהכל תלוי במ׳ ולכך כתיב כי רוח החיה באופנים שחיה מאירה בחיות וחיות באופנים, וז״ש דא היא חיה ואלין אינון חיות (מ״מ).

[3393] נשמה (דפ״ק).

[3394] עי׳ ספר הליקוטים - פרשת האזינו: ודע, כי יש מקום שקורא אותנו בנים למקום, ויש מקום שקורא אותנו עבדים, לסוד ד׳ עולמות אבי״ע. כי יש נשמה לנשמה, ונשמה ורוח ונפש, ע״ד אבי״ע זה למעלה מזה. ומי שהוא מאצילות, נקרא בחינת בנים. ובת למעלה מכסא הכבוד, ומתלבשת בנשמה, מבריאה החצובה מתחת כסא הכבוד. ועל זה הכסא אדם מלמעלה, ומשם הנשמה לנשמה, הנקרא אדם. והאחרת, שהיא הנשמה הנקרא דמות אדם. ותחתיה עולם היצירה, הוא עולם המלאכים, הוא הרוח מלבוש לנשמה, ושם הוא הרקיע, שעל ראש החיות, הנושאים הכסא. ושם הם מקום השרפים עומדים, והמלאכים, כמ״ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. ותחתם הנפש הבהמית, מלבוש הרוח מעולם הגלגלים, ותחתם הד׳ יסודות אש רוח מים עפר, ומשם הוא העור והבשר והגידים, שהם מלבוש חיצון לנפש. וכולם רמוזים בד׳ אותיות השם, שבכל אות ברא עולם. וזהו רמז בנפשו הוא, ונפש בדם. ר״ל, כי הכל ברשות האדם, אם ירצה יעשה החומר נפש, או להפך, ע״כ. עי׳ בהגר״א בתז״ח יז ע״ב כזוהר עד חיותא - ר״ל שהאופנים הן נפש, וחיות רוח. ״אל אשר יהיה שמה הרוח כו׳ כי רוח החיה באופנים״. וזוהר הרקיע הוא רקיע שע״ג החיות, שמשם נשמתא, ששם הכסא כמ״ש וממעל לרקיע כו׳ דמות כסא, ומן הרקיע הזה הנשמות, כמ״ש (זהר ח״ג כט ע״ב) הנשמות חצובות מתחת כסא הכבוד, והוא מזה הרקיע. ועי׳ רמ״ז לקמן צה ע״א: הוא בת״ת זעיר, במקום שמסתיים יסוד אמא, ושם מאיר אורה ומתגלה יסוד אבא.

[3395] עם היות דכתיב הודו לאל השמים זה אינו סיום הלל אלא כחזרת פתיחתו, וסיום הללו הוא סיום המקום שמסיים להלל על חסדיו והיינו נותן לחם (אור יקר).

[3396] ג׳ ספירות (אור יקר).

[3397] השגחת אלהינו ומציאותו נכרת על ידם, ועם היות שהם עשר ספירות ״אינון רזא יקירא דיליה״ כי סוד הנהגת הספי׳ מתבחנת בספירות ידועות יותר מבספירות אחרות, כגון מדת המלכות היא המפורסמת ומיוחדת ומסויימת בספירות מפני עניינים פרטיים לה כאשר נבאר, וכן התפארת מסויים בהם מפני שהוא נקודה אמצעית לששה ספירות, והוא כולל שש קצוות, וכיוצא החכמה עם הבינה הם מסויימות ומצויינות בספירות, שמהם יוצאות המקורות לספירות, ובהם סוד שם יהו״ה, י״ה מוחא, ו ליבא ה כבדא, וזהו שאמר ״ואינון רזא יקירא״, והענין שעם היות שהחכמה היא המוח, עם כל זה הגולגולת שהמוח נתון בו וקרום החופה על המוח מלמטה ומלמעלה הכל סוד הבינה כדפירשנו באדרא, ולכך דרך כלל הראש חכמה ובינה, וענפיה הם המסתעפים שתי מדות אלו (אור יקר).

מוחא[3398] ולבא[3399] וכבדא[3400] ואינון בהפוכא דהאי עלמא[3401] לעילא[3402] מוחא נטיל ברישא[3403] ובתר יהיב ללבא ולבא נטיל ויהיב לכבדא[3404] ולבתר כבדא יהיב חולק לכל אינון מקורין דלתתא[3405] כל חד וחד כדקא חזי ליה לתתא כבדא נטיל ברישא[3406] ולבתר איהו מקרב כלא ללבא ונטיל לבא [שפירו דמיכלא] כיון דנטיל ואתתקף מההוא תקפא ורעו דקא נטיל יהיב ואתער לגבי מוחא[3407] ולבתר אהדר כבדא ופליג מזונא לכל מקורין דגופא ביומא דבר נש אתער בתעניתא ולאתער לעילא [גוונא בהוא][3408] (כגוונא ההוא) ממש[3409] וביומא דשבעא לאו הכי[3410]:

תרגום:

(קכו) עי' תיקו"ז כב ע"א: טעמי אינון מאני קרבא רפה איהו לעילא מאתוון[3411] ועלייהו אתמר (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא נטוי על ראשיהם מלמעלה נטוי דא איהו רפה נטוי על ראשי חיוון דאינון יהו"ה ארבע אתוון ודאי דג"ש איהו מלגאו דאתוון כגוונא דא יהו"ה רפה מלבר כגוונא דא ואינון כמתג ורסן לאותיות ובהון והחיות רצוא ושוב (שם יד) רצוא בדג"ש ושוב ברפ"ה[3412]:

תרגום:$

בהגר"א: טעמי אינון מאני קרבא - כמ"ש לקמן (סח ע"א) ובתז"ח (ו ע"ד) **פתח ואמר זרקא כו'**, והוא במלכות מסט' דכתר, דכד סלקא לשם, אתמר עלה (דניאל ב לד) עד די התגזרת כו'

[3398] חכמה (רח"ו).

[3399] ת"ת (רח"ו).

[3400] מלכות (רח"ו). סי' מל"ך והוא בסוד תשר"ק כי כן יוצאות האותיות מבי' (רמ"ז), בהאדם שמתתקנים חלקי הדצח"מ ע"י האכילה להיות חלק מחלקי האדם, כי נתברר בקרבו כל תמצית הטוב מהמאכל ונתהפך בו לכח הדם והבשר ונשתלח לכל האברים החיצונים שבו, ור"ל לכל חלקי החיצוניות שבכל גופו, ונעשה כ"ז בפעולת הכבד וע"י ווירידי הדם הנמשכים מהכבד. ואח"כ מברר הכבד עוד היותר זך שבו ומשלח אותו ללב, וע"י הלב מתפשט לכל העורקים הדופקים, ומהם לכל חלקי האמצעית שבגוף. וכן מברר הלב ג"כ את היותר זך שבו ומעלה אותו להמוח, וע"י המוח מתפשט בכל הגידין הבלתי חלולים, ומהם למוח שבעצמות, שהוא כל חלקי הפנימיים שבהגוף, וכמ"ש הרב בשער המוחין (פרק ה) ובקליפת נוגה (פרק א) וע' זוה"ק (תרומה קנג ע"א) (דע"ה ח"ב לד ע"א).

[3401] כדמפרש שהדרך בגוף ממטה למעלה ובספירות ממעלה למטה (אור יקר).

[3402] חו"ב (אור יקר).

[3403] השפע מהכתר ומכינים אותו שיתעבה ויהיה ראוי לספירות תחתונות וזהו שאמר "ולבתר" שאינו מקור נפתח דרך המוח ללב, ודרך החכמה והבינה לספירות, אלא עושה לו מציאות ובחינה במוח, "ולבתר יהיב ללבא" שהוא התפארת, אמנם התפארת עיקר קבלתו אינו לעצמו אלא להשפיע למלכות, ואם חס ושלום אין המלכות מקבלת אין השפע בא לתפארת (אור יקר).

[3404] היא המלכות, ונודע שעד המלכות הכל אחדות גמורה, אמנם משם יפרד והיה לארבעה ראשים (אור יקר).

[3405] הם בחינות הבריאה והיצירה והעשיה, ופרטיהם ארבעה עמודי כסא, ארבע חיות, וכיוצא מקורות לטובים ולחיצונים, לכל היא נותנת כאומרו ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערתיה (אור יקר).

[3406] שלשה אברים אלו בגוף האדם התחתון "כבדא נטיל ברישא" המאכל ממקורי ורידי המעי לכבד, שהכבד טבעו אדום וכולו דם, ולזה הכבד מבשל המאכל ומהפכו לדם, מפני שאינו נמשך מהאיסטומ' לכבד אלא לבן מרק מי סחיטת כל המאכל, והכבד יש לו קנה רחב שבו הקדרה לבשל ומהפכו לדם (אור יקר).

[3407] בכל עליית המלכות למ"ן היא מעלה בירורים למעלה, ועולים הבירורים להמוח שהוא אבא המוח הכללי דאצילות, ומקבלים משם תוספת אור וברכה מרזא דאור א"ס. כי המוח הוא מצרף ומלבן כאש מצרף, וזיקק אותם כזהב וככסף, ובסוד (זהר פקודי רנד ע"ב) במחשבה אתברירו, כי שם היה הבירור של כל המלכים בעת התיקון, שעלו במ"ס ונתבררו, כמ"ש בפ' פקודי (דף רכו ע"א ורנד ע"ב) וכן בהמוח של כל פרצוף, שם הוא הבירור האחרון, כמ"ש הרב בשער המוחין (פרק ה') והוא בזוה"ק (תרומה קנג ע"א) (דע"ה ח"א פ ע"ג).

[3408] בההוא גוונא (אור יקר).

[3409] פי' כשם שבעו"הז מתחילים מהכבד ואח"כ הלב כך ביום התענית גם למעלה הכבד שהיא המלכות נוטלת חלב ודם ואח"כ מקריב ללב שהוא זעיר וכמ"ש בסמוך (מ"מ).

[3410] מ"ביומא דבר נש" עד כאן מוסגר בדפ"ק. פי' מלמעלה ביומא דשבעא מוחא נטיל ברישא וכו' וכמ"ש בסמוך בסמנא אחרא מוחא נטיל בקדמיתא (מ"מ).

[3411] עי' לעיל הערה 1133.

[3412] קנ ע"ב (לש"ו) ז"ל: שבע כפולות בג"ד כפר"ת דינא רפיא ודינא קשיא, ובהון והחיות רצוא ושוב, רצוא בדגש ושוב ברפה, ואינון דינא ורחמי.

ומחת לצלמא כו' כנ"ל (כא ע"א), וצלמא הוא אדם בליעל כידוע (ע"ח סדר אצילות בקיצור ב): **רפה איהו כו' -** שבימים קדמונים היו נוהגים על הרפה לעשות למעלה קו ברוחב על האות, והשמיטוהו אחרונים, שמן העדר הדגש ניכר: **דאינון יהו"ה ד' אתוון וודאי** - ר"ל, דהחיות הן ד' אותיות הוי"ה כמ"ש לעיל בהקדמה (ד ע"ב), ורפה שע"ג הוי"ה הוא רקיע בדמות ו': **כגוונא דא יהו"ה ואינון כמתג כו'** - ר"ל, כמתג שע"ג הסוס כן הוא רפה, והוא כדמות ו', כמו מתג ו', וכמו רסן שבתוך הפה של הסוס, כן הוא דגש שהאותיות, הן כסוס לרוכב כנ"ל. והן בחיות, מט"ט, שבהיותו ע"ג בסוד מטטרו"ן, אז הוא בסוד מתג, והוא רקיע שע"ג החיות, כידוע שהוא צדיק דלתתא רקיע כמש"ל בהקדמה (דף א ע"ב), ובהיותו בתוך החיות בסוד נוריאל ארגמ"ן[3413], אז הוא דגש, והוא מה שנאמר (יחזקאל א יג) היא מתהלכת בין החיות, שאמר לעיל נקודה שבתוך ה', כי החיות הן במלכות כמ"ש לעיל בתיקון א' (יט ע"ב), ובהיותו ע"ג, אז הוא בסוד יסוד, רקיע (זהר ח"ג רלו ע"א), ובהיותו בתוכם אז הוא בנוקבא מלכות. וז"ש היא מתהלכת כו', וע"י מתנהגים החיות כידוע, וזהו כמתג ורסן לאותיות שהן החיות: **רצוא בדגש ושוב ברפה** - ר"ל, בדגש נחטפין האותיות, אות שלפני הדגש עם האות הדגושה כידוע. משא"כ ברפה, שהאות שלפניה נמשכת, וזהו ושוב. וכן בחיות בהיותו בתוכם הן רצין ע"י להשיג למעלה[3414], משא"כ בהיותו ע"ג שאז ושוב[3415]. וז"ש לקמן[3416] **רצוא בנוריאל ושוב במטטרו"ן**, כי רצוא גי' נוריאל ושוב גי' מטטרו"ן, וכ"ז כנ"ל:

(קכז) עי' תיקו"ז יא ע"ב: חש"ק[3417] חל"ם שב"א קמ"ץ אינון נקוד צָבָאוֹ"ת נצח והוד יסוד וכלהו נהרין באבנא יקירא מלכות כלילא מכל סגולות[3418] שב"א גוון סומק דגבורה דנטיל מניה הוד קמ"ץ גוון חוור ולא צריך לארכא בהון דהא אתמרו לעילא:

תרגום: $

בהגר"א: חש"ק כו' - הואיל ופי' לעיל האבות, פי' חשק, שנא' (דברים י טו) באבותיך חשק, ר"ל דחש"ק שהן נה"י, כלילן באבותיך כמו שמפרש והולך: **אינון ניקוד צבאות** - כמ"ש חש"ק[3419] הוי"ה צבאות, הוי"ה הוא ת"ת דכליל מג' אבהן (זהר ח"ב קעה ע"ב), וזהו באבותיך חש"ק, דאינון חג"ת. נה"י הוא הוי"ה צבאות[3420], הוי"ה בחג"ת, צבאות בנה"י כמו שמפרש והולך: **קמץ וכו'** - כמ"ש לעיל (ו ע"א) וקמץ הכהן, וחולם הוא ת"ת דנטיל מיניה יסוד, וכאן משמע דחולם הוא ת"ת, וצריך לומר דסגול הוא נצח, וז"ש לעיל (ח ע"ב) דמט"ט הוא חולם במלאכים דאיהו רכב לעמודא דאמצעיתא:

(קכח) עי' תיקו"ז ח ע"א: וברזא דאת א' תשכח חל"ם חיר"ק שור"ק כגוונא דא Error! Objects cannot be created from editing field codes.[3421] ואיהו גלגל דאתהפך לשית סטרין לעילא ולתתא ולארבע סטרין אתהפך לימינא וסהיד על עלת על כלא דלית אלוה אחרא לימינא דעלמא אתהפך לשמאלא וסהיד עליה והכי לכל סטרא סהיד על יחודיה דלית אלוה אחרא עילא ותתא ולארבע סטרין האי איהו דאוקמוהו מארי מתניתין כדי שתמליכהו על השמים ועל הארץ ועל ארבע רוחות העולם:

תרגום: $

בהגר"א: וברזא דאות א' כו' - לפי שאמר למעלה (ז ע"ב) **דשמא מפרש כליל תשע נקודין ועשירית כליל מכלהו**, וכולהו כלילין באות א', אמר כאן שכל העשר מראות נכללין בא', ברזא דט' נקודין ועשרית כלילא מכולהו, ובו כל המראות חוזרין לא' כנ"ל. וז"ש **תשכח חלם כו'** די' שעל הא' הוא חולם על הו' שבאמצע הא', וי' שתחתיו הוא חירק, (והו' הוא שורק) [והוא"ו באמצע (ס"א בעצמו) הוא וא"ו שורוק]: **ואיהי גלגל כו'** - דוא"ו הוא ג' נקודין ראש תוך סוף,

---

[3413] עי' מלואים אות Error! Reference source not found..

[3414] אור חוזר (ביאורים ח"א פ ע"ד)

[3415] אור ישר (ביאורים ח"א פ ע"ד).

[3416] עי' תז"ח מב ע"א, ועי' לעיל הערה Error! Bookmark not defined..

[3417] עי' זהר ח"א יז ע"א.

[3418] לאחר התיקון, הוה נקודתה בניקוד צבאות, משום שהיא כלולה מנה"י כמ"ש בהקדמת תיקונים (י"א סע"ב) כי נצח הוא כלול מחסד ועולה עד הכתר שהוא קמץ, והוד הוא כלול מגבורה שהוא שבא, ויסוד הוא כלול מת"ת שהוא חולם, והוא שבא קמץ חולם שהוא ניקוד צבאות. וקדמה בה השבא משום שהיא מסטרא דגבורה (ביאורים ח"ב פז ע"ד).

[3419] באבותיך חשך הוא - הגהות הכת"י.

[3420] עיין לקמן לד ע"א (הקדו"ש כה ע"ב).

[3421] עי' לקמן לח ע"א ד"ה בני קדם.

וג' נקודין שבו חולם חירק שורק הוא רומז לו"ק: **סהיד על יחודא** - ר"ל אות א' דהוא אחד: **כדי שתמליכהו כו'** - באחד דהוא א':

(קכט) עי' זהר ח"א קנא ע"ב: עי' זהר ח"א קנא ע"ב: וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה[3422] באר דרגא דאדון כל הארץ[3423] בשדה חקל תפוחין קדישין[3424] שלשה עדרי צאן תלת דרגין עלאין קדישין מתתקנן על ההוא בירא[3425] ואינון נצ"ח והו"ד ויסודא דעלמא:

תרגום: "וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה". "באר" הדרגה של אדון כל הארץ, "בשדה", שדה התפוחים הקדושים. "שלשה עדרי צאן", שלש דרגות עליונות קדושות מתוקנות על אותה הבאר, והן נצח והוד והיסוד של העולם.

(קל) עי' ברכות נח ע"ב: מאי זיקין אמר שמואל כוכבא דשביט ואמר שמואל נהירין לי שבילי דשמיא כשבילי דנהרדעא לבר מכוכבא דשביט דלא ידענא מאי ניהו וגמירי דלא עבר כסלא ואי עבר כסלא חרב עלמא והא קא חזינן דעבר זיויה הוא דעבר ומתחזי כדעבר איהו.

פרש"י **כוכבא דשביט**. כוכב היורד כחץ ברקיע ממקום למקום, וארוך כשבט שהוא יורה, ונראה כמו שפותח רקיע (ביאור האגדות להגר"א&*).???

שאינו מעביר מזל כסיל כשהוא שביט (ביאור האגדות להגר"א&*).

שהוא דרך כו' וקם כו'. ואי עבר כסלא היה מתחמם מאד. ושבעה הן, שהוא שביעי י' על ו', כוכב ושבט כידוע. וזיקין לשון אורה שהוא זיו (ביאור האגדות להגר"א&*).

ועי' פת"ש א"א כז: וז"ס הנורא (בראשית כו טו) וכל הבארות אשר חפרו עבדי אברהם גו', סת"מום פלש"תים וימ"לאום עפ"ר שהוא סוד ס"ם מ"ות שבסוד מות אברהם (ישעיה נז א) הצדיק אבד גו', אז נסתם הבאר שסמא דמותא לא יאחוז בה, ולכן ר"ת הוא סוד עמו"ק גבור"ה וס"ת ש"ך דינים של נע"ר האוחז בבאר הזה, ולזה צריך חפירה וכריה בסוד תורה ותפילה, תפילה באבהן ג' צלותין, ותורה בנה"י לימודי ה', וצריך להרבות בתפילה לעורר רחמי דעתיקא להסיר הנחש כדי לחפור הבאר הזה ולכרותה, וה"ס הארת התנין נחש עילאה, שהוא החסד המתלבש ביסוד, והוא כולל כל ו' י"ב כמש"ל, וה"ס מחוקק ומשענת, שמשענת הוא השבט והוא כוכבא דשביט סוד שרביטא הנ"ל בסוד שב"ט כי (שופטים ח כא) כאי"ש גבורתו, ומחוק"ק הוא אברה"ם דאזיל בכולהי יומין[3426], והארה הזאת הוא הגורם כריית וחפירת הבאר בסוד ו"ק שהם שרים ונדיבים כמ"ש).[3427]

פת"ש פו"ח כא: פתח כא

[3422] כלומר שלעולם מקבלת מלכות מנה"י (דע"ה ח"א כא ע"ג), והנה"י הוא בחי' בהמה (דע"ה ח"ב כב ע"ד). עיקר האדם הוא בחי' החג"ת שלו, והנה"י הם בחי' הב"ן ה"ה בחי' בהמ"ה וכמש"כ כאן (כללים ח"א לא ע"א). הנה"י נכללים בנוק' (ביאורים ח"ב יב ע"ג), גם הנה"י וגם המלכות המה לצורך התחתון ושורש לתחתון (ביאורים ח"ב סו ע"ד).

[3423] ח"ג סב ע"א (לש"ו).

[3424] קשיא ליה, היינו באר היינו שדה. ופי' כי שאני באר משדה בבחינות שונות, וזה כי באר היא בחי' דקה יותר משדה, כי באר היא בחינת אדון כל הארץ דהיינו בסוד היחוד היותה ארון והיכל לתורה שבכתב, כדכתיב הנה ארון הברית אדון וכו' ובחי' שדה היא בחי' מג' אבות סתם, היותה מקבלת ג' גוונים עליונים, שהם חוור וסומק וירוק. ואל אלו קאמר שדה תפוחין, שהיא מקבל מג' אבות. ונודע שיקדם החבוק שהוא סוד שדה תפוחין אל הזווג שהוא בחי' הבאר, וז"ש באר בשדה (אור יקר).

[3425] שתקון העליונים מהתחתונים, ובסוד הנשמות שהם צאן קדשים צאן ירושלים ועליהם ואתנה צאני צאן מרעיתי שהם ג' עדרים בסוד פסוק ואתה תחזה כדפי' בתיקו"ז (אור יקר).

[3426] עי' יהל אור ח"ב ד' ע"ג וז"ל, קומת אדם הוא מב' דברים ראש וגוף, והוא ג"ר וז"ת, בינה כוללת ג"ר וחסד ז"ת יומא דאזיל בכולהו יומין והן מלך וכהן, עכ"ל, ועי' בהגר"א ספד"צ י' ע"ד וז"ל, חסד בפום אמה כנ"ל והוא אור יום הראשון, שאדם רואה מסוף העולם עד סופו, שהוא יומא דכלהו יומין, שכולל כל הו"ק שהן כל העולם, עכ"ל, ואם כן משמע שהחסד כאן זה לא החסד הפרטי אלא שזה השפע של זיווג עליון שמוריד את הדעת העליון למטה, ואם כנים הדברים אז זה לא כמו פשטות האריז"ל בשער מאמרי רשב"י הנ"ל שזה כן חסד פרטי, אבל יתכן ששניהם כוונו לדבר א' ולא באנו להכריע אלא להוציא הדברים לפני הלומד, עי' לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**

[3427] כאן בכת"י הוא תחילת פרק חדש.

ואתה קורא נעים, בוא וראה נפלאות מחכמת רז״ל ומה עמקו דבריהם הסתומים וחתומים באלף עזקאין, והוא מ״ש בפ׳ הרואה (נ״ד ע״א) על הזיקין כו׳ מברך עושה מעשה בראשית, ומפרש מאי זיקין כוכבא דשביט, וקאמר שם (נ״ח ע״ב) וילון הוא דמקרע ומחזי נהורא דרקיע כו׳, והענין כמ״ש (חגיגה י״ב ע״ב) שז׳ רקיעין הם, וילון אינו משמש כלום אלא נכנס שחרית כו׳ ומחדש בכל יום מע״ב רקיע שבו חמה ולבנה כוכבים ומזלות כו׳, והענין כי ו׳ רקיעים התחתונים הם ו״ק שבהם סדור הנהגת העולם בו׳ אלפי שנין, ורקיע הז׳ הוא בינה[3428] כמבואר בכמה מקומות, ורקיע הששי הוא יסוד ששם נכלל כל האברים ומשם כל פרטי ההנהגה יוצאים אל הנוקבא, והנה הנהגה העליונה כפי שהם מסודרים בו״ק דז״א הם גלויים, ואם היה אור ההנהגה יוצא ונראה לנבראים כפי שהוא מסודר שם, היה ניכר גודל השגחתו הפרטית, והיו מכירים ורואים הכל שיד ה׳ עושה זאת ולא היה מקום ליצה״ר לפתות האדם ולהחטיאו, שהיה יוצא הכל ממש לפי גילוי כחו וגבורתו ית׳, אבל בשביל הבחירה ויצה״ר הוצרך לעשות מחיצה לגילוי כבודו ית׳ שיהיה נראה לבני אדם כאלו ח״ו הכל במקרה גמור, והוא מ״ש[3429] שאור הראשון נגנז ביסוד ואינו יוצא לנוקבא שהיא כוללת בנין התחתונים רק בסוד מים לבד, והוא סוד ערלה הסותם בעטרת היסוד שהוא חשמ״ל הנ״ל כמ״ש והוא סוד הוילון שהוא הפרגוד הסותם נגד השכינה.

וכל הכוכבים ומזלות הם סוד האותיות ונקודות, והרקיע הוא העור של הקלף שנכתבים עליו האותיות, והוא סוד מ״ש (בראשית א יד) יהי מאורות ברקיע השמים וגו׳, והיו לאותות ולמועדים וגו׳, וכל אות כולל שער א׳ מהרל״א שערים שהם כ״ב אותיות שהם הכלים חיצונים של הגוף, ובפנימיותם מאירים הנקודות בסוד רוח חיים שבהם מפנימיות שהם בסוד הויו״ת, ולכן נקרא כל א׳ כוכ״ב שכ״ו הוי״ה באמצע וכ״ב אתוון מבחוץ[3430].

והוילון הוא מחיצה הסותם בעד זוהר הרקיע הזה, כמ״ש (ברכות נ״ט ע״א) מיום שחרב בהמ״ק לא נראה רקיע בטהרתה שנאמר (איכה ג כד) סכותה בענן לך וגו׳[3431], שבבהמ״ק היה גילוי כבודו ית׳ והשגחתו הנפלאה בנסים ונפלאות שהיה שם וכמ״ש (חגיגה ד׳ ע״ב) יראה יראה כו׳, ולכן היה ענין עולי רגלים בבהמ״ק למען תלמד ליראה את ה׳ וגו׳ (דברים יד כג) ומיום שחרב בהמ״ק וישראל בגולה נסתמו מאורות הרקיע ונראה השגחתו בכסוי הנהגה טבעיית לגמרי ח״ו כמ״ש (דברים לא יז) והסתרתי פני וגו׳, והוא סוד חושך הלילה של הגלות שאז וילון יוצא ומכסה אור הרקיע והמאורות שבהם ובבוקר נכנס.

והוא גילוי אור הרקיע לפרקים בסוד ניצוצין של הכוכבים מהנהגה העליונה המתחדש בכל יום ע״י המוחין שהם מתחדשים והם מתגלים לצדיקים מבתר כותלא, והם סוד הזיקין שנראה לפעמים מסוד גילוי אור הרקיע שמקרע וילון, והוא הסרת עור הערלה ופריעה, שמתגלה עטרת היסוד החסדים שבו, שהוא אור הראשון שמאיר בו׳ ימי בראשית, ולכן מברך עשה מעשה בראשית, שבשעה שנראה הזיקין בעולם שהוא כוכבא דשביט אז נודע שמתחדש אות ופלא בשמים בסוד חידוש בהנהגה עליונה לפי הזמן הצריך לזה, לכן מורה התחדשות בעולם כמ״ש הטבעיים, ובאמת הוא מפלאי וסתרי ההשגחה.

וע״ז נאמר ג״כ (במדבר כד יז) דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל שהוא כוכבא דשביט הנ״ל, והוא בסוד גילוי ש״ע נהורין שבתוך החשמ״ל שהם ש״ע נהורין וח׳ הם ד׳ אתוון דהוי״ה וד׳ דאדנ״י, וש״ע נהורין הוא מסוד לויתן דמיניה נהיר ש״ע נהורין בגווני דאנפוי כמ״ש באד״ר (קכ״ח ע״ב) והוא סוד דר״ך וק״ם, כוכ״ב ושב״ט הוא גי׳ שט״ן וגי׳ נח״ש שהוא העומד נגד הערלה בסוד חשמ״ל הנ״ל, שלויתן בפנים הוא נחש עילאה וכן במזלות סוד תלי תנין השמים[3432] שהוא מהפך כל המזלות לרצונו ובהם מ״ח צורות והתלי הוא המ״ט, והם כלולים

[3428] דהיינו ערבות עי׳ בהגר״א על ספד״צ ח׳ ע״ב.

[3429] פע״ח עמידה פרק יד, ועי׳ בהגר״א בתיקו״ז פז ע״ג.

[3430] עי׳ יהל אור ח״ג לג ע״ג.

[3431] עי׳ יהל אור ח״ב ל׳ ע״ב.

[3432] עי׳ בהגר״א על ספד״צ י״א ע״ג וז״ל (תיקון) י״ג (הוא) מזל תחתון כנ״ל, וכ״ה בכל י״ג, כמו בי״ג דגילופין יש שני גילופין שכוללים את כל הגילופים, והן נכללין בא׳ שהן זו״נ, כמו שני המזלות כידוע, והוא ג״כ במזלות הרקיע, י״ב מזלות, ותלי, שהוא כמלך שהוא נקרא תנין כידוע, ובו נאחזין כל צבא השמים ונכללין בו, וכ״ה באלו הגלופין, א׳ שכולל את כולם ונקרא תנין, והוא מתפשט באורך הראש, וממנו מתפשטים כל הגילופים לכאן ולכאן, כמ״ש בא״ר שם (קכ״ח ע״ב) חוורא דיליה אנהיר לתליסר עיבר גילופין לארבע עיבר בסטרא חדא ולארבע עיבר בסטרא דאנפוי ולארבע עיבר בסטרא בסחרני אחרא וחד לעילא דגלגלתא, ר״ל ארבע לאחוריו וארבע וארבע לב׳ צדדי הפנים וחד על הראש, והוא התנין שכולל את כולם, והוא דמות הנחש מתפשט באורך על כל הראש ולכן נקרא תנין, עכ״ל.

במ"ט כחות שבאותיות כמו שחשבם רבינו הגדול ז"ל בליקוטיו[3433], והם הכוכבים וניצוצין שברקיע האותיות ושרטוטין שבחשמ"ל, וז"ש (במדבר כד יז) ומחץ פאת"י מוא"ב מ"ט שערי טומאה שלהם.

והבט וראה שסופי תיבות של ג' תיבות אלו הם גי' וילון שהוא החשמ"ל שנאחזים בסופא דיליה בסוד קליפת נוגה, וראשי תיבות גי' אחוריים דאדנ"י כמ"ש (בראשית מט יז) יהי דן נחש עלי דרך הנושך עקבי סו"ס וגו' שהוא בסוד עור של הנוקבא, ונשאר אותיות האמצעיים ת' ומ"ט וז' והם סוד ז' היכלין דמסאבותא דלהון, ז' רישין של הנחש[3434] ומ"ט שערי טומאה ות' איש של עשו כידוע שהם חיילין דסט"א האוחזים בת' בתי דינים[3435] שבמצח דז"א שהוא גילויא וחוצפא דלהון בסוד (ירמי' ג ג) ומצח אשה זונה היה לך וגו', והם בסוד פאתי מוא"ב שהיא הצעירה בחוצפא וגילויא כמ"ש במ"א (אפיקי ים קידושין מ"ט ע"ב).

והנה סוד סוכ"ה שהם בחשמ"ל עם סוד עו"ר הם סוד שס"ח מנים שבקטורת סוד י"א סממנים שהוא הבירור מקליפת נוגה, וי"א עם שס"ז הנ"ל הם סוד חשמ"ל והוא סוד ריח הבגדים כמ"ש ביעקב (בראשית כז כז) וירח את ריח בגדיו וגו', וארז"ל (תנחומא תולדות יא) שנכנס עמו ריח ג"ע, והוא החשמ"ל רקיע דג"ע ששם האור מתגלה ומשם הוא סוד מלבושי הנפשות של הצדיקים ממע"ט שהם מאירים ע"י עטרת היסוד המתגלה ע"י גילוי הברית בכריתת הערלה, כמ"ש רבינו הגדול ז"ל[3436], שתרי"ג מצות הם תרי"ג איכות שברוח שמאירים לתרי"ג איכות שבנפש ומצות מילה כוללת כולם, ולכן נקרא ברית והוא יסוד ושורש לכל התרי"ג איכות שברוח שיאירו בנפש, שאל"כ לא היו יכולים להאיר בנפש ע"י המצות, וז"ס מ"ש (עירובין י"ט ע"א) שאברהם יושב ומוציא הרשעים מגיהנם, לבד הבועל ארמית דממשכא ערלתיה ולא מבשקר ליה, והוא שנופל בקליפת נוגה ונכסה בסוד הערלה שאין הרוח מאיר בנפשו, ואברה"ם הוא רמ"ח עלמין דמתגליא בפומא דאמה בסוד האור הנגנז בעור כמ"ש (תיקון פתח כא) והבן זה מאד.

I WAS SICK HAVW TO GO OVER

עי' אפיקי ים (סנהדרין פב ע"ב): דרך כוכב וכו' הוא כוכבא זוטא דיסוד, וקם שבט וכו' כוכבא דשביט והוא זיוא דרקיעא דמקרע וילון ונהיר כמ"ש בפ' הרואה, הוא אור הגנוז שם, ואז ומחץ פאתי מואב סוד ח' הנ"ל שהיא הזונה והוא פאת"י הנ"ל דאתיא ממואב באחוריים דרחל כידוע. וק"רק"ר וכו' הוא ק"ר שמאלא דעשי' ודיצירה ויניקת

עי' זהר ח"ג קפד ע"ב: וירא בלק בן צפור וגו' (במדבר כב ב) ר' שמעון lאמרl (פתח) וירא [מה] (מאי) ראיה חמא[3437] ראיה (ודאי) lממשl חמא במשקופא[3438] דחכמתא וחמא בעינוי חמא במשקופא דחכמתא lכמהl דכתיב (בראשית כו ח)[3439] וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון מאי בעד החלון[3440] כד"א (שופטים ה כח) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא אלא[3441] [דא] (ודאי) חלון דחכמתא[3442] דזנבי שוליהון דככביא[3443] ואינון חלוני דחכמתא וחד חלון אית[3444]

[3433] עי' באריכות בליקוטי הגר"א קע"ז ע"ב, ובהגר"א תיקו"ז קי"ט ע"ג.

[3434] עי' ענינו במגלה עמוקות ס' קץ וז"ל, מבואר שרב אחא בר יעקב יזכה לתקן אותו נחש של ז' ראשים, וכמו שהעיד עשו בעצמו וניבא ולא ידע מה ניבא באמרו יש לי רב אחי, שרמז על רב אחא שהפיל ז' ראשין דיליה, כי שבע יפול צדיק וקם (משלי כד טז) ועי' בהגר"א על ספד"צ ל"ב ע"ד וז"ל, בפסוק הזה חשיב שבעה דרגין של רשעים וכו' והן ז' דרגין של הס"א וכו' והן ז' היכלות דמסאבותא וכו', עכ"ל.

[3435] עי' א"ר קכ"ט ע"א וז"ל, מהאי מצחא (ס"א דלתתא) נהרין ארבע מאה בתי דינין כד אתגלייא האי עת רצון כלהו משתככין קמיה, עכ"ל.

[3436] עי' לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[3437] כלומר למה טרח הכתוב להודיענו ראייתו מאי נפקא לן מינה. ותירץ דטובא קמל"ן גודל חכמתו שראה בחלון חכמתו, וגם בעיני מה שראה במעשה הצפור כדלקמן, שנתערבה ואחר כך ראה שלהבת דין הקשה שורפת בכנפיה (רמ"ז).

[3438] עי' מ"מ (ח"ב רמא ע"ב) שמתרגמו בלשון פתח.

[3439] בראשית קמ ע"ב (הערת הזהר).

[3440] דוקא משם ראיה דאין חלון כמשמעו, שהנה סיסרא הלך להלחם עם ישראל חוץ מארצו ולא יצדק לומר שהיתה אמו נשקפה בעד חלון הבית להמתין לו שיבוא, כי זה לא יתכן אלא במי שהולך אל הרחוב וכיוצא שסתמו לבוא לשעה. ועוד ראיה מן ותיבב אם סיסרא, כי לפי הפשט למה סיבב על איחור מעט, אלא ודאי כי הוא חלון החכמה דזנבי שוליהון, נלע"ד שה"ס בחינת יסוד, כי כל כוכב הוא פרצוף אחד דאין לך דבר פחות ממנו (רמ"ז).

[3441] מוסגר בדפ"ק.

[3442] עי' ח"א קמ ע"ב: אבימלך חכים הוה, ואיהו אסתכל באצטגנינותא דיליה דאיהו חלון, כתיב הכא בעד החלון, וכתיב התם (שופטים ה כח) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא, ע"כ. הוא

דכל חכמתא ביה שריא ובה חמי מאן דחמי בעקרא [דחכמתא] אוף הכא וירא בלק בחכמתא דיליה בן צפור כמה דאמרו[3445]:

(קלא) עי׳ זו״ח מט ע״ב: כתיב (זכריה ד) ראיתי והנה מנורת זהב[3446] כולה וגולה על ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות[3447] לנרות אשר על ראשה זכריה אתגלי ליה רזא דמנורות[3448] דכיין[3449] חד מתסדרא וחד דנהרא[3450][3451]:

הנקב השמאל שביסוד שמשם נזונים הקלי׳ מצנור המותרות ונודע שפי היסוד נקרא חלון (רח״ו). עי׳ פע״ח שער הברכות ו: עיקר מוצאם לחוץ הוא, דרך נקב השמאלי שביסוד, כנודע שיש בו ב׳ נקבים, א׳ להוציא טפת זרע וקרי, וא׳ לדחות מותר המים.

[3443] עי׳ כתבי הגרמ״מ משקלוב (ספר רזא דמהימנותא - דף כב) כל כישופי המכשפים הם מזנב התלי, שנקרא זנבי שולי דכוכביא. ועי׳ בהגר״א בספד״צ (סוף יא ע״ג) כל אחיזתם של החיצונים הוא מזנב התלי. ועי׳ כתבי הגרמ״מ (ביאור הזהר דף נח) כל הכוכבים ומזלות הן זנבי שולי דכוכביא דקדושה, שהן חלוני רקיע, כמ״ש וישקף בעד החלון. ועי׳ לעיל קיט ע״ב: בכה רבי אלעזר פתח ואמר קולה כנחש ילך וגו׳ השתא (כהאי גוונא) דישראל בגלותא איהי ודאי אזלא כנחש חויא כד איהו (ד״א בדינא) כפיף רישא לעפרא סליק זנבא שליט ומחי לכל אינון דאשתכחו קמיה אוף הכי השתא בגלותא.

[3444] מצאתי להרמ״ק ז״ל שהוא נוקבא דתהומא רבא, שהוא בחינת יסוד מלכות שבקליפות. ועוד נלע״ד שה״ס הארה היוצא מבחינת התרפים, שהוא הארת יסוד תבונה שבחזה זעיר היוצאת ומתערבת ברגלי לאה, ומשם שתי דמעות בעיני רחל בשעת הדין, וזה נודע מאד בסוד הרקיע ששם הכוכבים. והנה הארות אלו נמשכות לחיצונים. דוקא דרך אחור ולכן קראם זנבי, והבן. וידוע שבלק הוא בסיגי אותן ההארות של רגלי לאה הנזכר ופרטותו בצד שמאל. ונלע״ד שהיה משתמש באותה צפור שהיא נמשכת מאותן שני צפורין דפרשת ויחי רי״ז ב׳, וזו היתה של צד שמאל שהיא בינה דקליפה ששם שורש בלק. וגם לכן היה שולח את הצפור לגבי גלוי עינים דוקא, שפירש הרב שהוא עזא״ל הנקרא כן, והוא מן העקב השמאלי דלאה, כי דשל ימין הוא עז״א שנקרא נופל לטעם שכתב הרב, באופן שהוא שלח הצפור להתייחד עם עזא״ל ולקבל כח משם (רמ״ז).

[3445] עי׳ שעה״פ כאן: וענין בלק, נרמז בפסוק וירא בלק בן צפור, בן יתרו, שעליו נאמר (תהלים פ״ד), גם צפור מצאה בית, אבי צפורה אשת משה, כנזכר בזוהר בפרשת בלק דף קצ״ו ע״ב.

[3446] הביא פסוק זה שבו כל סוד פסוק שיר השירים כדמפרש ואזיל (אור יקר), חשיב ג׳ שמות אדנ״י אלקי׳ הוי״ה, והן גי׳ גן עדן, וכשתמלאם אדנ״י גי׳ תרע״א, ואלקי׳ במלוי אלפין גי׳ רצ״א, והוי׳ מלוי אלפין גי׳ מ״ה, וכולם יחד עולים תתר״ו. וז״ש לקמן תתר״ו סימן. והנה אותיות הקודמות לשם אדנ״י, הן אגמ״ט, גי׳ ג״ן, ואחר אותיות אדנ״י הן בהס״כ, גי׳ פ״ז, ושם אדנ״י בעצמו גי׳ ס״ה, גי׳ היכל. והן מעלות ומדרגות לנשמות זו למעלה מזו, גן פז היכל, וכולם יחד עולים ה״ר. וז״ש מי יעלה בהר ה׳ כו׳, וכן הר קדשו (יהל אור).

[3447] דוגמא דחמש אצבעאן - שאצבע בדעת, אהו״ה, [נ״א אצבע מילוי שם אהו״ה]. וה׳ אצבעות הן ה״ח או ה״ג, ימין ושמאל. וצריך שיהיו בימין, שיהא נכללין בימין. והן ה׳ אצבעות וי״ג פרקין, דפרק י״ד אינו באחיזה, כי הוא למטה מאד, ולכן אמרו שהם י״ג, ואף הפרק הזה אינו בטור שלהם, והוא נגד הי״ג הכלולה, שבטי ישראל וזאת, והים עליהם. כלל של ג׳ הויו״ת, ושושנה דא כלילת בהו, שית חוורין כו׳. והן זו״נ, י״ו ה״ה. וכן כלל של מילוי אדנ״י, ומזל ונקה. ופרק י״ד הוא נקודה דאתכליל בה בסוד שבעה ושבעה מוצקות כמ״ש בריש ז״ח שיה״ש. וכ״ה במלכות (יהל אור ח״א ע״ב?).

יהל אור ח״ג טז ע״ב: והן י״ג, כי הפרק הי״ד אינו בסדר האצבעאן, לכן הן י״ג, כי שניהם נכללין כאחד. וי״ד הן י״ב תחומין, ו״ק דז״א, וחו״ב עלייהו י״ה, שהם סוד שבע ושבע, כמ״ש בריש שיה״ש. וכ״ה בי״ב תחומין דלתתא, ו״ק דילה והיכל השביעי ק״ק, ויסוד בתוכו עלייהו. והן ג״כ י״ה, והן י״ב נשיאים, ומשה ואהרן על גבייהו, לכן כתיב (&) אתה ואהרן ואתכם יהיו כו׳, ועמש״ש בארוכה. וז״ש אהרן דכאן במלכות, ונקוד אהרן האחרון בסיום כל המספר. ואמר כ״ז כאן לראי׳ דעץ מיירי בעץ החיים, לא עץ ממש. ור׳ יוסי הפסיק דבריו של ר׳ חייא, וחזר ר׳ חייא לענין הראשון ואמר ת״ח תרי אילנין כו׳.

בהגר״א בס״י ו ע״ב: והם י״ב מנהיגים כמ״ש לקמן (פ״ה מ״ג) והענין כי שבע היכלות אינון כפולות כמ״ש בזהר שבעה ושבעה מוצקות, וכן אמר כאן שבע כפולות, ואמר שם פ׳ פקודי (רנה ע״א) שהיכל רצון כולל שית היכלין,

[3448] מפני שסוד הארת ההשגחה מהם והמנורה סדורה ברמזיה כנגדם (אור יקר).

[3449] מפני שיש צד טמא שהוא תחלה לכל השגת הנביאים כענין וארא והנה רוח סערה וכו׳, וכן אליהו רוח רעש אש, וכן הושע תחלה דבר ה׳ בהושע וכו׳ כדפירשו בזוהר בפרשת פקודי, אמנם יש נביאים שהשיגו בקדש ולא התחילו בטמא כענין ישעיה וארא את אדני וכמוהו רבים (אור יקר).

[3450] מסטרא דא (אור יקר).

[3451] הענין שמלכות אין לה אור מעצמה כלל אלא היא כלי מקבל האור העליון אחר סדורו והכנתו ולזה יקרא מנורה מסודרת שהיא סדורה ומתוקנת לקבל האור העליון, והספירות העליונות הם

ראיתי והנה מנורת דא מנרתא מתסדרא בשבחי דגווני[3452] גליפאן בשמא אדנ״י[3453] בשמא דא מנהרא לתתאי וזן ומפרנס לון כדקא יאות[3454]:

זהב רזא דבי דינא[3455] בשמא אלהי״ם[3456] למידן כל[3457] עלמא[3458] דהא בדינא קאי[3459] (ואתזן)[3460] ועל שמא דא אתברי[3461] וכלא ברזא דשמאלא[3462]:

כלה כד אשתלים[3463] בסטרא דימינא[3464] דאתקיף בה ברזא דשמא יהו״ה[3465] דהא כדין איהי כלה בחופה[3466] דעלמין כולהו[3467] ברחימו בחבורא חדא[3468] דהא כדין וגולה על ראשה כתיב[3469]

מנורה מנהרא מפני שהם מאירות בתוך המלכות כאשר נבאר, והמשל בהם כנר בתוך העששית (אור יקר).

[3452] כבר פירשנו בשער הגוונים הם שלשה גוונים דהיינו חיוור סומק ירוק, והם ארבעה טורי אבן דהיינו א׳ ד׳ נ׳ י׳, והם אודם פטדה וברקת תלתא גוונין באל״ף, וכן תלתא בד׳, וכן תלתא בנ׳, וכן תלתא בי׳, והם י״ב גוונין כנגד י״ב פעולות הנפעלות על ידי המדה הזאת, שהם חסד דין ורחמים בכל אחד מארבעה אותיות שהם ארבעה הנהגות שהם ארבע גוונין, וכל אחד כלולה משלושה גוונין שלושה הנהגות, וכן הם ארבעה (האבות) [הארות] מארבעה אותיות י׳ ה׳ ו׳ ה׳ מאירה כל אחת מאלו (משני) [הארבע] הארות בשלשה הארות, בענין שהם י״ב הארות מתלבשות בי״ב גוונין, בענין שהארות הנזכרות הם פשוטות מבלי גוון ועיקר הגוונין בשם אדנ״י, וגוונין אינם מאירים ופועלים אלא מכח י״ב הארות שהם בשם ה׳ וזה רצה הנה באומרו ״מתסדרא בשבחי דגווניך״, לא מאירה שהאור בא אליה מלמעלה אמנם היא מסודרת ומתוקנת בשבחי דגווניך דהיינו ארבעה טורי אבן (אור יקר).

[3453] כי הגוונים ממש הם ארבעה דהיינו חוו״ר סומ״ק ירו״ק אדו״ם ושבחי דגויונים הם היות ארבעה גוונים כלולים כל אחד מהם משלשה דהיינו חוור סומק ירוק בכל אחד מהם כדפי׳, והם כלולים בארבע אותיות אדנ״י כל אות כלולה משלשה גוונין שהם שלשה פעולות וזהו שאמר גליפן כשמא דאדנ״י בענין שכל בחינות ההנהגה מסודרות בשם זה, והכריח ענין זה ואמר [דש״א] דא שכל אורות שבשם יהו״ח אינם נשפעות לתחתונים הנפעלים על ידי שום שם אלא על ידי שם אדנ״י, אם כן בלי ספק שכל בחינות האורות יש להם בית קיבול בשם אדנ״י כדי שיוכלו כל התחתונים למצוא הפתח ובחינת כל ההנהגות בשם אדנ״י והיינו כדפירשנו לעיל ששם זה יגזור אדנ״י שר ורגון כל עלמין, ומפני שאפשר לומר שיהיו הגוונים מעטים וההארות מרובות ויהיה הענין לרגעים, רגע יאיר אור זה ורגע יאיר זה, בענין שכולם יאירו בעתים מחולפות אבל לא שימצאו בו כולם כאחד, לזה אמר שאין ראוי אלא שכולם יהיו כלולים בשם זה יחד בכל רגע (אור יקר).

[3454] שאם היו לעתים ימצא עת יקבלו מזונם ועת לא ויחסר להם המזון עד עת הבא בחינת שפעם, וזה אין ראוי שלא יחסר מזון לתחתונים לשום בחינה מהם אפילו רגע כמימריה, לזה הוכרח שנאמר שכל הגוונים כולם וכל בחינות ההנהגה יחד בשם זה כדפי׳ (אור יקר). שלא תתפרנס הבהמה מבחינת האדם ולא האדם מבחינת הבהמה ולא שניהם מבחינת הצומח ולא שלשתם מבחינת הדומם, וכן לכל פרטי אישיהם שכל אחד ואחד לעצמו לה בחינה מיוחדת שממנה מתפרנסת ולא יתחלפו אלא כל אחד ואחד כדקא יאות ולזה צריך שכולם ימצאו כאחד מזומנות ומיוחדות (אור יקר).

[3455] בשמא בלי ספק אומרו בי דינא רצה על סוד שלשה דיינים כלולים בה שאין בי דינא פחות משלשה, ואומרו כשמא אלהי״ם ירצה כי בחינת כי דינא יהיה בה בשם שתקרא היא אלהי״ם ויכלול בעצמה שלשה שמות אלו (אור יקר).

[3456] הם שלשה שמות א״ל אלהי״ם יהו״ה והם בשלשה אבות, וכל שם מאלו כלולות משלשה בענין שהם שלשה בתי דינין, בית דין בשם א״ל ובית דין בשם אלהי״ם ובית דין בשם יהו״ה, וכאשר המלכות נקראת זהב היא בית דין של שלשה בבחינות הדין כולם דהיינו בשם אלהי״ם שבו כח הדין (אור יקר).

[3457] בני (נוסף באור יקר).

[3458] והורה על שלשה בחינות הנפעלות משלשה מדות הנזכרות כולם, וזהו שאמר בדינא קאים מצד הגבורה שבו (אור יקר).

[3459] דהיינו אלהי״ם שבמלכות הדן את העולם כולו כאומרו והוא ישפוט תבל בצדק ומצד הגבורה אמר ואתזן כנודע שולחן בצפון, שעם היות המזונות נשפעים לעולם מצד החסד עם כל זה הם בגבורה כענין הגבורות גשמים, וכיוצא שולחן שבו לחם הפנים לצפון (אור יקר).

[3460] מצד החסד שבו כאומרו הזן את העולם כולו בחן בחסד (אור יקר).

[3461] כענין ל״ב אלהי״ם דעובדא דבראשית כנודע (אור יקר). כאומרו ביום עשות ה׳ אלהי״ם ארץ ושמים שלא נתקיים בריאתו בכח הדין עד ששתף שם יהו״ה ונברא, ולזה לא אמר ובשמא דא אתברי שאינו שלא נברא בו אלא על שמא דא אתברי כדפירשנו, ועם היות שהם שלשה מדות ימין ושמאל ואמצע (אור יקר).

[3462] דהיינו שהיא נקראת זהב ששלשה פעולות אלו בה מצד השמאל (אור יקר).

[3463] הענין שעם היות במלכות כל הכחות הנזכרים בהנהגה אין דעתה נוחה בשמאל אלא בהיותה נאחזת בימין, והיותה בשמאל היא תחלת דבר ושלימותו בימין כאומרו שמאלו תחת לראשי וימינו

גלה דא איהו מקורא דצדיק[3470] דאתעביד נהר פלגיו[3471] (תהלים מו ה)[3472] (דחדדן) [דחדאן] עיר אלהים ועביד פירין ואיבין בשמא דאתקרי צבאו"ת[3473] מתתחמא בתריסר תחומין[3474] לארבע סטרי עלמא ושבעה נרותיה[3475] עליה דא רזא דשמא עילאה[3476] גליפא ברזא דשבעין שמהן[3477] דאתקרי בהו קב"ה ואינון שבעה קיימין דעלמא קאים עלייהו:

שבעה ושבעה אלין תתאי דקיימין לקבליהון דעלאי וכלהו אחיד לנרות אשר על ראשה שבעה ושבעה מוצקות[3479][3478] אלין שבעת ימים ושבעת ימים אלין[3480] עילאי ואלין תתאי דמתחבראן כחדא[3481]:

וכו', וכן תתקעו ולא תריעו בענין ששלימות ייחודה באחיזתה בשמאל לא שלם אלא בהיותה נאחזת גם בימין (אור יקר).

[3464] ולא בימין לבד דהיינו סוד וימינו תחבקני אלא שאחר חבוקה בימין יתייחד בעלה עמה שהוא קו האמצעי (אור יקר).

[3465] דהיינו סוד בעלה, בענין שהיא נכללת מן השמאל אלהי"ם כדפי' ומן הימין א"ל ומן האמצע דהיינו יהו"ה (אור יקר).

[3466] והיינו כֶּלה כתיב כַּלה, וענין בחופה דקאמר הארכתי בפירושו בפרשת ויצא סימן ז', ואז יתקשרו ארבע מדות שהם ארבע רגלי המרכבה חסד גבורה תפארת ומלכות, וההשגחה נמשכת לתחתונים מארבעתם (אור יקר).

[3467] ברחמי בחדו (נוסף באור יקר). ברחמי - מצד התפארת בעל הרחמים, בחדו – מצד הגבורה יין המשמח, ברחימו - מצד אהבת חסד (אור יקר).

[3468] מצד המלכות המתחברת בשלשתם, וכל זה נכלל בשתי מלות זהב כלה, ואז פועל היסוד שהוא אבר שעיקר הייחוד תלוי בו מכח תרי ביעי דדכורא שהם נצח והוד (אור יקר).

[3469] אי"ג לשון גילה דריש לה לתיבה וגולה (דפ"מ).

[3470] ונקרא גלה על שם גולת מים ולהורות על ריבוי מי השפע וזרע הזכר בו נקרא גלה אמנם אל המלכות הוא מקור תוספת מים מרובים (אור יקר).

[3471] מצד פלגי מים שהם נצח והוד, והוא נהר אוסף מי הפלגים ומושכם לבריכה שהיא המנורה (אור יקר).

[3472] ז"ל: נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים קדש משכני עליון.

[3473] השם הקדוש המתייחס אל היסוד בבחינה זו הוא מצד "עביד פירין ואיבין כשמא דאיקרי צבאות" ושם זה מיוחס ליסוד בסוד היותו עושה פירות בתוכיות המלכות כדפי' בזהרא תניינא, בענין שעד כאן כלול בפסוק זה שיר השירים אשר, "שי"ר" היינו מנורת זהב, "אשר" כלה, "השירים" וגלה על ראשה (אור יקר).

[3474] הענין שנוסף למלכות על ידי היסוד כללות נפלא שעד עתה היו ארבע מדות לבד כדפירשנו לעיל שם ארבע סטרי עלמא חסד דרום גבורה צפון תפארת מזרח מלכות מערב, ועל ידי היסוד הוא מביא בכללות הנצח והוד שמוסיף שני גבולים בכל אחד מארבע רוחות, בענין שהם עתה על ידי יסוד גבול דרומית וגבול דרומית תחתית, וכן במזרח גבול מזרחית דרומית וגבול מזרחית וכו' תחתית, וקודם לא היו אלא ארבעה גבולים, גבול דרומית מזרחית, מזרחית צפונית, צפונית מערבית [מערבית דרומית] והיינו סוד שם אדנ"י המתמלא אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד הם י"ב שמתמלא שמה על ידי הייחוד הממלא והם י"ב גבולים (אור יקר).

[3475] כבר פירשנו כי כוונתו בפסוק זה לפרש בו כל ארבע זהרין שבפסוק שיר השירים, וכבר פירשנו תריץ זהרין שהם שיר השירים דהיינו יסוד ומלכות (אור יקר).

[3476] מהדר לפרושי זהרא תליתאה שהוא התפארת שבמלת אשר, ואי אפשר לפרש בתפארת מפני שכללותו מששה קצוות, ואם מצד שם בן ארבע שבו כבר פירשנו שיש בו שתי דרכים, האחת עשר ספירות כולם, השנית ארבע ספירות בענין שמלת שבעה לא יתיישב בתפארת, לזה אמר ושבעה נרותיה וכו' דא רזא דשמא עילאה שהוא שם יהו"ה שבתפארת כדפירשנו לעיל (אור יקר).

[3477] ואם תאמר היאך יתיישב בו מלת שבעה הענין הוא כי שם בן ארבע גליפא ברזא דשבעין וכו' כלומר מתחקק ומתגלף שם בן ארבע בשבעים שמות שהם כמו כנויים אליו, וזהו שאמר רזא דשבעין שמהן דאתקרי בהו קב"ה וטעם היאך יתייחסו בו שבעים שמות הוא מפני שבו נכללו שבעה מדות שהם שבעה עמודים המעמידים העולם התחתון שהיא מלכות, והם שבעה בסוד המלכות לה מציאות למעלה בתפארת בסוד יהודה שהוא רביעי לראובן שמעון לוי כדפירשנו בסבא, וכל אחד מאלו כלולה מעשר הם שבעים, והיינו סוד חצבה עמודיה שבעה כדפירשנו בזוהר פרשת, ובענין שבעים שמות אשר להקב"ה מצאתי שפירשו הקדמונים וזה לשונם: וזה משבעים שמות של הקב"ה בפירוש ושאר שלא בפירוש אין חקר ואין מספר ואלו הן וכו' (אור יקר).

[3478] פי' ז' דדכורא וז' דנוק' והוא כמ"ש (ב"ב עד ע"ב) דכל מה שברא הקב"ה זכר ונקבה בראו, ושבעה הן בהצטרף יסוד הבינה היכל השביעי, והוא הדעת, נהר הכולל(ם) עמהם, והוא היכל השביעי, וכן ים עלאה כנ"ל (בהגר"א בתיקו"ז מד ע"ד).

וענין הפסוק ושבעה נרותיה עליה דהיינו שבעה ענפים לתפארת על המלכות דהיינו סוד שיר השירים אשר כדפירשנו, שבעה כשבעה, הכוונה כי כמו שהם בתפארת שהוא הזכר שבעה ענפים כן המלכות שהיא הנקבה הנגדיית אליו הם שבעה ענפים בענין שהם שבעה בשבעה, שבעה

תרגום: נאמר ״ראיתי והנה מנורת זהב כולה וגולה על ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה״. לזכריה התגלה הסוד של המנורות הטהורות, אחת מסדרת ואחת מאירה.

״ראיתי והנה״, מנורת זו מנורה המסדרת בשבחי הצבעים החקוקים. בשם אדנ״י, בשם זה מאיר לתחתונים, וזן ומפרנס אותם כראוי.

זהב [הוא] סוד בית הדין, בשם אלהי״ם, לדון את כל העולם, שהרי בדין עומד (וניזון@) ועל השם הזה נברא, והכל בסוד השמאל.

כלה[3482], כשמושלמת@ בצד הימין, שמחזיק@כשנתחזק בה בסוד של השם יהו״ה, שהרי אז היא כלה בחופה, שכל העולמות באהבה ובחיבור אחד, שהרי אז ״וגולה על ראשה״. כתוב ״גלה״, זהו מקור הצדיק, שנעשה ״נהר פלגיו״, שמשמחים ״עיר אלהים״, ועושה פירות בשם שנקרא צבאו״ת, מתחם בשנים עשר תחומים לארבעת צדדי העולם, ושבעה נרותיה עליה@, זה הסוד של השם העליון, החקוק בסוד של שבעים שמות, שבהם נקרא הקדוש ברוך הוא. והם שבעה עמודים, שעליהם עומד העולם.

שבעה ושבעה, אלו התחתונים שעומדים כנגדם של העליונים, וכולם אוחז@אחוז לנרות אשר על ראשה. ״שבעה ושבעה מוצקות״

אלו שבעת ימים ושבעת ימים, אלו עליונים ואלו תחתונים, שמתחברים יחד.

תחתונים שבמלכות דקיימן לקבליהון דעילאי וזהו בשבעה כדפירשנו, ויהיה לפי זה מוצקות ודאי שהתחתונים מוצקות מהעליונות, והם אחוזות עם הבינה והיינו אומרו אשר לשלמה והיינו לנרות אשר על ראשה כי ראש המנורה תפארת ושבעה נרות עליונות שבבינה הם על התפארת וזהו שאמר וכולהו אחיד לנרות וכו׳, שבעה בשבעה מוצקות אלין וכו׳, קשיא ליה שהוא כפל בפסוק כי שבעה במלכות נזכרו באומרו מנורת זהב כולה, ושבעה שבתפארת נזכרו באומר ושבעה נרותיה עליה אם כן מאי תו שבעה בשבעה, ותירץ כי באומרו ראיתי והנה מנורת זהב כולה וגלה על ראשה ושבעה נרותיה עליה רמז אל סוד סדר המדות משפיעות זו בזו כל אחד ממקומה, ועתה באומרו שבעה כשבעה רמז ענין אחר דהיינו היות שבעת תחתונות מאירות בבחינת שוה אל שבעה עליונות (אור יקר).

[3479] יהל אור ח״א [כו ע״ג]: ויעתק משם ההרה. שנסע ממדרגה למדרגה, והוא מי יעלה בהר ה׳, מי יגור באהלך כו׳. ועיין בז״ח@ מ״ט ע״ג.

[3480] אלין שבעת ימים ושבעת ימים אלו ימים מאירים ואלו כמותם, והורה על זה במה שקרא אותם שבעה שבעה שם הכולל לשניהם, ומה שלא אמר שבעיות וכיוצא המורה על היותם שבעה מיוחדות אחר הייחוד אלא אמר שבעה כשבעה הורה היותם מאירות בשבעה ימים ושבעה ימים אפילו קודם ייחודם, וזה שאמר אלין עילאי ואלין תתאי, כי המלכות בהיותה למטה מתקשטת עד שבהיות שהיה שמה לילה דהיינו שבעה לילות לשבעה ימים, עתה לילה כיום יאיר והם שבעה ימים ושבעה ימים בהיותם אלין עילאי ואלין תתאי, מה שלא הורה כן באומרו מנורת זהב ושבעה נרותיה, שאדרבה מורה היותה היא מנורה כלי והתפארת נר שבכלי, דהיינו נ״ר מצוה מלכות, ותורה תפארת אור הנר, דהיינו מדת יום ומדת לילה, ולזה חוזר עתה ואמר שנוסף הקישוט שהיה אור הלבנה כאור החמה דהיינו שכעת ימים ושבעת ימים, ובאומרו בשבעה רצה בבית שאחר היותם שבעה ימים ושבעה ימים מתקשטים במקומם יתחברו ויתייחדו, וזהו שאמר דמתחכרן בחדא אחר היותם אלין עילאי ואלין תתאי (אור יקר).

עי׳ בהגר״א בתיקו״ז קכ ע״ב: ויהי כן, הוא ספר הראשון, הוי״ה דמקנן במט״ט, ששם שם הוי״ה. ויעש הוא ספר השני דמקנן בעשיה, והן ב׳ ספרים, ו״ה. סיפור, י״ה כנ״ל. והן ג׳ עלמין דהוי״ה כוללם, וכמ״ש במ״א (%). וכן ג׳ דרגין דאצילות, שהן ע״ס. וכן ג׳ דרגין דנר״ן, כמ״ש למטה. ואמר ועליה אתמר (&) שבעה ושבעה מוצקות כו׳, כמ״ש בנ״א למטה, אלין ז׳ הבלים אינון כפולים כו׳, והן כמ״ש בהגהה, שבע הבלים סלקין שבע נחתין כו׳, והן ז׳ דסלקין מלבא לפומא, דהן דשכינתא עילאה, לבא. ושבע אחרות נחתין מפומא ללבא דשכינתא תתאה, שהן שבעה ושבעה, נגד ז׳ ימי הפסח והחג, כמ״ש בפ׳ אמור (צב ע״א) ועבזו״ח@ שיה״ש (מט ע״ב ע״ג סב ע״א) שבעה ושבעה מוצקות אלין שבעת ימים ושבעת ימים, אלין עלאה ואלין תתאה, דמתחברין כחדא. וענין שבעה הבלים הן הבל א׳, דהוא נהר יוצא מעדן (בראשית ב י) תמיד, קלא דלא פסיק, קול גדול ולא יסף (דברים ה יח), והוא הדעת דכלילא כל ז׳ קלין, נגד שם הראשון דמ״ב. וע״ל (לח ע״א %)

[3481] עי׳ זהר בראשית מה ע״א וזהר שמות רס ע״ב ושער כסא הכבוד ,ושעה״כ קדיש

[אמר המסדר כתב הגר״א בתיקונים תיקון כ״א (נג ע״א [מד ע״ד]) בד״ה א״ל ברי שהכוונה שבעה דדכורא, ושבעה דנוק׳, והן שבעה היכלות, והוא בהצטרף יסוד הבינה, היכל השביעי. ואע״פ שהן שמונה, כשנחשוב גם העטרת, מ״מ יסוד ועטרת נכללין בהיכל א׳, לבנת הספיר. ונכללין כא׳ שבעה דדכורא בז׳ דנוק׳, שמתקשרין דא בדא ואינון יחודא דשמע ישראל ובשכמל״ו] (יהל אור).

[3482] BRIDE@

(קלב) עי׳ זהר ח״א לו ע״א: פתח רבי יצחק ואמר (קהלת א ה) וזרח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם וזרח השמש דא שמשא דנהיר[3483] לסיהרא[3484] דכד אתחזי בהדה כדין נהרא ואתנהיר[3485] וזרח מאתר עלאה דקיימא עליה מתמן זרח תדיר ובא השמש[3486] לאזדווגא בהדה דסיהרא הולך אל דרום דאיהו ימינא[3487] ושוי תוקפיה ביה[3488] ובגין דתוקפיה ביה כל חילא[3489] דגופא בימינא הוא וביה תליא ולבתר סובב אל צפון נהיר לסטרא דא ונהיר לסטרא דא סובב סובב הולך הרוח בקדמיתא כתיב שמש והשתא רוח אלא כלא חד ורזא חדא וכל דא בגין דסיהרא אתנהרא מניה ויתחברון תרווייהו:

תרגום: $

(קלג) עי׳ זהר ח״א ו ע״ב: וביד המצרי חנית[3490] (שמואל ב׳ כג כא) דא מטה האלהים דהוא אתמסר בידיה כמה דאת אמר (שמות יז ח) ומטה האלהים בידי[3491] ודא איהו מטה דאתברי ערב שבת בין השמשות וחקוק ביה שמא קדישא[3492] גליפא קדישא[3493] ובהאי חב בסלע כמה דאת אמר (במדבר כ יג) ויך את הסלע במטהו פעמים א״ל קב״ה משה לא יהבית לך מטה דילי

[3483] הענין שהארה בספירות ענין א׳ וזווג בין ת״ת ומלכות ענין ב׳ ולזה זריחת השמש במלכות ענין א׳ אלא וכי אתי אליה הוא ענין אחר (אור יקר).

[3484] ואינו ענין ובא השמש שנבאר כי הזריחה היא מרחוק אמנם ביאתו אליו הוא קורבה יותר וז״ש כד אתחזי בה בראיה לחוד, אמנם השתא קשה כי מלת וזרח לא מפרש אם זריחת עצמו או זריחתו לאחרים והיא מלה צודקת להכי ולהכי ולזה אמר כי שתיהן יחד יצדקו במלת וזרח זריחת עצמו וזריחתו לאחרים (אור יקר).

[3485] נהרא, הירח. אתנהיר, השמש. והטעם דהא בהא תליא, כי ההשפעה בעלול סבה שיושפע העילה, וזהו סוד שכינה בתחתונה צורך גבוה. ומשום דהני תרי פירושי אינם שוים כי באומרו וזרח למטה נודע דהיינו בירח אמנם ביאור וזרח היא מלמעלה לא ידיע מאן אתר לזה חזר ואמר מאתר עילאה דקיימי עליה דהיינו הבינה וממילא משמע שכן העלול מאיר מעילתו והתחתון מן העליון וא״ת והרי החכמה והכתר זה אינו דוחק שהן על דמעל, אמנם הבינה קיימא עליה ממש. וענין זה לא הוצרך לבארו בכתוב, כי כמו שנודע שהוא זורח בירח, כן נודע שהוא זורח מבינה, וז״ש מתמן זרח תדיר (אור יקר).

[3486] ובא השמש אינו ענין וזרח אלא לאזדווגא, כי ביאתו אליה הוא סוד הזיווג שהוא עידון נוסף. והענין כי תחילה זרח בסוד ו״ק שבו יונקים מו״ק נעלמים שבבינה ואגב אורחיה המשיך אור למטה המלכות להזריח׳ אל הייחוד בסוד קישוטיה ואח״כ ובא השמש לגבי המלכות להתייחד עמה אמנם מלת בא אינו ממש שכבר בא אליה אלא בא בדרכו לבוא אליה (אור יקר).

[3487] חסד (אור יקר). ה׳ חסדים יוצאים מיסוד דאימא שבתוך ת״ת דז״א והולכים לחסד דז״א ומניחים שם חסד א׳ ואח״כ הולכים אל גבורה דז״א ומניחים שם חסד ב׳ וכן על זה הדרך וז״ש הולך אל דרום דאיהו ימינא ושוי תוקפיה ביה, פי׳ חסד הא׳ מה׳ חסדים דאימא נשאר בחסד דז״א שהוא הדרום ולבתר סובב אל צפון שחסד שני הולך לגבורה דז״א (מ״מ).

[3488] כלומר כל כח פעולתו שנטל מו״ק הנעלמים בהגיעו אל החסד הגביר כח החסד על הכל והיינו שהוא נקרא רב חסד מטה כלפי חסד (אור יקר).

[3489] בענין שעיקר פעולתו לחסד והיינו מוליך לימין משה זרוע תפארתו ולזה דקדק הפסוק באומרו הולך אל דרום כי אל דרום שהוא חסד היא הליכה טבעית אליו אמנם אל צפון שהוא גבורה סובב אל צפון כי הסבוב הוא דרך מעוקם והיינו סובב אל צפון וא״ת מה צורך סיבוב זה לזה אמר שכיון שהוא זורח משש קצוות עליונים הוא נמשך למטה להשפיע בו״ק ממש וז״ש נהיר לסטרא דא ונהיר לסטרא דא דהיינו בימין ובשמאל ואח״כ סובב סובב בנו״ה הולך דרך ישר ליסוד (אור יקר).

[3490] ר״ל ממקום המצר זכה לחנית [רומח] (יהל אור). החנית שהוא מטה משה, מטטרון שנהפך ממטה לנחש ומנחש למטה, עץ הדעת טוב ורע. ובזמן בניהו קראו חנית למט״ט כי הוא היה שר הצבא (עמק המלך ש״ה פס״ה).

[3491] נלע״ד שהמטה הוא מטטרו״ן וסלע השכינה ונתן אחיזה למטה יותר מן הראוי או שהיה ראוי להבין דברים פשוטים בלי מחלוקת והוא שעי״ז באו דיני התלמיד והתורה במחלוקת (רח״ו). פי׳ הוי״ה עם האותיות גימ׳ מט״ה [שם מ״ה עם י׳ אותיות גימ׳ מטה עם הכולל (לקמן ט ע״א)] ע״ד הנ״ל וחקוק בה שם הוי״ה (רח״ו).

[3492] הוי״ה (רח״ו). ועי׳ ר׳ בחיי (בראשית כד טז): בו [במטה משה] היה חקוק שם ע״ב אותיות.

[3493] אהי״ה (רח״ו). החקיקה הוא בסוד הארחא עלאה דפלגותא דשערי, רזא דמתקלא, הרי הוא בחינת ״לויתן נחש בריח״ ה״ה שורש נשמת משה רבינו שהוא בסוד הדעת, והוא בסוד עץ החיים כמו הסלע דכאן (דע״ה ח״ב קלב ע״א). ועל ידי ההכאה בו השתנה להיות בבחי׳ עץ הדעת טו״ר (שם קלג ע״א), וירדו זו״ן להיות בבחי׳ קטנות (שם ע״ב).

להאי חייך לא יהא בידך מכאן ולהלאה מיד[3494] וירד אליו בשבט בדינא קשיא (שמואל ב׳ כג כא) ויגזול את החנית מיד המצרי דמההיא שעתא אתמנע מניה ולא הוה בידיה לעלמין ויהרגהו בחניתו על ההוא חובא דמחא בההוא מטה מת ולא עאל לארעא ⌈קדישא ואתמנע⌉ (ואמנע) נהורא דא מישראל:

תרגמו: $

(קלד) עי׳ זהר ח״א טז ע״ב: יהי אור דהוא אל גדול[3495] רזא דנפיק מאויר קדמאה ויהי רזא דחשך דאקרי אלהי״ם אור[3496] דאתכליל שמאלא[3497] בימינא וכדין מרזא דאל הוי אלהי״ם אתכליל ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא[3498]:

וירא אלהי״ם את האור כי טוב (בראשית א ד) דא עמודא דאמצעיתא כי טוב אנהיר עילא ותתא ולכל[3499] שאר סטרין ברזא יהו״ה שמא דאחיד לכל סטרין ויבדל אלהי״ם וגו׳ (שם) אפריש מחלוקת למהוי כלא שלים[3500]:

ויקרא אלהי״ם[3501] וגו׳ (שם ה) מהו ויקרא קרא וזמין לאפקא מהאי אור שלים[3502] דקיימא באמצעיתא[3503] חד נהירו דאיהו יסודא דעלמא דעליה קיימין עלמין[3504] ומההוא אור אשלים עמודא דאמצעיתא[3505] אתפשט יסודא חי עלמין[3506] דאיהו יום מסטרא דימינא[3507] ולחשך[3508] קרא לילה (שם) קרא וזמין ואפיק מסטרא דחשך חד נוקבא סיהרא[3509] דשלטא בליליא ואקרי לילה רזא דאדנ״י אדון כל הארץ:

תרגום: $

(קלה) עי׳ זהר ח״א טו ע״א: והמשכילים יזהירו[3510] כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים כככבים לעולם ועד[3511] (דניאל יב ג) זהר סתימא[3512] דסתימין בטש אוירא דיליה[3513] ⌈נ״א דמטי ולא מטי נ״א ואנהירו⌉[3514] בהאי נקודה[3515] ⌈ס״א נהורא⌉ [ואנהו בהאי] וכדין אתפשט[3516] האי

3494 כח ע״ב (הערת הזוהר).

3495 חסד ראשון דו״ק דז״א (רח״ו).

3496 גבורה (רח״ו)

3497 ת״ת (רח״ו).

3498 לא ע״א (הערת הזוהר). תרומה קנט ע״ב וע״ש כו ע״ב (לש״ו), ועי׳ טנת״א פרק ו׳. ועי׳ אריכות בעניין זה ביהל אור. עד כאן יצאו החסדים לעצמם והגבורות לעצמם, וכאן נכללו זה בזה (כללים ח״א עז ע״ג).

3499 וכל (דפ״ו).

3500 עי׳ סי׳ ג׳ (הערת הזוהר).

3501 עי׳ ז״ח י ע״ב בסת״א ששייך לכאן (הגהות הגר״א).

3502 עי׳ זוהר הרקיע.

3503 ת״ת (רח״ו).

3504 כל העולם כולו עומד על סנפירו של הלויתן, הרי הוא היסוד. ולכן נקרא ״יסוד״ ע״ש שהעולם קיים עליו (דע״ה ח״ב מה ע״ג).

3505 ״עמודא דאמצעיתא״ נמחק בהגהות הגר״א, ובמקומו איתא ״באמצעיתא״.

3506 עי׳ זוהר הרקיע. נקרא ״מוסף״ ע״ש שכל עיקרו נעשה רק על ידי תוספת אור (ביאורים ח״ב סה ע״ב).

3507 חסדים שבו (רח״ו).

3508 גבורה (רח״ו).

3509 מלכות (רח״ו). כלומר עטרת היסוד, ובה יזכו למלכות (בהגר״א על ספד״צ י ע״ג ד״ה וזהו).

3510 עי׳ זוהר הרקיע כא ע״א.

3511 והמשכילים עד כאן צ״ל בעמוד ב׳ קודם והמשכילים (הגהות הגר״א).

3512 כתר (רח״ו).

3513 אין זיווג ממש מכתר עם חכמה אלא רק התלהטות וזוהרי אור המזהירים מזה לזה ונקרא בשם בטישו שהוא זיווג נעלם (בהגר״א על ספד״צ יג ע״א) שכן הוא אינו זיווג ממש אלא רק כעין זיווג (ביאורים ח״ב פב ע״ג) ועי׳ בבהגר״א על תז״ח יח ע״ב ד״ה כד אתפשט. עי׳ בבהגר״א על תיקו״ז קכז ע״א בענין ג׳ החכמות. והוא בסוד כתר כלומר אוירא עלאה שבא״א שהוא שורש אבא (ביאורים ח״ב פב ע״ג).

3514 בראשית י״ו ע״ב (ד״א). עי׳ נח סה ע״א וכללים כלל טו ענף ח׳ אריכות בעניין זה, והיינו שהמה בבחי׳ ״רצוא ושוב״ שאינו מסתלק לגמרי (הקדו״ש סד ע״ג), ועי׳ ע״ח שער אח״ף פרק ב׳.

3515 חכמה (רח״ו, ביאורים ח״ב פב ע״ג). כלומר שיוצא מרדל״א טורנא ובטש גו מוחא (בהגר״א ספד״צ יז ע״א ד״ה האי מתקלא).

3516 איתפריט (הגהות הגר״א).

ראשית[3517] ועביד ליה [היכלא ליקריה ולתושבחתיה[3518] נ״א וליקריה ולהיכליה ולתושבחתיה] (יקרא להיכליה ולתושבחתא) תמן זרע[3519] זרעא [דקודשא] לאולדא לתועלתא דעלמא[3520] ורזא דא (ישעיה ו יג) זרע קדש[3521] מצבתה[3522] זהר[3523] דזרע זרעא ליקריה כהאי זרעא דמשי דארגוון טב דאתחפי לגו ועביד ליה היכלא דאיהו תושבחתא דיליה ותועלתא דכלא בהאי ראשית[3524] ברא ההוא סתימא[3525] דלא אתיידע להיכלא דא[3526] היכלא דא אקרי אלהי״ם[3527] ורזא דא בראשית ברא אלהי״ם[3528] (בראשית א א):

תרגום: $

(קלו) עי׳ זהר ח״ג רפט ע״ב: אתגליף האי חכמתא ואפיק חד נהרא דנגיד ונפיק לאשקאה גנתא ועייל ברישא דזעיר אנפין ואתעביד חד מוחא ומתמן אתמשיך ונגיד בכל גופא ואשקי כל אינון נטיעאן הה״ד ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו׳ (בראשית ב).

תרגום: נחקקה חכמה זו והוציאה נהר אחד, הנמשך ויוצא להשקות את הגן, ונכנס בראש ז״א ונעשה למוח א׳ ומשם הוא נמשך ויוצא בכל הגוף, ומשקה את כל אלו הנטיעות. זהו שנאמר ״ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וכו׳״.

מאיר האדרא: אתגליף האי חכמתא ואפיק חד נהרא דנגיד ונפיק - כאן מבאר והולך שהדיקנא מוריד ומוריש תיקון לכל הפרצופים שתחתיו (בהגר״א על ספד״צ ג ע״ד ד״ה ואמר ואחסין), וכן מתבאר שהתבונה מתפשטת מאבא לרישא דז״א (בהגר״א על ספד״צ טו ע״ד ד״ה ומתכסיין). והנה הדבר נעשה באופן שלאחר התיקון דא״א יש להמשיך מוחין מאו״א לז״א (בהגר״א על ספד״צ יז ע״א ד״ה כלל בזה). וכן מתבאר כאן שג׳ המוחין דז״א מקבלים מא״א (בהגר״א על ספד״צ כג ע״א ד״ה תלת עד). והנה כאשר בינה נחתא לרביעא על בנין ונכנסת בראשו של ז״א, נעשית היא שם לעצם מעצמיו, שכן נה״י דילה נעשין לגופא דיליה (בהגר״א על ספד״צ טו ע״ב ד״ה וזה יקרא). החכמה נתקנת בז״א על ידי בינה שמתלבשת ורוכבת עליהם, שכן סדר הדברים הוא שראשית כל נמשכת בהם בינה, ואח״כ נמשך לשם נהירו דחכמתא[3529] (בהגר״א על תז״ח יז ע״ד ד״ה לאתקנא). עיקר המתקלא הוא לשם תיקון זו״נ, ואפילו זיווג דאו״א אינו אלא בשביל זו״נ. וכל הנ״ל נעשה ע״י הבינה ה״ה אם הבנים שהיא בבחינת ״כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף״ (דברים לב יא) המתפשטת בזו״נ (בהגר״א על ספד״צ א ע״ג ד״ה ועיקר). לז׳ המלכין היו חסרים ג׳ מוחין ולכך צריכים הם ג׳ זיונין, וכל מוח ומוח מתפשט בכל ז״ת וכמ״ש [הגר״א] בפי׳ ס״י, ש״שלש אִמות״ הם כנגד כח״ב שהן שרש הכל, והמה המתפשטין בכל ז״ת (בהגר״א על ספד״צ ג ע״א בהגה״ה). כמו כן מתבאר כאן שכל מציאות דאמא אינה באה לעולם אלא על ידי אבא (לש״ו דע״ה חלק א׳ יא ע״א)[3530]. מש״כ ׳חד נהרא׳ מרמז לסוד האות ו׳ שביו״ד (דהיינו בחי׳ הו״ק) (מ״א ס). לאשקאה גנתא - בסוד ״ונהר יוצא מעדן להשקות את הג״ן״ (בראשית ב י), הג״ן הוא בסוד האות ד׳ של היו״ד(דהיינו בחי׳ הנוק׳) (מ״א ס׳). ועייל ברישא דזעיר אנפין, ואתעביד חד מוחא[3531] - אחרי שנחקק החכמה במוחין

3517 חכמה (רח״ו).

3518 ״ועביד ליה היכלא ליקריה ולתושבחתיה״ נמחק בהגהות הגר״א, ובמקומו איתא ״ועביד ליקריה היכלא לתושבחתא״. דהיינו שכל מציאות אמא הוא רק על ידי אבא. ועי׳ עוד אד״ז רפט ע״ב, רצ״א ע״ב, תיקו״ז תיקון י״ח סמוך לסופו, לקמן לח ע״א, וקע״ב ע״א, רנא ע״א סי׳ ב׳ שם (דע״ה ח״א יא ע״א).

3519 ז״א (רח״ו).

3520 מלכות (רח״ו).

3521 ת״ת (רח״ו).

3522 ה׳ דייקא (רח״ו).

3523 יסוד אבא (רח״ו).

3524 בחכמה (רח״ו).

3525 כתר (רח״ו).

3526 בינה (רח״ו).

3527 בינה הוי״ה בניקוד אלהים (רח״ו).

3528 עי׳ אריכות ביהל אור.

3529 עי׳ ד״ה הבא ׳תו אתגלף׳.

3530 אחרי שנתגלה האור הוא הסתלק והשאיר רשימו. והנה בתחילה רשימו זה לא היה כי אם בבחי׳ נקודה לגבי מה שהיה לפני כן, ומעתה הוא כלי שתכליתו לקבל מהחכמה העליונה. לכן אמר עליו ש״אתגליף״ כלומר שנחקק בסוד ל״ב נתיבות פליאות חכמה חקק וכו׳ (ס״י פ״א מ״א). דהיינו שהתלבש החכמה ברשימו (מ״א ס).

3531 עי׳ בהגר״א על ספד״צ ד ע״ב ד״ה אתקלו.

דאו"א ונתהוה בחי' כלי לקבל ולהשפיע, אזי נכנס הוא ברישא דז"א ואתעביד שם לבחי' מוח שיכול לקבל חכמה (מ"א ס'). ומתמן אתמשיך - דהיינו יתגדל (מ"א ס'). ונגיד בכל גופא, ואשקי כל אינון נטיעאן, הה"ד ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו' (בראשית ב) – "הגן" הוא כינוי לפרצוף ז"א (בהגר"א על ספד"צ טו ע"ב ד"ה וזה), הנטיעות הם בסוד כללי המידות הרי הם הי"ג מידות, שכן עיקר החכמה הוא להנהיג את המידות על פי החכמה, ולא להתנהג בהם על פי רצונו הטבעי. וזהו סוד הג"ן, ה"ה סוד השכל והאור, ובסוד נגה (מ"א ס).

(קלז) עי' אד"ז רפט ע"ב: תו אתגליף האי חכמתא ואתמשך ועייל ברישא דזעיר אנפין ואתעביד מוחא אחרא (ההוא אחרא) ההוא נהירו דאתמשך מיניה אלין תרין משיכן אתגליפו ומתחברן בחד רישא דעמיקא דבירא דכתיב בדעתו תהומות נבקעו (משלי ג כ) ועייל ברישא דזעיר אנפין ואתעביד מוחא אחרא ומתמן אתמשיך ועייל לגו גופא ומלייא כל אינון אדרין ואכסדרין דגופא הה"ד (שם כד) ובדעת חדרים ימלאו

תרגום: ועוד נחקקת חכמה זו ונמשכת ונכנסת בראש ז"א, ונעשית למוח אחר. אותו האור הנמשך ממנו, אלו הב' המשכות נחקקים ומתחברים בראש אחד של עומק הבאר, שנאמר "בדעתו תהומות נבקעו", ונכנסו בראש ז"א ונעשה למוח אחר (אותו אחר), ומשם נמשך ונכנס תוך הגוף, וממלא את כל אלו החדרים ואכסדראות הגוף. וזהו שנאמר "בדעת חדרים ימלאו".

מאיר האדרא: תו אתגליף האי חכמתא, ואתמשך ועייל ברישא דזעיר אנפין, ואתעביד מוחא אחרא [3532](ההוא אחרא), ההוא נהירו דאתמשך מיניה – 'האי חכמתא' הוא כמשל אדם היושב על הכסא, שהוא עצמו אינו מתלבש בו אלא הוא יושב מעליו, ואין אלו שתחתיו מקבלים ממנו אלא את הנהירו דמתפשט מיניה (בהגר"א על תז"ח יז ע"ד ד"ה לבתר). והנה יש ב' בחינות של הארת החכמה: הא' אור החכמה העליונה דאינו גלוי כי אם לחכמים בלבד והוא אור החכמה עצמה, והב' הוא הארת החכמה היכולה להיות ניכרת לכלל התחתונים. והנה כאן כוונתו היא לבחי' החכמה שאינה ניכרת אלא לחכמים, ואין משיגים ממנה אלא כלי בלבד המורה על היות בתוכה פנימיות נעלמת. והוא אינו אלא מוח בלבד, כלומר כלי חשוך בלא אור, אם כי הוא מוכן לקבל את החכמה כאשר הוא מעמיק בה, וכשמעמיקים בה אתמשכא מיניה עיקר הנהירו. וכל זה דלא כאור החכמה השניה ש"מפיקה נהר", ו"נפיק לאשקאה גנתא" אף לאחר סילוק האור, עכ"ז הרשימו ניכר. (מ"א סא). אלין תרין משיכן אתגליפו ומתחברן בחד רישא דעמיקא דבירא – מוחין חו"ב דז"א מכונים "עץ החיים", ואילו המוחין של דעת דז"א מכונים "עץ הדעת טוב ורע". שכן בדעת יש אחיזה לחיצונים, משא"כ החו"ג המקבלים מחו"ב, ולכן דווקא במוח הדעת יש התחברות של המוחין ברישא דז"א (בהגר"א על ספד"צ ד ע"ג ד"ה ואבא מקבל). "עמיקא דבירא" עניינו הדעת (יהל אור ח"א כב ע"ג). והוא גניז בבינה (בהגר"א על תז"ח כ ע"א ד"ה גו תהומא). דכתיב בדעתו תהומות נבקעו (משלי ג כ) - ה"תהום" כאן הוא יסוד דנוק', הרי הוא יסוד דבינה המכונה "תהום רבה", והבקיעה היא בשני ה"תהומות" דהיינו בתהום הדעת ובתהום התחתון ה"ה יסוד דנוק' (בהגר"א על ספד"צ טו ע"ד ד"ה ואמר דהא). ועוד י"ל דזהו סוד האל"ף ה"ה הפלא העליון[3533], ששרשו הוא בסוד "עמוק עמוק מי ימצאנו" (קהלת ז כד). "עמוק" ב"פ הוא בסוד ב' תהומות, תהום עליון ותהום תחתון, ובסוד מש"כ חז"ל "מים עליונים ומים תחתונים, וביניהם כמלא נימא" (חגיגה טו ע"א) (מ"א סא). ועייל ברישא דזעיר אנפין ואתעביד מוחא אחרא, ומתמן אתמשיך ועייל לגו גופא – שורש הדעת הוא בראש, ואח"כ מתפשט בתורת ענף בגוף (בהגר"א על ספד"צ יד ע"ד ד"ה שתא נפקין). דעת מתפשט בכל (בהגר"א על תז"ח יח ע"א ונפיק), והוא המוח הפנימי של כל הגוף (לש"ו דע"ה ח"ב ד' ע"ב). ומלייא כל אינון אדרין ואכסדרין דגופא, הה"ד (שם כד) ובדעת חדרים ימלאו - דעת הוא הפנימיות של ז"א, ולכן הוא כולל את כל הו"ק (בהגר"א על ספד"צ יד ע"ד ד"ה שתא נפקין).

(קלח) עי' אד"ז רצ ע"א: באגדתא דבי רב ייבא סבא כללא דכלא זעיר אנפין אקרי אתה עתיקא קדישא דאתכסייא אקרי הוא ושפיר והשתא קרינן באתר דא דשירותא אשתכח אתה אע"ג דאתכסייא מניה הוי שירותא ואקרי אב והוא אב לאבהן והאי אב נפיק מעתיקא קדישא דכתיב (איוב כח) והחכמה מאין תמצא ובג"כ לא אשתמודע

תרגום: בספר האגדה של רב ייבא סבא: כלל הכל, ז"א נקרא "אתה", עתיקא קדישא שהוא מכוסה, נקרא "הוא", ויפה. ועתה אנו קוראים במקום הזה שההתחלה הוא "אתה". אף על פי

[3532] מים אדירים סא לא גורס את המוסגר.

[3533] עי' בהגר"א בתיקו"ז קנט ע"א ז"ל, ואמר דאיהו פלא ר"ל דאלף הוא בכתר דהוא פלא במופלא ממך, ע"כ.

שמכוסה ממנו, הוא ההתחלה ונקרא אב, והוא האב של האבות. וזה האב יוצא מע"ק שנאמר "והחכמה מאין תמצא", לכן אינו נודע.

מאיר האדרא: באגדתא דבי רב ייבא סבא כללא דכלא זעיר אנפין אקרי אתה, עתיקא קדישא דאתכסייא אקרי הוא, ושפיר, והשתא קרינן באתר דא דשירותא אשתכח אתה, אע"ג דאתכסייא[3534] מניה הוי שירותא ואקרי אב – לכן הוא מכונה אתה, ובכ"ז איקרי אב (מ"א עה). והוא אב לאבהן - לפי שממנו מתפשטים תלת הנהורין המאירים לג' אבהן, לכן הוא מכונה כאן "אב לאבהן" (מ"א עה). והאי אב נפיק מעתיקא קדישא דכתיב (איוב כח) והחכמה מאין תמצא – ז"א נולד מבינה, אם כי אבא הוא טמיר כאן[3535] (בהגר"א על ספד"צ א ע"ג ד"ה ועיקר המתקלא), אבא אינו מושג, ואע"פ שמציאותו היא גלויה, ובו מתחיל הכל, וכמ"ש "והחכמה מאין תמצא" (איוב כח יב). והוא ראשית שאינה מושגת, ובבחינת י"ש מאין, ר"ל מע"ק שנקרא אין[3536] (בהגר"א על ספד"צ כא ע"ב ד"ה וז"ש בגלגלתא). לכן[3537] אין גילוי של השם בספירת החכמה (בהגר"א על ספד"צ כא ע"ד ד"ה וז"ש בגין), וחכמה הוא בבחינת "האדם היושב על הכסא" (בהגר"א על תז"ח יז ע"ד ד"ה לבתר דרכיב). ובג"כ לא אשתמודע – מאחר שאב נפיק מע"ק, לכן "לא אשתמודע", כלומר אפילו לז"א (בהגר"א על ספד"צ א ע"ג ד"ה ועיקר המתקלא) הרי היא מהותה העצמי (מ"א עה)[3538].

(קלט) עי' זהר ח"ב קי ע"א: פתח ואמר משכיל לאיתן האזרחי אלו כתיב משכיל לדוד[3539] כדקאמרת אבל משכיל לאיתן אית משכיל ואית משכיל אית משכיל לעילא ואית משכיל לתתא[3540] משכיל לאיתן[3541] בזמנא דההוא גבר [נ"א נהר][3542] קם בתיאובתא[3543] כל

[3534] והנה לכאורה קשה, שכן בד"ה הקודם איתא ששורש הגילוי הוא המכונה "אתה" ולא הגילוי בעצמו. ויש ליישב, שעל אף שז"א הוא הגילוי, עכ"ז הוא ראשית הגילוי, ולכן יש מקום לקרותו עיקר הגילוי ויש מקום לקרותו שורש הגילוי (מ"א שם).

[3535] עי' שם שהבאנו את דברי בהגר"א על ספד"צ טו ע"ד ד"ה מתכסיין, ששם מדובר על תבונה המתפשטת עם אבא לרישא דז"א.

[3536] עי' לעיל רפח ע"א דביה תליא אין.

[3537] כלומר, מכיוון ששורש החכמה הוא באוירא דלא אתפס. ועי' בהגר"א על ספד"צ ו ע"א ד"ה וההוא.

[3538] עי' ב"ע לח ע"א שמשמע שהמדובר הוא במו"ס וצ"ע.

[3539] פי' כשעולה היסוד בסוד הדעת מוח העליון מושך לו הטיפה ליסוד הנזכר הנקרא איתן ומשכיל אותו ע"י חסד דז"א שנקרא אזרחי שכתב הרב שהטיפה צריכה שתתלבש בחסד לפי שאינו מתעבה ואינו משתנה (מ"מ).

[3540] בראשית טז ע"ב (הערת הזהר). היסוד נק' (תהילים פט א) משכיל לאיתן האזרחי וכבר ידעת מ"ש בסבא דמשפטים כי זה הוא המשכיל הוא לעילא ולתתא והוא ג"כ רומז בפ' פקודי בהיכלות כי יוסף סליק לעילא ונחית לתתא והענין כי שם בז"א כבר ידעת כי יש לו זווג עם לאה בעת המנחה ואז לאה עד ראש יעקב בחצי עליון של ת"ת ואם כן איך יזדווג ז"א מחצי ולמעלה עם לאה וזה נת' במ"א אך הענין בקיצור כי היסוד של ז"א התחתון עולה בשליש הת"ת ושם מזדווג עם לאה כי זה הוא המעלה שיש לו ליסוד דז"א יותר מכל שאר הספירות שיוכל לעלות עד הדעת מתי שירצה. וז"ס יוצר של שבת שאנו אומר' ו' פעמים תיבת הכל ביוצר של שבת כמו שביארנו כי אם לא היה יכול לעלות עד הדעת שהוא נשמת הו' קצות והוא מקום החסדים שהם סוד הטפה לא היה בו כח להוריד הטפה בעת הזווג ממקום הדעת והכוונה על פנימיות היסוד כמ"ש בעז"ה במקום אחר כי משליש העליון של יסוד ממנו נעשה הת"ת של ז"א בעת הגדלת ז"א ושם יש לו אחיזה ומקום כי אין לו לת"ת במקומו כי אם שליש אחד כי שני שלישים עלו לדעת והוצרך לעלות שליש של יסוד לתשלום הת"ת לכן יש לו כח לעלות ויש לו כח להזדווג עם לאה. ונחזור אל הענין כי לכך עולה היסוד אל הדעת מן הת"ת כי זהו דרכו לעלות ובפרט כדי לקשר כל הו"ק ביחד ולהביא משם הארה (זהר הרקיע). פי' יסוד בהיות ולמטה ואינו עולה לדעת (מ"מ).

[3541] ועתה צריך לתת טעם למה אור היסוד ומלכות שניהם עלו עד הדעת למעלה מן הת"ת. ואמנם הטעם הוא כי היסוד נקרא משכיל לאיתן האזרחי (תהלים פט א), כמ"ש בסבא דמשפטים (קי ע"א), שאמר כי זה המשכיל שהוא יסוד הוא לעילא והוא לתתא, גם רמזו בזוהר פקודי בהיכלות (רנח ע"א) כי יוסף איהו לעילא ואיהו לתתא (ע"ח שער ט פרק ג). אמנם אין כח מוחא עלאה עצמו יורד עד או"א כי גדלה מעלתו עד מאד, אבל זה המוח דא"א כל גילויו הוא בדיקנא דא"א כמ"ש במקומו. ושם נתבאר כי יש בו (בו) ב' מזלות, מזל החי' ומזל י"ג והם זכר ונקבה, ומהח' שהוא זכר נשפע כח באבא, ומי"ג שהוא נקבה משם נשפע כח באמא. ולכן זה המוח העליון משפיע ע"י הדעת שבו שהוא מזל ח' אל מזל י"ג, ואחר כך לוקחים הטפה או"א, ואח"כ הם מורידין הטפה בסוד מוחין לבניהן זו"ן. נמצא, כי מתעורר המזל הנ"ל בהתלבשות או"א, ואז מורישין או"א מוחין לבניהן. ואמנם כל זה אינו רק בכח התעוררות יסוד תחתון דא"א המתלבש בזו"ן, וז"ס סריס

שייפין חדאן ומתחברן לגביה וואי הוא| (ואיהו) סליק עד דסליק עד[3544] |דמוחא| (מוחא) עלאה[3545] אתפייס לגביה וחדי לקבליה וכדין משכיל לאיתן |האזרחי| משכיל ליה ואודע ליה על ידא דאברהם |ס״א על ידוי לאברהם| רחימוי כל מה דאצטריך וההוא מוחא עלאה משכיל לאיתן וכד דוד מלכא |אתתקנן בתיאובתא| (אתתקן בתיובתא) לגביה איהו משכיל לדוד[3546] כמה דהוה מוחא עלאה משכיל ליה ועל דא אית משכיל ואית משכיל[3547] (אית משכיל):

תרגום: פתח ואמר ״משכיל לאיתן האזרחי״, אלו נאמר ״משכיל לדוד״, אז כמו שאמרת. אבל ״משכיל לאיתן״ נאמר. יש משכיל ויש משכיל. יש משכיל למעלה ויש משכיל למטה. משכיל לאיתן, בזמן שאותו האיש (נהר) עומד בתשוקה, כל האיברים שמחים ומתחברים עמו. ואם הוא עולה עד שהמח העליון, מתפייס אליו ושמח כנגדו, ואז משכיל לאיתן האזרחי, משכיל אותו ומודיע לו על ידי אברהם (על ידיו לאברהם) אוהבו כל מה שצריך, ואותו מח עליון משכיל לאיתן. וכשדוד המלך נתקן בתשוקה אליו, הוא משכיל לדוד, כמו שהיה המח העליון משכיל אותו, ולכן יש משכיל ויש משכיל.

(קמ)עי׳ זהר ח״א ריא ע״א: ואיהי תאיבא לגבייהו ומתקשטא בנהירו כדין אלביש קנאה[3548] מנהורא[3549] (ד)חד צדיק עלאה ואסתכל |בנהורא ושפירו| (בשפירו) דהאי נקודה ובתקונהא

שאין לו זקן, כי הרי מכח היסוד מתעורר דיקנא עלאה כנזכר (ע״ח נסירה ספ״ג). יוסף סליק בחביבו לעילא עד המוח ויורד למטה בסוד בנימין כנז׳ בפ׳ פקודי בהיכלו׳ וגם בפ׳ שלח לך וגם בפ׳ משפטים בענין ההוא סבא בפסוק משכיל לאיתן האזרחי דסליק עד מוחא להמשיך משם טיפת הזרע (שעה״כ קה ע״ג). ודע הקדמה אחת, שמה שמושך יסוד מלמעלה אינו מתעבה ומתלבש כלל, וזה סוד אור של מעשה בראשית שהיה מאיר מסוף העולם ועד סופו (ור״ל בכל מקום במדרגה אחת – לש״ו כללים ח״א סט ע״א), ואעפ״י שיורד האור הזה ממדרגה למדרגה אינו מתעבה ומתלבש כלל, וכמו כן גדולה הארתה למטה כמו למעלה, משא״כ בשאר הספי׳ (ע״ח מ״ד ומ״ן ה). והוא הנחש בריח אשר בתהום תתאה יסוד דהמלכות, ועי״ז מתברך מימיו ומתפשט להמציאות דים אוקיינוס, שהוא משפעת התהום הסובב את כל העולם, ובתוכו מתפשט אור הנחש בריח ג״כ, והוא המציאות דלויתן נחש עקלתון (דע״ה ח״ב קי ע״ב). הוא עולה לעילא עד מוחא עלאה בסוד משכיל לאיתן, ויורד לתתא לחכמה תתאה בסוד משכיל לדוד (כללים ח״ב נח ע״ב), היסוד הנה בו הוא הגלוי דכל המוחין, בסוד החסד דאתגלי בפום אמה, והיסוד הנה הוא עולה עד המוחין ממש ונוטל משם כל הראוי לו (ביאורים ח״א יט ע״א).

[3542] נמחק בשעה״ק.

[3543] בתיובתא (דפ״ו).

[3544] ״דסליק עד״ נמחק בשעה״ק.

[3545] התוספות שאמרנו בו שנעשה גם בו לאחר התיקון, הנה הוא רק לפנימיותו שהוא לאור הפנימי שבו שעולה עד המוחין, והוא מיוחד בהדעת רזא דמתקלא וסליק עד מוחא עלאה (כללים ח״ב לד ע״א). ועי׳ בהגר״א בספד״צ ד ע״ד.

[3546] עולה לעילא עד מוחא עלאה בסוד משכיל לאיתן, ויורד לתתא לחכמה תתאה בסוד משכיל לדוד (כללים ח״ב נח ע״ב).

[3547] עי׳ תיקו״ז א ע״ב: אינון נשמתין מאלין משכילים דאית בהון שכל לאשתמודעא ברזין דמאריהון. ועי׳ בהגר״א שם יז ע״ב: אותן היודעים סודות הכסא, שהוא מסט׳ דבינה, דאימא מקנן בכרסיא (לקמן כד ע״ב), ומסטרהא ניתן כנ״ל (ט״ו ע״א), ימא דאורייתא, והיא נקראת לבא כמ״ש בהקדמה שניה (יט ע״א), ר״ל שלכך נקראו אותן היודעים בהיכלין ואתוון המשכילים. עי׳ ביאורים ח״א עא ע״א: עליית השכינה היא לפי זכותן של ישראל ולפי לימודם חכמתם בתורה, ולכן כשיש בישראל משכילים בחכמה, הנה עולה היא ג״כ עד החכמה אבא.

[3548] חד צדיק קנאה (בהגר״א בתז״ח יח ע״א ד״ה אשתעשע). ר״ל על ידי עליית נשמות של הצדיקים במיתתן שעולין למ״ן בהנקודה הנז׳ כמ״ש בשעה״כ (לש״ו). עי׳ זהר ח״א נה ע״א. היסוד בעצמו הוא הוי״ה אחת, כי כל ספירה יש בה הוי״ה א׳, וה׳ הויו״ת דה׳ חסדים הנכללים בו, ויורדים שם, להנתן דרך בו ביסוד הנקבה, הרי הם ששה הויו״ת, כמנין יוסף. [עי׳ זהר] ויקהל ריא ע״א וז״ל, כדין חד צדיק אלביש קנאה וכו׳. והענין הוא, כי הנה יוסף בגימטריא קנאה, והוא הצדיק דאלביש קנאה, וכו׳ וז״ס מ״ש רז״ל (סוטה ג ע״א) אין אדם מקנא לאשתו אא״כ נכנס בו רוח טהרה [טהרה מאמא (עמק המלך שי״ד פס״א)]. כי אז הוא מסטרא דיוסף, צדיק עליון, שהוא בגימטריא קנאה כנז׳ (שעה״פ ויצא). האדם שהוא אוהב את אשתו גורם לו קנאה. ואין הקנאה באה אלא מן אהבה רבה שיש ביניהם, נמצא, כי הקנאה היא מעלה ושלימות היא, ואינה פחיתות (ספר הליקוטים - פרשת לך לך - פרק יג). ודע, כי כל מי שיש לו קנאה במילי דשמיא, עליו ארז״ל אין אדם מקנא לאשתו, אא״כ נכנסה בו רוח טהרה. אבל מי שיש לו קנאה במילי דעלמא, הוא מהם, לפי שהיא קנאה הנמשכת מן החיצונים (שער הגלגולים הק׳ כג).

יהל אור על הזוהר חלק א דף מג/ב

ואחיד בה וסליק לה לגביה ונהיר נהורא בנהורא והוו חד כל חילא דשמייא פתחי בההיא שעתא ואמרי זכאין אתון צדיקיא נטרי אורייתא זכאין אינון דמשתדלין באורייתא דהא חדוותא דמאריכון הוי בכו דהא עטרא דמאריכון מתעטרא בכון:

תרגום: $

(קמא) עי׳ זהר ח״א טו ע״א: בריש הורמנותא [נ״א בראשית בחכמתא] דמלכא[3550] גליף[3551] גלופי[3552] [נ״א גליפו] בטהירו עלאה[3553] בוצינא דקרדינותא [ונפיק גו סתים דסתימו (מרישא) [מרזא[3554]] דאי״ן סו״ף[3555] קוטרא בגולמא[3556] נעיץ[3557] בעזקא[3558] לא חוור ולא אוכם

והענין כנ״ל דנהורא תכלא לית לה סליקו אא״כ אחיד במלה גסה דתחותוי והוא לעילא ארץ החיים דאתאחדא בהיכלין. שהיכלין הן שלשה נהורין דאשא כנ״ל והארץ הוא הגחלת מלה גסה. ר״ל דבר גשמי כמו ארץ כ״ה ארץ החיים להיכלין. והוא מדורא שביעאה של המדורין שבה נחלק ב הצדיקים ולכן כל השעשוע בג״ע הוא בנחלק ב הצדיקים שמתתקן הנקודה בהו ואז אלביש חד צדיק קנאה כו׳. והוא נהורא תכלא דמתאחיד בגחלת ואז נעשה כרסייא לנהורא חוורא וכל המדורין תתאין נכללין בההוא מדורא. וכן הוא בהיכלין שכד מתעטר היכלא שביעאה אז מתחברין כל שייפין עלאין דדכורא וכן הוא בארץ דלתתא הזה.

ספר הליקוטים פרשת לך לך - פרק יג

וערל זכר אשר לא ימול בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההיא מעמיה, סוד הכרת. כבר ידעת, כי בכל זמן שנפטר הצדיק מן העולם, אז היא עולה נשמתו בפעם ההיא שהוא בעת פטירתו, והיא מ״ן אל הנוקבא אל ז״א, ומזדווגים הם זו״ן. כמ״ש בפ׳ ויקהל, כדין אלביש חד צדיק קנאה וכו׳. כי היסוד העליון אז מזדווג עם המלכות, בסוד יוסף, שהוא בגימטריא קנא״ה. וז״ס, מ״ש חז״ל אין אדם מקנא לאשתו אלא א״כ נכנס בו רוח טהרה. גם אמרו, כי האדם שהוא אוהב את אשתו גורם לו קנאה. ואין הקנאה באה אלא מן אהבה רבה שיש ביניהם, נמצא, כי הקנאה היא מעלה ושלימות היא, ואינה פחיתות. ואמנם בפעם הא׳ גורם זווג כולל, פירוש, שמזדווגים זו״ן בבחינת כל העולמות, וכולם מקבלים שפע ע״י הזווג ההוא, אך מפעם שנית ואילך אינו עושה זווג, אלא בבחינת נשמתו לבד. אמנם אם יהיה כמרע״ה, אפשר שתמיד יעשה זווג תדיר. והנה הרשעים אינם יכולים לעלות למעלה, ואינם יכולים להעלות מ״ן, ונשארים למטה. וז״ס ונכרתה הנפש ההיא, נכרתת מן המקום שחוצבה, ונופלת למטה. ואמנם דע, כי זה שאמרנו לעיל, הוא מי שאין לו רק נפש, אמנם מי שיש לו נשמה, יכול גם לעשות מ״ן בבחינת נשמתו באו״א, וגם שם מזדווגים על ידו. וז״ס כך עלה במחשבה, כי עלה בסוד מ״ן מן אימא אל אבא, ע״י אותו ההריגה, וכמ״ש ביחוד ק״ש כי זווג או״א אי אפשר לעשותו, אלא ע״י ההריגה ממש, השם יצלנו אמן.

[3549] מוסגר בדפ״ק.

[3550] עי׳ זוהר הרקיע. ועי׳ בבהגר״א על ס״י י ע״ד שהיינו עתיק ומלכות דא״ק, והוא קודם לרצון. עי׳ בבהגר״א על ספד״צ יא ע״ב, וז״ל, גלופי דגלופין - חוורתא דגלגלתא שהן י״ג חוורתי, והוא ג״כ באותו פסוק י״ג תיבות כנ״ל, וע״י החוורתא הוא חורבן ותיקון העולם וכמ״ש למטה, ובחוורתא הנ״ל הן י״ג חוורתי י״ג גלופין, כמ״ש בא״ר (דף קכח ע״ב) האי גלגלתא חוורתא אנהיר לתליסר עיבר גלופין, והן שורש לכל הגילופין, והוא ראשית של כל האצילות, ולכן ראשית הכל הגליפה, עכ״ל. ועי׳ בבהגר״א על תיקו״ז לח ע״ב שמכאן מתבאר שהכל נעשה בסוד נוק׳, והוא על ידי המו״ס שהוא הנוק׳ הראשון והוא בחי׳ הנוק׳ במוחין דא״א. מכאן מתבאר שתחילת הויית הזמן הוא מהאצילות ואילך, וקודם לכן הוא חשוב א״ס (ביאורים ח״א ב ע״ד). עי׳ אור יקר לקמן קט ע״א שזה כינוי למרכבה הקדושה.

[3551] הוא י״ג גילופין דחוורא דגולגלת אושם התחלת הכל, וכל גליפו הוא מסט׳ דבוצינא (יהל אור). כל ״חקיקה״ היא בסוד כתר (בהגר״א על תז״ח כג ע״ד). אותיות ונקודות הן גופא ורוחא כמ״ש בז״ח שה״ש, וכל ענין רוחא הוא טהירו, וגופא חקיקא (יהל אור ח״ב טו ע״ג).

[3552] נמחק ביהל אור, ובמקומו גורס את המוסגר.

[3553] הוא רדל״א, ביסוד הבינה דרדל״א כנ״ל ונק׳ טהירו כמש״כ בתז״ח בסופו טהירו דטהירו (יהל אור). כלומר העולם דקו וצמצום (הקדו״ש טז ע״א), והוא הרשימו הנשאר מאור א״ס (הקדו״ש סב ע״א). הטהירו הוא תוקף האור, ועי׳ בבהגר״א על תז״ח נ ע״א (כללים ח״א מב ע״ב).

[3554] נתינת הטיפה דאבא בגו אמא בחשאי ובצניעות שההוא אוירא נקרא צניעו כנ״ל, ולידה מאימא בקולי קולות וז״ש רזא כל סוד בלחש וכמ״ש (חגיגה יד ע״א) דברים שנתנו בלחש וכו׳ ולכן אוירא דגנוז בגו יסוד דחכמה דרדל״א הוא רזא דא״ס והחכמה הוא א״ס (יהל אור).

[3555] וגם הובא הלשון הזה בפרשת פקודי (דף רנד ע״ב): ותא חזי רישא שירותא דמהימנותא גו מחשבה בטש בוצינא דקרדינותא וסליק גו מחשב׳ נצוצין נציצין זריק לתלת מאה וך׳ עיבר ובריר פסולת מגו מחשבה ואתבריר אוף הכי אילין כו׳. עוד בפ׳ פקודי (דף רלג ע״א): ולזמנין קנה המדה ולזמנין קו המדה ועל דא פתיל וקנה וכולא משחתא למעבד מדידו בו: דע כי כל בחינות אלו הם בהוי״ה דההין העולים בגמטריא ב״ן כי כאשר תציירנה כולה בציור וי״ן הדלתין וההי״ן שבה חוץ מן הי״ד שבה יהיו י״ז ווין ועם ארבע אותיות ההוי״ה עצמה הרי ק״ו וזהו סוד קו המדה הנז׳ בס׳ הזוהר והתקונין. גם ההוי״ה הנז׳ נקראת בוצינא דקרדינותא וממנה יוצאין ש״ך ניצוצין כזה יו״ד פעמים ה״ה בגמטריא מאתים ו״ו פעמים ה״ה בגמטריא ק״ך סך הכל ש״ך ועיין ג״כ בשער ד׳ שער הפסוקים בדף סד ע״א בפ׳ בא ענין ק״ו זה שהוא שני פעמים ב״ן ושני השמות עצמם: ונחזור לענין ק״ו המדה כי הנה בציירך ההוי״ה הנז׳ בציור כזה יו״ד ה״ה ו״ו ה״ה הנה הוא בגימטריא עולה ק״ו כנז׳ ולכן נקרא ק״ו ולכן נקרא ק״ו המדה. ועוד כי הנה כולו מצויר בצורת קוין שהם ווין ולכן

לא סומק ולא ירוק ולאו גוון כלל[3559] כד [מדיד נ״א הדר][3560] משיחא עביד גוונין לאנהרא לגו בגו בוצינא נפיק [נ״א ונפיק] חד נביעו דמניה אצטבעו גוונין לתתא סתים גו סתימין ודרזא (מרזא) דאי״ן סו״ף[3561] בקע ולא בקע אוירא דיליה לא אתיידע כלל עד דמגו דחיקו דבקיעותיה[3562] נהיר נקודה חדא[3563] סתימא עלאה בתר[3564] ההיא נקודה לא אתיידע כלל[3565] ובגין כך אקרי ראשית מאמר[3566] קדמאה דכלא[3567]:

תרגום: $

(קמב) עי׳ זו״ח נב ע״א: האי חדוא[3568] קדמאה[3569] כד סלקא משחתא[3570] אתעבדא (ס״א אתעברא)[3571] צביעו דגוונא[3572] ואתטמר ולא אתחזי ביה גוון[3573] כלל כדין בארבע

נקרא קו המדה גם אם תקח הי״ז ווין שהם בגמטריא ק״ב עם עשר אותיות המילוי יעלו בגמטריא יב״ק. ונלע״ד חיים הכותב כי טעה השומע וכך צרי׳ להיות שהי״ז וו״ן עם אות י׳ הנשארת בהוי״ה זו יעלו יב״ק ויב״ק הוא בגמטריא שלשה שמות אהי״ה יהו״ה אדני הכוללים כל העשר ספירות ממעל׳ למטה והם מדת קומת כל הי״ס כנז׳ בספ׳ המקובלי׳ ובס׳ שערי אורה והנה ההוי״ה דב״ן דההי״ן בהיותה מצוירת בציור הנז׳ שהוא ציור קוין הוא קו של המדה הנז׳ ולכן הקו והמדה כל אחד מן שניהן הוא בגימטריא יב״ק ונלע״ד חיים הכותב כי זהו פירושו כי מדה בגימטריא אהי״ה יהו״ה עם שני הכוללים שלהם ושם אדני הוא סוד הקו כי הנה הוי״ה דב״ן ושם אדני שניהם במלכות כנודע: גם אלו הש״ך נצוצין כבר נתבאר אצלנו ענינם והענין הוא כי שבעה פעמים אד״ם שהם ז׳ המלכים שמתו עולים בגמט׳ שט״ו ועם אות ה׳ שבאימא הם ש״ך ואלו הם בת״ת שבנוקבא דז״א גם הם כנגד מטטרו״ן ולכן נע״ר בגמטריא ש״ך אבל החמשה גבורות אחרות של מנצפ״ך העולים פ״ר הם בסנדלפו״ן כי גם הוא בגמטריא פ״ר. ואמנם הם ביסוד שבנוקבא דז״א גם ביארנו בפ׳ בא בדף ל״ח בפ׳ כי יהיה נער בתולה כו׳ כי ש״ך הם ה׳ פעמים די״ן ועם חמשה אלפי״ן שנתוספו בהם נעשו ה׳ פעמי׳ אדנ״י ואז הם שכ״ה בגמטריא נער״ה וכדין קבילת עלה דכורא (שער מאמרי רשב״י). כנ״ל דבוצינא הוא יסוד הבינה ומתגלה בגלגלתא בטלא דבדולחא שלכן אלה לחיי עולם וכו׳ ואוירא שנקרא אין, גנוז גו קרומא דאוירא בגלגלתא, ואתפשטותא דאוירא הוא מיסוד דחכמה דרלד״א וחכמה הוא נק׳ א״ס כנ״ל וכל יסוד דדכורא שגנוז גו יסוד דנוק׳ ובו גנוז האוירא בכל יסוד דדכורא ובכל יסוד דנוק׳ הבוצינא וכו׳ (יהל אור).

3556 קוטרא - הוא יסוד שנקרא קשר, וכו׳: בגולמא - הוא חכמה שנקרא גלם (בהגר״א בתיקו״ז כ ע״ג). ״קוטרא״ הוא קוטרא עלאה אוירא דכיא, ״בגולמא״ הוא קשרא קדמאה י׳ שהוא גולמא כידוע, ״נעיץ״ הוא קיומא דחכמה שנעיץ משם וכו׳ ״בעיזקא״ הוא קשרא תניינא (בהגר״א בתז״ח כג ע״א). ״גולמא״ הוא י׳ כידוע, ו״קוטרא״ הוא שביל דקיק שבו קשור בבינה, כי ביו״ד בו עיקר האות וקוץ העליון וקוץ התחתון, ונקראין קוצא וגזעא ושבילא, ובאותו התחתון בו השבילים והוא פטר רחם כידוע וכו׳ (בהגר״א בתז״ח כד ע״ב).

3557 פי׳ שאין בו תפיסה (רח״ו).

3558 והוא יסוד אבא שנקשר ביסוד אמא (בהגר״א על ס״י ד ע״א), והוא האות י׳ שבאחורי האות א׳ (פת״ש גדלות דז״א כא), ועי׳ בבהגר״א על תז״ח כד ע״ב. ״עזקא״ הוא סוד רשימו המקיף שהוא סוד הצמצום שמשם שורש הכלים חיצוניות העולמות, וקוטרא הנ״ל הוא יו״ד בסוד הפנימיות המאירה מן הקו הנמשך תוך הרשימו (פת״ש פנימיות וחיצוניות, פתח ג׳).

3559 כלומר שהוא הגוון החמישי רמוז בקוצו של יו״ד (בהגר״א על תז״ח כ ע״ב).

3560 בכחה לעשות זאת מכח שרשה שבגבורה דעתיק (בהגר״א על ס״י ב ע״א).

3561 בראשית י״ז ע״ב (ד״א). כלומר התגלות אור המלכות דא״ס בחוט דאור א״ס (כללים ח״ב נו ע״א).

3562 לעיל ב׳ ע״א (ד״א).

3563 חכמה (רח״ו).

3564 ר״ל למעלה (זהר הרקיע).

3565 כי כל מה שלמעלה ממו״ס אינו בכלל האצילות כי כתרא עלאה דא״א אינו בכלל האצילות ובג״ד מקרי ראשית מאמר קדמאה דכולא כי ט׳ ספי׳ הם בלבד וכתר הוא רדל״א שאינו נכנס במספר כנז׳ בפרשת נח ובפ׳ פקודי ט׳ היכלן כו׳ (זהר הרקיע).

3566 חכמה (רח״ו).

3567 עיין בסוף הספר סי׳ א׳ מה שחסר כאן (הערת הזוהר). עי׳ אריכות במאמרי רשב״י, וביהל אור (ב׳ מהדורות), ועי׳ אריכות בכללים כלל יד ענף ב׳.

3568 נוסח חדר??$

3569 אחר שנסלק דבקותם והתבודדותם בו ונקח מציאותם בבחינת מה שימצא מהם לתחתונים נשיג קצת השגה מועטת, וזהו שאמר ״״האי חדרא קדמאה״ עם היות שהוא ראשון לכל נמצא (אור יקר).

3570 וסלק מציאות המאציל ודבקותו בנאצל (אור יקר).

3571 נמחק באור יקר.

סטרין[3574] אתחזיין בטמירו ואתכסיין באתגליא ארבע אתוון ואינון אהיה[3575] על מה אתקרי הכי[3576] דזמין לאתגלייא[3577] מגו ריחא דעלה[3578] ובגין דעד לא אתמליאת לאנהרא לתתא אתקרי אהי"ה:

[3572] והיינו שיהיה להם פעולה יוצאת מהם לתחתונים, ויושג כמו שאנו משיגים בחסד מצד שהיא פועלת נמשכת למטה וכן הגבורה וכיוצא, כן נדע באלו בסבה הנזכרת אמנם לא עצם השגה, והיינו השרשת הפעולות להתאצל למטה, המשל בזה האין סוף רוצה בכתר, בבחינת הכתר בהיות האין סוף רוצה מה ישיג מפני דבקות הנרצה שהם שש קצוות ברוצה על ידי הרצון אמנם "כד סלקא משחתא" ונסתלק הרוצה ונצטייר הנרצה ברצון נשיג השגה קצת בששה קצוות הנרצים שם אחר הבדלם מעצמות, וזהו שאמר "אתעבדא צביעו דגוונא" ולא שיפעלו ששה קצוות אלו אלא "צביעו דגוונא" תחילת צמיחתם כתחילת צביעת הגוון צמיחת פעולתם, והיינו אומרם כקרני חגבים היו, וכבר נודע חג"ב הם י"ג מדות של רחמים למטה, ולמעלה כקרני חגבים שהוא שורשם וקרני אורם המתעטר אליהם בפנימיות זה (אור יקר).

[3573] כלומר אפילו השרשים האלו שאמרנו שהם שורש לפעולות ואמרנו שיש להם גוון, לא יהיה הגוון ההוא המועט שאמרנו גוון שיורה השגה, אמנם יהיה ענין שהוא [בעצמו] [מעצמו] יורה העלמו, בענין שהגילוי בעצמו מורה ההעלם הנזכר (אור יקר).

[3574] בהגר"א בתז"ח יח ע"א: סתים בארבע גוונין - ששם התחלת הגוונין וכולל כל הגוונין כמ"ש בהתחלת פ' בראשית ובזו"ח@ ש"ה (סה ע"ג) כדין בארבע סטרין אתחזיין כו' וכמ"ש פ' ויחי שבינה קיימא על תריסר חיוון עלאין בפ' זבולן לחוף ימים ישכון כו' ע"ש ואמר בס"ד פ"ב תריסר ירחי דאשתכחי בעלמא עילאה כו'.

שהם סוד מזרח מערב דרום צפון שהם סוד ארבעה ראשי ההנהגה התחתונה דהיינו סוד שם אהי"ה שעניינו א' דרום, ה' צפון, י' מזרח, ה' מערב, כנודע שארבעה אותיות אלו נגדיות לארבעה אותיות של שם בן ארבע ולהיותם הוראת ההנהגה המתפשטת למטה לכן נראו ארבעה אותיות דהיינו השרשת הנהגת ארבעת גוונים שהם חוו"ר סומ"ק ירו"ק אוכ"ם למעלה, והנה כשנדקדק בשם זה נמצא שמציאות ארבעה אותיות מורות גילוי ההנהגה ומציאותה כדפירשנו, וכשנבא להסתכל בהם נמצא שהם נעלמים בלתי מורים גילוי אלא העלם שמורים שלא נגלה דבר, בענין שהם "אתחזיין בטמירו" והענין שיש שני מיני סתום אל הדברים העליונים, האחד הוא בלימת הפה בלי אות ולא נקודה וזה העלם בסתימה, אמנם יש שני והוא העלם הדברים בדבור כגון אהי"ה שהרי אתה מעלים בדבור, שדבורך הוא גילוי שאינו בבלימת פה, ופתיחת הפה הוא העלם שאתה אומר אין גילוי בזה וזהו שם אהי"ה, וזהו "אתחזיין בטמירו, ואתכסיין באתגליא" הורה על ענין אחד והוא מה שקשה ששם בן ארבע עם היותו סוף ההתפשטות כדמסיק בלתי נהגה באותיותיו להעלמו ושם אהי"ה לפי דבריו שורש אליו והוא נהגה באותיותיו והיה ראוי שיהיה להפך, לזה אמר שהן אמת הגיון האותיות מורה על הענין המתגלה כי מה שהוא נעלם הוא בבלימה (אור יקר).

[3575] אשר אהי"ה (דפ"א)?.

[3576] האמנם הגיון האותיות האלו הוא ממש שאנו מורים כיסוי וזהו שאמר ואתכסיין באתגלייא, ממש האותיות מתכסות בגילויים בהגיונם, והטעם ששם אהי"ה בהגיונו מורה ממש העלם כדמסיק, וזהו שאמר "על מה אתקרי הכי" וכו', הענין ששמות אלו הם בעצם הכתר, ושם פירוש השם אנא מאן דאנא כדפירשנו בזוהר פרשת אחרי מות וכדפירשנו בספ"ר בשער השמות, ואם נפרש כן פירוש שם זה נמצא העלם החדר הזה כהעלם הכתר וזה בלתי הגון, שהרי הכתר מדרגה שלישית על זה, שזה בבינה וזה בכתר עצמו, לזה אמר "על מה אתקרי הכי" שאי אפשר לפרשו על דרך שפירשנוהו בכתר עצמו, ופירש שאינו כפירוש בכתר אלא "דזמין לאתגליא" וירצה אהי"ה מתגלה בהמשך הענין יותר, ועתה פירוש זה יצדק עם אומרו לעיל דאתגלי דאצטבע מה שאינו צודק כן בכתר בתחלת גילויו, ועתה יובן הענין [ש]אמר בתיקונים על שם זה והוא ששם זה אפילו בכתר הוא נוקבא, כי כל שם שראשו אלף כגון שם אהי"ה אדנ"י נוקבא, ושם שראשו י' כגון יהו"ה דכורא, וכבר נתבאר ששם יהו"ה מתלבש בשם אהי"ה בבינה ובשם אדנ"י למטה, ואם כן שם בן ארבע הוא דכורא לגבי שם זה, ועם היות שיורה שמועה זו להפך שהרי סוף ההתפשטות והגילוי העצמי שם יהו"ה, פירש ענין זה היטב בספר ברית מנוחה בהקדמתו, כי שם בן ארבע הוא מקור כל השמות, והוא מהם סוד שורש השרשים, ועבר אצילותו דרך מקום שם אהי"ה ומתלבש בו וחוזר ויוצא ומתגלה, ולעולם כל ההתפשטות הוא שם יהו"ה, ותחלתו מהכתר, ובבואו דרך מעליותיו יוצא מאין סוף מתפשט דרך החכמה וכל זה שם יהו"ה נעלם, ובבואו לבינה שבכתר מתלבש שם אורו בשם אהי"ה וזה לרוב העלם כמו שמורה היכלו זה שמורה אנא מאן דאנא, ועובר שם זה בכח מאצילו ויצא מבינה שבכתר אל חכמה עצמה, ושם השם בעצמו שם יהו"ה, ומתלבש בהיכל אחר שהוא שם י"ה ומשם יוצא ומתפשט ונכנס בשמות אלו הנזכרים בשמעתין זה אחר זה, ולזה שם יהו"ה הוא מקור האור המתפשט מהמאציל והוא שם העצם, ולבושו הוא שם אהי"ה, ולא יתגלה מציאותו ממש אפילו בבינה אלא בלבושים עד הגיעו אל התפארת ששם יתגלה בהעלם כאשר נבאר, וזהו סוד התפשטות האור המתעלם ועיקרו שם יהו"ה, ולזה יש שם הוי"ה בכל הספירות בהעלם, וכבר הארכנו בזה בספ"ר בשער שם בן ארבע ושער השמות, ולזה

תרגום: השמחה הראשון הזה, כשעולה המדה, נעשה (עובר) הצבע@ של הצבע, ונטמן ולא נראה בו צבע כלל, אז, בארבעה צדדים נראים בסתר, ונכסים@ בגלוי ארבע אותיות, והם אהיה. על מה נקרא כך, שעתיד להתגלות מתוך הריח שעליה, ומשום שטרם התמלאה להאיר למטה, נקראת אהי״ה.

(קמג) עי׳ זהר ח״א רמא ע״א: פתח רבי אלעזר ואמר (איוב כג יג) והוא באחד[3579] ומי[3580] ישיבנו[3581] ונפשו אותה ויעש האי תקונא עלאה lהוא כלא חד (הוא) לא הוי ביה פרודא כהאי תתאה דהא כתיב (בראשית ב י) ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים[3582] ואף על גב דאית ביה פרודא כד יסתכלון מלי כלא סלקא לחד[3583] אבל האי תקונא עלאה דיובלא[3584] קיימא על תריסר כהאי תתאה ואף על גב דאיהו חד[3585] האי חד אשלים לכל סטר[3586] בהאי סטר ובהאי סטר אינון שית סטרין עלאין תריסר הוו[3587] דכל חד אוזיף לחבריה[3588] ואתכליל מניה[3589] ואשתכחו תריסר וגופא וכלא קיימא על תריסר מאן גופא דא יעקב והא אתמר אלא רישא וגופא[3590] בחד קיימי[3591] תו תריסר תלת קשרין דדרועא ימינא[3592] חס״ד חסדים תלת קשרין דדרועא שמאלא גבור״ה גבורות תלת קשרין בירכא ימינא נצ״ח נצחים תלת קשרין בירכא שמאלא הו״ד והודות הא תריסר וגופא קיימא עלייהו lהא תליסרl תו בתליסר מכילן (ד)אורייתא[3593] אתפרש וכלא חד מעילא לתתא ביחודא עד ההוא אתר דקיימא על פרודא:

שבעה עינין עלאין אלין דכתיב (זכריה ד י) עיני יהו״ה המה משוטטים[3594] דכורין דהא אתר

אמר שגילוי שם אהי״ה זה שבבינה, שלפי האמת כל שם אהי״ה נוקבא בבינה, אלא או בינה שבכתר או בינה שבבינה דבה קיימינן הוא על ידי ״ריחא דעלה״ דהיינו מציאות שם בן ארבע שבחכמה, שבהיותו נמשך אליה ומתלבש בה מתפשט אורה למטה, כעששית הנעלמת שבהיות האור מתלבש בה יאיר ויתפשט אורה, ולזה יש גורסים ״ובגין דלא אתמליא לנהרא״ ששם אהי״ה יתמלא משם יהו״ה כזה י״אה״הו״יה״ה ואז במילואו משם יהו״ה יורה גילוי וישתנה שמו לשם יהו״ה בנקודת אלהי״ם כענין ויצר ה׳ אלהים, ופירשו שם מלא על עולם מלא, ועולם הוא בינה ומילואה שם יהו״ה, והיינו שהיא נקראת אלהי״ם ל״ב פעמים ול״ב פעמים יהו״ה מתלבש בהם, בענין שמתגלים ל״ב נתיבות החכמה על ידי הבינה, וגילוי שמה אלהי״ם, ובריאת ההויות והתפשטותם כנודע, ושם מלא הוא יהו״ה אלהי״ם, וקיבוצם יהו״ה בנקודת אלהי״ם כאשר יתבאר, ופירודם אהי״ה במקומם נעלם, ושם יהו״ה ״ריחא עילאה״ למעלה, וזהו שאמר ובגין ״דעד לא אתגלי לא נהירא לתתא אתקרי אהי״ה״ כדפירשנו ושתי הגרסאות עולות לענין אחד (אור יקר).

[3577] עי׳ זהר ח״ג יא ע״א@

[3578] אי״ג ר״ל לבינה (דפ״מ).

עי׳ יהל אור ח״ג [ה ע״ד] : בריחא. הוא חכמה, מקום השמן, לריח כנ״ל. ואמר בזו״ח שיה״ש נב ע״א דזמין לאתגלייא מגו ריחא דעלה כו׳ דהא ההוא ריחא עילאה סלקא כו׳ ע״ש. והוא חכמה.

[3579] פי׳ הוא עם הספירות באחדותם למטה (אור יקר).

[3580] שהיא בינה (אור יקר).

[3581] יעלה אותו למעלה בסוד התשובה, להיותו עליהם, ומי ישיבנו עמהם להשלים המספר (אור יקר).

[3582] כי ד׳ ראשים שהם ארגמ״ן הוא עולם הנפרדים (אור יקר).

[3583] בסוד ייחוד ההיכלות בתפלה ובקשה (אור יקר).

[3584] פי׳ תיקון הבינה שהוא ז״א כמ״ש לקמן (מ״מ).

[3585] היינו הת״ת שהיא אחד וכו׳ על כולם והם י״ב למטה מהם, ואינם י״ב אלא עמו נמצא הוא המשלים למעלה במקום גוף עליהם, והוא משלים למטה עמהם להיות י״ב ע״י שית כדמסיק (אור יקר).

[3586] שהם ה׳ אמנם ת״ת אמצעי ועליון על כולם, כאומר׳ לך ה׳, ולמטה מכולם והם א׳ (אור יקר).

[3587] עי׳ בבהגר״א על תז״ח יט ע״ד שמכאן מתבאר שכל ו״ק נכללים זה בזה.

[3588] קנח ע״א (הערת הזוהר).

[3589] יש לזה דרכים רבים: או גבורה בחסד וחסד בגבורה היינו ד׳, נצח בהוד והוד בנצח היינו ד׳, ת״ת ביסוד ויסוד בת״ת היינו ד׳, וז״ש אוזיף לחבריה ואתכליל מיניה כללות תחתון בעליון, או נפרש גדולה בגבורה וגבורה בת״ת ות״ת בנצח ונצח בהוד, והוד ביסוד, ויסוד במלכות הם י״ב: חסד א׳, גבורה ב׳, ות״ת ב׳, ונצח ב׳, והוד ב׳, ויסוד ב׳, א׳ שבו וא׳ שנתן לחבירו, או נפרש ממטה למעלה יסוד בהוד, הוד בנצח נצח בת״ת, ת״ת בגבורה, גבורה בחסד, חסד בת״ת שעליהם כדפי׳ והם י״ב על הדרך הנז׳ (אור יקר).

[3590] בינה ות״ת (אור יקר).

[3591] שהת״ת למטה עמהם ולמעלה עם הבינה, ואפשר בסוד הדעת (אור יקר).

[3592] האזינו רצג ע״א, תצא קלו ע״ב (ד״א).

[3593] שהוא הת״ת (אור יקר).

[3594] שמות קו (ד״א).

דדכורא איהו הכא (דה״ב טז ט) עיני יהו״ה משוטטות בתקוני שכינתא לתתא אתר [ד]נוקבא[3595] (ד)קיימא שבעא עינין עילאין לקביל הא דכתיב (דה״א כט יא) לך יהו״ה הגדולה והגבורה וגו׳ האי אתר אשלים לכל סטר תו שערא [כמא] דכתיב (תהלים קו ב) מי ימלל גבורות יהו״ה[3596] הדא הוא דכתיב (שם מ יג) עצמו משערות ראשי וכתיב (איכה ג כב) חסדי יהו״ה כי לא תמנו וגו׳ ותקונין אלין אסתלקו (ו״אl מאתר) לאתר אחרא[3597] ואף על גב דהכא אתמר טפי ואסתליק במתקלא עלאה ותתאה ושלמה מלכא אמרן ואצטריכנא לפרשא לון זכאה חולקהון דצדיקיא יתיר דידעין ארחא דקב״ה והכא כלא אתגלייא לידעי מדין:

אמר רבי יהודה זבולן ויששכר תנאי עבדו חד יתיב ולעי באורייתא וחד נפיק ועביד פרקמטיא ותמיך ליששכר דכתיב (משלי ג יח) ותומכיה מאושר והוה פריש בימי למעבד פרקמטיא וחולקיה הכי הוה דהא ימא הוה אחסנתיה ובגיני כך קרי ליה ירך ׀דדרכיה[3598] דירך׀ לנפקא ולמיעל הדא הוא דכתיב (דברים לג יח) שמח זבולון בצאתך ויששכר באהלך (בראשית מט יג) לחוף ימים ישכון באינון פרישי ימים למעבד פרקמטיא לחוף ימים אף על גב דחד ימא הוה ליה באחסנתיה בתרין ימין שרייא[3599] רבי יוסי אמר כל שאר ימין הוו מהדרן קרפולין[3600] בימא דיליה והוא לחוף אניות אתר דכל ארבין משתכחין למעבד סחורתא וירכתו[3601] אמר רבי חזקיה ירכתיה דיליה מטי על ספר צידון ותחומא פריש להוא אתר[3602] ופרקמטיא דכל[3603] מארי סחורתא סחרין ותייבין בסחורתיהו להוא אתר:

תרגום: $

(קמד) עי׳ תיקו״ז כ ע״ב: י׳ איהי מדה דילה ה׳ עלאה חמש אור ה׳ תתאה חמש גוונין דנהרין בהון חמש אור וכד אתפשטת ה׳ עלאה לאנהרא בה׳ תתאה בחמש גוונין דילה מיד אתפשט ו׳ לגבה ודא איהו נוטה שמים כיריעה (תהלים קד ב) דודאי כד איהי נהירא בגוונין דילה אתמר בה וראיתיה לזכור ברית עולם (בראשית ט טז) וראיתיה בתכשיטהא ככלה דמתקשטא לגבי בעלה ומיד נוטה שמים כיריעה דאיהו בעלה לגבה ודא איהו רזא דקו המדה דאיהו ו׳ מההיא מדה דאיהי י׳ ולבתר דאיהי נטלא שמא קדישא אתעבידת איהי מדה מתתא לעילא:

תרגום: י׳ היא מדה שלה. ה׳ עליונה, חמשה אור. ה׳ תחתונה חמשה צבעים שמאירים בהם חמשה אור. וכשמתפשטת ה׳ העליונה להאיר בה׳ התחתונה בחמשת הצבעים שלה, מיד מתפשטת ו׳ אליה, וזהו ״נוטה שמים כיריעה״, שודאי כשהיא מאירה בצבעיה, נאמר בה ״וראיתיה לזכור ברית עולם״. וראיתיה בתכשיטיה כמו כלה שמתקשטת לבעלה, ומיד נוטה

[3595] שהוא בסוד עולמות בי״ע שהם בסוד נוק׳ כמ״ש רמו סע״א ורע״ב (לש״ו, עי׳ דע״ה ח״ב סג ע״ב). עי׳ ע״ח שער מ״ד ומ״ן סוף דרוש יד ובשער השמות פ״א כי שורש כולם בניצו״ק ושב״כ דמלכות שנפלו בעולם התהו, הרי הם המ״ן שלה שנתבררו (דע״ה ח״ב קנג ע״ב). ועי׳ דברינו לעיל כב ע״א.

[3596] מפרש שהם ענפי הגבורה, ששערין דלעיל דינא תקיף כאומר׳ שחורות כעורב (אור יקר).

[3597] בסוד שער דא״א כתיב חסדי ה׳ כי לא תמנו, ואלין שהם חסדים ״לאתר אחרא אסתלקו״ שהוא שיער רישיה כעמר נקא, אבל משם ראיה לגבורות בה (אור יקר).

[3598] דרכיה (דפ״ו).

[3599] הא׳ שבחלקו שנוסע ממנו והאחרת שהולך שם לעשות פרגמטיא לעבר הים, דהיינו דרמז קרא לחוף ימים וירכתו על צידון ים אחד ולא פליגי, ור׳ יוסי אמר שהטעם שאמר הכתוב ימים לשון רבים הוא מפני מה ששאר הימים היו מושכים סחורה אליו (אור יקר).

[3600] פי׳ והעד שהכתוב אמר והוא לחוף אוניות, נראה שאדרבה האניות הם באות אליו, לא שהוא בא אליהם כדפי׳ ת״ק וז״ש ״והוא לחוף״ (אור יקר).

[3601] מורה שגבולו רב ביבשה, אמנם ירך מכל הגוף מטא על ספר צידון, ויש לו ימים הרבה במשך שפת הים כל אורך גבולו, אמנם גבולו לצד צפון מגיע (אור יקר).

[3602] ולא פליגא אומרו לחוף ימים, שכל גוף ארצו חוף ימים הרבה, וירך תחומו סוף גבולו ירכתו עד צידון והשתא ניחא אומר׳ והוא לחוף אניות, שעדיין לא פירש הכתוב תועלת הימים (אור יקר).

[3603] ור׳ אחא אמר שעל צד הרמז יאמר הכתוב ענין גדול בכפל דבריו, ולדבריו תפל דין והמלוח הוא מזוג ברחמים דהיינו שהמלח ממתיק המר, דהיינו צדק דין, משפט ממתיק דין צדק כדפי׳ בחש״ק. והטעם שהמלח משפט מפני שהוא ברית מלח, והשתא קרא הכי קאמר זבולון לחוף ימים ישכון דהיינו דאית י״ם וים המלח ים סתם מרירא בדינא, וים המלח מתיקא בברית, והוא לחוף אוניות שהם כחות התחתונים הבאים אל הים, אחר שהוא נמתק במלח הברית, וירכתו עד צידון, דהיינו שהוא ירך הוד, נאחז בים המשפט, המלך המשפט, דהיינו אימא עילאה עד הוד אתפשטת, והיא נמשכת עד המלכות, והיינו עד צידון צד ו״ן המלכות סטרא דו׳ ת״ת, וסטרא דיובלא שמטה ודאי צלע חד מסטרוי אתקרי זה רמז ר׳ אחא בדבריו אלה (אור יקר).

שמים כיריעה, שהוא בעלה לגביה, וזהו סוד של קו המדה, שהוא ו׳ מאותה מדה שהיא י׳, ואחר שהיא נוטלת את השם הקדוש היא נעשית מדה ממטה למעלה.

בהגר"א: יו"ד איהי מדה דילה - כמ"ש לעיל די׳ הוא מדה, (והוא) [וה׳] דחמשין תרעין דילה אתפשטת עד הוד, עשר בכל ספי׳, וזהו י׳ מדה, שמודד עשר בכל ספי׳: **נוטה שמים כיריעה -** ר"ל, כיריעה שהיא פרוסה, כך האור אתפשט, וזהו נוטה שמים: **וראיתי׳ לזכור כו׳ -** כמו האדם שרואה באשתו[3604], וזהו לזכור ברית, וכל התפשטות הוא ע"י ה"ס שנכללין ביסוד וחוזרין ונכללין במלכות, והכל נהיר לה (מברית) [מבחוץ], ואח"כ מתייחד עמה כידוע, וז"ש לעיל בהקדמה תיקון ה׳ (יא ע"ב), דהוי"ה הוא נהורין ואדנ"י גוונין: **ולבתר דאיהי כו׳ -** דאיהי ה׳ תתאה ובה נהרא ה׳ עילאה במדה דילה, י׳ ו׳ אתפשט לגבה, וביה אתכלילת מכל השם הוי"ה:

(קמה) עי׳ אד"ז רפח סע"ב: וההוא רישא סתימא דברישא דעתיקא דלא אתידע כד פשיט חד טורנא דהוה מתקן לאנהרא בטש בהאי מוחא ואתגלף ואתנהיר בכמה נהירין ואפיק וארשים בבוסיטא דא בהאי מצחא ואתרשים ביה חד נהורא דאקרי רצון והאי רצון אתפשט לתתא בדיקנא עד ההוא אתר דמתישבא בדיקנא ואקרי חסד עלאה ודא איהו נוצר חסד ובהאי רצון כד אתגלייא מסתכלין מארי דדינא ומתכפיין.

תרגום: ואותו הראש הסתום שבראש של עתיקא שאינו נודע, כשפשט שר א׳ שהיה מתוקן להאיר, הכה במח זה ונחקק, והאיר בכמה הארות, והוציא נרשם כתואר זה במצח זו ונרשם בו אור א׳ הנקרא רצון. וזה הרצון נתפשט למטה בדיקנא עד המקום ההוא שנתיישב בדיקנא, ונקרא החסד העליון, וזהו "נוצר חסד". ובזה הרצון, כשמתגלה, מסתכלים בו בעלי הדינים ונכנעים.

מאיר האדרא: וההוא רישא סתימא דברישא דעתיקא דלא אתידע, [3605]כד פשיט חד טורנא[3606] – שורש תקונין דמו"ס הוא ברישא דל"א (בהגר"א על ספד"צ ד ע"א ד"ה האי מתקלא). כלומר מהבוצינא דקרדינותא ואוירא דכיא, ה"ה חו"ג דרדל"א, אשר משם הגיעה הארה שבטשה במו"ס של א"א[3607] (בהגר"א על תז"ח יח ע"ב ד"ה עד אתבסמו). כלומר שמרדל"א נפיק אוירא על מוחא [הרי הוא הטורנא הנ"ל – ועי׳ בבהגר"א על תז"ח כד ע"ב ד"ה בוצינא, וכן בבהגר"א על ספד"צ י"ז ע"א ד"ה האי מתקלא[3608], והוא ת"ת דעתיק, שכן גוף וברית חשבינן חד[3609] (מ"א לג)], ועל ידו מתקשר המו"ס בא"ס (בהגר"א על ספד"צ יג ע"ד ד"ה וענין רצוא), ואז רדל"א מתלבש בתוך מו"ס ומתגלה במצח (בהגר"א על תז"ח יח ע"א ד"ה גליף), האוירא שבין הגלגלתא למו"ס הוא שורש החסדים, ואילו מו"ס עצמו הוא שורש הגבורות[3610] (בהגר"א על תז"ח יח ע"ב ד"ה ובטש). זיווג דאוירא ומו"ס, הוא בעצם זיווג של חו"ב דא"א, והוא הזיווג העליון ביותר שבע"ק (בהגר"א על ספד"צ יד ע"א ד"ה וענין ג׳). היות השורש ב׳רישא סתימא׳, פירושו הוא הג"ר דא"א הרי הוא הראש שהוא המקום הסתום ביותר באדם (מ"א לג). והנה עיקר התיקון תלוי בגוף רדל"א, ולא בראשו (בהגר"א על ספד"צ ד ע"א ד"ה ואף שאמרנו, כן י"ז ע"א ד"ה אתקלו ביה). . דהוה מתקן לאנהרא - כלומר שכאן הוא תחילת התיקון שהתחיל להאיר (מ"א לג). בטש בהאי מוחא ואתגלף ואתנהיר בכמה נהירין - אור היסוד הכולל את נו"ה בא למוח, ונעשה שם לבחי׳ דעת הכוללת את חו"ב. אמנם במוח הוא סתום ואינו יכול להתגלות אלא במצח. לכן עיקר החקיקה והגילוף הם במצח בסוד ביאה ראשונה, ואילו אח"כ אתנהיר בכמה נהירין, והיינו ע"ר הנהירין שבאד"ר (קכט ע"א). אמנם כאן מבאר יותר בעניין הבטישות שבמוחא, משא"כ באד"ר שם הוא בהעלם (מ"א לג). ואפיק וארשים - דהיינו שאחרי הבטישות הנ"ל, יוצא האור מהמצח ועושה מעין "רשימות" על המצח בגילוי (מ"א לג). בבוסיטא - כמראה הפנים שמגלה על הפנימיות (מ"א לג). דא בהאי מצחא - כנ"ל ששם במצח מתגלה מה שיש במוח (מ"א לג). ואתרשים ביה חד נהורא דאקרי רצון, והאי רצון אתפשט לתתא בדיקנא, עד ההוא אתר דמתישבא בדיקנא ואקרי חסד עלאה – חסד דעתיק מתלבש באוירא, והוא מתנוצץ במצחא ובדיקנא. והיינו "חסד עילאה" הנזכר כאן, ועל ידו מתנהיר ונפיק אבא, ולכן

[3604] עי׳ פת"ש פרצופים ב׳ שזה עליית מ"ן.

[3605] בהגר"א על ספד"צ ד ע"א ד"ה האי מתקלא משמיט כאן את תיבת 'כד'. אמנם בבהגר"א על תז"ח יח ע"א גורסו.

[3606] ועי׳ בהגר"א על תז"ח כ"ד ע"ב דהיינו עטרין דאו"א, ועי׳ ע"ח א"א ו׳ שכוונתו למידת היסוד.

[3607] עי׳ בהגר"א על ספד"צ ו ע"א ד"ה והכלל, ששורש הזיווג הוא בחו"ב דרדל"א, שכן מהם יצאו אוירא ובוצינא ונגנזו באוירא ומו"ס. ממילא צ"ל שכוונת מש"כ למעלה "חו"ג דרדל"א" היא לחסדים וגבורות דרדל"א.

[3608] ע"ש גרסתו.

[3609] עי׳ זהר פנחס רכג ע"ב.

[3610] לכן כאן הוא שורש הזיווג.

הוא מלביש את חסד דא״א (בהגר״א על ספד״צ ו ע״ב ד״ה וחסד). והנה על אף שאמרנו שמרדל״א הוא שתולים את התיקונים, עכ״פ אין תלייה זו מרישיה אלא מגופיה (בהגר״א על ספד״צ ד׳ ע״א ד״ה ואף). ודא איהו נוצר חסד - בי״ג ת״ד יש צינורות אשר תכליתם הוא להוריד את רצונו ית׳ אלינו במדה ובגבול במקום התגלות היסוד, הרי הוא המזל המכונה ״נוצר חסד״. שכן רצונו ית׳ הוא לעשות חסד (נוצ״ר הוא אותיות רצו״ן), וכאן הוא יסוד דאבא, שהחסד העליון הזה נתגלה בו בפומא דאמה, אלא שבאבא הוא בסוד טיפה, ומשם בא למידת ״לאלפים״ והיינו בסוד אימא (מ״א לג). ובהאי רצון כד אתגלייא, מסתכלין מארי דדינא ומתכפיין - אחיזת הדינין הוא ממידות ד״נושא עוון״ ״ופשע״ ״וחטאה״, ואילו יסוד דאימא הוא מידת ״ונקה״, וכנגדו התשובה. וכאשר עושה מאהבה עד שמגיע לרצונו ית׳, אזי כולם מתכפיין, לפי ששורש השרשים שלהם הוא משם וכנ״ל (מ״א לג יעוי״ש).

(קמו) עי׳ אד״ז רפח ע״ב: מצחא דאתגלי בעתיקא קדישא רצון אקרי דהא רישא עלאה דאסתים לעילא דלא אתידע פשיט חד טורנא בסימא יאה דאתכליל במצחא ובגין דאיהו רעוא דכל רעוין אתתקן במצחא ואתגלייא בבוסיטא (ס״א אתגליף בפסיטא) האי מצחא אקרי רצון וכד דא אתגלי רעוא דכל רעוין אשתכח בכלהו עלמין וכל צלותין דלתתא מתקבלין ומתנהרין אנפוי דזעיר אנפין וכלא ברחמי אשתכח וכל דינין אתטמרן ואתכפיין

תרגום: המצח שמתגלה בע״ק נקרא רצון, כי הראש העליון הסתום למעלה שלא נודע פשט שר א׳ מתוק כראוי, שנכלל במצח, ומפני שהוא הרצון של כל הרצונות נתקן במצח ונתגלה בתואר פנים (מתגלף בפסיטא). זה המצח נקרא רצון, וכשזה מתגלה אז הרצון של הרצונות נמצא בכל העולמות, וכל התפלות של מטה מתקבלות, ומאירים פניו של ז״א, ואז נמצאים כולם רחמים, וכל הדינים נחבאים ונכנעים.

מאיר האדרא: מצחא דאתגלי בעתיקא קדישא רצון אקרי - זהו מצח הרצון המתגלה במנחה דשבת, ובו מתלבש ת״ת דרדל״א, שכן ת״ת מכונה רצון, והוא התיקון הרביעי מתיקוני גלגלתא דא״א[3611] (בהגר״א על ספד״צ ו ע״ג ד״ה רעוא דרעוין). תכלית האצילות שיתלבש בו האי רישא, והוא כלל האצילות (בהגר״א על ספד״צ א ע״ב ד״ה דצניעותא). רדל״א מתלבש במ״ס ונסתם בתוך המצח (בהגר״א על תז״ח יח ע״א ד״ה גליף). ראשית הגילוי הוא מצח, והיינו גילוי הצחצחות הרי הוא רדל״א והרצון העליון, וזהו אפס קצהו מאותה הצחות וזהו שמרמז בכינוי מצח דהיינו מֵצַח (מ״א כג). דהא רישא עלאה דאסתים לעילא דלא אתידע - דהיינו רדל״א (מ״א כד)[3612]. פשיט חד טורנא[3613] - והנה זה שמבואר כאן שהרישא סתום, וכל התלבשות היא בטורנא המתפשט מהרישא, ישנה ראיה לכך שהתלבשותם היא על גופיה דעתיק (המכונה רדל״א[3614]) ולא על ראשו (בהגר״א על ספד״צ ד ע״א ד״ה ואף[3615]). ״טורנא״ תרגומו שר, והוא בבחי׳ הממונה על אוצרות הגילויים המתגלים מלעילא (מ״א כד). בסימא יאה דאתכליל במצחא, ובגין דאיהו רעוא דכל רעוין, אתתקן במצחא - כלומר, מחמת שזהו ה״רצון של כל הרצונות״, והוא תכלית וכלליות הכל, והרצון הוא כלל הכל מכיוון שכל ההנאות תלויות ברצון, וכן כל הדיבורים וכל המעשים כולם נכללים ברצון לכן הוא נתקן על ידי המצחא, שכן זהו המקום באדם בו תלוי הרצון. וזה סוד הבחירה, ולכן צריך שיהיה הרצון העליון הגנוז דבוק ממש ברצון האדם ויהיו שניהם א׳, שכן שניהם רוצים בדבר א׳ והוא בבחי׳ נוצר [ה״ה אותיות רצו״ן] בריתו. ודבר זה אינו נתקן לגמרי אלא כאשר אין רצונו של האדם ברע כלל וכלל, ומנהיג הוא את כל אבריו ברצונו הטוב בלבד (מ״א כה). ואתגלייא בבוסיטא[3616](ס״א אתגליף בפסיטא), האי מצחא אקרי רצון – ה׳בוסיטא׳, הרי הוא מראה אור הפנים. וכאן כוונתו היא לאור המתנוצץ במצח, שעל ידיו הוא שמתגלה רצונו[3617], והוא סוד הבושה והיראה, ובמעלה רמה כזו הבושה והיראה מתאחדים למידה אחת הנקראת הענוה הניכרת על ידי המצח. וגילוי זה שבמצח הוא בבחינת יסוד דעתיק המכונה ״ספר הזכרון״. אנו קורין זה הקצת מהמצח העליון -

---

[3611] עי׳ א״ר קכט ע״א.

[3612] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ה ע״ב ד״ה ואמר שהיינו אוירא, ועי׳ בהגר״א על ספד״צ א ע״ב ד״ה דצניעותא על המילים ״רעוא דכל רעוין ביה״, מש״כ באריכות.

[3613] עי׳ ע״ח א״א ו׳ דזהו מידת היסוד. ועי׳ בהגר״א על תז״ח כ״ד ע״ב שהוא עטרין דאו״א.

[3614] ולא כדברי האריז״ל בשער המלכים פרק ח׳, שרדל״א הוא ג״ר דעתיק ולא כל העתיק. אמנם צ״ע איך יבאר האריז״ל את דברי הזהר כאן.

[3615] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ו׳ ע״א ד״ה וכאן בגלגלתא.

[3616] מים אדירים כו לא גורס את המוסגר.

[3617] כאשר נולד אדם, התורה משתכחת ממנו, אם כי נותר ממנו מקצת רשימו. וזהו סוד הרצון הרי הוא האמונה, שורש נשמתו של כל יהודי (מ״א הנ״ל).

רצון, בסוד טעמי המצוות, דהיינו בירור מהות רצונו ית׳ שכן המצוות הינם יסוד ועיקר הרצון. וסודם ושרשם של המצוות הוא השורש של אותו העיקר, הנק׳ הרצון של כל הרצונות (מ״א כו). וכד דא אתגלי - דהיינו הרצון של ע״ק, הרי הם טעמיהמצוות שכסה עתיק יומין[3618] (מ״א כו). רעוא דכל רעוין אשתכח בכלהו עלמין - אז נתגלה הרצון של כל הרצונות, וכן עיקר הטוב של כל הטובות (מ״א כו). וכל צלותין דלתתא מתקבלין - התפילה היא רצונו של האדם, שכן כאשר האדם מבקש מהשי״ת את מה שהוא רוצה, אזי מתדבק רצון האדם ברצון ה׳ (מ״א כו). ומתנהרין אנפוי דזעיר אנפין — פני ז״א לכשלעצמם בלא הארת מצחא דא״א הינם סומקין כורדא, ואז המה בבחינת עולמות נוקבין, ובבחי׳ העולם שעלה במחשבה ליברא במידת הדין, וכל אור שיש בהם אינו בא אלא על ידי מצח הרצון דא״א, שבו ישנה את בחינת ע״ר הנהורין[3619], ואז יתמשך הסומק ויבוא החיוורא (מ״א כז). וכלא ברחמי אשתכח - שכן התחברו הדין והחסד וממילא אז הכל ברחמים (מ״א כז). וכל דינין אתטמרן ואתכפיין - כאשר מצח הרצון מתגלה, אזי אין מקום לרשעים, שכן הרע בתכלית הוא העזות המתגלה במצח דז״א (מ״א כט).

(קמז) עי׳ זו״ח נה ע״ג: בני אמי נחרו בי[3620] אעיקו לי בהאי נקודה דלא לאעלא אחרא בגוואי אינון אתפשיטו[3621] ואתתקנו בתיקוניהון כדקא יאות אתתקנו ואתפשטו באת ו׳ דנפקא מגו נקודה עילאה ואתתקנו בתקוניהון כדקא יאות אתתקנו ואתפשטו ואתגליפו באת ש׳ דנפקא מתמן:

תרגום: בני אמי נחרו בי (שיר א) הציקו לי בנקודה הזו שלא להכניס אחר בתוכי הם התפשטו והתתקנו בתקוניהם כראוי התתקנו והתפשטו באות ו׳ שיוצאת מתוך הנקודה העליונה והתתקנו בתקוניהם כראוי התתקנו והתפשטו ונחקקו באות ש׳ שיצאה משם.

(קמח) עי׳ אד״ז רצא ע״א: מאי ירותא דא תרין עטרין דהוו גניזין בגווייהו ואחסינו לבן דא מסטרא דאבא הוה גניז בגוויה חד עטרא דאקרי חסד ומסטרא דאימא חד עטרא דאקרי גבורה וכלהו מתעטרין ברישיה ואחיד לון

תרגום: מהו ירושה? זהו ב׳ העטרות שהיו גנוזות בתוכם והורישו אותם לזה הבן, מצד אביו היתה גנוזה בו עטרה אחת הנקראת חסד, ומצד אמו היתה גנוזה בו עטרה אחת הנקראת גבורה, וכולם מתעטרים בראשו ואוחז אותם.

מאיר האדרא: מאי ירותא, דא תרין עטרין דהוו גניזין בגווייהו ואחסינו לבן[3622] — ד״ז שז״א מקבל תחילה את שני החלקים, גם של הדכורא וגם של הנוקבא הוא כמש״כ ״והוא ימשל בך״

[3618] פסחים קיט ע״א.

[3619] עי׳ אד״ר קכט ע״א.

[3620] ״בני אמי״, אמי דהיינו הנאצלים מה(מ)בינה ולמטה, ״נחרו בי אעיקו לי״ ירצה שאין ענפי הבינה מתייחדים עם המלכות הייחוד הראוי אלא דווקא בהיותה מסתתרת ומתעלמת מהתחתונים, והענין שהזווג בשתי בחינות האחד בבחינת מטטרו״ן ביומי דחול ואז היא כוללת בעצמה כל התחתונים הטהורים, והוא בסוד בנות ירושלם מזדווגות לה כדפירשנו בכמה דוכתי לעיל, ואז אין ייחודה באצילות בשלימות ואינה בבחינת ״י״ אמנם ביום שבת שזווגה באצילות והיא הבחינה השנית אז אינה כוללת בעצמה הנערות בנות ירושלם אלא היא אומרת אל תראוני וכו׳, ולכך אומרת ״בני אמי נחרו בי״ שאינם מתייחדות עמי אלא דווקא אם אהיה בבחינת ״י״ והיינו אומרו ״אעיקו לי״ וכו׳ (אור יקר).

[3621] מפני שהם מתפשטות למטה הכל באצילות, והתפשטות הענפים אליהם באצילות, ולכך ״אתפשטו ואתתקנו בתקוניהן כדקא יאות״ וסוד התפשטות ענפי הספירות באותיות אלו (או) [הם] בחינת הת״ת מתפשטת מחכמה והם שש קצוות נעלמים והיינו ״ו״ וזהו שאמר ״באת ו׳ דנפקא מגו נקודה עילאה״ דהיינו חכמה בתוך הבינה ומאצלת שש קצוות, לכך בדקותם אלו הוא נכלל באות ו׳ שהוא התפשטות בק״ו בשחרות כדפירשנו לעיל מפני קורבתם אל המקור, אמנם אח״כ הם מתפשטים ונמצאים בחסד דין ורחמים בהתרחקם מחכמה לבינה, לכך ״אתפשטו״ יותר ״ואתגליפו באת ש״ שהם שלשה ווין בסוד שי״ן שרשא דאילנא תשובה כדפי׳ בתיקונים והיינו סוד ויס״ע ויב״א וי״ט שלשה ענפים, אח״כ יתפשטו יותר בסוד גילוי הנקבה עם הזכר יחד והיינו ״ן״ שבסודה כללות זכר ונקבה נ״ו כנודע, אח״כ נתפשט יותר בסוד יסוד ומלכות והיינו צד״י שהיא ״י״ יסו״ד נ׳ מלכות כדפירשו בזוהר בפ׳ בראשית ואח״כ היא תתפשט למטה נקודת ״י״, והנה כל הספירות והבחינות הקודמות מציאות התפשטות באצילות לבד הם מתפשטות ומסתעפות ומתתקנות מפני שתיקונם באצילות (אור יקר).

[3622] עי׳ בהגר״א על ס״י ריש ו ע״ב.

(בראשית ג טז)[3623]. וכניסת המוחין תחילה לדכורא ורק אחר כך ממנו לנוק', הוא סוד התמעטותה של הלבנה. (בהגר"א על ספד"צ טז ע"א ויאמר אלקים). ב' עטרין אלה היינו אוירא דכיא מאבא, ובוצד"ק מאמא (בהגר"א על ספד"צ יז ע"א ד"ה אתקלו ביה)[3624], ודעת כולל את שני העטרין (אוירא דכיא ובוצד"ק). העטרין גניזין במעוי דאו"א, ומשם הדעת המתפשט בגוף[3625] (בהגר"א על ספד"צ יד ע"ד ד"ה וכ"ה כאן) בז"ת יש הארה מעטרין דאו"א דהיינו ה"ג וה"ח, ולכן הז"ת הם באמת ז' כפולות שכן יש לכל א' וא' מהם בחי' חסדים ובחי' גבורות כא' (בהגר"א על ס"י ו ע"א). דא מסטרא דאבא הוה גניז בגוויה חד עטרא דאקרי חסד[3626] — כאן הוא שורש ה"ח, ואילו עטרא דאמא הוא שורש הה"ג (בהגר"א על ס"י ו ע"ד)[3627]. ומסטרא דאימא חד עטרא דאקרי גבורה — דהיינו בוצד"ק, הרי הוא עטרא דגבורה של הדעת (בהגר"א על תז"ח יח ע"ב ד"ה ונפיק). וכלהו מתעטרין ברישיה ואחיד לון, כאשר הבן יורש את העטרין מאו"א, מתגלית הנהגה של שם הוי"ה ב"ה (כלומר חסדים וגבורות יחד עם ז"א ונוק') (בהגר"א על תיקו"ז קטז ע"א ד"ה מאי מזלא).

(קמט) עי' אד"ז רצב ע"ב: בחללא דגולגלתא נהירין תלת נהורין ואי תימא תלת ארבע אינון כמה דאמינא אחסנתיה דאבוי ואמיה ותרין גניזין דלהון דמתעטרן כלהו ברישיה ואינון תפלין דרישא לבתר מתחברן בסטרוי ונהרין ועאלין בתלת חללי דגולגלתא נפקין כל חד בסטרוי ומתפשטין בכל גופא

תרגום: בחלל הגולגולת מאירים ג' אורות. ואם תאמר, שלשה? הרי ארבעה הם, כמו שאמרתי, שהם ירושת אביו ואמו וב' הגנוזים שלהם שמתעטרים, כולם בראשו, והיינו תפלין ש"ר. ואח"כ מתחברים בצדדיו, ומאירים ונכנסים בג' החללים שבגולגולת, ויוצאים כל אחד בצד שלו, ומתפשטים בכל הגוף.

מאיר האדרא: בחללא דגולגלתא נהירין תלת נהורין - דהיינו חב"ד שבגלגלתא דז"א (בהגר"א על ספד"צ כג ע"א ד"ה תלת). ואי תימא תלת ארבע אינון, כמה דאמינא אחסנתיה דאבוי ואמיה, ותרין גניזין דלהון דמתעטרן כלהו ברישיה - ז"א יורש מאו"א, ולכן הוא נקרא יה"ו (בהגר"א על ספד"צ יד ע"ב ד"ה ואמר וכלא). נה"י דע"ק המה בעצמם תלת מוחין דז"א (בהגר"א על ספד"צ כז ע"ד ד"ה וענין כלל). חב"ד המה ה"תלת", והדעת כולל ב' בחינות הרי הם חו"ג. ונמצא אם כן שה"תלת - ארבע אינון" (בהגר"א על ספד"צ טו ע"ג ד"ה ואמר ביה"ו, לו ע"ג ד"ה תלת בתי, בהגר"א על תז"ח יח ע"ב ד"ה ונפיק)[3628]. והנה לעניין ביאור מהם ד' מוחין אלה יתכן לומר שהם נחלקים לג' המוחין חב"ד והרביעי הוא תוספת גילוי מע"ק (בהגר"א על ספד"צ כב ע"א ד"ה וגוון חוורא). כל מקום שיש בו גילוי של הדעת ישנה גם בחינה של חו"ג והיינו מש"כ לקמן (רצג ע"א) דהוא 'שלים לכלא' (בהגר"א על ספד"צ כה ע"ג ד"ה וע"כ פי'). ואינון תפלין דרישא — תפילין הינם כינוי למוחין (בהגר"א על ספד"צ ג ע"א הגה"ה וכמ"ש). לבתר מתחברן בסטרוי, ונהרין, ועאלין בתלת חללי דגולגלתא — חב"ד (באר יצחק על מ"א ר). נפקין כל חד בסטרוי — חכמה בימין, ובינה בשמאל, ודעת כליל להון (באר יצחק על מ"א ר). ומתפשטין בכל גופא — ז' מלכין היו חסרים ג' מוחין, ולכך צריך ג' זיונין, וכל מוח ומוח מתפשט בכל הז"ת (בהגר"א על ספד"צ ג ע"א הגה"ה וכמ"ש[3629]). שלש אימות הנזכרים בס"י פ"א מ"ב, הינם כנגד כח"ב, שהן אמות לכל דבר שכן הן מתפשטין בכל ז"ת (בהגר"א על ס"י ו' ע"א) שזהו עניין המוחין שהם מתפשטים בכל הגוף, והגוף תלוי בהם (בהגר"א על ספד"צ יח ע"ג ד"ה ואמר).

(קנ) עי' אד"ז רצב ע"ב: מבוצינא דקרדינותא נפק ניצוצא פטישא תקיפא דבטש ואפיק זיקין עלמין קדמאי ומתערבי (ד"א ומתדכי) באוירא דכיא ואתבסמו דא בדא כד אתחבר אב"א ואימ"א וההוא אב הוא מרוחא דגניז בעתיק יומין וביה האי אוירא ואתכליל לבוצינא דנפק מבוצינא דקרדינותא דגניז במעוי דאימא וכד אתחברו תרווייהו ואתכלילו דא בדא נפיק

[3623] עי' בהגר"א על ספד"צ יא ע"א ד"ה וזהו מש"כ לעניין התיקון של שב"ק, שאז הנוק' מקבלת מבינה שלא על ידי הז"א.

[3624] עי' בהגר"א בתיקו"ז קמ ע"ג ריש העמוד.

[3625] ואותם העטרין הם מכונים "עדות", רמז לב' דעות (בהגר"א על תיקו"ז קמ ע"ג, ועי' בהגר"א על תז"ח יח ע"ב ד"ה ונפיק, עי' בהגר"א על תז"ח יח ע"ב ד"ה עד אתבסמו).

[3626] בהגר"א על ספד"צ ג ע"א ד"ה וזיוניהון.

[3627] עי' בהגר"א על תיקו"ז קב ע"ב ד"ה ואיהי ברכת.

[3628] עי' בהגר"א על תיקו"ז פט ע"ב ד"ה דעל כן.

[3629] ע"ש שמציין כמש"כ באד"ז ועי' בהגר"א על ס"י שמציין לכאן.

גולגלתא חד תקיפא ואתפשט בסטרוי דא בסטרא דא ודא בסטרא דא כמה דעתיקא קדישא תלת רישין אשתכחו בחד כך כלא אזדמן בתלת רישין כמה דאמינא

תרגום: מהנר הקשה יצא ניצוץ, פטיש חזק, שהכה והוציא את הניצוצות של העולמות הראשונים, ומתערבים ונטהרים עם האויר הטהור ונתמתקו זה בזה. כשנתחברו או״א, זה האב הוא מהרוח הגנוז בעתיק יומין. בו [מצוי] אויר זה, ונכלל הנר שיצא מהנר הקשה שנגנז במעי אימא, וכשנתחברו שניהם ונכללו זה בזו, יצאה גולגולת אחת חזקה ונתפשטה בצדדיו, זה בצד זה וזה בצד זה. כמו עתיקא קדישא, ששלשת הראשים נמצאו באחד, כך בכל נזדמן בג׳ רישין, כמו שאמרתי.

מאיר האדרא: מבוצינא דקרדינותא נפק ניצוצא, פטישא תקיפא, דבטש ואפיק זיקין עלמין קדמאי — ״ניצוצא״ הוא ה״ג דנפיק מבוצינא דקרדינותא דגניז באמא, וממנה נתקנה הגולגולת כמ״ש לקמן (בהגר״א על ספד״צ כב ע״ד ד״ה וכדין), והוא בבחינת כללות זרע דכר ונוק׳ השרויים בתוך מעי הנוק׳ (בהגר״א על תז״ח ריש יח ע״ג), בוצד״ק הוא נר, דהיינו אור עם גבול (מ״א קפ). [3630]ומתערבי (ד״א ומתדכי) באוירא דכיא, ואתבסמו דא בדא - ה״ח הם אוירא דכיא דגנוז באבא[3631] (בהגר״א על ס״י ז ע״א). כד אתחבר אב״א ואימ״א — כלומר עטרין דאו״א (בהגר״א על ס״י ו ע״ד). וההוא אב הוא מרוחא דגניז בעתיק יומין, וביה האי אוירא — ה״בן״ כאן הוא הדעת הכוללת את שני העטרין, והן גניזין במעוי דאו״א (אשר משם יוצאת הדעת המתפשטת בגוף), והן ״אוירא דכיא״ ו״בוצינא דקרדינותא״ הנזכרים כאן[3632] (בהגר״א על ספד״צ יד ע״ד ד״ה וכ״ה כאן). קד״א הוא שורש אבא (בהגר״א על ספד״צ יז ע״ב ד״ה ביה סליקו), אוירא הוא שורש אבא (בהגר״א על תיקו״ז מו ע״ד)[3633]. ואתכליל[3634] לבוצינא, דנפק מבוצינא דקרדינותא דגניז במעוי דאימא — מגבורה דעתיק מתפשטות ה״ג במו״ס [ה״ה שורש הגבורות], והיינו בוצינא דקרדינותא. והנה תחילת התפשטותו היא במזל התחתון, ואח״כ מתפשט במעוי דאימא ונגנז שם (בהגר״א על ספד״צ ד ע״א ד״ה ומחסד דעתיק, וכן ה ע״ג ובמ״ס שם), הבוצינא הוא כינוי לז״ת דבינה הכלולים בז״ת דחכמה (בהגר״א על ספד״צ ו ע״א ד״ה ליקוט בענין). בהיות ז״א במעוי דאימא הוא שנעשה הציור והגבול בפרטי איבריו דהיינו מדריגותיו (פת״ש ז״א א׳). וכד אתחברו תרווייהו ואתכלילו דא בדא — כאן מתבאר כי יש בע״ק מתקלא (בהגר״א על ספד״צ כז ע״ד ד״ה וענין כלל). נפיק גולגלתא חד תקיפא, ואתפשט בסטרוי[3635], דא בסטרא דא ודא בסטרא דא - הנה באותה מידה שאוירא וניצוצא הם בסוד חו״ג, כמו כן גלגלתא ומוחא הם בסוד חו״ג (מ״א קפו). כמה דעתיקא קדישא תלת רישין אשתכחו בחד, כך כלא אזדמן בתלת רישין כמה דאמינא - כלומר ששורשיו של ז״א הם ג׳: גלגלתא תקיפא וחו״ג (מ״א קפו).

(קנא) עי׳ אד״ר קלה ע״א: תאנא בצניעותא דספרא עתיקא דעתיקין עד לא זמין תקונוי באני מלכין כנס מלכין (נ״א גליף מלכין) ומשער מלכין ולא הוו מתקיימי עד דדחי (ס״א דאנח) לון ואצנע לון לבתר זמנא הה״ד (בראשית לו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום בארץ אדום באתר דכל דינין מתקיימין תמן וכולהו לא אתקיימו עד דרישא חוורא עתיקא דעתיקין אתתקן כד אתתקן תקין כל תקונין דלתתא תקין כל תקונין דעלאין ותתאין.

תרגום: למדנו בספרא דצניעותא: עתיקא דעתיקין, העתיקין טרם שהכין תיקוני באלה המלכים, אסף מלכים, והיה (חוקק מלכים) משער את המלכים. אבל לא היו מתקיימים עד שדחה (שהניח) אותם והצניע אותם לזמן אחר. זהו שנאמר ״ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום״ ״בארץ אדום״ - במקום שכל הדינים נמצאים שם, וכולם לא נתקיימו, עד שהראש הלבן שהוא העתיק של העתיקין נתקן. וכאשר נתקן, תיקן את כל התיקונים שלמטה שתיקן את כל התיקונים של העליונים והתחתונים.

[3630] מים אדירים קפא גורס את המוסגר ואילו תיבת ׳ומתערבי׳ ל״ג.

[3631] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ד ע״ג ד״ה מתקלא.

[3632] עי׳ לעיל קלה ע״ב שמבאר את עניין ה״רוחא דגניז״.

[3633] עי׳ בהגר״א בספד״צ ה ע״ב ד״ה קד״א שאין האוירא נחשב לא׳ מתיקוני גלגלתא, שכן כל הארה הבא ממנו הוא למעשה מקד״א (ובלעדיו אין לנו השגה באורו), ולכן מצאנו כמה פעמים שאוירא נקרא קד״א וכן להיפיך, שכן זהו עיקר האור, תיקונו והתגלותו.

[3634] כן הוא בהגר״א על תז״ח ריש יח ע״ג. אמנם בהגר״א על ס״י ו ע״ד גורס ״ואכליל״.

[3635] עי׳ בהגר״א על ספד״צ כב ע״ב ד״ה וכל אלו וז״ל, גלגלתא חוורא וכאן בסטרוי ונקרא גלגלתא תקיפא.

מאיר האדרא: מעתה מתחיל האידרא לבאר את סוד עולם התוהו ושבירת הכלים שהיה עיקרו בז״א. [3636](ב״ע קמה ע״א). תאנא בצניעותא דספרא[3637] עתיקא דעתיקין עד לא זמין תקונוי באני מלכין[3638] - כאן מתבאר שתיקון האצילות מתחיל מרישא חוורא שהוא רישא תנינא[3639], והוא המכונה עתיקא דעתיקין וכן הוא מכונה א״א[3640] (בהגר״א על ספד״צ ג ע״ב ד״ה רישא, וכן ה ע״א ד״ה וכמ״ש בא״ר). התיקון הוא גילוי מלך הדר, ועל ידיו התקיימו ח׳ המלכים (בהגר״א על ספד״צ כז ע״א ד״ה וז״ש מלכין). בעולם התוהו חסרים היו ג׳ מיני תיקונים: א׳ דאתתקן בג׳ רישין המבוארים באד״ז (רפח ע״א), ב׳ ז׳ תיקוני גלגלתא, ג׳ י״ג ת״ד. ג׳ רישין הוא תיקון לע״ק עצמו שכן בו נתגלה לראשונה מתקלא על ידי רדל״א גלגלתא ומו״ס. וע״י ג׳ רישין אלו נעשה מתקלא בכל פרצופי דאצילות, וכמש״כ[3641] דבגיניה כולהו אתתקן בתלת תלת. ז׳ תיקוני גלגלתא היו לצורך ז׳ המלכים שמתו, ואילו י״ג ת״ד היו לצורך הנוק׳ שלא יצאה כלל בעולם התהו. והנה לאחר התיקון באו לז״א אורות חדשים ממש ה״ה ה״ח שיוצאים מיסוד דבינה דאצילות, משא״כ נוק׳ שאין לה אורות חדשים אלא אורות קדומים דנפקן מאתלטייא. כך, שאפילו לאחר התיקון היא אינה מקבלת אלא גבורות בלבד, וכל תיקונה הוא ע״י עט׳ דחסדים שהיא מקבלת מז״א ברזא דזיווגא. ממילא אותה מידה היתה בתיקון ע״ק, שבאו אורות החדשים מיסוד דבינה דרדל״א לז״ת דגלגלתא ונעשו אצלו לתיקונים דוגמת הה״ח שירדו לז״א לתקנו. וכן בדיקנא אין אורות חדשים שכן הוא בבחינת נוק׳ לגבי תיקוני הגלגלתא וכנ״ל, והאורות הקדומים המה שנתקשרו שם ברזא דפרצוף על ידי המו״ס ה״ה עט׳ דגבורות לבד אמנם בדיקנא גניז חסד עילאה מב׳ המזלות, והיינו רזא דזיווגא שלהם. וכונו התיקונים מלכים לכמה טעמים: א) שכן כל א׳ מהם נטל את האורות של כל ז׳ הנקודות כמלך המושל בעם שהכל שלו[3642]. ב) שכל האורות העליונים ההם היו רק בסט׳ דדינא[3643] ומלך עניינו משפט כמ״ש ״מלך במשפט יעמיד ארץ״. ג) שכן ההאורות העליונים ההם היו מסט׳ דמלכות דא״ק[3644]. ג׳ מיני אורות האירו לנקודות: א) האור הראשון שנשאר שם מן הטיבור ולמטה. ב) האורות שעלו למעלה מן הפרסא על ידי זיווג ע״ב וס״ג ועי״כ יצא אור חדש שבקע חזרה דרך אותו הפרסא והאיר אל הנקודות. ג) אורות אח״פ שנתחברו עם האור שיצא מן העינים. והנה האור הראשון שמן הטיבור ולמטה היה מקום הבנין של אלו הנקודות, והוא המבואר כאן בלשון ׳באני מלכין׳ (ב״ע קמה ע״ב). כנס מלכין - כאן מתגלה האור השני שהאיר לנקודות, הרי הוא האורות שעלו למעלה מן הפרסא וע״י זיווג ע״ב וס״ג דא״ק יצא מהם אור חדש של מ״ה ובקע חזרה דרך אותו

[3636] והנה אע״פ שכבר דיבר ברזא דעולם התוהו בריש האידרא (קכח ע״א) קודם שהתחיל לבאר את התיקונים דע״ק, למעלה לא ביאר אלא את מה שהיה חסר בעולם התוהו בפרצוף ע״ק, והמה תיקונים דיליה, לכן הוצרך לדבר שם מסוד שבירת הכלים הנוגע אליו דווקא. וכן הדבר כאן בז״א, שבא לפרש דווקא את ענין התיקונים שנתחדשו לז״א, וכן לקמן (קמב ע״א) בביאור פרצוף הנוק׳ ביאר דווקא את ענין המלכים דמיתו לטעם הנ״ל. עומק הענין הוא שכן ענין השבירה היה בכל הפרצופים, אלא שבכל פרצוף חלה השבירה בבחי׳ אחרת וכמ״ש בספד״צ (א ע״ב) עד לא הוה מתקלא לא הוו משגיחין כו׳, פי׳ דבע״ק ״לא הוה מתקלא״ שכן לא נתקנו בו ג׳ רישין (עי׳ בהגר״א על ספד״צ ג ע״א ד״ה בא״א לא, והגה״ה שם דהיינו הזיווג דאוירא ובוצינא.) ובסוד ג׳ קווין חד״ר, ה״ה שרשא דג׳ המוחין חב״ד דז״א. דהיינו תחילת המתקלא. ובאו״א ״לא הוו משגיחין אפין באפין״ שכן חזרו להיות אב״א. ובז״א אמר ״ומלכין קדמאין מיתו״, ובנוק׳ אמר ״וארעא אתבטלת״, שכן לא מלכה כלל בעולם התוהו. וכמ״ש כל זה בביאור הגאון לס״ד. לכך הזכיר כאן בכל אחד מהפרצופים את סוד שבירת הכלים. אמנם את או״א לא הזכיר כלל באדרא רבא, שכן הם סתימין במזלא, והזכירם באדר״ז (ב״ע קמה ע״א).

[3637] לכאורה לא נמצא בספד״צ שבידינו.

[3638] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ב ע״ד ד״ה וענין.

[3639] הרי הוא הקד״א.

[3640] צ״ע אם יש הוכחה מדברי הזהר שזה שונה מדף קכח ע״א, כנראה שכאן כתוב בפירוש רישא חוורא, וזה אותו הענין המבואר בדף קכח ע״א. ועי׳ שם דברינו בהערה בשם השער מאמרי רשב״י לט ע״ג, ועי׳ לש״ו דע״ה חלק א׳ א ע״א.

[3641] כנראה כוונתו לאד״ז רפח ע״ב: האי עתיקא אשתכח בתלת רישין וכלילן בחד רישא והוא (נ״א והוא) רישא עלאה לעילא לעילא ובגין דעתיקא קדישא אתרשים בתלת אוף הכי כל שאר בוצינין דנהרין מיניה כלילן בתלת.

[3642] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ב׳ ע״ד ד״ה והענין הוא.

[3643] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ג׳ ע״ב בהגה״ה שהכל מושרש בבוצד״ק הרי הוא גבורות.

[3644] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ב׳ ע״ג ד״ה ומלכין קדמאין. ועי׳ בב״ע כאן שמרמז שזה מדבר גם על בחינת המלכים שיצאו מהאמה וגם על בחינת המלכים שיצאו מהעיניים (עי׳ ביאור ענין זה בהרחבה במאיר הספרא ב ע״ב ד״ה לא הוו משגיחין).

הפרסא להאיר אל הנקודים[3645] (ב"ע קמה ע"ב). (נ"א גליף מלכין) ומשער מלכין[3646] - זהו האור הג' שהאיר אל הנקודות, דהיינו אורות אח"ף, ולכן זה בדווקא לשון 'משער' ליתן לכל א' כפי צורכו, שכן אין כל הנקודות שוות בנטילת אורות אח"ף (עי' ע"ח נקודות ב') (ב"ע קמה ע"ב). כוונת ד' הלשונות בהם נקט האידרא לתיאור המלכים עד עתה היא באופן זה: "באני" קאי על מלכין דאבא, "כנס" על מלכין דאמא, ו"גליף מלכין" קאי על מלכין דז"א ו"משער מלכין" קאי על מלכין דנוק' (לש"ו דע"ה ח"א א ע"א). ולא הוו מתקיימי עד דדחי [3647](ס"א דאנח) לון – כוונתו למש"כ חז"ל שהיה הקב"ה בונה עולמות ומחריבן (ב"ר פ"ג פ"ז) (בהגר"א על ספד"צ ב ע"ד ד"ה וענין). ומש"כ "עד דדחי לון" כוונתו לכלל המלכים, שנדחו למטה לעולם הבריאה, שכן אצל המלכים ירידה לעולם השפל מהם, נחשבת למיתה, אמנם לא היתה זו שבירה גמורה ח"ו, אלא שנפילה זו גופא היתה תיקון להם, ודוגמת האדם התחתון, שעליו למות ולהתבלע בעפר כדי שיוכל אח"כ לקום לתחיה. פי' אחר, שמדובר כאן על אחוריים דאו"א שלא ירדו אלא רק נדחו ממקומם (ב"ע קמו ע"א). ואצנע לון - כאן מדובר על ז' המלכים שירדו לבריאה. וזהו עניין מה שנקט בלשון "אצנע" דהיינו בסוד הקבורה בעפר (ב"ע קמו ע"א). לבתר זמנא - כאן מדבר על הבניין המתחדש בתחיית המתים על ידי רוחא דיסוד דא"ק (ב"ע קמו ע"א). הה"ד (בראשית לו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום[3648] - פי' ו' ד"ואלה" מוסיף על הענין הראשון, דהיינו האחוריים דאו"א שירדו למלכות דאצילות (ב"ע קמו ע"א). בארץ אדום באתר דכל דינין מתקיימין תמן – זהו שורש הדינים[3649] (בהגר"א על ספד"צ ט ע"א ד"ה וז"ש ומההיא). "ארץ אדום" הוא כינוי לבחי' בינה (בהגר"א על תיקו"ז צט ע"ד ד"ה ויישם, וכן קלד ע"א ד"ה ולבתר), ובא האידרא ללמדינו שהמלכים יצאו מבינה הרי הוא בחינת "ארץ אדום". והנה שורש המלכים הוא בבוצד"ק טרם הזדווג עם אוירא[3650] (בהגר"א בתז"ח יח ע"ב ד"ה ונפיק), והנה תחילה לכולם יצאה עטרא דגבורות הרי היא בחי' הנוק' ללא בחי' הדכר (בהגר"א בתז"ח יח ע"ב ד"ה עד אתבסמו)[3651]. כלומר, כמו בקדושה שז"ת דאצי' היו תחי' באמא בסוד העיבור בבטן דילה, כמו כן היה הדבר בסט"א, שהדו"נ שלו היו תחי' בסוד העיבור בארץ אדום (פת"ש נתיב הקלי' א'). והנה ביאור מש"כ "דכל דינין מתקיימין תמן", שכל מציאותם של המלכין קדמאין היתה בסט' דמלכות שם מצויים כל הדינים אפילו לאחר התיקון. עוד יש לבאר, שמלכותם היתה בבריאה אשר שם הוא מקום הקיום לכל הדינים בבחינת "אימא דמקננא בכורסייא" (ועי' ע"ח מיעוט הירח פרק ג') (ב"ע קמו ע"א). וכולהו לא אתקיימו עד דרישא חוורא עתיקא דעתיקין אתתקן - תיקון המלכים הוא גילוי החסד עילאה, והאי חסד מתלבש בגלגלתא[3652] ולכן התחיל את התיקון בו וכמ"ש כאן "לא אתקיימו עד דרישא חוורא כו'" כנ"ל. ולכן מכונה הוא עתיק יומין, דהיינו ז' ימי בראשית, ה"ה ז"ת דעתיק. ומהן מתפשטין חו"ג לכל הפרצופים ומזדווגין ומתבסמין (בהגר"א על ספד"צ ד ע"ב ד"ה ומחסד[3653]). כד אתתקן תקין כל תקונין דלתתא תקין כל תקונין דעלאין ותתאין - "עילאין" הם הבחינות שלמעלה מהפרסה,

---

[3645] אמנם אם נימא כן בע"כ שאין לגרוס בדיבור הבא "גליף מלכין", שכן אם מדבר כאן על התיקון הרי שלא יכולה להיות התלבשות במלכים שכן הם אינם נמצאים אלא בעולם התהו.

[3646] מכיוון שלכאורה מדבר כאן מעניין המלכים (שכן דברים אלו דומים למש"כ בדף קכח ע"א) נראה שיש לגרוס את המוסגר. וכן הוא הגירסא בדע"ה חלק א' א ע"א, ועיין שם שמבאר ש"גליף מלכין" קאי על מלכי ז"א ו"משער מלכין" קאי על מלכי נוק'. והנה עי' בהגר"א על ספד"צ יא ע"ב ד"ה גלופי, ש"גליף" היא לשון המרמזת על החיוורתא, ולעניין 'משער' עי' א"ז רצג ע"ב שהוא מרמז על שערות.

[3647] ב"ע קמו ע"א לא גורס את המוסגר.

[3648] עי' בהגר"א על ספד"צ ב' ע"ג ד"ה ומלכין שהיינו המלכים הנזכרים בפרשת וישלח.

[3649] וע"ש שהוא מקשר את זה למש"כ לקמן רזא חדא אתר דכל דינים מתקטרין תמן, ולשון מתקשרים קאי על דעת, וע"ש ח' ע"א ד"ה בראשית דהיינו הבינה המתפשטת במלך הראשון הרי הוא הדעת, ועי' בהגר"א על ספד"צ ו' ע"א בהתחלה שהם באים יחד.

[3650] עי' בהגר"א על ספד"צ ג' ע"ב בהגה"ה.

[3651] עי' בהגר"א על ספד"צ ב ע"ג ד"ה ומלכין, דהיינו בבחינת המלכים שבפרשת וישלח, ודלא כדברי האריז"ל בשער מאמרי רשב"י עי' לעיל קכח ע"א.

[3652] דהיינו בקד"א הרי הוא הרישא תניינא. ועי' בהגר"א על ספד"צ ה ע"ב ד"ה קרומא, וכן בסוף ו ע"א ד"ה וההוא, ומה שנקט כאן בלשון "גלגלתא" כוונתו לאוירא ולקד"א שבגלגלתא.

[3653] עי' שם ריש ע"ג שהכינוי "עתיק יומין" קאי על ז"ת דרדל"א ולא על ז"ת דא"א.

ו"תתאין" המה אלו שלמטה מן הפרסה (ב"ע קמו ע"א)[3654]. עוד י"ל, "עילאין" זה ג"ר ו"תתאין" זה ז"ת (לש"ו דע"ה ח"א ו ע"א[3655]).

(קנב) עי' אד"ז רצג ע"א: ממוחא תניינא באינון קוצין תקיפין אתמשכן ותליין מאריהון דיבבא ויללא דכתיב בהו דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו (משלי ד יט) מאי קא מיירי אלא לא ידעו כלומר לא ידעין ולא בעאן למנדע במה יכשלו אל תקרי במה אלא באימא יכשלו באינון דמתאחדין בסטר דאימא מאי סטרא דאימא גבורה תקיפא מינה מתאחדן מאריהון דיבבא ויללא

תרגום: מהמוח השני, באלו הקוצין הקשים שבהם נמשכים ותלויים בעלי יבבה ויללה. שנאמר בהם, "דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו". מה פירושו? אלא "לא ידעו", כלומר, אינם יודעים ואינם רוצים לדעת במה יכשלו. אל תקרי "במה" אלא "באימא יכשלו", באלו הנאחזים בצד אמא. מהו צד אמא? היינו הגבורה הקשה שממנה מתאחדים בעלי היבבה והיללה.

מאיר האדרא: ממוחא תניינא, באינון קוצין תקיפין, אתמשכן ותליין מאריהון דיבבא ויללא – מארי דיבבה ויללה הן מסטרא דשמאלא (בהגר"א על ספד"צ ב ע"ד ד"ה ושאר הו'). דכתיב בהו דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו (משלי ד יט), מאי קא מיירי - כוונתו להקשות שהפסוק לכאורה סותר עצמו מרישיה לסיפיה, שמצד אחד כתוב בפירוש שהם רשעים דהיינו מזידים, ואח"כ אומר כי "לא ידעו במה יכשלו" דהיינו שוגגים (מ"א רכב). אלא לא ידעו, כלומר לא ידעין ולא בעאן למנדע במה יכשלו, אל תקרי במה אלא באימא יכשלו, באינון דמתאחדין בסטר דאימא, מאי סטרא דאימא, גבורה תקיפא, מינה מתאחדן מאריהון דיבבא ויללא - מכח אמא באות הגבורות שמחמתן מתו המלכים (בהגר"א על תז"ח יח ע"ב ונפיק). אין כוונתו שאפשר להיכשל באמא עצמה, שכן בבחינה זו גופא לא יתכן לטעות, שכן אין שם אחיזת חיצונים, אלא רק מסטרהא, כלומר מהדינים המתעוררים מסטרהא הוא שאפשר להכשל (מ"א רכב).

(קנג) עי' אד"ז רצה ע"א: שיתא אינון ט' אקרון תקונא קדמאה נפק ההוא ניצוצא בוצינא דקרדינותא ובטש בתחות שערא דרישא מתחות קוצין דעל אודנין ונחית מקמי פתחא דאודנין עד רישא דפומא

הא תקונא דא מעתיקא קדישא לא אשתכח אלא כד נגיד מזלא דעתיקא קדישא ותלייא מניה ההוא מבועא דחכמתא (חסר) כד אימא אתמשכא ואתכלילת באוירא דכיא ההוא חוורא נקיט אימא וניצוצא עאלת ונפקת ואתאחד דא בדא ואתעביד חד תקונא

תרגום: ששה הם, ונקראים תשעה. התיקון הראשון הוא שהניצוץ הזה של הנר הקשה יצא והכה תחת לשער ראשו מתחת לקוצין שעל האזנים, וירד לפני פתח האזנים עד לראש הפה.

הרי תיקון זה שמע"ק לא נמצא אלא כאשר נמשך מזל של ע"ק תלויים ממנו אותו מעיין החכמה כאשר אמא נמשכת ונכללת באויר הטהור. אמא לוקחת אותו לבן, והניצוץ העליון יצא. התאחדו זה בזה, ונעשה התיקון הא'.

מאיר האדרא: שיתא אינון ט' אקרון – תשעה ת"ד דז"א הן למעשה ששה (ו"ק) המתפרשין לתשעה על ידי תוספת מוחין (בהגר"א על ספד"צ יח ע"ג ד"ה ואמר). הדיקנא נכלל בתיקון האחרון שבו המכונה תפארת (בהגר"א על ספד"צ כד ע"ד ד"ה ותוצא הארץ). כל השערות המה שמות ושערים להשיג את רצונו ית', והן הן השמות הגנוזים בתורה, הרי היא עצם רצונו ית', וכן הם נעלמים בשם הוי"ה ב"ה, הרי הוא שם העצם של רצונו ית', ולכן כאן נכלל הדיקנא בו' הויו"ת הנזכרים בפסוקי "מן המצר" (מ"א רבע). תקונא קדמאה נפק ההוא ניצוצא בוצינא דקרדינותא ובטש בתחות שערא דרישא[3656] מתחות קוצין דעל אודנין – בעשי"ת הבינה נתעברה בי"ג תקונין והורישתם לז"א (בהגר"א על ספד"צ כד ע"ד ד"ה הגה"ה נכתב). פי' שהבוצינא נתקן על ידי האוירא (בהגר"א תז"ח יח ע"ב ד"ה ונפיק). דיקנא הוא הנולד מזיווג דאוירא וניצוצא, הרי הוא רצונו ית' המתלבש במלאכיו (מ"א רעג). ונחית[3657] מקמי פתחא דאודנין - שורש היראה הוא בין שערות הראש דמסאבן לבין שערות הפאות דדכיין, והן סוד כרותא

[3654] עי' לש"ו כללים ח"ב עה ע"ג שהוא בבחינת טבור דא"ק, אמנם הפשטות היא שזה בבחינת טבור דא"א.

[3655] אמנם מלש"ו כללים ח"ב עא ע"א משמע כב"ע.

[3656] מים אדירים רעג מוסף כאן 'ואתכלילת באוירא דכיא וניצוצא אעלת ונפקת'.

[3657] גי' מים אדירים רעד "נפקין".

דאודנין (לעיל רצד ע״ב), והמה המבחינים בין דבור דבר טוב להיפוכו (מ״א רעד). [3658]עד רישא דפומא.

הא תקונא דא מעתיקא קדישא[3659], לא אשתכח אלא כד נגיד מזלא דעתיקא קדישא ותלייא מניה ההוא מבועא דחכמתא, (חסר) כד אימא אתמשכא ואתכלילת באוירא דכיא[3660], ההוא חוורא נקיט אימא[3661] וניצוצא עאלת ונפקת ואתאחד דא בדא ואתעביד חד תקונא — על ידי ההתבסמות באוירא דכיא נתקנו עלמין קדמאין (בהגר״א על תז״ח יח ע״ב ד״ה ונפיק).

(קנד) עי׳ אד״ר קלה ע״ב: תאנא כד סליק ברעותא דרישא חוורא למעבד יקרא ליקריה תקין וזמין ואפיק מבוצינא דקרדינותא חד ניצוצא (נשב ביה אתתקר (ס״א אתתקן) וסליק רעותיה) ואתפשט לתלת מאה ושבעין עיבר וניצוצא קאים ושארי נפיק אוירא דכיא ומתגלגלא נשב ביה אתתקן ונפיק חד גולגלתא תקיפא ואתפשט לארבע סטרין

ובהאי אוירא דכיא אשתאיב ניצוצא ואתאחד וכליל (ס״א ואתכליל) ביה ביה ס״ד אלא אתטמר ביה ובגין כך האי גולגלתא אתפשט בסטרוי והאי אוירא הוא טמיר דטמירין דעתיק יומין) ברוחא דגניז בה בהאי גולגלתא אתפשטו אשא מסטר חד ואוירא מסטר חד ואוירא דכיא קאים עליה מהאי סטר ואשא דכיא קאים מהאי סטר

מאי אשא הכא אלא לאו הוא אשא אבל בוצינא דא (נ״א ניצוצא) דאתכליל באוירא דכיא נהיר למאתן ושבעין עלמין ודינא מסטרוי אשתכח ובג״ד האי גולגלתא אתקרי גולגלתא תקיפא בגולגלתא דא יתבין תשעה אלפי רבוא עלמין דנטלין עלוי וסמכין עלוי בהאי גולגלתא נטיף טלא מרישא חיוורא דאתמלי מניה תדיר ומהאי טלא זמינין מיתייא לאחיאה

תרגום: למדנו: כשעלה ברצונו של הראש הלבן לעשות כבוד לכבודו, ותיקן והכין והוציא מהנר החזק ניצוץ אחד (נשב בו ונקרא (נתקן) ועלה ברצון), ונתפשט לש״ע צדדים, וזה הניצוץ עמד והתחיל לצאת האויר הטהור, נתגלגל ונשב בו ונתקן, והוציא גולגולת אחת תקיפה ופשט לד׳ צדדים.

ובאויר הטהור הזה, נשאב הנצוץ ונאחזו וכלול (ונכללו) בו. בו עלה בדעתך? אלא שנטמנו בו. ולכך הגולגלתא הזה נתפשט בצדדיו, והאויר הזה הוא טמון הטמונים של עתיק יומין, ברוח שנגנז בה.

בזו הגולגולת נתפשטה אש מצד אחד, והאויר מצד אחד. והאויר הטהור עומד עליו מצד זה, והאש הטהור עמד מצד זה.

מהו אש כאן? אלא הם אינם אש, אלא שזה הנר (ניצוץ) שנכלל באויר הטהור, מאיר לר״ע עולמות, והדין נמצא בצדדיו. ולכן זו הגולגולת נקראת הגולגולת החזקה.

בגולגלתא זו נמצאים תשעת אלפים רבוא עולמות, שנשענים ונסמכים עליו.

בזו הגולגלתא נוטף טל מהראש הלבן, שמתמלא ממנו תמיד, ומזה הטל עתידים המתים להחיות.

מאיר אדרא: אחר שביאר את ענין שבירת הכלים, מתחיל לבאר את תיקון ז״א בכל בנין פרצופו. והתחיל בבנין הגלגלתא שלו, הרי הוא כתר דז״א, ודווקא בשורש השרשים של אותו הבניין. והוא כמ״ש באדרא דמשפטים (קכב ע״ב) רישא דמלכא בחו״ג אתתקן, וביארנו שם בארוכה שזהו סוד זיווגא ובטישו דאוירא ובוצינא, שכן שורש עט׳ דחסדים הוא מאוירא חסד עילאה דרדל״א דגניז שם, ובוצינא הוא[3662] מו״ס ששם נמצאת הגבורה דרדל״א[3663] (ב״ע קמח ע״א). תאנא כד סליק ברעותא דרישא חוורא[3664] למעבד יקרא ליקריה — דהיינו דיקנא דז״א שהוא לבוש של ע״ק (בהגר״א על ספד״צ כד ע״א ד״ה ואמר כל מה), ׳רישא חוורא׳ הוא רישא דע״ק שכולו גוון חיוור וחסדים, ולשם עלה מ״ן שבמוחין[3665]. והנה על אף שכל התיקונין דזו״נ

[3658] מים אדירים רעד מוסיף כאן את תיבת "ונחתין".

[3659] גי׳ מים אדירים ערה: "הא תקונא דא מע״ק אשתכח כד נגיד מזלא דע״ק ותליא מיני׳ מבועא דחכמתא ההוא חיוורא נקיט אימא וכד אתאחד דא בדא אתעבידו חד תיקונא".

[3660] עי׳ בהגר״א על תז״ח יח ע״ג ד״ה כד אתפשט.

[3661] עי׳ בהגר״א על תז״ח יח ע״ב ד״ה ונפיק.

[3662] לכאורה צ״ל שכוונתו ששורשו במו״ס.

[3663] עי׳ בזה בהגר״א על ספד״צ ו׳ ע״א ד״ה וכלל כל.

[3664] עי׳ בהגר״א על תז״ח יח ע״ב ד״ה ונפיק.

[3665] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ג׳ ע״ב ד״ה רישא שזהו האוירא. והנה בעניין עליית המ״ן למוחין דע״ק מצינו סתירות בדברי הגר״א על ספד״צ, שכן עי׳ ד׳ ע״ד ד״ה ביה סליקו שהוא עולה למו״ס, ועי׳ יז ע״ב ד״ה ביה סליקו, שהוא עולה לרדל״א וע׳ דברינו בדף ד ע״ד איך שישבנו הסתירה.

תליין בעבודת ישראל, כל זה אינו אלא בבחי' נשמות מ"ן דרחל, אבל פרצופי זו"נ עצמם, תיקונם היה ברצון א"ס, שלא ע"י מעשה התחתונים שעדיין לא באו לעולם. ומש"כ 'כד סליק', כוונתו היא שאו"א מלבישים את ע"ק, והיינו המכונים לבושין דיקר[3666], מכיוון שע"י ניכר כבודו בעולם, וכן תלויים הם בב' המזלות דדיקנא, וזו"נ הם לבושין לאו"א (ב"ע קמח ע"ב). תקין וזמין – בשמועה זו מצינו ג' פירושים: א) "תקין" קאי על י"ג ת"ד ואילו "זמין" קאי על ז' תיקוני גלגלתא דא"א. שכן בז' תיקוני גלגלתא אין שייך לשון תיקון[3667], שהרי תיקון לעולם עניינו הוא גילוי ואילו הגלגלתא הוא טמירא דטמירין[3668], משא"כ ת"ד שבהם שייך לשון גילוי שכן אינם טמירין כולי האי (בהגר"א על ספד"צ ה ע"א ד"ה וכמ"ש בא"ר). ב) [3669]הנה האמת היא דלא זו בלבד שאין גילוי בת"ג, אלא אף בכל ע"ק אין שייך לומר תיקון ממש[3670], שכן למעשה מע"ק אין שום גילוי[3671] לתחתונים, מכיוון שהוא נק' בשם אקי"ק ע"ש דאנא זמין לאתגלייא (זהר ויקרא יא ע"א). למימרא דאין שם כי אם הזמנה לתיקוני זו"נ[3672], ולכן נקט כאן בלשון 'וזמין'[3673]. וממילא בע"כ לשון זמין קאי אזו"ן. ג) כלל התיקונים הם לזו"נ, שכן בז"א הוא שיצאו הנקודות שלא היו מתוקנים. והנה תיקונים דז"א באו ע"י עטרא דחסדים שהיה חסר לו בעולם התוהו[3674], שהרי אז יצאו בסט' דדינא ה"ה מסט' דבוצינא[3675]. לכן הוצרך להאיר בו את האור דאוירא, ועי"כ תיקן אותו.לכן דווקא בהם שייך הלשון 'תקין'. אמנם אורות הנוק' שלא מלכה כלל היו צריכים הזמנה ושורש למעלה בע"ק, שכן בתחילה לא היה לנוק' שורש כלל ולכן לא יצאה. ואז הזמין אור דבוצינא הרי הוא עט' דגבורות שנתחדש לה מאז שיצאה מאתלטיא, כך שואפילו לאחר התיקון אינה מקבלת אלא גבורות[3676], וכל תיקונה הוא מדכורא[3677] ולכן עליה הוא שנקט בלשון 'וזמין' (ב"ע קמח ע"ב). ואפיק מבוצינא דקרדינותא חד ניצוצא - 'חד ניצוצא' הוא כינוי לשם אלקים, והם ה"ג כנגד ה' אותיות שבשם אלקים. ובבוצינא דמו"ס[3678] הם כלילן בחד באשר שם עדין אין חילוקי גוונין[3679] אלא לאחר שירדו לתתא בז"א. ואמר שהוציא "חד ניצוצא" שכן למעלה בע"ק אין דין נגלה כלל, רק סתום מאד וכעין הניצוץ הסתום שבגחלת[3680] ועדיין לא נתגלה כי אם בבחי' נקודות אלקים בלבד. והנה אימא[3681] היא הוי"ה בניקוד אלקים, וממילא אינו ניכר אלא בקריאה בלבד ולא בכתיבה. והענין, שכן כל קריאה היא

[3666] עי' בהגר"א על ספד"צ ג' ע"ג ד"ה לבושין ש"לבושין דיקר" היינו י"ג ת"ד ולא או"א וצ"ע. ויתכן לתרץ שכאן הוא המשך של גילוי הדיקנא שהרי רק דרך או"א הוא שמקבלים זו"ן מהדיקנא.

[3667] ר"ל שיתגלה הוא עצמו כמו שהוא במדרגתו (הערת הלש"ו על בהגר"א על ספד"צ כאן).

[3668] יוצא אם כן, שלשון "תקין" קאי על ת"ד ואילו לשון "זמין" קאי על ת"ג.

[3669] פירוש זה הוא על פי לשון הגר"א הנ"ל בספד"צ ה' ע"א ד"ה וכמ"ש בא"ר, והפירוש השני של הב"ע הוא ע"פ המשך דברי הגר"א שם ד"ה ועיקר.

[3670] עי' בהגר"א על ספד"צ ב' ע"א ד"ה וכן התחלת.

[3671] עי' בהגר"א על ספד"צ ד' ע"ג ד"ה וכ"ז וז"ל, וכ"ז שאמרנו ברדל"א לאו שבו תלוי המתקלא שביה לא יצדק לומר אפילו תליא רק שכל מה שלמטה הכל שורשו למעלה בהעלם, אבל תליית המתקלא והתחלת התיקון הכל מע"ק א"א ובחסד דא"א מתחיל המתקלא, אע"ג שאמרנו (לעיל ב ע"א ודף ד ע"א) שבמ"ס תליא המתקלא שורש הג' מוחין אינו אלא שורש השרשים, אבל מתחיל מחסד ואף שם אינו אלא בהתלבשות, או"א שהן המתקלא בדעת שביניהן וחו"ג שבא"א הן מוחין להן כידוע והן שורש או"א לפיכך חו"ג שורש המתקלא.

[3672] וכן הוא בהגר"א על ספד"צ ה' ע"א ד"ה סתרא.

[3673] דהיינו שה"תקין" קאי על תיקוני ז"א וה"זמין" קאי על תיקוני ע"ק.

[3674] עי' בהגר"א על ספד"צ ב' ע"ד הגה"ה ד"ה ובו.

[3675] עי' בהגר"א על ספד"צ ג' ע"ב הגה"ה כן משמע.

[3676] עי' בהגר"א על ספד"צ א' ע"ג ד"ה ועיקר שמביא ראיה לדבר מאד"ר קמא ע"ב.

[3677] עי' בהגר"א על ספד"צ ח' ע"ד ד"ה מההיא.

[3678] עי' בהגר"א על תז"ח יח ע"ב ד"ה נציצו דכל נצוצין.

[3679] ועי' זהר בראשית ט"ו ע"א: בריש הורמנותא דמלכא גליף גליפו בטהירו עילאה בוצינא דקרדינותא נפיק גו סתים דסתימו מרזא דא"ס קוטרא בגולמא נעיץ בעיזקתא, לא חיוור ולא אוכם ולא סומק ולא ירוק ולא גוון כלל, כד מדיד משיחא עביד גוונין לאנהרא בגו בוצינא נפיק נביעו דמינה אצטבעו גוונין לתתא סתים גו סתימין מרזא דא"ס, ע"כ. ועי' בת"ז (קס"ו ע"ב): ובההוא זמנא (של היחוד) נטלת היא (השכינה) מתלת גוונין (חג"ת) לאתפארא קדמיה (לפני הז"א). ועי' יהל אור ח"ג ו' ע"א שגוונין המה בסוד הדעת "כד מדיד משיחין עביד גוונין לאנהרא".

[3680] עי' תיקו"ז קס"א ע"ב (תיקונא תנינא אחרי תיקון ע'): דאש אית ליה תלת גוונין חוור וירוק ואוכם ורביעאה תכלת, ואינון דבקין בגחלת דאיהו סומקא הא חמשה כחושבן ה' (חמש) דאיהי אמונה דקודשא בריך הוא דאיהו ו'.

[3681] שכן הבוצד"ק הוא שרשה. ועי' בהגר"א על ספד"צ ו' ד"ה והכלל כי.

בפה[3682], הרי הוא בוצד"ק דבפומא דז"א ובבחינת אותיות מנצפ"ך (ב"ע קמח ע"ב). בוצד"ק איננו כלי חשוך[3683] הרי הוא העדר האור, אלא "נר" שהוא אור, מוגבל (מ"א קפ). [3684](נשב ביה אתתקר (ס"א אתתקן) - אתלהט האי ניצוצא ע"י רוחא,וידוע כי רוח הוא בז"א, דהיינו שההתלהטות באה על ידי נשיבו דרוחא בז"א, ששם נתפשט ממש, ושם נתלהב בסוד האש (ב"ע קמט ע"א). וסליק רעותיה - דעת נק' רצון ה"ה היכלא דמשה[3685], ולשון 'סליק' שמביא כאן הוא מצד עט' דגבורות שבו שביה סליק בסוד זהב התנופה[3686] (ב"ע קמט ע"א).) ואתפשט לתלת מאה ושבעין עיבר - דהיינו שאור זה נחלק לש"ע, והחשבון הוא כדלהלן: תחילת ההתפשטות היא ע"י הב"ל (גי' ל"ז) ה"ה רוחא דפומא, וכל א' כלול מי' וממילא הם עולים ש"ע עיבר. והם כוללים את כל י"ס דז"א, ג"ר כנגד תלת מאה, ואילו ז"ת כנגד ע', וכולם נכללים בגלגלתא, שכן לעולם הכתר הוא כללות של כל הפרצוף, ואילו ט"ס תחתונות הוא בפירוט. וכבר אמרנו שעיקר בניין הכלים דז"א הוא ע"י הגבורות דבוצד"ק, לכן ממנו באה ההתפשטות לש"ע עיבר (ב"ע קמט ע"א). וניצוצא קאים - ר"ל בכתר שלו העומד ע"ג הפרצוף ואינו מכללא, והיינו מש"כ 'קאים' דהיינו מעליו (ב"ע קמט ע"א). ושארי[3687] נפיק אוירא דכיא - אוירא הוא שורש ה"ח הגנוזים באבא, ואילו בוצד"ק הוא שורש הה"ג הגנוזים באמא, ומהם נתקן הגלגלתא (בהגר"א על ספד"צ כב ע"ד ד"ה וכדין). המדובר כאן הוא באוירא עילאה דע"ק והוא מוח חכמה המכונה או"ר, ולכן מ"ש כאן "נפיק" הוא בסוד יו"ד דנפיק מאויר[3688] כנגד פרצוף אבא דנפיק מתמן ונתן מוח חכמה לז"א. והנה בבוצד"ק נקט האידרא בלשון "ואפיק" דהיינו בלשון עבר, ואילו כאן נקט "ונפיק" כלומר בלשון הווה. והענין, שהפרש גדול יש בין חסדים לגבורות, שכן הגבורות משתנים בירידתם למטה ואינם עוד במתכונת עצמותם הראשונה, משא"כ החסדים, וכמ"ש חז"ל שאור שנברא ביום ראשון היה מאיר מסוף העולם ועד סופו (חגיגה יב ע"א), למימרא שעד סוף העולם הוא אותו אור נברא, ואין בו שינוי כלל. לכן נקט בלשון "ונפיק" ר"ל שהוא נותר אפילו עתה כאן בתחתונים בבחי' עצמותו[3689] למרות שהוא ירד מעליונים לתחתונים (ב"ע קמט ע"א). ומתגלגלא - כי הוא בסוד יו"ד שבשם הוי"ה ב"ה שהוא עיגולא, וכנגד חכמה יו"ד שבשם. ויותר נכון לפרש שתיבת 'ומתגלגלת' קאי למטה, ר"ל כי מאלו הב', ה"ה אוירא ובוצינא נעשית גלגלתא דע"ק שהוא בבחי' עיגול, וכעין כתר הסובב את הראש, והוא מ"ש 'ומתגלגלא ואתפשט ונפיק חד גולגלתא כו'. ועומק הענין הוא, כי הכתר הוא בבחי' עיגול שאין בו היכר קווין חד"ר, שכן אינו מכללא דז"א (ב"ע קמט ע"א). [3690]נשב ביה אתתקן ונפיק - ובבחי' חיצוניות (ב"ע קמט ע"א). חד גולגלתא תקיפא, ואתפשט לארבע סטרין - בע"ק הם ג' רישין (אד"ז רפח ע"א), משא"כ בז"א דהוא חד גלגלתא לבד, ומ"מ ד' מוחין כלולים בו (בהגר"א על ספד"צ י"ח ע"ג ד"ה וידוע). והנה נקרא כאן "תקיפא" שכן היה בז"א גילוי תיקוני דדינא שבאו מהבוצינא, משא"כ גלגלתא דע"ק שכולו חיוור (ב"ע קמט ע"א).

[3682] עי' בהגר"א על ספד"צ ריש א' ע"א מש"כ לפרש את עניין "ספר וסיפור".

[3683] עי' ז"ח ל"ג ע"ד: עיינין אוכמין חשוכין תמן לילית דאיהי חשוכא אפילה פתיא אוכמא, ע"כ. פי' "פתיא אוכמא" כלי חשוך.

[3684] ב"ע קמט ע"א גורס את המוסגר.

[3685] עי' בהגר"א על ספד"צ ו' ע"א ד"ה וכן הוא, שהיכל ק"ק הוא בבחינת דעת, והוא היכל דמשה רבינו.

[3686] עי' זהר פקודי רכ"ד ע"ב: ויהי זהב התנופה, אמאי אקרי זהב התנופה ולא אקרי הכי כסף התנופה, אלא תרין אינון דאקרון הכי, זהב התנופה ונחשת התנופה, ולא אקרי הכי כסף התנופה אלא אלין אקרון הכי, בגין דאיהו אסתלקותא לעילא, דהא אית הכי לתתא ולאו איהו זהב (כגוונא) דארמותא, ובכל אתר תנופה איהו ארמותא לעילא ולא לנחתא לתתא, ואיהו רזא דחשבנא דא, דכל אלין דרגין ורתיכין כלהו קיימי בארמותא (דא), ואיהו דהב ארמותא ודא איהו דהבא דכל מה דמתפשטא לתתא אסתים חיזו וטיבו ונהירו דיליה, וכד איהו בארמותא כדין איהו דהב טב ברזא דנהירו דיליה, וכל ההוא דלתתא סוספיתא דדהבא ואיהו התוכא דיליה.

[3687] לשון של התחיל (עי' תרגום רב יוסף לדבה"י ב' ל"ה כ"ז).

[3688] עי' זהר בראשית ט"ז ע"ב: ויהי אור, אור דכבר הוה, אור דא רזא סתימא, אתפשטותא דאתפשט ואתבקע מרזא דסתרא דאויר עלאה סתימא, בקע בקדמיתא ואפיק חד נקודה סתימא מרזא דיליה דהא אין סוף בקע מאוירא דיליה, וגלי האי נקודה י, כיון דהאי י אתפשט, מה דאשתאר אשתכח אור, מההוא רזא דההוא אויר סתימאה, כד אשתכח מניה נקודה קדמאה י, אתגלי לבתר עליה מטי ולא מטי, ע"כ. ועי' בהגר"א על ספד"צ ה' ע"ב ד"ה ואמר.

[3689] בביאור עניין היותו "דכיא" עי' בהגר"א על ספד"צ ד' ע"ג שזה בגלל שאין שם דין כלל, לאפוקי מחסדים מהחו"ג דדעת דז"א, ששם הוא רק אוירא ולא דכיא.

[3690] ב"ע קמט ע"א גורס 'ואתפשט' במקום "נשב ביה אתתקן", וכן הוא בדפוס מנטובא.

ובהאי אוירא דכיא אשתאיב ניצוצא - על אף שז״א כלול מב׳ בחי׳ חו״ג, מ״מ עיקרו הוא חסד, שכן ז״א מקבל עט׳ דחסדים לבניינו ואילו הה״ג אינם בו אלא בכלילות לבד (בהגר״א על ספד״צ א׳ ע״ג ד״ה ואמר לשון). טעם הדבר, שכן עיקר הנהגת העולם הוא ע״י ז״א, מכיוון שתיקון העולם הוא שלא יתנהג ע״י חסד גמור, וכמ״ש חז״ל השפעת עליהם רוב טובה אין יכולים לקבל (תענית כ״ג ע״א) (בהגר״א על ספד״צ א׳ ע״ג ד״ה ואמר לשון). לכן נכללות בו גם גבורות באופן כללי, כדי שיהיה הכל בצמצום לפי השיעור הראוי לפי עומק מחשבתו של א״ס ב״ה. לכן אמר ד״בהאי אוירא אשתאיב ניצוצא״, ובסוד אור השמש הרי הוא ז״א, והאי שמשא, סומקא הוא דאשתאב[3691] בה ניצוצא, ואור השמש הוא אור דאוירא. והנה נוק׳ הוא להיפך, שהיא בעיקרא סיהרא דהיינו בוצד״ק, ה״ה חשוכא דלית לה נהורא מגרמה כלום (זהר וישב קפ״א ע״א) כלומר שעיקרה דינים. ומ״מ קצת בחי׳ חסד כליל בה, ולכן הלבנה היא חיוורת (ב״ע קמט ע״א). ואתאחד וכליל [3692](ס״א ואתכליל) ביה, ביה ס״ד - שהרי כולו ועיקרו של ז״א הוא חסדים, ומכ״ש כתר דז״א שאינו מכללות פרצופו אלא מת״ת דאימא, שכן שם כולו רחמים (ב״ע קמט ע״ב). אלא אתטמר ביה - מ״מ אמנם כח הדין כלול בו, רקאלא שמ״מ אינו נגלה עדיין עד שמתגלה בנוק׳ (ב״ע קמט ע״ב)., ובגין כך האי גולגלתא אתפשט בסטרוי - מצד הדין שנכלל בו בוצד״ק הוא שנתפשט הגלגלתא הרי הוא קו המדה דמדיד משחתין (ז״ח נח ע״ב) (ב״ע קמט ע״ב). והאי אוירא הוא טמיר דטמירין דעתיק יומין – שכן היא מכונה חכמתא עילאה סתימא (בהגר״א על ספד״צ ה ע״ב ד״ה קרומא). האוירא הנזכר כאן הוא אור הא״ס המתלבש בא״א[3693] (לש״ו דע״ה ח״ב קט ע״א). ׳דע״י׳ דהיינו שהוא נמשך מרדל״א (לש״ו כללים ח״א מה ע״א), כלומר שהוא נכלל ברדל״א, ואפילו המו״ס אינו משיגו אלא דרך הקד״א. ומכיוון שהוא דכר, ממילא עיקר הארתו הוא מלמעלה ממנו, דהיינו דעה עלאה (הרי הוא הדעת אשר ברישא דא״א כמש״כ באד״ז (גליונות לש״ו)) הבאה מאור התיקון הרי הוא הקו האמצעי (לש״ו כללים ח״א מח ע״ד). והנה ״האי אוירא הוא טמיר דטמירין״ מכיוון שהוא (ז״ח ע ע״א) ״אוירא דלא אתפס״ ואינו יכול להתלבש בכלי (לש״ו כללים ח״א סא ע״ב). ברוחא דגניז בה - סוד האור הגנוז לצדיקים לעתיד לבא. וכן כאן הוא גנוז בהאי גלגלתא, וע״י הגבורות נמצא לז״א קצת גילוי שכן הוא שורש לקו המדה הנ״ל (ב״ע קמט ע״ב). נהורא דרדל״א גנוז בו, ולא נקט בלשון ״אתלבש״ שכן הוא נעלם (פת״ש א״א ח׳). עכשיו מפרש כל הד׳ מוחין הכלולין בגלגלתא דז״א (ב״ע קמט ע״ב). ד׳ סטרין כאן הם ד׳ מוחין הרי הם שורש לד׳ הפרצופין או״א וזו״ן (בהגר״א על ספד״צ ד ע״ג ד״ה ואבא מקבל). בהאי גולגלתא אתפשטו אשא מסטר חד – עיקר גולגלתא דז״א נעשה מחו״ג שבדעת. והנה צ״ע הרי יש בגולגלתא דא״א את כל הג״ר ומ״ט אינם מתפשטים חו״ב לגולגלתא דז״א. וצ״ל שיש לחלק בין אוירא דכיא ואשא דכיא שהם בבחינת חו״ב לאוירא ואשא בסתמא שהם בבחינת חו״ג שבדעת (בהגר״א על ספד״צ ד׳ ע״ג ד״ה ואבא), שהעליונים שהם ׳דכיא׳ מציאותם היא שהם ״קאים״ כלומר שהם עומדים במקומם ואינם מתפשטים, ואילו אוירא ואשא מתפשטים (בהגר״א על ספד״צ כג ע״א ד״ה וכדין אוירא). מש״כ האידרא ״אשא״ דהיינו עט׳ דגבורות של הדעת, ונק׳ אשא סתם, שכן בו היו קצת סיגים בהתפשטו בגופא והוא מסטר שמאלא של הגלגלתא (ב״ע קמט ע״ב) ואוירא מסטר חד - עט׳ דחסדים של הדעת מימינא (ב״ע קמט ע״ב). ואוירא דכיא קאים עליה מהאי סטר - מוח חכמה העומד למעלה מעט׳ דחסדים והוא ג״כ בסטר ימינא[3694] (ב״ע קמט ע״ב). ואשא דכיא קאים מהאי סטר - מוח בינה העומד למעלה מעט׳ דגבורות בצד שמאלא. הרי ד׳ מוחין שלימים (ב״ע קמט ע״ב).

מאי אשא הכא אלא לאו הוא אשא - ולמה מכונה אשא ״בוצינא״, לזה אמר ״אלא לאו הוא אשא״, ר״ל שאליבא דאמת הם אינם דינים אלא רחמים גמורים ששורש הדינים מושרש בהם (ב״ע קנ ע״א). אבל בוצינא דא [3695](נ״א ניצוצא) דאתכליל באוירא דכיא נהיר – בוצינא הוא מחוסר הארה, ולכן הוא מכונה ״בוצינא דקרדינותא״, ופירוש ״קרדינותא״ גוון חשוך. ממילא כל הארה דילה אינה באה אלא מאור דאוירא, לכן אמר שנהיר ע״י דאתכליל באוירא (ב״ע קנ

[3691] נ״ל שזהו לשון של התכללות, וכן מצינו בזהר לך לך פ״ט ע״ב.

[3692] ב״ע קמט ע״ב לא גורס את המוסגר.

[3693] כנראה שמקורו מיהל אור ח״א ח ע״ג וז״ל, אור דא רזא סתימא קאי על אוירא עלאה בין גולגלתא ומוחא והוא נק׳ רזא דא״ס סתים דסתימו כמבואר שם, ואתפשט ממנו מהאי אוירא הנ״ל י׳ שהוא חכמה תתאה, והוא אתפשט מרזא דסתרא דאויר עלאה והוא זווג הנעלם דמטי ולא מטי דאוירא ומוחא, עכ״ל.

[3694] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ד׳ ע״ג ד״ה ואבא שציין מקומו בבהגר״א על ספד״צ ו׳ ע״א דהיינו עטרין דאו״א ולא מוחין דאו״א וצ״ע.

[3695] ב״ע קנ ע״א לא גורס את המוסגר.

ע״א). למאתן ושבעין עלמין - הוא רזא דכל אתוון א״ב דאי״ק[3696] בכ״ר הרי הם כל הכלים דפרצוף ז״א כאשר כל א׳ מהם כלול מי׳ הרי שיחד הם ע״ר עלמין. וכתר גלגלתא דז״א הוא כלל פרצופו, ושם הוא בכלל, ואח״כ מתפרש בפרט בחב״ד חג״ת נה״י (ב״ע קנ ע״א). ודינא מסטרוי אשתכח ובג״ד האי גולגלתא אתקרי גולגלתא תקיפא - מצד הצמצום הנמצא ע״י אתוון, בוצד״ק הוא גילוי הדינים לתתא בז״א ותחילת גילויים שבגלגלתא, ולכן הוא מכונה כאן ״גלגלתא תקיפא״ (ב״ע קנ ע״א). בגולגלתא דא יתבין תשעה אלפי רבוא עלמין — הרי הם כנגד חיוורתא דז״א שכן יש בו ט׳ בחי׳ (כנגד ט׳ התיקונים שבו) (בהגר״א על ספד״צ יב ע״ג ד״ה ומהאי). פי׳ ״יתבין״ שתיקונים אלו נמצאים בו בקביעות. שכן בז״א הד׳ האחרים אינם באים כי אם לפרקים, דהיינו בגדלות. והנה התיקונים כולם נקראים ״עלמין״ מכיוון שהם נובעים מבינה הרי היא עלמא עלאה (ב״ע קנ ע״ב). ט׳ האלפין הינם גם כנגד אתוון דב׳ שמות אלו ה״ה הוי״ה אלקים, והדבר מלמדינו שכל תיקון ז״א הוא שיתוף הרחמים עם הדינים[3697]. וזהו סוד ב׳ הגוונים דלקמן (ד״ה הבאה) (ב״ע קנא ע״א). דנטלין עלוי וסמכין עלוי — כאן מדבר מעניין הרגלין שבהם נעשית ההליכה והם מכונים ״סמכין דגופא״ (זהר פקודי רסא ע״ב). וכן הדבר כאן, שהנה״י החדשים נסמכים בגופא דת״ת דתבונה הנעשית גלגלתא לז״א (ב״ע קנ ע״ב). בהאי גולגלתא נטיף [3698]טלא מרישא חיוורא — זהו חלק מהתיקון הראשון של תיקוני הגלגלתא ולא המ״ס[3699] (כמש״כ האריז״ל שער מאמרי רשב״י כג ע״ג) (בהגר״א על ספד״צ ה ע״ב ד״ה מליא). כאן הוא מקום חסד דבינה דרדל״א, ועל ידי החסד מתקיים העולם. ולכן ממנו ׳דאתמלי וכו׳׳ (ב״ע קנ ע״ב). דאתמלי מניה תדיר ומהאי טלא זמינין מיתייא לאחיאה.

(קנה) עי׳ זהר ח״ג סה ע״א: לגנתא ועילא מגנתא בגין דעדן משתתף בהדה ולא פריש[3700] מנה ובגין כך כל מבועין[3701] נפקין ונגדין ואש[ת]קיין לכל עיבר ופתחין בה פתיחן[3702] ועל דא רחמי מנה משתכחין ורחמי פתיחין בה ובגין דקרינן לה אם נוקבא גבורה ודינא מנה נפיק אקרי רחמי בלחודהא הא מסטרהא דינין מתערין[3703] ובג״כ כתיב ברחמי ונקוד בדינא אתוון ברחמי ואתנגיד דינא מסטרהא וכגוונא דאוְיְהוָה האי דרגא חד:

תרגום: $

(קנו)עי׳ אד״ר קמב ע״א: וכיון דאתפשט אמה דא אתפשט סטר גבורה מאינון גבוראן בשמאלא דנוקבא ואשתקע בנוקבא באתר חד וארשים בערייתא כסותאן דכל גופה דנוקבא

[3696] עי׳ יהל אור ח״ב לט ע״ד, דהיינו ט׳ ספירות מכתר עד יסוד בג״ר (וזה כולל א״א ואו״א, שכן או״א נכללים במזלין) והוא בסוד יחידות, ז״א בסוד עשרות, ונוק׳ בסוד מאות. ועי׳ מקורו בתיקו״ז כ׳ ע״א: ״וכלהו תליין מן אי״ק״.

[3697] לאפוקי מי״ג התיקונים שבא״א שהמה למעשה ג׳ שמות הוי״ה.

[3698] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ה׳ ע״ב ד״ה ונ״ל שלא גורס תיבה זו, וצ״ע אם בדווקא השמיטו, שכן הוא קיים בכל הדפוסים שבידינו, ועוד הרי הגר״א גורסו שם בד״ה מליא טלא.

[3699] כלומר שזהו דוגמת תיקוני גלגלתא דא״א, והגר״א מביאו לעניין תיקוני גלגלתא דא״א.

[3700] סא ע״ב (הערת הזהר).

[3701] פירוש כי כבר ידעת מה שפירש רשב״י בפ׳ תרומה בסוד ס״מ של אפרסמון בד׳ קכ״ז ע״א דבשעתא דהדרא ויתבא רביעה על בנין דלתתא לינקא לון היא עומדת בצורת ס׳ סתומה ומצד זה נקראת אם לגנתא כאם המניקה בניה ובשעתה דסתים ואתגניז בגויה גו נקודה עלאה לעילא כדין חיהי קיימא בדיוקנא דאת סמך סתים בגוויה ואתגניז ביה לסלקא לעילא ומצד זה היא לעילא מן גנתא וזמ״ש בגין דעדן אשתתף בהדא והא פריש מינה וזה נכון ולא כפירוש מורי הרמ״ק ז״ל. עי״ל שלבינה יש שתי בחינות מתחילה היתה כלולה בחכמה ואח״כ נתפשטה והולידה וכמו שנבאר ובערך ההתפשטות היא אם לגנתא ובערך קודם ההתפשטות שהיתה כלולה בתוכו נקראת עלאה מן גנתא ושני מציאיות אלו עדין הם בה וזמ״ש בגין דעדן אשתתף בהא כו׳ (שער מאמרי רשב״י).

[3702] נ׳ שערי בינה (רח״ו).

[3703] לעיל י סע״ב (לש״ו). בינה כלולה מחו״ג (דע״ה ח״ב דף קמא ע״א), שורש הדינין הוא בבינה אימא עלאה [כמ״ש בפ׳ בשלח (סד סע״א), ופ׳ ויקרא (י סע״ב), ופ׳ אחרי (סה ע״א)] (כללים ח״א טל ע״ב), סוד סירס את הזכר ואינו מתפשט אורו למטה, ונודע הוא כי תחת החזה שם הוא התחלת האימא ונמשך עד הטבור, והרי נפסק אור המזל עליון, וכן אור דהאבא העיקרי הוא נפסק מהאימא, וכן התלבשות אימא על אבא הוא מהפרסא ולמטה שבו, וע״ז נעשה לשורש הגבורות ומסטרהא דינין מתערין (כמ״ש בפ׳ בשלח ס״ד סע״א ופ׳ ויקרא י׳ סע״ב ופ׳ אחרי סה ע״א). והוא כמו שאמר הגר״א בספד״צ (פרק א בד״ה חד לאלף יומין יב ע״ב) כי ענין סירס את הזכר הוא שגנזו ביסוד ואינו יוצא ממנו, והוא סוד הסירוס שאין היסוד מוליד (כללים ח״א פא ע״ג).

ובההוא אתר אקרי ערוה דכלה לאצנעא אתר להההוא אמה דאקרי חסד בגין לאתבסמא גבורא דא דכליל חמש גבוראן והאי חסד כליל בחמש חסדין.

חסד ימינא גבורה שמאלא אתבסם דא בדא ואקרי אדם כליל מתרין סטרוי ובגין כך בכלהו כתרין עד לא זמין תקונוי דמלכא עתיקא דעתיקין בנה עלמין ואתקין תקונין לאתקיימא ההוא נוקבא לאתבסמא ולא אתקיימו עד דנחית חסד עלאה ואתקיימו ואתבסמו תקוני נוקבא בהאי אמה דאקרי חסד

תרגום: וכיון שהתפשטה זו האמה, נתפשט צד הגבורה מאותן הגבורות בשמאל דנוק', ונתקע בנקבה במקום אחד, ונרשם בערוותה כסות כל גוף הנקבה, ומקום זה נקרא הערווה של הכלה, המקום להצניע בו את אותה אמה שנקראת חסד, כדי למתק את הגבורה ההיא הכוללת את הה"ג וזה החסד כלול בה' חסדים.

החסד ימין והגבורה שמאל, נתמתק זה בזה ונקרא אדם הכלול משני צדדיו. ולכך בכל הכתרים עד שלא הכין תקוני המלך, בנה עתיקא דעתיקין עולמות והתקין תיקונים שתתקיים אותה הנקבה למתקה, ולא נתקיימו עד שירד החסד העליון - ונתקיימו, ונמתקו בתיקוני הנקבה, על ידי אמה זו הנקראת חסד.

מאיר האדרא: אחר שביאר את תיקון יסוד הדכורא, מפרש אף את תיקון יסוד דנוק' (ב"ע רלו ע"א). וכיון דאתפשט אמה דא – באותה מידה שהחסדים הוציאו את האמה שלו החוצה והאריכוהו, כמו כן כחות הגבורות עשו את השקיעה שביסוד שבה, שכן הגבורות הם בסוד הצמצום והשקיעה (בהגר"א על ספד"צ כז ע"א ד"ה בעטפוי שקיעין). תיקון יסוד דנוק' נעשה על ידי ביאה ראשונה, ודווקא על ידי התפשטות האמה כאשר הוא בגדר אבר חי[3704] (ב"ע רלו ע"ב). אתפשט סטר גבורה מאינון גבוראן בשמאלא דנוקבא – אפילו לאחר התיקון מקבלת הנוק' עטרא דגבורה לבד, ותיקונה הוא לאכללא בז"א (בהגר"א על ספד"צ ח ע"ד ד"ה והארץ). הגבורות באו לנוק' מפי היסוד ובסוד הזיווג שנתן לה ה"ג עצמיים (דהיינו בזיווג הראשון). וזהו מאינון גבוראן שתחילה לא ניתנו לה כי אם הארתם בלבד[3705]. והנה יסוד דידה מכונה "שמאלא" כמו שיסוד דכורא מכונה ימינא שכיוון שבו מתגלים ה"ח (ב"ע רלו ע"ב). ואשתקע בנוקבא באתר חד - יסוד נקרא "מקום אחד"[3706], וכאן יש השפעה של מים ולא של אור[3707] דרך פי היסוד ולא דרך דופן[3708]. עוד אפשר לומר שכאן מתחברים הדו"נ לאחד על ידי זיווג, ולכן יחדיו הם מכונים "מקום אחד" (ב"ע רלו ע"ב). וארשים בערייתא כסותאן דכל גופה דנוקבא[3709] - המקור של האשה הוא כסות ליסוד דז"א והוא כולל את כל קומת ז"א (בהגר"א על ספד"צ כז ע"א ד"ה ואמר בעטפוי), וכל קומת נוק' נקראת כסות שהרי כל בנין הפרצוף מתגלה ביסוד (ב"ע רלו ע"ב). ובההוא אתר אקרי ערוה דכלה – כל שקיעה הוא דין. ולכן כל הדינין שרשן בערוה, דכלא שקיעה, ואילו כל רחמי באמה דדכורא, והוא סוד הזיווג לאתבסמא (בהגר"א על תיקו"ז קמט ע"א ד"ה עמוק). לאצנעא אתר להההוא אמה דאקרי חסד - כל זיווג הוא בצניעות כמ"ש בע"ח (שער הקלי' פרק ב') דאז כרוזא נפיק כו', וסט"א מסתלק. וכעין מש"כ חז"ל "במקום שלביא ולביאה מזדווגים זה בזה מי שם כסותו כו'" (סנהדרין ק"ו ע"א) ותכלית צניעות היסוד הוא שלא יתגלה החסד למי שאינו ראוי, דהיינו לאותם ששרשם בסט"א (ב"ע רלז ע"א). בגין לאתבסמא גבורא דא דכליל חמש גבוראן, והאי חסד כליל בחמש חסדין, חסד ימינא גבורה שמאלא – יסוד מבסם את נוקבא (בהגר"א על ספד"צ לו ע"ב ד"ה אילנא דמבסם, כז ע"ב ד"ה אי עד). בזיווג

[3704] עי' בהגר"א בת"ז מ"ב ע"ב לעיל הערה **.Error! Bookmark not defined**.

[3705] כאשר היו אב"א. ועי' בהגר"א על ספד"צ טז ע"א ד"ה וז"ש שליט.

[3706] הב"ע מביא ראיה לדבר זה מזהר בראשית יב ע"א: פקודא תליתאה, למנדע דאית אלהא רברבא ושליטא בעלמא ולייחדא ליה בכל יומא יחודא כדקא יאות, באינון שית סטרין עלאין ולמעבד לון יחודא חדא בשית תיבין דשמע ישראל, ולכוונא רעותא לעילא בהדייהו ועל דא אחד אצטריך לארכא ליה בשית (נ"א, כשית) תיבין ודא הוא דכתיב יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד, יתכנשון דרגין דתחות שמיא לאתאחדא ביה (יראה) למהוי בשלימו לשית סטרין כדקא יאות, ועם כל דא בההוא יחודא.

[3707] עי' בהגר"א על ת"ז פט ע"ג וז"ל, הנה לויתן נחש בריח ולויתן נחש עקלתון זו"נ נבראו אבל סרס את הזכר והרג את הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא, והענין כי לויתן הוא צדיק כמש"ל נ"ב ב' לויתן לעילא דא צדיק כו' והוא זו"נ אמה ועטרה כנ"ל והנה אור ומים הן ב' עיטרין דחו"ג והיו ראוין להיות שם ולהזדווג וליתן שניהם לנוק' אבל באמת אינו יוצא אלא מים והאור ההולך בזיווג בכל האברים הוא התענוג בזיווג והולך עד יסוד ושם נגנז ובעטרה אינו בא אלא מים, עכ"ל.

[3708] עי' בהגר"א על ספד"צ יב ע"ב ד"ה והן זו"נ.

[3709] גליונות הלש"ו: ועכ"ז הנה גנוז שם החסד ג"כ כמ"ש בשעה"כ יוה"כ ק"א ע"ג ועי' בא ל"ו ע"א.

הדכר נותן חסדים והנוק' גבורות בבחינת מ"ד ומ"ן ומתבסמים יחד (בהגר"א על ספד"צ טז ע"ד ד"ה ואחיד לתתא). יש ה"ג וה"ח בכל בחי' שיש בה דכר ונוק', אפילו אוירא ובוצינא (בהגר"א על תז"ח יח ע"ב ד"ה ונפיק). [3710]פי' "ימינא" יסוד ז"א, הרי הוא חסד, ו"שמאלא" יסוד נוק' דהיינו גבורה (ב"ע רלז ע"א). אתבסם דא בדא ואקרי אדם כליל מתרין סטרוי - אדם הוא כללא דחו"ג, ולכן מילוי דמ"ה (גי' אד"ם דהיינו דכורא וחסדים) הוא י"ט (גי' חו"ה דהיינו נוק' וגבורות) (ע"ח תיקון פרק ג') (ב"ע רלז ע"א). ובגין כך בכלהו כתרין – דהיינו בעולם הנקודות (ב"ע רלז ע"ב). עד לא זמין תקונוי דמלכא עתיקא דעתיקין – כוונתו קודם שהכין ע"ק תיקונים לז"א המכונה "מלכא", שכן עדיין לא נשתרש ז"א בע"ק, שכן טרם נתגלו תיקוני גלגלתא ות"ד (ב"ע רלז ע"ב). בנה עלמין - דהיינו חיבור השברים זה בזה, וכן בנין איברי הפרצופים (ב"ע רלז ע"ב). ואתקין תקונין - כאשר יש מתקלא אזי יש תיקון ליסוד, ואז הכל בתיקון (בהגר"א על ספד"צ א ע"ד ד"ה דעד). תיקון הנוק' הוא להתכלל בז"א, שכן היא מקבלת רק עטרין דגבורות ולא דחסדים (בהגר"א על ספד"צ ח ע"ד ד"ה והארץ), דהיינו נתינת המוחין בהם ושאר תיקונים (ב"ע רלז ע"ב). לאתקיימא ההוא נוקבא לאתבסמא - המלכים הראשונים מכונים נוק', שכן הם מסט' דנוק', בבחינת שם ב"ן (ב"ע רלז ע"ב). ולא אתקיימו עד דנחית חסד עלאה ואתקיימו ואתבסמו תקוני נוקבא - בדברי הזהר כל הנאמר על עולם התוהו נאמר בלשון עבר (בהגר"א על תיקו"ז מא ע"ג ד"ה בראשית). 'אתקיימו' פי' קיום, ו'אתבסמו' פי' נתינת המוחין. ועוד יש לפרש - 'אתקיימו' היינו מלכים דז"א, ו'אתבסמו' היינו תיקוני דנוק' (ב"ע רלז ע"ב). בתחלה היו המלכים בסוד בוצינא דקרדינותא ה"ה עטרא דגבורה בלבד ולכך לא אתקיימו (בהגר"א על ספד"צ ג ע"ב הגהה כ"מ בכתבים). שורש התיקון הוא בחסד דעתיק וזהו החסד הנזכר כאן (בהגר"א על ספד"צ ד' ע"ב ד"ה ומחסד דעתיק). מש"כ כאן "דנחית" קאי על אותן האורות החדשים שלא היו קודם התיקון, והמה הו"ק של המלכים (בהגר"א על ספד"צ ד ע"ד ד"ה דלא הוו והוו ויהויין). תחילת התיקון היא בחסד דרדל"א, אשר ממנו מתחיל האצילות, והוא החסד דאתקיימו ממנו המלכים (בהגר"א על ספד"צ ד ע"א ד"ה ומחסד דעתיק). בהאי אמה דאקרי חסד - אפילו לאחר התיקון של הנוק' היא נשארת בסט' דגבורה, ואתבסמותא דילה תליא בזיווגא דדכר שבאופן זה נותן לה חסדים (בהגר"א על ספד"צ ח' ע"ד ד"ה והארץ). התיקון מתחיל מהמלך השמיני (בהגר"א על ספד"צ י ע"ב ד"ה וז"ס ימות).

(קנז)עי' בראשית רבה (פי"ב סי' טו): [משל] למלך שהיו לו כוסות ריקים. אמר המלך, אם אני נותן לתוכן חמין הם מתבקעין, צונן הם מקריסין. ומה עשה המלך, ערב חמין בצונן, ונתן בהם ועמדו. כך אמר הקב"ה, אם בורא אני את העולם במדת הרחמים, הוי חטייה סגיאין, במדת הדין היאך העולם יכול לעמוד, אלא הרי אני בורא אותו במדת הדין ובמדת הרחמים, והלואי יעמוד.

ועי' פסיקתא רבתי (פרשה מ): אמר רבי חנינא, כשבקש הקדוש ברוך הוא לבראות את עולמו, היה מסתכל במעשה הרשעים, ולא היה מבקש לבראות את העולם: דור אנוש, דור המבול, דור הפלגה ומעשה סדומיים. והקב"ה חוזר ומסתכל במעשה הצדיקים: באברהם, יצחק ויעקב כולהם. וחוזר ומסתכל, ואומר, בשביל רשעים איני בורא את העולם. הריני בורא את העולם, ומי שהוא חוטא אינו קשה לרדותו בו. לפיכך היה מבקש לבראות את העולם בדין, ולא היה יכול בשביל מעשה הצדיקים, ומבקש לבראתו ברחמים, ולא היה יכול בעבור מעשה הרשעים. מה עשה, שיתף שניהם: מדת הדין ומדת רחמים, וברא את העולם. שנאמר ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים (בראשית ב' ד'). [וכן] לאדם כשבא לבראותו, ונסתכל שהוא חוטא בעץ ואמר, אם אני בורא אותו במידת הדין, אין לו תקומה, ואם לבראותו ברחמים, - רע הוא (מתענג) [התענוג]. מה עשה, שיתף שני המדות - מדת הדין ומדת רחמים, וברא אותו. שנאמר ויצר ה' אלהים את האדם (שם שם ז').

ועי' מדרש ילמדנו [נמצא בחלק א מבתי מדרשות] (פרשת בראשית אות א): בראשית ברא אלהים. למשפטיך עמדו היום וגו' (תהלים קיט צא). במשפט בראת הכל, שנאמר בראשית ברא אלהים. כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, בראו במדת הדין. שנאמר בראשית ברא אלהים, ולא עמד עד ששתף עמו מדת רחמים, שנאמר, ביום עשות יי אלהים ארץ ושמים (בראשית ב ד). ואף המטר לא ירד עד שמזגו במדת הרחמים, שנאמר כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ. ואף אדם הראשון לא עמד עד שמזגו במדת הרחמים, שנאמר ויצר ה' אלהים את האדם.

[3710] עי' בהגר"א על ספד"צ כט ע"א ד"ה כד נחת וטז ע"ד ד"ה ואחיד.

(קנח) ותא חזי[3711] רישא שירותא דמהימנותא[3712] גו מחשבה בטש בוצינא דקרדינותא[3713] וסליק גו מחשבה[3714] [ואפיק] נצוצין[3715] נציצין זריק[3716] לתלת מאה ועשרין עיבר[3717] ובריר פסולת[3718] מגו מחשבה ואתברירו:

[3711] עי׳ אריכות במבו״ש לה ע״ד.

[3712] ר״ל ראש האצילות כמש״ו (יהל אור). עי׳ ביאור כל הדבור זה בספר לש״ו בטנת״א פ״ה אות מח ועי׳ דע״ה ש״ך ופ״ר ורפ״ח סי׳ ב (לש״ו), והוא בראשית התחלת גילוי דאצילות, שהיא אמונת ישראל, שאנו מאמינים שהוא ית״ש לבד מהוה וממציא הכל ומשגיח ומנהיג את הכל, וכ״ז הוא ע״י גילוי האצילות, וע״ז אמר כי הנה ראשית התחלת גילויו, והוא העולם דהנקודות, ששם נעשה שורש האצילות ושורש לכל העולמות בי״ע (ביאורים ח״א סו ע״ד).

[3713] המחשבה הוא הע״ב דהמ״ס שבא״ק, והוא שורש בחי׳ פרצוף אבא שבא״ק, והבוצד״ק הוא הס״ג דהמ״ס שבא״ק שורש כל הגבורות, והוא שורש בחי׳ פרצוף אימא שבא״ק. והנה עלה הבוצד״ק אל הע״ב להעלות שם כל מה שעלה בו למ״ן מהבחי׳ האחרונות דהנהי״ם דא״ק, ורצה הבוצד״ק להעלות אותם ג״כ למ״ן אל הע״ב, כי שם הוא עיקר כל עליית המ״ן ותיקונם (ביאורים ח״א סו ע״ד).

[3714] הבוצד״ק העלה אותם בהע״ב כדי לקבל שם תוספת אור מא״ס השורה בקד״א ומ״ס, וכדי שיתתקנו ויושלמו (ביאורים ח״א סו ע״ד).

[3715] שהבוצינא דקרדינותא הוא דזריק ניצוצין (יהל אור). כל אורות הנקודות כולם שהוציא אותם דרך העינים, והיו רק בבחי׳ נקודות קטנות לבד. והטעם והסבה בזה הנה בארנו אותו בארוכה בספר הכללים כלל י״ח ענף א׳ ב׳ וכן בספר הדע״ה ח״א ע״ש, אמנם עכ״ז הנה גם מה שנעשו למציאות הנקודות וכל מלוכתם וסדרם וענינם כולם, הנה כ״ז נתהווה ג״כ רק ע״י אותה המחשבה העליונה שהוא הע״ב דהמ״ס שבא״ק, ע״י שעלו שם, כי משם קבלו התיקון והסדר לכל זה וכו׳ הכוונה הוא על עלייתם בהע״ב דהמ״ס שבא״ק, והוציא אותם דרך העינים (ביאורים ח״א סו ע״ד).

[3716] ויקרא רצב ע״ב (הערת הזהר). הגם שאמרנו כי יציאתם מהעינים היה בסוד טיפת קרי מהע״ב דהמ״ס, וכל טיפת קרי הנה הוא בבחי׳ זריקה שזרק אותן לחוץ, וכמ״ש בזוה״ק (פקודי רנד סע״ב) ניצוצין זריק כו׳, עכ״ז הנה שורשם ועיקרם נשאר בו, והיו תלוים ואחוזים שם, וכן הוא לעולם (דע״ה ח״א יד ע״ג), כולם היו דינין תקיפין, ומחמת שהיו בסוד הדין הקשה נתחרבו ונתדעכו לניצוצין שאין בהם ממש, וכן הוא כ״ז באד״ר (נשא דף קלה וקמ״ב) ובאד״ז (רצ״ב) ובפ׳ פקודי (רנ״ד סע״ב) (דע״ה ח״א נט ע״ד, עיי״ש עוד).

[3717] כל בחי׳ הש״ך הנה הוא מהמ״ס (דע״ה ח״ב קמג ע״א). מ״ש הזוה״ק רק ש״ך נציצין הגם שבאמת הם ש״ך ופ״ר ורפ״ח, כי הזוה״ק כולל אותם בכללא חדא וכמו שיתבאר עיקר הענין בזה למטה שהש״ך הוא שורש כולם וכו׳ מ״ש ״ואתברירו״ בלשון הוה, ר״ל שכן הוא הולך ונברר תמיד, והוא בכל התלאות שעוברים על כל באי עולם מהחטא דעץ הדעת עד עת קץ הימין (ביאורים ח״א סו ע״ד).

[3718] עתה צריך שיתבררו מיין נוקבין של אימא שכבר היו מבוררי׳ ועתה נפלו בקליפות ונתערבו שם וגם צריך לברר מיין נוקבין של נוקבא דז״א אשר עדין לא נתבררו ותמיד היו נתונים בעמקי הקליפות. והנה הנשמות של אלו העשרה הם מעלים תמיד מאז ועד ביאת המשיח כנז׳ בחינת מיין נוקבין של אימא אשר נפלו למטה בקליפות. וזמ״ש תא חזי נשמתא דאילין רוצה לומר בחינת הנשמות של אלו העשרה הרוגי מלוכה הוא לאשלמותא דרוחא קדישא כלומר להשלים החסרון של רוחא קדישא עלאה סטרא דקדושה שהרי אותם המיין נוקבין שלהם הנתונין בעמקי הקלי׳ וכדי להעלותם משם בעי דלהוון עשרה רוחין מתתא כדקא יאות רוצה לומר שאלו העשרה דורות ונשמות של אלו הצדיקים הרוגי מלוכה שיהיו מתתא רוצה לומר שיעלו את המיין נוקבין מתתא לעילא כדקא יאות וזה מדבר בבחינת מיין נוקבין של אימא וכנגד העלת מיין נוקבין של המלכות אמר וגופא דלהון יתמסר למלכו׳ אחרא פירוש כי על ידי הצער שסבלו גופם ממש במה שנהרגו יש יכולת בגופם לעלות את המיין נוקבין של המלכות הנתונים ומוטבעים תוך הקלי׳ הנקראים מלכו אחרא שכנגד המלכות דקדושה וכיון שאותם הגופים שלהם נמסרו ביד מלכות הרשעה של הקליפות היה יכולת בהם ללקט משם הנשמות הנק׳ מיין נוקבין הנתונים שם ולהעלותם אל המל׳ של הקדושה. וכמו שביארנו בפסוק עת אשר שלט האדם באדם לרע לו וכו׳ אל תתמה לומר איך אפשר כי גופתם יש בהם כח להעלות מיין נוקבין כי על ידי מעשיהם הגדולים ובפרט כאשר נהרגו אח״כ על קדוש השם אין ספק כי נזדככו גופם בתכלית הזיכוך ונעשה רוחני ממש כנודע כי לסיבה זו לא נזכרה מיתה בצדיקים ועוד ראיה גמורה ממשה ע״ה שעלה גופו למרום. ואליהו ז״ל שעלה גופו בסערה השמימה וחנוך ז״ל וכן אותם העשרה שנכנסו חיים בגוף ונפש בג״ע ארץ כר׳ יהושע בן לוי וחביריו ומה גם אלו שנהרגו באותה ההריגה המשונה נוסף על גודל חסידותם ושרש נפשם היותם סוד השבטים בעצמן כי בלי ספק שנתעלו גופם יותר מנשמו׳ שאר בני אדם (שער מאמרי רשב״י). ע׳ בזה בס׳ יהל אור להגר״א בפ׳ פקודי ד׳ ל׳ ול״א שם ובשער מאמרי רשב״י בפ׳ פקודי בד׳ כ״ד ע״ג ובד׳ ס״ב ע״ג וס״ג ע״ב ובספר הגלגולים החדש פ׳ ט״ל ומ״ב ומ״ג וכו׳, לכך נקראו הרוגי מלוכה, כי הם ממש אלו הז׳ מלכים, ר״ל כי אלו הז׳ מלכים ממש הם אשר הרגו אותם (ביאורים ח״ב קב ע״א).

תרגום: ובא וראה, ראש ראשית האמונה תוך המחשבה, מכה הניצוץ החזק, ועולה תוך המחשבה (ומוציא) ניצוצות, וזורק ניצוצות לשלש מאות ועשרים עברים, ובורר פסולת מתוך המחשבה, ונברר.

(קנט) עי' זהר ח"ב ר ע"א: מה בין האי להאי אלא ספר עלאה איהו תורה שבכתב בגין דאיהי סתימא[3719] ולא קיימא אלא בכתב[3720] דתמן איהו אתר לאתגלאה לתתא ומאן איהו עלמא דאתי[3721] ספר תתאה דא תורה דאקרי תורה שבעל פה ומאן איהו על פה[3722] אלין רתיכין דלתתא דאיהי קיימא עלייהו ובגין דלאו אינון בכללא דכתיבה דלעילא[3723] אקרון על פה:
תרגום: $

(קס) עי' דברי רבינו בספד"צ ד ע"ד: הוא מ"ש בזהר[3724] כד סליק ברעותא, שמחשבה והרהור באו"א[3725] ומחשבה עילאה[3726] שהוא רצון בא"א.

(קסא) עי' אד"ז רפח ע"א: עתיקא דכל עתיקין סתימא דכל סתימין אתתקן ולא אתתקן אתתקן בגין לקיימא כלא ולא אתתקן בגין דלא שכיח
תרגום: העתיק של כל העתיקים, והסתום מכל סתומים, והוא נתקן ולא נתקן, הוא נתקן כדי לקיים הכל, ולא נתקן לפי שאינו נמצא.
מאיר האדרא: עתיקא דכל עתיקין - "עתיק" הוא לשון המורה על דבר שנסתלק ונעתק ממקומו. מכאן נלמד שהלשון "עתיק דכל עתיקין" מורה על הדבר אותה הבחינה הראשונה שנסתלקה קודם לכל הסילוקין, הרי הוא האור שנברא ביום הראשון ואחרי כן נגנז לצדיקים לע"ל (מ"א ו'). סתימא דכל סתימין - דהיינו התורה, שטעמיה סתומים באותיותיה. אמנם רצונו וחכמתו ית' (כנגד כתר ומו"ס) לא הסתלקו ממנה (מ"א ו'[3727]). אתתקן ולא אתתקן – דהיינו ט"ס דא"א שיש בהם כעין מתקלא אם כי לא ממש (בהגר"א על ספד"צ ד ע"ד ד"ה לא אתאחד). כאן מתבאר שיש בחינה מסויימת של תיקון אפילו במקום שאין חסרון כלל, וכגון ברישא חוורא (בהגר"א על ספד"צ ה ע"א ד"ה וכמ"ש בא"ר). אתתקן בגין לקיימא כלא - שיהיה קיום העולם (מ"א ו'). ולא אתתקן בגין דלא שכיח - פירוש, אינו מצוי ומושג לנו כלל (ב"ע לד ע"א), כלומר

[3719] ריד ע"א שמיני מ ע"ב (הערת הזהר).
[3720] בינה (רח"ו). ולפ"ז תורה שבכתב הוא אבא הגנוז בכתב שהיא בינה (מ"מ).
[3721] פי' קאי על כתב (מ"מ).
[3722] פ"ה ע"ה גימ' הכסא הם ההיכלות שהנוק' רוכבת עליהם (רח"ו).
[3723] פי' בי"ע אינם בכלל זו"ן דאצילות שתיקונם הוא מאימא הנקרא כתב וז"ש דלאו אינון בכללא דכתיבה (מ"מ).
[3724] לך לך פו ע"ב ז"ל באורך, רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים עו ג) ויהי בשלם סכו וגו', תא חזי כד סליק ברעותא דקב"ה למברי עלמא, אפיק חד שלהובא דבוצינא דקרדינותא [תרגום: ר"ש פתח ואמר ויהי בשלם סכו וגו' בא וראה כאשר עולה ברצון של הקב"ה לברא עולם הוציא שלהבת אחת של הנר הקשה], עכ"ל. ויש לדקדק, מ"ט הביא רבינו דווקא את דברי הזהר העוסקים בעלייה ברצונו ית' לברוא את העולם, ולא מקומות אחרים בהם נקט בלשון זו, כגון אד"ר קכח ע"א המדבר על בריאת התורה קודם שנברא העולם, או קלה ע"א שמדבר על תיקון א"א. אלא לכאורה צ"ל שמכאן יסוד דברי הלש"ו (הו"ד לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**) שלא מדובר כאן בעלייה בא"א דאצילות אלא על מו"ס דא"ק שהוא ה'סליק ברעותא' שקודם בריאת העולם.
[3725] עי' זהר פנחס רכט ע"ב ז"ל, במראה אליו אתודע (קב"ה במראה אליו אתודע שכינתיה) במחשבה מלגו, בינה בן י"ה, ישראל עלה במחשבה, הרהור חכמה לחכימא ברמיזא, חכמה עלה במחשבה, דאיהו בינה מחשבה והרהור, כלא חד, חכמה לא אשתמודע אלא בבינה, ובינה בלב, ובגין דא מחשבה בלב הרהור בלב [תרגום: במארה אליו אתוודע, במחשבה מבפנים בינה בן י"ה ישראל עלה במחשבה הרהור חכמה לחכם ברמז, וחכמה עלה במחשבה שהוא בינה, מחשבה והרהור הכל אחד, חכמה לא נודע אלא בבינה, ובינה בלב. ובגלל זה המחשבה בלב הרהור בלב], עכ"ל.
[3726] עי' ז"ח מד ע"ד וז"ל, לא תחמוד לקבל דרגא סתימאה עילאה דכל מחשבתן ביה תליין, ולית בעלמא דינדע ההוא דרגא בגין דאיהו סתימאה דסתימין, וכד סליק במחשבה עילאה למיברא עלמא עילאה, ועלמא תתאה כולא הוו ברגעא חדא, הה"ד יעמדו יחדו [תרגום: לא תחמוד כנגד מדרגה סתומה עליונה שכל מחשבתם תלויים בו, ואין בעולם שידע את אותה המדרגה בכלל שכן הוא סתום דסתומים, וכאשר עולה במחשבה עליון לברא עולם עליון ועולם תחתון הכל היה ברגע א' וזהו שכתוב יעמדו יחדו], עכ"ל. ועי' פת"ש ז"א ה' ש'מחשבה עילאה' היינו המו"ס.
[3727] עי' בהגר"א על ספד"צ כח ע"ב ד"ה ואמר טמיר וסתים, ש"טמיר" פירושו שמתלבש בתוך הפרצופים, ו"סתום" מורה על כי הוא נעלם מלהשיגו שמצד זה הוא מכונה "אין".

שהוא נעלם (מ"א ו'). פירוש אינו מצוי והכוונה הוא כי עיקר הנהגת עוה"ז הוא רק הנהגת זו"ן אבל הנהגת א"א לא יהיה רק לעתיד אמנם לפעמים מתגלה גם עתה הנהגת א"א ג"כ וכו' וזמ"ש לא שכיח ור"ל שאינו מתגלה רק לפרקים לבד[3728] (לש"ו גליונות בהגר"א על ספד"צ סוף א ע"א).

(קסב) עי' אד"ז רפט ע"ב: (וכד) האי מזלא תלייא בשקולא עד טבורא כל קדושי קדושין דקדושא ביה תליין בהאי מזלא פשיט פשיטותא דקוטרא עלאה ההוא רישא דכל רישין דלא אתידע ולא אשתמודע ולא ידעין עלאין ותתאין בגין כך כלא בהאי מזלא תליין

תרגום: (וכאשר) המזל הזה תלוי במשקל עד טבור כל קדושי הקידושים, שכן הקדושה בו היא תלויה, דהיינו בזה המזל פשט התפשטות הקשר העליון, אותו הראש של כל הראשים, שלא ידוע ולא נודע, שכן אינו מושג לעליונים ולתחתונים, ולכן כולם תלויים במזל הזה.

מאיר האדרא: (וכד) האי מזלא תלייא בשקולא[3729] עד טבורא - כוונתו למזל העליון דמעיקרא מתפשט לפרקים עד הטבור (דגופא), אמנם עיקרו הוא עד הלב (טבור דלבא) בלבד. אבל כאן דהיינו בתיקונו הרי הוא בשיקולא, התפשטותו היא עד טבורא דהיינו התפשטות תמידית עד לטבור ממש[3730] (לש"ו דע"ה ח"ב קי ע"ד)[3731]. כל קדושי קדושין דקדושא ביה תליין – המזל הי"ג הוא כנגד ההיכל השביעי הרי הוא ק"ק דבריאה, ולכן הוא מכונה קדשי קדשים. ובגלל שהוא בע"ק ולא בבריאה, נחשב הוא לג' פעמים קודש (בהגר"א על ספד"צ יט ע"ד ד"ה ושבעה), שכן כולם תלויים במזל (מ"א מח). בהאי מזלא פשיט[3732] פשיטותא דקוטרא עלאה[3733] - תחילת האצילות שבטמירא היא ברדל"א[3734] ואילו באתגליא היא בחכמה (בהגר"א על ספד"צ א ע"ב ד"ה שלכן). וכוונתו לומר שתיקון המתקלא בסוד דו"נ הרי הוא עיקר התיקון, תלוי ברדל"א (בהגר"א על ספד"צ ג ע"ד ד"ה האי מתקלא). שרש הזיונים של המלכים הרי הם מוחין דז"א הוא בבחינה זו (בהגר"א על ספד"צ ד ע"ב ד"ה אתקלו ביה). חסד דז"ת דעתיק מתלבש ברעוא דרעוין הרי הוא ת"ת, וכמ"ש לקמן שת"ת כליל בחסד לימינא, וכל זה מושרש באוירא דקד"א והוא התפשטות הקד"א הנזכר כאן (בהגר"א על ספד"צ ד ע"ב ד"ה מתקלא קאים), וזה סוד האור של היום הראשון[3735] (בהגר"א על ספד"צ ד' ע"ג ד"ה מתקלא, בהגר"א על תז"ח יח ע"ג ד"ה וההוא). כאן מבאר את עניין הזדככות הקד"א ויציאת האור האוירא (מרדל"א) דרכו (בהגר"א על ספד"צ ה ע"ב ד"ה ואמר), והארת האוירא הנ"ל כלולה במ"ס (הארה זו של הרדל"א מכונה א"ס (בהגר"א על ספד"צ יג ע"ד ד"ה וענין רצוא)) (בהגר"א על ספד"צ ח ע"ג ד"ה ואעפ"כ), ומשם יורד במזלא (בהגר"א על ספד"צ יב ע"ד ד"ה קטרוי, ובהגר"א על תז"ח יח ע"ג ד"ה וההוא), ומשם נפקין האודנין והדיקנא (בהגר"א על ספד"צ ח ע"ג ד"ה ואעפ"כ). פי' "קוטרא" האוירא (בהגר"א על תז"ח כד ע"ג ד"ה קוטרא) ולא קד"א[3736] (יהל אור ח"א ז ע"ב). שורש מוחין דז"א הוא בבטישו זה של האוירא דרך הקרומא למו"ס[3737] (בהגר"א על ספד"צ יז ע"א ד"ה אתקלו ביה)[3738]. קוטרא הוא בסוד הי' אשר בקד"א, וכמש"כ בספד"צ (כא ע"א), ומכונה "קוטרא" מכיוון שהוא בבחינת הנקודה ראשונה והחומר הראשון, ובסוד (זהר בראשית טו ע"א) קוטרא בגולמא. והנה הדיקנא מקבל הארה ממנו. ולכן בהאי מזלא מתפשטת הארת קד"א, שכן יש בו את הארת רדל"א הרי היא תכלית הרצון הנעלם (מ"א

[3728] עי' תיקו"ז עם בהגר"א מ"ב ע"ב.

[3729] גליונות הלש"ו: עי' שער מאמרי רשב"י נ"ב ע"א.

[3730] לפי זה צריך לומר כדברי המים אדירים שהמדובר כאן הוא במזל העליון, ודלא כדברי הגר"א שפירשה במזל התחתון. אמנם עי' לש"ו כללים ח"ב לה ע"ד שמפרשה במזל תחתון.

[3731] עי' הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[3732] כן היא הגירסא בבהגר"א על ספד"צ א' ע"ב וכא ע"א ו בדף יז ע"א. אמנם בדף יב ע"ד משמיט את תיבת "פשיט".

[3733] גליונות הלש"ו: קוטרא הוא לשון קשר וכללות והכוונה הוא על הקד"א שבו נתלבש הכללות דרדל"א עי' בגר"א ס"ד פ"א ד"ה מתקלא קאים.

[3734] הרי הוא הקוטרא עלאה האמור כאן, ועי' גליונות הלש"ו שבהערה הקודמת.

[3735] דבריו אלו שבבהגר"א על ספד"צ נאמרו בביאור חסד דרדל"א ולא בענייננו, אמנם עי' לקמן מהבהגר"א על תז"ח שזה קאי על האוירא ולא חסד דרדל"א.

[3736] שכן הקד"א עצמה היא ה"גולמא" הנזכר בזהר בראשית טו ע"א וכמובא לקמן (יהל אור ח"א ז ע"ב).

[3737] עי' מה שהבאנו לעיל מבהגר"א בספד"צ דף ג ע"ד.

[3738] עי' בהגר"א על ספד"צ כא ע"א ד"ה ואמר צרירא.

מח). ההוא רישא דכל רישין - והיינו רדל"א[3739] (מ"א מח). דלא אתידע ולא אשתמודע ולא ידעין - הזכיר כאן שלש בחינות שישנם ברדל"א: "דלא אתידע" - בפעולותיו (כנגד עשיה), ו"לא אשתמודע" - בהיכר מראה (כנגד יצירה), ו"לא ידעין" - בידיעת השכל (כנגד בריאה) (מ"א מט). עלאין ותתאין - דהיינו גם המלאכים והנשמות וגם בני האדם והגלגלים, כל א' לפי בחינתו, גדול ככל שיהיה אינו משיג ואינו יודע את הרדל"א כלל וכלל (מ"א מט). בגין כך כלא בהאי מזלא תליין – כל ג' הרישין[3740] במזלא כלילן וכמ"ש כאן[3741]. והמזל שבו הם תלויים, כלומר, שממנו מקבלים הם את כל שפעם, הרי הוא המזל האחרון, הוא נקרא תלי (בהגר"א על ספד"צ ט ע"א ד"ה היתה). או"א אתכלילן במזלא, וכן מוחיה דז"א אתתקן מההיא מזלא (בהגר"א על ספד"צ ג' ע"ג ד"ה לבושין דיקר). והנה מכיוון שהמזלא תלוי ברדל"א, הרי הוא כלי הרצון הנעלם הרי הוא שורש הכל שכולם תלוים בו ג"כ (מ"א מט).

(קסג) עי' אד"ז רפט ע"ב: בדיקנא דא ג' רישין דאמינא מתפשטן וכלהו מתחברן בהאי מזלא ומשתכחין ביה ובגין כך כל יקירו דיקירותא בהאי מזלא תליין אלין אתוון דתליין בהאי עתיקא כולהו תליין בהאי דיקנא ומתחברן בהאי מזלא ותליין ביה לקיימא אתוון אחרנין

תרגום: בזה הדיקנא, ג' ראשים שאמרתי מתפשטים, וכולם מתחברים בזה המזל ונמצאים בו. לכן כל הכבוד שבכבוד תלויים במזל זה. אלו האותיות התלויות בזה העתיקא, כולם תלויות בזה הדיקנא ומתחברות בזה המזל, ותלויות בו לקיים אותיות אחרות.

מאיר האדרא: בדיקנא דא ג' רישין דאמינא מתפשטן - כלומר שאין התפשטות הרדל"א מגיעה רק לקד"א, אלא גם לגלגלתא ומו"ס (מ"א מט). תיקון ג' הרישין היא בכלל תיקון דשם מ"ב שלא היה קודם לכן (ב"ע קמה ע"ב). וכלהו מתחברן בהאי מזלא ומשתכחין ביה - הג"ר הנ"ל סתומים מאד בשרשם, אמנם כאן יש למציאותם גילוי במקצת, ומכח זה הם בגדר נמצאים ולא נעלמים (מ"א מט). ובגין כך כל יקירו דיקירותא בהאי מזלא תליין אלין אתוון דתליין בהאי עתיקא[3742] - ישנם י"ב תיקוני דיקנא, ועוד תיקון י"ג שאין עניינה אלא לכלול את כולם (בהגר"א על תז"ח כ ע"א ד"ה כד בעאן). התיקון השלשה עשר הוא בסוד המלכות וממילא הוא פרצוף בפני עצמו. ולכן עיקר השם הוא רק יה"ו, שכל אות נתפרש לד', וזהו סוד שם י"ב, שהוא בסוד י"ג תיקונין, וכן י"ג נימין וי"ג ארחין. שכן לעולם השלשה עשר אינו אלא כלל כולם (בהגר"א על ספד"צ ב ע"א ד"ה וכן התחלת), ובתיקון זה תלוי כל גילוי כבודו ית' (מ"א מט)[3743]. כאן מתבאר כי שורש היו"ד דא"א הוא ביו"ד דקד"א (בהגר"א על ספד"צ טז ע"ג ד"ה וז"ש אתייחד). כולהו תליין בהאי דיקנא ומתחברן בהאי מזלא ותליין ביה לקיימא אתוון אחרנין - כלומר אתוון דז"א (בהגר"א על ספד"צ ט' ע"ב ד"ה וג'). כל התיקונים נכללים במזלא, ובמזלא תליין האותיות של השם, ובהם נכללים כל י"ג ת"ד. וכמו כן מתבאר כאן הקשר שבין האותיות יה"ו של ז"א לבין האותיות של א"א. ממילא, כאשר המשיך משה רבינו ע"ה את י"ג התיקונים של ע"ק לז"א, תחילה לכל אמר ב"פ את שם הוי"ה ב"ה, האחד כנגד ע"ק והשני כנגד ז"א. ולכן בפרשת שלח, שם לא פירש אלא ט' תקונין וממילא אין הגילוי של החיבור של הת"ד דז"א לאלו של א"א, ולכן משה רבינו ע"ה לא אמר שם הוי"ה במידות דפרשת שלח כי אם פעם א' בלבד[3744] (בהגר"א על ספד"צ ט' ע"ב ד"ה וג' וכן יב ע"א וז"ס ויעבור).

(קסד) עי' זהר ח"א יז ע"א: מהכא נפקין כל חיילא[3745] לתתא[3746] ורוחין ונשמתין [קדישין] ברזא יהו"ה צבאו"ת[3747] אל אלהי הרוחות[3748] לילה[3749] אדון[3750] כל הארץ מסטרא

[3739] עי' סוף רפח ע"א, שהוא לשון של קד"א דווקא ולא של רדל"א, וצ"ע. אמנם לפי דבריו לעיל שעיקר הארת הקד"א היא מהרדל"א שבו, העניין מיושב היטב.

[3740] כלומר ג"ר דאצילות. ועי' בהגר"א על ספד"צ יג ע"ב ד"ה ויאמר אלקים.

[3741] מש"כ ש"במזל תליין" פירושו שהם נבלעים שם ואינם מתגלים, וממילא יוצא מזה שהם מקבלים שפע מהמזל התחתון כלומר התחתון המזדווג בעליון כדי להוציא הארות.

[3742] עי' בהגר"א על ספד"צ ט ע"ב ד"ה והוא דרגא.

[3743] מדברי בהגר"א על ספד"צ משמע שה"יקירו דיקירותא" היינו י"ב ת"ד, ואילו מהב"ע קלה ע"א משמע שהיינו המשח רבות שבהם, וצ"ע.

[3744] כלומר שבכל זיווג דמזלין יש גילוי של שם הוי"ה ב"ה. ממילא בע"כ צ"ל שכאשר היו תיקונים של דיקנא דא"א וז"א, בכל פעם היה זיווג דמזלין שבו, ולכן נאמר בו פעמיים שם הוי"ה ב"ה, שכן כל הוי"ה היא הארה של מתקלא.

[3745] חיילין (דפ"ו).

[3746] כל הנשמות מיסוד (רח"ו). כל הנשמות והרוחות יוצאות מיסוד, ואין לך נשמה שאין יוצאים עמה כמה מלאכים, כמ"ש בזהר דף יב ע"ב (מ"מ).

דשמאלא מההוא חשך[3751] ובגין דההוא חשך תיאובתיה לאתכללא בימינא[3752] וחלש תוקפיה אתפשט מניה [האי לילה] כד שארי לאתפשטא האי לילה עד לא אסתיים[3753] ההוא חשך עאל[3754] ואתכליל בימינא וימינא אחיד ליה ואשתאר בגריעו האי לילה[3755] וכמה דחשך תיאובתיה לאתכללא באור[3756] הכי לילה[3757] תיאובתיה לאתכללא ביום חשך גרע נהוריה[3758] ובגין כך אפיק דרגא בגריעו[3759] וולא בנהירו חשך לא נהיר אלא כד אתכליל באור לילה דנפק מניה לא נהיר אלא כד אתכליל ביום גריעו דלילה לא אשתלים אלא במוסף מה דאתוסף הכא גרע הכא:

תרגום: $

(קסה) עי' אד"ר קכח ע"ב: בחללא דגולגלתא קרומא דאוירא דחכמתא עלאה סתימאה דלא פסק והאי לא שכיח ולא אתפסק והאי קרומא אתחפייא על מוחא דאיהי חכמתא סתימאה ובגיני כך אתכסיא האי חכמתא דלא אתפתחא בהאי קרומא

תרגום: בחלל הגולגולת יש קרום של האויר של החכמה העליונה הסתומה שאינו נפסק. וזה אינו נמצא ולא נפסק. והקרום הזה מכסה על המוח הרי היא החכמה הסתומה. ובגלל זה מכוסה החכמה הזו שאינה נפתחת בזה הקרום.

מאיר האדרא: בחללא דגולגלתא קרומא דאוירא - זהו התיקון הב' מתיקוני גלגלתא דא"א (בהגר"א על ספד"צ ה ע"ב), והיו"ד דע"ק (ה"ה החכמה שבו, והוא האוירא) סתום שם (בהגר"א על ספד"צ כ"א ע"ג ד"ה יו"ד דעתיקא). כלומר שהקרומא מפסיק בין האוירא (דהיינו מקום גניזת היו"ד דעתיקא) למו"ס[3760] (בהגר"א בתז"ח יח ע"ג ד"ה חד פריסו), ובו מתלבש חסד דעתיק[3761] (בהגר"א על ספד"צ ו' ע"א ד"ה וההוא, וכן שם ע"ב ד"ה קרומא) המו"ס סתים בגלגלתא מכל סטרוי ואינו ניכר שכן הקרום סותמו, ואין מתגלה אלינו אלא הקרומא דאזדכך וסתים[3762] (בהגר"א על ספד"צ כג ע"ג ד"ה וז"ש הוא). בין הגלגלתא למו"ס עומדים האוירא והקד"א כאחד, אמנם מכיוון שהאוירא מצד עצמו הוא נעלם, לא הזכיר האידרא אלא את הקרומא[3763] ואת האוירא הזכיר רק בדרך רמז (ב"ע לב ע"ב). דחכמתא עלאה סתימאה[3764] -

---

3747 ת"ת ויסוד (רח"ו). ר"ל הרוחין ונשמתין וחיילין שיוצאים הם ע"י צבאות שהם נה"י (מ"מ).

3748 יסוד ממנו הרוחות (רח"ו). היא המלכות (מ"מ).

3749 מלכות (רח"ו).

3750 מלכות (רח"ו).

3751 גבורה (רח"ו).

3752 פי' כי הגבורות אחר שנכללו עם החסדים ונחלש תוקפם ונמתקו אזי הולכים לתקן הנוק' (מ"מ).

3753 פי' כשהתחילה המלכות להתקן בסוד ה' תתאה ובסוד קטנה, ועדיין לא נגמר תיקונה אז הגבורות נכללו עם החסדים שביסוד ז"א, שירדו הגבורות שם כדי להתמתק עם החסדים (מ"מ).

3754 פי' הגבורות ירדו מיסוד דאימא ליסוד דז"א להתמתק בחסדים אשר שם (מ"מ).

3755 פי' ביני ביני קודם ירידתם לדעת וכו' שאין מגדיל פרצופה אלא הגבורות (מ"מ). עי' בבהגר"א על תיקו"ז מה ע"ד שזוהי עצם המציאות של חסרון הצד השמאלי, וכל מציאותו באה ע"י התכללותו בימין.

3756 חסד ת"ת (רח"ו).

3757 מלכות (רח"ו).

3758 פי' אור הגבורות גרוע מאור החסדים (מ"מ).

3759 היא המלכות דלית לה מגרמה כלום (מ"מ).

3760 והוא בסוד הרקיע המבדיל בין מים למים , דהיינו שהאוירא אינו מאיר למו"ס כי אם דרך דופן, ועי' באריכות במש"כ בהגר"א על ספד"צ יב ע"ב בענין סירס את הזכר (ב"ב עד ע"ב).

3761 עי' ב"ע לו ע"א, שהוא חסד דעת דיסוד דרדל"א (וכן בכל שאר התיקונים שהכל כלול בדעת דיסוד דרדל"א – שכן לשיטת הגר"א רדל"א ועתיק היינו הך). ועי' פת"ש א"א יג שחסד דעתיק (ולא דיסוד) הוא המתלבש בקרומא. וכן עי' בבהגר"א על ספד"צ ו' ע"ד ד"ה ובהן, שבתיקון הה' מתלבש נו"ה דרדל"א, ואם כן הוא דלא כהב"ע, וצ"ע דברי הבית עולמים דהוא גם סותר דברי עצמו בפתחי שערים וגם דלא כשיטת הגר"א. ונראה לענ"ד אולי ליישב שהב"ע מדבר בשורש המידה ואילו הפת"ש מדבר בעצם המידה.

3762 כוונתו לומר שהארת המו"ס היא רק דרך הקד"א דהיינו המצח. ועי' בהגר"א על ספד"צ סוף ד ע"ב ובהערת הלשם שם על התיבות "רעוא דרעוין" שהיינו ת"ת. ועי' דע"ה חלק א' נה ע"א, שהיינו הפרסא המבדלת בין א"א לאו"א, כלומר שכאן עניינו לבאר שתכלית הקד"א היא לסתום את המו"ס בהארתו למטה דווקא, ועי' בהגר"א על ספד"צ כ"ג ע"ב ריש העמוד וע"ג ד"ה וז"ש הוא.

3763 עי' בהגר"א על ספד"צ ה' ע"ב ד"ה ואמר אזדכך שפי' שרק הקרום [הוא נחשב לאחד מהתיקוני גלגלתא] אמנם האוירא עצמו אינו יכול להיות מהתיקונים שכן כל עניין תיקון אינו אלא מיעוט האור כדי שיוכלו לקבל.

כלומר אוירא (בהגר״א על ספד״צ ה ע״ב ד״ה קרומא), וקאי על אוירא ועל מו״ס כאחד[3765] שכן שניהם נק׳ חכמה. ומכיוון שאוירא ובוצינא תמיד בזיווג לכן הזכירם האידרא כאחד, דהיינו עיקר האור שנשאר באוירא ונפיק ממנו דרך הקרומא הארה מועטת בלבד והוא סוד יו״ד דאוירא[3766] דמשם אתבני אבא ולכן נקרא יו״ד דהוי״ה, שכן הוא החכמה העליונה דרדל״א שנסתרת מעין כל (ב״ע לג ע״א). דלא פסק - ר״ל שהארת האוירא אינה פוסקת מלהאיר לכל העולמות, שכן הוא סוד האור הגנוז המאיר דרך הקרומא (ב״ע לג ע״א). והאי לא שכיח - כלומר שאור החכמה עילאה סתימאה אינו שכיח ומושג לנו כלל[3767] משא״כ מוחין דז״א שמבואר ש׳אשתכחו׳ (עי׳ לקמן קלו ע״א) דהיינו שביכולתינו להשיג ממנו תמצית הארה (ב״ע לג ע״ב). פירוש אחר: עיקר הנהגת עוה״ז היא הנהגת זו״ן, ואילו הנהגת א״א תהיה רק בעתיד אמנם כעת אינה מצויה. אמנם לפעמים מתגלה הנהגת א״א אפילו בזמן הזה[3768] (הגהות לש״ו בהגר״א על ספד״צ סוף א ע״א). ולא אתפסק - הקרומא דבגלגלתא דז״א נפסק ויוצא אור המוחין דרך שם בסוד ל״ב שבילין דחכמה ונ׳ שערים בבינה ובדעת ו׳ אידרין. אמנם קרומא דע״ק סתום לגמרי ואור המו״ס לא יוצא דרך שם, ולכן נקרא ״סתימאה״ (ב״ע לג ע״ב וכן עי׳ בבהגר״א על ספד״צ כג ע״א ד״ה וכל אלו). אם אכן היה הקרומא דע״ק ״אתפסק״ הרי שהיה מאיר למו״ס בהארה גדולה מכפי יכולת המו״ס והיתה מתבטלת הבחירה (פת״ש א״א יג). והאי קרומא אתחפייא על מוחא דאיהי חכמתא סתימאה - ולכן הוא מכונה ״תיקון״, שכן הוא מעלים את האורות שלא יתגלו בתוקף שהיו בעולם התהו, ורק אור דקיק נראה יוצא דרך הקרומא (ב״ע לג ע״ב בהגר״א על ספד״צ ה ע״ב ד״ה ואמר אזדכיך). ובגיני כך אתכסיא האי חכמתא דלא אתפתחא בהאי קרומא - כנ״ל, שנקרא מו״ס מכיוון שהקרומא מכסה אותו וסותמו, והקרום הוא שלם דלא אתפתח לשבילין (המוזכרים לקמן ד״ה וכדין נגיד) וכמו הקרומא דבגלגלתא דז״א (ב״ע לד ע״א).

(קסו) עי׳ אד״ז רפח ע״א: האי עתיקא קדישא וחכמתא עלאה סתימאה בהאי גולגלתא אשתכח ודאי בהאי עתיקא לא אתגלייא אלא רישא בלחודי בגין דאיהו רישא לכל רישא חכמתא עלאה דאיהי רישא ביה סתים ואקרי מוחא עלאה מוחא סתימא מוחא דשכיך ושקיט ולית דידע ליה בר איהו.

תרגום: זה העתיקא קדישא הוא נסתר וגנוז, והחכמה העליונה סתומה בזו הגולגולת ודאי. בזה העתיקא אינו מגולה כי אם ראשו בלבד, לפי שהוא ראש לכל הראשים, החכמה העליונה שהיא ראש, ובו הוא סתום, ונקרא המוח העליון, המוח הסתום, ונקרא המוח הנח והשקט, ואין שמכיר אותו חוץ ממנו.

מאיר האדרא: האי עתיקא קדישא וחכמתא עלאה סתימאה בהאי גולגלתא אשתכח — מ״ס הוא הראש התחתון שבג׳ הרישין, והוא סתים בגולגולת. והוא אינו גלוי לנו, שכן הקרום סותמו,

---

[3764] גליונות הלש״ו: עי׳ לקמן קל״ה ע״ב והאי אוירא הוא טמיר דטמירין וכו׳, עכ״ל. ועי׳ בבהגר״א על ספד״צ ה׳ ע״ב ד״ה קרומא שמציין דבר זה. ה׳טמירא דטמירין׳ היינו ה׳עילאה סתימאה׳ דכאן ונקראת טמירא דטמירין ע״ש שיש בה ב׳ סתימות הנמנים כאן.

[3765] עי׳ בבהגר״א על ספד״צ ג׳ ע״ג ד״ה ותיקון שחכמתא עלאה סתימאה היא כינוי לאוירא. והנה עי׳ בהגר״א על ספד״צ ו׳ ע״ב ד״ה וגבורה דרדל״א, ז״ל, והן [אוירא ומו״ס] מתכללין זה בזה שהן חו״ב דא״א, ובהן חו״ג דרדל״א ונכללין שני האורות במ״ס שהוא בינה דא״א, כמו בכל חו״ב שנותן חכמה הזרע לאמא, ומפני שאין בא״א בחינת נקבה נגלה לכן האוירא ומ״ס נכללין כא׳, ואוירא נקרא חכמתא עלאה סתימאה כנ״ל וקרומא נקרא קרומא דחכמתא כו׳, ע״כ.

[3766] עי׳ זהר בראשית ט״ז ע״ב: ויהי אור, אור דכבר הוה, אור דא רזא סתימא, אתפשטותא דאתפשט ואתבקע מרזא דסתרא דאויר עלאה סתימא, בקע בקדמיתא ואפיק חד נקודה סתימא מרזא דיליה דהא אין סוף בקע מאוירא דילה, וגלי האי נקודה י׳, כיון דהאי י אתפשט, מה דאשתאר אשתכח אור.

תרגום: ״ויהי אור״ - אור שכבר היה. אור זה הוא סוד סתום, התפשטות שהתפשטה ונבקעה תחילה בסוד של סתר האויר העליון הסתום, שם בקע בתחילה והוציא נקודה סתומה אחת מהסוד שלו, שכן אין סוף בקע מהאויר שלו וגילה נקודה זו י׳. כיון שי׳ זו התפשטה, מה שנותר נמצא אור.

[3767] וכן משמע מא״ז רפח ע״א. והנה עי׳ ב״ע רכט ע״ב, שהלשון ״אשתכח״ עניינו לאפוקי ממשמעות הלשון ״מתפרשין״. ועי׳ ע״ח שער אריך פרק ב וז״ל, ופי׳ אשתכח ר״ל שהוא נמצא לנו ונגלה אלינו בהיותו מתלבש גו וכו׳, עכ״ל.

[3768] עי׳ ת״ז תיקון כא בדברי הגר״א שם מב ע״ב, ז״ל, וזמ״ש לא שכיח ר״ל שאינו מתגלה רק לפרקים לבד.

ואין מתגלה ממנו כי אם קרומא דאזדכך וסתים[3769] (בהגר״א על ספד״צ כג ע״ג ד״ה וז״ש הוא). והנה על ידי הגלגלתא אפשר למצוא ולידע קצת מחכמתו ית׳, והיינו שורש וכלל החכמה (מ״א יד). הארת המו״ס יוצאת מהגלגלתא להתגלות לתחתונים על ידי השערות (מ״א יז). ודאי בהאי עתיקא לא אתגלייא אלא רישא בלחודי – אע״ג שאמר (בספד״צ ג ע״ב) שהמתקלא של הא״א תלוי בגופיה דעתיק, אין גופו נראה, ולא נגלה כלל ממנו כי אם ראשו בלבד[3770] (בהגר״א על ספד״צ ד ע״ד ד״ה ולא אתחזי). או״א מלבישין את א״א החל מתחתית הראש עד לטיבור, וזו״נ מלבישים אותו מטיבורו ולמטה. לכן אינו נראה אלא ראשו[3771] (בהגר״א על ספד״צ יג ע״ב ד״ה ויאמר[3772]). מוחין דא״א מתפשטים בגופו ומשם לז״א. אין מזכירים את גופו דא״א כלל (בהגר״א על ספד״צ כא ע״ב ד״ה מתפשטן). פירושם של הדברים שאין מתגלה מהמו״ס אלא הראש, היינו שהמתגלה מא״א הוא ה׳בכח׳ שבו, הרי הוא ההתחלה שלו ולא ה׳בפועל׳ שבו (מ״א יד). עיקר עצמות א״א ורוממות מעלתו, הוא ג׳ הרישין שבו, ה״ה גלגלתא, אוירא ומו״ס, וכן אורם המתפשט מהם, הרי הם י״ג חיוורתא וי״ג נימין וי״ג ת״ד (לש״ו כללים ח״א כט ע״ג). בגין דאיהו רישא לכל רישא - דהיינו שורש לכל השרשים, לכן לא נתגלה ממנו אלא השורש (מ״א יד). חכמתא עלאה דאיהי רישא ביה סתים - כשנסתלק העתיק, דהיינו הכתר, אזי גם נסתלקה החכמה ונסתמה. ונמצא כי הרצון והחכמה א׳ המה, אלא שהרצון הוא העיקר, והחכמה היא גילוי אליה (מ״א טו). ואקרי מוחא עלאה, מוחא סתימא, מוחא דשכיך ושקיט - נבחנו כאן ג׳ בחי׳ במוח: ״מוחא עילאה״, שהוא עליון על כולם ומקבל תחילה. ״מוחא סתימא״, שם כל עוד המחשבה שרויה במוח היא עדיין סתומה, אמנם על ידיו ניכרת המחשבה עכ״פ כאשר היא יורדת ממנו לאברים. ״מוחא דשכיך״, שמשכך את שאר האיברים מלפעול רצונם וחפצם[3773] (ג׳ אלה הם כנגד חב״ד). והנה מצד עצמו כל המוחין הינם בבחינת ״שקיט״, שכן אינם מתנועעים ומשתנים בעת הפעולה כשאר אברים, ולכן לית דידע ליה כאשר הוא נשאר במח[3774] וכפי שיתבאר לקמן (מ״א טו). ולית דידע ליה בר איהו - הא״א אינו מושג, ולכן השם השייך אליו הוא אהי״ה ולא הוי״ה (בהגר״א על ספד״צ כח ע״ג ד״ה וז״ש באתוון). המחשבה סתימאה היא מחשבה עילאה שאינה ניכרת לאדם (בהגר״א על תז״ח יח ע״ג ד״ה ההוא).

(קסז) עי׳ אד״ז רפט ע״ב: תקונוי אתתקן בההוא מוחא סתימאה דכלא דאתפשט ואתתקן ונפיק חסד עלאה ותתאה וחסד עלאה אתפשט ואתתקן ואתכליל כלא במוחא סתימאה דא כד אתתקן חוורא דא בנהירו דא בטש מאן דבטש בהאי מוחא ואתנהיר ותלייא ממזלא יקירא מוחא אחרא דאתפשט ונהיר לתלתין ותרין שבילין

תרגום: תקוניו נתקנו באותו מוח הסתום מכל שנתפשט ונתקן ויצאו החסד העליון והתחתון, והחסד העליון נתפשט ונתקן, ונכללו הכל במוחא סתימאה זה. וכאשר נתקן הלבן הזה באור הזה, הכה מי שהכה במוח הזה, והאיר ונתלה מהמזל המכובד מוח אחר, שנתפשט והאיר לל״ב שבילין,

מאיר האדרא: תקונוי אתתקן בההוא מוחא סתימאה דכלא[3775] - דהיינו שעל ידי המו״ס התחילו תיקוני ע״ק, הרי הוא תחילה ושורש לגילוי רצונו בעולם (מ״א נא). דאתפשט ואתתקן ונפיק חסד עלאה ותתאה – התיקונים תלויים בגוף דעתיק ולא בראשו (בהגר״א על ספד״צ ד ע״א ד״ה ואף שאמרנו) וכאן מתבאר שהמו״ס מתקן את הג״ר[3776] (בהגר״א על ספד״צ ג ע״ג ד״ה ותיקון של). תיקון המתקלא בסוד דו״נ, שהוא עיקר התיקון, תליא ברדל״א (בהגר״א על ספד״צ ג ע״ד ד״ה האי מתקלא).. בינה הגנוזה באוירא, הרי הוא חסד דז״ת דעתיק, והיינו החסד העליון המבואר כאן (בהגר״א על ספד״צ יב ע״ד ד״ה וכבר) והיינו גילוי חסד דבינה (בהגר״א על ספד״צ יג ע״א ד״ה וכבר אמרנו). החסד המבואר כאן הוא חסד דעתיקא, הרי הוא גלגלתא חוורא, דהיינו החסד של היום הראשון שנגנז. והנה ״חסד עילאה״ הוא עצם האור דיום הראשון, ואילו ה״חסד תתאה״ הוא הרשימו שנותר שאינו מסתלק לעולם (מ״א נא). וחסד עלאה אתפשט

[3769] צ״ע שהרי בהגר״א על ספד״צ דף ו ע״ב כותב ש״חכמתא עילאה סתימאה״ היינו האוירא ולא מו״ס.

[3770] עי׳ דברינו שם, שהגר״א מבאר כך את רדל״א ואת א״א כאחד.

[3771] עי׳ לש״ו כללים ח״ב ב ע״ב, שכל מה שלמטה מרישיה דא״א הוא מתלבש בהאורות היוצאים ממנו, ואינו מתגלה בעצמו אלא רק בהם ועל ידיהם.

[3772] ע״ש מה שהבאנו מבהגר״א על תז״ח. ועי׳ בהגר״א על ספד״צ יז ע״ג ד״ה וכל הכלל.

[3773] כלומר מלפעול את רצון הרוח, אמנם רצון המוחין גופא ודאי שפועל כאן.

[3774] עי׳ אד״ר קכח ע״ב והב״ע שם לה ע״ב.

[3775] מים אדירים נא מוסיף כאן פסיק.

[3776] דז״א דאצילות. ועי׳ שם מש״כ בהערות הלשם.

ואתתקן[3777] ואתכליל כלא במוחא סתימאה דא — כאן מבאר שהארת מו״ס הוא בדיקנא שמתפשט לאו״א (בהגר״א על ספד״צ ג׳ ע״ג ד״ה ותיקון של). החסד הראשון עצמו נכלל במו״ס בסוד האור הראשון שנגנז, וחסד זה נחלק לב׳ בחי׳, דהיינו לפנימיות וחיצוניות. והנה הבחינת החסד החיצונית לא נגנזה כלל שכן מזה קיים העולם, אמנם החסד עלאה הוא סתום ואינו מתגלה אלא למי שזוכה (מ״א נב). כד אתתקן חוורא דא בנהירו דא - כאן הוא מקום הארת מחשבה עילאה (בהגר״א על תז״ח יח ע״ד ד״ה ולא אתידע)[3778]. כאן מפרש כיצד אתפשט ואתכליל ואתתקן האי חסד. והנה פי׳ ״כד אתתקן חוורא״, עניינו שהתפשט החסד והטוב, ו׳חוורא דא׳ הוא החסד, חוורא דגלגלתא. ׳בנהירו דא׳ הוא סוד האור הגנוז והסתום במו״ס על ידי תיקונו (מ״א נב). בטש מאן דבטש בהאי מוחא[3779] — ב׳ תיקונין נתקנו בא״א דאצילות: התיקון הראשון (והוא הנזכר כאן) הוא בחינת דו״נ הרי היא המתקלא, דהיינו תרין רישין וחד דכליל לון (ה״ה רדל״א קד״א ומו״ס). התיקון השני הוא מה שיוצא ע״י לבושין בצינורות דקין (ה״ה שערות הדיקנא והגלגלתא) (בהגר״א על ספד״צ ג ע״ג ד״ה ותיקון של). הבטישה היא בסוד הזיווג הנעלם, הרי הוא יסוד דחוורא הנגנז בתוך האוירא, והיינו סוד הסירוס של הלויתן הזכר, ושם בטש במו״ס ע״י האוירא ה״ה מקום גילוי הארת הרדל״א. וזה פירוש מש״כ כאן ״מאן דבטש״ (בהגר״א על ספד״צ יג ע״א ד״ה וכבר, וכן שם יד ע״א ד״ה וענין ג׳). אין בטישה אלא על ידי הקד״א, ולא באוירא עצמה (בהגר״א על ספד״צ ה ע״ב ד״ה ואזדכך). כאן מתבאר ששורש הדיקנא הוא בזיווג אוירא ומו״ס (בהגר״א על ספד״צ ח ע״ג ד״ה ואעפ״כ). ואתנהיר ותלייא ממזלא יקירא מוחא אחרא דאתפשט ונהיר לתלתין ותרין שבילין — כאן מתבאר שאו״א כלולין במזלין, משא״כ ז״א[3780] (בהגר״א על ספד״צ יח ע״ב ד״ה ואמר). וכאשר אתנהיר האי מוחא מתגלה האור על ידי גבורת ה׳, ואז עושה נפלאות (מ״א נד).

(קסח) עי׳ זהר ח״ב רסט ע״א: כד נהיר מחשבה ולא [אתידע ממאן |דנ|היר כדין אתלבש] (ידע) ואסתים גו בינה ונהיר (ל)מאן דנהיר ואעיל דא בדא עד דאתכלילו כלהו כחדא וברזא דקרבנא כד סליק כלא (ו)אתקשר דא בדא ונהיר דא בדא כדין קיימי כלהו |ובסליקו| ומחשבה אתעטר באין סוף ההוא נהירו דנהיר מניה מחשבה עלאה[3781] דלא ידע איהי בה כלל [נ״א כלא] אקרי אין |סוף| דמניה[3782] אשתכח וקיימא ונהיר למאן דנהיר ועל דא כלא קאים זכאה חולקהון דצדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי:

תרגום: $

(קסט) עי׳ זהר ח״ג רפח ע״ב: וכל אינון שערי וכל אינון נימין ממוחא סתימאה נפקין (תליין) וכלהו שעיעין (ס״א יתבין) בשקולא ולא אתחזי קדלא כלא הוא בגין דהאי עתיקא קדישא בחד הוי כלא בחידו ולא שניא מרחמי לעלמין בתלת עשר מכילן דרחמין אשתכח בגין דהאי חכמתא סתימאה דביה מתפרש תלת זמנין לארבע ארבע וחד עתיקא כליל לון ושליט על כלא

תרגום: וכל אותם השערות, וכל אותם נימין יוצאים (תלויים) ממוחא סתימאה, וכלם רכים (יושבים) במשקל אחד, ואין העורף נראה. הכל הוא לפי שזה העתיקא קדישא באחת הם, הכל הוא בשמחה, ואינו משתנה מרחמים לעולם. בשלש עשרה מדות הרחמים נמצא, לפי שזו החכמה הסתומה שבו, מתחלקת ג׳ פעמים לארבע ארבע, וא׳ העתיקא כולל אותם וישלוט על הכל.

מאיר האדרא: וכל אינון שערי וכל אינון נימין - השערות נחלקים לג׳ בחינות עיקריות (עי׳ שעה״כ ציצית פרק ב׳) ה״ה שערות, נימין וקוצין. השערות נותנים שיעור וגבול הנותנים מקום להשגת החכמה, ולכן השְׂעָרוֹת מכונים ◌ְשְׂעָרִים, שכן הם אמצעים אשר דרכם אפשר לבוא אל החכמה (לכן הגבול לשיעור החכמה מכונה שערות, דהיינו בלשון נקבה, ואילו ההמשכה משם מכונה ״שערים״ דהוא בלשון זכר). הנימין מבדילין בין כל בחינה ובחינה והן נמשכים מהא׳

[3777] בהגר״א על ספד״צ ד ע״א ד״ה ואף שאמרנו, לא משנה הגירסא, ובהגר״א על ספד״צ ג ע״ג ד״ה ותיקון של, גורס ואתקן (וכן הוא במים אדירים נב).

[3778] עי׳ באריכות בהגר״א על תז״ח כד ע״ב ד״ה סלקא.

[3779] עי׳ בהגר״א על תז״ח כד ע״ב ד״ה סלקא ע״ש שמביא ראיות מזהר בראשית ופקודי שהבטישה היא ב״מחשבה דלא אתיידע״.

[3780] עי׳ לעיל קכט ע״ב שמוח ז״א נחלק לל״ב נתיבות חכמה משא״כ מו״ס. אמנם עי׳ לקמן רצ ע״א שחילוק לל״ב נתיבות שייך אפילו לחכמה דא״א ולמו״ס וצ״ע.

[3781] (נ״א דלא אתידע בה כלל) (נוסף בדפ״ו).

[3782] (נ״א ומניה) (נוסף בדפ״ו).

שבאי"ן, והקוצים מי', והשערות מן'. והנה הקוצים אינם נזכרים כאן, ואילו באד"ר (קמא ע"ב) כליל להון בשערי, שכן הם סתומין מאד. ואע"פ שהא' הוא למעלה והוא בסוד פלא ונעלם יותר מהי', זהו באיכות הארתם שבשרשם אמנם אח"כ הוא מתגלה בסוד הדעת (מ"א יז). ממוחא סתימאה נפקין (תליין) - עיקר תיקון א"א הוא במו"ס, שכן על ידיו הוא שמאיר למטה (בהגר"א על ספד"צ ג ע"ג ד"ה ותיקון של), וכמש"כ בא"ר (קכח ע"ב) שבגלגלתא דרישא תליא אלף אלפים וכו' הרי הם נו"ה ובסוד צבאו"ת, שהמה בסוד השערות המצויים על הגלגלתא, ויניקתן היא ממוחא (מ"א יז). ומכאן הוא שכל המשכת השגת התורה (הבאה על ידי המשכת השערות) הוא על ידי נ' שערי הבינה[3783] (מ"א יח). וכלהו שעיעין - שכן אין כאן דין כלל (מ"א יח).[3784](ס"א יתבין) בשקולא - הכל הוא במשקל, דהיינו כפי כח המקבל (מ"א יח). ולא אתחזי קדלא - כמו שאמרו חז"ל "אין למעלה לא וכו' ולא עורף ולא" וכו' (חגיגה טו ע"א), ופירושו הוא שקשיות עורף עניינה הוא ההתגברות לעשות נגד טבעו, אמנם מי שהוא בתכלית הטוב ואין חפץ לעולם בדבר רע, אינו צריך לזה כלל, ולכן למעלה בא"א שהכל הוא בתכלית הטוב אין שייכת המציאות של קשיות עורף (מ"א יח). כלא הוא - כל הגילויים אשר שם הינם בחי' של הטוב האמיתי ועצם רצונו ית' (מ"א יט). בגין דהאי עתיקא קדישא בחד הוי - שכן כאן הכל הוא בחי' א' של גילוי הטוב, ואין הדין ניכר (מ"א יט). כלא בחידו ולא שניא מרחמי לעלמין - שורש הגבורות הוא בסוד יצח"ק, שכן החפץ והחשק באים מחמימות האש, וכשנתמלא חשקו מזה באים השמחה והצחוק. והנה אע"פ שיש שם דינים תמיד, אעפ"כ לעולם הם בשמחה בלא שינוי (מ"א יט). בתלת עשר[3785] מכילן דרחמין אשתכח – כל ההארות שלמעלה נמצאות אצלנו ע"י י"ג מידות הרחמים, ועל ידיהם הוא שנתגלו רחמיו אלינו ועל ידי המדות יכולים לקבל את רחמיו (מ"א יט). בגין דהאי חכמתא סתימאה[3786]דביה מתפרש תלת זמנין לארבע ארבע – תחילת התיקון של א"א היא במו"ס הכולל ג' הויו"ת, וכל הוי"ה בפני עצמה היא מתקלא (בהגר"א על ספד"צ א ע"ד ד"ה והמתקלא, וכן בהגר"א על ספד"צ ב ע"א ד"ה וכן). והנה אפיל שאין במו"ס אלא מוח א', אבל היא כלולה מג' (בהגר"א על תז"ח כד ע"ג ד"ה קוטרא). שורש המזלות הוא במו"ס, שכן יש שם ג' פעמים את ד' האותיות של ההויו"ת, וביחד עולין י"ב כמניין הת"ד (ונוסף עליהם התיקון הי"ג הכוללם) (בהגר"א על ספד"צ ט ע"א ד"ה היתה). י"ג התיקונים שבדיקנא יוצאים ממו"ס (בהגר"א על ספד"צ ח ע"ג ד"ה וז"ש שם). יש ג' חכמות היוצאות מג' המוחין, ואפילו שמוחא דע"ק היא בס"ה מוחא חדא, עכ"פ הוא שורש למציאות של ג' מוחין דביה ג' הויו"ת (בהגר"א על תיקו"ז קכז ע"א ד"ה לקבל ג'). והיינו י"ב שבדעת ועיקר שרשן הוא בכתר וביחד הם עולין י"ג (בהגר"א על ס"י ג ע"ד), דברי האידרא באים לתרץ היאך ישנם י"ג בע"ק הרי למעלה מבוארים רק ג' שכן החכמה עצמה היא שנחלקת לג', וזה אינו במו"ס אלא בחכמה עצמה [כלומר שיש ג' בחי' במו"ס וכל א' מהם הוא בחינה של שם הוי"ה בפ"ע, ולכן יש י"ב מדרגות, ועם אחד הכוללם. המה עולים י"ג] (מ"א יט). מש"כ כאן חכמתא סתימאה איננה חכמה דא"ק שמתלבשת בא"א דאצילות על ידי מלכות דא"ק, אלא הוא הרישא תליתאה דמוחין דא"א דא"ק (והוא המו"ס שבו), וכוונתו לומר שהיא דוגמת חכמה דא"ק, שכן שכן מציאותה נמשכת ממנו, אמנם עיקרו נשאר למעלה (לש"ו ביאורים ח"א כח ע"ב). וחד[3787] עתיקא כליל לון ושליט על כלא - דהיינו חסד עלאה דנחית במזלא, הרי הוא תיקון דמלך הדר, והוא דרגא דעתיקא (דהיינו תיקון י"ג דת"ד) דכליל לכל י"ב התיקונים (בהגר"א על ספד"צ ט ע"א ד"ה היתה). כן הדבר בכל בחינה של י"ג, שיש בו י"ב פרטים, והי"ג כולל את כולם (בהגר"א על תז"ח כ ע"ד ד' אלין), והוא בחי' כתר מלכות (בהגר"א על ספד"צ ג' ע"ג ד"ה ותיקון של)[3788]. "עתיק" הוא מלשון סילוק, ובכל זאת הוא "כליל ושליט". ובביאור הדבר כיצד

[3783] עי' מש"כ לעיל ד"ה הקודם.

[3784] מים אדירים יח גורס את המוסגר.

[3785] עי' לש"ו כללים ח"א יח ע"ג (וכן שם יט ע"א) שי"ג האלה מקבילים לי"ג הסדרים של עסמ"ב שבמו"ס דא"ק, שכן הוא עיקר ושורש לכל האח"פ דא"ק, נקודות ואצילות ולמעשה המה שורש לכל ספר הכללים שלו.

[3786] גי' בהגר"א על תיקו"ז קכז ע"א גורס "ביה", ואילו בהגר"א על ספד"צ א ע"ד ודף ג' ע"ג ד"ה ותיקון גורס כמש"כ למעלה.

[3787] וכן הוא הנוסח בבהגר"א על ספד"צ יג ע"ב. אמנם בדף ט ע"א ד"ה היתה וכן ב ע"א ד"ה וכן וג' ע"ג ד"ה ותיקון גורס "והוא".

[3788] החיות שבמרכבה הינם ד' ראשים של ד' חיות, וכלל כולם הוא חיה א'. החיות הן בסוד מו"ס הכולל בו ג' זמנין ד' ד' (הויו"ת), וחד עתיקא דכליל את כולן (זה הפך המזלין שם הכולל הוא למטה מכולם ואילו כאן הוא למעלה מהכל) (בהגר"א על ספד"צ יג ע"ב ד"ה תרין, בהגר"א על תיקו"ז קמ

הוא יתכן, הרי ש"מבשרי אחזה אלו-ה", שכן האדם, בלידתו מסתלק ממנו שורש נשמתו), ובכל זאת הוא כולל את כל העולמות כולם ויכול לשלוט עליהם בהתדבקו בהשי"ת[3789] (מ"א יט).

(קע) עי' זו"ח נז ע"ד: בוצינא דקרדינותא[3790] כד בטש ההוא אוירא דכיא במוחא בטש ולא בטש[3791] מטא לגביה דההוא מוחא[3792] ואסתליק מניה מטא ולא מטא כדין ההוא בטישו נפיק לגבי אתוון מגו מוחא ואתוון אתנקידו:

וא"ת נקודי תיקון סופרים הוא ח"ו דאפילו כל נביאי דעלמא יהון כמשה דקביל אורייתא מטורא דסיני לית לון רשו לחדתא אפילו חדא נקודה זעירא באת חד אפילו את זעירא דאורייתא:

כיון דההוא בטישו אתיישב במוחא[3793] מגו אוירא דכיא דאתפס בגין דאית אוירא דכיא דלא אתפס כלל[3794] והאי דאתפס כד אתיישב בהאי מוחא ההוא בטישו עילאה כדין נפקי כל תנועי

ע"ג ריש העמוד (עי' בהגר"א בתיקו"ז סוף קנח ע"ג)). והנה ישנם י"ג טעמים, דהיינו י"ב וא' שכולל את כולם, וכעין מה שאירע כאן (בהגר"א על תז"ח כא ע"א ד"ה אית).

[3789] שכן ככל שהאדם מתגבר יותר על טבעו יש בו יותר יכולת לשנות את טבעו.

[3790] וכמו שהאותיות מציאותם מהחכמה בבינה בסוד ל"ב אלה"ים כן הנקודות מציאותם מכתר בחכמה, וזהו שאמר "בוציצא דקרדינותא" והיינו סוד קו המדה המתפשט מהכתר וכבר פירשנו מלות אלו בתיקונים ובאדרא, והענין כי בוציצא ובוצינא הכל ענין אחד "ואוירא" הוא סוד ייחוד חכמה ובינה דהיינו סוד יה"י אור י"ה אוי"ר, דהיינו או"ר בינה שבה חמשה אורות, וי' חכמה מתלבשת בבינה דהיינו נקודה בהיכליה או"ר, ולהיות יחודם על ידי הדעת נקראת הדעת אוי"ר על הסוד הזה, ומפני מציאות הרחק המתנגדים והדינים משם יקראו "אוירא דכיא" טהור מדינים, טהור מאחיזת הבלתי ראויים בו, וייחוד אוי"ר הוא בכתר שבו נכללות חכמה ובינה ושם מתייחדות, ומשם מתפשט סוד ק"ו המדה אל החכמה הנגלת, וזהו שאמר "כד בטש ההוא אוירא דכיא במוחא" וענין הבטישה הוא נתינת כח ומדה להתאצל המאורות מעצם החכמה אל האותיות, ומפני קורבת הענין אל המאציל והדברים שם הם תלויין ברצון ונפעלים בלי אמצעיים אמר "בטש ולא בטש" מפני שבבחינת המאציל לא בטש ובבחינת הנאצל בטש, כענין שאר ההנהגות המתייחסות אליו ולא מתייחסות כדפרשנו בספ"ר בשער עצמות וכלים. "ובוציצא דקרדוניתא" הוא קו המדה המתעלם בתוך אוירא דכיא ומתיילד משם בטישו לגבי מוחא כדפירש ר' שמעון בתיקונים בסוד שם יו"ד ה"י וי"ו ה"י דלית בריה דלית ביה דכר ונוקבא, וסוד שם זה הוא סוד יה"י או"ר י"ה אוי"ר (אור יקר).

[3791] תשע נקודין באורייתא נפקין כו' - ענין ט' הנקודין הן ט' היכלין שנזכרו בפ' נח ובפ' פקודי במאמר הנ"ל דלאו אינון נהורין כו' ומהן מקבל החכמה של אצילות, נקודה סתימא, וממנו יצאו הנקודות אל האותיות כמ"ש בזו"ח@ ש"ה (עג ע"ב) בוצד"ק כד בטש ההוא אוירא דכיא במוחא בטש ולא בטש מטי לגביה דההוא מוחא ואסתלק מיניה כדין ההוא בטישו נפיק לגבי אתוון מגו מוחא ואתוון אתנקידו, ור"ל כמ"ש במאמר הנ"ל ומגו ההוא פריסו ברדיפו כו' וכדין (בהגר"א בתז"ח יט ע"א).

[3792] היינו מוחא דזעיר אנפין שהיא עצם החכמה המתגלת למטה אלא שהיא בחינתה המתקרבת אל הכתר, וענין מטא היינו בבחינת הכתר המשתוות אל החכמה ושם יתגלה סוד בוציצא דקרדינותא דהיינו ק"ו המדה על ידי סוד אוירא, ולהיות הענין שם ברצון ודקות הכתר הנעלם אמר "מטא ולא מטא" כדפי', וכדי שלא יתגלה מן הכתר שום בחינה כמו שפירשו באדרא אמר "ואסתליק" דהיינו שנתן כח בחכמה להתפשט מאורותיה בנקודות ומסתלק אל העלמו ואח"כ תתפשט החכמה, וזהו "שאמר ואסתליק מטא ולא מטא כדין ההוא בטישו נפיק" אחר הסילוק ומעוט היחס אל הפעולה הנזכרת בסוד הנעלם כדפירשנו, ולרוב הייחוד אין ראוי לייחס שם ריבוי המאורות וריבוי הפעולות ושנויים אמנם הוא יוצא מהנעלם בטישו בהתייחס אליו ההנהגה "בטש ולא בטש" וכן לענין פעולת האצילות "מטא ולא מטא" ואח"כ אל המוח בעצמו שהוא חכמה "כדין ההוא בטישו" אחדות הפעולות "נפיק לגבי אתוון" שהם שש קצוות "מגו מוחא" מתוכיות החכמה ושם אחדות ופעולה בלתי משתנה אמנם בספירות למטה "אתוון אתנקידו" נמצאו ריבוי הנקודות ושנויי ההנהגות, כאלו תאמר החכמה אינה במקומה לא דין ולא רחמים, אמנם בהתפשטה למטה בסוד האותיות יש בחינה שתהיה דין ויש בחינה שתהיה רחמים, ולזה שבא היא דין והיא מחכמה, ולא יתייחס הדין אל החכמה וכל שכן למה שלמעלה ממנה מפני הרחק הפעולות מהשורש כדפי' (אור יקר).

[3793] מהדר לפרושי סוד הטעמים, ומה שבין נקודות לטעמים הוא כי הנקוד הוא התפשטות המאורות מתוכיות החכמה אל האותיות למטה ויעשו שם הנקודות בריבוי פעולות ושינויי ההנהגות כדפירשנו, אמנם הטעמים הם טעמים ממש למעלה בתוכיות החכמה, והענין שהנקודות והטעמים ממקור אחד ובבת אחת נאצלו, והיינו שדקדק הכתוב באומרו "נעשה לך עם נקודות" שבעשיה אחת נעשו ונמצאו מהמקור, והטעם שאותה הבטישה שמכחה הנקודות אחרי צאתה מאת החכמה היא עצמה הטעמים מצד בחינתה, וזהו שאמר "כיון דההוא בטישו אתיישב במוחא"

דטעמי[3795] ואינון טעמי כמתג לסוסיא[3796] למהך באורח מישר[3797] לימינא[3798] ולשמאלא[3799] לכל רעותא דטעמי[3800] אזלי[3801] ופסקי[3802] ותבי (נ"א יתבי[3803]) ומרהטי[3804] אזלי בגאותא[3805]

והנקודות הם מבחינת [חכמה] כד נפיק ההוא בטישו, והטעמים "כיון דההוא בטישו אתיישב במוחא," ולא בחכמה נפרדת מהכתר אלא בבחינת דביקותה אתו, והיות הבטישו כח הכתר נובע מהכתר ומתיישב (א) בחכמה, וזהו שאמר "אתיישב במוחא מגו אוירא דכיא דאתפס" ולמעלה לא פירש איזה אוירא היה מפני שבאמתות הם שלשה אוירים אוי"ר אוי"ר אוי"ר, האחד הם בחכמה ובינה בעצמם בגלוי והיינו סוד ייחוד חכמה ובינה הנהוג הנזכר בכמה מקומות, השני הוא בחכמה ובינה בבחינתם בתוך הכתר שהכתר רוכב עליהם והם מבחינות אחרונות בכתר להאציל ממנו ההויות, והיינו אוירא דכיא דאתפס, וענין תפיסה זו אינה לתחתונים שאפילו הבינה אינה נתפסת אלא הבחינה הדבקה בנאצלים תחתונים נתפסה אליהם, ועוד שהוא בחינת הזכר שאנו מדברים בה. השלישית שהיא בחינת הכתר הנעלמת והיינו כתר שבכתר שם בהעלם אוירא דכיא דלא אתפס, דהיינו שכמו שהכתר לא יצדק בו שם כן לא יצדק באויר זה והוא סוד אצילות חכמה ובינה בדקות בכתר שבכתר, ואין משם טעמים ולא נקודות שיצדק אומרינו אתיישב במוחא אלא נפעל משם ברצון ויורד למטה, לזה עתה שאמר אתיישב במוחא פירש ואמר דהיינו הבחינה הנגלת מהכתר שהוא אוירא דאתפס, וזהו שאמר "והאי דאתפס כד אתיישב במוחא" דהיינו ייחוד חכמה ובינה בחינות אחרונות שבכתר מתאחדות בבחינה עליונה דקה שבחכמה הנקראת מוחא שעוד יש בחינות אחרות שהם למטה ממוחא כעייניו ואודנין דיקנא וכיוצא כדפירשנו באדרא (אור יקר).

ר"ל מ"ש במאמר הנ"ל כדין בטיש האי נהירו דמחשבה כו' ונהרין כחדא והן הטעמים, שהן מאוירא, מ"ד, ונקודות ממוחא, מ"נ. ואמר מגו אוירא דאתפס. ר"ל אוירא שבגלגלתא (יהל אור).

[3794] הוא רדל"א וענין אוירא הוא אור הגנוז שאינו מושג כלל כמו האויר משא"כ אור המאיר שמושג לכל והוא אור הגנוז באות י' כמ"ש בפ' בראשית (טז ע"ב) אפיק י' מאויר ואשתאר אור (בהגר"א בתז"ח יט ע"א).

הוא רדל"א. וענין אוירא הוא אור הגנוז שאינו מושג כלל, כמו האויר, משא"כ אור המאיר שמושג לכל, והוא אור הגנוז באות י', כמ"ש בפ' בראשית (טז:) אפיק י' מאויר ואשתאר אור. עכ"ל (יהל אור).

[3795] ולהיות שהנקודות בהם שינויי הפעולות לכך (אין) ראוי לייחסם בעולם ולזה אמר "ההוא בטישו נפיק לגבי אתוון" אמנם הטעמים אין בהם שינויי הפעולות בחסד דין ורחמים כאשר יתבאר לזה אמר "כד אתישב במוחא ההוא בטישו עילאה כדין נפקי כל תנועי דטעמי" דהיינו שהם יוצאים משם ממש התנועות וריבויי הבחינות, כענין שנמצאו עתה אותיות מכח החכמה בבינה ומתגלים למטה בתורה שש קצוות, נקודות מכח הכתר בחכמה יוצאות לחוץ מהבינה אל האותיות, אמנם עיקרם מחכמה שמסתלק משם הכתר, טעמים מכתר בהתאחד התעוררותו ואורו בחכמה ומשם יוצאים הטעמים לאותיות כדפירשנו (אור יקר).

עי' פרדס בערך אויר פירושו (דפ"מ).

[3796] ולהורות על פעולות הטעמים באותיות שאינם ממש הפעולות כדפירשנו ששנויי הפעולות תלויים בנקודות שהם קמץ כתר, פתח חכמה, צרי בינה, סגול חסד, שבא גבורה, חולם ת"ת, חרק נצח, שורק הוד, שורק יסוד, והאותיות הם ידו"ד שהוא פועל כל הפעולות, אם ינקד בשבא דין, ואם בסגול חסד, ועל דרך זה כל הפעולות ומן הטעם שפירשנו, ואם כן פעולת הדין והרחמים כבר הם באותיות עם הנקודות, והטעמים הוא הנהגת הפעולות ההם כענין שפירשנו בשער עצמות וכלים במשל האור בעששיות כן הוא בסוד הטעמים עם האותיות המנוקדות, שאחר שהם מנוקדות הרי הם עששיות שבהם הפעולות אמנם האור מתלבש באותם העששיות להמציא פעולתם ברצון הפועל בהם, וזה רמז באומרו "ואינון טעמי כמתגא לסוסיא" והענין שהסוס בו כח המרוצה והדילוג והקפיצה והטיול, ואין המתגא נותן בו כח הפעולה ההיא אמנם מנהיג אותו, כשראוי לרוץ ירוץ וכשראוי לדלג ידלג וכיוצא, ונמצא שהטעמים מדת הפעולות הנתונות מכבר באותיות, שלא תצא הפעולה כשטף מים בלי משקל ומדה אלא שיפעלו המדות כפי הראוי להנהגה הצריכה, וכשנדקדק בענין זה נמצא יסוד הפעולות באותיות ונקודות וכח פעולתם בטעמים כדפירשנו, ולהיות סוד הנהגתם בהמזגה אל המאורות העליונים שהם בעשר מדות פי' עשר הנהגות עליונות, ואמר "למיהך באורח מישר" א', ב' "לימינא" ג' "לשמאלא" ד' "לכל רעותא דטעמי" ה' "אזלי" ו' "פסקי" ז' "יתבי" ח' "ומרהטי" ט' "אזלי בגיאותא" י' "ובשפלי," הרי עשר הנהגות בסוד שהטעמים כלולים מעשר, ומה שיוסיפו הוא ריבוי הבחינות, והעשר פעולות הם פועלות כולם אחד מעשר פעולות ועניינים שכל אות ואות ינקד בכל עשר נקודות כנודע, וכן כל נקודה ונקודה יטעם בכל הטעמים, בדרך שהבינה פועלת כל בחינותיה בכל בחינה ובחינה שבחכמה, והחכמה פועלת כל בחינותיה בכל בחינה ובחינה שבכתר, ולזה עשר נקודות יטעמו כל עשר פעולות הטעמים שהם אלו (אור יקר).

[3797] האחד "למהך באורח מישר" והיינו שיפעל הנקודה עם האות פעולת ק"ו האמצעי שבאותה הפעולה הן דין הן רחמים, שהדרך הישר הוא האמצעי האוחז מהכתר עד המלכות שוה יחד (אור יקר).

ובשפלי[3806] ולית רשו לכל אתוון[3807] למהך לסטרא דא ולסטרא דא בר ברשו כמה דטעמי מדברי לון ומלה בגינהון אשתמע בגין למהך באורח מישר:

תרגום: הניצוץ הקשה כשהכה אותו האויר הטהור במח הכה ולא הכה מגיע אל אותו המח ומסתלק ממנו מגיע ולא מגיע אזי אותה ההכאה יוצאת לאותיות מתוך המח והאותיות מתנקודות@.

ואם תאמר הנקודות@ הוא תקון סופרים חס ושלום שאפלו כל נביאי העולם יהיו כמו משה שקבל תורה מהר סיני אין להם רשות לחדש אפלו נקודה קטנה באות אחת אפלו אות קטנה של התורה.

כיון שאותה ההכאה התישבה במח מתוך האויר הטהור שנתפס משום שיש אויר טהור שאין נתפס כלל וזה שנתפס כשהתישב במח הזה אותה ההכאה העליונה אז יוצאים כל התנועות והטעמים והטעמים הם כמו מתג לסוס ללכת בדרך ישרה לימין ולשמאל לכל רצון שהולכים הטעמים ופוסקים ושבים ורצים והולכים בגאוה ובשפלות ואין רשות לכל האותיות ללכת לצד זה ולצד זה רק ברשות כמו שהטעמים מנהיגים אותם והדבר נשמע בשבילם כדי ללכת בדרך ישרה.

(קעא) עי' אד"ר קלז ע"א: גוונא תניינא אוכמא כאבנא חד דנפיק מתהומא חד זמן לאלף שנים בימא רבא וכד נפיק האי אבנא אתא רגשא ותקפא על ימא וקליה דימא וגלגלוהי אזלא ואשתמעא לנונא רבא דאקרי לויתן ונפיק מתהומא והאי אבנא מתגלגלא בתוקפא דימא ונפיק לבר והיא אוכמא דכל אוכמין סתימין קמיה (ס"א והא אוקמוה דכל אורחין סתימין קמה) וכך היא אוכמותא דעינא אוכמא דכליל וסתים כל שאר אוכמין וסוחרניה דההוא אוכמא אסחר חד חוטא סומקא (ס"א לסטר חד) ואקיף להההוא אוכמא

תרגום: הגוון השני הוא שחור כאבן אחת שיוצאת מן התהום אחת לאלף שנים בים הגדול. כשאבן זו יוצאת בא רעש גדול וזועף על הים, וקול הים וגליו הולכים ונשמעים לדג הגדול

[3798] השנית "לימינא" דהיינו שיפעול בחינת הפעולה שבאותה נקודה בימין שבה, שמקור הימין מחכמה עד הנצח (אור יקר).

[3799] השלישית "לשמאלא" דהיינו פעולת בחינת הנקודה בשמאל שבה בין דין בין רחמים בין חסד, דהיינו שאוחז מבינה עד הוד, בענין ששלשה אלו הם שלש ראשונות אבות לשלשה הנהגות הנזכרות (אור יקר).

[3800] הרביעית "לכל רעותא דטעמי" דהיינו פעולה רביעית המיוחסת למלכות שהיא כלל המזגת הפעולות כולם, והיינו "לכל רעותא" הבחינה המזוגה מכולם, והכוונה שתהיה אותה הנקודה פועלת פעולתה איזו פעולה שתהיה בבחינה הכוללת כל המדות (אור יקר).

[3801] החמשית "אזלי" שענין אזלי הוא משך הפעולה מצד החסד, והיינו בין שיהיה בדין בין ברחמים המשכתה מן הטעם הזה שהוא אורך הדברים הרבה (אור יקר).

[3802] הששית "פסקי" והיינו מצד הגבורה שמשם קוצר הדברים, ומן הטעם הזה יתקצרו הפעולות ויפסקו פעולתם איזו פעולה שתהיה (אור יקר).

[3803] השביעית "יתבי" אינו הפסק ממש מכל וכל אמנם תולדה ממנה, יושב הפעולה ואפשר יחזור אל פעולתה מה שאין כן הפסק שפסק ולא יפעול, והיינו הטעם שהוא מהוד וקרובה פעולתה לפעולת הגבורה וסמוך לה (אור יקר).

[3804] השמינית "רהטי" והיינו בנצח שהיא תולדת החסד שהוא באורך וזו במרוצה לפעול, והיינו הילוך שרץ לפסוק מפני שהיא תולדה דחסד לא ארוכה כמוה (אור יקר).

[3805] התשעית "אזלי בגיאותא" והיינו מצד הטעם שבת"ת המתגאה והולך באורך מצד הכתר שעליו לכך הולך בחסד ששם הטייתו והגאותא מצד הכתר ששם חנייתו (אור יקר).

[3806] העשירית "בשפלי" מצד היסוד שהוא הולך ג"כ מצד הימין וארוך מצד היותו מהת"ת אמנם בשפלי לצד מטה שהיא מלכות המקבלת ממנו (אור יקר).

[3807] אלו העשר פעולות הם פועלות הטעמים לפי מה שימצאו בחינת הנקודות אם דין דין אם חסד חסד כענין משל הסוס שאמר. וטעם כל זה שלא לעזוב ההנהגה בלי רשות גבוה חס ושלום שהכל מצד ההנהגה העליונה משתלשלת מעילה לעלול כענין בטש ולא בטש דאמרן לעיל, וזהו שאמר "ולית רשו לכל אתוון" שהם כלים לפעולות שהם הנקודות לפעול פעולה שבהם באיזו בחינה שבמדתם, וזהו שאמר "למהך לסטרא דא או לסטרא דא בר ברשו" שהוא הנהגת האין סוף והשגחתו המתפשטת בספירות והיינו באמצעות הטעמים כדפירשנו, וזהו שאמר "כמא דטעמי מדברי לון." ועם היות הפעולה קבועה באות על ידי הנקודה עדין תשתנה בסוד הטייתה לימין שבה או לשמאל שבה וכיוצא וזהו שאמר "ומלה בגיניהון אשתמע בגין למהך באורח מישר" ירצה שעל ידי הטעם תשתנה הבנת המלה כגון באה בענין רחל באה וכו' על ידי הטעם תשתנה וכן הרבה, וזה יורה היות הטעם משנה הגזרה וכיוצא כדי שתהיה הפעולה מיושרת להנהגה עליונה ולא תצא ממדת הרצון העליון (אור יקר).

הנקרא לויתן, ויוצא מהתהום. ואז אבן זו, על ידי חוזק על הים, מתגלגלת ויוצאת לחוץ. והיא שחורה שכל השחורים סתומים לפניה (והרי בארנו שכל הדרכים סתומים לפניו) וכך הוא גוון השחור שבעין, שחור שכולל וסותם את כל שאר השחורים. וסביבות אותו השחור סובב חוט אחד אדום (לצד אחת) ומקיף אותו השחור.

מאיר האדרא: גוונא תניינא אוכמא כאבנא[3808] חד דנפיק מתהומא — ״תהומא״ הוא בסוד מוח בינה דז״א, וכמ״ש ״בדעתו תהומות נבקעו״ (משלי ג יט), וכן כתיב ״משפטיך תהום רבה״ (תהלים לו ז)[3809], והוא שורש לגוון אוכמא[3810] (ב״ע קעו ע״ב). שכן המלכות שהיא בגוון אוכמא יוצאת ממוח בינה המכונה ״תהומא״, ובזה יתבאר מה שכתוב (בהגר״א בספד״צ ט ע״ב ד״ה שתא) שכל אלף שנים נגמר בירור של מלך שלם ממלכי אדום (ב״ע קעז ע״א). חד זמן לאלף שנים בימא רבא — כאשר מתגלה הארת החיוורא ה״ה מו״ס המכונה ימא רבא, אזי נפיק האי אבנא מתהומא שכן סיגי הדינים מתפרשין מבינה ונחתין לתתא (ב״ע קעז ע״א). וכד נפיק האי אבנא אתא רגשא ותקפא על ימא — גוון אוכמא מתפרש שכן אינה נכללת ביו״ד ה״ה חיוורא עילאה. והוא ׳על ימא׳ כמ״ש בספד״צ (כא ע״ב) ״חד רגשא בגין לאתפרשא״, כלומר שכל פרישו דזיקין דאתדעכו הוא ע״י מו״ס, הרי הוא ״ימא רבא״, דשם זריק ניצוצין לש״ך עיבר (לעיל קלב ע״ב). ולכן רגשא גדול יש שם. ומעתה מפרש והולך היאך פרשא גוון אוכמא מעינא (ב״ע קעז ע״א). וקליה דימא וגלגלוהי אזלא ואשתמעא לנונא רבא דאקרי לויתן — הארת החוורתא תאיר עד עטרת יסוד דז״א, דהיינו לעתיד לבא בימות המשיח (בהגר״א על ספד״צ יב ע״ב בהגה״ה) כאשר הולכת הארת החיוורא ממו״ס הנק׳ ״ימא רבא״ אל עינא פקיחא דע״ק המכונה כאן ״נונא רבא״. ונק׳ כמו כן ״לויתן״ שכן שורש כל חיוורא הוא מחיוורא דגלגלתא, הרי הוא בסוד לויתן כידוע[3811] (ב״ע קעז ע״א). ונפיק מתהומא, והאי אבנא מתגלגלא בתוקפא דימא - על ידי הארת מו״ס (ב״ע קעז ע״א). ונפיק לבר - שהסיגים נדחים לחוץ כמבואר[3812] (ב״ע קעז ע״א). והיא אוכמא דכל אוכמין סתימין קמיה [3813](ס״א והא אוקמוה דכל אורחין סתימין קמה) וכך היא אוכמותא דעינא - כמ״ש ״ישת חושך סתרו כו׳״ (תהלים יח יב), שהוא מסט׳ דבינה, שכן כל הסיגים וכל מלכי אדום נפקין מתמן, ה״ה אתר דכל הדינין מתקטרין תמן בארץ אדום וכמ״ש באדר״ז[3814] ובכ״מ, ולכן גם אוכמא דעינא דאתייא מתמן הוא ׳אוכמא וכו׳׳ (ב״ע קעז ע״א). אוכמא דכליל וסתים כל שאר אוכמין, וסוחרניה דההוא אוכמא אסחר חד חוטא סומקא (ס״א לסטר חד) ואקיף להההוא אוכמא - לעולם אזלין בינה ומלכות כחדא, ולכן הם כנגד ב׳ ההי״ן שבשם. לכן כל א׳ סובב את חבירו, סומקא לאוכמא ואוכמא לסומקא (ב״ע קעז ע״א).

(קעב) דברי רבינו בספד״צ יד ע״א: וענין ג׳ אוירין ובטישו דלהון, כי אוירא דגלגלתא ומ״ס הן בסוד חו״ב דאריך, והן זיווג עליון בע״ק, וז״ש בא״ז שם (רפט ע״א) פשט חד טורנא דהוה מתקן לאנהרא בטש בהאי מוחא כו׳[3815], ואמר שם (רפט ע״ב) בטש מאן דבטש בהאי מוחא כו׳, וזהו עליון מאד דנפקא מא״ס[3816], ולכן אמר מאן דבטש כו׳, וז״ש כאן (תז״ח כא ע״ב) ובטש אוירא דלהון, דההוא אוירא נפקא מא״ס, ובטש גו מוחא כו׳, והן שרשים לחו״ב בפומא וזיווג שלהן, ואח״כ מזדווגים חו״ב שבפה[3817], והן אוירא דנפיק ממוחא ובטש בגרונא כו׳ (תז״ח שם), ויש זיווג אחר בפה, והוא בסוד הדבור חיך ושנים ולשון, חיך בסוד החכמה כנ״ל (יג ע״ד), ושינים בסוד הבינה, ולשון בסוד הדעת, כמ״ש למטה בס״ד (יד ע״ד) לישן ממלל רברבין כו׳, כמ״ש שם ע״א (יט ע״ב) בוצינא דקרדינותא אתפשט בכל אינון קשרין, וסי׳

[3808] עי׳ בהגר״א על ספד״צ כב ע״א חד רגשא, הו״ד לעיל בריש העמוד ד״ה מאן אבן א׳ מאוכמתא דעינא, ללמדינו שכאן הוא מקום הפרישה של האוכמא הנפרד מהעין לגמרי מאז שנתגלה הא״א.

[3809] כל זה נמצא בגר״א בספד״צ כב ע״א ד״ה חד רגשא.

[3810] והנה ״ימא רבא״ הוא כינוי לחכמה, ה״ה מו״ס (ועי׳ בהגר״א על ספד״צ כ״ב ע״א חד רגשא), ושם הוא שורש הארת החיוורא ה״ה ימא רבא דחכמתא. ואז מסתלקים גוון האוכמא וכן הדינים של גוון הסומקא, וכמו שעוד יתבאר (ב״ע קעו ע״ב). הדינים היוצאים מתוך הגוון השחור דהיינו נוק׳ דאצילות, יורדים לבינה דבריאה ולא לחכמה [עי׳ בהגר״א על ספד״צ לא ע״א ד״ה והענין] (לש״ו דע״ה ח״ב צג ע״ג).

[3811] עי׳ בהגר״א על ספד״צ יא ע״ג ד״ה ויודע ששני.

[3812] בריש העמוד מדברי הבהגר״א על ספד״צ.

[3813] ב״ע קעז ע״א לא גורס את המוסגר.

[3814] לא מצאתי באד״ז רק באד״ר דף קמב ע״א.

[3815] [תרגום: פשט שר א׳ שהיה מתקן להאיר, הכה באותו המוח.]

[3816] דהיינו מרדל״א, כדלעיל יג ע״ד ד״ה וענין רצוא.

[3817] הרי הם חו״ב דאצילות המזדווגים בפה דא״א, וזהו בחי׳ ׳הבן בחכמה׳.

חו"ל ח' לעילא, ו' באמצע[3818], ל' בכלהו[3819] כו' ואלין חיך ולישן ומגדלא דשינין על אלין שריין כלא, ואלין אינון דאתכסיין בקלא פנימאה[3820], ובקלא דאשתמע[3821], ובמילולא, ואלין אינון תחומין לאלין, ר"ל שחיך שורש קלא פנימאה כנ"ל, והוא חכמה ברזא דח', כמ"ש בזוהר משפטים (דף קכג ע"א) ח' נהירו דחכמתא דלא אשתכח ולא אתדבק, דכתיב לא ידע אנוש ערכה[3822], ולכן הוא קלא פנימאה, ו' הוא קלא דאשתמע, דעת, כידוע שדעת הוא ת"ת[3823] כמש"ל (יד ע"ד וכ"ה כאן), הוא קול והוא ו' והוא הלשון כנ"ל, והוא הנגלה, שיניים הוא מלולא והוא בינה, מגדל השן כמ"ש שם ע"ב (יט ע"ג), בטש ביה ובגיניה נביע בחשאי ודא רזא ח' חיך כו' כנ"ל, וכד אפיק קלא דאשתמע מגו דפשיטו דמחשבה האי קשרא דחיק ליה ושדר ליה לקשרא ב' ברזא דוי"ו דאיהו לישן, ובטש ההוא קלא ביה ואשתמ' מהאי סט' ושריא על הא סט' דלישן, ובג"כ אקרי האי קלא ו' לישן[3824], האי קשרא דאיהו לישן שדר ליה לגו קשרא תקיפא מגדלא, כללא דעשרין ותרין שורין, וכדין ההוא קלא אשתכח לגו מלה כו'[3825] ע"ש, והוא מגדל השן הנאמר בשיר השירים (ז ה), והוא מגדל הפורח באויר[3826], שהן שלש אוירין בג' תחומין, וזהו מגדל הפורח באויר השלישי, שהוא יוצא מגרון[3827], ולכן נאמר צוארך כמגדל השן, ובינה הוא ש' כידוע[3828], ולכן שלש מאות הלכות במגדל הזה (חגיגה טו ע"ב), והוא הל' של מגדל הזה, כידוע שכל ההלכות אלו הוא על גגו של ל'[3829] הפורח באויר, ועל בינה נאמר (חגיגה י ע"א) היתר נדרים פורחין באויר, שנדרים בבינה כמ"ש בר"מ פרשת יתרו (דף צא ע"ב) נדר איהו לעילא כו' ע"ש[3830], וכידוע (זהר משפטים קטז ע"א) בסוד כל נדרי שמתירין ביה"כ, וזהו זיווג יותר חיצון בסוד הדיבור, וזיווג העליון הוא בסוד חכמה, בסוד וחכם בבינה, ולכן הזיווג הראשון לא פסק תדיר[3832] שהן ריעין דלא מתפרשין[3833], אבל זיווג הזה אינו אלא בשעת הדיבור, וכידוע שזיווג

[3818] דהיינו לשון, עי' מש"כ רבינו שם.

[3819] דהיינו שיניים וכדלקמן.

[3820] עי' ביאור רבינו שם, שזהו זיווג דחיך וגרון.

[3821] והוא בלשון, ע"ש בביאור רבינו. והנה יש לדעת כי יש עוד זיווג, הרי הוא בדיבור 'במילולא', שם שותפים חלקי הפה, אמנם הזיווג המבואר כאן הוא רק בקול.

[3822] [תרגום: ח' הארות החכמה שלא נמצאו ולא נדבק שנאמר "לא ידע אנוש ערכה".]

[3823] עי' ת"ז כט ע"ב: 'יעקב מלבר משה מלגאו'. כלומר, מידת ת"ת ה"ה יעקב, הוא בחי' החיצוניות של הדעת, ה"ה בחי' משה.

[3824] עי' לעיל הערה 1483.

[3825] [תרגום: הכה בו, ומחמתו נובע בשקט, וזה סוד ח' [כנגד] חיך וכו' וכאשר הוציא קול שנשמע מתוך התפשטות המחשבה, קשר זה דחק אותו ושלח אותו לקשר ב' בסוד וי"ו והוא הלשון, והכה אותו הקול בו ונשמע מאותו צד ושורה על זה הצד של לשון, ולכן נקרא אותו הקול ו' לשון, אותו הקשר הוא לשון שלח לו לתוך קשר חזק כמגדל, כלל של כ"ב שורות וכך אותו קול נמצא לתוך מילה.]

[3826] עי' פת"ש א"א יח, שעניין מגדל הפורח באוויר (חגיגה טו ע"ב) הוא עליית יסוד לחסד דרדל"א הגנוז באוירא, ועי' לש"ו כללים ח"ב לג ע"ג, שיסוד דז"א ועטרת היסוד יחד המה בסוד מגדל הפורח באויר, שכן הם עומדים בין ז"א לנוק', ואינם סמוכים על שום דבר או מקום וכאילו מצויים "באויר". ועי' ע"ח שער דרושי הצלם פרק א', שהוא הנה"י דתבונה השלישית, הרי היא ל' דצלם (ועי' שער הנסירה פרק ה' שהוא הארת יסוד דא"א הנכנס בבינה דז"א, וע"ש עוד שזהו גם כן כינוי לבינה), ועי' זהר יתרו צא ע"א.

[3827] כלומר מזיווג דחיך וגרון.

[3828] ש' מג' אותיות אמ"ש. שהם כנגד הספירות כתר חכמה ובינה. עי' בבהגר"א על ס"י ב ע"ג, ועי' פת"ש גדלות דז"א ו' שזו היא בחינת הבינה שמגינה על ז"א.

[3829] עי' רש"י סנהדרין קו ע"ב ד"ה במגדל הפורח באויר: 'מתג עליונה שלמעלה מן הלמ"ד מפני מה כפופה למטה'.

[3830] וז"ל: נדר איהו לעילא ואינון חיי מלכא רזא דרמ"ח שייפין ותריסר קטירין כחושבן ונד"ר ועל דא חמיר משבועה [תרגום: "נדר" הוא למעלה, והוא "חיי המלך" בסוד רמ"ח אברים וי"ב קשרים, כחשבון ונד"ר ולכן חמור הוא משבועה], ע"כ. ועי' זהר פנחס רנה ע"א: כל הנשבע כאילו נשבע במלך עצמו, וכל הנודר כאילו נודר בחיי המלך, המלך עצמו אדנ-י חיי המלך יהו"ה, ובגין דא (שם ל) כי ידור נדר ליהו"ה, ע"כ. וכן שם ע"ב: כל הנודר בהוי"ה דאיהו תפארת כאילו נודר בחכמה דאיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א חיי המלך, וכל הנשבע באלקים כאילו נשבע במלך עצמו.

[3831] עי' שם בהגר"א, ש'הבן בחכמה' הוא באו"א עילאין, ו'חכם בבינה' הוא בישסו"ת.

[3832] עי' פת"ש שבירה טז, שהזיווג התדירי הוא לעולם בבחינת אב"א. ועי' שם פרצופים פתח ג', שזהו שורש חיות העולמות התמידית, משא"כ הולדת נשמות חדשות, שאינו נובע מהשפעה תדירית אלא לעיתים מתחדש ולעיתים נפסק והוא נובע מזיווג פב"פ הבא לפרקים.

הבינה אינו תדיר, ומסוד זה הזיווג יוצאין מלאכים, כמ"ש (חגיגה יד ע"א) כל דיבור ודיבור שיוצא מפי הקב"ה יוצא[3834] ממנו מלאך כו', ומזיווג הראשון יוצאין ממנו נשמות[3835] שהן בבריאה, שורש המלאכים שהן ביצירה, וזיווג האחרון הוא ע"י הלשון, וכל הדיבור תולה ע"י הלשון, ועל שני הזווגים אמר כאן והחיות רצוא ושוב, כי בזיווג עליון הדעת שהוא הרוח לא

[3833] עי' זהר ויקרא ד ע"א. ועי' לש"ו כללים ח"א כח ע"ג, שזהו מכח המזלין שנוזלים תמיד והמה המעוררים את או"א לזיווגם התדירי.

[3834] בש"ס וילנא הגרסא היא 'נברא', וכן כתוב בבהגר"א על ס"י ז ע"א.

[3835] עי' לש"ו ביאורים במטי ולא מטי פ"ד אות כ"א (לש"ו).

וזהו תמצית לשונו: מצינו בפה דא"א ב' זיווגים בפה, זיווג דחיך וגרון וזיווג דחיך ולשון ושיניים [וה"ה בפה דא"ק ואכ"מ].

הזיווג דחיך וגרון הוא זיווג נעלם מאד, כי חיך וגרון הם בבחי' או"א עלאין שבפה, ונמשכים מאוירא ומו"ס. כך, שהחיך וגרון הם חו"ב, והדעת הוא הרוחא שביניהם דנביעו תדיר מא"ס ומייחדם. מזיווג זה יוצאים ב' בחינות, הא' פנימי והשני חיצוני: החיצוני הוא חיות העולמות, והפנימי הוא הנשמות העליונות. הבחינה דחיות עניינו הנהגת הטבע, ודרכו להיות בהסתר והוא תדירי, ואילו בחינת הנשמות הוא בחינה של הנהגה הניסית, והוא באתגליא ואינו תדירי. מבחינת הנשמות יוצאים שני מיני נשמה פנימיים, ה"ה נשמת הצדיקים ונשמת המלאכים המלמדים אותם תורה (עי' זהר בראשית נה ע"ב ולז ע"ב), [ועל אף שנשמת הצדיקים למעלה מהמלאכים הרבה אמנם מאחר שהם מלובשים בגוף לכן צריכים הת"ח לקבל דרך המלאכים].

הזיווג הב' הרי הוא חיך שיניים ולשון, וזיווג זה הוא בסוד דיבור. והוא בבחי' ישסו"ת שבפה. כלומר בעת תיקון מעשה התחתונים, והוא זיווג חיצוני יותר מאשר זיווג דחיך וגרון, ולכן אין יוצאים מזיווג זה אלא נשמות התחתונות בלבד. והוא באתגלייא ואינו תדירי, שכן אינו בא לידי מעשה אלא בשעת הדיבור. והנה נשמות אלו אף הם יוצאים בשני מינים כעין הזיווג הראשון, ואף כאן הוא נבחן בפנימי וחיצון: נשמות רוב בני האדם והוא הפנימי, ונשמות המלאכים החיצוניים הרי הם השרים הממונים על כל מיני שפע שבעולם הזה - והוא החיצון.

והנה לכל אחד משני הזיווגים הנ"ל יש שני בחינות של זיווג, דהיינו זיווג פנימי דהיינו ג"ר (חכמה ובינה ע"י הדעת) והוא זיווג דאו"א עילאין (ואז כולל ז"ת ואכ"מ), וזיווג חיצון דהיינו ז"ת (ו"ק ומלכות) והוא זיווג ישסו"ת. מה שנתבאר שנשמות העליונות נובעות מפנימיות דחיך וגרון, הכוונה לזיווג ג"ר דחיך וגרון, ושפע החיות דהעולמות נמשך מהחלק התחתון דהיינו מהז"ת דחיך וגרון.

לפי היסודות הנ"ל נמצא לפעמים בדברי האריז"ל שאו"א עלאין לא מתפרשים, אבל ישסו"ת לעתים מתפרשים זה מזו, ופעמים אומר להיפך. ועניינו לאור האמור, שכן הז"ת דאו"א עלאין תמיד בזיווג, ולכן אפשר לומר שאו"א תמיד בזיווג ואז הישסו"ת שאינם תמיד בזיווג כוונתו חיך שיניים ולשון. אבל מאחר שהו"ק דזיווג דחיך וגרון הוא עצמו בחי' ישסו"ת דאו"א עלאין אפשר לומר שישסו"ת תמיד בזיווג, ואז הג"ר יקרא או"א, שכן הם עצמם לא תמיד בזיווג. ע"כ מהביאורים.

עי' פת"ש מ"ן ומ"ד ח' וז"ל, המלאכים שורשם תלוי בזיווג הנשיקין שהוא הדבור שהוא האמצעי בין המחשבה ובין המעשה, וע"י מתגלה המחשבה, כמו כן המלאכים הם המשרתים שע"י יוצא כל פעולה הנרשמת במחשבה עליונה של האצילות שנקראת מחשבה בסוד חכמה דכללות העולמות, וכמו שהדיבור אין בו פועל גופני, כמו כן המשרתים אין להם גמר עשיה בגוף בתיקון המאורות ושימושם, רק משרתים לנשמות ולצוות עליהם שיהיה נגמר מעשה העבודה והתיקון ע"י והם הענפין שיוצאים עם כל נשמה, וכמ"ש הרב ז"ל, שהם באים לסייע נשמות הצדיקים לעבודה, כמ"ש (תהלים צא יא) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך וגו', והם ב' מלאכים לכל נשמה בסוד ב' הדרכים של העבודה בימינא ומשמאלא במצות עשה ובמצות ל"ת.

ולכן הנשמות שיש בהם מעשה הם יוצאים מב' הזיווגים, א' דנשיקין שהם חיבור המאורות של המחשבה ג"ר שלהם וגם מחיבור המאורות שמוציאים הדבר לידי גמר מעשה, ולכן עיקר העבודה בנשמות בשני החלקים בדבור ובמעשה, אבל במלאכים העבודה שלהם רק בסוד הדבור שהוא השירה שהם אומרים ומקדשים שמו בכל יום, שבזה הם מקבלים שפעם, ולפי שאין גוף למלאכים האור שבהם אינו מתצמצם ומסתיר את עצמו, לכן הם בכמות גדולים מן הנשמות והאדם, אבל באמת הנשמות מעלתם גדולה יותר באם יוסר הגוף והמחיצה מהם לאחר פרידת הנפש מן הגוף, אז הנשמה מגלה כל כחותיה הם באיכות ובכמות גדולים יותר ממלאכי השרת, ובזה יבואו כל דברי חז"ל על נכון, והבן מאד, עד כאן.

עי' לקמן הערה **Error! Bookmark not defined.** בשם המים אדירים קז, ועי' פת"ש אבי"ע טז, שמחלק בין נשמות הצדיקים באו"א דאצילות לנשמות המלאכים באו"א דבריאה. ועי' לקמן יד ע"ד ד"ה וז"ש כתרין מש"כ בהערה **Error! Bookmark not defined.** להביא את דברי הפת"ש שיש ב' בחינות של נשיקין, האחד של או"א והשני של ישסו"ת. והנה אם כוונת רבינו כאן להדגיש שנשמות הצדיקים שרשם באו"א עלאין, ואילו שרשם של מלאכים הם בישסו"ת, הרי ניחא. עי' לקמן כח ע"א ד"ה ואמר אתקין, שמעלת ישראל גבוהה ממעלת המלאכים ששרשם בנפש חיה והוא בבחינת הקו האמצעי, ואילו המלאכים שרשם בחו"ג.

שכיך, תמיד עייל ונפיק[3836], והוא לחיות העולמות דלא פסיק תדיר כידוע, וכן כל חיות תלוי ברוח, דעייל ונפיק בפה, וכן זיווג החיצון בשעת הדיבור הלשון ג״כ לא שכיך, עייל ונפיק כי תמיד ראש הלשון מחובר בשיניים, ובשעת הדיבור הולך משיניים וחוזר לשם.

(קעג) עי׳ זהר ח״א יח ע״ב: מיכא״ל בסטרא דא[3837] רפא״ל בסטרא דא גבריא״ל בסטרא דא ואינון גוונין דאתחזיין בההוא דמות חיור וסומק וירוק כן מראה הנגה סביב נהירו דאתכסייא בגלגולא דחיזו ׀דעינא׀ (דעיבא) הוא מראה דמות כבוד יהו״ה גוונין דאתיחדא יחודא תתאה[3838] לפום יחודא דאתייחד יחודא דלעילא יהו״ה אלהינ״ו יהו״ה[3839] גוונין סתימין דלא אתחזן ואתקשרן אל מקום אחד יחודא חדא בעלאה[3840] גוונין [בקשת] (לקשת) לתתא[3841] לאתיחדא בהו חוור סומק וירוק[3842] כגוונין סתימין[3843] ואינון יחודא אחרא רזא ושמו אחד:

תרגום: $

(קעד) עי׳ זהר ח״ב צא ע״T: לא יהיה לך (שמות כ ג) רזא דשמור בתלת מאה ושתין וחמש פקודי אורייתא ל׳ רזא דלא למיהב יקר ורבו לאלהא אחרא ל׳ מגדלא ׀דפרח וסליק׀ (דפרחא וסלקא) באוירא[3844] דלא יסטי לבא למבני לה ׀לאלהא אחרא׀ כמה דאית רזא דבונה מגדלא (לאלהא אחרא) ל׳ דלא למפני בדיוקנא דע״ז [דלא] להרהרא אבתרהא דלא לסגדא ולא ׀לאכפיא׀ (לאתכפיא) גרמיה לאלהא אחרא:

תרגום: $

ועי׳ זו״ח מו ע״ב: מעולפת כד שארי ואתפשטת קשיר קשרא חדא וההוא קשרא אלף אמין ביה מההוא קשרא ואתפשטת בוצינא חד זרתא ופלגא ומדיד מדידו לאורכא אלף ושית מאה עלמין ההוא אורכא קשרא מכאן וקשרא מכאן ונטיל ההוא אורכא גו ההוא טמירו דאין סוף עד דמטו לחד מגדלא דפרחא באוירא

תרגום: כמו שכתוב, היא התפשטה, קשור קשר אחד והקשר הוא אלף אמין, ממנו הקשר התפשט בבוצינא זרת אחת וחצי. ומדידתו לאורכו אלף ושש מאות עולמות. הוא קשר האור מכאן, וקשר מכאן, ונטל האור הזה מהטמירו אינסוף, עד שירד למגדל הפרח באוויר.

ועיי״ש נב ע״ג: ל דא מגדל[3845] דפרח באוירא דאיהו מלך גדול ובגין כך איקרי אל (עילאה דאמצעיתא) [ס״א עילא ואמצעיתא][3846] כחדא עילא ורישא דאשגחותא רישא דכל אתוון[3847] כחדא אל נטיל אל״ף סיועא דההוא מגדלא דפרח באוירא לגביה ועליה סליק בשמא:

[3836] עי׳ ס׳ לש״ו חלק הביאורים במטי ולא מטי פ״ד אות כ״א (לש״ו). הו״ד לעיל בהערה הקודמת, עיי״ש היטב.

[3837] פי׳ הם מרכבה של המלכות שמתראים בה הארת חג״ת וענפיהם הם מיכאל גבריאל רפאל שהם ענפי חג״ת (מ״מ).

[3838] פי׳ הנערות שתחת המלכות שהם הגוונין הנזכרים הם מתייחדים ונקשרים כעין יחוד אל הספירות, וז״ש לפום ייחודא דלעילא כמו שנקשרות הספירות כן נקשרות ומתיחדות הכוחות האלו שהם דוגמתם למטה במלכות והיינו דמפרש ה׳ אלהינו ה׳ (הכי) [הני] חסד גבורה תפארת חסד דין ורחמים גוונין סתימין דלא אתחזיין שהם באצילות ואתקשרן אל מקום אחד בסוד היסוד הכולל ומייחד כל אלו הבחינות כדפי׳ והיינו ייחוד עליון כדאמרינן לא שהם מתייחדים למטה במיכא״ל גבריא״ל רפא״ל כי זה ענין ייחוד אחר כדפי׳ לעיל בשערים הקודמים אלא ייחודא חדא (קדמאה) עילאה הם בעצמם מתייחדות והיינו נצח והוד משותפות עם חסד וגבורה בענין שכל ששה קצוות נקשרות עם הייחוד הזה והיינו שמע ישראל ה׳ אלהינו ה׳ אחד שהוא קשר וייחוד שש קצוות (כאחד) [באחד] שהוא היסוד ושם המלכות משותפות כדפי׳ לעיל (אור יקר), פי׳ הגוונים של המלכות תלויים בגוונים של ז״א, כשמאירים של ז״א גם של המלכות מאירים (מ״מ).

[3839] הם חג״ת דז״א, ה׳ חסד, אלקינו גבורה, ה׳ ת״ת (מ״מ).

[3840] והוא יחוד ז״א (מ״מ).

[3841] פי׳ מיכאל גבריאל רפאל, שהם מרכבה דמלכות, והם הגוונים הנראים בקשת בעולם הזה (מ״מ).

[3842] פי׳ לחבר עמהם הארת חג״ת עם ענפיהם שהם מיכאל גבריאל רפאל שהם נגלים (מ״מ).

[3843] הם חג״ת העיקרים (מ״מ).

[3844] יראה היא נוק׳ דסט״א שיונקת מיסוד דנוק׳ דקדושה שמשם חיותה ויסוד דנוק׳ נק׳ אוירא כנודע (מ״מ). עי׳ ע״ח שער כח פרק א וב, וכן שער כט פרק ה.

[3845] אהדר לפרש ל׳ שבמלת א״ל, והענין שהבינה נקראת ם׳ אימא רביעא על בנין, אמנם יש לה בחינה נעלמת בהתקשרה בסוד הדעת עם החכמה הנעלמת על ידי הכתר השורה על שתיהן, והיינו סוד וי״ו נקודה בהיכליה, וי״ו בינה היכל לנקודה י׳, ובזווגם נעשה וי״ו שהיינו סוד הדעת

תרגום: ל', זה מגדל הפורח באויר, שהוא מלך גדול. ולכן נקרא אל עליון ואמצעי (של האמצע@) כאחד העליון וראש של ההשגחה, ראש של כל האותיות כאחד. אל נוטל אל"ף עזרה של אותו המגדל הפורח באויר אליו, ועליו עולה בשם.

נה ע"ג: ודא איהי עיר[3848] קטנה ואנשים בה מעט[3849] (קהלת ט) דלית בה חוורו דאתר אחרא לאתכללא ולאעלא אחרנין בגווה ובא אליה מלך גדול[3850] דא את ל' דאיהי מגדלא דפרח באוירא דכיא[3851] דאתפס בגין דאית אוירא אחרא דלא אתפס כלל ולא ידיע[38533852]:

שהוא יסוד האוי"ר ומי"ם וא"ש בדקותם בחכמה ובינה נכללים בו, ובבחינה זו כתר סוד יהו"ה אהי"ה שבו הוא סוד אויר הקדמון, ואז בינה מגדל שבו נתונות כל הספירות "פרח באוירא" ודאי פורח ומסתלק מעל הבנים ופורח בסוד אור שהוא נעלם כדפירשנו, ולזה סוד ראשו של ל' עולה על כל האותיות ובראשו שלשה עוקצים בסוד י' כדפירשנו מורה על בחינה מסולקת על כל האותיות והיינו בהיות ל' לבדה, אמנם בצירופה עם אותיות אחרות יורה ענין אחר דהיינו בשתופא מ' מסטרא דא מורה אימא רביעא על בנין פתוחה להמשיכם ונקשרת עם הך' דהיינו כתר על ראשה ונעשה הכל מל"ך, ולהיות סודה נעלם כדפירשנו נקראת "מל"ך גדול" ודאי, ולזה נקרא(ת) החדר הזה בשם זה שהוא "עילא" בינה במה שלמעלה דהיינו ל' כדפירשנו (אור יקר).
נפקא ל' קשרא דאתעביד בכולהו קשרין מגדלא כו' - הוא השינים כמ"ש למטה ומגדלא דשינין וכמ"ש כמגדל השן והוא מגדל הפורח באויר שהשינים סלקין ונחתין ע"י אוירא דכיא דנפיק מגרונא כמ"ש למטה וע"י השינים הוא הדבור כמש"ל ול' הוא מגדל הפורח באויר כמ"ש בזו"ח@ ש"ה (נ"ב ע"ג&) ל' דא מגדל דפרח באוירא כו': (בהגר"א בתז"ח יט ע"ב).
עי' פת"ש א"א יח, שעניין מגדל הפורח באוויר (חגיגה טו ע"ב) הוא עליית יסוד לחסד דרדל"א הגנוז באוירא, ועי' לש"ו כללים ח"ב לג ע"ג, שיסוד דז"א ועטרת היסוד יחד המה בסוד מגדל הפורח באויר, שכן הם עומדים בין ז"א לנוק', ואינם סמוכים על שום דבר או מקום וכאילו מצויים "באויר". ועי' ע"ח שער דרושי הצלם פרק א', שהוא הנה"י דתבונה השלישית, הרי היא ל' דצלם (ועי' שער הנסירה פרק ה' שהוא הארת יסוד דא"א הנכנס בבינה דז"א, וע"ש עוד שזהו גם כן כינוי לבינה), ועי' זהר יתרו צא ע"א.
ליקוטי הגר"א כד ע"א: למ"ד מגדל הפורח באויר כו'. למ"ד הוא ג"כ בבינה, שהוא מגדל הפורח באויר (חגיגה טו ע"ב), וכמ"ש (שם י ע"א) היתר נדרים פורח באויר כו'. שהוא בבינה כמ"ש ברע"מ ובש"מ, ומבואר בזו"ח@ שה"ש (דף נב ע"ב סו ע"א) דלמ"ד הוא מגדל הפורח באויר בבינה יעו"ש, בסוד שם א"ל, למ"ד דא מגדל דפרח באוירא דאיהו מלך גדול כו'.
עי' בהגר"א בתיקו,ז קב ע"ג ד"ה דאיהו מגדול עוז כו' - ר"ל, מגדל הפורח באויר (חגיגה טו ע"ב), והוא ל' דצואורא דיליה פורח באויר, ואין באתוון דסליק למעלה רק הוא. ועי' בזו"ח@ שיה"ש (נב ע"ג סו סע"א) למ"ד דא מגדל הפורח באויר כו' ע"ש, והוא ל' דחול, וכחול ארבה ימים (איוב כט יח), מגדל השן (שיה"ש ז ה) דפרח באוירא מג' אוירים.

[3846] אל"ף דהיינו סוד הזכר כדפירשנו, ולא בחינת הזכר תפארת ממש שאם כן אין יחס לשם זה בחסד, אלא "עילא" בינה "ורישא דאשגחותא" כי ההשגחה בתחתונים וההנהגה הוא על ידי ששה קצוות וראש לכולם החסד וסוד אל"ף רומז בו כדפירשנו, ואם כן הוא "עילא" בינה במה שלמעלה ממנה כדפירשנו "ורישא דאשגחותא" דהיינו חסד תחלת ההשגחה לתחתונים (אור יקר).
[3847] להורות על תחלת ההשגחה, וא"ת כיון שאות ל' בחינה עליונה על א' היה ראוי ששם זה יהיה ל"א דהיינו "ל' עילא" כדפירשנו, לזה אמר שעיקר השם המורה בחדרא הזה ובספירת החסד הוא "א"', ו"ל"' היינו "סיועא דההוא מגדלא דפרח באוירא לגביה", אם כן ראוי שיהיה בשם עיקר אל"ף וסיוע בל', ועוד יורה כי א' לבדה אינה עושה שם כלל אמנם בשיתוף שם ל' עמה יכלול האות שם, נמצאת ל' גורם לאות אל"ף שיכלול שם וזהו שאמר "ועליה סליק בשמא" וזולתה אינה שם אלא אות, והיינו שעל ידי ל' יש לה פעולה וזולתה אין לה פעולה כי שם מורה על פעולה, והשם הזה מורה אמרתי עולם חסד יבנה דהיינו ל"ב נתיבות שבהם היה בנין העולם, ושם זה מורה עליהם שהם ל"א והשם עצמו ל"ב, וזהו שאמר "דל"ב שבילין אינון דנפקין מאורייתא" והענין שהם שתי בחינות לל"ב נתיבות, האחד הם הנתיבות הנעלמות בהעלם החכמה ואלו אינם יוצאים מבינה אלא מתלבשים בה ואינם יורדים לשם א"ל, ואין הכוונה אלא הנתיבות המתגלות מא"ל בינה אל אל"ף הזכר והיינו "דנפקין מאורייתא" כדמסיק (אור יקר).
[3848] מלכות כענין קרית "קטנה" שבה סוד כל ענין הקטנות, או יהיה כענין שחורה נקודה זעירא (אור יקר).
[3849] מפני שהיא ראוי שיהיו נכללים בה כל עליונים מצד מעלה ותחתונים מצד מטה, ואינם נכללים בה אלא מעט מצד מעלה ולא מצד מטה, ועם היותה מלך רב בערך שאין בה מצד מטה הם מעט, וזהו שאמר "דלית חוורו" וכו', ובא אליה מלך גדול כענין מלך רב שפירשנו, האחד היא מצד החכמה והיינו סוד ה' בחכמה יסד ארץ [מ]מש היא יי, נקודה והשנית מצד הבינה והיינו סוד ויבן ה' אלה"ים את הצלע והיינו ה', וכבר הארכתי בספ"ר בשער המציאות ולזה אמר שהי' נקודה לבד דהיינו עיר קטנה ואנשים בה מעט בא אליה מלך גדול דהיינו ה' אלה"ים, ובחינת הבינה להיותה

תרוגם: וזוהי ״עיר קטנה ואנשים בה מעט״, שאין בה הלבן של מקום אחר להכלל ולהכניס אחרים לתוכה ובא אליה מלך גדול זו האות ל׳ שהיא מגדל שפורח באויר טהור שנתפס משום שיש אויר אחר שאינו נתפס כלל ולא ידוע.

(קעה) עי׳ דברי ריבנו בספד״צ יג ע״ד ד״ה וענין רצוא ושוב שבדעת כאן, כי שורש או״א והתחלתם בפה[3854], לכן זיווגם העליון[3855] הוא בסוד נשיקין, ושני מיני זיווגים יש בפה[3856],

---

מלך גדול הוא את ל׳ שהיא גדולה וגבוהה שבכל האותיות, ודע שסוד או״ר היינו סוד או״ר י׳ ירצה נקודה בהיכליה (ב)חכמה י׳ בתוך היכלה שהיא הבינה שבה סוד(ם) חמשה פעמים אור, ובהכנס י׳ בתוך אור יעשה או״ר ייחוד יחד, והיינו סוד יה״י י״ה י׳ אור אויר וכמו שהאריכו בתיקונים, והנה לאויר זה שתי בחינות האחד או״ר או״ר י׳ שאינו נתפס דהיינו בחינתם בתוך הכתר ומרוממותנם בלתי נתפס, ושם סוד מגדל הפורח באויר הוא ענין בגולגלתא עילאה דעתיקא דעתיקין, ועל בחינה זו לא נאמר ובא אליה מלך גדול שאינה נכנסת באות ונקודה מרוב גבהותו ודקותו, ולא נאמר עליה ויבן ה׳ אלה״ים את הצלע, אלא הוא סוד אויר הנתפס דהיינו סוד חכמה ובינה ממש במקומם והוא אויר י׳ אור הנתפס מפני שמהם האצילות, ועל זווגם נאמר ה׳ אלה״ים והיינו ״אות ל׳ מגדל דפרח כאוירא דכיא״ (אור יקר).

[3850] עי׳ בהגר״א בתיקו,ז פא ע״א: ביה איהו נטירא כו׳ ששת כו׳ - שמאיר לה בדעתה שכנגד יסודו, ה׳ גבורות, כמ״ש (בראשית מא לו) והיה האוכל כו׳, ושם יינא, ה״ג סתומים כו׳, כמ״ש בתיקון כ״ט (פ ע״ב). וכשהדעת סתום, הוא נקרא מ״ם סתימא. משא״כ כשמתפשט, שנק׳ ב׳ פתיחא, כמ״ש בתיקון ה׳ (כ ע״ב), והוא בעת הזיווג. וכן הוא ביסודה, בחול היא בתולה, ובשבת נפתחת, והכל אחד, כשזה נפתח זה נפתח, ודעת ויסוד הוא א׳, וידע אדם כו׳ (בראשית ד כה). ובששת ימים שהוא הנהגת ו״ק, והיא נכללת בו, היא חתימא בוא״ו. אבל בשבת הנהגתה, ואז הוא״ו נכלל בה, ועייל הוא בגווה, וכמ״ש בזר״ח@ שיה״ש (נה ע״ב ע ע״א) ובא אליה מלך גדול כו׳ והאי אע״ג כו׳ ואיהי את זעירא כו׳, ונעשה היוד תג על ראש ו׳ ונעשית ז׳, שהיא שביעית. וזהו ז׳, בששה ימים ו׳, ובשביעי ז׳. וכן עטרה על ברית הוא צורת ז׳, והוא שביעי. וענין הסתימה בחול שמאיר לה מבחוץ דרך דופן היסוד, וכן הוא בה ג״כ ההארה מבחוץ כדרך הנתינה. אבל בשבת, בזיווגא דעייל בגוה, ומכניס השפע דרך פי היסוד דרך אות ברית,

[3851] מטהרתו מהדין [ותגבורת] (לתגבורת) הרחמים בזווגם, ועוד שאין אחיזה למערערים שם כלל ועיקר, וענין ל׳ ירצה ראשה י׳ והיינו חכמה, והתפשטותה הוא אלה״ים בינה, והיינו מלך גדול מצד גדולת החכמה וכן מלך רב, ולכך היא מתרוממת על כל האותיות לרמוז רמז] זה בה דהיינו מקורי האותיות כולם כמו שנתבאר שכולם הם נמצאות מחכמה ובינה (אור יקר).

[3852] עי׳ ס״י פ״ב מ״ו. עי׳ דע״ה ח״א ח ע״ג: באוירא עצמו אין לנו רשות לדבר בו [עי׳ בהגר״א על ספד״צ ה ע״ב, שאוירא אינו בכלל תיקוני גלגלתא מרוב היעלמותו, וכל מה שמדברים מגילויו הוא רק מהקרומא דאוירא] כי הוא אוירא דלא אתפיס (זו״ח@ ע׳ ע״א וס״י פ״ב מ״ו), ולכן לא נזכיר בדברינו רק הקד״א שהוא אוירא תניינא.

עי׳ ביאורים ח״א יט ע״ג: הרצון הקדום, הקודם להמחשבה, הוא למעלה מהמוחין ואין לו גילוי כלל, כי הוא אוירא דלא אתפיס (זו״ח@ דף ע ע״א וס״י פ״ב מ״ו). כי אין השגה בו, ואין האדם יודע ממנו מאומה. והרצון הנה הוא רק בבחי׳ שורש השרשים לכל אשר תחתיו. אמנם המחשבה וההרהור הנה הם מתפשטים ומתגלים בלב, ונעשה מזה בחי׳ החג״ת, והם בבחי׳ האבות לכל המציאויות כולם, כי בהם יצאו הכחות הנעלמים בכח״ב, הנה הם יוצאים מן הכח אל הפועל בהחג״ת.

עי׳ ביאורים ח״א כח ע״א: ועיקר האי״ן הוא באמת רק האוירא עלאה, אוירא דלא אתפיס (זו״ח דף ע ע״א וס״י פ״ב מ״ו) אשר בהגלגלתא, רישא חיוורתא, שהוא הרישא תניינא דא״א, והוא נמשך מרדל״א, דאחזי נהוריה בהאי גלגלתא (ע״ח א״א פרק ו).

ביאורים [,א לא ע״ב: אוירא דלא אתפס (זו״ח דף ע ע״א וס״י פ״ב מ״ו) שאינו מתלבש בשום לבוש כלל, אלא שהוא רק בחי׳ אויר לבד, והוא שורה בין הגלגלתא להמ״ס, ומבואר ענינו בשער א״א (פרק ד ופרק ו), והנה הוא סוד היחידה שבכל פרצוף

[3853] הקדו,ש לג ע״א: אור הגנוז הנה הוא אוירא עלאה, אוירא דלא אתפיס, נהורא דרדל״א

עי׳ ביאורים ח״א פ ע״ג: אויר אור י׳, והוא הכתרא עלאה, אוירא סתימאה, אור סתים באת י׳, שהוא הכתר, אור הכלול מחכמה י׳, כי כל זמן שלא יצא החכמה ממנו נקרא הכתר אויר, שהוא אוירא דלא אתפיס (זו״ח@ דף ע ע״א וס״י פ״ב מ״ו), שאין לו גילוי כלל, וכד נפיק י׳ מאויר איהו אור, שכאשר יוצא החכמה מהכתר, אז נתגלה אור הכתר ע״י החכמה, אבל הכתר בעצמו נקרא אויר, אוירא דלא אתפיס כנז׳,

[3854] דא״א. ועי׳ לש״ו ביאורים ח״א לז ע״ד, שמסביר שעל אף ששורש או״א הוא יסוד דעתיק, עכ״ז נעשה ונגמר ונשלם על ידי א״א.

[3855] שאינו תמידי.

א׳ בחיך וגרון והוא זיווג נעלם מאד, ומשם יוצא רוח דנביע בחשאי תמיד דלא פסק[3857], כמ״ש בתז״ח (דף עט ע״א וע״ב (יט ע״ג)) וכד אתפשט׳ מטאת לחד מאלין

(קעו) עי׳ זהר ח״אCHECK א ע״ב: מאן מקיים עלמא וגרים לאבהן דאתגליין קל ינוקי דלעאן באורייתא ובגין אינון רביין[3858] דעלמא עלמא אשתזיב לקבליהון (הה״ד) (שיר א יא) תורי זהב[3859] נעשה לך אלין אינון ינוקי רביין עולמין דכתיב (שמות כה יח) ועשית שנים כרובים זהב[3860]:

תרגום: מי מקיים את העולם וגורם לאבות שיתגלו, קול של התינוקות שעוסקים בתורה, בזכות אלה התינוקות שבעולם, העולם ניצל, עליהם כתוב ״תורי זהב נעשה לך״, אלו הם תינוקות ילדים ובחורים, שכתוב ״ועשית שנים כרובים זהב״.

ז״ל היהל אור: ולקבליהון תורי כו׳. ר״ל שהן הכרובים זהב, נו״ה, שמשם תינוקות של בית רבן כידוע[3861], ולכן הנבואה בתינוקות[3862]. וכ״ז מביא ראיה שהתור הוא תינוקות, ור״ל לכן אמר תורי זהב, כמ״ש (שמות כה יח) כרובים זהב. והענין שהם מבינה כידוע[3863], ושם הזהב, כמ״ש בפ׳ תרומה (קמח ע״א)[3864], והיא נקראת צפון, ששם אשר צפנת ליראיך, ועי׳ בפ׳ במדבר (קכ

[3856] עי׳ פת״ש אבי״ע טו וז״ל, וכמו שהוא בסוד ב׳ זיווגים בראש, א׳ בחיך וגרון והב׳ בפה ולשון, כמו כן הם ב׳ מדרגות באו״א, א׳ בבחינה עליונה שבהם שהם סוד או״א עילאין, והב׳ בישסו״ת בחינה תחתונה שבהם, שלהם ב׳ שרשים בזיווג דז״א בב׳ זיווגים שבפה שלו, שהם ב׳ שרשים, א׳ ליציאת נשמות והב׳ למלאכים, וכמו כן נעשה אח״כ בזו״נ בב׳ זיווגים בפה נגד שורש הנשמות, ואח״כ למלאכים, וזיווג הג׳ שהוא הגופני הוא לנשמות להביאם לידי מעשה, והיינו שע״י זיווג זה התחתון ניתן כח אל הנשמות שיהיה להם שייכות התחברות בגוף המעשה שיהיה להם תיקון ע״י המעשה, עכ״ל. ועי׳ פת״ש מ״ד ומ״ן פתח ו ז״ל, נשיקין היא זיווג פנימי של חיך וגרון של הזכר והנקבה שהם ב׳ היסודות דחו״ב שלו, והוא מה שמראה אהבתו אליה והיא מראה אהבתה אליו, ועי״ז נעשה קשר ברוחא דיליה עם רוחא דילה, שהנשיקה מראה היחוד והאהבה החזקה שביניהם, וע״י היחוד שנעשה ברוחין שלהם ע״ז הם מתעוררים אח״כ לזיווג הגופני, עכ״ל. ועי׳ פת״ש מ״ד ומ״ן פתח ח׳ ז״ל, הג״ר הם המוחין של הבריאה, שהם כוללים כל הבריאה, והוא הדיבור שהוא מגלה כח המחשבה, והוא אמצעי בין המחשבה ובין המעשה, שמביא המחשבה לידי מעשה ולכן הדבור הוא בסוד זיווג הנשיקין עכ״ל. אמנם עי׳ ע״ח שער הולדת או״א וזו״ן פרק א׳, דזיווג נשיקין אינו אלא זיווג דאו״א שבא״א, והוא שורש למציאות או״א.

[3857] והוא הנשימה לשם חִיוּת, ועי׳ עי׳ שם $$$$FIX THISבבהגר״א על תז״ח וז״ל, [רוח דלא שכיך לעלמין] הוא הבל הפה דנפיק מגרון תמיד, [ברצוא ושוב שהרי הוא נושם, מוציא ומכניס, עי׳ ב״ע רכה ע״א] אף שלא בעת הקול והדיבור, והוא דרגא של בינה נהר דנגיד ונפיק תדיר ולא פסיק (זהר תולדות קמא ע״ב), משא״כ בזו״נ כידוע, ולכן אין העולם מתקיים אלא על הבל תינוקות של בית רבן, שהן נו״ה, כמ״ש וכל בניך לומודי ה׳, כמ״ש בז״ח, ונביאים מבינה ירכתי צפון כרובים זהב שבינה עליהון אתפשטת לכן אין העולם כו׳, עכ״ ל. לפ״ז בע״כ שהדעת המבואר כאן הוא דעת עליון השרוי בין או״א ולא דעת המתפשט, ודעת עליון הוא לעולם בתורת רצוא ושוב. ועי׳ בבהגר״א בס״י יא ע״א, שרוח החיות הוא בבחינת ג״ר, וקול ודיבור הם בבחינת זו״נ.

[3858] נו״ה (רח״ו).

[3859] נו״ה תרין ביעין. עי׳ סתרי תורה קכב ע״א לביאורים (רח״ו).

[3860] סוד נו״ה דאי׳ ששם הזהב (רח״ו). קיום העולם הוא התורה ומה גם לימוד התינוקות הבל שאין בו חטא הוא המעלה המלכות למקום שאין קליפו׳ שולטי׳ ונגלים האבות העליונים במוחותיה ותרין דרועין וגופא דילה כנ״ל וסוד תינוקות אלו כנגדם למעלה נצח והוד עליונים דאתפשטת אימא עלאה בהם עד הוד כנודע ואלו הם תינוקות של בית רבן היא בינה בית לחכמה שהיא רבן (נ״א חו״ב) של כל האצי׳ שלא חטאו שאין מגיע שם פגם ולא חטא כלל ואלו התחתוני׳ מעוררים את העליונים להמשיך לה האבות במוחותיה ובזרועותיה ואלו הם שנים כרובים זהב בסוד אימא עלאה שהיא זהב כנודע ואלו תרין כרובים דילה כמו שיש למלכות תרין כרובים לעורר את האהבה בסוד וימצא דודאים בשדה שדה של תפוחין ואמר וקול התור ולא וקול תורין כי הוא סוד נצח ובו כליל הוד כמו שפרשתי למעל׳ ואמנם הכל עולה בהדרגה כי בתחילה מתעוררין הכרובים התחתונים ואח״כ העליונים (שער מאמרי רשב״י).

[3861] עי׳ שער המצות (פרשת בשלח): נו״ה נקראים תינוקות של בין רבן בסוד ועשית שנים כרובים זהב כו׳ כנזכר בריש הקדמת פרשת בראשית וכמו שביארו שם מורי ז״ל והעתקתיו מכתיבת ידו וע״ש. וקשה קצת, שהרי המקור לזה הוא הזהר שלנו, ולכן למה רבינו אמר ״כידוע״.@

[3862] עי׳ ב״ב יב ע״ב: א״ר יוחנן מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטים ולתינוקות.

[3863] עי׳ תיקו״ז נה ע״א: ומבינה נביאים ואינון נצח והוד.

[3864] ז״ל: ואהדרנא למלי קדמאי זהב הא אתמר דשבעה זיני זהב אינון ואי תימא]דזהב (ד)איהו דינא וכסף [איהו רחמי ו]אסתלק [זהב] לעילא מניה לאו הכי דודאי זהב סליק יתיר(א) איהו על

ע״א)[3865] בסוד מזרחית צפונית או״א, ומצפון זהב יאתה, ונו״ה הן ירכתי צפון (זהר ח״אCHECK רו ע״ב, פע״ח קריאת התורה ה), והן שתי בדי ערבות (זהר ח״ב צח ע״א), שהוא רקיע השביעי ערבות בינה[3866]. ואלו הן תמכי אורייתא (זהר ח״ב כז ע״א), שהן חג״ת וכמ״ש בסוף תז״ח (נא ע״ד)[3867] אברהם תמיך ע״ד ויצחק ע״ד ויעקב כו׳, ע״ש. ואלו הכרובים הן נו״ה של מלכות, שמשם התינוקות, וז״ש נעשה לך:

(קעז) עי׳ זו״ח כט ע״ד:פומא דיליה מלכות תרין שפוון נצח והוד יסוד לשון למודים (&) עלה אתמר (&) פה אל פה אדבר בו שרטוטין דמצחא אינון כגוונא דא 𝌆 מינייהו חמש בפותייא ברזא דהאי כוכבא 𝌋 דא מנייהו כגוונא דא ו״ו ו״ו ארבעה ברזא דהאי כוכבא 𝌋 ואינון ברזא דאת ד׳ מינייהו שית כגוונא דא 𝌌ברזא דהאי כוכבא 𝌋 מינייהו שבע ברזא דכוכבא דא 𝌋 מינייהו תמנייא כגוונא דא 𝌋 זזזזזזן[3868] ודא ח׳ למנצח על השמינית (&) ודא בינה:

תרגום: הפה שלו מלכות, שתי שפתים נצח והוד, יסוד ״לשון למודים״, עליו נאמר ״פה אל פה אדבר בו״, השרטוטין של המצח, הם כדוגמא זה 𝌆, מהם חמש ברוחב, בסוד כוכב זה 𝌋, זה מהם כדוגמא זה ו״ו ו״ו ארבעה, בסוד כוכב זה 𝌋, והם בסוד אות ד׳, יש מהם ששה כדוגמא זה 𝌌, בסוד כוכב הזה 𝌋, יש מהם שבעה, בסוד כוכב זה 𝌋, יש מהם שמונה כדוגמא זה 𝌋 זן זן זן זן, וזה שמונה, ״למנצח על השמינית״, וזו בינה.

כלא אבל זהב בארח סתם איהו ודא זהב עלאה דאיהו שביעאה מכל אינון זיני זהב ודא איהו זהב דנהיר ונציץ לעיינין ודא איהו דכד נפיק לעלמא (נפיק) מאן דא(ת)דבק ליה טמיר ליה בגויה ומתמן נפקי ואתמשכן כל זיני זהב.

תרגום: וחזרנו לדברים הראשונים זהב הרי נאמר ששבעה מיני זהב הם ואם תאמר שזהב הוא דין וכסף הוא רחמים ועולה הזהב למעלה ממנו לא כך שודאי זהב עולה יותר הוא על הכל אבל זהב הוא בדרך סתם וזה הזהב העליון שהוא שביעי מכל מיני הזהב וזהו הזהב שמאיר ונוצץ לעינים וזהו שכשיוצא לעולם מי שמשיג אותו טומן אותו בתוכו ומשם יוצאים ונמשכים כל מיני זהב.

[3865] ז״ל: מזרחית צפונית אלין אבא ואמא וכו׳ ומה דאתמר צפונית דאיהו טמירא עלאה ומסטר דילה נפיק צפון ודינין מסטרא דילה מתערין אע״ג דהיא רחמי וחידו.

תרגום: מזרחית צפונית, אלו אבא ואמא וכו׳ ומה שנאמר צפונית, שהוא סתר עליון, ומצדה יוצא צפון, ומצדה מתעוררים הדינים, אף על גב שהיא רחמים ושמחה.

[3866] עי׳ זהר ח״ג קצג ע״ב: עצות מרחוק מאי נינהו תרי בדי ערבות דכל עיטא דנביאי מתמן אתיא אינון אקרון עצות מרחוק.

תרגום: ״עצות מרחוק״ מי הם, שני בדי ערבות, שכל עצה של הנביאים בא משם, הם נקראים עצות מרחוק.

בדי ערבות - פי׳ הם נ״ה והם נק׳ עצות. ופי׳ מרחוק מאבא הנק׳ רחוק משם מקבלים הארה א״נ בינה נק׳ רחוק בהשאלה. ונ״ה משם. בסוד ומבינה נביאים (מ״מ).

[3867] ז״ל: דא על דא קאים נטיל מהימנין אנון למעבד טיבו לבי דוד אברהם רחימא תמיך על דא יצחק קרבנא שלים תמיך על דא יעקב שלימו דכלא קאים ותמיך עליהו כחדא אנון ואתחפין כעששיתא דמקבל שמשא גליף גליפין ובטש בוצינא ואפיק ח׳ (יסוד) ודא תמינאה לחשבנא ואפיק חד רחימא דכלא תאובתא דכלא.

תרגום: זה על זה עומד נוסע נאמנים הם לעשות חסד לבית דוד אברהם האוהב תמוך על זה יצחק הקרבן השלם תמוך על זה יעקב שלמות הכל עומד ותמוך עליהם יחד הם ומכסים בעששית שמקבלת שמש חוקק חקיקות ומכה המאור ומוציא ח׳ וזו השמינית לחשבון ומוציא אהוב אחד של הכל תשוקת הכל.

[3868] דפ״מ, ובדפ,א איתא זן זן זן זן.

(קעח) עי' זהר ח"א עד ע"א: אמר רבי שמעון כמה חביבין אינון מלי דאורייתא זכאה חולקיה מאן דאתעסק בהו וידע למיהך (ביה) בארח קשוט והבית בהבנותו כד סלקא ברעותא דקב"ה[3869] למעבד יקרא ליקריה[3870] סלקא מגו מחשבה[3871] רעותא לאתפשטא[3872] ואתפשטת[3873] מאתר דאיהי מחשבה סתימא דלא אתיידע[3874] עד דאתפשטת ושרייא לבי גרון[3875] אתר דאיהו נביע תדיר[3876] ברזא דאיהו רוח חיים וכדין כד אתפשטת ההיא מחשבה ושריא באתר דא אקרי ההיא מחשבה אלהי"ם חיים[3877] דכתיב (ירמיה י י) הוא אלהי"ם חיים:

עוד בעא לאתפשטא ולאתגליא מתמן נפקו אש"א ורוח"א ומי"א כלילן כחדא[3878] ונפק יעקב גבר שלים ואיהו קול חד דנפיק ואשתמע מהכא מחשבה דהוה סתימא בחשאי אשתמע לאתגליא עוד אתפשטת האי מחשבה לאתגליא ובטש[3879] האי קול ואקיש בשפוון וכדין נפקא דבור ודאשלים (ואשלים) כלא וגלי כלא אשתמע דכלא איהו ההיא מחשבה סתימא דהות לגו וכלא חד כיון דמטא אתפשטותא דא ואתעביד דבור בתקיפא דההוא קלא כדין והבית בהבנותו כאשר נבנה לא כתיב אלא בהבנותו בכל זמנא וזמנא אבן שלמה כמה דאתמר וכתיב (שיר ג יא)

3869 עסק זה הוא באצילות ז' ספירות אחר אצילות כח"ב. והנה הקב"ה היא הבינה, ורעותא דקב"ה היינו בחי' כתר אל הבינה. וכו' ואומרו סלקא ברעותא דקב"ה היינו שעלה התעוררות הבינה בעצמה ממציאותה אל מציאות הבינה שבכתר, דהיינו רעואת דקב"ה והעליה הזו גורם היות כח נמשך מהכתר והמאציל להאציל כל האצילות (אור יקר). פי' כשעלו המ"ן במצח דא"ק (מ"מ). עי' ע"ח נקודות פרק ו', שזהו בחינת הזיווג לפני בריאת האדם, ועי' עוד לעיל כט ע"א וישלח קעב ע"א ורנא ע"א ופרשת לך לך פו ע"ב. והוא בלשון "סליק" דהיינו עלייה, שכאן הוא עליית מ"ן, בו טמונה התחדשות של כל מציאות, וכאן היתה עליית המ"ן כמאליה (כללים ח"א יב ע"א).

3870 היינו שהבינה היא היכל לחכמה, ואז היא נקראת "מי", אמנם היא נעלמת ואין לה שם גילוי כלל כישם זה מורה על ההעלם. וכאשר תתגלה האצילות שהם סוד אלה, חג"ת, על ידי שלשתם נעשה לבוש והיכל לבחי' הבינה ונקראת אלהים דהיינו מי אלה והיינו יקרא ליקריה, כי הבינה ממש יקר ולבוש למה שלמעלה ורצה לעשות יקר ולבוש להעלים יקריה, והעלם זה סיבה אל הגלוי (אור יקר). פי' לתקן זו"ן שהם מלבישים לאו"א ואו"א מלבישים לא"א כי סוד הלבוש הוא יקר וא"א הם יקריה וזו"ן הם יקרא ליקריה (מ"מ).

3871 העליה הנזכרת היינו שהסכים בזה גם כן החכמה ושתי בחינות אלו האחד שבכתר נקרא מוחא דעתיקא דשקיט ושכיך וסתים, הב' נקרא דזעיר אנפין דבקיע ונפיק ולא שקיט, והענין כי העדן העליון שהוא חכמה שבבינה שבכתר אינו נבקע בל"ב נתיבות, וסותם אותו הבינה אשר שם, והיינו אומרו עין לא ראתה אותו העדן, אלהים זולתך זולת הבינה שהיא קרומא דחפי על מוחא, אמנם העדן של מטה שהוא מציאות החכמה מתגלה למטה, ונקרא עדן שהוא נבקע בל"ב נתיבות פליאות חכמה, ול"ב נתיבות אלו מתגלים אל סוד כבוד ול"ב שהם תפארת ומלכות, ויוצאים אל כסא הכבוד ויוצאים למטה, והטעם שבהם חקיקת העולם התחתון בסוד שורשו העליון, והעד על זה כי בריאת העולם בל"ב אלהים, לכך קרא לחכמה שבכתר מחשבה סתימא, ולא סתימא כחכמה שבבינה שמתגלת בל"ב נתיבות, אלא דלא אתידע, והיינו סוד אויר הקדמון שהוא הכתר בבחינה זו שהוא אויר אור י' כנודע. ומאתר זה, דהיינו משורש החכמה והבינה עצמם וסבתם אשר עמהם וכו' (אור יקר).

3872 פי' עלה חפץ ורצון באבא כדי לפשט אורו לתקן פרצופים שתחתיו (מ"מ).

3873 פי' מחשבה הנז' שהוא אבא מהיכן התפשטותה הוא ממוחא סתימאה דא"א לפי שאבא יונק ממזל הח' דא"א שהוא ממוחא סתימאה (מ"מ).

3874 אל החכמה ב' בחינות: האחת בכתר נעלם בתוך הבינה, והב' במציאות עצמה בתוך הבינה ונקודה בהיכליה וכו' (אור יקר).

3875 פי' שאותה הארה שיצאה מאבא לתקן הפרצופים שתחתיו נתפשטה עד הבינה שנק' גרון (מ"מ).

3876 פי' בינה הנז', תמיד נה"י דידה הם בז"א ומכוננים אותו בסוד כונן שמים בתבונה כונן הווה ולא כנן על משקל יסד ארץ שהוא עבר (מ"מ).

3877 פי' אור אבא כשנתלבש בבינה נק' גם הוא אלהים חיים כמו אימא (מ"מ). עי' בהיר אות ק': ומנלן דשמים הקדוש ברוך הוא, דכתיב (מלכים א' ה לב) ואתה תשמע השמים, אטו שלמה התפלל אל השמים שישמעו תפלתם, אלא אותו שנקרא שמו על השמים, ע"כ. ועי' ר' בחיי בראשית טו יח, עבד מלך כמלך.

3878 דהיינו בחינת בינה (ביאורים ח"ב ה ע"ג).

3879 הבטישה הוא בסוד זיווג נעלם (בהגר"א בספד"צ יג ע"א ד"ה וכבר), שזיווג נקרא בטישה כי ענין הזיווג הוא לזווג את ב' ההפכים כגון זו"נ שהם יוצאים מחו"ג אש ומים כדי שיתמתקו (בהגר"א תז"ח יח ע"ב ד"ה כד אתפשט), בטישה אינה זיווג ממש אלא רק כעין זיווג (לש"ו ביאורים ח"ב פב ע"ג).

בעטרה[3880] שעטרה לו אמו מסע דנפקא מלגו ושריא ונטיל לבר נפקא מלעילא ושריא ונטיל לתתא ומקבות והגרזן כל כלי ברזל אלין שאר דרגין תתאין[3881] דכלהו תליין ביה ולא אשתמעו ולא אתקבלן[3882] לגו כד איהי סלקא לאתאחדא לעילא ולינקא מתמן ודא הוא בהבנותו וכדין כד איהי ינקא כלהו קיימי בחדוותא וינקין ואתמליין ברכאן וכדין קיימין עלמין כלהו ברזא חדא ביחודא חד ולא הוי בהו בכלהו עלמין פרודא לבתר דנטלי חולקהון כל חד וחד כלהו מתפשטן ומתפרשן לסטרייהו למה דאתמנן:

(קעט) עי׳ זהר ח״א לה ע״ב: ואמר רבי אבא[3883] מנלן דאדם וחוה נטיעין הוו דכתיב (ישעיה ס כא) נצר מטעי מעשה ידי להתפאר מעשה ידי דייקא דלא אשתדלו בהון ברייז אחרנין וכתיב (שם יז יא) ביום נטעך תשגשגי[3884] דבההוא יומא דאתנטעו בעלמא (אתאחדו) וסרחו[3885] תנן הנטיעות כקרני חגבים הוו[3886] ונהורא דלהון דקיק ולא הוו נהרין כיון דאתנטעו ואתתקנו[3887] אתרביאו בנהורא ואקרון ארזי לבנון[3888] ואדם וחוה עד דאתנטעו לא אתרביאו [בנהורא][3889] ולא סליקו ריחא[3890] ודאי אתעקרו ואשתילו[3891] ואתתקנו כדקא יאות[3892]:

תרגום: $

(קפ) עי׳ זהר ח״א טו ע״ב: זהר סתים[3893] וגניז כד בנין [נ״א עד דבנין] בגויה לאולדא וביתא קיימא בפשיטו דתקונא דאינון זרע קדש ועד לא אתעדיאת ולא אתפשט פשיטו דישובא לא אקרי אלהי״ם אלא כלא בכללא בראשית[3894] לבתר דאתתקן בשמא דאלהי״ם אפיק אינון תולדין[3895] מההוא זרעא דאזדרע ביה מאן ההוא זרעא אינון אתוון גליפן רזא דאורייתא דנפקו

3880 מלכות (מ״מ).

3881 בי״ע (מ״מ).

3882 בז״ח (ובק״ד) [ובד״ק] הגי׳ ולא אתקבלו (הערת הזוהר).

3883 לראיה שמציאות הנטיעות הנזכרות הוא מציאות (בריאתם ראשונה ד״ו פרצופין, נטיעין הוו היינו מציאות) בריאתם ראשונה ד״ו פרצופין וגטיעתם הוא מה שאמר הכתוב וישם שם את האדם אשר יצר שבראו חוץ מגן עדן ונתנו בגן עדן וראיה אל שיכונה ענין זה בשם נטיעה הוא מהכתוב אומרו נצר מטעי קרא לאדם ולחוה מטע״י ולישראל נצר וענף מאותם נטעים ומשום דקרא משמע דעל האבות נאמר מייתי ראיה מקרא דמעשה ידי שלא יצדק ענין זה אלא על אדם וחוה דלא אשתדלו בהו ברייז אחרנין לאפוקי אברהם יצחק ויעקב שהיו ילוד אשה ואיש (אור יקר).

3884 על אדם הראשון נאמר דהיינו תשגשגי לשון שוגג כדמפרש ואזיל והשתא מהדר אל הספירות שהיו ג״כ כענין אדם והיינו כל הנטיעות שהם שש קצוות במקומן כקרני חגבים היו בהיותם למעלה בכתר כדפירשנו לעיל (אור יקר).

3885 פי׳ ביום אשר חזרו פב״פ חטאו (מ״מ).

3886 פי׳ תחילה בהיות זו״ן אב״א היו הנטיעות כקרני חגבים כי כיון שהיו אב״א לא היה נמשך להם האור הגדול הראוי להם וכיון שחזרו פב״פ שהוא ענין נטיעה ושתילה אז אתרביאו בנהורא (מ״מ). כל היצירה נהיית מעט מעט (בהגר״א על ספד״צ כב ע״ד ד״ה וז״ש כד שמע). כן היא המציאות וכך יהיה עד תחיית המתים, ואז תהיה המציאות בבחינת ״ארזי לבנון״ (כללים ח״א פט ע״ד). אמנם כאן מתבאר שכל תיקון אינו גילוי חדש אלא תוספת על הקיים (כללים ח״ב נח ע״ג). ועי׳ ע״ח שער התיקון פרק ה, ואז היא לא היתה מציאות ממש אלא רק בתורת שרשי מציאות (דע״ה ח״א טז ע״ג), ורק מלכיות אינן נקראות לא בשם נקודות ולא בשם אצילות (דע״ה ח״ב יז ע״ד). וכן הוא במדרש רבה בראשית ר״פ טו (לש״ו).

3887 אתתקנו (שער מאמ״ר). בתיקון דמעשה בראשית (דע״ה ח״א ע״א ע״ג).

3888 ענין ז״א כי ג׳ בחינות היו לו, האחד, בהיותו בתוך הבינה, והוא הנקרא זמן עיבור הראשון. והשני, הוא אחר שנולד ויצא לחוץ, ואז נקרא זמן היניקה. והשלישי, הוא בעת הגדלת המוחין אשר לו, ואז הוא זמן העיבור השני. וזהו סוד הנטיעות הנז׳, שהוא ז״א הנרמז באות ו׳ של ההוי״ה, שהיא צורת נטיעה אחת אשר נוטע בתוך מעי אמו, ואח״כ הגדילו ו׳ קצוותיו (שער מאמרי רשב״י). לעיל כט ע״א (לש״ו).

3889 פי׳ גם הם קודם שחזרו פב״פ לא אתרביאו בנהורא שלא נמשכה בהם הנשמה עליונה עד שחזרו פב״פ (מ״מ).

3890 דהיינו התעוררות עליית ריח טוב של מעשיהם הטובים עד שחזרו פב״פ (מ״מ).

3891 פי׳ בבטן אמא (בהגר״א על ספד״צ כ ע״ד ד״ה אתעקר).

3892 כלול בזה מש״כ בלשון היו בסוד נקודות ואח״כ אשתילו באתר אחרא (זהר בראשית לה ע״ב) ושם אשלימו (בבהגר״א על תז״ח יט ע״ד).

3893 בינה (רח״ו).

3894 רא״ש בי״ת (רח״ו).

3895 זו״נ (רח״ו).

מההיא נקודה[3896] ההיא נקודה[3897] זרע בגו ההוא היכלא[3898] רזא [נ"א זרעא] דתלת נקודין חל"ם שור"ק חיר"ק[3899] ואתכלילו דא בדא ואתעבידו רזא חדא קו"ל[3900] דנפיק בחבורא חדא[3901] בשעתא דנפק[3902] נפקת בת זוגיה בהדיה דכליל כל אתוון[3903] דכתיב (בראשית א א) א"ת השמי"ם קול ובת זוגו האי קול דאיהו שמים[3904] איהו אהי"ה בתראה[3905] זהר דכליל כל אתוון[3906] וגוונין כגוונא דא[3907] [נ"א זרעא]:

תרגום: $

(קפא) עי' אד"ז רצ ע"א: האי חכמה שירותא דכלא מניה מתפשטן תלתין ותרין שבילין (שבילין ולא ארחין) ואורייתא בהו אתכלילת בעשרין ותרין אתוון ועשר אמירן.

תרגום: חכמה זו היא ההתחלה לכל, ממנו היא מתפשטת לל"ב שבילים (שבילים ולא דרכים). והתורה בו בכ"ב אותיותיה נכללה ועשרה מאמרות.

מאיר האדרא: האי חכמה שירותא דכלא, מניה מתפשטן תלתין ותרין שבילין (שבילין ולא ארחין[3908]), ואורייתא בהו אתכלילת, בעשרין ותרין אתוון ועשר אמירן, האי חכמה אב לאבהן[3909] - כאן רואים של"ב נתיבות החכמה הינם השורש לכ"ב האותיות וי' הנקודות (בהגר"א על תז"ח יט ע"ד ד"ה כד בעאן). אמנם מעדן עלאה[3910] אין מתפרשין ל"ב שבילין (מ"א עו), וזהו שירותא דמוחין דז"א וגילוי האצילות (לש"ו דע"ה ח"א ט' ע"ד), ששירותא דזו"ן הוא מחכמה[3911] (בהגר"א על תיקו"ז קנח ע"ג ד"ה לעולם), אף החכמה הגלויה בבחינת 'אין', והיינו עדן דלתתא, ובסוד אב לאבהן, והיינו "שורש השורשים", כלומר שהוא שורש לג' השרשים ה"ה ג' אמות אמ"ש, והם בעצמם ג' השכלים הנ"ל (מ"א עז).

(קפב) עי' זו"ח נח ע"א: בזמנא[3912] דנפקו נקודין לאנהרא לגופא אור קדמאה דאיהו

3896 או"א י"ה (רח"ו).
3897 חכמה (רח"ו).
3898 בינה (רח"ו).
3899 הם סוד חב"ד (רח"ו). עי' תיקו"ז ח סע"א.
3900 ת"ת שיצא מן המלכות (רח"ו).
3901 במלכות (רח"ו).
3902 ז"א (רח"ו).
3903 פי' קול שהוא מתחבר אליו כל הקולות, ומפני שחסר אצילות המלכות שאינה נכללת בג' נקודות הנזכרות אמר "בשעתא וכו'" כי המלכות בת זוג לששה קצוות, ששה שבת"ת זכרים, שהם, גוף - ת"ת, תרין דרועין - חסד וגבורה, תרין שוקין - נצח והוד, יסוד אמה. ובמלכות ששה קצוות נקביים. שהם גוף, ותרין דרועין, ותרין שוקין שבה, ומקום היסוד, סוד ברוגז רחם תזכור (אור יקר).
3904 ז"א (רח"ו).
3905 עי' ביאורים ח"א לו ע"א דיש ג' שמות אהי"ה: בחי' אבא, בחי' אימא ותחילת האצילות דזו"ן.
3906 ת"ת (רח"ו).
3907 תרומה קסא ע"ב (ד"א).
3908 עי' בהגר"א על ס"י ד ע"ג שיש לחלק בין "שבילין" ו"ארחין", שא' מהם הוא למעלה והשני למטה, ונלענ"ד ש"שבילין" הם מרמזים על ז"א ו"ארחין" מרמזים על מו"ס.
3909 עי' בהגר"א על ספד"צ טו ע"א ד"ה זה יאמר, וכן עי' בהגר"א על תז"ח יח ע"ג ד"ה וסלקא.
3910 דהיינו מו"ס כנ"ל.
3911 משמע שבכתר הכל א'.
3912 והשתא קשה שלפי מה שפירשנו נמצא שמלת וירא אלה"ים כי טוב נאמר בחירק ובלי ספק תוספת מעלה גדולה לחולם ושורק עליו ולא נאמר בהם כי טוב, לזה פירש כי מלת כי טוב אהדר לכולהו יחד, והיינו דמפרש ואזיל "בזמנא דנפקו נקודין לאנהרא לגופא" והיינו סתם כל אות ואות גוף ששיעור קומתה ו' דהיינו שש קצוות, וראש האות ששם שורה חולם הפועל באות אותה התנועה מורה הארה בשלש ראשונות שבה דהיינו רישא דגופא, ומה שישתנה פעמים יהיה אלף פעמים ב' פעמים ג' וכן כ"ב אותיות היינו מפני ריבוי הבחינות בראש, וכשיהיה ההארה בבחינת אנפין יהיו אותיות כך וכך, וכשיהיה ההארה בבחינת עיינין יהיו אותיות כך וכך, וזהו שאמר "ויהב נהירו לכל רישא לאנפין לעיינין לנהירו דרישא" והאות תהיה כל הגוף, וכ"ב אותיות בסוד נקודותיהם יורו עיקר הארה, המשל בזה אם יהיה ההארה בסוד אנפין יהיה "א" מפני שסודה פנים וחוטם, ואם יהיה בסוד החוטם לבד יהיה "ו" שהוא"ו חוטם וכיוצא בעניינים אלו לכל תיקוני רישא, ועדין בזה לא נשלמה הצורה העליונה לאותיות, אח"כ נמשך האור יותר והיינו שורק, ויהיה

חלם נהיר לעילא ואתיישב ברישא דגופא ויהיב נהירו לכל רישא לאנפין לעיינין לנהירו דרישא לכל תיקוני רישא:

ושרק שארי באמצעיתא וזהיר נהירו לקיומא דגופא ממראה מתניו ולמעלה בכל רזין דיליה:

חרק [שארי] (שעתא) לתתא ויהיב נהירו וקיומא ממראה מתניו ולמטה בכל תיקונין ורזין דיליה[3913] כדין וירא אלהים את האור כי טוב:

תרגום: בזמן שיצאו הנקודות@ להאיר לגוף האור הראשון שהוא חולם מאיר למעלה והתישב בראש הגוף ונתן אור לכל הראש לפנים לעינים לאור הראש לכל תקוני הראש.

ושורק שרויה באמצע וזוהר האור לקיום הגוף ממראה מתניו ולמעלה בכל הסודות שלו.

חרק מתחיל למטה ונותן אור וקיום ממראה מתניו ולמטה בכל התקונים והסודות שלו אז וירא אלהים את האור כי טוב.

(קפג) עי' זו"ח נח ע"א: ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים דא נקודה[3914] פתח[3915] פשיטו דנהירו דאנהיר בסטרא דדכורא בסטר שמאלא ואנהיר להההוא סטרא והשתא אתחליפו[3916] ואתכללו ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא:

הכוונה בריבוי האברים הנרמזים בכ"ב אותיות, המשל בזה ⟨ חוט השדרה ומאיר ללב ולריאה ומיעים ולכליות ולכבד ולכל הצלעות כל מה שיהיה מנצח והוד ולמעלה דהיינו סוד ממראה מתניו ולמעלה נצח כדפירשו בתיקונים, ושם סוד שורק בת"ת על נצח והוד, וזהו שאמר "ויהיב נהירו וקיומא ממתניו ולמעלה בכל רזין דילה" (אור יקר).

[3913] אח"כ נמשכה הנשמה והחיות עד סוף כל קומת האותיות להאיר בריבוי האברים שהם ממותניו ולמטה, הוד כוליא שמאלית, אמה ותרין ביעין ירכין שוקין רגלין, וזהו שאמר "בכל תקונין ורזין דיליה" והיינו בסוד המלכות שהיא שם, ולכך שלש נקודות אלו בבחינת כתר ת"ת מלכות, ועתה לפי זה וירא אלה"ים כי טוב לא אהדר אל נקודת חירק אלא אל כל הנקודות יחד, כי טוב שנשלמה הצורה העליונה, וזהו שאמר "כד אתתקן גופא דאתוון באלין ויבדל" וכו' הענין ששאר הנקודות אינם בחינת החיות המסודר המשולח אלא הוא ענין בחינות אחרות המסתעפות בספירות, והוצרך לזה מפני שבשלשה נקודות אלו שלמה צורה עליונה אל כל האותיות אם כן שאר מה צורך, לזה אמר שהם ענפים ובחינות שבספירות כדמפרש ואזיל (אור יקר).

[3914] עי' ע"ח ח"א כד ע"א: התכללות שמאלא בימינא וימינא בשמאלא הנזכר בזוהר"ט ובתיקונים ע"ש, וכן בפ' ויקרא (דף נד כד ע"א), ובסוף שיר השירים (זו"ח@ עג ע"ד) בסוד הנקודות בפ' יהי רקיע בתוך המים, וזכור זה היטב

[3915] הכוונה לפרש שאר הנקודות הנשארות שהם פת"ח קמ"ץ, ובלי ספק עם היות שיש נקודות של שלש כעין שורק סגול עם כל זה הם דקות יותר מהק"ו, שהקו הוא התפשטות הנקודה וגילויה, וזהו שאמר יהי רקיע דא פתח פשיטו דנהירו ומפני שפירש והקדים שורק ושבא בנקבה פירש שפתח הוא בסוד הזכר, וזהו שאמר דאנהיר כסטרוי דדבורא ואמר כסטרא מפני שהרקיע בכל מקום הוא וא"ו ששה קצוות, לזה אמר כסטרוי בלי ספק הם שית סטרין, אמנם הם פרטיים בשתי בחינות האחד שהם בזכר, וזהו שאמר כדכורא והשני בגבורה שבו, וזהו שאמר כסטר שמאלא ומפני שמה שאמר פשיטו דנהירו מורה שהוא נקודה מתפשטת מצד אל צד, לזה אמר שמה שאמר עתה פשיטו דנחירו יהיה הכוונה על התפשטותו בעצמו להראות בחינת מקומו, וזהו שאמר "ואנהיר לההוא סטרא" (אור יקר).

ליקוטי הגר"א לח ע"ב: ומ"ש פותח כו', בסוד הפתח, שבא המים מימין לשמאל, כמ"ש בזו"ח@ (עג ע"ב), וכמ"ש רבינו בפי' להיכלות שם בארוכה.

קמ"ץ מורכב מב' נקודות ופת"ח מנקודה אחת (כמ"ש בז"ח@ שה"ש דף כח (דף נח) עא ע"ש) וציר"י ב' נקודות וסגו"ל ג' נקודות ושור"ק קטן ג' נקודות (בהגר"א בס"י ג ע"ג).

את ידיך, שני הידים. ואמרו (תקו"ז ח ע"ב) פותח בסוד פתח, והוא בסוד הפתח, מים שבא מימין לשמאל כמ"ש בזו"ח שיה"ש (נח ע"א) יהי רקיע בתוך המים דא נקודת פתח, פשיטו דנהירו דאנהיר כו' בסטר שמאלא ואנהיר להההוא סטרא, והשתא אתחליפו, ואתכללו ימינא בשמאלא, ושמאלא בימינא, מים איהו בסטרא דימינא כו', וכדין מים לשמאלא בנקודת פתח, ועל רזא דנא יפתח ה' לך את אוצרו הטוב וכו' לתת מטר וכו', דהא מים מסטרא דפתח אינון. וז"ס פותח את ידיך, שני היכלות, זכות ואהבה, ואז ומשביע לכל חי רצון, מהיכל רצון. וכלל כאן כל האבהן, שהן כלל הכל. וז"ש (ברכות ד:) משום דכתיב (&) פותח את ידיך.

[3916] קשיא ליה אומרו יהי רקיע בתוך המים ומים לימין והיאך פירש פתח בשמאל, לזה אמר "והשתא אחלפו" עם היות שלא נזכרו המים עד יום שני, הן אמת עיקרן ביום ראשון שהוא חסד כאומרו ורוח אלה"ים מרחפת על פני המים, ומה שנזכרו ביום שני אין עיקרם בגבורה אלא עקרה אש, אלא שמחליפין מים לגבורה, וכן אש בחסד, והתועלת הנמשך מזה הוא הכללות שעל ידי המחליפין "אתכלילו ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא", ולכן נכללת אש הגבורה במימי החסד ומימי החסד באש הגבורה, ואותם המים הנכללים מחסד בגבורה הם הנזכרים הנה באומרו יהי

תרגום: ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים זו הנקודה פתח התפשטות האור שמאיר בצד הזכר בצד השמאל ומאיר לאותו הצד וכעת התחלפו ונכללו הימין בשמאל והשמאל בימין.

(קפד) עי׳ זהר ח״א א ע״ב: אמר רבי שמעון אלעזר בני פסוק מילך ויתגלי סתימא דרזא עלאה דבני עלמא לא ידעין שתיק רבי אלעזר בכה רבי שמעון וקאים [רגעא נ״א שעתא][3917] (דרגא) חדא א״ר [שמעון] אלעזר[3918] מאי אלה[3919] אי תימא ככביא[3920] ומזלי הא אתחזאן תמן תדיר[3921] ובמ״ה[3922] אתבריאו כמה דאת אמר (תהלים לג ז) בדבר יהו״ה שמים נעשו[3923] אי על מלין סתימין לא לכתוב אלה דהא אתגליא איהו אלא רזא דא לא אתגליא בר יומא חד דהוינא על כיף ימא ואתא אליה״ו ואמר לי רבי ידעת מה הוא [מי] ברא אלה אמינא ליה אלין שמיא[3924] וחיליהון עובדא דקב״ה[3925] דאית ליה לבר נש לאסתכלא בהו[3926] ולברכא ליה דכתיב (שם ח ד) כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך[3927] וגו׳ יהו״ה אדונינו מה[3928] אדיר שמך בכל הארץ:

א״ל רבי מלה סתימא הוה קמי קב״ה וגלי במתיבתא עלאה ודא הוא בשעתא דסתימא דכל סתימין[3929] בעא לאתגלייא[3930] עבד ברישא נקוד״ה חדא[3931] ודא[3932] סליק למהוי[3933] מחשבה צייר בה כל ציורין חקק בה כל גליפין ואגליף גו בוצינא קדישא סתימא גליפו דחד ציורא סתימאה קדש קדשין[3934] בניינא עמיקא[3935] דנפק מגו מחשבה ואקרי [מ״י] שירותא (נ״א ראשיתא) לבנינא קיימא ולא קיימא[3936] עמיק וסתים בשמא לא אקרי אלא מ״י[3937] בעא

רקיע בתוך המים, ולזה יקשה שעיקר המים בגבורה שמה שנזכרו ביום ראשון הוא דרך עראי וביום שני דרך קבע כאומרו יהי רקיע בתוך המים וכו׳, לזה אמר שהמים הנזכרים הנה אינם מימי הגבורה כדקא סלקא דעתין אלא מימי החסד, ומפני שלזה יקשה שבצד החסד אין הבדלה אלא בצד הגבורה, לכך פירש ואמר ראשונה מים הנזכרים הנה הם בחסד ״איהו לימינא״ ממש ומה שנעשה הבדלה בימין לו שורש בו ראשונה בסוד נקודת צרי שהוא מבינה לחסד כדפירשנו, ועם היות שהיא בחסד שורש הנקודה בינה שיש בה דין ולזה הם מים מצד ימין ושני ממין נפרדים קצת דהיינו מבינה, וזהו שאמר כי מים שבחסד הם ״ברזא דההיא נקודה דאנהיר בה צרי״ ומפאת עניינה היה ההבדלה בימין ולא על ידי הימין אלא היה ממשלה לשמאל להבדיל המים בימין כאשר נבאר (אור יקר).

3917 נמחק בגר״א.
3918 נמחק בגר״א.
3919 עי׳ בזוהר הרקיע.
3920 שהם רוחות ושמות שביסוד (רח״ו).
3921 נהר דלא פסיק (רח״ו).
3922 ועד (רח״ו).
3923 במלכות ע״י הקצוות דת״ת (רח״ו). א״כ ואיך אמר מי ברא (רח״ו).
3924 ו״ק דבריאה (רח״ו).
3925 נוקבא דז״א דאצילות (רח״ו).
3926 בסוד הסתכלות בכוס של ברכה (רח״ו).
3927 סוד כוס של ברכה עומד על חמשה אצבעות (רח״ו).
3928 שהבנין היה במה (רח״ו).
3929 חכמה דא״א מוחא סתימא (רח״ו). עי׳ דע״ה ח״א ו ע״ג שהיינו רדל״א.
3930 ע״י התלבשות נקודה או״א (רח״ו). פי׳ רצה לגלות מלכותו (מ״מ).
3931 להלן טו ע״א משפטים קה ע״א ט ע״ב שמות רכו ע״ב רכח ע״א (הערת הזוהר). הוא אבא (מ״מ).
3932 אבא (רח״ו).
3933 סוד שביל דקיק אבא אח״כ בבינה הציור ו״ק הנקרא גליפין הרי כל פרצוף אבא (רח״ו).
3934 היכל ק״ק (רח״ו).
3935 מצד אבא הנקרא עמיקא ונתלבשה בחסד ראש הבנין לכן נקרא בנינא עמיקא (רח״ו).
3936 כי אין ניכר עמידתה בחסד מבינה (רח״ו).
3937 מ׳ בינה, י׳ חסד נמשך מחכמה הנקרא י׳ (רח״ו), הוא ״אור כשלמה״ [עי׳ לקמן צ ע״א] (תהלים קד ב), נהירו דנקודה [זו״ח סו ע״א]. ו״אלה״ הוא ״נוטה שמים כיריעה״*, והוא הדעת, קו המדה (ירמיה לא לח, עי׳ תיקו״ז כ ע״ב, לה ע״ב), שנותן גבול לכל, וזהו ״אלה״. ועי׳ בתוספתא פ׳ בשלח (סח ע״ב). והנה אלו ב׳ הם סוד אויר, י׳ אור. והנה שמים הנ״ל הן ה׳ יריעין חוברות כמש״ש, ה׳ פעמים אור דקו המדה, כמ״ש בריש תיקון ה׳ (כ ע״ב) ותיקון י״ט (לו ע״א). והן אָלף ל״ה, אל״ה. וה׳ פעמים י׳ הוא י״ם, על ידו מ״י ברא אל״ה. וחבור חו״ג הם אלהי״ם, אלא שגבורות קודמים, ונחלק למ״י, כמ״ש בתיקונים (כ ע״ב) נקודה בתוך המ״ם, מעין חתום (יהל אור). * עי׳ בהגר״א בתיקו״ז צה ע״ג: בבינה הוא ב׳ מיני לבושין חד אור הגנוז עוטה אור כשלמה ותניינא ו׳ דאינון ה׳ נוטה שמים כיריעה. כמש״כ בתוספתא בשלח.

לאתגלייא [ולאתקרי] (ולא יתקרי) בשמא (דא) ואתלבש בלבוש יקר דנהיר וברא אלה וסליק אלה[3938] בשמא:

אתחברון אתוון אלין באלין[3939] ואשתלים בשמא אלהים[3940] ועד לא ברא אלה לא סליק בשמא אלהים ואינון דחבו בעגלא[3941] על רזא דנא אמרו (שמות לב ח) אלה אלהיך ישראל[3942] וכמה דאשתתף מ״י באלה[3943] הכי הוא שמא דאשתתף תדיר וברזא דא אתקיים עלמא ופרח[3944] אליהו ולא חמינא ליה ומניה ידענא מלה דאוקימנא על רזא וסתרא דילה אתא רבי אלעזר וכלהו חברייא ואשתטחו קמיה בכו ואמרו אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא די:

אמר רבי שמעון על דא[3945] שמיא וחיליהון במ״ה אתבריאו[3946] דכתיב (תהלים ח ד) כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך וגו׳[3947] וכתיב (שם י) מ״ה אדיר[3948] שמך בכל הארץ אשר תנה[3949] הודך על השמים [על השמים איהו לסלקא בשמא] בגין דברא נהורא לנהוריה ואתלבש דא בדא וסליק בשמא (קדישא ה׳) עלאה ועל דא[3950] בראשית ברא אלהים (בראשית א א) דא[3951] אלהים עלאה דהא מ״ה לא הוי הכי[3952] ולא אתבני אלא בשעתא דאתמשכן אתוון אלין ומאילין אל״ה מלעילא לתתא[3953] ואימא אוזיפת לברתא מנאהא[3954] וקשיטא לה בקישוטהא:

(קפה) עי׳ זהר ח״א ה ע״א: אמר רבי אלעזר מהו ובצל ידי כסיתיך אמר ליה בשעתא דאתמסר אורייתא למשה אתו כמה רבוא דמלאכי עלאין לאוקדא ליה בשלהובא דפומהון עד דחפא עליה קב״ה[3955] והשתא דהאי מלה סלקא [ואתעטרא] (ואתערק) וקיימא קמי קב״ה איהו חפי על ההיא מלה וכסי על ההוא בר נש דלא [ישתמודע] (אשתמודע) לגבייהו ואלא קב״ה ולא יקנאון לגביה[3956] עד דאתעביד[3957] מההיא מלה שמים חדשים וארץ חדשה הה״ד (שם) ובצל ידי כסיתיך לנטוע שמים וליסוד ארץ מכאן דכל מלה דסתים מעינא סלקא לתועלתא עלאה הה״ד ובצל ידי כסיתיך[3958]:

ואמאי (מאן) אתחפי ואתכסי מעינא בגין לתועלתא עלאה הה״ד לנטוע שמים וליסוד ארץ כמה דאתמר ולאמר לציון עמי אתה ולאמר לאינון תרעין ומלין דמצויינין[3959] אלין על אלין עמי אתה אל תקרי[3960] עמי אתה אלא עִמי אתה למהוי שותפא עמי מה אנא במלולא דילי עבדית

3938 הם ו״ק (רח״ו).

3939 אלה מי (רח״ו).

3940 והי׳ קדם למ׳ כי תחלה היינו חושבים הפנימים שהיא בינה ואח״כ היה חסד ועתה אין חושבין בהיפוך המ׳ קודם לי׳ והכוונה להתגלות וסתימת המ׳ בסוד הרבצה (רח״ו).

3941 (נ״א בעלמא) נוסף בדפ״ו.

3942 שרצה להפריד הו״ק מבינה ולהורידם למלכות הנק׳ ים בסוד קליפת עשייה (רח״ו). עי׳ פרשת משפטים קה ע״א (לש״ו).

3943 בשעת אצילות, כי אמא תמיד רובצת על הבנים (רח״ו).

3944 מכאן עד סוף הקטע מקומו לקמן לפני א״ר אלעזר שתיקה (גר״א).

3945 שפי׳ אלה, שסוד מי אלה באצי[לות] א״כ מוכרח הוא דשמיא וחיליהון (רח״ו).

3946 עי׳ זוהר הרקיע.

3947 סוד אצבעות הכוס (רח״ו).

3948 (שבמה) [שבמ״ה] נעשית הכלה (רח״ו).

3949 כי בינה נקרא אשר שהוא באצילות (רח״ו).

3950 בו״ק שהם אלה (רח״ו).

3951 בינה שנעשה בינה אלקים (רח״ו).

3952 כי בינה אינה נקרא אלהים רק בעת התלבשות ומלכות אין לה ו״ק להתבלש בהם בקישוט שנעשים לה ו״ק אז (רח״ו).

3953 מן הז״א אל המלכות (מ״מ).

3954 עי׳ ע״ח שער מ׳ פרק ח׳. עי׳ כללים ח״א קג ע״ג, דע״ה ח״ב קד ע״ג וקכא ע״ג.

3955 כמ״ש, פרשז עליו עננו, ואמר רבי תנחום מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו ועננו עליו (סוכה ה ע״א). ונגד אלו ב׳ דברים אמר ״חפי על כו״, ו״כסי על כו״ (יהל אור).

3956 שאז מימי משה רבינו ע״ה, הוכן אור מקיף האמור לחפות על החידוש ועל הת״ח המחדשו, שלא יתקנאו בו (רמ״ז).

3957 פי׳ בעוד שהדבר עולה שלא יקטרגו ולא יבלבלו השמחה וימנעו השמים הקב״ה מכסה עליו (רח״ו).

3958 פי׳ הוא מכוסה עד שיהיה ש״ע (רח״ו). עי׳ יהל אור.

3959 ״תרעין״ פי׳ הקדמות שמקדים החכם, שהם כמו שערים לפתוח בהם הענין. ו״מלין דמצויינין״ הם החידושים עצמם (מ״מ), כמ״ש (ברכות ח ע״א) אוהב ה׳ שערי ציון, שערים המצויינין בהלכה (יהל אור).

3960 בתיקון יח דף לה ע״ב (הערת הזוהר).

שמים וארץ[3961] [כמה דאת אמר (תהלים לג ו) בדבר יהו״ה שמים נעשו אוף הכי] את זכאין אינון דמשתדלי באורייתא:

ואי תימא דמלה דכל בר נש דלא ידע עביד דא תא חזי ההוא דלאו (אורחי אורייתא וחדש מלין דלא ידע על בורייהון כדקא יאות ההיא מלה סלקא ונפיק לגבה ההיא מלה איש תהפוכות) [אורחיה[3962] ברזין דאורייתא וחדש מלין דלא ידע על בורייהון כדקא יאות ההיא מלה סלקא ונפיק לגבי ההיא מלה ואשתתף ביה (נ״א איש תהפוכות)[3963]] (משלי טז כח) לשון שקר[3964] מגו נוקבא דתהומא רבא ודלג חמש מאה פרסי[3965] לקבלא להההיא מלה ונטיל לה ואזיל בההיא מלה לגו נוקביה ועביד בה רקיעא דשוא[3966] דאקרי תהו וטס בההוא רקיעא ההוא איש תהפוכות שיתא אלפי פרסי[3967] בזמנא חדא:

כיון דהאי רקיעא דשוא[3968] קאים נפקת מיד[3969] אשת זנונים[3970] ואתקיף[3971] בההוא רקיעא דשוא[3972] וואיש תהפוכות ואשתתפת ביהו (ואשתתפת בה)[3973] ומתמן נפקת וקטלת כמה אלפין ורבוון[3974] בגין דכד קיימת בההוא רקיעא אית להו רשו ויכלתא למהוי טס כל עלמא ברגעא חדא[3975] ועל דא כתיב (ישעיה ה יח) הוי מושכי העון בחבלי השוא[3976] העון דא דכורא וכעבות העגלה חטאה מאן חטאה דא נוקבא דאקרי חטאה [איהו משיך ההוא דאקרי עון באינון חבלי והשוא ולבתר [ו]כעבות העגלה חטאה להההיא נוקבא דאקרי חטאה] דתמן אתתקפת למהוי טס לקטלא בני [נשא] (שוא) ועל דא (משלי ז כו) כי רבים חללים הפילה[3977] מאן הפילה דא ההיא חטאה דקטלת בני נשא:

מאן גרים דא תלמיד חכם דלא מטי להוראה ומורה רחמנא לשזבן א״ר שמעון לחברייא[3978] במטותא מנייכו דלא תפקון מפומייכו מלה דאורייתא[3979] דלא ידעתין ולא שמעתין מאלנא רברבא [כדקא יאות] בגין דלא תהוון גרמין להההוא חטאה לקטלא אכלוסין דבני נשא למגנא פתחו כלהון וואמרו (ואמרינן) רחמנא לשזבן רחמנא לשזבן[3980]:

(קפו) עי׳ אד״ז רפט ע״א: בצניעותא דספרא אוליפנא דהא י׳ עלאה י׳ תתאה ה׳ עלאה ה׳ תתאה ו׳ עלאה ו׳ תתאה כל אינון עלאין בעתיקא תליין בזעיר אנפין אינון לאו תליין אלא אינון ממש ובעתיקא קדישא תליין דהא שמא דעתיקא אתכסייא מכלא ולא אשתכח אבל אלין אתוון דתליין בעתיקא בגין דיתקיימון אינון דלתתא דאי לאו הכי לא יתקיימון.

3961 עי׳ בבהגר״א על תז״ח מח ע״א ז״ל, מכל הבל נעשה שמים וארץ בין בסט׳ דקדושה וכו׳ וכן בס״א. עי׳ פת״ש פנימיות וחיצוניות פרק טז.

3962 יתרו פז ע״א (הערת הזוהר).

3963 זכר דקלי׳ (רח״ו).

3964 היפך של לשון למודים שהוא דרגא דיסוד (יהל אור).

3965 הם ת״ק שנה שבסמאל שהם כנגד ת״ק של עץ החיים (רח״ו). אפשר לפי שיונק מפסולת של ה׳ גבורות שם ת״ק (מ״מ). עי׳ פרשת שמות א ע״א, זהר אילנא דא וכו׳ וכן זה לעומת זה וכו׳ (יהל אור).

3966 יסוד טמא (רח״ו). עי׳ זוהר הרקיע, ועי׳ פת״ש נתיב הקליפות והמרכבה הטמאה פרק ב׳, שדבר זה נעשה גם בלימוד חכמות חיצוניות.

3967 פי׳ הם ה״ס טמאות כלולות ביסוד טמא (רח״ו). נגד ו״ק שלו, כי ס״מ עיקרו הם ו״ק אלא שבחטא אדה״ר נשלמו לו עשרה כלים (מ״מ). נגד הרקיע דקדושה שהוא ו׳ זעירא (יהל אור).

3968 יסוד טמא מתעורר לזיווג (רח״ו).

3969 פקודי ער״ה [רמ – דפ״ק] (הערת הזוהר).

3970 לילית (רח״ו).

3971 פי׳ מקבלת שפע מיסוד הטמא (רח״ו).

3972 ״נ״א היא״ נוסף בדפ״ו.

3973 ומזדווגת עמה (רח״ו). נגד היסוד דקדושה שהוא מחבר זו״נ. נגד ז״א הוא חמשה חומשי תורה, ת״ק פרסה. ונגד נוק׳ ש״ס שיתא אלפי פרסה, שבה שיתא אלפי פרסה הוי עלמא (יהל אור).

3974 בעוונם של כל א׳ אבל צריכים הזיווג עם היסוד כדי שיהיה שם העלם בפעם אחת (רח״ו).

3975 בשעת המגפה באחת (רח״ו). עי׳ ברכות ד ע״ב.

3976 חבלי השוא הם נו״ה הטמאים תרין ביעין דטומאה שמסבבין חשך השוא לנקבה הנקרא חטאה (רח״ו).

3977 כמ״ש (סוטה כב ע״א) זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה (יהל אור).

3978 עי׳ זוהר הרקיע.

3979 אפילו כינויים והקדמות ודכוות׳ כמ״ש אצלנו על ענין לא שם עם (רח״ו). יתרו פז ע״א (הערת הזוהר).

3980 עי׳ אריכות ביהל אור.

תרגום: למדנו בספרא דצניעותא, כי יש י' עליונה וי' תחתונה, ה' עליונה וה' תחתונה, ו' עליונה וו' תחתונה. כל אלה העליונות תלויות בעתיקא, בז"א הן אינן תלויות, אלא הן ממש, ובעתיקא קדישא הן תלויות, שכן שמו של עתיקא מכוסה מהכל ואינו נמצא. אבל אלו האותיות תלויות בעתיקא כדי לקיים את אלה של מטה, שאם לא כן לא היו מתקיימות.

מאיר האדרא: בצניעותא דספרא (כ ע"ב) אוליפנא דהא י' עלאה י' תתאה ה' עלאה ה' תתאה ו' עלאה ו' תתאה, כל אינון עלאין בעתיקא תליין – כאן מתבאר שהמתקלא דא"א הינו שורש למתקלא דז"א (בהגר"א על ספד"צ כא ע"א ד"ה ה' עלאה, וכן שם ע"ג ד"ה וז"ש בגלגלתא), והג"ר דא"א הוא דוגמת חב"ד דז"א[3981] (בהגר"א על ספד"צ ט ע"ב ד"ה והוא דרגא)[3982], והיינו סוד מזלין דא"א (בהגר"א על ספד"צ טז ע"ג ד"ה וז"ש אתייחד). אמנם אליבא דאמת אין מתקלא בא"א בעצמו רק בהתפשטותו שבמוח דז"א (בהגר"א על ספד"צ ד ע"א ד"ה ואמר, וכן ד ע"ג ד"ה לא אתאחד). בזעיר אנפין אינון לאו תליין אלא אינון ממש, ובעתיקא קדישא תליין, דהא שמא דעתיקא אתכסייא מכלא, ולא אשתכח, אבל אלין אתוון דתליין בעתיקא בגין דיתקיימון אינון דלתתא, דאי לאו הכי לא יתקיימון - אין גילוי לא"א אלא דרך ז"א (בהגר"א על ספד"צ כח ע"ג ד"ה וז"ש ואמר), דהיינו במתקלא שבו, הרי הוא בחי' יה"ו[3983] (בהגר"א על ספד"צ כא ע"ג כד אתגלי)[3984]. עצם הרצון נקרא הוי"ה, שכן רצונו ית' הוא בבחי' היה הוה ויהיה כלומר שאינו תלוי בזמן מחד אמנם הוא כולל את כל ההוויה מאידך. והנה בחינה זו נחלקת לב': הא' רצונו הפועל בגילוי, והב' היותה שורש להנהגת העולמות. ורצונו ית' הגלוי יכול ליקרא בשם הוי"ה ב"ה, שכן יש חכמה הסתומה במוח בסוד האות י', ואח"כ היא מתפשטת בלב על ידי ה' הבלים, ומשם היא יורדת בקו הגרון בסוד האות ו' הרי היא בבחי' קול, ואח"כ יורדת לצאת בה' מוצאות הפה דהיינו דיבור, וביחד היינו גילוי דשם הוי"ה ב"ה. בעתיקא א"א ליקרא בשם כלל, וכמ"ש[3985] דעתיקא לא רמיזא באורייתא כלל. לכן לא יתכן שיקרא בשם כלל ואפילו בשם הוי"ה ב"ה. אמנם בחינה זו היא שורש לכל ההויו"ת, לכן הכל תלוי שם (מ"א לו).

(קפז) עי' זו"ח נח ע"ב: בשעתא[3986] דנפקו אתוון מגו רזא עילאה כמא דאתמר (&) ואתגלימו ואצטיירו בדיוקנא דאדם לבתר[3987] נפקו נקודי ואנשיב בהו רוחא דחיי ואתקיימו

[3981] על אף שאמת הדבר הפוך, שכן ז"א הוא משל ודוגמא למה שקורה בבחינת א"א, אמנם אין לנו השגה בא"א, ולכן מבחינתינו המה משל ונמשל.

[3982] עי' בהגר"א על ספד"צ טז ע"ג ד"ה וז"ש אתייחד, שלכאורה משמע שמחדש שבאותה המידה שיה"ו של עתיקא קשור לז"א שתחתיו כן הוא למעלה למעלה שיה"ו של כל בחינה קשורה לבחינה שתחתיה.

[3983] עי' בהגר"א על ספד"צ כח ע"ג ד"ה וז"ש טמיר שמביא מהאדרא כאן פירוש לד"ז שבעתיקא לא מתיישבן באתרוי (לשון הספד"צ שם) אלא בז"א, וכנראה שכוונתו שגילוי של יק"ו בא"א הוא פי' עניין ה"התיישבות" הנזכרת בספד"צ, ואתא למימר שאין גילוי לד"ז. אמנם עי' דברינו שם, שדבריו שם מייחסים בחינה זו דווקא לרדל"א, ולא לכל הע"ק כמו שמשמע כאן. אמנם יתכן שחסרון המתקלא שם הוא מכיוון ש"ביה תליא אין", עי' בהגר"א על ספד"צ א ע"ג ד"ה ואמר פעם.

[3984] עי' בהגר"א על ספד"צ כא ע"ד ד"ה ו' לעילא כו', כא ע"א ד"ה ואמר צרירא.

[3985] אדרא רבא קלב ע"ב.

[3986] כבר פירשנו ענין השעה בחינה הראויה להגלות הויה זו, "דנפקו אתוון" מפני שמציאותם מתוכיות הבינה אלא שהם שם בדקות ויוצאים לחוץ ומתגלים, ומציאותם שם קראו "רזא עילאה" והוויתם וגלויים למטה קראו "ואגלימו ואצטיירו" וענין גולם היינו היות ההויה נגלת, כעין אומרו לחים הוו ואתקרשו, וציורם הוא היות החסד חסד והגבורה דין וכיוצא בכל הפעולות, וציורם בגווניהם הכל נעשה אחרי צאתם מאת הבינה, והיינו "דיוקנא דאדם" שאבריו נחלקים אל חלקי הפעולות, המבוע והמקור לכל הפעולות הוא הראש, דהיינו שלש ראשונות, ושבע בדקות בבינה, ומשם נובע ההנהגה לכל הספירות לחוץ, הגוף והזרועות ושאר האברים הם הפעולות כולם בגלוי והיינו דיוקנא דאדם (אור יקר).

[3987] היינו שההנהגה העליונה החיות לספירות לא נמשכה אליהם עד מלאת כל האותיות, ואחר גמר עניינם נעשו הנקודות, והטעם שאין חיות נשלח מלמעלה עד שיגמר הגוף בכל אבריו, וזה דקדק באומרו "לבתר נפקו נקודי" וענין מוצאם הוא מתוכיות החכמה כדפירשנו לעיל וכדמסיק לקמיה, והנקודות חיים לאותיות, והם ההנהגה העליונה המשולחת לספירות לפעול פעולתם, והוא כחיים אל הגוף, לא שכל שהוא מעלה יותר גדולה, וזהו שאמר "כברנש דקאים על רגלוי" וכו' ולא בצאת קצת הנקודות יצאו הטעמים חס ושלום, אלא אחר גמר כל מציאות הנקודות כולם, שכולם גדר חיות צורת האדם שהם עשרים ושתים אותיות, ובהתמם להשתלם מיד יצאו הטעמים שהם השכל, וזה שאמר "לבתר דנקודי" וכו' והיינו שני עניינים, האחד גמר הוייתם והתלבשם באותיות,

אתוון כבר נש דקאים על רגלוי בקיומא דרוחא:
תרגום: בשעה שיצאו האותיות מתוך הסוד העליון כמו שנתבאר והתגלמו והצטירו בדמות של אדם אחר כך יצאו הנקודות@ ונשב בהן רוח חיים והתקימו האותיות כאדם שעומד על רגליו בקיום של הרוח.

(קפח) עי' זו"ח נח ע"ג: ועד לא מטו[3988] אלין תנועי כל אינון (שבעין) שייפין דגופא לא יכלין לנטלא במטלנין דהא כל שייפין דגופא אתפלגו באתוון דאינון עשרין ותרין אתוון דאתגלמו בפרקין ושייפין:
תריסר שייפין אינון פרקין דנטלין[3989] ואלין תריסר לא נטלין[3990] במטלנין כדקא יאות בר ברזא דתריסר תנועי דכולהו עבדין להני פרקין לנטלא לון ואית תנועי אחרנין למיהב סוכלתנו וחכמה ומדע לכל גופא ולנטלא כל גופא ולמיהב חדוה לעילא ותתא כולא כדקא חזי:
תרגום: וטרם שהגיעו התנועות הללו כל אותם איברי הגוף לא יכולים לנסע במסעות שהרי כל איברי הגוף בהם נוטלים התחלקות באותיות שהן עשרים ושתים אותיות שהתגלמו בפרקים ובאיברים.

וזהו שאמר "דנקודי אתקיימו על אתוון ויהבו בהו נפשא" וענין הטעמים שכל ההנהגה, להיותה מתנהגת ברצון המנהיג הספירה והפעולה וכדפירשנו בסימן כ"ד (אור יקר).

[3988] היינו שלא יצוייר שום פעולה אל ספירה מן הספירות זולתי על ידי האין סוף בסוד ההנהגה העליונה המתלבשת כדפירשנו, והיינו אומרו "אינון שייפין דגופא לא יכלין לנטלא" עם היות שהפעולות קנויות אליהם ואינם כטעמים, וזהו שאמר "במטלנון" מפני שענין ההנהגה העליונה הוא כמשל הנשמה עם הגוף כדפירשנו בספ"ר בשער עצמות וכלים, וזהו שאמר "דהא כל שייפין דגופא" וכו' "שייפין דגופא אתפלגו" ירצה שעם היות שאברי הגוף הם רמ"ח עם כל זה אין צריך שיהיו אותיות רמ"ח, אלא אתפלגו באתוון, מפני שיש אות שיש בה בחינות הרבה ויכלול אברים הרבה יחד, כענין ראש שבה נכללו כמה אברים יחד, והיינו סוד "א" כדמסיק לקמיה, ועל דרך זה שאר האותיות שיש אות יכלול כך אברים ויש כך הכל לפי בחינת האות, והחכמה העליונה המחלקת האותיות באברים ונראה לפניו די צורך באלו לא יותר, והיינו כ"ב אותיות שכאשר נמשך רוחניות עליון למטה להתאצל במקום שאותיות התורה מתגלמות נגלמו בכ"ב, וזהו שאמר "דאתגלימו בפרקין ושייפין" (אור יקר).

[3989] והשתא קשה כי לפי מה שנתבאר מייחס האותיות עם הנקודות ושניהם בטעמים דהיינו גו"ף חיי"ם שכ"ל, היה ראוי שיהיו התנועות והנקודות והאותיות שוות בעניינם, אמנם האותיות מרובות והנקודות מועטות והטעמים מרובים מכולם, מפני שהאותיות הם כ"ב, והנקודות י"ב, דהיינו חול"ם חיר"ק שור"ק צר"י סגו"ל שב"א שר"ק קמ"ץ פת"ח דהיינו תשעה, ושלשה חטפים שהם חטף קמץ, חטף פתח, חטף סגול, הם י"ב, ולזה אמר שעם היות שהאותיות כ"ב, "תריסר שייפין אינון פרקין דנטלין" שבהם עיקר ההנהגה שהם כמו ראשים להנהגה והשאר הם כמו נטפלים בחינות לבושים לשאר האותיות כאשר יבאר, ולזה יהיו הנקודות לאותם האברים העיקריים (כ"ב) [י"ב], וישתמשו ג"כ שאר הבחינות בהם, אמנם יסודם י"ב וי"ב כדפירשנו, ולענין הטעמים ג"כ שהם מרובים יהיה הטעם על דרך האותיות וזהו שאמר "ואינון תריסר לא נטלין במטלנון כדקא יאות בר ברזא דתריסר תנועי" שהם ראשים לכל שאר התנועות, וכמו שפירשנו ששאר האותיות הם בחינות פרטיות באברים כן יהיה ענין התנועות, "ואית תנועין אחרנין" שגם כן הם פועלים באותיות למיהב סוכלתנו מהכתר, ומדע מהדעת, וחכמה מהחכמה הקדומה כדפירשנו סוד ההנהגה על ידי אלו למעלה "לכל גופא ולנטלא כל גופא" דהיינו שהם משמשים בין פרקי אלו התנועות האחרות כגון זרקא וסגולתא הם שתים ופרקים משמשים באמצעותם הם מקף שופר הולך וכן דרגא תביר וכיוצא שהם כקשר הגוף יחד, וזהו שאמר "לכל גופא" לא לפרטי אבר אחד, והם קושרים כל האברים, וזהו שאמר "ולנטלא כל גופא" יחד, ועם היות שאין פירוד לבחינות העליונות דהיינו הטעמים, עם כל זה הם צורך בערך הגוף דהיינו האותיות שיהיו נקשרות במבטאות אלו כאלו, ואגב אורחיה נקשר המתלבש בו, וזהו שאמר "ולמיהב חדווא" דהיינו שמחת הייחוד וקשר הפרקים ותנועתם "לעילא ותתא" דהיינו לתתא לאותיות ולעילא לתנועות, שעם היות שאין בהם פירוד חס ושלום נחלקות לבחינות בהתלבשם באותיות וצריכות שמחה וקשר, וזהו שאמר "לעילא ותתא כדחזי" (אור יקר).

[3990] עמוד (נוסף בדפ"א)?.

עי' בהגר"א בס"י ג ע"ד: והן ע"ב פרקי גופא, כ"ח פרקי האצבעות של הידים, וכ"ח של הרגלים, ופה וצואר, וב' עינים הם שתין פרקין, ועם הי"ב פרקים של הידים והרגלים, ג' פרקין בכל א' שהן מנהיגי כל הגוף, והם י"ב בקר שהים עומד עליהם וכן בכסא כידוע, הן ע"ב פרקין שמנענעין כל הגוף. ועיין בז"ח@ שה"ש, וזהו רתיכא תתאה חג"ת עם מלכות, ורתיכא עילאה חג"ת עם בינה הוא שם מ"ב כמ"ש בזוהר פ' תרומה (קלב ע"ב) וברע"מ פ' יתרו (צב ע"ב) יעו"ש.

שנים עשר איברים הם פרקים שנוסעים והשנים עשר הללו לא נוסעים במסעות כראוי רק בסוד של שתים עשרה תנועות שכלם עושים את הפרקים הללו להסיע אותם ויש תנועות אחרות לתת השכל וחכמה ומדע לכל הגוף ולהסיע כל הגוף ולתת חדוה למעלה ולמטה הכל כראוי.

(קפט) עי' זו"ח נח ע"א: כד אתתקן גופא דאתוון באלין נקודין כדין כתיב (&) ויבדל אלהים בין האור ובין החושך לעולם הבדלה[3991] בדרועא דשמאלא דאית ביה חשך ואנהיר בנקודת סגול לאנהרא מגו חשוכא (ולואי) [ללואי]:

ויקרא אלהים לאור יום דא נקודת צרי[3992] דאנהיר ואתישב בדרועא ימינא[3993] ואתקין ליה בכל תיקונוי:

וכד נוקבא[3994] אתדבקת[3995] בימינא ושמאלא ואתיהיבת בינייהו אתדבקו בה תרין נקודין אלין צר"י וסגול[3996] בקיומא והפוכא אחרא דלא מתיישבן בה הכי צרי אתהפך[3997] ואנהיר בה בדיוקנא אחרא בלא יישובא בדכורא[3998] ואיהו שבא וסגול אתהפך[3999] ואנהיר בה בדיוקנא

[3991] "לעולם הבדלה" הענין שהוא רוצה לפרש זו בגבורה והבאה אחריה בחסד, והיה ראוי שיהיו זו בחסד והשנית בגבורה מפני שהחסד קודם, לזה אמר "לעולם הבדלה בדרועא שמאלא דאית ביה חשך" מצד הדין, ומטעם זה מוכרחים אנו לפרש בסדר הזה "ואנהיר בנקודת סגול" הענין שהם שלש נקודות שעניינם חסד גבורה ת"ת והם ענפים בגבורה, והיינו אור מצד נקודה ימינית שבו וחשך מצד נקודה שמאלית שבו ויבדל נקודה אמצעית שהיא המתמצעת בין השתי נקודות, והנה הגבורה יש בה אור מצד החסד שבה וכן מצד הת"ת, אם כן נקודת סגול שהיא סגולת שלשה גוונים שאין סגולה פחותה משלשה "אנהיר בנקודת סגול" מצד חלקי האור שבו "מגו חשוכא" שבו "ללואי" כלומר הלויים הכרח לזה בסוד ועבד הלוי הוא, שהיו מתקנים הגבורה מהבינה, וכשנדקדק בנקודת סגול הוא חסד המאיר אפילו לגבורה ומטעם זה יתייחס בכל המקומות לחסד כדפי' בתיקונים (אור יקר).

[3992] שעיקרו בבינה ששם סוד וייצר וכן פירשו בתיקונים (אור יקר).

[3993] ששם חסידה בראשים ביתה שהבינה נקראת חסידה מטעם שמשכנה בחסד והחסד מתתקנת ממנה, וזהו שאמר "ואתקין ליה ככל תיקונוי", ירצה מאירים וחיים כל אברי האותיות בצד החסד מנקודת צרי (אור יקר).

[3994] דהיינו מלכות שהיא שוכנת על נצח והוד לפעמים, וזהו שאמר "אתדבקת בימינא ושמאלא" בסוד צפונית מערבית דרומית ויעלוה להיותה עם הת"ת ממש "בינייהו" לא למטה, אז היא מקבלת ממש החיים מתרין דרועין דדכורא, ולזה כמו שחיותו שני נקודות אלו, כן חיותה כיוצא בהן, אלא שמפני החיים האלו הם כאור המתפשט בעששיות שתשתנה כפי בחינת המקום שהוא מתלבש בו, ולזה כיון שהנקבה היא גבורה ודין עם היות שהיא בחינה עליונה עתה בסוד נקודות סוף סוף היא נקבה, לפיכך ישתנו בה הנקודות אל בחינתה, לכך ישתנו ממש עניינם "בקיומא והפוכא אחרא" וענין הפוכם כפול והוא שכל נקודה לעצמה אתהפך מצרי לשבא ומסגול לשורק ולא זו אלא גם מה שהוא דין קצת בזכר הוא רחמים בנקבה ומה שהוא רחמים בזכר הוא דין בנקבה, והענין שיתהפך רוחניות החיים בה "להפוכא וקיומא אחרא" והטעם "דלא אתיישבן בה הכי" אלא בדרכים אחרים (אור יקר).

[3995] עי' בהגר"א בתז"ח כב ע"א: כההוא דבר - צ"ל בההוא דבר. שדבר מלכות אתיישבא בתרין דרועין כמ"ש בזוהר (פ' פנחס רנח ע"א) וכ"מ ובזו"ח@ (שיה"ש &) כד נוקבא אתיישב' בימינא ושמאלא כו' ואמר ברזא דבוצינא. הנקודה הנ"ל.

[3996] עי' בהגר"א בתז"ח כ ע"א: דאתעכב תמן כנ"ל וירחא שביעאה היא אימא עילאה כידוע וכנגדן הן בולד ג' ימי קליטה כלל הכל וי"ב חדשים דאשתהי הוולד וז' ימים תחת אמו וכלל הזיווג הרוחני הוא נגדן בזיווג התחתון וכן אצטיירן באדם כמ"ש בזו"ח ש"ה ד' נ"ח בנקודות וכן באותיות באינון שיתין שייפין ותריסר פרקין וע"ש וכ"ה בעולם ושנה ובכ"ד כידוע וענין הי"ב ירחין על הששה שהן י"ג נקודות שאמר בת"ז דט' נקודין הן שיתסר ובהסתלקו משם חש"ח נשארו י"ג נקודין ועיין בזו"ח@ ש"ה (ע"ג ע"ד) האיך נצטיירו הנקודות בז"א בב' דרועין סגול וצירי ובהתחלפם קמץ ופתח שבא שורק בלא ו' בנוק' בהתדבקותה בדכורא ונצטיירו בדעתה שהן חו"ג ונ"ל שהן נגד ירכין ששם נדבקת הנוק' ושם דעתה וכל קו האמצעי הן ג' נקודות חש"ח כנ"ל וכן נגד חו"ב הן קמץ ופתח שנתחלפו

[3997] כי צרי הוא בחסד ומורה על הרחמים שתי נקודות שוות שני המאורות הגדולים שוים מתמזגין אל הרחמים שניהם, ומפני שהוא מבינה ששורשה דין בבואה אל החסד בזכר מצאה שם מנוח להתחסד, ובבואה אל הנקבה לא נתיישבו הדינין ההם אלא נתעוררו ונתמעטה הלבנה ונעשית שב"א לצד הדין והגבורה, את המאור הגדול ואת המאור הקטן, וזה מצד תוקף דין הגבורה כדפירשנו לעיל, ולזה תתייחס השבא אל הגבורה ובמלכות לפעמים, ולזה "איהו בלא ישובא בדכורא" (או ריקר).

[3998] כדכורא (דפ"א)?.

אחרא ואיהו שֶׁרק דתלת נקודין ולאחזאה חביבו דדכורא לגבי נוקבא דאיהו ואיהי כולא חד לזמנין דאנהיר בהו דכורא[4000] מהכא אתפשטו[4001] נקודי לכל שאר שייפין דאתוון בגופא:

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים דא נקודה[4002] פתח[4003] פשיטו דנהירו דאנהיר בסטרא דדכורא בסטר שמאלא ואנהיר להההוא סטרא והשתא אתחליפו[4004] ואתכללו ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא:

[3999] והיינו שהסגול הוא החסד הממתקת דיני הגבורה כדפירשנו, וכאשר הגבורה נמתקת היא מעוררת הזווג יין המשמח המעורר האהבה, וזהו שאמר ״אתהפך ואנהיר בה בדיוקנא אחרא ואיהו שורק דתלת נקודי״ שמורה על הזכר נקודה של ימין שבסגול, ועל הנקבה נקודה שמאלית שבסגול, והיסוד מייחדם היא נקודה אמצעית שבסגול, והיינו שלש נקודות זו על זו בשורק ת״ת יסו״ד מלכו״ת, והיינו ״לאחזאה חביבו דדכורא לגבי נוקבא״, ומפני שתנועתה כתנועת השורק של נקודה אחת מורה שמשם ימשך קשורם וייחוד[ם] יחד עד שיעשו ת״ת ומלכות ויסוד נקודה אחת, וזהו שאמר ״דאיהו כולא חד״, וזה טעם לנקודות אלו בנקבה ויהיה מתייחס שורק של שלש נקודות בהוד ושל אחד ביסוד, מפני שבהוד נמתקים כדפירשנו וביסוד מתייחדים מכל וכל כדפירשנו וכדפירשו בתיקונים (אור יקר).

[4000] עם היות שפירשנו נקודות אלו בנקבה ומזה ימשך שלא ינקדו בהם אלא אותיות נקביות, אינו כן אלא החיות מתפשט בזכר ובנקבה (אור יקר).

[4001] מפני שלפי הנדרש כל הנקודות הרמז להם בבחינות הנזכרות לבד שהם חס״ד וגבור״ה בזכר וכן בנקבה ולפי האמת ראוי שהנקודות יכללו כל הספירות כדי שיכללו כל האברים הנרמזים באותיות, לזה אמר שהרמז הזה שורש להם ומכאן ימצאו בשאר הבחינות, אמנם עניינם ירמוז כפי הנדרש ויהיה בכל בחינה ובחינה שימצא נקודה כזו יהיה פירושו כדפירשנו בבחינת החיות שבאותו האות או הספירה ואין זה דוחק (אור יקר).

[4002] עי׳ ע״ח ח״א כד ע״א: התכללות שמאלא בימינא וימינא בשמאלא הנזכר בזוהר״ט ובתיקונים ע״ש, וכן בפ׳ ויקרא (דף נד כד ע״א), ובסוף שיר השירים (זו״ח@ עג ע״ד) בסוד הנקודות בפ׳ יהי רקיע בתוך המים, וזכור זה היטב

[4003] הכוונה לפרש שאר הנקודות הנשארות שהם פת״ח קמ״ץ, ובלי ספק עם היות שיש נקודות של שלש כעין שורק סגול עם כל זה הם דקות יותר מהק״ו, שהקו הוא התפשטות הנקודה וגילויה, וזהו שאמר יהי רקיע דא פתח פשיטו דנהירו ומפני שפירש והקדים שורק ושבא בנקבה פירש שפתח הוא בסוד הזכר, וזהו שאמר דאנהיר כסטרוי דדבורא ואמר כסטרא מפני שהרקיע בכל מקום הוא וא״ו ששה קצוות, לזה אמר כסטרוי בלי ספק הם שית סטרין, אמנם הם פרטיים בשתי בחינות האחד שהם בזכר, וזהו שאמר כדכורא והשני בגבורה שבו, וזהו שאמר כסטר שמאלא ומפני שמה שאמר פשיטו דנהירו מורה שהוא נקודה מתפשטת מצד אל צד, לזה אמר שמה שאמר עתה פשיטו דנחירו יהיה הכוונה על התפשטותו בעצמו להראות בחינת מקומו, וזהו שאמר ״ואנהיר לההוא סטרא״ (אור יקר).

ליקוטי הגר״א לח ע״ב: ומ״ש פותח כו׳, בסוד הפתח, שבא המים מימין לשמאל, כמ״ש בזו״ח@ (עג ע״ב), וכמ״ש רבינו בפי׳ להיכלות שם בארוכה.

קמ״ץ מורכב מב׳ נקודות ופת״ח מנקודה אחת (כמ״ש בז״ח@ שה״ש דף כח (דף נח) עא ע״ש) וציר״י ב׳ נקודות וסגו״ל ג׳ נקודות ושור״ק קטן ג׳ נקודות (בהגר״א בס״י ג ע״ג).

את ידיך, שני הידים. ואמרו (תקו״ז ח ע״ב) פותח בסוד פתח, והוא בסוד הפתח, מים שבא מימין לשמאל כמ״ש בז״ח@ ש״ה דף נ״ח ע״א יהי רקיע בתוך המים דא נקודת פתח, פשיטו דנהירו דאנהיר כו׳ בסטר שמאלא ואנהיר להההוא סטרא, והשתא אתחליפו, ואתכללו ימינא בשמאלא, ושמאלא בימינא, מים איהו בסטרא דימינא כו׳, וכדין מים לשמאלא בנקודת פתח, ועל רזא דנא יפתח ה׳ לך את אוצרו הטוב וכו׳ לתת מטר וכו׳, דהא מים מסטרא דפתח אינון. וז״ס פותח את ידיך, שני היכלות, זכות ואהבה, ואז ומשביע לכל חי רצון, מהיכל רצון. וכלל כאן כל האבהן, שהן כלל הכל. וז״ש (ברכות ד:) משום דכתיב (&) פותח את ידיך.

[4004] קשיא ליה אומרו יהי רקיע בתוך המים ומים לימין והיאך פירש פתח בשמאל, לזה אמר ״והשתא אחלפו״ עם היות שלא נזכרו המים עד יום שני, הן אמת עיקרן ביום ראשון שהוא חסד כאומרו ורוח אלה״ים מרחפת על פני המים, ומה שנזכרו ביום שני אין עיקרם בגבורה אלא עקרה אש, אלא שמחליפין מים לגבורה, וכן אש בחסד, והתועלת הנמשך מזה הוא הכללות שעל ידי המחליפין ״אתכלילו ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא״, ולכן נכללת אש הגבורה במימי החסד ומימי החסד באש הגבורה, ואותם המים הנכללים מחסד בגבורה הם הנזכרים הנה באומרו יהי רקיע בתוך המים, ולזה יקשה שעיקר המים בגבורה שמה שנזכרו ביום ראשון הוא דרך עראי וביום שני דרך קבע כאומרו יהי רקיע בתוך המים וכו׳, לזה אמר שהמים הנזכרים הנה אינם מימי הגבורה כדקא סלקא דעתין אלא מימי החסד, ומפני שלזה יקשה שבצד החסד אין הבדלה אלא בצד הגבורה, לכך פירש ואמר ראשונה מים הנזכרים הנה הם בחסד ״איהו לימינא״ ממש ומה שנעשה הבדלה בימין לו שורש בו ראשונה בסוד נקודת צרי שהוא מבינה לחסד כדפירשנו, ועם היות שהיא בחסד שורש הנקודה בינה שיש בה דין ולזה הם מים מצד ימין ושני ממין נפרדים קצת דהיינו מבינה, וזהו שאמר כי מים שבחסד הם ״ברזא דההיא נקודה דאנהיר בה צרי״ ומפאת

מים איהו לימינא[4005] ברזא דההיא נקודה דאנהיר בה צרי בסטרא דא דימינא אתפליגו תרין מימין[4006] והא אוקימנא ובגין כך צרי תרין נקודין מתיישבן מימין לקביל תרין מימין[4007] חד לעילא וחד לתתא כמה דאתחזי בנקודת שב״א:

לבתר כיון דאתנהיר האי רקיע דאיהו נקודה דאיקרי פתח[4008] עאל האי נקודה בין נקודה לנקודה דצרי בין מים למים ואפריש בינייהו ונטיל לון לגביה[4009] וכדין מים לסטר שמאלא בנקודת פתח ועל רזא דא יפתח ה׳ לך את אוצרו הטוב וכו׳ לתת מטר וכו׳ דהא מים מסטרא דפתח אינון:

תו אתפשט רקיע[4010] מסטרא דימינא [ועאל] (ועל) בסטר שמאלא[4011] בין נקודת סגול ואתעביד קמץ ועאל כדין שמאלא בימינא[4012] ואתכליל דא בדא ימינא בשמאלא ושמאלא

עניינה היה ההבדלה בימין ולא על ידי הימין אלא היה ממשלה לשמאל להבדיל המים בימין כאשר נבאר (אור יקר).

[4005] וט׳ הנקודות הן ח״י נקודות ט״ט של מטטרו״ן, שלכן אמר בתז״ח (מג ע״ד) ט׳ נקודות כפולין שורש אור ישר ואור חוזר, כי קמ״ץ מורכב מב׳ נקודות ופת״ח מנקודה אחת (כמ״ש בז״ח@ שה״ש דף כח (דף נח) עא ע״ש) וציר״י ב׳ נקודות וסגו״ל ג׳ נקודות ושור״ק קטן ג׳ נקודות וכן שור״ק גדול כידוע ושב״א ב׳ נקודות וחול״ם וחיר״ק כל א׳ נקודה אחת הן ח״י נקודות והן ח״י עלמין שהן בחכמה, שהן החיות שורש ח״י עלמין של יסוד כידוע (רע״מ פנחס רמד ע״ב)[4005], ח״י אלפים עולמות (עי׳ ז״ח@ דף מ ע״א) שהקב״ה משתעשע בהן, סוד הזווג כידוע שמתפשט ממוח דרך ח״י חוליין (בהגר״א בס״י ג ע״ג).

עי׳ יהל אור ח״ג ג ע״ד: ר״ח פתח ויאמר כו׳. ידוע כי ד׳ דרגין הן אותיות השם, בין בדכורא בין בנוקבא. בדכורא ג׳ דחסדים יק״ו, וא׳ דגבורה, ה׳ תתאה. ובנוק׳ להיפוך. וכאן במזבח דנוקבא, ד׳ גומרין דלקמן (ל.), והן ג׳ דיצחק, וא׳ דאברהם. ג׳ ויאמר אמר יצחק, וא׳ אמר אברהם. ויאמר יצחק אל אברהם, שנכלל באברהם, והוא יהי אור ויהי אור, שהן אברהם ויצחק כמ״ש בח״א ט״ז ב׳. ויאמר אבי, נכלל אברהם ביצחק, והוא סוד רקיע בתוך המים כמ״ש בז״ח@ נ״ח א׳ מים איהו לימינא כו׳ וכדין מים כו׳. ויאמר הנה האש הוא יבשת המים (ר״ל יקוו המים ותראה היבשה. נראה שהיא הגהת הרמ״ש). ויאמר הנני אמר אברהם הוא חטף קמץ (ס״א הוא יהי מארת). וז״ש למעלה מארת חסר כתיב, וכמ״ש נ״ח ב׳ משום דהוא דנוקבא. והן (כסדר) שאמר ל׳ א׳ חד לסטר מזרח כו׳ עד דרום.

עי׳ יהל אור ח״ג ד ע״ב: זוהר. כתיב (&) והנה ה׳ עובר כו׳. והוא סיום המאמר הנ״ל (לעיל כח ע״ב), ג׳ של רוח כו׳ ורביעי דממה מסט׳ דחסד. והוא ג״כ כסדר הנ״ל. רוח הוא רוח קדים (מזרח). רעש, ואשמע אחרי, אחרי דייקא (מערב הנק׳ אחור. נראה מהרמ״ש). (ס״א ואש הוא צפון). ואות הרביעית (ס״א. ה׳ אחרונה) בסט׳ דחסד (דרום). וכאן הוא סוד בת היתה לו לאברהם אבינו, (דרום) (ס״א וה׳ הנ״ל). [ועיין בז״ח@ ש״ה דף נ״ח ע״א ותבין זה כמשחז״ל שיתין מחוללין ויורדין עד תהום. נראה מהרמ״ש].

[4006] ולא שנחלקו ונבדלו על ידי רקיע חס ושלום, אלא היו שני נקודות שהם שני ממין דהיינו ת״ת ומלכות מים עליונים ומים תחתונים בשתי נקודות, ועם היות שהם שוות סוף סוף נאמר שני המאורות, אלא שלא נעשו שבא נחלקים מאור קטן ומאור גדול מפני שהימין אינו מניח וזהו שאמר "ובגין כך צרי תרין נהורין מתיישבן" ולמה הם שנים אלא הם דומים בקצת אל מה שעתיד להיות למטה, שהשורש מראה קצת ממה שיהיה בענף וגורם לו הוא, וזהו שאמר "לקבל תרין מימין חד לעילא וחד לתתא כמא דאתחזי בנקודת שבא לבתר" שמה שהדין נסתר בבינה נגלה בגבורה ונפעל במלכות, ועדין הגבורה לא פעלת פעולתה מפני שעדין לא נמצא לה נקודה נגלת כלל, שסגול שבה שאמרנו לעיל היא רחמים כדפירשנו, לזה כשנתחזקה הגבורה בסוד נקודה חזקה דהיינו "פתח פשיטו דנהירו" כדפירשנו לעיל, אז נתחזקה הגבורה להבדיל בין מים למים לעשות את המאור הגדול ואת המאור הקטן, ונכנס סוד התפשטות הפתח רקיע הגבורה בין שתי הנקודות, בין מים למים, שמיעוט הירח גורם שורש הדין כדפירשנו לעיל (אור יקר).

[4007] דפ״א?.

[4008] שפותח בין שני אחים ורעים, והוא מבדיל בין מים למים, וטענת הדין גורם להבדיל בין מים עליונים למים תחתונים דהיינו צרי, שהיו שני המאורות הגדולים, וכאשר נכללת הגבורה במציאות המים דהיינו בשני המאורות נטלם בבחינת שבא (אור יקר).

[4009] ועייל לון לגביה - ובבחינה זו הם מים נכללים בגבורה ונמשכים לעולם משם, בענין שהמים עיקרם בחסד ונכללים בשמאלא על הדרך שפירשנו דווקא בבחינת נקודת פתח, שהאמת הגבורה פותחת המים, ומה שאנו אומרים שנקודת פתח בחכמה והיא רחמים, הן אמת סוד החכמה העליונה גזרה פתיחת המים בגבורת הדין, וסוף סוף הפתיחה היא חסד עם היות שהוא חסד הכלול בגבורה מצד החכמה (אור יקר).

[4010] בלי ספק רקיע בכל מקום הוא סוד התפשטות הת״ת, ומצד הגבורה הוא סוד רקיע פתח לבדו ששם ההבדל, ואין המלכות שהיא הנקודה עמו כלל, אמנם מצד החסד הרקיע בהכנסו אל הגבורה, כי האמת על ידי הרקיע שהוא הת״ת נכללת גבורה בחסד וחסד בגבורה, אז נוטל עמו הייחוד

בימינא[4013] ויאמר אלהים יקוו המים (&) לעילא כתיב מים חמש זמנין[4014] יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים (&) ויבדל בין המים כו׳ ובין המים (&) הא חמש זמנין מים לקביל תרין נקודין דאינון חמש צרי וסגול צרי תרין וסגול תלתא הא חמש אלין מתיישבן בימינא ושמאלא[4015]:

תרגום: כשהתתקן הגוף של האותיות הללו בנקודות@ הללו אזי כתוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך לעולם הבדלה בזרוע שמאל שיש בו חשך ומאיר בנקדת סגול להאיר מתוך החשכה ללוים.

ויקרא אלהים לאור יום זו נקדת צרי שמאירה ומתישבת בזרוע ימין ומתקינה אותו בכל תקוניו.

וכשהנקבה נדבקת בימין ובשמאל ונתנת ביניהן נדבקים בה שתי הנקודות@ הללו צר״י וסגול בקיום והפוך אחר שאין מתישבים בה כך צרי מתהפך ומאיר בה בדמות@ אחר בלי ישוב כמו הזכר והוא שבא וסגול מתהפך ומאיר בה בדמות@ אחר והוא שורק של שלש נקודות@ ולהראות את חביבות הזכר לנקבה הוא והיא הכל אחד לפעמים שמאיר בהם הזכר מכאן התפשטו הנקודות@ לכל שאר האיברים של האותיות בגוף.

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים זו הנקודה פתח התפשטות האור שמאיר בצד הזכר בצד השמאל ומאיר לאותו הצד וכעת התחלפו ונכללו הימין בשמאל והשמאל בימין.

המים הם לימין בסוד אותה הנקודה שמאיר בה צרי בצד זה של הימין נחלקו שני סוגי מימות והרי בארנו ומשום כך צרי שתי נקודות@ מתישבים מימין כנגד שנים אחד למעלה ואחד למטה כמו שנראה בנקדת שב״א.

אחר כך כיון שהאיר הרקיע הזה שהיא הנקודה שנקראת פתח נכנסת הנקודה הזו בין נקודה לנקדת הצרי בין מים למים ומפרידה ביניהם ונוטלת אותם אליה ואז המים לצד השמאל בנקדת פתח ועל הסוד הזה (דברים כח) יפתח ה׳ לך את אוצרו הטוב וכו׳ לתת מטר וכו׳ שהרי המים הם מצד של פתח.

עוד התפשט רקיע מצד הימין ונכנס בצד שמאל בין נקדת סגול ונעשה קמץ ואז נכנס השמאל בימין ונכללים זה עם זה הימין בשמאל והשמאל בימין ״ויאמר אלהים יקוו המים״, למעלה כתוב מים חמש פעמים: ״יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים״, ״ויבדל בין המים

דהיינו המלכות שהיא סוד נקודה שלישית אל שלש נקודות, והיינו מלכות שבת״ת, שהנקודה השלישית ת״ת כדפירשנו לעיל, ונודע שהמלכות בשמאל גבורה תתאה דאתי מגבורה עילאה ומשם נוטלה עמו הת״ת ונכלל בגבורה על ידו, ונודע שהת״ת אל החסד והמלכות בגבורה, וקשר שניהם קמץ נקודה ברשות בעלה, ועל ידי קשר זה נעשה כללות הגבורה בחסד (אור יקר).

[4011] להיות הת״ת כולל שמאל וימין בין נקודת סגול מפני שנקודה שלישית שהיא למטה משתי נקודות הוא בת״ת ואינה ת״ת עצמו אלא מלכות שבת״ת, ולכן מקום הת״ת למעלה ממנה למטה

מחסד וגבורה כזה [illegible] ולכן בשיתוף המלכות עם הת״ת נעשה קמץ מפני שהם קומצים בעצמם כל הנכלל בשבע ספירות כנודע, ולזה תתייחס נקודה זו אל חסד כאומרו וקמץ הכהן, ויתייחס אל הכתר ברוב מפני שהייחוד הזה אל הת״ת והמלכות והשלמת החסד והגבורה הכל מהכתר בעל המזגת הרחמים והדין ברוב רחמיו הכופים הדין והוא קמץ הכל בשבע מדות נכללות בת״ת ומלכות, ולא זו אלא כללות זה כפול, ומפני זה כללות הגבורה פשוט החסד בגבורה פתח, וכמוהו ברקיע הקמץ ונוסף נקודה אחת עם הרקיע שזהו כללות כפול ומכופל (אור יקר).

[4012] ומפני שכללות כזה בפתח כדפירשנו לעיל, ובנקודה זו הוסיף רקיע ונקודה לזה יש בו תוספת כללות זה בזה וזה בזה (אור יקר).

[4013] והיינו סוד ת״ת במלכות ומלכות בת״ת (אור יקר).

[4014] רוצה לומר (לאעלה) [לעילא] מפסוק יקוו המים, וכבר פירשנו בשמעתין שהרקיע הזה הוא סוד כללות שמאל בימין וימין בשמאל והוא פתח קמץ, והתפשטות הרקיע הזה הוא סוד המים האלו שהם צרי סגול כמבואר לעיל, וכאשר נבא לדקדק על חמש זמנין מים הם חמשה ספירות שהם חסד גבורה ת״ת הרי שלש שהם סגול כדפירשנו, ושתי ספירות הם נצח הוד שבהם סוד ת״ת על נצח ומלכות על הוד והם צרי שהם שני המאורות כדפירשנו, ובהם ג״כ סוד אי אפשר לשני מלכים כדפירשנו לעיל ובזה צדקו דברי ר׳ שמעון באומרו במקום אחד חמש זמנין מים הם הם חמשה ספירות הנזכרות וצדקו דבריו הנה, וזה דקדק באומרו צרי תרי סגול תלת, ומי לא ידע בזה, אלא הכוונה תרין דהיינו שני רעים הם נצח והוד, תלת שלשה אבות הא חמש (אור יקר).

[4015] כדפירשנו לעיל שהם צרי בחסד סגול בגבורה, ועם היות הענין להפך שצרי הוא בבינה וסגול בחסד הם מתיישבאן מפני שהבינה על החסד והחסד על הגבורה ויש המזגת המדות בזכר בדרך שיסבול המזגה כזו שהוא הדין בימין והחסד בשמאל (אור יקר).

כו' ובין המים". הנה חמש פעמים מים כנגד שתי נקודות שהן חמש, צרי וסגול. צרי שתים וסגול שלש, הנה חמש. אלה מתישבות בימין ובשמאל.

(קצ) עי' זו"ח ה ע"ג: ה"א רזא דכתיב (ישעיה מא ד) ואני אחרון דא ה"א בתראה דשמא קדישא[4016] רתיכא קדישא באחרון דכתיב (שם) ואת אחרונים אני הוא אחרון ואחרונים כלהו ברזא חדא אתכלילו אלין באלין רזא דה"א[4017] אינון ד' ואלין ד'[4018] דאיקרון אחרונים כלהו קיימין מסטרא דלעילא ומסטרא דלתתא[4019]:

תרגום: ה"א סוד שנאמר "ואני אחרון", זו ה"א האחרונה של השם הקדוש, מרכבה קדושה באחרון@, שנאמר "ואת אחרונים אני הוא", אחרון ואחרונים, כלם בסוד אחד, נכללו אלו עם אלו. הסוד של ה"א הם ד', ואלו הד' שנקראים אחרונים, כולם עומדים מהצד של מעלה ומהצד של מטה.

(קצא) עי' אד"ר קלד ע"ב: תאנא אלין תקונין אקרון ימי קדם יומין קדמאין דקדמאי ואינון דאשתכחו בזעיר אפין אקרון ימי עולם ותאנא אלין ימי קדם כלהו מתתקנן בתקונא דדיקנא דעתיקא דעתיקין טמירא דטמירין (כליל בהו) והאי דתליסר כליל להון כמה דאתמר ודא יומא לא אתכליל בהדייהו אלא הוא כליל כלא.

[4016] עתה מכאן מתחיל סוד ד' אותיות יהו"ה ממטה למעלה ופי' מתתא לעילא מאות ה' וכו' אמר כי מאות ה' זאת ולמעלה הם ט' מרכבות לבדם בלי חשבון ובזה תבין מה שביארתי לך למעלה כי ניצוץ קדמון י' יש לו ט' עמודים ומכחם יוצא נקודה אמנם בדמיון הראשונה ובה ט' נקודות נסמכים ומתפשטים ממנה ואלו נקראים נקודות שמתפשטים להיות ט' נקודות התורה מהם אבל הראשונות הם ניצוצות והם לבדם ואינם נמשכים בחשבון ולא בשם אלו הט' שניים שנאצלים מבחי' שנית הם בחשבון והם נקראים בשם כמו שביארנו למעלה והט' ראשונים עם הי' עצמה כולם נעלמים בתוכה ומכאן ולמעלה הוא שם הקדוש שם בן ד' אותיות שנתעטר באותם המרכבות שאמרנו עשר המרכבות השניות נכללים בהיכל א' שהוא דמות ה' כמו שראית למעלה הרי י"ה ו' עמודים והיכלם ה' אחר כך חוזרים הם למקומם למעלה ונעלמים בהיכלם בכח הארת האור שהניחו שם בהיכל התנוצץ ממנו מתוכה ה' עמודים שהם ה' נקודות שבתוך הה' כמו שראית למעלה ואלו נקודות נכללים בהיכל היא הה' שניים באופן כי ה֗ ראשונה היא והיכלה עשרה וי' ג"כ היא וט' והיכלה הם ט"י@ט"ו כזה ה֗. בין הכל הם כ"ה והם מרכבות שאמרנו וחסידיך יברכוכה אבל הי' עליונה אינה בחשבון כלל ועליה אמרה שנקראו א"ס ולא שהם א"ס ומאלו המרכבות בה ולמטה שם הקדוש בצורת אותיות הוי"ה משא"כ בעליונים שהוא בסוד הנקודות ולא באותיות (הדרת מלך). עי' לקמן הערה **.Error! Bookmark not defined**, ואולי מקומו כאן. עי' לקמן יא ע"א.

[4017] כי אותיות י"הוה יתברך ואותיו' אדנ"י יתברך הם ארבעה ארבעה וכלם נכללים אלה באלה י"אהדונהי (כתם פז).

לאנהרא איהי עבידת גווינין לאנהרא כו' ודא איהי ויאמר אלהים יהי אור כו' והן ד' גווינין כנ"ל ונקודה אמצעית דאיהי סתימא הוא ה' וז"ס ד' על י' וכמ"ש בסוף תי"ח האי נקודה כו' אתלבשת בגווינין ד' בהיכלא עילאה איהי מדיד ה' גווינין כו' מי מדד בשעלו כו' דא סליק כו' כולהו נקודי כגלי ימא כו' איהי בארבע כו' ובזו"ח בס"ת (דף ה' ע"ג) רזא דה"א אינון ד' ואלין ד' כו' עד נקודה דשריא באמצעיתא אתעביד ה"א (בהגר"א בתז"ח כ ע"ב).

יהל אור ח"ב (&): ובד' סטרין יש נקודה האמצעית, בסוד ארגמ"ן, ובסוד ה"א שבשם, כמ"ש בס"א דף ה' ע"ג רזא דה"א אינון ד' כו' רתיכא דא מ'יכאל ג'בריאל ר'פאל א'וריאל, אלין אינון ארבע, וחדא נקודה דקיימא עלייהו, אינון ה"א. ולא אקרי ה"א דא, אלא ברזא דאלין ארבע, ונקודה בתראה דשריא עלייהו. ורזא ה"א דל"ת הוה, וההוא נקודה דשריא עלייהו באמצעיתא אתעביד ה"א כו' ע"ש כל המאמר.

יהל אור ח"ג א ע"ד: לגו לגו באתר דאיקרי קדש נציץ כו'. כי הפרטים דומה לכלל, כמו בד' החיות, א' ע"ג, שהן נגד ד"ס חגת"ם, וע"ג נגד בינה, הכסא שע"ג החיות. שד"ס אות הד' שבה"א, ד' חיון, ונקודה שבתוך הה"א הוא שע"ג. ועיין בז"ח@ סתרי אותיות דף ה' ע"ג רזא דה"א אינון ד' כו' ע"ש כל המאמר. וכן כאן באותיות שהן חגת"ם, אות חמישי מסט' דקדש, בינה.

יהל אור ח"ג ב ע"ב: והן מ' חלות [של קרבן תודה]. ועיין בזו"ח (ה ע"ג) רזא דה"א אינון ד' ואלין ד' דלתתא כו', אשתכח האי נקודה דאשלים לכל סטר לעשרה כו'. ויצה"ר אינו שולט אלא באדם אשר בארץ, ושם מגיע פגם, ובפשעכם כו', ולכן הוא לחם חמץ.

[4018] כלומר המרכבה הראשונה ומרכבת המשנה (כתם פז).

[4019] כי אותיות אדנ"י עומדים בעולם האצילו' וגם פועלות למטה (כתם פז).

למדנו: אלו תיקוני נקראים ״ימי קדם״, ימים הראשונים של הראשונים, ואותם הנמצאים בז״א, נקראים ימי עולם. ולמדנו: אלו ימי קדם כלם מתוקנים בתקוני הדיקנא של עתיק העתיקים טמון הטמונים (כלול בהם). וזה התיקון הי״ג הוא כולל אותם כמו שלמדנו, וזה היום אינו נכלל בהם אלא הוא כולל את כולם.

מאיר האדרא: אחר שביאר את כל התיקונים בפרטות, חוזר לבארם על דרך כלל (ב״ע קלט ע״א). תאנא אלין תקונין אקרון ימי קדם יומין קדמאין, דקדמאי[4020] - בחינת ״ימי קדם״ היא בסוד כתר וא״א (בהגר״א על תיקו״ז לח ע״א ד״ה בני קדם). י״ג ת״ד קרויים ״ימי קדם״ שכן נכללים במזלא הרי הוא תיקון י״ג והוא כנגד קרא ד׳מימי קדם׳ שבנבואת מיכה (בהגר״א בתז״ח כ ע״ב ד״ה דאקרון). אלה התיקונים כולם מכונים ״ימי קדם״, מכיוון ששרשם הוא בע״ק הרי הוא בחינת יומין קדמאין דקדמאי. כי ז״א הוא כנגד ו׳ ימי בראשית[4021] ושרשו הוא ו״ק דע״ק. וכאן, שמדבר בסוד הדיקנא ששרשו הוא למעלה מז״ת דע״ק בבחינה שאינה מתלבשת בשום פרצוף כלל (ב״ע קלט ע״א). ואינון דאשתכחו – דהיינו שהם בו בקביעות ואפילו בשעת דורמיטא (ב״ע קלט ע״א). בזעיר אפין אקרון ימי עולם[4022] - מכונה ״ימי עולם״ מכיוון שעל ידם מתנהג העולם בסדר זמנים של ו׳ אלפי שנין (ב״ע קלט ע״א). ותאנא אלין ימי קדם כלהו מתתקנן בתקונא דדיקנא דעתיקא דעתיקין טמירא דטמירין (כליל בהו) - י״ג ת״ד מכונים ״ימי קדם״. וביאור הענין, שי״ב התיקונים הראשונים הם כנגד ו׳ ההיכלות הראשונים עד להיכל הרצון, ובהיכל הרצון עצמו ישנם עוד ו׳, הרי י״ב. והוא ו״ו כפולה והשביעי כולל את כולם במקביל לי״ג (ב״ע קלט ע״א). והאי דתליסר כליל להון – כאן הוא מקום בחי׳ המלכות והיא פרצוף בפני עצמו וכוללת את כל שאר הבחינות (בהגר״א על ספד״צ ב׳ ע״א ד״ה וכן התחלת). [4023]התיקון הי״ג כולל את כולם, והוא המלכות של ת״ד של המו״ס והוא הכתר של הז״א (לש״ו כללים ח״ב לב ע״ד). כמה דאתמר ודא יומא לא אתכליל בהדייהו אלא הוא כליל כלא - [4024]זהו סוד יום השבת שאינו בכלל ימי השבוע, שכן בו אין פעולה ומלאכה כלל, רק מי שטרח בע״ש (ע״ז ג׳ ע״א). כמו כן באלף השביעי אין בחירה ולא עבודה כלל, רק כלי המוכן לקיבול (ב״ע קלט ע״ב).

(קצב) עי׳ אד״ר קלד ע״ב: ובההוא זמנא דאתער עתיק יומין בתקונין דלעילא ההוא אתקרי יום אחד דביה זמין לאוקיר דיקניה הדא הוא דכתיב (זכריה יד) ״יום אחד הוא יודע ליי׳׳ הוא בלחודוי יתיר מכלא הוא דכליל כלא הוא דאתקרי בשמא ידיעא דתנינן באתר דאית יום אית לילה דלית יום בלא לילה ומשום דההוא זמנא זמן יהא דיקרא דדיקנא והוא בלחודוי ישתכח לא אתקרי לא יום ולא לילה דלית יום אקרי אלא מסטרא דילן ולית לילה אקרי אלא מסטרא דילן

תרגום: ובזמן ההוא, שאז יתעורר עתיק יומין בתיקונים של מעלה, זה יקרא יום אח״ד שבו עתיד לכבד את הזקן. זהו שנאמר ״יום אחד הוא יודע לה׳׳ ״הוא״ - לבדו, יותר מכולם, כי הוא הכולל את הכל, הוא נקרא בשם ידוע. שכן למדנו: במקום שיש יום, יש לילה. שכן אין יום בלא לילה, לפי שבאותו הזמן יהיה זמן של כבוד הדיקנא, והוא לבדו ימצא, לא נקרא לא יום ולא לילה. כי לא נקרא יום אלא מהצד שלנו, ולא נקראת לילה אלא מהצד שלנו.

מאיר האדרא: ובההוא זמנא דאתער עתיק יומין בתקונין דלעילא ההוא אתקרי יום אחד דביה זמין לאוקיר דיקניה - והנה הטעם שהדיקנא מכונה ״יקירותא״ דהיינו כבוד, שכן כאשר מתגלה הדיקנא מתגלים רחמיו, וכל הדינין נכפין[4025], והרשעים כלין, ושמו ית׳ מתגדל בעולם (בהגר״א על ספד״צ יח ע״א ד״ה ואמר יקירותא). ומעין זה מתגלה בשבת (בהגר״א על ספד״צ לד ע״א ד״ה והוא כולל), ואז אין גילוי של זכר ונקבה הנפרדים זה מזו, אלא אדרבא הם מחוברים יחד בזיווג. לכן שבת מכונה בינה ועולם הנשמות (בהגר״א בתז״ח כ ע״ב ד״ה דאקרון), בדומה לאלף השביעי שאף הוא יום מיוחד ולא נכלל בו׳ יומין קדמאין, והוא כנגד התיקון י״ג דכליל כולהו, ולכן הוא יום ״אחד״ (ב״ע קלט ע״ב). והנה אפילו בזמן שאין ראוי להטיב לתחתונים מחמת חסרונם אעפ״כ יש גילוי של טוב למען שמו ית׳ והיינו מש״כ ״לאוקיר דיקניה״ (פת״ש א״א לז). הדא הוא דכתיב (זכריה יד) ״יום אחד הוא יודע ליי׳׳ הוא בלחודוי יתיר מכלא -

---

[4020] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ב׳ ע״ג ד״ה ומלכין, שפירוש לשון ״קדמאין״ שהמה קדמאין אצל המלכים שהם קדמו לעולם הזה, וע״ש שהסתפקנו אם כוונת דברי האידרא כאן למ״ש הגר״א שם.

[4021] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ריש ד׳ ע״ג שזה קאי על הז״ת דרדל״א הרי הם ז׳ ימי בראשית וימי קדם.

[4022] עי׳ בהגר״א על ספד״צ לה ע״א ד״ה המה.

[4023] עי׳ בהגר״א על ת״ז קנט ע״א ד״ה מתרין.

[4024] עי׳ בהגר״א על ספד״צ יא ע״ב וז״ס שאמרו.

[4025] עי׳ לעיל הערה **4254**.

דהיינו שהוא מופרש מכל התיקונים הקדמאין, שכן הוא סוד יום השבת, דלא אתכליל בימי השבוע שהרי בשבת אין פעולה ומלאכה כלל ולכן הוא מכונה 'הוא' (ב"ע קלט ע"ב). הוא דכליל כלא - כמ"ש שכולל את י"ב התיקונים הראשונים, וכמו כן האלף השביעי כולל ו' אלפי שנין, והיום השביעי כולל ו' ימין דחול. לכל יום יש לילה עמו, הרי י"ב. ואומר זה פירוש שני בתיבת 'הוא'[4026] (ב"ע קלט ע"ב). הוא דאתקרי בשמא ידיעא - כלומר שהוא בסט' דבינה דקיימא לשאלה[4027], ומתמן אתחלתא דגילויא, אמנם אין זה גילוי גמור ובבחינת לשון נוכח ["אתה"], אלא רק אתחלתא, בבחינת לשון נסתר ["הוא"]. והוא פירוש ג' לתיבת 'הוא' (ב"ע קלט ע"ב). דתנינן באתר דאית יום אית לילה דלית יום בלא לילה - ר"ל שיום ולילה הם בו"ק דז"א שבבחינה זו היא שורשה של הנהגת טוב ורע, ע"י חו"ג[4028] דמתפשטן בגופא[4029] (ב"ע קלט ע"ב). ומשום דההוא זמנא זמן יהא דיקרא דדיקנא, והוא בלחודוי ישתכח, לא אתקרי לא יום ולא לילה דלית יום אקרי אלא מסטרא דילן, ולית לילה אקרי אלא מסטרא דילן - הנהגת בינה שבמוחין אינה לפי הנהגת התחתונים., לכן אין שייך שם לא בחינת יום ולא בחינת לילה, שכן הללו מצד ו"ק דז"א בהם מתנהג העולם הזה. משא"כ לעתיד לבא, אז "זמין לאוקיר דיקנא", שזמן זה אינו לפי הנהגת בני האדם והוא בלחודוי ישתכח (ב"ע קמ ע"א).

(קצג) עי' זהר ח"א רכא ע"ב: לבתר סטו מארחא[4030] דמהימנותא ושבקו אילנא יחידאה[4031] lועלאהl (עלאין) מכל אילנין ואתו לאתדבקא באתר דמשתני[4032] ומתהפך מגוונא לגוונא ומטב לביש ומביש לטב[4033] ונחתי מעילא לתתא[4034] ואתדבקו לתתא בשנויין סגיאין ושבקו אילנא יחידאה lועלאהl מכל אילנין הה"ד (קהלת ז כט) אשר עשה האלהי"ם[4035] את האדם ישר וגו'[4036] ודאי כדין אתהפך לבייהו בההוא סטרא ממש זמנין לטב זמנין לביש זמנין לרחמי זמנין לדינא בהאי מלה דאתדבקו בה ודאי (שם) בקשו חשבונות רבים ואתדבקו בהו[4037]:

(קצד) עי' זהר ח"ב רס ע"ב: lהיכלא שביעאה אדני שפתי תפתח רזא דרזין בלחישו ולא אשתמע קלא הכא איהו רעותא דלבא לאתכוונא ולסלקא רעותא מתתא לעילא[4038] עד אין סוף ולקשרא שביעאה בשביעאה[4039] (וכלא חד בחד) דא בדא ולבתר מעילא לתתא[4040] לאמשכא

[4026] שכן "הוא" בגימ' פעמיים ו'.

[4027] עי' לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[4028] דדעת.

[4029] עי' בהגר"א על ספד"צ ד ע"ג שזהו החילוק הקיים בין אשא ואוירא לאשא דכיא ואוירא דכיא, שמה שמתפשט בגוף יש בו צד רע, ומה שנותר למעלה אין בו צד רע כלל.

[4030] האדם ואשתו (אוה"ח).

[4031] יחידאה עילאה - והוא הת"ת שהוא עולה בסוד הדעת (אוה"ח). כתב הרח"ו ז"ל בפ' אמור על זה סוד עץ הדעת נוק' ובזה יבוא על נכון מ"ש בזהר בראשית, שהחטא היה שלא אכל מעץ החיים קודם שאכל מעץ הדעת או ביחד, עכ"ל (מ"מ).

[4032] פי' המלכות (אוה"ח).

[4033] עי' תיקו"ז קנה ע"א: אילנא דעץ הדעת טוב ורע נוקבא אית ליה דאתקריאת להט החרב המתהפכת דכל גלגולין דנשמתין ביה מתהפכין לזמנין מטה לנחש לזמנין נחש למטה והכי מתהפכא דכורא לנוקבא נוקבא לדכורא ואלין דהפכין לשלחנם גרמין הפוכין אלין הפכפך דכלהו להט החרב המתהפכת מרע לטב ומטב לביש והכא רזא דצדיק ורע לו רשע וטוב לו. ועיי"ש ו ע"ב, וכן קט ע"א, שהתהפכות זו היא עניינו המיוחד של המלאך מט"ט, שיש לו ב' אפשרויות של גילוי, הרי הם המציאות של הנחש והמטה של משה. אשר על כן, כל זמן שאין התיקון שלם מתהפך מט"ט בהתגלותו בעולם מנחש למטה וממטה לנחש. ועי' פת"ש שער הקלי' כט טעם הדבר, שכן הדעת טרם התגלתה, וממילא אין אפשרות להעמיד את הנהגה על דרך אחת מכוונת.

[4034] מת"ת למלכות (אוה"ח).

[4035] בינה (אוה"ח).

[4036] שיתדבק בת"ת שהוא ישר בקו הרחמים ואינו משתנה מגוון לגוון "והמה" האדם ואשתו "בקשו חשבונות" רבים דהיינו המלכות שמשתנה מגוון לגוון (אוה"ח).

[4037] עי' בהגר"א בתיקו"ז נג ע"ג ד"ה משנה תהא בעזרייכו ולא כו' - משנה לשון שינוי דהיא בו"ק, ו' סדרים, דשם דגש ורפה [עי' בהגר"א בס"י (פ"ד מ"א) שבע כפולות בג"ד כפר"ת], רך וחלש, דבחטא עץ הדעת נעשה האדם להט המתהפכת, דמשתנה לכאן ולכאן, כמ"ש בזוהר ע"פ והמה בקשו חשבונות רבים כו', ע"ש, וע"ל בריש תיקון ס"ח (קיד ע"א) ובסוף תיקון ס"ז (קיד ע"א) אלין אינון שית סדרין דאתייהיבת בהון משנה, לאפרשא בין טוב לרע כו'.

[4038] פירוש לקשר מהיכל הראשון ולמעלה זה בזה (מ"מ).

[4039] ז"ל הרב באוצ"ח שביעאה בשביעאה הם ז' היכלות דמ' דאצילות. בשביעאה הוא היכל ק"ק שיש בו כח"בד דבריאה ואור מתנ"הי דמ' דאצילות הם ז' עכ"ל. ודעת אינו נמנה כנודע (מ"מ).

ברכאן בכלהו עלמין ממקורא דחיי דאיהו היכלא שביעאה עלאה (ודא שכינתא[4041]) ברעותא דלבא ובסתימו דעיינין דרזא דאתוון דשבע שמהן[4042] עלאין קדישין[4043]:

תרגום:

עי' שם קלד ע"א: ואי תימא הא כתיב אחד לעילא ולתתא לא כתיב אחד ועד הוא אחד בחלופי אתוון[4044] אתוון דדכורא לא מתחלפי אתוון דנוקבא מתחלפי |דהא| (ודא) שבחא דדכורא על נוקבא ובגין דלא תשלוט עין הרע אנן מחלפי אתוון דלא |אמרינן| (אמרן) אחד באתגלייא[4045] ובזמנא דאתי דיתעבר עין הרע[4046] מעלמא ולא תשלוט בהדה[4047] כדין יתקרי אחד באתגלייא[4048] בגין דהשתא דההוא סטרא אחרא אתדבק בהדה לאו איהי אחד אלא דאנן מיחדין לה בלחישו ברזא דאתוון אחרנין ואמרי ועד:

אבל בזמנא דאתי דיתפרש ההוא סטרא מינה ויתעבר |מעלמא| (מינה) כדין יתקרי אחד ודאי דלא יהא בהדה שותפו ודביקו אחרא כמה דאת אמר (זכריה יד ט) ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד באתגליא בהדיא ולא בלחישו ולא ברזא:

תרגום:

(קצה) עי' אד"ר קל ע"ב: דרוחא דנפיק מהכא מאינון נוקבי חד רוחא נפיק לזעיר אפין לאתערא (ס"א חיין מכל סטרין חירו מכל סטרי חיין דחיין) ליה בגנתא דעדן וחד רוחא דחיי דביה זמין לאתערא לזמנא לבריה דדוד למנדע חכמתא ומההוא נוקבא אתער ונפיק רוחא ממוחא סתימאה וזמין לאשראה על מלכא משיחא דכתיב (ישעי' יא) ונחה עליו רוח יי' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת יי' הא הכא ד' רוחין והא רוחא חדא אמרינן אמאי תלת.

תרגום: הרוח היוצא מכאן, מאלה נקבים, הבל אחד יוצא לז"א לעוררו בגן עדן, והבל אחד של חיים שבו עתידה להתעורר להזמין את בן דוד לידיעת החכמה. ומזה הנקב מתעורר ויוצא רוח ממוחא סתימאה והוא עתיד לשרות על מלך המשיח. שנאמר "ונחה עליו רוח יהו"ה רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת יהו"ה". (נזכר) כאן ארבע פעמים "רוח", והרי רוח אחד אמרנו, מה ענין שלשה (רוחות היתירים)?

מאיר האידרא: דרוחא דנפיק מהכא, מאינון נוקבי, חד רוחא נפיק לזעיר אפין - יש בחוטם ב' נקבים, והם כנגד בחי' יסוד ועטרת היסוד[4049], ועט' היסוד הוא שורש המלכות[4050] (בהגר"א על ספד"צ ז' ע"ג ד"ה ואמר ואתער). לכן שורשה הוא בנקודה שתחת היסוד[4051], והוא בבחי' מיטתו

[4040] פירוש להמשיך השפע מלמעלה למטה דהיינו מהבינה ולמטה וז"ש ממקורא דחיי דאיהו שביעאה שהיא הבינה (מ"מ).

[4041] פי' ממשיכים מהבינה למלכות שהיא עליונה ע"ג בי"ע (מ"מ).

[4042] פירוש השמות שיש בכל היכל והיכל (מ"מ).

[4043] היכלא שביעאה רזא דרזין בלחישו ולא אשתמע אלא הכא איהו רעותא דלבא לאתכוון ולסלקא רעותא לעילא עד אין סוף ולקשרא שביעאה בשביעאה וכלא חד בחד דא בדא מתתא לעילא ולבתר מעילא לתתא לאמשכא ברכאן בכלהו כדקא חזי ממקורא דחיי דאיהו שביעאה לעילאה ודא שכינתא דרעותא דלבא ובסתימו דאתוון דשבע שמהן עלאין קדישין (דפ"ו).

[4044] פי' א' מתחלפת בו' באותיות אהו"י, ח' מתחלפת בע' באותיות אחע"ה (מ"מ).

[4045] עתה כל זמן שמתקיים הסטרא אחרא בעולם, הנה נמשך ונעשה כל יחודו ית"ש רק בהסתר ובהעלם גדול, אבל לעתיד יתגלה, ויתגלה אז גם על כל הזמן של עתה איך שהוא הכל רק ממנו לבדו ומרצונו ית"ש, ואיך שהוא הכל רק בכוונה עמוקה ממנו על התיקון האחרון (ביאורים ח"א מב ע"ד). עכשיו הוה אחדותו ית"ש רק בהעלם, אבל לעתיד יתגלה, והוא היחוד דהויה אלהים, שיוכללו העולמות בי"ע באצילות ויהיה כולא עלמין אחד. ומבואר שם (קסא ע"ב) כי היחוד דהויה אלהים הוא כללא דכל רזא דמהימנותא, כי הוא גימט' יב"ק, כמספר אהיה הויה אדני, שהם השמות דכלל האצילות (דע"ה ח"ב מח ע"א).

[4046] עין הרע (נמחק במ"מ).

[4047] מוסגר בדפ"ק.

[4048] בהדיה (נוסף במ"מ). פי' שכתב הרב ז"ל במלת מלכותו שמביאים לה עשרה אהי"ה בחשאי כמנין ציק"י קדרה, אבל כשתהיה בסוד אחד מביאים להם עשרה אהי"ה ולא בלחישו אלא בהדיא (מ"מ).

[4049] עי' בהגר"א על ספד"צ ו' ע"א ד"ה וההוא אוירא.

[4050] עי' בהגר"א על ספד"צ ה' ע"ג ד"ה ועוד נ"ל, שאין מלכות ניכרת בא"א, ורק שורש המלכות כלול בעטרה דיסוד של א"א.

[4051] עי' ע"ח הארת המוחין דזו"ן פרק ז', שהיינו בחי' המלכות.

שלשלמה (שיה"ש ג ז)[4052]. ויסוד הוא כנגד בחי' ז"א ודכורא, ולכן מהנקב הימני שבחוטם יוצאת הארה לז"א, ובנין הז"א הוא על ידי ה"ח דיסוד, חיין דחיין ושם אין מיתה כלל. ואילו מהנקב השמאלי יוצאת הארה לנוק', ובניינה הוא על ידי ה"ג דיסוד ובסוד "חיין" סתם (וכנ"ל). והענין, כי בנוק' הוא סוד עה"ד טו"ר הרי הוא שורש כל הפגמים ובראשם המיתה, ועליה נאמר כי "רגליה יורדות מות" (משלי ה ה). טעם הדבר, מכיוון שהנוקבא היא "דלה ועניה דלית לה מגרמה כלום" (זהר ויחי רמט ע"ב), וכמו כן המלכין דמיתו היו כולם בסוד נקודות, כלומר בבחי' המלכות של כל א' מהם בלבד (ב"ע עד ע"ב). לאתערא (ס"א חיין מכל סטרין חירו מכל סטרי חיין דחיין) ליה בגנתא דעדן - כמ"ש (בראשית ב י) "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן". ו"נהר" הוא כנגד בחינת החוטמא, שכן נהר הינו כינוי למידת היסוד[4053], וכעין מה שנאמר "נהר יוצק יסודם" (איוב כב טז). ויסוד הוא הנהר ה"יוצא מעדן", דהיינו מו"ס לאתערא רוחא דחכמתא כדי "להשקות את הגן" דהיינו ז"א, כדי למתק את הדינים שבו ע"י רוחא דחיי הבא ממו"ס דע"ק, שם הוא מקום מיתוק כל הדינים. וכן יש מקום לפרש באופן אחר, שה"נהר" ה"יוצא מעדן" הוא ז"א, שכן נוטל עט' דחסדים מאבא המכונה "עדן" ונותנם לנוק', והוא עניין מ"ש "להשקות את הגן". והנה שורש כל החסדים שנוטל ז"א הוא ביסוד עילאה אשר מקומו בנקב הימני, רוחא דחיי וכנ"ל. באותה העת היסוד הוא בסוד אבר חי[4054] המתעורר לזיווג, כלומר גינתא דהיינו נוק' שזהו כינויה. וכ"ז הוא סוד בניינה של הנוק' על ידי אבא והיינו סוד "אבא יסד ברתא" (זהר פנחס רנח ע"א) (ב"ע עד ע"ב). וחד רוחא דחיי דביה זמין לאתערא לזמנא לבריה דדוד למנדע חכמתא - רוחא זה הוא מהנקב השמאלי שם הוא שורש הנוק' והוא בסוד "עטרת בעלה" ומשיח ב"ד. לכן מנקב זה דווקא הוא אשר תימשך למשיח הארה "למנדע חכמתא", שכן ע"י הרוחא דנשיב מתמן נמשכת הארה ממו"ס הנמשכת בשוה מן המוח דרך חלל החוטם. והוא בסוד הדעת, שכן היסוד עולה עד הדעת. והנה ב' הנקבים הללו הם שורש ב' המשיחים: משיח בן יוסף בא מהנקב הימני הרי הוא יסוד יוסף, ומשיח בן דוד מהנקב השמאלי. והנה אחרי שיופעו שניהם, יתחברו יחד "לזמנא לבריה דדוד" וכן "למנדע חכמתא" הרי היא התורה (ב"ע עד ע"ב). ב' נקבים אלו הם כנגד חיי עולם וחיי שעה, א' לא"א וא' לז"א. לכאן הוא שעולה ריח הקרבנות לריח ניחוח, ואף כאן הדבר מתחלק לימין ושמאל, שכן יש ב' סוגי קרבנות, הא' לתיקון הב"ן כגון חטאת ואשם, (ולכן מקום שחיטתן הוא בצפון שורש הרע) והשני לרצון[4055] כגון שלמים ותודה (פת"ש א"א יט). ומההוא נוקבא אתער ונפיק רוחא ממוחא סתימאה, וזמין לאשראה על מלכא משיחא - מדיבור זה ועד לד"ה 'רוחא דעתיקא דעתיקין' מפרש האידרא והולך את גילוי ד' הרוחין הבאים מא"א, שכן כאשר הם מתגלים אין גילוי לה' הגבורות שבז"א[4056] (בהגר"א על ספד"צ לה ע"ג ד"ה חמשה מלכים). "אתער" "נפיק" ו"זמין" המה ג' לשונות שקאי אמו"ס, והמה שורש לג' המוחין חב"ד, שכנגדם מושרשים שם ג' הויו"ת. משם נמשכת הארה לחוטמא, ומשם למלכא משיחא. לשון 'אתער' הוא כנגד חכמה שכן הכל בסתימו, וממילא אין שייך שם אלא לשון התעוררות גרידא. ולשון 'נפיק' הוא כנגד בינה ובסוד (אד"ז רפט ע"ב) "נהר דנגיד ונפיק" למימרא שהיציאה היא מהנהר והיינו בבחינת בינה המכונה "נהר". ולשון 'זמין' הוא כנגד הדעת המתפשט בגוף וממילא הוא אכן זמין ממש, לאשראה על מלכא משיחא (ב"ע עה ע"א). דכתיב (ישעי' יא) ונחה עליו רוח יי' - "רוח ה'" הינו רוחא דנפיק ממו"ס מחוטמא דא"א (יהל אור ח"ג לה ע"א). "רוח ה'" הוא בסוד הדעת וסוד העיבור, שבו יצא רוח דמשיח (בהגר"א על תיקו"ז קע ע"א ד"ה וביה). היא שורה בלב, שכן הלב כולל את הכל: המוחין, והזרועות והשוקים, וממנו חוזר ומתפשט השפע בכל, ואליו חוזרים הכל לשוב ולקבל. (בהגר"א על תיקו"ז ס ע"ב ד"ה והאי). "רוח ה'" היינו רוחא דחוטמא, ונח"ה בגי' חוט"ם. רמז נוסף, נ"ח הוא כנגד מידת היסוד, דהיינו נייחין דעילאין ותתאין (זהר בראשית מז ע"ב), והאות ה' הוא נשבא דפרדשקא (בהגר"א על ספד"צ כ ע"ב). וכן "נחה" הוא בלשון נקבה, שכן הוא בא מהנקב השמאלי ה"ה עט' היסוד (ב"ע עה ע"ב). רוח

[4052] עי' זהר אחרי מות ס ע"א.

[4053] עי' ת"ז ה ע"א, וכן הוא בהגר"א על ספד"צ ז ע"ג.

[4054] עי' בביאור הגר"א על תיקו"ז נ"א ע"ב וז"ל, שאדם רגע ללא תורה דעת שלו היא אבר מת ונקרא מת, וכל האברים תמיד בתוקפם לבד הברית שאינו חי כי אם על ידי התעוררות הדעת לזיווג, וכן הוא באדם עד לעתיד לבא בזמן התחיה שהוא זמן התגלות העטרה וכו' דוד מלך ישראל חי וקיים, עכ"ל. כלומר שאין בחינת קישוי ללא הארת הדעתשאינו בא כי אם ע"י הארת א"א.

[4055] נלע"ד בביאור דבריו, שמש"כ שהחטאת והאשם תכליתם "לתיקון הב"ך" כוונתו לתיקון הקלקול שעשינו במעשינו, ומש"כ שהשלמים והתודה המה "לרצון" כלומר לתקן את הניצוצין של המלכין קדמאין שלא נתקנו במע"ב.

[4056] עי' לקמן ד"ה הא הכא ד' רוחין.

חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת יי' - כאן הוא בבחינת הרוח הנושבת כאשר לומדים את חכמת הקבלה בגלות (בהגר"א על תיקו"ז פא ע"ג ד"ה אינון). ואין מתעכבת ביאת המשיח אלא מחמת החסרון בלימוד חכמת הנסתר (בהגר"א על תיקו"ז פא ע"ד ד"ה ודא). והנה הרוח של המשיח כוללת ו' רוחות, והיינו ו"ק ה"ה בעלה של השכינה (בהגר"א על תיקו"ז פ"א ע"ד ד"ה ואיהו). וזהו ו"ק דז"א, וכמ"ש לקמן ד"ה 'כתרין קדישין דז"א' ש"רוח חכמה ובינה" הוא כנגד קו הימין, חכמה בחסד ובינה בנצח[4057], "רוח עצה וגבורה" הוא כנגד קו השמאל[4058], ו"רוח דעת ויראת ה'" הוא כנגד הקו האמצעי. "דעת" הוא בת"ת, "ויראת ה'" הוא מבועא דבירא דלא פסיק מן בירא. והנה בצירוף ל"רוח ה'" הרי שד' הרוחות הללו הן כנגד ג' מוחין דז"א ומו"ס, שהן כנגד ד' פרשיות שבתפילין וכמ"ש (לקמן קמ ע"א) (יהל אור ח"ג לה ע"א). סופו של דבר, נמנו כאן ו' דברים הבאים ממו"ס: "חכמה ובינה" הרי הוא בינה דא"א והיינו מו"ס (בהגר"א על ספד"צ ו ע"ב ד"ה וגבורה דרדל"א) והוא כולל את חכמה דא"א[4059]. "עצה וגבורה" הרי הוא בוצד"ק שורש הגבורות וכמש"כ (מלכים ב' יח כ) "עצה וגבורה למלחמה"[4060]. "ויראת ה'" ידוע שהוא במו"ס שכן כבר נאמר "ראשית חכמה יראת ה'" (תהלים קיא י) דהיינו שירותא דאצילות. והנה בפסוק זה כולל ג"כ את כל ז' תיקוני הגלגלתא. כולם נכללים בחוטמא, שכן כל תחתון כולל את כל העליונים ממנו. התיקון הראשון מז' תיקוני הגלגלתא הוא עצם הגלגלתא, הרי הוא בינה דרדל"א, וזהו מש"כ "נחה עליו רוח ה'", שעל כן היא העליונה מכולם שכן היא "עליו", ואח"כ הולך ומונה את כל התיקונים כסדרן, הרי הם "רוח חכמה ובינה", דהיינו קד"א, בוצד"ק ומו"ס שהם חו"ב דע"ק, ואח"כ "עצה וגבורה" דהיינו ב' עיינין, שנו"ה הינם כליות יועצות (ברכות סא ע"א), וב' עיינין הם כנגד תרין כוליין, ו"עצה" הרי הוא בימין[4061] "וגבורה" בשמאל. "רוח דעת" במצחא ששם מצוי ת"ת דרדל"א ה"ה דעת עילאה, ו"יראת ה'" בחוטמא "והריחו ביראת ה'" (ישעיה יא ג) - ריחא דחוטמא, והמה ב' נוקבין: "יראה" בנקב השמאל ה"ה מידת המלכות המכונה יראה, ו"הוי"ה" בנקב ימין סט' דת"ת דכורא, וכל הארת משיח באה מרוחא דחוטמא שבמו"ס. ולכן מכונה הוא "משיח" שכן הוא משוח בשמן המשחה ה"ה שמן המשח רבות[4062] הרי הוא השפע הנובע ממו"ס. והנה כל הדינים באים ממו"ס ובוצד"ק וכמו שנאמר (ישעיה יא ד) "ושפט בצדק דלים". ולכן יהיה משיח מורח ודאין (סנהדרין צג ע"ב) (ב"ע עה ע"ב). הא הכא ד' רוחין והא רוחא חדא אמרינן אמאי תלת[4063] - ד' גווני דרוח המה הנקודות[4064] היוצאות ממו"ס (בהגר"א בתז"ח כ ע"ד ד"ה מתני'). פי', בפסוק זה נזכרת התיבה "רוח" ד' פעמים, וד' אלה הינם כנגד ג' הויו"ת דמו"ס וע"ק דכליל לון (אד"ז רפט ע"ב), ולכן הם י"ג תיקונים[4065]. וכולם נמשכים דרך החוטמא. וע"ז מקשה האידרא 'והא רוחא חדא אמרינן', כלומר שהוא סותר למ"ש תחלה דמחוטמא נפיק רוחא חדא, וממילא צ"ב 'אמאי תלת'. ואף שנזכרו כאן ד' פעמים רוח, מ"מ אין בחשבון כי אם ג', שמ"ש "נחה עליו רוח ה'" אינו אחד מהרוחות והיינו "רוחא חדא אמרינן", אלא הוא כללא דכל הג' רוחות. עומק הדברים,שבאמת הינם ג' רוחין אלא שהם נחשבים לחד שכן הם באים ממו"ס, ששם אמנם מתגלים ג' הויו"ת כנגד ג' מוחין, ואעפ"כ הם נחשבים לחד, שכן מו"ס הוא חד חללא (ב"ע עה ע"ב).

(קצו) עי' זהר ח"ג סה ע"ב: ת"ח י' בקדמיתא כללא דכלא סתים מכל סטרין שבילין לא מתפתחין כללא דדכר ונוקבא[4066] קוצא דיו"ד[4067] דלעילא רמיזא לאין לבתר י' דאפיק ההוא

[4057] בינה הוא שורש הנבאואה (ע"פ ת"ז נה ע"א).

[4058] הנה הגר"א לא ביאר כאן כיצד מרמזים עצה וגבורה על פרטי הקו השמאלי, אמנם כנראה ש"גבורה" היא כנגד מידת הגבורה ו"עצה" כנגד מידת ההוד.

[4059] עי' בהגר"א בריש ס"י ב ע"א וז"ל, והם בספירות החכמה קדומה שהוא מוחא סתימאה ע"כ, וכן עי' בהגר"א על תז"ח יח ע"ג שמו"ס הוא חכמה ולא בינה.

[4060] וכמובן שדעת קאי על מו"ס, שכן המו"ס הוא שורש לכל בחי' הדעת. שכן המו"ס הוא שורש הדיקנא, ואילו הדיקנא הוא שורש הדעת.

[4061] עי' בהגר"א על ת"ז קכד ע"ג ד"ה רוח עצה, שהוא מלשון השקייה.

[4062] עי' לקמן ד"ה תאנא בצניעותא.

[4063] עי' בהגר"א על ספד"צ לה ע"ג ד"ה חמשה.

[4064] לאפוקי אותיות.

[4065] עי' אד"ז דף רפח ע"ב: בי"ג מכילן דרחמי אשתכח בגין דהאי חכמתא סתימאה דביה מתפרש תלת זמנין לארבע ארבע והוא עתיקא כליל לון ושליט על כלא.

[4066] פי' ו"ד דיו"ד הם זו"ן נמצא שהיו"ד שהוא בח' אבא הוא כולל זכר ונקבה (מ"מ).

[4067] הוא אריך (מ"מ).

נהרא[4068] דנגיד ונפיק מניה ולאתעברא מניה ה׳ בהאי כתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן[4069] יוצא ולא יצא[4070] בג״כ לא בעיא לאתפרשא מניה ובג״כ [כתיב] (שיה״ש א ט) רעיתי:
תרגום: $

(קצז) עי׳ זהר ח״א יט ע״ב: מאי טעמא רבה אמונתך[4071] רבה איהו ולא זעירא[4072] [רבה אמונתך] ודאי רבה דכלא (דעתיד) לנטלא כל בני עלמא [ולאכללא] (ולאתכללא) לון בגוה עלאה[4073] ותתאה[4074] אתר רב וסגי איהו דכליל כלא ולא אתמליא יתיר ורזא דא (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים אל הים[4075] והים איננו מלא וגו׳ אזלי לגבי ימא[4076] וימא נטיל לון ואכיל לון בגויה ולא אתמליא ובתר אפיק לון[4077] כמלקדמין ואזלי ובג״ד רבה אמונתך[4078]:

(קצח) עי׳ ס״י (פ״ג מ״ד): שמים נבראו מאש[4079] וארץ נבראת ממים וכו׳. בהגר״א: שמים כו׳ וארץ כו׳ - כמ״ש (פרקי דרבי אליעזר פ״ג) שמים מהיכן נבראו מאור לבושו שנא׳ עוטה אור כו׳, וארץ מהיכן נבראת משלג שתחת כסה״כ, ואור הוא בבינה, מאורי האש (תיקו״ז יב ע״א), ה׳ פעמים אור של מעשה בראשית (תיקו״ז כ ע״ב), ה׳ ראשונה של השם כידוע, ושלג הוא מים בחכמה, הרי שנברא שמים מאש וארץ ממים, והענין כי מים דוכרין לבן נקפאים כשלג[4080], ומים נוקבין אדומים כאש כמ״ש (נדה לא ע״א) אביו מזריע לובן כו׳ אמו מזרעת אודם, ואבא יסד ברתא (זהר פנחס רנח ע״א) שנאמר (משלי ג יט) ה׳ בחכמה יסד ארץ, ואימא ברא שנאמר כונן שמים בתבונה, והענין כמ״ש (נדה שם) איש מזריע תחלה כו׳ ואשה מזרעת[4081] כו׳ שנאמר (בראשית מו טו) אלה בני לאה ואת דינה בתו.

(קצט) עי׳ זו״ח נח ע״א: וכד נוקבא[4082] אתדבקת[4083] בימינא ושמאלא ואתיהיבת בינייהו אתדבקו בה תרין נקודין אלין צר״י וסגול[4084] בקיומא והפוכא אחרא דלא מתיישבן בה

[4068] פי׳ אחר שאריך רמוז בקוץ היו״ד, עוד יו״ד אפיק ההוא נהר ור״ל ו״ד דיו״ד הם ג״כ צורת ה שהיא בינה שכלולה באבא בסוד הבן בחכמה וממנו יצאה ואעפ״י שאריך הוציא או״א מ״מ גם אבא נותן הארה לאימא כמ״ש הרב בדרוש המקיפים באוצ״ח (מ״מ).

[4069] שמות פג ע״א (הערת הזהר).

[4070] פי׳ שזווג או״א תדיר ולא פסיק והא הכא ג׳ פי׳ אימא וזו״ן כולם יצאו מאבא, ואיך אמר ונהר יוצא, דמשמע אימא לבד היה שיצאה מאבא (מ״מ).

[4071] מלכות (רח״ו).

[4072] עי׳ שעה״כ דרושי הלילה דרוש ג׳: המלכו׳ הנק׳ אמונה נעשית גדולה ורבה בכל לילה ע״י כל נשמות התחתונים העולים בכל לילה להכלל ולהתעבר בתוכה כדי להתחדש שם בהיותם בתוכה.

[4073] מ״ד (מ״מ).

[4074] נשמות בסוד מ״ן (מ״מ).

[4075] שהיא השפעת הקצוות במלכות, והם מ״ד (מ״מ).

[4076] הם הנשמות שהם בסוד מ״ן (מ״מ).

[4077] שאינה שבטל מציאותם באש ששורף ומבטל הכל שאם כן אינה מעלה ואינה מורה על גודל מעלתה אמנם עתה שהם חדשים לבקרים דהיינו לבתר אפיק לון מורה ודאי רבה אמונתך על גדולתה שאינה מבטלת הנשמות ובמציאותם נכל[ל]ות בה ויוצאות ממנה ואינם מוסיפין אורה ולא גורעין בצאתם זה מורה על גודל אורה ומעלתה (אור יקר).

[4078] כג״ד רבה וסגיאה - כי ענין הנחלים נאמר לגבי שפע הספירות העליונות אל המלבות כדפי׳ (אור יקר).

[4079] עי׳ ב״ע קנ ע״א, ז״ל, חב״ד דמוחין כלילין בגלגלתא ולכן הם תוך הראש והוא מ״ש בס״י שמים נברא מאש והוא גלגלתא דאתפשט ומתגלגלא מסט׳ דבוצינא כמש״ל ונק׳ שמים אש ומים חו״ג דרישא דמלכא כנ״ל.

[4080] עי׳ לעיל יא ע״ג.

[4081] עי׳ לש״ו כללים כלל ג ענף יב אות ג, ז״ל, יציאתו ותולדתו של זה הב״ן היא בדיוק כמו המ״ה הנ״ל רק זה בפנים וזה בחוץ, ומקורם אותו דבר מע״ב וס״ג, רק שעצמות הב״ן מהס״ג ושל המ״ה מהע״ב, ומה שכתוב (זהר פנחס רנח ע״א) אבא יסד ברתא, שאין לאמא כח לבד להוציא דוגמתה, ה׳ תתאה מה׳ עלאה, ללא האב, שהסיבה לזה מהאבא, ומה שאמא יסד ברא, כי על ידי תשוקתה אליו היא מעלה מ״ן לבחינת זכר, כמש״כ בגמ׳ נדה (לא ע״א) אשה מזרעת תחילה יולדת זכרים, שהסיבה מהאמא על אף שהעצמות מהאב.

[4082] דהיינו מלכות שהיא שוכנת על נצח והוד לפעמים, וזהו שאמר ״אתדבקת בימינא ושמאלא״ בסוד צפונית מערבית דרומית ויעלוה להיותה עם הת״ת ממש ״בינייהו״ לא למטה, אז היא מקבלת ממש החיים מתרין דרועין דדכורא, ולזה כמו שחיותו שני נקודות אלו, כן חיותה כיוצא בהן, אלא שמפני החיים האלו הם כאור המתפשט בעששיות שתשתנה כפי בחינת המקום

הכי צרי אתהפך[4085] ואנהיר בה בדיוקנא אחרא בלא יישובא בדכורא[4086] ואיהו שבא וסגול אתהפך[4087] ואנהיר בה בדיוקנא אחרא ואיהו שֶׁרק דתלת נקודין ולאחזאה חביבו דדכורא לגבי נוקבא דאיהו ואיהי כולא חד לזמנין דאנהיר בהו דכורא[4088] מהכא אתפשטו[4089] נקודי לכל שאר שייפין דאתוון בגופא:

תרגום: וכשהנקבה נדבקת בימין ובשמאל ונתנת ביניהן נדבקים בה שתי הנקודות@ הללו צר״י וסגול בקיום והפוך אחר שאין מתישבים בה כך צרי מתהפך ומאיר בה בדמות@ אחר בלי ישוב כמו הזכר והוא שבא וסגול מתהפך ומאיר בה בדמות@ אחר והוא שורק של שלש נקודות@ ולהראות את חביבות הזכר לנקבה הוא והיא הכל אחד לפעמים שמאיר בהם הזכר מכאן התפשטו הנקודות@ לכל שאר האיברים של האותיות בגוף.

שהוא מתלבש בו, ולזה כיון שהנקבה היא גבורה ודין עם היות שהיא בחינה עליונה עתה בסוד נקודות סוף סוף היא נקבה, לפיכך ישתנו בה הנקודות אל בחינתה, לכך ישתנו ממש עניינם ״בקיומא והפוכא אחרא״ וענין הפוכם כפול והוא שכל נקודה לעצמה אתהפך מצרי לשבא ומסגול לשורק ולא זו אלא גם מה שהוא דין קצת בזכר הוא רחמים בנקבה ומה שהוא רחמים בזכר הוא דין בנקבה, והענין שיתהפך רוחניות החיים בה ״להפוכא וקיומא אחרא״ והטעם ״דלא אתיישבן בה הכי״ אלא בדרכים אחרים (אור יקר).

[4083] עי׳ בהגר״א בתז״ח כב ע״א: כההוא דבר - צ״ל בההוא דבר. שדבר מלכות אתיישבא בתרין דרועין כמ״ש בזוהר (פ׳ פנחס רנח ע״א) וכ״מ ובזו״ח@ (שיה״ש &) כד נוקבא אתיישב׳ בימינא ושמאלא כו׳ ואמר ברזא דבוצינא. הנקודה הנ״ל.

[4084] עי׳ בהגר״א בתז״ח כ ע״א: דאתעכב תמן כנ״ל וירחא שביעאה היא אימא עילאה כידוע וכנגדן הן בולד ג׳ ימי קליטה כלל הכל ו״ב חדשים דאשתהי הוולד וז׳ ימים תחת אמו וכלל הזיווג הרוחני הוא נגדן בזיווג התחתון וכן אצטיירן באדם כמ״ש בזו״ח ש״ה ד׳ נ״ח בנקודות וכן באותיות באינון שיתין שייפין ותריסר פרקין וע״ש וכ״ה בעולם ושנה ובכ״ד כידוע וענין הי״ב ירחין על הששה שהן י״ג נקודות שאמר בת״ז דט׳ נקודין הן שיתסר ובהסתלקו משם חש״ח נשארו י״ג נקודין ועיין בזו״ח@ ש״ה (ע״ג ע״ד) האיך נצטיירו הנקודות בז״א בב׳ דרועין סגול וצירי ובהתחלפם קמץ ופתח שבא שורק בלא ו׳ בנוק׳ בהתדבקותה בדכורא ונצטיירו בדעתה שהן חו״ג ונ״ל שהן נגד ירכין ששם נדבקת הנוק׳ ושם דעתה וכל קו האמצעי הן ג׳ נקודות חש״ח כנ״ל וכן נגד חו״ב הן קמץ ופתח שנתחלפו

[4085] כי צרי הוא בחסד ומורה על הרחמים שתי נקודות שוות שני המאורות הגדולים שוים מתמזגין אל הרחמים שניהם, ומפני שהוא מבינה ששורשה דין בבואה אל החסד בזכר מצאה שם מנוח להתחסד, ובבואה אל הנקבה לא נתיישבו הדינין ההם אלא נתעוררו ונתמעטה הלבנה ונעשית שב״א לצד הדין והגבורה, את המאור הגדול ואת המאור הקטן, וזה מצד תוקף דין הגבורה כדפירשנו לעיל, ולזה תתייחס השבא אל הגבורה ובמלכות לפעמים, ולזה ״איהו בלא ישובא בדכורא״ (או ריקר).

[4086] כדכורא (דפ״א)?.

[4087] והיינו שהסגול הוא החסד הממתקת דיני הגבורה כדפירשנו, וכאשר הגבורה נמתקת היא מעוררת הזווג יין המשמח המעורר האהבה, וזהו שאמר ״אתהפך ואנהיר בה בדיוקנא אחרא ואיהו שורק דתלת נקודי״ שמורה על הזכר נקודה של ימין שבסגול, ועל הנקבה נקודה שמאלית שבסגול, והיסוד מייחדם היא נקודה אמצעית שבסגול, והיינו שלש נקודות זו על זו בשורק ת״ת יסו״ד מלכו״ת, והיינו ״לאחזאה חביבו דדכורא לגבי נוקבא״, ומפני שתנועתה כתנועת השורק של נקודה אחת מורה שמשם ימשך קשורם וייחוד[ם] יחד עד שיעשו ת״ת ומלכות ויסוד נקודה אחת, וזהו שאמר ״דאיחו כולא חד״, וזה טעם לנקודות אלו בנקבה ויהיה מתייחס שורק של שלש נקודות בהוד ושל אחד ביסוד, מפני שבהוד נמתקים כדפירשנו וביסוד מתייחדים מכל וכל כדפירשנו וכדפירשו בתיקונים (אור יקר).

[4088] עם היות שפירשנו נקודות אלו בנקבה ומזה ימשך שלא ינקדו בהם אלא אותיות נקביות, אינו כן אלא החיות מתפשט בזכר ובנקבה (אור יקר).

[4089] מפני שלפי הנדרש כל הנקודות הרמז להם בבחינות הנזכרות לבד שהם חס״ד וגבור״ה בזכר וכן בנקבה ולפי האמת ראוי שהנקודות יכללו כל הספירות כדי שיכללו כל האברים הנרמזים באותיות, לזה אמר שהרמז הזה שורש להם ומכאן ימצאו בשאר הבחינות, אמנם עניינם ירמוז כפי הנדרש ויהיה בכל בחינה ובחינה שימצא נקודה כזו יהיה פירושו כדפירשנו בבחינת החיות שבאותו האות או הספירה ואין זה דוחק (אור יקר).

(ר) עי׳ זהר ח״ג רכט ע״ב: במחשבה מלגו[4090] בינה בן יה ישראל עלה במחשבה[4091] [הרהור חכמה לחכימא ברמיזא חכמה עלה במחשבה] דאיהו בינה מחשבה והרהור כלא חד חכמה לא אשתמודע אלא בבינה ובינה בלב ובגין דא מחשבה בלב הרהור בלב וכו׳.
תרגום: $

(רא) עי׳ זהר ח״א סה ע״א: והיכלין לאו אינון נהורין[4092] ולאו אינון רוחין[4093] ולאו אינון נשמתין ולאו [אית] (איהו) מאן דקיימא בהו רעותא דכל תשע נהורין[4094] דקיימי כלהו במחשבה[4095] דאיהו חד מנייהו בחושבנא[4096] כלהו למרדף בתרייהו[4097] בשעתא דקיימי[4098] במחשבה[4099] ולא מתדבקן ולא אתיידעו ואלין לא קיימי[4100] לא ברעותא ולא במחשבה עלאה[4101] (תפסין לה) [נ״א עלאין תפסין בה] ולא תפסין [נ״א עלאין] באלין קיימי כל רזי דמהימנותא וכל אינון נהורין מרזא דמחשבה עלאה[4102] (דלתתא) [ולתתא][4103] כולהו אקרון אין סוף[4104] עד הכא

4090 ר״ל הראי׳ הוא שכינתא, וכן כל הד׳ חושים, אע״ג דאינון בהוי׳, מ״מ הכל בשכינה, שהיא גוף להון. והיא גוף החושים, ה׳ במראה כו׳. והתורה עצמה שבראי׳ ונשמע כו׳ בכל החושים הוא עד״א, ומחשבה והרהור חו״ב כמו שמפרש והולך, והחכמה ברמז, לחכימא ברמיזא כו׳. וכן בכל הד׳ חושים, כ״א כולל מד׳ אלו, וד׳ פני׳ לאחת. ואמר וכן אורייתא מצוה לשמוע כו׳. ר״ל דכ״ה בשמיעה דאורייתא עצמה כנ״ל. והשמיעה בה, דמצוה לשמוע, והוא בה. וכן הריח עצמו, וכמ״ש וכן בחוטמא כו׳ (יהל אור).

4091 ישראל עלה במחשבה דאיהו בינה הרהור חכמה לחכימא ברמיזא מחשבה והרהור כולא כו׳. כצ״ל. ור״ל בן י״ה הוא ישראל, עד״א, עלה לבינה, שלכך נק׳ בינה בן י״ה, שכולל עד״א בן. ברמיזא זהו הרהור, והוא יותר דקות ממחשבה, שהרהור הוא בלא ציור הדבר, ואין מתארך, מ״מ כל אחר (הלשון מוטעה. ואפשר צ״ל ואין ניכר כ״א לאחר כן במחשבה. דברי דוד), כמו שמפרש והולך חכמה לא אשתמודע כו׳ (יהל אור).

4092 דשמא קדישא מתחיל מחכמה לפי שמשם הוא שירותא לאתגליא משא״כ בא״א שלפיכך נקרא אהי״ה כמ״ש בס״ד ע״ש והן ד׳ מדרגות ד׳ אותיות השם ד׳ פרצופים או״א זו״נ גילוי אחר גילוי ונוק׳ נקראת נר וז״א רוח וכן בהיכלות נפש של היכלין קורא נהורין ורוח שלהן רוחין וז״ש כאן בט״ס של א״א מחכמה ולמטה אינן לא נהורין שהם נפשין ולא רוחין ולא נשמתין ואמר ולא אית מאן דקיימא בהו נגד חכמה שלמעלה מחכמה נקרא א״ס שאין יכול לקיימא בהון כמ״ש בז״ח נהורא דלא קיימא כו׳ משא״כ בחכמה שנק׳ יש כידוע והיותר נכון שהט׳ היכלין הן ט׳ ספירות של אצילות מחכמה ולמטה ד׳ פרצופים או״א זו״נ וכן משמע בא״ז (רפח ע״א) כד אתתקן אפיק ט׳ נהורין כו׳ ואינון אקרון שמא קדישא וידוע שהשם מתחיל מן אבא וכן מ׳ באותו מאמר הכל בט״ס של אצילות וכן צ״ל תשע היכלין להיכלין וכ״ה בסוף פ׳ פקודי ד׳ רסט ע״א) ע״ש ור״ל שט״ס הן היכלין לז״ת של א״א שהן היכלין לג״ת דרדל״א. ואמר לאו אינון נהורין כו׳ על נהירו דפריסו ונהירו של מחשבה עילאה אע״ג דהט׳ היכלין אתעבידו היכלין להן מ״מ מחשבה ורעותא של הפריסו לאו אינון נהורין כו׳ כנ״ל נגד ד׳ פרצופים של הט״ס ט׳ היכלין וכן נכון ועיקר (בהגר״א בתז״ח יח ע״ג). נהורא הוא נפש, כידוע כי נר״נ מתחילין מבינה וזו״נ. ונגד חכמה אמר ולא אתדבק [צ״ל ולא אית מאן כו׳. המסדר] אפי׳ חכמה עלאה אינה משגת אותם (יהל אור).

4093 תחילת וראשי׳ כל מה שהאציל הא״ס הם עשרה ספירות השרשיות ומקוריות אשר הם שרש ומקור וחיות אל כל האצילות כולו והם עשרה חלקי הכתר של האצילות ונקרא א״א ואלו העשר ספירות הם נרמזים כאן באומרו כד אתתקן אפיק תשעה נהורין דלהטין מיניה מתקונוי כו׳ והם הם אותם הנז׳ בפ׳ נח דס״ה ע״א ובפרשת פקודי דרכ״ז ע״א ודרס״ט ע״א וז״ל וכדין דא נהירו דמחשבה דלא אתידע בטש בנהירו דפריסא ונהרין כחדא ואעתבידו תשעה היכלין והיכלין לאו אינון נהורין ולאו אינון רוחין ולאו אינון נשמתין ולא אית מאן דקיימא בהו כו׳ (שער מאמרי רשב״י מח ע״א). ועי׳ שער מאמרי רשב״י דף נ ע״ג, ובע״ח הולדת או״א וזו״ן פרק ד׳, ושער מח פרק ג, שזה ט׳ ספירות דא״א לא כולל רדל״א.

4094 היינו הט׳ מקוריות (רח״ו במ״מ).

4095 מו״ס (רח״ו במ״מ).

4096 המשלמת לעשרה (רח״ו במ״מ). כי הכתר אשר נשאר למעלה נחשב ג״כ מכלל העקודים כי בעקודים נחשב השורש עם הענפים לחד (לש״ו).

4097 של היכלין הפנימיים (רח״ו במ״מ).

4098 ההיכלין הפנימיים (רח״ו במ״מ).

4099 מו״ס (רח״ו במ״מ).

4100 אחר שאינם מושגים אמר שגם הם אינם משיגים לדעת (רח״ו במ״מ).

4101 ר״ל על כל הט״ס דעולם העקודים שהם נמשכו מהמ״ס דא״ק ויוצאים מהאח״פ שבו וזהו שאמר ולתתא כי הם נמשכים ויוצאים מהמ״ס ומתפשטים לתתא שהוא עד הטבור ומשום שהם מהמ״ס דא״ק וגם הם עומדים כולם למעלה מהפרסא ולכן נקראו כולם א״ס (לש״ו).

4102 רדל״א (רח״ו במ״מ).

מטו נהורין[4105] ולא מטון ולא אתיידעו לאו הכא רעותא ולא מחשבה (כדין) [כד] נהיר מחשבה[4106] ולא (ידיע ממאן דנהיר) [אתיידע ממאן נהיר] כדין אתלבש ואסתים גו בינה ונהיר ולומאן דנהיר[4107] ואעיל[4108] דא בדא[4109] עד דאתכלילו כלהו כחדא וברזא דקרבנא[4110] כד סליק כלא (ו)אתקשר דא בדא ונהיר דא בדא כדין קיימי כלהו בסליקו ומחשבה אתעטר באין סוף[4111] ההוא נהירו [דאתנהיר] (דנהיר) מניה מחשבה (עלאה דלא אתיידע בה כלל) אקרי [אין סוף[4112]] ומניה[4113] אשתכח וקיימא ונהיר למאן דנהיר[4114] ועל דא [כלא] קאים[4115] זכאה חולקיהון דצדיקייא בעלמא דין ובעלמא דאתי[4116]:

תרגום: $

(רב) עי׳ זהר ח״א יז ע״א: שמאלא להיט בתוקפא וארח בכולהו דרגין ארח ריחא[4117] ומההוא להיטו דאשא[4118] אפיק ההיא נוקבא[4119] סיהרא וההוא להיטו הוה חשך[4120] בגין דהוה מחשך ותרין סטרין[4121] אלין אפיקו תרין דרגין אלין חד דכר[4122] וחד נוקבא[4123] יסודא אחיד בעמודא דאמצעיתא[4124] מההוא תוספת נהורא דהוה ביה דכיון דההוא עמודא דאמצעיתא אשתלים[4125] ועביד שלם לכל סטרין כדין אתוסף ביה נהירו מעילא[4126] ומכל סטרין[4127] בחדוה דכלא ביה[4128] ומההוא תוספת דחדוה נפיק יסודא דעלמין ואקרי מוסף[4129]:

תרגום: $

4103 עי׳ ע״ח שער א׳ ענף ד׳ ושער ב׳ פרק ב׳ שגורס כדרך אמת, אמנם עי׳ הגהות הלש״ו על הע״ח שם גורס ״דלתתא״. ועי׳ גר״א בתז״ח יח ע״ד שגורס ״ולעילא״.

4104 היינו א״א שגם הוא נקרא א״ס (רח״ו במ״מ). כאן מוכח כי ישנן בחי׳ שהן למעלה מי״ס דאצילות (ע״ח עגו״י פרק ד׳, וכן שער ב׳ פרק ב׳).

4105 כי האצילות התחיל מאבא (רח״ו במ״מ).

4106 אבא (רח״ו במ״מ).

4107 ז״א (רח״ו במ״מ).

4108 ועאל (יהל אור).

4109 אבא באמא (רח״ו במ״מ).

4110 עי׳ אריכות בעניין זה בכללים ח״א סג ע״א אות טו.

4111 אבא מקבל מח״ס (רח״ו במ״מ).

4112 ר״ל דמ״ס נהיר מההוא אוירא, רוחא דגניז בע״י בין הקרומים, ואותו אוירא נקרא אין, שאין נתפס. וז״ש ההוא נהירו כו׳ ר״ל אותו האור, שממנו מאיר האור שבתוך המ״ס, שהמחשבה עצמה לא ידע, ואותו האור שממנו מאיר נקרא אין. וז״ש בא״ז (רפח ע״ב) רישא דלאו רישא כו׳ ובג״כ ע״ק איקרי אין דבי׳ תליא אין כו׳. ר״ל רישא תניינא נקרא אין, שבו גנוז אוירא שנקרא אין. ואותו אוירא הוא מא״ס, מרדל״א. וז״ש רישא דלאו כו׳ ובג״כ כו׳. ר״ל כמו שרדל״א הוא נקרא לאו רישא, כן אוירא דמתפשט נקרא ג״כ אין. ובג״כ ע״ק כו׳. ומאותו אין נהיר מ״ס ועביד כל האצילות מחכמה עד מלכות, שהכל ממוחא סתימאה כמ״ש בא״ז. וז״ש בא״ז האי אבא מרוחא דגניז בע״י ובו גנוז אוירא כמ״ש שם. וכן מלכות בחכמה, בחכמה יסד ארץ. וז״ש לעיל שם (פקודי רלט ע״א) עד א״ס דכל קשורא וייחודא ושלימו. ר״ל יב״ק, שהברכה הוא שלימו, להשלים הכל (יהל אור).

4113 דמיניה (יהל אור).

4114 לע״ק ולחכמה סתימאה (רח״ו במ״מ).

4115 הכלל קיים על מוחא סתימאה כי הוא מחיה את כולם (רח״ו במ״מ).

4116 עי׳ אריכות ביהל אור ובתז״ח עט ע״א הובא ביהל אור.

4117 פי׳ מהפרצופים העליונים, דהיינו מגבורות דאימא ודאבא ואריך ועתיק, מכח גבורות הממותקות הללו נמתקו גבורות אלו שבז״א (מ״מ).

4118 מצד הגבורה (רח״ו). פי׳ מהארת הגבורות (מ״מ).

4119 מלכות (רח״ו). פי׳ מלכות דאצילות שבניינה מהגבורות (מ״מ).

4120 ובטן הנקבא הוא גבור׳ (רח״ו).

4121 ת״ת וגבורה (רח״ו).

4122 יסוד (רח״ו).

4123 מלכות (רח״ו).

4124 יסוד דז״א נעשה מהארת חו״ג דאימא המגולים לגמרי, והארת מוחין דאבא המגולים מהחזה ולמטה (מ״מ).

4125 פי׳ שנשלם באורות דאו״א ועביד שלם לכל סטרין (מ״מ).

4126 אבא (רח״ו). מאו״א (מ״מ).

4127 מכל הו״ק קבל הארה (מ״מ).

4128 יסוד דאו״א (מ״מ).

4129 יסוד (רח״ו). עי׳ לעיל טז ע״ב הערה בסוף העמוד.

(רג) עי' זהר ח"א צב ע"א: בפלגות ליליא כד צפורין מתערין[4130] סטרא דצפון[4131] אתער ברוחא[4132] קם בקיומיה שרביטא דבסטר דרום[4133] ובטש בההוא רוחא[4134] ושכיך ואתבסם[4135] כדין אתער קב"ה בנמוסוי לאשתעשע עם צדיקיא בגנתא דעדן[4136] בההוא שעתא זכאה חולקיה דבר נש דקאים לאשתעשע באורייתא דהא קב"ה וכל צדיקיא דבגנתא דעדן[4137] כלהו צייתין לקליה הה"ד (שיר ח יג) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני ולא עוד אלא דקב"ה משיך עליה חד חוטא דחס"ד למהוי (תדיר) נטיר בעלמא דהא עלאין ותתאין נטרין ליה הדא הוא דכתיב (תהלים מב ט) יומם יצוה יהו"ה חסדו ובלילה שירה עמי:
תרגום: $

(רד) עי' זהר ח"ג י ע"ב: רבי אבא אמר חמינא דהאי שמא קדישא עלאה כלא הוא שלום וכלא חד וארחן מתפרשאן להאי סטרא ולהאי |וסטרא (ס"א כאן חסר התחלת המאמר)| (סטר) יו"ד דשמא קדישא אתקשר בתלת קשרין בגין |דא האי| (דהאי) י' קוצא חד לעילא[4138] וקוצא חד לתתא וחד באמצעיתא בגין דתלת קשרין[4139] אשתלשלו |נ"א אתקשרו| בה חד קוצא לעילא |כתרא עלאה|[4140] דהוא עלאה מכל עלאין (לאחזאה כתרא עלאה דהוא) רישא דכל רישין והוא קאים על כלא:
תרגום: $

(רה) עי' זהר ח"ג רצ ע"ב: י' כליל תרין אתוון ו"ד באגדתא דבי רב ייבא סבא תנינן אמאי ו"ד כלילן ביו"ד אלא נטיעה דגנתא ודאי אקרי ו' אית גנתא אחרא דאיהי ד' ומהאי ו' אשתקייא ד' דאיהי ארבעה (ס"א ראשים) והיינו רזא דכתיב ונהר יוצא מעדן וגו' (בראשית ב י) מאן עדן דא חכמה עלאה ודא י' להשקות את הגן דא ו' ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים דא הוא ד' וכלא כליל ביו"ד
תרגום: יו"ד כוללת ב' אותיות ו' ד'. בספר האגדה של בית רב ייבא סבא למדנו: מפני מה ו' ד' כלולות ביו"ד? אלא הנטיעה של הגן נקראת ו', ויש גן אחר, שהיא האות ד'. ומזו הו' נשקה הד' שהיא ד' (ראשים), וזהו סוד [מה] שנאמר "ונהר יוצא מעדן וכו'" מי הוא זה העדן? החכמה העליונה, וזהו יו"ד. "להשקות את הגן" זו היא האות ו', "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים" זו היא אות ד', וכלם נכללים באות יו"ד.
מאיר האדרא: י' כליל תרין אתוון ו"ד - שתי האותיות ו"ד הם בחינות של ז"א ונוק' (בהגר"א על תז"ח כד ע"ג ד"ה קוטרא) שכן כללות הט"ס דו"ק הם בסוד ו' (בהגר"א על ספד"צ יח ע"ג ד"ה ואמר ד'), הוא נברא, ותיקונו וקיומו הוא בסוד י'. והנה אע"ג שלקמן איתא שהעולם הבא הוא בסוד האות ה', הכוונה שם היא לאות ה' היוצא מהאותיות ו"ד שבתוך היו"ד (מ"א צה). באגדתא דבי רב ייבא סבא תנינן, אמאי ו"ד כלילן ביו"ד, אלא נטיעה דגנתא ודאי אקרי ו' — גן

4130 הם המלאכים בשירם והצדיקים בג"ע לעסוק בתורה (אור יקר). פי' המלאכים שנקראים עופות כגון אכתריא"ל מט"ט סנדלפו"ן, עי' ח"ב קל ע"ב (מ"מ), ועי' לקמן ריז ע"ב (רמ"ז).

4131 צד הגבורה להשפיע במלכות מצד הת"ת וזו ברוחא דקאמר, כי בתחילת הלילה יונקת מהגבורה מצד דינא החזק, ובחצות מצד הגבורה בבחינת הת"ת וכו' (אור יקר). פי' ה' גבורות דאימא שמתעוררים בחצות לילה (מ"מ).

4132 פי' מאירים ברוחא דשביק בה בעלה [עי' ע"ח שער מוחין פרק ה] (מ"מ).

4133 פי' יסוד שנק' שרביט שיש בו טיפת החסדים וז"ש דבסטר דרום (מ"מ).

4134 פי' יסוד דז"א בטש בההוא רוחא דשבק בה בעלה שה"ס הזווג (מ"מ).

4135 שנתבסמים גבורות שבה ביסוד הזווג הוא למתק הגבורות על ידי החסדים (מ"מ).

4136 היינו יחוד קב"ה ושכינתיה וזווגם בחצות לילה עם הצדיקים בג"ע (אור יקר). פי' יעקב מזדווג עם לאה (מ"מ).

4137 פי' קב"ה היא רחל שיורדת לבריאה וכל הצדיקים שבג"ע העליון שהיא בריאה וכו' ז"א ורחל אינם מזדווגים ואלו הם ששומעים קול העוסקים בתורה אחר חצות (מ"מ).

4138 האות י' שבשם שהוא המציאות הראשון והכנה לכל האותיות, וישנו בהי' ג' קוצין (כמ"ש בזוה"ק (ויקרא י' ע"ב וי"א ע"ב) ופע"ח (שער התפילין פ' ט"ו ט"ז בארוכה)) חד לעילא שהוא כתר אשר מקומו הוא בקוצו העליון של י', וחד באמצעיתא שהוא גוף הי' עצמו, שהוא החכמה, וקוצא חד לתתא שהוא בינה הכלולה בחכמה, והרי מיוחד החכמה בכתר ע"י קוץ העליון (הקדו"ש לה ע"ד), עי' לקמן סה ע"ב (ביאורים ח"ב סד ע"א).

4139 כח"ב, וחכמה נקרא יראה, וכן לתתא ומקדשי תיראו, חכמת שלמה, כמ"ש בהקדמת תיקו"ז, את שבתותי כו', וז"ש בכל מקום בדחילו וברחימו, י"ה, אבל כאן קאי על כתר כמ"ש למטה חד דחילו כו' (יהל אור).

4140 כתר (רח"ו).

הוא כינוי לז"א (בהגר"א על ספד"צ טו ע"ב ד"ה וזה יקרא), נטיעות הם כקרני חגבים בסוד "היושב על חוג הארץ ויושביה כחגבים" (ישעיה מ כב), והיינו ב' הבחינות של ציור העיגול: הא' המרכז ה"ה הנקודה האמצעית, והב' היא הנקודה העליונה שממנה תחילת העיגול. והנה ב' הנקודות האלה המה בסוד האנ"י והאי"ן, וביניהם נוצר קו המתקן את הקרני חגבים (מ"א צו). אית גנתא אחרא דאיהי ד', ומהאי ו' אשתקייא ד', דאיהי ארבעה (ס"א ראשים)[4141] – הנוק' מכונה באות ד', שנבנית מד' ספירות (תנה"י דז"א - ע"ח מול"מ פרק ה') (בהגר"א על ספד"צ יח ע"ג ד"ה ואמר), ה"ה ד' התיקונים הנכללים במזל התחתון ויורדים לנוקבא, שהיא בחינת כתר מלכות, והן בבחינת ד' פרשיות דתש"י (בהגר"א על ספד"צ יח ע"ד ד"ה וידוע שאבא). וכן כנגד ד' התיקונים דנוק', החסרים בדיקנא דז"א, ונמצאים בדיקנא דא"א (בהגר"א על ספד"צ יח ע"ג ד"ה ואמר), והם ד' רוחות העיגול, שגם הם ניזונים משם, והיינו גנתא אחרא, הרי הוא בסוד חיצוניות הכלי, ובסוד עיגולים וממנו יוצאת ההשגחה הכללית על הברואים. שכן ב' הנקודות והקו המה בסוד האחדות הגמור, אבל עכ"ז שכאן בגנתא הם בפירוד, כלפי הקו אין זה פירוד גמור, אלא בסוד הד', כנגד ד' היסודות הראשונים (מ"א צו). והיינו רזא דכתיב ונהר יוצא מעדן וגו' (בראשית ב י) - הנהר הוא הדעת המתפשט בין או"א (בהגר"א על תיקו"ז ק ע"ד ד"ה ולאן). מאן עדן, דא חכמה עלאה, ודא י', להשקות את הגן, דא ו' – ז"א מכונה גן (בהגר"א על ספד"צ כ ע"ב ד"ה כתיב עד). ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, דא הוא ד', וכלא כליל ביו"ד – עוד ראיה יש כאן שחכמה כוללת את הכל (בהגר"א על ספד"צ טו ע"א ד"ה זה יאמר), כלומר ביו"ד עצמו בתלת קוצין דיליה[4142] (מ"א צז).

(רו) עי' זהר ח"א צז ע"ב: אמר רבי יצחק ממרא בגימטריא מאתן ותמנין וחד הוה מאתן [דעדן] דכתיב (שיר ח יב) ומאתים לנוטרים את פריו ותמנין וחד דהוא כסא ובגין כך אתקרי וירא אליו יהו"ה באלוני ממרא ועל שום דא נקרא(ת) ממרא אמר רבי יהודה מהו באלוני ר"ל תוקפוי הה"ד (בראשית מט כד) אביר יעקב והוא יושב[4143] פתח האהל הה"ד (תהלים טו א) יהו"ה מי יגור באהלך וגו' ההוא פנימאה דכלא[4144] וההוא קול נשמע[4145] ודא קול [דגזר] (דאתגזר) מלה[4146] למללא [ועבד] (ועביד) לה שלימו:

תרגום: $

עי' זהר ח"א קכד ע"ב: מהו השדה נתתי לך והמערה אשר בו (בראשית כג יא) אמר רבי יוסי הפקדא דשלוה ומנוחה רבא אמר רבי שלום בר מניומי אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין [לו] (בו) מאתים עולמות וכסופין בשביל התורה[4147] הה"ד (שיר ח יב) ומאתים לנוטרים את פריו ומאתים על שמוסרים עצמם בכל יום כאילו נהרגו על קדושת שמו נצחו כהאי פסוקא נ"א וכך אמרו בהאי פסוקא דכתיב (דברים ו ה) ואהבת את יהו"ה וגו' ותאנא כל המכוין לבו בהאי פסוקא כדי למסור נפשו על קדושת שמו מעלה עליו הכתוב כאלו נהרג בכל יום עליו הה"ד (תהלים מד כג) כי עליך הורגנו כל היום אמר רב נחמן כל המוסר נפשו בהאי פסוקא נוחל ארבע מאות עולמות[4148] לעולם הבא אמר רב יוסף והא תנן מאתים [אמר רב נחמן מאתים] על התורה ומאתים על שמסר עצמו בכל יום על קדושת שמו:

תרגום: $

[4141] כנראה שבהגר"א על ספד"צ יח ע"ד ד"ה לא, גורס את המוסגר.

[4142] עי' לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[4143] ואומרו יושב, נלע"ד כי הרקיע נקרא כסא כמש"ה (ישעיה סו, א) השמים כסאי (רמ"ז).

[4144] פי' הוא ז"א שנתראה במלכות, והכוונה כי קודם המילה אע"פ שדרגין עילאין שהם ו"ק דז"א היו בתוך המלכות ודרגין תתאין שהם ארגמ"ן היו מרכבה אליה, מ"מ אברהם לא היה רואה רק המלכות לבדה, ואחר המילה נתגלו לו כולם (מ"מ). דף נ ע"ב (ד"א).

[4145] רחל מקבלת אור מן ההוא פנימאה להיות שאז רחל מאירה מבחינות עליונות שאין שם שום אחיזה לחיצונים, וז"ש בארצנו בארץ שהיא מיוחדת לנו, ואין לזרים חלק בה. משא"כ בבחינתה מהחזה ולמטה ששם עץ הדעת טו"ר ולכן בתחלה אמר בארץ ואח"כ אמר בארצנו (מ"מ).

[4146] פי' בחי' חי מדבר הוא באבא כנודע מדד' בחי' דצח"מ, ועוד כמו שיש מילה ביסוד שהוא ענין כריתה גם הדיבור הוא כך, וכמו שברית המעור הוא סוד זווג תחתון, כך ברית הלשון הוא סוד זווג עליון בסוד אחע"ה וגיכ"ק בחי' חו"ב, קול דכר, דיבור נוק' (מ"מ).

[4147] עי' לעיל צז ע"ב ודברינו שם.

[4148] אד"ר קכח ע"ב ואד"ז רפח ע"א (לש"ו).

(רז) עי' (&): בההוא היכלא אית ביה גניזין[4149] סתימין[4150] סגיאין אלין על אלין בההוא היכלא אית תרעין עובד סתימו ואינון חמשין[4151] אגליפו לארבע סטרין והוו ארבעין [ותשע[4152]] (ושמנה) חד תרעא[4153] לית ליה סטרא לא ידיע אי הוא לעילא אי הוא לתתא ואיהו לעילא איהו לתתא] ובגין כך ההוא תרעא סתים[4154]:

תרגום: $

ועי' שער מאמרי רשב"י יא ע"ב: אמר הכותב כאן מצאתי הנייר קרוע ואכתוב התיבות שיכולתי להעתיק וז"ל ועוד אני אומר והוא הנכון כי אימא עלאה נחקקה בכל חלקיה בדעת שבחכמה קדומה ואע"ג שנחקקה בכל חלקים וכל שרשיה שם לא נתגלה כלל שרש מחלקיה כל חלק היו נחקקין היו נגנזים ונטמנים בעצמות וז"ש ההוא גליפו אגליף וטמיר ביה בתוך הבינה העליו' בסוד הדעת הנקרא מפתחא עד כאן ואע"ג דכולא גניז בההוא היכלא עקרא דכולא כו' ירצה שאעפ"י שנגנזה בינה עליונה בתוך בינה דז"א הנקרא היכלא כדפרשית מ"מ עיקר הכל תלוי במפתח שהוא סוד הדעת כי כאשר ישפיע דעת עליון באימא עלאה בסוד דעת שבאבא גם אימא תתאה שהיא בינה דז"א תאיר מהאור ההוא ויתגלה אור אימא עלאה שבתוכה על ידי הדעת שבה המשפיע ומגלה האור ההוא. ואם דעת עליון לא ישפיע באימא עלאה על ידי הדעת שבאבא גם אז לא יאיר אימא תתאה ונעלמה (דף ט"ז ע"א) מעיני כל חי והיתה סוגרת ומסוגרת ונמצא שהדעת הוא הסוגר והוא הפותח בהשפיעו ובהסתלקות השפע בההוא היכלא אית ביה גניזין סתימין סגיאין אילין על אילין והדעת כו' עתה בא לפ' כיצד המפתח הזה שהוא דע' שבאבא סוגר ופותח ואמר שבבינ' דז"א יש בה כל שרשי האצילות שלמט' ממנה כי היא אם הבני' וממנה יצאו וכולם בה זה למעלה מזה כאלו תאמר בספירות הבנין מלכות ולמעלה ממנה יסוד ולמעל' ממנו הוד כו' ולמעלה ממנו חסד וזמ"ש אילין על אילין כי שרשי הנאצלים בה בסדר מדרגתם ומשרשי הבנין הנגנזי' ונסתמין בתוכה נעשו לה שערים עובד סתימו והם חמשים שערי בינה כי כל אחת משבעה ספירות הבנין נעשו לה שבע שערים שבעה פעמים שבעה הם תשע' וארבעים ושער החמשים הוא הכולל את כולם וכאשר שערים אלו נחקקו לארבע רוחות מזרח מערב צפון דרום מזרח ת"ת עם ו' שערים דרום חסד ועמו נצח שהוא ענף חסד כנודע עם י"ד שערים צפון גבורה ועמו הוד שהוא ענף גבורה עם י"ד שערים מערב מלכות עם יסוד עם י"ד שערים הרי מ"ט וזה עולה עפ"י הספרי' שגורסין ואינון מ"ט ונשאר שער החמשי' שהוא נעלם מאד ואינו נכנס בצד מארבע צדדין אלו וזמ"ש חד תרעא לית ליה סטרא לא ידיע אי הוא לעילא אי הוא לתתא כי אין ידוע אם שער החמשי' הוא כללותם שמקיבוץ כולם נעשה שער זה ואם כן הוא לתתא מכול' או הוא כללותם שבו היו כולם וממנו יצאו וא"כ הוא לעילא וא"כ אין ידוע אם הוא כללותם למעלה או למטה ושער זה נעלם ממרע"ה וכמש"ה ותחסרהו מעט מאלהים וזהו נתיב לא ידעו עיט דלא אתידע לעילא ותתא כנז' בזוהר במקומות רבים וזהו סוד הדעת דנחית מאבא כדמות ברית קדש עליון דעייל ונפיק בה והוא לעילא והוא לתתא בסוד יוסף ובנימין במלכות למטה ולמטה נודע אימתי הוא לעילא בסוד יוסף הצדיק ואימתי הוא למטה בסוד בנימין הצדיק אבל למעלה בבינה לא אתידע אימתי הוא לעילא ואימתי הוא לתתא כדפרישית ובג"כ הוא סתים כי הוא מאבא עלאה ועייל ונפיק בה דוגמת יוסף הצדיק ברחל שעם היותו מעולם הזכר אות ברית קדש היה לה לבן למלכות לתתא וחמר גו אינון תרעין אית מנעולא חדא וחד אתר דקיק לאעלא ההוא מפתחא ביה כו' רצה גו אינון תרעין שהם מ"ט שערים יש

[4149] הן תרין עטרין דאחסינו או"א לברייהו, כמ"ש הגר"א בפ"ק דס"ד בד"ה שתא נפקין, וזהו תרין עטרין דהוו גניזין בגווייהו כו' (יהל אור).

[4150] הן תרין מוחין חו"ב שנקראו סתימין כנ"ל, ההוא סתימאה קדישא גו מעוי דחד טמירו (יהל אור).

[4151] הן נ' שערי בינה. בסוד י"ה, י"פ ה' כידוע (יהל אור).

[4152] בסוד מ"ם סתומה, בסוד מקוה, שהיא מטהרת את ישראל ביוה"כ שהוא בינה כידוע, והן ארבעים, כי נקודה האמצעית משלמת לעשר לכל סטר. והן מ"ב בסוד זכור ושמור, בסוד א"ח ד', הט' שבכל סטר הם א"ח, זכור, ונקודה האמצעית ד' שמשלמת עד ארבעים כנ"ל, והוא שמור, מל'. וזכור ושמור הן מ"ב, והן ב' נקודות הכוללים א"ח וד'. והיינו כי נקודה האמצעית המתפשטת לד' סטרין יש באמצעיתה נקודה א' המחברן. וכן בא"ח שבכל סטר יש נקודה עשירית הכוללן, והן מ"ב. ועוד ז' עולימתין דידה, ז"ק דילה הן מ"ט, כמ"ש הגר"א בתיקונים צ"ז ב' וצ"ח א' בד"ה אינון ברזא, ובד"ה וקדם האי שיעורא (יהל אור).

[4153] הוא שער החמשים הנעלם, ובי' גנוז ג"כ הנתיב הנעלם, נתיב לא ידעו עיט כמו שמפרש והולך (יהל אור).

[4154] עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י וביהל אור, ועי' תיקו"ז לו ע"ב, ועי' בהגר"א על ספד"צ ריש טו ע"ד.

מנעול אחד והוא סוד יסוד שבה שהוא נקודת ציון שבבינה דז״א וחד את׳ דקיק הוא הרחם ופתח שבו והמפתח הוא היסוד הפותח ועושה אותה כלי כי עד עתה היה פתחה סתום וזמ״ש ולא אתרשים אלא ברשימו דההוא מפתח׳ כי הוא העושה אותה כלי ופותחה ומבשרנו נחזה אלוה וכמו שיסוד תחתון כולל שית כד״ת שוקיו עמודי שש דכליל שית בקרטופא כחדא כי יסוד עליון כליל שית תרעין ולפיכך נקרא ברא שית על רזא דנא אמר בראשית ברא אלהים ונמצא לפי זה שבינה עליונה היא מתלבשת ונגלית בדעת תחתון שבחכמה קדומה שהוא דעת עליון שבאבא ומשם ירדה לבינה דבז״א בסוד דעת שבבינה שבז״א:

(רח) עי׳ זו״ח עד ע״ד: אתוון כד אתמלו סלקין לשתין אלף בית גימל דלת הא וו זין חית טת יוד כף למד מם נון סמך עין פא צדי קוף ריש שין תו אלין אינון סליקו דאתוון לשיתין רבוא בגין למהוי שלימו ברזא דאתוון בשייפי כולהו

אשתארו תו אתוון ואינון תריסר מם בתימא צדי אריכא נון פא כף ואינון אתוון אחרנין כפולים מנצפ״ך ואינון סלקי לתריסר אתוון וכד אתוון כולהו אשתלימו סלקין לע״ב אתוון רזא דשמא קדישא דקב״ה אתקרי בהו

חושבן ישראל שבעים נפש ותרין אתוון דאינון סהדי בגווייהו ואתכלילו בהו ואינון י״ה דכתיב ששם עלו שבטים שבטי י״ה עדות לישראל ועל רזא דא הראובני השמעוני והא אוקמוה וכלהו סלקו לע״ב

כגוונא דא אלפ״א בית״א דסלקא אתוון כולהו לרזא דע״ב אתוון למהוי כלא רזא דגופא שלים רזא דאדם רזא דרתיכא עילאה רזא דשמא קדישא גליפא

בג״כ אתוון כלהו סלקין בסליקו דרתיכא עילאה בדיוקנייהו וגופייהו למהוי כולא רזא חדא כדקא יאות אתוון כולהו כד מתחברן ואתגליפו בגלופייהו ברזא דע״ב אתוון גליפין אתעבידו כולהו גופא

תרגום: האותיות כשהתמלאו עולים לששים אלף בית גימל דלת הא וו זין חית טת יוד כף למד מם נון סמך עין פא צדי קוף ריש שין תו אלו הם עלית האותיות לששים רבוא כדי שתהיה שלמות בסוד האותיות בכל האיברים

נשארו עדין שתים עשרה אותיות והן מם הסתומה צדי ארכה נון פא כף והן האותיות האחרות הכפולות מנצפ״ך והן עולות לשתים עשרה אותיות וכשכל האותיות נשלמו עולות לשבעים אותיות אותיות סוד השם הקדוש שהקדוש ברוך הוא נקרא בהן

חשבון ישראל שבעים נפש ושתי אותיות שהם עדים בתוכם ונכללות בהם והן י״ה נאמר (תהלים קכב) ששם עלו שבטים שבטי י״ה עדות לישראל ועל זה הסוד הראובני השמעוני והרי פרשוה וכלן עולות לשבעים ושתים

כמו כן אלפ״א בית״א שכל האותיות עולות לסוד של שבעים ושתים אותיות שהכל יהיה סוד של גוף שלם הסוד של אדם סוד המרכבה העליונה סוד השם החקוק

משום כך כל האותיות עולות בעלית המרכבה העליונה בדיוקנם וגופם שהכל יהיה סוד אחד כראוי כל האותיות כשמתחברות ונחקקות בחקיקותיהן בסוד של שבעים ושתים אותיות חקוקות נעשות כלן גוף אחד

(רט) עי׳ זהר ח״א א ע״א: רבי חזקיה[4155] פתח[4156] כתיב (שיר השירים ב ב) כשושנה[4157] בין החוחים מאי[4158] שושנה דא כנסת ישראל[4159] (בגין דאית שושנה ואית שושנה) מה שושנה[4160]

[4155] נ״א רבי אלעזר וכ״ה בזהרי חמה ובנוסחת ארץ ישראל (הערת הזוהר).

[4156] הצינור של מעלה (הדרת מלך).

[4157] פנחס רלג ע״ב, ופ׳ תשא קפט ע״ב (הערת הזוהר). כתב האריז״ל (שעה״כ פורים) שושנה בגימ׳ אסתר, וסוד אסתר היא נקודת המלכות דאצילות בסוד לכי ומעטי את עצמך, והיא מסתתרת בראש הבריאה ולכן נקראת אסתר (מ״מ).

[4158] מאן (דפ״ו).

[4159] כמ״ש לקמן (רכא ע״א) דבתר דאתדבקת ביה במלכא כו׳, שקודם נקראת חבצלת סתומה, שהיא אדומה, ואחר שנתפתחה שנעשה כלי, כמ״ש (סנהדרין כב ע״ב) אין האשה כרתת כו׳ [אלא למי שעשאה כלי]. ונקראת שושנה, אז היא חוור וסומק, שעל ידו מתבסמת [עי׳ זהר ח״ג קפד ע״א], כמ״ש באדרא רבא [קמב ע״א] ע״ש, שמקבלת ממנו חסד דכליל ה׳ חסדים. וכן למעלה בזיווג הנשיקין כמ״ש במאמר הנ״ל דבתר כו׳ כנ״ל. וז״ש שפתותיו שושנים כמ״ש בח״ב (קכג ע״א) ושפוון דאינון תרין נהורין מאו״א. וז״ש כאן כנסת ישראל שהיא מכנס מישראל*. וז״ש מה שושנה דאיהי כו׳. וכנגד דין ורחמים שבה, אמר ג״כ בעלין דחפיין לה, י״ג מצד החסדים, וה׳ מצד הגבורות, כמו שמפרש והולך. וי״ג מכילין דרחמי הן בה מצד שמלכות היא תמיד כתר לפרצוף (אחד) [אחר] כידוע

דאיהי בין החוחים אית בה סומק וחיור אוף כנסת ישראל[4161] אית בה דין ורחמי[4162] מה שושנה אית בה תליסר עלין[4163] אוף כנסת ישראל אית בה תליסר מכילן[4164] דרחמי דסחרין לה מכל סטרהא[4165] אוף אלהים דהכא[4166] משעתא דאדכר אפיק תליסר תיבין לסחרא לכנסת ישראל ולנטרא לה[4167]:

תרגום:

(רי) עי׳ זהר ח״ג רטז ע״ב: (רע״מ) ויין ישמח לבב אנוש (תהלים קד טו) דא יינא[4168] דאורייתא דהכי סליק יין כחושבן סו״ד[4169] ומה יי״ן צריך למהוי סתים וחתים [דלא יתנסך ליה

(יהל אור). *פי׳ מקבלת שפע ז״א המכונה ישראל. עי׳ שער מיעוט הירח פרק א׳ אתנטילת מכולהו, ומקורו בתיקו״ז סא ע״ב.

[4160] נוקבא מסוד תרע״א דגילופי אדנ״י שיורדת בבריאה שושנה בין החוחים, כמ״ש בהקדמת הזהר, ובה התחילה התורה בראשית וגו׳ שהיא ראשית לנפרדים, חכמה תתאה, והוא התחלת אורייתא דבריאה (פת״ש נתיב אבי״ע פתח כו).

[4161] הנה כנסת ישראל ירמוז לצלע שהיא נקודת י׳ והיא כלת משה כי כמו שיש דעת מלגאו בסוד משה וישראל ות״ת מלבר בסוד יעקב כן יש כלת משה מלגאו והיא כנסת ישראל ומלכות מלבר בסוד שכינה והיא רחל אשת יעקב ולפיכך אמר דשושנה היא כנסת ישראל נקודה פנימית ויש עוד שושנה חיצונה מלבר והיא בין החוחים כי הקליפות סמוכים לה כנודע וזמ״ש בגין דאית שושנה ואית שושנה ויהיה ביאור הכתוב כשושנה בין החוחים שהיא השושנה התחתונה כן רעיתי שהיא השושנה העליונה בין הבנות וקראה רעיתי דוגמת אימא עלאה שהיא בינה כי כאמה כן בתה בסוד נקודה זו הפנימית. ובבחינה זו יאמר שמשה זכה לבינה כי זכה להזדווג בבחינה זו הפנימית הנקראת כלת משה (שער מאמרי רשב״י – מכת״י הרב הגדול).

[4162] מה שושנה דאיהי בין החוחים אית בה סומק וחיור כן השושנה החיצונה נראים בה הגוונים ויצדק בה לומר סומק וחיור ואמנם הפנימית לא ימצאו בה גוונים כי נעלמה מעיני כל חי אמנם יצדק בה דין ורחמים וזמ״ש מה שושנה דאיהי בין החוחים שהיא החיצונה אית בה סומק וחיור אף כנסת ישראל שהיא הנקודה הפנימית אית בה דין ורחמים (שער מאמרי רשב״י).

[4163] ר״ל שהי״ג עלין הן בה, אבל ה׳ עלין תקיפין הן סחרין לה, שגבורות מקיפים לחסדים, בסוד (ירמיה לא כא) נקבה תסובב גבר כידוע [עי׳ תיקו״ז ח ע״א]. ואלו הי״ג עלין הן רכיכין בסוד הרחמים (יהל אור). הם י״ב שבטים והוא הכולל וכן בתיקונים סט ע״ב [עט ע״א] ו׳ עלין עילאין ושתא תתאין הרי י״ב והשושנה י״ג הם כמנין אחד (רח״ו).

[4164] בסוד אהב״ה כידוע (ליקוטי תורה שיה״ש). והן י״ב בקר תחת הים והים עליהם (מלכים א׳ ז מד), עֲלָמוֹת אֶהֱבוּךָ (שיה״ש א ג) [עי׳ זו״ח נא ע״ב]. וז״ש דסחרין כו׳ שהן בד׳ רוחות (יהל אור).

[4165] הנה השושנה התחתונה היא עומדת על שנים עשר בקר והים עליהם מלמעלה הרי י״ג והם י״ג עלין דילה ונקראים עלין, כי הם בדמות הקליפות לה, כי אינם מאצילותה אלא למטה מהאצילות. אף כ״י שהיא השושנה הפנימית אית לה י״ג מכילן דרחמי, והם ו״ק דידיה וו״ק דידה וכללותם הרי י״ג מכילן דרחמי והיא (נ״א והם) נשמה להם מלגאו והם סובבים אותה והם סוד י״ג מדות שהזכיר משה למטה למקום כלתו מעתיקא קדישא. והורידם עד מקום כלתו והיא הנקודה הפנימית. ודע כי נקודה זו שוה לת״ת ממש לא הוא גדול ממנה ולא היא גדולה ממנו, ולפיכך קראה אחותי רעיתי יונתי תמתי תאומתי. אמנם השנית יצאתה מאחוריו מבין ב׳ דרועין ולפיכך זאת הפנימית נכללת ממנו והוא כלול ממנה באופן שיש לה י״ג מכילן בשש קצוותיה וזהו דסחרין לה בכל סטראה בכל קצוותיה ולפיכך נקראת כנסת ישראל להיותה כונסת וכוללת כל מה שיש בישראל בעלה. ומ״מ אע״פ שהיא שוה לת״ת אינה שוה לדעת כי גבה ממנה מאד כגבוה שמים על הארץ שהיא השושנה התחתונה. ואמנם ת״ת שהוא מלבר עם שושנה זו הפנימית שוים ועליהם אמר ואי אפשר לשני מלכים שהם ת״ת ונקודה זו הפנימית להשתמש בכתר אחד, כי כולם שוים כאשר פירשתי עד אשר נאמר לה לכי ומעטי את עצמך להתלבש בגופא והיא המלכות החיצונה שיצאה מאחוריו מבין תרין דרועין (שער מאמרי רשב״י).

[4166] ר״ל בינה. בראשית חכמה, ברא כתר, סתים, וכמש״ל סוף זה החלק א׳ ע״ב (רנו ע״ב, סי׳ כד), ור״ל שבחכמה ברא בינה את המלכות וכל הצריך לה. והן אביה ואמה. וכתר הוא שותף השלישי שמייחדן [עי׳ נדה לא ע״א] כמ״ש לקמן, שלכך נברא העולם בב׳ וא׳, שהן או״א ואל״ף המייחדן (יהל אור). נשא דף קלא ע״ב, וקלח ע״ב, וקמז, שמות קפו ע״א (הערת הזוהר).

[4167] שהחסדים שומרים לבל יעשקוה (זרים) [זדים] [תהלים קיט קכב], כמ״ש שומר הברית והחסד, וכמ״ש בח״ב (רנג ע״א) רוחא דא נטיר כו׳ ע״ש. וז״ס יברכך ה׳ וישמרך [עי׳ זהר ח״א רמח ע״א] (יהל אור).

[4168] דא יינא דאוריי׳ דכתיב לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי דהכי סליק יין בחושבן סוד כו׳. כצ״ל (יהל אור).

גוי[4170] אוף הכי צריך למהוי lסתים וחתיסl] סוד דאורייתא וכל רזין דילה [סתים וחתים] ולא[4171] (אשתקיין) [אשתריין] אלא ליראיו ולאו למגנא עבדין כמה פקודין [ביין] ומברכין בי׳ לקב״ה ויין אית ליה תרי גונין חיור וסומק דינא ורחמי והיינו ב׳ תוספת ביין כגוונא דשושנה חוורא וסומקא חוור מסטרא דימינא סומק מסטרא דשמאלא:

תרגום: $

(ריא) עי׳ זהר ח״ג רלג ע״ב: פתח כמלקדמין ואמר (תהלים ס א) למנצח על שושן עדות מכתם לדוד ללמד וכי שושן [עדות] מאי סהדותא סהיד אלא שושן דא איהי סהדותא למעשה בראשית ואיהי סהדותא לכנ״י [ואיהי[4172] סהדותא ליחודא עלאה ודא] (ס״א ואיהי עדות לישראל ועדות ליחודא עלאה שושנה דאיהי תליסר עלין וכו׳) איהו בגין דשושנה [דא] אית בה [תליסר] (תריסר) עלין[4173] וכלהו קיימין בעקרא חדא ואית בה חמש עלין לבר תקיפין דחפיין לדא שושנה ואגינו עלה[4174]:

וכלא ברזא דחכמתא [הוא תליסר עלין] (תליסר) אלין תליסר מכילן דרחמי[4175] דירתא כנסת ישראל מלעילא וכלהו אחידן בעקרא חדא[4176] [דאינון י״ג תיקונין דדיקנא תתאה דא״א דאינון י״ג תיקו׳ עלאין דז״א] ואיהו ברית חדא:

ודוגמא דברית יסודא (ס״א יחודא) דכלא חמש תקיפין דסחרן[4177] עליה אלין חמשין תרעין [חמש מאה] (חדא מניה) שנין דיסודא יסודא[4178] (בבי מקדשא) [ברית קדישא] מאילנא[4179] דחיי אזלא בהו:

סהדותא לעובדא דבראשית כל עובדא דבראשית כלהו (ס״א חמש מאה שנין דיסודא ברית קדישא כלהו עובדא דבראשית תייבין וכו׳) תי(י)בין ידיען[4180] בסוכלתנו וקיימא בחושבנא אלהים דמעשה בראשית אחזי לעילא ואחזי לתתא אחזי לעילא[4181] ברזא דעלמא דאתי ואחזי לתתא ברזא דכנסת ישראל:

4169 וז״ש למטה והיינו ב׳ תוספת ביין. ובלחמי הוא י״ב לחם, י״ב פנים, ג׳ הויו״ת חושבן לחם. להצהיל פנים משמן, סולת בלולה בשמן. והוא לחם ויין, יין לנסכים, ולחם לקרבן, דהוא אחד בשמן (יהל אור).

4170 "ליה גוי" נמחק בדפ״ק, ובמקומו איתא "לע״ז".

4171 דלא (יהל אור).

4172 נמחק בדפ״ק.

4173 זה יובן ביאור מאמר ר׳ חזקיה בדף א מזהר בראשית (רח״ו).

4174 דע כי אלהי״ם במלוי יודין הוא גימ׳ ברחמים כמנין מצפ״ץ והוא בין אצילות לבריאה ושם זה נעשה מושיע לשכינה מכל סטרא והוא בסוד ה׳ עלין תקיפין דסחרין לשושנה. ושם אלהי״ם במילוי אלפין שהוא גימ׳ ארץ הוא בין בריאה ליצירה ושם זה נעשה מושיע לשכינה, וז״ס (תהילים פב ח) קומה אלהים שפטה הארץ כי אתה תנחל בכל הגוים בסוד אלהי״ם אחרים. ושם אלהי״ם דההי״ן שהוא גימ׳ רצ״ה וכמנין צר״ה הוא בין יצירה לעשיה. ואלו השמות אלהי״ם הם וצירופיהם מגינים מן הקליפות (במדבר ג י, לח) והזר הקרב יומת. וכל צירוף נקרא פרסה אחת ולפי שהם שמות אלהי״ם הוא פרסה סוד הדינים פ״ר גימ׳ ה״ג מנצפ״ך וס״ה היינו אדנ״י ואלו הם פרסאות הנזכר בהיכלות (זהר הרקיע).

4175 פירוש עכשיו מפרש סהדותא לכנסת ישראל שהמלכות יש בה הארת י״ג תיקוני דיקנא כמ״ש שם בדף א׳ הנז׳ (מ״מ).

4176 פירוש שי״ג תיקוני דיקנא תתאין דאריך הם עילאין דזעיר בסוד גדולה מילה שנכרתו עליה י״ג בריתות. וז״ש ואיהו ברית חדא ודוגמא דברית שיסוד דאריך שיש בו י״ג תיקוני דיקנא תתאה הוא דוגמא דברית ואינו יסוד ממש מפני העלמו וכמ״ש שם בדף א׳ וכמה דדיוקנא דברית וכו׳ והיינו יסוד דאריך. ואעפ״י שמדברי הרב משמע שהמ׳ באה לה הארה מי״ג תיקוני דיקנא עילאה דאריך. איפשר גם מדיקנא תתאה דאריך יש לה הארה. כי י״ג העליונים משפיעים בי״ג התחתונים ומשם יש לה הארה (מ״מ).

4177 פירוש ה״ג שנקרא׳ ת״ק שנים לפי שכל א׳ כלולה ממאה והם יורדים מיסוד דאימא ליסוד דזעיר. וז״ש ת״ק שנין דיסודא ומפרש מהו יסודא שאמרנו. ואמר יסודא ברית קדישא שהוא יסוד דזעיר. ומ״ש דאילנא דחיי אזלא בהו. פירוש שבזעיר מתפשטים גם ה׳ גבורות כמו שמתפשטים בו ה׳ חסדים כמ״ש הרב ובכוחם הוא הולך. וז״ש דאילנא דחיי אזלא בהו (מ״מ).

4178 דיסודא יסודא (מוסגר בדפ״ק).

4179 דאילנא (דפ״ק).

4180 והוא מלשון תיבות (מ״מ).

4181 פירוש אצילות ע״י אלהי״ם שהיא בינה ברא אותה ובי״ע ע״י המ׳ הנקרא אלהי״ם ג״כ נבראו וז״ש ואחזי לתתא (מ״מ).

שושנה lסהדותא לעובדא דבראשית דקיימאl (דסהדותא דקיימי[4182]) בכל הני סימנין [דכתיב] (דפ׳ (ס״א דא)) בראשית ברא אלהים[4183] (בראשית א א) דא שושנה תליסר עלין (נ״א אינון) תליסר תיבין עד אלהים תניינא ואינון את השמים ואת הארץ והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח הא תליסר עלין דשושנה חמש תקיפין דסחרן לאלין אינון מרחפת על פני המים ויאמר הא חמש אחרנין לבתר (בראשית א ג) יהי אור הא עיקרא ושרשא דשושנה דכלא ואחידן ב(י)ה:

סהדותא ליחודא חמש עלין תקיפין שרשא ויחודא דאחידן ביה תריסר עלין[4184] אלין שמע ישראל יי׳ אלהינו יי׳[4185] (דברים ו ד) הא חמש עלין דשושנה אחד דא הא עקרא[4186] ושרשא דכלהו אחידן ביה רזא lס״א סהדותא ליחודא חמש תיבין שמע ישראל יי׳ אלהינו יי׳ אינון חמש עלין תקיפין דשושנה[4187] שרשא ויסודא דאחידן ביה דא הוא אחד ואיהו עיקרא ושרשא דכלהו אחידן ביה תליסר עלין אלין רזא דתליסרl (דתריסר) בחושבנא גושפנקא דמלכא:

ת״ח כגוונא דשושנה (אינון ישראל שושנה) בין החוחים (שיה״ש ב ב) הכי אינון ישראל בין עמין עכו״ם lוהכיl כנסת ישראל בין שאר אכלוסין רברבן ממנן כל זמן דשושנה קיימא lואטימא דלא פתיחאl (סתימא דלא פתיח) לית בה ריחא ולא סלקין לה ולא מפקין לה מגו גובין:

בשעתא דשושנה פת[י]חא סלקא ריחא כדין אפיקו ליה[4188] מגו גובין ויתהני בהו כ״י שנאמר (שיה״ש ה ב) פתחי לי אחותי רעיתי וקב״ה לא שדרה לן אלא למיהך לארחא[4189]:

תרגום: $

(ריב) עי׳ אד״ר קמג ע״ב: ותאנא בצניעותא דספרא בעא עתיקא קדישא למחזי אי אתבסמו דינין ואתדבקו תרין אלין דא בדא ונפק מסטרא דנוקבא דינא תקיפא (דלא יכיל עלמא למסבל) דכתיב (בראשית ד) והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין ותאמר קניתי וגו׳ ולא הוה יכיל עלמא למסבל משום דלא אתבסמת וחויא תקיפא אטיל בה זוהמא דדינא קשיא ובג״כ לא הוה יכיל לאתבסמא

וכד נפיק דא קין מסטר דנוקבא נפק תקיף קשיא תקיף בדינוי קשיא בדינוי כיון דנפק אתחלשת ואתבסמת בתר דא ואפיקת אחרא בסימא יתיר וסליק קדמאה דהוה תקיפא קשיא וכל דינין לא אתערבו (ס״א אתערעו) קמיה (ס״א וכל דינין (לא) אתערו עמיה) ת״ח מה כתיב (בראשית ד ח) ויהי בהיותם בשדה דאשתמודע לעילא בשדה דאקרי שדה דתפוחים ונצח האי דינא לאחוה משום דהוה קשיא מניה ואכפייה ואטמריה תחותיה

תרגום: ולמדנו בספרא דצניעותא: עתיקא קדישא רצה לראות אם נמתקו הדינים, כשנדבקו שנים אלו זה בזה, יצאה מצד הנקבה הדין הקשה (שהעולם לא יכול לסבול), שנאמר ״והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין ותאמר קניתי וגו׳״ ולא היה העולם יכול לסבול משום שלא נמתקו, והנחש התקיף הטיל בה זוהמא של הדין הקשה, ולכן לא היתה יכולה להתמתק.

וכאשר יצא קין מצד הנקבה, יצא חזק קשה. חזק בדיניו וקשה בדיניו. כיון שיצא, נחלשו ונמתקו.

אחרי זה, הוציאה אחר, ממותק יותר, ועלה הראשון שהוא חזק וקשה, שכן כל הדינים לא נתערבו (נפגשו@) לפניו (וכל הדינים (לא) התעוררו עמו).

[4182] והיא המ׳ (מ״מ).

[4183] פירוש בכח ראשית שהיא אבא ברא אלהי״ם שהיא בינה. למ׳ הנקרא שושנה: כמש״ל שפרצופי אצילות ע״י הבינה הנקרא אלהי״ם נבראו, והזכיר י״ג תיבות נגד י״ג מכילן שמקבלת המלכות מאריך ע״י הבינה הנקרא אלהי״ם ואח״כ הזכיר אלהים תניינא והזכיר ה׳ תיבות אחרות שהם כנגד ה׳ גבורות שמקבלת המלכות. אח״כ הזכיר אלהי״ם פעם ג׳ דכתיב ויאמר אלהי״ם יהי אור נגד החסדים המכוננים אותה בסוד והוכן בחסד כסא. וכל זה מקבלת ע״י הבינה הנקרא אלהי״ם. ועיין בפ׳ בראשית דף א׳ (מ״מ).

[4184] ור״ל ה׳ עלין ירוקין של השושנה שהם בחוץ שבהם אחוזים י״ג הפנימיים אותם החמשה הם נגד ה׳ תיבות שמ״ע ישר״אל ה׳ אלהי״נו ה׳ (מ״מ).

[4185] עי׳ תיקו״ז ריש תיקון כו.

[4186] היא עיקרא (דפ״ו).

[4187] ישנם בחי׳ י״ג תיקונים בכל הפרצופים כולם, [וכמ״ש הרב בשער א״א (פרק ו׳) וע׳ ברע״מ (פנחס רל״ג ע״ב) ובריש הקדמת זוהר בראשית (א ע״א) ובהגר״א בתיקונים (קכ״ז ע״א בסוף ד״ה להוא דאיתמר) [עי׳ עוד ביאורים ח״ב סה ע״ב] (דע״ה ח״א סט ע״ד).

[4188] לה (דפ״ו).

[4189] לאורחן (דפ״ו).

בא וראה, מהו שנאמר "ויהי בהיותם בשדה"? השדה הנודע למעלה, בשדה הנקרא שדה תפוחים. וניצח זה את דיני אחיו, לפי שהיו קשים ממנו, וכפאו והטמינו תחתיו.

(ריג)עי' זהר ח"ב מד ע"ב: ודא הוא חבקוק נביאה כמה דאת אמר את חובקת בן אי הכי חבוק מבעי ליה אמאי חבקוק תרי אלא חד דאמיה וחד דאלישע דאתחבק עמיה[4190] |דבר אחר| תרי חבוקין הוו ביה[4191] בין להאי סטרא בין להאי סטרא[4192] חבוקא חדא ההוא אתר דהוה תלי ביה בקדמיתא חבוקא אחרינא דסליק ליה לדרגין עלאין יתיר[4193] ובגין כך חבקוק תרי[4194]:
תרגום: $

(ריד) עי' זהר ח"ב קיט ע"א: בגין דההוא רוחא[4195] דילך מסטרא דעמודא דאמצעיתא איהו דאיהו ו' כליל אבא ואימא |דאינון| (דאיהו) י"ה נפש דילך בת יחידא[4196] מסטרא דאת ה' שכינתא תתאה לא זזת מינך וכגוונא דאבא ואימא נטרין ברא[4197] הכי נטרין ברתא[4198] במשריין עלאין דאינון מחנים[4199] ובמחשבה עלאה[4200] סלקין לרוחא דילך[4201] כמה דאוקמוה ישראל עלה

[4190] פי' ששל אלישע נתאבק ונתחבק עם של אמו (רמ"ז).

[4191] וכמ"ש למעלה, ולא יכיל לאעקרא ליה מאתר דאתקשר ביה (בדינא) בקדמיתא, אלא שהכלילו משניהם יחד. ועוד י"ל שחזר ואמר תרי חבוקין וכו', לרמוז למה שכתבתי למעלה מזווג השני התחתון וכנזכר בפרשת בראשית דף ז' ע"ב, והם ממש סוד חסד וגבורה דהיינו ע"ב שמות דויסע ויבא ויט ורי"ו אותיות הנזכרים שם (רמ"ז).

[4192] דהיינו ימין ושמאל מה שאין כן בשרשו העליון בחיך וגרון שהם זה תחת זה, ואע"ג דגם בהם שייך חיבוק כי סוד ההבלים הם מקיפים וכל מקיף חובק את המוקף וכנזכר בכוונות הסוכה. ומה שלא אמר חד להאי סטרא אלא בין להאי סטרא, נראה שירמוז ענין אחר והוא דקיימא לן בכמה מקומות דימינא אתכליל בשמאלא ושמאלא בימינא, אלא דגבורה הכלולה בחסד אז הגבורה טפלה לחסד וההפך בכלילות החסד בגבורה שאז הגבורה גוברת. והנה אי אפשר להוליד בלי זכר ונקבה וכל זכר הוא מחסד, באופן שכל ולד הוא חבוק משני הידים, ואולם הבאים מצד הנוק' והגבורות, הגבורות גוברות בהם, וכן היה חבקוק שנאמר בו את חובקת בן, וזהו אומרו ושם אשה גדולה, כלומר: ששלה גבר. וכן אמר למעלה דאיהי עיקרא דביתא, ואחר כך כשהמשיך עליו אלישע את מדת החסד שגם שם כלולה הגבורה הרי חיבוק שני, וכל אחד מהם מתחבקים בשני הידים, וז"ש בין להאי סטרא וכו' והבן. והיינו דהדר מפרש חבוקא חדא ההוא וכו', משום דכל חבוק בסתם הוא בשני הידים (רמ"ז). פי' בין לפי הפשט בין לפי הסוד תרין חבוקין הוו ביה של מלכות ושל ז"א ולפי הפשט של אמו של אלישע (מ"מ).

[4193] דרגין דייקא מיעוט רבים שנים, והם מדרגת גבורות הזכר ומדרגת חסדי הזכר (רמ"ז).

[4194] פי' גם חבקוק רומז לשני חבוקין חדשים שנמשכו עליו משני דרגין עלאין הנזכרים. ונלע"ד שלכן נכפלה בו אות הק' לרמוז שני החיבוקין, ולא אות הח' ויקרא חבוק או אות הב' ויקרא חבבוק, והענין לרמוז שניתוספו עליו ה' חסדים וה' גבורות של הזכר, דהא קי"ל בסוד המספר כי האחדים הם במלכות והעשיריות הם בזעיר (רמ"ז).

[4195] נתינת טעם לייחוד אבא ואמא ברוחיה דמשה, ואמר כי רוחא "מעמודא דאמצעיתא", דהיינו ו', כי בסוד הדעת הוא כולל ב' עטרין, דהיינו י"ה. והיינו סוד הנשמה, דאיהי מאבא ואמא, כדכתיב ונשמת שדי תבינם, שהיא מתעטרת על רוחא ונפש מהמלכות (אור יקר).

[4196] והנה בלי ספק, השגחת הנשמה, דהיינו אבא ואמא על הרוח, דהיינו ברא, אמנם הנפש דהיינו ברתא, אפשר שלא יושפע עליה אלא מהרוח, ואין לנשמה עמה קשר, לזה אמר שאינו כן, אלא כג"ד דאו"א נטרין בריה וכו' (אור יקר).

[4197] ויהיה השגחת הנשמה יורדת למטה לנפש כמו שהיא ברוח, ויהיה ההשגחה והשמירה עליה בסוד מלאכין דקב"ה ושכינתיה, שכולם נלוים אל המלכות (אור יקר).

[4198] ר"ל דקוב"ה וכנס"י שומרין את הרוח, ומשיריין דקב"ה וכנס"י שומרין את הנפש (יהל אור).

[4199] ב' משריין, מחנה שכינה ומחנה דקב"ה, וסוד הענין, הת"ת והמלכות, דהיינו רוח ונפש מתייחדין [על] רוח "תרין משריין" דהיינו י"ה, ובנפש "תרין משריין", דהיינו מחנים כדפי', והנה בכל המעלות הנזכרות הוא שם יהו"ה פשוט, שכלל שם זה הוא מצד הבינה, כדפי' בתיקו"ז (אור יקר).

[4200] בכתר עליון (יהל אור).

[4201] היינו השם המתמלא מחכמה, וזה בסוד היחוד, אחרי הקשר ד' אותיות, יתמלאו מחכמה כדפי' (אור יקר).

במחשבה יו״ד ה״א וא״ו ה״א ואימתי רוחא דילך סליקת במחשבה כד איהי שלימא[4202] ואתמר בה (תהלים קנ ו) כל הנשמה[4203] תהלל יה ובנפשא דאיהי ה׳[4204]:
תרגום: $

(רטו) עי׳ תיקו,ז לה ע״ב: בריש הורמנו[4205] דמלכא[4206] בוצינא דקרדינותא[4207] לא חוור ולא סומק ולא ירוק ולא אוכם[4208] כלל[4209] והאי בוצינא איהו קו המדה[4210] דאיהו אתלבש באוירא וכד איהי באוירא איהי סתימא ולא אתחזיא כלל וכד אתפשטת לאתגליא נפיק מהאי אוירא נקודה חדא ומה דאשתאר איהו אור והאי איהו אור קדמאה דעובדא דבראשית הה״ד (בראשית א ג) ויאמר אלהי״ם יהי אור יהי י׳[4211] אויר ורזא דא לחכימי לבא אתמסר:
תרגום: $
בהגר״א: בריש הורמנו כו׳ באוירא - באוירא דגלגלתא, חכמתא עלאה[4212]: **נקודה חדא** - חכמה: ***י׳ אויר** - צ״ל י״ה אויר, והוא כח״ב, (אויר כתר, י״ה חו״ב, ור״ל יהי אור, שיצא היו״ד מן אויר וישאר אור, ואז יהיה בסוד הגילוי), וזהו יהי הוי״ה, ויו״ד הראשון של יהי הוא היציאה מן אויר, והשני שנתלבש בה״א כמו שמפרש והולך:

(רטז) עי׳ זהר ח״ב רלט ע״א: אמר ליה הא אוקימנא עד אין סוף[4213] דכל קשורא ויחודא ושלימו לאצנעא בההוא צניעו[4214] דלא אתדבק ולא אתידע דרעוא דכל רעוין ביה אין סוף לא קיימא לאודעא ולאו למעבד סוף[4215] ולא למעבד |ראש[4216]| (דבר) כמה דאין קדמאה[4217] אפיק ראש וסוף מאן ראש דא נקודה עלאה[4218] דאיהו רישא דכלא סתימאה דקיימא גו מחשבה[4219] ועביד סוף דאקרי סוף דבר[4220] (קהלת י ביג) אבל להתם אין סוף לאו רעותין[4221] לאו נהורין[4222] לאו בוצינין[4223] בההוא אין סוף כל אלין בוצינין ונהורין תליין לאתקיימא בהו[4224] ולא

[4202] ואין שלימות לרוח אלא ביחוד וקשר ד׳ אותיות בו (אור יקר). ר״ל בכל חלקי הנשמה, בד׳ אותיות הוי״ה, שהן נשמה לנשמה ונר״ן, כמש״ו (יהל אור).
[4203] בהיות קשר כל חלקי הנשמה (אור יקר). ר״ל נשמתא לנשמתא ונשמתא, וזהו כל תהלל י״ה, ורוח הוא ו׳, ונפש הוא ה׳, וז״ש ובנפשא וכו׳ (יהל אור).
[4204] יהו״ה (דפ״ו).
[4205] בהתחלת הרצון (לש״ו).
[4206] לעיל כ ע״ב ובתז״ח נ ע״ב ועי׳ עוד בזהר ח״א טו ע״א ורנא ע״א סי׳ ב׳ שם וקעב ע״א ולח ע״א (לש״ו).
[4207] הוא הטלא דבדולחא שבגלגלתא דא״א (לש״ו), עי׳ אד״ז רצב ע״ב, ועי׳ ב״ע ס ע״א, המו״ס הוא בוצד״ק, והוא מאיר על ידי אור דאוירא, ומכאן נובע הכח של הספירות להאיר.
[4208] ולא גוון (נוסף בכבינו).
[4209] עי׳ לעיל יא ע״ד ד״ה נהירין, שכל גוונין במלכות.
[4210] ר״ל שהוא לוקח תמיד בחי׳ החכמה שהוא יו״ד בה, וממשיך אותן בכל ספירה וספירה, ונותנת מדה אליו עד כמה שתתפשט, כמה יודין שתנתן לכל ספירה וספירה, ועיין בדף קמה ע״ב ובדברי רבינו שם (לש״ו). כל המציאות דאימא הנה הוא ג״כ רק ע״י אבא, וכמו שמבואר באדר״ז (רפט ע״ב, ורצ ע״א וע״ב) ע״ש היטיב (ועי׳ עוד בתיקונים בתי׳ י״ח סמוך לסופו, ובזוהר בראשית טו ע״א לח ע״א קע״ב ע״א ורנ״א ע״א סי׳ ב׳ שם) (דע״ה ח״א יא ע״א).
[4211] י״ה (כבינו).
[4212] עי׳ זהר ח״א ז ע״ב שהכינוי ״חכמתא עלאה״ היא חכמה (עיי״ש בהגהות רח״ו ויהל אור), אמנם עי׳ מבו״ש (ש״ג ח״ב פ״ד) שחכמתא סתימאה עילאה היא אוירא, ולכן לכאורה נראה שנפל טעות בדפוס, וצ״ל חכמתא סתימאה עילאה.
[4213] הרמ״ל כתב דהא״ס נקרא לפעמים עולם הנאצלים שע״ג האצילות (רח״ו). בראשית טז ע״ב כד סליק (לש״ו)
[4214] פי׳ א״ק שהוא נק׳ א״ס בעצם כמ״ש הרב ז״ל (מ״מ).
[4215] פי׳ מלכות (מ״מ).
[4216] פי׳ אבא הנקרא ראש (מ״מ).
[4217] פי׳ שאריך הוציא אבא וברתא הנק׳ ראש וסוף אבל א״ק לא שייך בו זה מפני התעלמותו (מ״מ).
[4218] פירוש אבא (מ״מ).
[4219] פי׳ שאבא יונק ממ״ס הנקרא מחשבה כמ״ש הרב (מ״מ).
[4220] בסוד ד׳ של יו״ד (רח״ו).
[4221] פי׳ בא״ק הנק׳ א״ס לא שייך בו שום רעותא מפני רוב התעלמותו (מ״מ).
[4222] חסדים (רח״ו).

קיימא לאתדבקא מאן |דידע ולאו[4225] ידעו|[4226] (דידעי ולאו ידעי) לאו איהו אלא רעו עלאה סתימא דכל סתימין |אי"ן|[4227] (אין):
תרגום: $

(ריז) עי' זהר ח"ב ג ע"א: רבי יוסי אוקים להאי קרא כד נחתא שכינתא בגלותא דמצרים[4228] ורבי שמעון אמר האי קרא על רזא דיחודא דמהימנותא אתמר (שיה"ש ד ח) אתי מלבנון כלה קול[4229] אמר לדבור[4230] אתי בגין דהא[4231] קול אתי לדבור [ומדבר לה] (ומדברא ליה) בהדיה |למהוי| כחדא בלא פרודא כלל בגין דקול איהו כלל דבור איהו פרט[4232] ועל דא כלל אצטריך לפרט ופרט אצטריך לכלל דהא לית קול בלא דבור[4233] ולית דבור בלא קול ועל דא אתי מלבנון כלה וגו' דעקרא דתרוייהו מלבנון קא אתיין[4234].
תרגום:

(ריח) עי' אד"ז רצ ע"ב: ת"ח שירותא דא דאקרי אב אתכליל ביו"ד דתלייא ממזלא קדישא ובג"כ יו"ד כליל אתוון אחרנין י' רישא וסיפא דכלא וההוא נהרא דנגיד ונפיק אקרי עלמא דאתי דאתי תדיר ולא פסיק והאי הוא עדונא דצדיקיא לזכאה להאי עלמא דאתי דאשקי תדיר לגנתא ולא פסיק. עליה כתיב וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו (ישעיה נח) וההוא עלמא דאתי אברי ביו"ד הה"ד (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן.
י' כליל תרין אתוון ו"ד באגדתא דבי רב ייבא סבא תנינן אמאי ו"ד כלילן ביו"ד אלא נטיעה דגנתא ודאי אקרי ו' אית גנתא אחרא דאיהי ד' ומהאי ו' אשתקייא ד' דאיהי ארבעה (ס"א ראשים) והיינו רזא דכתיב ונהר יוצא מעדן וגו' (בראשית ב י) מאן עדן דא חכמה עלאה ודא י' להשקות את הגן דא ו' ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים דא הוא ד' וכלא כליל ביו"ד.
תרגום: בא וראה: התחלה זו שנקראת אב נכללת בי' התלויה מהמזל הקדוש, ולכן האות י' כוללת אותיות אחרות, י' ראש וסוף הכל. והנהר ההוא הנמשך והיוצא, נקראת "עולם הבא", בא תמיד בלי הפסק, וזו היא עדן הצדיקים, לזכות לזה בעולם הבא שמשקה תמיד את הגינה ואינה נפסקת. עליה נאמר "ובמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו", ואותו העולם הבא נברא בי', זהו שנאמר "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן".
יו"ד כוללת ב' אותיות ו' ד'. בספר האגדה של בית רב ייבא סבא למדנו: מפני מה ו' ד' כלולות ביו"ד? אלא הנטיעה של הגן נקראת ו', ויש גן אחר, שהיא האות ד'. ומזו הו' נשקה הד' שהיא ד' (ראשים), וזהו סוד [מה] שנאמר "ונהר יוצא מעדן וכו'" מי הוא זה העדן? החכמה העליונה, וזהו יו"ד. "להשקות את הגן" זו היא האות ו', "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים" זו היא אות ד', וכלם נכללים באות יו"ד.
מאיר האדרא: ת"ח שירותא דא דאקרי אב אתכליל ביו"ד, דתלייא ממזלא קדישא - עכשיו מתחיל ומפרש את עניין או"א בפרטות (מ"א צד). שורשה של החכמה הוא במזל עליון הכלול בקד"א, הרי הוא חכמה דא"א דאצילות, ולשם מסתלקת החכמה אחרי נתינת המוחין לז"א (בהגר"א על ספד"צ טז ע"ג ד"ה וז"ש אתייחד). דהיינו הסתלקות החכמה לדיקנא כדי לקבל מוחין חדשים. אמנם אליבא דאמת שורש המוחין הוא בקד"א (יהל אור ח"א ז ע"ג). ראשית הגילוי היא נקודה, ושם במזלא אתנהירו ג' רישין, הרי הם ג' קוצין דיו"ד[4235] (מ"א צד). בינה

[4223] גבורות (רח"ו). ור"ל לא שייך בו לא חסדים ולא גבורות כי הכל נעלם בדקות גדול (מ"מ).
[4224] פי' החסדים והגבורות שבפרצופים שתחת הא"ס הם תליין לאתקיימא בהו בא"ש ובפרצופים הנעלמים שע"ג האצילות, אבל יהיו מתדבקים כדי לידע מהותם אינם יכולים וז"ש ולא קיימין לאתדבקא (מ"מ).
[4225] "ולא" דפ"ו.
[4226] פי' בין הצדיקים היודעים סודות התורה על אמתתם בין אותם שאינם יודעים אלא קצת (מ"מ).
[4227] פי' שאין לשום אדם בו השגה אלא נקרא אין כי אין מי שיביניהו (מ"מ).
[4228] ופי' הפסוק לר"י כמ"ש הזהר בדף ה' שמפרש הכתוב בשעת ירידת השכינה בגלות מצרים (מ"מ).
[4229] ז"א (רח"ו).
[4230] מלכות (רח"ו).
[4231] בראשית לו ע"א (הערת הזהר).
[4232] בראשית רמז ע"ב כה ע"א (הערת הזהר).
[4233] עי' רע"מ פנחס רכח ע"ב (לש"ו).
[4234] מטיפת אבא (רח"ו), ור"ל זו"ן שרשם הראשון מטיפת אבא בסוד ו"ד דיו"ד (מ"מ).
[4235] עי' לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

נכללת באבא ביו"ד (בהגר"א על ספד"צ ל ע"ג ד"ה ולכן בכלל). ובג"כ יו"ד כליל אתוון אחרנין, י' רישא וסיפא דכלא - "סיפא" הוא המלכות, שכן גם המלכות מכונה חכמה (בהגר"א על תז"ח כד ע"א ד"ה נפקא רתיכא). וההוא נהרא דנגיד – ה"נהר" הוא כינוי למשח רבות הנובע מת"ד. ומש"כ לקמן שהוא משקה לגנתא כוונתו שהוא הולך לז"א (בהגר"א על ספד"צ יח ע"ג ד"ה ארבע עד). ה"נהר" הוא בסוד ה' עלאה, ומש"כ 'דנגיד' עניינו שהוא נמשך ונתגלה למטה (מ"א צד). ונפיק - מוציא ממנו למטה (מ"א צד). אקרי עלמא דאתי - דהיינו בסוד האות ה' הנכלל באותיות ו"ד שבשם האות יו"ד, והוא סוד עולם הבא (מ"א צד). דאתי תדיר - שכן תמיד יש השפעה מחכמה, דהיינו מהי' אל ה-ו"ד (מ"א צד). ולא פסיק - דהיינו השפעת הי' (מ"א צד). והאי הוא עדונא דצדיקיא - והיינו המכונה "עדן", והוא לשון של חיבור, מלשון "התקשר מעדנות כימה" (איוב לח לא) (מ"א צד). לזכאה להאי עלמא דאתי, דאשקי תדיר לגנתא ולא פסיק - עבודת הצדיק בעולם הזה נפסקת בסופו של דבר, ואילו בעולם הבא היא תמידית (מ"א צד). עליה כתיב וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו (ישעיה נח) - דהיינו בלי הפסק כלל (מ"א צה). וההוא עלמא דאתי אברי ביו"ד, הה"ד (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן.

י' כליל תרין אתוון ו"ד - שתי האותיות ו"ד הם בחינות של ז"א ונוק' (בהגר"א על תז"ח כד ע"ג ד"ה קוטרא) שכן כללות הט"ס דו"ק הם בסוד ו' (בהגר"א על ספד"צ יח ע"ג ד"ה ואמר ד'), הוא נברא, ותיקונו וקיומו הוא בסוד י'. והנה אע"ג שלקמן איתא שהעולם הבא הוא בסוד האות ה', הכוונה שם היא לאות ה' היוצא מהאותיות ו"ד שבתוך היו"ד (מ"א צה). באגדתא דבי רב ייבא סבא תנינן, אמאי ו"ד כלילן ביו"ד, אלא נטיעה דגנתא ודאי אקרי ו' – גן הוא כינוי לז"א (בהגר"א על ספד"צ טו ע"ב ד"ה וזה יקרא), נטיעות הם כקרני חגבים בסוד "היושב על חוג הארץ ויושביה כחגבים" (ישעיה מ כב), והיינו ב' הבחינות של ציור העיגול: הא' המרכז ה"ה הנקודה האמצעית, והב' היא הנקודה העליונה שממנה תחילת העיגול. והנה ב' הנקודות האלה המה בסוד האנ"י והאי"ן, וביניהם נוצר קו המתקן את הקרני חגבים (מ"א צו). אית גנתא אחרא דאיהי ד', ומהאי ו' אשתקייא ד', דאיהי ארבעה (ס"א ראשים)[4236] – הנוק' מכונה באות ד', שנבנית מד' ספירות (תנה"י דז"א - ע"ח מול"מ פרק ה') (בהגר"א על ספד"צ יח ע"ג ד"ה ואמר), ה"ה ד' התיקונים הנכללים במזל התחתון ויורדים לנוקבא, שהיא בחינת כתר מלכות, והן בבחינת ד' פרשיות דתש"י (בהגר"א על ספד"צ יח ע"ד ד"ה וידוע שאבא). וכן כנגד ד' התיקונים דנוק', החסרים בדיקנא דז"א, ונמצאים בדיקנא דא"א (בהגר"א על ספד"צ יח ע"ג ד"ה ואמר), והם ד' רוחות העיגול, שגם הם ניזונים משם, והיינו גנתא אחרא, הרי הוא בסוד חיצוניות הכלי, ובסוד עיגולים וממנו יוצאת ההשגחה הכללית על הברואים. שכן ב' הנקודות והקו המה בסוד האחדות הגמור, אבל עכ"ז שכאן בגנתא הם בפירוד, כלפי הקו אין זה פירוד גמור, אלא בסוד הד', כנגד ד' היסודות הראשונים (מ"א צו). והיינו רזא דכתיב ונהר יוצא מעדן וגו' (בראשית ב י) - הנהר הוא הדעת המתפשט בין או"א (בהגר"א על תיקו"ז ק ע"ד ד"ה ולאן). מאן עדן, דא חכמה עלאה, ודא י', להשקות את הגן, דא ו' – ז"א מכונה גן (בהגר"א על ספד"צ כ ע"ב ד"ה כתיב עד). ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, דא הוא ד', וכלא כליל ביו"ד – עוד ראיה יש כאן שחכמה כוללת את הכל (בהגר"א על ספד"צ טו ע"א ד"ה זה יאמר), כלומר ביו"ד עצמו בתלת קוצין דיליה[4237] (מ"א צז).

(ריט) עי' זהר ח"ג י ע"ב: תנן עשרה שמות אשתכללו ונפקו מהאי (יו"ד) י' דהיא עשיראה דאתוון וכלהו אעיל לון להההוא נהר קדישא כד אתעברא ועשרה שמהן כלהו סתימין בחד וכלהו סתימין בי' י' כליל לון י' אפיק לון |והוא| (האי) אב לכלא אב לאבהן מניה נפקו (וביה יתבין) |ביה עשר תבין| ו"ד רמז לעשרה בחשבון אתוון יו"ד כליל לון ו"ד[4238] (ס"א יו"ד) שלימו דכלא ו"ד דכר ונוקבא דו קרינן לון תרין ועל דא אדם דו פרצופין אתברי ואינון פרצופין דכר ונוקבא הוו כגוונא דלעילא ו"ד מעילא לתתא ד"ו מתתא לעילא[4239] וכלא חד מלה י"ג מכילן[4240] תליין ביה ועל דא יו"ד כליל ו"ד כמה דאתמר והא אוקמוה:

[4236] כנראה שבהגר"א על ספד"צ יח ע"ד ד"ה לא, גורס את המוסגר.

[4237] עי' לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[4238] גם בחכמה ובינה יש רפ"ח מצד הז"ת הכלולים בהם, כי בחכמה הם כלילן בו"ד דמילוי יו"ד, וכמ"ש בספד"צ (פ"ד ל ע"א) יו"ד נפקין מניה דכר ונוקבא ו"ד כו', ע"ש ובזוה"ק (ויקרא י ע"ב), וכן בבינה הם כלילן בה' שהוא ד' ו', אמנם כלילותם בחו"ב הוא רק בכח ובהעלם אבל ישנם שם עכ"פ (דע"ה ח"ב קמא ע"ב).

[4239] נתבאר באדרת האזינו בדף רפ"ט ע"ב וע"ש גם נתבאר בפ' נשא בר"מ בדף קמ"ו ע"ב (שער מאמרי רשב"י). וכן עי' פע"ח כז ע"א.

תרגום: $

(רכ) עי׳ זהר ח״ג י ע״ב: תאנא בספרא דחנוך בשעתא דאחזיאו ליה חכמתא דרזין עלאין וחמא אילנא דגנתא דעדן אחזיו ליה חכמתא ברזא עלאה וחמא דכלהו[4241] עלמין הוו מתקשראן דא בדא שאיל לון על מה קיימין אמרו ליה על י׳ קיימי כלהו ומניה אתבניאו ואשתלשלו l(נ״א אתבריאו ואשתכללו) דכתיב (תהלים קד כד) כלם בחכמה עשית| וחמא דכלהו מזדעזעו מדחילו דמאריהון ועל שמיה אתקרון כלהו:

ובספרא דשלמה מלכא אמר מטון די בקטפורא |דתלתא| (דלתתא) דכלילן |בקוטפא| (בקיטפין) דגופיה[4242] חד דחילו |ס״א שלימו| דכלא[4243] חד סתים שבילין חד נהר עמיקא[4244] לבתר פריט[4245] באתוון |דאלפא| ביתא [בשכלוליה] (בשכלולא) יו״ד [ה״א] (דא) בניינא דכולא (חד סתים שבילין וחד נהר עמיקא לכל) שלימו דשמא קדישא:

[י׳] רישא דכלא אב לכלא ו׳ בן דאוליד ונפק מניה ומניה אשתכח ד׳ בת מטרוניתא דכל דינין |ס״א דיינין| בידהא אשתכחו טמירא בכלהו עלמין (על הא[4246] נפקין ועלאין ותתאין) |דעלאין נפקין ותתאין| מנה אתזני הא יו״ד שלימו[4247] דכלא ושמא קדישא אשתכלל ביה[4248] ואשתכח סתים בגויה לבתר יו״ד אפיק כלא ושלשל כלא בקשורא חדא דא בדא והא |ואוקמיה| (אוקמוה) בוצינא קדישא י׳ אפיק ההוא נהר דכתיב ביה (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן:

(כגוונא) דא ה׳ רזא דבינה והיא אימא עלאה וההוא נהר אפיק תרין[4249] בנין כמה דאתמר ומנה אתזנו לבתר נפקין תרין בנין וברתא אתזנת מבן דא ו׳ |הא| (ה׳) בן האי מלכא דשלמא כלא דיליה [רזא דתפארת] ולבתר אשתכח ה׳ דאתזנת מן ו׳ והא אוקמוה |ס״א לבתר נפקין תרין ברא וברתא ו״ה האי ברא מלכא דשלמא כלא דיליה והאי ה׳ ברתא אתזנת מן ו׳ והא אוקמוה| אשתכח די׳ עיקרא ושרשא ושלימו דכלא הדא הוא דכתיב (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית:

תנן עשרה שמות אשתכללו ונפקו מהאי (יו״ד) י׳ דהיא עשיראה דאתוון וכלהו אעיל לון להוא נהר קדישא כד אתעברא ועשרה שמהן כלהו סתימין בחד וכלהו סתימין בי׳ י׳ כליל לון י׳ אפיק לון |הוא| (האי) אב לכלא אב לאבהן מניה נפקו (וביה יתבין) |ביה עשר תבין| ו״ד רמז לעשרה בחשבון אתוון יו״ד כליל לון ו״ד[4250] (ס״א יו״ד) שלימו דכלא ו״ד דכר ונוקבא דו קרינן לון תרין ועל דא אדם דו פרצופין אתברי ואינון פרצופין דכר ונוקבא הוו כגוונא דלעילא ו״ד מעילא לתתא ד״ו מתתא לעילא[4251] וכלא חד מלה י״ג מכילן[4252] תליין ביה ועל דא יו״ד כליל ו״ד כמה דאתמר והא אוקמוה:

[4240] וענינם כי בז״א בן בעצמו ע״ס ועם ג״ר עצמם שהן נכללים בו, לפעמים הן י״ג ולכן נעשה בו י״ג תיקונים משא״כ בלא ג״ר ונוק׳ הוא ט׳ לבדו וג״ר לא שריין ביה בלא נוק׳ וז״ס תתן אמת כו׳ שהן לבד, והן ג׳ אבהן למעלה וימי קדם דסלקא למעלה למעלה הנוק׳ ששם שרשה ברדל״א וכן ישוב ירחמנו כו׳ שהוא ג״ר שלו וכ״ה בכל ע״ס בכללן עם או״א וא״א עשר ועם ג״ר של רדל״א י״ג וכן בכולם והכל ביו״ד י׳ שהוא עשר, ובמילואו ו״ד הן עשר כי הוא ו״ק והיא ד׳ בג׳ מוחין כנ״ל ויו״ד ג׳ קשרים הנ״ל וז״ש ״וע״ד יו״ד כליל ו״ד כו׳ ות״ח י׳ שמהן״ מכאן שהן כולן בז״א, וז״ש וכלהו אעיל כו׳ כד אתעברא (יהל אור).

[4241] שכל העולמות הם בד׳ אותיות הוי״ה וכמ״ש ״ועל שמי׳ וכו״, ובחי׳ תחתונה של עולם שלמעלה הוא כתר שלהן, והוא אלקות שבכל עולם, וכן יחידה באדם ויעל אלהים וכו׳ (יהל אור).

[4242] כתר עליון (רח״ו).

[4243] חכמה בנתיבותיה (רח״ו).

[4244] יסוד דאבא (רח״ו).

[4245] ובזה נכלל הכל, ג״ר וזו״נ ג״ר בעצמותו, וזו״נ במילואו שהן טיפה דמוחא (יהל אור).

[4246] ״על הא״ נמחק בדפ״ו, ובמקומו איתא ״עלאין״.

[4247] יו״ד במילואה (רח״ו).

[4248] כל ההוי״ה (רח״ו).

[4249] הו״ד דמילוי יו״ד שבאבא הם שורש הזו״ן שבאבא, והה׳ ראשונה דהאימא שהוא צורת ד״ו הם שורש הזו״ן שבאימא, וכמ״ש בספד״צ (פרק ד כט ע״ב), ובזוה״ק ויקרא (דף י ע״ב) ובאד״ז (דף רצא רצ ע״ב) (כללים ח״ב נ ע״ד).

[4250] גם בחכמה ובינה יש רפ״ח מצד הז״ת הכלולים בהם, כי בחכמה הם כלילן בו״ד דמילוי יו״ד, וכמ״ש בספד״צ (פ״ד ל ע״א) יו״ד נפקין מניה דכר ונוקבא ו״ד כו׳, ע״ש ובזוה״ק (ויקרא י ע״ב), וכן בבינה הם כלילן בה׳ שהוא ד׳ ו׳, אמנם כלילותם בחו״ב הוא רק בכח ובהעלם אבל ישנם שם עכ״פ (דע״ה ח״ב קמא ע״ב).

[4251] נתבאר באדרת האזינו בדף רפ״ט ע״ב וע״ש גם נתבאר בפ׳ נשא בר״מ בדף קמ״ו ע״ב (שער מאמרי רשב״י). וכן עי׳ פע״ח כז ע״א.

תרגום:

(רכא) עי' מאיר האדרא על אד"ר קכח ע"ב: והאי מוחא דאיהו האי חכמתא סתימאה שקיט ואשתכיך באתריה כחמר טב על דורדייה[4253] - "דורדיא" ה"ה השמרים, הן תוקף הדין. אמנם במקום זה עצמו הוא "שקיט", שכן במו"ס, אע"ג שהוא שורש הדין (שכן בו מתלבש גבורה דרדל"א - בהגר"א על ספד"צ ה' ע"ג ד"ה ובמו"ס) מ"מ בו עצמו אין הדין ניכר {אלא נכפף}, וכיין צלול על שמריו השקועין בתוכו, שאין השמרין ניכרין אלא בתחתית הכלי. לכן השערות והזקן, שהמה הפועל היוצא של התגלות המו"ס, כמו כן הם תוקף הדינין (בהגר"א על ספד"צ ד ע"א ד"ה והענין כי, וכן בהגר"א בתז"ח כ"ד ע"ב ד"ה גליף). ולכן תמיד ביטול הקלי' הוא על ידי התעוררות המו"ס[4254] שכן הוא שרשם (ב"ע לד ע"א). מו"ס הוא בינה דא"א, ולכן בו נמצאים מ"ט שערי הבינה והוא סוד החכמה הפנימית של התורה שניתנה למשה במתנה (ע"פ ילקוט שמות שצא) (פת"ש א"א ח'). והיינו דאמרי סבא דעתוי סתים ומוחיה סתים - כמש"כ (משלי יא ב) ואת הצנועים חכמה, שת"ח אינו מגלה את חכמתו ודעתו. וכמו כן כאן, מו"ס דע"ק הוא סתום, ובו נמצא גילוי הצניעותא ה"ה הרדל"א, ומו"ס הוא המסתירו. ושם מצויים הסודות הנסתרים, שאינם מתגלים אלא לצדיקים לעתיד לבא[4255] (ב"ע לד ע"ב). ושכיך - דהיינו שמשכך (מגביל) שארי אברים מלפעול רצונם וחפצם (מ"א טו), או לשון של משכך רוגז. "סתים ושכיך" הם כנגד חו"ב (ב"ע ל"ה ע"ב).

(רכב) ע'י זהר ח"ג יא ע"ב: ועל דא מאן דבעי למכתב שמא קדישא י' בקדמיתא קוצא חד לעילא וקוצא חד באמצעיתא וקוצא חד לתתא[4256] והא אתמר[4257] לבתר י"ה דלא מתפרשן דא מן דא לעלמין כגוונא דא וה בגין דישתכחו תרווייהו בשלימו דכלא אב ואם בן ובת[4258] כגוונא דא יוה וס"א והו"ה הרי לך כל שלימו דמהימנותא:

[4252] וענינם כי בז"א בן בעצמו ע"ס ועם ג"ר עצמם שהן נכללים בו, לפעמים הן י"ג ולכן נעשה בו י"ג תיקונים משא"כ בלא ג"ר ונוק' הוא ט' לבדו וג"ר לא שריין ביה בלא נוק' וז"ס תתן אמת כו' שהן לבד, והן ג' אבהן למעלה וימי קדם דסלקא למעלה למעלה הנוק' ששם שרשה ברדל"א וכן ישוב ירחמנו כו' שהוא ג"ר שלו וכ"ה בכל ע"ס בכללן עם או"א וא"א עשר ועם ג"ר של רדל"א י"ג וכן בכולם והכל ביו"ד י' שהוא עשר, ובמילואו ו"ד הן עשר כי הוא ו"ק והיא ד' בג' מוחין כנ"ל ויו"ד ג' קשרים הנ"ל וז"ש "וע"ד יו"ד כליל ו"ד כו' ות"ח י' שמהן" מכאן שהן כולן בז"א, וז"ש וכלהו אעיל כו' כד אתעברא (יהל אור).

[4253] עי' בהגר"א על ספד"צ יט ע"ג ד"ה ואמר.

[4254] עי' לש"ו דע"ה ח"ב טו ע"ב, שזהו מכיוון שכל טעם היותם דינים הוא מכח ריחוקם משרשם, והרי בשרשם הדינים מבוסמים, ממילא בגילוי השורש הם מתמתקים.

[4255] אם הוא אכן היה מגלהו, הרי שהיה מחריב את העולם, שכן הסתר זה הוא שמעניק לנו את אפשרות הבחירה שכן הגילויים הגדולים נסתרים מאיתנו. והנה צ"ע לכאורה מהו דבר זה שגם מוחו וגם דעתו סתומים, ויתכן אולי לבאר ש"מוחא" קאי על מו"ס, ואילו "דעת" קאי על קד"א שבו גנוז דעת דרדל"א.

[4256] סדר הכתיבה היא כך כי בתחילה יכתוב אות הי' של הוי"ה ויעשה תחילה קוץ העליון ואח"כ קוץ אמצעי הנקרא גוף היו"ד ואח"כ קוץ השלישי התחתון וטעם הדבר הוא לרמוז כי באות היו"ד כלולו' ג' ראשונות בשלשה קוצין שבה גם רומזין אל שלשה אותיות שיש במילוי אות יו"ד אשר הם כוללין כל עשר ספירות כנודע כי אות יו"ד עם ג' קוציה כוללים כתר חכמה ובינה ואות ו' כוללת שש קצוות ואות ד' היא המלכות גם יוד בגימט' עשרים שהם בחינת עשר ספירות ממעלה למטה וממטה למעלה ואח"כ יכתוב אות הא ראשונה באופן זה ה כי תחילה יכתוב אותה הנקודה שעומדת באחורי הה"א שהיא כעין י' ואח"כ יכתוב קו וגג העליון של הה"א וימשיכנה וידבקנה עם יוד הנז' ואח"כ ישלים לכתוב קו הימין שמעומד ואח"כ יכתוב קו השמאלי שמעומד אבל לא ידביקנו עם הגג רק ישאר תלוי ועומד כנודע, עי' המשך לשונו במלואים אות Error! Reference source not found. (שער מאמרי רשב"י).

[4257] פי' כבר כתוב למעלה לבתר י"ה פי' שיעשה י' וימשך הנהר ממנה רמז לאבא הבא להזדווג עם אימא ולתת לה מה שנעלם בו דהיינו ו"ד מילוי היוד וזהו ונהר יוצא מעדן ואח"כ ימשיך רגל ימין של הה' ויכוין שהוא ת"ת כליל מו"ק היוצא מאבא ומלכות ההעלם הד' שהגג העליון משמש לבינה ולמלכות שגם הוא נהר כנזכר ורגל ימין שאמרנו שהוא רמז לת"ת משמש ג"כ למלכות שממנה נבנית (זהר הרקיע).

[4258] כולם בה' שאבא בא להזדווג עם אימ' כנזכר (זהר הרקיע).

לבתר אתפשט מהימנותא[4259] ונפקין תרין בנין מכללא חד בארחייהו בן נפיק מתרווייהו והוא ו׳ דשמא קדישא בת נפקת מסטרא דאימא והיא ה׳ בתראה דשמא קדישא ולא אשתלימת אלא עם ו׳ בגין דמניה אתזנת ועל דא בעי למכתב ו׳ ולבתר ה׳[4260] כגוונא דא [ס״י ה] וה (ו״ה) הרי ו׳ וההוא אתפשטותא דנפיק מניה כגוונא דההוא נהר דנפיק מן י׳ בגין דמניה אתזנת ו׳ הרי בן דנפיק מניה לתתא[4261]:

תרגום: $

(רכג) עי׳ מאיר האדרא קלב ע״א:עלמא קדמאה דנפיק מתקונא קדמאה – עתה הולך ומבאר כיצד נתקנים ג׳ עולמות.[4262]העולמות שמזכיר כאן עניינם ג׳ ההויו״ת שבמו״ס המתגלים בתיקון הראשון דדיקנא. והנה עלמא קדמאה נמשך משורש מוח החכמה, וכל ההארות הללו של ג׳ המוחין מתפשטים בדיקנא ומאירים אח״כ אל כל העולמות. והנה בהיותם במו״ס הם בסוד עלמין סתימין דלא אתגליין, ואח״כ מהדיקנא ומטה הם מתחילים קצת להתגלות (ב״ע צט ע״ב[4263]). ועי״ל בביאור עניינם, דהנה מבואר בספר זוהר הרקיע ש״עלמא קדמאה״ הינו העולם הראשון מבין ג׳ העלמין בי״ע שנתבררו מג׳ מלכים הראשונים שכולם נתבררו במו״ס ואח״כ נתגלו בתיקון הא׳ דדיקנא, ומשם נתפשטו בג׳ עולמות שהם כנגד ג׳ פעמים א-ל: ״א-ל שד״י״ בבריאה, ״א-ל י-הוה״ ביצירה, ו״א-ל א-דני״ בעשיה (ב״ע שם). מאחר שמתיקון א׳ דדיקנא נמשכים כל י״ג התיקונים מהמו״ס שהיא מוחא חדא דכליל תלת (לקמן קמ ע״א), ובו גנוזה הגבורה דרדל״א, ממילא בתיקון הא׳ דדיקנא נעשו ג׳ עלמין דגבורות הכלליים, הרי הם השרשים דכל הדינים כולם. ועיקר ג׳ העולמות האלו אינם יוצאים באמת אלא למטה דהיינו בעולמות הבי״ע, והוא נמשך לשם על ידי בחינות נהר דינור והיכל הזכות שיש בכל עולם ועולם מהעולמות בי״ע (לש״ו דע״ה ח״ב מב ע״א). ג׳ אלה מקבילים למלכין קדמאין, שכן העולם הראשון הוא כנגד הדעת והשנים הבאים אחריהם הם כנגד ו״ק ונוק׳ (לש״ו הקדו״ש נז ע״ג)[4264]. שליט - כלומר ששולט על ידי הנהגתו ונותן כח לעולמות. ועוד, שמו״ס הוא שורש הדין (ב״ע ק ע״א), ועיקר אור הגבורה יורד מא״א למטה לעולם הבריאה. וממילא כוונת לשון ״שליט״ שכאן רואים את שרשו דהיינו שלטונו של א״א על הבריאה לכפותו ולמתקו בעת הצורך, שכן השורש יורד עם עולם הבריאה לתקן ולבסם את הגבורות שבבריאה (לש״ו דע״ה ח״ב מב ע״א). ונחית וסליק - כל אלו התיקונים הם בסוד או״פ ואו״מ. והנה אור פנימי מתפשט בעצמו מעילא לתתא, משא״כ אור מקיף שהוא אור חוזר והארתו היא מרחוק. לכן נקט בלשון ״ונחית״ כנגד האור הפנימי, ו״סליק״ כנגד האור המקיף (ב״ע ק ע״א). לאלף אלפין - כל אלף הוא מסט׳ דחכמה, ואילו כאן הוא מסט׳ דשורש החכמה שבמו״ס שכולל את כל החכמות[4265], ולכן הם עולים לחשבון ״אלף אלפין״. ועוד י״ל, שחכמה כוללת את כל ג׳ המוחין חב״ד, ממילא אלף אלפין היא ״אלף״ כלו׳ אחד, ו״אלפין״ כלו׳ ב׳ ויחד הם ג׳, כנגד חב״ד (ב״ע ק ע״א). שם שולט השם א-ל שד״י, שבמילואו הוא בגימ׳ אלף (בלש״ו דע״ה ח״ב מג ע״א). ורבוא רבבן - מידת החכמה היא בסוד אל״ף פל״א[4266]. והוא סוד יו״ד דשם הוי״ה ב״ה, כאשר האות אל״ף הוא בציור א

4259 ר״ל שאור העצמו׳ הולך ומתפשט בכל המדריגות מתחלת בחכמה ועושה אותה פרצוף בכח בוצינא דקרדינותא ואח״כ לבינה מתפשט עוד ומתקן עוד למטה שיוצאין הב׳ בנים מבינה הבן היוצא משניהם כנזכר והמלכות מאימא וז״ש בפ׳ אחרי וזהו הו׳ של השם דירית ב׳ חולקין ומלכות ה׳ אחרונה ולהורות שניזונין ממנה צריך לכתוב ו׳ אחת רגל הימין שלה ואח״כ ימשיך ממנה הגג העליון שהוא מלכות שהת״ת בא להזדווג עמה וזן אותה וזהו פי׳ בעי למכתב ו׳ ואח״כ וה׳ פי׳ שיכתוב ו׳ ויעשנה ה׳ הרי בן שיוצא ממנה למטה לרמוז לו׳ קצוות דבריאה (זהר הרקיע).

4260 כזה ו ו (רח״ו).

4261 הוא סוד בנימין אבל בקו ימין הוא יוסף והוא בנה (כבעלה) וע״י מזדווגת בחול והוא מט״ט בשרשו והשני לתתא סנדל ב׳ כרובים משא״כ בשבת שהוא״ו של שם עצמו מזדווג בה וז״ש דאשתאר לה חד כרוב (יהל אור).

4262 זהו חידוש של הב״ע עצמו, אמנם כן משמע מהגר״א בספד״צ יח ע״א ד״ה ואמר הו״ד לקמן ד״ה ומהאי תקונא מתכפיין.

4263 ועי׳ שעה״כ דרושי עמידה דרוש ב׳.

4264 עי׳ באריכות בלש״ו דע״ה ח״ב סא ע״א בביאור כיצד ג׳ העולמות האלו הינן המדריגה השלישית של סעודות לויתן, זיז שדי ובהמות בהררי אלף ואכמ״ל.

4265 עי׳ אד״ז רפ״ח ע״א וז״ל וחכמתא דא סתימאה רישא לכל רישיה דשאר חכמות.

4266 דהיינו שלעולם הוא קשור לכתר. עי׳ ת״ז קל״ז ע״ב: א׳ מן אבגית״ן איהו כתר אמון מופלא ומכוסה, ע״כ. ועי׳ פי׳ הגר״א שם וז״ל (דף קל״ח ע״א), אמון מופלא ומכוסא הן בג׳ רישין דביה,

דהיינו בציור בו האות אל״ף כלול מהאותיות י׳ו׳ד׳ (ולא י׳ו׳י׳). נמצא, שכל א׳ עולה לי׳. ממילא האלפים המיוחדים, דהיינו אלף אלפין, עולים לחשבון רבוא רבבן (ב״ע ק ע״א). מארי תריסין - דהיינו בעלי המלחמות העסוקים במלחמה בסט״א לאכפייא הדינים ולתברא שנאין[4267], והם המגינים על ישראל מקטרוג הסט״א. ומדוע דווקא הם, שכן עיקר שורש כפיית הדינים והסט״א הוא בחכמה[4268]. וכן כל העולמות הנאחזים בעלמא קדמאה הרי הוא מסט׳ דחכמה, מכונים ״מארי תריסין״ בהיותם עבורינו מגן ומחסה. ואלו העולמות אינם בדיקנא עצמה, אלא הם לתתא, והתחלתם ושורשם הוא מכאן (ב״ע ק ע״א). כמו כן המה המלאכים המכונים ״בני אלהים״ ששרשם מגבורה דרדל״א ומילוי דאלקים דההי״ן בבחי׳ אחוריים[4269], ובגימ׳ אלף וא׳. והיינו האלף עליו מדבר כאן באידרא. כבר נתבאר לעיל שיש ג׳ שמות א-ל, והשם הראשון המבואר כאן כולל את כל ג׳ שמות א-ל ובגימ׳ הם כמספר מג״ן דהיינו תריס. והנה בעולם הבריאה עומד הטוב בפני עצמו והרע בפני עצמו ואינם מעורבים יחד, וזה נעשה על ידי בעלי התריסין הנ״ל[4270] (לש״ו דע״ה ח״ב מב ע״ב). ומניה מתאחדין בקסטא בעזקא רבא - העזקא הוא הגלגלתא, בינה דא״א[4271] (בהגר״א בתז״ח כד ע״ג ד״ה קוטרא). דהיינו שהמארי תריסין נאחזים בתיקון הראשון דדיקנא ודרכו מקבלים הארה משורשם העליון של המו״ס. והנה כל הארה שמאיר פרצוף עליון בתחתון הוא בצמצום ממועט בכדי שיוכל התחתון לקבל. אור זה מכונה ״קסטא״ מלשון ״קיסטא דחיותא״ (זהר לך לך פג ע״א), שכן פי׳ קסטא הוא מדה קטנה, ואותה הארה מועטת הם מקבלים ממו״ס אשר כינויו ״עזקא רבא״ המכונה כן ע״ש שכולל את כל העזקאין וכנ״ל (קלב ע״א ד״ה ומהאי) (ב״ע ק ע״א). ג׳ עלמין הנ״ל מתאחדין בקיסטא בעזקא רבא בסוד עזקא דהיינו בוצד״ק. ״קוטרא בגולמא נעיץ בעזקא״ (ת״ז כ׳ ע״ב) עזקא זה הוא טבעת החותם והמדה שנותנת גבול וציור לעולמות ולנבראים, וטבעת זו ניתנת על האצב״ע הרי הוא סוד הדעת (פת״ש קלי׳ יא). עזקא רבא הוא יסוד דבינה, ואילו יסוד דמלכות הוא עזקא זוטא, ובסוד נהר דינור והיכל זכות שבכל עולם ועולם מעולמות בי״ע, והם נמשכים מגבורות שבבינה דאצילות, ו״ק דאצילות ומלכות שבאצילות. כך, שנהר דינור שבבריאה הוא מהגבורות שבבינה, ונהר דינור שביצירה הוא מהגבורות שבו״ק, ושל עשיה הוא מגבורות שבמלכות, והבינה ו״ק ומלכות מקבלים מג׳ העולמות שבתיקון הראשון דהיינו מג׳ המוחין הכלולין במו״ס, אשר בו גניז גבורה דרדל״א. אם כן, מש״כ שהם ״מתאחדין בקסטא, בעזקא רבא״, כוונתו שמה שהם יונקים ואחוזים ביסוד דבינה דאצילות ומקבלים תמצית הארה ממנו, הוא בסיבת שורשם העליון שבעלמא קדמאה, שכן כאן הוא שורש הגבורות דהבינה. וכל ג׳ העלמין הללו נמשכים דרך אחוריים דוגמת שרשם הראשון שאף הוא מבחי׳ אחוריים דאלקים כנ״ל (לש״ו דע״ה ח״ב מג ע״א).

(רכד) עי׳ ספד״צ י בע״ב: קולטרא[4272] בקטרוי סנפירא בעדבוי[4273].

מ״ס הוא האמון דביה נעשה כל, וכו׳ ומכוסה הוא אוירא עלאה, ומופלא הוא רישא עילאה לכל רישין ואל״ף מורה על כולם, עכ״ל.

[4267] כדלעיל קלא ע״ב ד״ה ואינון תליסר, שאלו הינן שתי פעולות של הדיקנא דא״א.

[4268] מאחר שאין אחיזת החיצונים בחכמה כלל.

[4269] כלומר, החשבון הוא כדלהלן: מילוי אלהי״ם דההי״ן הוא אל״ף למ״ד ה״ה יו״ד מ״ם. וממילא באחוריים הוא באופן זה: אל״ף, אל״ף למ״ד, אל״ף למ״ד ה״ה, אל״ף למ״ד ה״ה יו״ד, אל״ף למ״ד ה״ה יו״ד מ״ם.

[4270] משמע שהוא מצרף את דברי האריז״ל ליסוד הב״ע, ועי׳ פת״ש נתיב הקלי׳ פתח יא.

[4271] נלענ״ד שכוונתו לומר שזהו בהתפשטותו למטה, שכן השורש הוא המו״ס ושורשו הגבוה ממנו הוא האוירא, ולמעלה ממנו הגלגלתא עצמו, על פי בהגר״א על ת״ז מו ע״ד (הו״ד לקמן קלה ע״ב ד״ה הוא טלא).

[4272] לשון זו של הספרא דצניעותא אין פירושה ברורה כ״כ בדברי רבותינו ויש כמה אופנים ואין בידי להכריע מהו עצם הלשון, וממילא אף להכריע למה כוונתו המדוייקת של רבינו בפירושו על העניין שהוא הגלגלתא אין בכוחי. לכן הבאתי את כל אשר מצאתי בענין זה: עי׳ פני משה ירושלמי מגילה כג ע״ב, שפירש דקולטרא הוא לשון של הדום רגלים, ועי׳ עץ יוסף ויקרא רבה פכ״ח פ״ו, שפירשו שהוא מין שלטון. ועי׳ דרך האמת למהרח״ו וז״ל, אחד לאלף יומין זעירין מתגלה קליטה אחת, והיינו חטיפה בקשרי סנפירין בחבל נחלתו, וחטיפה זו היא תגבורת כח הנחש הנזכר, והיא מלשון רז״ל במסכת שבת, קולט אדם מן המזחילה, שפי׳ הוטף בידו ושותה ע״ש, וענין חטיפה זו נרמז בסבא משפטים ע״ש, עכ״ל.

[4273] פי׳ בחלקו (דהיינו במקום הגילוי) של הגולגלתא, דהיינו יסוד הלויתן, הרי הוא הקד״א. ועי׳ לקמן יג ע״א, ועי׳ ויקרא טז ח בתרגום שזה גורל.

ביאו ררבינו: קולטרא בקטרוי סנפירא[4274] בעדבוי - קולטרא הוא הגלגלת בכללו, כמ"ש בא"ז (דף רפח ע"א) גלגלתא דרישא חוורא כו' קלטרא דקטפוי[4275] אתפשיט ואתנהיר ומניה ירתון צדיקייא ד' מאה עלמין לעלמא דאתי[4276], והוא[4277] התנין שהוא קשר כל הי"ג חוורא.

קטרוי - הוא קרומא דאוירא כמ"ש לקמן פ"ב (כא ע"א), י' עלאה דאתעטר בקטרא דעתיקא היא קרומא עלאה דאזדכך וסתים, וכמ"ש בא"ז (דף רפט ע"ב) בהאי מזלא פשיטותא דקוטרא עלאה[4278] ההוא רישא דכל רישין דלא אתיידע כו'[4279], וידוע שקאי על קרומא דאוירא ששם מתפשט פשיטותא דרדל"א, ומשם יורד במזלא[4280].

וכבר אמרנו (ו ע"א) שבגלגלת, בינה דרדל"א[4281], ובאוירא חסד דרדל"א[4282], ומשם מתחיל בנין, כמ"ש (תהלים פט ג) עולם חסד יבנה, אלא שלעולם בינה מתפשט בז"ת[4283], לכן מתחיל מגלגלת, וחוורא דגלגלת הוא חסד דבינה, והוא (איכה רבה פ"ה פ"ה) ימין הפשוט לקבל שבים כידוע[4284], והוא שמתגלה בחודש השביעי ע"י מזלא כמ"ש לקמן פ"ב (כ ע"א), ואלו היה מתגלה לבד היה החסד יותר מדאי, שהוא עולם הרחמים, והוא בחינת עוה"ב, יום השביעי, בינה כנ"ל (יא ע"א), והיה העולם חרב בסוד (סנהדרין צז ע"א) וחד חרוב כנ"ל (יא ע"א), וגנזו באוירא שהוא חסד דז"ת[4285], וז"ש בא"ז (רפט ע"ב) חסד עלאה ותתאה, ואף זה החסד גנזו ביסוד[4286] עד לע"ל, שאז יתגלה בפום אמה כנ"ל (יב ע"א), אבל לעוה"ב ביום המנוחה, אז יתגלה חסד הבינה בעצמה, וז"ש קולטרא בקטרוי, שהקולטרא נכלל בקטרוי[4287], ואמר בא"ז שם (רפט ע"ב) והאי טמיר וסתים וגניז מכלא תקונוי אתתקן בההוא מ"ס דכלא דאתפשט ואתתקן ונפיק חסד עלאה ותתאה, וחסד עלאה אתפשט ואתתקן ואתכליל כלא במ"ס דא כד אתתקן

[4274] עי' לקמן יג ע"א, שהגר"א מביא זהר כי תצא רעט ע"א להוכיח שזהו היסוד של הלויתן, ועי' שם הגהות הלשם.

[4275] עי' רש"י פסחים לו ע"א, שמפרש דהוא לשון של טיחת פני לחם (ציפויו החיצוני בביצה או חלב), וכן עי' דרך האמת שביארו בלשון הדבקה. עי' לקמן כא ע"א בקטפוי עד בסטרוי דז"ל רבינו שם, אמר בקטפוי דקטפין הוא קרומא דאוירא, שקוטפא נקרא גולגלתא (משמע שזה לשון של כיסוי כמו בעריכת הלחם).

[4276] [תרגום: הגולגולת של הראש הלבן וכו' הקשר הדבוק התפשט והאיר, וממנו ירשו הצדיקים ד' מאות עולמות לעולם הבא.]

[4277] דהיינו הקולטרא הרי הוא הגלגלתא, והיסוד שבו הוא הכולל את כל הגלגלתא והמגלה של כל הגלגלתא. ועי' פת"ש א"א כד דהיינו החיוורתי שנגנז בחסד דאוירא, וזה גופא נגנז ביסוד.

[4278] היסוד הוא הקשר בין עליון לתחתון, והיינו קוטרא. "פשיטותא דקוטרא" הוא כעניין מה שכתוב באד"ז (רפח ע"א) "פשיט חד טורנא". כלומר, שכל גילוי הוא דרך היסוד. ועי' לעיל א' ע"ב ד"ה שכלן, שכאן היא התחלת האצילות בטמירא, דהיינו ברדל"א. ועי' לעיל ד' ע"ב ד"ה מתקלא ז"ל, חסד דז"ת דעתיק מתלבש ברעוא דרעוין שהוא ת"ת, כמ"ש לקמן שת"ת כליל בחסד לימינא, והכל באוירא דקד"א, ע"כ, והוא גופא הפשיטותא דקד"א שאמר כאן. ועי' שם ע"ג, שזהו האור של היום הראשון.

[4279] [תרגום: במזל זה מתפשט הקשר העליון אותו הראש של כל הראשים שלא נודע כו'.]

[4280] והוא דרך המצח, וכמש"כ באד"ז רפח ע"א על 'חד טורנא'.

[4281] נ"ל אולי לדייק שהכוונה היא לכאורה ליסוד דבינה דווקא, שכן הוא הדעת המתפשט, עי' דברינו שם הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[4282] עי' ב"ע לג ע"א וז"ל, בקרד"א הוא חסד דרדל"א היינו חסד דיסוד הבינה והוא חסד של הדעת, ע"כ. ועי' הערות **Error! Bookmark not defined. Error! Bookmark not defined.**.

[4283] עי' פת"ש צמצום יב בבית נתיבות, שזהו השקיו דאילנא (ת"ז י"ט ע"א) כלומר הפנימיות של האילן. ופירושו, גילוי של קומה שלמה נקרא אילן, והשקיו הוא פנימיותו. בע"כ י"ל לפ"ז שמתחדש כאן שהגלגלתא הוא הפנימיות של כל הקומה של הרדל"א.

[4284] עי' ת"ז כד ע"א וז"ל, שכינתא דאיהי אסורה בגלותא שכינתא עלאה יפרוק לה הה"ד (רות ג') אם יגאלך טוב יגאל ואם לא יחפץ לגאלך וגאלתיך אנכי חי ה' שכבי עד הבקר דאיהי ימינא פשוטה לקבל שבים [תרגום: שכינה אסורה (מלשון קשור) בגלות, שכינה עליונה תגאל אותה. זהו שנאמר, "אם יגאלך טוב, יגאל ואם לא יחפץ לגאלך וגאלתיך אנכי חי ה' שכבי עד הבקר" הרי הוא הימין "פשוטה לקבל שבים"], עכ"ל, ועי' בבהגר"א על ת"ז מט ע"ב ד"ה ובה, ש"ימין הפשוט" הוא בבחי' בינה. ונראה שעומק כוונתו שם הוא לדעת המתפשט כנ"ל הערה 4281, ואילו כאן הבינה עליה מדבר רבינו עניינה הא"א הכללי, שהרי המזלא מגלה את הא"א, והחסד שנתגלה בהתגלות המזל הוא פשיטת היד.

[4285] כלומר החסד דז"ת דיסוד דבינה שמתפשט בדעת.

[4286] דעתיק. עי' הערה 4290.

[4287] הקולטרא, הרי הוא הבינה, כלול בקשר שבין עליון לתחתון, הרי הוא החסד. ועי' פת"ש א"א כד, שכלילת הקולטרא בקטרוי עניינה גניזת הארת הרדל"א בקד"א.

חוורא דא בנהירו דא, בטש מאן דבטש בהא[4288] מוחא ואתנהיר ותליא ממזלא יקירא כו'[4289], והענין כי החוורא אתתקן בנהירו דאוירא[4290], ושם בטש במ"ס כו', וידוע שהבטישה הוא בסוד זיווג נעלם[4291], והוא ע"י יסוד דחוורא[4292] שנגנז בתוך האוירא, וזה סוד הסירוס של הזכר[4293], ושם בטש במ"ס ע"י אוירא, ששם מתגלה רדל"א, וזהו מאן דבטש[4294], כמ"ש שם (רפט ע"א) וההוא רישא סתימאה דברישא דעתיקא דלא אתיידע, כד פשט חד טורנא כו' בטש בהאי מוחא כו' אתפשט לתתא בדיקנא כו'[4295].

ויסוד דלויתן הוא הסנפיר[4296]* כמ"ש בר"מ פ' תצא (רעט ע"א) מאי ניהו לויתן, אמר ליה האי איהו דדרגיה עד"א וצדיק דאתמר ביה גוף וברית חשבינן חד, ואיתרבי בימא דא דאיהי אימא עילאה ים כו' דא איהו לויתן דקאי על שפת הים, ועלמא קאי על סנפירוי, דא צדיק יסוד עולם, דכל עלמא קאים עלוי[4297], ור"ל התנין הזה הוא דרגא דעד"א של בינה, שהוא הזכר של התנינים של החוורתא[4298], וגלגלת הוא ים עלאה, בינה, וסנפירו יסוד, וכל העולם כולו עומד עליו, שעולם מתחיל מחסד, והוא כולל כל העולם, יומא דכולהו יומין[4299], וסנפירו[4300] מתלבש

[4288] נדצ"ל בהאי.

[4289] [תרגום: זהו הטמון והסתום והגנוז מכל התיקונים, נתקן באותו מו"ס של הכל, שהתפשט ונתקן והוציא חסד עליון ותחתון, וחסד עליון התפשט ונתקן ונכלל הכל במו"ס. זהו כאשר נתקן לובן זה בהארה זו. הכה מי שהכה בזה המוח, והאיר ותלוי ממזל הכבוד.]

[4290] שהוא קד"א (לש"ו). הרי הוא חסד דבינה עליון. ועי' ב"ע הו"ד לעיל הערה 4282.

[4291] עי' לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.** מש"כ בביאור ענין הבטישה.

[4292] עי' יהל אור ח"א כד ע"ב לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.** שהיסוד כאן הוא בבחי' דעת המתפשט.

[4293] עי' לעיל יב ע"ב ד"ה והן זו"ן, שהיות היסוד נגנז הוא עצם מציאות הסירוס שלו מכיוון שהוא סתום בתוך הקרום, ולפי זה יובנו דברי האדרא זוטא דלקמן.

[4294] כלומר רדל"א, ולכן לא נזכר שם המבטש, רק "מאן דבטש" כלומר בטש מי שבטש ואין ידוע באופן מיוחד מיהו. ועי' בבהגר"א על תז"ח יח ע"ד ד"ה ונהיר מאן, שנקרא "מאן דבטש" מפני שלא אתיידע כלל.

[4295] [תרגום: ואותו ראש הסתום שבראש של העתיק שלא נודע, כאשר התפשט שר אחד בעט במוח ההוא והתפשט למטה בזקן כו'.]

[4296] ר"ל שהסנפיר הוא נמשך מכח היסוד, והוא תולדתו, אבל הסנפירין עצמן הם מה ששט ופורח בהן, וכמ"ש בחולין (נט ע"א) אלא שהם תולדות היסוד והם מהחו"ג שבו, אבל היסוד עצמו של הלויתן הוא רק מבפנים, וכמ"ש בכורות ח ע"א כי בדגים הוה זכרותם מבפנים, שהרי הם מטילים ביצים ואינם מולידים, וכמ"ש ז ע"ב, ועי' תוס' שם, וכן ברבינו תיקונים מד ע"ג ע"ש כל הענין, ומבואר שם כי הסנפירים הם חו"ג, אך הכוונה הוא שהם נמשכים מהחו"ג שביסוד, והעיקר נראה כי גם היסוד שלו נקרא גם כן בשם סנפיר, והוא ע"ש תולדותיו, כי הסנפירים הם תולדותיו כנז', ונקרא היסוד שלו עצמו גם כן בשם סנפיר (לש"ו).

ועי' לש"ו דע"ה ח"ב מה ע"ב, שהיסוד היא בפנים והסנפירין בחוץ. ומש"כ שים אוקיינוס עומד על סנפירו של לויתן, עניינו הוא שעל ידי יסוד דנחש בריח הניתן בתהום מתברכים מימיו, וים האוקיינוס נובע ומתפשט ויוצא (התפשטות הבינה) מהתהום (בינה). ועי' זהר בא לד ע"ב, דכל עלמא לא משתלשלא אלא על סנפירוי, שכן הלויתן הוא הנחש בריח מנובע מהחכמה הרבוצה בתהום הרי הוא יסוד דבינה, והבינה מקבלת משפע היסוד הרי הוא הסנפירוי דהלויתן, ועי"ז יצא ונעשה כל העולם, הרי הוא הו"ק.

[4297] [תרגום: מהו לויתן? אמר לו, זהו מדרגת העמוד האמצעי, והצדיק שנאמר בו, גוף וברית נחשבים לא', ונתרבה בים זה הרי היא האמא העליונה [המכונה] ים וכו' זה הוא לויתן הקיים על שפת הים והעולם עומד על סנפיריו, זהו צדיק יסוד עולם שכל העולם עומד עליו.]

עי' בבהגר"א על ת"ז מב ע"ב ז"ל [בביאור הרע"מ הנ"ל], ר"ל הדעת דהוא בת"ת ויסוד, דביה אמרו גוף וברית א', ונק' לויתן נחש בריח ע"ש שניהם, כמ"ש לקמן (מד ע"ב) לויתן לעילא כו' נחש בריח כו', והדעת הזה הוא שט בימא רברבא, ושם גדל ולכן נקרא דג, וכל נשמות דמשכילים בקבלה מארי מתניתין הן מיניה, עכ"ל. וע"ש שיבשה היא רמז לחלק הפשט שבתורה, ובע"כ שה'שפת' הוא המחבר ביניהם, וכלול משניהם.

[4298] דהיינו נחש בריח הרי הוא הת"ת, הכולל את כל גילויים של החוורתא.

[4299] עי' הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[4300] דהיינו יסוד דבינה.

בחסד שהוא אוירא[4301], ועליו קאים, וכן הוא בכל הפרצופין, שיסוד אימא מקיים כל העולם, והתחלת התפשטו בחסד, וז״ש כאן סנפירא בעדבוי, ר״ל בחלקו[4302].

(רכה) עי׳ זהר ח״ב קד ע״א: בקדמיתא דיוקנא דלעילא הוה [כלא] ראובן[4303] או״ר ב״ן (דכתיב) (בראשית א ג) ויאמר אלהים יהי אור [ימינא אור בן] שמעון שמאלא [אור] בההוא סיגא [נ״א גיסא] דדהבא בהדיה[4304] שם עון לו״י חבורא דכלא לאתחברא מתרין סטרין יהודה נוקבא[4305] בהדי(ה) דכורא מתדבקא יה״ו דא דכורא ד״ה דא נוקבא דהות בהדיה:

תרגום:

(רכו) עי׳ זו״ח מח ע״ג: כך נטל קב״ה תלגא[4306] מתחות כורסי יקריה וההוא תלגא מתחממא (נ״א מתתחמא) בכמה גוונין ואטיל לה בגו מייא דאתתא מהכא דאיתתא לא מתעברא עד דתושיד מייא ובאינון מיין אטיל דכורא תלגא [דא הוא] ההוא[4307] זרעא דאיהו מחובר כחדא יתיר מההוא דאתתא כגוונא דתלגא לקביל מייא:

לבתר דאטיל ליה קב״ה גו מייא בריר ליה ונפיץ ליה ועבד בקדמיתא טיבורא דאיהו נקודה חדא [מגו] (לגו) ברירו דתלגא וההוא טיבורא[4308] איהו נקודא דציון:

תרגום: כך נטל הקדוש ברוך הוא שלג מתחת כסא כבודו, ואותו השלג מתחמם (מתתחם@) בכמה צבעים והטיל אותו בתוך המים של האשה, מכאן שאשה לא מתעברת עד שתשפך מים, ובאותם המים מטיל הזכר שלג, זהו אותו הזרע, שהוא מחבר ביחד, יותר מאותו של האשה, כדוגמא שהשלג כנגד המים.

לאחר שהטיל אותו הקדוש ברוך הוא לתוך המים, בירר אותו ונפץ אותו, ועשה בהתחלה טבור, שהיא נקודה אחת מתוך הבחירה של השלג, ואותו הטבור הוא נקודה של ציון.

ועיי״ש נה ע״ד: הגידה לי שאהבה נפשי כתיב (&) ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים וכו׳ כד סליק ברעותא[4309] דקב״ה למברא ארעא נטיל מתלגא[4310] דתחות כורסייא יקרא וארמיה

[4301] לא יתכן לומר שדברי רבינו כפשוטם, שכן חסד אינו אוירא, ולא זו בלבד אלא שחסד דרדל״א מתלבש באוירא כנ״ל דף ו ע״א. ולכן צ״ל שכוונתו כאן שהסנפירין מתלבשים בבחי׳ חסד שבמוחין דא״א ה״ה האוירא.

[4302] עי׳ תרגום אונקלוס במדבר לו ג. כוונת "חלקו" הוא לחסד, שכן זו היא תחלת העולם הרי הוא האוירא וכנ״ל. אם כן בע״כ ש״קולטרא בקטרוי" עניינו כללות הג״ר, וממילא צ״ל ד״סנפירוי בעדבוי" עניינו יסוד דבינה הרי הוא החיבור של הג״ר לז״ת.

[4303] עי׳ עוד קד ע״ב הערה בשם הקדו״ש צז ע״ג.

[4304] פי׳ שהגבורות יש בהם סיגים (מ״מ).

[4305] יהודה הוא מלכות שבאחורי הת״ת, והוא היה מחובר עם לוי באחורי הת״ת דידה, וכמ״ש בפ׳ משפטים (קד רע״א) וע׳ בפ׳ ויצא (קנה ע״ב) ובהארת המוחין (פ״ט) (הקדו״ש מה ע״א), והנה השם ב״ן הזה הוא נמשך ויוצא מאור המ״ה דלעיל אות ט״ו, וכנודע שכל נוק׳ הנה הוא נמשך ויוצא רק ממנו וכמ״ש באד״ר (קמא ע״ב) וכן בפ׳ משפטים (קד ע״א), ועי״ז הנה הגם שהוא בעצמו הנה הוא נעלם, אך מתגלה על ידה ע״י שהוא נמשך ויוצא ממנו, והם כלולים זה בזה הן בתחילתן והן בסופן, כי בתחילה הנה היא נכלל בו בהה׳ אחרונה דהשם הוי״ה בה׳ אשר בז״א, ואח״כ, ר״ל אחר שנתקנה ונשלמה, הנה הוא נכלל בה באותיות יה״ו דהשם הוי״ה ב״ה אשר בהמלכות, והוא בסוד יהוד״ה שהוא במלכות שאמרו בזוה״ק משפטים (ק״ד רע״א וע״ש סע״ב) וע׳ הגר״א בספד״צ פ״א (טו ע״א ט ע״ג ד״ה מלך הרביעי ושם עוד טז ע״ד י ע״ג בד״ה וענין אפרים) וכו׳ (כללים ח״ב כו ע״א).

[4306] עי׳ בתז״ח כג ע״ב: ויצק עליהם שלג ונעשה עפר שנא׳ כי לשל״ג יאמר הוא ארץ והענין כי קודם חלק השי״ת המים לשני חלקים והן מ״ד ומ״נ כידוע ומ״נ הן צלולין ואדומים ומ״ד הן קפויין ולבנים כשלג וזהו השל״ג כמ״ש בזו״ח@ ש״ה והן ביסוד ויסוד נטיל מבי מלכא דשלמא דיליה כידוע וכמ״ש במאמר של הטעמים סתימו דיליה גניז שבטא דיוסף צדיקא וזהו שלג שתחת כסא הכבוד שהיא אמא כידוע כסא לכבוד חכמה ל״

[4307] דפ״א?

[4308] ר״ל שציון הוא נגד טיבורו של האדם דלא כמ״ש במ״א (זהר ח״ב קפד ע״ב) שהוא נגד נקודת יסודה (יהל אור).

[4309] כבר פירשנו פעמים רבות שהרצון הוא הכתר, ועליית הרצון הוא סוד היות מציאות המלכות כבר נאצלת במקומה בבינה כאשר נבאר, אמנם לא היתה מתגלה למקומה, ולזה בא עליית מציאות קו המדה ברצון לתת לה מדה להאצל, ולזה אמר "סליק ברעותא דקב״ה" וירצה קב״ה הנה על מציאות החכמה והכתר המיוחד עמה, נודע שהחכמה אדם מ״ה יו״ד ה״א וא״ו ה״א רוכב על הכסא שהיא בינה, ולזה נכלל ברעותא וקב״ה וכסא, ולהיות כסא אל החכמה שהיא נקראת כבוד אמר "כורסי יקריה" ומים תחת הכסא הם החסד כנודע וחשך הוא הגבורה ובין שניהם

לגו מיא [ואקפייה] (ואתתקפת) תמן[4311] והות ארעא גלידא גו מיא ואתטמרת תמן והות גו חשוכא (בקדרא) [בקדירו[4312]]:

תרגום: הגידה לי שאהבה נפשי כתוב (בראשית א) ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים וכו' כשעלה ברצון הקדוש ברוך הוא לברא ארץ לקח מהשלג שתחת כסא הכבוד וזרק אותו לתוך המים והקפיא אותו שם והיתה הארץ קפואה בתוך המים וטמונה שם והיתה תוך חשכה בקרירות.

(רכז) עי' זהר ח"א א ע"א: ולבתר אדכר זמנא אחרא אמאי אדכר זמנא אחרא בגין לאפקא[4313] חמש עלין תקיפין דסחרין לשושנה[4314] ואינון חמש אקרון ישועות [ואינון] (ואקרון) חמש תרעין ועל רזא דא כתיב (תהלים קטז יג) כוס ישועות אשא[4315] דא כוס של ברכה כוס של ברכה אצטריך למהוי על חמש אצבען ולא יתיר כגוונא דשושנה דיתבא על חמש עלין תקיפין[4316] דוגמא דחמש אצבען:

תרגום: $

אצילות המלכות, ועתה נבאר התכת לשונו "כד סליק ברעותא" שלא נאצלה המלכות עם הת"ת יחד ד"ו פרצופין אלא עד הבינה ומשם נפרדו ונאצלו שש קצוות לעצמן [ו"ד לעצמה] [וד' לעצמה] וכמו שפירשתי בארוכה בסי' י"ד ובספ"ר בשער המיעוט, ולזה אמר אחר שנאצלו שש קצוות וחזרה קו המדה אל מקומה לתת מדה לנקבה וזהו שאמר "סליק ברעותא" הכתר "דקב"ה" חכמה "למברי עלמא" ירצה לשון בר"א שתתפשט המלכות הנקראת ארץ אל מקום גילויה בעצם (אור יקר).

4310 כבר נתבאר כי ענין הקרח הנורא הוא הת"ת בסוד הדעת ועליו נאמר ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא, דהיינו הא"ל הגדול הגבור והנורא ת"ת, והוא על ראשי ארבע חיות בסוד הדעת על ארבעה אותיות שהם "י"" חסד אריה, "ה"" גבורה שור, "ו' ה"" אדם נשר ת"ת ומלכות, וקרח הנורא תחת הכסא שהיא בינה על ראשי ארבעה חיות אלו, ומשם מבחינת היותה עמו ד"ו פרצופין נטל קודם הוא"ו הם שש קצוות והאצילם ובראם אל מקומם, ועתה ברא המלכות שהיא הנשארת מד"ו והיינו "נטל מתלגא דתחות כורסי יקריה" שהיא הבינה כסא אל החכמה והורידה משם אל החסד, ובתוך מימיה היתה ירידה ראשונה, ומשם נדבקה בגבורה וזהו שאמר "והוה ארעא גלידא" דהיינו רקיעותה ותחלת הווייתה "גו מיא" שהם ע"ב גשרי מימי החסד (אור יקר).

4311 ואטמרת תמן - שהיא היתה נעלמת בלתי נגלת שאין מקומה בחסד, אמנם משם ירדה אל הגבורה וזהו שאמר "גו חשוכא" בתוך חשך הגבורה ששם מקומה, והיתה "בקרירו" שהוא קרירות הצפון גובר, וכבר פירשנו ענין קרירות הצפון במקום אחר בפרשת בראשית סימן ד', ולעת כזאת היא בין החסד והגבורה ששם מציאות המלכות כדפי' באדרא בין תרין דרועי מלכא מאחורוי, ושם נתפשטה קו המדה בוצינא דקרדינותא לתת מדה אליה כדפירשנו וענין הטמנתה היינו שקיעתה בין דיני הגבורה המתחזקים בה המנגיבים לחותם, המקדישים אותה שלא ימשכו ממנה מים כלל וגורמין יבישותא, והיינו סוד האחוריים שפירשנו שהיא בדינים אחורי הששה קצוות מצד הגבורה, ולזה נתקן הת"ת בסוד משך הזרע אל היסוד והיינו "יקוו" דרך קו האמצעי "המים" מימי החסד והזרע "מתחת השמים" שהוא היסוד עם נצח והוד בין תרין ביעין דדכורא, ומשם נקוים אל מקום אחד שהוא היסוד (אור יקר).

4312 בקרירו (אור יקר).

4313 והן ה' תיבין מרחפת כו' כמש"ל, והן ה' גבורות. וכולן אפיק אמא עלאה. והכל באלקים מלא ופשוט, והן ב' אלקים דכאן. וז"ס י"ג טורין דאפרסמון וי"ח טורין [עי' זהר ח"ב טו ע"א]. וז"ס שנקראת חי"ה עם ה' שלה, ה' אחרונה (יהל אור).

4314 ובהאזינו רפו ע"ב ובשית טרפי ע"ש, כי יובן מתיקונים סט ע"ב [עט ע"א] כי עם היסוד הכוללם הוא שש הרי שית טרפי (רח"ו). פנחס רלג וצ"ע בקז ע"א (הערת הזוהר), ועי' תיקו"ז פז סע"א.

4315 תרומה קסט ע"א (הערת הזוהר).

4316 ענין העלין מובן על פי [פרשת] פנחס רלג ע"ב (רח"ו).